

RADÓ TIBOR ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS EGYSÉGES GYÓGYPEDAGÓGIAI MÓDSZERTANI INTÉZMÉNY

TANTERVE

Tartalomjegyzék

Tanulásban akadályozottak tanterve 1
Előkészítő 2
Magyar nyelv és irodalom 2
Matematika 14
Erkölcstan 24
Környezetismeret 31
Ének-zene 40
Vizuális kultúra 45
Technika, életvitel és gyakorlat 53
Testnevelés és sport 58
1. évfolyam 68
Magyar nyelv és irodalom 68
Matematika 80
Erkölcstan 90
Környezetismeret 97
Ének-zene 107
Vizuális kultúra 112
Technika, életvitel és gyakorlat 120
Testnevelés és sport 126
2. évfolyam 137
Magyar nyelv és irodalom 137
Matematika 147
Erkölcstan 155
Környezetismeret 159
Ének-zene 167
Vizuális kultúra 171
Technika, életvitel és gyakorlat 177
Testnevelés és sport 180
3. évfolyam 189
Magyar nyelv és irodalom 189
Matematika 203
Erkölcstan 212

Környezetismeret 217
Ének-zene 227
Vizuális kultúra 233
Informatika 240
Technika, életvitel és gyakorlat 246
Testnevelés és sport 252
4. évfolyam 261
Magyar nyelv és irodalom 261
Matematika 274
Erkölcstan 283
Környezetismeret 289
Ének-zene 300
Vizuális kultúra 306
Informatika 313
Technika, életvitel és gyakorlat 319
Testnevelés és sport 325
5. évfolyam 334
Magyar nyelv és irodalom 334
Matematika 344
Erkölcstan 357
Történelem 366
Hon- és népismeret 371
Természetismeret 377
Ének-zene 386
Vizuális kultúra 394
Informatika 401
Technika, életvitel és gyakorlat 408
Testnevelés és sport 416
Osztályfőnöki 425
6. évfolyam 431
Magyar nyelv és irodalom 431
Matematika 440
Erkölcstan 454
Történelem 460

Természetismeret 465
Földrajz 475
Ének-zene 487
Vizuális kultúra 494
Informatika 499
Technika, életvitel és gyakorlat 504
Testnevelés és sport 511
Osztályfőnöki 519
7. évfolyam 523
Magyar nyelv és irodalom 523
Idegen nyelv 531
Matematika 538
Erkölcstan 552
Történelem 558
Természetismeret 569
Földrajz 592
Ének-zene 601
Vizuális kultúra 608
Informatika 616
Technika, életvitel és gyakorlat 625
Testnevelés és sport 631
Osztályfőnöki 639
8. évfolyam 645
Magyar nyelv és irodalom 645
Idegen nyelv 654
Matematika 659
Erkölcstan 674
Történelem 680
Természetismeret 695
Földrajz 718
Ének-zene 728
Vizuális kultúra 734
Informatika 742
Technika, életvitel és gyakorlat 749

Testnevelés és sport 755
Osztályfőnöki 762
Értelmileg akadályozott tanulók tanterve 768
Tantárgyi rendszer és óraszámok 768
Kommunikáció 769
Olvasás-írás 864
Számolás - mérés 912
Játékra nevelés 951
Társadalmi ismeretek 975
Önkiszolgálás ámok 991
Életvitel és gyakorlat 998
Környezetismeret 1028
Ének-zene 1044
Ábrázolás alakítás 1071
Információs eszközök használata 1092
Mozgásnevelés 1100
Testnevelés 1124
A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók kerettantervének adaptációja autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók számára 1138
Nyelvi-, kommunikációs zavarral küzdő ép értelmű gyermekek tagozatának helyi tanterve 1581
1. évfolyam 1582
Magyar nyelv és irodalom 1582
Matematika 1596
Erkölcstan 1610
Környezetismeret 1618
Ének-zene 1625
Vizuális kultúra 1634
Technika, életvitel és gyakorlat 1648
Testnevelés és sport 1655
2. évfolyam 1668
Magyar nyelv és irodalom 1668
Matematika 1678
Erkölcstan 1690
Környezetismeret 1695

Ének-zene 1705
Vizuális kultúra 1713
Technika, életvitel és gyakorlat 1728
Testnevelés és sport 1735
3. évfolyam 1748
Magyar nyelv és irodalom 1748
Matematika 1763
Erkölcstan 1775
Környezetismeret 1786
Ének-zene 1798
Vizuális kultúra 1807
Technika, életvitel és gyakorlat 1822
Testnevelés és sport 1830
4. évfolyam 1844
Magyar nyelv és irodalom 1844
Idegen nyelv 1859
Matematika 1869
Erkölcstan 1881
Környezetismeret 1891
Ének-zene 1905
Vizuális kultúra 1913
Technika, életvitel és gyakorlat 1926
Testnevelés és sport 1933

TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT TANULÓK TANTERVÉNEK TANTÁRGYAI ÉS ÓRASZÁMAI

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok az 1–4. évfolyamon

Tantárgyak	1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6+1*	7
Matematika	4+1*	4+1*	3+1*	4+1*
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	2	2	2	2
Ének-zene	2	1	2	2
Vizuális kultúra	1	2	2	2
Informatika	-	-	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1+1*	1+1*	1	1+1*
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Rendelkezésre álló órakeret	**25**	**25**	**25**	**27**

*-gal jelölt plusz órák a szabadon tervezhető órakeret terhére.

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok 5-8. évfolyamon

Tantárgyak	5. évfolyam	6. évfolyam	7. évfolyam	8. évfolyam
Magyar nyelv és irodalom	4+1*	4	4+1*	4
Idegen nyelv	-	-	2	2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Hon- és népismeret	1	-	-	-
Természetismeret	2	2	4	4
Földrajz	-	1	1	2
Ének-zene	2	2	1	1
Vizuális kultúra	2	2	1	1
Informatika	1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1+1*	1+2*	2+1*	1+2*
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki óra	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**2**	**2**
Rendelkezésre álló órakeret	**28**	**28**	**31**	**31**

*-gal jelölt plusz órák a szabadon tervezhető órakeret terhére

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1–4. évfolyam

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, egymás véleményének meghallgatása, megismerése, a saját gondolatok kifejtése, valamint az irodalmi szövegekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív és passzív szókincsgazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az anyanyelv a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik leghatékonyabb eszköze.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákat alkalmazva. A pedagógus a tanulók fejlettségére figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a

terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit, az alapvető képességeket és alapkészségeket. Formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, valamint a tanulási és magatartási szokásokat. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően.

A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerével, módszereivel, terápiáival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen. Fel kell kelteni az érdeklődését a tanulás iránt, oly módon, hogy tág teret adunk az életkorának, a fejlettségének megfelelő játéknak és mozgásnak. A tanulót fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlenül megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

Óraterv

osztályok	Heti óraszám	Éves óraszám
Hosszú 1.	7	252
1. osztály	7	252
2. osztály	7	252
3. osztály	7	252
4. osztály	7	252

Hosszú 1. évfolyam

Fejezetek	**A tananyag feldolgozásának óraszáma**	**A szabadon felhasználható 10%**
1 Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	57	25

2. Olvasás, az írott szöveg megértése	60	
3. Írás, szövegalkotás	60	
4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	40	
5.Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	10	
Összesen	252	

A hosszú 1. évfolyam kiemelt feladatai:

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése, az anyanyelv igényes köznyelvi formájának megismertetése és használata.
A kommunikációs igény motiválása.
A tanuláshoz, az önálló ismeretszerzéshez szükséges alapkészségek kialakítása.
A szövegértő képesség megalapozása.
A beszédfejlődés hátrányainak, valamint a kognitív funkciók sérülésének kompenzálása.
A beszédpercepciós képesség és a beszédértés fejlesztése.
Az aktív szókincs gyarapítása.
Tanulják meg a tanulók a kommunikációs helyzeteknek megfelelő szövegalkotást, magatartási, társalgási,udvariassági formulákat.
Gyakorolják az érthető, megközelítően természetes ritmusú hangos beszédet.
Tegye gyakorlottá a tanulókat a szóbeli szövegértésben.
Közelítse a tanulók beszédét a köznyelvi kiejtési normához.
Fejlessze az íráskészséget, az összerendezett írásmozgások kialakulását, teremtse meg az írásbeli nyelvhasználat lehetőségét.
Csökkentse a meglévő nyelvhasználati zavarokat, tegye tudatosabbá a nyelvhasználatot.
Ismertesse meg nemzeti kultúránk hagyományait, neveljen az anyanyelv megbecsülésére.
Formálja a tanulók személyiségét, gazdagítsa érzelemvilágukat, a korrekciós szempontok érvényesítésével enyhítse a személyiségfejlődés zavarainak következményeit.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret 57+25 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lehetőségekhez viszonyított tiszta hangképzés. Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása. A beszédkedv motiválásával alakítsuk ki az igényt a megnyilatkozásra, szóbeli kapcsolatteremtésre, ennek fenntartására. Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása. A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukció képességének fejlesztése. A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás). A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció	

	elérése érdekében különböző élethelyzetekben. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása. Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása. Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése. Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Beszédhallás, hallás utáni értés. Ritmus és mondathangsúly: A témakör a ritmus, a ritmusváltozás illetve a változás ritmusának, valamint a mondathangsúly jelentésének a megértése. *A ritmikus szöveg gyakorlásának fejlesztő hatása van a memória fejlesztésére, a beszédkészség fejlesztésére, a beszédminőség belső koordinációjára.* Kifejező, jól érthető erősen ritmikus verseket ajánlott választani, melyhez mozgást kell kapcsolni. Lehet gyorsítani, lassítani az ütemen.	Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése. Beszédlégzés tudatosítása légző gyakorlatokkal. Szájtérben való tájékozódás gyakorlása. A hangok tiszta ejtésének gyakorlása. A beszédhangok időtartamának érzékeltetése. Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása után mondással. Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés). Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Szöveges kiejtési gyakorlatok.	*Ének-zene:* hangképzés, légzés, artikuláció, ritmus, gyerekdalok, körjátékok. *Testnevelés és sport:* vitálkapacitás növelése. *Környezetismeret:* természet, a környező világ hangjai; a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények neve, a velük kapcsolatos ismeretek, család, otthon, óvoda, iskola.
Beszédfejlettség Párbeszédes játékok- fejlesztik a másikra való reagálás képességét. Hangsúly játékok – utasításnak megfelelő tevékenység pl. Ülj le a kockára! Ülj le a piros székre! Képleírás, mesefolytatás szóban és rajzban, a mesereprodukció. A képleírásban a gyerekeknek a vizuális élményt át kell tenniük nyelvi jelekbe vagyis meg kell fogalmazniuk. A „Meséld el mit látsz a képen” utasítás helyett ajánlott a képre jellemző, lényegre utaló szóval kezdeményezni. Ezzel	Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás). A helyes ejtés gyakorlása játékos után mondással. Saját élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és beszédgyakorlatok végzése. Képről – kérdések segítségével –	

megkönnyítjük a gyermek számára a lényeg megragadását, a lényeg felé tereljük a gyermek figyelmét. A mesefolytatás során megismerhető a tanuló összefüggő beszédkészsége, mondatfűzése, jelentéstani nyelvtani tájékozottsága. Mesereprodukálás: több féle módon történhet. Először diafilm bemutatása után, a pedagógus saját szavaival mondja el a történetet és csak ezután várjuk el a reprodukálást, segítségként vizuális élményt felelevenítő képeket mutatunk. A sorrendet megcserélve kérjük a reprodukálást. A későbbi időszakban már az élőbeszéd megerősítésére lehet magnót, lemezjátszót alkalmazni. Beszédhang, szókincs és mondatalkotás A szegényes szókincsen, a bizonytalan szövegalkotáson javíthat a szókincsjáték. Szó eleji és szóvégi hangok hangoztatása az utolsó hanggal kezdődő szavak keresése. Adott hanghoz szavakat gyűjtünk. Kérdés-válasz, játék kérdésfeltevés, párbeszédgyakorlása, válaszolós játék. Hangutánzó gyakorlatok. Fokozatosan el kell jutni, hogy tőmondatok használatát felváltsa a helyes rag- és képzőhasználattal megalkotott bővített mondat. A főnévi ragokat és jeleket azok megjelenési sorrendjében	mondatok alkotása. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása. Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása. A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is. A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével. Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben. Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban. Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.	

gyakoroltatjuk. Tárgyrag: -t Helyviszony: -ba, -be később –ban,-ben Birtokosjel: -é Birtokos személyrag: -m később -d; -é (tehát csak az egyes számúak) Többesjel: -k Részeshatározó: -nak, -nek Helyviszony: -n, Helyviszony: -ból, -ből Helyviszony: -ra, -re Eszközhatározó: -val, -vel Helyiszony: -nál, -nél Helyviszony: -hoz, -hez, -höz Helyviszony: -ról, -ről Helyviszony: -tól, -től Szavak szótagokra bontása, ejtése szünetekkel. Mondatok szavakra bontása képekkel, majd kép nélkül nagymozgásba ágyazottan. (pl. karikákba lépni szavanként)		
Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Olvasás, az írott szöveg megértése**	**Órakeret 60 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése. Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése. Jelfelismerés, soralkotás. Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése. A gyerekek életéhez közelálló témák feldolgozásával jó lehetőségek nyílnak önmaguk és környeztük megismerésére, a legalapvetőbb szókincs megszerzésére. A mesék, versek tanulása fejlessze szépérzéküket. A pedagógus bemutató olvasása nyújtson élményt és beszédmintát.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Felkészülés az olvasásra A testünk, család (lakhely, otthon, foglalkozások) évszakok, közlekedés, növények, állatok, napszakok, színek témáinak feldolgozása. A témakörök feldolgozása a megfigyelésen, a tapasztaláson alapuljon. Nyújtsunk sok vizuális élményt. A témákat a kép, a cselekvés és szó egységében kell feldolgozni.	Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása. Képolvasási gyakorlatok végzése. A rész-egész viszonyának megtapasztalása. Szótagolás tapssal kísérve. Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása. Beszédhangok megkülönböztetése. Rövid-hosszú hangok differenciálása. A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése. Szövegtanulási technikák megismerése. Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.	*Matematika:* számlálás, sorszámok. *Környezetismeret:* szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. *Ének-zene:* ritmus, ciklikus sorok. *Vizuális kultúra:* tájékozódás síkban, színek, formaérzékelés, formafelismerés. *Testnevelés és sport:* ritmikus mozgások. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei.
Az olvasás jelrendszere	Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, helyének meghatározása a szóban.	
Az írott szöveg megértése	Tájékozódás a tankönyvben. A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel. Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése. Mondatok kiegészítése képek segítségével. Cím, szereplők, események megbeszélése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Azonos, egyforma, különböző, hang, nyelv, fogsor, szájpadlás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, szín.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Írás, szövegalkotás**	**Órakeret 60 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. Összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása. A vonalközben való tájékozódás kialakítása. Vizuális észlelés, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Iránytartás. Dominancia megerősítése. Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Az eszközszintű írás előkészítése. Íráselemek vázolása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az írás jelrendszere Testséma és az egyensúly érzékelés fejlesztése Iránydifferenciálás Téri tájékozódás Feladatok: Testrészek tudatosítása. Érzékszervek funkciójának ismerete. Mozgás, mozgásutánzás, egyensúly érzékelés fejlesztése. Téri helyzetek, viszonylatok észlelésének kialakítása. Bal-jobb irányok megkülönböztetése, a lateralitás fejlesztése. Szimmetria felfedezése. Vizuális észlelés, fejlesztése Szem-kéz koordináció. Alakállandóság. Alak háttér felfogás fejlesztés. Vizuális megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Finommotorika és a taktilis érzékelés fejlesztése, grafomotoros fejlesztés. Az írástanuláshoz szükséges finommozgások kialakítása, a vizuális megfigyelő és elemző képesség fejlesztése.	Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása. Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal. Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása. Tájékozódás vonalközben. Nagymozgások, kismozgások végzése. Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása. A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása. Egyszerű formák vázolása, rajzolása, vonalkövetés, ráírás. Sorkövetés, sorváltási tevékenység. Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben.	*Matematika:* térbeli-, síkbeli tájékozódás. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció, finommozgások, térbeli tudatosság. *Vizuális kultúra:* formaérzékelés.

Feladatok: A szem-kéz koordináció fejlesztése Az íráshoz szükséges testhelyzet begyakorlása, a helyes írószertartás elsajátítása, a laza csuklómozgás beidegzése. A formaemlékezet fejlesztése Irányok differenciálása Az ábrázolókészség fejlesztése, az írni tanuláshoz szükséges betűelemek elsajátítása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal, kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 40 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	. A nyelvhasználat alapozása. Az önkifejezés képessége elemi szinten. Kapcsolatteremtő képesség beszéd útján. Gondolatok kifejezése a mindennapi helyzethez alkalmazkodva. A környezet megfigyelése, analizáló, szintetizáló, lényegkiemelő képességek fejlesztése. Helyes beszédhangsúly kialakítása. Nyelvtani szabályok kialakítása, tudatosítása. Élvezze a mesét.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása: Társas nyelvi magatartás kialakítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás). Beszélgetés: Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben.	*Környezetismeret:* magatartási szabályok, viselkedésminták. *Ének-zene:* ritmus, hang, időtartam. *Erkölcstan:* jó, rossz.

	Saját élmények egyszerű megfogalmazása. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Nyelvi mintakövetés beszédben.	
Szavak jelentése, szókincs	Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal.	
Hang, betű, szótag, szó	A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban. Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.	
Szófajok	----	
Modalitás szerinti mondatfajták	Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.	
Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Tárgyrag: -t Helyviszony: -ba, -be később –ban,-ben Birtokosjel: -é Birtokos személyrag: -m később -d; -é (tehát csak az egyesszámúak) Többesjel: -k Részeshatározó: -nak, -nek Helyviszony: -n, Helyviszony: -ból, -ből Helyviszony: -ra, -re Eszközhatározó: -val, -vel Helyiszony: -nál, -nél Helyviszony: -hoz, -hez, -höz Helyviszony: -ról, -ről Helyviszony: -tól, -től	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4 Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 10 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése.	

	Ítélőképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése. Szabálytudat megerősítése. Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása. Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi	Mesehallgatás. Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása. Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása. Rövid mesék olvasása.	*Ének-zene:* ritmusérzék, népdalok, népi játékok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei. *Erkölcstan:* jó, rossz.
Epikus művek jellemzői	Szereplők, helyszín kiemelése irányítással. Cselekmény megfogalmazása segítséggel. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.	
Lírai alkotások jellemzői	Vers, versszak felismerése.	
Báb- és drámajátékok jellemzői	A mesék cselekményének eljátszása.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanulók törekedjenek a tiszta hangoztatásra, egy kép nyújtotta vizuális élmény megfogalmazására mesereprodukálásra kérdések és vizuális élmény segítségével tudják a szóban megkeresni a keresett hangot Ismerjék az írást megalapozó íráselemeket, tudják azokat megnevezni, alakítani. A tanulók beszéde legyen érthető, törekedjenek a tiszta hangoztatásra. Értsék a beszédet. Tudjanak kérdésre választ adni. Tudjanak társaiknak, nevelőiknek beszédébe bekapcsolódni. Tudják megmondani nevüket, lakcímüket. Használjanak a napszaknak megfelelő köszönési formát. Tudjanak tárgyakat, cselekvéseket megnevezni ismeretkörükből. Tudjanak egyszerű utasításoknak megfelelően cselekedni. Tudja a helyes ceruzafogást.

	Tudjon tájékozódni a füzetlapon, irányt tudjon tartani. Tudja írni az álló-, fekvő-, ferde egyenest, a kört, a csészevonalat, a kapuvonalat, a fecskevonalat és csepp vonalat. Tudja élményeit, mondanivalóját kifejezni, környezetére Vonatkozóan, rendelkezzék ismeretekkel. Vegyen észre egyszerű összefüggéseket és tudja ezeket megfogalmazni.

MATEMATIKA

1–4. évfolyam

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai kompetencia fejlesztése csak a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más területeken, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai kompetencia fejlődéséhez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban, valamint a kognitív képességek fejlesztése. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket pl. különböző számításoknál alkalmaznak. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottaírás, kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és a népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelés órák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához.

A rajz tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítása, azok rendezése, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelése, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a formaérzékelés, a térlátás és a vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését.

A digitális kompetencia fejlesztése, az IKT-eszközök használata hozzájárul a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai kompetencia fejlesztése közben különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy osztályba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különböző. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése, és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az osztály tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárni társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén is. Differenciálni lehet segítésnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítésével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

A tanulásban akadályozott tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar, illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

Óraszámok:

osztály	**heti óraszám**	**éves óraszám**
1.H	5	180
1. osztály	5	180
2. osztály	5	180
3. osztály	4	144
4. osztály	5	180

Hosszú 1. osztály

A hosszú 1. osztályban meghatározó feladat:

A tanulók ismereteinek feltérképezése, rendezése, hiányosságok pótlása.
A különböző képességű tanulók figyelmének, emlékezetének, összehasonlító képességének fejlesztése.
A tanulók érdeklődésének felkeltése a tantárgy iránt.
Helyes szokások kialakítása a matematikai eszközök használatában.
Csoportosítások végzése tulajdonságok alapján.
A térben és síkban való tájékozódás.
A tárgyak nagyságára vonatkozó viszonyszavak ismerete.
Adott számosságú (5-ös számkörben) halmazokat hasonlítsanak össze.
5-ös számkörben ismerjék és alkalmazzák a számok nevét és a számjegyeket, ismerjék a számok sorrendjét.
Alkossanak megadott számosságú halmazokat.
A számjegyek írásához szükséges íráselemeket írják 5-ös körben.

Fejezetek	**Az új tananyag feldolgozásának óraszáma**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	52	18
2. Számelmélet, algebra	70	
3. Geometria, mérések	20	
4. Függvények, az analízis elemei	20	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika**	**Órakeret 52+18 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása. Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Szerialitás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Halmazok Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság)	Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval. Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése,

Tárgyak csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján: szín, forma, nagyság.	tulajdonság alapján. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása. A közvetlen környezetükben levő személyek és tárgyak tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése. Színek egyeztetése, kiemelése megnevezés után, önálló megnevezés: piros, sárga , barna fehér, fekete. Formák egyeztetése, formák kiemelése megnevezés után, önálló megnevezés: gömbölyű, szögletes, kerek, négyszög, háromszög. Nagyságukban eltérő két, illetve három tárgy összehasonlítása, összemérésük, rendezésük növekvő és csökkenő sorban. Nagyságbeli viszonyszavak használata: kicsi-nagy, kisebb-nagyobb, legkisebb-legnagyobb, ugyanakkora; hosszú-rövid, hosszabb-rövidebb, leghosszabb-legrövidebb, ugyanolyan hosszú; magas-alacsony, magasabb-alacsonyabb, legmagasabb-legalacsonyabb, ugyanolyan magas; keskeny-széles, keskenyebb-szélesebb, legkeskenyebb-legszélesebb, ugyanolyan széles; vastag-vékony vastagabb- vékonyabb, legvastagabb-legvékonyabb, ugyanolyan vastag.	szövegalkotás. *Környezetismeret:* formaérzékelés, tárgyak tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlításuk, csoportosításuk, tapasztalatok szerzése. *Ének-zene:* ritmikus sorok alkotása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgyak tulajdonságai, csoportosítások, rendezések. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció.
Matematikai logika Igaz-hamis állítások	Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.	
Kombinatorika Kombinatorikai feladatok	Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával,	

	színezéssel, minél több lehetőség előállítása próbálgatással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem, kicsi-nagy, kisebb-nagyobb, legkisebb-legnagyobb, ugyanakkora; hosszú-rövid, hosszabb-rövidebb, leghosszabb- legrövidebb, ugyanolyan hosszú; magas-alacsony, magasabb- alacsonyabb, legmagasabb- legalacsonyabb, ugyanolyan magas; keskeny-széles, keskenyebb-szélesebb, legkeskenyebb-legszélesebb, ugyanolyan széles; vastag-vékony vastagabb- vékonyabb, legvastagabb-legvékonyabb, ugyanolyan vastag.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 70 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A mennyiségi állandóság kialakulásának segítése. Globális mennyiség-felismerés fejlesztése. Biztos számfogalom 5-ös körben. A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. Szövegértelmezés.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Számfogalom	Határozatlan halmazok alkotása folytonos mennyiségekkel és tárgyakkal Határozatlan halmazok viszonyítása, relációk jelölése jelkártyákkal. Sok, kevés és semmi mennyiségtartalma. Számlálás 5-ig. A számlálás ritmusának kialakítása. Határozott halmazok alkotása cselekvéssel.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, lényeg kiemelése, szövegalkotás, saját gondolatok megfogalmazása, indoklása. *Környezetismeret:* nagyságrendek a természetben (becslés és mérés, hosszúság). *Ének-zene:* ütemek kialakítása és jelzése, egyenletes
Halmazok számossága	Egyenlő, majd különböző számosságú halmazok megnevezése, Összehasonlításuk. A mennyiségek leképezése, a számjegyek bemutatása 5-ös számkörben. Mennyiségek egyeztetése mennyiséggel,	

	számképpel, számjeggyel. Nagyság szerinti rendezések: - lépcső építése színes rudakkal. Halmazok és számok sorba rendezése. Az 1egység, 2 egység, 5 egység bemutatása. Fizetés 1 egységgel.	mérőritmus, ütemezett mozgáskivitelezés. *Vizuális kultúra:* történetek vizuális megjelenítése síkban, térben. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció.
Sorszámok, sorszámnevek	Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.	
Számok írása, olvasása 5-ig Számok bontása	Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben. Mennyiségek bontása, összetevése, pótlása: - tárgyakkal, korongokkal, pálcikákkal- szőnyegezés színes rudakkal tetszés szerint: csak két színes rúddal, megjelenítés rajzban,- megerősítése két színnel tagolt számképpel, leolvasásuk, lejegyzésük számokkal.	
Számok viszonyítása, rendezése Relációs jel	Határozott halmazok összehasonlítása: - számlálás nélkül párosítással; - megszámlálás után. A több, kevesebb, ugyanennyi fogalma, jelük. Mennyiségek és számok összehasonlítása, jelölésük.	
Számegyenes Számszomszédok	Számok viszonyítása, sorba rendezése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok megállapítása. .	
Számtulajdonságok	Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése.	
Műveleti jelek (+, –, =, <, >)	Vonalelemek írása, a helyes vonalvezetés gyakorlása, számjegyek írásának gyakorlása.	

Egyszerű szöveges feladatok	Szóban megfogalmazott egyszerű szöveges feladatok mennyiségi változásainak megjelenítése szituációs játékkal, kirakása tárgyakkal, képekkel, ábrázolásuk rajzban.	
Számelméleti ismeretek Páros-páratlan számok	Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközözök) párosítása. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számok neve, jele, relációs jel, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, sorszám, sorszámnév,pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria – mérés**	**Órakeret 20 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése. Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

Térbeli, síkbeli helyzetek	Tárgyak térbeli helyzetének megfigyelése, megfogalmazása, létrehozása egyeztetéssel minta, majd megnevezés után .A térbeli helyzetek viszonyszavainak pontos használata: mellett-mellé, előtt-elé, mögött-mögé, alatt alá, fölött-fölé, rajta-rá, benne-bel, felső- középső-alsó, között-közé, első- középső- utolsó. Sor, oszlop fogalma. Ellentétes fogalmak: közel-messze, fönt- középen- lent, tele – üres, rész- egész, kint-bent, közepe-széle, sor eleje-sor vége. Tárgyak csoportosítása különbözőség, különböző tulajdonság szerint. Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban. Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása. *Környezetismeret:* térbeli, síkbeli tájékozódás, formaérzékelés, irányok, távolságok, hosszúság; mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, becslése, mérése, természetes mérőeszközök. *Ének-zene:* formaérzékelés, azonosság, hasonlóság. *Vizuális kultúra:* szín- és formaérzékelés, vizuális megjelenítés térben, síkban, konstruálás, modellezés. *Technika, életvitel és gyakorlat:* környezet elemeinek tulajdonságai, kreativitás, mérőeszközök használata, térbeli helyzetek, építések térben, síkban. *Testnevelés és sport:* motoros készségek és képességek, térbeli tudatosság (elhelyezkedés térben, mozgásirány, eszközre és társra vonatkozó térbeli viszonyok), alak- és formaészlelés.
Síkbeli alakzatok	Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése. Síkidomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
Térbeli alakzatok	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása. Építés szabadon és minta alapján. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
Mérés Gyakorlati mérések	Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel. Hosszúság, magasság, szélesség	

	mérése és összehasonlítása választott egységekkel. Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel. Tömeg mérése és összehasonlítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mellett-mellé, előtt-elé, mögött-mögé, alatt alá, fölött-fölé, rajta-rá, benne-bel, felső- középső-alsó, között-közé, első- középső- utolsó. sor, oszlop közel-messze, fönt- középen- lent, tele – üres, rész- egész, kint-bent, közepe-széle, sor eleje-sor vége.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Tantárgyi fejlesztési célok	Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása. A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Relációk Összefüggések személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között	Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése. Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).	Magyar *nyelv és irodalom*: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás. *Ének-zene:* ciklikus sorok. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* ismétlődő, ciklikus mozgássorok, soralkotások, relációk.
Sorozatok Sorba rendezések	Halmazok sorba rendezése különböző tulajdonságok alapján, tevékenységgel (építéssel, kirakással, színezéssel, rajzzal).	
Egyszerű sorozatok	Egyszerű sorozatok folytatása megadott, felismert és választott szabály alapján.	
Függvények Hozzárendelések	Hozzárendelések párosító játékokban. Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz, számképekhez, színes rudakhoz. Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	összekötés, nyíl, relációs jel, összehasonlítás

A fejlesztés várt eredményei	A tanulók ismerjék fel a tárgyak a személyek tulajdonságait, tudják azokat megnevezni: szín, forma nagyság alapján. Ismerjék fel a különbözőséget és azonosságot. Tudjanak tárgyakat csoportosítani különbözőség, azonosság alapján. Legyenek elemi tapasztalataik a síkbeli, térbeli helyzetekről, a nagyságbeli viszonyokról, használják értelmesen a nagyságbeli és a térbeli helyzetek viszonyait. Legyen képes a térbeli helyzetek létrehozására cselekvéssel (alatta, fölötte, mellette, előtte, mögötte) Alakuljon ki biztos kézdominancia Számláljon 5-ig Írja a számok írásához szükséges íráselemeket

ERKÖLCSTAN

1–4. évfolyam

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcstan tanulása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcstani alapozás, az erkölcshöz kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcstan órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeikhez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az erkölcstan tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoportban jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulókra, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

Óraszámok:

osztályok	heti óraszám	éves óraszám
Hosszú 1.	1	36
1. osztály	1	36
2. osztály	1	36
3. osztály	1	36
4. osztály	1	36

Fejezetek	**Óraszámok**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Az én világom	11	
2. Társaim- ők és én	13	3
3. Közvetlen közösségeim-a család és a gyerekek	9	
4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	---	
5. A környező világ	---	
Éves összes óra	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az én világom**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ki vagyok én? Személyes adataim – vezeték- és keresztnevem, becenevem, – lakcímem, – iskolám adatai (név, cím, osztályfok). Külső jegyeim	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* külső és belső tulajdonságok, helyes önismeret,

– külső tulajdonságaim, megjelenésem, – kire hasonlítok a családban, – milyennek látom magam, Belső tulajdonságaim – miben vagyok ügyes, – miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük, – jó és rossz tulajdonságaim. Kedvenceim – kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim, – miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények). Élettörténetem: – kisgyermekkori, óvodai élményeim, – óvodám és iskolám összehasonlítása.	testkép, testalkat. *Vizuális kultúra:* kreatív alkotás (önarckép), lényegkiemelés, vizuális jelek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társaim – Ők és én**	**Órakeret 13+3 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Társas kapcsolataim – családi kapcsolataim – iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal; – hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket. *Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel* – a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak; – felnőttek, társak udvarias megszólítása; – segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől; – helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* közösségi viselkedésformák és magatartási normák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Családi kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Közösségeim – milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül. *Családom* – kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – gyermekkori élményeim; – ünnepek és hagyományok a családban; – otthoni szabadidős tevékenységek. *Napirendem* – egy napom otthon; – milyen feladataim vannak otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; – hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól).	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* családi és személyes kapcsolatok. *Vizuális kultúra:* családrajz.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.

KÖRNYEZETISMERET

1–4. évfolyam

Az Ember és természet műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhén értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan megismerési helyzetekre helyezi a hangsúlyt, amelyekben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető és -védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédelmi attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományos műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretelsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretelsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik. A tanulói aktivitás és tevékenység-központúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazása. A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömének, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

Az Ember és természet műveltségterület fejlesztési feladatai a NAT-ban meghatározott tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok, valamint a közműveltségi tartalom integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását. A kerettanterv követi a NAT által meghatározott tudásterületek témaköreit, amelyek közműveltségi tartalmakat foglalnak magukban. A témakörök közül az elsőt, a *Tudomány, technika és kultúra* műveltségtartalmát és fejlesztési feladatait beépítettük a többi témakörbe.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

Óraszámok:

osztályok	Heti óraszám	Éves óraszám
Hosszú 1.	2	72
1. osztály	2	72
2. osztály	2	72
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

-

Hosszú 1. osztály

Fejezetek	**Óraszámok**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. **Anyag, energia, információ**	12	
2. **Rendszerek**	13	7
3. **Felépítés és működés**	12	7
4. **Állandóság és változás**	13	
5. **Az ember megismerése és egészsége**	4	
6. **Környezet és fenntarthatóság**	4	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Anyag, energia, információ	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korszerű elemi természettudományos műveltség alapozása. Tapasztalatszerzés biztosítása a közvetlen környezetből. A valóság sokféleségének érzékeltetése. A pontos érzékelés, észlelés, aktív figyelem, emlékezet fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása az együttmunkálkodás, a társas együttlét szabályainak elsajátítására. A megismerés módszereinek bővítése. A kreativitás fejlesztése, az érzékelés pontosítása, a kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése, információgyűjtő, feldolgozó, szabálykövető magatartás kialakítása, feladattudat és szabálytudat erősítése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.1. Anyag A közvetlen környezetben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságai.	Irányított megfigyeléssel anyagok vizsgálata érzékeléssel (látás, hallás, tapintás, ízérzékelés, szaglás). Összehasonlítás játékosan.	*Vizuális kultúra:* megismerő és befogadóképesség, kreativitás.
1.2. Kölcsönhatások, erők Hang	Különféle eredetű hangok felismerése, játékos megfigyelések végzése.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, aktív és passzív szókincsbővítés.
1.3. Energia Energiaforrások a háztartásban Energiatakarékosság	Játékos kísérletek végzése melegítésre, fűtésre. Szógyűjtés a tapasztalatokkal kapcsolatban, rövid mondatokba illesztésük.	
1.4. Információ Jel, jelzés, információ Tankönyvben jelek, jelmagyarázatok Közlekedési jelek Tiltást jelentő jelek	Egyszerű jelek, jelzések felismerése, értelmezése, használata tankönyvekben, munkafüzetekben. A tiltást jelentő és a közlekedési jelek információinak játékos gyakorlása, szituációs játékok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, időjárás, hang, fény, jelrendszer, szabály, közlekedés, kommunikáció,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Rendszerek**	**Órakeret 13+7 óra**
Előzetes tudás	Elemi térbeli és időbeli tájékozódás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Játékos gyakorlatokkal, közvetlen tapasztalatszerzéssel a térbeli és időbeli tájékozódás, orientációs képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kíváncsiság felkeltése. Pozitív attitűd kialakítása az élővilág, növények, állatok iránt. Feladat- és szabálytudat kialakítása. Építőjátékokkal szerzett tapasztalatok feldolgozása, analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése, képzelet, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Tér, idő, nagyságrendek a természetben Egyszerű térbeli, időbeli relációk, irányok Közvetlen iskolai és otthoni környezet Napok, napszakok, hónapok, évszakok. Napszakokhoz kapcsolódó tevékenységi formák	Tájékozódási alapismeretek. Térben való tájékozódás előtt, mögött, mellett, alatt, fölött, Bal – jobb Tárgyak egymáshoz való viszonyítása. Történések időrendi csoportosítása képek, rajzok segítségével.	*Matematika:* tájékozódás térben és időben. *Technika, életvitel és gyakorlat:* növények és állatok gondozása, hulladékgyűjtés.
2.2. Rendszer, rendszer és környezete A növény fő részei Az állat testének fő részei A lakóhely, iskola környezetének állapotmegóvása Szelektív hulladékgyűjtés	Növények, állatok részeinek összerakása, kiegészítése rajzos ábrákon. Hulladékgyűjtő használata. Iskolai papírgyűjtés, elemek, műanyagok gyűjtése.	
2.3. Szerveződési szintek Növények, állatok a környezetünkben Az élőlények élőhelyei, táplálkozása, táplálkozási módok	Az állatok élőhelyeiről közvetlen tapasztalatszerzés. Képek gyűjtése, csoportosítása élőhely és táplálkozás szerint.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irány, idő, hónap, nap, napszak, évszak, családi, ünnep, növényi rész, állati testrész, szelektív hulladékgyűjtés, egészséges táplálkozás, téli álom, költöző madár, élőlény, háziállat, ház körül élő állat, vadon élő állat, táplálék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés**	**Órakeret 12+7 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek, tapasztalatok a közvetlen élővilágról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés tanulmányi sétákon, kirándulásokon. A szociális képesség fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával. A tájékozódási képesség fejlesztése. A vizuális észlelés, érzékelés fejlesztése. A tapasztalatok kifejezése rajzban, szóban. Kommunikációs képesség fejlesztése. Ismeretek szerzése az anyagok közvetlenül érzékelhető tulajdonságairól, az élőlények közvetlen környezetéről, növény- és állatvilágról, az időjárás elemeiről.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Anyagok kémiai tulajdonságai Élő és élettelen természet A víz előfordulása a természetben (eső, hó, ivóvíz, folyóvíz)	Föld, víz, levegő összehasonlítása, megnevezése. Csapadékformák megfigyelése, évszakokhoz kapcsolása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Anyagok tulajdonságai. Víz, tisztálkodás.
3.2. A közvetlen környezet növény- és állatvilága Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet) Az állatok és kicsinyeik	Közvetlen megfigyelés, elemi tapasztalatszerzés a közvetlen környezetben élő állatokról, növényekről. Csoportosítás adott szempontok szerint.	
3.3. A közvetlen környezet életközösségei Park, erdő, mező, víz, vízpart	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulások, séták során. Rajzok készítése a látottakról.	
Természetvédelem	A természet értékeinek védése – konkrét példák megismerése.	
3.4. Változatos élővilág Zöldségek Gyümölcsök A közvetlen környezet állatvilága (háziállatok, ház körül élő állatok, vadon élő állatok)	Séta a piacon, zöldségesboltban. Főbb élőlénycsoportok felismerése. Az élőlények egyszerű csoportba sorolása.	
3.5. A Föld és a Nap évszakok	Rajzos ábrák készítése. IKT-eszközök használata, pl. képek keresése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	gyümölcs, zöldség, fa, termés, fejlődés, ház körül élő állat, víziállat, kültakaró, időjárási tényező.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Állandóság és változás**	**Órakeret 13+7 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Motoros képességek fejlesztése. A környezet megismerése iránti érdeklődés kialakítása, egyszerű játékos kísérletekben részvétel. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tájékozódó képesség fejlesztése. Együttműködés, csoporttechnikák kialakítása. A másik elfogadásának erősítése. A percepciós, cselekvéses gondolkodás irányítása, az érzékelés pontosítása, a kreativitás és a finommotorika fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Állapot Az anyagok és tárgyak érzékelhető tulajdonságai (érdesség-simaság, íz, szag, szín) Becslés, mérés: kicsi, nagy	A hétköznapi életben használt egyszerű tárgyak, anyagok csoportosítása fizikai jellemzőik alapján (szín, nagyság… Szín, forma érzékeltetése Alapszínek megismerése tárgyakon Kicsi – nagy differenciálása, arányok érzékeltetése	*Matematika:* becslés, mérés; érzékelhető tulajdonságok (szín, forma). *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagfajták, megmunkálásuk, ajándékkészítés.
4.2. Változás – Fizikai változások: Alakváltozások Az évszakok változásai	Gyurmázás, alakváltozás megfigyelése. Képek csoportosítása az évszakokról, rajzok készítése.	
– Kémiai változások Tűzvédelem A tűzoltók munkája	Szituációs gyakorlatokban részvétel tűzriadó esetére.	
– Biológiai változások A növények, állatok élete a különböző évszakokban	Képek, ábrák segítségével sorbarendezés, csoportosítás, Megfigyelések végzése.	
4.3. Folyamat Termék-előállítás, újrahasznosítás	Só-liszt gyurmából ajándékkészítés, gyümölcs-, zöldségsaláták készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tulajdonság, tűz, tűzoltás, növekedés, fejlődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az ember megismerése és egészsége	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a tanuló saját testéről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése, saját testének és tulajdonságainak megismerése játékos gyakorlatokon keresztül, a figyelem, az érzékelés, az észlelés, a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, társai, a más sérült ember elfogadása, segítése képességeinek megfelelően. Motoros képességek fejlesztése. A téri orientációs képesség fejlesztése. Szociális képességek fejlesztése. Feladat- és szabálytudat erősítése, a problémák felismerése, okok keresése, empátiakészség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
5.1. Az emberi test fő részei Érzékszervek Testmozgás és az egészség	Rész, egész viszonyának felismerése, kiegészítés rajzban, puzzle játék. Mozgásos játékokban való aktív részvétel.	*Testnevelés és sport:* mozgásos játékok.
5.2. Önfenntartás Az emberi test fő részei Időjárásnak megfelelő öltözködés Önkiszolgálás	A helyes és helytelen viselkedési és tevékenységi forma megkülönböztetése. Babaöltöztetés az időjárásnak megfelelően. Játékos gyakorlatok végzése. Az étkezési és tisztálkodási szokások gyakorlása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* öltözködés, étkezés, tisztálkodás.
5.3. Szaporodás, egyedfejlődés Különböző életkorok	Fényképek, képek gyűjtése, csoportosítása.	
5.4. Öröklődés A család tagjai	Fényképek, képek gyűjtése, csoportosítása	*Erkölcstan:* család.
5.5. Magatartás Helyes emberi viselkedési formák megfigyelése A gyerekekre leselkedő veszélyek	A helyes – helytelen megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrész, a fej részei, egészség, betegség, tisztálkodási eszköz, egészséges táplálkozás, érzékelés, napirend, testmozgás, helyes öltözködés, hasonlóság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a közvetlen környezetünkből. Tapasztalatok szerzése sétákon, kirándulásokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, ráismerés képességének fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat kialakítása. Csoportban való együttműködés kialakítása. A másik gyerek elfogadása. Az esztétikai érzékenység fejlesztése. Felnőtt segítségének elfogadása. Szelektív hulladékgyűjtés segítséggel. Együttműködő, aktív részvétel kirándulásokon. Kíváncsiság, motiváltság felkeltése és fenntartása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális környezeti rendszerek. Az egészséges, gondozott környezet jellemzői	A környezet rendjének betartása, óvása.	
6.2. Az élő és élettelen környezeti tényezők	----	
6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság A közvetlen környezet (tanterem, lakás, szoba) rendjének megteremtése, megóvása Szelektív hulladékgyűjtés	A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	
Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel	Elemi szintű energiatakarékossági technikák gyakorlása (villany lekapcsolása, víz elzárása).	
A Föld szépsége, egyedisége A közvetlen környezetben előforduló parkok, erdők, vizek	Sétákon, kirándulásokon részvétel. Adott szempontok szerint irányított megfigyelések végzése. Az élményekről, tapasztalatokról rajzok készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tisztaság, rend, egészséges környezet, természetvédelem, talaj, víz, szemetelés, takarékosság, növény, állat, élőlény, növény- és állatgondozás.	

A fejlesztés várt eredményei	A szociális képességének fejlődése során alakuljon ki a tanuló együttműködése társaival és tanárával. Irányítás segítségével megfigyelések végzése, adott szempontok szerinti válogatás, csoportosítás és egymáshoz rendezés. Ismerjék a nagyságbeli, alakbeli különbségeket és az alapszíneket. Tudják megmondani nevüket, címüket. Érdeklődjenek környezetük iránt. Figyeljék meg a környezetükben lévő tárgyakat, jelenségeket. Gyűjtsenek róluk konkrét tapasztalatot. Élő – élettelen dolgok csoportba sorolása. Fejlődjön önkiszolgálásuk.

ÉNEK-ZENE

1–4. évfolyam

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítéka, az egyén szocializációjának döntő mozzanata.
A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit, hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény, személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével, jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az értékközvetítés és az értékőrzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés, mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncert-pedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

Óraszámok:

osztályok	Heti óraszám	Éves óraszám
Hosszú 1.	2	72
1. osztály	2	72
2. osztály	1	36
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

Hosszú 1. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei reprodukció	35	7
2. Zenei befogadás	30	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Zenei reprodukció**	**Órakeret 35+7óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése. Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkíséretek ritmushangszerekkel. Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel. A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel. Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése. A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése. Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése. Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

1.1 ÉNEKLÉS Óvodás dalok-gyermekdalok Dalok az állatokról Gyermekdalok, körjátékok Ünnepek dalai Évszakok dalai	Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban. Éneklés, játékos anyaga : Csiga- biga told ki szarvadat…, Süss fel nap…, Fehér liliomszál, Eszterlánc…, Gólya, gólya gilice…, Szólj síp, szólj, Cicuskám kelj fel…, Elvesztettem zsebkendőmet…, Koszorú, koszorú…, Körben áll egy kislányka…, Télapó itt van…, Hull a pelyhes…, Suttog a fenyves…, Kiskarácsony- nagykarácsony, Ég a gyertya ég…, Sándor napján…, Éliás, Tóbiás, Orgona ága…, Csön, csön gyűrű…, Aki nem lép egyszerre…, Borsót főztem…, Süssünk, süssünk…, Katalinka szállj el… Mondókák, kiszámolók : Ecc, pecc…, Gyerekek, gyerekek…, Alma, alma…, Erre kakas, erre tyúk, Egyszer volt egy kemence, Lementem a pincébe	*Magyar nyelv és irodalom:* A hangképzés, a beszédlégzés és a hangoztatás fejlesztése. Artikuláció, hangerő, hanglejtés, hangsúly, beszédritmus. A dalok szövegeinek megismerése, értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet. *Matematika:* Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Időtartam, időrend. Számsorok, számok ritmusa, csoportosítás, elrendezés. *Testnevelés és sport:* Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Ritmikus mozgások. *Vizuális kultúra:* A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással	A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. A dalokhoz, mondókákhoz kapcsolódó utánzó mozgások: hívogatás, fenyegetés, hessentés. Kézenfogva különböző járások csigavonalban, kígyóvonalban, kapu alatt. Felelgetős, szerepcserés párválasztós játékok, táncok.	

1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Egyenletes lüktetés	Egyenletes lüktetés érzékeltetése tapssal, kopogással, járással, ütőhangszerekkel. Eleinte ismert mondókákhoz, dalokhoz kapcsolódó ritmustapsolás. A tanulók szokják meg az egyenletes tempótartást. A gyors és lassú tempó nevelői bemutatása hangokkal, mozgásokkal valamint a különbség tudatosítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Szín, hang.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. A dallamhallás képességének erősítése. Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között. Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól. Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása. A hangzás különbségeinek megfigyelése. Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, zajok, zörejek Hangok, hangzások	Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Oktáv távolságban magas és mély hangok megkülönböztetése, a megértés segítése képeken vagy térbe mutatással. A megkülönböztetést végezzék	*Magyar nyelv és irodalom:* Beszédhang, artikuláció, auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése hangok segítségével.

	hangszeres és énekhangon is. A halk és hangos megkülönböztetése beszédben, énekben, hangszeren, zörejeken. Halk és hangos zenei hangok és zörejek keltése. 2 – 3 hangszer, valamint zörejt adó tárgy hangjának differenciálása. Egymás hangjának felismerése játék közben is. Környezetünkben mindennel lehet zenélni (pl.: kő, fa, pad, ceruza stb.)	*Matematika:* Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. *Vizuális kultúra:* érzelmek leírása és megjelenítése különféle technikák segítségével.
2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Zajok, zörejek, zenei hangok Kellemes és kellemetlen hangok Egyidejű hangzások Emberi hang: beszéd- és énekhangok	A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése. Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése. A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörej, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.	

A fejlesztés várt eredményei	Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése. Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Tudjanak a gyerekek év végére a csoporttal együtt, segítség nélkül elmondani, eljátszani dalokat, dalos játékokat, mondókákat és az ünnepekhez kapcsolódó énekeket. Különböztessék meg a magas – mély, halk – hangos zörejeket, hangokat. Tudjanak egyenletes lüktetést létrehozni tapssal. Különböztessenek meg egymástól 3 hangszert, zörejt, gyermekhangot. Tudjanak egyszerű lépésekkel mozdulatokkal kísérni felelgetős, szerepcserés, párválasztásos játékokat, táncokat; pl.: forgás egyénileg, párosával, oldallépéssel, sarokkal dobbantani.

VIZUÁLIS KULTÚRA

1–4. évfolyam

A vizuális kultúra (rajz, kézművesség) tantárgy közvetlen célja az alkotás öröme, az önmegvalósítás, a felszabadultság kialakítása a tanulókban a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására során.

A Művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, képzelőerő, önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget. Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Az önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból akár tanórai, akár intézményi szinten szervezett kiállítások, amelyek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására való törekvés és a minden élő iránti tisztelet kialakítására.

A kiemelt fejlesztési feladatok közé tartozik a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a habilitációs-rehabilitációs tevékenység. A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó

tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, tehát kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömének felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását, vagyis a kauzális gondolkodást.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle matériákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A rajz tantárgy alkalmat kínál az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti és támogatja a társadalmi esélyigazságosság megnyilvánulásait.

A tanulók kulcskompetenciának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. Az anyanyelvi kommunikáció terén a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására a közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. A gyermeki alkotások közbeni mérések, becslések, a betöltendő tér tervezése közvetlenül hatnak a matematikai logikai kompetencia fejlődésére. A természettudományos kompetencia fejlesztésére jó alkalom a természet utáni rajzok, festmények készítése. Digitális kompetenciafejlesztésre az interneten történő kutatások, „képtárlátogatások”, vizuális fejlesztő játékok adnak lehetőséget.

Óraszámok:

osztályok	heti óraszám	éves óraszám
Hosszú 1.	1	36
1. osztály	1	36
2. osztály	2	72
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

Hosszú 1. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Vizuális nyelv és technikák**	9	4
2. **Kifejezés, képzőművészet**	9	
3. **Vizuális kommunikáció**	9	
4. **Tárgy- és környezetkultúra**	5	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1.Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 9+4 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében. Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. A vonal A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése. A vonal mint a mozgás kifejezője. A vonal mint formaképző elem. *1.2. A folt* A folt keletkezése. A folt változtathatósága. *1.3. A szín*	A vizuális nyelv alapvető elemeinek használata és megkülönböztetése. Fekvő egyenesek ábrázolása: út, ceruzák… Álló egyenesek rajza, festése: fű, kerítés… Képi elemek komponált megjelenítése. Álló és fekvő egyenesek összekapcsolása, körforma és egyenesek összekapcsolása: léggömb, virágok	*Matematika:* egyenes; vonalak, halmazok, azonosság, különbözőség; síkidomok. *Magyar nyelv és irodalom:* írás - álló, fekvő és ferde egyenes, hullám- és körvonal.

Szín, színritmusok alapszínekkel. *1.4. Forma és nagyság* Forma és nagyság három dimenzióban, térformák. Természeti formák ritmusa. Mesterséges formák megfigyelése. *1.5. Síkforma, térforma* Szabályos és szabálytalan síkformák. Szabályos és szabálytalan térformák. Sík és térformákból alkotott ritmusok. Formaredukciók.	Foltfestés. Formák megfigyelése a nagyság szempontjából. Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása. arányok megfigyelés, megnevezése, rajzolása, festése (pl.: kicsi, nagy formák; vastag, vékony vonalak; egyenes, ferde, hullámvonal, körvonal). Nagyobb felület festése, körülhatárolt terület festése. Nyomfestés: eső, füves rét… Ritmusos soralkotás rajzzal, festéssel. Díszítőelemek – az írás elemeinek megismerése, gyakorlása különböző rajzeszközökkel, színekkel. A rajzolás eszközeinek megismerése és azok helyes használatának megtanulása. Rajzolás, színezés különböző technikáinak gyakorlása. A festék és az ecset megismerése, használata. Ujjfestés. Mintázás agyagból, só – liszt gyurmákból.	*Ének-zene:* ritmus, zenei aláfestés. *Környezetismeret:* termések; baleset-megelőzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő zöld, narancssárga, átalakítás, hozzátevés, elvevés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. *Képességfejlesztési fókuszok:* képzeteket felidéző ábrázolási	

	képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Alkotótevékenység 2.1. *Hangulatok, élmények* Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.	*Alkotótevékenységben:* Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan. Önmagával vagy a családdal kapcsolatos események kifejezése személyes hangú rajzokban, 1 – 1 mese vagy vers szereplőjének rajzolása, festése, történetének eljátszása bábokkal. Évszakok nyújtotta élmények ábrázolása, megjelenítés színekkel. Megfigyelt tárgyak, élőlények ábrázolása körvonallal és foltszerűen. Természet utáni ábrázolás: fészek, karika, gyöngysor rajza, festése. Egyszerű használati és dísztárgyak készítése mintakövetéssel. A környezet szebbé tétele, átrendezése.	*Környezetismeret:* évszakok, természeti jelenségek, élőlények. *Ének-zene:* zenehallgatás, gyermekdalok, mondókák. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekversek az évszakokról, természetről.
Befogadás – alkotás 2.2. *Reaktív alkotás, élmények, hatások kifejezése* Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design) legfontosabb megkülönböztető jegyei.	*Befogadó tevékenységben:* Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, verbálisan. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból. Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal. Babaszoba berendezése. Az elkészült alkotásokból kiállítás rendezése a helyi körülményeknek megfelelően.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámzás, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, (színek), szomorú,

	vidám, lassú, gyors, lágy, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret** 9 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *3.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése* Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Technikai képalkotás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége. Egyszerű jelzések, piktogramok.	*Befogadó tevékenységben:* Képolvasás. Saját jel választása, egymás jelének megismerése. Térbeli irányok jelzése, értelmezése. Arckifejezések értelmezése a valóságban és képen.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Környezetismeret:* biztonságos közlekedés, napszakok, napirend. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életviteli-szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás).
Alkotótevékenység *3.2. Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben* Tárgyas napirend. Rajzos naprend. Egyszerű piktogramok. Fotók.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). Folyamat, mozgás megjelenítése egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fiú-lány, néni-bácsi, hajszín, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *4.1. Művészeti környezet* Múzeum- és képtárlátogatások, megfigyelések. *4.2. Élettér – természeti és épített környezet* Az épített környezet esztétikuma. Az épített környezet védelme. Környezettudatosság. *Befogadás-alkotás* Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés. *Alkotótevékenység* *4.3. Tárgyak alkotása, díszítése* Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.	*Alkotótevékenységben:* Környezet-átalakítás egyszerű eszközökkel. Egyszerű tárgy elkészítése. *Befogadó tevékenységben:* Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – anyag, forma szerint. Kiállítás, múzeumlátogatások. A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, országzászló)	*Matematika:* sorozat, ritmus, viszonyítások. *Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Környezetismeret:* Családi élet eseményei – ajándék az ünnepeltnek. Családi ünnepek. Környezet- és egészségvédelem.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszíj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes: Az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására, saját alkotása feletti örömre. Legyen a foglalkozások aktív résztvevői. Használja szívesen a megismert eszközöket, anyagokat. Kréta, ceruza, ecsetfogása legyen megfelelő, kellő nyomatékkal használja azokat. Ismerje a színeket: a zöldet, sárgát, pirosat, kéket, fehéret, feketét. Különböztessenek meg síkbeli formákat egymástól. Tudjon önállóan álló, fekvő, ferde egyenest, kört rajzolni és festeni. Legyen képes egyszerű, bemutatott sormintát vonalak közé, adott helyre másolni Tudjon gömbölyítéssel, lapítással, sodrással, mélyítéssel egyszerű tárgyakat készíteni. Tudja értelmezni az egyszerű arckifejezéseket, gesztusokat.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

Az életvitel és gyakorlati ismeretek tantárgy közvetlen célja a tanuló számára fontos, a mindennapi életben előforduló, önmaga ellátásával és a társadalmi környezetben való eligazodással összefüggő ismeretek elsajátítása, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességek és készségek kialakítása.

A tantárgy elsajátítása segítséget nyújt az életszerű feladatok végrehajtásával és a konkrét problémahelyzetek megoldásával az iskola és a munka világa közötti kapcsolat felismerésére. A gyakorlati munkavégzés hozzájárul a tudás elismeréséhez, az alkotó munka megbecsüléséhez.

Az életvitel tantárgy feladata olyan képességek, készségek, szokások kialakítása, amelyek segítik az enyhén értelmi fogyatékos tanulót a hétköznapi élet feladatainak ellátásában, képességeikhez igazodó módon a tanult gyakorlati ismeretek egyre nagyobb önállósággal történő alkalmazásában. Megismerteti az anyagok alakíthatóságát és az alakítási technikákat, biztosítja az eszközök megismerését és célszerűségét. A tantárgy biztosítja a munkafolyamatok gyakorlásához szükséges időt, fenntartja a munkavégzés sikerességével, az alkotás örömének átélésével a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállást. Kellő önbizalmat ad a gyakorlati tevékenységek végzéséhez és kialakul a reális önismeret, önértékelés a tevékenységekben. A tantárgy feladata a munkafolyamatok ésszerű sorrendjének megismertetése, az elkészült alkotások és a környezeti rend megóvási fontosságának felismertetése.

A tantárgy hozzájárul a célszerű és esztétikus élettér kialakításának igényléséhez, a praktikus élet szokásrendszerének elsajátításához, folyamatos figyelmet fordít a tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására. A munkatevékenység sikerességének érdekében feladata az olyan személyiségjegyek erősítése, mint a pontosság, türelem, rendszeretet és egymás megbecsülése.

A családi munkamegosztás szerepeinek megismerése és kipróbálása során segíti a tanuló fokozatos bekapcsolódását az önellátásba és a házimunka elvégzésébe.

A tevékenységek végzése támogatja a manuális képességek fejlődését, a finommotorika, a mozgáskoordináció összerendezettségét, amely a munkavégző képesség alapja. A tantárgy a munkafolyamatok és az egyes szakmák legjellemzőbb tevékenységeinek bemutatásával megalapozza a pályaorientációt és nagy szerepet játszik a pályaválasztás előkészítésében.

Óraszámok:

osztály	Heti óraszám	Éves óraszám
Hosszú 1.	2	72
1. osztály	2	72
2. osztály	2	72
3. osztály	1	36
4. osztály	2	72

Hosszú 1. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	24	7
2. **Anyagok alakítása, modellezés**	23	
3. **Háztartás, gazdálkodás, életmód**	18	
Összesen	**72**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 24+7 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása. Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)	az önkiszolgálás alapelemeinek elsajátítása egyéni szintjüknek megfelelően. Öltözködés: ruházat, felszerelés felismerése, használata fokozódó önállósággal, egyéni szintnek megfelelő segítségadás mellett. Cipőfűzés, kötés, gombolás, cipő párosítása, Szekrény és fogas használata, tornafelszerelés felismerése, tárolása. Rendrakás. Táplálkozás: evőeszközök ismerete, kanál, villa rendeltetésszerű használata. Napirendnek	*Környezetismeret:* Az étkezési és tisztálkodási szokások játékos gyakorlása. A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. *Testnevelés és sport:* vezényszavak ismerete, teljesítése.

	megfelelő étkezés megtanulása. Egyszerű ételformák felismerése, megnevezése. Naposság feladatainak elvégzése: segítsen teríteni, vizet önteni pohárba, tudjon tálból merni.	
1.2. Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök Alkalmak Helyei	Tisztálkodás: személyi higiénével kapcsolatos tevékenységek –kéz, arc, fogmosás szükségességének felismerése, azok önálló elvégzése. A tisztálkodás eszközeinek megismerése, fésű rendeltetésszerű használata. WC önálló használatának kialakítása.	
1.3. Közlekedés Gyalogos közlekedés szabályai Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban, faluban)	Közlekedés megfigyelése, tapasztalatszerzés. A gyalogos közlekedés szabályainak megismerése, gyakorlása. Közlekedési eszközök felismerése, megnevezése. Veszélyhelyzetek, helytelen magatartásformák felismerése, elkerülésükre való törekvés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 23 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/**	**Kapcsolódási pontok**

	tevékenységek	
2.1. Képlékeny anyagok alakítása	Manipulálás homokkal, darával (homokozó, homoktábla, daratábla). Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.	*Matematika:* azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval, tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása. *Környezetismeret:* szűkebb és tágabb környezet tárgyai, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. *Vizuális kultúra:* tájékozódás síkban, térben, színek, formaérzékelés, formafelismerés.
2.2. Papírmunkák	A papír tulajdonságainak megismerése. Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.	
2.3. Manipuláció fonallal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés. Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.	
2.4. Természetes anyagok	Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.	
2.5. Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kemény, puha, homok, agyag, gyurma, ságyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyűrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, cérna, fonal, zsineg, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, sík, tér, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 18 óra**
Előzetes tudás	Önmegfigyelés, érzések, tapasztalatok megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére. Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Egészség, betegség 3.2. Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, kifejezőkészség fejlesztése. *Testnevelés és sport:* sportjátékok. *Környezetismeret:* séta, kirándulás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, napirend, rendszeres, néha, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.	

A fejlesztés várt eredményei	Év végére váljanak a foglakozások aktív résztvevőivé. Alakuljon ki az önállóságuk fokozatosan az önkiszolgáló tevékenységekben – öltözködjön önállóan, tudjon gombolni, cipőt megkötni (eseti segítségnyújtás mellett). Az alapvető tisztálkodási szokásokat – arc-, kéz-, fogmosás, WC – használat – önállóan végezze. Sajátítsa el a ruházat, a tisztálkodási eszközök, tanszerek helyének, pakolásának, kezelésének alapvető ismereteit. Vegyen részt a közösség munkájában, fejlettségének megfelelő naposi tevékenységben. Tartsa be az alapvető étkezési és táplálkozási szokásokat. Étkezzen helyesen kanállal, villával. Használja szívesen a megismert játékokat, ismerje fel a kisebb – nagyobb építőelemeket. A megismert természetes anyagokat tudja megnevezni és belőlük egyszerűbb kompozíciókat képezni irányítás és segítségnyújtás mellett. Használja rendeltetésszerűen és balesetmentesen a foglalkozásokon megismert eszközöket. A mintázás technikai fogásait alkalmazva gömbölyítéssel, sodrással, lapítással, mélyítéssel legyen képes egyszerű tárgyakat létrehozni. Tudjon papírt gyűrni, tépni, hajtani a foglalkozás céljának megfelelően. Tudjon papírt ollóval nyírni, tudjon festékkel, ragasztóval bánni. Tudja megnevezni a közlekedési eszközöket és alkalmazza helyesen az egyszerűbb gyalogos közlekedés szabályait térképasztalon.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

1–4. évfolyam

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön témakörként tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és -megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékosság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentieken kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképesség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömének felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A

viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

Óraszámok:

osztályok	heti óraszám	éves óraszám
Hosszú 1.	5	180
1. osztály	5	180
2. osztály	5	180
3.osztály	5	180
4. osztály	5	180

Hosszú 1. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	30	
2. **Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	40	18
3. **Játék**	40	
4. **Versenyzés**	20	
5. **Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	20	
6. **Tánc**	12	
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. A motoros képességek fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömének átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

1.1. Gimnasztika *1.2. Torna*	Alapállás, terpeszállás, guggolás, nyújtott ülés, hanyatt-, hason fekvés, felvételének megtanulása. Kartartások: (emelés), mellső-, magas és oldalsó középtartás, csípőre tartás felvételének megtanulás, felvétele gyakorlat közben, karkörzés. Törzshajlítások előre-hátra. Szökdelések. Egyszerű kéziszer-gyakorlatok. Lábgyakorlatok. Lábtartások: emelés, térdemelés. Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.	*Matematika:* szerialitás és relációk, számlálás. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene:* ritmikus mozgások zenére.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, körzés, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 40+18 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinesztetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése. Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása. Szenzoros integráció fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.	

	A vízbiztonság megalapozásának előkészítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Testséma tudatosítását szolgáló játékok	Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással. Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel. Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján. Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával. Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* testrészek, higiénés szokások, öltözés-vetkőzés. *Ének-zene:* ritmusra, zenére járás, táncelemek.
2.2. Atlétikai elemek	Járás: vállfogással egyenes vonalban, vállfogással körben, kézfogással párosával körben. Adott jelre megállás. Járás egymás mögött karok leengedésével. Járás irányváltoztatással. Járás különböző lábtartással. – utánzó feladatok. Járás közben személyek, tárgyak kikerülésével, akadályok átlépésével. Járás mondókára taps kíséretében. Futás, futkározás, adott jelre megállás. Futás lassan, irányváltoztatással. Futás – járás váltakozva. Futás kézbeadott tárggyal, lassú futással tárgy kikerülése.	
2.3. Torna A talajtorna és az atlétika alapmozgásai	Támasz- és függésgyakorlatok: csússzanak, kússzanak, másszanak talajon előre és vízszintes padon. Kússzanak, másszanak	

	különböző magasságú tárgyak alatt. Egyensúlyozzanak talajon szigetelőszalag felhasználásával.	
2.4. Ismerkedés az úszás alapjaival	------	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, gurulás, lengetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”–mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Futó és fogójátékok – fogócska, macska és egerek stb. Páros fogó – Hátsó pár előre fuss! stb. Átfutó játékok – Gyertek haza, ludaim! Adj király katonát! stb. *3.2. Énekes és mondókás körjátékok* – népi gyermekjátékok 3.3. *Sor- és váltóversenyek* Sor- és váltóversenyek sporteszközök (labdák) beépítésével	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.

3.4. *Labdajátékok, versenyek* Játékok labdákkal: gumilabda	A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata. Dobások: fél kézzel felső dobás (babzsák). Dobjanak célba alsó – felső dobással 2 m-ről a talajra rajzolt körbe, karikába. Játékos ismerkedés a gumilabdákkal. Dobjanak labdát, próbálják elkapni. Gurítsanak labdát társuknak.	*Ének-zene:* énekes mondókák, ritmusra mozgás, ritmusra tárgy adogatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, gumilabda gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, páros, átadás, elkapás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés**[1]	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem; portszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképesség; reagáló képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Futó és ugróversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny *4.2. Labdás versenyek*	. Sor-és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Környezetismeret:* egészséges életmód,

[1] A versenyjátékok ütemezhetőek a diáksport és a szabadidős tevékenység idejére is.
A tehetséggondozást, az egyes sportágban tehetséget mutató gyermek – szülői egyetértéssel – szakedzőhöz irányítását vállalhatja a testnevelés órát tartó pedagógus, de az élsport nem alapfeladat.

		higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés[2]**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképesség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1.Testi-lelki higiéné Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné	Játékos relaxációs gyakorlatok végzése. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának javítása.	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Környezetismeret:* egészséges

[2] Az egészségfejlesztés témaköréhez nem csak a mozgásos aktivitás kapcsolódhat, a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a speciális fizikai mozgáskorrekciók mellett nagy jelentőségű lehet a könnyített testnevelés és a szabad levegőn űzhető sporttevékenységek.

		táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Informatika:* számítógép-használat behatárolt időkeretekkel és célirányosan. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.2.Természetben űzhető sportok Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%át töltsék szabadban a tanulók. A tornagyakorlatok kivételével valamennyi tematikai egységben szereplő feladatok a szabadban is elvégezhetőek. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása. Az időjárástól és a lehetőségektől függően futkározás a hóban, hógolyózás, csúszkálás, szánkózás, hóemberépítés.	
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció (Konzultációk, tudástranszferek az illetékes szakemberek között: ortopéd szakorvos, gyógytestnevelő, gyógytornász, konduktor, szomatopedagógus. Lehetőség szerint törekvés a tanterv szerinti foglalkozásokhoz való visszatéréshez.)	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pihenés, edzettség, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, betegség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásnyelv megalapozása. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás javítása. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése.	

	Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.		
Ismeretek		**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Mozgás-narráció Mozgásos dramatikus játékok Kézjátékok *6.2. Tematikus mozgások* *6.3.Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei*		Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal. Közös cselekvés tanári narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, ritmus, játék, dal, néptánc, gyermekdal, népdal.		

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – az alapvető biztonsági szabályok betartására, – testrészei megnevezésére, – érti a feladatok végzésével kapcsolatos vezényszavakat, az utasításnak megfelelően cselekszik, – képes egyenletesen járni, adott jelre megállni, átlépni, vagy kikerülni tárgyakat, – irány és tempó változtatással fut, – ugrásokat félelem nélkül elvégez, – versenyszerűen játszani és a szabályokat betartani, – testnevelés óra után megpróbál önállóan öltözni, mosakodni.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges készségek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, egymás véleményének meghallgatása, megismerése, a saját gondolatok kifejtése, valamint az irodalmi szövegekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív és passzív szókincsgazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

1–2. évfolyam

Az anyanyelv a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik leghatékonyabb eszköze.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákat alkalmazva. A pedagógus a tanulók fejlettségére figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit, az alapvető képességeket és alapkészségeket. Formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, valamint a tanulási és magatartási szokásokat. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően.

A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszközrendszerével, módszereivel, terápiáival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen. Fel kell kelteni az érdeklődését a tanulás iránt, oly módon, hogy tág teret adunk az életkorának, a fejlettségének megfelelő játéknak és mozgásnak. A tanulót fogékonnyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlenül megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármas asszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	7	252
2. osztály	7	252
3. osztály	7	252
4. osztály	7	252

1. Évfolyam

Fejezetek	A tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1 Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	20	
2. Olvasás, az írott szöveg megértése	88	12
3. Írás, szövegalkotás	88	12
4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	20	
5.Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	12	
Összesen	252	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret 20 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangképzés, beszédlégzés és hangoztatás fejlesztése. Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása. Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása. A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukció képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése. A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás). A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása. Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása. Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése. Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
1.1.Beszédhallás, hallás utáni értés	Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése. Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal. Szájtérben való tájékozódás gyakorlása.	*Ének-zene:* hangképzés, légzés, artikuláció, ritmus, gyerekdalok, körjátékok. *Testnevelés és sport:* vitálkapacitás növelése.

	A hangok tiszta ejtésének gyakorlása. A beszédhangok időtartamának érzékeltetése. Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással. Hang-, szótag- és szósor ismétlése. Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása. Aktív, passzív szókincs felmérése. Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés). Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Szöveges kiejtési gyakorlatok.	*Környezetismeret:* természet, a környező világ hangjai; a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények neve, a velük kapcsolatos ismeretek, család, otthon, óvoda, iskola.
1.2. Beszédfejlettség	Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás). A helyes ejtés gyakorlása játékos utánmondással. Saját élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és beszédgyakorlatok végzése. Képről – kérdések segítségével – mondatok alkotása. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása. Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása. A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés	

	elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is. A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével. Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben. Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése. Szituációs játékok a mindennapi élethelyzethez kapcsolva. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban. Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.	
1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás. Érzelmek kifejezése. Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Olvasás, az írott szöveg megértése**	**Órakeret 88+12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése. Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése. Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás. Az olvasás teljes jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.	

	A hangos olvasás megtanulása szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése. Szavak, mondatok, rövid szövegek tartalmának megértése, értelmezése, a megértés bizonyítása segítséggel, irányítással. Szókincsbővítés. Értő olvasás fejlesztése. A néma olvasás elemi szintű kialakítása. Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Felkészülés az olvasásra	Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása. Képolvasási gyakorlatok végzése. A rész-egész viszonyának megtapasztalása. Szótagolás tapssal kísérve. Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása. Beszédhangok megkülönböztetése. Rövid-hosszú hangok differenciálása. Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása. Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése. Lateralitás . bal-jobb megkülönböztetése. A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése. Irányított szemmozgás gyakorlása, szemfixáció megerősítése. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése. Szövegtanulási technikák megismerése. Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.	*Matematika:* számlálás, sorszámok. *Környezetismeret:* szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. *Ének-zene:* ritmus, ciklikus sorok. *Vizuális kultúra:* tájékozódás síkban, színek, formaérzékelés, formafelismerés. *Testnevelés és sport:* ritmikus mozgások. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei.

2.2. Az olvasás jelrendszere	Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban. Hang és betű azonosítása. Betűk felismerése szavakban, szövegben. ***a, i, í ,o, ó, m, t, s, v, e, l, u, ú, p, c, k, á, f, h, z, ő, d, ö, j, é, n, sz, g, r, ü-ű, b,*** betűk megtanítása Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása. Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló formában. Hangos olvasás gyakorlása szótagolva, mondatkezdés és zárás. Magánhangzók és mássalhangzók időtartama, ejtésük. Törekvés a szöveghű olvasásra. Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.	
2.3. Az írott szöveg megértése	Tájékozódás a tankönyvben. Tájékozódás a szövegben. Az adatok visszakeresése. Információk kiemelése. A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel. Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése. Mondatok kiegészítése képek segítségével. Mondatok hangos olvasása. Rövid szöveg hangos olvasása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Cím, szereplők, események megbeszélése irányított kérdések alapján. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással). Tartalom elmondása kérdések	

	segítségével. A történet dramatizálása. Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpadlás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, szín.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Írás, szövegalkotás**	**Órakeret 88+12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás kialakítása. Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Dominancia megerősítése. Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása. Szabályos betűalakítás és -kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés. Az írás funkciójának megismertetése. Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás. Az íráskészség megalapozása. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Önellenőrzés, hibajavítás megalapozása. Az eszközszintű írás előkészítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az írás jelrendszere	Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása. Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal. Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása. Tájékozódás vonalközben. Nagymozgások, kismozgások végzése. Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása. A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása. Egyszerű formák vázolása, rajzolása, vonalkövetés, ráírás.	*Matematika:* térbeli-, síkbeli tájékozódás. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció, finommozgások, térbeli tudatosság. *Vizuális kultúra:* formaérzékelés.

	Sorkövetés, sorváltási tevékenység. Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása, kapcsolása. Írott kisbetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása. Írott kisbetűk összekapcsolása. Betűk írása tollbamondással. Írásjelek írása, alkalmazása. Szavak, rövid mondatok írása másolással, szavak látó halló tollbamondással. Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairón, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal, kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal, írott kisbetű, látó halló tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 20 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differenciálás fejlesztése. Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése. Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése. Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok). Helyes beszédhangsúly kialakítása. A nyelvhasználat alapozása. A helyesírási készség megalapozása.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1 Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása: Társas nyelvi magatartás kialakítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás). Beszélgetés, vita: Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Saját élmények egyszerű megfogalmazása.	*Környezetismeret:* magatartási szabályok, viselkedésminták. *Ének-zene:* ritmus, hang, időtartam. *Erkölcstan:* jó, rossz.

	Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Nyelvi mintakövetés beszédben.	
4.2 Szavak jelentése, szókincs	Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével. **Alapszókészlet** Hosszú magánhangzó a szótőben: ásó, dió, fű, ír, ló, óra, őz, síp, út, só, kő, Hosszú egyjegyű mássalhangzó a szótőben: áll, itt, ott,	
4.3. Hang, betű, szótag, szó	A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban. Betűk válogatása, csoportosítása. Szavak hangokra bontása. Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük. Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.	
4.4 Szófajok	----	
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	Kérdés, kijelentés mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.	
4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál. szóanyag figyelembe vétele mellett Hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban másolással. A tanult nagybetűk használata nevek írásakor és mondatkezdésnél. (A mondatkezdő nagybetű pirossal.) Mondatvégi írásjelek alkalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, vita, vélemény, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5 Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Ítélőképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése. Szabálytudat megerősítése. Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása. Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.2. Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi	Mesehallgatás. Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása. Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása. Rövid mesék olvasása.	*Ének-zene:* ritmusérzék, népdalok, népi játékok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei. *Erkölcstan:* jó, rossz.
1.3. Epikus művek jellemzői	Szereplők, helyszín kiemelése irányítással. Cselekmény megfogalmazása segítséggel. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.	
1.4. Lírai alkotások jellemzői	Vers, versszak felismerése.	
1.5. Báb- és drámajátékok jellemzői	A mesék cselekményének eljátszása.	

Kulcsfogalmak/fogalmak	Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.

A fejlesztés várt eredményei	Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés. Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban. A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással. Szókincs gyarapodása. Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában. Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése. A tanult betűk ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével). A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása.

	Szavak, rövid mondatok szótagoló olvasása. A szövegértést bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, segítséggel. Az írás tanult jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A tanult betűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3□4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után, az alapszókészlet szavaiból.

MATEMATIKA

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai kompetencia fejlesztése csak a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más területeken, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai kompetencia fejlődéséhez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban, valamint a kognitív képességek fejlesztése. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket pl. különböző számításoknál alkalmaznak. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottaírás, kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és a népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelés órák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához.

A rajz tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítása, azok rendezése, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelése, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a formaérzékelés, a térlátás és a vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését.

A digitális kompetencia fejlesztése, az IKT-eszközök használata hozzájárul a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai kompetencia fejlesztése közben különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik

együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy osztályba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különböző. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése, és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az osztály tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárni társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén is. Differenciálni lehet segítésnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítésével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

A tanulásban akadályozott tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar, illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	5	180
2. osztály	5	180
3. osztály	4	144
4. osztály	5	180

1–2. évfolyam

Az első két év kiemelt célja a tanulási képességek alapozása, a tantárgy iránti érdeklődés, a tanulási kedv felkeltése, a tantárgy megszerettetése. A matematikai tevékenységek elvégzéséhez és az ismeretek befogadásához szükséges a megfelelő szomatikus és pszichés állapot fejlesztése is. Fontos feladat a matematikai eszközök használatának megismerésével az önálló ismeretszerzés lehetőségének megteremtése, a tanulók ismereteinek, készségeinek,

képességeinek, érdeklődésének a feltérképezése, és ehhez igazodó tanulási módok, eljárások megkeresése, alkalmazása. Az IKT-eszközök megismerése, használata tanári segítséggel történik.

Az elemi gondolkodási műveletek alapozása cselekvéssel, cselekvésre épülő tapasztalatok megfogalmazásával valósul meg, csakúgy, mint a matematikai nyelv alapozása, ismerkedés a matematikai alapfogalmakkal, jelekkel. Az alkotás örömének megtapasztalása, a folyamatos ösztönzés a matematikai tevékenykedésre, kitartó feladatmegoldásra egyrészt a motiváció erősödését, másrészt a tanulók önértékelésének és önismeretének kialakítását segíti. A módszerek megválasztása támogatja a folyamatos tanári visszajelzés lehetőségeit, a társakkal közös tevékenységek megvalósulását azért, hogy az elősegítse az elemi kommunikációs képességek fejlesztését, társas kapcsolatokban való működtetését.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében biztosítani kell a terápiás fejlesztést a tanulók sérült vagy/és fejletlen pszichikus funkcióinak, készségeinek, képességeinek és gondolkodásának javítására, kompenzálására úgy, hogy a tevékenységek segítsék elő a tanulók együttműködését, az egymás iránti tolerancia kialakulását. Vonatkozik ez a figyelem terjedelmének, tartósságának növelésére, a koncentráció időtartamának növelésére, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésére, a finommotoros mozgáskoordináció fejlesztésére is.

1. osztály

Fejezetek	**Az új tananyag feldolgozásának óraszáma**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	92	18
3. Geometria, mérések	50	
4. Függvények, az analízis elemei	20	
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika**	**Órakeret folyamatos**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása. Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Szerialitás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. *Halmazok* Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság)	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával. Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval. Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott tulajdonság alapján. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása. Szín, forma (tárgyak formai tulajdonságai: gömbölyű, kerek, szögletes) nagyság (kicsi-nagy, kisebb-nagyobb, ugyanakkora, rövid-hosszú, magas-alacsony, keskeny-széles, vékony-vastag) Térbeli helyzetek – viszonyszavak megfigyelése, megfogalmazása, létrehozása. *Az alatt, fölött, mellett, előtt, mögött, között, alá, fölé, mellé, elé, mögé, közé, fent, középen, lent, felső, középső, alsó, első, középső, utolsó, sor, oszlop, bal oldal, jobb oldal, balra, jobbra* fogalmak helyes használata. azonosságok, különbözőségek az ugyanolyan fogalmának helyes használata. Csoportosítás azonosság és azonos tulajdonság alapján, ritmikus soralkotások	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás. *Környezetismeret:* formaérzékelés, tárgyak tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlításuk, csoportosításuk, tapasztalatok szerzése. *Ének-zene:* ritmikus sorok alkotása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgyak tulajdonságai, csoportosítások, rendezések. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció.
1.2. *Matematikai logika* Igaz-hamis állítások	Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.	
1.3. *Kombinatorika* Kombinatorikai feladatok	Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai	

	eszközök kirakásával, színezéssel, minél több lehetőség előállítása próbálgatással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szín, alatt, fölött, mellett, előtt, mögött, között, alá, fölé, mellé, elé, mögé, közé, fent,középen, lent, felső, középső, alsó, első, középső, utolsó, sor, oszlop, bal oldal, jobb oldal, balra, jobbra alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 92+18 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mennyiségi állandóság kialakítása. A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése.Biztos számfogalom kialakítása a 10-es számkörben, saját élményből kiindulva, majd a számolási készség fejlesztése a 10-es számkörben, változatos gyakorlati feladatok segítségével. Tájékozódás a számegyenesen. Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva. Szövegértés, szövegalkotás alapozása. Analógiás gondolkodás értelmezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számköri ismeretek a 10-es számkörben	Határozott és határozatlan halmazok alkotása összehasonlítása, mennyiségfogalmak érzékeltetése *sok-semmi, sok-kevés, több-kevesebb, ugyanannyi* (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével). Számfogalom kialakításának előkészítése: határozatlan és határozott halmazok alkotása, összehasonlítása, mennyiség-fogalmak érzékeltetése: sok, kevés, semmi, több, kevesebb, ugyanannyi.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, lényeg kiemelése, szövegalkotás, saját gondolatok megfogalmazása, indoklása. *Környezetismeret:* nagyságrendek a természetben (becslés és mérés, hosszúság). *Ének-zene:* ütemek kialakítása és jelzése, egyenletes mérőritmus, ütemezett mozgáskivitelezés. *Vizuális kultúra:* történetek vizuális megjelenítése síkban, térben.
Halmazok számossága	Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással. Mennyiségek kirakása játékpénzzel. Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel, korongképpel, ujjképpel. Mennyiség állandóság kialakítása.	

	Számok viszonyítása, rendezése, számok egymásutániságának felismerése. Számfogalom megerősítése a 10-as számkörben, választott mértékegységekkel végzett mérésekkel (hosszúság, űrtartalom).	*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció.
Sorszámok, sorszámnevek	Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.	
Számok írása, olvasása 10-ig Számok bontása	Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben. Adott elemszámú tárgyhalmazok bontása matematikai és IKT-eszközökkel. A kirakásokról bontások megfogalmazása, lejegyzése. Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállítása tevékenységgel, rajzzal.	
Számok viszonyítása, rendezése Relációs jel	Relációs jelek. Felismerése, értelmezése, írása, alkalmazása Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és IKT-eszközök segítségével, megfogalmazásuk szóban, jelölésük relációs jelekkel.	
Számegyenes Számszomszédok	Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen, számszomszédok megállapítása.	
Számtulajdonságok	Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése.	
2.2. Műveletek Műveleti jelek (+, –, =, <, >) Összeadás, kivonás tartalmának kialakítása: halmazok bővítése, szűkítése, halmazok egyesítése, különbsége, halmazok összemérése	A műveletek tartalmi értelmezése: halmazok bővítése – szűkítése; egyesítése – különbsége. Műveleti jelek megismerése, értelmezése, írása, kiolvasása, használata. Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátszásával, tárgyak, matematikai eszközök	

	kirakásával, megjelenítés rajzzal IKT-eszközökkel. A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzésük művelettel. Matematikai művelethez történetek alkotása. Több tag összeadása, több tag kivonása.	
Fejben számolás	Fejben számolás 10-es számkörben eszközhasználattal .	
Szóbeli összeadás, kivonás	Szóbeli összeadás, kivonás, bontás pótlás 10-es számkörben.	
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége	A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal (matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük műveletekkel.	
Egyszerű szöveges feladatok	Szóban megfogalmazott, (a tanuló által visszamondott) egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátszása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, rajzban, lejegyzésük műveletekkel.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros-páratlan számok	Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközözök) párosítása. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű-kétjegyű szám, kerek tízes, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, sorszám, sorszámnév, pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, sorszám, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria – mérés**	**Órakeret 50 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése. Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása. Szabványmértékegységek nevének, jelének megismertetése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Térbeli, síkbeli helyzetek – Térbeli helyzetek	Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása. Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után. *Az alatt, fölött, mellett, előtt, mögött, között, alá, fölé, mellé, elé, mögé, közé, fent,középen, lent, felső, középső, alsó, első, középső, utolsó, sor, oszlop, bal oldal, jobb oldal, balra, jobbra* fogalmak helyes használata.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása. *Környezetismeret:* térbeli, síkbeli tájékozódás, formaérzékelés, irányok, távolságok, hosszúság; mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, becslése, mérése, természetes mérőeszközök. *Ének-zene:* formaérzékelés, azonosság, hasonlóság. *Vizuális kultúra:* szín- és formaérzékelés, vizuális megjelenítés térben, síkban, konstruálás, modellezés. *Technika, életvitel és gyakorlat:* környezet elemeinek tulajdonságai, kreativitás, mérőeszközök használata, térbeli helyzetek, építések térben, síkban. *Testnevelés és sport:* motoros készségek és képességek, térbeli tudatosság (elhelyezkedés térben, mozgásirány, eszközre
– Síkbeli helyzetek	Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban. Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.	
3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok tulajdonságai	Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, előállítása tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök használatával. Síkidomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
3.3. Térbeli alakzatok Testek tulajdonságai	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása. Építés szabadon és minta alapján. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	
3.3. Mérés Gyakorlati mérések	Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel.	

	Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel. Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel. Tömeg mérése és összehasonlítása.	és társra vonatkozó térbeli viszonyok), alak- és formaészlelés.
Mérőeszközök Szabványmértékegységek	Mérőeszközök megismerése. Mérendő anyagokhoz mérőeszközök rendelése. Mérés szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek nevének és jelének megismerése, használata (m, dm, kg, l, dl).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonyszó, becslés, mérés, hosszúságmérték, űrmérték, tömegmérték, mértékegység.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Tantárgyi fejlesztési célok	Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása. A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Relációk Összefüggések személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között	Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése. Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).	Magyar *nyelv és irodalom*: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás. *Ének-zene:* ciklikus sorok. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* ismétlődő, ciklikus mozgássorok, soralkotások, relációk.
4.2. Sorozatok Sorba rendezések	Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.). Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése. Ciklikus sorok megfigyelése, az ismétlődések megfogalmazása és	

	folytatása tevékenységgel (építéssel, kirakással, színezéssel, rajzzal).	
Egyszerű sorozatok Növekvő-csökkenő számsorok	Egyszerű sorozatok folytatása megadott, felismert és választott szabály alapján. Állandó különbségű növekvő és csökkenő számsorok leolvasása, folytatása.	
4.3. Függvények Hozzárendelések	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése szóbeli utasítás és jelkártyák alapján. Hozzárendelések párosító játékokban (pl. logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával). Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz, számképekhez, színes rudakhoz. Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz és geometriai alakzatokhoz.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Összefüggés, ellentétes viszonyszó, sorozat, hozzárendelés.	

A fejlesztés várt eredményei	Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyszavak használata. Írja és olvassa 10-es számkörben a számjegyeket Biztos számfogalom 10-es számkörben. Összeadások és kivonások 10-es számkörben jártasságszinten. Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása. Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, űrtartalom méréséről. Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben. Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.

ERKÖLCSTAN

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcstan tanulása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcstani alapozás, az erkölcshöz kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcstan órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeikhez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös

tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az erkölcstan tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoportban jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulókra, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási

értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés a kisgyermekkori alapokra épít. A szeretett személyek által megjelenített erkölcsi normák alakítják ki az első ítéleteket arról, hogy mi a jó, és mi a rossz. A gyerekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival. Ezek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyermek viselkedésének alakulása függ a környezeti hatásoktól, és visszahat a gyermek egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák megismerése lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat ellenőrizni.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal. Az együttműködést igénylő feladatokban sikereket és kudarcokat élnek át, amelyek jó alapot adnak az önismeret, a társas kultúra, valamint a szociális kompetencia fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

Az ismeretátadás, a képességfejlesztés és a normaközvetítés egyaránt elősegíti az egyéni identitástudat kialakulását, a helyi nemzeti, európai közösségekhez való tartozás személyes megélését. Az 1–2. évfolyamos tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

Az első két évfolyamon az önismeret és önértékelés, a szociális és környezeti érzékenység, a szűkebb és tágabb környezetben (család, iskola, lakóhely) való tájékozódás, alapvető kommunikációs formák megismerése, elemi magatartási szabályok gyakoroltatása a cél.

A tanulók megismerési folyamataira az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Az önkifejezés különféle formái, a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás lehetőséget teremtenek a kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A tantárgy lehetőséget nyújt az 1–2. osztályos gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges állandóság és érzelmi biztonság megteremtéséhez.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Az én világom	11	
2. Társaim- ők és én	13	3
3. Közvetlen közösségeim-a család és a gyerekek	9	
4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	---	
5. A környező világ	---	

Éves összes óra	36

1. évfolyam:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az én világom**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ki vagyok én? Személyes adataim – vezeték- és keresztnevem, becenevem, – lakcímem, – iskolám adatai (név, cím, osztályfok). Külső jegyeim – külső tulajdonságaim, megjelenésem, – kire hasonlítok a családban, – milyennek látom magam, Belső tulajdonságaim – miben vagyok ügyes, – miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük, – jó és rossz tulajdonságaim. Kedvenceim – kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim, – miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények). Élettörténetem: – kisgyermekkori, óvodai élményeim, – óvodám és iskolám összehasonlítása.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* külső és belső tulajdonságok, helyes önismeret, testkép, testalkat. *Vizuális kultúra:* kreatív alkotás (önarckép), lényegkiemelés, vizuális jelek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Társaim – Ők és én	Órakeret 13+3 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Társas kapcsolataim – iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal; – hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket. *Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel* – a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak; – felnőttek, társak udvarias megszólítása; – segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől; – helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* közösségi viselkedésformák és magatartási normák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Közösségeim – milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok.

Családom – kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – segítség és munkamegosztás a családban; – gyermekkori élményeim; – otthoni szabadidős tevékenységek. *Napirendem* – egy napom otthon; – milyen feladataim vannak otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; – hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól).	*Környezetismeret:* családi és személyes kapcsolatok. *Vizuális kultúra:* családrajz.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.

EZ NEM

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Lakóközösség, amelyben élek – lakóhelyem jellegzetességei; – lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom; – ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; *Más lakóhelyek és azok szokásai* – lakóhelyemtől távoli helyek.		*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció. *Környezetismeret:* életközösségek a lakókörnyezetben, mindennapi

	élethelyzetek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. A környező világ**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Jó és rossz – történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos). *Növények és állatok környezetünkben* – növények szerepe életünkben; – állatok szerepe környezetünkben; – növények ápolása, állatok gondozása; – mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért.	*Magyar nyelv és irodalom:* mesék világa, verbális és metakommunikáció. *Környezetismeret:* kerti és szobanövények gondozása, házi és ház körül élő állatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól. A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik. Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során. Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét. Különbséget tesz mese és valóság között.

KÖRNYEZETISMERET

Az Ember és természet műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhén értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan megismerési helyzetekre helyezi a hangsúlyt, amelyekben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető és -védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédelmi attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományos műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretelsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretelsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik. A tanulói aktivitás és tevékenység-központúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazása. A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömének, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

Az Ember és természet műveltségterület fejlesztési feladatai a NAT-ban meghatározott tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok, valamint a közműveltségi tartalom integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását. A kerettanterv követi a NAT által meghatározott tudásterületek témaköreit, amelyek közműveltségi tartalmakat foglalnak magukban. A témakörök közül az elsőt, a *Tudomány, technika és kultúra* műveltségtartalmát és fejlesztési feladatait beépítettük a többi témakörbe.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	2	72
2. osztály	2	72
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

1–2. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók beilleszkedése az új iskolai környezetbe hosszabb ideig tartó folyamat. A beszoktatás időszaka hosszabb, mint a többségi általános iskolában. A feladat-, szabálytudat kialakítása, egymás elfogadása sok játékos gyakorlaton keresztül történik. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű, segítsen az olyan készségek megalapozásában, mint együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, tisztelet, feladattudat. Alakuljon ki a közösséghez tartozás érzése, az otthon, a lakóhely, az iskola megbecsülése. A tanulónak elemi ismereteket kell szereznie önmagáról, meg kell tanulnia érzelmei, empátiája kifejezését, és ki kell alakulnia társas toleranciájának, a beteg és sérült, fogyatékos társak iránti együttérző és segítő magatartásnak. Fontos cél az egészséges életmódra nevelés, az arra való törekvés erősítése. A nevelés célja a természet szeretete, a környezetkímélő, környezetvédő magatartás kialakítása.

A természettudományos kompetencia, a természettudományos műveltség alapozása a mindennapi gyakorlatban szerzett játékos tapasztalatszerzéssel történik. Az anyanyelv elsajátításában a beszédészlelés, a beszédértés, beszédprodukció fejlesztése elsődleges feladat. A beszédindíték, a beszédkedv, a szókincsgyarapítás, -aktivizálás az 1-2. évfolyamban nagyon fontos. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek (érzékelés, észlelés, felidézés, emlékezés, figyelem) segítik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezését konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés során. Saját élményű tevékenységek formájában gyakorolva biztosítható a beilleszkedés, az együttműködés, a kapcsolatteremtés képességének fejlődése, a másság, a sérült társak elfogadása. Fontos cél,

hogy a tanuló tudja elfogadni mások segítségét, képességeinek, életkorának megfelelően tudjon segítséget adni.

Az óvodából az iskolába érkező enyhén értelmi fogyatékos gyermekek iskolára felkészültsége jelentősen eltér ép kortársaiktól. A spontán szerzett ismereteik hiányosak, pontatlanok. A környezetismeret tanítása során felkeltjük érdeklődésüket közvetlen környezetük, társaik és önmaguk iránt. Az életkori sajátosságuknak és egyedi képességeikhez igazodó játékokon keresztül lehetséges csak a tantárgy megszerettetése. A játékok szolgálják az aktív figyelem- és emlékezetfejlesztést. A játékos gyakorláson keresztül alakítják ki a legfontosabb képzeteket, alapvető fogalmakat, ezek megjelenítését rajzban, formázással, mintázással. Bővítsék szókincsüket, alkalmazzák helyesen a tanult fogalmakat. A közvetlen környezet felfedezésén, önmaga megismerésén keresztül fokozatosan bővítjük a megismerés körét. A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhoz, valóságos történésekhez kötötten. Ezeken a fejlesztési szinteken haladva lesznek képesek elsajátítani a tanulók azokat az alapokat, amelyekre a következő évek tanulási folyamatait, a tanuló gondolkodási képességének, érzelemvilágának a fejlesztését építhetjük. Az elsődleges a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváció felkeltése és fenntartása, a szabálytudat, feladattudat kialakítása.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Anyag, energia, információ**	12	
2. **Rendszerek**	13	7
3. **Felépítés és működés**	12	7
4. **Állandóság és változás**	13	
5. **Az ember megismerése és egészsége**	4	
6. **Környezet és fenntarthatóság**	4	
Összesen	72	

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Anyag, energia, információ**	**Órakeret 12 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korszerű elemi természettudományos műveltség alapozása. Tapasztalatszerzés biztosítása a közvetlen környezetből. A valóság sokféleségének érzékeltetése. A pontos érzékelés, észlelés, aktív figyelem, emlékezet fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása az együttmunkálkodás, a társas együttlét szabályainak elsajátítására. A megismerés módszereinek bővítése. A kreativitás fejlesztése, az érzékelés pontosítása, a kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése, információgyűjtő, feldolgozó, szabálykövető magatartás kialakítása, feladattudat és szabálytudat erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Anyag A közvetlen környezetben előforduló anyagok érzékelhető, mérhető tulajdonságai Anyag és forma kapcsolata Halmazállapot-változások Csapadékformák	Irányított megfigyeléssel anyagok vizsgálata érzékeléssel (látás, hallás, tapintás, ízérzékelés, szaglás). Összehasonlítás tulajdonságaik alapján, csoportosítás, becslés, mérés játékosan.	*Matematika:* egyszerű mérések. *Vizuális kultúra:* megismerő és befogadóképesség, kreativitás.
1.2. Kölcsönhatások, erők Hangjelenségek	Különféle eredetű hangok felismerése, játékos megfigyelések végzése. A tapasztalatokról rövid mondatok alkotása.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, aktív és passzív szókincsbővítés.
1.3. Energia Energiaforrások a háztartásban Energiatakarékosság	Játékos kísérletek végzése melegítésre, fűtésre. Éghető, vagy éghetetlen anyagok. Tűzveszélyes, gyúlékony. Szógyűjtés a tapasztalatokkal kapcsolatban, rövid mondatokba illesztésük.	
1.4. Információ Jel, jelzés, információ Tankönyvben jelek, jelmagyarázatok Közlekedési jelek Tiltást jelentő jelek Kommunikáció az állatvilágban, tájékozódás, hang, illat alapján	Információszerzés érzékeléssel, az anyagok, élelmiszerek tulajdonságainak vizsgálata, tapasztalatok megfogalmazása. Egyszerű jelek, jelzések felismerése, értelmezése, használata tankönyvekben, munkafüzetekben. Közlekedési táblák.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, időjárás, hang, fény, jelrendszer, szabály, közlekedés, kommunikáció, energiatakarékosság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Rendszerek	Órakeret 13+7 óra
Előzetes tudás	Elemi térbeli és időbeli tájékozódás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Játékos gyakorlatokkal, közvetlen tapasztalatszerzéssel a térbeli és időbeli tájékozódás, orientációs képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kíváncsiság felkeltése. Pozitív attitűd kialakítása az élővilág, növények, állatok iránt. Feladat- és szabálytudat kialakítása. Építőjátékokkal szerzett tapasztalatok feldolgozása, analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése, képzelet, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Tér, idő, nagyságrendek a természetben Egyszerű térbeli, időbeli relációk, irányok Közvetlen iskolai és otthoni környezet A lakóhely és iskola környéke Saját élettörténet (régen és most) Napok, napszakok, hónapok, évszakok Időrend, sorrendiség, az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban Jeles napok, ünnepek (családi és társadalmi ünnepek)	Tárgyak egymáshoz való viszonyítása elhelyezkedése, nagysága, formája, színe alapján. Bal-jobb megerősítése. Történések időrendi csoportosítása képek, rajzok, ábrák segítségével. Képes órarend, napirend. A napszaknak megfelelő étkezés megnevezése.	*Matematika:* becslés, mérés; tájékozódás térben és időben. *Technika, életvitel és gyakorlat:* növények és állatok gondozása, hulladékgyűjtés.
2.2. Rendszer, rendszer és környezete A rész, és az egész viszonya, összetettség Az épületek, tárgyak részei (lakás, iskola, használati tárgyak) A növény fő részei Az állat testének fő részei A lakóhely, iskola környezetének állapotmegóvása Szelektív hulladékgyűjtés Növény és állatgondozás	Növények részeinek összerakása, kiegészítése rajzos ábrákon. Hulladékgyűjtő használata. Iskolai papírgyűjtés. A ház körül élő állatok etetése, gondozása. Szobanövények, kiskerti növények gondozása.	
2.3. Szerveződési szintek Növények, állatok a környezetünkben Az élőlények élőhelyei,	Az állatok élőhelyeiről közvetlen tapasztalatszerzés. Képek gyűjtése, csoportosítása élőhely és táplálkozás szerint.	

táplálkozása, táplálkozási módok		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irány, idő, sorrendiség, hónap, nap, napszak, évszak, családi, társadalmi ünnep, növényi rész, állati testrész, szelektív hulladékgyűjtés, egészséges táplálkozás, téli álom, költöző madár, élőlény, háziállat, ház körül élő állat, vadon élő állat, táplálék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés**	**Órakeret 12+7 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek, tapasztalatok a közvetlen élővilágról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés tanulmányi sétákon, kirándulásokon. A szociális képesség fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával. A tájékozódási képesség fejlesztése. A vizuális észlelés, érzékelés fejlesztése. A tapasztalatok kifejezése rajzban, szóban. Kommunikációs képesség fejlesztése. Ismeretek szerzése az anyagok közvetlenül érzékelhető tulajdonságairól, az élőlények közvetlen környezetéről, növény- és állatvilágról, az időjárás elemeiről.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Anyagok kémiai tulajdonságai Élő és élettelen természet A közvetlen környezetben gyakran használt tárgyak anyagai A víz szerepe, előfordulási állapotai A víz előfordulása a természetben (eső, hó, ivóvíz, folyóvíz) Az élő és élettelen környezet	Természetes, és mesterséges anyagok megkülönböztetése a környezet tárgyaiban. A víz vizsgálata érzékszervi úton. Csapadékformák megfigyelése, évszakokhoz kapcsolása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Anyagok tulajdonságai. Víz, tisztálkodás.
3.2. A közvetlen környezet növény- és állatvilága Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet) Az állatok és kicsinyeik	Közvetlen megfigyelés, elemi tapasztalatszerzés a közvetlen környezetben élő állatokról, növényekről. – búza csíráztatása, növekedésének megfigyelése. Csoportosítás adott szempontok szerint.	
3.3. A közvetlen környezet életközösségei Park, erdő, mező, víz, vízpart	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulások, séták során. Rajzok készítése a látottakról.	
3.4. Változatos élővilág Zöldségek Gyümölcsök	Séta a piacon, zöldségesboltban. Főbb élőlénycsoportok felismerése.	

A közvetlen környezet állatvilága (háziállatok, ház körül élő állatok, vadon élő állatok)	Az élőlények egyszerű csoportba sorolása. Házi, illetve ház körül élő állatok megfigyelése, megnevezése adott szempontok alapján (méret, alak, szín, kültakaró).	
3.5. A Föld és a Nap A napsugárzás hatása az élővilágra Csapadékfajták Napszakok, évszakok	Rajzos ábrák készítése. IKT-eszközök használata, pl. képek keresése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, életjelenség, halmazállapot, gyümölcs, zöldség, fa, termés, fejlődés, ház körül élő állat, víziállat, kültakaró, időjárási tényező.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Állandóság és változás**	**Órakeret 13 óra**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Motoros képességek fejlesztése. A környezet megismerése iránti érdeklődés kialakítása, egyszerű játékos kísérletekben részvétel. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tájékozódó képesség fejlesztése. Együttműködés, csoporttechnikák kialakítása. A másik elfogadásának erősítése. A percepciós, cselekvéses gondolkodás irányítása, az érzékelés pontosítása, a kreativitás és a finommotorika fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Állapot Az anyagok és tárgyak érzékelhető tulajdonságai (átlátszóság, keménység, rugalmasság, érdesség-simaság, íz, szag, szín) Becslés, mérés A mindennapi életben használatos mennyiségek Természetes mérőeszközök (pohár, kanál, csipetnyi…)	A hétköznapi életben használt egyszerű tárgyak, anyagok csoportosítása fizikai jellemzőik alapján (szín, nagyság, anyag, hőmérséklet…). (Az anyagfajta és használata közti összefüggés felismerése.) Egyszerű kísérletekkel, játékos formában a figyelem irányítása.	*Matematika:* becslés, mérés; érzékelhető tulajdonságok (szín, forma). *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagfajták, megmunkálásuk, ajándékkészítés.
4.2. Változás – Fizikai változások: Alakváltozások Halmazállapot-változások felismerése, megnevezése (olvadás, fagyás) Az évszakok változásai	Gyurmázás, alakváltozás megfigyelése. A víz különböző megjelenési formáinak vizsgálata. Közvetlen tapasztalatszerzés a természetben. Képek csoportosítása az évszakokról, rajzok készítése.	*Testnevelés és sport:* hely-, helyzetváltoztatás.
– Kémiai változások Az égés, az égés haszna,	Beszélgetés, képek, ábrák elemzése, rajzok készítése az	

kára Tűzvédelem A tűzoltók munkája	égésről. Szituációs gyakorlatokban részvétel tűzriadó esetére.	
– Biológiai változások Életszakaszok (növények életében) Életszakaszok az ember és az állatok életében (születés, növekedés, fejlődés, öregedés) A növények, állatok élete a különböző évszakokban	Képek, ábrák segítségével a változás nyomon követése, sorbarendezés, csoportosítás, Megfigyelések végzése. Zöldségnövények, virágmagok ültetése, gondozása, a fejlődésük figyelemmel kísérése.	
4.3. Folyamat Termék-előállítás, újrahasznosítás	Só-liszt gyurmából ajándékkészítés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tulajdonság, becslés, mérés, halmazállapot-változás tűz, tűzoltás, mozgási helyzet, életszakasz, növekedés, fejlődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a tanuló saját testéről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése, saját testének és tulajdonságainak megismerése játékos gyakorlatokon keresztül, a figyelem, az érzékelés, az észlelés, a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, társai, a más sérült ember elfogadása, segítése képességeinek megfelelően. Motoros képességek fejlesztése. A téri orientációs képesség fejlesztése. Szociális képességek fejlesztése. Feladat- és szabálytudat erősítése, a problémák felismerése, okok keresése, empátiakészség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Az emberi test fő részei Érzékszervek Testmozgás és az egészség	Érzékszerveink. Segédeszközök és megóvásuk. Rész, egész viszonyának felismerése, kiegészítés rajzban, puzzle játék. Mozgásos játékokban való aktív részvétel.	*Testnevelés és sport:* mozgásos játékok.
5.2. Önfenntartás Az emberi test fő részei Időjárásnak megfelelő öltözködés Érzékszerveink és védelmük magunkon és másokon Helyes étkezési szokások Helyes tisztálkodási szokások	Az emberi test részei, a fej részei. A helyes és helytelen viselkedési és tevékenységi forma megkülönböztetése. Babaöltöztetés az időjárásnak megfelelően. Játékos gyakorlatok végzése. Az étkezési és tisztálkodási szokások gyakorlása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* öltözködés, étkezés, tisztálkodás.

5.3. Szaporodás, egyedfejlődés Különböző életkorok	Fényképek, képek gyűjtése, csoportosítása.	
5.4. Öröklődés A család tagjai Külső tulajdonságok (arc, alkat)	Hasonlóságok, különbözőségek felismerése.	*Erkölcstan:* család.
5.5. Magatartás Helyes emberi viselkedési formák megfigyelése A gyerekekre leselkedő veszélyek	Hasonlóság – különbözőség, helyes – helytelen megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrész, a fej részei, egészség, betegség, higiénés szabály, tisztálkodási eszköz, egészséges táplálkozás, érzékelés, napirend, testmozgás, helyes öltözködés, emberi tulajdonság, hasonlóság-különbözőség, helyes-helytelen, veszély, veszélyhelyzet, testmozgás, emberi életkor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a közvetlen környezetünkből. Tapasztalatok szerzése sétákon, kirándulásokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, ráismerés képességének fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat kialakítása. Csoportban való együttműködés kialakítása. A másik gyerek elfogadása. Az esztétikai érzékenység fejlesztése. Felnőtt segítségének elfogadása. Szelektív hulladékgyűjtés segítséggel. Együttműködő, aktív részvétel kirándulásokon. Kíváncsiság, motiváltság felkeltése és fenntartása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális környezeti rendszerek. Az egészséges, gondozott környezet jellemzői	A környezet rendjének betartása, óvása.	
6.2. Az élő és élettelen környezeti tényezők	----	
6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet A közvetlen környezet (tanterem, lakás, szoba) rendjének megteremtése, megóvása Szelektív hulladékgyűjtés	A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. Információs jelek felismerése, rajzok készítése, képek gyűjtése. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	

Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel	Elemi szintű energiatakarékossági technikák gyakorlása (villany lekapcsolása, víz elzárása).	
A Föld szépsége, egyedisége A közvetlen környezetben előforduló parkok, erdők, vizek	Sétákon, kirándulásokon részvétel. Adott szempontok szerint irányított megfigyelések végzése. Az élményekről, tapasztalatokról rajzok készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tisztaság, rend, egészséges környezet, természetvédelem, talaj, víz, szemetelés, takarékosság, növény, állat, élőlény, növény- és állatgondozás.	

A fejlesztés várt eredményei	A szociális képességének fejlődése során alakuljon ki a tanuló együttműködése társaival és tanárával. Irányítás segítségével megfigyelések végzése, adott szempontok szerinti válogatás, csoportosítás és egymáshoz rendezés. Az időbeli események helyes sorrendbe állítása. Elemi ismeretek szerzése saját testéről. Életkorának és képességeinek megfelelő ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről, a szabályok betartása. Együttműködő részvétel kirándulásokon, sétákon, egyszerű játékos kísérletek végzésében.

ÉNEK-ZENE

1–2. évfolyam

A szakasz oktató-nevelőmunkájának célja átvezetni a gyerekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységébe. Feladata a tanulót felkészíteni az alapvető kultúrtechnikák befogadására, fogékonnyá tenni a környezet, a természet és a társas kapcsolatok iránt, teret biztosítva az életkornak és a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak.

Az ének-zene hatékony tanítása is biztosítja ebben a szakaszban az átmenet sikerességét. A dalok, játékok tanításával, az ének-zene eszközrendszerével segítheti tanulóinkat az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a feszültségtől mentes, oldott kommunikáció átélésében. A játékos, felszabadult légkör segítséget nyújt a félénkség, a szorongás leküzdésében, a harmonikus személyiségfejlesztésben, a személyiség egészének kiteljesedésében. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a megfelelő önértékelés, a saját személyiség megismerésében nagy jelentőségű. A társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges reális önkép, megfelelő önismeret megalapozásában, az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség erősítésében az énekóráknak is fontos szerep jut.

Az együttérzés, segítőkészség, tisztelet készségének fejlesztése a dalokon, játékokon keresztül már a bevezető szakaszban megkezdődik. A beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezését a dalok tanulása, szövegüknek elemző elsajátítása, a kifejezések magyarázata segíti az énekórák munkájában.

Az életkornak megfelelő gyermekdalok éneklésével, hallgatásával, gyermekműsorok nézésével és a tapasztalatok megbeszélésével a valóság és a virtuális valóság megkülönböztetését segítjük elő. A tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, személyes élmények biztosításával, új ismeretek átadásával már ebben az életkorban segítjük a tudatos tanulás megalapozását.

Óraszámok

osztály	**heti óraszám**	**éves óraszám**
1. osztály	2	72
2. osztály	1	36
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

1.évfolyam:

Fejezetek	**Óraszámok**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Zenei reprodukció	35	7
2. Zenei befogadás	30	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei reprodukció	Órakeret 35+7 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése. Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkíséretek ritmushangszerekkel. Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel. A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel. Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése. A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése. Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése. Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 ÉNEKLÉS Óvodás dalok-gyermekdalok Dalok az állatokról Gyermekdalok, körjátékok Ünnepek dalai Évszakok dalai Kánonéneklés	Éneklés különféle tempókban (lassan, gyorsan, közepesen) és dinamikával (halkan, hangosan). Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására. Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására. Ritmuskíséretes éneklés, egyenletes ritmus kísérettel. Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.	*Magyar nyelv és irodalom:* A hangképzés, a beszédlégzés és a hangoztatás fejlesztése. Artikuláció, hangerő, hanglejtés, hangsúly, beszédritmus. A dalok szövegeinek megismerése, értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet. *Matematika:* Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Időtartam, időrend. Számsorok, számok ritmusa,
1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással	Egyenletes lüktetésű dalritmus megszólaltatása tapssal, Ritmikai elemek kopogással. Ritmuselemek: kettes ütem. A ritmusmotívumok felismerése, egyszerű ritmushangszer játékos megszólaltatása – dob, cintányér, fadob, ütőfa, háromszög.	

	A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban. Énekes rögtönzések kialakítása. Énekes és ritmikus variációs játék. Saját név éneklése. Énekes párbeszéd, visszhangjáték.	csoportosítás, elrendezés. *Testnevelés és sport:* Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Ritmikus mozgások. *Vizuális kultúra:* A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Egyszerű ritmusértékek Kettes ütem, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel Szolmizációs hangok és kézjeleik	Alapvető zenei ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. A pentatónia dallamhangjai („dó”, „re”, „mi”, „szó”, „lá”). Éneklés kézjelről a tanárral közösen a tanult hangok jelölése színekkel. Dó=zöld, Ré=fehér, Mi=piros, Szó=kék, Lá=sárga. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek megismerésére, pontos használatára.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. . Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás.. Ritmusérték, -jelölés. Szín, hang.	

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">2. Zenei befogadás</td><td>Órakeret
30 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése.
A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása.
A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.
A dallamhallás képességének erősítése.
Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között.
Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól.
Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.
Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása.
A hangzás különbségeinek megfigyelése.
Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
Tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE
Hangok, zajok, zörejek
Hangok, hangzások</td><td>A hallott részletek elemzése, megbeszélése.
Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből.
Tanult alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról.
Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban.</td><td rowspan="2">Magyar nyelv és irodalom:
Beszédhang, artikuláció, auditív figyelem, auditív differenciálás.
Érzelmek kifejezése hangok segítségével.

Matematika: Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése.
Figyelemfejlesztés.
Motoros és auditív emlékezet fejlesztése.

Vizuális kultúra:
érzelmek leírása és megjelenítése különféle technikák segítségével.</td></tr>
<tr><td colspan="2">2.2 ZENEHALLGATÁS
Környezetünk hangjai
Zajok, zörejek, zenei hangok
Kellemes és kellemetlen hangok
Egyidejű hangzások
Emberi hang: beszéd- és énekhangok</td><td>A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése.
Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.
Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése.
A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörej, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.</td></tr>
</table>

A fejlesztés várt eredményei	Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése. Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése. Képesség az örömteli zenélésre. A tanult ritmusok felismerése hangzás után. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására. Ismeretek a tanult ritmusok írásáról, olvasásáról. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. A közös zenélés szabályainak betartása. A zenei hallás és a zenei memória fejlődése. A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között. Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. A zenei hang jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, felismerése, kifejezése. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális kultúra (rajz, kézművesség) tantárgy közvetlen célja az alkotás öröme, az önmegvalósítás, a felszabadultság kialakítása a tanulókban a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására során.

A Művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, képzelőerő, önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget. Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Az önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból akár tanórai, akár intézményi szinten szervezett kiállítások, amelyek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására való törekvés és a minden élő iránti tisztelet kialakítására.

A kiemelt fejlesztési feladatok közé tartozik a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a habilitációs-rehabilitációs tevékenység. A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt

fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, tehát kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömének felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását, vagyis a kauzális gondolkodást.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle matériákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A rajz tantárgy alkalmat kínál az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti és támogatja a társadalmi esélyigazságosság megnyilvánulásait.

A tanulók kulcskompetenciának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. Az anyanyelvi kommunikáció terén a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására a közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. A gyermeki alkotások közbeni mérések, becslések, a betöltendő tér tervezése közvetlenül hatnak a matematikai logikai kompetencia fejlődésére. A természettudományos kompetencia fejlesztésére jó alkalom a természet utáni rajzok, festmények készítése. Digitális kompetenciafejlesztésre az interneten történő kutatások, „képtárlátogatások”, vizuális fejlesztő játékok adnak lehetőséget.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	1	36
2. osztály	2	72
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

1–2. évfolyam

A vizuális kultúra elsődleges célja kisiskolás korban, hogy a gyermeki alkotási vágyra és játékos kedvre alapozva átvezetést képezzen az óvodai nevelési fázisból az iskola világába, fejlesztve a hatékony tanuláshoz szükséges képességek kialakítását, megerősítését. A közös gyermeki alkotások során fejlődik a tanulók kommunikációs és kooperációs, reális ön- és társértékelési képessége.

Cselekvéses-tapasztalati tudásokhoz jutva értékelik és óvják a természeti és az épített környezet értékeit, felszabadultságot és örömet jelent azok szépsége, esztétikuma. Ha örömüket lelik az alkotás folyamatában és alkotásaik eredményében, erősödik pozitív énképük.

A tanórákon az erkölcsi nevelés a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlásaként valósulhat meg. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10
1. Vizuális nyelv és technikák	9	4
2. Kifejezés, képzőművészet	9	
3. Vizuális kommunikáció	9	
4. Tárgy- és környezetkultúra	5	
Összesen	36	

1. évfolyam:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1.Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 9+4 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális	

	gazdagodása érdekében. Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. A vonal A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése. A vonal mint a mozgás kifejezője. A vonal mint formaképző elem. *1.2. A folt* A folt keletkezése. A folt változtathatósága. *1.3. A szín* Szín, színritmusok alapszínekkel. *1.4. Forma és nagyság* Forma és nagyság három dimenzióban, térformák. Természeti formák ritmusa. Mesterséges formák megfigyelése. *1.5. Síkforma, térforma* Szabályos és szabálytalan síkformák. Szabályos és szabálytalan térformák. Sík és térformákból alkotott ritmusok. Formaredukciók.	A vizuális nyelv alapvető elemeinek használata és megkülönböztetése. Képi elemek komponált megjelenítése. Ismerkedés különféle technikákkal; anyagok és munkaeszközök használata: ceruza-, golyóstoll – és ecsetrajz; vízfestés; mintázás agyagból, plasztilinből; konstruálás papírból tépéssel, nyírással, síkbáb készítésének egyszerű technikája. Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása. Foltfestés. Formák megfigyelése a nagyság szempontjából. Tárgyak helyének, helyzetének meghatározása és szerepeltetése alkotásokban. Műalkotások néhány perces szemlélése, közös beszélgetések a tárgyakról, élőlényekről, színekről, formákról. Megfigyelt tárgyak, élőlények ábrázolása körvonallal és foltszerűen. Ábrák, jelek, a mindennapi környezetben megfigyelhető egyéb látványok szemlélése, értelmezése. Természetes és mesterséges formák vizuális szempontú tanulmányozása, alma, Paradicsom színes ábrázolása mintázása. Ritmus képzése természetes és mesterséges formákból (bab, lencse, falevelek).	*Matematika:* egyenes; vonalak, halmazok, azonosság, különbözőség; síkidomok. *Magyar nyelv és irodalom:* írás - álló, fekvő és ferde egyenes, hullám- és körvonal. *Ének-zene:* ritmus, zenei aláfestés. *Környezetismeret:* termések; baleset-megelőzés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő nyolcas, ovális forma, zöld, narancssárga, lila, átalakítás, hozzátevés, elvevés, szabályos, szabálytalan.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. *Képességfejlesztési fókuszok:* képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Alkotótevékenység 2.1. *Hangulatok, élmények* Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.	*Alkotótevékenységben:* Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.	*Környezetismeret:* évszakok, természeti jelenségek, élőlények. *Ének-zene:* zenehallgatás, gyermekdalok, mondókák. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekversek az évszakokról, természetről.

Befogadás – alkotás 2.2. *Reaktív alkotás, élmények, hatások kifejezése* Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design) legfontosabb megkülönböztető jegyei.	*Befogadó tevékenységben:* Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból. Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal. Élménykifejezés egyéni formaalkotással. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámzás, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, összemosódás (színek), szomorú, vidám, lassú, gyors, lágy, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hideg szín, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Befogadó tevékenység *3.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése* Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Technikai képalkotás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége. Egyszerű jelzések, piktogramok.	*Befogadó tevékenységben:* Képolvasás. Térbeli irányok jelzése, értelmezése. Ember ábrázolás elölnézetben mintázással, foltfestéssel és vonalasan – fej, törzs, végtagok jelzése megfigyelés alapján. Emberi gesztusok értelmezése képi jelekből. Arckifejezések értelmezése a valóságban és képen.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Környezetismeret:* biztonságos közlekedés, napszakok, napirend. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életviteli-szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás).
Alkotótevékenység *3.2. Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben* Tárgyas napirend. Rajzos naprend. Fotók.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz,).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fiú-lány, néni-bácsi, hajszín, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tárgy- és környezetkultúra	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Befogadó tevékenység *4.1. Művészeti környezet* Múzeum- és képtárlátogatások,	*Alkotótevékenységben:* Külső és belső tér egyszerű viszonyinak tanulmányozása.	*Matematika:* sorozat, ritmus, viszonyítások.

megfigyelések. *4.2. Élettér – természeti és épített környezet* Az épített környezet esztétikuma. Az épített környezet védelme. Környezettudatosság. *Befogadás-alkotás* Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés. *Alkotótevékenység* *4.3. Tárgyak alkotása, díszítése* Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.	Babaszoba berendezése. Egyszerű használati és dísztárgyak készítése mintakövetéssel. A környezet (pl. osztályterem) szebbé tétele, átrendezése. Egyszerű makett elkészítése. *Befogadó tevékenységben:* Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Kiállítás, múzeumlátogatások, reflexiók a látottakra közvetlen tapasztalatok alapján. A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, címer, országzászló)	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Környezetismeret:* Családi élet eseményei – ajándék az ünnepeltnek. Családi ünnepek. Környezet- és egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszíj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.	
A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes: – az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására, – a lendületes kézmozgás kivitelezésére, – a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára, – a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére, – egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére, – a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére, – a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására, – társaival való kooperációra a közös alkotás során, – egyszerű gesztusok megértésére – térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére, – utánzással egyszerű formákat készíteni, – esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat, – saját alkotása feletti örömre.	

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

Az életvitel és gyakorlati ismeretek tantárgy közvetlen célja a tanuló számára fontos, a mindennapi életben előforduló, önmaga ellátásával és a társadalmi környezetben való eligazodással összefüggő ismeretek elsajátítása, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességek és készségek kialakítása.

A tantárgy elsajátítása segítséget nyújt az életszerű feladatok végrehajtásával és a konkrét problémahelyzetek megoldásával az iskola és a munka világa közötti kapcsolat felismerésére. A gyakorlati munkavégzés hozzájárul a tudás elismeréséhez, az alkotó munka megbecsüléséhez.

Az életvitel tantárgy feladata olyan képességek, készségek, szokások kialakítása, amelyek segítik az enyhén értelmi fogyatékos tanulót a hétköznapi élet feladatainak ellátásában, képességeikhez igazodó módon a tanult gyakorlati ismeretek egyre nagyobb önállósággal történő alkalmazásában. Megismerteti az anyagok alakíthatóságát és az alakítási technikákat, biztosítja az eszközök megismerését és célszerűségét. A tantárgy biztosítja a munkafolyamatok gyakorlásához szükséges időt, fenntartja a munkavégzés sikerességével, az alkotás örömének átélésével a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállást. Kellő önbizalmat ad a gyakorlati tevékenységek végzéséhez és kialakul a reális önismeret, önértékelés a tevékenységekben. A tantárgy feladata a munkafolyamatok ésszerű sorrendjének megismertetése, az elkészült alkotások és a környezeti rend megóvási fontosságának felismertetése.

A tantárgy hozzájárul a célszerű és esztétikus élettér kialakításának igényléséhez, a praktikus élet szokásrendszerének elsajátításához, folyamatos figyelmet fordít a tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására. A munkatevékenység sikerességének érdekében feladata az olyan személyiségjegyek erősítése, mint a pontosság, türelem, rendszeretet és egymás megbecsülése.

A családi munkamegosztás szerepeinek megismerése és kipróbálása során segíti a tanuló fokozatos bekapcsolódását az önellátásba és a házimunka elvégzésébe.

A tevékenységek végzése támogatja a manuális képességek fejlődését, a finommotorika, a mozgáskoordináció összerendezettségét, amely a munkavégző képesség alapja. A tantárgy a munkafolyamatok és az egyes szakmák legjellemzőbb tevékenységeinek bemutatásával megalapozza a pályaorientációt és nagy szerepet játszik a pályaválasztás előkészítésében.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	2	72
2. osztály	2	72
3. osztály	1	36
4. osztály	2	72

1–2. évfolyam

A tantárgy a célok elérése érdekében az erkölcsi nevelés területén különösen nagy hangsúlyt helyez a tevékenységek végzéséhez szükséges rend és magatartási formák szokássá alakítására, amely elősegíti a koncentrált figyelmet és lehetővé teszi a fokozódó önállóság kialakulását. Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek megérti, hogy a munkatevékenységhez szükséges biztonságos, rendezett környezet megóvása önmaga és a társak testi épségét szolgálja.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló megtanulja, hogy környezetének szokásrendszere és hagyományai ápolása, az ünnepek méltósága múlik az életkorának megfelelően segített környezeti rend megtartásán.

Az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlesztési területet a tantárgy a reális énkép és önismeret kialakításával, a képességek és készségek kialakításának folyamatát segíti a reális önértékelés és a saját teljesítmény összhangjának megteremtésével. A tanulót fejlettségi szintjének megfelelő feladatok végrehajtásával a teljesítmény fokozására ösztönzi, felismerteti a közösségért végzett munka és egymás segítésének fontosságát.

A családi életre nevelésben a tantárgy a környezet ápolásának, a rendezettség és az esztétikus megjelenés fontosságának felismertetésével vesz részt. A fenntarthatóság, környezettudatosság terén a tantárgy megismerteti az anyagok, formák tulajdonságait, a megmunkálhatóságot, az újrahasznosítás lehetőségeit.

A pályaorientáció területén kialakul a tanulóban a kedvelt tevékenységek végzéséhez kapcsolódó sikerélmény.

Minden gyakorlati munkafolyamat megismerése az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztéséhez járul hozzá az eszközök, anyagok nevének, tulajdonságainak, funkcióiknak megismerésével.

A tantárgy fontos szerepet játszik a választás szabadságának támogatásában, a változások figyelése és tudatosítása által a környezet megfigyelésében és alakításában.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tanuló elfogadja társai különbözőségét, tiszteletben tartja mások véleményét, képes együttműködni társaival és betartja a szociális érintkezés alapvető szabályait.

1.évfolyam:

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	24	7
2. **Anyagok alakítása, modellezés**	24	
3. **Háztartás, gazdálkodás, életmód**	17	
Összesen	**72**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 24+7 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása. Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)	Igény a rendezett külső megjelenésre. Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása. A ruházat, felszerelés felismerése, használata fokozódó önállósággal: fűzés, gombolás, cipő párosítása, szekrény és fogas használata, tornafelszerelés felismerése, tárolása. Felsőruha, fehérnemű, lábbeli helye. Ruhanemű elrakása, hajtogatása. Az időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztása. Tisztálkodás: kéz, az arc, a fogmosással kapcsolatos tevékenységek önálló elvégzése. A tisztálkodás eszközei. Tisztasági csomag. A fésű használata, a WC használata. Táplálkozás – az evőeszközök ismerete, a kanál, a villa használata. A napirendnek megfelelő étkezés megtanulása. Ételfélék felismerése, megnevezése. Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása.	*Környezetismeret:* Az étkezési és tisztálkodási szokások játékos gyakorlása. A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. *Testnevelés és sport:* vezényszavak ismerete, teljesítése.
1.2. Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök Alkalmak Helyei	Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése. Tisztálkodás: kéz, az arc, a fogmosással kapcsolatos tevékenységek önálló elvégzése. A tisztálkodás eszközei. Tisztasági csomag. A fésű használata, a WC használata. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése.	
1.3. Közlekedés Gyalogos közlekedés	A gyalogos közlekedés szabályai. A gyermek, a	

szabályai Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban, faluban)	gyermek-felnőtt közlekedése az utcán, járdán; tapasztalatok gyűjtése. Tapasztalatok a tömegközlekedésről, a helyi közlekedésről. Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése). Beszámoló, gyűjtés, válogatás, csoportosítás, tanulmányi séta tapasztalatai alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Képlékeny anyagok alakítása	Manipulálás homokkal, darával (homokozó, homoktábla, daratábla). Képlékeny anyagok gömbölyítése, hengerítése, lapítása kézzel. Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása. Az elkészített egyszerű formákból kompozíció összeállítása. Adott formák keresése a környezetben.	*Matematika:* azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval, tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása. *Környezetismeret:*
2.2. Papírmunkák	A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése.	

	Papírmunkák: gömbölyítés, sodrás, hajtogatás (felező, átlós) négyzet vagy téglalap alakú papírból. Papír darabolása tépéssel, nyírással hajlítási nyomon, ragasztás: pont,-és foltragasztás, sajtolás.	szűkebb és tágabb környezet tárgyai, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. *Vizuális kultúra:* tájékozódás síkban, térben, színek, formaérzékelés, formafelismerés.
2.3. Manipuláció fonallal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés. Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.	
2.4. Természetes anyagok	Gyűjtés, csoportosítás (homok kavics, termések falevél) gyűjtése, érzékszervi vizsgálata. Formakitöltés technikával alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.	
2.5. Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján. Hurkapálca elemi megmunkálása, darabolása tördeléssel, végek csiszolása csiszolópapírral. Néhány elemből készült modell összeállítása minta alapján. Saját elképzelés alapján síkbeli és térbeli formák készítése spontán módon és előzetes terv alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, sógyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyűrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonal, zsineg, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, sík, tér, modell, makett, terv, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 17 óra**
Előzetes tudás	Önmegfigyelés, érzések, tapasztalatok megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére. Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Egészség, betegség 3.2. Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, kifejezőkészség fejlesztése. *Testnevelés és sport:* sportjátékok. *Környezetismeret:* séta, kirándulás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, napirend, rendszeres, néha, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.

A fejlesztés várt eredményei	Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal. Személyes holmijának felismerése. Kulturált, szabályos étkezés. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása irányítással. A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata. Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön témakörként tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és -megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékosság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentieken kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképesség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömének felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a

tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	5	180
2. osztály	5	180
3. osztály	5	180
4. osztály	5	180

1–2. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeknek ép kortársaikhoz hasonlóan lételeme a mozgás. A mozgásos játékformák során bővülnek önmagukról és szűkebb-tágabb környezetükről szerzett tapasztalataik, ismereteik, fejlődnek kognitív és prekognitív képességeik.

Az iskolás létforma első két évében a testnevelés és sport tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömének felfedeztetése, az egészséges életmódra nevelés és az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása.

Az enyhén értelmi fogyatékos kisgyermek számára a testnevelés tantárgy számos lehetőséget kínál a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztésére.

Kulcskompetenciáik fejlesztését számos területen szolgálhatja a testnevelés és a sport. Az anyanyelvi kommunikáció, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A testnevelésórákon vagy szabadős sporttevékenységek keretében számos alkalom kínálkozik az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a

megértettek alkalmazására. Az olvasás-írás elsajátításában elvitathatatlan a vizuomotoros koordináció, a lateralitás, a szerialitás biztonságos alkalmazása, amelyek – főképp a kisgyermekek – testnevelésóráinak jelentős részét adják. A feladatok végrehajtásához gyakorta szükséges a téri orientációra utaló viszonyszavak megértése és az azok alapján történő cselekvés. A matematikai kompetencia fejlesztése transzferhatások révén, a funkcionális képességek javulása az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztésével valósul meg. A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelésórákon.

A gyógypedagógia eszköztárán, valamint az esetleges terápiás szükségleteken és lehetőségeken túl meghatározó az egyéni különbségekhez alkalmazkodó időmennyiség, a játékosság biztosítása, valamint a gyermeki kíváncsiság fenntartása/felkeltése.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
– **Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	30	
– **Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	40	18
– **Játék**	40	
– **Versenyzés**	20	
– **Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	20	
– **Tánc**	12	
Összesen	180	

1. évfolyam:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.	

	Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. A motoros képességek fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömének átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Gimnasztika *1.2. Torna*	Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés. Törzshajlítások előre-hátra. Lábmozgások. Szökdelések. Egyszerű kéziszer-gyakorlatok: kézben labda, karika, szalag, tornabot. Bordásfalgyakorlatok: Gerinc deformitásokat megelőző gyakorlatok, hátsó és mellső lefüggésben is. Lábgyakorlatok. Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban. Gerinctorna: szer nélkül, szerrel és szereken.	*Matematika:* szerialitás és relációk, számlálás. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene:* ritmikus mozgások zenére.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, haránterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kéziszer, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 40+18 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése.	

	A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinesztetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése. Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása. Szenzoros integráció fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. A vízbiztonság megalapozásának előkészítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Testséma tudatosítását szolgáló játékok	Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással. Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel. Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján. Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával. Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével. Dinamikus egyensúlyérzék fejlesztés a test tengelye körüli forgásokkal, fordulatokkal (hintázás hason, gördülés a háton, hason fekvésben forgás a talajszőnyegen).	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* testrészek, higiénés szokások, öltözés-vetkőzés. *Ének-zene:* ritmusra, zenére járás, táncelemek.
2.2. Atlétikai elemek	Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján.	

	Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával. Futás: lassú, kötetlen; hosszú egyenletes; változó iramú. Futóiskola: sarokemelés, térdemelés, kanyarodás, alakzatok. Kötetlen futások. Rövid, gyors futások. Akadályfutások (a gyermekekhez adaptált akadályokkal). Állórajt. Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva. Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal). Felugrás páros lábbal zsámolyra, kéztámasszal.	
2.3. Torna A talajtorna és az atlétika alapmozgásai	Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok. Támaszok tornazsámoly alkalmazásával. Guruló átfordulás. Alacsony tornaszekrényre felugrás, leugrás – átugrás (5 ütemben: támasz, feltérdelés, felguggolás, felállás, leugrás). Tornapadon járás, fordulatok. Függés bordásfalon. Négykézláb járás. Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás. Guruló átfordulás előre-hátra – egyedi megsegítéssel. Függeszkedés bordásfalon. Egyensúly gyakorlatok. Járás lábujjon, talpélen. Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés. Kötélugrás. Helyből és rövid rohammal távolugrás. Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.	

2.4. Ismerkedés az úszás alapjaival	---	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, gurulás, lengetés, medence, siklás, buborék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”–mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Futó és fogójátékok – fogócska, macska és egerek stb. Páros fogó – Hátsó pár előre fuss! stb. Átfutó játékok – Gyertek haza, ludaim! Adj király katonát! stb. *3.2. Énekes és mondókás körjátékok* – népi gyermekjátékok 3.3. *Sor- és váltóversenyek* Sor- és váltóversenyek sporteszközök (labdák) beépítésével 3.4. *Labdajátékok, versenyek* A játékok során fokozatosan nehezített szabályokkal	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata. Játékos ismerkedés a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal. Gurítások, dobások célba,	*Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene:* énekes mondókák, ritmusra mozgás, ritmusra tárgy

történik a játékvezetés, a tanulók haladásának függvényében. Játékok a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal: gumilabda, kislabda, gyógylabdák, kosárlabda, futball-labda	irányba, feldobás, elkapás ölelő fogással. Pattogtatás helyben. Labda adogatása körben, zene ritmusára. Kétkezes alsó dobás. Páros labdázás. Érkező labda megfogása és továbbadása társnak. Labdaátvétel. Labdavezetés. Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek (kidobó, Jancsi a körben, labdacica gurítással stb.).	adogatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, futball-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felső fogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés[1]**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem; portszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképesség; reagáló képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Futó és ugróversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek sporteszközök beépítésével. Sor-és váltóversenyek	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések

[1] A versenyjátékok ütemezhetőek a diáksport és a szabadidős tevékenység idejére is.
A tehetséggondozást, az egyes sportágban tehetséget mutató gyermek – szülői egyetértéssel – szakedzőhöz irányítását vállalhatja a testnevelés órát tartó pedagógus, de az élsport nem alapfeladat.

4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobó játék Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny	szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.	tartalma, szókincsbővítés. *Környezetismeret:* egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés[2]**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképesség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1.Testi-lelki higiéné Relaxációs gyakorlatok Testi-lelki higiéné Egészséges életmód	Játékos relaxációs gyakorlatok végzése. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Környezetismeret:*

[2] Az egészségfejlesztés témaköréhez nem csak a mozgásos aktivitás kapcsolódhat, a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a speciális fizikai mozgáskorrekciók mellett nagy jelentőségű lehet a könnyített testnevelés és a szabad levegőn űzhető sporttevékenységek.

alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése	javítása.	egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Informatika:* számítógép-használat behatárolt időkeretekkel és célirányosan. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.2.Természetben űzhető sportok Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%át töltsék szabadban a tanulók. A tornagyakorlatok kivételével valamennyi tematikai egységben szereplő feladatok a szabadban is elvégezhetőek. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása. Az időjárástól és a lehetőségektől függően futkározás a hóban, hógolyózás, csúszkálás, szánkózás, hóemberépítés.	
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció (Konzultációk, tudástranszferek az illetékes szakemberek között: ortopéd szakorvos, gyógytestnevelő, gyógytornász, konduktor, szomatopedagógus. Lehetőség szerint törekvés a tanterv szerinti foglalkozásokhoz való visszatéréshez.)	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásnyelv megalapozása. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás javítása. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása.	

	Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Mozgás-narráció Mozgásos dramatikus játékok Kézjátékok *6.2. Tematikus mozgások* *6.3.Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei*	Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal. Közös cselekvés tanári narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Térirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, gyermekdal, népdal, hegedű, citera.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – az alapvető biztonsági szabályok betartására, – testrészei megnevezésére, – testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére, – szökdelésekre, alap-, terpesz-, , valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel), – a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására, – a tanult játékok nevének felismerésére, – az alapvető higiénés követelmények betartására, – a mozgás és játék élvezetére.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

2. osztály

Fejezetek	A tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1 Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	20	
2. Olvasás, az írott szöveg megértése	88	12
3. Írás, szövegalkotás	88	12
4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	20	
5.Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	12	
Összesen	252	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangképzés, beszédlégzés és hangoztatás fejlesztése. Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása. Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása. A beszédérzékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukció képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése. A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás). A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció elérése érdekében különböző élethelyzetekben. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása. Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása. Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése. Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.1.Beszédhallás, hallás utáni értés	Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése. Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal. Szájtérben való tájékozódás gyakorlása. A hangok tiszta ejtésének gyakorlása. A beszédhangok időtartamának érzékeltetése. Beszédritmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással. Hang-, szótag- és szósor ismétlése. Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása. Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés). Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Szöveges kiejtési gyakorlatok.	*Ének-zene:* hangképzés, légzés, artikuláció, ritmus, gyerekdalok, körjátékok. *Testnevelés és sport:* vitálkapacitás növelése. *Környezetismeret:* természet, a környező világ hangjai; a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények neve, a velük kapcsolatos ismeretek, család, otthon, óvoda, iskola.
1.2. Beszédfejlettség	Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás). A helyes ejtés gyakorlása játékos utánmondással. Saját élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és beszédgyakorlatok végzése. Képről – kérdések segítségével – mondatok alkotása. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az	

	időrend betartásával mondatok alkotása. Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása. A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is. A kijelentés és a kérdés beszéddallamának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével. Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben. Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban. Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.	
1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás. Érzelmek kifejezése. Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Olvasás, az írott szöveg megértése**	**Órakeret 100 óra**
Előzetes tudás		

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése. Téri, síkbeli tájékozódás, lateralitás fejlesztése. Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás. Az olvasás teljes jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembe vételével. A hangos olvasás megtanulása szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése. Szavak, mondatok, rövid szövegek tartalmának megértése, értelmezése, a megértés bizonyítása segítséggel, irányítással. Szókincsbővítés. Értő olvasás fejlesztése. A néma olvasás elemi szintű kialakítása. Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Felkészülés az olvasásra	A rész-egész viszonyának megtapasztalása. Szótagolás tapssal kísérve. Beszédhangok megkülönböztetése. Rövid-hosszú hangok differenciálása. Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása. Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése. A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése. Irányított szemmozgás gyakorlása, szemfixáció megerősítése. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése. Szövegtanulási technikák megismerése. Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.	*Matematika:* számlálás, sorszámok. *Környezetismeret:* szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. *Ének-zene:* ritmus, ciklikus sorok. *Vizuális kultúra:* tájékozódás síkban, színek, formaérzékelés, formafelismerés. *Testnevelés és sport:* ritmikus mozgások. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei.
2.2. Az olvasás jelrendszere	Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban. Hang és betű azonosítása. Betűk felismerése szavakban,	

	szövegben. Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis- és nagybetűk). Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása. Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló, ill. szóképes formában. Hangos olvasás gyakorlása. Törekvés a szöveghű olvasásra. Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.	
2.3. Az írott szöveg megértése	Tájékozódás a tankönyvben. Tájékozódás a szövegben. Az adatok visszakeresése. Információk kiemelése. A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel. Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése. Mondatok kiegészítése képek segítségével. Mondatok hangos és néma olvasása. Rövid szöveg hangos és néma olvasása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Cím, szereplők, események megbeszélése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással). Tartalom elmondása. A történet dramatizálása. Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése. Közmondások, szólások jelentésének megbeszélése. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék öröme kapcsán.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpadlás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, közmondás, szólás, szín.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Írás, szövegalkotás**	**Órakeret 100 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás kialakítása. Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Dominancia megerősítése. Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása. Szabályos betűalakítás és -kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés. Az írás funkciójának megismertetése. Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás. Az íráskészség megalapozása. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Önellenőrzés, hibajavítás megalapozása. Az eszközszintű írás előkészítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az írás jelrendszere	Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása. Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal. Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása. Sorkövetés, sorváltási tevékenység. Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása. Írott kis- és nagybetűk összekapcsolása. Betűk írása tollbamondással. Írásjelek írása, alkalmazása. Szavak írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése. Szószerkezetek írása másolással,	*Matematika:* térbeli-, síkbeli tájékozódás. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció, finommozgások, térbeli tudatosság. *Vizuális kultúra:* formaérzékelés.

	tollbamondással és emlékezetből. Nagybetűk alkalmazása nevek írása során. Mondatkezdő nagybetű használata. Önellenőrzés irányítással. Hibajavítás segítséggel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal, kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differenciálás fejlesztése. Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése. Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése. Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok). Helyes beszédhangsúly kialakítása. A nyelvhasználat alapozása. A kis- és a nagybetűk használata. A helyesírási készség megalapozása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1 Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása: Társas nyelvi magatartás kialakítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás). Beszélgetés, vita: Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Saját élmények egyszerű megfogalmazása. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Nyelvi mintakövetés beszédben. Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása.	*Környezetismeret:* magatartási szabályok, viselkedésminták. *Ének-zene:* ritmus, hang, időtartam. *Erkölcstan:* jó, rossz.

4.2 Szavak jelentése, szókincs	Szókincsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével.	
4.3. Hang, betű, szótag, szó	A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban. Betűk válogatása, csoportosítása. Szavak hangokra bontása. Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük. Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.	
4.4 Szófajok		
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.	
4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál. Hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban másolással. Nagybetűk használata nevek írásakor és mondatkezdésnél. Mondatvégi írásjelek alkalmazása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, vita, vélemény, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5 Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Ítélőképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése. Szabálytudat megerősítése. Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása. Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.2. Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi	Mesehallgatás. Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása. Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása. Rövid mesék olvasása.	*Ének-zene:* ritmusérzék, népdalok, népi játékok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei. *Erkölcstan:* jó, rossz.
1.3. Epikus művek jellemzői	Szereplők, helyszín kiemelése irányítással. Cselekmény megfogalmazása segítséggel. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.	
1.4. Lírai alkotások jellemzői	Vers, versszak felismerése.	
1.5. Báb- és drámajátékok jellemzői	A mesék cselekményének eljátszása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.

A fejlesztés várt eredményei	Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés. Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban. A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással. Szókincs gyarapodása. Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában. Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése. Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről. Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba. Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése. Az olvasás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével). A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása. Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, illetve lassú szóképes formában. Beszámolás hangosan vagy némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével. A szereplők és események megnevezése. A szövegértést bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, segítséggel.

	Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3–4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után. Begyakorolt szavak leírása emlékezetből. Az írott nagybetűk. alkalmazása másolásnál önállóan, tollbamondásnál előkészítés után. Rendezett, olvasható íráskép.

MATEMATIKA

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	92	18
3. Geometria, mérések	50	
4. Függvények, az analízis elemei	20	
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika**	**Órakeret** folyamatos
Előzetes tudás	Halmazalkotás feltétel szerint. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Relációszókincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Igaz, hamis állítások megfogalmazása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása. Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Szerialitás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Halmazok Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság)	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával. Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval. Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás. *Környezetismeret:* formaérzékelés, tárgyak tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése,

	tulajdonság alapján. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.	összehasonlításuk, csoportosításuk, tapasztalatok szerzése. *Ének-zene:* ritmikus sorok alkotása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgyak tulajdonságai, csoportosítások, rendezések. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció.
1.2. Matematikai logika Igaz-hamis állítások	Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.	
1.3. Kombinatorika Kombinatorikai feladatok	Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával, színezéssel, minél több lehetőség előállítása próbálgatással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 110 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mennyiségi állandóság kialakítása. A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. Biztos számfogalom kialakítása a 10-es számkörben, tájékozódás a 20-as számkörben saját élményből kiindulva, majd a számolási készség fejlesztése a 20-as számkörben, változatos gyakorlati feladatok segítségével. Tájékozódás a számegyenesen. Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva. Szövegértés, szövegalkotás alapozása. Analógiás gondolkodás értelmezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számköri ismeretek a 20-as számkörben	Határozott és határozatlan halmazok alkotása (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével).	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, lényeg kiemelése, szövegalkotás, saját gondolatok megfogalmazása, indoklása.
Halmazok számossága	Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással. Mennyiségek kirakása játékpénzzel. Számfogalom megerősítése a 20-as számkörben, választott	

	mértékegységekkel végzett mérésekkel (hosszúság, űrtartalom). Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel.	*Környezetismeret:* nagyságrendek a természetben (becslés és mérés, hosszúság). *Ének-zene:* ütemek kialakítása és jelzése, egyenletes mérőritmus, ütemezett mozgáskivitelezés. *Vizuális kultúra:* történetek vizuális megjelenítése síkban, térben. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció.
Sorszámok, sorszámnevek	Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.	
Számok írása, olvasása 20-ig Számok bontása	Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben. Adott elemszámú tárgyhalmazok bontása matematikai és IKT-eszközökkel. A kirakásokról bontások megfogalmazása, lejegyzése. Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállítása tevékenységgel, rajzzal.	
Számok viszonyítása, rendezése Relációs jel	Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és IKT-eszközök segítségével, jelölésük relációs jelekkel.	
Számegyenes Számszomszédok	Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen, számszomszédok megállapítása. Egy- és kétjegyű számok értelmezése.	
Számtulajdonságok Helyi érték	Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése. Tízes csoportok alkotása, tízesek, egyesek helyi értékének értelmezése.	
2.2. Műveletek Műveleti jelek (+, –, =, <, >) Összeadás, kivonás tartalmának kialakítása: halmazok bővítése, szűkítése, halmazok egyesítése, különbsége, halmazok összemérése	Műveleti jelek megismerése, értelmezése, írása, kiolvasása, használata. Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátszásával, tárgyak, matematikai eszközök kirakásával, IKT-eszközökkel. A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzésük művelettel.	

	Matematikai művelethez történetek alkotása.	
Fejben számolás	Fejben számolás 10-es számkörben, eszközhasználattal 20-as számkörben.	
Szóbeli összeadás, kivonás	Kerek tízesekhez egyjegyűek adása. Teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele. Teljes kétjegyű számokhoz egyjegyűek hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül.	
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége	A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal (matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük műveletekkel.	
Egyszerű szöveges feladatok	Szóban megfogalmazott, egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátszása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, rajzban, lejegyzésük műveletekkel. Matematikai műveletekhez történet alkotása.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros-páratlan számok	Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközözök) párosítása. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű-kétjegyű szám, kerek tízes, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, sorszám, sorszámnév, pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, sorszám, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.	

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">3. Geometria – mérés</td><td>Órakeret
50 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése.
Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel.
Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása.
Szabványmértékegységek nevének, jelének megismertetése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">3.1. Térbeli, síkbeli helyzetek
– Térbeli helyzetek</td><td>Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása.
Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után.</td><td rowspan="5">Magyar nyelv és irodalom: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása.

Környezetismeret: térbeli, síkbeli tájékozódás, formaérzékelés, irányok, távolságok, hosszúság; mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, becslése, mérése, természetes mérőeszközök.

Ének-zene: formaérzékelés, azonosság, hasonlóság.

Vizuális kultúra: szín- és formaérzékelés, vizuális megjelenítés térben, síkban, konstruálás, modellezés.

Technika, életvitel és gyakorlat: környezet elemeinek tulajdonságai,</td></tr>
<tr><td colspan="2">– Síkbeli helyzetek</td><td>Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban.
Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása.
Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.</td></tr>
<tr><td colspan="2">3.2. Síkbeli alakzatok
Síkidomok tulajdonságai</td><td>Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, előállítása tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök használatával.
Síkidomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása.
Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.</td></tr>
<tr><td colspan="2">3.3. Térbeli alakzatok
Testek tulajdonságai</td><td>Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása.
Építés szabadon és minta alapján.
Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.</td></tr>
<tr><td colspan="2">3.3. Mérés
Gyakorlati mérések</td><td>Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel.</td></tr>
</table>

	Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel. Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel. Tömeg mérése és összehasonlítása.	kreativitás, mérőeszközök használata, térbeli helyzetek, építések térben, síkban. *Testnevelés és sport:* motoros készségek és képességek, térbeli tudatosság (elhelyezkedés térben, mozgásirány, eszközre és társra vonatkozó térbeli viszonyok), alak- és formaészlelés.
Mérőeszközök Szabványmértékegységek	Mérőeszközök megismerése. Mérendő anyagokhoz mérőeszközök rendelése. Mérés szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek nevének és jelének megismerése, használata (m, dm, kg, l, dl).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonyszó, becslés, mérés, hosszúságmérték, űrmérték, tömegmérték, mértékegység.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása. A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Relációk Összefüggések személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között	Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése. Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).	Magyar *nyelv és irodalom*: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás. *Ének-zene:* ciklikus sorok. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* ismétlődő, ciklikus mozgássorok, soralkotások, relációk.
4.2. Sorozatok Sorba rendezések	Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.). Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése. Ciklikus sorok megfigyelése, az ismétlődések megfogalmazása és folytatása tevékenységgel (építéssel, kirakással, színezéssel, rajzzal).	
Egyszerű sorozatok Növekvő-csökkenő számsorok	Egyszerű sorozatok folytatása megadott, felismert és választott szabály alapján. Állandó különbségű növekvő és csökkenő számsorok leolvasása, folytatása.	
4.3. Függvények Hozzárendelések	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése szóbeli utasítás és jelkártyák alapján. Hozzárendelések párosító játékokban (pl. logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával). Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz,	

	számképekhez, színes rudakhoz. Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz és geometriai alakzatokhoz.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Összefüggés, ellentétes viszonyszó, sorozat, hozzárendelés.	

A fejlesztés várt eredményei	Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyszavak használata. Biztos számfogalom 10-es számkörben. Jártasság 20-as számkörben. Összeadások és kivonások 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközhasználattal. Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása. Alkotás térben, síkban. Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása. A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása. Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, űrtartalom méréséről. Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben. Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.

ERKÖLCSTAN

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td>1. Az én világom</td><td>Órakeret</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="2">Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek/Fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ki vagyok én?

Személyes adataim
– vezeték- és keresztnevem, becenevem,
– születési helyem, születésem ideje,
– lakcímem,
– iskolám adatai (név, cím, osztályfok).

Külső jegyeim
– külső tulajdonságaim, megjelenésem,
– kire hasonlítok a családban,
– milyennek látom magam,
– miből ítélnek meg bennünket mások.

Belső tulajdonságaim
– mit szeretek magamban,
– mit szeretnek bennem mások,
– miben vagyok ügyes,
– miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük,
– jó és rossz tulajdonságaim.

Kedvenceim
– kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim,
– miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények).

Élettörténetem:
– kisgyermekkori, óvodai élményeim,
– óvodám és iskolám összehasonlítása.</td><td>Magyar nyelv és irodalom: verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok.

Környezetismeret: külső és belső tulajdonságok, helyes önismeret, testkép, testalkat.

Vizuális kultúra: kreatív alkotás (önarckép), lényegkiemelés, vizuális jelek.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td><td colspan="2">Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Társaim – Ők és én	Órakeret
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Társas kapcsolataim – családi-rokoni kapcsolataim, közeli és távoli rokonaim; – ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom; – iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal; – kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben; – hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket. *Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel* – gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.; – a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak; – felnőttek, társak udvarias megszólítása; – a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai; – segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől; – helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* közösségi viselkedésformák és magatartási normák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Órakeret
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Közösségeim – milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül. *Családom* – kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – helyem a családban; – segítség és munkamegosztás a családban; – gyermekkori élményeim; – ünnepek és hagyományok a családban; – otthoni szabadidős tevékenységek. *Napirendem* – egy napom otthon; – milyen feladataim vannak otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; – hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól).	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. *Környezetismeret:* családi és személyes kapcsolatok. *Vizuális kultúra:* családrajz.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Lakóközösség, amelyben élek – lakóhelyem jellegzetességei; – lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom; – ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; – lakóhelyi környezetem hagyományai. *Más lakóhelyek és azok szokásai* – lakóhelyemtől távoli helyek.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális és metakommunikáció. *Környezetismeret:* életközösségek a lakókörnyezetben, mindennapi élethelyzetek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. A környező világ**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Jó és rossz – történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos). *Növények és állatok környezetünkben* – növények szerepe életünkben; – állatok szerepe környezetünkben; – növények ápolása, állatok gondozása; – mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért.	*Magyar nyelv és irodalom:* mesék világa, verbális és metakommunikáció. *Környezetismeret:* kerti és szobanövények gondozása, házi és ház körül élő állatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól. A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez. Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során. Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét. Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki. Különbséget tesz mese és valóság között.

KÖRNYEZETISMERET

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Anyag, energia, információ**	12	
2. **Rendszerek**	13	7
3. **Felépítés és működés**	12	7
4. **Állandóság és változás**	13	
5. **Az ember megismerése és egészsége**	4	
6. **Környezet és fenntarthatóság**	4	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Anyag, energia, információ**	**Órakeret**
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korszerű elemi természettudományos műveltség alapozása. Tapasztalatszerzés biztosítása a közvetlen környezetből. A valóság sokféleségének érzékeltetése. A pontos érzékelés, észlelés, aktív figyelem, emlékezet fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása az együttmunkálkodás, a társas együttlét szabályainak elsajátítására. A megismerés módszereinek bővítése. A kreativitás fejlesztése, az érzékelés pontosítása, a kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése, információgyűjtő, feldolgozó, szabálykövető magatartás kialakítása, feladattudat és szabálytudat erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Anyag A közvetlen környezetben előforduló anyagok érzékelhető, mérhető tulajdonságai Anyag és forma kapcsolata Halmazállapot-változások Csapadékformák	Irányított megfigyeléssel anyagok vizsgálata érzékeléssel. Összehasonlítás, csoportosítás, becslés, mérés játékosan.	*Matematika:* egyszerű mérések. *Vizuális kultúra:* megismerő és befogadóképesség, kreativitás.
1.2. Kölcsönhatások, erők Hang-, fényjelenségek	Játékos fény-, árnyékkísérletek megfigyelése, reprodukálása. A tapasztalatokról rövid mondatok alkotása.	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, aktív és passzív szókincsbővítés.

1.3. Energia Energiaforrások a háztartásban Energiatakarékosság	Játékos kísérletek végzése melegítésre, fűtésre. Szógyűjtés a tapasztalatokkal kapcsolatban, rövid mondatokba illesztésük.	
1.4. Információ Jel, jelzés, információ Tankönyvben jelek, jelmagyarázatok Közlekedési jelek Tiltást jelentő jelek Kommunikáció az állatvilágban, tájékozódás, hang, illat alapján	Információszerzés érzékeléssel, az anyagok, élelmiszerek tulajdonságainak vizsgálata, tapasztalatok megfogalmazása. Egyszerű jelek, jelzések felismerése, értelmezése, használata tankönyvekben, munkafüzetekben. A tiltást jelentő és a közlekedési jelek információinak játékos gyakorlása, szituációs játékok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, időjárás, hang, fény, jelrendszer, szabály, közlekedés, kommunikáció, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Rendszerek**	**Órakeret**
Előzetes tudás	Elemi térbeli és időbeli tájékozódás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Játékos gyakorlatokkal, közvetlen tapasztalatszerzéssel a térbeli és időbeli tájékozódás, orientációs képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kíváncsiság felkeltése. Pozitív attitűd kialakítása az élővilág, növények, állatok iránt. Feladat- és szabálytudat kialakítása. Építőjátékokkal szerzett tapasztalatok feldolgozása, analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése, képzelet, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Tér, idő, nagyságrendek a természetben Egyszerű térbeli, időbeli relációk, irányok Közvetlen iskolai és otthoni környezet A lakóhely és iskola környéke Irányok, távolságok, becslés, mérés Saját élettörténet (régen és most) Napok, napszakok, hónapok, évszakok Időrend, sorrendiség, az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban	Tárgyak egymáshoz való viszonyítása. Történések időrendi csoportosítása képek, rajzok, ábrák segítségével.	*Matematika:* becslés, mérés; tájékozódás térben és időben. *Technika, életvitel és gyakorlat:* növények és állatok gondozása, hulladékgyűjtés.

Jeles napok, ünnepek (családi és társadalmi ünnepek)		
2.2. Rendszer, rendszer és környezete A rész, és az egész viszonya, összetettség Az épületek, tárgyak részei (lakás, iskola, használati tárgyak) A növény fő részei Az állat testének fő részei A lakóhely, iskola környezetének állapotmegóvása Szelektív hulladékgyűjtés Növény és állatgondozás	Növények részeinek összerakása, kiegészítése rajzos ábrákon. Hulladékgyűjtő használata. Iskolai papírgyűjtés, elemek, műanyagok gyűjtése. Akváriumgondozás, ház körül élő állatok etetése, gondozása. Szobanövények, kiskerti növények gondozása.	
2.3. Szerveződési szintek Növények, állatok a környezetünkben Az élőlények élőhelyei, táplálkozása, táplálkozási módok	Az állatok élőhelyeiről közvetlen tapasztalatszerzés. Képek gyűjtése, csoportosítása élőhely és táplálkozás szerint.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irány, idő, sorrendiség, hónap, nap, napszak, évszak, családi, társadalmi ünnep, növényi rész, állati testrész, szelektív hulladékgyűjtés, egészséges táplálkozás, téli álom, költöző madár, élőlény, háziállat, ház körül élő állat, vadon élő állat, táplálék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés**	**Órakeret**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek, tapasztalatok a közvetlen élővilágról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés tanulmányi sétákon, kirándulásokon. A szociális képesség fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával. A tájékozódási képesség fejlesztése. A vizuális észlelés, érzékelés fejlesztése. A tapasztalatok kifejezése rajzban, szóban. Kommunikációs képesség fejlesztése. Ismeretek szerzése az anyagok közvetlenül érzékelhető tulajdonságairól, az élőlények közvetlen környezetéről, növény- és állatvilágról, az időjárás elemeiről.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Anyagok kémiai tulajdonságai Élő és élettelen természet A közvetlen környezetben gyakran használt tárgyak anyagai A víz szerepe, előfordulási állapotai	Anyagok vizsgálata érzékszervi úton. Föld, víz, levegő, műanyag, üveg összehasonlítása, megnevezése. Csapadékformák megfigyelése, évszakokhoz kapcsolása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Anyagok tulajdonságai. Víz, tisztálkodás.

A víz előfordulása a természetben (eső, hó, ivóvíz, folyóvíz) Az élő és élettelen környezet		
3.2. A közvetlen környezet növény- és állatvilága Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet) Az állatok és kicsinyeik	Közvetlen megfigyelés, elemi tapasztalatszerzés a közvetlen környezetben élő állatokról, növényekről. Egyszerű kísérletek végzése a különböző életfeltételek megvonásával a növényeknél (víz, fény, tápanyag megvonása) – búza csíráztatása, növekedésének megfigyelése különböző körülmények között. Ráismerés, megnevezés. Csoportosítás adott szempontok szerint.	
3.3. A közvetlen környezet életközösségei Park, erdő, mező, víz, vízpart	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulások, séták során. Rajzok készítése a látottakról.	
Természetvédelem	A természet értékeinek védése – konkrét példák megismerése.	
3.4. Változatos élővilág Zöldségek Gyümölcsök A közvetlen környezet állatvilága (háziállatok, ház körül élő állatok, vadon élő állatok)	Séta a piacon, zöldségesboltban. Főbb élőlénycsoportok felismerése. Az élőlények egyszerű csoportba sorolása. Szobanövények gondozása. Házi, illetve ház körül élő állatok megfigyelése, megnevezése adott szempontok alapján (méret, alak, szín, mozgás, szaporodás, kültakaró).	
3.5. A Föld és a Nap A napsugárzás hatása az élővilágra Az időjárás tényezői Csapadékfajták Napszakok, évszakok	Rajzos ábrák készítése. IKT-eszközök használata, pl. képek keresése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, életjelenség, halmazállapot, gyümölcs, zöldség, fa, termés, fejlődés, ház körül élő állat, víziállat, kültakaró, időjárási tényező.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Állandóság és változás**	**Órakeret**
A tematikai egység	Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése.	

nevelési-fejlesztési céljai	Motoros képességek fejlesztése. A környezet megismerése iránti érdeklődés kialakítása, egyszerű játékos kísérletekben részvétel. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tájékozódó képesség fejlesztése. Együttműködés, csoporttechnikák kialakítása. A másik elfogadásának erősítése. A percepciós, cselekvéses gondolkodás irányítása, az érzékelés pontosítása, a kreativitás és a finommotorika fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Állapot Az anyagok és tárgyak érzékelhető tulajdonságai (átlátszóság, keménység, rugalmasság, érdesség-simaság, íz, szag, szín) Becslés, mérés A mindennapi életben használatos mennyiségek Természetes mérőeszközök (pohár, kanál, csipetnyi…)	A hétköznapi életben használt egyszerű tárgyak, anyagok csoportosítása fizikai jellemzőik alapján (szín, nagyság, anyag, hőmérséklet…). (Az anyagfajta és használata közti összefüggés felismerése.) Egyszerű kísérletekkel, játékos formában a figyelem irányítása.	*Matematika:* becslés, mérés; érzékelhető tulajdonságok (szín, forma). *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagfajták, megmunkálásuk, ajándékkészítés.
4.2. Változás – Fizikai változások: Alakváltozások Halmazállapot-változások felismerése, megnevezése (olvadás, fagyás) Az évszakok változásai Helyzet- és helyváltoztatás	A víz különböző megjelenési formáinak vizsgálata. Közvetlen tapasztalatszerzés a természetben. Képek csoportosítása az évszakokról, rajzok készítése.	*Testnevelés és sport:* hely-, helyzetváltoztatás.
– Kémiai változások Az égés, az égés haszna, kára Tűzvédelem A tűzoltók munkája	Beszélgetés, képek, ábrák elemzése, rajzok készítése az égésről. Szituációs gyakorlatokban részvétel tűzriadó esetére.	
– Biológiai változások Életszakaszok (növények életében) Életszakaszok az ember és az állatok életében (születés, növekedés, fejlődés, öregedés) A növények, állatok élete a különböző évszakokban	Képek, ábrák segítségével sorbarendezés, csoportosítás, Megfigyelések végzése. Zöldségnövények, virágmagok ültetése, gondozása, a fejlődés rajzos ábrázolása, közös tabló készítése. Fotók, filmek, videók elemzése.	
4.3. Folyamat Termék-előállítás, újrahasznosítás	Ajándékkészítés	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tulajdonság, becslés, mérés, halmazállapot-változás tűz, tűzoltás, mozgási helyzet, életszakasz, növekedés, fejlődés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az ember megismerése és egészsége	Órakeret
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a tanuló saját testéről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése, saját testének és tulajdonságainak megismerése játékos gyakorlatokon keresztül, a figyelem, az érzékelés, az észlelés, a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, társai, a más sérült ember elfogadása, segítése képességeinek megfelelően. Motoros képességek fejlesztése. A téri orientációs képesség fejlesztése. Szociális képességek fejlesztése. Feladat- és szabálytudat erősítése, a problémák felismerése, okok keresése, empátiakészség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
5.1. Az emberi test fő részei Érzékszervek Testmozgás és az egészség	Rész, egész viszonyának felismerése, kiegészítés rajzban.	*Testnevelés és sport:* mozgásos játékok.
5.2. Önfenntartás Az emberi test fő részei Időjárásnak megfelelő öltözködés Érzékszerveink és védelmük magunkon és másokon Helyes étkezési szokások Helyes tisztálkodási szokások	A helyes és helytelen viselkedési és tevékenységi forma megkülönböztetése. Játékos gyakorlatok végzése az időjárásnak megfelelő öltözködésre. Az étkezési és tisztálkodási szokások gyakorlása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* öltözködés, étkezés, tisztálkodás.
5.3. Szaporodás, egyedfejlődés Különböző életkorok	Fényképek, képek gyűjtése, csoportosítása.	
5.4. Öröklődés A család tagjai Külső tulajdonságok (arc, alkat)	Hasonlóságok, különbözőségek felismerése.	*Erkölcstan:* család.
5.5. Magatartás Helyes emberi viselkedési formák megfigyelése A gyerekekre leselkedő veszélyek	Hasonlóság – különbözőség, helyes – helytelen megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrész, a fej részei, egészség, betegség, higiénés szabály, tisztálkodási eszköz, egészséges táplálkozás, érzékelés, napirend, testmozgás, helyes öltözködés, emberi tulajdonság, hasonlóság-különbözőség, helyes-helytelen, veszély, veszélyhelyzet, testmozgás, emberi életkor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Környezet és fenntarthatóság	Órakeret
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a közvetlen környezetünkből. Tapasztalatok szerzése sétákon, kirándulásokon.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, ráismerés képességének fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat kialakítása. Csoportban való együttműködés kialakítása. A másik gyerek elfogadása. Az esztétikai érzékenység fejlesztése. Felnőtt segítségének elfogadása. Szelektív hulladékgyűjtés segítséggel. Együttműködő, aktív részvétel kirándulásokon. Kíváncsiság, motiváltság felkeltése és fenntartása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális környezeti rendszerek. Az egészséges, gondozott környezet jellemzői	A környezet rendjének betartása, óvása.	
6.2. Az élő és élettelen környezeti tényezők	----	
6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet A közvetlen környezet (tanterem, lakás, szoba) rendjének megteremtése, megóvása Vizek védelme, víztakarékosság Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében Környezetszennyezés Szelektív hulladékgyűjtés	A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. Információs jelek felismerése, rajzok készítése, képek gyűjtése. A szobanövények, kerti növények gondozása. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	
Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel	Elemi szintű energiatakarékossági technikák gyakorlása (villany lekapcsolása, víz elzárása).	
A Föld szépsége, egyedisége A közvetlen környezetben előforduló parkok, erdők, vizek	Sétákon, kirándulásokon részvétel. Adott szempontok szerint irányított megfigyelések végzése. Az élményekről, tapasztalatokról rajzok készítése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tisztaság, rend, egészséges környezet, természetvédelem, talaj, víz, szemetelés, takarékosság, növény, állat, élőlény, növény- és állatgondozás.

A fejlesztés várt eredményei	A szociális képességének fejlődése során alakuljon ki a tanuló együttműködése társaival és tanárával. Irányítás segítségével megfigyelések végzése, adott szempontok szerinti válogatás, csoportosítás és egymáshoz rendezés. Az időbeli események helyes sorrendbe állítása. Érdeklődése, kíváncsisága, motiváltsága egyre hosszabb ideig fenntartható. A tapasztalatok kifejezése egyszerű, rövid mondatokkal. Biztonságos tájékozódás a közvetlen környezetében. Az ismert állatok, növények adott szempontok szerinti csoportosítása, megnevezése. Elemi ismeretek szerzése saját testéről. Életkorának és képességeinek megfelelő ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről, a szabályok betartása. Együttműködő részvétel kirándulásokon, sétákon, egyszerű játékos kísérletek végzésében.

ÉNEK-ZENE

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei reprodukció	20	3
2. Zenei befogadás	13	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Zenei reprodukció**	**Órakeret 23 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése. Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkíséretek ritmushangszerekkel. Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel. A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel. Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése. Tájékozódás kialakítása a különféle kottarendszerek írásában, olvasásában, felismerésében, a zenei hangok megjelenítésében. A kottaírás és -olvasás elemi szintjének kialakítása. A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése. Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése. Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása, észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1 ÉNEKLÉS Óvodás dalok-gyermekdalok Dalok az állatokról Gyermekdalok, körjátékok Ünnepek dalai Évszakok dalai Kánonéneklés	Éneklés különféle tempókban (lassan, gyorsan, közepesen) és dinamikával (halkan, hangosan). Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására. Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására.	*Magyar nyelv és irodalom:* A hangképzés, a beszédlégzés és a hangoztatás fejlesztése. Artikuláció, hangerő, hanglejtés, hangsúly,

	Ritmuskíséretes éneklés. Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.	beszédritmus. A dalok szövegeinek megismerése, értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet. *Matematika:* Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Időtartam, időrend. Számsorok, számok ritmusa, csoportosítás, elrendezés. *Testnevelés és sport:* Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Ritmikus mozgások. *Vizuális kultúra:* A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással	A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. Dallam írása vershez, adott ritmushoz. Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban. Énekes rögtönzések kialakítása.	
1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Egyszerű ritmusértékek Kettes ütem, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel Szolmizációs hangok és kézjeleik Ritmuskotta, három vonalas kotta, színes kotta Betűkotta Ötvonalas kotta, rögzített dó-hellyel	Alapvető zenei ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek megismerésére, pontos használatára.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. Kánonéneklés. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Dallamrögtönzés. Ritmusérték, -jelölés. Vonal és vonalköz. Szín, hang.	

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">2. Zenei befogadás</td><td>Órakeret
13 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése.
A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása.
A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.
A dallamhallás képességének erősítése.
Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között.
Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól.
Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.
Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása.
A hangzás különbségeinek megfigyelése.
Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények/
Tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE
Hangok, zajok, zörejek
Hangok, hangzások</td><td>A hallott részletek elemzése, megbeszélése.
Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből.
Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról. Dó=zöld, Ré=fehér, Mi=piros, Szó=kék, Lá=sárga.
Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban.</td><td rowspan="2">Magyar nyelv és irodalom:
Beszédhang, artikuláció, auditív figyelem, auditív differenciálás.
Érzelmek kifejezése hangok segítségével.

Matematika: Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése.
Figyelemfejlesztés.
Motoros és auditív emlékezet fejlesztése.

Vizuális kultúra:
érzelmek leírása és megjelenítése különféle technikák segítségével.</td></tr>
<tr><td colspan="2">2.2 ZENEHALLGATÁS
Környezetünk hangjai
Zajok, zörejek, zenei hangok
Kellemes és kellemetlen hangok
Egyidejű hangzások
Emberi hang: beszéd- és énekhangok</td><td>A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése.
Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.
Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése.
A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörej, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.</td></tr>
</table>

A fejlesztés várt eredményei	Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése. Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése. Képesség az örömteli zenélésre. Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, hangzás után és kottaképről egyaránt. Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására. Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. A közös zenélés szabályainak betartása. Dallamok éneklése a kották segítségével. A zenei hallás és a zenei memória fejlődése. A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között. Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. A zenei hang jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, felismerése, kifejezése. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

VIZUÁLIS KULTÚRA

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Vizuális nyelv és technikák**	18	
2. **Kifejezés, képzőművészet**	18	7
3. **Vizuális kommunikáció**	17	
4. **Tárgy- és környezetkultúra**	12	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1.Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret** 18 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében. Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. A vonal A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése. A vonal mint a mozgás kifejezője. A vonal mint formaképző elem. *1.2. A folt* A folt keletkezése. A folt változtathatósága. *1.3. A szín* Szín, színritmusok alapszínekkel.	A vizuális nyelv alapvető elemeinek használata és megkülönböztetése. Képi elemek komponált megjelenítése. Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása. A színismeret bővítése, árnyaltabb színek létrehozása és megnevezése. A vonal mint a mozgás kifejezője. Szabályos és szabálytalan formák felismerése és ábrázolása.	*Matematika:* egyenes; vonalak, halmazok, azonosság, különbözőség; síkidomok. *Magyar nyelv és irodalom:* írás - álló, fekvő és ferde egyenes, hullám- és körvonal. *Ének-zene:* ritmus, zenei aláfestés.

1.4. Forma és nagyság Forma és nagyság három dimenzióban, térformák. Természeti formák ritmusa. Mesterséges formák megfigyelése. *1.5. Síkforma, térforma* Szabályos és szabálytalan síkformák. Szabályos és szabálytalan térformák. Sík és térformákból alkotott ritmusok. Formaredukciók.	Szögletes, íves, gömbölyű formák. Formák, színek szimmetrikus elrendezése. Egyszerű ritmusok létrehozása és felfedezése. Természetes és mesterséges formák tanulmányozása – termésekből bábuk figurák készítése,	*Környezetismeret:* termések; baleset-megelőzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló és fekvő nyolcas, ovális forma, zöld, narancssárga, lila, átalakítás, hozzátevés, elvevés, szabályos, szabálytalan.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret** 25 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. *Képességfejlesztési fókuszok:* képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képalkotó képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Alkotótevékenység 2.1. *Hangulatok, élmények* Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez. Színhangulat kifejezése	*Alkotótevékenységben:* Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal. Évszakok hangulatának kifejezése.	*Környezetismeret:* évszakok, természeti jelenségek, élőlények. *Ének-zene:* zenehallgatás, gyermekdalok, mondókák.

foltképzéssel. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.	Saját, kitalált történetek megjelenítése síkon és térben.	*Magyar nyelv és irodalom:* gyermekversek az évszakokról, természetről.
Befogadás – alkotás 2.2. *Reaktív alkotás, élmények, hatások kifejezése* Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design) legfontosabb megkülönböztető jegyei.	*Befogadó tevékenységben:* A tanulók által kiválasztott műalkotások nézegetése adott szempontok szerint. Tetszésítéletek megalkotása Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból. Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal. Élménykifejezés egyéni formaalkotással. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámzás, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, összemosódás (színek), szomorú, vidám, lassú, gyors, lágy, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hideg szín, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret** 17 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása.	

	Képességfejlesztési fókuszok: ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *3.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése* Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Technikai képalkotás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége. Egyszerű jelzések, piktogramok.	*Befogadó tevékenységben:* Képolvasás. Emberi gesztusok értelmezése cselekvéssel. Térbeli irányok jelzése, értelmezése. Emberi gesztusok értelmezése képi jelekből. Arckifejezések értelmezése a valóságban és képen.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Környezetismeret:* biztonságos közlekedés, napszakok, napirend. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életviteli-szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás).
Alkotótevékenység *3.2. Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben* Tárgyas napirend. Rajzos naprend. Egyszerű piktogramok. Fotók.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). Folyamat, mozgás megjelenítése egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fiú-lány, néni-bácsi, hajszín, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyainak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Befogadó tevékenység *4.1. Művészeti környezet* Múzeum- és képtárlátogatások, megfigyelések. *4.2. Élettér – természeti és épített környezet* Az épített környezet esztétikuma. Az épített környezet védelme. Környezettudatosság. *Befogadás-alkotás* Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés. *Alkotótevékenység* *4.3. Tárgyak alkotása, díszítése* Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű makett elkészítése. Környezet-átalakítás egyszerű eszközökkel. Egyszerű tárgy elkészítése. *Befogadó tevékenységben:* Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Kiállítás, múzeumlátogatások, reflexiók a látottakra közvetlen tapasztalatok alapján. A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, címer, országzászló, Országház, Szent Korona).	*Matematika:* sorozat, ritmus, viszonyítások. *Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Környezetismeret:* Családi élet eseményei – ajándék az ünnepeltnek. Családi ünnepek. Környezet- és egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bőrszíj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes: – az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására, – a lendületes kézmozgás kivitelezésére, – a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára, – a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére, – egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére, – bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez, – a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére, – a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására, – társaival való kooperációra a közös alkotás során, – családábrázolás értelmezésére, – egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára,

	– térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére, – munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni, – tudatosan változtatni az alkotás nagyságát, – utánzással egyszerű formákat készíteni, – esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat, – saját alkotása feletti örömre.

TECHMIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	24	7
2. **Anyagok alakítása, modellezés**	24	
3. **Háztartás, gazdálkodás, életmód**	17	
Összesen	**72**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 24+7 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása. Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)	Igény a rendezett külső megjelenésre. Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása. Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.	*Környezetismeret:* Az étkezési és tisztálkodási szokások játékos gyakorlása. A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. *Testnevelés és sport:* vezényszavak ismerete, teljesítése.
1.2. Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök Alkalmak Helyei	Helyes fogápolás. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő szituációs gyakorlatok végzése.	
1.3. Közlekedés Gyalogos közlekedés szabályai Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban,	Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése,	

faluban)	felismerése). Beszámoló, gyűjtés, válogatás, csoportosítás, tanulmányi séta tapasztalatai alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 24 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Képlékeny anyagok alakítása	Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.	*Matematika:* azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval, tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása. *Környezetismeret:* szűkebb és tágabb környezet tárgyai, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése. *Vizuális kultúra:* tájékozódás síkban, térben, színek, formaérzékelés, formafelismerés.
2.2. Papírmunkák	A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése. Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.	
2.3. Manipuláció fonallal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés. Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.	
2.4. Természetes anyagok	Termésekből formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.	
2.5. Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, megadott szempont alapján. Saját elképzelés alapján síkbeli és térbeli formák készítése spontán módon és előzetes terv alapján.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, sógyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyűrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonal, zsineg, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, sík, tér, modell, makett, terv, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 17 óra**
Előzetes tudás	Önmegfigyelés, érzések, tapasztalatok megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére. Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Egészség, betegség 3.2. Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, kifejezőkészség fejlesztése. *Testnevelés és sport:* sportjátékok. *Környezetismeret:* séta, kirándulás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, napirend, rendszeres, néha, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.

A fejlesztés várt eredményei	Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal. Kulturált, szabályos étkezés. A közvetlen környezet rendben tartása. A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása. A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata. A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján. Anyagok alakításánál az alaptechnikák egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata. Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással és egyéni elképzelés alapján. A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
– **Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	30	
– **Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	40	18
– **Játék**	40	
– **Versenyzés**	20	
– **Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	20	
– **Tánc**	12	
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. A motoros képességek fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömének átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Gimnasztika *1.2. Torna*	Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés. Törzshajlítások előre-hátra. Szökdelések. Egyszerű kéziszer-gyakorlatok. Bordásfal-gyakorlatok. Lábgyakorlatok. Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.	*Matematika:* szerialitás és relációk, számlálás. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene:* ritmikus mozgások zenére.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, haránterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kéziszer, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinesztetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése. Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása. Szenzoros integráció fejlesztése.	

	Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. A vízbiztonság megalapozásának előkészítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Testséma tudatosítását szolgáló játékok	Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással. Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel. Célzott stimulációk játékok és labda adogatásával. Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással, forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* testrészek, higiénés szokások, öltözés-vetkőzés. *Ének-zene:* ritmusra, zenére járás, táncelemek.
2.2. Atlétikai elemek	Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján. Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával. Futás: lassú, kötetlen; hosszú egyenletes; változó iramú. Futóiskola: sarokemelés, térdemelés, kanyarodás, alakzatok. Kötetlen futások. Rövid, gyors futások. Akadályfutások (a gyermekekhez adaptált akadályokkal). Állórajt. Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva. Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).	
2.3. Torna A talajtorna és az atlétika	Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok.	

alapmozgásai	Támaszok tornazsámoly alkalmazásával. Guruló átfordulás. Alacsony tornaszekrényre felugrás, leugrás – átugrás (5 ütemben: támasz, feltérdelés, felguggolás, felállás, leugrás). Tornapadon járás, fordulatok. Függés bordásfalon, gyűrűn, lengés gyűrűn. Gyertya kartámasszal. Testsúly megtartása támaszban karhajlítással. Négykézláb járás. Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás. Guruló átfordulás előre-hátra – egyedi megsegítéssel. Tarkóállás segítséggel. Függeszkedés bordásfalon és kötélen. Gyűrűn hintázás. Egyensúly gyakorlatok. Járás lábujjon, talpélen, gördülő sarkon. Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés. Kötélugrás. Helyből és rövid rohammal távolugrás. Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.	
2.4. Ismerkedés az úszás alapjaival	Vízi játékok, fújó gyakorlatok vízben, siklás segítséggel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, gurulás, lengetés, medence, siklás, buborék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása.	

	Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”–mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Futó és fogójátékok – fogócska, macska és egerek stb. Páros fogó – Hátsó pár előre fuss! stb. Átfutó játékok – Gyertek haza, ludaim! Adj király katonát! stb. *3.2. Énekes és mondókás körjátékok* – népi gyermekjátékok 3.3. *Sor- és váltóversenyek* Sor- és váltóversenyek sporteszközök (labdák) beépítésével 3.4. *Labdajátékok, versenyek* A játékok során fokozatosan nehezített szabályokkal történik a játékvezetés, a tanulók haladásának függvényében. Játékok a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal: gumilabda, kislabda, gyógylabdák, kosárlabda, futball-labda	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata. Játékos ismerkedés a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal. Gurítások, dobások célba, irányba, feldobás, elkapás két kézzel, ölelő fogással. Labdaiskola falnál. Labda adogatása körben, zene ritmusára. Kétkezes alsó és kétkezes felső labdafogás. Egykezes felső dobás gyakorlása falnál. Páros labdázás. Érkező labda megfogása és továbbadása társnak.	*Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene:* énekes mondókák, ritmusra mozgás, ritmusra tárgy adogatása.

	Labdaátvétel. Labdavezetés. Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, futball-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felső fogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés[1]**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem; portszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképesség; reagáló képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Futó és ugróversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny *4.2. Labdás versenyek* Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobó játék Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor-és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Környezetismeret:* egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes,	

[1] A versenyjátékok ütemezhetőek a diáksport és a szabadidős tevékenység idejére is.
A tehetséggondozást, az egyes sportágban tehetséget mutató gyermek – szülői egyetértéssel – szakedzőhöz irányítását vállalhatja a testnevelés órát tartó pedagógus, de az élsport nem alapfeladat.

	egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés[2]**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképesség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1.Testi-lelki higiéné Relaxációs gyakorlatok Testi-lelki higiéné Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése Az úszás elemei	Játékos relaxációs gyakorlatok végzése. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának javítása. Lehetőség szerint az úszás elemeinek elsajátítása.	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Környezetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Informatika:* számítógép-használat behatárolt időkeretekkel és célirányosan. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi
5.2.Természetben űzhető sportok Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%át töltsék szabadban a tanulók. A tornagyakorlatok kivételével valamennyi tematikai egységben szereplő feladatok a szabadban is elvégezhetőek. Túra – balesetvédelem:	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása. Az időjárástól és a lehetőségektől függően futkározás a hóban, hógolyózás, csúszkálás, szánkózás, hóemberépítés.	

[2] Az egészségfejlesztés témaköréhez nem csak a mozgásos aktivitás kapcsolódhat, a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a speciális fizikai mozgáskorrekciók mellett nagy jelentőségű lehet a könnyített testnevelés és a szabad levegőn űzhető sporttevékenységek.

kullancsveszély		alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció (Konzultációk, tudástranszferek az illetékes szakemberek között: ortopéd szakorvos, gyógytestnevelő, gyógytornász, konduktor, szomatopedagógus. Lehetőség szerint törekvés a tanterv szerinti foglalkozásokhoz való visszatéréshez.)	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásnyelv megalapozása. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás javítása. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Mozgás-narráció Mozgásos dramatikus játékok Kézjátékok	Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás.

6.2. Tematikus mozgások *6.3.Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei*	Közös cselekvés tanári narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.	*Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Térirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, gyermekdal, népdal, hegedű, citera.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – az alapvető biztonsági szabályok betartására, – testrészei megnevezésére, – testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére, – szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel), – a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására, – a tanult játékok nevének felismerésére, – empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait, – az alapvető higiénés követelmények betartására, – a mozgás és játék élvezetére.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

3–4. évfolyam

Az anyanyelv birtoklása pozitívan hat a társas kapcsolatok alakulására, a társadalom közösségeiben (pl. család, iskola, munkahely) való aktív részvételre. Meghatározó szerepe van a társadalom egyéb értékeinek közvetítésében is.

Az irodalmi művek elemzésével megalapozzuk az együttműködés, együttérzés, segítőkészség, önkéntes feladatvállalás, felelősségvállalás, tisztelet, kötelességtudat, önfegyelem készségét. E tevékenység során alakul a tanuló attitűdje önmagához, szűkebb és tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fejlődik az önismerete, erősödik az önbizalma. Az ismerettartalmú szövegek olvasásával egészséges és tudatos életmódra, környezettudatosságra ösztönözzük a tanulókat. Fontos a család szerepének hangsúlyozása, az erkölcsi normák közvetítése.

Az irodalmi nevelés fejleszti a kritikai érzéket. Megteremti az önkifejezés iránti nyitottságot. Fejleszti a kreativitást, gazdagítja az önismeretet.

A szövegértés-szövegalkotási kompetencia fejlesztése a különböző észlelések, tapasztalatok megfogalmazását teszi lehetővé szóban és írásban. Segíti a saját gondolatok pontosabb kifejezését, mások gondolatainak követését. Erősíti a döntési és szervezőképességet, a vitakészséget és az önérvényesítést. Fejleszti a kritikai gondolkodáshoz szükséges kulcskompetenciákat. Az infokommunikációs technikák alkalmazása lehetővé teszi az önálló ismeretszerzést.

A szakasz kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. A 3–4. évfolyam feladata a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés. A tanulási, viselkedési szokások kialakítása, magatartási normák közvetítése elősegíti a tanulók személyiségének érését, önismeretük fejlődését.

Az anyanyelvi kompetencia alapozása és fejlesztése a szövegértés-szövegalkotás tevékenységrendszerébe ágyazva valósul meg. A nyelvtan tanítása során tudatosodik a nyelvhasználat. A képességfejlesztés áll a középpontban, ezért a megfigyelésé, a tapasztalásé, a feladathelyzetből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenységé a vezető szerep. Az irodalmi ismeretek célja, hogy műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz jutassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az emberi létről, érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. Cél a szövegértés fejlesztése, szövegösszefüggések megláttatása. Fontos szerepet kap a helyesírási szokások kialakítása, megerősítése.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozottan szükség van a játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőségének megteremtésére, amelyek támogatják a nyelvi tudatosság, az árnyalt önkifejezés megvalósulását, felkeltik a másik megértésének igényét, alakítják az erre alkalmassá tevő képességet. A korai tanulási kudarcok kialakulásának megelőzése érdekében a fejlesztés kritikus pontjain hosszabb fejlesztő szakaszok iktathatók be.

3. évfolyam

Témakörök	**Javasolt óraszámok**
	7 óra /hét (252 óra)
1 .Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos
2. Olvasás, az írott szöveg megértése	folyamatos
3. Írás, szövegalkotás	folyamatos
4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	72 óra
5.Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	180 óra
Összesen:	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Hangképzés pontossága; érthető, tagolt beszéd; időtartam, hangsúly érzékeltetése; beszédértés képességének fejlettsége. Utasítások megértése és követése. Szóbeli kifejezőképesség fejlettsége; szókincs, mondatalkotási képesség fejlettsége. Tanult memoriterek szöveghű tolmácsolása. A páros és csoportos kommunikáció készségének fejlettsége. Társalgási kedv kortárs csoportban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése. Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata. A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre. Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban. Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédkészség fejlesztése. A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete.	

	Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszédtartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása. Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása. Empátia, szociális készségek formálása. Ítélőképesség, erkölcsi érzék alakítása.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés	Helyes beszédlégzés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során. Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó- és szövegkörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban. Hangkapcsolatok, szósorok ismétlése. Mondatfonetikai gyakorlatok végzése. Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás. Szókincs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével; tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe. Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten. Egyes tantárgyak szakszavainak beépítése a mindennapi szóhasználatba. Segítséggel három-négy mondat összefűzése az időrend betartásával.	*Ének-zene:* ritmus, légzés, hangulati elemek, népszokások. *Testnevelés és sport:* vitálkapacitás növelése, ritmikus gyakorlatok, mozgáskoordináció, térbeli tudatosság. *Matematika:* tulajdonságok, viszonyszavak. *Környezetismeret:* természet, a környező világ hangjai, a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények nevei, a velük kapcsolatos ismeretek; család, otthon, óvoda, iskola, ünnepek. *Informatika:* IKT-eszközök. *Vizuális kultúra:* kreativitás, fantázia. *Erkölcstan:* jó, rossz, választás.
1.2. Beszédfejlettség	Saját és közösségi élmények megfogalmazása. Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával.	

	Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok. Az iskolai életben előforduló események megbeszélése. Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra). Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata. Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés. Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása. Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során. Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében. Címadási gyakorlatok. Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték). Önismereti gyakorlatok. Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben. Különböző magatartásformák elemzése, értékelése. Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.	
1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás (arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan). Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Verstanulás. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid	

	versek megtanulása. Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók) szöveghű és kifejező tolmácsolása. Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Olvasás, az írott szöveg megértése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás. Tartalomfeldolgozás, szövegelemzés segítséggel. A tartalmi megértést bizonyító feladatok segítséggel, irányítással történő megoldása. Beszámolás a némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szóképes, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása, szöveghű olvasásra törekvés erősítése. Megfelelő olvasási tempó kialakítása. Hangos olvasásnál megfelelő hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Olvasástechnika fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Információkereső technikák megalapozása. A kifejező olvasás képességének fejlesztése. Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Az olvasás jelrendszere	Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával. Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése. Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata. Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál. Mondatok hangos és néma olvasása. Szövegek hangos és néma olvasása. Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra. Tájékozódás a szövegben. Válogató-, staféta- és párbeszédes formában a hangos olvasás gyakorlása.	*Ének-zene:* hangerőgyakorlatok, népszokások, népdalok, érzelemvilág. *Vizuális kultúra:* vizuális analízis-szintézis, vizuális megjelenítés, fantázia, képzelet. *Környezetismeret:* ismeretek az élő és élettelen környezetről. *Informatika:* IKT-eszközök.
2.2. Az írott szöveg megértése	Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése. Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése. Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban. Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése. Tanulság megfogalmazása segítséggel. Tartalom elmondása. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással: – a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, – mondatok és képek egyeztetése, – szereplők tulajdonságainak felismerése,	

	– vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével, – mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása. Dramatizálás. Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése. Versolvasás, verstanulás. Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén. Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése. Gyermeklexikon használata. Ismerkedés gyermekújságokkal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, vázlat, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Írás, szövegalkotás**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok írása tollbamondással látási-hallási megfigyelés után. Tanult helyesírási normák alkalmazása. Önellenőrzés alkalmazása irányítással. Hibajavítás segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése. Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés. Rész és egész megfigyelése. Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása. Készségszintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése. Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással. Eszközszintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése. Önellenőrzés képességének szokássá alakítása. Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
3.1. Az írás jelrendszere	Az írástechnika gyakorlása. Segédvonal nélküli füzet használata. Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új vonalrendszerben. Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása (írottról, nyomtatottról). Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással. Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből. Írásjelek alkalmazása. Nagybetűk alkalmazása nevek és a mondatok írása során. Az írástempó fokozása, a folyamatos, lendületes írás gyakorlása. Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése. Hibafelismerés, hibajavítás segítséggel.	*Matematika:* számlálás. *Testnevelés és sport:* finommozgás, testtartás. *Vizuális kultúra:* finommozgás, esztétikum. *Informatika:* IKT-eszközök.
3.2. Szövegalkotás írásban	Szavak gyűjtése és írása. Mondatok kiegészítése. Mondatbővítés. Mondatbefejezés. Mondatalkotás. Címadás. Szövegalkotás mondatok összekapcsolásával. .	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, vélemény, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 72 óra
Előzetes tudás	A teljes magyar ábécé betűinek ismerete. Mondatkezdés és a mondatzáró írásjel ismerete. Adott szókészletben tanult helyesírási szabályok alkalmazása. Gyakorlottság alapvető kommunikációs helyzetekben.	
A tematikai egység	Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása.	

nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése. A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezetből írással. A kiejtés, szóelemzés elvének alkalmazása a begyakorolt szókészletben, analizálás, szintetizálás. A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás: – részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben, – társas nyelvi magatartási formák alkalmazása. Beszélgetés, vita: – helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, – a vitakultúra formálása, – vélemény megfogalmazása, megosztása. Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben. Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.	*Környezetismeret:* társas kapcsolatok, viselkedési formák. *Matematika:* halmazok.
4.2.Szavak jelentése, szókincs	Szavak csoportosítása jelentésük szerint: – rokon értelmű szavak, – több jelentésű szavak, – azonos alakú szavak. Állandósult szókapcsolatok értelmezése. Közmondások, szólások értelmezése. A szókincs folyamatos gyarapodása.	
4.3.Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék	Hang és betű megkülönböztetése. A magánhangzók és mássalhangzók időtartama: – megfigyelése, – jelölése begyakorolt szóanyagban. –	

4.4.Szófajok	Szavak csoportosítása: – kérdések alapján; – jelentés szerint.	
4.5.Modalitás szerinti mondatfajták	Mondatfajták: közlés, kérdés, felkiáltás, óhajtás, felszólítás – megfigyelése, – felismerése olvasott szövegekben, – helyes használata a mindennapi beszédben, – írásbeli gyakorlása.	
4.6.Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után. A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben. A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben. Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint. Az elválasztás eseteinek megfigyelése. A teljes ábécé, betűrend ismerete. A mondat szavakra tagolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, kötőjel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó, kijelentő mondat, kérdő mondat, felszólító mondat, felkiáltó mondat, óhajtó mondat, közlés, kijelentés, megállapítás, kérdés, érdeklődés, tudakozódás, kérés, tiltás, parancs, utasítás, öröm, fájdalom, meglepődés, kívánság, melléknév, tulajdonság, ige, cselekvés, történés, főnév, köznév, tulajdonnév, számnév, határozott, határozatlan.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 180 óra**
Előzetes tudás	Az olvasástechnika alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése. Szóbeli szövegalkotás fejlesztése. Erkölcsi érzék, ítélőképesség formálása. Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése.	

	Empátia, kreativitás fejlesztése. Az olvasás örömének és a mű élvezetének megtapasztaltatása.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
5.1. Szerzők és művek – Népköltészet	Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása. Népi játékok eljátszása. Találós kérdések olvasása. Magyar és más népek meséinek olvasása.	*Ének-zene:* népdalok, népi játékok, megzenésített versek. *Informatika:* IKT-eszközök. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei. *Erkölcstan:* tanulságok.
– Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései Ajánlott magyar szerzők és művek: Arany János: *Őszbe csavarodott* Bartos Erika: *Maci a Holdon, Budapest* Csukás István: *Hideg szél fúj, Sün Balázs* Fazekas Anna: *Ősz, Télapó, Tél, Szüret* Gárdonyi Géza: *Gólyák, Cifra mese, Macskánk* Gryllus Vilmos: *Füsti fecskék, Kémény tetején, Hallgatag erdő* József Attila: *Betlehemi királyok, Altató, Csoszogi, az öreg suszter* Kányádi Sándor: *Hófoltos még a határ, Kelj föl, nap* Lázár Ervin: *Öregapó madarai* Móra Ferenc: *Tükrös Kata, A pillangók királya, Vasgyúró Gyurka, Sose volt király bánata, A kis bicebóca, A didergő király* Móricz Zsigmond: *Iciri-piciri, Kevélykereki, Kuckókirály, A köszöntő, A nehéz kétgarasos, A török és a tehenek* Nemes Nagy Ágnes: *Cifra*	Gyermekversek olvasása. Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása. Elbeszélések közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel. Könyvtárlátogatás.	

palota, Lila fecske, Madarak, Nyári rajz Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra, Nemzeti dal (részlet)* Szabó Lőrinc: *A szél meg a nap, Esik a hó, Nyitnikék (részletek), Falusi hangverseny* Tamkó Sirató Károly: *Mondjam még?* Varró Dániel: *Buszvezetők* Weöres Sándor: *Vásár (részlet), Ha vihar jő a magasból, Újesztendő, Száncsengő, Galagonya, Birkaiskola, Szép a fenyő, Nől a dér, álom jár* Zelk Zoltán: *A tölgyfa születésnapja, Köd és fény, Télapó és a hóember, Alszik a szél, Október, Hova futsz, te kicsi őz?, Az állatok iskolája, Mikulás bácsi csizmája, Rajzpapír* Ajánlott európai szerzők és művek: Andersen: *A két gyertya, A rendíthetetlen ólomkatona, A három versenyugró* Aesopus: *Kincs a szőlőben, Az oroszlán és az egér, A róka és a gólya* Grimm: *A csillagruha* La Fontaine: *A tücsök és a hangya* Richard Scarry: *Mentenek a tűzoltók, Miből lesz a kenyér?* Szutyejev: *Az alma, Miau, A három kiscica, A sün, akit meg lehetett simogatni*		
5.2. Epikus művek jellemzői	Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása. A történet idejének és helyszínének azonosítása. Az események sorrendjének, összefüggéseinek megállapítása segítséggel. Történet főszereplőinek azonosítása.	

	Tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás gyakorlása. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.	
5.3. Lírai alkotások jellemzői	Versek hangos és néma olvasása. A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése. A vers versszakokra bontása.	
5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői	Népi játékok játszása. Mese, meserészlet megtanulása, közös eljátszása, előadása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban (pl. bábjáték).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly. Négy-öt mondóka, vers ismerete. A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása. Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban. A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben. Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően. Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása. A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása. Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel. Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás. Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel. Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése. Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben. Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról. A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással. Előkészítés után 4–5 mondatból álló szöveg leírása tollbamondás után. Az írott nagybetűk alkalmazása. Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása. Önellenőrzés, hibajavítás. Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

MATEMATIKA

3–4. évfolyam

A két év kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. Feladata a tantárgy iránti érdeklődés folyamatos fenntartása, azért, hogy a tanulók szívesen és aktívan tevékenykedjenek a matematikaórákon; helyes tanulási szokások kialakítása; az önálló tanulás kialakulásának segítése egyénre szabott motivációval, tanulási módokkal, eljárásokkal; a matematikai ismeretek bővítése, készségek, képességek fejlesztése változatos tevékenységek, saját élmények és tapasztalatok alapján. Az IKT-eszközök használata a tanítás-tanulási folyamat különböző szakaszaiban jelenik meg. A gondolkodási módok gyakorlása valós élethelyzetekből kiindulva történik a szövegértés, szövegalkotás fejlesztésével, a tanult matematikai fogalmak, a matematikai nyelv egyre pontosabb használatával.

A kreativitás és az alkotókedv felkeltése matematikai tevékenységek során valósul meg, törekedve a minél pontosabb és kitartó munkavégzésre, az önellenőrzésre ösztönzésre. Az önértékelés és az önismeret fejlesztése párhuzamosan valósul meg az önbizalom folyamatos megerősítésével, az együttműködési képesség, a segítőkészség fejlesztésével, mások segítségének, észrevételeinek elfogadásával.

A 3–4. évfolyamon a figyelem terjedelmének, tartósságának és a koncentráció időtartamának növelése kiegészül az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésével, a mozgásos, képi és fogalmi emlékezet fejlesztésével. Kiemelt figyelmet kell fordítani a finommotoros mozgáskoordináció további fejlesztésére a matematikai és a szerkesztőeszközök használatának során is. A sérülésekből, fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdése differenciálással és egyénre szabott tanulási eljárásokkal, terápiás, fejlesztő programokkal kiegészítve valósul meg.

A Gondolkodási módszerek alapozása, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, valamint a Függvények, az analízis elemei és a Statisztika, valószínűség témaköröknél javasolt óraszámok az új ismeretek feldolgozására vonatkoznak, ezeknek a témaköröknek az ismereteit eszközként használjuk a többi témakör tanulásakor.

3. évfolyam összesen: 144 óra

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	90	9
3. Geometria, mérések	30	
4. Függvények, az analízis elemei	15	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Színek és formák érzékelése. A nagyságbeli viszonyszavak, a logikai készlet elemeinek, a tanult geometriai alakzatok és a számok tulajdonságainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társakkal való együttműködés segítése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése. Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás). Matematikai fogalmak értelmezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1 Halmazok Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása. Tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása. Közös tulajdonság kiemelése.3.4.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás, állítások, tulajdonságok pontos megfogalmazása. *Vizuális kultúra:* formaérzékelés, színek, tájékozódás síkban. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, finommotoros
Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint Osztályozás, rendezés Tulajdonságok jelölése Tulajdonságok változásai	Csoportosítások, rendezések, osztályozások adott vagy választott szempont szerint. Tulajdonságok jelölése jelkártyákkal. Jelkártyák értelmezése. Transzformációs játékok egy	

	tulajdonság változásával, a változás megfigyelése, megfogalmazása. 3.4.	mozgáskoordináció. *Informatika:* szimbólumok, jelek.
Kombinatorikus feladatok	Kombinatorikus játékok, építések, színezések. 3.4.	
1.2. Matematikai logika Igaz, hamis állítások	Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról. Állítások igazságának eldöntése. 3.4.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyságbeli viszonyszó, tulajdonság, szín, forma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 99 óra**
Előzetes tudás	Biztos számfogalom 10-es számkörben, jártasság 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközzel. Fejlődő matematikai szövegértő képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése. Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással. Szenzomotoros, algoritmusos, analógiás gondolkodás fejlesztése. A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számfogalom megerősítése 20-as számkörben A 100-as számkör Számfogalom mint a halmaz tulajdonsága, számossága; darabszám	Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámlálása. A számlálás ritmusának (szem, kéz koordinációjának) kialakítása. Tízes csoportok alkotása. Számok írása, olvasása, értelmezése. Számok modellezése matematikai eszközökkel.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás, írott és hallott egyszerű szövegek megértése, a válaszok szabatos megfogalmazása. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás.
Római számok I, V, X, L, C	A római számok írása, olvasása, használatuk a mindennapi élet különböző területein (kerületek, hónapok, emeletek)	
Sorszám Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám	Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabványmértékegységekkel.	

	(hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- és tízforintosokkal.	*Testnevelés és sport:* nagymozgások, mozgáskoordináció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás. *Informatika:* kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai A helyiérték-táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték Viszonyítás	Helyi értékek közötti összefüggések megfigyelése és megfogalmazása. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolatának megfigyelése, megfogalmazása. Számok modellezése, összehasonlítása, a relációs jelek (< > =) értelmezése, használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	
Számsorok Számok tulajdonságai	Tájékozódás a számegyenesen és a százas táblán. Egyes és tízes számszomszédok leolvasása. Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása.	
Bontás	Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel. Bontások lejegyzése.	
2.2 Műveletek Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel Összeadás, kivonás százas számkörben: – kerek tízesek összeadása, kivonása, – kerek tízesekhez egyesek hozzáadása, teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz kerek tízesek hozzáadása, elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül,	Fejben számolás. Összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. Történetek megjelenítése tevékenységgel. Mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése művelettel. Műveletek modellezése matematikai eszközökkel. Összeadás, kivonás eszközökkel, majd egyre elvontabb szinten. Önellenőrzés, számológép használata.	
Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás A 10-es, 5-ös, 2-es szorzó- és bennfoglaló táblák	A szorzó- és bennfoglaló táblák memorizálása.	

A matematikai jelek (+ – : < > =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége Műveletek közötti összefüggések	Matematikai jelek használata a műveletek lejegyzésekor. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Az összefüggések megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése. Valóságos helyzetek, történések elképzelése.	
Egyszerű szöveges feladatok	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése számológéppel.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok	A páros, páratlan számok fogalmának kiterjesztése a 100-as számkör számaira. Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százas; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbítendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria, mérés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Formaérzékelés, alakzatok megkülönböztetése. Mérési tapasztalatok a hosszúság, tömeg, űrtartalom és idő méréséről.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Érzékelés pontosságának fejlesztése. Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban. Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek). Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága). Mérő- és szerkesztőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések. Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1 Téri elemek Vonalak (görbe, egyenes)	Egyenes és görbe vonalak előállítása pálcikákkal, zsinórral. Vonalak rajzolása szabad kézzel,	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Vizuális kultúra:* tájékozódás térben, síkban; formaérzékelés, konstruálás, kreativitás; tükrös alakzatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás; becslés, mérés, számítás. *Informatika:* tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Ének-zene:* ütemezés.
3.2. Síkbeli alakzatok Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör	Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük. Síkidomok előállítása tépéssel, vágással; rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel.	
3.3. Térbeli alakzatok Kocka, téglatest, gömb	Testek felismerése a környezetben, megnevezésük. Testek előállítása gyurmából. 3. Építés kockákból minta alapján és szabadon. – határoló lapok alakja (négyzet, téglalap).	
3.4. Transzformációk Tükrös alakzatok, tengelyes szimmetria Tükrözés	Tükrös alakzatok megfigyelése a környezetben. Tükrös alakzatok előállítása tépéssel, vágással, hajtogatással.	
3.5. Mérés Hosszúság, űrtartalom, tömeg	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Becslés, megmérés, kimérés. Összefüggések felfedezése a mértékegység nagysága és a mérőszám között.	

Szabványmértékegységek – hosszúság (m, dm, cm) – űrtartalom (l, dl) – tömeg (kg)	Szabványmértékegységek értelmezése, nevük, jelük. Mérendő anyagok, mérőeszközök, mértékegységek egymáshoz rendelése. Ugyanannak a mennyiségnek megmérése különböző mértékegységekkel.	
Mértékváltás	Mértékváltás következtetéssel.	
Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc	Múlt, jelen, jövő fogalma. Előtte, utána, korábban, később viszonyfogalmak érzékeltetése, használatuk. Időtartam érzékelése, mérése egyenes tempójú mozgással, hanggal, szabvány egységekkel. Óra beállítása adott időpontra.(egész órák)	
Pénz, forint	Pénzérmék megismerése, használata. A forint jele: Ft Mennyiségek be- és felváltása. Ugyanannak a mennyiségnek kifizetése többféleképpen.	
3.6 Kerület, terület Négyzet, téglalap kerülete, területe	Kerület fogalmának alapozása körüljárással, méréssel. Négyzet és a téglalap kerületének számítása mért vagy adott adatok alapján. Terület fogalmának előkészítése lefedéssel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térbeli elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Olyan érzékelés, figyelem- és összehasonlítási képesség, melyek lehetővé teszik az összefüggések meglátását, a szabályfelismerést.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés. Induktív-deduktív következtetések gyakoroltatása. Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése. Relációs szókincs használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1 Összefüggések	Kapcsolatok felfedezése a környezetben, tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek és geometriai alakzatok körében. Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Ének-zene:* hangsorok. *Vizuális kultúra:* soralkotás. *Testnevelés és sport:* soralkotás.
4.2. Sorozatok Szabályfelismerés, szabálykövetés	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal egy tulajdonság változásával. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése. Táblázat kitöltése adott és felismert szabály alapján. Sorozatok folytatása tárgyakkal, logikai játékkal, rajzban. Számok rendezése. Hiányos számsorok kiegészítése.	
Növekvő és csökkenő számsorok	Növekvő és csökkenő számsorok alkotása megadott és felismert szabály alapján. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban megadott és választott szabály alapján.	
4.3. Függvények megadása, ábrázolása Táblázat olvasása	A mindennapi életből megfigyelt, gyűjtött, számlált, mért adatok lejegyzése, táblázatba rendezésük. Táblázat adatainak értelmezése, kitöltésük adott és felismert szabály alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat, függvény.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása. Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Állítások igazságának eldöntése. Számok írása, olvasása, értelmezése 100-as számkörben. Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok. Összeadás, kivonás 20-as számkörben készségszinten. Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban. A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése. A négyzet és a téglalap tulajdonságainak ismerete. A kocka, téglatest és a gömb felismerése, megnevezése. A tanult mértékegységek ismerete, használata. Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése. Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.

ERKÖLCSTAN

3–4. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanuló közvetlen környezetébe való beilleszkedésének, sikeres, egyben önálló életvezetésének kulcsa az erkölcsi normák által meghatározott értékekhez való alkalmazkodás. Az elfogadás, a segítőkészség elveinek megismerése elősegíti a közösségbe való hatékony beilleszkedést. A 3–4. évfolyamos tanulónak is lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

A 3–4. évfolyamon az önfegyelem, az önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni az anyanyelvi kommunikációs kompetencia aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

Fejezetek	**Óraszámok**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Milyen vagyok? Milyennek látnak mások?	4	4
2. Közösségben és egyedül – a társaim és én.	6	
3. Az osztály és az iskola	7	
4. Kulturális nemzeti közösség	7	
5. A környezetem és ésn – Az épített és a tárgyi világ	4	
6. A mindenség és én – születés és elmúlás	4	
Éves összes óra	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek tulajdonságainkról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önelfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tulajdonságaim – külső és belső tulajdonságaim, – miben vagyok ügyes, – kapcsolataim társakkal, felnőttekkel. *Szokásaim, érzelmeim, indulataim* – mindennapi feladataim az iskolában és otthon; – szabadidős tevékenységeim; – érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség). *Hősök és példaképek* kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás.	*Magyar nyelv és irodalom:* mesék, történetek szereplőinek tulajdonságai, véleményalkotás. *Környezetismeret:* külső és belső tulajdonságok. *Vizuális kultúra:* emberábrázolás a művészetben, karakterábrázolás filmekben.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Közösségben és egyedül – a társaim és én	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Párbeszéd – beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim; – a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték); – beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt,	*Magyar nyelv és irodalom:* figyelem a beszélgető társra.

család-iskola). *Az igazi barát* – hogyan választok barátot; – ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak. *Békében és haragban* – helyes viselkedési formák; – veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés. *Elfogadva és elutasítva* – érzéseim, ha magányos vagyok; – hogyan fogadnak el társaim.	*Környezetismeret:* emberi kommunikáció, beszéd, testbeszéd.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Az osztály és az iskola**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Az osztály szintjén megélt különböző tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A mi osztályunk – kapcsolataim az osztályban, – közös és különböző tulajdonságaink, – közös szokásaink, – egymás segítése, összetartásunk. *Az osztály működése* – közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben, – hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat. *A mi iskolánk* – iskolánk névadója, – iskolai szokások és hagyományok.		*Magyar nyelv és irodalom:* verbális kommunikáció. *Környezetismeret:* magatartásformák, szabályok, viselkedési normák az iskolai környezetben. *Technika, életvitel és gyakorlat:* osztály- és iskolai rendezvények, a közösségért végzett munka.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Kulturális nemzeti közösség	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A családban, az iskolában és a lakóhelyen korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A nyelv, ami összeköt – milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben. *Szokások és jelképek* – magyarországi népszokások; – a magyarságot kifejező jelképek. *Ünnepek* – családi ünnepek; – nemzeti és állami ünnepeink. *Más kultúrák, más szokások, más ünnepek* – Magyarország másfajta kulturális közösségei; – szokásaik, ünnepeik.	*Magyar nyelv és irodalom:* mások véleményének megértése, elfogadása. *Környezetismeret:* jeles napok, ünnepek, hagyományok. *Vizuális kultúra:* különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Lakóhelyi épített örökségünk – a múlt építészeti emlékei; – lakóhelyünk története; – múzeumfalvak.	*Környezetismeret:* lakóhely története, természeti környezet, hazánk fő nevezetességei, tájvédelmi körzet, háztartási eszközök. *Technika, életvitel és*

	gyakorlat: a technika vívmányainak mindennapi használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. A mindenség és én – születés és elmúlás**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a születésről, a halálról, az elhunytakra való megemlékezésről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A világ megismerése – kíváncsiság és információszerzés világunkról; – személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés; – elképzeléseim a világról.	*Magyar nyelv és irodalom:* elképzelt helyzetek megjelenítése, ismerkedés az információhordozókkal, információ keresése. *Környezetismeret:* születés és halál. *Vizuális kultúra:* kitalált történetek és szereplők megjelenítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.
A fejlesztés várt eredményei a 3.évfolyam végén	A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól. Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe. Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására. Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit. A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

KÖRNYEZETISMERET

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, erkölcsi érzékük fejlesztésére, cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudat kialakítására, elmélyítésére fókuszál.

A feladattudat és a szabálykövető képesség megerősítése a közösséghez való tartozás, a nemzeti összetartozás érzésének erősítése, hagyományaink, kulturális értékeink és hazánk, természetföldrajzi viszonyainak megismerése által valósul meg.

Az életkort és a sérüléseket figyelembe véve van szükség a családi és iskolai szerepek megismerésére és gyakorlására, amely támogatja az önismeret képességének kialakítását, s az egészséges, tudatos életmód megismerését. Külön figyelmet kell fordítani a sérült társak elfogadására, a társak segítésére. Cselekvő, tevékeny tapasztalatszerzés során alakul a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viszony, a részvétel igénye a természeti környezet ápolásában, gondozásában. Jelentős szerepet kapnak a tanulói kísérletek a folyamatos tanulói motiváció megvalósítása érdekében.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Anyag, energia, információ**	12	
2. **Rendszerek**	13	7
3. **Felépítés és működés**	12	7
4. **Állandóság és változás**	13	
5. **Az ember megismerése és egészsége**	4	
6. **Környezet és fenntarthatóság**	4	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Anyag, energia, információ**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, játékos kísérletekben részvétel. Egyszerű jelek, jelzések felismerése, elemi ismeretek az energiáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek bővítése. A szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése. A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban. Információk feldolgozása különböző területekről, információs jelek felismerése. Energiatakarékosságra nevelés. Kommunikációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.1. Anyag 2 óra A környezetben előforduló gyakori anyagfélék Anyag-forma kapcsolata Halmazállapot Csapadékformák	Anyagok halmazállapotainak felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés. Csoportosítás halmazállapotok szerint. A tapasztalatok rögzítése rajzban, tabló készítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagfélék.
1.2. Kölcsönhatások 2 óra Mozgások	Megfigyelések, játékos kísérletek.	
1.3. Energia 3 óra Energiaforrások Energia felhasználása Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény)	Egyszerű kísérletek, játékok készítése (szélforgó). Gyűjtőmunka, beszámoló készítése az energiáról.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* energia a háztartásban.
1.4. Információ 2 óra Jel, jelzés, információ Jelek, jelmagyarázat, tankönyvek Közlekedési jelek Tiltást, veszélyt jelentő jelek Tűz és katasztrófa elhárítására felhívó jelek. Kommunikáció az állatvilágban (hang, fény, illat alapján)	Múzeumlátogatás. Könyvtárlátogatás. Kirándulások, séták állatkertben, természetvédelmi területeken, tanösvényeken. Részvétel tűzriadós gyakorlatokban, szituációs játékokban. Információgyűjtés.	*Vizuális kultúra:* információs jelek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, halmazállapot-változás, háztartási elektromos eszköz, energiafajta, jelzés, jelrendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Rendszerek	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Elemi tájékozódási ismeretek. Rész-egész viszonya. A tanuló saját élettörténetének eseményei. Az idő sorrendisége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tér, idő orientációs képesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat erősítése. Szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása. Elemi térképolvasás gyakorlása. Pozitív érzelmek, attitűd, képzelet, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Tér, idő,	Tapasztalatok szerzése séták,	*Matematika:* mértékegységek,

nagyságrendek 6 óra A lakóhely és környéke A saját felszerelés pontos helye a lakásban, osztályban A lakóhely közigazgatási, kulturális, egészségügyi intézményei Irányok, távolság, hosszúság Tájékozódás az időben, saját élettörténet a születéstől máig Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei Jeles napok, ünnepek Nemzeti ünnep	kirándulások alkalmával. Rajzos ábrák, makettek készítése. Események időbeli sorrendbeállítása, időszalag, időnaptár készítése. Események, jelenségek rögzítése, fogalmazás szóban, írásban, rajzban.	mérés, becslés, nagyítás, kicsinyítés. *Magyar nyelv és irodalom:* ünnepi versek. *Ének-zene:* ünnepi dalok.
2.2. Rendszer, rendszer és környezete 10 óra Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök részei) természetes és mesterséges (épített) környezetben A növények, zöldségek, gyümölcsök részei, a virág részei, a mag, a termés részei Az állatok testfelépítése, testrészei A közvetlen és tágabb környezet állapotának megóvása 3.o. Környezetvédelem	Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok. A növények, állatok és részeik csoportosítása adott szempontok alapján. Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése. Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* eszközök használata, tárgyak készítése.
2.3. Szerveződési szintek 4 óra Élőlény, egyed, csoport, életközösség Az élőlények csoportjai Az élőlényekre jellemző tulajdonságok	Csoportosítás adott szempontok szerint (élőhely, kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szaporodás, életmód). Megfigyelés a természetben (állatkert, vadaspark, a baromfiudvarban, stb.), képanyagon, filmen, IKT-eszközök használata. Egy választott élőlényre jellemző tulajdonságok	

	megfigyelése, elemzése. A terepasztal felépítése makettekkel, utakkal stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Középület, térkép, időmértékegység, ünnep, élőhely, kültakaró, mozgás, táplálkozás, szaporodás, életmód, életközösség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a környezet természetes és mesterséges anyagairól, megmunkálásáról, a halmazállapotok változásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Közvetlen tapasztalatszerzés és -feldolgozás tanulmányi séták és kirándulások során. Az analizáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. A természet megismerésében pozitív attitűd erősítése. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, tájékozódási képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az anyagok kémiai tulajdonságai 3 óra Élő és élettelen természet A környezet anyagai A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj) Anyagformák és tulajdonságaik Az anyagok megmunkálhatósága.	Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása. Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése. Vágás, tépés, gyurmázás.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Az anyagok megmunkálása. Anyagfajták.
A víz szerepe A víz előfordulása a természetben Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó Az ivóvíz	A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése. A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése. A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása.	
3.2. Az élő és élettelen környezet 5 óra Termesztett növények	Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése. Babnövény ültetése, fejlődési	

Növénytermesztés, állattenyésztés. Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet) A növény élete az ültetéstől a terméshozatalig	napló vezetése. Az állatok életfeltételeinek vizsgálata konkrét példákban (akváriumi halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj megfigyelése).	
Az állatok szaporodása Különféle szaporodási formák (pete, tojás, elevenszülő)	Az állatok életjelenségeinek, utódgondozási szokásainak megfogalmazása. Kicsinyeik megnevezése. Megadott szempontok szerinti csoportosítás.	
3.3. A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek *5 óra* Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok Élőhely Természetvédelem	Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése. Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése. A természet értékeinek védése.	
3.4. Változatos élővilág *10 óra* A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények) A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei A növény részei A virág része, a termés és részei Néhány lágyszárú, fás szárú növény A gomba Főbb állatcsoportok A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember) Madár, emlős, rovar	Séta a piacon, zöldségesboltban, állatkertben, vadasparkban, díszállat-kereskedésben. Séta a piacon, zöldségesboltban, konyhakertben, gyümölcsösben. A zöldség- és gyümölcsfélék érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata. Megfigyelés, analízis-szintézis, tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban. Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szájszerv, érzékelés, szaporodás szerint. A vadon élő és a házi állatok csoportosítása. Képek csoportosítása. Rajzok, tablók készítése. Az élőlények egyszerű csoportosítása adott	

	szempontok alapján.	
3.5 A Föld és a Nap 3 óra Napszakok, évszakok változása Az időjárás tényezői (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél)	Megfigyelések a természetben, maketten, képek, filmek segítségével. Elemi ismeretek gyűjtése az égitestekről. Elemi szintű térképismeret szerzése. Megfigyelések végzése a Nap állásáról és a csillagos égboltról. Planetárium-látogatás. Időjárási naptár készítése. Távcső használata. IKT-eszközök használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, növénytermesztés, állattenyésztés, zöldségek, gyümölcsök részei, szaporodásuk, élőhely, időjárási tényező.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Állandóság és változás**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok érzékelhető tulajdonságai. Egyszerű becslések, mérések. Halmazállapot-változások. Anyagmegmunkálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség fejlesztése. Kreativitás fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. A szociális képességek, együttműködő képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Analizáló, szintetizáló készség fejlesztése. Figyelem, emlékezet fejlesztése. A helyes magatartási normák erősítése. Kreativitás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, a helyes és helytelen megkülönböztetése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. Állapot 3 óra Anyagok és testek mérhető tulajdonságai A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, űrtartalom) Hőmérő – Celsius skála (szobahőmérséklet, testhőmérséklet, láz)	A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés). A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása. Mérőeszközök használatának gyakorlása.	*Matematika:* mérés, mértékegységek.
4.2. Változás 6 óra – Fizikai változások Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás) Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben	A változásokat kiváltó hatások azonosítása a mindennapi környezetben megfigyelhető jelenségek esetében. A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése. Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján. Rajzok, tablók készítése. Időjárási naptár készítése. A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás megfigyelése, tanulmányozása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Anyagok feldolgozása. Hulladékgyűjtés, hulladékhasznosítás. *Testnevelés és sport:* mozgás, sportágak.
– Biológiai változások . Növények, állatok évszakonkénti változásai (Az évszakok változásainak következményei a növények, állatok életében) Az ember életkori szakaszai	A biológiai változások, mozgásjelenségek megfigyelése a közvetlen környezetünkben. A ciklikus változások megfigyelése a növények, állatok életében. Az ember életkori szakaszainak jellemzői – beszélgetések, saját élmények, családi fényképek segítségével.	
4.3. Folyamat 4 óra Példák a hulladék újrahasznosítására (papír, fém, műanyag)	Megfigyelések, képek elemzése. Filmeken, ábrákon, képeken összefüggések felismerése. .	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Becslés, mérés, anyagi tulajdonság, mérőeszköz, mértékegység, a víz változásai, égés, tűz, tűzoltás, életszakasz, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az ember megismerése és egészsége	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A tanuló saját testrészeinek felismerése, az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
5.1. Az emberi test részei 3 óra A mozgás szerepe az egészséges életmódban Játék, sport	A főbb testrészek megnevezése. Játékos gyakorlatok a testrészek mozgatására.	*Testnevelés és sport:* játék, sport.
5.2. Az érzékszervek védelme *4 óra* Egészséges életmód Egészséges táplálkozás Helyes fogápolás Egészség és betegség (néhány fertőző gyermekkori betegség) A káros élvezeti szerek 4.o.	A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra. Csoportosítás, gyűjtőmunka, rajzolás és tablókészítés az egészséges életmóddal kapcsolatban. A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban. A káros élvezeti szerek elutasítása.	
5.3. Szaporodás, egyedfejlődés 1óra Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a halálig 4.o	Információgyűjtés a családról, feldolgozás, tablókészítés. Rajz- és tablókészítés.	
5.4. Öröklődés 1 óra A család Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok) 3 és 4. o is!	Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső). Hasonlóságok, különbségek észrevétele.	
5.5. Magatartás 2 óra Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében	A károsító szerek elutasítása. Veszélyeztető magatartásformák felismerése.	

Viselkedések betegség esetén Viselkedés közösségekben Önismeret Veszélyek a gyerekekre 4.o		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Igény a környezet rendjére. Elemi szintű energiatakarékossági technikák. Sétákon, kirándulásokon szerzett tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlsztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális környezeti rendszerek Az egészséges, gondozott környezet	Törekvés a tisztaságra és a rendre.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* a természetes és épített környezet. Növény- és állatgondozás.
6.2. Élő és élettelen környezeti tényezők *3 óra*	Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.	
6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság 5 óra Egészséges, gondozott környezet A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása Vizek védelme, víztakarékosság	Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről. Törekvés a víztakarékosságra.	
Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében	Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés. Kisállatok gondozása. Felelősség a rábízott élőlényekért. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	

Környezetszennyezés Levegő-, talaj-, vízszennyezés Szelektív hulladékgyűjtés	A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben. Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal.	
Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel Fűtés, szellőztetés	Törekvés az energiatakarékos életvitelre, egyszerű technikák gyakorlása, szituációs játékok.	
A Föld szépsége, egyedisége A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek	Információs jelek felismerése. Séta, kirándulás során megfigyelések végzése	
A tanuló közvetlen környezetében előforduló kulturális érték	Színház-, múzeumlátogatás, emlékhelyek, templomok megtekintése. IKT-eszközök használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, Nemzeti Park, tájvédelmi körzet.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről. Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában. Adott szempontok szerint csoportosítás. Egyszerű összefüggések felismerése. Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén. Irányok. Az idő mérése, mértékegysége. A másság elfogadása. A sérült embertársak segítése. Társainak és saját testének védelme. Aktív részvétel a környezet óvásában. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosságra törekvés.

ÉNEK-ZENE

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyam kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. E szakasz feladatai a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés, a tanulók személyiségének érése, önismeretük fejlődése a tanulási, viselkedési szokások kialakításával, magatartási normák közvetítésével.

Az énekórai munkának segítenie kell a tanulókat a kapcsolatrendszerük építésében, az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a megfelelő önértékelés erősítésében. A fokozódó kitartással történő együttműködés, a családi és iskolai szerepek megismerése erősíti a társas kultúra érzését.

A differenciálás fontos szerepet játszik énekórai feladatok megvalósításában is, kiemelt figyelmet fordítva az anyanyelvi kommunikáció segítésére a beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezésével a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat kialakítása fejlődik az ének-zene tanítása által.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei reprodukció	33	7
2. Zenei befogadás	32	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei reprodukció	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az 1–2. osztályban kialakított készségek, képességek, attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, az éneklés és a muzikalitás megfelelő szintje. A belső hallás képességének tudatosítása, erősítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése. Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció készségének fejlesztése, a tanult zenei szerkezetek, tempók, dinamikai árnyalatok, valamint az eltérő karakterek felhasználásával. A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával. A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése. A zenei fantázia fejlesztése. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése. A kottaírás- és olvasás elemi szintjének megerősítése. A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai. Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése. Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás. Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése. Összefüggések felismerése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 ÉNEKLÉS Gyermekdalok, körjátékok Dalok az állatokról, évszakokról, ünnepekről Párosító dalok Virágénekek Régi stílusú magyar népdalok Új stílusú magyar népdalok	Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával. Egyéni képességeik szerinti részvétel a közös éneklésben, daltanulásban. Minél több tanult dal, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel történő előadása.	*Magyar nyelv és irodalom:* Beszédlégzés, hangképzés, hangoztatás, helyes szövegkiejtés. Szómagyarázat, szókincsismeret. A

Más népek dalai Kánonok	Törekvés a kifejező, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a helyes légzés és artikuláció tanult szabályainak betartására. A tanult dalok felismerése, jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Ritmuskíséretes éneklés. Zenei ízlés fejlődése, kedvenc dalok választása.	dalok szövegeinek értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs- és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet, memoriterek tolmácsolása. *Matematika:* Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. Az észlelés fokozatos pontosítása. Finommotoros mozgáskoordinációk. *Testnevelés és sport:* Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy- és finommozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Mozgások zenére. Mozgások különféle térformákban. Mozgás egyénileg és párban, csoportban. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok, utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Gyermekjátékok motívumainak szabad
1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések Hangszeres rögtönzések Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban	Dallamok kitalálása saját névre, mondókák, versek megzenésítése, zenés előadása, kötött és szabad formákban. Aktív részvétel a ritmusosztinátiós gyakorlatokban, ritmuszenekari megszólaltatásokban. Kérdés-válasz játékok kitalálása ritmusokkal és dallamokkal. A zenei élmények kifejezése változatos formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban, kötött és szabad gyakorlatok zenére.	
1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS A négyes ütem A hármas ütem Újabb ritmusértékek További szolmizációs hangok, a teljes hétfokú hangsor Számkotta Ötvonalas kotta írása-olvasása, vándorló dó-hellyel	Új ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Tájékozódás a hanglétrán és a vonalrendszerben. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek pontos használatára, Aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban, versek, mondókák ritmizálásában, ritmusok differenciált megszólaltatásában. Aktív részvétel kották másolásában, írásában-olvasásában, tanári segítségnyújtás mellett.	

		és kötött variálása. Egyszerű tánclépések improvizálása. Fantáziajátékok elképzelt helyzetekben. *Vizuális kultúra:* A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Versek, mondókák, kitalált történetek vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmusosztinató. Ritmusérték. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Dallamrögtönzés. Ötfokú hangsor. Szám és hang. Belső hallás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	Az 1–2. osztályban kialakított zenei készségek, képességek, attitűdök. A zenei hallás, zenei memória, megosztott figyelem, koncentráció, muzikalitás megfelelő szintje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése. A belső hallás tudatosítása, erősítése. Ritmusok felismerése kottakép alapján. A dallamhallás képességének erősítése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. A zenei memória fejlesztése. A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Hangzás – név – jel kapcsolat felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése.	

	Logikus, analógiás, perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, hangzások Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére Történetek, érzések, élmények, hangulatok	Részvétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Dallamok irányának, mozgásának követése, érzékelése. Dallamsorok elemzése, összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése rövid zenei részlet alapján.	*Magyar nyelv és irodalom:* Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése zenei hangok, dalok, dallamok segítségével. *Matematika:* Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. *Vizuális kultúra:* érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.
2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Hangszerek hangzása, zenei hangok Egyidejű hangzások Kórusok hangzása A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai Részletek zenés mesékből, cselekményes zeneművekből, klasszikus zenei művekből	A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. A hangzás különbségeinek megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenés mese. Megfigyelési szempont.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés. Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése. Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban. Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Képesség a hallás utáni daltanulásra. Muzikalitás, zenei hallás fejlődése. A zenei kreativitás fejlődése. Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban. Az örömteli zenélés képességének átélése. Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban,

	gyakorlatokban. A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével. Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett. Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén. A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Dalok felismerése jellemző részleteik alapján. A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

VIZUÁLIS KULTÚRA

3–4. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja, hogy a rajz és vizuális kultúra tantárgy élményt adóan járuljon hozzá a tanulási képességek intenzív fejlesztéséhez, a sérülésből eredő hátrányok leküzdéséhez, kreativitásra, aktivitásra ösztönözve az enyhén értelmi fogyatékos kisiskolásokat. Az egyéni vagy közös alkotótevékenység elősegíti a kisgyermekek személyiségének pozitív változásait, énképük pozitív megerősítését, kiváltképp az önismeret és a társas kultúra, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság kialakítása tekintetében.

A rajz tantárgy természetes módon kínál alkalmakat az individualizációs eljárásoknak akár terápiás, akár tehetséggondozási célzattal.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban, hogy megvalósuljon az erkölcsi nevelés, a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlása során.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílhat alkalom.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10
1. Vizuális nyelv és technikák	18	
2. Kifejezés, képzőművészet	18	7
3. Vizuális kommunikáció	17	
4. Tárgy- és környezetkultúra	12	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 18 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Adekvát eszközhasználat. Alapszínek ismerete. A sík- és térformák megkülönböztetésének képessége. Egyszerű alkotások létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. *Képességfejlesztési fókuszok:* érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színkompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1.A vonal A vonal, mint érzelem, indulat kifejezője. A vonal, mint a folt határa *1.2.A folt* Folt létrehozása különféle technikákkal. Foltképzés ceruzával. *1.3.A szín* Színkeverés. Színritmusok. Forma- és színkompozíciók létrehozása adott formákból. *1.4.Reprodukció, sokszorosítás* Sokszorosítás nyomtatással. A nyomtatás dekoratív felhasználása. Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása.	Érzelmek kifejezése vonalak segítségével. Kontúr, behatárolás alkalmazása. Folt létrehozása színkeveréssel. Alapszínek tudatos alkalmazása. Másolás és leképezés. Színezés vonalhatárok betartásával. Sokszorosítási technikák alkalmazása. Tárgykészítési technikák	*Matematika:* vonalfajták, növekvő és csökkenő sor. *Ének-zene:* érzelmi hatások és grafikus leképezésük; zenei és grafikai ritmus. *Környezetismeret:* termések, levelek.

	alkalmazása. Sík- és térformák megfigyelése. Sík- és térformák gyakorlati szempontú differenciálása. A forgásformák (henger) létrehozása, megfigyelése tapasztalati úton. A felület fogalmának tisztázása szemléleti-tapasztalati úton.	

Kulcsfogalmak / fogalmak	Lágy, kemény, kellemes, erőteljes, rajzszén, folthatár, elválasztás, összekötés, átfestés, alapszín, átmásolás, átlátszó, egész forma, részforma, krumplinyomás, dugónyomás, szerkezet, levélerezet, kerek, gömbölyű, gömbölyded,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 25 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Vizes alapú festési technika. Biztos eszközhasználat. Kooperáció társakkal közös mű létrehozásában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése. Képességfejlesztési fókuszok: képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Alkotótevékenység *2.1. Hangulatok kifejezése* Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Díszletfestés bábelőadáshoz. Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben. *Befogadás* *2.3. Saját élmények interpretációi* Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázzsal. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból. Emberi kapcsolatok kifejezése vizuális eszközökkel. Érzelmek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.	*Alkotótevékenységben:* Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben – saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban. Polaritások érzékeltetése fekete és fehér színnel. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal. *Befogadó tevékenységben:* Élethű és absztrakt ábrázolású műalkotások megfigyelése. Emberi kapcsolatok vizuális kifejezését ábrázoló művek megfigyelése. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	*Környezetismeret:* az élőlények és az évszakok; környezeti fenntarthatóság – hulladék hasznosítása. *Ének-zene:* zenehallgatás. *Magyar nyelv és irodalom:* népi és műalkotások a természetről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, kapcsolat, mozdulat, öröm, boldogság, ködös, elmosódott, hideg szín, meleg szín.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális kommunikáció	Órakeret 17 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Az alapszínek ismerete, a kevert színek felismerése és azonosítása. Az alapvető technikák (rajzolás, színezés, festés) alkalmazásának képessége. Vizuális percepciós képesség, figyelem, emlékezet. Képesség az alkotásra, befogadásra és az új technikák elsajátítására.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Térlátás fejlesztése. Rekonstrukciós képesség fejlesztése. Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Befogadó tevékenység *3.1.Vizuális jelek értelmezése, „olvasása”* Képolvasás. Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok. *Befogadó-alkotó tevékenység* *3.2. Megfigyelés utáni alkotás, formaredukció* Tárgyak nézetei. *Alkotótevékenység* *3.3. Vizuális közlések, jelzések tanulói alkotásokban* Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Plakát.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). *Befogadó-alkotó tevékenység:* Tárgyak felismerése és jelzése egy nézet alapján. Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján. *Befogadó tevékenységben:* Képolvasás. Mértani tárgyak felismerése egy nézetük alapján (pl.. kocka – négyzet). Mértani tárgyak felismerése két nézetük alapján (pl: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok	*Matematika:* mértani testek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* fogyasztói szokások.

	megértése. Plakátok értelmezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajz, plakát, felismerhető, nézet (felülnézet, oldalnézet), sorrend, üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 12 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Egyszerű, használható tárgy készítése. Az alkotás nagyságának tudatos befolyásolása. Utánzással egyszerű formák készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. *Képességfejlesztési fókuszok:* manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *4.1. Irányított megfigyelés – a környezet tárgyai* – esztétikum – forma – funkció – anyag – szín, hangulat stb. *Alkotótevékenység* *4.2. Tárgyak készítése* Egyszerű tárgyak készítése. Tárgykészítés agyagból. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése. Sablonhasználat.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű tárgyak készítése az otthon és az iskola világából (pl.: tolltartó: henger bevonása színes papírral). Tárgykészítés papírból – tároló dobozok, henger- és hasábformák. Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása. Agyagedény díszítése pecsételéssel. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel. Sablon használata a tárgyak készítésénél.	*Matematika:* mértani testek. *Technika, életvitel- és gyakorlat*: használati tárgyak készítése. *Környezetismeret:* környezet- és egészségvédelem, baleset-megelőzés.

	Környezet átalakítása egyszerű eszközökkel. Elemi szintű, gyakorlati alapú anyagismeret szerzése: papír, fa, agyag. Törekvés ízléses díszítésre. *Befogadó tevékenységben:* Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Tárgyak és funkciók megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Henger, beborítás, használati tárgy, forma, sablon, elsimítás, mintázófa, réteg, karcolás, felező hajtás, átlós hajtás.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén	*A tanuló képes:* – az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására, – a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára, – az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására, – a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával, – forma- és színritmus létrehozására, – egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére, – társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére, – képen látható dolgok megnevezésére, – egyszerű jelenetábrák megértésére, – a plakátok, reklámok elemi kritikájára, – saját alkotása feletti örömre.

INFORMATIKA

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja az informatikai műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során az informatikai szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen az informatikai eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékosságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, feldolgozás, tárolás és átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitális adatbázis-rendszerek és az oktatóprogramok célirányos használata során az önértékelési képességeik fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé. Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

Az informatika tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szókincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható. Az informatikai nevelés segíti az egészségvédelmi szokások helyes normáinak kialakulását, fejleszti a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességét.

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja e szakaszban elsősorban a sérült megismerési képességek korrigálása. Annak ki- és felhasználása, hogy a tantárgy kiválóan alkalmas a percepciós hibák kialakulásának megelőzésére, a szerialitás, a finommotorikai

készségek fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására. A tantárgyi fejlesztés során az alsó tagozatban történik a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának alapozása, a megfigyelő, analizáló, rendszerező képességük fejlesztése.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály		
2. osztály		
3. osztály	1	36
4. osztály	1	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Informatikai eszközök használata**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt. A használt alkalmazások kezelésének megismertetése. Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében. A tanulók informatikai szemléletének alapozása. Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Interaktív kapcsolattartás eszközei. Alapvető informatikai eszközök. Balesetvédelmi és egészségügyi előírások. Használt informatikai alapfogalmak. A számítógép részei és működtetésük: egér funkciói, billentyűzet funkciói, főbb részei. Ismert „felhasználóbarát” készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek.	A számítógép részeinek (gépház, képernyő, billentyűzet, egér) megismerése. Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével. Információ befogadása, fogalmak megjegyzése. Egér használata: húzás és kattintás. Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel. Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata. Adott informatikai eszközök	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, nagyságok, esztétika. *Matematika:* tájékozódás térben és időben, viszonylatok. *Környezetismeret:* balesetvédelem, egészségvédelem.

	kezelése. A megismert alkalmazások indítása és futtatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alkalmazói ismeretek**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Önfegyelem, motiváltság, érdeklődés, finommotorika, szem-kéz koordinációs képességének megalapozottsága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Grafikus felület eszközkészletének megismerése. Ábrák kiszínezése. Személyhez kötődő egyszerű ábrák, rajzok készítése. Kétkezes gépelést tanító program megismerése és folyamatos használata. Multimédiás programokban az egér használata.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, esztétika. *Matematika:* tájékozódás síkban, viszonylatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* közvetlen környezet megismerése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Alkalmazható tájékozódási és sorbarendezési képesség. Spontán próbálkozások cselekvésekben. Mobilizálható adottságok az algoritmusok felismerésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során. Jelek, szimbólumok értelmezése. Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok. Teknőcgrafika, irányjátékok.	Részvétel a tanteremben szervezett irányjátékokban. Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása. Események képsorainak sorba rendezése. Képolvasás és beszéd pontos értelmezése. Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása. Gyermekek által ismert jelek összegyűjtése. Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben. Problémamegoldás próbálkozással.	*Matematika:* sorrendiség. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejező képesség. *Technika, életvitel és gyakorlat:* napirend. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a tanuló által eddig megismert informatikai eszközökről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése. Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek Gyermekeknek készített weblapok.	A számítógépes technika felhasználása információkeresésre, ismeretek szerzésére tanári segítséggel.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, olvasás, kommunikáció. *Matematika:* problémamegoldó gondolkodás.
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során.	Az informatika eszközrendszere alapvető használatának gyakorlása. Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása .	

4.3. Médiainformatika Iskolai weboldal, blog.	Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken. Lehetőleg felnőtt segítségével ismerkedés az iskola weboldalával, blogjával, tartalmának megtekintése.	
4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.	Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat, e-szolgáltatás, internet	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Könyvtári informatika**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Az ábécé ismerete. Értő olvasás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár mint információforrás megismertetése. Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos). Az osztálykönyvtár. Az iskolai könyvtár. A könyvtárhasználat szabályai.	Képesújságok, képeskönyvek nézegetése. Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek). Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján. Látogatás az iskolai könyvtárban. Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása. Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel. Könyvtári viselkedés	*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, betűrend, beszéd, olvasás. *Matematika:* sorrend.

	alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.	

Fejlesztés várt eredményei	A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. Egyszerű grafikus és szöveges felület megismerése, használata. Próbálkozás a grafikus önkifejezésben. A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben. Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében. Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására törekvés. Több infokommunikációs segítő eszköz felismerése, használata segítséggel. Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel. Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban. Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Irányított információszerzés az internetről. Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása. Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés terén kiemelt figyelmet fordít az alkotó munka megszerettetésére, a munkavégzés elemi szabályrendszereinek megismertetésére és mások munkájának megbecsülésére. Megfelelő módon válik képessé a segítség kérésére és elfogadására környezetétől.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés terén az ünnepekre készülődés és az ünnepi hangulat elkülönítése a hétköznapoktól a környezet rendjében és a megjelenésben. A tantárgy segíti az önismeret és társas kapcsolati kultúra elveit a tevékenységek során kialakuló választással a kedvelt alapanyagok és megmunkálási módok között.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a tantárgy az esztétikus környezet kialakításában. Nagy hangsúlyt helyez a családi életben való munkamegosztás megismerésére, a tanuló képességeinek függvényében az egyszerű önellátási és háztartási munka elvégzésére. Felismerteti a környezetvédelem lehetőségeit a mindennapi életben és a hétköznapi tevékenységek idő és energiatakarékos elvégzésének lehetőségére figyelmeztet.

A tanuló a pályaorientáció megalapozásának érdekében megismeri az érdeklődését felkeltő elemi munkákat. A tantárgy tanulása során a tanuló megismeri a környezet technikai berendezéseit, funkcióját, mélyülnek ismeretei az anyagok tulajdonságairól és alakíthatóságukról, a célszerű használatról. Belátja a környezeti károkozás megelőzésének fontosságát, felismeri a veszélyekre felhívó jelzéseket.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia területe a közösségi élet normáihoz történő alkalmazkodás során jelenik meg, szerepet kap a közlekedés elemi szabályainak megismerésében és gyakorlásában, a társadalmi beilleszkedésre való felkészítésben.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	7	
2. **Anyagok alakítása, modellezés**	16	4
3. **Háztartás, gazdálkodás, életmód**	9	
Összesen	**36**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Egyszerűbb öltözködési, tisztálkodási, étkezési teendők közel önálló elvégzése. Fegyelmezett részvétel csoportos közlekedésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszeres és következetes testi higiéné megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátíttatása. A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése. A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása. A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Igény a rendezett külső megjelenésre. Az öltözék kiválasztása több szempont mérlegelésével (időjárás, napszak, alkalom). Öltözködés tempójának és az önállóság fokának javítása (gombolás, csatolás, fűzés gyakorlása).	*Környezetismeret:* információ, jelek, jelmagyarázat, közlekedési jelek, tiltást, veszélyt jelentő jelek. A gyerekekre leselkedő veszélyek. *Vizuális kultúra:* egyszerű jelzések, piktogramok megértése, plakátok értelmezése.
Saját ruhanemű gondozása	Hajtogatás gyakorlása, hiányok észlelése, jelzése (gombhiány, húzózár hibája). Ruhanemű gondos tárolása, számontartása (testneveléshez, úszáshoz).	
Étkezés	Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése, a tanult tevékenységek spontán elvégzése (gyümölcs megmosása, étezéshez kapcsolódó helyi szokások spontán gyakorlása).	
Közösségi tér gondozása	Söprés, szemétgyűjtés, portalanítás. Takarítóeszközök ismerete, célszerű, rendszeres használata.	
1.2. Tisztálkodás (tusolás, fürdés menete, szabályai, haj- és körömápolás)	A tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási	

	alkalmakhoz kötődő gyakorlatok végzése.	
Veszélyforrások mosdóban, fürdőszobában, WC-n	Szituációs gyakorlatok, veszélyforrások felismerése, csoportosítása, aktuális piktogramok megismerése.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Tömegközlekedési illemszabályok Jelzőtáblák	Tömegközlekedés tudnivalóinak gyakorlása, közlekedési eszközök csoportosítása. Csoportos közlekedés gyakorlása valós helyzetekben. Gyakorlás modellált helyzetekben. A jelzőtáblák céljának, formájának, jelentésének tanulása, gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramütés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök, közlekedési jelzőtáblák, tiltó táblák, tájékoztató jelzések, udvariasság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Anyagok és eszközök megbízható használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során. Finommozgások fejlesztése. Mérések pontos elvégzése. Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Fa megmunkálása Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei. Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)	Fából készült tárgyak keresése (válogatás, csoportosítás). Hurkapálcika, puhafa megmunkálása (darabolás, csiszolás, tördelés, festés, ragasztás).	*Környezetismeret:* A környezetben előforduló gyakori anyagfélék, anyag-forma kapcsolata, halmazállapot. Természetes és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj), anyagformák és tulajdonságaik. Az anyagok
2.2. Varrás, vágás Tű balesetmentes használatának szabályai Vágóeszközök balesetmentes használata	Tű befűzése, csomó kötése. Egyszerű öltések gyakorlása papíron. Különböző anyagok (textil, műanyag, papír) vágása (csík, egyszerű formák).	

2.3. Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése	Falevél préselése, ragasztása (képeslap). Kavics festése (állat, tárgyak). Termések, magok felhasználásával játékok, díszek készítése.	megmunkálhatósága. *Vizuális kultúra:* alkotótevékenység, egyszerű tárgyak készítése.
2.4. Modellezés	Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szalma, nád, mag, termés, fonal, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, sík, tér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében. Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Teendők betegség, baleset esetén. Gyógyszerek tárolása, alkalmazásuk feltételei.	Szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése (telefonálás gyakorlása, szerepjáték). Gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.	*Környezetismeret:* Egészség és betegség. Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében. A mozgás szerepe az egészséges életmódban. Egészséges táplálkozás. Káros élvezeti szerek hatása a szervezetre. Energiatakarékosság, takarékosság az árammal, a vízzel. Fűtés, szellőztetés.
3.2. Egészséges életmód	Az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában (egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).	
3.3. Munkamegosztás a családban Saját környezet rendben tartása	Részvétel a családi munkában (vásárlás, takarítási munkák). Rendezett környezet kialakítása és fenntartása, szelektív hulladékgyűjtés. Takarítás, takarítási eszközök.	
Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében.	Az élőlények tartásával járó felelősség megismerése, növények és állatok gondozásához kapcsolódó teendők számbavétele (rendszeresség, felelősség, megbízhatóság).	
3.4. Takarékosság	A személyes teendők számbavétele a takarékosság körében (víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás, felelősség, gondozási feladat, rendszeresség, megbízhatóság, takarékosság, pazarlás.	

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végére	A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése. A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése. Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata. A gyalogos közlekedés szabályainak helyes alkalmazása a gyakorlatban, a tömegközlekedés eszközeinek és módjának ismerete, a közlekedési jelzőtáblák utasításainak megértése. Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése. Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás. Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból. Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése. Aktív részvétel a család életében, képességének megfelelő feladat vállalásával. Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a testnevelés és sport tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömének megélése, az egészséges életmódra nevelés. Az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése az ismeretek koncentrikus bővítésével együtt történik.

Fokozott figyelmet kell fordítani az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciójára. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása a feladat.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
– **Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	35	5
– **Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	35	4
– **Játék**	35	5
– **Versenyzés**	25	
– **Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	17	5
– **Tánc**	14	
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés –edzettség, fittség**	**Órakeret 40óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Vezényszóra, bemutatás után és /vagy segítséggel szökdelések, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végrehajtása. Irányítás mellett egyszerű kétütemű gyakorlatok kivitelezése. Alapvető tartásos helyzetek felvétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A motoros képességek fejlesztése. A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Torna	Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban; Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, Állások: alap, terpesz, oldalt. Egyszerű társas és kéziszer- (labda,) gyakorlatok Szergyakorlatok: pad, zsámoly. Bordásfalgyakorlatok. Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés, emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, Négy ütemű szabadgyakorlatok.	*Matematika:* szerialitás és relációk, számlálás. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene; dráma és tánc:* ritmikus mozgások zenére .

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alsó, felső, magas, mély, ütem, nyújtott ülés, törzsemelés és -döntés, bokafogás, tornabot, tornapad, zsámoly.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 40 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A biztonsági szabályok betartása. Kialakult testtérkép, iram- és irányérzékelés mozgás közben. A tanult gyakorlatok végrehajtása irányítás mellett.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. Vízi biztonság megteremtése. *Képességfejlesztési fókuszok:* pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképesség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Szenzomotoros koordináció	Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* testrészek, higiénés szokások, öltözés-vetkőzés.
2.2. Rendgyakorlatok	Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Menetelés ütemtartással. Soralkotások egyes vonalban, oszlopban.	
2.3. Torna	Támaszgyakorlatok padon, tornaszekrényen. Guruló átfordulás előre-hátra. Egyensúly-gyakorlatok.	
2.4. Atlétika Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal Kötélugrás különféle fajtái	Futásfajták gyakorlása. Távolugrás elemeinek gyakorlása. Kislabdahajítás állóhelyből Különféle méretű és súlyú	

Magasugrás és távolugrás elemei Kislabdahajítás Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai	labdák célba juttatása különféle módokon.	
2.5. Úszás	Légzőgyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés – felügyelettel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, függés, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, hajítás, keresztlépés, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret 40 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A játékszabályok fontosságának felismerése és elismerése. Labdakezelés elemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása/fenntartása. Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselésének képessége. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Labdás játékok Dobó és elfogó játékok Labdavezetés kézzel, lábbal, Célba rúgó és célba dobó játékok Zsinórlabda és labdarúgás elemei *3.2. Futáson alapuló játékok* Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel Sor- és váltóversenyek	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és /vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója. Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója.	*Magyar nyelv és irodalom:* Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népi gyermekjátékok – népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók.

3.3. Népi gyermekjátékok	Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.	*Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés**	**Órakeret 25 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A versenyek szabályainak ismerete és betartása. A versenyfeladatok nevének ismerete. Saját és társak testi épségének védelme.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó, ugró és akadályversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola *4.2. Labdás versenyek* Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobójáték Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny *4.3. A sportági versenyek alapjai* A versenyfeladatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezítettebb formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.	. Sor- és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése. A sportoló mint példakép elfogadása.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Környezetismeret:* egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, futball.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 22 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A testi-lelki egészség alapjainak mindennapi gyakorlata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének felismertetése. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; döntésképesség; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet	

	szeretete, óvása a gyermekek szintjén.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Testi-lelki egészség Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat. Pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése	Játékos relaxációs gyakorlatok végzésére való képesség kialakítása. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlása.	*Ének-zene:* relaxációs zenék, zenehallgatás. *Környezetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.2. Természetben űzhető sportok Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem Kocogás Kerékpározás.	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.	
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok, a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint. A tantervben foglalt, nem ellenjavalt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizlaló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret 14 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Beszédértés, imitációs képesség. A gyakorlatok végrehajtásához szükséges mozgásállapot.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítása a tér tárgyaival, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás fejlesztése. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Érzelmek elemi szintű kifejezésének képessége, gesztusokkal, mozdulatokkal. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Mozgás-narráció Mozgásos dramatikus játékok *6.2. Tematikus mozgások* *6.3. Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei*	Kézjátékok. Közös cselekvés tanári narrációra. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Érzelmek kifejezése nagymozgásokkal, tánclépésekkel. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok. Metrum, tempó, ritmus érzékelése.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térirány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket, – vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására, – tartáshelyzetek felvételére, – irány, ütem tartására, – labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére, – a játékszabályok betartására, – aktív részvételre a közös játékokban, – a gyakorolt mozgáselemek, , más körülmények közötti alkalmazására, – teste és ruházata tisztán tartására, – a minőségi ételek felismerésére, – egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére, – egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján,

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

4. Évfolyam

Témakörök	**Javasolt óraszámok**
	7 óra /hét (252 óra)
1 .Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos
2. Olvasás, az írott szöveg megértése	folyamatos
3. Írás, szövegalkotás	folyamatos
4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	72 óra
5.Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	180 óra
Összesen:	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Hangképzés pontossága; érthető, tagolt beszéd; időtartam, hangsúly érzékeltetése; beszédértés képességének fejlettsége. Utasítások megértése és követése. Szóbeli kifejezőképesség fejlettsége; szókincs, mondatalkotási képesség fejlettsége. Tanult memoriterek szöveghű tolmácsolása. A páros és csoportos kommunikáció készségének fejlettsége. Társalgási kedv kortárs csoportban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése. Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata. A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és kifejező beszédre. Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban. Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédkészség fejlesztése. A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete.	

	Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszédtartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása. Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása. Empátia, szociális készségek formálása. Ítélőképesség, erkölcsi érzék alakítása.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés	Helyes beszédlégzés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szósorok, szövegek, versek mondása során. Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó- és szövegkörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban. Hangkapcsolatok, szósorok ismétlése. Mondatfonetikai gyakorlatok végzése. Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás. Szókincs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével; tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe. Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten. Egyes tantárgyak szakszavainak beépítése a mindennapi szóhasználatba. Segítséggel három-négy mondat összefűzése az időrend betartásával.	*Ének-zene:* ritmus, légzés, hangulati elemek, népszokások. *Testnevelés és sport:* vitálkapacitás növelése, ritmikus gyakorlatok, mozgáskoordináció, térbeli tudatosság. *Matematika:* tulajdonságok, viszonyszavak. *Környezetismeret:* természet, a környező világ hangjai, a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények nevei, a velük kapcsolatos ismeretek; család, otthon, óvoda, iskola, ünnepek. *Informatika:* IKT-eszközök. *Vizuális kultúra:* kreativitás, fantázia. *Erkölcstan:* jó, rossz, választás.
1.2. Beszédfejlettség	Saját és közösségi élmények megfogalmazása. Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképélmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával.	

	Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok. Az iskolai életben előforduló események megbeszélése. Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra). Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata. Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés. Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása. Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során. Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében. Címadási gyakorlatok. Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték). Önismereti gyakorlatok. Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben. Különböző magatartásformák elemzése, értékelése. Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.	
1.3. Memoriterek szöveghű tolmácsolása	Mimetizálás (arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan). Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Verstanulás. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid	

	versek megtanulása. Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók) szöveghű és kifejező tolmácsolása. Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal. Különféle dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Olvasás, az írott szöveg megértése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás. Tartalomfeldolgozás, szövegelemzés segítséggel. A tartalmi megértést bizonyító feladatok segítséggel, irányítással történő megoldása. Beszámolás a némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szóképes, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása, szöveghű olvasásra törekvés erősítése. Megfelelő olvasási tempó kialakítása. Hangos olvasásnál megfelelő hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Olvasástechnika fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése. Információkereső technikák megalapozása. A kifejező olvasás képességének fejlesztése. Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Az olvasás jelrendszere	Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával. Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése. Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata. Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál. Mondatok hangos és néma olvasása. Szövegek hangos és néma olvasása. Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra. Tájékozódás a szövegben. Válogató-, staféta- és párbeszédes formában a hangos olvasás gyakorlása.	*Ének-zene:* hangerőgyakorlatok, népszokások, népdalok, érzelemvilág. *Vizuális kultúra:* vizuális analízis-szintézis, vizuális megjelenítés, fantázia, képzelet. *Környezetismeret:* ismeretek az élő és élettelen környezetről. *Informatika:* IKT-eszközök.
2.2. Az írott szöveg megértése	Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése. Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése. Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban. Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése. Tanulság megfogalmazása segítséggel. Tartalom elmondása. Szövegösszefüggések keresése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással: – a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, – mondatok és képek egyeztetése, – szereplők tulajdonságainak	

	felismerése, – vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével, – mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása. Dramatizálás. Ismerettartalmú szövegek olvasásával információkereső technikák alkalmazása: – az adatok visszakeresése, – információk kiemelése. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék, a humor, a képzelet, a ritmus és a zene révén. Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése. Versolvasás, verstanulás. Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén. Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása. Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése. Gyermeklexikon használata. Ismerkedés gyermekújságokkal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, vázlat, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Írás, szövegalkotás**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása. Szavak, rövid mondatok írása tollbamondással látási-hallási megfigyelés után. Tanult helyesírási normák alkalmazása. Önellenőrzés alkalmazása irányítással. Hibajavítás segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése. Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés. Rész és egész megfigyelése. Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása.	

	Készségszintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése. Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással. Eszközszintű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése. Önellenőrzés képességének szokássá alakítása. Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az írás jelrendszere	Az írástechnika gyakorlása. Segédvonal nélküli füzet használata. Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új vonalrendszerben. Szavak, szószerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása (írottról, nyomtatottról). Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással. Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből. Írásjelek alkalmazása. Nagybetűk alkalmazása nevek és a mondatok írása során. Az írástempó fokozása, a folyamatos, lendületes írás gyakorlása. Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése. Hibafelismerés, hibajavítás segítséggel.	*Matematika:* számlálás. *Testnevelés és sport:* finommozgás, testtartás. *Vizuális kultúra:* finommozgás, esztétikum. *Informatika:* IKT-eszközök.
3.2. Szövegalkotás írásban	Szavak gyűjtése és írása. Mondatok kiegészítése. Mondatbővítés. Mondatbefejezés. Mondatalkotás. Címadás. Szövegalkotás mondatok összekapcsolásával. Meghívó megfogalmazása, megírása. Rövid szöveges üzenetek írása sms és e-mail formában.Két-három soros jellemzés megfogalmazása, leírása. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése írásban.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, vélemény, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	A teljes magyar ábécé betűinek ismerete. Mondatkezdés és a mondatzáró írásjel ismerete. Adott szókészletben tanult helyesírási szabályok alkalmazása. Gyakorlottság alapvető kommunikációs helyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása. A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése. A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezetből írással. A kiejtés, szóelemzés elvének alkalmazása a begyakorolt szókészletben, analizálás, szintetizálás. A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás: – részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben, – társas nyelvi magatartási formák alkalmazása. Beszélgetés, vita: – helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, – a vitakultúra formálása, – vélemény megfogalmazása, megosztása. Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben. Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.	*Környezetismeret:* társas kapcsolatok, viselkedési formák. *Matematika:* halmazok.
4.2. Szavak jelentése, szókincs	Szavak csoportosítása jelentésük szerint: – rokon értelmű szavak, – több jelentésű szavak, – azonos alakú szavak.	

	Állandósult szókapcsolatok értelmezése. Közmondások, szólások értelmezése. A szókincs folyamatos gyarapodása.	
4.3. Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék	Hang és betű megkülönböztetése. A magánhangzók és mássalhangzók időtartama: – megfigyelése, – jelölése begyakorolt szóanyagban. Toldalékos szó megfigyelése, szótő és toldalék elkülönítése. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok – megfigyelése a szavakban és a szavak végén, – helyesírása begyakorolt szókészletben.	
4.4. Szófajok	Szavak csoportosítása: – kérdések alapján; – jelentés szerint.	
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	Mondatfajták: közlés, kérdés, felkiáltás, óhajtás, felszólítás – megfigyelése, – felismerése olvasott szövegekben, – helyes használata a mindennapi beszédben, – írásbeli gyakorlása.	
4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után. A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt alapszókészletben. A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben. Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint. Az elválasztás eseteinek megfigyelése. A teljes ábécé, betűrend ismerete. A mondat szavakra tagolása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, kötőjel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó, kijelentő mondat, kérdő mondat, felszólító mondat, felkiáltó mondat, óhajtó mondat, közlés, kijelentés, megállapítás, kérdés, érdeklődés, tudakozódás, kérés, tiltás, parancs, utasítás, öröm, fájdalom, meglepődés, kívánság, melléknév, tulajdonság, ige, cselekvés, történés, főnév, köznév, tulajdonnév, számnév, határozott, határozatlan.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 180 óra**
Előzetes tudás	Az olvasástechnika alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése. Szóbeli szövegalkotás fejlesztése. Erkölcsi érzék, ítélőképesség formálása. Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése. Empátia, kreativitás fejlesztése. Az olvasás örömének és a mű élvezetének megtapasztaltatása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Szerzők és művek – Népköltészet	Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása. Népi játékok eljátszása. Találós kérdések olvasása. Magyar és más népek meséinek olvasása.	*Ének-zene:* népdalok, népi játékok, megzenésített versek. *Informatika:* IKT-eszközök. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a dramatizálás egyszerű kellékei. *Erkölcstan:* tanulságok.
– Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései Ajánlott magyar szerzők és művek: Arany János: *Őszbe csavarodott* Bartos Erika: *Maci a Holdon, Budapest* Csukás István: *Hideg szél fúj, Sün Balázs*	Gyermekversek olvasása. Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása. Elbeszélések közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel. Könyvtárlátogatás.	

Fazekas Anna: *Ősz, Télapó, Tél, Szüret* Gárdonyi Géza: *Gólyák, Cifra mese, Macskánk* Gryllus Vilmos: *Füsti fecskék, Kémény tetején, Hallgatag erdő* József Attila: *Betlehemi királyok, Altató, Csoszogi, az öreg suszter* Kányádi Sándor: *Hófoltos még a határ, Kelj föl, nap* Lázár Ervin: *Öregapó madarai* Móra Ferenc: *Tükrös Kata, A pillangók királya, Vasgyúró Gyurka, Sose volt király bánata, A kis bicebóca, A didergő király* Móricz Zsigmond: *Iciri-piciri, Kevélykereki, Kuckókirály, A köszöntő, A nehéz kétgarasos, A török és a tehenek* Nemes Nagy Ágnes: *Cifra palota, Lila fecske, Madarak, Nyári rajz* Petőfi Sándor: *Itt van az ősz, itt van újra, Nemzeti dal (részlet)* Szabó Lőrinc: *A szél meg a nap, Esik a hó, Nyitnikék (részletek), Falusi hangverseny* Tamkó Sirató Károly: *Mondjam még?* Varró Dániel: *Buszvezetők* Weöres Sándor: *Vásár (részlet), Ha vihar jő a magasból, Újesztendő, Száncsengő, Galagonya, Birkaiskola, Szép a fenyő, Nől a dér, álom jár* Zelk Zoltán: *A tölgyfa születésnapja, Köd és fény, Télapó és a hóember, Alszik a szél, Október, Hova futsz, te kicsi őz?, Az állatok iskolája, Mikulás bácsi csizmája, Rajzpapír* Ajánlott európai szerzők és művek: Andersen: *A két gyertya, A rendíthetetlen ólomkatona, A három versenyugró*		

Aesopus: *Kincs a szőlőben, Az oroszlán és az egér, A róka és a gólya* Grimm: *A csillagruha* La Fontaine: *A tücsök és a hangya* Richard Scarry: *Mentenek a tűzoltók, Miből lesz a kenyér?* Szutyejev: *Az alma, Miau, A három kiscica, A sün, akit meg lehetett simogatni*		
5.2. Epikus művek jellemzői	Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása. A történet idejének és helyszínének azonosítása. Az események sorrendjének, összefüggéseinek megállapítása segítséggel. Történet főszereplőinek azonosítása. Tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás gyakorlása. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.	
5.3. Lírai alkotások jellemzői	Versek hangos és néma olvasása. A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése. A vers versszakokra bontása. A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma). Rím felismerése. A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése: – ellentét, – ismétlés (refrén).	
5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői	Népi játékok játszása. Mese, meserészlet megtanulása, közös eljátszása, előadása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban (pl. bábjáték).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly. Négy-öt mondóka, vers ismerete. A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása. Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban. A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben. Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően. Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása. A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása. Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel. Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás. Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel. Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése. Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben. Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról. A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással. Előkészítés után 4–5 mondatból álló szöveg leírása tollbamondás után. Az írott nagybetűk alkalmazása. Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal. A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása. Önellenőrzés, hibajavítás. Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.

MATEMATIKA

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	122	13
3. Geometria, mérések	30	
4. Függvények, az analízis elemei	15	

összesen: **180 óra**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Színek és formák érzékelése. A nagyságbeli viszonyszavak, a logikai készlet elemeinek, a tanult geometriai alakzatok és a számok tulajdonságainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társakkal való együttműködés segítése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése. Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás). Matematikai fogalmak értelmezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1 Halmazok Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása. Tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása. Közös tulajdonság kiemelése.3.4.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás, állítások, tulajdonságok pontos megfogalmazása. *Vizuális kultúra:* formaérzékelés, színek, tájékozódás síkban. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés,
Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint Osztályozás, rendezés Tulajdonságok jelölése Tulajdonságok változásai	Csoportosítások, rendezések, osztályozások adott vagy választott szempont szerint. Tulajdonságok jelölése jelkártyákkal. Jelkártyák értelmezése.	

	Transzformációs játékok egy tulajdonság változásával, a változás megfigyelése, megfogalmazása. 3.4.	finommotoros mozgáskoordináció. *Informatika:* szimbólumok, jelek.
Kombinatorikus feladatok	Kombinatorikus játékok, építések, színezések. 3.4.	
1.2. Matematikai logika Igaz, hamis állítások	Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról. Állítások igazságának eldöntése. 3.4.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyságbeli viszonyszó, tulajdonság, szín, forma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 135 óra**
Előzetes tudás	Biztos számfogalom 10-es számkörben, jártasság 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközzel. Fejlődő matematikai szövegértő képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése. Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással. Szenzomotoros, algoritmusos, analógiás gondolkodás fejlesztése. A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számfogalom megerősítése 20-as számkörben A 100-as számkör Számfogalom mint a halmaz tulajdonsága, számossága; darabszám 3.	Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámlálása. A számlálás ritmusának (szem, kéz koordinációjának) kialakítása. Tízes csoportok alkotása. Számok írása, olvasása, értelmezése. Számok modellezése matematikai eszközökkel. 3.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás, írott és hallott egyszerű szövegek megértése, a válaszok szabatos megfogalmazása. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás.
Római számok I, V, X, L, C	A római számok írása, olvasása, használatuk a mindennapi élet különböző területein (kerületek, hónapok, emeletek).3.	
Sorszám Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám	Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben. Mennyiségek meg- és kimérése választott és	

	szabványmértékegységekkel. (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- és tízforintosokkal. 3.	*Testnevelés és sport:* nagymozgások, mozgáskoordináció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás. *Informatika:* kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai A helyiérték-táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték Viszonyítás	Helyi értékek közötti összefüggések megfigyelése és megfogalmazása. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolatának megfigyelése, megfogalmazása. Számok modellezése, összehasonlítása, a relációs jelek (< > =) értelmezése, használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata. 3.	
Számsorok Számok tulajdonságai	Tájékozódás a számegyenesen és a százas táblán. Egyes és tízes számszomszédok leolvasása. Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. 3.	
Bontás	Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel. Bontások lejegyzése.3.	
2.2 Műveletek Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel 3. Összeadás, kivonás százas számkörben: – kerek tízesek összeadása, kivonása, – kerek tízesekhez egyesek hozzáadása, teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz kerek tízesek hozzáadása, elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül, 3. – teljes kétjegyű számokhoz	Fejben számolás. Összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. Történetek megjelenítése tevékenységgel. Mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése művelettel. Műveletek modellezése matematikai eszközökkel. Összeadás, kivonás eszközökkel, majd egyre elvontabb szinten. Önellenőrzés, számológép használata.	

egyjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel, – teljes kétjegyű számokhoz teles kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel 4.		
Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás A 10-es, 5-ös, 2-es szorzó- és bennfoglaló táblák 3. A 4-es, 3-as, 6-os szorzó és bennfoglaló táblák 4.	A szorzó- és bennfoglaló táblák memorizálása.	
A matematikai jelek (+ – : < > =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége Műveletek közötti összefüggések 3.4.	Matematikai jelek használata a műveletek lejegyzésekor. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Az összefüggések megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése. Valóságos helyzetek, történések elképzelése.	
Egyszerű szöveges feladatok 3.4.	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése számológéppel.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok 3.4.	A páros, páratlan számok fogalmának kiterjesztése a 100-as számkör számaira. 3. Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százas; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbítendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria, mérés	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Formaérzékelés, alakzatok megkülönböztetése. Mérési tapasztalatok a hosszúság, tömeg, űrtartalom és idő méréséről.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Érzékelés pontosságának fejlesztése. Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban. Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek). Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága). Mérő- és szerkesztőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések. Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1 Téri elemek Vonalak (görbe, egyenes)	Egyenes és görbe vonalak előállítása pálcikákkal, zsinórral. Vonalak rajzolása szabad kézzel, 3.vonalzóval, körzővel. Vonalak tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – egyenes, görbe vonal – nyitott, zárt vonal – töröttvonal. 4.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Vizuális kultúra:* tájékozódás térben, síkban; formaérzékelés, konstruálás, kreativitás; tükrös alakzatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás; becslés, mérés, számítás. *Informatika:* tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Ének-zene:*
Egyenes helyzete (függőleges, vízszintes, ferde egyenesek)	Különböző helyzetű egyenesek modellezése pálcikákkal, IKT- eszközökkel. Egyenesek helyzetének megfigyelése, megfogalmazása. Két vagy több egyenes egymáshoz viszonyított helyzetének megfigyelése, megfogalmazása. 4.	
Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek	Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek kirakása pálcikákkal, rajzolásuk vonalzóval. 4.	
Pont és vonal helyzete	Pont és vonal helyzetének megfigyelése, egymáshoz való viszonyuk megfogalmazása (rajta, kívül, belül). Adott helyzet létrehozása. 4.	

3.2. Síkbeli alakzatok Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör	Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük. Síkidomok előállítása tépéssel, vágással; rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel. Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása: – határoló vonalak (egyenes, görbe), – határoló egyenesek száma, – oldalak helyzete, – oldalak nagysága. Síkidomok összehasonlítása, analizálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk. 4.	ütemezés.
3.3. Térbeli alakzatok Kocka, téglatest, gömb	Testek felismerése a környezetben, megnevezésük. Testek előállítása gyurmából. 3. Építés kockákból minta alapján és szabadon. 3.4. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – határoló lapok (egyenes- és görbe lap), – határoló lapok száma, – határoló lapok helyzete, – határoló lapok alakja (négyzet, téglalap). 3.4. Testek összehasonlítása, analizálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk. 4.	
3.4. Transzformációk Tükrös alakzatok, tengelyes szimmetria Tükrözés	Tükrös alakzatok megfigyelése a környezetben. 3.4. Tükrös alakzatok vizsgálata síktükörrel. 4. Tükrös alakzatok előállítása tépéssel, vágással, hajtogatással. 3.4. Tükrös alakzatok előállítása térben. Alakzatok tükrözése térben, síkban síktükörrel. Alakzatok és tükörképük összehasonlítása, az azonosság és a különbség megfogalmazása. 4.	
3.5. Mérés Hosszúság, űrtartalom, tömeg	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Becslés, megmérés, kimérés.	

	Összefüggések felfedezése a mértékegység nagysága és a mérőszám között. 3.4.	
Szabványmértékegységek – hosszúság (m, dm, cm) – űrtartalom (hl, l, dl) – tömeg (kg, dkg) 4.	Szabványmértékegységek értelmezése, nevük, jelük. Mérendő anyagok, mérőeszközök, mértékegységek egymáshoz rendelése. Ugyanannak a mennyiségnek megmérése különböző mértékegységekkel. 4.	
Mértékváltás 3.4.	Mértékváltás következtetéssel.	
Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc 3.4.	Múlt, jelen, jövő fogalma. Előtte, utána, korábban, később viszonyfogalmak érzékeltetése, használatuk. 3.4. Időtartam érzékelése, mérése egyenes tempójú mozgással, hanggal, szabvány egységekkel. Időpont leolvasása percnyi pontossággal. Óra beállítása adott időpontra. 4.	
Pénz, forint	Pénzérmék megismerése, használata. A forint jele: Ft Mennyiségek be- és felváltása. Ugyanannak a mennyiségnek kifizetése többféleképpen. 3.4.	
3.6 Kerület, terület Négyzet, téglalap kerülete, területe	Kerület fogalmának alapozása körüljárással, méréssel. Négyzet és a téglalap kerületének számítása mért vagy adott adatok alapján. Terület fogalmának előkészítése lefedéssel. 3.4.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térbeli elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Olyan érzékelés, figyelem- és összehasonlítási képesség, melyek lehetővé teszik az összefüggések meglátását, a szabályfelismerést.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés. Induktív-deduktív következtetések gyakoroltatása.	

	Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése. Relációs szókincs használata.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1 Összefüggések 3.4.	Kapcsolatok felfedezése a környezetben, tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek és geometriai alakzatok körében. Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Ének-zene:* hangsorok. *Vizuális kultúra:* soralkotás. *Testnevelés és sport:* soralkotás.
4.2. Sorozatok Szabályfelismerés, szabálykövetés 3.4.	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal egy tulajdonság változásával. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése. Táblázat kitöltése adott és felismert szabály alapján. Sorozatok folytatása tárgyakkal, logikai játékkal, rajzban. Számok rendezése. Hiányos számsorok kiegészítése.	
Növekvő és csökkenő számsorok 3.4.	Növekvő és csökkenő számsorok alkotása megadott és felismert szabály alapján. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban megadott és választott szabály alapján.	
4.3. Függvények megadása, ábrázolása Táblázat olvasása	A mindennapi életből megfigyelt, gyűjtött, számlált, mért adatok lejegyzése, táblázatba rendezésük. 3.4. Táblázat adatainak értelmezése, kitöltésük adott és felismert szabály alapján. 4.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat, függvény.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása. Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Állítások igazságának eldöntése. Számok írása, olvasása, értelmezése 100-as számkörben. Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok. Összeadás, kivonás 20-as számkörben készségszinten. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül analógia és eszközök segítségével. Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban. A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése. A négyzet és a téglalap tulajdonságainak ismerete. A négyzet és a téglalap kerületének mérése, számítása mért adatok alapján (szükség esetén segítséggel). A kocka, téglatest és a gömb felismerése, megnevezése. A tanult mértékegységek ismerete, használata. Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése. Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.

ERKÖLCSTAN

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Milyen vagyok? Milyennek látnak mások?	4	
2. Közösségben és egyedül – a társaim és én.	6	
3. Az osztály és az iskola	5	
4. Kulturális nemzeti közösség	7	3
5. A környezetem és ésn – Az épített és a tárgyi világ	6	
6. A mindenség és én – születés és elmúlás	4	1
Éves összes óra	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek tulajdonságainkról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önelfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Tulajdonságaim – külső és belső tulajdonságaim, – miben vagyok ügyes, – kapcsolataim társakkal, felnőttekkel. *Szokásaim, érzelmeim, indulataim* – mindennapi feladataim az iskolában és otthon; – szabadidős tevékenységeim; – érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség).	*Magyar nyelv és irodalom:* mesék, történetek szereplőinek tulajdonságai, véleményalkotás. *Környezetismeret:* külső és belső tulajdonságok.

Hősök és példaképek kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás.	*Vizuális kultúra:* emberábrázolás a művészetben, karakterábrázolás filmekben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Közösségben és egyedül – a társaim és én**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Párbeszéd – beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim; – a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték); – beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola). *Az igazi barát* – hogyan választok barátot; – ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak. *Békében és haragban* – helyes viselkedési formák; – veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés. *Elfogadva és elutasítva* – érzéseim, ha magányos vagyok; – hogyan fogadnak el társaim.	*Magyar nyelv és irodalom:* figyelem a beszélgető társra. *Környezetismeret:* emberi kommunikáció, beszéd, testbeszéd.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Az osztály és az iskola	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az osztály szintjén megélt különböző tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A mi osztályunk – kapcsolataim az osztályban, – közös és különböző tulajdonságaink, – közös szokásaink, – egymás segítése, összetartásunk. *Az osztály működése* – közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben, – hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat. *A mi iskolánk* – iskolánk névadója, – iskolai szokások és hagyományok.	*Magyar nyelv és irodalom:* verbális kommunikáció. *Környezetismeret:* magatartásformák, szabályok, viselkedési normák az iskolai környezetben. *Technika, életvitel és gyakorlat:* osztály- és iskolai rendezvények, a közösségért végzett munka.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Kulturális nemzeti közösség	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A családban, az iskolában és a lakóhelyen korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A nyelv, ami összeköt – milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben.	*Magyar nyelv és irodalom:* mások véleményének megértése,

Szokások és jelképek – magyarországi népszokások; – a magyarságot kifejező jelképek. *Ünnepek* – családi ünnepek; – nemzeti és állami ünnepeink. *Más kultúrák, más szokások, más ünnepek* – Magyarország másfajta kulturális közösségei; – szokásaik, ünnepeik.	elfogadása. *Környezetismeret:* jeles napok, ünnepek, hagyományok. *Vizuális kultúra:* különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Lakóhelyi épített örökségünk – a múlt építészeti emlékei; – lakóhelyünk története; – múzeumfalvak. *Tárgyaink világa* – a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban; – a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása. *A világ öröksége* – a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség.		*Környezetismeret:* lakóhely története, természeti környezet, hazánk fő nevezetességei, tájvédelmi körzet, háztartási eszközök. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a technika vívmányainak mindennapi használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. A mindenség és én – születés és elmúlás**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a születésről, a halálról, az elhunytakra való megemlékezésről.	
A tematikai egység	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek	

nevelési-fejlesztési céljai	életkorának megfelelő szinten.

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Kezdet és vég – a dolgok keletkezése és véget érése; – különböző mítoszok a világ keletkezéséről; – Bibliai ismeretek a világ teremtéséről és végéről. *A világ megismerése* – kíváncsiság és információszerzés világunkról; – személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés; – elképzeléseim a világról.	*Magyar nyelv és irodalom:* elképzelt helyzetek megjelenítése, ismerkedés az információhordozókkal, információ keresése. *Környezetismeret:* születés és halál. *Vizuális kultúra:* kitalált történetek és szereplők megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól. Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait. Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe. Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására. Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit. A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.

KÖRNYEZETISMERET

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Anyag, energia, információ**	12	
2. **Rendszerek**	13	7
3. **Felépítés és működés**	12	7
4. **Állandóság és változás**	13	
5. **Az ember megismerése és egészsége**	4	
6. **Környezet és fenntarthatóság**	4	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Anyag, energia, információ**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, játékos kísérletekben részvétel. Egyszerű jelek, jelzések felismerése, elemi ismeretek az energiáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek bővítése. A szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése. A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban. Információk feldolgozása különböző területekről, információs jelek felismerése. Energiatakarékosságra nevelés. Kommunikációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.1. Anyag 2 óra A környezetben előforduló gyakori anyagfélék Anyag-forma kapcsolata Halmazállapot Csapadékformák 3. és 4. o. is!	Anyagok halmazállapotainak felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés. Csoportosítás halmazállapotok szerint. A tapasztalatok rögzítése rajzban, tabló készítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagfélék.
1.2. Kölcsönhatások 2 óra Mágnes, vonzás, taszítás Mozgások Iránytű 4.o	Megfigyelések, játékos kísérletek. Anyagok csoportosítása a mágnesesség alapján. Ismerkedés az iránytűvel.	
1.3. Energia 3 óra Energiaforrások Energia felhasználása Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény) 4.o.	Egyszerű kísérletek, játékok készítése (szélforgó). Gyűjtőmunka, beszámoló készítése az energiáról.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* energia a háztartásban.
1.4. Információ 2 óra Jel, jelzés, információ Jelek, jelmagyarázat, tankönyvek Közlekedési jelek Tiltást, veszélyt jelentő jelek Tűz és katasztrófa elhárítására felhívó jelek. Kommunikáció az állatvilágban (hang, fény, illat alapján) 3. és 4. o. is!	Múzeumlátogatás. Könyvtárlátogatás. Kirándulások, séták állatkertben, természetvédelmi területeken, tanösvényeken. Részvétel tűzriadós gyakorlatokban, szituációs játékokban. Információgyűjtés.	*Vizuális kultúra:* információs jelek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, iránytű, háztartási elektromos eszköz, energiafajta, jelzés, jelrendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Rendszerek	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Elemi tájékozódási ismeretek. Rész-egész viszonya. A tanuló saját élettörténetének eseményei. Az idő sorrendisége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tér, idő orientációs képesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat erősítése. Szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása. Elemi térképolvasás gyakorlása. Pozitív érzelmek, attitűd, képzelet, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Tér, idő, nagyságrendek 6 óra A lakóhely és környéke A saját felszerelés pontos helye a lakásban, osztályban A lakóhely közigazgatási, kulturális, egészségügyi intézményei Irányok, távolság, hosszúság Fő világtájak, iránytű Magyarország domborzati térképe Alapvető térképjelek (államhatár, felszíni formák, vizek, főváros, települések, útvonalak) Alaprajz, térkép, kicsinyítés, nagyítás Tájékozódás az időben, saját élettörténet a születéstől máig Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei 4.o Jeles napok, ünnepek Nemzeti ünnep **3 és 4**.	Tapasztalatok szerzése séták, kirándulások alkalmával. Rajzos ábrák, makettek készítése. Terepasztal berendezése. Játékos tájékozódási gyakorlatok iránytűvel. Események időbeli sorrendbeállítása, időszalag, időnaptár készítése. Események, jelenségek rögzítése, fogalmazás szóban, írásban, rajzban.	*Matematika:* mértékegységek, mérés, becslés, nagyítás, kicsinyítés. *Magyar nyelv és irodalom:* ünnepi versek. *Ének-zene:* ünnepi dalok.
2.2. Rendszer, rendszer és környezete 10 óra Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök részei) természetes és mesterséges (épített) környezetben A növények, zöldségek, gyümölcsök részei, a virág részei, a mag, a termés részei Az állatok testfelépítése, testrészei A közvetlen és tágabb környezet állapotának megóvása 3.o.	Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok. A növények, állatok és részeik csoportosítása adott szempontok alapján. Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése. Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* eszközök használata, tárgyak készítése.

Környezetvédelem		
2.3. Szerveződési szintek 4 óra Élőlény, egyed, csoport, életközösség Az élőlények csoportjai Az élőlényekre jellemző tulajdonságok 3.o. A lakóhely felépítése, működése 4.o.	Csoportosítás adott szempontok szerint (élőhely, kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szaporodás, életmód). Megfigyelés a természetben (állatkert, vadaspark, a baromfiudvarban, stb.), képanyagon, filmen, IKT-eszközök használata. Egy választott élőlényre jellemző tulajdonságok megfigyelése, elemzése. A terepasztal felépítése makettekkel, utakkal stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Középület, térkép, időmértékegység, ünnep, élőhely, kültakaró, mozgás, táplálkozás, szaporodás, életmód, életközösség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a környezet természetes és mesterséges anyagairól, megmunkálásáról, a halmazállapotok változásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Közvetlen tapasztalatszerzés és -feldolgozás tanulmányi séták és kirándulások során. Az analizáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. A természet megismerésében pozitív attitűd erősítése. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, tájékozódási képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az anyagok kémiai tulajdonságai 3 óra Élő és élettelen természet A környezet anyagai A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj) Anyagformák és tulajdonságaik Az anyagok megmunkálhatósága. 4.o.	Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása. Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése. Vágás, tépés, gyurmázás.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Az anyagok megmunkálása. Anyagfajták.

A víz szerepe A víz előfordulása a természetben Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó Az ivóvíz 4.o.	A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése. A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése. A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása.	
Vízben oldódó és nem oldódó anyagok 4.o.	Egyszerű kísérletek végzése cukorral, sóval, homokkal, kaviccsal.	
3.2. Az élő és élettelen környezet 5 óra Termesztett növények Növénytermesztés, állattenyésztés 3.o. Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet) 4.o. A növény élete az ültetéstől a terméshozatalig 3.o.	Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése. Babnövény ültetése, fejlődési napló vezetése. Az állatok életfeltételeinek vizsgálata konkrét példákban (akváriumi halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj megfigyelése).	
Az állatok szaporodása Különféle szaporodási formák (pete, tojás, elevenszülő) 3.o Az életfeltételek, életjelenségek az ember életében4.o.	Az állatok életjelenségeinek, utódgondozási szokásainak megfogalmazása. Kicsinyeik megnevezése. Megadott szempontok szerinti csoportosítás.	
3.3. A lakóhely közvetlen és tágabb környezetében található életközösségek *5 óra* Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok Élőhely Természetvédelem	Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése. Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése. A természet értékeinek védése.	
3.4. Változatos élővilág *10 óra* A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények) A zöldségeskert, gyümölcsöskert növényei A növény részei	Séta a piacon, zöldségesboltban, állatkertben, vadasparkban, díszállat- kereskedésben. Séta a piacon, zöldségesboltban, konyhakertben, gyümölcsösben. A zöldség- és gyümölcsfélék érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata.	

A virág része, a termés és részei Néhány lágyszárú, fás szárú növény A gomba Főbb állatcsoportok A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember) Madár, emlős, rovar 3.o.	Megfigyelés, analízis-szintézis, tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban. Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szájszerv, érzékelés, szaporodás szerint. A vadon élő és a házi állatok csoportosítása. Képek csoportosítása. Rajzok, tablók készítése. Az élőlények egyszerű csoportosítása adott szempontok alapján.	
3.5 A Föld és a Nap 3 óra A Föld alakja, mozgásai 4.o. Napszakok, évszakok változása Az időjárás tényezői (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél) 3 és 4. o A víz körforgása Napenergia 4.o	Megfigyelések a természetben, maketten, képek, filmek segítségével. Elemi ismeretek gyűjtése az égitestekről. Elemi szintű térképismeret szerzése. Megfigyelések végzése a Nap állásáról és a csillagos égboltról. Planetárium-látogatás. Időjárási naptár készítése. Távcső használata. IKT-eszközök használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, zöldségek, gyümölcsök részei, szaporodásuk, élőhely, égitest, időjárási tényező, a víz körforgása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Állandóság és változás**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok érzékelhető tulajdonságai. Egyszerű becslések, mérések. Halmazállapot-változások. Anyagmegmunkálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség fejlesztése. Kreativitás fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. A szociális képességek, együttműködő képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Analizáló, szintetizáló készség fejlesztése. Figyelem, emlékezet fejlesztése. A helyes magatartási normák erősítése. Kreativitás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, a helyes és helytelen megkülönböztetése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. Állapot 3 óra Anyagok és testek mérhető tulajdonságai A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, űrtartalom) Hőmérő – Celsius skála (szobahőmérséklet, testhőmérséklet, láz) 4.o	A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés). A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása. Mérőeszközök használatának gyakorlása.	*Matematika:* mérés, mértékegységek.
4.2. Változás 6 óra – Fizikai változások Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás) Halmazállapot-változások (olvadás, fagyás, párolgás, csapadékformák, fagyasztás, szárítás, locsolás a háztartásban) 4.o Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben 3 és 4. o Helyzet- és helyváltoztatás4.o	A változásokat kiváltó hatások azonosítása a mindennapi környezetben megfigyelhető jelenségek esetében. A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése. Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján. Rajzok, tablók készítése. Időjárási naptár készítése. A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás megfigyelése, tanulmányozása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Anyagok feldolgozása. Hulladékgyűjtés, hulladékhasznosítás. *Testnevelés és sport:* mozgás, sportágak.
– Kémiai változások Az égés, tűz, tűzvédelem, tűzoltás eszközei A tűzoltók munkája	A változások felismerése, az összefüggések megértése. Megfigyelés, beszélgetés, képek, ábrák elemzése. Éghető és éghetetlen anyagok csoportosítása. Teendők tűzriadó esetén. Információs jelek felismerése. Aktív részvétel tűzriadós gyakorlatokban.	
– Biológiai változások Életszakaszok (növények, állatok, ember) Csírázás, növekedés, fejlődés, öregedés, lebomlás, komposztálás Növények, állatok évszakonkénti változásai (Az évszakok változásainak	A biológiai változások, mozgásjelenségek megfigyelése a közvetlen környezetünkben. A ciklikus változások megfigyelése a növények, állatok életében. Az ember életkori szakaszainak jellemzői – beszélgetések, saját élmények, családi fényképek	

következményei a növények, állatok életében) Az ember életkori szakaszai A változások oka, iránya (Megfordítható és nem megfordítható változások) Keverékek, oldatok Égés	segítségével. Ismerkedés az egyirányú életfolyamatokkal. Tea, limonádé készítése. Egyszerű anyagokból keverékek készítése és szétválasztása.	
4.3. Folyamat 4 óra Példák a hulladék újrahasznosítására (papír, fém, műanyag) Termék előállítása (papírgyártás, kenyérsütés) Az ember természetalakító tevékenysége (természeti és épített környezet)	Megfigyelések, képek elemzése. Filmeken, ábrákon, képeken összefüggések felismerése. Gyümölcslé, szörp, lekvár készítése felnőtt segítségével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Becslés, mérés, anyagi tulajdonság, mérőeszköz, mértékegység, a víz változásai, égés, tűz, tűzoltás, életszakasz, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A tanuló saját testrészeinek felismerése, az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Az emberi test részei 3 óra A mozgás szerepe az egészséges életmódban Játék, sport	A főbb testrészek megnevezése. Játékos gyakorlatok a testrészek mozgatására.	*Testnevelés és sport:* játék, sport.
5.2. Az érzékszervek védelme *4 óra* Egészséges életmód Egészséges táplálkozás	A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra. Csoportosítás, gyűjtőmunka,	

Helyes fogápolás Egészség és betegség (néhány fertőző gyermekkori betegség) A káros élvezeti szerek	rajzolás és tablókészítés az egészséges életmóddal kapcsolatban. A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban. A káros élvezeti szerek elutasítása.	
5.3. Szaporodás, egyedfejlődés 1óra Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a halálig 4.o	Információgyűjtés a családról, feldolgozás, tablókészítés. Rajz- és tablókészítés.	
5.4. Öröklődés 1 óra A család Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok) 3 és 4. o is!	Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső). Hasonlóságok, különbségek észrevétele.	
5.5. Magatartás 2 óra Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében Viselkedések betegség esetén Viselkedés közösségekben Önismeret Veszélyek a gyerekekre	A károsító szerek elutasítása. Veszélyeztető magatartásformák felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Igény a környezet rendjére. Elemi szintű energiatakarékossági technikák. Sétákon, kirándulásokon szerzett tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlsztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és a kritikai érzék fejlesztése .	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
6.1. Globális környezeti rendszerek Az egészséges, gondozott környezet 4.o	Törekvés a tisztaságra és a rendre.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* a természetes és épített környezet. Növény- és állatgondozás.
6.2. Élő és élettelen környezeti tényezők *3 óra*	Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.	
6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság 5 óra Egészséges, gondozott környezet A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása Vizek védelme, víztakarékosság	Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről. Törekvés a víztakarékosságra.	
Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében	Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés. Kisállatok gondozása. Felelősség a rábízott élőlényekért. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	
Környezetszennyezés Levegő-, talaj-, vízszennyezés Szelektív hulladékgyűjtés	A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben. Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal.	
Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel Fűtés, szellőztetés	Törekvés az energiatakarékos életvitelre, egyszerű technikák gyakorlása, szituációs játékok.	
A Föld szépsége, egyedisége A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek	Információs jelek felismerése. Séta, kirándulás során megfigyelések végzése. 3. és 4.o. is!	
A tanuló közvetlen környezetében előforduló kulturális értékek	Színház-, múzeumlátogatás, emlékhelyek, templomok megtekintése.	

	IKT-eszközök használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, Nemzeti Park, tájvédelmi körzet.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről. Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában. Adott szempontok szerint csoportosítás. Egyszerű összefüggések felismerése. Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén. Irányok, iránytű használata. Az idő mérése, mértékegysége. Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása. A sérült embertársak segítése. Társainak és saját testének védelme. Aktív részvétel a környezet óvásában. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosságra törekvés.

ÉNEK-ZENE

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei reprodukció	33	7
2. Zenei befogadás	32	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei reprodukció	Órakeret 65 óra
Előzetes tudás	Az 1–2. osztályban kialakított készségek, képességek, attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, az éneklés és a muzikalitás megfelelő szintje. A belső hallás képességének tudatosítása, erősítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése. Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció készségének fejlesztése, a tanult zenei szerkezetek, tempók, dinamikai árnyalatok, valamint az eltérő karakterek felhasználásával. A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával. A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése. A zenei fantázia fejlesztése. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése. A kottaírás- és olvasás elemi szintjének megerősítése. A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai. Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése. Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás. Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése. Összefüggések felismerése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 ÉNEKLÉS Gyermekdalok, körjátékok Dalok az állatokról, évszakokról, ünnepekről Párosító dalok Virágénekek Régi stílusú magyar népdalok	Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával. Egyéni képességeik szerinti részvétel a közös éneklésben, daltanulásban. Minél több tanult dal, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel történő	*Magyar nyelv és irodalom:* Beszédlégzés, hangképzés, hangoztatás, helyes szövegkiejtés. Szómagyarázat,

Új stílusú magyar népdalok Más népek dalai Kánonok	előadása. Törekvés a kifejező, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a helyes légzés és artikuláció tanult szabályainak betartására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. A tanult dalok felismerése, jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Ritmuskíséretes éneklés. Zenei ízlés fejlődése, kedvenc dalok választása.	szókincsismeret. A dalok szövegeinek értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs- és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet, memoriterek tolmácsolása. *Matematika:* Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. Az észlelés fokozatos pontosítása. Finommotoros mozgáskoordinációk. *Testnevelés és sport:* Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy- és finommozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Mozgások zenére. Mozgások különféle térformákban. Mozgás egyénileg és párban, csoportban. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok, utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Gyermekjátékok
1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések Hangszeres rögtönzések Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban	Dallamok kitalálása saját névre, mondókák, versek megzenésítése, zenés előadása, kötött és szabad formákban. Aktív részvétel a ritmusosztinátiós gyakorlatokban, ritmuszenekari megszólaltatásokban. Ellenritmus-, rákritmus megszólaltatása. Kérdés-válasz játékok kitalálása ritmusokkal és dallamokkal. A zenei élmények kifejezése változatos formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban, kötött és szabad gyakorlatok zenére. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése, szabad és kötött formákban.	
1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS A négyes ütem A hármas ütem Újabb ritmusértékek További szolmizációs hangok, a teljes hétfokú hangsor Számkotta Ötvonalas kotta írása-olvasása, vándorló dó-hellyel	Új ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Tájékozódás a hanglétrán és a vonalrendszerben. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek pontos használatára, a hétfokú hangsor	

	megismerésére Aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban, versek, mondókák ritmizálásában, ritmusok differenciált megszólaltatásában. Aktív részvétel kották másolásában, írásában-olvasásában, tanári segítségnyújtás mellett. Kottaolvasás „némán”, a belső hallás tudatosítása. Különféle kották használata tanári segítséggel.	motívumainak szabad és kötött variálása. Egyszerű tánclépések improvizálása. Fantáziajátékok elképzelt helyzetekben. *Vizuális kultúra:* A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Versek, mondókák, kitalált történetek vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Párosító dal, virágének. Régi stílus, új stílus. Dalkezdés és -zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmuszenekar, ellenritmus, rákritmus. Ritmusosztinató. Ritmusérték. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Dallamrögtönzés. Ötfokú hangsor, hétfokú hangsor. Szám és hang. Vándorló dó-hang. Belső hallás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 65 óra**
Előzetes tudás	Az 1–2. osztályban kialakított zenei készségek, képességek, attitűdök. A zenei hallás, zenei memória, megosztott figyelem, koncentráció, muzikalitás megfelelő szintje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése. A belső hallás tudatosítása, erősítése. Ritmusok felismerése kottakép alapján. A dallamhallás képességének erősítése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás kialakítása, megfigyelési szempontok segítségével a zeneművek elemzése. Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása.	

	Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a zenei hangok, hangzások között. Vokális és instrumentális hangszínek felismerése, a hangszínhallás fejlesztése. A zenei memória fejlesztése. A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Hangzás – név – jel kapcsolat felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Logikus, analógiás, perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, hangzások Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére Történetek, érzések, élmények, hangulatok	Részvétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. A hangzás keltette érzések megfogalmazása. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Dallamok irányának, mozgásának követése, érzékelése. Egyszerűbb dallampárok összehasonlító megfigyelése: azonosság, hasonlóság, különbözőség. Dallamsorok elemzése, összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése rövid zenei részlet alapján.	*Magyar nyelv és irodalom:* Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése zenei hangok, dalok, dallamok segítségével. *Matematika:* Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. *Vizuális kultúra:* érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.
2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Hangszerek hangzása, zenei hangok Egyidejű hangzások Kórusok hangzása A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai Részletek zenés mesékből,	A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. A zenehallgatás tanult szabályainak a betartása. Kezdetben rövid ideig tartó, később egyre hosszabb zenei részletek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer	

cselekményes zeneművekből, klasszikus zenei művekből	egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. A hangzás különbségeinek megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenés mese. Megfigyelési szempont.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés. Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése. Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban. Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Részvétel kánonéneklésben. Muzikalitás, zenei hallás fejlődése. A zenei kreativitás fejlődése. Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban. Az örömteli zenélés képességének átélése. Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban. A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével. Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett. Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén. A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Dalok felismerése jellemző részleteik alapján. A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Aktív befogadás, érzelmi átélés.

VIZUÁLIS KULTÚRA

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10
1. Vizuális nyelv és technikák	18	
2. Kifejezés, képzőművészet	18	7
3. Vizuális kommunikáció	17	
4. Tárgy- és környezetkultúra	12	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 18 óra folyamatos**
Előzetes tudás	Adekvát eszközhasználat. Alapszínek ismerete. A sík- és térformák megkülönböztetésének képessége. Egyszerű alkotások létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. *Képességfejlesztési fókuszok:* érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színkompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1.A vonal A vonal, mint érzelem, indulat kifejezője. A vonal, mint a folt határa *1.2.A folt* Folt létrehozása különféle	Érzelmek kifejezése vonalak segítségével. Kontúr, behatárolás	*Matematika:* vonalfajták, növekvő és csökkenő sor. *Ének-zene:* érzelmi hatások és grafikus

technikákkal. Foltképzés ceruzával. *1.3.A szín* Színkeverés. Színritmusok. Forma- és színkompozíciók létrehozása adott formákból. *1.4.Reprodukció, sokszorosítás* Sokszorosítás nyomtatással. A nyomtatás dekoratív felhasználása. Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása. *1.5.Síkforma, térforma* A vonal mint a síkforma körvonala. A folt mint a térforma árnyéka. Pozitív-negatív forma. Kompozíciók forgásformákból. Változatos ritmikus térfelületek létrehozása különféle anyagokkal és technikákkal. Egyszerű tér kialakítása – pl. dobozból bababház.	alkalmazása. Folt létrehozása színkeveréssel. Alapszínek tudatos alkalmazása. Másolás és leképezés. Színezés vonalhatárok betartásával. Sokszorosítási technikák alkalmazása. Tárgykészítési technikák alkalmazása. Sík- és térformák megfigyelése. Sík- és térformák gyakorlati szempontú differenciálása. A forgásformák (henger) létrehozása, megfigyelése tapasztalati úton. A felület fogalmának tisztázása szemléleti-tapasztalati úton.	leképezésük; zenei és grafikai ritmus. *Környezetismeret:* termések, levelek.

Kulcsfogalmak / fogalmak	Lágy, kemény, kellemes, erőteljes, rajzszén, folthatár, elválasztás, összekötés, átfestés, alapszín, átmásolás, átlátszó, egész forma, részforma, krumplinyomás, dugónyomás, szerkezet, levélerezet, kerek, gömbölyű, gömbölyded, árnyék, henger, felület, fényforrás, megvilágítás, háttér, szerkezet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Kifejezés, képzőművészet	Órakeret 25 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Vizes alapú festési technika. Biztos eszközhasználat. Kooperáció társakkal közös mű létrehozásában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Alkotótevékenység *2.1. Hangulatok kifejezése* Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Díszletfestés bábelőadáshoz. Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben. *Befogadás* *2.2.Emberi kapcsolatok különféle ábrázolásainak megélése* Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design legfontosabb megkülönböztető jegyei *Befogadás – alkotás* *2.3. Saját élmények interpretációi* Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázzsal. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból. Emberi kapcsolatok kifejezése vizuális eszközökkel. Érzelmek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.	*Alkotótevékenységben:* Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben – saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban. Polaritások érzékeltetése fekete és fehér színnel. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal. *Befogadó tevékenységben:* Élethű és absztrakt ábrázolású műalkotások megfigyelése. Emberi kapcsolatok vizuális kifejezését ábrázoló művek megfigyelése. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	*Környezetismeret:* az élőlények és az évszakok; környezeti fenntarthatóság – hulladék hasznosítása. *Ének-zene:* zenehallgatás. *Magyar nyelv és irodalom:* népi és műalkotások a természetről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, kapcsolat, mozdulat, öröm, boldogság, ködös, elmosódott, hideg szín, meleg szín.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret 17 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Az alapszínek ismerete, a kevert színek felismerése és azonosítása. Az alapvető technikák (rajzolás, színezés, festés) alkalmazásának képessége. Vizuális percepciós képesség, figyelem, emlékezet. Képesség az alkotásra, befogadásra és az új technikák elsajátítására.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Térlátás fejlesztése. Rekonstrukciós képesség fejlesztése. Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *3.1.Vizuális jelek értelmezése, „olvasása”* Képolvasás. Mértani tárgyak egy nézete (pl. kocka – négyzet). Mértani tárgyak két nézete (pl: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok. *Befogadó-alkotó tevékenység* *3.2. Megfigyelés utáni alkotás, formaredukció* Tárgyak nézetei. *Alkotótevékenység* *3.3. Vizuális közlések, jelzések tanulói alkotásokban* Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Plakát.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). *Befogadó-alkotó tevékenység:* Tárgyak felismerése és jelzése egy nézet alapján. Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján. *Befogadó tevékenységben:* Képolvasás. Mértani tárgyak felismerése egy nézetük alapján (pl.. kocka – négyzet). Mértani tárgyak felismerése két nézetük alapján (pl: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok megértése. Plakátok értelmezése.	*Matematika:* mértani testek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* fogyasztói szokások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajz, plakát, felismerhető, nézet (felülnézet, oldalnézet), sorrend, üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 12 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Egyszerű, használható tárgy készítése. Az alkotás nagyságának tudatos befolyásolása. Utánzással egyszerű formák készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. *Képességfejlesztési fókuszok:* manualitás, finommotorika; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Befogadó tevékenység *4.1. Irányított megfigyelés – a környezet tárgyai* – esztétikum – forma – funkció – anyag – szín, hangulat stb. *Alkotótevékenység* *4.2. Tárgyak készítése* Egyszerű tárgyak készítése. Tárgykészítés agyagból. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése. Sablonhasználat.	*Alkotótevékenységben:* Egyszerű tárgyak készítése az otthon és az iskola világából (pl.: tolltartó: henger bevonása színes papírral). Tárgykészítés papírból – tároló dobozok, henger- és hasábformák. Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása. Agyagedény díszítése pecsételéssel. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel. Sablon használata a tárgyak készítésénél. Környezet átalakítása egyszerű eszközökkel. Elemi szintű, gyakorlati alapú	*Matematika:* mértani testek. *Technika, életvitel- és gyakorlat*: használati tárgyak készítése. *Környezetismeret:* környezet- és egészségvédelem, baleset-megelőzés.

	anyagismeret szerzése: papír, fa, agyag. Törekvés ízléses díszítésre. *Befogadó tevékenységben:* Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Tárgyak és funkciók megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Henger, beborítás, használati tárgy, forma, sablon, elsimítás, mintázófa, réteg, karcolás, felező hajtás, átlós hajtás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*A tanuló képes:* – az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására, – a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára, – az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására, – a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával, – forma- és színritmus létrehozására, – egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére, – társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére, – képen látható dolgok megnevezésére, – egyszerű jelenetábrák megértésére, – a plakátok, reklámok elemi kritikájára, – saját alkotása feletti örömre.

INFORMATIKA

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Informatikai eszközök használata**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt. A használt alkalmazások kezelésének megismertetése. Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében. A tanulók informatikai szemléletének alapozása. Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Interaktív kapcsolattartás eszközei. Alapvető informatikai eszközök. Balesetvédelmi és egészségügyi előírások. Használt informatikai alapfogalmak. A számítógép részei és működtetésük: egér funkciói, billentyűzet funkciói, főbb részei. Ismert „felhasználóbarát” készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek.	A számítógép részeinek (gépház, képernyő, billentyűzet, egér) megismerése. Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével. Információ befogadása, fogalmak megjegyzése. Egér használata: húzás és kattintás. Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel. Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata. Adott informatikai eszközök kezelése. A megismert alkalmazások indítása és futtatása.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, nagyságok, esztétika. *Matematika:* tájékozódás térben és időben, viszonylatok. *Környezetismeret:* balesetvédelem, egészségvédelem.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Önfegyelem, motiváltság, érdeklődés, finommotorika, szem-kéz koordinációs képességének megalapozottsága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű grafikus és szöveges felület rajzoló- és szövegszerkesztő programokban.	Grafikus felület eszközkészletének megismerése. Ábrák kiszínezése. Személyhez kötődő egyszerű ábrák, rajzok készítése. Kétkezes gépelést tanító program megismerése és folyamatos használata. Multimédiás programokban az egér használata.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, esztétika. *Matematika:* tájékozódás síkban, viszonylatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* közvetlen környezet megismerése.
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés Adatgyűjtés, -értelmezés. Közhasznú információk.	Adatok gyűjtése, értelmezése. Közvetlen környezetben található közhasznú információforrások felfedezése, megismerése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz, szöveg, ábra, információ, adat, irány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Alkalmazható tájékozódási és sorbarendezési képesség. Spontán próbálkozások cselekvésekben. Mobilizálható adottságok az algoritmusok felismerésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során. Jelek, szimbólumok értelmezése. Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok. Teknőcgrafika, irányjátékok.	Részvétel a tanteremben szervezett irányjátékokban. Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása. Események képsorainak sorba rendezése. Képolvasás és beszéd pontos értelmezése. Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása. Gyermekek által ismert jelek összegyűjtése. Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben. Problémamegoldás próbálkozással.	*Matematika:* sorrendiség. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejező képesség. *Technika, életvitel és gyakorlat:* napirend. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Algoritmusok adatai. Adatbázisok	Egyszerű algoritmusok használata informatikai környezetben számítógépen. Irányok, útvonalak követése Egyszerű algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása. Adatok gyűjtése, értelmezése, feldolgozása segítséggel. Néhány mindennapi adatbázis megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a tanuló által eddig megismert informatikai eszközökről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése. Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	A számítógépes technika felhasználása	*Magyar nyelv és irodalom:*

Gyermekeknek készített weblapok.	információkeresésre, ismeretek szerzésére tanári segítséggel.	szövegértés, olvasás, kommunikáció. *Matematika:* problémamegoldó gondolkodás.
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során.	Az informatika eszközrendszere alapvető használatának gyakorlása. Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása.	
4.3. Médiainformatika Iskolai weboldal, blog.	Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken. Lehetőleg felnőtt segítségével ismerkedés az iskola weboldalával, blogjával, tartalmának megtekintése.	
4.4. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai A személyes adatok fogalma.	Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Válogatás, válogatás magyarázata. Személyes adatok fogalmának megismerése. Saját adataik megadása. Információ megbízhatóságának és veszélyeinek megismerése konkrét példákon keresztül.	
4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.	Gyerekeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat, e-szolgáltatás, internet	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Könyvtári informatika**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Az ábécé ismerete. Értő olvasás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár mint információforrás megismertetése. Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos). Az osztálykönyvtár. Az iskolai könyvtár. A könyvtárhasználat szabályai.	Képesújságok, képeskönyvek nézegetése. Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek). Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján. Látogatás az iskolai könyvtárban. Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása. Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel. Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.	*Magyar nyelv és irodalom:* ábécé, betűrend, beszéd, olvasás. *Matematika:* sorrend.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.	

Fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata. A sérült funkciók korrigálásának megkezdése. Egyszerű grafikus és szöveges felület megismerése, használata. Próbálkozás a grafikus önkifejezésben. A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben. Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében. Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására törekvés. Több infokommunikációs segítő eszköz felismerése, használata segítséggel. Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel. Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban. Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Irányított információszerzés az internetről. Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása.

	Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	11	
2. **Anyagok alakítása, modellezés**	28	
3. **Háztartás, gazdálkodás, életmód**	29	4
Összesen	**72**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Egyszerűbb öltözködési, tisztálkodási, étkezési teendők közel önálló elvégzése. Fegyelmezett részvétel csoportos közlekedésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszeres és következetes testi higiéné megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátíttatása. A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése. A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása. A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Igény a rendezett külső megjelenésre. Az öltözék kiválasztása több szempont mérlegelésével (időjárás, napszak, alkalom). Öltözködés tempójának és az önállóság fokának javítása (gombolás, csatolás, fűzés gyakorlása).	*Környezetismeret:* információ, jelek, jelmagyarázat, közlekedési jelek, tiltást, veszélyt jelentő jelek. A gyerekekre leselkedő veszélyek. *Vizuális kultúra:* egyszerű jelzések, piktogramok megértése, plakátok értelmezése.
Saját ruhanemű gondozása	Hajtogatás gyakorlása, hiányok észlelése, jelzése (gombhiány, húzózár hibája). Ruhanemű gondos tárolása, számontartása (testneveléshez, úszáshoz).	
Étkezés	Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése, a tanult tevékenységek spontán elvégzése (gyümölcs megmosása, étezéshez kapcsolódó helyi szokások spontán gyakorlása).	
Közösségi tér gondozása	Söprés, szemétgyűjtés, portalanítás. Takarítóeszközök ismerete, célszerű, rendszeres használata.	
1.2. Tisztálkodás (tusolás, fürdés menete, szabályai, haj- és körömápolás)	A tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiénét szolgáló gyakorlatok végzése. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő gyakorlatok végzése.	

Veszélyforrások mosdóban, fürdőszobában, WC-n	Szituációs gyakorlatok, veszélyforrások felismerése, csoportosítása, aktuális piktogramok megismerése.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Tömegközlekedési illemszabályok Jelzőtáblák	Tömegközlekedés tudnivalóinak gyakorlása, közlekedési eszközök csoportosítása. Csoportos közlekedés gyakorlása valós helyzetekben. Gyakorlás modellált helyzetekben. A jelzőtáblák céljának, formájának, jelentésének tanulása, gyakorlása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramütés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök, közlekedési jelzőtáblák, tiltó táblák, tájékoztató jelzések, udvariasság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 28 óra**
Előzetes tudás	Anyagok és eszközök megbízható használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során. Finommozgások fejlesztése. Mérések pontos elvégzése. Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Fa megmunkálása Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei. Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)	Fából készült tárgyak keresése (válogatás, csoportosítás). Hurkapálcika, puhafa megmunkálása (darabolás, csiszolás, tördelés, faragás, festés, ragasztás, szegelés, szeghúzás).	*Környezetismeret:* A környezetben előforduló gyakori anyagfélék, anyag-forma kapcsolata, halmazállapot. Természetes és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj), anyagformák és tulajdonságaik. Az anyagok megmunkálhatósága.
2.2. Varrás, vágás Tű balesetmentes használatának szabályai Vágóeszközök balesetmentes használata	Tű befűzése, csomó kötése. Egyszerű öltések gyakorlása papíron, textilen. Különböző anyagok (textil, műanyag, papír) vágása (csík, egyszerű formák).	

2.3. Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése	Falevél préselése, ragasztása (képeslap). Kavics festése (állat, tárgyak). Termések, magok felhasználásával játékok, díszek készítése.	*Vizuális kultúra:* alkotótevékenység, egyszerű tárgyak készítése.
2.4. Modellezés	Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal). Kockákból, építőelemekből ház, házsor, utcakép építése (segítséggel) látszati rajz alapján. Fémépítőből egyszerűbb szerkezetek összeállítása, szerszámhasználat gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szalma, nád, mag, termés, fonal, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, tervrajz, sík, tér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 33 óra**
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében. Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Teendők betegség, baleset esetén. Gyógyszerek tárolása, alkalmazásuk feltételei.	Szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése (telefonálás gyakorlása, szerepjáték). Gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.	*Környezetismeret:* Egészség és betegség. Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében. A mozgás szerepe az egészséges életmódban. Egészséges táplálkozás. Káros élvezeti szerek hatása a szervezetre. Energiatakarékosság, takarékosság az árammal, a vízzel.
3.2. Egészséges életmód	Az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában (egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).	
3.3. Munkamegosztás a családban Saját környezet rendben	Részvétel a családi munkában (vásárlás, takarítási munkák). Rendezett környezet kialakítása	

tartása	és fenntartása, szelektív hulladékgyűjtés. Takarítás, takarítási eszközök.	Fűtés, szellőztetés.
Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében.	Az élőlények tartásával járó felelősség megismerése, növények és állatok gondozásához kapcsolódó teendők számbavétele (rendszeresség, felelősség, megbízhatóság).	
3.4. Takarékosság	A személyes teendők számbavétele a takarékosság körében (víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása)	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás, felelősség, gondozási feladat, rendszeresség, megbízhatóság, takarékosság, pazarlás.

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végére	A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése. A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése. Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata. A gyalogos közlekedés szabályainak helyes alkalmazása a gyakorlatban, a tömegközlekedés eszközeinek és módjának ismerete, a közlekedési jelzőtáblák utasításainak megértése. Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése. Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás. Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból. Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése. Aktív részvétel a család életében, képességének megfelelő feladat vállalásával. Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
– **Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	35	5
– **Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	35	4
– **Játék**	35	5
– **Versenyzés**	25	
– **Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	17	5
– **Tánc**	14	
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Motoros képességfejlesztés –edzettség, fittség	Órakeret 40 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Vezényszóra, bemutatás után és /vagy segítséggel szökdelések, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végrehajtása. Irányítás mellett egyszerű kétütemű gyakorlatok kivitelezése. Alapvető tartásos helyzetek felvétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A motoros képességek fejlesztése. A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Torna	Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban; Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez. Fogásmódok: alsó-és felsőfogás, madárfogás. Állások: alap, terpesz, oldalt és haránt. Mellső fekvőtámasz. Egyszerű társas és kéziszer- (labda, kötél) gyakorlatok Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal. Bordásfalgyakorlatok. Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés, emelés, leengedés, hajlítás,	*Matematika:* szerialitás és relációk, számlálás. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés. *Ének-zene; dráma és tánc:* ritmikus mozgások zenére.

	körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és -döntés, bokafogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcsérkörzés, ugrókötél, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 39óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A biztonsági szabályok betartása. Kialakult testtérkép, iram- és irányérzékelés mozgás közben. A tanult gyakorlatok végrehajtása irányítás mellett.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. Vízi biztonság megteremtése. *Képességfejlesztési fókuszok:* pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképesség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Szenzomotoros koordináció	Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés-szövegalkotás szóban. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Környezetismeret:* testrészek, higiénés szokások, öltözés-
2.2. Rendgyakorlatok	Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Testfordulatok helyben, ugrással. Menetelés ütem-, lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése. Soralkotások egyes és többes	

	vonalban, oszlopban.	vetkőzés.
2.3. Torna	Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen. Guruló átfordulás előre-hátra. Gyűrűn és bordásfalon függő gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok.	
2.4. Atlétika Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal Kötélugrás különféle fajtái Magasugrás és távolugrás elemei Kislabdahajítás Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai	Futásfajták gyakorlása. Kötélugrás különféle fajtáinak gyakorlása. Magasugrás és távolugrás elemeinek gyakorlása. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatása különféle módokon.	
2.5. Úszás	Légzőgyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés – felügyelettel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobbantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret 40 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A játékszabályok fontosságának felismerése és elismerése. Labdakezelés elemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása/fenntartása. Csapatszellemre, sportszerűségre nevelés. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselésének képessége. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Labdás játékok Dobó és elfogó játékok Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben Átadások helyben és mozgás közben Célba rúgó és célba dobó játékok Zsinórlabda és labdarúgás elemei *3.2. Futáson alapuló játékok* Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel Sor- és váltóversenyek *3.3. Népi gyermekjátékok* *3.4. Küzdősportok elemei*	Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és /vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója. Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.	*Magyar nyelv és irodalom:* Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népi gyermekjátékok – népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók. *Környezetismeret:* egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Versenyzés	Órakeret 25 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A versenyek szabályainak ismerete és betartása. A versenyfeladatok nevének ismerete. Saját és társak testi épségének védelme.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarctűrés; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó, ugró és akadályversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny *4.2. Labdás versenyek* Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobójáték Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny *4.3. A sportági versenyek alapjai* A versenyfeladatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezítettebb formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése. A sportoló mint példakép elfogadása.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Környezetismeret:* egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 22 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A testi-lelki egészség alapjainak mindennapi gyakorlata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének felismertetése. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása.	

	Képességfejlesztési fókuszok: egészségtudatosság; mozgásigény; döntésképesség; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, óvása a gyermekek szintjén.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Testi-lelki egészség Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat. Pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése	Játékos relaxációs gyakorlatok végzésére való képesség kialakítása. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlása.	*Ének-zene:* relaxációs zenék, zenehallgatás. *Környezetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.2. Természetben űzhető sportok Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem Kocogás Kerékpározás, görkorcsolyázás	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.	
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok, a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint. A tantervben foglalt, nem ellenjavalt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizlaló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret 14 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Beszédértés, imitációs képesség. A gyakorlatok végrehajtásához szükséges mozgásállapot.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítása a tér tárgyaival, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás fejlesztése. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Érzelmek elemi szintű kifejezésének képessége, gesztusokkal, mozdulatokkal. *Képességfejlesztési fókuszok:* testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Mozgás-narráció Mozgásos dramatikus játékok *6.2. Tematikus mozgások* *6.3. Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei* Fiú és lány szerepek a táncban	Kézjátékok. Közös cselekvés tanári narrációra. Közös cselekvés tanulói narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Érzelmek kifejezése nagymozgásokkal, tánclépésekkel. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok. Metrum, tempó, ritmus érzékelése.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térirány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes – felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket, – vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására, – tartáshelyzetek felvételére, – irány, ütem tartására, – labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére, – a játékszabályok betartására, – aktív részvételre a közös játékokban, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására, – teste és ruházata tisztán tartására, – a minőségi ételek felismerésére, – egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére, – egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, – gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

5. Évfolyam

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben, az élethosszig tartó tanulás során használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése. A kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához felső tagozatban a tantárgy az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához. Az eszközszintű olvasás elsajátíttatása, az önkifejező írás megszerettetése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárának megismertetése, használatának megerősítése szintén a tantárgy tanításának célja és feladata..

A tantárgy feladatai közé tartozik a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analizáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika és a szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése, különféle élethelyzetekben az aktív és passzív szókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. Mindezek során megvalósul az önkorrekciós képesség fejlesztése, a hibakeresés, -javítás, a helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban az ismeretek és a fejlesztési követelmények felhasználásánál, továbbá az irodalmi művek feldolgozásánál ajánlott figyelembe venni a tanulóközösség összetételét, az írás, olvasás technikájának elsajátításában megjelenő egyéni különbségeket, a kommunikációs készség eltérő sajátosságait.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók vonatkozásában az ismeretszerzési folyamatban a saját olvasási élmény, a hallás utáni szövegértés differenciált alkalmazása is lehetséges. Az irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése, a táblázatban megjelenő közműveltségi tartalmak a Nemzeti alaptanterv alapján kerültek meghatározásra, figyelembe véve a kerettantervvel megcélzott tanulókat. érintett. Elsajátításuk, az adott művekkel való ismerkedés tanári segítséggel, részletek feldolgozásával is megvalósítható.

A szöveghű felidézésre ajánlott művek a táblázatokban dőlt szedéssel láthatók. Ezek kiválasztásánál is alkalmazható a differenciált követelmény.

5-6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében. A kulcskompetenciák közül hangsúlyos az anyanyelvi kommunikáció, amelynek során a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztésének. A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése kiemelt szerepet kap, mert az önismeret alakításával a tantárgy segíteni tudja a társadalmi beilleszkedést. A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyéni képességekhez igazodó ütem és elvárás megjelenik a tanítás-tanulás folyamatában.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukció fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

5. évfolyam	
Témakörök	**Javasolt óraszámok** 5 óra/hét (180)
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos
Olvasás, az írott szöveg megértése	folyamatos
Írás, szövegalkotás	folyamatos

Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	72
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	folyamatos
Összesen:	**180**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Beszédtechnika: a) a helyes beszédlégzés b) megfelelő beszédhang, hanglejtés c) pontos artikuláció d) ritmus, tempó e) időtartam f) hangsúly, hangerő g) szünet h) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. Beszéd(meg)értés: a) szavak b) mondatok c) szöveg szintjén. Beszédkészség.	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reproduktív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizálás-szintetizálás, különböző szempontok szerinti	*Ének-zene:* ritmus, hangképzés, légvétel.

Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, Az elemi udvariassági formák ismerete és alkalmazása.	csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás és az írott szöveg megértése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	*Matematika:* szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. *Képességfejlesztési fókuszok:* Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szöveg-átalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe. Hír (hirdetés). Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat	*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése. *Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat:* finommotorika fejlesztése. *Informatika:* kommunikációs technikák.

	szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele. A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása. Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 72óra**
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BETŰK: Magánhangzók, mássalhangzók. Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés). SZÓELEMEK, SZAVAK: Szófajok: – főnév – melléknév – számnév – névmás – ige. Jelző szerepe a szövegben. MONDATOK Mondatok átalakítása: – tőmondat alkotása – bővített mondat. Mondatalkotás. Szófajok, szavak mondatbeli funkciója. SZÖVEG Szövegalkotás.	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Szavak csoportosítása szófajuk, jelentéstartalmuk alapján. Gyűjtés, csoportosítás. Szavak átalakítása: – képzéssel – jelezéssel – ragozással. Szószerkezet alkotása, átalakítása. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása. Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* kutató munkában a lexikonhasználat, betűrend gyakorlása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott	

	irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
MŰNEM:, EPIKA, MŰFAJ:MESE, MŰMESÉK, MÁS NÉPEK MESÉI Feldolgozásra ajánlott művek: Válogatás magyar népmesegyűjteményből. Grimm: Békakirály, Holle anyó H. C. Andersen: A császár új ruhája Aiszoposz: A farkas és a bárány La Fontaine: A farkas és a bárány Mese a kisasszonyról, aki szörnyeteget szeretett (lengyel népmese) A Szépséges Róza (szlovák népmese) Mese egy tojásról (román népmese) A gida-leány (görög népmese) Egy öreg király (kárpát-ukrajnai népmese). LEGENDA: Feldolgozásra ajánlott mű: Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet). MONDA: Feldolgozásra ajánlott művek: Lengyel Dénes: A lacikonyha. Dózsa György párviadala. A nagyidai cigányok. Székelytámad, Székelybánja. Spártai felelet. A dobozi-dűlő. A Szent Anna tó. BIBLIAI TÖRTÉNETEK: Feldolgozásra ajánlott történetek: Az édenkerti történet Noé és a bárka Öt kenyér és két hal	Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása.	*Ének-zene:* ritmus jellemzői, szerepe. *Vizuális kultúra:* hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. *Erkölcstan:* magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: Fazekas Mihály: Lúdas Matyi ELBESZÉLÉS: Feldolgozásra ajánlott művek: Móra Ferenc: A kis bice-bóca A kincskereső kisködmön – részlet. Feldolgozásra ajánlott művek: Fekete István: r, Vuk Memoriterek: Kányádi Sándor:Még süt a nap Pákolitz István: Anyámnak Majtényi Erik: December	A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, epika, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló társalgásban részt tud venni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni. Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja. Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján. Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva. A kijelölt memoritereket szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja. Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni. epika, fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

MATEMATIKA

5–8. évfolyam

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív-, deduktív- és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai kompetencia fejlesztése a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más kompetenciaterületek elsajátítására, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai kompetencia fejlődéséhez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket alkalmaznak különböző számításoknál. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottaírás, kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelésórák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához. A rajz tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítása, azok rendezése, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelés, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a formaérzékelés, a térlátás és vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését. A digitális kompetencia fejlesztése, IKT-eszközök használata hozzájárulnak a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az IKT az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai kompetencia elsajátítása érdekében különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport- és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik

együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy évfolyamba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különbözőek. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az évfolyam tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárni társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén. Differenciálni lehet segítésnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítésével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

A tanulásban akadályozott tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

óraszámok

évfolyam	Heti óraszám	Éves óraszám
5.	4	144
6.	4	144
7.	4	144
8.	4	144

5–6. évfolyam

A két év célja – mindvégig tevékenységre épülve – a tanulók alapkészségének megerősítése, gyakorlási lehetőségek beiktatásával. Az ismeretek bővítését konkrét tapasztalásra alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell megvalósítani. Az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és tanulási módok kialakítása

támogatja az ismeretek bővítésének, a képességek és készségek megerősítésének lehetőségét, kiegészülve különböző szintű tevékenységekkel, cselekvéses és elvont szinten. A gondolkodási műveletek egyre elvontabb szinten jelennek meg, a gondolkodási fajták gyakorlása matematikai problémák megoldása során történik. A matematikai fogalmak, kifejezések megértése, egyre pontosabb használata a matematikatanulás folyamatában, a tanulók cselekvését a középpontba állítva történik. Figyelmet kell fordítani az alkotó kedv ösztönzésére, kreativitás fejlesztésére, törekedve a minél kitartóbb és pontosabb munkavégzésre, önellenőrzésre.

A figyelem terjedelmének, tartósságának növelése, a koncentráció időtartamának növelése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése minden tanórán fontos feladat.

5. évfolyam

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	60	14
3. Geometria, mérések	40	
4. Függvények, az analízis elemei	20	
5. Statisztika, valószínűség	10	
Összesen	144	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése. Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Halmazok	Személyek, tárgyak, logikai	*Vizuális kultúra:*

Évfolyamozás.	készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba. Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján. Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés.	alakzatok, színek, tájékozódás síkban. *Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás. *Természetismeret:* kognitív képességek. *Informatika:* problémamegoldó gondolkodás, szimbólumok, jelek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció.
Metszethalmaz.	Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése. A halmazábra különböző részeinek elnevezése. Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése. Venn-diagram értelmezése.	
1.2. Matematikai logika Állítások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábra különböző részeiről. Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint. Állításokhoz halmazok alkotása. A logikai kifejezések pontos használata. Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata. Logikai „és” fogalmának használata. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata.	
1.3. Kombinatorika.	Kombinatorikus játékok. Elemek sorba rendezése. Lehetőségek sokféleségének észrevétele. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, logikai kifejezés, „és“, „nem“, „egyik sem“, „minden“, „van olyan“, „van, amelyik nem”.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 60+14 óra**
Előzetes tudás	Jártasság 100-as számkörben. Biztos műveletfogalom 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása. Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása. Megtartó emlékezet fejlesztése. Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számok 1000-es számkörben.	Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100-as számkörben. Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése. Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Törekvés a matematikai fogalmak pontos használatára. Kétjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Relációs jelek használata. Számok pontos és becsült (közelítő) helye a számegyenesen. Számok egyes, tízes szomszédjainak megállapítása. Számok kerekítése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, százas, ezres csoportok alkotása.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció, nagymozgások. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás, pénz beosztása. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* évszázadok, királyok neve előtti szám, épületek építési évszáma. *Informatika:* kódolás,
Az 1000-es számkör. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete.	Helyiérték-táblázat bővítése 1000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszerese, tizedrésze; százszorosa,	

	századrésze; ezerszerese, ezredrésze). Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Teljes háromjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz-, száz- és ezer forintosokkal. Számok képzése egy vagy több feltétellel.	dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
Római számok: I, V, X, L, C, D, M.	Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).	
Viszonyítás.	Számok összehasonlítása (azonos és különböző nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten.	
A relációs jelek (< > =).	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, százas számszomszédok leolvasása.	
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata.	
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten. Bontások lejegyzése.	
Közönséges törtszámok Törtek a mindennapi életben.	Tört fogalmának előkészítése: előállítás tevékenységgel, a részek neve, az egész neve törtrésszel. Törtrészek összehasonlítása eszközökkel.	

Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben.	Negatív számok fogalmának előkészítése: hőmérő, adósság. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal.	
2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Összeadás, kivonás 1000-számkörben.	Fejben számolás. Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százasokkal, – az egyjegyű számok analógiájára. Műveletek modellezése.	
A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák.	A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák folyamatos memorizálása. A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással. Szorzások lejegyzése azonos tagú összeadásokkal. Szorzó-, bennfoglaló táblák memorizálása.	
Maradékos osztás.	Maradékos osztás kirakással, lejegyzésük, a maradék jelölése.	
Összefüggések a műveletek között.	Műveletek közötti összefüggések felfedezése. Kerek tízesek, százasok, ezresek szorzása, osztása analógia alapján. Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között.	
Írásbeli műveletek. Összeadás, kivonás háromjegyű számokkal. Két- és háromjegyű számok szorzása egyjegyű szorzóval. Háromjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Műveletekben szereplő számok elnevezése. Műveleti tulajdonságok.	Írásbeli összeadás teljes háromjegyű számokkal, helypótló a tízesek és az egyesek helyén a tízes átlépés fokozatainak betartásával. Írásbeli kivonás teljes háromjegyű számokkal helypótló a tízesek és az egyesek helyén a tízes átlépés fokozatainak a betartásával. Írásbeli szorzás, osztás egyjegyű szorzóval, osztóval, a fokozatok bemutatásával. Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai	

	eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal.	
Egyszerű és összetett szöveges feladatok.	Összetett (1 művelettel megoldható) szöveges feladatok. Feltételek és a kérdés szétválasztása. Lejegyzés, megoldás, ellenőrzés. Együttes emlékezés adatokra és összefüggésekre. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 1000-es számkör számaira. Gyakorlati tevékenységre épülő szabályalkotás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres,; összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria, mérés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (görbe, egyenes) fajtái. Különböző helyzetű egyenesek (függőleges, vízszintes, ferde). Egyenesek egymáshoz viszonyított helyzete (párhuzamos, merőleges, metsző). Pont és vonal helyzete. Síkbeli alakzatok (háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör). Térbeli alakzatok (kocka, téglatest, gömb). Tükrös alakzatok.	

	Alakzatok tükrözése síktükörrel. Szabvány mértékegységek (100-as számkörnek megfelelő). Négyzet-, téglalap kerülete, területe.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között. Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög.	Egyenes és pont helyzetének vizsgálata. Félegyenes rajzolása, pont elnevezése. Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése. Szögek rajzolása. Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése. A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése. Szerkesztő eszközök használata.	*Vizuális kultúra:* tájékozódás térben, síkban, formaérzékelés, konstruálás, kreativitás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv. *Informatika:* tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás.
3.2. Síkbeli alakzatok Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.	Síkidomok tulajdonságaik előállítása lyukas táblán, rajzolással. Tulajdonságaik megfigyelése, megfogalmazása. Nagyítás eredeti elemekkel. A két alakzat összehasonlítása. Síkidomok előállítása, rajzolása. Síkidomok tulajdonságainak vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete, átlók száma és nagysága, szimmetria tengelyek száma alapján.	
Szabályos sokszög.	Szabályos sokszögek oldalainak, szögeinek vizsgálata, azonosságok megállapítása. Síkidomok csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Összehasonlítás adott szempont szerint. Azonosságok, különbségek megfogalmazása.	

3.3. Térbeli alakzatok Testek. Téglatest, kocka.	Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel. Testek építése lapokból. Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúcs).	
3.4. Transzformációk Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés.	Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón – az egység mérete változik; – az egységek száma változik. Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása.	*Vizuális kultúra:* tükrös alakzatok.
3.5. Szerkesztés Párhuzamos, merőleges egyenesek.	Egyenesek és szakaszok, kölcsönös helyzete. Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek, négyzet, téglalap rajzolása derékszögű vonalzóval. Különböző sugarú körök rajzolása körzővel.	
3. 6. Mérés, mértékegységek Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom. Szabvány mértékegységek: – hosszúság (km, m, dm, cm, mm); – tömeg (t, kg, dkg, g); – űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml).	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* becslés, mérés, számítás. *Természetismeret:* mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszerese, százszorosa, ezerszerese).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* tájékozódás időben.
Pénz.	Forint (Ft).	

	Pénznemek megismerése, használata. Mennyiségek be- és felváltása. Mennyiségek kifizetése többféleképpen.	
3.7. Kerület, terület	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással. Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása. Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak tulajdonságainak összehasonlítása, megkülönböztetése, kiemelése. Tárgyak sorba rendezése különféle tulajdonságok szerint. Összefüggések felfedezése, megfogalmazása, jelölése a gyermekek környezetéből vett példákon. A tanult számkörben számok sorba rendezése. Számsorok folytatása adott szabály-, vagy szabály felismerése alapján. Tevékenységre épülő gondolkodási műveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel. Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Vizuális kultúra; testnevelés és sport:* soralkotás. *Ének-zene:* hangsorok.
4.2. Sorozatok	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására. Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján. Ciklikus sorok folytatása. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban. Változó különbségű sorozatok folytatása.	
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése. Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítséggel, lejegyzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Értéktáblázat, összefüggés, szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Tartós, összpontosított figyelem. Együttműködési képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi	

	gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* grafikonok értelmezése.
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, diagram.

A fejlesztés várt eredményei	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések használata kis segítséggel. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1 000-es számkörben. Értse a tört és a negatív szám fogalmát. Legyen jártas a szorzó- és bennfoglaló táblák körében. Legyen jártas az írásbeli műveletekben Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása. Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Statisztikai adtok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

ERKÖLCSTAN

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcstan tanulása során – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is – az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcstani alapozás, az erkölcshöz kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcstan órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az erkölcstan tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoportban jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulókra, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében –, hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

Óraszámok:

évfolyamok	Heti óraszám	Éves óraszám
5.	1	36
6.	1	36
7.	1	36
8.	1	36

5–6. évfolyam

A közös európai és a magyar múlt örökségének megbecsülése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél is számottevő, hiszen a személyes identitás megalapozásának és fejlesztésének egyik jelentőségteljes pontja. Ebben az életszakaszban alakul ki, illetve erősödik meg a távlatosabb *időszemlélet* az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében. Erre építve az erkölcstan számos témaköre sikeresen kapcsolható össze *a nemzeti öntudat és a hazafias nevelés* céljaival. Ugyanennek a fejlődésbeli váltásnak a talaján fokozatosan alakul ki a gyerekekben az előrelátás képessége, amely fontos lelki alapja lehet a *másokért való felelősségvállalás és a környezettudatos életmód* kialakulásának, valamint később a *kezdeményezőképesség és a vállalkozói kompetencia* megalapozásának.

11–12 éves korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok. Az erkölcstan keretében ekkor feldolgozásra kerülő témák jó alkalmakat kínálnak *az önismeret és a társas kultúra*, a *demokráciára nevelés* alapjainak lerakására, valamint *a szociális és állampolgári kompetencia* erőteljes fejlesztésére.

Az épség és fogyatékosság, valamint az egészség és a betegség témakörében nagy szükség van gyógypedagógiai tanár kompetenciájára a gyakorlatban. A határ nagyon szűk; az enyhe értelmi fogyatékos tanuló erkölcsi fejlődéséhez döntő módon járul hozzá, hogy legyen alapvető ismerete a fogyatékosságról, mint állapotról. Ismernie kell a különböző fogyatékosságtípusokból adódó életvezetési eltéréseket, az ebből fakadó nehézségeket, hogy empátiaérzéke fejlődjön. Ettől függetlenül nem szabad, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló státuszát magára vonatkoztassa a téma tárgyalásánál, hiszen az alakuló személyiségére negatív irányban hathat.

Az erkölcstan órák hasznos támogatói lehetnek az *anyanyelvi kommunikáció* és a *digitális kompetencia* fejlődésének is.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára *az önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében alapvető cél *az anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a tanulók értékrendje a későbbi – lehetőségekhez képest önálló – életvezetésüket is pozitív irányban befolyásolja.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak és képességeknek megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Különös

tekintettel kell lenni az enyhe értelmi fogyatékos tanulók személyiségéből és az adott tanuló képességeiből fakadó eltérésekre és biztosítani kell a több szinten történő differenciálást. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

5. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Test és lélek**	6	
2. **Kapcsolat, barátság, szeretet**	6	3
3. **Kortársi csoportok**	6	
4. **Társadalmi együttélés**	6	
5. **A technikai fejlődés hatásai**	6	
6. **A mindenséget kutató ember**	3	
Összesen	36	

Tematikai egység	**Test és lélek**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlődés és szükségletek Testi és lelki tulajdonságaim. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember? *Egészség és betegség* Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Milyen az, amikor én beteg vagyok? *Fogyatékosság*		*Természetismeret*: kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások

Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A *lelkiismeret* Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.	különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek. *Testnevelés és sport:* ön- és társismereti játékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékosság, lelkiismeret, szándék, döntés.

Tematikai egység	**Kapcsolat, barátság, szeretet**	**Órakeret 6+3 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kapcsolataim Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők. *Baráti kapcsolatok* Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás. *A kapcsolat ápolása* A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.	*Magyar nyelv és irodalom*: a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg. *Testnevelés és sport:* együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, az érdekérvényesítés alapvető lehetőségei.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés,

	megbocsátás, konfliktus.

Tematikai egység	**Kortársi csoportok**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Közösségeim A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás. *A mi csoportunk* A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői. *Konfliktusok a csoportban* Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.	*Magyar nyelv és irodalom*: közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés). *Testnevelés és sport:* konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus tevékenységek előkészítése során; egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.

Tematikai egység	Társadalmi együttélés	Órakeret 6 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre. A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat. Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Virtuális közösségek A virtuális közösségek szerepe mindennapi életünkben. Mi az, amit lehet, és mi az, amit nem lehet, vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?	*Vizuális kultúra:* valóság és képzelet.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Virtuális közösség.

Tematikai egység	A technikai fejlődés hatásai	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az ökológiai lábnyom Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat. *Az ember és a technika* „Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a	*Természetismeret*: a környezet és az ember egysége. *Magyar nyelv és irodalom*: a tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek

függőség kialakulása. *Enyém, tiéd, miénk* A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon. A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázzunk meglévő értékeinkre? *A mozgóképek hatása* A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról.	dekódolása. *Technika, életvitel és gyakorlat*: környezettudatosság. *Vizuális kultúra:* tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.

Tematikai egység	**A mindenséget kutató ember**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Elemi ismeretek művészek munkájáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése a művészetekről	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A művészet A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számunkra az, amit tesznek? Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?		*Magyar nyelv és irodalom:* képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészet, művészi alkotás, világkép.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.

	Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait. .

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

5–8. évfolyam

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban ismerteti meg a tanulókkal a múltról való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az erkölcstan, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A célcsoport tanulóinak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

Az Ember és társadalom műveltségterület a tanítási-tanulási folyamatokon keresztül olyan nevelési célokat valósít meg, amelyek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is biztosítják a szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést; elősegítik a közösséghez tartozás pozitív élményeinek átélését. Kiemelt figyelmet kell fordítani a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozására. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – spontán belátáson alapuló – szabálytudat kialakítására, a szabálykövetési képesség megerősítésére, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozására. Az alapvető szociális konvenciókhoz való alkalmazkodást ki kell alakítani, az ebben való jártasságokat tovább kell erősíteni a tanuló sikeres közösségi beilleszkedése érdekében. A demokratikus részvétel megismerésének gyakorlása kiemelt nevelési cél; amelyet lépésről-

lépésre kell megvalósítani, közvetlen tapasztalatszerzés útján (pl. az iskolaközösség életében való aktív részvétel). Az empatikus és problémákra érzékeny attitűd kialakítása alapozza meg a szociális képesség fejlődését, mint a nevelési célok egyik sarokpontját.

A felső tagozatban bővíteni kell a nevelési célokat: a közösségi szabályok kialakításában a tanuló aktív szerepet vállal, a szabályokat belső elhatározásból alkalmazza, a változó körülményekhez rugalmasan alkalmazkodik, ismeri a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés fogalmát, a közösségben pozitív erkölcsrend mentén találja meg a helyét. A tanuló a közösségi élethez esetlegesen kapcsolódó negatív élményeket képes feldolgozni, ismerve azok negatív hatásait. A hazaszeretet, a nemzeti összetartozás érzése tudatosul benne a tanulmányai során megismert történelmi és kulturális értékek alapján. A véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselet jogát képességei szerint képes gyakorolni, ismeri jogait és kötelességeit.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	2	72
6.	2	72
7.	2	72
8.	2	72

5–6. évfolyam

Az alsó tagozat tudásanyagára építve kell megismertetni a tanulókkal az emberi közösség történetét, továbbá ezen történések jelennel való kapcsolatát. A tanulásban akadályozott tanulók képességeit figyelembe véve kell bemutatni a történelem eseményeit, különös tekintettel az összefüggésekre. A műveltségterületen középpontba kell állítani a (1) múlt reális megismerését, (2) a pontos tájékozódást térben és időben, (3) a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, (4) az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra, a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőinek figyelembevételével. Ebben a szakaszban ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. A különböző képek, szemléltetések, digitális tananyagok segítik a tájékozódást a történelmi korokban. A történelmi képzetek helyes kialakítását dramatikus technikák alkalmazása segíti. Az ismeretanyag lehetőséget ad a kort jellemző mítoszok és mondák, művészeti és zenei értékek megismerésére. A több irányból történő demonstrálás segíti elő a tanulásban akadályozott tanulók számára, hogy megismerjék, a különböző történelmi korok társadalmaiban hogyan éltek az emberek. A célcsoporthoz tartozó tanulók időbeli tájékozódásának fejlesztésekor hangsúlyt kell fektetni a múlt, a jelen és a jövő közötti viszonyításra – elsősorban a mindennapi élet eseményeire utalva. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen erősödik a tanulók időről alkotott képzete, az események sorendje közötti összefüggések felismerése. Az időről alkotott képzetek kialakítását segíti az időszalag. A történelmi színtereken keresztül a tanulók téri tájékozódása fejlődik, elsősorban történelmi térképek segítségével.

A társadalmi ismeretek tanítási-tanulási folyamatai során a tanulók megismerkednek a családi és iskolai közösséghez való tartozás fontosságával és szerepeivel. Tudatossá válik a

diákok számára a közösségben elfoglalt helyük, megismerik jogaikat és kötelezettségeiket. Felismerik a közösség alakulásának jelentőségét, egyúttal az egyén szerepét a csoportban.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az őskor és az ókori Kelet**	**Órakeret**
Előzetes tudás	Elemi topográfiai ismeretek. Tájékozódás és viszonyítás térben és időben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Civilizációk emlékezete – a történelmi megismerés fogalmának kialakítása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli képességek, képzelet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Az őskori ember világa Az ember megjelenése és elterjedése a Földön. A barlanglakó és a termelő ősember. A tűz szerepe az emberiség történetében. Földművelés, állattenyésztés. Az első mesterségek és a cserekereskedelem. Az ősközösség felbomlása. *1.2. Ókori keleti örökségünk* Mezopotámia. Egyiptom. Kína. India. *1.3 Ószövetségi történetek* A világ keletkezéséről való ismeretek. A világ teremtése. Az Édenkert. A Vízözön.	Tájékozódás a térképen. Idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. Időbeli relációk: a jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. Térbeli relációk: tájékozódási pontok keresése a térképen, az emberiség megjelenésének elterjedési helye és irányvonala. Az ókori államok helyének megkeresése a térképen. Illusztráció készítése. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése. Ismeretszerzés a dokumentumok forrásairól. Kiállítási anyag – rajzok, makettek, képanyagok – összeállítása a kor jellegzetes ruházataiból, használati eszközeiből. Jellemzések, példák felsorolása. Időszakos és állandó kiállítások látogatása a múzeumban. Gyűjtőmunka az őskorhoz és az ókori Kelet világához kapcsolódva.	*Magyar nyelv és irodalom:* anyanyelvi kommunikáció, beszédprodukció; drámajáték. *Természetismeret:* tájékozódás a térképen. *Vizuális kultúra:* őskori művészetek. *Matematika:* időszámítás, pénzhasználathoz kötődő számítások. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jelen, múlt, régmúlt, barlanglakó ősember, régészeti lelőhely, barlangrajz, őskori eszközhasználat, őskori mesterség, állattenyésztés, növénytermesztés, sumér, Tigris, Eufrátesz, ékírás, Nílus, fáraó, múmia,

	piramis, porcelán, selyem, papír, Nagy fal, Indus, maharadzsa, tízes számrendszer, állam, birodalom, édenkert, Isten, föld, ég, növény, állat, vízözön, első emberpár.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Az antikvitás**	**Órakeret**
Előzetes tudás	Az őskor és az ókori Kelet.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Civilizációk emlékezete – az antikvitás mint az európai alapműveltség bölcsőjének bemutatása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli tájékozódás, képzelet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia Történetek a görög mondavilágból. Az ókori tudományok és művészetek. Az ókori olimpiai játékok. *2.2. Az athéni demokrácia és a görög-perzsa háborúk* A legjelentősebb görög városállamok: Athén és Spárta. Az ókori Athén és Spárta mindennapjai. A görög-perzsa háborúról: a marathóni csata (Kr. e. 490). A trójai faló története. *2.3. Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában* A római hadsereg és a katonák élete. Róma fénykora. Julius Caesar. Augustus császár. Rómaiak hazánk területén. A Római Birodalom bukása. *2.4. Újszövetségi történetek* A keresztény vallás kialakulása és elterjedése. Jézus Krisztus születése. Krisztus Pilátus előtt. Az utolsó vacsora. A feltámadás.	Időábrázolás síkban és térben (időszalag-időtorony). Történet olvasása, feldolgozása. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása. Csata modellezése. Helyszínek megkeresése a térképen. Tematikus képanyagok elemzése. Antik és modern – összehasonlításra épülő feladatok a tudomány, a művészetek és a sport témakörében. Beszélgetés az olimpiai eszméről. Athén és Spárta – a városállamok különbségeinek felfedezése. Történet olvasása Athénről. A görög főváros antik történelmi emlékhelyeinek képről történő felismerése. A hadviselés eszközei, az életmód modellezése. Romulusz és Rémusz történetének összehasonlítása a valósággal. Az ókori Róma nevezetes épületeinek bemutatása. Az olasz főváros legfontosabb tárgyi emlékeinek megnevezése képről. Bepillantás az ókori Róma mindennapjaiba: öltözködés, szórakozás, társasági élet, rabszolgapiac, iskola (beszélgetés, életképek modellezése,	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés; szövegértés. *Földrajz:* tájékozódás a térképen. *Rajz és vizuális kultúra:* az antik kor építészete. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Testnevelés és sport:* ókori és modern sportágak. *Informatika:* IKT-taneszközök alkalmazása.

	illusztrációkészítés). A római hadsereg bemutatása – beszélgetés alapvető szempontok szerint a hadviselés legfontosabb elemeiről: (1) fegyverek, (2) stratégia, (3) emberi tényezők (katonák). Illusztrációk készítése. Pannónia provincia helyzetének, szerepének megismerése a Római Birodalom területén. A bukás okainak közös feltárása. Történetek olvasása, beszélgetés Jézus Krisztus életéről – szerepe a történelem alakulásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időszalag, időtorony, Hellász, Perzsa Birodalom, Marathón, trójai faló, olimpia, Athén, Akropolisz, városállam, szoptató anyafarkas, Romulusz és Rémusz, Róma, Itália, Tiberis, Colosseum, padlófűtés, tóga, tunika, lakoma, mozaikpadló, viasztábla, rabszolgapiac, árverés, gladiátor, légió, teknősbéka-alakzat, hajítógép, hódítás, provincia, Pannónia, császár, hadvezér, őrtorony, borostyánút, Aquincum, barbár, monda, Jézus Krisztus, betlehemi királyok, feltámadás.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló meg tudja különböztetni a történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Ismeri a történelmi időszámítás egységeit. Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon segítséggel felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet. Segítséggel időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit. A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni. Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer.

HON- ÉS NÉPISMERET

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban – a bevezető periódusnak tekintett első négy évfolyamon meghatározott környezetismereti tudásra építve – ismerteti meg a tanulókkal a múltról való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az erkölcstan, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű óravezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak: az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

A hon- és népismeret is az alsó tagozatban megszerzett ismeretanyagra épít. A tanulásban akadályozott tanulók a felső tagozatban ismerkednek meg hazánk fekvésével, fővárosával és annak nevezetességeivel. Megismerik Magyarország jelképeit, a nemzeti értékeket, lakóhelyük történelmi emlékhelyeit, híres személyiségeit. A helytörténeti séták és gyűjtőmunkák segítik elő az ismeretszerzést a gyakorlatban.

Óraszám:

évfolyam	heti óraszám	éves óraszám
5.	1	36

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Az én világom	12	
2. Találkozás a múlttal	12	4
3. Magyarország helyzete	8	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az én világom**	**Órakeret 12óra**
Előzetes tudás	A családdal kapcsolatos ismeretek, élmények.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* időbeli és térbeli tájékozódás, szociabilitás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Családunk története A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? A család múltja és története. Családfa. 1.2. *Az én városom, falum* Elhelyezkedése, földrajzi fekvése. Nevezetességei. Hagyományai. *1.3. A hazai táj. A helyi tudás* Hazánk természeti értékei. *1.4. Gyermekek, diákélet a múltban* Az iskola története, múltja.	Információgyűjtés a családról. Családi ünnepekről beszélgetés. Élettörténetről szóbeli beszámoló. Érdekességek mesélése a családi legendáriumból. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Rajzos, fényképes családfakészítés. Képgyűjtés az adott településről. Térképen való tájékozódás, különböző információk gyűjtése a településsel kapcsolatban. Helytörténeti kiállítás látogatása. Hivatalos honlapon történő tájékozódás. Helyi hagyományokról, történelmi eseményekről információgyűjtés. A településen élő (onnan elszármazott), a tanulóknak	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények. *Természetismeret:* szülők és utódok az élővilágban; hazánk természeti kincsei. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Vizuális kultúra:* a család ábrázolása a művészetekben; helyi kulturális örökség.

	példaképül állítható híres emberek életútjáról beszélgetés, fényképes tablókészítés a legfontosabb információkkal. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. Beszélgetés a személyes és családi kötődésekről a téma tükrében. Beszélgetés hazánk legfőbb tájegységeiről, képek gyűjtése. A nemzeti és a helyi közösség tudásbázisának feltérképezése – tablókészítés a pozitív értékek kiemelésével a legalapvetőbb ismeretek szintjén. Képek gyűjtése, csoportosítása egyszerűbb szempontok figyelembevétel. Rövid szépirodalmi szemelvényekből való tájékozódás, információgyűjtés. Érdekességek gyűjtése a helyi iskola történetével kapcsolatosan. Tablókészítés.	*Életvitel és gyakorlati ismeretek:* makett készítése. *Természetismeret:* tájékozódás a térképen. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, unokatestvér, nagyszülő, dédszülő, rokonság, újszülöttkor, csecsemőkor, óvodáskor, kisiskoláskor, elől, ős, generáció, családfa, családi ünnep, település, város, falu, főváros, táj, haza, hagyomány, diákélet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Találkozás a múlttal**	**Órakeret 12+4 óra**
Előzetes tudás	Az én világom.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési* fókuszok: nemzettudat, empátia.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban *2.2. A paraszti ház és háztartás, a ház népe* Falusi élet a múltban. *2.3. A hétköznapok rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel)*	Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, dédszülőkről; beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények. *Természetismeret:* háziállatok;

A régmúlt idők étkezési szokásai. Ruházkodás a régmúlt időkben. Az emberek mindennapjai. *2.4. Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete* Húsvéti ünnepkör. Pünkösdi ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör. *2.5. Hitélet és közösségi élet* Közösségek az ember világában.	Lehetőség szerint látogatás tájházban. A paraszthéz jellegzetességeinek azonosítása; közvetlen, illetve közvetett forrásból. Beszélgetés a paraszti háztartáshoz kötődő hagyományos életformáról. Tájékozódás a hétköznapi életről régi képeslapok, használati tárgyak, reprodukciós nyomtatványok segítségével. Régi receptek gyűjtése. Beszélgetés a táplálkozás kiemelt szerepéről, különös tekintettel az eltérő életformákra. Információk gyűjtése a pedagógus által válogatott, egyszerűsített visszaemlékezésekből – az adatokból közösen napirend készítése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötötten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti fölelevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományőrző játékokkal való megismerkedés. Beszélgetés az egyén szerepéről a közösségben. Beszélgetés a hit szerepéről a vallásos emberek életében – példákon keresztül. Beszélgetés az alapvető szabályok betartásáról. A közösség pozitív értékeinek összegyűjtése és megbeszélése. Csatlakozási lehetőségek földerítése helyi értékteremtő közösségekhez. A családi közösség szerepeinek feltárása szituációs játékok által.	táplálkozás. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Rajz és vizuális kultúra:* a paraszti világ ábrázolása. *Ének-zene:* népdalok világa. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; életformák; népi mesterségek. *Földrajz:* tájékozódás a térképen; hazánk tájegységei. *Testnevelés:* népi sportjátékok. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyszülő, dédszülő, falu, város, régmúlt, paraszthéz, háztartás, húsvét, pünkösd, karácsony, vallás, vallásos ünnep, néphagyomány, hagyományőrzés, közösség, közösségi élet, értékteremtés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Magyarország helyzete	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Találkozás a múlttal.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A magyar kulturális örökségről való tájékozódás lehetőségének biztosítása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* nemzettudat, erkölcsi érzék.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Az ősi magyar kultúra hagyatéka A magyarok őseiről *3.2. Magyarok a történelmi és mai Magyarország területén* *3.3. Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.* *3.4. Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei* *3.5. A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban*	Beszélgetés a magyar őstörténetről, a legalapvetőbb tudás mentén. Képek gyűjtése a magyar őstörténetről, annak továbbhagyományozódásáról a népművészetben. A témához kapcsolódó rajzkészítés. Múzeumlátogatás. Érdekességek földerítése az írott forrásokból, különös tekintettel a nép nevére, nyelvére stb. Beszélgetés a történelem szerepéről a nemzet életében. Információgyűjtés a történelmi Magyarország területén élő magyarok mindennapjairól. A magyarlakta területek azonosítása, határon túli tájegységek, magyar városok megnevezése a térképen. Beszélgetés a történelmi Magyarország területén élő, a tanulók számára példaképül állítható híres emberek életútjáról , fényképes tablókészítés. A magyar néprajzi tájak megnevezése, megkeresése a térképen. A tájegységek csoportosítása jellegzetességeik és legismertebb településük szerint. A nemzeti kisebbségek azonosítása, anyaországukról való ismeretek, érdekességek gyűjtése, tablókészítés kulturális értékeikről, néphagyományaikról. Néhány alapvető formula elsajátítása a nemzeti kisebbségek nyelveiből (pl. köszönés, búcsúzás). A szomszédos országok	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szépirodalmi szemelvények. *Természetismeret:* az ősmagyarok természeti környezete; a magyar természeti örökség. *Matematika:* számítások alapműveletekkel; mértékváltások, hosszúsághoz kötődő számítások. *Rajz és vizuális kultúra:* ősmagyar művészet; a határon túli magyarság kulturális öröksége. híres magyar művészek. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; népi mesterségek. *Földrajz:* tájékozódás a térképen; hazánk és a történelmi Magyarország

		felsorolása, fővárosuk megnevezése, térképen való azonosításuk. A magyar örökségnek tekintett természeti és épített kulturális örökségről adatok, információk, képek, érdekességek gyűjtése, csoportosítása. Múzeumlátogatás, tanulmányi kiránduláson való részvétel. Beszélgetés a magyar tudomány és kultúra eredményeiről, különös tekintettel a nemzetközi hírnevet szerzett tudósokra és művészekre. Ismeretterjesztő filmek, filmrészletek megtekintése a témával kapcsolatosan. Tablókészítés.	tájegységei. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Őstörténet, ősművészet, néphagyomány, nemzeti kisebbség, történelmi Magyarország, Kárpát-medence, anyaország, kulturális örökség, tudomány, kultúra.		

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló ismeri Magyarország nemzeti hagyományait és értékeit. Fogalmi képet alkot arról, hogy a magyar kultúra az európai művelődés szerves részét alkotja; ismeretekkel rendelkezik szűkebb és tágabb környezetének múltjáról és jelenéről. Hazánk főbb tájegységeit megkülönbözteti, azokhoz kapcsolódva néhány jellegzetességről szóban és/vagy írásban, néhány mondatban beszámol. Nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról, különös tekintettel a régmúlt idők hétköznapjaira, ünnepnapjaira. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, azokat tiszteli és őrzi. Ismeretekkel rendelkezik a történelmi Magyarország területén élő honfitársaink múltjáról és jelenéről; a magyarlakta területeken élő közösségek értékteremtő munkájáról. A magyar kultúra és tudomány világban elfoglalt helyéről alapvető ismeretekkel rendelkezik, a nemzetközi hírnevet szerző művészek és tudósok közül néhányat megnevez, munkásságuk iránt érdeklődik. Folyamatosan erősödő nemzeti identitástudattal rendelkezik.

TERMÉSZETISMERET

A tantárgy tanítása során a következő nevelési célokat valósítjuk meg: szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a feladattudat erősítése. A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése. Éntudat és énkép fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása. A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése. A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és a megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

A kulcskompetenciák közül kiemelendő a szókincsfejlesztés, szövegértés, az információk gyűjtése, feldolgozása, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység. Az IKT-eszközök használata támogatja a tudásforrások keresését és felhasználását, növeli a tanulók motivációját.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása. A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában. A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

Fejezetek	**A tananyag feldolgozásának óraszáma**	**A szabadon felhasználható 10%**
1.Anyag, energia, információ	7	
2. Rendszerek	16	3
3. Felépítés és működés kapcsolata	18	4
4. Állandóság, változás	6	
5.Az ember megismerése és egészsége	8	
6.Környezet, fenntarthatóság	10	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1.Anyag, energia, információ	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokban szerzett ismeretek az élettelen természet anyagairól, halmazállapot-változásairól. Egyszerű információs jelek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Anyag Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik.	Tulajdonságok vizsgálata. Megfigyelések megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható, olvasztható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok megmunkálása.
Halmazállapotok.	A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).	
Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).	
Kölcsönhatások, erők Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben (mechanikai, melegítés, hűtés, halmazállapot-változások, térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hősugárzás),	A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának gyakorlása. Ok-okozati összefüggések felismerése. Jelenségek, változások felismerése, elemzése irányítással.	
Információ Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok).	Irányított megfigyelések az életünket segítő, tájékoztató jelrendszerekről(élelmiszerek,háztartási vegyszerek, közlekedési jelző- és tiltó táblák, internet piktogramok).	

A természet jelzései. Növények jelzései, állatok kommunikációja.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (pl. hervadó növény, kiszáradt fa, kutya, macska hangjelzései).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, információs jel, jelrendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Rendszerek**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokon megszerzett tájékozódási ismeretek. Az időjárás elemeinek ismerete. Az eddig tanult növények, állatok jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analizáló és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér és idő Tájékozódás a lakóhelyen és környékén, hely, irány, távolságok meghatározása. Térkép és földgömb. Világtájak a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Iránytű. Alaprajz, térképvázlat, síktérkép, domború térkép. Hazánk térképe. Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek. Vizek ábrázolása a térképen. Az időmérés lehetőségei, eszközei (óra, perc, másodperc). Időjárás.	Tájékozódási gyakorlatok a lakóhelyen és környékén, az épített és természetes környezetben. Az iránytű használatának gyakorlása. Felszíni formák és világtájak ráismerési szinten. Alaprajzok, egyszerű térképvázlatok rajzolása. A látott, tapasztalt valóság ábrázolása homokasztalon, terepasztalon. Vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök (óra, hőmérő) használatának gyakorlása. Időjárási naptár készítése. Hőmérsékletmérések. Napi és évi változások figyelemmel kísérése, rögzítése.	*Földrajz:* tájékozódás térképen, időjárási jelenségek, napszakok, évszakok.
Rendszer, a rendszer és környezete Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek	Séták, kirándulások során irányított megfigyelések. A tapasztalatok megbeszélése, vázlatok, rajzok, tablók	

környezetünkben. Természetes táj, mesterséges környezet. Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai. Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).	készítése. Megfigyelések végzése, részvétel csoportmunkában (építőjátékok, legózás, terepasztal berendezése stb. során).	
Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok) Élőlények a ház körül. Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.	A gazdaságok hatékony működésének megfigyelése természetes környezetben, tanulmányi séták alkalmával. (komposztálás, trágyázás, állatok etetése, silózás, széna, szalma). A rovarkártevőket pusztító hasznos állatok (énekesmadarak, sün, vakondok), és a biológiai növényvédelem összefüggéseinek felfedezése.	
Szerveződési szintek, hálózatok Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben. Táplálék, energiaellátás, úthálózat. Élőlény és élőhely, a lakóház és a közműellátás.	Példák gyűjtése egy-egy élőhely táplálékláncaira és táplálékpiramisára.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárási naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés kapcsolata**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	Az eddig tanult növények és állatok faji, egyedi jellemzőinek ismerete. Alapvető ismeretek az időjárásról és a földről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Élőlények A virágos növények testfelépítése, életfeltételei (víz, levegő, talaj, napfény, hőmérséklet). Fás- és lágyszárú növények (szilva, szőlő). Szobanövények, kerti növények gondozása. Az állatok általános testfelépítése (egy gerinces és egy gerinctelen testfelépítés összehasonlítása /pl. házi és ház körül élő állatok/).	Egy-egy virágos növény részeinek, testfelépítésének vizsgálata (tulipán, petúnia). Nagyító használata. Rajzos vázlatok készítése. Kísérletek növényekkel (életfeltételek biztosítása, megvonása), elgondolások, következtetések. A növénygondozás alapszabályai, egy választott növény gondozása. Naplóvezetés. Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata. Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja). Tablók, rajzok készítése.	
Életközösségek Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen.	Kirándulások, filmek, képek segítségével az élőlények és élettelen összetevők közötti kapcsolatrendszerek felfedezése.	
Az élővilág rendszerezése Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős…).	Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.	
Föld, Nap, Naprendszer Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése. A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül. A napsugárzás jelentősége.	A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése. Filmek, képek, ábrák elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Állandóság, változás	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A környezet anyagainak felismerése, megnevezése. A tanult mérőeszközök, mértékegységek használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Állapot Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.	Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, felismerése, megnevezése, összehasonlítása. Egyszerű, mindennapi életben használható mérőeszközök alkalmazása. Összehasonlítások végzése (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet).	*Matematika:* mérések, mértékegységek.
Változás Változások környezetünkben Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása. Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.	Példák gyűjtése, csoportosítása, folyamatok megfigyelése, tapasztalatok elmondása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagmegmunkálás.
Kémiai változások: égés, tűzvédelem.	Tűz, égés, kára, haszna, kiinduló anyag és keletkezett anyagok összehasonlítása.	
Változásokat irányító információk. Tervrajz – házépítés. Útiterv – utazás.	Építőjátékokból, legóból házépítés. Útitervkészítés.	
Egyensúly, stabilitás	Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével a fogalom bevezetése (mérleghinta, hőmérséklet-mérések, hideg-meleg-langyos).	
Folyamat, a rendszerek történetisége Ajándékok, dísztárgyak,	Elemzés, tervezés segítséggel. Kiindulási anyagokból termékek készítése, a folyamatok	

használati eszközök, környezetünk tárgyai.	megbeszélése, a megmunkálás lépései, eszközei. Konkrét tevékenységek végzése, pl. origami, kenyérsütés.	
Újrahasznosítás.	Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 8óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon szerzett ismeretek az ember testéről és az egészséges életmódról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése azegészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, kritikai gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Testkép, testalkat, mozgás Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria.	A rendszeres mozgás és sport hatása és jelentőségének felismerése, összefüggés a mozgás és a normál testsúly fenntartása között. Mozgássérült társak elfogadása, segítése.	*Testnevelés és sport:* edzés.
Önfenntartás Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai.	Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására. Napi étrend összeállítása.	*Természetismeret:* tápanyagok.
Személyi higiénia. *Az érzékszervek védelme és tisztasága. Orvosi ellátás. Fertőző és járványos betegségek, védőoltás.*	Helyes testápolás. Járványos és fertőző betegség esetén a szükséges előírások betartása.	
Egyedfejlődés Az emberi egyedfejlődés szakaszai. Serdülőkori változások.	Felismerés és összehasonlítás jellemző jegyek alapján. A serdülőkorra jellemző tulajdonságok gyűjtése.	

Magatartás Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni. Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe. Kapcsolatok társakkal és a családdal. Az iskolai élet szabályai, házirend.	Közösségi viselkedési normák ismerete. Képanyagok, filmek elemzése. Szituációs játékokban az önismeret fejlesztése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, gyógyítási mód, magatartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Környezet, fenntarthatóság**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Az alsó tagozaton szerzett ismeretek a közvetlen és tágabb környezetünkről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség, az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Globális környezeti rendszerek Környezettudatos magatartás.	Helyes és helytelen magatartások elemzése. Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában (étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés, csomagolás, közlekedés).	
A víz körforgása. Időjárási jelenségek, folyamatok. Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.	Kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése, lejegyzése.	*Földrajz*: időjárás, éghajlat.
Környezeti tényezők Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között.	Az éghajlat és az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megfigyelése, felismerése képek, filmek segítségével	*Technika, életvitel és gyakorlat:* mesterséges környezet.

Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők. Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhöz, feltételekhez (levegő, víz, talaj, hőmérséklet, fényviszonyok).	Példák gyűjtése a növények, állatok alkalmazkodásáról (növények és fényviszonyok, vízigény, hőmérséklet, állatok, téli álom, kültakaró, költözés).	
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). Szelektív hulladékgyűjtés.	Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése sétákon, kirándulásokon. Részvétel a jeles napok alkalmával rendezett környezetvédelmi megmozdulásokon (szemétszedés).	*Technika, életvitel és gyakorlat:* szelektív hulladékgyűjtés.
A Föld szépsége, egyedisége Hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai. Jellegzetes növénytakarójuk, állatviláguk.	Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek bővítése, érdekességek, értékek felfedezése. A térkép használata, térképismeret. A földrajzi fogalmak ismerete.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:* természeti és kulturális értékek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.	

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végére	A tanulók ismerjék a gyümölcsöskert életét tavasztól őszig, tudjanak felsorolni gyümölcsöskert növényeit. Ismerjék fel a haszonállatokat, háziállatok (szarvasmarha, sertés, baromfi, ló, kutya, macska, egér), rovarokat.(házi légy, keresztes pók, háziméh, cserebogár) - Tudják csoportosítani és megkülönböztetni a szántóföldi növényeket (búza, kukorica, gabonafélék), a kultúrnövényeket (paradicsom, paprika, sárgarépa, petrezselyem, fejes káposzta és rokonai, vöröshagyma) és a gyomnövényeket. Ismerjék fel, hogy az egészséges táplálkozás egyik összetevője az egészséges táplálkozás. - Ismerjék a környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszereket. Aktívan vegyen részt a környezetvédő tevékenységekben. - Tájékozottak legyenek a Naprendszerről, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat elemi szinten.(felszíni formák, hazánk nagy tájai, szárazföld vizei, felszín alatti vizek). Tudatosan óvják vizeink tisztaságát. - Ismerjék a kölcsönhatásokat, változásokat, folyamatokat a mindennapi környezetben.

ÉNEK-ZENE

5–8. évfolyam

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítéka, az egyén szocializációjának döntő mozzanata. A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit. Hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérző képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az értékközvetítés és az értékőrzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékosságból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncert-pedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	2	72
6.	2	72
7.	1	36
8.	1	36

5–6. évfolyam

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) oktató-nevelő munkája során a tanulói tevékenységek középpontjába az alapkészségek megerősítése, a tudásgyarapítás, az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlesztése kerül. A tantárgyi tartalmakat, tevékenységeket, feladatokat a fejlődés egyéni üteméhez igazítjuk.

Az ének-zenei oktatás hangsúlyozott célja ebben a szakaszban az énekes és zenehallgatási kultúra továbbfejlesztése, a zenei műveltség alapozása, a zenei ízlés formálása.

A dalokon, zenéken keresztül a pozitív erkölcsi tapasztalatok bemutatásával erősítjük tanulóink felelősségtudatának kialakítását, igazságérzetük kibontakoztatását, fejlesztjük az együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, önfegyelem készségét. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét egyrészt önmagukhoz, másrészt szűkebb és tágabb környezetükhöz is. Tantárgyunk tananyagának megismerése során, a művelődési, kulturális értékek elsajátításával tudatosul a nemzeti összetartozás érzése. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében a tantárgy szerepe a megfelelő személyiség- és közösségfejlesztés. Az éntudat, énkép, önismeret fejlesztése, a társadalmi beilleszkedést segítő belső kontroll erősítése, önbizalom-fejlesztés megvalósul a sikeres énekórai munka segítségével. A családi életre nevelést a harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítésével, a népdalok, népszokások ismeretével segítjük. Az egészséges és tudatos életmód kialakítása kiemelt feladatát, a mozgáskultúra, mozgáskoordináció erősítését a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével segíti a rendszeres ének-zenei munka. Az önkéntesség terén különös jelentőségű az együtt érző, segítőkész magatartás, a szociális érzékenység fejlesztése, az együttműködés képességének alakítása, az ének-zenei oktatás szociálpedagógiai hatásának felhasználása. A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti és épített környezet iránti szeretet igényének erősítése kapcsolódik a népdalok által közvetített értékrend megismeréséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet ebben a szakaszban a divergens problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztése segíti. Fontos a megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai közé tartozik a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, a ritmushangszerek használata, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel is. Magyar népdalok, történeti énekek, más népek dalainak tanulása és a hallás utáni daltanulás kiemelt feladat.

Feladat a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlása. Ritmikai, dallami és formai elemek tanulása, egyre szilárdabb ismeretek a kottaíráshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok terén, a zenei ismeretek tudatosítása, a formaérzék fejlesztése. Az

alkotó- és önkifejező tevékenység erősítését szolgálja a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlása, az énekes és hangszeres improvizációk megvalósítása.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelt szerepe van a zenei befogadáshoz szükséges képességek erősítésének, a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) fejlesztésének, a belső hallás képességének az egyénhez igazított legoptimálisabb erősítésének változatos és játékos gyakorlatok segítségével. A hatékony, önálló tanulás céljából támogatnunk kell tanulóinkat abban, hogy az énekórákon is legyenek képesek felismerni az új ismeret elsajátításának módját, tudjanak segítséget, tanácsot kérni, legyenek képesek közös munkában, csoportban dolgozni.

A tudatos, irányított zenehallgatás gyakorlása után és közben lehetőséget kell teremteni hangverseny-látogatások, első hangverseny-élmények megszerzésére.

5.évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei reprodukció	35	7
2. Zenei befogadás	30	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció	Órakeret 35+7 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. Zenei ízlés fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával.	

	A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Egyre nagyobb önállóság a kottaírás-olvasás, másolás terén. Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció, figyelem fejlesztése. Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Összefüggések felismerése, alkalmazása. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. ÉNEKLÉS Ünnepek dalai, jeles napok dalai. Rokon népek dalai. Régi stílusú magyar népdalok. Új stílusú magyar népdalok. Más népek dalai.	Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. Örömteli és szorongásmentes éneklés. A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel. Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Részvétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban. A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból. . A Himnusz éneklése. Csillagok, csillagok. Érik a szőlő. Hull a szilva. Hej halászok,	*Magyar nyelv és irodalom:* Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák, érzelmek. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szókincs- és emlékezet-fejlesztés. A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szöveghű tolmácsolása. *Matematika:* Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás,

	halászok. Zöld erdőben, zöld mezőben. Most szép lenni… Tavaszi szél. Kity-rá-kotty mese. Erdő, erdő, de magas. Madárka, madárka. Ó mely sok hal terem. Este van már, késő este.	azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Magyarország történelme. Szokás, hagyomány, szabály, illem. *Természetismeret:* Rendszerek; élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. *Földrajz:* Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. *Testnevelés és sport:* A mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozgások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán. Ritmusjátékok, dalkíséretek szabad és kötött formákban. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.	Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban. Ritmuszenekar megszólaltatása 2-3 szólamban, szabad és kötött formákban. Dalkíséretek létrehozása szabad és kötött formákban. Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése. Részvétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban. Kották kiegészítése. Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása. A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése. Népdalok elemzése, zenei kérdésválasz. A hajlítás hangzása. Hangszerek, zenekarok hangja, hangzása.	
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusértékek	Szilárd ismeretek kialakítása a tanult ritmusokról. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmuselemek, ritmusképletek, a szinkópa – kettes, hármas, négyes ütem. Ritmusírás,- A hangsúlyviszonyok érzékeltetése a ritmusgyakorlatokban. Többszólamú ritmusgyakorlatok megszólaltatása, tájékozódás a szólamok között. Dalkísérés ritmus hangszerekkel. Ritmikai kérdés-felelet. Szilárd ismeretek kialakítása a szolmizációs hangokról, elhelyezkedésükről, kézjeleikről. Zenei olvasás-írás -olvasás, - másolás. Az ötvonalas kotta értelmezése, használata. Dallami elemek olvasógyakorlatok. Könnyű, ismert dallamok lejegyzése.	

		irányítással. *Vizuális kultúra:* Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus. Egész hang és szünet. Pótvonal. Kvintváltás. Hajlítás. Utószolmizálás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével. A hangszínhallás fejlesztése. Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése. Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése. Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése. Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése. Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére. Zenei hangzások elemzése, felismerése. Zenei karakterek megfigyelése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.	Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése zenei részlet alapján. Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai. Különböző stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet révén. *Matematika:* Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. *Vizuális kultúra:* érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.
2.2. ZENEHALLGATÁS Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel. Különféle műzenei formák és műfajok megismerése. Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. . Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	Egyre hosszabb idejű zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult szabályainak betartása. A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése, felismerése. A szülőföld zenéjének megismerése. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése. . /Részletek a középkor és a barokk zeneműveiből. Jellegzetes részek megfigyelése – irányítottan. Dalok,	

	zeneművek kapcsolódása irodalmi, képzőművészeti ismeretekhez. Népi hangszerek. Vivaldi: Négy évszak (Tavasz). Kodály: Vegyeskarok. Erkel Ferenc: Himnusz./	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.	

A fejlesztés várt eredményei	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. Fokozott önállóság a különféle kották használatában. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. Részvétel a tanult népdalok elemzésében. Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Nyitottság a zenei élmények befogadására.

VIZUÁLIS KULTÚRA

5–8. évfolyam

A vizuális kultúra tantárgy közvetlen célja az alkotás örömének, az önmegvalósításnak, a felszabadultságnak a kialakítása a tanulókban, a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével, a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására, ösztönzés segítségével.

A művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, a képzelő-, és az önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, az emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget:

Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból alkotott (akár tanórai, akár intézményi szinten), szervezett kiállítások, amelynek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre.

Kiemelt általános fejlesztési feladat a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élénkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a habilitációs rehabilitációs célú feladatokon túl a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a habilitációs-rehabilitációs tevékenység, ezért van szükség arra, hogy a tantárgy által teljesíthető kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladatokat leírjuk.

A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények,

benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, ezért kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömének felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

A tantárgy jelentős szerepet vállal a kulcskompetenciák fejlesztésében is. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle matériákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A rajz tantárgy alkalmat kínál az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti, és támogatja a társadalmi esélyigazságosság megnyilvánulásait.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók kulcskompetenciának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. Anyanyelvi kommunikáció – a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. A gyermeki alkotások közbeni mérések, becslések, a betöltendő tér tervezése közvetlenül hatnak a matematikai logikai kompetencia fejlődésére. A természettudományos kompetencia fejlesztésére jó alkalom a természet utáni rajzok, festmények készítése. Digitális kompetenciafejlesztésre az interneten való kutatások, „képtárlátogatások”, vizuális fejlesztő játékok adnak lehetőséget.

Óraszámok:

évfolyamok	Heti óraszám	Éves óraszám
5.	2	72
6.	2	72
7.	1	36
8.	1	36

5–6. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek

megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése az 5–6. évfolyamon is kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése érdekében. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömöt nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Baleset-megelőzési szabályok betartása. Adekvát eszközhasználat. Forma megfigyelése és alkotása különféle technikákkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. *Képességfejlesztési fókuszok:* elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS-ALKOTÁS *1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint* Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. *1.2. Alkotás modell/minta alapján* Természeti formák.	*Alkotás* Vonalabsztrakció alkotása, a tárgy formája vonalkövetéssel. Felületritmusok létrehozása. Ritmikus felületek kialakítása. Természeti formák megfigyelése, csoportosítása. *Befogadás* Árnyékhatások megfigyelése, értelmezése. Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a	*Matematika:* szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.

ALKOTÁS *1.3.Szabad alkotások síkban és térben* Tárgyak ábrázolása síkban. Különféle felületek dekoratív felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból.	lapok találkoznak, él keletkezik. Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása. Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Érzések interpretálása saját eszköztárral. A műalkotások által megjelenített érzelmek tudatos megfigyelése. Társakkal közös alkotás, változatos technikákkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. „Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. *Képességfejlesztési fókuszok:* karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS *2.1. Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben* A honfoglaló magyarok művészete, a népművészet. Népi bútorok, szőttesek, hímzések, forma- és színvilágának tanulmányozása. BEFOGADÁS-ALKOTÁS *2.2. Illusztrációk* Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság). Mese szereplőinek	*Alkotás* Néhány alkotás rajzos és szóbeli összehasonlítása az alkotások és környezetkultúra anyaga, valamint az anyagok tulajdonságai alapján. A tanulók alkotásainak vizsgálata, elemzése az érzelmi hatás szempontjából. A tárgyalkotó folyamat lépései a tárgykészítésben. Tárgykészítés agyagból, papírból, textilből. Tárgyértelmezés az érintett korokban és kultúrákban.	*Magyar nyelv és irodalom:* mesék világa, gyermekversek.

megmintázása.	*Befogadás-alkotás* Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközrendszerével. Mese szereplőinek megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhez táj festése – közös alkotással, nagy felületen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Képesség a vizuális élmények többféle csatornán keresztüli kifejezésére. Egyszerű jelenetábrák megértése. Egyszerű piktogram készítése. Plakátok, reklámok értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra. *Képességfejlesztési fókuszok:* megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
ALKOTÁS *3.1. A vizuális kommunikáció eszközei és technikái* Látványszerű ábrázolás modell után. Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével. BEFOGADÁS *3.2. Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés* Alaprajz, metszet, térképrajz. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Tárgyak kereszt- és hosszmetszete.	*Alkotás* Emberábrázolás (mozgó, lépő alak) az emberi test arányainak figyelembevételével. Egyszerű és bonyolult termések ábrázolása és készítése (testesség-, fény-, árnyék megfigyelése) ábrázolása. Egyszerű lapos tárgyak takarásos ábrázolása. Látványok ábrázolása – természeti formák ábrázolása modell után, forgásformák ábrázolása. Egyszerű kompozíciós megoldások létrehozása.	*Matematika:* síkidomok és testek. *Földrajz:* térkép-értelmezési ismeretek.

	Forma színritmusok létrehozása dekoratív jelleggel a tanult technikák és vázolás segítségével. *Befogadás* Formák adott szempontú megfigyelése. Bonyolultabb formák metszetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika). „ Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése. Térképrajz értelmezése. Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre. *Befogadás-alkotás* Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetszetének megfigyelése, vázolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csendélet, valósághű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetszet, hosszmetszet, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy-és környezetkultúra**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Egyszerű papír és agyagtárgyak készítési technikái. Téri viszonyok felismerésére, értelmezése. Esztétikus tárgyi környezet iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS *4.1. Munkavázlat:* A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Díszítés. ALKOTÁS *4.2. Tárgyak értelmezése és készítése* Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísztárgyak.	*Befogadás-alkotás* Precíz alkotó folyamat végig vitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban. *Befogadás* Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalkotásban. *Alkotás* Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísztárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.	*Magyar nyelv és irodalom:* vázlat készítése; a leírás műfaja. *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok megmunkálása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – egyenletes foltot satírozással létrehozni, – ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, – felismerhető képet készíteni, – műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, – emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, – segítséggel színkeverés temperával, vízfestékkel, – formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), – vázlatszerű ábrát készíteni, – egyszerű alaprajzot értelmezni, – funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, – képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni, – törekedni munkája igényes kivitelezésére, – tárgyat készíteni az általa választott technikával.

INFORMATIKA

5–8. évfolyam

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja az informatikai műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során az informatikai szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen az informatikai eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékosságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanulásnak a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerzés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerzés, -feldolgozás, -tárolás és -átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitális adatbázis-rendszer és az oktatóprogramok célirányos használata során a tanulók önértékelési képességei fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és a közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé.

Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

Az informatika tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szókincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható. Az informatikai nevelés segíti az egészségvédelmi szokások helyes normáinak kialakulását, fejleszti a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességét.

Az informatikai kompetencia fejlesztése közben a tanuló megismeri önmagát és saját lehetőségeit, a multimédiás technikák megismerése új lehetőséget nyit számára az

ismeretszerzési folyamatban. A szociális kompetenciával szoros összefüggésben kerül sor a felnőtt élethez szükséges közügyekben való tájékozódás gyakorlására.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	1	36
6.	1	36
7.	1	36
8.	1	36

5–6. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma- és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkezes gépelés megalapozása.

A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

5. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Informatikai eszközök használata	7	
2. Alkalmazói ismeretek	7	4
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	8	
4. Infokommunikáció, információs társadalom	5	
5. Könyvtári informatika	5	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Informatikai eszközök használata	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Számítógép fő részeinek ismerete. Billentyűzet és egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése és használata. A megismerő tevékenység kompenzálási technikáinak megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Bemeneti, kimeneti perifériák. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. A számítógép működtetése: egér és billentyűzet funkciói. Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek. Programok ablak-gombjai.	A számítógép története. A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete. Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock. Alfanumerikus billentyűk megismerése: írásjelek és szóközbillentyű. Egér használata: kijelölés. Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, szókincsbővítés. *Vizuális kultúra:* esztétika. *Matematika:* tájékozódás térben és időben, viszonylatok. *Természetismeret:* balesetvédelem, egészségvédelem.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret óra 7+4
Előzetes tudás	Egyszerű grafikus és szöveges felület ismerete, használata egyszerűbb estekben. Tapasztalatok a közhasznú információk gyűjtésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű rajzos és szöveges dokumentum. Dokumentum elnevezése. kijelölés törlés másolás tükrözés megadott ábra rajzolása	kijelölés törlés másolás tükrözés megadott ábra rajzolása Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, rövid szöveges dokumentumok készítése.	*Magyar nyelv és irodalom:* billentyűzet, kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, nagyságok, esztétika. *Matematika:* tájékozódás síkban, viszonylatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* környezettudatosságra nevelés.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Kurzor, , dokumentumnév, táblázat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására való törekvés. Egyszerű hétköznapi algoritmusok értelmezése és végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése. Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése .	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása. Irányok a képernyőn	Irány-billentyűkkel az irányok gyakorlása. Szem-kéz koordinációs játékok.	*Matematika:* sorrendiség. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejezőképesség. *Technika, életvitel és gyakorlat:* napirend. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.
3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai.	Ismétlődő utasítások végrehajtása – betűk, számok, alakzatok előállítása. Adatok, ötletek gyűjtése. Lejátszás, algoritmusok módosításával, tanári segítséggel. Algoritmikus játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A tanulók életkorának megfelelő, ismert elektronikus média, eszközök felismerése, használata önállóan vagy segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre. Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül. Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkornak megfelelő számítógépes információhordozók. 4.2. Az információs technológián alapuló	Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés. Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, fogalmazás.

kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika. 4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett. 4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.	tanár, illetve felnőtt segítségével. Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése. További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Könyvtári informatika**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel a tanuló életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása. Az évfolyam szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Igény a szabadpolc használatára. Tájékozódás az iskola könyvtárában – segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel. Olvasási képesség fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Információhordozók leggyakoribb típusai a mindennapi életben. Könyvtári szolgáltatások. Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai. Katalógus. Keresés szerző és cím alapján.	Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése. Szabadon választott újság, könyv kikeresése. Ajánlott könyv megkeresése. Beszélgetés a választott könyvről. Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.	*Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz; matematika:* könyv használata, információkeresés.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia.

A fejlesztés várt eredményei	A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. A kijelölés, törlés, másolás, tükrözés, megadott ábra rajzolása szükség esetén tanári segítséggel. Szabálykövető magatartás. Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel. Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy tanításának célja a tanulók közvetlen környezetében szerzett tapasztalataikból kiindulva kialakítani a pontosabb, tudatosabb eligazodásukat a technika, a társadalom és a munka világában. A kerettanterv épít a NAT-ban megfogalmazott alapelvekre, kiemelt fejlesztési területekre és figyelembe veszi az abban kijelölt fő feladatokat.

A tantárgy a fejlesztési feladatok vonatkozásában szintetizáló tevékenységet tölt be. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulók életmódjának, szokásainak, magatartásformáinak alakítása próbák és gyakorlási lehetőségek során történjen. A pedagógus a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együtteseinek figyelembe vételével járul hozzá a kommunikációs, cselekvési és szociális kompetenciák kialakításához. Feladata az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre késztetéssel elsajátíttatni.

A tantárgy kiemelt habilitációs és rehabilitációs feladatai közé tartozik a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása. A cselekvőképesség fejlesztése, az önellátás kialakítása érdekében a fejlesztés a megfelelő technikák elsajátítására fókuszál, a motorikus képességek fejlesztését állítva a középpontba. A munkához való helyes viszonyulás kialakításához szükség van az akaraterő, kitartás tudatos fejlesztésére, a reális énkép, önismeret kialakítására. Támogatni-segíteni kell a tanulókat a távlati lehetőségeik felismerésében, az önfejlesztő magatartás elfogadásában és gyakorlásában is.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	2	72
6.	3	108
7.	3	108
8.	3	108

5–6. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében az 5–6. évfolyam fókuszál a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra építve. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység, melyben előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon mindvégig jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A nevelési folyamatban jellemző az egész személyiség fejlesztésére való törekvés. A pedagógiai munka középpontjában a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegóvás problémakörének felismerése áll, a személyes lehetőség és szerep ki- és megtalálása és gyakorlása az életvezetésben, az egészség megóvásában. Az életvezetési problémák felismerése kiterjed a családi környezetre is

5. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	9	
2. Anyagok alakítása, modellezés	10	7
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	10	
4. Fonás, szövés alapjai	36	
Összesen	**72**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Gyakorlottság az önkiszolgálásban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).	*Természetismeret:* A serdülőkor sajátosságai. Összefüggések felismerése az étkezés minősége és az egészség között.
Saját ruhanemű gondozása	Fehérnemű-használat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).	
Étkezés	Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta, üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).	
1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiénéje)	Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése, helyes magatartás kerékpározás közben.Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A kerékpár részei – hibajavítás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Anyagok alakítása, modellezés	Órakeret 10+7 óra
Előzetes tudás	Elemi munkaszokások ismerete, helyes testtartás, rend, balesetvédelem, anyagtakarékosság jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömének biztosítása. Esztétikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Papírmunkák	Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás,), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).	*Vizuális kultúra:* alkotás változatos technikával. *Matematika:* mérés, becslés, kicsinyítés, nagyítás. *Informatika:* alkotások dokumentálása (digitális fénykép). *Természetismeret:* szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás.
2.2. Drót, zsineg, fonal, alufólia alakítása	Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás. Varrás alapöltéseinek elsajátítása (láncöltés, férc, kézigépi varrás).	
2.3. Természetes anyagok használata	Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás). *Természetes anyagok átalakítása – anyagvizsgálatok, anyagok csoportosítása. A fa feldolgozása. Léc darabolása, faragása.A népművészet hagyimányai – a természetes anyagok megmunkálása. Egyszerű szövési technikák munkalépéseinek megfigyelése, tanulása.Tárgykészítés textilből, filcből.Gomb, kapocs felvarrása, keresztszemes öltés.*	
2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték	

	felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).	
2.5. Gyertyaöntés	Előkészületek (forma-, parafin, színezékek és illatok) Olvasztás (előírások betartásával). Hűtés, formázás, öntés. Befejező műveletek. Ünnepkörökhöz kapcsolódva (karácsony, húsvét, nemzeti ünnepek, anyák napja..) gyertyák kialakítása	
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elveinek elfogadása. Igény a környezet rendjére. Elemi szintű takarékossági technikák ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Egészség-betegség:	Különféle szituációk	*Természetismeret:*

betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód	feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).	Viselkedés betegség esetén. Veszélyeztető magatartásformák felismerése. A károsító szerek elutasítása. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés. *Informatika:* gyűjtőmunka az internet segítségével. *Matematika:* műveletek végzése, költségvetés.
3.3. Takarékos energiafogyasztás	A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során alkalmazható takarékossági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).	
3.4. Házimunkák Lakásgondozás	Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.	
Ételkészítés	Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).	
3.3. Gazdálkodás	A család költségvetése, bevétel, kiadás. Közüzemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztaltak elemzése). Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.	
Vásárlás	Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont, internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, zsír, szénhidrát, vitamin, kondicionálás, energiafajta, házimunka, eszköz, tevékenység, költségvetés, bevétel, kiadás, banki művelet, kölcsön, kamat, határidő, akció, leértékelés, kedvezmény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Fonás, szövés alapjai. Szőnyegszövés	Órakeret 36/ óra
Előzetes tudás	A szövés története, felhasználhatósága. Az anyagok eredete: természetes és mesterséges.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fejlessze a tanulók kézügyesség, szín, forma és arányérzékét vizualitását és kompozíciós képességét. Önállóan felismerjék, megelőzzék és kiküszöböljék a szövés során alőforduló hibákat. A tanulókat a szövés aorán sikerélményhez juttassa.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.0. A szövés története 4.1. Alapanyagokról (természetes és mesterséges) természetes: növényi:, len, gyapot, kender, állati: gyapjú, selyem mesterséges: cellulóz és szintetikus 4.2. Körmönfonások - sodrás - hurkolás - laposfonások (páros, páratlan) - gömbölyű fonás több szálb 4.3. Apró eszközökkel történő fonás, szövés. Fonások: - lyukastáblával - kallanytyúval - orsóval - rokkával - szarvacslával - villával törénő fonás Szövések: - Vessző segítségével - kartnpapíron - faeszközökkel (szádfa,	A munkafolyamatok helyes sorrendjének kialakítása. A szövés eszközeinek felszereléseinek és azok használatának működtetésének ismerete. Minőségi előírások betartása. A szövés eszközeinek (keretek, szövőszék..) és a szövőeszközök karbantartása, az esetleges meghibásodás esetén alkatrészek cseréje, pótlása.	Természetismeret: Régi mestertégek élhetősége a mai világban. Alapanyagok előállítása, természetes (len, pamut), állattartás (juh), lehetőségei. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés. Informatika: Gyűjtőmunka az internet segítségével. Videózás. Matematika: Műveletek végzése, mérési és számolási feladatok.

fakeret, karmantyúfa...) 4.4 Szövés tüskén: - felvetőszál befűzése - anyagelőkészítés (válogatás, kötözés, gombolyítás) - szövés - csomozás (eldolgozás)		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövőszék alkatrészeinek és a szövés eszközeinek ismerete. Alapanyagok. Balesetvédelem, munkavédelmi előírások.
fejlesztés várt eredményei	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében. A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniás szokások bevezetése. Önállósulás a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása. Legyen ismerete a tömegközlekedésben az információk megszerzéséről. Új anyagok és újabb technikák megismerése a tárgyak alakításához, modellek készítéséhez. Használja a szükséges szerszámokat, eszközöket balesetmentesen. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése. A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről. A mintadarab pontos elkészítése. A tanult technikák alkalmazásával, ügyelve az esztétikus kivitelezésre. A gazdálkodással és pénzhasználattal kapcsolatos fogalmak megismerése

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön tematikai egységben tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjék, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helytállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékosság szerepe kisgyermekkortól az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportág-specifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentieken kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképesség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömének felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az

önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

Óraszámok:

évfolyamok	Heti óraszám	Éves óraszám
5.	5	180
6.	5	180
7.	5	180
8.	5	180

5–6. évfolyam

A testnevelés és sport tantárgy célja e szakaszban a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás örömének biztosítása, az egészséges életmódra nevelés, az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség további korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök megszilárdítása.

Az órák feladata, hogy az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferhatást fejtsen ki a tanuló egyéni boldogulására.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók kulcskompetenciáinak fejlesztését széles körűen szolgálja a testnevelés és a sport. A testnevelésórákon vagy szabadős sporttevékenységek keretében életszerű alkalmak kínálkoznak az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására, a tantárgy szakkifejezéseinek fogalmi tisztázására és a szókincsbővítésre. Az anyanyelvi kompetencia művelésében a vizuomotoros koordináció, a

lateralitás, a szerialitás biztonságos alkalmazása – amely gyakorta még felső tagozaton is gondot jelent – a testnevelés óráinak jelentős részét adják.

A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért való felelősségvállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelésórákon, sportfoglalkozásokon.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	A legfontosabb kézi- és tornaszerek ismerete és használata. Vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozgásműveltség fejlesztése. Mozgásigény fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok. *1.2. Gimnasztikus mozgás* zenére (zumba) Járások. *1.3. Atlétika* Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. *1.4. Küzdő – húzó játékok* *1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére*	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok. Négy ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda. Egyensúly-gyakorlatok. Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással.	*Matematika:* szerialitás és relációk. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, egészséges életmód. *Ének-zene:* zenehallgatás.

	Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Mozgássorok végrehajtása vezényszóra. Irány- és ütemtartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. *2.2. Torna* Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, bordásfalon. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. *2.3. Atlétika* Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások.	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, pozitív higiénés szokások.

Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. *2.4. Úszás* Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások, rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig űzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Labdás játékok: Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda. *3.2. Népi gyermekjátékok és*	Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok, hagyományőrző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Hon-és népismeret:* népi gyermekjátékok, néphagyományok. *Történelem,*

néphagyományok Futó és fogójátékok taktikai elemekkel. *3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek*	szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	*társadalmi és állampolgári ismeretek:* ókor, Görögország, Olimpia.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny. *4.2. Labdás versenyek* Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: – labdarúgás – kosárlabda – kézilabda – zsinórlabda.	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Természetismeret:* egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret (folyamatos)
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. A mozgás mint életforma Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). *5.2. Testi-lelki egészség* Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. *5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok figyelembe vételével)* Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás,	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, higiénia, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok,	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Természetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. *5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció* A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret** **(folyamatos)**
Előzetes tudás	Egyszerű tánclépés utánozása bemutatás után és /vagy szóbeli instrukció alapján. Testhelyzet és változásainak érzékelése. Képesség gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. A tánc mint művészet – elmélet Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése. *6.2. Mozgásos dramatikus és énekes játékok* Kézjátékok.	Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Térbeli alkalmazkodás. Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.

Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz). *6.3. Népi, táncos gyermekjátékok* Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgatós típusú lépések; forgatós mozgáscsoportjai). Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok). A társastánc etikettjének néhány alapeleme. *6.4. Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból* (Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága; szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.)	Az együttmozgás élményének megtapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok: induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar“vezetéssel”. “Vakvezetéses” gyakorlat - folyamatos vezetésipont-váltással. Járás-fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan. Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, szalon- és modern tánc, élmény, etnikum, ritmus, tempó, etikett.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – összetett mozgások, 4–-ütemű tornagyakorlatok végrehajtására, – a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, – a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával, – a labda átvételére és átadására, – a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, – higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, – egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, –

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRÁK

5–8. évfolyam

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Fejlesztési céljaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagnak értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai kereteként, a tanulók közösségi életének fórumaként segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

A tantárgy tematikai egységei szorosan kapcsolódnak a fejlesztési területekhez, azaz minden tematikai egység az egyes fejlesztési területek szempontjából kiemelt jelentőségű: közösség és személyiség – erkölcsi nevelés, önismeret és társas kultúra fejlesztése, családi életre nevelés; tanulás és munka – a tanulás tanítása, pályaorientáció; ember és társadalom – állampolgárságra, demokráciára nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, nemzeti öntudat, hazafias nevelés; egészséges életmód – testi, lelki egészség, médiatudatosság.

Az osztályfőnöki órák célja a gyermekközösségeknek és az egyes tanulók személyiségének fejlesztésével a közösség és az egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való helyes viszonyának megalapozásával, a tanulók erkölcsi tulajdonságainak, meggyőződésének formálásával, az egyéni és a közösségi érdekek összehangolásával fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítését.

Az osztályfőnöki órán folyó munka hozzájárul – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Az osztályfőnöki órákon kiemelt szerepet kap az önismeret, az önelfogadás és az önfejlesztés. Biztosítani kell a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldásait segítő feladatokat. Az értékek életünkben meghatározó szerepének, az értékek védelmével kapcsolatos felelősségnek a tudatosítása mellett a közvetlen környezet humán értékeinek keresése is a feladatok közé tartozik. Lehetőséget kell teremteni a serdülőkor testi-lelki változásaival kapcsolatos saját élmények, vélemények megvitatására.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tanulók közvetlen és közvetett úton is szerezzenek tapasztalatokat a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Olyan helyzetek megteremtése is feladat, melynek során felkészítjük a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Tapasztalatokat gyűjthetnek a munka világáról, a szakmákról, ezáltal segíthetjük a pályaválasztásukat, a reális életcélok megfogalmazását, célkitűzését.

Az osztályfőnöki órák a tantervi tartalmakon túl jelentős színterei az aktuális kérdések, események feldolgozásának. A kerettanterv olyan arányos tartalommeghatározást érvényesít, amely lehetővé teszi az egyes közösségek, az eltérő felkészültségű, fejlettségű, érettségű tanulók számára a válogatást, a felhasználó által történő konkretizálást, olyan tevékenységmegválasztást, amely az aktualitásokhoz illeszkedő feldolgozást is lehetővé teszi.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	1	36
6.	1	36
7.	1	36
8.	1	36

5–6. évfolyam

A két évfolyam fókuszában az áll, hogy a tanulói aktivitást serkentő módszerek alkalmazásával támogassa a tanulók önmagukért és a társakért való felelősségvállalását, annak megélését, hogy a társak és az egyén egymásra vannak utalva, ennek következményeként a másokért vállalt felelősséget átérzik, vállalásaikért helyt állnak, elfogadják, hogy a szabályok értük és a közösség védelméért vannak.

A tanulók felismerik jellemző tulajdonságaikat, jártasságot szereznek a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak alkalmazásában. Segítséggel keresnek olyan, az egyéni jellemzőikhez illeszkedő kikapcsolódást, szabadidős tevékenységet, amely hozzásegíti őket a testi, lelki egészség megteremtéséhez, képesek lesznek felismerni és segítséggel megfogalmazni érdeklődési körüket, amelyeket hozzá tudnak rendelni egyes tevékenységekhez, foglalkozásokhoz. Az osztályfőnöki órák fókuszálnak a családban betöltött szerepekre, a családi tevékenységrendszer jellemzőire, az egyes szerepekhez illeszkedő felelősségvállalás jellemzőire és arra, hogy a tanulók gyakorolják a különbségtételt a jóra ösztönző és a destruktív megnyilvánulások, jellemzők között.

5. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok
1.Közösség és személyiség	9
2.Tanulás és munka	9
3.Én és a társadalom	9
4.Egészséges életmód	9
Összesen	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Közösség és személyiség	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Az én és mások reláció felismerése, az évfolyamszintű társas kapcsolatok alakulásának figyelemmel kísérése, megállapítások, észrevételek megtétele. Az iskolai szabályok betartásának, a szabályok alkalmazásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése. Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése. Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, -nyilvánítás, vitakészség, felelősség.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. Önismeret: tulajdonság, viselkedés, önmegfigyelésen alapuló felismerés, befolyásolás 2. Közösségek, amelyekben élek: iskola, évfolyam, család	Saját élmények gyűjtése, feldolgozása. Tulajdonságlista készítése, értelmezése. Az évfolyam mint közösség. A közösség életét befolyásoló szabályok szerepe az iskolai életben. Társas kapcsolatok az évfolyamban, a kapcsolatok kialakulása, alapvető illemszabályok betartása. A család mint egység, kapcsolatok, szerepek, feladatok. A közösség céljai, feladatai. Felelősségtudat, lelkiismeretesség a társainkhoz, a családtagokhoz fűződő viszonyban.	*Hon-és népismeret:* az én világom.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tanulás és munka	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Az önmegfigyelés, mások megfigyelése alapján megállapítások megtétele, következtetések levonása. Irányított, önálló tanulás, munkavégzés képessége. Különböző foglalkozások ismerete.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése. Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése. Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. A tanulás: motívumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők. A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák. 2. A munka: munkavégzés a családban, az iskolában. A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés.	A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások. Tanulási szokások, módok, technikák, az önismereten alapuló tanulási módszerek kialakítása, kimunkálása, a tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása. A tanulás megtervezése, naplóvezetés a tapasztalatokról.	*Életvitel és gyakorlati ismeretek:* foglalkozások, mesterségek; család, háztartási munka.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figyelem, koncentrálás, értékelés, önértékelés, tervezés, szervezés, választás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Én és a társadalom**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri és egymástól jól elkülöníti az egyes társadalmi színtereket. Felismeri helyét és ismeri szerepeit a különböző közösségekben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző színtereken zajló társadalmi eseményekben. Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben. *Képességfejlesztési fókuszok:* konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Életem színterei: az otthon, az iskola, a lakóhely – A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai – Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok – A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei	A család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; a család feladatai. Munkamegosztás a családban, szokások, ünnepek a családban. Alkalmazkodás az iskola rendjéhez, társakhoz, tanárokhoz; az iskola törvénye: a Házirend; az iskola hagyományainak megismerése, ápolása. A helyi társadalmi eseményekről	*Hon-és népismeret:* az én világom.

	tájékozódás a médiumokon keresztül, személyes részvétel. Nemzeti ünnepeink: március 15.; augusztus 20.; október 23., az ünnepek helyi aktualitásai, helytörténeti vonatkozások, történelmi emlékhelyek megismerése, személyes részvétel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészséges életmód**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri legjellemzőbb tulajdonságait, különbséget tesz pozitív és negatív tulajdonságok, viselkedések között. Fogékony mások véleményére, képes kulturált véleményalkotásra. Képes megfigyelni érzéseit, nyitott mások érzései iránt. Ismeri az egészséges táplálkozás, a sport jelentőségét.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása. Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése. *Képességfejlesztési fókuszok:* önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Lelki egészség: énerősítés, belső egyensúly. Testi egészség: étkezés, **te**stedzés, sport**, ki**kapcsolódás, regenerálódás**.**	Önmaga bemutatása, „ez vagyok – ez voltam”: fotók a múltról, a családról, a gyermekkorról. Adatok gyűjtése önmagáról. Pozitív tulajdonság, képesség. Pozitív tulajdonságok erősítése, negatív tulajdonságok leküzdésének technikái. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok. A test, lelki egészséget veszélyeztető szokások, szenvedélyek. Szabadidő eltöltésének, a személyiséget építő lehetőségeinek felismerése, kikapcsolódás, szórakozás, tanulás.	*Természetismeret:* az ember megismerése és egészsége.

	Építem önmagam: egészséges életrend, napirend.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Én-énerő, lelki egészség, testi egészség, akaraterő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.	

A fejlesztés várt eredményei	Fejlődött a tanuló önismerete, reális önértékelése. Nyitottabb lett a társas kapcsolatokra, szociális érzülete kialakulóban van. Vállalásaiért, cselekedeteiért felelősséget érez. Tanulása megszervezéséhez a segítséget elfogadja, fejlődött feladattudata. A hagyományok ápolásában tevékenyen részt vesz. Ismeri és próbálja betartani az egészséges életmód szabályait.

6. ÉVFOLYAM

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

6. évfolyam	
Témakörök	**Javasolt óraszámok** 4 óra/hét (144)
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos
Olvasás, az írott szöveg megértése	folyamatos
Írás, szövegalkotás	folyamatos
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	36
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	folyamatos
Összesen:	**144**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szókincs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókincs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reproduktív beszéd képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs képesség: szókincsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Beszédtechnika: a) a helyes beszédlégzés b) megfelelő beszédhang, hanglejtés c) pontos artikuláció d) ritmus, tempó e) időtartam f) hangsúly, hangerő g) szünet h) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. Metakommunikáció: – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. Beszéd(meg)értés: a) szavak b) mondatok c) szöveg szintjén. Beszédkészség. Kommunikációs helyzet: – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, Az elemi udvariassági formák ismerete és alkalmazása. – vita, – kérés, – kérdés.	A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőkészség erősítése. A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése. Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása. A reproduktív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása. Tanult szövegek kifejező tolmácsolása. Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása. Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analizálás-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások. Vers- és prózamondás.	*Ének-zene:* ritmus, hangképzés, légvétel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Artikuláció, beszédértés, beszédlégzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.	Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés.	*Matematika:* szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése.

	Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, szövegalkotás**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően. *Képességfejlesztési fókuszok:* Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókincs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szöveg-átalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe. Hír (hirdetés). Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Jellemzés tipikus jegyei. Jellemzés szerkezete. Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog Üdvözle tírása.	Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő	*Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése. *Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat:* finommotorika fejlesztése. *Informatika:* kommunikációs technikák.

	szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele. A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása. Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése. Szöveg átalakítása: – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban. Címalkotás. Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése, megfigyelése, készítése. Leírás készítése, átalakítása bővítéssel, szűkítéssel. Olvasottakról vázlat készítése. Jellemzésből leírás, elbeszélés megfogalmazása, rögzítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni. Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra. A tanult szófajokban tud csoportosítani. Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BETŰK: Magánhangzók, mássalhangzók. Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés). SZÓELEMEK, SZAVAK: Szófajok: – főnév – melléknév – számnév – névmás – ige. Jelző szerepe a szövegben. SZÓSZERKEZETEK: – alárendelő szószerkezet – mellérendelő szószerkezet. MONDATOK Mondatok átalakítása: – tőmondat alkotása – bővített mondat. Mondatalkotás. Szófajok, szavak mondatbeli funkciója. SZÖVEG Szövegalkotás.	Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Szavak csoportosítása szófajuk, jelentéstartalmuk alapján. Gyűjtés, csoportosítás. Szavak átalakítása: – képzéssel – jelezéssel – ragozással. Szószerkezet alkotása, átalakítása. Szószerkezetek keresése, gyűjtése irodalmi szövegből. A szószerkezetek felismerése a mondatokban, azok ki/beemelése a mondatokból/mondatokba. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása. Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondatalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* kutató munkában a lexikonhasználat, betűrend gyakorlása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA MŰFAJOK: DAL: Petőfi Sándor: Reszket a bokor mert… Feldolgozásra ajánlott művek: Kosztolányi Dezső: Este, este Gazdag Erzsi: Hófarsang Petőfi Sándor: – Fa leszek, ha – Befordultam a konyhára – Megy a juhász szamáron – Füstbe ment terv – Anyám tyúkja Csoóri Sándor: Moziba megy a hold Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz Szabó Lőrinc: Hajnali rigók MŰFAJOK: MESE, MŰMESÉK, MÁS NÉPEK MESÉI Feldolgozásra ajánlott művek: Válogatás magyar népmesegyűjteményből. Grimm: Békakirály, Holle anyó H. C. Andersen: A császár új ruhája Aiszoposz: A farkas és a bárány La Fontaine: A farkas és a bárány Mese a kisasszonyról, aki szörnyeteget szeretett (lengyel népmese) A Szépséges Róza (szlovák népmese) Mese egy tojásról (román népmese) A gida-leány (görög népmese)	Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése,	*Ének-zene:* ritmus jellemzői, szerepe. *Vizuális kultúra:* hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. *Erkölcstan:* magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.

Egy öreg király (kárpát-ukrajnai népmese). NÉPBALLADA Feldolgozásra ajánlott művek: *Kőmíves Kelemen*; Kádár Kata MONDA: Feldolgozásra ajánlott művek: Lengyel Dénes: A lacikonyha. Dózsa György párviadala. A nagyidai cigányok. Székelytámad, Székelybánja. Spártai felelet. A dobozi-dűlő. A Szent Anna tó. ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY: *Petőfi Sándor: János vitéz* REGÉNY: Gárdonyi Géza: Egri csillagok Feldolgozásra ajánlott művek: Fekete István: Tüskevár, Lázár Ervin: Bikfi-bukfenc-bukferenc DRÁMA: A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése. Memoriterek: Petőfi Sándor: Füstbe ment terv, Szeptember végén, Nemzeti dal, Föltámadott a tenger Népdal: Elindultam szép hazámból…	csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása. A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, epika, dráma, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló társalgásban részt tud venni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni.

	Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja. Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján. Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja. Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva. A kijelölt memoritereket szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja. Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni. Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

MATEMATIKA

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	60	14
3. Geometria, mérések	40	
4. Függvények, az analízis elemei	20	
5. Statisztika, valószínűség	10	
Összesen	144	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika**	**Órakeret** **folyamatos**
Előzetes tudás	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése. Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Halmazok Évfolyamozás.	Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba. Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján. Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés.	*Vizuális kultúra:* alakzatok, színek, tájékozódás síkban. *Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás. *Természetismeret:* kognitív képességek.
Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz.	Részhalmaz előállítása különféle alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel.	

	Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése. A halmazábra különböző részeinek jelölése jelkártyákkal. Elemek besorolása a halmazábra különböző részeibe.	*Informatika:* problémamegoldó gondolkodás, szimbólumok, jelek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció.
Metszethalmaz.	Személyeknek, tárgyaknak, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése. A halmazábra különböző részeinek elnevezése. Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése. Venn-diagram értelmezése.	
1.2. Matematikai logika Állítások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábra különböző részeiről. Állítások megítélése igazságtartalmuk szerint. Állításokhoz halmazok alkotása. A logikai kifejezések pontos használata. Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata. Logikai „és” fogalmának használata. A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata.	
1.3. Kombinatorika.	Kombinatorikus játékok. Elemek sorba rendezése. Lehetőségek sokféleségének észrevétele. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, metszethalmaz, logikai kifejezés, „és“, „nem“, „egyik sem“, „minden“, „van olyan“, „van, amelyik nem”.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 74 óra**
Előzetes tudás	Jártasság 100-as számkörben. Biztos műveletfogalom 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása. Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása. Megtartó emlékezet fejlesztése. Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számok 1000-es és 10 000-es számkörben.	Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100-as számkörben. Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése. Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Törekvés a matematikai fogalmak pontos használatára. Kétjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Relációs jelek használata. Számok pontos és becsült (közelítő) helye a számegyenesen. Számok egyes, tízes, százas, ezres szomszédjainak megállapítása. Számok kerekítése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, százas, ezres csoportok alkotása.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció, nagymozgások. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás, pénz beosztása. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* évszázadok, királyok neve előtti szám, épületek építési évszáma.
Az 1000-es és 10 000-es számkör. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága.	Helyiérték-táblázat bővítése 1000-ig, majd 10 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése,	

A helyiérték-táblázat szerkezete.	megfogalmazása (tízszerese, tizedrésze; százszorosa, századrésze; ezerszerese, ezredrésze). Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Teljes három- és négyjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz-, száz- és ezer forintosokkal. Számok képzése egy vagy több feltétellel.	*Informatika:* kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.
Római számok: I, V, X, L, C, D, M.	Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).	
Viszonyítás.	Számok összehasonlítása (azonos és különböző nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten.	
A relációs jelek (< > =).	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, százas- és ezres számszomszédok leolvasása.	
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata.	
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten. Bontások lejegyzése.	

Közönséges törtszámok Törtek a mindennapi életben. Törtek rajzos ábrázolása A közönséges törtek összeadása, egész számmal való szorzása, osztása	Törtrészek előállítása tevékenységgel (darabolás, színezés, kirakás). Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállítása- A törtrész kódolása, neve, jele (közönséges törtszám). Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Közönséges törtek írása, olvasása, értelmezése. Közönséges törtek helye a számegyenesen. Egységtörtek összehasonlítása matematikai modelleken.	
Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben.	Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok keresése a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.	
2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Összeadás, kivonás 1000-es és 10 000-es számkörben.	Fejben számolás. Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százasokkal, ezresekkel – az egyjegyű számok analógiájára. Műveletek modellezése.	
A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák.	A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák folyamatos memorizálása. A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással. Szorzások lejegyzése azonos tagú összeadásokkal. Szorzó-, bennfoglaló táblák memorizálása.	
Maradékos osztás.	Maradékos osztás kirakással,	

	lejegyzésük, a maradék jelölése.	
Összefüggések a műveletek között.	Műveletek közötti összefüggések felfedezése. Kerek tízesek, százasok, ezresek szorzása, osztása analógia alapján. Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között.	
Írásbeli műveletek. Összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Két- és háromjegyű számok szorzása egy- és kétjegyű szorzóval. Három- és négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Műveletekben szereplő számok elnevezése. Műveleti tulajdonságok.	Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten. Műveletek eredményének becslése. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Matematikai fogalmak használata. Számológép használata önellenőrzésre.	
Összeadás, kivonás közönséges törtekkel.	Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Az egy egésznél kisebb törtek pótlása egy egészre. Műveletek cselekvésben való értelmezése. Műveletek lejegyzése.	
Egyszerű és összetett szöveges feladatok.	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban). Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Együttes emlékezés adatokra és összefüggésekre. A megfelelő matematikai	

	művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre. Összetett szöveges feladatok értelmezése. Történések megjelenítése matematikai modellekkel. Problémák logikai sorrendjének megállapítása, a megoldás logikai menetének megfogalmazása. Összefüggések megértése, kódolása (számfeladat, számegyenes, táblázat, rajz, nyitott mondat, halmazábra, grafikon). Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 1000-es és 10 000-es számkör számaira. Gyakorlati tevékenységre épülő szabályalkotás. Oszthatósági szabályok felismerése matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres; összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria, mérés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (görbe, egyenes) fajtái. Különböző helyzetű egyenesek (függőleges, vízszintes, ferde). Egyenesek egymáshoz viszonyított helyzete (párhuzamos, merőleges, metsző). Pont és vonal helyzete. Síkbeli alakzatok (háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör).	

	Térbeli alakzatok (kocka, téglatest, gömb). Tükrös alakzatok. Alakzatok tükrözése síktükörrel. Szabvány mértékegységek (100-as számkörnek megfelelő). Négyzet-, téglalap kerülete, területe.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között. Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög.	Egyenes és pont helyzetének vizsgálata. Félegyenes rajzolása, pont elnevezése. Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése. Szögek rajzolása. Derékszög előállítása hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése. A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése. Szerkesztő eszközök használata.	*Vizuális kultúra:* tájékozódás térben, síkban, formaérzékelés, konstruálás, kreativitás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv. *Informatika:* tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás.
3.2. Síkbeli alakzatok Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.	Síkidomok előállítása, rajzolása. Síkidomok tulajdonságainak vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete, átlók száma és nagysága, szimmetria tengelyek száma alapján.	
Szabályos sokszög.	Szabályos sokszögek oldalainak, szögeinek vizsgálata, azonosságok megállapítása. Síkidomok csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Határoló lapok tulajdonságai alapján (alak, nagyság, helyzet) Összehasonlítás adott szempont szerint. Azonosságok, különbségek megfogalmazása.	

3.3. Térbeli alakzatok Testek. Téglatest, kocka.	Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel. Testek építése lapokból. Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúcs). Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – határoló lapok (görbe-, síklap); – határoló lapok száma; – határoló lapok alakja (háromszög, téglalap, négyzet, körlap); – határoló lapok nagysága (egybevágó, különböző nagyságú); – határoló lapok helyzete (merőleges, párhuzamos).	
3.4. Transzformációk Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés.	Síkidomok tükrözése egy tükörtengely segítségével négyzethálón. Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón – az egység mérete változik; – az egységek száma változik. A síkidomok és tükörképük vizsgálata, összehasonlítása. Azonosságok, különbségek megállapítása. Az egybevágó és hasonló fogalmak alapozása.	*Vizuális kultúra:* tükrös alakzatok.
3.5. Szerkesztés Párhuzamos, merőleges egyenesek.	Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása négyzethálón, majd szerkesztésük derékszögű vonalzókkal.	
Másolás.	Szakaszok és szögek másolása vonalzóval és körzővel. Az adott- és a kapott téri elemek összehasonlítása (ugyanakkora).	
Felezés.	Szakaszok és szögek felezése körzővel és vonalzóval. A szakaszfelező merőleges és a szögfelező fogalmának alapozása.	

Szerkesztés.	Négyzet és téglalap rajzolása négyzethálón derékszögű háromszögű vonalzóval. Különböző sugarú körök szerkesztése. Szerkesztő eszközök használata. Szerkesztési lépések sorrendjének követése.	
3. 6. Mérés, mértékegységek Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom. Szabvány mértékegységek: – hosszúság (km, m, dm, cm, mm); – tömeg (t, kg, dkg, g); – űrtartalom (hl, l, dl, cl, cm2, dm2, m2ml).	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* becslés, mérés, számítás. *Természetismeret:* mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* tájékozódás időben.
Pénz.	Forint (Ft). Pénznemek megismerése, használata. Mennyiségek be- és felváltása. Mennyiségek kifizetése többféleképpen.	
3.7. Kerület, terület	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással. Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással.	

	Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása. Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak tulajdonságainak összehasonlítása, megkülönböztetése, kiemelése. Tárgyak sorba rendezése különféle tulajdonságok szerint. Összefüggések felfedezése, megfogalmazása, jelölése a gyermekek környezetéből vett példákon. A tanult számkörben számok sorba rendezése. Számsorok folytatása adott szabály-, vagy szabály felismerése alapján. Tevékenységre épülő gondolkodási műveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel. Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szövegalkotás. *Vizuális kultúra; testnevelés és sport:* soralkotás. *Ének-zene:* hangsorok.
4.2. Sorozatok	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése segítséggel, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására. Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján. Ciklikus sorok folytatása. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban. Változó különbségű sorozatok folytatása. Hányados sorozatok folytatása megadott szabály alapján.	
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése. Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítséggel, lejegyzése. Egy- és kétbementelű táblázatok kiegészítése adott szabály alapján. Hiányos sorozatba, táblázatba rendezett adatok kiegészítése. Grafikonok olvasása, értelmezése. Értéktáblázat kiegészítése szöveggel, matematikai alakban megadott szabály alapján. Grafikus megjelenítés	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Grafikon, értéktáblázat, összefüggés, szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tartós, összpontosított figyelem. Együttműködési képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Statisztika	Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye. Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen. Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* grafikonok értelmezése.
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése. Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba. A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. A „ biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.

A fejlesztés várt eredményei a évfolyamos végén	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1 000-es és 10 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása. Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Statisztikai adtok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

ERKÖLCSTAN

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. **Test és lélek**	6	
2. **Kapcsolat, barátság, szeretet**	6	3
3. **Kortársi csoportok**	6	
4. **Társadalmi együttélés**	6	
5. **A technikai fejlődés hatásai**	6	
6. **A mindenséget kutató ember**	3	
Összesen	36	

Tematikai egység	**Test és lélek**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlődés és szükségletek Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember? *Egészség és betegség* Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok? *Fogyatékosság* Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén?	*Természetismeret*: kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek. *Testnevelés és sport:* ön- és társismereti játékok.

Ép testben ép lélek A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni? A *lelkiismeret* Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékosság, lelkiismeret, szándék, döntés.

Tematikai egység	**Kapcsolat, barátság, szeretet**	**Órakeret 6+3 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kapcsolataim Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők. *Baráti kapcsolatok* Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás. *A kapcsolat ápolása* A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.	*Magyar nyelv és irodalom*: a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg. *Testnevelés és sport:* együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, az érdekérvényesítés alapvető lehetőségei.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.

Tematikai egység	Kortársi csoportok	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Közösségeim A csoporthoz való tartozás. *Mások csoportjai* Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között. *Konfliktusok a csoportban* Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.	*Magyar nyelv és irodalom*: közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés). *Testnevelés és sport:* konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus tevékenységek előkészítése során; egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.

Tematikai egység	Társadalmi együttélés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Elemi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre. A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat. Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Etnikai közösségek Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzeten belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok, ünnepek. *Vallási közösségek* Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése. *Társadalmi egyenlőtlenségek* Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni?	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a magyarság eredete; mondák, krónikák, nyelvtudomány; hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között. *Vizuális kultúra:* valóság és képzelet. *Testnevelés és sport:* némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység.

Tematikai egység	**A mindenséget kutató ember**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás, tapasztalat	Elemi ismeretek magyar tudósokról.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A vallás mint lelki jelenség A természeti és természetfölötti világról. Különböző elképzelések a hitről. *Vallási közösség és vallási intézmény* A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások. A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon? *A tudomány* A tudósokról és a tudomány világáról. Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Világhírű magyar tudósok.	*Természetismeret*: a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben; *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: a Biblia; történetek az Ószövetségből; egy-és többistenhit; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése. *Magyar nyelv és irodalom:* képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, világkép.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért. Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget. Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is. Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával. Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.

	Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mérten szerepet vállal a rászorulók segítésében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget. Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait. Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. A középkori Európa**	**Órakeret**
Előzetes tudás	Ismeretek az antikvitásról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A ciklusosság megismertetése a történelmi korszakok tükrében. Nézőpontváltás alkalmazása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* tér- és időbeli képességek, képzelet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A nyugati és a keresztény államiság főbb jellemzői A hunok szerepe a Római Birodalom hanyatlásában. 3.2. *Az iszlám vallás, az arab hódítás kulturális hagyatéka* (A legalapvetőbb ismeretek szintjén.) *3.3. A középkori élet színterei és szereplői (uradalmak, kolostorok, városok, egyetemek)* Céhmesterek és kereskedők. Mindennapi élet a középkori várakban. Kolostori élet: történetek az egyház szerepéről. A lovagi életmód és a keresztes hadjáratok.	Történetek olvasása, megbeszélése. Explorációhoz kötött tevékenységek. A vallások mint különböző kultúrák közvetítői – csoportosítások, fogalomgyűjtések – különös tekintettel a tanulói célcsoport eltérő tanulási képességeire. A középkori világ vezető vallásainak összehasonlítása. Adatok leolvasása térképről. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A középkor különböző társadalmi csoportjai – fogalmakhoz, azonosságokhoz és különbségekhez kötődő feladatok. A szerzetesi életmód modellezése. Európa legjelentősebb középkori városainak megkeresése a térképen. A középkori város mint kulturális színtér bemutatása. A hadviselés és a vallások kapcsolatának felismerése a középkori kereszténység tükrében. A lovagi életmód – a lovagokhoz kapcsolódó eszménykép bemutatása – illemszabályok a gyakorlatban. A lovagi tornák modellezése.	*Magyar nyelv és irodalom:* szemelvények a szépirodalomból; illemszabályok. *Vizuális kultúra:* művészetek és vallás kapcsolata. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* a természetes és az épített környezet.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vallás, kereszténység, iszlám, Keletrómai Birodalom, Nyugatrómai Birodalom, Bizánc, hun, király, nemes, jobbágy, lovag, lovagi torna, pápa, latin nyelv, szerzetes, kolostor, város, hadviselés, illemszabály.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. A magyarság történetének kezdetei**	**Órakeret**
Előzetes tudás	Ismeretek a középkori Európáról.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Történetek a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról A magyarok eredete. Rege a csodaszarvasról. Vérszerződés. A Kárpát-medence a honfoglalás előtt. Honfoglalás, letelepedés. Kalandozó hadjáratok. *4.2. Az államalapítás: Géza és Szent István* Géza fejedelem. I. (Szent) István, Magyarország királya. Államalapítás. Koronázási ékszerek. *4.3. Az Árpád-ház uralkodói, szentjei* I. (Szent) László, a lovagkirály. Szent Imre herceg. Szent Gellért. Árpád-házi Szent Margit. Könyves Kálmán. II. András. A királyi dekrétumok szerepe a nemzettörténetben. IV. Béla. *4.4. Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó*	A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése. Múzeum, tájház, emlékmű látogatása. Tablókészítés. Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. Rajzos történeti napló készítése. A lakóhely történelmi emlékhelyeinek fölkeresése. Látogatás az Országházban, a koronázási ékszerek megtekintése. Jelképek ábrázolása kézműves technikákkal. Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészletek elmondása. A jelentős történelmi személyiségekről három-négy mondatos beszámoló készítése. Szövegalkotás képről, képsorozatról. Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása. Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében. Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése,	*Magyar nyelv és irodalom:* szemelvények a szépirodalomból. *Természetismeret:* a lakókörnyezet természeti szépségei. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Vizuális kultúra:* az Árpád-kori műveltség, építészet, képzőművészet - kultúra és művészet az Anjou-korban. *Technika, életvitel és gyakorlat:* kézműves technikák. *Földrajz:* népek, kultúrák; településformák; Európa országainak helyzete a második évezred első felében.

Anjou-házi királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos Gazdasági intézkedések Mindennapi élet az Anjou-házi királyok idején *4.5. Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén* A nándorfehérvári diadal *4.6. Hunyadi Mátyás portréja* Az igazságos Mátyás Élet Mátyás király udvarában Élet a Mátyás-kori városokban *4.7. A mohácsi csata és következményei* A mohácsi vész előzményei – a Dózsa-féle parasztháború A mohácsi vész A három részre szakadt Magyarország	csoportosítása. A különböző várostípusok jellemzőinek csoportosítása. A külső veszélyek felismerésének szerepe az ország életében. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása. A Mátyás királyról szóló mesék erkölcsi tanulságai. A reneszánsz erények megfogalmazása szépirodalmi szemelvények tükrében. A történelmi szituációk eljátszása. A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Szövegértési feladatok megoldása. Különböző élethelyzetek bemutatása, jellemzőinek összehasonlítása. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vándorlás, honfoglalás, Urál-hegység, Levédia, Etelköz, Kárpát-medence, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, szabad királyi város, mezőváros, bányaváros, reneszánsz, erény, parasztfelkelés, Királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Török Hódoltság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. A világ és Európa a kora újkorban**	**Órakeret**
Előzetes tudás	Ismeretek Magyarország történetének kezdeteiről.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A történelmi gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kauzális gondolkodás, képzelet, tér-és időbeli tájékozódás	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. A nagy földrajzi felfedezések Amerika felfedezése. Felfedezők és hódítók. *5.2. Vallási újítók – reformáció és katolikus megújulás* Történetek a kor emberének gondolkodásáról; reformáció	Történelmi szövegek olvasása, feldolgozása a nagy földrajzi felfedezőkről. Időszalagon, időtornyon Amerika fölfedezésének meghatározása – jelenhez való viszonyítása. Atlaszhasználat – helyszínek megkeresése a térképen; adatok	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Természetismeret:* a természettudományos fölfedezések.

és ellenreformáció. *5.3. Fényes uralkodói udvarok* XIV. Lajos udvara. *5.4. Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában* *5.5. A felvilágosult gondolkodók*	olvasása térképről. Református és katolikus templom látogatása, a hasonlóságok és eltérések megfigyelése. Az alkotmányos királyság múltja és jelene – képek csoportosítása, jellemzők összehasonlítása és megkülönböztetése. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. A gyarmatosítók és az őslakosok ellentétének megvilágítása különböző szituációs játékokon keresztül. A különböző keresztény vallási irányzatok jegyeinek megkülönböztetése, szókártyák csoportosítása. Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, megfogalmazása elemi szinten.	*Matematika:* számolás-mérés; adatok összevetése. *Vizuális kultúra:* a barokk kor művészete. *Technika, életvitel és gyakorlat:* modellkészítés. *Földrajz:* a fölfedezések hatása az emberiség Földről alkotott gondolkodására. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfedezés, világmindenség, távcső, mikroszkóp, Kopernikusz, Amerigo Vespucci, Kolumbusz Kristóf, vallás, reformáció, ellenreformáció, katolikus, protestáns, királyi udvar, felvilágosodás, gyarmat, gyarmatosító, őslakó, függetlenségi harc.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Magyarország a XVII–XVIII. században**	**Órakeret**
Előzetes tudás	Ismeretek a világról és Európáról a kora újkorban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A történeti megismerés eszközeinek, módszereinek kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* képzelet, tér-és időbeli tájékozódás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Végvári küzdelmek Szigetvár. Eger. Drégelyvár. Kőszeg. *6.2. Bocskai István és a hajdúk* Bocskai szerepe a magyar reformációban.	Történetek olvasása, feldolgozása. Végvárak megkeresése a térképen. Tinódi históriás énekeinek hallgatása kortárs lantművészek előadásában. Bocskai Istvánról, Bethlen Gáborról történet feldolgozása. A végvárakról rajz, makett készítése. A hős várkapitányok jellemzése,	*Magyar nyelv és irodalom:* anyanyelvi kommunikáció; végvári költészet; szövegértés. *Természetismeret:* természeti kincsek. *Matematika:*

6.3. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora Bethlen Gábor idején *6.4. Zrínyi Miklós, a hadvezér* *6.5. A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai* Zrínyi Ilona, Munkács hős asszonya. Thököly Imre. II. Rákóczi Ferenc élete. *6.6. Magyarország újjáépítése a Habsburg Birodalomban* Nemzetiségi viszonyok. Hétköznapi élet a kurucok és labancok korában.	tulajdonságok csoportosítása. Művészeti alkotások gyűjtése az eseményekről. Események sorrendbe helyezése. Drámajáték – II. Rákóczi Ferenc életének fölidézése. Bécs, Bécsújhely, Sárospatak, Kassa városainak megmutatása a térképen. Kurucok és labancok – történet feldolgozása. Részletek megtekintése kapcsolódó történelmi filmekből.	számítások alapműveletekkel. *Földrajz:* térképhasználat. *Ének-zene:* reneszánsz és barokk zene hallgatása. *Vizuális kultúra:* reneszánsz és barokk műalkotások. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Végvár, vitéz, szablya, lant, Tinódi Lantos Sebestyén, önálló magyar hadsereg, politikus, költő, hadvezér, Buda visszafoglalása, minaret, mecset, dzsámi, hajdú, kuruc, labanc, históriás ének.	

A fejlesztés várt eredményei	Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Különbséget tesz a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. Ismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait; a magyar történelmi tudáskánon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében. A magyar koronázási ékszereket megnevezi. A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel elmondja. Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit. A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni. Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer.

TERMÉSZETISMERET

A tantárgy tanítása során a következő nevelési célokat valósítjuk meg: szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a feladattudat erősítése. A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése. Éntudat és énkép fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása. A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése. A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és a megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

A kulcskompetenciák közül kiemelendő a szókincsfejlesztés, szövegértés, az információk gyűjtése, feldolgozása, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység. Az IKT-eszközök használata támogatja a tudásforrások keresését és felhasználását, növeli a tanulók motivációját.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása. A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában. A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

Fejezetek	**A tananyag feldolgozásának óraszáma**	**A szabadon felhasználható 10%**
1.Anyag, energia, információ	10	
2. Rendszerek	7	3
3. Felépítés és működés kapcsolata	22	4
4. Állandóság, változás	8	
5.Az ember megismerése és egészsége	8	
6.Környezet, fenntarthatóság	10	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1.Anyag, energia, információ	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokban szerzett ismeretek az élettelen természet anyagairól, halmazállapot-változásairól. Egyszerű információs jelek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Anyag Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik.	Tulajdonságok vizsgálata. Megfigyelések előre megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható, olvasztható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok megmunkálása.
Halmazállapotok.	A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).	
Tömegmegmaradás.	Egyszerű fizikai változások létrehozása. Mérések, vizsgálatok (törés, darálás, hajtogatás).	
Oldatok, keverékek.	Ételek (saláták) készítése. Italok (szörpök, teák) készítése. Alkotórészeik mérése előtte és utána.	*Matematika:* Mérések. Mérőeszközök használata, mértékegységek.
Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).	
Kölcsönhatások, erők Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben, mágneses vonzás, taszítás, halmazállapot-változások,	A vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök használatának gyakorlása. Ok-okozati összefüggések felismerése.	

térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hősugárzás), statikus, elektromasszázs, hang- és fényforrások).	Jelenségek, változások felismerése, elemzése irányítással. A mágneses jelenség megfigyelése játékos kísérletekkel.	
Energia Energiaforrások a háztartásban. Energia, energiafajták. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben (fűtés, főzés, hűtés…). Megújuló és nem megújuló energiaforrások.	A tapasztalatok összehasonlítása a mindennapi élet történéseivel. Egyszerű kísérletek végzése a hang, fény, anyag kapcsolatára. Az energia elemi szintű értelmezése. Energiahordozók megfigyelése (fűtőanyagok, üzemanyagok, tápanyagok). Ábrák, képek megfigyelése, elemzése adott szempontok szerint folyamatos segítséggel. Összefüggések felfedezése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Energia, energiafajták. Az emberi szervezet energiaszükséglete – táplálkozás.
Az emberi szervezet energiaszükséglete, felhasználása (normál testsúly, mértékletesség, változatosság).	Élelmiszerek tájékoztatójának megfigyelése. Táplálkozás, életvitel, testsúly összefüggéseinek felfedezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, energiafajta, energiaforrás, információs jel, jelrendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Rendszerek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokon megszerzett tájékozódási ismeretek. Az időjárás elemeinek ismerete. Az eddig tanult növények, állatok jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analizáló és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tér és idő Térkép és földgömb. Világtájak a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Alaprajz, térképvázlat, síktérkép, domború térkép. Hazánk térképe. Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek. Vizek ábrázolása a térképen. Ciklusok a természetben (napszakok, évszakok, az élővilág változásai ennek megfelelően). Mozgás és idő összefüggése.	Felszíni formák és világtájak. Az időjárás elemeinek figyelemmel kísérése napszaknak és az adott évszaknak megfelelően. Időjárás-jelentések értelmezése. Időjárási naptár készítése. Hőmérsékletmérések. Napi és évi változások figyelemmel kísérése, rögzítése. A napszakok és a Nap állásának megfigyelése, összekapcsolása. (A Hold változásainak megfigyelése.)	*Földrajz:* tájékozódás térképen, időjárási jelenségek, napszakok, évszakok.
Rendszer, a rendszer és környezete Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek környezetünkben. Természetes táj, mesterséges környezet. Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai. Rendszerek egymásba ágyazódása	Séták, kirándulások során irányított megfigyelések. A tapasztalatok megbeszélése, vázlatok, rajzok, tablók készítése. Megfigyelések végzése, részvétel csoportmunkában	
Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok) Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.	A gazdaságok hatékony működésének megfigyelése természetes környezetben. Összefüggések keresése, feltárása, a növénytermesztés, állattenyésztés között összefüggéseinek felfedezése. A kölcsönös egymásrautaltság	

	felismerése konkrét példákban. Az okos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés összefüggésének felismerése.	
Szerveződési szintek, hálózatok Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben. Táplálék, energiaellátás, úthálózat. Élőlény és élőhely, a lakóház és a közműellátás.	Példák gyűjtése egy-egy élőhely táplálékláncaira és táplálékpiramisára.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térkép, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárási naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Felépítés és működés kapcsolata**	**Órakeret 26 óra**
Előzetes tudás	Az eddig tanult növények és állatok faji, egyedi jellemzőinek ismerete. Alapvető ismeretek az időjárásról és a földről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Ehető és mérgező gombák (testfelépítés, tápanyagfelvétel, szaporodás). Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz). Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés). Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak). A testalkat változatossága.	A gombák testfelépítésének, életfeltételeinek vizsgálata. Gombák és növények összehasonlítása irányított megfigyeléssel.Hasonlóságok és különbségek felfedezése. A gombafogyasztás szabályai! Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata. Csoportosítások megadott szempontok szerint. Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja). Tablók, rajzok készítése. Képek, filmek, állatkerti látogatások, kirándulások	

	tapasztalatai alapján a fajok sokféleségének érzékelése.	
Életközösségek Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen. Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.	Hazai mezők, rétek, erdőségek, vizek, vízpartok legjellemzőbb élőlényeinek megfigyelése.	
Az élővilág rendszerezése Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. Gombák, növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős…).	Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.	
Föld, Nap, Naprendszer Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése. A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül. Időjárás, éghajlati övek, évszakok.	A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése. Látogatás a Planetáriumba. Filmek, képek, ábrák elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Állandóság, változás**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A környezet anyagainak felismerése, megnevezése. A tanult mérőeszközök, mértékegységek használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Állapot Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.	Mérések gyakorlása. A gyakran használt mértékegységek fokozatos megismerése	*Matematika:* mérések, mértékegységek.
Fizikai változások.	Fizikai változásokra példák gyűjtése.	

Kémiai változások: égés, tűzvédelem.	Tűz, égés, kára, haszna, kiinduló anyag és keletkezett anyagok összehasonlítása.	
Biológiai változások: szaporodás, fejlődés, mozgás, táplálkozás, légzés.	Tanult növények, állatok közül egy-egy példán keresztül az életjelenségek felsorolása. Változások felfedezése.	
Egyensúly, stabilitás	Becslések, kétkarú mérleg használata.	
Folyamat, a rendszerek történetisége Ajándékok, dísztárgyak, használati eszközök, környezetünk tárgyai.	Elemzés, tervezés segítséggel. Kiindulási anyagokból termékek készítése, a folyamatok megbeszélése, a megmunkálás lépései, eszközei. Konkrét tevékenységek végzése	
Újrahasznosítás.	Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.	
Az ember természetalakító tevékenységei.	Példák gyűjtése, keresése az ember felszín- és tájformáló tevékenységére (külszíni fejtés, mészkőbányák, cementgyártás). Törekvés felismerése a táj eredeti arculatának visszaállítására.	*Földrajz:* Magyarország.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon szerzett ismeretek az ember testéről és az egészséges életmódról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, kritikai gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Testkép, testalkat, mozgás Testtájak, testsúly, soványság, elhízás, a mozgás szerepe életünkben.	A rendszeres mozgás és sport hatása és jelentőségének felismerése, összefüggés a mozgás és a normál testsúly fenntartása között. Mozgássérült társak elfogadása, segítése.	*Testnevelés és sport:* edzés.
Önfenntartás Az egészséges táplálkozás. Tápanyagok, vitaminok. Szent-Györgyi Albert. Mennyiségi és minőségi szempontok.	Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására. Napi étrend összeállítása. A tudós munkájának megismerése. Információk gyűjtése, feldolgozása.	*Természetismeret:* tápanyagok.
Személyi higiénia. Alapfokú elsősegélynyújtás.	Orvosi segítségnyújtás kérése, elfogadása, mentőhívás. Az előírások betartása. Teendők elsősegélynyújtáskor. Szituációs gyakorlatok. Plakátok, tablók elemzése, készítése.	
Egyedfejlődés Az emberi egyedfejlődés szakaszai. Serdülőkori változások.	Felismerés és összehasonlítás jellemző jegyek alapján. A serdülőkorra jellemző tulajdonságok gyűjtése. A szülői és saját tulajdonságok közötti hasonlóság keresése.	
Magatartás Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni. Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe. Kapcsolatok társakkal és a családdal. Az iskolai élet szabályai, házirend.	Közösségi viselkedési normák ismerete. Képanyagok, filmek elemzése. Szituációs játékokban az önismeret fejlesztése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód, magatartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Környezet, fenntarthatóság	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozaton szerzett ismeretek a közvetlen és tágabb környezetünkről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség, az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Globális környezeti rendszerek Életvitel és fenntarthatóság. Környezettudatos magatartás.	Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában(étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés, csomagolás, közlekedés).	
Környezeti tényezők Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között.	Az éghajlat és az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megfigyelése. Épületek hő- és vízszigetelésének fontossága, egyszerű bemutató kísérletek	*Technika, életvitel és gyakorlat:* mesterséges környezet.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezeti állapot és az ember egészsége. Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei. Megtartás lehetőségei. Veszélyeztetett fajok védelme (túzok, parlagi sas, fekete gólya, pilisi len, magyar kökörcsin). Energiatakarékosság. Szelektív hulladékgyűjtés.	Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése. Összefüggések keresése a tiszta, egészséges környezet és a szennyezett környezet hatásairól az ember egészségi állapotára. A környezetvédelmi problémák felismerése. Kirándulások, filmek segítségével tájékozódás nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzetekről. Védett természeti értékeink.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* szelektív hulladékgyűjtés.
A Föld szépsége, egyedisége A Kárpát-medence természeti és kulturális értékei.	Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek bővítése, érdekességek, értékek felfedezése.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:* természeti és kulturális értékek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végére	-A tanulók tudják megkülönböztetni az életközösségek élő és élettelen összetevőit, legyenek ismereteik az élőlények, az emberi test felépítéséről. - Ismerjék a hazai tájak életközösségeit, tudjanak példákat mondani az ott élő növényekre, állatokra. (mezők, rét, erdő, vizek és vízpartok) - Tudjanak csoportosításokat végezni az egyes állatfajok között: gerinces-gerinctelen. Tudatosan védjék vizeink tisztaságát. - Szerezzenek ismereteket a különféle energiaforrásokról, törekedjenek taz energiatakarékos életmódra. - Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban.

FÖLDRAJZ

A Földünk–környezetünk műveltségi terület megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Elősegíti, hogy megismerjék és megfigyeljék nemzeti értékeinket, legyen képük hazánk természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről. Megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és a tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak. Valamennyit a társadalom szemszögéből mutatja be a természet-, a társadalom- és a környezettudományok vizsgálódási módszereinek alkalmazásával.

A tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész; a Föld egységes, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű, takarékos gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, fejlődésében mutat be, kutatva az okokat és az összefüggéseket. A tanulók megismerik a változásokat, válságokat előidéző gazdasági és társadalmi folyamatokat is. Így fokozatosan kialakulhat a felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt.

A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat.

A műveltségi terület tartalmi elemeinek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett hozzájárul a tanulók képességeinek fejlődéséhez. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A fogalmakkal, kulcsfogalmakkal az enyhén értelmi fogyatékos tanulók többször, változó helyzetekben találkoznak, így a kulcsfogalmak egyre gazdagodó tartalommal épülnek be az egyes tanulók fogalmi rendszerébe, szókincsébe.

Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával a tantárgy hozzájárul a nyitott és befogadó magatartás kialakulásához, felkelti az igényt az eltérő kultúrák megismerése iránt. Felhívja a tanulók figyelmét a társadalmi-gazdasági érdekcsoportok tevékenységére, amelyek pusztítják a Föld természeti kincseit, értékeit, amelyek megőrzése a következő nemzedékek számára is fontos. Mindezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás alakításához.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a műveltségi terület tartalmainak feldolgozása hozzájárul a korszerű természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a tanórákon kívüli tájékozódás, az információszerzés és a nyitott gondolkodás. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók oktatása-nevelése is elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban növekvő hangsúlyt kap az információszerzés és feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására.

Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával fejlődik a tanulók szociális és állampolgári kompetenciája. Napjaink hazai társadalmi-gazdasági folyamatainak

megismerése nagymértékben hozzájárul a tanulóknak a gazdasági élet eseményeiben történő eligazodásához, későbbi, felnőttkori aktív munkaerő-piaci szerepvállalásához.

A Földünk – környezetünk műveltségi területben megfogalmazott célkitűzések, fejlesztési feladatok és az azokhoz kötődő tartalmak elsajátítása a 6. évfolyamon kezdődik az enyhén értelmi fogyatékos tanulók iskoláiban, emiatt nem kapcsolódik időben közvetlenül a műveltségi területet az 1-4. évfolyamon megalapozó Ember és természet műveltségi terület keretében megfogalmazottakhoz. A Földrajz tantárgy 6. évfolyamon kezdődő oktatása során törekedni kell az alapok felelevenítésére és az alapvető természettudományi – illetve részben a társadalom- és a környezettudományi – kapcsolatok megértésére. A műveltségi terület tartalmi és képességfejlesztési alapozása az 1–4. évfolyam alapján történik. Az 5–6. évfolyamra vonatkozó követelményrendszer már nemcsak az Ember és természet, hanem az Ember és társadalom műveltségi terület megfelelő fejlesztési területeihez is szervesen kapcsolódik, és arra épít. A földrajz integráló jellegű tantárgy, amely a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megláttatásában és kölcsönhatásainak feltárásában alapvető szerepet tölt be, és a tanulók környezettudatos magatartásának alapozásáért és alakításáért is felelős.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tanulási sajátosságaik következtében több irányítást és egyéni segítséget igényelnek. A mindennapokban is jól használható gyakorlati példákon és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit.

Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik, egyben habilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat is hordoz. Ezek közül a legfontosabbak: a gondolkodási funkciók fejlesztése, a rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése, biztos tájékozódás megteremtése a közvetlen térben, a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.

A tanulási szokások megerősítésével teremtődik meg a lehetősége a térképek, információhordozók használatának, a tankönyv, a feladatlap, munkalap használatának.

A célok eléréséhez a tantárgy sajátos fejlesztési feladatok révén járul hozzá. Ilyen feladat a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeinek elsajátítása, folyamatos gyarapítása, a világgazdaság működésének a napi életünkre gyakorolt hatásainak elemzése példák segítségével.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	-	-
6.	1	36
7.	1	36
8.	2	72

A földrajz tantárgy 6. évfolyamon történő tanulása során fejlődnek a tanulók tanuláshoz szükséges kognitív képességei: a tudatos megfigyelés képessége, a figyelem terjedelme, az analitikus és a szintetizáló gondolkodás. Képessé válnak a tantárgy-sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák – használatára, valamint az IKT-eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük, fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

A nevelés célja, hogy ismerjék és szeressék a környezetet és a környezetkímélő magatartás váljék követendővé számukra. A haza természeti adottságainak megismerésével, a hazai tájak szépségeinek és kulturális örökségeinek feltárásával erősödik hazaszeretetük és kötődésük a magyar haza, a magyar nép iránt.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Tájékozódás a földrajzi térben**	**Órakeret 6 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Világtájak, irányok a térképen, alapvető térképjelek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert tér fokozatos kitágítása. A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése. Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése. Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével. A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tér és ábrázolása 1.1.Téregységek – Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. – Földrészek és óceánok. A kontinensek neve, egymástól való távolsága. – Térhierarchia (kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók).	Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében. A földrajzi tér fogalmának kialakítása a közeli és a tágabb környezetben. Ismerkedés a földgömbbel. Tájékozódás a földgömbön és a Föld természetföldrajzi térképén.	*Környezetismeret:* térképi ábrázolás eszközei; a Föld alakja; elemi térképolvasási ismeretek.
1.2. Térábrázolás – Térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, térképvázlat; úti- és helyszínrajz. – Térképi ábrázolás: égtájak iránya, szín- és jelkulcs,	A földrajzi tartalmak ábrázolása térképen, földgömbön. Méretarány, aránymérték értelmezése; tanári segítséggel távolságmérés különböző térképeken. Modellalkotás terepasztalon.	*Környezetismeret:* tér, idő, nagyságrendek; nagyítás, kicsinyítés, alaprajz. *Természetismeret:* iránytű használata.

felirat, aránymérték. – Térképfajták (pl. domborzati közigazgatási, turista-, autós, időjárási és kontúrtérkép). – Keresőhálózat és földrajzi fokhálózat.	Elemi térképolvasás (felismerés, keresés) gyakorlása. Eligazodás domborzati, közigazgatási és egyszerű tematikus és lakóhelyi környezetet ábrázoló térképen. Helyszínrajz, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről – bejárás, séta, a látott jellegzetes épületek, tereptárgyak rögzítése rajzzal. Tanári irányítással iránymeghatározás. Segítséggel keresés a földrajzi fokhálózat alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes tér. Földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. Iránymeghatározás. Térképi ábrázolás, térképjel. Térképfajta (domborzati, közigazgatási, turista-, autós, időjárási és kontúrtérkép). Földrajzi fokhálózat. aránymérték.	
Topográfiai ismeretek	Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália, Antarktika, Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás az időben**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	A környezetismeret keretében kialakult időfogalom.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. Jelenségek, folyamatok megfigyelése, a tapasztaltak adott szempontok szerinti rendezése. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek érzékeltetése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az idő 2.1. Időegységek – A napi, az évi, a történeti és a földtörténeti időegységek. – Földrajzi-környezeti folyamatok időbeli nagyságrendje, időtartama példák alapján.	Időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek összehasonlító tapasztalása – időszalag készítése, lejárása, hosszúságának vizuális és mozgásos érzékelése. Jelenségek (pl. a Föld mozgásaihoz kötődő változások) szabályszerű ismétlődésének felismerése. A rövidebb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatok áttekintése hazai	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* időszámítás. *Matematika:* időtartam mérése.

	konkrét példák alapján – periodikusan bekövetkező jelenségek, váltakozó folyamatok felismerése.	
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje regionális példák alapján.	A környezeti folyamatok időrendiségének felismerése konkrét példákban.	*Természetismeret:* tér, idő, nagyságrendek; a Föld mozgásainak következményei (évszakok, napszakok váltakozása).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napi, évi, történelmi és földtörténeti időegység, tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Tapasztalatok az anyagok tulajdonságainak megfigyeléséről, összehasonlításáról – az anyagok és megmunkálásuk lehetősége közötti összefüggésekről ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt. Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése. A felszínformák és kialakulásuk, a hegységképződés és a lepusztulás-feltöltődés megértése. A felszín folyamatos változásának belátása. A hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak, kapcsolatainak, folyamatos változásának felismertetése. Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, konkrét Kárpát-medencei példák alapján. A nyersanyagok és energiahordozó-készletek végessége miatti takarékosság szükségességének beláttatása. Kooperatív technikák alkalmazása során az együttműködési képesség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről 3.1. Anyagok, anyagi rendszerek – A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben. – Környezetet károsító anyagok és hatásaik.	Érzékszervi vizsgálatok alapján egyszerű megfigyelő eszközök használatával összehasonlítások megtétele – szín, keménység, szag, mintázat. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok megismerése konkrét példákon: levegő-, talaj-, vízszennyezés. A háztartásban használt energiahordozók és nyersanyagok jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése az energiatakarékos magatartás lehetőségeire. Válogatás tanári irányítással információs anyagokban és gyűjteményeikben (könyv- és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok).	*Technika, életvitel és gyakorlat:* energiatakarékosság, háztartás; anyagok tulajdonságai. *Informatika:* ismerethordozók használata. *Magyar nyelv és irodalom:* könyvtárhasználat.
3. 2. Geoszférák – Felszínformák (hegységek, síkságok kialakulása).	Információk szerzése, kezelése, csoportosítása eltérő szempontok szerint.	*Természetismeret:* A víz halmazállapot-változásai. A víz

– Kiemelkedések és lepusztulások, feltöltődések. Hegységképződés. A szél, a víz, a jég felszínalakító munkája. Jellegzetes felszínformák. – Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok – felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, csapadékképződés. – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi-gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A szél. A csapadék kialakulása és fajtái. A napsugárzás és a felmelegedés. A levegő hőmérséklete és változása.	Szövegek feldolgozása, vizuálisan megjelenő információk (térképek, grafikonok) feldolgozása, értelmezése, magyarázata tanári irányítással. A felszín fejlődésében törvényszerűségek felismerése, következtetések levonása. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásainak felismerése a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján). Az időjárás elemeinek szemléletes, közvetlen tapasztalására épülő megfigyelése; szövegek értelmezése. Az időjárási elemek felismerése megfigyelések, leírások nyomán.	körforgása.
3.3. Földrajzi övezetesség – Vízszintes földrajzi övezetesség – Forró és hideg éghajlatú tájak	A vízszintes földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése.	
3.4. Égitestek – Az égitestek látszólagos mozgása. – A Föld mozgásai és ezek következményei.		*Természetismeret:* felépítés és működés kapcsolata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ásvány, kőzet, energiahordozó, ipari nyersanyag, mészkő, gránit, bazalt, homok, szén, felszínforma, hegység, síkság, hegységképződés, lepusztulás, kiemelkedés, feltöltődés; Ráktérítő, Baktérítő; vízszintes földrajzi övezetesség, az égitestek látszólagos mozgása; időjárási-éghajlati elem, napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék, a víz körforgása, éghajlat-módosító tényező, talajtípus, napszak, évszak, váltakozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Információgyűjtési tapasztalatok; képesség irányított megfigyelési folyamatban való részvételre; tematikus térképek elemzése, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről. Az IKT-eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során. Összefüggések megláttatása és megértetése egy táj, ország, kontinens természeti adottságai és gazdasága között. Együttműködési készség kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól 4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése. – A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezői, regionális különbségek. – A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). – A termelés természeti feltételei, a természeti erőforrások felhasználása. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében.	A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. A letelepedést lehetővé tevő környezeti természeti tényezők megfigyelése. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. Számadatok összevetése, grafikonok, diagramok leolvasása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* történetek a honfoglalásról. *Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat:* kézműves technikák. *Matematika:* mennyiségi mutatók értelmezése.
4.2. A világgazdaság szerveződése és működése. – Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban, fő termékeik. – Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző tevékenységük. – A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták).	Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. Tematikus térképek, képek, diagramok, ábrák értelmezése. Tematikus képanyagok elemzése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népesség, vallás, nyelv, kultúra, településtípus (tanya, falu, város), munkamegosztás, termelés, természeti erőforrás, világgazdaság, nemzetközi gazdasági együttműködés, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás, fizetőeszköz, valuta, földrajzi fekvés, szállítási, kereskedelmi útvonal, felszín, éghajlat, vízrajz, gazdasági ágazat, természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Szemléleti térképolvasás. Tanári segítséggel a természetföldrajzi tényezőkre alapozott következtetések megfogalmazásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország nagytájai átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeinek megismertetése. Múltunk jelentős alakjain, híres emberein keresztül a hazai táj ismeretén alapuló, a haza iránti pozitív érzelmek erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő	Szemléleti térképolvasás. Gyakorlatias térképhasználat. Tájékozódás Magyarország térképén. Magyar utazók feljegyzéseinek, útleírásainak feldolgozása. Szemelvények olvasása. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Gyűjtőmunka – világraszóló felfedezések, híres magyarok. Tablókészítés. A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi,	

életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokon, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. – A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai.	gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján. A tájak jellegzetességeinek megismerése, jellemzésük során földrajzi kifejezések használata.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Főváros, hungarikum, világörökség.
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medence, Alföld, Kisalföld, Alpokalja, Dunántúli-dombság, Dunántúli- középhegység, Északi-középhegység, Budapest, Duna, Tisza, Balaton.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember környezet-átalakító tevékenységéből következett természetkárosítás problémájának megismerése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális problémák A helyi környezetkárosítások következményei. 6.2. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés.	Gyűjtőmunka: képek, cikkek a környezetet veszélyeztető emberi tevékenységekről, következményeikről (Szahel-övezet, esőerdők pusztulása, ózonlyuk) – az összefüggések megértése. Gyűjtés hazai katasztrófákról: tiszai ciánszennyezés, vörösiszap-	*Természetismeret:* természetvédelem, energiatakarékosság.

– Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.	szennyezés. Példák gyűjtése tanári segítséggel a környezetkárosítás megakadályozásának lehetőségeiről. A környezetvédelem eszközeinek és fokozatainak megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Globális probléma, urbanizálódás, környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladék-keletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék, környezetkárosítás.	

A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén	A közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen és a földgömbön. Látja a térkép és a valóság kapcsolatát. Ismeri a Föld alakját. Megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása. Tud tájékozódni egyszerű térkép, térképvázlat alapján. Segítséggel képes műveletvégzésre a térképen, földgömbön. Képes elemi térképolvasásra (felismerés, keresés) és szemléleti térképolvasásra. Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartambeli különbözőségét. A tanuló megérti, hogy a Föld története sokkal régebben kezdődött, mint az emberiségé. Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között. Tudja, hogy a felszín folyamatos változásban van. Ismeri a hegységképződési folyamatokat. A fenntartható fejlődés érdekében belátja a nyersanyagok és energiahordozó-készletek végessége miatti takarékosság szükségességét. Az energiatakarékos magatartás szükségességét megérti, követését elfogadja. Belátja az emberiség jövője, fennmaradása szempontjából fontos problémákat: ivóvízkészletek és energiaforrások biztosítása. Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó problémákat. Ismeri Magyarország nagytájainak átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit. Képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit. Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni. (A tanulók a tevékenységek végzésében és a teljesítményekben az önállóság szempontjából nagy egyéni különbségeket mutathatnak.)

ÉNEK-ZENE

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei reprodukció	35	7
2. Zenei befogadás	30	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció	Órakeret 35 +7 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. Zenei ízlés fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Egyre nagyobb önállóság a kottaírás-olvasás, másolás terén. Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció, figyelem fejlesztése. Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Összefüggések felismerése, alkalmazása.	

	Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ÉNEKLÉS A magyar népzene csoportjai Magyar történelmi dallamok. Megzenésített versek. Kánonok.	Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. Örömteli és szorongásmentes éneklés. A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel. Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Részvétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban. A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból. Népdalok, népszokások. A magyar népzene csoportjai. Régi és új stílusú népdalok, közös éneklés, önként vállalt egyéni éneklés, szép, kifejező éneklés, tempó, dinamika betartása. Kánonok megszólaltatása. A Himnusz közös énekléssel. A dalok élményvilága. Csínom Palkó. Röpülj páva. Summáját írom. Te vagy a legény. Hidló végén. Volt nekem, egy kecském. Szépen úszik. Hely Rákóczi, Bercsényi, Befordultam a konyhába. Megyen már a hajnalcsillag. Pál, Kata, Péter.	*Magyar nyelv és irodalom:* Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák, érzelmek. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szókincs- és emlékezet-fejlesztés. A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szöveghű tolmácsolása. *Matematika:* Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Magyarország történelme. Szokás, hagyomány, szabály, illem. *Természetismeret:* Rendszerek;

1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán. Ritmusjátékok, dalkíséretek szabad és kötött formákban. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.	Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban. Ritmuszenekar megszólaltatása 2-3 szólamban, szabad és kötött formákban. Dalkíséretek létrehozása szabad és kötött formákban. Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése. Részvétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban. Kották kiegészítése. Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása. A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése. A népi zenekar hangzása. Dallamtöredékek kiegészítése. A környezet zenei jellegű hangjainak megfigyelése (madárhang, csöngő, harang stb.)	élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. *Földrajz:* Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. *Testnevelés és sport:* A mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozgások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. *Vizuális kultúra:* Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusértékek Kottaírás a pótvonal használatával. A kvintváltás fogalma. A hajlítás fogalma, jelölése. Dallamok utószolmizálása.	Szilárd ismeretek kialakítása a tanult ritmusokról. Ritmusok felismerése és hangoztatása Éles és nyújtott ritmus. A hangsúlyviszonyok érzékeltetése a ritmusgyakorlatokban. Többszólamú ritmusgyakorlatok megszólaltatása, tájékozódás a szólamok között. Dalkísérés ritmus hangszerekkel. Ritmikai kérdés-felelet. Szilárd ismeretek kialakítása a szolmizációs hangokról, elhelyezkedésükről, kézjeleikről. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása. Pótvonal használata a kottaírásban. Zenei olvasás-írás - olvasás, - másolás. Az ötvonalas kotta értelmezése, használata.	

	Dallami elemek olvasógyakorlatok. Könnyű, ismert dallamok lejegyzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus. Egész hang és szünet. Pótvonal. Kvintváltás. Hajlítás. Utószolmizálás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével. A hangszínhallás fejlesztése. Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése. Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése. Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése. Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése. Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére. Zenei hangzások elemzése, felismerése. Zenei karakterek megfigyelése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.	Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére. Ritmusok, ütemfajták, dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről. Konszonáns és disszonáns hangzások felismerése, elemzése. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése. Dalok felismerése zenei részlet	*Magyar nyelv és irodalom:* Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai. Különböző stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei

Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.	alapján. Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.	formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet révén. *Matematika:* Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. *Vizuális kultúra:* érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.
2.2. ZENEHALLGATÁS Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel. Különféle műzenei formák és műfajok megismerése. Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Történelmi zenék hallgatása. A rokon népek zenéje, hangszerei. Más népek hangszeres zenéje. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	Egyre hosszabb idejű zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult szabályainak betartása. A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése, felismerése. A szülőföld zenéjének megismerése mellett ismerkedés a rokon népek zenéjével, valamint más népek zenei kultúrájának, jellegzetes hangszereinek, zenekarainak hangjával, hangzásával. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. A tanult magyar történelmi dallamokhoz, énekekhez kapcsolódó zenei részletek, történeti hangszerek hangjának hallgatása. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon.	

	Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése./ A XVIII. század zenéje, a bécsi klasszicizmus. Zeneművek jellegzetes részleteinek tudatos megfigyelése. A klasszikus zenekar hangszerei, hangszercsoportjai. A tanult népdalfeldolgozások, eredeti felvételek. Magyar népdalgyűjtők és szerzők – Bartók, Kodály, Bárdos – népzenei ihletésű művei. A zenei élmények kifejezése különböző formában. Zeneművek kapcsolása történelmi, képzőművészeti, irodalmi ismeretekhez./	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.	

A fejlesztés várt eredményei	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. Fokozott önállóság a különféle kották használatában. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. Részvétel a tanult népdalok elemzésében. Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése.

	Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról. Nyitottság a zenei élmények befogadására.

VIZUÁLIS KULTÚRA

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Baleset-megelőzési szabályok betartása. Adekvát eszközhasználat. Forma megfigyelése és alkotása különféle technikákkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. *Képességfejlesztési fókuszok:* elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS-ALKOTÁS *1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint* Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltképzés. A tónusmelegítés, a tónus szerepe a kifejezésben. Barázdált formák. *1.2. Alkotás modell/minta alapján* Természeti formák. Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző. Mértani formák megfigyelése, testek felülete, élek, testek létrehozása. ALKOTÁS *1.3.Szabad alkotások síkban és térben* Tárgyak ábrázolása síkban. Különféle felületek dekoratív	*Alkotás* Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére. *Befogadás* Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik.	*Matematika:* szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.

felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból. Kocka, téglatest csomagolása.	Barázdált formák megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázda, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Érzések interpretálása saját eszköztárral. A műalkotások által megjelenített érzelmek tudatos megfigyelése. Társakkal közös alkotás, változatos technikákkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. „Képolvasás" képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. *Képességfejlesztési fókuszok:* karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS *2.1. Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben* Műalkotások – tér- és tájábrázolás. (Székely Bertalan: Egri nők; Madarász Viktor: Hunyadi László csatája; Ferenczy Károly: Október; Szőnyi István: Zebegényi temetés; Nagy István: Karám télen; Egri József: Napfelkelte). BEFOGADÁS-ALKOTÁS *2.2. Illusztrációk* Kép versekhez, meséhez . Mese szereplőinek megmintázása.	*Alkotás* Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközrendszerével. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványszerű alkotás modell után. *Befogadás* Műalkotások megfigyelése – tér- és tájábrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és reprodukciókon. *Befogadás-alkotás* Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközrendszerével. Mese szereplőinek	*Magyar nyelv és irodalom:* mesék világa, gyermekversek.

	megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhez táj festése. Táj ábrázolás megfigyelés alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Képesség a vizuális élmények többféle csatornán keresztüli kifejezésére. Egyszerű jelenetábrák megértése. Egyszerű piktogram készítése. Plakátok, reklámok értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra. *Képességfejlesztési fókuszok:* megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
ALKOTÁS *3.1. A vizuális kommunikáció eszközei és technikái* Látványszerű ábrázolás modell után. Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével. BEFOGADÁS *3.2. Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés* Alaprajz, metszet, térképrajz. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Forgásformák. Tárgyak kereszt- és hosszmetszete.	*Alkotás* Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok). Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera. Tusrajz virágcsendéletről. *Befogadás* Formák adott szempontú megfigyelése.	*Matematika:* síkidomok és testek. *Földrajz:* térkép-értelmezési ismeretek.

	Bonyolultabb formák metszetének megfigyelése. Térképrajz értelmezése. Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre. *Befogadás-alkotás* Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetszetének megfigyelése, vázolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csendélet, valósághű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetszet, hosszmetszet, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy-és környezetkultúra**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Egyszerű papír és agyagtárgyak készítési technikái. Téri viszonyok felismerésére, értelmezése. Esztétikus tárgyi környezet iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS-ALKOTÁS *4.1. Munkavázlat:* A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Díszítés.	*Befogadás-alkotás* Precíz alkotó folyamat végigvitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban. *Befogadás* Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* vázlat készítése; a leírás műfaja. *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok megmunkálása.

ALKOTÁS *4.2. Tárgyak értelmezése és készítése* Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísztárgyak.	A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalkotásban. *Alkotás* Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísztárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – egyenletes foltot satírozással létrehozni, – művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, – ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, – felismerhető képet készíteni, – emberalak szoborszerű megjelenítésére, – műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, – emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, – Tudatos színkeverésre temperával, vízfestékkel, – formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), – vázlatszerű ábrát készíteni, – egyszerű alaprajzot értelmezni, – funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, – képek alapján tárgyakról rövid (szóbeli) jellemzést adni, – törekedni munkája igényes kivitelezésére, – tárgyat készíteni az általa választott technikával.

INFORMATIKA

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Informatikai eszközök használata	4	
2. Alkalmazói ismeretek	5	4
3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	8	
4. Infokommunikáció, információs társadalom	10	
5. Könyvtári informatika	5	
Összesen	36	

Heti 1 óra /36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Informatikai eszközök használata**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Számítógép fő részeinek ismerete. Billentyűzet és egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése és használata. A megismerő tevékenység kompenzálási technikáinak megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A számítógép működtetése Játék- és didaktikai célú szoftverek és	Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése. Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. Egyszerű oktatóprogramok	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, szókincsbővítés. *Vizuális kultúra:*

webtankönyvek.	interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.	esztétika. *Matematika:* tájékozódás térben és időben, viszonylatok. *Természetismeret:* balesetvédelem, egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alkalmazói ismeretek**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű grafikus és szöveges felület ismerete, használata egyszerűbb estekben. Tapasztalatok a közhasznú információk gyűjtésében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Billentyűzet további funkciói. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés Adatok rendezése. Közhasznú információk. .	Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Kétkezes gépelést tanító program folyamatos használata. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Csoportosítás adott szempontok szerint. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélt szempontoknak megfelelően. Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv). Irányított adatkeresés a világhálón (SDT, on-line játékok).	*Magyar nyelv és irodalom:* billentyűzet, kommunikáció. *Vizuális kultúra:* színek, formák, nagyságok, esztétika. *Matematika:* tájékozódás síkban, viszonylatok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* környezettudatosságra nevelés.

Kulcsfogalmak / Fogalmak	Dokumentum, táblázat, SDT, adat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. **Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel. Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására való törekvés. Egyszerű hétköznapi algoritmusok értelmezése és végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése. Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
		Matematika: sorrendiség. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejezőképesség. *Technika, életvitel és gyakorlat:* napirend. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.
3.1. Algoritmizálás (és adatmodellezés). Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai.	Ismétlődő utasítások végrehajtása – betűk, számok, alakzatok előállítása. Adatok, ötletek gyűjtése. Lejátszás, algoritmusok módosításával, tanári segítséggel. Algoritmikus játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Teknőcgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Infokommunikáció, információs társadalom**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanulók életkorának megfelelő, ismert elektronikus média, eszközök felismerése, használata önállóan vagy segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak	

	megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre. Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül. Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkornak megfelelő számítógépes információhordozók. 4.2. Információfogadás és -küldés. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika. 4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett. 4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.	Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása tanár, illetve felnőtt segítségével. Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése. További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).	*Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, fogalmazás.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Könyvtári informatika**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel a tanuló életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása. Az évfolyam szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Igény a szabadpolc használatára. Tájékozódás az iskola könyvtárában – segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel.	

	Olvasási képesség fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Katalógus. Irányított forrás- és információkeresés.	Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel. Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.	*Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz; matematika:* könyv használata, információkeresés.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia.	

A fejlesztés várt eredményei 6. osztály végén	A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Szabálykövető magatartás. Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése. Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben. A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása. Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel. Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	15	
2. Anyagok alakítása, modellezés	28	5
3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	15	5
4. Fonás, szövés alapjai. Szőnyegkészítés	40	
Összesen	**108**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Gyakorlottság az önkiszolgálásban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).	*Természetismeret:* A serdülőkor sajátosságai. Összefüggések felismerése az étkezés minősége és az egészség között.
Saját ruhaneműgondozása	Fehérneműhasználat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).	
Étkezés	Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta, üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).	
1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiénéje)	Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése, helyes magatartás kerékpározás közben.Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A kerékpár részei – hibajavítás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Anyagok alakítása, modellezés	Órakeret 28+5 óra
Előzetes tudás	Elemi munkaszokások ismerete, helyes testtartás, rend, balesetvédelem, anyagtakarékosság jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömének biztosítása. Esztétikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Papírmunkák	Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás,), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).	*Vizuális kultúra:* alkotás változatos technikával. *Matematika:* mérés, becslés, kicsinyítés, nagyítás. *Informatika:* alkotások dokumentálása (digitális fénykép). *Természetismeret:* szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás.
2.2. Drót, zsineg, fonal, alufólia alakítása	Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás.	
2.3. Természetes anyagok használata	Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás). *Természetes anyagok átalakítása – anyagvizsgálatok, anyagok csoportosítása. A fa feldolgozása. Léc darabolása, faragása.A népművészet hagyimányai – a természetes anyagok megmunkálása. Egyszerű szövési technikák munkalépéseinek megfigyelése, tanulása.Tárgykészítés textilből, filcből.Gomb, kapocs felvarrása, keresztszemes öltés.*	
2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték	

	felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).	
2.5. Gyertyaöntés	Előkészületek (forma-, parafin, színezékek és illatok) Olvasztás (előírások betartásával). Hűtés, formázás, öntés. Befejező műveletek. Ünnepkörökhöz kapcsolódva (karácsony, húsvét, nemzeti ünnepek, anyák napja..) gyertyák kialakítása	
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás, életmód**	**Órakeret 15+5 óra**
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elveinek elfogadása. Igény a környezet rendjére. Elemi szintű takarékossági technikák ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Egészség-betegség: betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód	Különféle szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).	*Természetismeret:* Viselkedés betegség esetén. Veszélyeztető magatartásformák felismerése. A károsító szerek elutasítása. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés. *Informatika:* gyűjtőmunka az internet segítségével. *Matematika:* műveletek végzése, költségvetés.
3.3. Takarékos energiafogyasztás	A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során alkalmazható takarékossági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).	
3.4. Házimunkák Lakásgondozás	Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.	
Ételkészítés	Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).	
3.3. Gazdálkodás	A család költségvetése, bevétel, kiadás. Közüzemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztaltak elemzése). Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.	
Vásárlás	Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont, internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, zsír, szénhidrát, vitamin, kondicionálás, energiafajta, házimunka, eszköz, tevékenység, költségvetés, bevétel, kiadás, banki művelet, kölcsön, kamat, határidő, akció, leértékelés, kedvezmény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Fonás, szövés alapjai. Szőnyegszövés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A szövés története, felhasználhatósága. Az anyagok eredete: természetes és mesterséges.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fejlessze a tanulók kézügyesség, szín, forma és arányérzékét vizualitását és kompozíciós képességét. Önállóan felismerjék, megelőzzék és kiküszöböljék a szövés során alőforduló hibákat. A tanulókat a szövés aorán sikerélményhez juttassa.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.0. A szövés története 4.1. Alapanyagokról (természetes és mesterséges) természetes: növényi:, len, gyapot, kender, állati: gyapjú, selyem mesterséges: cellulóz és szintetikus 4.2. Körmönfonások - sodrás - hurkolás - laposfonások (páros, páratlan) - gömbölyű fonás több szálb 4.3. Apró eszközökkel történő fonás, szövés. Fonások: - lyukastáblával - kallanytyúval - orsóval - rokkával - szarvacslával - villával törénő fonás Szövések: - Vessző segítségével - kartnpapíron - faeszközökkel (szádfa, fakeret, karmantyúfa...)	A munkafolyamatok helyes sorrendjének kialakítása. A szövés eszközeinek felszereléseinek és azok használatának működtetésének ismerete. Minőségi előírások betartása. A szövés eszközeinek (keretek, szövőszék..) és a szövőeszközök karbantartása, az esetleges meghibásodás esetén alkatrészek cseréje, pótlása.	Természetismeret: Régi mestertégek élhetősége a mai világban. Alapanyagok előállítása, természetes (len, pamut), állattartás (juh), lehetőségei. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés. Informatika: Gyűjtőmunka az internet segítségével. Videózás. Matematika: Műveletek végzése, mérési és számolási feladatok.

4.4 Szövés tüskén: - felvetőszál befűzése - anyagelőkészítés (válogatás, kötözés, gombolyítás) - szövés - csomozás (eldolgozás)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövőszék alkatrészeinek és a szövés eszközeinek ismerete. Alapanyagok. Balesetvédelem, munkavédelmi előírások.	

A fejlesztés várt eredményei	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében. A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniás szokások bevezetése. Önállósulás a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása. Legyen ismerete a tömegközlekedésben az információk megszerzéséről. Új anyagok és újabb technikák megismerése a tárgyak alakításához, modellek készítéséhez. Használja a szükséges szerszámokat, eszközöket balesetmentesen. A mintadarab pontos elkészítése. A tanult technikák alkalmazásával, ügyelve az esztétikus kivitelezésre. Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése. A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről. A gazdálkodással és pénzhasználattal kapcsolatos fogalmak megismerése

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	A legfontosabb kézi- és tornaszerek ismerete és használata. Vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozgásműveltség fejlesztése. Mozgásigény fenntartása. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Torna Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok. *1.2. Gimnasztikus mozgás* zenére (zumba) Járások. *1.3. Atlétika* Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. *1.4. Küzdő – húzó játékok* *1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére*	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – kötélen, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Egyensúly-gyakorlatok. Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal .	*Matematika:* szerialitás és relációk. *Magyar nyelv és irodalom:* Viszonyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, egészséges életmód. *Ének-zene:* zenehallgatás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Mozgássorok végrehajtása vezényszóra. Irány- és ütemtartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. *2.2. Torna* Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélen. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, tarkóállás. *2.3. Atlétika* Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások. Kislabdahajítás állóhelyből	Energiabefektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna-, az atlétika-, a sportágjellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, pozitív higiénés szokások.

és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai. *2.4. Úszás* Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások, rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig űzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Labdás játékok: Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda.	Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Hon-és népismeret:* népi gyermekjátékok, néphagyományok.

3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó és fogójátékok taktikai elemekkel. *3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek* *3.4. Küzdősportok elemei* *3.5. Az olimpiák története – sport idolok*	Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* ókor, Görögország, Olimpia.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny. *4.2. Labdás versenyek* Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: – labdarúgás	Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Természetismeret:* egészséges életmód.

– kosárlabda – kézilabda – zsinórlabda.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. A mozgás mint életforma Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). *5.2. Testi-lelki egészség* Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. *5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok*	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése. A relaxáció mint a lelki egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása.	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Természetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

figyelembe vételével) Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. *5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció* A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tánc**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Egyszerű tánclépés utánozása bemutatás után és /vagy szóbeli instrukció alapján. Testhelyzet és változásainak érzékelése. Képesség gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos játék és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* az önértékelés és reakcióképesség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

6.1. A tánc mint művészet – elmélet Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése. *6.2. Mozgásos dramatikus és énekes játékok* Kézjátékok. Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz). *6.3. Népi, táncos gyermekjátékok* Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgatós típusú lépések; forgatós mozgáscsoportjai). Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok). A társastánc etikettjének néhány alapeleme. *6.4. Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból* (Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága; szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.)	Öröm és szabadságélmény megtapasztalása. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Térbeli alkalmazkodás. Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok: induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar“vezetéssel”. “Vakvezetéses” gyakorlat - folyamatos vezetésipont-váltással. Járás-fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan. Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása. Törekvés a társastánc illemszabályainak betartására. Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatizálás. *Ének-zene:* zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, szalon- és modern tánc, élmény, etnikum, ritmus, tempó, etikett.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – összetett mozgások, 4–8-ütemű tornagyakorlatok végrehajtására, – a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén)

	és adekvát mozgásos válaszokra, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, – a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával, – a labda átvételére és átadására, – a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, – higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, – egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, – zenével szinkronban mozgásra, – a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.

OSZTÁLYFŐNÖKI

Fejezetek	Óraszámok
1.Közösség és személyiség	9
2.Tanulás és munka	9
3.Én és a társadalom	
4.Egészséges életmód	
Összesen	36

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Közösség és személyiség**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Az én és mások reláció felismerése, az évfolyamszintű társas kapcsolatok alakulásának figyelemmel kísérése, megállapítások, észrevételek megtétele. Az iskolai szabályok betartásának, a szabályok alkalmazásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése. Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése. Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, -nyilvánítás, vitakészség, felelősség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Önismeret: tulajdonság, viselkedés, önmegfigyelésen alapuló felismerés, befolyásolás 2. Közösségek, amelyekben élek: iskola, évfolyam, család	Tulajdonságlista készítése, értelmezése. Drámajátékok: konfliktus, vita, feloldás, megbeszélés, viszonyulás a témához. Társas kapcsolatok az évfolyamban, a kapcsolatok változásai, azok tiszteletben tartása. Helyem az évfolyamközösségben, a	*Hon-és népismeret:* az én világom.

	családban. Az együttműködő közösség, a közös célok elérésének segítő és akadályozó tényezői. Együttműködésen, munkamegosztáson alapuló ismeretszerzés. Őszinteség, segítőkészség. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanulás és munka**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Az önmegfigyelés, mások megfigyelése alapján megállapítások megtétele, következtetések levonása. Irányított, önálló tanulás, munkavégzés képessége. Különböző foglalkozások ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése. Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése. Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. A tanulás: motívumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők. A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák. 2. A munka: A munka és a személyiség, munkasiker, kudarc, munkafegyelem. A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés.	Tanulási szokások, módok, technikák, tanulási technikák alkalmazása. A tanulás megtervezése. következtetések, változtatások, célkitűzések segítséggel történő megfogalmazása, folyamatos értékelés. Különböző foglalkozások ismerete, a végzésükhöz szükséges tudáselemek összegyűjtése, elemzése. Kedvelt tevékenységek, összefüggések ezek és egyes foglalkozások között (pályatükör).	*Életvitel és gyakorlati ismeretek:* foglalkozások, mesterségek; család, háztartási munka.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figyelem, koncentrálás, értékelés, önértékelés, tervezés, szervezés, választás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Én és a társadalom	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri és egymástól jól elkülöníti az egyes társadalmi színtereket. Felismeri helyét és ismeri szerepeit a különböző közösségekben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző színtereken zajló társadalmi eseményekben. Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben. *Képességfejlesztési fókuszok:* konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Életem színterei: az otthon, az iskola, a lakóhely – A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai – Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok – A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei	A család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; szeretet, érzelmi biztonság. Az iskolai és otthoni élet összehasonlítása, egyezőségek, különbségek, ezek eredete, a különbségek elfogadása. A lakóhelyi környezet kulturális értékei, hagyományai, természeti kincsei, a megismételhetetlenségből is adódó ragaszkodás, a megóvás felelőssége. Az összefogás jelentősége az értékek védelme érdekében. Emlékhelyek, múzeumok, kulturális események látogatása. Természetvédelmi „őrjárat”.	*Hon-és népismeret:* az én világom.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészséges életmód	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri legjellemzőbb tulajdonságait, különbséget tesz pozitív és negatív tulajdonságok, viselkedések között. Fogékony mások véleményére, képes kulturált véleményalkotásra. Képes megfigyelni érzéseit, nyitott mások érzései iránt. Ismeri az egészséges táplálkozás, a sport jelentőségét.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása. Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító	

	szokások kialakulásának megelőzése. *Képességfejlesztési fókuszok:* önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Lelki egészség: énerősítés, belső egyensúly. Testi egészség: étkezés, **te**stedzés, sport**,** **ki**kapcsolódás, regenerálódás.	A lélek egészsége, stressz, veszélyek. A segítés, a segítség szerepe, a segítségkérés formái, a hozzá kapcsolódó viselkedés. A test, lelki egészség. Esetek, filmélmények megvitatása. Viselkedésszabályozás a lelki egészség megőrzése érdekében. Stresszoldás és a szabadidó hasznos eltöltése közötti kapcsolat. Választás és döntés, azok következményeinek megbeszélése. Irodalmi példák gyűjtése. Dramatikus játék. szellemi, fizikai munka, a feltöltődés helyes aránya, igényes szórakozás, sport, mozgás, a test és lélek egyensúlya.	*Természetismeret:* az ember megismerése és egészsége.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Én-énerő, lelki egészség, testi egészség, akaraterő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.

A fejlesztés várt eredményei	Kialakult a nyitottság a társas kapcsolatokra, fejlődött a szociális érzület. Felelősséget érez cselekedeteiért, vállalásaiért, megfelelően érzékeli és értékeli a sikert, a kudarcot. Felismeri az iskolai konfliktusokat, törekszik a megoldásra. Megszilárdul az iskolai követelmények szerinti normatartás. Tanulását (segítséggel) megtervezi. Felkészüléséhez figyelembe veszi az előzetes értékeléseket, tapasztalatokat. Különbséget tesz kedvelt és kevésbé kedvelt tevékenységek között, elfogadja, hogy nem csupán a kedvelt tevékenységeket kell elvégezni. Fokozódott kitartása, fejlődött felelősségérzete, feladattudata. Ismeri és tiszteli a közösségi hagyományokat, részt vesz ápolásukban. Közvetlen környezete természeti és kulturális értékeit ismeri, megóvásukban aktívan részt vesz. Ismeri a lelki és testi egészségmegőrzés érdekében legcélravezetőbb technikákat. Különbséget tud tenni pozitív és negatív tulajdonságok között. Képes erőfeszítéseket tenni, akarati tényezőket mozgósítani a változásért, a változtatásért. Elfogadja, hogy vannak olyan helyzetek, amikor segítséget kell kérni.

7. ÉVFOLYAM

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

7–8. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A kulcskompetenciák közül a tantárgyban fokozott figyelem irányul az anyanyelvi kommunikációra az önkifejezés erősítése érdekében. Ennek során a hivatali kommunikáció gyakoroltatása is sor kerül, támogatva az önálló életvitelre való felkészítést.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi-, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

7. évfolyam	
Témakörök	**Javasolt óraszámok** 5 óra/hét (180)
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos
Olvasás, az írott szöveg megértése	folyamatos
Írás, szövegalkotás	folyamatos
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	72
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	108
Összesen:	**180**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez	

	elegendő aktív és passzív szókincs. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	*Ének-zene:* ritmusgyakorlatok. *Testnevelés és sport:* a mozgás kifejező ereje. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* ismeretterjesztő szövegek olvasása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás és az írott szöveg megértése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/**	**Kapcsolódási pontok**

	Tevékenységek	
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése.	*Matematika:* szöveges feladatok értelmezése. *Informatika:* ismeretszerzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Írás, szövegalkotás**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Helyesírás: összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb. A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, levél.	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a

	ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél. Szövegalkotások javítása.	tanultak alkalmazása. *Vizuális kultúra:* esztétikus munka.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZAVAK: Szófajok. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Levél, válaszlevél készítése. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a témának és a mondanivalónak	*Minden tantárgy*: a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.

	megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, meghatalmazás, elismervény, könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból). Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	
Kulcsfogalmak / fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, önéletrajz, kérvény, beszámoló, interjú.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 108 óra**
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A RENESZÁNSZ IRODALMA *Janus Pannonius: Pannónia dicsérete* (epigramma) Balassi Bálint Ajánlott mű: Egy katonaének A BAROKK IRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: Bujdosóénekek Mikes Kelemen: 112. levél	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése. Összecsengő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés)	*Ének-zene; vizuális kultúra:* a ritmus más-más formái. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok.

A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA *Csokonai Vitéz Mihály: A reményhwz (elégia)* A XIX. SZÁZAD IRODALMA *Vörösmarty Mihály: Szózat* *Petőfi Sándor:* – *Nemzeti dal (dal)* – István öcsémhez (költői levél). *Arany János* *Toldi (elbeszélő költemény)* Mikszáth Kálmán: A néhai bárány, A ló a bárányka és a nyúl Ajánlott művek: Petőfi Sándor: Pató Pál úr; Szeptember végén Arany János: Írószobám (elégia); A fülemile (elbeszélő költemény) Mikszáth Kálmán: A néhai bárány; A két koldusdiák (részletek) REGÉNY: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk. A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM Móricz Zsigmond Ajánlott művek: Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból. Világirodalom: Ajánlott művek: A. A. Milne: Micimackó (részlet) Színmű Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)	megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényeget kiemelni, vázlatot készíteni. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is *öt-hat mondatban* számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

IDEGEN NYELV

7–8. évfolyam

Az idegen nyelv tanulása társadalmi igény. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóktól nagy erőfeszítést követel, ezért az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók valós szükségletei,igényei és egyéni fejlettsége határozza meg. Az idegen nyelv tanítása enyhén értelmi fogyatékos tanulók részére tanórai keretben, az általános iskola 7. évfolyamától javasolt, de az idegennyelv-tudás iránti társadalmi igények növekedése miatt – a szülők igénye szerint – szakkör vagy egyéb nem kötelező jellegű foglalkozás keretében korábban is megkezdhető az iskola döntése alapján, de szigorúan a tanulók egyéni igényeihez és képességeihez igazodva.

Az általános iskola felső tagozatán a cél az, hogy az idegen nyelv tanítása járuljon hozzá a más tantárgyaknál megszerzett alapkészségek megerősödéséhez a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a rendszeres ismétlés és gyakorlás megteremtésével. Az új ismeretek elsajátíttatása konkrét tapasztalásra, cselekvésre alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérüléseit, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve történik. A tananyagot a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességekhez kell igazítani.

A tanulókat bevezetve egy idegen nyelv tanulásába, fel kell kelteni az érdeklődésüket, fenntartani a motivációjukat a nyelvtanulás iránt; meg kell alapozni a nyelvtanulásukat, ily módon is elősegíteni társadalmi beilleszkedésüket, növelni esélyeiket.

Az idegen nyelvi kompetencia szorosan kapcsolódik és épít az *anyanyelvi kompetenciára*, hiszen a beszédértés és a beszédprodukció az elsődleges, anyanyelven is. Az anyanyelv tanulása során megtapasztalt nyelvi problémák nehezítik az idegen nyelv oktatását. A négy nyelvi készség közül a hallás utáni értésen és a beszédfejlesztésen van a hangsúly. A hallott szöveg értésénél törekedjünk a céloknak és igényeknek megfelelő, autentikus szövegek felhasználására. Az írás és az olvasás nagyon kis mértékben jelenik meg a felső tagozaton az idegen nyelv oktatása során, és célja csupán a hallottak megerősítése, támogatása. Az idegen nyelv tanításának és tanulásának célrendszerében a kommunikációs kompetencia fejlesztésén van a fő hangsúly. A nyelvi kompetencia magába foglalja a lexikai, grammatikai, szemantikai és fonológiai ismereteket, továbbá ezek használatának képességét.

Az interkulturális kompetencia fejlesztése során megismertetjük a tanulókat annak az országnak (vagy országoknak) a kultúrájával, amelynek a nyelvét tanulják. Ezért a nyelvtanítást mindig össze kell kapcsolni a mindennapi élet kultúrájának megismertetésével. Folyamatosan erősítjük a nyelvtanuló interkulturális tudatosságát, azaz, hogy a tanuló legyen képes felismerni és megérteni a saját és az idegen kultúra jellegzetességeit, a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket, s ezáltal erősödjön a hazafias érzése, a magyarságtudata, valamint váljon nyitottabbá és érzékenyebbé más népek kultúrája iránt. A nyelvtanítás során törekednünk kell a pozitív hozzáállás és motiváció kialakítására az idegen nyelv tanulása és más kultúrák megismerése iránt.

Az információs technológiák és az informatikai kompetencia használata ma már elkerülhetetlen, s az idegen nyelv tanításának és tanulásának folyamatába beépítve nagyszerű lehetőséget kínál arra, hogy közvetlenebb kapcsolatot alakíthassanak ki a tanulók a célnyelvvel, és ismerjék meg, majd próbálják meg alkalmazni a kapcsolatteremtéshez szükséges stratégiákat a célnyelvi közösség egy-egy tagjával. Az információs technológiák alkalmazása a célnyelvi kultúra megismerését színesebbé, érzékletesebbé teszi, segít az autentikus környezet megteremtésében, így az önálló ismeretszerzés és a későbbi önálló tanulás lehetőségét is nagymértékben segítheti.

A tantárgyak közötti integráció elérésében nagy szerepe van az idegen nyelv tanításának és tanulásának. Az idegen nyelv tanulása nemcsak további lehetőséget nyújt a tanulóknak a más tantárgyakban korábban megszerzett tudás felelevenítésére, gyakorlására, új kapcsolódási pontok kialakítására, hanem újabb nyelvi, kulturális, interkulturális, földrajzi és történelmi ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, melyeket más tantárgyak tanulása során is felhasználhatnak.

Az idegen nyelv tanulása teret biztosít a csoportos és kooperatív tanulási formák alkalmazásának, egyénre szabott módszerek és az önművelés igénye kialakításának, valamint változatos nevelési lehetőségek kihasználásának, továbbá elősegíti a tanulók önismeretének és önbizalmának fejlesztését az egyéni adottságok és képességek megismerésén keresztül.

A differenciálás a tanítás minden részében megjelenik, s ezáltal tekintettel vagyunk az egyéni sajátosságokra, képességekre. Az értékelés során elsősorban a tanuló egyéni fejlődését, motivációját, a nyelvtanulásra irányuló akaratát kell értékelnünk, s az értékeléssel a további nyelvtanulásukat kell segítenünk.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a nyelvtani anyag többségének elsajátítása implicit módon történik, azaz nem magát a nyelvtani szabályt tanítjuk, hanem a nyelvtani szerkezetet használtatjuk szövegkörnyezetben. Az idegen nyelvi kommunikáció során – a nagyszámú ismétlés révén – a tanuló automatikusan elsajátítja, majd alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat. A nyelvi kompetencia kialakítása érdekében változatos interakciókban folyamatosan fejlesztjük a tanulók hallási észlelését, hallás utáni szövegértését, célzott és tartós figyelmét, elsősorban verbális emlékezetét és beszédkészségét. A sikeres kommunikáció érdekében hosszabb időkeretre, folyamatos ismétlésre, gyakorlásra, játékos keretek között történő, cselekvéshez kötött megvalósításra, egyéni megerősítésre, helyzetgyakorlatokra van szükség.

Az idegen nyelv olvasásának és írásának tanítása enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében csak egyéni fejlettséghez igazodva, a tanulókban erősödő igény alapján javasolt. Az olvasott szöveg értése és az íráskészség fejlesztése csupán másodlagosan, illetve harmadlagosan támogatja a hallás utáni értést és a beszédüket.

Idegen nyelvi szempontból a 7–8. évfolyam a bevezető, alapozó szakasz, melynek során a tanuló megismerkedik egy idegen nyelv tanulásával, felismeri, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is kifejezheti magát; megpróbálja felfedezni és megérteni a nyelvet vezérlő különböző, alapszintű szabályokat, melyeknek segítségével a későbbiekben egyre tudatosabbá teheti nyelvtanulását. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát, mely egyben erősíti magyarságtudatát, hazafias érzéseit, közösséghez tartozását. Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi érzéke, javul kötelességtudata, együttérzése, empátiája, segítőkészsége, tisztelete mások iránt. Megtapasztalja és megpróbálja megérteni, hogy cselekedeteiért, mondataiért felelősséggel tartozik. A helyzetgyakorlatok során igyekszik betartani a szabályokat, és tiszteli társait.

A szakasz alapvető feladata, hogy a tanulók más műveltségi területeken megszerzett ismereteire támaszkodva, olyan alapvető nyelvi fordulatokkal ismertesse meg a tanulókat, melyeket a mindennapi élethelyzetükben felismerhetnek és alkalmazhatnak, s amelyek megalapozzák motivációjukat a későbbi (szakiskolai és egész életen át tartó) nyelvtanulásra.

Az idegen nyelv tanulása során fokozatosan fejlődik önismeretük, kifejező és kapcsolatteremtő készségük (vélemény, akarat, érzelem), a személyes tapasztalatok tudatosításán keresztül pedig bővülnek ismereteik, formálódik szemléletmódjuk, a világról alkotott képük.

Az étkezés, ételek, sport témakörök lehetőséget adnak az egészséges életmód tudatosítására, a preventív szemlélet kialakítására, a betegségek megelőzésére.

Már a nyelvtanítás bevezetésekor tudatosítani kell a tanulókban az idegen nyelv tanulásának jelentőségét a későbbi életükre, pályaválasztásukra, munkavállalási esélyeikre nézve.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-oktatása során nem beszélhetünk a(z) (európai) nyelvi szintek meghatározásáról, mivel az idegen nyelv tanulását az egyéni képességek nagymértékben befolyásolják. Ennek ellenére igyekeznünk kell a lehető legtöbbet elsajátíttatni a tanulókkal, az egyéni lehetőségek függvényében.

Alapvető cél, hogy a tanuló próbálja meg megérteni és használni a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a legelemibb alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése, továbbá a tanulók hallás utáni figyelmének, fonetikai kifejezésének, szándékos figyelmének, verbális emlékezetének, idegen nyelvi gondolkodásának fejlesztése. A cselekvéshez kötött beszédfejlesztés növelheti az idegen nyelvi megnyilvánulások számát, de a magyar nyelvet sem zárhatjuk ki a tanítási órákból. Fontos – egyéni igényeikhez és képességeikhez mérten – megismertetnünk velük olyan stratégiákat, melyek segíthetik őket a későbbiekben nyelvtudásuk megőrzésében, további fejlesztésében.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek a tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A lenti kerettantervi táblázatokban szereplő fejlesztési egységek a Közös európai referenciakeretben szereplő készségekre épülnek, ezek kerültek adaptálásra az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nyelvtanulási igényeire. A jelen kerettanterv nem nyelv-specifikus. Jelenlegi formájában kizárólag angol nyelvi példákat tartalmaz, az egyéb nyelvekre történő felhasználást is ezek segítik.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	-	-
6.	-	-
7.	2	72
8.	2	72

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédszándékok, beszédértési készség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A tanuló saját és családja személyes adatainak ismerete. Számfogalom 20-as számkörben. Állatok, néhány növény ismerete. Alapfokú térképhasználat. Élelmiszerek, ételek neveinek ismerete. A kommunikáció alapvető feltételeinek, alapvető szófaji csoportosítások ismerete. Törekvés ritmustartásra.	
A tematikai egység	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással	

nevelési-fejlesztési céljai	történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BESZÉDSZÁNDÉKOK: – Köszönési formák: Hi! Hello. – Napszakok szerinti köszönési formák: Good morning Elköszönés:Auf wiederschen! Bis Morgen!Wi – Bemutatkozás: Wie heist du? Ich heise…. – Titulusok: Herr, Frau, Fraulein – Köszönet és sajnálat kifejezése: Danke schön! Entschuldigugng. – Udvariassági formák: bitte Ich freue mich dich zu sehen. Ich freue mich, dass wir uns getroffen haben. – Érdeklődés a másik személy hogyléte felöl: Wie geht es dir? Danke, gut. Und dir? – Egyszerű kérdések (információkérés). – Egyszerű feleletek (információadás). – Vélemény kérése: Magst du? – Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: Was ist das? Das ist ein/ eine/ ein… – Dicséret: Richtig! Gut!	BESZÉDÉRTÉS – A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. – Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. – Nyitott párbeszédek (kérdés-felelet). – Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. – Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. – Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. – Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). – A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. – Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. – A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés	*Ének-zene:* (ritmus tartása, ritmusváltás, hangképzés, intonálás). *Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, a kommunikáció alapjai, hangképzés. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése, a mozgás kifejező ereje, testséma, légzés. *Természetismeret:* környezetünk tárgyainak, élőlények neveinek ismerete, velük kapcsolatos ismeretek. *Hon-és népismeret:* ünnepek, népszokások. *Földrajz:* szigetország, térképhasználat. *Vizuális kultúra:* finom mozgások fejlesztése, válaszadás rajzzal.

	követése, eltérő intonációk megfigyelése.) – Szavak differenciálása. – Nyelvi egységek megértése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, vélemény kifejezése. Kérdés-felelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Beszédkészség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A beszéd megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Kérdésalkotások. – Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. – Dalok, mondókák. – Környezete tárgyainak megnevezése. – Néhány beszédfordulat témakörönként. – Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei.	– Próbálkozás a német nyelv hangjainak helyes kiejtésével. – Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. – Probléma jelzése, segítségkérés. – Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. – Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor. – Érzelmek, vélemény kifejezése. – Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióra. – Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. – Ritmustartás, ritmusváltás. – A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszédek, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.	*Testnevelés és sport:* légzéstechnika. *Magyar nyelv és irodalom:* hangképzés, szóhatárok, a mondat. *Ének-zene:* ritmus, intonálás. *Természetismeret:* tárgyak, élőlények nevei. *Vizuális kultúra:* válaszadás rajzzal.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Fogalomkörök**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Megfelelő anyanyelvi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség elöljárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Létezés kifejezése (Es gibt) – Cselekvések kifejezése (igék). – Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, főnevek többes száma, a/an, some/any határozatlan névelők. – Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció, összevont alakok, többes szám kiejtése.	– Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. – Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. – A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szókártyákkal, csoportosítás, rendezés, párosítás.	*Magyar nyelv és irodalom:* szófajok, igemódok, mondatfajták, ragok, jelek. *Matematika:* tő- és sorszámnevek, alapvető matematikai műveletek. *Ének-zene:* intonálás, hangsúlyozás, ritmustartás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, elöljárószó, tő- és sorszámnév, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Témakörök, szókincs**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Elsősorban a természetismeret, matematika, társadalomismeret órákon megszerzett ismeretek alkalmazása. A tanuló saját és közvetlen családja személyes adatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem:	– Lexikai elemek elsajátítása. – Más műveltségi területeken	*Természetismeret:* növények, állatok,

bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, ételem, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei.	megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Reális önkép kialakítása. – Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. – Elemi szintű tájékozódás térképen.	hazám, célország, földrajzi ismeretek, térképhasználat. *Matematika*: mennyiségi és minőségi viszonyok, időbeliség, sorrendiség. *Informatika*: internet használata, információkeresés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, , élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mérten merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédszándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni. Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tőmondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre. Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni. (Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)

MATEMATIKA

7–8. évfolyam

A két év célja a tanulók felkészítése az önálló életvitelre, az önálló munkavégzésre, az egyéni képességeikhez igazodó továbbtanulásra, a társadalmi beilleszkedés elősegítésére. Olyan ismeretek, képességek, készségek kialakítása, ami biztosítja az önálló tanulás lehetőségét, és felkészíti őket az egész életen át tartó tanulásra. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt szerepe van az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és módok használatának, alkalmazásának, a tanuló motiváltsága megteremtésének.

A matematika tantárgy sajátos fejlesztési célja a figyelem terjedelmének, tartósságának fokozatos növelése és szinten tartása, a koncentrációképesség fejlesztése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése.

7. évfolyam

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	60	14
3. Geometria, mérések	40	
4. Függvények, az analízis elemei	20	
5. Statisztika, valószínűség	10	
Összesen	144	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika**	**Órakeret** folyamatos
Előzetes tudás	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntésiképesség fejlesztése. Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/**	**Kapcsolódási pontok**

	Tevékenységek	
1.1. Halmazok Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.	A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban. Elemek szétválogatása több feltétel szerint. Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak.	*Vizuális kultúra:* alakzatok. *Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, kifejezőképesség, szövegértés, szövegalkotás. *Természetismeret; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:* halmazelméleti, logikai ismeretek használata. *Informatika*: algoritmus, problémamegoldó gondolkodás.
Végtelen és üres halmaz.	Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása. Halmazok kapcsolatának vizsgálata.	
1.2. Matematikai logika Állítások és tagadások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen és üres halmazokról. Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról. Állítások halmazok metszetéről. Hibás állítások javítása. Feltétel tagadása: a logikai „nem”. Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai „és”. Valamelyik feltétel teljesülése: logikai „vagy”.	
1.3. Kombinatorika Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.	Sorba rendezés. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes lehetőség előállítása. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 74 óra**
Előzetes tudás	Jártasság 10 000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 100-as számkörben.	

	Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása. Törtszám fogalmának ismerete. Negatív szám fogalma.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása. Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számok 100 000-es és számkörben. Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.	Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata. Négyjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata. Pontos és becsült (közelítő helye) helyük keresése a számegyenesen. Számok egyes, tízes, százas, ezres szomszédainak megállapítása. Számok kerekítése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	*Földrajz:* népesség száma, területek nagysága. *Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés, szövegalkotás. Kifejezőképesség, mondatértés, mondatalkotás. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás. *Testnevelés és sport:* nagymozgások, mozgáskoordináció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás, vásárlás (pl. fél-negyed kiló).
Az 100 000-es számkör: A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata. Számfogalom mint a mérés	Helyiérték-táblázat bővítése A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszerese, tizedrésze). Összefüggésekre való emlékezés.	

eredménye, mérőszám.	Teljes öt- és hatjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintosokkal. Becslés, mérés, ellenőrzés. Számok képzése egy vagy több feltétellel.	Pénz beosztása. *Informatika:* kódolás, dekódolás, algoritmusok. Matematikai- és képességfejlesztő programok.
Viszonyítás.	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése.	
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon. Egyes-, tízes-, százas-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása.	
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk.	
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.	
Törtszámok.	Törtrészek előállítása, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése. Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Helyük a számegyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban. Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé.	

	Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, századrészek között. Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről. Tizedes törtek írása helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.	
Negatív szám.	Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákból. Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok helye a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.	
2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben.	Fejben számolás gyakorlása. Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval. Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Mennyiségi változások megfigyelése (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban. Összefüggések megértése, megfogalmazása.	

	Matematikai nyelv pontos használata.	
Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 100 000-es számkörben. Háromjegyű számok szorzása kétjegyű szorzóval. Ötjegyű számok osztása egyjegyű osztóval (kétjegyű osztóval).	Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával. Műveletek eredményének becslése. Becslés, számolás, ellenőrzés. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Számológép használata önellenőrzésre.	
Műveletek közönséges törtekkel.	Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel. Közös többszörös keresése. Különböző nevezőjű közönséges törtek összeadása, kivonása. Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.	
Műveletek tizedes törtekkel.	Tizedes törtek összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törtek szorzása tizedes törttel. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás. Analízis, szintézis.	

	Összefüggések megértése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.	
Egyszerű és összetett szöveges feladatok. Fordított szövegezésű feladatok.	Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük. Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás. Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres, százezres,; tizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria, mérés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságaik alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztés, téglalap, négyzet rajzolása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A tér elemei Szög, szögfajták.	Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, ^{o}). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.	*Vizuális kultúra:* térszemlélet, térlátás; sík- és térgeometriai ismeretek, kreativitás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv. Ki- és megmérés, szerkesztések, szerkesztőeszközök használata, háztartási ismeretek. *Informatika:* tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Természetismeret:* mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok.	Síkidomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.	
Háromszög.	Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek. Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.	
Kör.	Különböző sugarú körök rajzolása. A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet. A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.	
3.3. Térbeli alakzatok Testek.	Testek építése lapokból. Testek kiterítése, testhálók készítése.	

	Testek és testhálók egymáshoz rendelése. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.	
Kocka, téglatest.	A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk: – lapok, élek, csúcsok száma; – kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; – határoló lapok alakja, mérete; – határoló lapok helyzete.	
3.4. Transzformációk Tükrözés.	Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel. Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.	
Nagyítás, kicsinyítés.	Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára…; csökkentése felére, harmadára… Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.	
3.5. Szerkesztés Szögek.	Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°, 60° és 30°-os szögek.	
Négyzet, téglalap.	Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.	
Háromszög.	Háromszög szerkesztése: – három oldalból; – két oldalból és a közbezárt szögből; – egy oldalból és a rajta fekvő két szögből.	
3. 6. Mérés, mértékegységek	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése.	

	Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	
Területmérés.	Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2.	
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	
Pénz.	Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás. Háztartási költségvetés tervezése.	
3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete.	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.	
Négyzet és téglalap területe.	Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése egyszerűbb esetekben. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban adott és felismert szabály alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között. A felismert összefüggések megfogalmazása viszonyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.	
4.2. Sorozatok	Számok rendezése. Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése. Hányados sorozatok folytatása.	*Ének-zene:* hangsorok. *Vizuális kultúra:* soralkotás. *Testnevelés és sport:* soralkotás.
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Összetartozó adatpárok felismerése. Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után. Tapasztalati függvények készítése leszámlált, mért adatok alapján. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függvény, tengely, középpont.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat az adatok gyűjtésében és lejegyzési módjaiban. Biztos és lehetetlen események megkülönböztetése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Statisztika Statisztikai adatok, kísérletek.	Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése. Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük. Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal. Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* adatok (pl. villanyszámla) értelmezése. *Természetismeret:* események bekövetkezésének megítélése.
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek. Gyakoriság.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók /(éldául Babilon-golyók), játékrulett). Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba. Az események gyakoriságának megfigyelése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről. Valószínűségi fogalmak használata. „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata.	

	„Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése. Következtetés a relatív gyakoriságra.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.	

A fejlesztés várt eredményei	Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe. Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. A logikai kifejezések pontos használata. Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel. Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel). Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása. Speciális háromszögek megnevezése. Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése. Mértékváltások következtetéssel. Négyzet és téglalap területének számítása. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

ERKÖLCSTAN

7–8. évfolyam

Az általános iskola szakaszzáró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. Ez a helyzet fontos kapcsolódási pontokat kínál *a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség,* valamint a *pályaorientáció* témakörének nevelési céljaihoz, illetve a *kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia* fejlesztéséhez.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre,* illetve a *családi életre nevelés* általános céljainak megvalósításában. A témakörrel való foglalkozás különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során, következésképpen az erkölcstan tanítási-tanulási folyamatában is.

13–14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal felvértezve. Az erkölcstan órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésének is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már érzékelik az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, szembesülnek a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákkal, és a gyógypedagógus segítségével képesek erről elgondolkodni. Következésképpen az erkölcstan órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Az életkorra jellemző *önállósodást, önállóságra törekvést* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az erkölcstan valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az erkölcstan órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékosság állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *kritikai gondolkodás fejlesztésének.*

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. **Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?**	7	
2. **Párkapcsolat és szerelem**	7	3
3. **Egyén és közösség**	7	
4. **Mi dolgunk a világban?**	5	
5. **Hit, világkép, világnézet**	7	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A nyelv és nyelvhasználat, emberi kommunikáció témakörében szerzett alapvető anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Nyelv és gondolkodás Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? *Tudás és értelem* Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői. Ki miben tehetséges? *Ösztönzők és mozgatóerők* Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker és a kudarc? *Érték és mérték*	*Magyar nyelv és irodalom*: a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* tanulási pálya; környezet és pályaválasztás; megélhetés. *Természetismeret:* a

Mi igazán fontos az életemben? Melyek az én értékeim?	személyiség összetevői, érzelmi adottságok. *Vizuális kultúra:* érzelmek, hangulatok kifejezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Párkapcsolat és szerelem**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Vonzódás A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. A férfi-nő (fiú – lány) párkapcsolati vonzódásról. Szimpátiakapcsolatok– tapintatos jelzés és tapintatos hárítás. *Együttjárás* Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség. Párkapcsolati intimitás. A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok. A diákszerelem szépsége. *Házasság, család és otthonteremtés* A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. *Visszaélés a nemiséggel* Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?	*Természetismeret:* nemi jellegek, a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi és erkölcsi kérdései; a fogamzás feltételei, szülés/születés főbb mozzanatai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egyén és közösség	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Közösségeim Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban? *Erőt adó közösség* Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént? *Korlátozó közösség* Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. *Szabadság és korlátozottság* Szabadság. Az egyén szabadsága. Alkalmazkodás. Választás. Segítségkérés. Engedelmesség. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret. Az előítélet és megnyilvánulási formái.	*Természetismeret:* leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mi dolgunk a világban?	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségtani ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Jól-lét és jólét Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek. A javakhoz való ragaszkodás. A javakról történő lemondás. A pénz szerepe az ember életében. A testi és lelki egészség szerepe az ember életében. *Boldogulás, boldogság* A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi életpályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe. Különböző foglalkozások. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek. *A média és a valóság* Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése.	*Magyar nyelv és irodalom*: az alapvető sajtóműfajok egyszerű jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: tudományos és technikai forradalom; a világháló. *Vizuális kultúra:* képek, látványok, médiaszövegek, események tanári segítséggel való elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hit, világkép, világnézet	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások. Tévhitek és előítéletek. Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket?	*Vizuális kultúra:* személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott

A nagy világvallások világképe A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma. *Párbeszéd és együttműködés* A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.	témában. *Földrajz:* a világvallások és különböző kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére. Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Képességeinek megfelelő szinten elképzeli saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről. Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól. Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket. A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

7–8. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek feleleventése a kritikai gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulókban a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

Az Ember és társadalom műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem és társadalmi ismeretek tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok-okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történeti változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az ésszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Történelmi áttekintés	
Előzetes tudás	Az ötödik-hatodik évfolyamon tanult történelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A történelem forrásai és a történelmi időszámítás Őskori társadalmak. *Az ókori társadalmakról tanultak átismétlése* Az ókori Kelet. Az ókori Görögország. Az ókori Róma. *A középkori Magyarországról tanultak átismétlése (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz)* Árpád-házi királyok. Anjou-házi királyok és a Hunyadiak. Hazánk három részre szakadása.	Időszalag készítése, a történelmi források megnevezése a tanult történelmi korokból. A régész eszközeinek megnevezése. Múzeumlátogatás, őskori leletek megtekintése. Térképről leletek helyének leolvasása. A zsákmányoló és a termelő ősember életmódjának összehasonlítása. Térképhasználat, terepasztal alkalmazása. Tárgyi emlékek fölismerése az ókorból, különös tekintettel az ókori Kelet, Görögország és Róma hagyatékaira. A forrásokhoz kapcsolódóan szövegfeldolgozás. Térképhasználat. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról. A vándorlás és honfoglalás állomásainak megnevezése. Múzeumlátogatás, a koronázási ékszerek megtekintése. Tablókészítés a tanult uralkodókról. Tematikus feladatlapok megoldása.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; dramatizálás; irodalmi szemelvények. *Természetismeret:* a tudomány helyzete az egyes történelmi korokban. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Vizuális kultúra:* festészet. *Ének-zene:* válogatás a népdalkincsből. *Technika, életvitel és gyakorlat:* magyar népi mesterségek. *Földrajz:* térképolvasás. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ötödik-hatodik évfolyamon megismert fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. A forradalmak és a polgárosodás kora Európában**	
Előzetes tudás	Ismeretek a XVII–XVIII. századi Magyarországról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kauzális gondolkodás, hazaszeretet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1 A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai A nagy francia forradalom – a polgári átalakulás kezdete. *1.2. Napóleon fölemelkedése és bukása* Napóleon élete, híres háborúi Európában. *1.3. Az ipari forradalom találmányai* Ipari találmányok és feltalálóik. *1.4. A magyar reformkor képviselői (Széchenyi, Kossuth, Kölcsey, Wesselényi)* A polgárosodás Magyarországon. *1.5. A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai* Gróf Széchenyi István élete és munkássága. Báró Wesselényi Miklós. Kossuth Lajos. Táncsics Mihály. Ellenzéki szervezkedés az 1840-es években. A magyar nyelv hivatalossá tétele. Az 1848. március 15-i események Pesten. Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései. A szabadságharc legfontosabb eseményei.	A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. Adatok olvasása térképről. Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. Érvek ütköztetése. Plakátkészítés a francia forradalom jelszavaival. Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről. Információgyűjtés a gőz erejéről. Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz, beszámoló készítése Mária Terézia koráról. Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése. Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókártyák és képek segítségével. A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés. Helytörténeti kiállítások, múzeumok látogatása. Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycsere. Részvétel helytörténeti sétákon a reformkorhoz kötődő emlékhelyekhez. Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása. Időszalag, térkép használata. Események képei – időrendben történő csoportosítás.	*Magyar nyelv és irodalom:* Vitakészség; a hivatalossá vált magyar nyelv. Himnusz és a Szózat *Természetismeret:* feltalálók és találmányok. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Ének-zene:* nemzeti himnuszok; Kossuth Lajos toborzódalai. *Rajz és vizuális kultúra:* a történelmi események ábrázolása képzőművészeti alkotások tükrében. *Földrajz:* topográfiai ismeretek; településformák az újkorban – Európa országai. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.

	Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről. Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. Feladatlapok megoldása. Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint. Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés a hősökről.	
Kulcsfogalmak /fogalmak	Polgári forradalom, nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, szabad paraszt, munkás, törvényhozás, országgyűlés, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó, gyáripar, vasúthálózat, gőzeke, vetésforgó, reform, haladó gondolkodás, nemzeti megújulás, magyar nyelv, gróf, báró, Magyar Tudományos Akadémia, kőhíd, pesti árvíz, Védegylet, röpirat, pozsonyi országgyűlés – alsótábla, felsőtábla, törvényjavaslat, törvény, haladó, maradi, márciusi ifjak, ellenzék, Pilvax Kávéház, Landerer Nyomda, Helytartótanács, Városháza, pákozdi csata, tábornok, trónfosztás, világosi fegyverletétel, aradi vértanúk.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. A nemzetállamok kora**	
Előzetes tudás	Ismeretek a forradalmakról és a polgárosodás koráról Európában és Magyarországon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, kauzalitás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Az egységes német nemzetállam létrejötte Az olasz nemzetállam létrejötte. Az egységes német állam magalakulása. *2.2. Polgárháború az Egyesült Államokban* A rabszolgaság eltörléséért *vívott* harc. *2.3. A megtorlás és a kiegyezés Magyarországon* A gyarmatosítás szerepe a	Gyűjtőmunka a könyvtárban. Adatok gyűjtése térképről. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Magyarok mindennapjai a szabadságharc leverése után – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. Drámajáték – a néma ellenállás megjelenítése a Habsburg	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Természetismeret:* tudósok, feltalálók és találmányaik (Ganz Ábrahám, Irinyi János, Eötvös Loránd, Semmelweis Ignác). *Matematika:* számítások alapműveletekkel.

világpolitika alakulásában – az alapvető ismeretek szintjén. *2.4. A dualista Magyarország jelentős személyiségei* A kiegyezés jelentősége *2.5. Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei* Az Osztrák-Magyar Monarchia. *2.6. Birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért, élet a gyarmatokon*	elnyomás idején. A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából. Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről. A kiegyezéshez kötődő történelmi személyiségekről adatok, képek gyűjtése (Deák Ferenc, Ferenc József, Erzsébet királyné). Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. A változások szerepének felismerése az emberek életében. A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.	*Rajz és vizuális kultúra:* építészet. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rémuralom, teljhatalom, önkényuralom, néma ellenállás, osztrák császár, magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, gőzmalom, gőzeke, gőzcséplőgép, hajógyártás, mozdony- és vagongyártás, Budapest, világváros, Városliget, Operaház.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében**	
Előzetes tudás	Ismeretek a nemzetállamok koráról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* empátia, kritikai gondolkodás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon Az első világháború előzményei. Az első világháború kirobbanása. Hazánk részvétele az első világháborúban. Az első világháború főbb	Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása. Térképhasználat. Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi térképekről. Háborús frontvonalak meghatározása. Képek gyűjtése, csoportosítása folyóiratokból. A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás	*Magyar nyelv és irodalom:* szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. *Természetismeret:* a XX. század első felének legjelentősebb

eseményei.	készítése. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján. Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Fiktív levél írása a frontvonalról. Frontok modellezése terepasztalon – a villámháború és az állóháború fogalmának kialakítása.	fölfedezései az atombomba. *Matematika:* – számítások alapműveletekkel; területszámítások; – halmazok; számítások tizedes törtekkel. *Földrajz:* topográfiai ismeretek. *Rajz és vizuális kultúra:* a világháborúk hatása a művészeti ágakra. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* mindennapi életvezetés megváltozott körülmények között. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Merénylet, trónörökös, világháború, antant, központi hatalmak, hadüzenet, állóháború, villámháború, front, lövészárok, tank, tengeralattjáró, felderítő repülőgép, mérges gáz,	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Társadalmi szabályok**	
Előzetes tudás	Alapvető szabályok a környezetünkben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szabálytudat erősítése. A közösségi együttélés szabályainak megismertetése, gyakorlása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* erkölcsi érzék, kritikai gondolkodás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog A szokás és a hagyomány Illemtani alapismeretek Az erkölcsi jó és rossz	Közismert népszokások, néphagyományok fölelevenítése. Az erkölcsi értékekhez kapcsolódó csoportosítások a jó és a rossz fogalmának tükrében.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció fogalmazási ismeretek.

A jog szerepe az emberek mindennapjaiban *6.2. Az mberi alapjogok* *6.3. A gyermekek jogai, diákjogok* Hivatalos ügyeink (ügyintézés)	A jog és erkölcs kapcsolatának értelmezése egyszerű példákon keresztül, különös tekintettel a gyakoribb normasértésekre. Az emberi alapjogokról való beszélgetés – az oki tényezők összegyűjtése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozata – a legfőbb pontok megismerése. Jogok és kötelességek a társadalomban – beszélgetés az emberek együttéléséhez szükséges normákról. Különbségek föltárása az okok és az okozatok szempontjából – saját gondolatok szóbeli megfogalmazása. A Gyermekek jogairól szóló 1989. évi ENSZ Egyezmény alapelveinek értelmezése. Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól. A mindennapi élethez kötődő egyszerűbb ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése. Mindennapi ügyintézések modellezése, a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illemtani szabályok tükrében. Az ügyintézés alapvető faktorai – ügyintézési technikák lépésről-lépésre. Ügyintézés a világhálón – internetes felületről ügyintézési lehetőségek, egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése.	*Természetismeret:* szokásrendek a természet világában. *Matematika:* halmazalkotási műveletek. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* életvezetési technikák. *Földrajz:* az egyén és a közösség szerepe a hazai és a világ országai együttműködésének tekintetében. *Informatika:* interaktív taneszközök használata; ügyintézés a világhálón.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, ENSZ, A gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezmény, illemszabály, ügyintézés, internet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Állampolgári ismeretek**	
Előzetes tudás	Társadalmi szabályok.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek elsajátíttatása, médiatudatosság erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, kauzalitás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
7.1. Államformák, politikai rendszerek *7.2. Demokratikus alapelvek* *7.3. Magyarország politikai intézményei* *7.4. A média és a nyilvánosság szerepe* A televízió világa A rádió világa Az internet világa *7.5. Állampolgári jogok és kötelességek* Állampolgári jogok Állampolgári kötelességek.	Államformák: köztársaság és királyság – legfontosabb jellemzők összegyűjtése. A demokratikus és a diktatórikus politikai rendszer jellemzőinek azonosítása, példák gyűjtése. A demokrácia szerkezeti pontjainak megállapítása. A demokratikus választás modellezése. A demokratikus alapelvek legfőbb alkotóelemeinek összegyűjtése. Az antik és a modern demokrácia összehasonlítása tartalmi szempontok szerint. Beszélgetés a törvényhozás, a végrehajtás és az igazságszolgáltatás intézményeiről az elemi ismeretek szintjén. A törvények szerepe az emberek életében – véleményalkotás. Látogatás a Parlamentben. Helyi önkormányzat fölkeresése. A tömegtájékoztatás eszközeinek megismerése. Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoport számára könnyen érthető hírekről. A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szépirodalmi szemelvények. *Természetismeret*: a hangyák világa. *Matematika:* halmazalkotási műveletek, számlálás; arányok. *Rajz és vizuális kultúra:* a témához kapcsolódó képzőművészeti alkotások; építészet: az Országház. *Ének-zene:* zeneművek. *Földrajz:* a Föld országai. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

	jogok és kötelezettségek területén. Az alapvető jogok és kötelességek értelmezése, példák gyűjtése. Tablókészítés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, kormány, törvényszék, parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, állampolgári jog és kötelezettség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Pénzügyi és gazdasági kultúra**	
Előzetes tudás	Állampolgári ismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
8.1. A jövedelem szerepe a családban Bevételek és kiadások Megtakarítás, hitel Rezsi Zsebpénz *8.2. A pénz és formái* Érme és bankjegy Virtuális pénz, bankkártya Árfolyam, infláció *8.3. Pénzintézetek és tevékenységük* Hitel Kamat Tőke *8.4. Vállalkozói alapismeretek*	A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. A bevételtípusok megkülönböztetése, példákon keresztül. A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül. A rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése. A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. Különböző fizetési módok modellezése. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. Érdekességek gyűjtése a pénz világáról. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. A vállalkozás működésének összetevői – elemi információk gyűjtése a témában.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció. *Természetismeret:* energiatakarékosság. *Matematika:* alapműveletek; mértékváltások. *Vizuális kultúra:* bankjegyeken és bankkártyákon látható művészi ábrázolások. *Földrajz:* más országok pénznemei. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, bank, bankkártya, hitel, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. A munka világa**	
Előzetes tudás	Alapvető pénzügyi és gazdasági ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A munkavállalásra ösztönzés. Különböző foglalkozások és munkahelyek megismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, szociabilitás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
9.1. Elhelyezkedés és munkavállalás A munka és a munkaviszony jelentősége *9.2. Gazdasági ágazatok, foglalkozások* Mezőgazdaság Ipar Bányászat Energiatermelés Kereskedelem Vendéglátás Közlekedés Távközlés Bank Biztosítás Egyéb *9.3. Fizikai és szellemi munka*	Információk gyűjtése, rendszerezése a munkavállalásról. Munkaszerződések értelmezése, elemzése, megbeszélése. Munkalehetőségek gyűjtése különböző forrásokból. Különböző foglalkozási ágazatok gyűjtése újsághirdetésekből, világhálóról. Szituációs játékok különböző munkaviszonyhoz kapcsolódó helyzetek megjelenítésére. A munkaviszonnyal kapcsolatos jogok és kötelességek csoportosítása. Adatok, információk gyűjtése és csoportosítása a foglalkozások világából. A fizikai és szellemi munka azonosságainak és különbségeinek feltárása. Szakmák azonos és eltérő jegyeinek feltérképezése. Tablókészítés.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szövegértés. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Ének-zene:* népdalok, munkadalok. *Vizuális kultúra:* képzőművészeti alkotások a munka világából. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a munka szerepe az ember életében. *Földrajz:* érdekes munkák a világ minden tájáról. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munka, munkaviszony, foglalkozás, munkahely, gazdaság, gazdasági ágazatok, mezőgazdaság, ipar, bányászat, energiatermelés, kereskedelem, vendéglátás, közlekedés, távközlés, bank, biztosítás, fizikai munka, szellemi munka.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett. Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani. A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból. Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Táncsics Mihályt, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul. A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni. A tanuló képességei szerint elsajátítja a társadalomhoz, állampolgársághoz és a gazdasághoz kapcsolódó alapvető ismereteket. Felismeri az emberi közösséghez kapcsolódó kulcsszerepű tényezőket és folyamatokat; utóbbi területen lehetőségei szerint tájékozódik. Az alapvető emberi jogokat és kötelességeket ismeri; az alkotó, demokratikus közösség értékrendjét elfogadja. Tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban. A média és nyilvánosság szerepét ismeri, azok különböző területein képességei szerint tájékozódik; egyúttal különbséget próbál tenni tény és vélemény között. A világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről tud, az egyéni virtuális jelenlét előnyeiről és hátrányairól képet alkot. Ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében. Fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében. A fizikai és szellemi munka jellegzetességeit megkülönbözteti, tájékozódik az egyes gazdasági ágazatokban, reális képet alkot a munkavállalás jelentőségéről. Az élethosszig tartó tanulás fontosságát, az egyén állandó alkalmazkodásának szerepét képessége szerint magára vonatkoztatja folyamatosan változó világunkban.

KÉMIA

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során – figyelembe véve az enyhén értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását –, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, kölcsönhatás, energia, információ**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Anyagok tulajdonságai, kölcsönhatásai, változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tudomány Irinyi János munkássága.	A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.	*Informatika:* IKT-eszközök használata.
Anyagok Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői.	A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgyak anyagának tulajdonságai.

A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek. Keverékek, oldatok.	Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata. Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis. Az alkotórészek arányai és a keletkezett anyagok tulajdonságai közti összefüggés felismerése (telítetlen, telített oldatok készítése).	
Vízben és zsírban oldódó anyagok. (Só, cukor, paprika, víz, zsír, olaj, benzin, aceton, körömlakk, alkohol).	Kísérletek végrehajtása különböző anyagokkal és oldószerekkel. Vízben és zsírban oldódó anyagok vizsgálata. Tapasztalatok megbeszélése, egyszerű folyamatábrák készítése.	
Kölcsönhatások, erők Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése)	Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről. Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.	
A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai változások.	Irányított tanulói és tanári bemutató kísérletek segítségével a változások fajtáinak megfigyelése, elemzése. Az égés fajtáinak, feltételeinek vizsgálata, összegyűjtése. Hasonlóságok, különbségek felfedezése.	
Energia A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példákban. Halmazállapot-változás, oldódás, tűzgyújtás.	Egyszerű kísérletekkel, mérésekkel az energiaváltozások vizsgálata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, folyamat, só, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, az égés jelensége. Kémiai ismeretek az anyagokról, fizikai és kémiai változásokról. Az anyagok összetétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának ismerete. Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tér, idő, nagyságrendek	Mikroszkópos vizsgálatok végzése (vízminta, hagymanyúzat…).	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* mikroszkóp.
Anyagmennyiség. Tömény és híg oldatok.	Keverékek, oldatok összetevőinek vizsgálata mérésekkel. Hígítás- és sűrűsítés-gyakorlatok végzése.	*Matematika:* mérések.
Kémiai, fizikai folyamatok gyorsítása, lassítása (főzés, hűtés).	Oldódás-vizsgálatok különböző hőmérsékleten. (Tapasztalatok értelmezése, lejegyzése, rajzos, írásos vázlat formájában.)	
Rendszer, rendszer és környezete Egy-egy használati tárgy előállítása (papírból, fából, műanyagból, nádból játékok, dísztárgyak készítése). A fizikai, kémiai tulajdonságok összefüggései.	Ajándékok, dísztárgyak előállítása során a kiinduló anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a megmunkálás lehetőségeinek felismerése, eszközhasználat.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgyak készítése.
A kísérleti berendezés rendszerként való működése. Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémtálca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).	A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.	
Az égés feltételei. Tűzoltási lehetőségek. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).	Az égés feltételeinek ismerete. A tűzoltás lényegének megbeszélése a feltételek alapján. A különböző tüzek oltási módjainak megismerése.	

	Szituációs gyakorlatok, teendők tűz esetén, tűzoltás, riasztás, a védekezés, megelőzés teendőinek ismerete. A tűzriadó gyakorlatain részvétel. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek felismerése.	
Természeti rendszerek A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén-dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.	Szemléltető képek, ábrák segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak, átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid). A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.	*Természetismeret; biológia-egészségtan; fizika:* Energia, fotoszintézis. A növényi élet. Tápanyagok. Ásványi anyagok.
A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).	Tapasztalati úton ismeretek szerzése a talaj tápanyagtartalmának pótlására cserepes virágok esetén, kiskertekben, földeken.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	oldatfajta, tűz, fotoszintézis, hőhatás, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Felépítés és a működés kapcsolata**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek az anyag tulajdonságairól és változásairól. Jártasság a kísérletezésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A Föld Ércek, ásványok, hegységképző kőzetek.	Elemi ismeretek a Föld anyagairól, a hegységképződésekről, a különböző kőzetek, ásványok, ércek előfordulásáról.	*Földrajz:* A Föld. Kőzetek. Ásványok. Hegyek.
Vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás kémiai alapjai. Háztartási gépek védelme, természetbarát megoldások. Barlangképződés (enyhén savas esővíz, lúgos mészkőoldás, cseppkőképződés, Aggteleki-	A vízkőképződés ismerete. A háztartásokban a vízlágyítás és a vízkőoldás természetes megoldásainak ismerete. Az ásványvizek és a desztillált víz összehasonlítása párologtatással.	

karszt, Pálvölgyi-cseppkőbarlang stb.).	Képek keresése barlangokról, a képek alapján megfigyelések.	
Az időjárás A földi vízkészlet különböző formái (tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz).	Különböző vízminták vizsgálata összetétel, tisztaság szerint. Ásványvizek tájékoztatóinak olvasása, tartalmak összehasonlítása. Ismeretek gyűjtése a hazai gyógyvizek előfordulásairól, gyógyító hatásairól.	*Földrajz:* A Föld vizei. Hazai gyógyvizek lelőhelyei.
A víz körforgása (tengervíz-esővíz kapcsolata).	Sóoldat bepárlása, desztillálása által az összefüggések felfedezése, megértése.	
A levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).	A levegő legfontosabb alkotórészeinek megismerése ábraelemzéssel. Az oxigén százalékarányának felismerése kísérlet alapján. Az oxigén–szén-dioxid egyensúlyi állapot fontosságának felismerése (ember, állat, növény).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	természetes és mesterséges anyag, érc, ásvány, kőzetek, vízkő, vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás, ásványvíz, gyógyvíz, tengervíz, édesvíz, a levegő kémiai összetétele	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság, változás**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok tanult fizikai, kémiai tulajdonságainak, változásainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Változások Kémiai reakciók többféle szempont szerint: – gyors-lassú – egyesülés-bomlás.	A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete. Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata	

Oxidáció-redukció (redoxi folyamatok)	vízbontás esetén.	
Egyensúly Telített oldat, oldódás, kristályosodás. Halmazállapot-változások	Só-, cukor-, timsókristály készítése. Okok keresése – a hőmérséklet függvényében az egyensúlyra való törekvés felfedezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás, oxidáció, redukció, telített-, telítetlen oldat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Az ember szervezete, egészséges életmód.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, kritikai képesség fejlesztése. Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről. A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése. A mértékletes táplálkozás előnyei. A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Egészség Egészséges táplálkozás. Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás. Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma. Tápanyagtáblázatok. Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroldó vegyszerek, tisztítószerek, gyógyszerek). Fogyasztóvédelem, szavatosság.	Táplálékpiramis-elemzés. Elhízás veszélyeinek felismerése. Tápanyagtáblázat értelmezése, használata. Használati utasítás értelmezése.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* táplálkozás. *Fizika:* energiatartalom.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpiramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, vegyszer, tisztítószer, gyógyszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Környezet és fenntarthatóság	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek. Az energia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Élő és élettelen környezeti tényezők A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.	Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* víztisztítás.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.	
Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.	Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).	

FIZIKA

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai személetmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, kölcsönhatások, energia**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek az anyagok fizikai, kémiai tulajdonságairól, változásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képesség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Anyagok Sűrűség (anyag, tömeg, térfogat) fogalma. Mérőeszközök. Mérleg, rugós erőmérő.	Különböző sűrűségű anyagok megfigyelése, összehasonlítása. Mérőeszközök használata (mérleg, rugós erőmérő). Alkotórészek egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének megfigyelése.	*Természetismeret; kémia:* Anyagok tulajdonságai; Halmazállapotok.
Halmazállapotok, halmazállapot-változások (víz előfordulásai: víz, jég, pára, gőz).	Hőmérséklet mérése, halmazállapot-változásokra kísérletek végzése. Az anyagok sűrűsége és halmazállapot-változásai közötti összefüggések felismerése.	*Matematika:* Mérés. Mértékegységek.
Kölcsönhatások, erők Energia fogalma, mértékegysége. Energia mértékegysége: J, Kj. Energiaátalakulások, energiamegmaradás. Energiatakarékosság. Az erő fogalma, nagysága, iránya, mértékegysége	Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés. A mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, mérési gyakorlatok végzése. Energiafajták megfigyelése természetes környezetben és kísérleti helyzetben.	*Biológia-egészségtan; természetismeret:* tápanyagok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* energiafelhasználás, energiatakarékosság.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszerek**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Hosszúság, idő mérésének mértékegységei. Mérési gyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér, idő, nagyságrendek Hosszúság és idő mértékegységei.	A hosszúság és idő vonatkozásában mérési gyakorlatok, mértékegységek átváltása.	*Matematika:* Hosszúság- és időmérés, mértékegységek.
Természeti rendszerek A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok).	Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világűrről (csoportmunka).	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Informatika:* információszerzés.
Épített rendszerek Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.	Térképrajzolás stb.	*Földrajz:* térkép, Naprendszer.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hosszúság-mértékegység, időmértékegység	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A felépítés és működés kapcsolata	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az energiáról, hőről és fényről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A Nap A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre. (hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői).	Egyszerű hőtani, fénytani kísérletek végzése hőterjedéssel, hősugárzással, fényterjedéssel kapcsolatban.	
Napenergia-termelés, felhasználás. A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek)	A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.	
Naprendszer Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).	Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség, bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság és változás	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a mozgásról, hely- és helyzetváltoztató mozgások, mozgásfajták, növények és állatok mozgása, sportágak, az ember mozgása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energiamegmaradás törvényének elemi szintű megismertetése. A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Mozgások jellemzése Mozgás és nyugalom (viszonylagosság). Egyenes vonalú egyenletes mozgás (út, idő, irány, sebesség, állandó sebesség).	Testek helyének, helyzetének meghatározása. Különböző mozgástípusok felismerése konkrét példákon. Mozgásfajták csoportosítása. Kísérletezés különböző mozgásfajtákra. Út, idő mérése, adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. Sebességjelző adatainak értelmezése, GPS alkalmazása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Közlekedési eszközök; A biztonságos közlekedés.
Mozgásállapot-változás Változó mozgások. Egyenletesen változó mozgások. Átlagsebesség. Körmozgás jellemzése. Tengely körüli mozgás.	Az erő mozgásállapot-változtató hatásának felismerése példákon. Különböző mozgásfajták megkülönböztetése. Labdajátékok, biliárd.	
Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás, lassulás	Tömeg, sebesség, tehetetlenség kapcsolatának felismerése, megértése.	
Közlekedési alkalmazások. Balesetvédelem.	Kapaszkodás, biztonsági öv használata, kerékpározás szabályainak ismerete, védőfelszerelések használata, ok-okozati összefüggések felismerése	
Változások iránya Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok.	Megfigyelések, példák gyűjtése sportokból (pl. kalapácsvetés lényege).	*Testnevelés és sport:* sportágak.

Egyensúlyi állapotra törekvés (centripetális erő). Sportok, karbantartási eszközök használata.	Háztartási eszközök működése (centrifuga, turmix). A mozgásokat segítő és gátló erők hatásainak felismerése.	
Egyensúly Tömegmérés, mérleg. Termikus egyensúly. Energiamegmaradás törvénye elemi szinten. (Testek belső energiájának változásai).	Egyensúlyi állapotok létrehozása. Összefüggések feltárása. Hőmérsékletmérések gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* az élő test.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás, egyensúlyi állapot, termikus kölcsönhatás, sebesség, út, idő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Az ember táplálkozása, tápanyagok. Érzékszervek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az energia szerepe az élővilágban Táplálkozás – energiafelhasználás.	Táplálkozási táblázatok értelmezése. A mozgás és a táplálkozás közötti kapcsolat elemzése.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* a táplálkozás és a mozgás szervrendszere.
A biológiai mozgás fizikai alapjai A sport szerepe az ember életében.	Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.	*Testnevelés és sport:* Edzés. Sportágak.
A hang, ultrahang szerepe az élővilágban.	Érdekességek gyűjtése az állatok hangokkal történő kommunikációjáról filmek, hanganyagok segítségével. Példák gyűjtése az ultrahang szerepéről a gyógyászatban.	
A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).	Kísérletek végzése a hang terjedéséről különböző közegekben. Modell- és ábraelemzés a hallás folyamatával kapcsolatban.	

Káros környezeti hatások, zajszennyezés. Erős hanghatással járó foglalkozások. Védőfelszerelések.	A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene). A halláskárosodás elkerülése védőfelszereléssel. A hallássérült ember elfogadása és segítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* munkafolyamatok és védőfelszerelések.
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek (áramütés). Veszélyt jelző táblák, információk. Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).	A veszélyt jelző táblák információinak felismerése, és a veszély tudatos elkerülése. A szórakoztató és háztartási berendezések használata, az érintésvédelmi szabályok betartásával.	
Az elektromosság felhasználása a gyógyászatban.	Képek, filmek elemzése az elektromosság felhasználásáról a gyógyászatban (csoportmunka). Beszámolók készítése szóban, rajzban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Földrajzi ismeretek, a természet földrajzi ismerete. Földfelszín, időjárás, a víz körforgása. Környezetszennyezés, környezetvédelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapokban. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, kritikai gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A földi időjárás fő jellemzői Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata.	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Érdekességek, információk gyűjtése képekről, filmből, atlaszokból, ismeretterjesztő könyvekből.	*Földrajz:* Áramlatok. Szélrendszerek. Időjárási jelenségek.
Az időjárás-előrejelzés.	Az időjárás-előrejelzés értelmezése, információfeldolgozás, ábraelemzés újságokból, televízióból.	

Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai)	Ismeretterjesztő filmek elemzése.	
A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés. Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.	Az előrejelzés fontosságának felismerése, példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről. A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.	
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés. Útépítés, házépítések, lakóparkok építése. Fenntarthatóság, védelem.	Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban. Tablók, fotók, rajzok készítése. Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal.	*Földrajz:* a Föld nagy tájai.
Takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei.	Tájékozódás internetről, könyvekből, a legújabb környezetbarát technikai találmányokról, eszközökről.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési eszközök.
A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószerek, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).	Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése. A vegyszereken, tisztítószereken lévő információk feldolgozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékosság, szennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés.	

BIOLÓGIA-EGÉSZSÉGTAN

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önellátó testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, energia, információ**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az élőlények táplálkozása, testfelépítése. A mozgás. Alkalmazkodóképesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Anyag Az élő rendszerek anyagi összetétele.Kölcsönhatások, erők. Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája). Érdekességek: testfelépítésbeli alkalmazkodások a különböző közegben élő állatoknál (pl. áramvonalas hal, úszóhólyag, szőrős talp, csőrtípusok, lábtípusok stb.)	Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).	*Kémia:* szerves és szervetlen anyagok. *Fizika:* Tömeg, súly. Energia.
Energia A napfény és a földi élet összefüggése. Fotoszintézis. Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet (ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).	Táplálékláncok készítése. Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka. Állandó és változó testhőmérsékletű állatok csoportosítása. Példák keresése, összefüggések felfedezése a mozgás, az életmód és energiaszükséglet között.	

Információ A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. (Tollazat, illatok, mozgásképek, testbeszéd, viselkedési formák különböző szituációkban, hangjelzések.)	A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata. Gyűjtőmunka, növénytani kísérletek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis, biológiai információ.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszerek**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Életközösségek működése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analizáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér és idő Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).	Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* időszalag.
Az életközösségek térbeli elrendeződése (zonalitás földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).	Távoli tájak természetes életközösségei (esőerdő, szavanna, mérsékelt égöv, tajgaerdő, hideg éghajlat, tengerek)	*Földrajz:* a Föld övezetessége.
Az élővilág törzsfejlődésének időskálája, jelentősebb eseményei. (Földtörténet – első élőlények megjelenése).	A törzsfejlődés időskálájának ábraelemzése. A földtörténeti eseményekről szemléltető filmek megtekintése, animációk elemzése. Grafikonértelmezés.	
A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).	Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).	
Rendszer, rendszer és környezete A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer (elemek és kapcsolatok).	Ábrák, képek, modellek, makettek összeállítása (puzzle). Rész-egész kapcsolatának, szerepének megértése elemi	

	szinten.	
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.	Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint.	
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.	Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.	*Földrajz:* A Föld.
Szerveződési szintek, hálózatok A biológiai szerveződés szintjei (egyed alatti és feletti). A szintek közötti kapcsolatok. (Moszatok szerepe a légkör oxigénháztartásában.) Hálózati elv az élővilágban, biológiai hálózatok.	Megfigyelések, vizsgálódások mikroszkóppal, nagyítóval. Ismeretek gyűjtése olvasmányokból, szemelvényekből, elektronikus médiából. Érdekességek keresése baktériumokról, moszatokról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A felépítés és a működés kapcsolata**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A víz, a tápanyagok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Anyagok A víz biológiai szerepe.	Vizes élőhelyek felsorolása. Érdekességek gyűjtése a különböző élőlények szervezetében előforduló vízmennyiségről.Példák keresése a víztakarékos növényekről, állatokról (teve, kaktusz).	*Földrajz:* természetes vizek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* növény- és állatgondozás.
Élőlények A sejt felépítése (növényi, állati).A növényi és állati szövetek fő típusai.	Mikroszkópos vizsgálatok a sejtek felépítésére. Növényi és állati sejt összehasonlítása.	
Baktériumok, vírusok.	Olvasmányelemzés, szövegértés.	
Gombák (egy kalapos gomba példáján).	A kalapos gomba vizsgálata, összehasonlítása más	

A gombák elhelyezkedése az élőlények csoportjai között.	növényekkel. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Vizsgálódás nagyítóval.	
Növények és állatok általános jellemzői (testfelépítés, kültakaró, táplálkozás, légzés, szaporodás, életmód.	Néhány jellegzetes növény és állat vizsgálata adott szempontok szerint. Elemzés, összehasonlítás.	
Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.	Példák gyűjtése a természetből.	
Életközösségek Egyed feletti szerveződési szintek.Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés). Magányos életmód. Fajok közti kapcsolatok.	Megfigyelés, elemzés az életközösség szerveződéséről, a fajok és az egyedek életéről.	
Az életközösségek belső kapcsolatai.	Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése.	
A fajok közötti kölcsönhatások típusai egy-egy konkrét példával (együttélés, versengés, élősködés).	Megfigyelések, egyszerű vizsgálatok terepen, kirándulások alkalmával. Filmek megtekintése, olvasmányok elemzése.	
Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai: – Táplálékláncok – Termelő szervezetek – növények – Fogyasztó szervezetek – állatok – Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák.	Csoportosítások, táplálkozási hálózatok bonyolult rendszerének felismerése. Táplálékláncok készítése – különböző életközösségekben. Táplálkozási piramis értelmezése. Körfolyamatok, egyensúly összefüggéseinek felismerése.	
Az állatok viselkedésformái (életmódok, életszakaszok, szituációk – táplálkozás, táplálékszerzés, párzás, védekezés).	Megfigyelések az állatok viselkedésformáiról. Informatikai eszközhasználat. Információfeldolgozás (filmek, képek, könyvek).	
Biomok A Föld éghajlati övezeteinek jellemzői, a jellegzetes növényvilág kialakulása közötti összefüggés (pl. tajgaerdő fenyői, esőerdő).	Tablókészítés, élőhelyek bemutatása.	

A növény és állatvilág alkalmazkodási módjai az éghajlati viszonyokhoz (pl. az állatok kültakarója, a növények gyökérzete, levelei). A biomok főbb jellemzői, területi elhelyezkedésük.	Rendszerezés, csoportosítás adott szempontok szerint.	*Földrajz:* a Föld övezetei.
Az élővilág rendszerezése (egysejtűek, növények, állatok, gombák) Az élővilág elsődleges csoportokra való felosztása. Főbb rendszertani csoportok: faj, évfolyam, törzs. Egysejtűek. Növények országa. Állatok országa. Gombák országa.	Az eddig tanult növény- és állatfajok csoportosítása megadott szempontok szerint. Növény- és állathatározó könyvek tanulmányozása. Hasonlóságok, különbségek felismerése, általánosítás, rendszerbe sorolás. Táblázatalkotások.	
Az élővilág fajgazdagsága, ennek jelentősége. Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).	Érdekességek, szemelvények feldolgozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, egyed és faj, táplálékl\u00e1nc, evolúció, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság és változás**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Az életközösségek. A növények, állatok mozgása. Fotoszintézis. Az élővilág felépítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel. A megismerőképesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Állapot Az életközösségek állapotának jellemzése. Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok).	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon. Információk gyűjtése életközösségek állapotáról különféle információs eszközökkel. Vizsgálódások.	*Földrajz:* a Föld övezetessége.

Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).	Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.	
Változás Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.	Példák rendszerezése a növények, állatok mozgásairól. Gyűjtőmunka, csoportosítás.	*Természetismeret; fizika:* mozgás.
Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hősugárzás).Hőszigetelés (szőrzet, zsírréteg, faggyús tollazat, pehelytollak). Téli álom: életfolyamatok lassulása.Környezeti hatások – napsugárzás. Csoportos életmód – egymás melengetése (pingvinek stb.). Nagy melegben párologtatás, fokozott hőleadás.	Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira. Csoportosítások, elemzések, általánosítások. Összefüggések felismerése.	
Fotoszintézis és a légzés lényege. A termelő szervezetek (növények) szerves anyag előállítása, oxigéntermelése (energiamegkötés).	Kísérletek végzése a fotoszintézisre és légzésre. Táplálékláncok készítése. Rajzos ábrák elemzése.	*Kémia:* tápanyag, energia, égés.
Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.	Az élővilág sokféleségének megfigyelése. Csoportosítás, táblázatkészítés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia,fotoszintézis	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ember megismerése**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az emberi test, az egészséges életmód. Önismeret. Mások elfogadása, közösségi normák betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analizáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése.	

	Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Egészség Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel. Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek.	Részvétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Orvosi ellátás. Elsősegély-nyújtási ismeretek.
Magatartás A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.	Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása. Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése. Konfliktuskezelések gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés,orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Talaj, éghajlat, környezeti tényezők, környezetvédelem, szemétgyűjtés, ipar, mezőgazdaság, közlekedés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése. A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése.	

	Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Globális környezeti rendszerek A talaj termőképessége, védelme. A talaj sajátos életközössége (baktériumok, egysejtűek, gombák, moszatok, férgek, ízeltlábúak stb.)	Kísérletezés talajjal. Életközösségek egyedeinek vizsgálata, csoportosítása. Talajszennyezés, szennyező anyagok, hatások csoportosítása adott szempontok szerint.	*Földrajz:* a Föld. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Talajművelés; Talajszennyeződés; Szelektív hulladékgyűjtés;
Környezeti tényezők Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés). Felelős fogyasztói szemlélet.	Az egyéni felelősség belátása konkrét, mindennapi példákon keresztül.	*Fizika:* a hő terjedése. *Kémia:* energia.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.	A környezeti tényezőkről, az élőlények alkalmazkodásáról tényanyagok gyűjtése, elemzések, vázlat-, tabló-, plakátkészítés.	*Földrajz:* Időjárás; Természetes vizek.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).	Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.	*Földrajz:* Ipar és mezőgazdaság.
A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés).	A környezetszennyeződés, az élőhelyek pusztulása problémáinak felismerése, véleményezése.	
Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon részvétel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékosság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.	

A fejlesztés várt eredményei	-A tanulóknak legyenek alapvető ismereteik a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezeket fel tudják használni a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban. -Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásait ismerjék.

	-A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvételük legyen. Kémia: Ismerjék fel az anyagok fizikai, kémiai változásait. Oldatok, keverékek főbb jellemzőit ismerjék. Fizika: Legyenek tisztába a testek mozgásával, a mozgásállapot-változásokkal. (egyenes vonalú egyenletes mozgás, változó mozgás) Ismerjék a dinamikai alapjait és a hőtani alapismereteket. Biológia: A tanulók ismerjék a távoli tájak természetes életközösségeit, az ott élő növényeket és állatokat. (esőerdő, szavanna, sivatag, tajgaerdő, hideg éghajlat, tengerek élővilága) Legyenek tisztába a növények, állatok testfelépítésével és életműködésével.

FÖLDRAJZ

7.–8 évfolyam

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

7. évfolyam

Fejezetek	**Az új tananyag feldolgozásának óraszáma**	**A szabadon felhasználható 10%**
1.Tájékozódás a földrajzi térben	folyamatos	
2. Tájékozódás az időben	folyamatos	
3. Tájékozódás a környezet anyagairól	5	
4. . Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	5	
5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése	22	4
6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	folyamatos	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Tájékozódás a földrajzi térben**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tájékozódás térképen és földgömbön az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerésével. Elemi térképolvasás, és segítséggel műveletek végzése. Szemléleti térképolvasás esetenként segítséggel. Térképhasználat mint az ismeretszerzés és a terepen való tájékozódás eszközének ismerete. Gyakorlottság különböző tematikus térképek használatában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése. A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tér és ábrázolása 1.1. Téregységek - Földrajzi fokhálózat Térhierarchia. Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.	A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.	*Matematika:* méretarány fogalma, számítások.
1.2. Térábrázolás	A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fokhálózat. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás az időben	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Tapasztalat a természetföldrajzi és a történelmi folyamatok és események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.	Eligazodás a földtörténeti időegységekben.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Tájékozódás a környezet anyagairól	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A tanulók ismerik a hazai gazdaságban leggyakrabban használt anyagokat, gyakori ásványokat, kőzeteket, ipari nyersanyagokat és energiahordozókat. A felszín folyamatos változásával tisztában vannak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.	Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése. A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása. Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok), világhálón. Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végességének belátása. Törekvés az energiatakarékos magatartásra.	*Természetismeret:* természetes és mesterséges anyagok, energia, környezetvédelem. *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok tulajdonságai, felhasználásuk, természetes és épített környezet.
3.2. Földrajzi övezetesség – Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai. – Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon.	A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése. Az övezetesség elemei közötti kapcsolatok (egyszerű ok-okozati viszonyok) felismerése regionális példákon.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer, forró övezet, hideg övezet, függőleges övezetesség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Gazdasági ágazatok, a gazdaság szerveződése. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek megláttatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése – Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. – A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálódások és modellalkotás. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján. A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások	*Természetismeret:* kölcsönhatások, erők.

	felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban. A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése. Összefüggések keresése, felfedezése. Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések. Törvényszerűségek meglátása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése**	**Órakeret 26 óra**
Előzetes tudás	Magyarország és a kontinensek térképeinek ismerete. Magyarország áttekintő tanulmányozása. A természeti adottságok és a gazdaság összefüggései.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése. A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Európa – Európa földrajzi-környezetei jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások). – Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai – A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél- Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. – Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Oroszország, Olaszország, Észak-Európa országai,) egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei.	Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi- környezeti nézőpontból. Az együttműködések szükségességének felismerése.	
– Az Európán kívüli kontinensek, tájak Az egyes kontinensek tipikus tájainak (esőerdő, szavanna, sivatag, monszuntáj, füves puszták területe, tajga, sarkvidék; farmvidék, ültetvény, öntözéses gazdálkodás területe, oázis, átalakuló ipari körzet,		

kikötőövezet) természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag. Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról**	**Órakeret** folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás. – Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.	Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.	

A fejlesztés várt eredményei	Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítséggel, esetleg következtető térképolvasás. A fokhálózat segítségével történő helymeghatározás segítséggel. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában. -Tudja jellemezni a földrajzi övezetességeket, a vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulásának okait - Ismerje és tudja Európa részeit, (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél-Európa, Kelet-Európa), tudjon felsorolni Európai országokat, ismerje és tudja fontosságát az Európai Uniónak. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása. Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

ÉNEK-ZENE

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon a tanulók tudásgyarapítását a gondolkodási funkciók különböző sérülésének fokozott figyelembe vételével kell elérni. Célunk tanulóink felkészítése az önálló munkavégzésre, a társadalmi beilleszkedésre. E szakasz feladata a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelése, az önismeret fejlesztése.

Az ének-zene tantárgy fő szerepe ebben a szakaszban az örömteli éneklési kedv megőrzésében, a közös éneklés anyagának gyarapításában, a nemzeti zenekultúra értékeinek megbecsültetésében jelentkezik. A dalok, zenék megismerése által a tanulók erkölcsi érzékének kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük segítése valósulhat meg.

A hazafias nevelésben szerepünk a nemzeti öntudat fejlesztése, a magyar népi kultúra, népzene, néphagyományok megismertetése, a kötődés erősítése szülőföldünkhöz, hazánkhoz. Közösségi tevékenységgel, az ünnepek, társadalmi események aktív részvételével erősítsük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzését. Más népek kultúrájának megismerése, nyitottság más népek kultúrája iránt segíti tanulóinkat saját kultúrájuk megbecsülésében, világképük, szemléletmódjuk fejlődésében is. Énekórai tevékenységünkkel alakítjuk a tanulók attitűdjét önmagukhoz, szűkebb és tágabb környezetükhöz, a történelmi múlthoz.

A sikeres társadalmi beilleszkedést segítő személyiségjegyek erősítése, a megfelelő önismeret kialakítása, az önbizalom-fejlesztés megvalósul az énekórai munka segítségével.

A szokások, hagyományok megismerésével az erkölcsi normák közvetítése fontos szerepet biztosít a felelős párkapcsolatok kialakításában, az egymásrautaltság, lelki közösség szerepének megismerésében, a családi konfliktusok kezelésében. Kiemelt feladat az önálló életvezetésre történő felkészítés.

A segítőkész magatartás, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás képességének alakítását segíti az énekórákon megvalósuló közösségi munka, a közösségi érzések erősítése.

A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti környezet ápolása tantárgyunk feladatát is jelenti.

A pályaorientáció terén az iskola feladata a munka világáról képet adni. A tanulókat segíteni kell a munka szerepének, értékének felismerésében, pályájuk kiválasztásában, az ehhez szükséges képességek fejlesztésében. Ebben fontos szerepet játszik a népdalok erkölcsi világának, világképének megismertetése.

Fontos szerepünk, hogy tanulóink értsék a médiumok nyelvét. Ismerjék a zenehallgatási, művelődési lehetőségeket, de tudatosuljon bennük a veszélyforrások felismerése, a választás, válogatás fontosságának ismerete is.

Énekórai munkánkkal segíthetjük tanulóinkat abban, hogy megtalálják helyüket a családi és társadalmi munkamegosztásban, felkészüljenek a közügyekben való aktív részvételre. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartási képességek fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség a dalokban, zenékben megjelenő gondolatok, érzések, élmények kifejezését jelenti, művészeti módszerek, technikák alkalmazásával. Az énekórákon megvalósuló rendszeres művészeti tevékenység fontos szerepet játszik a lelki egészség erősítésében, a személyiség- és közösségfejlesztésben.

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, éneklés ritmushangszeres kíséretekkel.

Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítése érdekében alkalmat kell teremteni a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlására, lehetőséget

teremteni az énekes és hangszeres improvizációkra. A kreatív zenei játékok, gyakorlatok az infotechnológia használatával is folynak.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozott figyelmet kell fordítani, és gyakorlási lehetőséget teremteni a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlására, a ritmikai, dallami és formai elemek rendszerezésére, a kottaíráshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok kialakítására.

A zenei befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése: a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) erősítése a tudatos, irányított zenehallgatás mellett, és az önálló zenehallgatás gyakorlása során is történik. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények megteremtésére is lehetőséget kell teremteni.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	2	72
6.	2	72
7.	1	36
8.	1	36

7. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei reprodukció	20	4
2. Zenei befogadás	12	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből	

	kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése. Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése. Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás erősítése. Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése. Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai. Himnuszok. Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai. Ballagási dalok.	Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban. A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása kedvelt dalokból.	*Magyar nyelv és irodalom:* Népköltészet, népdal, magyar és más népek dalai. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek. *Matematika:* Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás. Absztrahálás,
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával.	Olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkíséretek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is.	

Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.	Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is.	konkretizálás. Analógiás gondolkodás. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség. *Természetismeret:* Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. *Földrajz:* Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. *Testnevelés és sport:* A mozgáskoordináció erősítése. Szabályok betartása. Hagyományőrző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása.
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok. Az eddigi kottaírási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása.	Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.	

		Improvizációk összefűzése jelenetsorokká. *Vizuális kultúra:* Az átélt élmények a megjelenítése különböző technikák segítségével. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod ritmus. Olvasógyakorlat.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Hangszínhallás fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reproduktív képzelet fejlesztése. Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése. Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata. A belső hallás tudatos használata.	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel,

Zenei karakterek kifejezése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.		műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása. *Matematika:* Az érzékelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. *Vizuális kultúra:* események, érzelmek kifejezése és képi rögzítése, különféle technikák segítségével.
2.2. ZENEHALLGATÁS Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők. A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei. Népies műdalok. Más népek népzenéje, hangszeres zenéje. Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek. Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Közvetlen hangverseny-élmények szerzése. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

VIZUÁLIS KULTÚRA

7–8. évfolyam

A tantárgy célja a 7–8. évfolyamon biztos tájékozódási képesség kialakítása a vizuális élmények világában a művészeti alkotások mélyebb átélésének motivációja, a tárgyi környezet esztétikuma iránti igény és tevékenység fenntartása segítségével.

A tantárgy az erkölcsi neveléshez, a pályaorientáció támogatásához és a médiatudatosság fejlesztéséhez kiemelten járul hozzá. A tanulói kulcskompetenciák fejlesztését több területen érinti, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kiteljesedését egyértelműen célozza meg. Tartalmi keretet kínál a tehetséggondozásra, a gyógypedagógiai habilitációs-rehabilitációs eljárások indirekt támogatására.

7. évfolyam

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. **Vizuális nyelv és technikák**	6	
2. **Kifejezés, képzőművészet**	6	
3. **Vizuális kommunikáció**	6	3
4. **Tárgy- és környezetkultúra**	6	3
5. **Mozgóképkultúra és médiaismeret**	6	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 6 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Foltképzés különféle technikákkal. Művészi alkotásokon tónushatások észlelése és értelmezése. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése. *Képességfejlesztési fókuszok:* formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

BEFOGADÁS *1.1 A művészi kifejezés eszközei* Színek, tónusok. Sík- és térformák. Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei. BEFOGADÁS – ALKOTÁS *1.2. Térhatások, téri elemek* Görbe felületek és forgásformák. ALKOTÁS *1.3. Mozgás- és térábrázolás elemei* Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Vizuális ritmus. Makett.	*Befogadás* Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük. Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése *Befogadás – alkotás* Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója. *Alkotás* Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcarészlet, paraszthház, stb.	*Matematika:* síkidomok, mértani testek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, paraszthház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 6 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Felismerhető kép készítése. Emberalak szoborszerű megjelenítése. Műalkotásokhoz érzelmek asszociációja. Emlékezetből egyszerű rajz készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
ALKOTÁS *2.1. Illusztráció* Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása. BEFOGADÁS – ALKOTÁS *2.2. Vizuális reflexiók zenei tartalmakra* Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka. Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene. BEFOGADÁS *2.3. Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben* Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.	*Alkotás* Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése. *Befogadás - alkotás* Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). *Befogadás* A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.	*Magyar nyelv és irodalom:* Arany János: Toldi; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig. *Ének-zene:* zenehallgatás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális kommunikáció	Órakeret 9 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Tudatos színkeverés temperával, vízfestékkel. Formák ábrázolása (megközelítő hasonlósággal). Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* formamegfigyelés képessége; térlátás	

	képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS *3.1. Jelképek* Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; fényképezés. ALKOTÁS *3.2. Kísérlet a látvány ábrázolására* Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok.	*Befogadás* Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képalkotási lehetőségek ismerete. *Befogadás-alkotás* Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; fényképezés. *Alkotás* Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termések). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Szent István, államalapítás. *Matematika:* mértani testek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, elölnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 9 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A közvetlen környezet tárgyainak funkció szerinti csoportosítása. Képolvasás – művészeti alkotások megfigyelése, elemzése. Tárgykészítés igényes kivitelezésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében.	

	Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
ALKOTÁS *4.1. Szabadon választott technikával használati és dísztárgyak alkotása* Tárgytervezés és kivitelezés: – kerámia – szövés – ékszerkészítés – nemezelés – építészeti terek modellezése *4.2. Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval* Egy vágyott tárgyról rajz készítése. BEFOGADÁS *4.3. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma* Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása. BEFOGADÁS-ALKOTÁS *4.4. Zenei élmények vizuális megjelenítése* Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.	*Alkotás* A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken. Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival. Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése. Egyszerű tárgyak áttervezése és kivitelezése. Egyszerű téráttervezések. *Befogadás* Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját élettérbeli lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon. Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* történelmi korok. *Földrajz:* települések. *Ének-zene:* népzene.

	felfedezése –falu, város. *Befogadás-alkotás* Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, kunyhó, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Mozgóképkultúra és médiaismeret**	**Órakeret 6 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Film, televízió, videó, komputerjáték, web, internet – információk és gyakorlatok az enyhén értelmi fogyatékos gyermek / tanuló élethelyzeteiből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Elemi elméleti ismeretek a média világáról A mozgókép alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. *5.2. A média társadalmi szerepe* Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás,	Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése. Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése.	*Magyar nyelv és irodalom:* megfilmesített alkotások.

illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor. *5.3.Nyomtatott médium:* Újság, képregény, fotóregény. *5.4. Az internet* – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. *5.5. Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján*	Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, – ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, – egyszerű makettet készíteni, – két híres magyar képzőművészt megnevezni, – vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére, – egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, – szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében, – műélmény vizuális kifejezésére, – egyszerű formák látványszerű ábrázolására, – egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, – egyszerű használati és dísztárgy tervezésére és megalkotására, – közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, – értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, – a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, – különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, – kritikával szemlélni a reklámokat, – a személyiségépítő műsorválasztásra, – internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.

INFORMATIKA

7–8. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A megfigyelő, analizáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével.

A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

7. évfolyam

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. **Informatikai eszközök használata**	2	
2. **Alkalmazói ismeretek**	15	3
3. **Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel**	8	
4. **Infokommunikáció, információs társadalom**	6	
5. **Könyvtári informatika**	2	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. **Informatikai eszközök használata**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Számítógép perifériáinak ismerete. Billentyűzet és egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Megismert oktató-, játék-, fejlesztő programok futtatása. Élményeik, érzéseik kreatív kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése.	

	Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok. 1.2. Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa. 1.3. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.	Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókincs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, szókincsbővítés. *Vizuális kultúra:* esztétika. *Matematika:* matematikai gondolkodás és problémamegoldás. *Természetismeret:* tudósok.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alkalmazói ismeretek**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum készítése lehetőleg önállóan. Információforrás irányított keresése a neten. Közhasznú információforrások használata a mindennapi életben.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához. Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján. Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése. Függőség megelőzése. Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. (WORD) Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei. Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés. (EXECEL) Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök. Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.	Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával. Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára. Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás. Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról. Táblázat létrehozása.(EXCEL) Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon. Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása. Adatbázisból történő információszerzés módjainak megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, helyesírás. *Vizuális kultúra:* esztétika. *Matematika:* koordináta-rendszer, arányosság, mértékegységek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* testi és lelki egészség.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazása. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Kialakult szabálykövető magatartás, megerősödött algoritmikus képesség, önállósult grafikai kifejező képesség.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítása. Irányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérzék fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása Alakzatok teknőccel 3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Iskolai élet algoritmusai (COMLOGO)	Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervkészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.	*Matematika:* sorrendiség, irányok, formák. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejező képesség. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.

Kulcsfogalmak / Fogalmak	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésnagyság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Infokommunikáció, információs társadalom**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete. Egy, gyermekek számára készült honlap használata önállóan vagy tanári segítséggel. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének felmérése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése. .	Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban. .	*Magyar nyelv és irodalom:* fogalmazás.
4.2. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása Biztonsági kérdések	Információforrások biztonságos, etikus felhasználása. .	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Könyvtári informatika	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Tájékozódás betűrendben a könyvespolcon, könyvtárban – segítséggel. Szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok. Elektronikus könyvtár.	Dokumentumok csoportosítása. Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel. Médiumok típusba sorolása.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv.	

A fejlesztés várt eredményei	A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete. A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban. A net célirányos használata. A program- és adatvédelem szabályainak betartása. Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Az információforrások etikus használata. A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása. Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése. Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése. Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása. Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása. Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására. A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése. Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása. Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása. Grafikai kifejezőképesség önállósulása. Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása. Önbizalom, önértékelés fejlődése. Képesség céltudatos információszerzésre. Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóban. Tárgy- és névmutató használata. Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével. Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele

	tanauláshoz, szórakozáshoz. A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

7–8. évfolyam

A szakasz célja felismertetni a munka és technika szükségességét és hasznát az ember életében.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók egyéni tulajdonságaira fókuszálva kell segíteni az eredményesség összefüggéseinek felismertetését a tervezés, szervezés, kivitelezés között, a tanulói tevékenységekre alapozva. Ehhez szükség van az individuális különbségekhez igazodva az önértékelő- és az ítélőképesség fejlesztésére.

Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák megláttatása során a szabad időre mint szükségletre is figyelmet kell fordítani, támogatva az egyensúly kialakítását a munka-tanulás-szabadidő szervezésében. Kiemelt feladat a tanulók egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, a veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete.

Az egyéni különbségek szerepet játszanak a pályaválasztásban, a pályaterületek kiválasztásában és megismerésében is. A pályacél, a folyamatos fejlődés lehetőségének kialakítása érdekében fókuszba kerül a munkavégzés és kézügyesség alakítása, az eszközhasználati jártasság gyakorlása, a tanulás szerepének felismertetése a sikerben.

7. évfolyam

Fejezetek	**Az új tananyag feldolgozásának óraszáma**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	10	
2. Anyagok alakítása, modellezés	28	5
3. Háztartás, gazdálkodás	15	5
4. Pályaorientáció	5	
5. Fonás, szövés alapjai	40	
Összesen	108	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Következetes testápolás, tudatos higiénés magatartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1.Önkiszolgálás	Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.	*Földrajz:* tájékozódás a térképen. *Informatika:* internet: menetrend használata, útvonaltervezés.
1.2. Közlekedés	A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen. Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképfajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Anyagok alakítása, modellezés	Órakeret 28+5 óra
Előzetes tudás	Konkrét tárgy megfigyelése, lényeges és lényegtelen körülmény felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Modellezés	Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának	*Természetismeret:* egyszerű szerkezetek működési elve, balesetvédelmi ismeretek.

	megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással. Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.	
2.2. Gyertyaöntés	Előkészületek (forma-, parafin, színezékek és illatok) Olvasztás (előírások betartásával). Hűtés, formázás, öntés. Befejező műveletek. Ünnepkörökhöz kapcsolódva (karácsony, húsvét, nemzeti ünnepek, anyák napja..) gyertyák kialakítása	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás**	**Órakeret 15+5 óra**
Előzetes tudás	A pénz értékének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.	Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása.	*Matematika:* kamatszámítás, százalékszámítás.
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás	Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal.	

	Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).	
3.3. Felelős pénzkezelés	Készpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bevétel, kiadás, rezsi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzálog, árverezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Pályaorientáció**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Önismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.	*Magyar nyelv és irodalom:* értő olvasás, fogalmazási készség. *Informatika:* tájékozódás az interneten.
4.2. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.	
4.3. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele.	
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek. 4.7. A munkavállalás feltételei.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető	

	tanulmányozása. Tájékozódás a munkaerőpiacon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, őszinteség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Fonás, szövés alapjai. Szőnyegszövés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A szövés története, felhasználhatósága. Az anyagok eredete: természetes és mesterséges.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fejlessze a tanulók kézügyesség, szín, forma és arányérzékét vizualitását és kompozíciós képességét. Önállóan felismerjék, megelőzzék és kiküszöböljék a szövés során alőforduló hibákat. A tanulókat a szövés aorán sikerélményhez juttassa.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Alapanyagokról (természetes és mesterséges) természetes: növényi:, len, gyapot, kender, állati: gyapjú, selyem mesterséges: cellulóz és szintetikus Alapanyagok festése, mosása, kezelése.. 4.5. A szövőszéken történő szövés előkészítő műveletei - tervezés - fonalak előkészítése - a szövőszék és a szövés	A szövés eszközeinek felszereléseinek és azok használatának működtetésének ismerete. A szövés és befejező műveletek szakszerű és pontos elvégzése Minőségi előírások betartása. A szövés eszközeinek (keretek, szövőszék..) és a szövőeszközök karbantartása, az esetleges meghibásodás esetén alkatrészek cseréje, pótlása.	Természetismeret: Régi mestertégek élhetősége a mai világban. Alapanyagok előállítása, természetes (len, pamut), állattartás (juh), lehetőségei. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés. Informatika: Gyűjtőmunka az internet segítségével. Videózás.

előkészítése (felvetés, anyagelőkészítés, gombolyítás…)		Matematika: Műveletek végzése, mérési és számolási feladatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövőszék alkatrészeinek és a szövés eszközeinek ismerete. Alapanyagok. Balesetvédelem, munkavédelmi előírások.	

A fejlesztés várt eredményei	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása. Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése. Működő modellek készítése irányítással. Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete. Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása. A mintadarab pontos elkészítése. A tanult technikák alkalmazásával, ügyelve az esztétikus kivitelezésre. Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.

TESTNEVELÉS

7–8. évfolyam

Az általános iskolai tanulmányok végéhez közeledve az enyhén értelmi fogyatékos tanulók testi nevelésében fő szempont a mozgás, a sport életmódbeli elemmé válása. Ezt a célt szolgálják a NAT-ban a mozgásnevelésre, mozgáskultúrára, a testi nevelés ismeretelemeire és az általános személyiségfejlesztésre vonatkozó közműveltségi tartalmak.

A tantárgy célja a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás igényének és az egészség megőrzésének életmódbeli szokásrendszerré válása, továbbá az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése azért, hogy a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferként hasson a tanuló egyéni boldogulására.

A közösségi mozgásformák során a kooperáció és a sportszerűség gyakorlattá válása, a pozitív attitűdök megerősödése a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező feltételeket teremthet a munkaerő-piaci helytálláshoz.

A testnevelés és sport tantárgy nevelési és kulcskompetencia-fejlesztési lehetőségei közé tartozik az anyanyelvi kommunikációs fejlesztés a testnevelés órákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében, amely az auditíven érzékelt beszéd megértésére – és a megértettek alkalmazásában –, és a (minimális) sportelméleti művelődési anyag feldolgozása során valósulhat meg. A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelésben és a sportban.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi és önismereti nevelés, a másokért való felelősségvállalás alapját képezhetik a tanulók boldogulásának.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Órakeret (folyamatos)
Előzetes tudás	Összetett mozgások, 4-8-ütemű gyakorlatok végrehajtása. Szóbeli utasításra a feladatok végrehajtása. A testnevelés és sport tantárgy szakszavainak megértése és adekvát mozgásos megválaszolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és -szabályozás képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1 . Gimnasztikai elemek: Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás Járások. *1.2. Torna* Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok. *1.3. Atlétika* Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. *1.4. Küzdősportok elemei* Páros és csoportos küzdőgyakorlatok. *1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére* *1.6. Motoros tesztek* (Cooper) Kizárólagosan diagnosztikus	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba). Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötélen, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Társas gyakorlatok. Négy–nyolc ütemű gyakorlatok végzése. Egyensúly-gyakorlatok végzése. Futások iram- és irányváltással.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, egészséges életmód. *Ének-zene:* ütemezés, zenehallgatás.

célzattal.	Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 86 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Erőfeszítés és kitartás (egyéni szintnek megfelelve) a gyakorlatok végrehajtása során. Szabálykövetés, szabálytartás a rend- és más gyakorlatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel. *2.2. Torna:* Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, bordásfalon. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Fejállás, tarkóállás – segítséggel.	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test. *Technika, életvitel és gyakorlat:* higiénés szokások.

2.3. Atlétikai elemek: Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai. *2.4. Tánc:* Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba). *2.5. Úszás:* Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábmunkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.	egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-. torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda. *3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok* Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. *3.3. Táncos játékok* Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.	Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományőrző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Hon-és népismeret:* néphagyományok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Versenyzés	Órakeret (folyamatos)
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. *Képességfejlesztési fókuszok:* szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek	Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott	*Magyar nyelv és irodalom:*

Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóversenyek (gyors, kitartó, stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny. *4.2. Labdás versenyek* Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda. *4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok* (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.) *4.4. Úszóverseny –* egyszerűsített szabályokkal. *4.5. Küzdősportok elemei –* birkózás, *4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia*	versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete. További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblematikus személyiségeiről. Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.	viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Természetismeret:* egészséges életmód. *Erkölcstan:* emberi erények, kitartás, akarat. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* áttekintés: ókori Görögország (Olimpia). *Hon-és népismeret:* gyermeki élet, gyermekjátékok régen.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret (folyamatos)
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. A mozgás mint életmód Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai. *5.2. Testi-lelki higiéné* Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: – légzőgyakorlatok – figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások. *5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok függvényében)* Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem.	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben, Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Természetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; rendszeresség. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

Kocogás. Kerékpározás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. *5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció* A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes: – a bemelegítési technikák alkalmazására, – 4–8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, – küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére, – alakzatváltozásokban együttműködésre, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – egy tanult elem önálló végrehajtására, – 10 méter leúszására az általa választott úszásnemben, – a labda céltudatos irányítására, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, – higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására, – a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben, – az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

OSZTÁLYFŐNÖKI

7–8. évfolyam

A tanulókat aktivizáló módszerek megtartásával az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be annak támogatásában, hogy a tanulók megértsék a törvények szerepét mindennapi életünkben, elfogadják azok szükségszerűségét, az értékek és a szabályok viszonylagosságát, a normakövetés fontosságát. Helyzeteket kell teremteni ahhoz, hogy tudjanak érvelni, meggyőzni, mások véleményét elfogadva kiállni meggyőződésük mellett, vagy elvetni azt, átérezhessék a felelősségvállalás jelentőségét, felismerjék, hogy kiknek tudnak segítséget nyújtani. Csoportos feladathelyzetekben teremtsünk lehetőséget arra, hogy megfogalmazhassák véleményüket és fogadják el mások érvelését.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van a pályaorientáció támogatásának, annak, hogy tájékozódjanak a továbbtanulással kapcsolatban, segítséggel ismerjék fel érdeklődési körüket, összeegyeztessék azt a (szakma)tanulási lehetőségekkel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Közösség és személyiség**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Önismeret, a tanuló saját legjellemzőbb tulajdonságainak ismerete, készség a változásra, a változtatásra. Tudatos szabálykövetés képessége. Közösségi feladatok vállalása, teljesítés értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk. Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése. A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarctűrés, elfogadás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Önismeret. 2. A társas kapcsolatok szerepe a közösségben. – Iskolai közösségek – A családi közösség – Közösségi élet a helyi társadalomban.	A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása. Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése. Reális célok kitűzése a személyiség pozitív	*Erkölcstan:* Erkölcsi személyiség, emberi társaság. Társas kapcsolatok.

		megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével. Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás. Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok. Kortárscsoportok: konfliktusok csoporton belül, csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása. Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásrautaltságnak a felismerése. A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség; generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban. Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában. Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése. A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás. Az önkormányzat működése az évfolyamban és az iskolában. Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarctűrő-képesség, egyéni képesség, egyéni érdek, közösségi érdek, egyéni cél, közösségi cél, elvárás, változás, változtatás, közéletiség, demokrácia, elfogadás, együttműködési készség.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanulás és munka**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanuló képes önálló tanulásra/tanulásához segítség kérésére, megtervezi tanulásának módját, önellenőrzést végez. Ismeri az életében reálisan választható foglalkozások jellemzőit.	

	Pozitív attitűddel rendelkezik a pályaválasztáshoz, a munka világának megismeréséhez.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése. A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső késztetés a tanulásra. A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása. *Képességfejlesztési fókuszok*: alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarctűrés.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás. 2. Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés.	A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján). Érdeklődés, jellem, motiváció a pályaválasztásban. Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola. Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.	*Erkölcstan:* az emberi társadalom.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Én és a társadalom**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri, egymástól biztonságosan elkülöníti a társadalom különböző egységeit, az ember társadalomban való létezésének alapjait, alapvető törvényszerűségeit (iskolai, családi környezetében ismeri a szabályok szükségességét). Jól tájékozódik közvetlen környezetében a természeti és kulturális értékekben. Megbecsülésük, megóvásuk érdekében aktivitásra képes.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* érdeklődés, médiumokból való	

	tájékozódás, értékek felismerése, hagyományőrzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. Állampolgárság: jogok és kötelességek 2. Mindennapi demokrácia 3. Értékeink, védelmük	„Állampolgár vagyok”, joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése. Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel. Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés. Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk. Életünk a „megsebzett bolygón”, a környezetvédelem szükségességének megértése; a környezeti ártalmak számbavétele, megelőzés. Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei, földrajzi helyek, nemzeti parkjaink: képek gyűjtése, rendszerezés, filmek elemzése.	*Erkölcstan:* az emberi társadalom. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* állampolgári jogok, kötelességek, politika, intézmények. *Földrajz:* Magyarország földrajzi adottságai. *Természetismeret:* környezetvédelem, természetvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészséges életmód	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A tanuló érzéseiben, viselkedésében felismeri a pozitívumokat, negatívumokat egyaránt, nyitott a változásra, változtatásra. Ismer különböző technikákat a lelki és testi megőrzés érdekében, megvalósításuk érdekében képes erőfeszítéseket tenni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége. *Képességfejlesztési fókuszok:* önmegfigyelés, véleménynyilvánítás, konfliktuskezelés, empátia, tolerancia, elfogadás, erkölcs.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. A serdülőkor testi, lelki jellemzői. 2. Konfliktusok a családban. 3. Kortárscsoportok. 4. A lelki és testi egészség összefüggései.	A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái, a serdüléssel járó biológiai és pszichológiai változások, önmaga változásának, alakulásának leírása. Nyitottság, zárkózottság. Családi konfliktusok (generációs, életmódbeli, szokásokból eredő), megoldások keresése. Kortárs konfliktusok: rivalizálás különböző területei. Konfliktuskezelési technikák gyakorlása: vita, meggyőzés, konfrontáció. Empátia, elfogadás, tolerancia. Testkultúra a serdülőkorban, ízlés, ízléstelenség, egyéni stílus. Ismerkedés – kapcsolatteremtés, kortársak azonos érdeklődése. Párkapcsolat, a kapcsolatteremtés feltételei, az ismerkedés illemtana. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok. A testi egészség érdekében tett erőfeszítések, helyes táplálkozás, sport, testmozgás, pihenés, kikapcsolódás. Anyaggyűjtések különböző médiumokból.	*Természetismeret:* az ember megismerése és egészsége. *Testnevelés és sport:* sportágak, mozgásfajták. *Erkölcstan:* kapcsolatok, felelősség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Viselkedés, konfliktus, belátás, megértés, vita, egészségmegőrzés, higiénia.	

A fejlesztés várt eredményei	Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése. Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére. Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben. Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás. Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás. Egyéni adottságaihoz mért erőkifejtés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében. Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet demokratikus közéletében.

	Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában. A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemezésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére. A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.

8. ÉVFOLYAM

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

7–8. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövendő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A kulcskompetenciák közül a tantárgyban fokozott figyelem irányul az anyanyelvi kommunikációra az önkifejezés erősítése érdekében. Ennek során a hivatali kommunikáció gyakoroltatása is sor kerül, támogatva az önálló életvitelre való felkészítést.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi-, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

8. évfolyam	
Témakörök	**Javasolt óraszámok** 4 óra/hét (144)
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos
Olvasás, az írott szöveg megértése	folyamatos
Írás, szövegalkotás	folyamatos
Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	72
Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	72
Összesen:	**144**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókincs. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.		
Ismeretek		**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.		Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	*Ének-zene:* ritmusgyakorlatok. *Testnevelés és sport:* a mozgás kifejező ereje. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:* ismeretterjesztő szövegek olvasása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás és az írott szöveg megértése**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	*Matematika:* szöveges feladatok értelmezése. *Informatika:* ismeretszerzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának támogatása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kivetés, összetett	Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;*

szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb. A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél.	Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása. Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata. Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése. Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során. A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél. Szövegalkotások javítása.	*természetismeret:* lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása. *Vizuális kultúra:* esztétikus munka.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. *Képességfejlesztési fókuszok:* Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
SZAVAK: Szófajok. Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótő, egy szótő, más-más toldalék. A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása: – irodalmi változat, – köznyelvi változat, – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.	Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Levél, válaszlevél készítése. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a témának és a mondanivalónak	*Minden tantárgy*: a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.

	megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, meghatalmazás, elismervény, könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból). Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	
Kulcsfogalmak / fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, önéletrajz, kérvény, beszámoló, interjú.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 72 óra**
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. *Képességfejlesztési fókuszok:* Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A RENESZÁNSZ IRODALMA *Janus Pannonius: Pannónia dicsérete* (epigramma) Balassi Bálint Ajánlott mű: Egy katonaének A BAROKK IRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: Bujdosóénekek Mikes Kelemen: 112. levél	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése. Összecsengő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés)	*Ének-zene; vizuális kultúra:* a ritmus más-más formái. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok.

A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA *Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez* (elégia) Ajánlott művek: Csokonai Vitéz Mihály: A boldogság (dal) Kazinczy Ferenc A XIX. SZÁZAD IRODALMA *Kölcsey Ferenc: Himnusz; Huszt* (epigramma) *Vörösmarty Mihály: Szózat* *Petőfi Sándor:* – *Az Alföld, (tájlíra)* – *Nemzeti dal (dal)* – Egy gondolat bánt engemet (óda) – István öcsémhez (költői levél). *Arany János* – *Családi kör (életkép)* – *A walesi bárdok (ballada)* – *Toldi (elbeszélő költemény)* Jókai Mór Mikszáth Kálmán Ajánlott művek: Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban Petőfi Sándor: Pató Pál úr; Szeptember végén Arany János: Írószobám (elégia); A fülemile (elbeszélő költemény) Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet) vagy A nagyenyedi két fűzfa Mikszáth Kálmán: A néhai bárány; A két koldusdiák (részletek) A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM *Ady Endre:* – *Föl – földobott kő* – Sem utódja, sem boldog őse… *József Attila: A Dunánál;* Rejtelmek Karinthy Frigyes: Tanár úr	megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.	

kérem (részletek) Radnóti Miklós: Nem tudhatom Babits Mihály Ajánlott művek: Cigány a siralomházban; Ősz és tavasz között Kosztolányi Dezső Ajánlott művek: Esti Kornél (novella) *Este, este* (dal) Ének Virág Benedekről Móricz Zsigmond Ajánlott művek: Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig Örkény István Ajánlott művek: Meddig él egy fa?; Az autóvezető Szabó Lőrinc Ajánlott művek: Lóci óriás lesz; Semmiért egészen Juhász Gyula Ajánlott művek: Anna örök; A Tiszához Tóth Árpád Ajánlott művek: Elégia egy rekettyebokorhoz; Esti sugárkoszorú Illyés Gyula Ajánlott művek: Szörnyű fegyver (epigramma); Dunántúli reggel (tájlíra) Gion Nándor Ajánlott mű: A kárókatonák még nem jöttek vissza Weöres Sándor Ajánlott művek: Önarckép; Boldogság Egy-egy választott mű Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból. További ajánlott művek: Ady Endre: Három őszi könnycsepp (dal); Párisban járt az Ősz (tájlíra) József Attila: Ars poetica (tanító, bölcselő költemény); Külvárosi éj (tájlíra)		

Radnóti Miklós: Két karodban (dal) Babits Mihály *Örkény István: Egypercesek* Kortárs irodalom: Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás (lakóhelyi sajátosságok figyelembe vétele lehetséges). Világirodalom: Ajánlott művek: A. A. Milne: Micimackó (részlet) R. Kipling: A dzsungel könyve (részlet) Színmű Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás). Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre. Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van. Képes az írást céljainak elérése érdekében használni. A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni. A tanulás céljából tud lényeget kiemelni, vázlatot készíteni. Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről. Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is *öt-hat mondatban* számot ad. Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról. Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

IDEGEN NYELV

NÉMET

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédszándékok, beszédértési készség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A tanuló saját és családja személyes adatainak ismerete. Számfogalom 20-as számkörben. Állatok, néhány növény ismerete. Alapfokú térképhasználat. Élelmiszerek, ételek neveinek ismerete. A kommunikáció alapvető feltételeinek, alapvető szófaji csoportosítások ismerete. Törekvés ritmustartásra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BESZÉDSZÁNDÉKOK: – Köszönési formák – Napszakok szerinti köszönési formák: Guten morgen…. – Elköszönés:Auf wiederschen! Bis Morgen!Wi – Bemutatkozás: Wie heist du? Ich heise…. – Titulusok: Herr, Frau, Fraulein – Köszönet és sajnálat kifejezése: Danke schön! Entschuldigugng. – Udvariassági formák: bitte Ich freue mich dich zu sehen. Ich freue mich, dass wir uns getroffen haben. – Érdeklődés a másik személy hogyléte felöl: Wie geht es dir? Danke, gut. Und dir? – Egyszerű kérdések (információkérés). – Egyszerű feleletek (információadás).	BESZÉDÉRTÉS – A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. – Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. – Nyitott párbeszédek (kérdés-felelet). – Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. – Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. – Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. – Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések,	*Ének-zene:* (ritmus tartása, ritmusváltás, hangképzés, intonálás). *Magyar nyelv és irodalom:* beszédértés, a kommunikáció alapjai, hangképzés. *Testnevelés és sport:* mozgáskoordináció fejlesztése, a mozgás kifejező ereje, testséma, légzés. *Természetismeret:* környezetünk tárgyainak, élőlények neveinek ismerete, velük kapcsolatos ismeretek. *Hon-és népismeret:* ünnepek, népszokások.

– Modális jelentés kifejezése: képesség kifejezése:Ich kann hoch springen. – Vélemény kérése: Magst du? – Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: Was ist das? Das ist ein/ eine/ ein… – Dicséret: Richtig! Gut! Jókívánságok: Frohe Weinachten! Frohe Geburstag! Frohe Ostern!	udvariassági formák alkalmazása). – A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. – Személyes adatai ismerete, bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról. – A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) – Szavak differenciálása. – Nyelvi egységek megértése.	*Földrajz:* szigetország, térképhasználat. *Vizuális kultúra:* finom mozgások fejlesztése, válaszadás rajzzal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, vélemény kifejezése. Kérdés-felelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Beszédkészség**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	A beszéd megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Kérdésalkotások. – Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. – Dalok, mondókák. – Környezete tárgyainak megnevezése. – Néhány beszédfordulat témakörönként. – Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei.	– Próbálkozás a német nyelv hangjainak helyes kiejtésével. – Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. – Probléma jelzése, segítségkérés. – Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. – Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor. – Érzelmek, vélemény kifejezése.	*Testnevelés és sport:* légzéstechnika. *Magyar nyelv és irodalom:* hangképzés, szóhatárok, a mondat. *Ének-zene:* ritmus, intonálás. *Természetismeret:* tárgyak, élőlények nevei. *Vizuális kultúra:* válaszadás rajzzal.

	– Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióra. – Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. – Ritmustartás, ritmusváltás. – A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszédek, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Fogalomkörök**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Megfelelő anyanyelvi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség elöljárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tanulói tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Létezés kifejezése (Es gibt) – Cselekvések kifejezése (igék). – Felszólító mód (igék). – Birtoklás kifejezése (– Birtokviszony kifejezése Birtokos névmások Modalitás kifejezése: képesség – Időbeliség: – időhatározók (jetzt,manchmal, nie), évszakok, hónapok, napok, időpontok, – Térbeliség: elöljárószavak – Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, főnevek többes száma, a/an,	– Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. – Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. – A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szókártyákkal, csoportosítás, rendezés, párosítás.	*Magyar nyelv és irodalom:* szófajok, igemódok, mondatfajták, ragok, jelek. *Matematika:* tő- és sorszámnevek, alapvető matematikai műveletek. *Ének-zene:* intonálás, hangsúlyozás, ritmustartás.

some/any határozatlan névelők. – Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció, összevont alakok, többes szám kiejtése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, elöljárószó, tő- és sorszámnév, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Témakörök, szókincs**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Elsősorban a természetismeret, matematika, társadalomismeret órákon megszerzett ismeretek alkalmazása. A tanuló saját és közvetlen családja személyes adatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókincsének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, ételem, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei. TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán. A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek. TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD:	– Lexikai elemek elsajátítása. – Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Németül beszélő országok felsorolása. – Németország fővárosa, néhány városa megnevezése. – Magyar és német iskolák összehasonlítása. – Német ünnepek és szokások megismerése – Reális önkép kialakítása. – Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. – Elemi szintű tájékozódás térképen.	*Természetismeret:* növények, állatok, hazám, célország, földrajzi ismeretek, térképhasználat. *Matematika*: mennyiségi és minőségi viszonyok, időbeliség, sorrendiség. *Informatika*: internet használata, információkeresés.

Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport. VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve. Vásárlás. ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter *Irodalmi művek* feldolgozása videofilmmel, megbeszéléssel. Ajánlott művek: Mark Twain: Koldus és királyfi, Charles Dickens: Christmas Carol; Robin Hood.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, , élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mérten merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédszándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni. Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tőmondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre. Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven. Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni. (Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)

MATEMATIKA

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	60	14
3. Geometria, mérések	40	
4. Függvények, az analízis elemei	20	
5. Statisztika, valószínűség	10	
Összesen	144	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika**	**Órakeret** folyamatos
Előzetes tudás	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntésiképesség fejlesztése. Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Halmazok Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.	A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban. Elemek szétválogatása több feltétel szerint. Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak.	*Vizuális kultúra:* alakzatok. *Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, kifejezőképesség, szövegértés, szövegalkotás. *Természetismeret;*

Végtelen és üres halmaz.	Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása. Halmazok kapcsolatának vizsgálata.	*történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:* halmazelméleti, logikai ismeretek használata. *Informatika*: algoritmus, problémamegoldó gondolkodás.
1.2. Matematikai logika Állítások és tagadások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen és üres halmazokról. Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról. Állítások halmazok metszetéről. Hibás állítások javítása. Feltétel tagadása: a logikai „nem”. Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai „és”. Valamelyik feltétel teljesülése: logikai „vagy”.	
1.3. Kombinatorika Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.	Sorba rendezés. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes lehetőség előállítása. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 74 óra**
Előzetes tudás	Jártasság 10 000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 100-as számkörben. Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása. Törtszám fogalmának ismerete. Negatív szám fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása. Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb	

	használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Számok Számok 100 000-es és 1 000 000-s számkörben. Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.	Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata. Négyjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata. Pontos és becsült (közelítő helye) helyük keresése a számegyenesen. Számok egyes, tízes, százas, ezres szomszédainak megállapítása. Számok kerekítése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	*Földrajz:* népesség száma, területek nagysága. *Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés, szövegalkotás. Kifejezőképesség, mondatértés, mondatalkotás. *Ének-zene:* ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem. *Vizuális kultúra:* ritmikus sorok, szerialitás. *Testnevelés és sport:* nagymozgások, mozgáskoordináció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szerialitás, vásárlás (pl. fél-negyed kiló). Pénz beosztása. *Informatika:* kódolás, dekódolás, algoritmusok. Matematikai- és képességfejlesztő programok.
Az 100 000-es és 1 000 000-s számkör: A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata. Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.	Helyiérték-táblázat bővítése 1 000 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszerese, tizedrésze). Összefüggésekre való emlékezés. Teljes öt- és hatjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintosokkal. Becslés, mérés, ellenőrzés. Számok képzése egy vagy több	

	feltétellel.	
Viszonyítás.	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése.	
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon. Egyes-, tízes-, százas-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása.	
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk.	
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.	
Törtszámok.	Törtrészek előállítása, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése. Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Helyük a számegyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban. Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezredrészek között. Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről. Tizedes törtek írása	

	helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.	
Negatív szám.	Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákból. Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok helye a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.	
2.2. Műveletek Szóbeli műveletek. Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben.	Fejben számolás gyakorlása. Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval. Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Mennyiségi változások megfigyelése (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Matematikai nyelv pontos használata.	
Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 100 000-es és 1 000 000-s számkörben. Három- és négyjegyű számok szorzása két- és háromjegyű szorzóval. Öt- és hatjegyű számok	Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok	

osztása egyjegyű osztóval (kétjegyű osztóval).	betartásával. Műveletek eredményének becslése. Becslés, számolás, ellenőrzés. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Számológép használata önellenőrzésre.	
Műveletek közönséges törtekkel.	Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Közönséges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel. Közös többszörös keresése. Különböző nevezőjű közönséges törtek összeadása, kivonása. Közönséges törtek szorzása egész számmal és közönséges tört számmal. Közönséges törtek osztása egész számmal és közönséges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése. Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.	
Műveletek tizedes törtekkel.	Tizedes törtek összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törtek szorzása, osztása egész számmal. Tizedes törtek szorzása tizedes törttel. Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás. Analízis, szintézis. Összefüggések megértése, megfogalmazása.	

	Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.	
Egyszerű és összetett szöveges feladatok. Fordított szövegezésű feladatok.	Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük. Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás. Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése a 1 000 000-s számkörre. Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százas, ezres, tízezres, százezres, milliós; tizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Geometria, mérés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságaik alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése;	

	párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztés, téglalap, négyzet rajzolása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A tér elemei Szög, szögfajták.	Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, ^{o}). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúszög, teljesszög.	*Vizuális kultúra:* térszemlélet, térlátás; sík- és térgeometriai ismeretek, kreativitás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv. Ki- és megmérés, szerkesztések, szerkesztőeszközök használata, háztartási ismeretek. *Informatika:* tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok. *Természetismeret:* mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok.	Síkidomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.	
Háromszög.	Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek. Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.	
Kör.	Különböző sugarú körök rajzolása. A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet. A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.	

Speciális négyszögek.	Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint: – két párhuzamos oldala van (trapéz); – két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma); – minden szöge derékszög (téglalap); – minden oldala egyenlő (rombusz); – minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet); – egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid).	
3.3. Térbeli alakzatok Testek.	Testek építése lapokból. Testek kiterítése, testhálók készítése. Testek és testhálók egymáshoz rendelése. Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.	
Kocka, téglatest.	A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk: – lapok, élek, csúcsok száma; – kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; – határoló lapok alakja, mérete; – határoló lapok helyzete.	
Henger, kúp.	Henger és kúp előállítása gyurmából, építésük testhálóból. Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása.	
3.4. Transzformációk Tükrözés.	Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel. Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.	

Nagyítás, kicsinyítés.	Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára…; csökkentése felére, harmadára… Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.	
3.5. Szerkesztés Szögek.	Szögek szerkesztése: 360°, 180°, 90°, 45°, 60° és 30°-os szögek.	
Négyzet, téglalap.	Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.	
Háromszög.	Háromszög szerkesztése: – három oldalból; – két oldalból és a közbezárt szögből; – egy oldalból és a rajta fekvő két szögből.	
3. 6. Mérés, mértékegységek	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	
Területmérés.	Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km^2, m^2, dm^2, cm^2, mm^2.	
Térfogatmérés.	Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: m^3, dm^3, cm^3. Hosszúság-, terület- és térfogat-mértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján.	
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszerese, százszorosa,	

	ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	
Pénz.	Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás. Háztartási költségvetés tervezése.	
3.7. Kerület, terület Sokszögek kerülete.	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással.	
Négyzet és téglalap területe.	Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.	
3.8. Térfogat, felszín A téglatest és kocka felszíne.	Testekhez testhálók rendelése. Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése. Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással.	
A téglatest és kocka térfogata.	A téglatest és a kocka térfogatának mérése választott és szabványmértékegységekkel. A téglatest és a kocka térfogatának számítása	

	gyakorlati tevékenységgel, adott és mért adatok alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín, térfogat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése egyszerűbb esetekben. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban adott és felismert szabály alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között. A felismert összefüggések megfogalmazása viszonyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.	
4.2. Sorozatok	Számok rendezése. Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése. Hányados sorozatok folytatása.	*Ének-zene:* hangsorok. *Vizuális kultúra:* soralkotás. *Testnevelés és sport:* soralkotás.
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	Összetartozó adatpárok felismerése. Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után. Tapasztalati függvények készítése leszámlált, mért adatok alapján. Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.	
Derékszögű koordináta-rendszer.	Pontok meghatározása síkban. Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben. A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba. Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat az adatok gyűjtésében és lejegyzési módjaiban. Biztos és lehetetlen események megkülönböztetése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Statisztika Statisztikai adatok, kísérletek.	Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése. Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük. Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal. Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* adatok (pl. villanyszámla) értelmezése. *Természetismeret:* események bekövetkezésének megítélése.
5.2. A valószínűség-számítás elemei Valószínűségi kísérletek. Gyakoriság.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók /(éldául Babilon-golyók), játékrulett). Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdiagramba. Az események gyakoriságának megfigyelése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről. Valószínűségi fogalmak használata. „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak használata.	

	„Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése. Következtetés a relatív gyakoriságra.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe. Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. A logikai kifejezések pontos használata. Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es számkörben. Jártasság 1 000 000-s számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel. Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel). Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása. Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése. Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése. Henger és kúp tulajdonságainak ismerete. Mértékváltások következtetéssel. Négyzet és téglalap területének számítása. Kocka és téglatest felszínének számítása, térfogatának mérése. Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben. Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.

ERKÖLCSTAN

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. **Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?**	6	
2. **Párkapcsolat és szerelem**	6	
3. **Egyén és közösség**	6	
4. **Helyem a világban**	3	
5. **Mi dolgunk a világban?**	6	3
6. **Hit, világkép, világnézet**	6	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A nyelv és nyelvhasználat, emberi kommunikáció témakörében szerzett alapvető anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Nyelv és gondolkodás Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok? *Tudás és értelem* Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői. Ki miben tehetséges? *Ösztönzők és mozgatóerők* Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami	*Magyar nyelv és irodalom*: a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása. *Technika, életvitel és gyakorlat:* tanulási pálya; környezet és pályaválasztás;

nem? Hogyan hat ránk a siker és a kudarc? *Érték és mérték* Mi igazán fontos az életemben? Melyek az én értékeim?	megélhetés. *Természetismeret:* a személyiség összetevői, érzelmi adottságok. *Vizuális kultúra:* érzelmek, hangulatok kifejezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Párkapcsolat és szerelem**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Vonzódás A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. A férfi-nő (fiú – lány) párkapcsolati vonzódásról. Szimpátiakapcsolatok– tapintatos jelzés és tapintatos hárítás. *Együttjárás* Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség. Párkapcsolati intimitás. A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok. A diákszerelem szépsége. *Házasság, család és otthonteremtés* A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. Családalapítás. Családtervezés. *Visszaélés a nemiséggel* Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?	*Természetismeret:* nemi jellegek, a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi és erkölcsi kérdései; a fogamzás feltételei, szülés/születés főbb mozzanatai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egyén és közösség	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Közösségeim Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban? *Erőt adó közösség* Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént? *Korlátozó közösség* Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül. *Szabadság és korlátozottság* Szabadság. Az egyén szabadsága. Alkalmazkodás. Választás. Segítségkérés. Engedelmesség. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret. Az előítélet és megnyilvánulási formái.	*Természetismeret:* leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyem a világban	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi egyszerű ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulókban. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tágabb otthonunk: Európa Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között.	*Földrajz*: éhezés és szegénység a világban; az Európai Unió

Színesedő társadalmak A munkavállalás lehetőségei külföldön. Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei. *A társadalmi együttélés közös normái* Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvényszegés büntetése a társadalomban. Bűnmegelőzés. Büntetés. Jóvátétel. *Új technikák, új szabályok* A világháló kulturált használata. Alapvető etikai szabályok a világhálón.	lényegének megértése; a Kárpát-medence népei. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mi dolgunk a világban?**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségtani ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Jól-lét és jólét Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek. A javakhoz való ragaszkodás. A javakról történő lemondás. A pénz szerepe az ember életében. A testi és lelki egészség szerepe az ember életében. *Boldogulás, boldogság* A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi életpályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe. Különböző foglalkozások. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek. *A média és a valóság*	*Magyar nyelv és irodalom*: az alapvető sajtóműfajok egyszerű jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek*: tudományos és technikai forradalom; a

Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése.	világháló. *Vizuális kultúra:* képek, látványok, médiaszövegek, események tanári segítséggel való elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hit, világkép, világnézet**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az ember mint értékelő és erkölcsi lény Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások. Tévhitek és előítéletek. Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket? *A nagy világvallások világképe* A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma. *Párbeszéd és együttműködés* A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.	*Vizuális kultúra:* személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában. *Földrajz:* a világvallások és különböző kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére. Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát. Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására. Képességeinek megfelelő szinten elképzeli saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie. Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár. Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről. Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól. Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket. A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.

TÖRTÉNELEM

7–8. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek feleleventése a kritikai gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulókban a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

Az Ember és társadalom műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem és társadalmi ismeretek tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok-okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történeti változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az ésszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Történelmi áttekintés	
Előzetes tudás	Az ötödik-hatodik évfolyamon tanult történelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A történelem forrásai és a történelmi időszámítás Őskori társadalmak. *Az ókori társadalmakról tanultak átismétlése* Az ókori Kelet. Az ókori Görögország. Az ókori Róma. *A középkori Magyarországról tanultak átismétlése (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz)* Árpád-házi királyok. Anjou-házi királyok és a Hunyadiak. Hazánk három részre szakadása.	Időszalag készítése, a történelmi források megnevezése a tanult történelmi korokból. A régész eszközeinek megnevezése. Múzeumlátogatás, őskori leletek megtekintése. Térképről leletek helyének leolvasása. A zsákmányoló és a termelő ősember életmódjának összehasonlítása. Térképhasználat, terepasztal alkalmazása. Tárgyi emlékek fölismerése az ókorból, különös tekintettel az ókori Kelet, Görögország és Róma hagyatékaira. A forrásokhoz kapcsolódóan szövegfeldolgozás. Térképhasználat. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról. A vándorlás és honfoglalás állomásainak megnevezése. Múzeumlátogatás, a koronázási ékszerek megtekintése. Tablókészítés a tanult uralkodókról. Tematikus feladatlapok megoldása.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; dramatizálás; irodalmi szemelvények. *Természetismeret:* a tudomány helyzete az egyes történelmi korokban. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Vizuális kultúra:* festészet. *Ének-zene:* válogatás a népdalkincsből. *Technika, életvitel és gyakorlat:* magyar népi mesterségek. *Földrajz:* térképolvasás. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ötödik-hatodik évfolyamon megismert fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. A forradalmak és a polgárosodás kora Európában**	
Előzetes tudás	Ismeretek a XVII–XVIII. századi Magyarországról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kauzális gondolkodás, hazaszeretet.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1 A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai A nagy francia forradalom – a polgári átalakulás kezdete. *1.2. Napóleon fölemelkedése és bukása* Napóleon élete, híres háborúi Európában. *1.3. Az ipari forradalom találmányai* Ipari találmányok és feltalálóik. *1.4. A magyar reformkor képviselői (Széchenyi, Kossuth, Kölcsey, Wesselényi)* A polgárosodás Magyarországon. *1.5. A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai* Gróf Széchenyi István élete és munkássága. Báró Wesselényi Miklós. Kossuth Lajos. Táncsics Mihály. Ellenzéki szervezkedés az 1840-es években. A magyar nyelv hivatalossá tétele. Az 1848. március 15-i események Pesten. Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései. A szabadságharc legfontosabb eseményei.	A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. Adatok olvasása térképről. Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. Érvek ütköztetése. Plakátkészítés a francia forradalom jelszavaival. Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről. Információgyűjtés a gőz erejéről. Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz, beszámoló készítése Mária Terézia koráról. Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése. Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókártyák és képek segítségével. A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés. Helytörténeti kiállítások, múzeumok látogatása. Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycsere. Részvétel helytörténeti sétákon a reformkorhoz kötődő emlékhelyekhez. Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása. Időszalag, térkép használata. Események képei – időrendben történő csoportosítás.	*Magyar nyelv és irodalom:* Vitakészség; a hivatalossá vált magyar nyelv. Himnusz és a Szózat *Természetismeret:* feltalálók és találmányok. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Ének-zene:* nemzeti himnuszok; Kossuth Lajos toborzódalai. *Rajz és vizuális kultúra:* a történelmi események ábrázolása képzőművészeti alkotások tükrében. *Földrajz:* topográfiai ismeretek; településformák az újkorban – Európa országai. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.

	Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről. Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. Feladatlapok megoldása. Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint. Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés a hősökről.	
Kulcsfogalmak /fogalmak	Polgári forradalom, nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, szabad paraszt, munkás, törvényhozás, országgyűlés, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó, gyáripar, vasúthálózat, gőzeke, vetésforgó, reform, haladó gondolkodás, nemzeti megújulás, magyar nyelv, gróf, báró, Magyar Tudományos Akadémia, kőhíd, pesti árvíz, Védegylet, röpirat, pozsonyi országgyűlés – alsótábla, felsőtábla, törvényjavaslat, törvény, haladó, maradi, márciusi ifjak, ellenzék, Pilvax Kávéház, Landerer Nyomda, Helytartótanács, Városháza, pákozdi csata, tábornok, trónfosztás, világosi fegyverletétel, aradi vértanúk.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. A nemzetállamok kora**	
Előzetes tudás	Ismeretek a forradalmakról és a polgárosodás koráról Európában és Magyarországon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, kauzalitás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Az egységes német nemzetállam létrejötte Az olasz nemzetállam létrejötte. Az egységes német állam magalakulása. *2.2. Polgárháború az Egyesült Államokban* A rabszolgaság eltörléséért *vívott* harc. *2.3. A megtorlás és a kiegyezés Magyarországon* A gyarmatosítás szerepe a	Gyűjtőmunka a könyvtárban. Adatok gyűjtése térképről. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Magyarok mindennapjai a szabadságharc leverése után – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. Drámajáték – a néma ellenállás megjelenítése a Habsburg	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Természetismeret:* tudósok, feltalálók és találmányaik (Ganz Ábrahám, Irinyi János, Eötvös Loránd, Semmelweis Ignác). *Matematika:* számítások alapműveletekkel.

világpolitika alakulásában – az alapvető ismeretek szintjén. *2.4. A dualista Magyarország jelentős személyiségei* A kiegyezés jelentősége *2.5. Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei* Az Osztrák-Magyar Monarchia. *2.6. Birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért, élet a gyarmatokon*	elnyomás idején. A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából. Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről. A kiegyezéshez kötődő történelmi személyiségekről adatok, képek gyűjtése (Deák Ferenc, Ferenc József, Erzsébet királyné). Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. A változások szerepének felismerése az emberek életében. A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.	*Rajz és vizuális kultúra:* építészet. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rémuralom, teljhatalom, önkényuralom, néma ellenállás, osztrák császár, magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, gőzmalom, gőzeke, gőzcséplőgép, hajógyártás, mozdony- és vagongyártás, Budapest, világváros, Városliget, Operaház.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében**	
Előzetes tudás	Ismeretek a nemzetállamok koráról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* empátia, kritikai gondolkodás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon Az első világháború előzményei. Az első világháború kirobbanása. Hazánk részvétele az első világháborúban. Az első világháború főbb	Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása. Térképhasználat. Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi térképekről. Háborús frontvonalak meghatározása. Képek gyűjtése, csoportosítása folyóiratokból. A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás	*Magyar nyelv és irodalom:* szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. *Természetismeret:* a XX. század első felének legjelentősebb

eseményei. Őszirózsás forradalom. Tanácsköztársaság. *3.2. Trianon és következményei* Az Osztrák-Magyar Monarchia fölbomlása. A trianoni döntés és következményei. *3.3. A nagy gazdasági világválság és következményei az Egyesült Államokban és Európában* A nagy gazdasági világválság. *3.4. Diktatúrák és diktátorok Európában* Kommunizmus, fasizmus és nemzetiszocializmus Lenin, Sztálin, Mussolini, Hitler. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék térhódítása Európában. Adolf Hitler hatalomra jutása és a nemzetiszocialista eszmék előretörése. *3.5. Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon* Magyarország a két világháború között – Horthy Miklós kormányzó. *3.6 . A határon túli magyarság sorsa* Hazánk helyzete a második világháború kirobbanása előtt. *3.7. A második világháború jellemzői és következményei* A második világháború kirobbanása. A második világháború főbb eseményei, technikai újításai. A második világháború	készítése. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján. Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Fiktív levél írása a frontvonalról. Frontok modellezése terepasztalon – a villámháború és az állóháború fogalmának kialakítása. Az országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. A gazdasági válság megfogalmazása, jellemzőinek csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a nagy gazdasági világválság idején. Dramatikus technikák alkalmazása – szituációs játékok. Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben. A fasiszta és a szövetséges országok csoportosítása. Bekövetkezett változások felismerése a háborús kronológia áttekintésével. A II. világháború hadieszközeinek megnevezése. Háborúellenes plakát készítése. Fasiszta eszmék felismerése. Antifasiszta, háborúellenes versek gyűjtése, felolvasása. Tablókészítés. Játékfilm-részlet (pl. Schindler listája), dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése. A világháborúkhoz kötődő emlékhely felkeresése. Életkép a koncentrációs táborokban – jellemzők gyűjtése. Részletek	fölfedezései az atombomba. *Matematika:* – számítások alapműveletekkel; területszámítások; – halmazok; számítások tizedes törtekkel. *Földrajz:* topográfiai ismeretek. *Rajz és vizuális kultúra:* a világháborúk hatása a művészeti ágakra. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* mindennapi életvezetés megváltozott körülmények között. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.

befejezése. A párizsi békeszerződés. *3.8. Magyarország a második világháborúban* Hazánk belépése a második világháborúba. Hazánk szerepe a második világháborúban. A Don-kanyar magyar katonái: megemlékezés a hősi halottakról. *3.9. A holokauszt Európában és Magyarországon* Hazánk német megszállása. Deportálás. Koncentrációs táborok Európában.	olvasása, értelmezése Anna Frank naplójából. Következtetések megfogalmazása a II. világháború eseményeinek tükrében, tanári irányítás mellett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Merénylet, trónörökös, világháború, antant, központi hatalmak, hadüzenet, állóháború, villámháború, front, lövészárok, tank, tengeralattjáró, felderítő repülőgép, mérges gáz, őszirózsás forradalom, köztársaság, Tanácsköztársaság, trianoni békeszerződés, jóvátétel, haderőcsökkentés, hitelfelvétel, bank, rádió, világválság, munkanélküliség, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajgyűlölet, antifasiszta, hadiállapot, zsidótörvény, koncentrációs tábor, deportálás, Don-kanyar, nyilas hatalomátvétel, atombomba, Hirosima, Nagaszaki, párizsi békeszerződés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében**	
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század első felében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, kauzalitás	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. A hidegháború: az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése Hatalmi csoportosulások kialakulása a II. világháború befejezése után. *4.2. A kettéosztott Európa* A berlini fal kiépítése.	Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól. Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi évszámok jelölése. Térképről adatok leolvasása. Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO,	*Magyar nyelv és irodalom*: szövegértés; szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. *Természetismeret:*

4.3. Az arab–izraeli konfliktusok Izrael állam létrejötte. *4.4. A szovjet megszállás és a kommunista diktatúra jellemzői Magyarországon* Rákosi Mátyás hazánk élén: a sztálini rendszer magyarországi másolata. Az emberek élete az 1950-es évek elején. *4.5. Az 1956-os forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai* Az 1956-os forradalom és Nagy Imre miniszterelnöksége. *4.6. A Kádár-korszak jellemzői (a megtorlástól a rendszer bukásáig)* A forradalom megtorlása. A gazdasági reformok évei. Az 1980-as évek vége, a Kádár-rendszer válsága. *4.7. A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon* A demokratikus átalakulás és a piacgazdaság létrejötte A népképviseleten alapuló demokrácia kiépülése *4.8. A határon túli magyarság sorsa* Az 1989-es romániai forradalom az erdélyi magyarság szempontjából	Varsói Szerződés). A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a demokratikus vezetés alatt álló és a szocialista vezetés alatt álló országokban. A személyi kultusz jellemzőinek csoportosítása. A tervgazdálkodás – rámutatás a hamis eszményekre egyszerű modellezéssel. Tárgyi és írásos emlékek megtekintése az ötvenes évekből. A személyi kultusz, a diktatúra, a pártállam jellemző jegyeinek fölismerése. Évszámok jelölése időszalagon. Szocialista iparvárosok jelölése térképen; rajz, makett készítése a gyárvárosokról. Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. Jellemzők megkülönböztetése. Gyűjtőmunka – tárgyi emlékek a tárgyalt történelmi időszakokból. Látogatás az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó múzeumi kiállításon. Játékfilm, dokumentumfilm megtekintése az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. Képek gyűjtése, csoportosítása a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek hazai életmódjáról. A Kádár-korszak legfontosabb jegyeiről történő fogalomalkotás, a társadalmi berendezkedéshez kapcsolódó jellemzők rendezése, csoportosítása főfogalmak alá. Csoportosítás tanári irányítás mellett: okok, melyek a kommunista hatalom összeomlásához vezettek. Plakátképek bemutatása: a szovjet csapatok kivonulása Magyarország területéről.	fegyveres konfliktusok hatása az élővilágra. *Matematika:* számítások alapműveletekkel; halmazok. *Földrajz:* topográfiai ismeretek. *Rajz és vizuális kultúra:* a XX. század második felének legfontosabb művészeti alkotásai. *Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hidegháború, keleti blokk, nyugati blokk, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés, földosztás, kisbirtokrendszer, koalíciós kormány, személyi kultusz, infláció, többpártrendszer-egypártrendszer, címerváltozás, diktatúra, pártállam, termelőszövetkezet, jegyrendszer, munkatábor, forradalom, szabadságharc, politikai fogoly, kölcsönfelvétel, eladósodás, a többpártrendszer újjáéledése, a szovjet csapatok kivonulása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. A globalizálódó világ és Magyarország**	
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század második felében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás; megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás a cselekvés szintjén.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Az Európai Unió létrejötte és az európai polgárok alapvető jogai Az Európai Unió szerepe a történelmi-társadalmigazdasági események alakulásában *5.2. A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban* A szocialista államrendszerek fölbomlásának következményei *5.3. Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás* A tudományos-technikai forradalom hatása az emberek mindennapi életére *5.4. Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon* Az Alaptörvény múltja és jelene – az alapvető jogok *5.5. A gazdasági élet területei és a munka világa*	Plakátkészítés az Európai Unió történetéhez kapcsolódóan. A legfontosabb események jelölése időszalagon. A szocialista országok utódállamai nevének, fővárosainak csoportosítása – az adott nemzethez kötődő információk gyűjtése. Az új államhatárok megkeresése a térképen. Különböző technológiákról történő információgyűjtés. Tablókészítés az utóbbi két évtized technikai változásairól. Érvek és ellenérvek gyűjtése, azok ütköztetése a fogyasztói társadalom témaköréhez kapcsolódóan tanári irányítás mellett. A Magyarországon életbe lépett Alaptörvény értelmezése. Feladatok megoldása az alapvető jogok érvényesítésével kapcsolatosan. Gyűjtőmunka, tablókészítés. A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása – hagyományőrző foglalkozások keretében. A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés; válogatás a nemzetiségek irodalmának szemelvényeiből. *Természetismeret:* természetvédelem. *Matematika:* számítások alapműveletekkel. *Földrajz:* az Európai Unió országai. *Ének-zene:* az Európai Unió himnusza *Rajz és vizuális kultúra:* a nemzeti kisebbségekhez tartozó művészek jeles alkotásai. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* nemzetiségekhez kötődő mesterségek.

5.6. A határon túli magyarság sorsa *5.7. A magyarországi romák kultúrája, helyzetének változásai*	keresése; információk gyűjtése a magyar identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás mellett. Fogalmak, képek csoportosítása a globalizált világ témakörében.	*Informatika:* interaktív taneszközök alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, államrendszer, államhatár, jóléti társadalom, globális probléma, fenntarthatóság, fogyasztói társadalom, alaptörvény, jogállamiság, demográfia, népesedés, kisebbség, vallás, határon túli magyarság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Társadalmi szabályok**	
Előzetes tudás	Alapvető szabályok a környezetünkben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szabálytudat erősítése. A közösségi együttélés szabályainak megismertetése, gyakorlása. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* erkölcsi érzék, kritikai gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog A szokás és a hagyomány Illemtani alapismeretek Az erkölcsi jó és rossz A jog szerepe az emberek mindennapjaiban *6.2. Az mberi alapjogok* *6.3. A gyermekek jogai, diákjogok* Hivatalos ügyeink (ügyintézés)	Közismert népszokások, néphagyományok fölelevenítése. Az erkölcsi értékekhez kapcsolódó csoportosítások a jó és a rossz fogalmának tükrében. A jog és erkölcs kapcsolatának értelmezése egyszerű példákon keresztül, különös tekintettel a gyakoribb normasértésekre. Az emberi alapjogokról való beszélgetés – az oki tényezők összegyűjtése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozata – a legfőbb pontok megismerése. Jogok és kötelességek a társadalomban – beszélgetés az emberek együttéléséhez szükséges normákról. Különbségek föltárása az okok és az okozatok szempontjából – saját gondolatok szóbeli megfogalmazása. A Gyermekek jogairól szóló 1989. évi ENSZ Egyezmény alapelveinek értelmezése. Beszélgetés az iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció fogalmazási ismeretek. *Természetismeret:* szokásrendek a természet világában. *Matematika:* halmazalkotási műveletek. *Életvitel és gyakorlati ismeretek:* életvezetési technikák. *Földrajz:* az egyén és a közösség szerepe a hazai és a világ országai együttműködésének tekintetében. *Informatika:*

	kapcsolódó kötelességek. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól. A mindennapi élethez kötődő egyszerűbb ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése. Mindennapi ügyintézések modellezése, a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illemtani szabályok tükrében. Az ügyintézés alapvető faktorai – ügyintézési technikák lépésről-lépésre. Ügyintézés a világhálón – internetes felületről ügyintézési lehetőségek, egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése.	interaktív taneszközök használata; ügyintézés a világhálón.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, ENSZ, A gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezmény, illemszabály, ügyintézés, internet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Állampolgári ismeretek**	
Előzetes tudás	Társadalmi szabályok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek elsajátíttatása, médiatudatosság erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, kauzalitás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
7.1. Államformák, politikai rendszerek *7.2. Demokratikus alapelvek* *7.3. Magyarország politikai intézményei* *7.4. A média és a nyilvánosság szerepe* A televízió világa A rádió világa Az internet világa *7.5. Állampolgári jogok és*	Államformák: köztársaság és királyság – legfontosabb jellemzők összegyűjtése. A demokratikus és a diktatórikus politikai rendszer jellemzőinek azonosítása, példák gyűjtése. A demokrácia szerkezeti pontjainak megállapítása. A demokratikus választás modellezése. A demokratikus alapelvek legfőbb alkotóelemeinek összegyűjtése. Az antik és a modern demokrácia összehasonlítása tartalmi szempontok szerint.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szépirodalmi szemelvények. *Természetismeret*: a hangyák világa. *Matematika:* halmazalkotási műveletek, számlálás; arányok. *Rajz és vizuális*

kötelességek Állampolgári jogok Állampolgári kötelességek.	Beszélgetés a törvényhozás, a végrehajtás és az igazságszolgáltatás intézményeiről az elemi ismeretek szintjén. A törvények szerepe az emberek életében – véleményalkotás. Látogatás a Parlamentben. Helyi önkormányzat fölkeresése. A tömegtájékoztatás eszközeinek megismerése. Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoport számára könnyen érthető hírekről. A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén. Az alapvető jogok és kötelességek értelmezése, példák gyűjtése. Tablókészítés.	*kultúra:* a témához kapcsolódó képzőművészeti alkotások; építészet: az Országház. *Ének-zene:* zeneművek. *Földrajz:* a Föld országai. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, kormány, törvényszék, parlament, híradó, média, vélemény, tény, közösségi portál, állampolgári jog és kötelezettség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Pénzügyi és gazdasági kultúra**	
Előzetes tudás	Állampolgári ismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
8.1. A jövedelem szerepe a családban	A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. A	*Magyar nyelv és irodalom:*

Bevételek és kiadások Megtakarítás, hitel Rezsi Zsebpénz *8.2. A pénz és formái* Érme és bankjegy Virtuális pénz, bankkártya Árfolyam, infláció *8.3. Pénzintézetek és tevékenységük* Hitel Kamat Tőke *8.4. Vállalkozói alapismeretek*	bevételtípusok megkülönböztetése, példákon keresztül. A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül. A rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése. A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. Különböző fizetési módok modellezése. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. Érdekességek gyűjtése a pénz világáról. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. A vállalkozás működésének összetevői – elemi információk gyűjtése a témában.	kommunikáció. *Természetismeret:* energiatakarékosság. *Matematika:* alapműveletek; mértékváltások. *Vizuális kultúra:* bankjegyeken és bankkártyákon látható művészi ábrázolások. *Földrajz:* más országok pénznemei. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, bank, bankkártya, hitel, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. A munka világa**	
Előzetes tudás	Alapvető pénzügyi és gazdasági ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A munkavállalásra ösztönzés. Különböző foglalkozások és munkahelyek megismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása. *Képességfejlesztési fókuszok:* kritikai gondolkodás, szociabilitás.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
9.1. Elhelyezkedés és munkavállalás A munka és a munkaviszony jelentősége	Információk gyűjtése, rendszerezése a munkavállalásról. Munkaszerződések értelmezése, elemzése, megbeszélése. Munkalehetőségek gyűjtése	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció; szövegértés. *Matematika:*

9.2. Gazdasági ágazatok, foglalkozások Mezőgazdaság Ipar Bányászat Energiatermelés Kereskedelem Vendéglátás Közlekedés Távközlés Bank Biztosítás Egyéb *9.3. Fizikai és szellemi munka*	különböző forrásokból. Különböző foglalkozási ágazatok gyűjtése újsághirdetésekből, világhálóról. Szituációs játékok különböző munkaviszonyhoz kapcsolódó helyzetek megjelenítésére. A munkaviszonnyal kapcsolatos jogok és kötelességek csoportosítása. Adatok, információk gyűjtése és csoportosítása a foglalkozások világából. A fizikai és szellemi munka azonosságainak és különbségeinek feltárása. Szakmák azonos és eltérő jegyeinek feltérképezése. Tablókészítés.	számítások alapműveletekkel. *Ének-zene:* népdalok, munkadalok. *Vizuális kultúra:* képzőművészeti alkotások a munka világából. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a munka szerepe az ember életében. *Földrajz:* érdekes munkák a világ minden tájáról. *Informatika:* interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munka, munkaviszony, foglalkozás, munkahely, gazdaság, gazdasági ágazatok, mezőgazdaság, ipar, bányászat, energiatermelés, kereskedelem, vendéglátás, közlekedés, távközlés, bank, biztosítás, fizikai munka, szellemi munka.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett. Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani. A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból. Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Táncsics Mihályt, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára. A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb

	eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja. Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul. A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni. A tanuló képességei szerint elsajátítja a társadalomhoz, állampolgársághoz és a gazdasághoz kapcsolódó alapvető ismereteket. Felismeri az emberi közösséghez kapcsolódó kulcsszerepű tényezőket és folyamatokat; utóbbi területen lehetőségei szerint tájékozódik. Az alapvető emberi jogokat és kötelességeket ismeri; az alkotó, demokratikus közösség értékrendjét elfogadja. Tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban. A média és nyilvánosság szerepét ismeri, azok különböző területein képességei szerint tájékozódik; egyúttal különbséget próbál tenni tény és vélemény között. A világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről tud, az egyéni virtuális jelenlét előnyeiről és hátrányairól képet alkot. Ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében. Fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében. A fizikai és szellemi munka jellegzetességeit megkülönbözteti, tájékozódik az egyes gazdasági ágazatokban, reális képet alkot a munkavállalás jelentőségéről. Az élethosszig tartó tanulás fontosságát, az egyén állandó alkalmazkodásának szerepét képessége szerint magára vonatkoztatja folyamatosan változó világunkban.

KÉMIA

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során – figyelembe véve az enyhén értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását –, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, kölcsönhatás, energia, információ**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Anyagok tulajdonságai, kölcsönhatásai, változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tudomány Müller Ferenc, Hevesi György,	A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.	*Informatika:* IKT-eszközök használata.
Anyagok 7-8. Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői.	A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* tárgyak anyagának tulajdonságai.

Vegyületek (víz, szén-dioxid, szén-monoxid, nátrium-klorid, nitrogén-klorid-)	Tanári bemutató kísérlet (vízbontás) segítségével a vegyület-keverék fogalmának megértése, a különbségek felfedezése, tapasztalatok megbeszélése, a jelenségek értelmezése.	
A periódusos rendszer. Mengyelejev.	Tájékozódás a periódusos rendszerben.	
Elemek. Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai.	A megfigyelt, létrehozott keverékek, vegyületek alkotórészeinek vizsgálata egyszerű modellek segítségével, az elemek csoportosítása tulajdonságaik alapján.	
Vegyületek csoportosítása. Fém, fém-oxid-bázis, nemesfém, nemesfém-oxid – sav, sók. Indikátoros vizsgálatok (citromlé, ecetes víz, szappan, sóoldat, cukoroldat). Lúgos, savas kémhatás. Balesetvédelem.	A hétköznapi életben használt savak, lúgok indikátoros vizsgálata. Néhány háztartási vegyszer vizsgálata, tapasztalatainak elemzése, kémiai alkotórészek, hatások szempontjából. Balesetmentes vegyszerhasználat elsajátítása.	
Kölcsönhatások, erők Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése)	Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák. Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.	
Egyesülés, égés, bomlás. Közömbösítés: sav + lúg = só + víz. Sav-bázis reakciók: nátronlúg + sósav = konyhasó + víz meszes víz + szénsav = mészkő + víz (cseppkőbarlang).	Az égés fajtáinak, feltételeinek vizsgálata, összegyűjtése. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Sav-bázis reakciók elemzése.	
Információ Az elemek és vegyületek kémiai jelölése. Vegyjel, néhány elem vegyjele. Szóegyenletek (Pl. NaOH, vagyis nátrium-hidroxid; NaCl, vagyis konyhasó; HCl, vagyis sósav stb.).	A periódusos rendszer legismertebb elemeinek keresése, fémes, nemfémes csoportosítása. Élelmiszerek, vegyszerek tájékoztatójának értelmezése, a tanult vegyszerek szóegyenletének megismerése. Figyelmeztető, veszélyt jelző piktogramok értelmezése	*Földrajz:* mészkőhegyek, tengervíz.

	(méregjel). Gyakorlati példák keresése, elkészítése. Receptek gyűjtése, befőzési, tartósítási módok keresése (cukorszirup, sóoldat).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, folyamat, só, sav, bázis, elemi összetétel, elem, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszerek**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, az égés jelensége. Kémiai ismeretek az anyagokról, fizikai és kémiai változásokról. Az anyagok összetétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának ismerete. Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér, idő, nagyságrendek Az atomok, molekulák mérete.	A méretek látható, majd érzékszervekkel fel nem ismerhető tartományának érzékelése ábrák, filmek, internetes információk segítségével.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* mikroszkóp.
A kísérleti berendezés rendszerként való működése. Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémtálca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).	A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.	
Az égés feltételei. Tűzoltási lehetőségek. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).	Az égés feltételeinek ismerete. A tűzoltás lényegének megbeszélése a feltételek alapján. A különböző tüzek oltási módjainak megismerése.	
Természeti rendszerek A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, szén-	Szemléltető képek, ábrák segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak,	*Természetismeret; biológia-egészségtan; fizika:* Energia, fotoszintézis.

dioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.	átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid). A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.	A növényi élet. Tápanyagok. Ásványi anyagok.
Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).	Legfontosabb tápanyagaink tulajdonságainak vizsgálata irányított kísérletek alapján. A tapasztalatok elemzése, rögzítése írásban.	
Épített rendszerek Fémek általános jellemzői, előállításuk (vas, alumínium, réz…). Vas- és alumíniumkohászat. Fontosabb ötvözetek (acél, sárgaréz, bronz…).	Tapasztalatok gyűjtése egyszerű kísérletek alapján a legismertebb fémek tulajdonságairól. Ábrák, képek, filmek segítségével elemi ismeretek szerzése a fémek előállításáról. Az alapanyag és előállított fém közti változás megértetése (a bomlás-redukció lényegének elemi szintű értelmezése).	
Korrózióvédelem (festés, olajozás, ötvözés, rozsdamentes acél).	Megfelelő korrózióvédelmi eljárások ismerete. Tűzvédelmi plakátok készítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* fémkohászat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Molekula felépítése, testfelépítő anyag, tápanyag, korrózióvédelem, oxidáció	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Felépítés és a működés kapcsolata**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek az anyag tulajdonságairól és változásairól. Jártasság a kísérletezésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Szervetlen és szerves anyagok A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok, természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai.	Szerves és szervetlen anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése, elsajátítása.	

Felhasználásuk.		
Nap, Naprendszer A világ anyagi egysége.	Látogatás a Planetáriumba. Érdekességek keresése, felfedezése a makro- és mikrovilág felépítése, rendszere között.	*Földrajz:* a Naprendszer.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Szerves és szervetlen anyag, elem, fém, ötvözet, só, sav, bázis, Naprendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság, változás**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Az anyagok tanult fizikai, kémiai tulajdonságainak, változásainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A rendszer állapota és változásai A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).	Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között. Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: háztartási eszközök és közlekedési eszközök működése. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* ipari forradalom.
Változások iránya Egyirányú, megfordítható változások, körfolyamatok értelmezése. Szén égetése – szén-dioxid Szénsav előállítása, bomlása Kénessav előállítása, bomlása Mészégetés-mészoltás Mészkő oldása – cseppkőképződés stb.	Egy-egy példán keresztül a kémiai folyamatok irányának bemutatása, a tapasztalatok megbeszélése, a folyamatok értékelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, nyomás, sav-lúg, szénsav, széndioxid, kénsav, kénessav, sósav, salétromsav, mészégetés, mészoldás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Az ember megismerése és egészsége	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Az ember szervezete, egészséges életmód.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, kritikai képesség fejlesztése. Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről. A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése. A mértékletes táplálkozás előnyei. A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Önfenntartás Legfontosabb tápanyagok összetétele (molekulák, víz).	Tápanyagok összetételének vizsgálata.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* tápanyagok.
Magatartás Energiaitalok alkotórészei, kémiai tulajdonságai, hatása. Drog, kávé, kóla, szerves oldószerek kémiai hatása.	Filmek elemzése, következmények felismerése. Doppingszerek, veszélyforrások elkerülése. Probléma felismerése, és a problémamegoldás keresése.	
Egészség Egészséges táplálkozás. Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás. Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma. Tápanyagtáblázatok. Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroldó vegyszerek, tisztítószerek, gyógyszerek). Fogyasztóvédelem, szavatosság.	Táplálékpiramis-elemzés. Elhízás veszélyeinek felismerése. Tápanyagtáblázat értelmezése, használata. Használati utasítás értelmezése.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* táplálkozás. *Fizika:* energiatartalom.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpiramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, vegyszer, tisztítószer, gyógyszer.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Környezet és fenntarthatóság	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek. Az energia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd	

	erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Élő és élettelen környezeti tényezők A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.	Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról. Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére. Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* víztisztítás.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.	
Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.	Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).	
Anyag- és energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcsap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.	Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.	*Természetismeret; fizika:* Energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók.

FIZIKA

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai szemléletmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">Anyag, kölcsönhatások, energia</td><td>Órakeret
5 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Ismeretek az anyagok fizikai, kémiai tulajdonságairól, változásairól.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A megismerőképesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képesség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Ismeretek</td><td>Fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Elektromos vezetők, szigetelők, mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok.</td><td>Különböző anyagok elektromos vezetőképességének egyszerű vizsgálata.
Anyagok csoportosítása adott szempontok alapján.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Kölcsönhatások, erők
energiafajták (víz, szél, nap, fosszilis energiafajták, atomenergia, elektromos, hő-, mozgási, helyzeti, rugalmas).
Energiaátalakulások, energiamegmaradás.
Energiatakarékosság.</td><td>Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés.
A mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, mérési gyakorlatok végzése.</td><td>Biológia-egészségtan; természetismeret:
tápanyagok.

Technika, életvitel és gyakorlat:
energiafelhasználás, energiatakarékosság.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/
fogalmak</td><td colspan="3">Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Hosszúság, idő mérésének mértékegységei. Mérési gyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tér, idő, nagyságrendek Atomi méretek (méretarányos szemléltetés). Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben (emberi skála, földtörténet, fényév).	Érdekességek gyűjtése filmekből, internetről, ismeretterjesztő kiadványokból.	*Matematika:* Hosszúság- és időmérés, mértékegységek.
Hierarchikus rendszerek és hálózatok Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet). Szerkezetek (pl. kerékpár).	Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben. Szerkezetek összeállítása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Infrastruktúra. Szerelés.
Természeti rendszerek A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó). új	Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világűrről (csoportmunka). Információk internetről, filmekből, könyvekből.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés. *Informatika:* információszerzés.
Épített rendszerek Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.	Térképrajzolás stb.	*Földrajz:* térkép, Naprendszer.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold, üstökös, meteor, távcső, űrteleszkóp.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A felépítés és működés kapcsolata	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az energiáról, hőről és fényről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás	

	fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A Föld belső szerkezete (földrengések, rezgéshullámok)	Érdekességek gyűjtése a földrajzkönyvekből, tájékoztató irodalomból, atlaszból, internetről.	*Földrajz:* A Föld szerkezete. A Nap, a Hold, a bolygók.
Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok).	A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.	
Naprendszer Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).	Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség, bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság és változás**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek a mozgásról, hely- és helyzetváltoztató mozgások, mozgásfajták, növények és állatok mozgása, sportágak, az ember mozgása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energiamegmaradás törvényének elemi szintű megismertetése. A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Mozgások jellemzése Mozgás és nyugalom (viszonylagosság).	Testek helyének, helyzetének meghatározása. Különböző mozgástípusok	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Közlekedési eszközök;

	felismerése konkrét példákon.	A biztonságos közlekedés.
Közlekedési alkalmazások. Balesetvédelem.	Kapaszkodás, biztonsági öv használata, kerékpározás szabályainak ismerete. Példák keresése helyes és helytelen kanyarodási módokra. Megfelelő sebességgel való közlekedés (követési távolság betartása, belátás, szabálykövetés).	
Változások iránya Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok.	A mozgásokat segítő és gátló erők hatásainak felismerése.	*Testnevelés és sport:* sportágak.
Egyensúly Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák.	Mérések gyakorlása, mértékegységek átváltása, megfigyelés, becslés, viszonyítás, párosítás, összehasonlítás. Kísérletek végzése egyszerű gépekkel. Mérlegek összeállítása	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* az élő test.
Nyomás Szilárd testek nyomása (nyomóerő, nyomott felület). Nyomás a folyadékokban. Nyomás a légnemű anyagokban.	Nyomással kapcsolatos egyszerű kísérletek végzése különböző halmazállapotú anyagokban. Nyomással kapcsolatos ábrák elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás, egyensúlyi állapot, egyszerű gép, termikus kölcsönhatás, nyomás, sebesség, út, idő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ember megismerése és egészsége**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Az ember táplálkozása, tápanyagok. Érzékszervek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az energia szerepe az élővilágban Táplálkozás –	Táplálkozási táblázatok értelmezése. A mozgás és a táplálkozás	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* a táplálkozás és a

energiafelhasználás.	közötti kapcsolat elemzése.	mozgás szervrendszere.
A táplálék mint energiahordozó. Az élelmiszerek fő tápanyagai, élettani szerepük. Zsírok, olajok, szénhidrátok – fűtőanyagok. Fehérjék – építőanyagok.	Az emésztés és a légzés folyamatai, összefüggésének elemzése. Az égés feltételeinek ismerete. Napi, heti egészséges étrend összeállítása.	*Természetismeret; kémia; biológia-egészségtan:* tápanyagok égésfeltételei.
A biológiai mozgás fizikai alapjai A sport szerepe az ember életében. Magasugrás, súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások,energiafelhasználás	Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.	*Testnevelés és sport:* Edzés. Sportágak.
Az érzékelés fizikája A fény, a színkép. A fény terjedése, fénytörés, szivárvány.A látás alapja, a szemlencse működése. Lencsék, domború, homorú lencsék, nagyítók.	Kísérletezés prizmával, nagyítóval, domború lencsével, homorú lencsével. Képalkotások megfigyelése, rajzos ábrák elemzése.	*Természetismeret; biológia-egészségtan:* érzékszervek és működésük.
Látáshibák és javításuk (rövidlátás, távollátás). Szemüveghasználat. Látásvédelem – egészségvédelem. (Túlzott és gyenge fény, erős napfény, hegesztés).	A látáshibák okainak elemzése rajzos ábrákon. Szemüveghasználat, napszemüveg-használat, védőszemüveg alkalmazása az adott fényviszonyoknak megfelelően, illetve a látáshibák korrigálására. Látássérült embertársaink segítése.	
A hang, ultrahang szerepe az élővilágban.	Érdekességek gyűjtése az állatok hangokkal történő kommunikációjáról filmek, hanganyagok segítségével. Példák gyűjtése az ultrahang szerepéről a gyógyászatban.	
A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).	Kísérletek végzése a hang terjedéséről különböző közegekben. Modell- és ábraelemzés a hallás folyamatával kapcsolatban.	
Káros környezeti hatások, zajszennyezés. Erős hanghatással járó foglalkozások.	A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene). A halláskárosodás elkerülése	*Technika, életvitel és gyakorlat:* munkafolyamatok és védőfelszerelések.

Védőfelszerelések.	védőfelszereléssel. A hallássérült ember elfogadása és segítése.	
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek (áramütés). Veszélyt jelző táblák, információk. Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).	A veszélyt jelző táblák információinak felismerése, és a veszély tudatos elkerülése. A szórakoztató és háztartási berendezések használata, az érintésvédelmi szabályok betartásával.	
Az elektromosság felhasználása a gyógyászatban.	Képek, filmek elemzése az elektromosság felhasználásáról a gyógyászatban (csoportmunka). Beszámolók készítése szóban, rajzban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Földrajzi ismeretek, a természet földrajzi ismerete. Földfelszín, időjárás, a víz körforgása. Környezetszennyezés, környezetvédelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapokban. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, kritikai gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A földi időjárás fő jellemzői Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek).	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Érdekességek, információk gyűjtése képekről, filmből, atlaszokból, ismeretterjesztő könyvekből.	*Földrajz:* Áramlatok. Szélrendszerek. Időjárási jelenségek.
A légkör fizikai tulajdonságai Légnyomás és mérése (Barométer).	A légkör fizikai tulajdonságainak elemzése. Összefüggések felismerése.	*Földrajz:* légnyomás.
Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai)	Ismeretterjesztő filmek elemzése.	
A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés. Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.	Az előrejelzés fontosságának felismerése, példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről.	

	A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.	
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés. Útépítés, házépítések, lakóparkok építése. Fenntarthatóság, védelem.	Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban. Tablók, fotók, rajzok készítése. Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal.	*Földrajz:* a Föld nagy tájai.
Energiatakarékos eljárások, eszközök. (szigetelés, energiatakarékos izzók, berendezések, főzési, fűtési módszerek).	Az energiatakarékos eljárásokkal való megismerkedés és alkalmazásuk otthon és a közösségi tereken. Törekvés az energiatakarékos technikák alkalmazására.	
Energiatermelés módjai, kockázata. Hazai erőművek. (Fosszilis erőművek, atomerőmű).	Hazánk erőműveinek elhelyezkedése, energiatermelésének ismerete. Az energiatermelés kockázatáról információk gyűjtése filmekből, ismeretterjesztő kiadványokból, internetről.	*Földrajz:* erőművek, atomerőmű.
A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószerek, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).	Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése. A vegyszereken, tisztítószereken lévő információk feldolgozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékosság, szennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés.	

BIOLÓGIA-EGÉSZSÉGTAN

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önellátó testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Anyag, energia, információ**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Az élőlények táplálkozása, testfelépítése. A mozgás. Alkalmazkodóképesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Anyag Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája). Érdekességek: testfelépítésbeli alkalmazkodások a különböző közegben élő állatoknál (pl. áramvonalas hal, úszóhólyag, szőrős talp, csőrtípusok, lábtípusok stb.).	Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).	*Kémia:* szerves és szervetlen anyagok. *Fizika:* Tömeg, súly. Energia.
Energia Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet (ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).	Táplálékláncok készítése. Anyag- és energiaforgalom felismerése. Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka. Állandó és változó testhőmérsékletű állatok csoportosítása.	

Információ A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. A biológiai információ szerepe az önfenntartásban és fajfenntartásban. A biológiai sokféleségben rejlő információ.	A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis, biológiai információ.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Rendszerek**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Életközösségek működése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analizáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tér és idő Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).	Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* időszalag.
A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).	Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).	
Rendszer, rendszer és környezete A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer	Rész-egész kapcsolatának, szerepének megértése elemi szinten.	
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed, életközösség és a bioszféra szintjén.	Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint. Szűkebb, tágabb kapcsolatrendszerek összefüggésének felismerése, az alá-fölérendeltség viszonyainak értelmezése.	
Szerveződési szintek, hálózatok A biológiai szerveződés szintjei	Ismeretek gyűjtése olvasmányokból,	

(egyed alatti és feletti). A szintek közötti kapcsolatok.	szemelvényekből, elektronikus médiából.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, szervezet, életközösség, biológiai hálózat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A felépítés és a működés kapcsolata**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	A víz, a tápanyagok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Anyagok A víz biológiai szerepe.	A víz szerepe életünkben.	
Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.	Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).	*Kémia:* Szerves és szervetlen anyagok. Tápanyagok.
Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).	Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén.	
Nap, Naprendszer A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás). Fotoszintézis. Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.	Szemelvényfeldolgozás, elemzés, értelmezés. Összefüggések felfedezése. Példák sorolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc, evolúció, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Állandóság és változás**	**Órakeret 5 óra**

Előzetes tudás	Az életközösségek. A növények, állatok mozgása. Fotoszintézis. Az élővilág felépítése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel. A megismerőképesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos, kitartó munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Önszabályozás, viszonylagos egyensúly-megújulás.	Információs eszközök használata.	
Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások). Globális természeti problémák és következményeik.	Adatgyűjtés, tablókészítés az emberi tevékenységről.	
Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hősugárzás). Táplálkozás – belső energia.	Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira. Csoportosítások, elemzések, általánosítások. Összefüggések felismerése.	
Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások példái (EKG, EEG).	Érdekességek, információk feldolgozása könyvekből, lexikonokból, filmekről, internetről. Személyes tapasztalatok feldolgozása.	
Szénhidrátok szerepe az élővilág energiaellátásában. Tápanyagok elégetése a szervezet sejtjeiben (lassú égés, energia-felszabadulás). Az oxigén az égés feltétele.	Körfolyamatok elemzése ábrák, képanyagok, filmek segítségével.	
Az élettani folyamatok hatása a vérnyomásra, pulzusra, vércukorszintre. Életmód, táplálkozás, mozgás, aktivitás, pihenés, testi-lelki egyensúly.	Az egészséges életmód technikáinak alkalmazása. Ismerkedés a vérnyomásméréssel, vércukorszint-méréssel, pulzusméréssel.	
Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság,	A változatosság, sokféleség élménye, értékelése családon belül.	

evolúció). Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.	Az élővilág sokféleségének megfigyelése. Csoportosítás, táblázatkészítés.	
Folyamat A biológiai szabályozás lényege, mechanizmusai (pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet). A szabályozott állandó állapot biológiai jelentősége. A működés egyensúlyi állapotának folyamatos biztosítása.	A saját egészségi állapot iránti felelősség belátása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ember megismerése**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Az emberi test, az egészséges életmód. Önismeret. Mások elfogadása, közösségi normák betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analizáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Testkép, testalkat, mozgásképesség Testalkat változása a növekedés során.Testkép-zavarok.Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük. Mozgás: aktív és passzív szervrendszere.Mozgás és	Információgyűjtés. Ábraelemzés. Rendszeres, aktív sportolás. A mozgás és életmód kapcsolatának, összefüggéseinek feltárása. Egészségmegőrző technikák gyakorlása.	*Informatika:* internethasználat. *Testnevelés és sport:* mozgás, sport. *Természetismeret; kémia:* tápanyagok, vitaminok.

életmód kapcsolata.Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás.Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük. A mozgásszegény életmód következményei.	Helyes, egészséges táplálkozás elsajátítása. Rendszeres tisztálkodás, megfelelő fogápolás fontosságának belátása.	
Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok. A tápcsatorna betegségei. A légzés: szervei, működése. A légzőszervek gyakori betegségei. Védekezés egyszerű gyógymódokkal. Keringés: szervei, működése. Kiválasztás szervei.	Az emberi szervezet szervrendszerei és szervei működésének megismerése, betegségeik és megelőzési lehetőségeinek megismerése. Egyszerű ápolási technikák elsajátítása.	
Önfenntartás Érzékszervek. A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme. A központi és környéki idegrendszer főbb részei. Érzékszervek: látás, hallás, egyensúlyszerv, ízlelés, szaglás szervei.Minőségi, mennyiségi táplálkozás.A táplálkozás hatása a keringésre, légzésre, anyagcserére. Idegi, hormonális szabályozás.	Kísérletezés fénytani és hőtani eszközökkel látásra és hallásra. Részvétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon.	*Fizika*: a hang terjedése, a fény terjedése, lencsék.
Szaporodás, egyedfejlődés Szaporodási szervrendszerek. Nemi jellegek. Menstruáció, szexualitás. A szexualitás egészségügyi szabályai, fogamzásgátlás. Méhen belüli fejlődés, születés, születés utáni élet. Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.	Beszélgetések az ember szaporodásáról. Megfelelő tájékoztató, felvilágosító kiadványok tanulmányozása. Információgyűjtés egészségügyi kiadványokból, filmekből, internetről. Semmelweis Ignác munkásságának megismerése.	
Egészség Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel.Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek. Betegjogok.	Részvétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása. Ismerkedés a betegjogokkal.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* Orvosi ellátás. Elsősegély-nyújtási ismeretek. Betegjogok.

Magatartás A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.	Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása. Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése. Konfliktuskezelések gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Környezet és fenntarthatóság**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Talaj, éghajlat, környezeti tényezők, környezetvédelem, szemétgyűjtés, ipar, mezőgazdaság, közlekedés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése. A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Globális környezeti rendszerek A talaj termőképessége, védelme. A tápanyagkészlet folyamatos megújulása. A talajszennyezés forrásai, okai (ipari, háztartási, mezőgazdasági). Az emberi tevékenységek felszínformáló hatásai.	Kísérletezés talajjal. Életközösségek egyedeinek vizsgálata, csoportosítása. Talajszennyezés, szennyező anyagok, hatások csoportosítása adott szempontok szerint. Az emberi tevékenység felszínformáló hatásainak elemzése, beszámolók készítése.	*Földrajz:* a Föld. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Talajművelés; Talajszennyeződés; Szelektív hulladékgyűjtés; Ipari, mezőgazdasági tevékenységek.
Környezeti tényezők Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés). Felelős fogyasztói szemlélet.	Az egyéni felelősség belátása konkrét, mindennapi példákon keresztül.	*Fizika:* a hő terjedése. *Kémia:* energia.

Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.	A környezeti tényezőkről, az élőlények alkalmazkodásáról tényanyagok gyűjtése, elemzések, vázlat-, tabló-, plakátkészítés.	*Földrajz:* Időjárás; Természetes vizek.
A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).	Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.	*Földrajz:* Ipar és mezőgazdaság.
A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés). Emberi, ipari, háztartási, mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásai.	A környezetszennyeződés, az élőhelyek pusztulása problémáinak felismerése, véleményezése.	
Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés	Részvétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon részvétel.	
A tudatos fogyasztói szokások (takarékosság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).	A tudatos fogyasztási szokások megismerése, konkrét példák gyűjtése.	
A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).	Parkgondozás, fa- és virágültetés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékosság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.	

A fejlesztés várt eredményei	- A tanulóknak legyenek alapvető ismereteik a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezeket tudják felhasználni a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban. -Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásait ismerjék. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvételük legyen. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra. Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret. Kémia: A tanulók ismerjenek egyes elemeket a periódusos rendszerből,

	tudják csoportosítani a fémes és nemfémes elemeket. A tanult fémes elemeket, nem fémes elemeket tudják jellemezni. A lúgok, savak megismerése közben sajátítsák el a balesetvédelmi rendszabályokat is. Fizika: Ismerjék az egyszerű gépek elvét. Ismerjék meg a nyomás fogalmát, mind a szilárd, mind a légnemű és a folyékony anyagokban. Biológia: A tanulók legyenek tisztába az emberi test felépítésével és működésével. Ismerjék az egészség összetevőit, a betegség megelőzésének lehetőségeit. Tudatosan vigyázzák és óvják egészségüket.

FÖLDRAJZ

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1.Tájékozódás a földrajzi térben	folyamatos	
2. Tájékozódás az időben	folyamatos	
3. Tájékozódás a környezet anyagairól	10	
4. . Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	10	
5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése	45	7
6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	folyamatos	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Tájékozódás a földrajzi térben**	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Tájékozódás térképen és földgömbön az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerésével. Elemi térképolvasás, és segítséggel műveletek végzése. Szemléleti térképolvasás esetenként segítséggel. Térképhasználat mint az ismeretszerzés és a terepen való tájékozódás eszközének ismerete. Gyakorlottság különböző tematikus térképek használatában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Analógiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése. A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tér és ábrázolása 1.1. Téregységek - Földrajzi fokhálózat Térhierarchia. Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.	A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.	*Matematika:* méretarány fogalma, számítások.
1.2. Térábrázolás	A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fokhálózat. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás az időben	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Tapasztalat a természetföldrajzi és a történelmi folyamatok és események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az idő 2.1. Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra. A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.	A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.	
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.	Eligazodás a földtörténeti időegységekben.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Tájékozódás a környezet anyagairól	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tanulók ismerik a hazai gazdaságban leggyakrabban használt anyagokat, gyakori ásványokat, kőzeteket, ipari nyersanyagokat és energiahordozókat. A felszín folyamatos változásával tisztában vannak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.	Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése. A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása. Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok), világhálón. Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végességének belátása. Törekvés az energiatakarékos magatartásra.	*Természetismeret:* természetes és mesterséges anyagok, energia, környezetvédelem. *Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok tulajdonságai, felhasználásuk, természetes és épített környezet.
3.2. Geoszférák – A talaj kialakulása. – Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái. Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok. A felszín alatti vizek. A felszíni jégtakaró. A víz körforgása. A vízszennyezés, vízvédelem.	A felszínformák megnevezéseinek összekötése a saját tapasztalattal, felismerésük, azonosításuk képek, leírások alapján. Különbségek és hasonlóságok felismerése, rövid megfogalmazása szóban vagy írásban. Képek csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. felszín alatti/feletti vizek).	*Kémia:* a földi vízkészlet. Gyógyvíz, ásványvíz.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer, forró övezet, hideg övezet, függőleges övezetesség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Gazdasági ágazatok, a gazdaság szerveződése. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek megláttatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése – Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. – A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján.	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálódások és modellalkotás. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel. A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján. A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások	*Természetismeret:* kölcsönhatások, erők.

	felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban. A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése**	**Órakeret 52 óra**
Előzetes tudás	Magyarország és a kontinensek térképeinek ismerete. Magyarország áttekintő tanulmányozása. A természeti adottságok és a gazdaság összefüggései.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése. A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre:	A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése tanári irányítással aktualitások alapján.	*Művészetek:* népművészet.

híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi- gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokban, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása.	Magyarország földjének részletes megismerése, kitekintéssel a Kárpát-medence egészére. Tájékozódás Magyarország térképén. Jellegzetességek felismerése. Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékelése, azok okainak és következményeinek felismerése.	

– A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai. – A Magyarországon és az országhatárokon kívül élő magyarok viszonya és jogai a közös kultúrához, nyelvhez.		
– A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi- gazdasági kapcsolataik hazánkkal.	Hazánk szomszédos országai, hazánk kapcsolta az európai országokkal.	
5.2. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok – Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi sajátosságai (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra); környezetei állapota (problémák, lehetséges megoldások, védett értékek); a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre. – A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, ország-csoportjainak (trópusi Afrika országai, arab világ, USA, Brazília, Kína, India, Japán, Délkelet-Ázsia gyorsan iparosodott országai és Ausztrália) földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe.	Megfigyelés, illetve filmes illusztrációk segítségével, szemelvények, útleírások, képek alapján helyes földrajzi képzetek kialakítása a földfelszínről. Ismerkedés távoli tájakkal, vizuális élmények szerzése a Föld különböző arculatú tájairól. Tájékozódás égtájak és nevezetes szélességi körök szerint. Ismeretek gyűjtése, rendszerezése. Domborzati formák felismerése, a kialakult földrajzi képzetek szóbeli leírása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Magyarország, Kárpát-medence, hazánk szomszédos országai, Európai Unió, Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, Európán kívüli kontinensek

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról**	**Órakeret** folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
6.1. Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.	A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével.	
6.2. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás. – Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.	Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.	

A fejlesztés várt eredményei	Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen. Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítséggel, esetleg következtető térképolvasás. A fokhálózat segítségével történő helymeghatározás segítséggel. - Ismerje hazánk szomszédos országait és tuja fővárosaikat megnevezni. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása. Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.

ÉNEK - ZENE

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei reprodukció	20	4
2. Zenei befogadás	12	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése. Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése. A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése. Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése. Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése. Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás erősítése. Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése.	

	Együttes élményben való részvétel. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. ÉNEKLÉS Jeles napok dalai. Himnuszok. Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai. Ballagási dalok.	Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban. A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása kedvelt dalokból. Aktív részvétel a ballagási dalok éneklésében.	*Magyar nyelv és irodalom:* Népköltészet, népdal, magyar és más népek dalai. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek. *Matematika:* Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás. Absztrahálás, konkretizálás. Analógiás gondolkodás. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség.
1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.	Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkíséretek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a számítógép, az informatikai technika felhasználásával is. A zenei élmények kifejezése	

	rajzos és mozgásos formákban is.	*Természetismeret:* Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás. *Földrajz:* Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai. *Testnevelés és sport:* A mozgáskoordináció erősítése. Szabályok betartása. Hagyományőrző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása. Improvizációk összefűzése jelenetsorokká. *Vizuális kultúra:* Az átélt élmények a megjelenítése különböző technikák segítségével. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása.
1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok. Az eddigi kottaírási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása.	Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod ritmus. Olvasógyakorlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Zenei befogadás**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Hangszínhallás fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reproduktív képzelet fejlesztése. Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése. Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata. A belső hallás tudatos használata. Zenei karakterek kifejezése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása. *Matematika:* Az érzékelés
2.2. ZENEHALLGATÁS Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők. Különféle műzenei formák és műfajok. A szülőföld zenéje, eredeti	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek	

népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban. Történelmi zenék. Népies műdalok. Más népek népzenéje, hangszeres zenéje. Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek. Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.	hallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. A többször hallott zenei részletek megnevezése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Napjaink zenei irányzatai (jazz, populáris zene, alkalmazott zenék), zenei példák hallgatása. Az infotechnika megismerése, alkalmazása a zenehallgatás keretei között. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Közvetlen hangverseny-élmények szerzése.	pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. *Vizuális kultúra:* események, érzelmek kifejezése és képi rögzítése, különféle technikák segítségével.

	Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet. Hangverseny, élő zene.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék). Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.

VIZUÁLIS KULTÚRA

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. **Vizuális nyelv és technikák**	6	
2. **Kifejezés, képzőművészet**	6	
3. **Vizuális kommunikáció**	6	3
4. **Tárgy- és környezetkultúra**	6	3
5. **Mozgóképkultúra és médiaismeret**	6	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Vizuális nyelv és technikák**	**Órakeret 6 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Foltképzés különféle technikákkal. Művészi alkotásokon tónushatások észlelése és értelmezése. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése. *Képességfejlesztési fókuszok:* formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
BEFOGADÁS *1.1 A művészi kifejezés eszközei* Színek, tónusok. Sík- és térformák. Képi komponálás eszközei: fény, torzítás. Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: _Napfelkelte Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly.	*Befogadás* Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük. Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fénnyel és torzítással.	*Matematika:* síkidomok, mértani testek.

Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei. BEFOGADÁS – ALKOTÁS *1.2. Térhatások, téri elemek* Görbe felületek és forgásformák. ALKOTÁS *1.3. Mozgás- és térábrázolás elemei* Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Vizuális ritmus. Makett.	Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése. *Befogadás – alkotás* Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója. *Alkotás* Képalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcarészlet, paraszthaz, stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, paraszthaz, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret 6 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Felismerhető kép készítése. Emberalak szoborszerű megjelenítése. Műalkotásokhoz érzelmek asszociációja. Emlékezetből egyszerű rajz készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. *Képességfejlesztési fókuszok:* vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képalkotás képessége; műelemző gondolkodás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
ALKOTÁS *2.1. Illusztráció* Művészeti élmények megjelenítése.	*Alkotás* Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi	*Magyar nyelv és irodalom:* Arany János: Toldi; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig.

Jelenet ábrázolása. BEFOGADÁS – ALKOTÁS *2.2. Vizuális reflexiók zenei tartalmakra* Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka. Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene. BEFOGADÁS *2.3. Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben* Művészeti alkotások megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.	ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése. *Befogadás - alkotás* Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). *Befogadás* A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.	*Ének-zene:* zenehallgatás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Vizuális kommunikáció**	**Órakeret 9 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Tudatos színkeverés temperával, vízfestékkel. Formák ábrázolása (megközelítő hasonlósággal). Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

BEFOGADÁS *3.1. Jelképek* Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; fényképezés. ALKOTÁS *3.2. Kísérlet a látvány ábrázolására* Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok. *3.3. Álló- és mozgóképi szimbólumok* Reklámok folyóiratokban és televízióban. Logók. Plakátok.	*Befogadás* Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képalkotási lehetőségek ismerete. *Befogadás-alkotás* Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; fényképezés. *Alkotás* Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarázó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termések). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése. Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása. Reklámok tanulmányozása, elemzése – realitások és marketingfogás különbségének érzékelése konkrét példákon. Logók tervezése szabadon választott technikával. Plakáttervezés.	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* Szent István, államalapítás. *Matematika:* mértani testek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, elölnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tárgy- és környezetkultúra**	**Órakeret 9 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	A közvetlen környezet tárgyainak funkció szerinti csoportosítása. Képolvasás – művészeti alkotások megfigyelése, elemzése. Tárgykészítés igényes kivitelezésben.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. *Képességfejlesztési fókuszok:* környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
ALKOTÁS *4.1. Szabadon választott technikával használati és dísztárgyak alkotása* Tárgytervezés és kivitelezés: – kerámia – szövés – ékszerkészítés – nemezelés – építészeti terek modellezése *4.2. Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval* Egy vágyott tárgyról rajz készítése. BEFOGADÁS *4.3. A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma* Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása. BEFOGADÁS-ALKOTÁS *4.4. Zenei élmények vizuális megjelenítése* Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.	*Alkotás* A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken. Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival. Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése. Egyszerű tárgyak áttervezése és kivitelezése. Egyszerű térátttervezések. *Befogadás* Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját élettérbeli lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon. Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.)	*Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* történelmi korok. *Földrajz:* települések. *Ének-zene:* népzene.

	Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése –falu, város. *Befogadás-alkotás* Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, kunyhó, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Mozgóképkultúra és médiaismeret**	**Órakeret 6 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Film, televízió, videó, komputerjáték, web, internet – információk és gyakorlatok az enyhén értelmi fogyatékos gyermek / tanuló élethelyzeteiből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása. Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
5.1. Elemi elméleti ismeretek a média világáról A mozgókép alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj. *5.2. A média társadalmi szerepe*	Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése. Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét	*Magyar nyelv és irodalom:* megfilmesített alkotások.

Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor. *5.3.Nyomtatott médium:* Újság, képregény, fotóregény. *5.4. Az internet* – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. *5.5. Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján*	példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, – ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, – egyszerű makettet készíteni, – két híres magyar képzőművészt megnevezni, – vizuális és verbális kommunikáció megfeleltetésére, – egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, – szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében, – műélmény vizuális kifejezésére, – egyszerű formák látványszerű ábrázolására, – egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, – egyszerű használati és dísztárgy tervezésére és megalkotására, – közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, – értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetének esztétikájára vonatkozóan, – a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, – különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, – kritikával szemlélni a reklámokat, – a személyiségépítő műsorválasztásra, – internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.

INFORMATIKA

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. **Informatikai eszközök használata**	2	
2. **Alkalmazói ismeretek**	7	3
3. **Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel**	8	
4. **Infokommunikáció, információs társadalom**	14	
5. **Könyvtári informatika**	2	
Összesen	36	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. **Informatikai eszközök használata**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Számítógép perifériáinak ismerete. Billentyűzet és egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Megismert oktató-, játék-, fejlesztő programok futtatása. Élményeik, érzéseik kreatív kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok. 1.2. Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa. 1.3. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.	Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókincs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, szókincsbővítés. *Vizuális kultúra:* esztétika. *Matematika:* matematikai gondolkodás és problémamegoldás. *Természetismeret:* tudósok.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum készítése lehetőleg önállóan. Információforrás irányított keresése a neten. Közhasznú információforrások használata a mindennapi életben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához. Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján. Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése. Függőség megelőzése. Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei. Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök. Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.	Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával. Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára. Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás. Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról. Táblázat létrehozása. Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon. Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása. Adatbázisból történő információszerzés módjainak megismerése.	*Magyar nyelv és irodalom:* kommunikáció, helyesírás. *Vizuális kultúra:* esztétika. *Matematika:* koordináta-rendszer, arányosság, mértékegységek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* testi és lelki egészség.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazása. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Kialakult szabálykövető magatartás, megerősödött algoritmikus képesség, önállósult grafikai kifejező képesség.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítása. Irányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérzék fejlesztése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása Alakzatok teknőccel 3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Iskolai élet algoritmusai	Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervkészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.	*Matematika:* sorrendiség, irányok, formák. *Magyar nyelv és irodalom:* verbális kifejező képesség. *Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Testnevelés és sport:* mozgásos kommunikáció.
Kulcsfogalmak / Fogalmak	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésnagyság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Infokommunikáció, információs társadalom**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete. Egy, gyermekek számára készült honlap használata önállóan vagy tanári segítséggel. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének felmérése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése. 4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés, e-mail. Veszélyek. 4.3. Médiainformatika. Céltudatos információszerzés.	Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban. Információk küldése és fogadása minél önállóbban. Informatikai levelezési nyelv használata. Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése. Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.	*Magyar nyelv és irodalom:* fogalmazás.
4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása Biztonsági kérdések 4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. E-szolgáltatások a mindennapi életben.	Információforrások biztonságos, etikus felhasználása. E-szolgáltatások jelentőségének megismerése. Gyermekeknek szóló szolgáltatások körének további bővítése. Kommunikáció a számítógép egy biztonságos csevegő programja segítségével, on-line beszélgetés.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Könyvtári informatika	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Tájékozódás betűrendben a könyvespolcon, könyvtárban – segítséggel. Szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel. Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok. Elektronikus könyvtár.	Dokumentumok csoportosítása. Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel. Médiumok típusba sorolása.	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete. A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban. A net célirányos használata. A program- és adatvédelem szabályainak betartása. Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában. Az információforrások etikus használata. A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása. Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése. Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése. Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása. Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása. Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására. A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése. Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása. Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása. Grafikai kifejezőképesség önállósulása. Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása. Önbizalom, önértékelés fejlődése. Képesség céltudatos információszerzésre. Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóban. Tárgy- és névmutató használata. Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével. Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanauláshoz, szórakozáshoz. A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%
1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	10	
2. Anyagok alakítása, modellezés	28	5
3. Háztartás, gazdálkodás	15	5
4. Pályaorientáció	5	
5. Fonás, szövés alapjai	40	
Összesen	108	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Következetes testápolás, tudatos higiénés magatartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1.Önkiszolgálás	Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.	*Földrajz:* tájékozódás a térképen. *Informatika:* internet: menetrend használata, útvonaltervezés.
1.2. Közlekedés	A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen.	

	Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképfajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Anyagok alakítása, modellezés**	**Órakeret 28+5 óra**
Előzetes tudás	Konkrét tárgy megfigyelése, lényeges és lényegtelen körülmény felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Modellezés	Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással. Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.	*Természetismeret:* egyszerű szerkezetek működési elve, balesetvédelmi ismeretek.

2.2. Gyertyaöntés	Előkészületek (forma-, parafin, színezékek és illatok) Olvasztás (előírások betartásával). Hűtés, formázás, öntés. Befejező műveletek. Ünnepkörökhöz kapcsolódva (karácsony, húsvét, nemzeti ünnepek, anyák napja..) gyertyák kialakítása	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Háztartás, gazdálkodás**	**Órakeret 15+5 óra**
Előzetes tudás	A pénz értékének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.	Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása. Vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése.	*Matematika:* kamatszámítás, százalékszámítás.
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás	Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzemi számlák tanulmányozása, értelmezése. Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).	

3.3. Felelős pénzkezelés	Készpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés. Bank felkeresése, viselkedési szabályok megismerése, betartása; tennivalók, szükséges dokumentumok megismerése a banki szolgáltatás igénybevételéhez.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bevétel, kiadás, rezsi, háztartási füzet, készpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzálog, árverezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Pályaorientáció**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Önismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.	*Magyar nyelv és irodalom:* értő olvasás, fogalmazási készség. *Informatika:* tájékozódás az interneten.
4.2. Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.	A felmerült alapfogalmak megismerése, értelmezése, gyakorlati példák keresése, megbeszélése.	
4.3. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.	
4.4. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele.	

4.5. Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.	Önéletrajz készítése, jelentkezési lap tanulmányozása, kitöltése.	
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek. 4.7. A munkavállalás feltételei.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető tanulmányozása. Tájékozódás a munkaerőpiacon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, őszinteség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Fonás, szövés alapjai. Szőnyegszövés**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	A szövés története, felhasználhatósága. Az anyagok eredete: természetes és mesterséges.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fejlessze a tanulók kézügyesség, szín, forma és arányérzékét vizualitását és kompozíciós képességét. Önállóan felismerjék, megelőzzék és kiküszöböljék a szövés során alőforduló hibákat. A tanulókat a szövés aorán sikerélményhez juttassa.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Alapanyagokról (természetes és mesterséges) természetes: növényi:, len, gyapot, kender, állati: gyapjú, selyem mesterséges: cellulóz és szintetikus Alapanyagok festése, mosása, kezelése.. 4.2. A szövőszéken történő	A szövés eszközeinek felszereléseinek és azok használatának működtetésének ismerete. A szövés és befejező műveletek szakszerű és pontos elvégzése Minőségi előírások betartása. A szövés eszközeinek (keretek, szövőszék..) és a szövőeszközök karbantartása, az esetleges meghibásodás esetén alkatrészek	Természetismeret: Régi mestertégek élhetősége a mai világban. Alapanyagok előállítása, természetes (len, pamut), állattartás (juh), lehetőségei. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés. Informatika:

szövés előkészítő műveletei - tervezés - fonalak előkészítése - a szövőszék és a szövés előkészítése (felvetés, anyagelőkészítés, gombolyítás…)	cseréje, pótlása..	Gyűjtőmunka az internet segítségével. Videózás. Matematika: Műveletek végzése, mérési és számolási feladatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövőszék alkatrészeinek és a szövés eszközeinek ismerete. Alapanyagok. Balesetvédelem, munkavédelmi előírások.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás. Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása. Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése. Működő modellek készítése irányítással. Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete. Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása. A mintadarab pontos elkészítése. A tanult technikák alkalmazásával, ügyelve az esztétikus kivitelezésre. Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.

TESTNEVELÉS

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Összetett mozgások, 4-8-ütemű gyakorlatok végrehajtása. Szóbeli utasításra a feladatok végrehajtása. A testnevelés és sport tantárgy szakszavainak megértése és adekvát mozgásos megválaszolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és -szabályozás képessége.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1.1 . Gimnasztikai elemek: Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás Járások. *1.2. Torna* Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok. *1.3. Atlétika* Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás. *1.4. Küzdősportok elemei* Páros és csoportos küzdőgyakorlatok.	Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba). Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötélen, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test, egészséges életmód. *Ének-zene:* ütemezés, zenehallgatás.

1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére *1.6. Motoros tesztek* (Cooper) Kizárólagosan diagnosztikus célzattal.	Társas gyakorlatok. Négy–nyolc ütemű gyakorlatok végzése. Egyensúly-gyakorlatok végzése. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás**	**Órakeret 86 óra (folyamatos)**
Előzetes tudás	Erőfeszítés és kitartás (egyéni szintnek megfelelve) a gyakorlatok végrehajtása során. Szabálykövetés, szabálytartás a rend- és más gyakorlatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. Nyitódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel. *2.2. Torna:* Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán,	Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása,	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Természetismeret:* emberi test. *Technika, életvitel és gyakorlat:* higiénés szokások.

gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélen. Vándormászás bordásfalon. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, fejállás, tarkóállás – segítséggel. *2.3. Atlétikai elemek:* Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módozatai. *2.4. Tánc:* Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba). *2.5. Úszás:* Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábmunkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.	gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-. torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Játék**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Labdával irányított dobások rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig űzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és	

	megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása, továbbfejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda. *3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok* Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel. *3.3. Táncos játékok* Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.	Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományőrző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	*Magyar nyelv és irodalom:* az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. *Hon-és népismeret:* néphagyományok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Versenyzés**	**Órakeret (folyamatos)**
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.	

	Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny. *4.2. Labdás versenyek* Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda. *4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok* (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.) *4.4. Úszóverseny –* egyszerűsített szabályokkal. *4.5. Küzdősportok elemei –* birkózás, keleti küzdősportok elemei. *4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia*	Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete. További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblematikus személyiségeiről. Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.	*Magyar nyelv és irodalom:* viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés. *Természetismeret:* egészséges életmód. *Erkölcstan:* emberi erények, kitartás, akarat. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* áttekintés: ókori Görögország (Olimpia). *Hon-és népismeret:* gyermeki élet, gyermekjátékok régen.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret (folyamatos)
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, félénkségének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. *Képességfejlesztési fókuszok:* egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. A mozgás mint életmód Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai. *5.2. Testi-lelki higiéné* Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: – légzőgyakorlatok – figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások. *5.3. Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok függvényében)* Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem, kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem.	Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben, Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések	*Ének-zene:* relaxációs zenék. *Természetismeret:* egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; rendszeresség. *Magyar nyelv és irodalom:* gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.

Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen. *5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció* A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.	ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes: – a bemelegítési technikák alkalmazására, – 4–8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, – küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére, – alakzatváltozásokban együttműködésre, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – egy tanult elem önálló végrehajtására, – 10 méter leúszására az általa választott úszásnemben, – a labda céltudatos irányítására, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, – higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására, – a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben, – az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.

OSZTÁLYFŐNÖKI

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Közösség és személyiség**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Önismeret, a tanuló saját legjellemzőbb tulajdonságainak ismerete, készség a változásra, a változtatásra. Tudatos szabálykövetés képessége. Közösségi feladatok vállalása, teljesítés értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk. Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése. A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése. *Képességfejlesztési fókuszok:* önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarctűrés, elfogadás.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Önismeret. 2. A társas kapcsolatok szerepe a közösségben. – Iskolai közösségek – A családi közösség – Közösségi élet a helyi társadalomban.	A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása. Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése. Reális célok kitűzése a személyiség pozitív megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével. Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás. Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok. Kortárscsoportok: konfliktusok csoporton belül, csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása. Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásrautaltságnak a	*Erkölcstan:* Erkölcsi személyiség, emberi társaság. Társas kapcsolatok.

	felismerése. A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség; generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban. Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában. Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése. A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás. Az önkormányzat működése az évfolyamban és az iskolában. Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarctűrő-képesség, egyéni képesség, egyéni érdek, közösségi érdek, egyéni cél, közösségi cél, elvárás, változás, változtatás, közéletiség, demokrácia, elfogadás, együttműködési készség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tanulás és munka**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanuló képes önálló tanulásra/tanulásához segítség kérésére, megtervezi tanulásának módját, önellenőrzést végez. Ismeri az életében reálisan választható foglalkozások jellemzőit. Pozitív attitűddel rendelkezik a pályaválasztáshoz, a munka világának megismeréséhez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése. A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső késztetés a tanulásra. A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása. *Képességfejlesztési fókuszok*: alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarctűrés.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és	A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése	*Erkölcstan:* az emberi társadalom.

végrehajtás. 2. Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés.	(helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján). Érdeklődés, jellem, motiváció a pályaválasztásban. Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola. Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Én és a társadalom**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri, egymástól biztonságosan elkülöníti a társadalom különböző egységeit, az ember társadalomban való létezésének alapjait, alapvető törvényszerűségeit (iskolai, családi környezetében ismeri a szabályok szükségességét). Jól tájékozódik közvetlen környezetében a természeti és kulturális értékekben. Megbecsülésük, megóvásuk érdekében aktivitásra képes.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése. *Képességfejlesztési fókuszok:* érdeklődés, médiumokból való tájékozódás, értékek felismerése, hagyományőrzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
1. Állampolgárság: jogok és kötelességek 2. Mindennapi demokrácia 3. Értékeink, védelmük	„Állampolgár vagyok”, joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése. Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel. Politika, politizálás, politikai	*Erkölcstan:* az emberi társadalom. *Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:* állampolgári jogok, kötelességek, politika, intézmények.

	események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés. Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk. Életünk a „megsebzett bolygón”, a környezetvédelem szükségességének megértése; a környezeti ártalmak számbavétele, megelőzés. Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei, földrajzi helyek, nemzeti parkjaink: képek gyűjtése, rendszerezés, filmek elemzése.	*Földrajz:* Magyarország földrajzi adottságai. *Természetismeret:* környezetvédelem, természetvédelem.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészséges életmód**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzéseiben, viselkedésében felismeri a pozitívumokat, negatívumokat egyaránt, nyitott a változásra, változtatásra. Ismer különböző technikákat a lelki és testi megőrzés érdekében, megvalósításuk érdekében képes erőfeszítéseket tenni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége. *Képességfejlesztési fókuszok:* önmegfigyelés, véleménynyilvánítás, konfliktuskezelés, empátia, tolerancia, elfogadás, erkölcs.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. A serdülőkor testi, lelki jellemzői. 2. Konfliktusok a családban. 3. Kortárscsoportok. 4. A lelki és testi egészség összefüggései.	A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái, a serdüléssel járó biológiai és pszichológiai változások, önmaga változásának, alakulásának leírása. Nyitottság, zárkózottság. Családi konfliktusok (generációs, életmódbeli, szokásokból eredő), megoldások keresése. Kortárs konfliktusok: rivalizálás különböző területei. Konfliktuskezelési technikák gyakorlása: vita, meggyőzés, konfrontáció. Empátia, elfogadás, tolerancia. Testkultúra a serdülőkorban, ízlés, ízléstelenség, egyéni stílus. Ismerkedés – kapcsolatteremtés, kortársak azonos érdeklődése. Párkapcsolat, a kapcsolatteremtés feltételei, az ismerkedés illemtana. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok. A testi egészség érdekében tett erőfeszítések, helyes táplálkozás, sport, testmozgás, pihenés, kikapcsolódás. Anyaggyűjtések különböző médiumokból.	*Természetismeret:* az ember megismerése és egészsége. *Testnevelés és sport:* sportágak, mozgásfajták. *Erkölcstan:* kapcsolatok, felelősség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Viselkedés, konfliktus, belátás, megértés, vita, egészségmegőrzés, higiénia.	

A fejlesztés várt eredményei	Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése. Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére. Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben. Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás. Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás. Egyéni adottságaihoz mért erőkifejtés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében. Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet demokratikus közéletében.

	Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában. A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemezésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére. A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.

Értelmileg akadályozott tanulók tanterve

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

A nevelés-oktatás-fejlesztés területei	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4+1 *	4+1 *	4+1 *	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2+1 *	2+1 *
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2	2	2+1 *	2+2 *	3+2 *	3+2 *	3+1 *	3+1 *
	Játékra nevelés	2+1 *	2+1 *	2+1 *	2				
	Társadalmi ismeretek					1	1	2	2
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2+1 *	2+1 *						
	Életvitel és gyakorlat			2	2+1 *	2+1 *	2+1 *	3+2 *	3+2 *
Természeti környezet	Környezetismeret					1	1	2	2
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	3	3	2	2+1 *	2+1 *	2+1 *	2	2
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Szabadon tervezhető órakeret		**3**	**3**	**3**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**
Összesen		**25**	**25**	**25**	**26**	**28**	**28**	**31**	**31**

*-gal jelölt plusz órák a szabadon tervezhető órakeret terhére.

KOMMUNIKÁCIÓ

1–8. évfolyam

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hanglejtésre, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknek megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok: a beszédmegértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd, vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértesse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédekben és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással rendszerezik és értelmezik a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat.

Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

Óraszámok:

Évfolyamok	Heti óraszám	Éves óraszám
1.	5	180
2.	5	180
3.	5	180
4.	4	144
5.	4	144
6.	4	144
7.	5	180
8.	5	180

Órakeret:

Téma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Beszédfejlesztés, anyanyelv	42+18	42+18	42+18	14+15	14+15	14+15	42+18	42+18
Társadalmi érintkezési formák	20	20	20	20	20	20	40	40
Testünk és személyes teendőink	30	30	30	20	20	20	Folyam.	Folyam.
Tájékozódás a térben	15	15	15	10	10	10	Folyam.	Folyam.
Tájékozódás az időben	15	15	15	10	10	10	Folyam.	Folyam.
Élőlények	20	20	20	30	30	30	Folyam.	Folyam.
Előkészület a felnőtt életre	10	10	10	10	10	10	30	30
Ünnepek	10	10	10	15	15	15	Folyam.	Folyam.
Társas kapcsolatok	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	30	30
Médiaismeret	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	20	20

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával, a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén fontos szerepet tölt be az alapvető téri relációk megismerésében, a tájékozódási képesség megalapozásában, a közvetlen környezet megfigyelésében, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztalható népi hagyományoknak a megismerésében, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken szokásos viselkedés és külsőségek megfigyelésében.

Az önismeretet és a társas kultúra fejlesztését a tanuló saját testéről, személyiségéről, külső és belső tulajdonságairól szerzett tapasztalatokkal, a családi és iskolai szerepek megismerésével és megfigyelésével, a közösségi élethez, iskolai életformához szükséges alkalmazkodóképesség, türelem, aktivitás kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést az alapvető tisztálkodási szokások megismertetésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség és testi épség megóvását az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítésével, néhány fontos közlekedési szabály megismertetésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyeltetésével és a tanuló kommunikációjának megalapozásával segíti.

A családi életre nevelést a családtagok szerepeinek megismerése, a családi munkamegosztás megfigyelése, a családi ünnepek szokásainak, jellemzőinek megismerése, megnevezése, megkülönböztetése segíti.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területet a különböző szempontok alapján végzett környezeti megfigyelések, a természeti környezet szépségeinek észrevétele, az érzékszervek érzékelésének megfigyelése, az időjárás, az állatok, a növények és a természeti környezet szemlélése, megfigyelése támogatja.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a tanuló környezetével, korosztályának megfelelő módon történő kommunikációs kapcsolat igényének kialakítása, az egyszerű kommunikációs jelek, utasítások, kérések értelmezése, és mondókák, versek utánmondással történő megismerése.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti az alapvető viselkedési normák betartására irányuló törekvés kialakítása, a közösségi viselkedés megalapozása, feladatok vállalása, társak számára egyszerű segítség nyújtása és a tevékenységek társas együttléthez történő igazítása.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését az egyszerű versek, mondókák megértésének megalapozásával és azokat mozgástechnikai elemekkel kísérve éri el.

A hatékony, önálló tanulást a képességeknek és az érdeklődésnek megfelelő mennyiségű és nehézségű feladatok elvégzése segíti.

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 42+18**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli és megfigyeli a környezetéből érkező ingereket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szájat csücsöríteni fúvásban. – Erős levegőfúvás rövid ideig. – Figyelmét rövid ideig fenntartani. – Együttműködni.	*Ismeretek* – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. – Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Szájállások utánzása. – Hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvasás. *Tevékenység* Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés.	*Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok, alapmozgások. *Játékra nevelés*: gyakorló játék.

	Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Szájállások utánzásával a hangok felismerése. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy–kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, l*áng,* hangos – halk, bent, *belül, érintés, tapintás, szájtér,* fent, lent, kívül*, kerekítés, résesítés, zönge.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Nevére reagál, jelét felismeri a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak rendjét. – Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. – Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). – Tanáraival, társaival elemi szinten kommunikálni. – Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. – Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	*Ismeretek* – Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. – Mozdulatok szabályozása adott jelre. – Kép mint szimbólum. – Vizuális jelzések, utasítások, képek. – Iskolai környezet. – Saját jel. Társak jele. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. – Egymás megismerése. – A megköszönés gyakorlása.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, rendgyakorlatok. *Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Játékra nevelés:* gyakorló játék.

		– Konfliktuskerülő viselkedés. – Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. – Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. *Tevékenység* Üdvözlés. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás. A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, *üdvözlés*, köszönés, a használt jelzések. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, *enyém*, várj,		

	majd, nemsokára, választás, sorra kerül, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendőink**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Testrészeit, ruhadarabjait, kedvenc ételeit felismeri a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megnevezni, megmutatni testrészeit. – A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. – A mosdói higiénét betartani. – Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. – Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. – Saját holmiját felismerni. – Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni. Segítséggel – fel- és levenni felsőruháit. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket segítséggel megnevezni, megmutatni. – Étkezéshez a megfelelő evőeszközt segítséggel kiválasztani (terítési kellékek). – Ismerni az alapvető higiénés étkezési szokásokat.	*Ismeretek* *Testünk* – Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítséggel. *Öltözködés* – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása együttműködéssel. – Cipő, váltócipő felismerése. – Saját ruhadarab felismerése segítséggel. *Étkezés* – Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. – Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. – Edények, evőeszközök megismerése. – Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. *Tevékenység* Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása	*Önkiszolgálás:* öltözködés, tisztálkodás, étkezés. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték.

		segítséggel. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése segítséggel. Az ebéd fogásainak ismétlése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismétlése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étel-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Saját tantermében és a folyosón tájékozódik a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Nevére reagálni. – Jelét mondani (ha képes rá). – Felismerni személyes tárgyait. – Tanárát nevén szólítani. – Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? – Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. – Köszönni. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között. – Ismerni az alapvető illemet a közlekedési eszközökön. – Megfelelően viselkedni az utcán. – Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. – Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	*Ismeretek* *Iskola* – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel. Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. *Lakás* – Tárgy – kép egyeztetése. *Utca, közlekedés* – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. – Utazás járművel. *Vásárlás* – Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. *Tájékozódás saját test körül (két oldalon).* *Tevékenység* Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. A tanuló terítőt terít az asztalra. Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja az autóbuszt, autót, kerékpárt. Hangutánzás. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő	*Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték. *Mozgásnevelés:* rendgyakorlatok: sorakozás, járás, megállás, vezényszó megértése. *Számolás-mérés:* tájékozódás: irányok, viszonyítások, helymeghatározás.

	viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Előttem – mögöttem,* „bele” és „rá”, jobb – bal, *járművek,* úttest, járda, hangos, gyors, *játék járművek, igazi járművek,* séta, utazás, *közlekedés,* zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, *udvariasság,* nagy-kicsi, *tömeg*, *zsúfoltság*, *várakozás,* indulás, megállás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Részvétel a napi tevékenységek ritmusában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	
Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni. – A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni.	*Ismeretek* – Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. – Tanóra – óraközi szünet – csendes pihenő. – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. *Tevékenység* A nevezett időszakok terjedelmének	*Önkiszolgálás:* öltözködés. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték. *Ének-zene*: dalok a tárgyalt témákkal kapcsolatban, mondókák utánzó mozgással.

	összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, *napszak*, reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanuló észleli környezetét, és a bekövetkező változásokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). – Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. – Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában. – Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. – Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat.	*Ismeretek* *Növények* – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. *Állatok* – Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. *Tevékenység* Gyümölcsök, zöldségek	*Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolás, színezés, formázás, rajzolás, festés. *Ének-zene:* dalok a felmerülő témával kapcsolatban. *Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték, didaktikus játék.

– hangutánzással az állathangot utánozni.	megnevezése segítséggel. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok. Mesék növényekről (Répamese). Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikusok, Kismalac és a farkasok).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növények, virágok, illat, *érzés, élővilág,* íz, *zamat,* szín (alapszínek), *gondozás,* locsolás, *ültetés,* napfény, *növekedés,* elszárad, *elpusztul*, kibújik, édes, savanyú, finom, *ízes,* élő, ól, istálló, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló szerepjátékot játszik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	*Ismeretek* *Üzletek – vásárlás* – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. – Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. *Munkahelyek – foglalkozások* – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplőinek megfigyelése. *Tevékenység* Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdezgetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, rendgyakorlatok. *Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték.

	Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Élelmiszer*, édesség, *konzerváru*, húsáru, eladó, *pultos,* pénztáros, vásárló, fizetés, *kiszolgálás, udvariasság,* kérés, megköszönés, *jelzés, gyalulás*, fúrás, *ismerkedés*, köszöntés, *búcsúzás*, kérem, tessék, nem kérem, *bocsánatkérés a társaktól.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Ünnepek**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen viselkedik az iskolai és csoport-ünnepélyeken.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	*Ismeretek* – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. – Iskolai ünnepek. *Tevékenység* Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	*Mozgásnevelés:* rendgyakorlatok. *Játékra nevelés*: gyakorló játék, szerepjáték. *Ábrázolás-alakítás:* ajándék és dekoráció készítése az adott ünnepre. *Ének-zene:* dalok az aktuális ünneppel kapcsolatban. *Önkiszolgálás:* öltözködés.
Kulcsfogalmak/	Névnap, *születésnap,* köszöntés-*gratuláció*, ajándék, kedvesség, öröm, édesség,	

fogalmak	köszönet*, várakozás, hamarosan, nemsokára,* *ünnep,* zászló, *hangulat, felvonulás,* ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, *kellemes, díszes, ritmus.*

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására. – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni. – együttműködéssel csoportosítani. – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani. – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni. – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást. – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.

2. évfolyam:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret** **42+18 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli és megfigyeli a környezetéből érkező ingereket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szájat csücsöríteni fúvásban. – Erős levegőfúvás rövid ideig. – Megnevezett tárgyat megfogni, letenni. – Figyelmét rövid ideig fenntartani. – Megérteni a gesztusok jelentését. – Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani. – Pontosan követni a mozgásokat. – Fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni. – Hangokat eszközökhöz rendelni.	*Ismeretek* – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. – Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Szájállások utánzása. – Hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Főnevek többes száma. – Melléknevek kapcsolása	*Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok, alapmozgások. *Játékra nevelés*: gyakorló játék.

	tárgyakhoz. – Szókincsfejlesztés, alapszókincs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva). – Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása. – Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvasás. *Tevékenység* Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása. Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése. Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés. Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése. Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása. Irányított fújás, hangadással kísért fújás. Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája. Zörejek, hangok felismerése. Alap zönge próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy–kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott?	

	Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókincs). Gyertya, l*áng,* hangos – halk, bent, *belül, érintés, tapintás, szájtér,* fent, lent, kívül*, kerekítés, résesítés, zönge.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Nevére reagál, jelét felismeri a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Udvariassági szokásokat elsajátítani. – Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. – Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak rendjét. – Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. – Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). – Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevén nevezni, velük Tanáraival, társaival elemi szinten kommunikálni. – Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. – Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. – Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is.	*Ismeretek* – Társadalmi érintkezés. – A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. – Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. – Mozdulatok szabályozása adott jelre. – Testkontaktus a félelem oldására. – Kéz gesztusjelei. – Fej gesztusjelei. – Kép mint szimbólum. – Vizuális jelzések, utasítások, képek. – Iskolai környezet. – Saját név. Társak neve. Nevelő neve. – Saját jel. Társak jele. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. – Egymás megismerése. – A megköszönés gyakorlása. – Konfliktuskerülő viselkedés.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, rendgyakorlatok. *Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Játékra nevelés:* gyakorló játék.

	– Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. – Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. – Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. *Tevékenység* Üdvözlés, belépés kopogás után, lábtörlés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása. Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás. Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás. Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt). A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával. Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása. Köszönés különböző formáinak gyakorlása. Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel. Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai. Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit. Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása. Bizalom-játék. Hangfelvételről a környezet	

	„kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben. Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték). Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálós, bekötött szemmel). Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése. Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb. Napirend, fontosabb állandó események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, *üdvözlés*, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, *enyém*, várj, *majd, nemsokára, választás, sorra kerül*, tessék, kérem, Ne tolakodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendőink**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Testrészeit, ruhadarabjait, kedvenc ételeit felismeri a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megnevezni, megmutatni testrészeit. – Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. – Megérteni és követni a le, fel utasítást. – A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint igéket. – A mosdói higiénét betartani. – Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját	*Ismeretek* *Testünk* – Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Téri tájékozódás. – Kézmosás. Zsebkendő- és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítséggel.	*Önkiszolgálás:* öltözködés, tisztálkodás, étkezés. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték.

megigazítani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. – Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. – Saját holmiját felismerni. – Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni. – Önállóan fel- és levenni felsőruháit. – Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. – Társai kabátját tudja személyhez rendelni. – Eligazodni a jelek és fogasok között segítséggel. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket megnevezni, megmutatni. – Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). – Ismerni az alapvető higiénés étkezési szokásokat. – Főfogalom alá rendelni az ételeket, képek alapján.	*Öltözködés* – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel. – Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése. – Saját ruhadarab felismerése segítséggel. – Társak ruháinak megkülönböztetése, személyhez rendelése. *Étkezés* – Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. – Alapízek megismerése, megnevezése, édes, sós, savanyú. – Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. – Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. – Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. – Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés. *Tevékenység* Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi,	

	megnevezi. Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismétlése, illetve önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismétlése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étel-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Saját tantermében és a folyosón tájékozódik a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Nevére reagálni. – Jelét mondani (ha képes rá). – Felismerni személyes tárgyait. – Használt jeleket a tanulótársakhoz rendelni.	*Ismeretek* *Iskola* – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel.	*Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték. *Mozgásnevelés:*

– Tanárát nevén szólítani. – Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? – Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. – Tájékozódni az iskola helyiségei között. – Köszönni. – A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. – Ismerni az alapvető illemet a közlekedési eszközökön. – Megfelelően viselkedni az utcán. – Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. – Ismerni a lámpa jelzéseit. – Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani.	– Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. – Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. *Lakás* – A konyha, szoba berendezési tárgyai. – Használati tárgyak felismerése, megnevezése. – Tárgyak helye a lakásban. – Tárgy – kép egyeztetése. – A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. – Ház – lakás. *Utca, közlekedés* – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Az utca részei: járda, úttest. – A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. – Utazás járművel. *Vásárlás* – Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. *Tájékozódás saját test körül (két oldalon).* *Tevékenység* Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása. Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló. Maketten egy ház, illetve lakás	rendgyakorlatok: sorakozás, járás, megállás, vezényszó megértése. *Számolás-mérés:* tájékozódás: irányok, viszonyítások, helymeghatározás.

	helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése. A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése. Cselekvések helyiségekhez rendelése. Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján. Saját, vagy tanulótárs, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással. Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás. A tanuló terítőt terít az asztalra. Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban. Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket. Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása. Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja az autóbuszt, autót, kerékpárt. Hangutánzás. Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajó stb. A járdán közlekedik, úttestre figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az árak megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés	

	gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Előttem – mögöttem,* „bele” és „rá”, jobb – bal, *járművek,* úttest, járda, hangos, gyors, *játék járművek, igazi járművek,* séta, utazás, *közlekedés,* zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, *udvariasság,* nagy-kicsi, *tömeg*, *zsúfoltság*, *várakozás,* indulás, megállás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Részvétel a napi tevékenységek ritmusában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. – A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. – Képről felismerni két ellentétes évszakot. – Ruhái közül kiválasztani a télit és a nyárit. – Összefüggést találni az évszakok és jellemző jegyeik között. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni. – A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni.	*Ismeretek* – Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. – Tanóra – óraközi szünet – csendes pihenő. – Évszakok. Időjárással kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel. – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. – Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. – Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. – Végzett cselekvések időtartama. *Tevékenység* A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével.	*Önkiszolgálás:* öltözködés. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték, szerepjáték. *Ének-zene*: dalok a tárgyalt témákkal kapcsolatban, mondókák utánzó mozgással.

	Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismétlése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, *napszak*, reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanuló észleli környezetét, és a bekövetkező változásokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). – Felismerni és csoportosítani a tanult növényeket,	*Ismeretek* *Növények* – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Cserepes virág, udvari dísznövények. Élő virágok.	*Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolás, színezés, formázás, rajzolás, festés.

gyümölcsöket, zöldségeket. – Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. – Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában. – Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. – Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat. – A táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni.	– Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítséggel. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. *Állatok* – Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. – Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. – Ló, disznó, nyúl, kacsa látható tulajdonságai. – Állatok tápláléka, „lakóhelye”. *Tevékenység* Gyümölcsök, zöldségek megnevezése. A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése. Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése. Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítséggel. Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése. Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok. Mesék növényekről (Répamese). Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban. Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk. Háziállatok tápláléka. Mesében szereplő állatok kiválogatása. Szerepjátékok hangutánzással. Bábozás – állatfigurákkal. Szituációs játékok. Szerepjátékok. Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése. Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés. Állatmesék (A brémai muzsikusok, Kismalac és a farkasok).	*Ének-zene:* dalok a felmerülő témával kapcsolatban. *Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték, didaktikus játék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növények, virágok, illat, *érzés, élővilág,* íz, *zamat,* szín (alapszínek), *gondozás,* locsolás, *ültetés,* napfény, *növekedés,* elszárad, *elpusztul*, kibújik, édes, savanyú, finom, *ízes,* élő, háziállat, vadállat, élelem, *táplálkozás,* ól, istálló, *búvóhely, gondozó, gondozás, baromfiudvar, alom*, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló szerepjátékot játszik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. – Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. – Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. – Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni.	*Ismeretek* *Üzletek – vásárlás* – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. – Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. *Munkahelyek – foglalkozások* – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. *Tevékenység* Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdezgetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyelése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyelése. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldségessel, hentessel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert	*Mozgásnevelés:* alapmozgások, rendgyakorlatok. *Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték.

	foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk tartozó eszközök felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Élelmiszer*, édesség, *konzerváru*, húsáru, eladó, *pultos*, pénztáros, vásárló, fizetés, *kiszolgálás, udvariasság,* kérés, megköszönés, *jelzés, gyalulás*, fúrás, *ismerkedés*, köszöntés, *búcsúzás*, kérem, tessék, nem kérem, *bocsánatkérés a társaktól.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Ünnepek**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen viselkedik az iskolai és csoport-ünnepélyeken.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés az ünnepi készülődések során.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket.	*Ismeretek* – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Családi ünnepek. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. – Iskolai ünnepek. *Tevékenység* Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése.	*Mozgásnevelés:* rendgyakorlatok. *Játékra nevelés*: gyakorló játék, szerepjáték. *Ábrázolás-alakítás:* ajándék és dekoráció készítése az adott ünnepre. *Ének-zene:* dalok az aktuális ünneppel kapcsolatban. *Önkiszolgálás:* öltözködés.

	Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével különböző ünnepekről. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Névnap, *születésnap,* köszöntés-*gratuláció*, ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet*, várakozás, hamarosan, nemsokára,* *ünnep,* zászló, *hangulat*, *felvonulás,* ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, *kellemes, díszes, ritmus.*	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására. – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. Aktív szókincse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet). A tanuló képes – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni. – együttműködéssel csoportosítani. – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani. – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni. – érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak. – felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat. – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni. – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra. – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást. – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.

3–4. évfolyam

A tantárgy segíti az erkölcsi nevelést az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának fejlesztésével, a társas érintkezési, kommunikációs formák, helyzetek megfelelő alkalmazásának gyakorlásával. Az utasítások és elvárások megértésében, betartásában, végrehajtásban erősíti a kitartást.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a tágabb környezet személyi viszonyainak, kapcsolatainak megismerésében, a tájékozódás kialakításával a téri és időbeli relációkban, a hagyományok és a népszokások megismerésében valósul meg. A környezet szokásainak követése, a nemzeti ünnepek alkalmával az aktív, alkalomhoz illő megjelenés és részvétel segíti a megvalósítást.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul a lényeges külső és belső tulajdonságok megismerésében, a társakkal és a környezettel való kulturált kapcsolatfelvételben, a kapcsolattartás formáinak fejlesztésében, az együttműködési készség megalapozásában, az alkalmazkodóképesség kialakításában. A tantárgy a motivált, aktív részvételre és a jellegzetes, alapvető emberi külső és belső jegyek megismerésére is kihat a terület fejlesztésében.

A testi és lelki egészségre nevelés az alapvető tisztálkodási szokások megismerésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség megóvásával, az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítésével, néhány fontos közlekedési szabály megismerésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyelésével és kommunikációjának megalapozásával valósul meg.

A családi életre nevelést segíti a mindennapokról és ünnepnapokról, a családtagok tevékenységéről, a munkamegosztásról, és a foglalkozásokról meglévő fogalmi ismeretek bővítése.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen különösen fontos szerepet játszik a környezet különböző szempontok alapján történő megfigyelésével, a természet jelenségeinek megnevezésével. Az állatok és növények megfigyelése, a tulajdonságok megnevezése mellett hangsúlyosak a szűkebb környezet ápolásának, védelmének alapjai és a környezeti tárgyak épségének megóvására törekvés igényének kialakítása is.

Az anyanyelvi kommunikáció a tanuló környezetével korosztályának megfelelő módon történő kapcsolatteremtéssel, a megszólítások helyes és alkalomhoz illő megválasztásával, az egyszerű kommunikációs és metakommunikációs jelek értelmezésével, a tárgyak, személyek helyes megnevezésével, az utasítások megértésével fejlődik. Ezekhez járul az alapvető fogalmak megértése, adekvát használata, a magyar nyelv szabályainak megfelelő, egyszerű mondatok alkotásának gyakorlása és a környezetről lényeges információk megszerzése, rendszerezése, csoportosítása.

A szociális és állampolgári kompetencia az érzelmek felismerésével, megnevezésével és a kommunikációs helyzetnek megfelelő alkalmazásával fejlődik, a megfelelő érvényesülési törekvésekkel és az önuralom fejlesztésével. A kompetenciaterületet erősíti a mindennapi élethelyzetekben a társas viselkedési formák automatikussá válása, a csoportok és a környezet által elvárt magatartási normák betartása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tantárgy segít mozgásos és verbális elemekkel előadni egyszerű verseket, mondókákat. Emellett környezetében és megjelenésében kialakul a tanuló igénye az esztétikumra, a harmóniára és a praktikumra.

A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a kitartás, az önellenőrzés és a javítás igényének kialakítása segíti.

3. évfolyam:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 42+18 óra**
Előzetes tudás	Egyre pontosabban végzi a tanuló az artikulációs gyakorlatokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Analóg mondatok utánmondása, alkotása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Feladatokat egyre rutinosabban végezni. – Követni az artikulációs mozgásokat.	*Ismeretek* – Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizom-gyakorlatok, nyelvgyakorlatok.	*Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok. *Ének-zene:*

– Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. – Analóg mondatokat képezni. – Mimikát, gesztusokat jól utánozni. – Jól használni a metakommunikációs jeleket. – Képről néhány mondatot mondani.	– Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Tárgyak megnevezése segítséggel. – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). – Gyűjtőfogalmak körének bővítése. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével. *Tevékenység* Bemutatás nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Artikulációs mozgások utánzása, zönge hangoztatása, zenei hangokkal játék. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. A megnevezett kép kiválasztása. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.	hallásfejlesztés. *Játékra nevelés*: szabályjáték. *Számolás-mérés:* tájékozódás, időrend.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, *soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más),* eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-kevés, *figyelem,* jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szimbólumokat megért, használ a tanuló.	
A tematikai egység	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni	

nevelési-fejlesztési célja	környezetben.	
Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megnevezni családtagjait. – Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Kapcsolatokat reálisan megítélni. – Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. – Saját öltözékére vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. – Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. – Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál.	*Ismeretek* – Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. – Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. – Mozdulatok értelmezése, utánzása. – Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). – Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. – Cselekvések megnevezése segítséggel. – A válaszok és a valódi események összehasonlítása. – Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. – A segítség kérésének módjai. – Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. *Tevékenység* Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása. Fényképen anya, apa, testvérek, megmutatása. Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék, szabály-játék.

	Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni*, elromlott, *hibás,* j*avítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, csalás*, győzelem, *vereség,* itt-ott, *messze-közel,* szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend, *figyelem, előadás*, szünet, taps, tetszett, *érdekes, unalmas,* szeretnék kimenni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendők**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló eligazodik a lateralitás területén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. – Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. – A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. – Az ápolt és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. – Ismerni saját holmiját. – Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. – Megállapítani, és jelezni szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos.	*Ismeretek* – Testünk. Testrészek megnevezése, megmutatása. – Kézmosás, fogmosás, WC-használat. – Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. – Öltözködés. Az öltözködés sorrendje. – Irányítás mellett a ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. – Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. – Étkezés. Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, szabály-játék, didaktikus játékok. *Életvitel és gyakorlat:* személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.

– Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. – Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. – Néhány jellemző ételt felsorolni napszakhoz rendelve. – Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.	– Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. – Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése. – Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. – Ételféleségek, eszközök csoportosítása. – Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. – Nyers és főtt ételek. – A hetes, napos munkája. *Tevékenység* Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözködés. Cipzárt felhúzása, gombolás. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására. Baba öltöztetése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny). Nap mint nap felsőruházata nevének ismétlése. Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával. Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása. Nevezze meg önállóan a ruhák színeit. Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált	

	étkezés gyakorlása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok. Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése. A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján. A konvencionális beszédformák gyakorolása és tudatos használata: „Jó étvágyat!”„Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”. Ünnepi szokások kialakítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, *evőeszközök,* hetes, napos, *feladat*, terítés, *leszedés*, finom, *folyékony*, *illatos,* kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret, , tiszta, piszkos, ápolt-*ápolatlan*, *egészséges*–beteg, *kezelés*.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló biztonsággal tájékozódik szűkebb környezetében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Analóg mondatokat alkotni. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. – Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. – Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. – Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. – Ismerni a játékok,	*Ismeretek* – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. – gyakorlása folyamatosan. – Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. – A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. – Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. – A „hol van?” és a „hova	*Mozgásnevelés:* térbeli tájékozódás. *Számolás-mérés:* tájékozódás: helymeghatározás, viszonyítás, fő irányok. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok: téri relációk

sporteszközök helyét és felhasználási módját. – Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. – Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). – Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. – Megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét.	való?" megértése. – Az iskola környéke. – A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése. – Eszközök és azok funkciói. – Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. – Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? – Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. – Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési szabályok, viselkedési normák. – Közlekedési és utazási szabályok betartása. *Tevékenységek* Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba. Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között. Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően. Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye példáját. A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése. A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés,	megnevezése. *Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

	takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Rendőrös-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlítésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Világos, sötét, kapcsoló, *egészséges*, *egészségtelen*, *veszélyes*, *biztonságos*, erős, gyenge, fönt, lent, piszkos, régi, új, magas, hideg, kosár. Helyiségek, *eszközök, főzőeszközök, evőeszközök,* sötétítés, világítás, takarítás, *felújítás,* pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló a változásokat érzékeli.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. – Társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. – Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. – Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni. – Automatikusan sorolni a hét	*Ismeretek* – Időfogalmak bővítése. – Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. – az aktuális nap megnevezése. – Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). – Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék. *Számolás-mérés:* tájékozódás: naptárban, napszakok, igeidők, életkor.

napjait, a hétvégi napokat kérdésre kiválasztani. – Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni napi élményeiről. – Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni.	– Reggel– dél – délután – este, a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel. – A négy évszak – Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. *Tevékenységek* Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó étkezések. A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete. Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történésekkel. Képek gyűjtése, szortírozása. Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása. Képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, *időjárás,* tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, *viharos*, hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, *tegnap*, ma, holnap, elmúlt, lesz, *munkanap, hétvége, pihenőnap, program,* nap, *felkelő nap, lenyugvó nap.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Állatokhoz, növényekhez érdeklődve közelít.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A növények és állatok közötti azonosságok, különbözőségek megmutatása, megnevezése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöldséget kép alapján. – Növényeket gondozni. – A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. – Érdeklődéssel szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. – Egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. – kérdésre válaszolni. – Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánozni. –	*Ismeretek* *Növények*: – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. – Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. – . – Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. – Zöldségfélék. – Kertek, virágok. *Állatok*: – Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. *Tevékenységek* Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése. Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínre, fotó, videofelvétel készítése a	*Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolások, festmény, rajz, színezés, agyag, gyurma. *Ének-zene:* dalok a témákkal kapcsolatban. *Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

	látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése. Képeken a tanultak megkeresése, felismerése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben). Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése. Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Állatkerti séta, állatsimogatás. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Élő környezetben a legismertebb baromfiudvari állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élő, *műanyag,* illat, íz, *zamatos*, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű, *hosszúkás*, *növekedés*, *hervadás*, elpusztul*, kihajt, hajtás*, ág, *rész* – egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, *illat*, ehető – nem ehető, *baromfiudvar, gazdasági udvar,* háziállatok*, hasznos,* kölyök, ellés, fialás, *vemhesség,* nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, *dorombol,* baromfi, szárnyasok, lassú-gyors – *fürge, veszélyes,* vad, erős-gyenge.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen várakozik, szemlélődik vásárlás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonsággal eligazodás a boltban.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. – Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján. – Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. – Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. – Megnevezni, megmutatni a látottakat. – Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel csoportosításokat végezni. – Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. – Köszönni, kérdezni. – Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. – Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát.	*Ismeretek* – Üzlet, vásárlás. Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítséggel. – A környék különböző üzletei. – Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. – Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. – Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. – Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. *Tevékenységek* Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása. Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése. Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele. Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikkeket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal. Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés. Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése. A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil). Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Húsféle, *vegyi áru*, pékáru, konzervek, *papíráru*, ital, édesség; *iparos*, *faanyag, kábel*, *zsinór,* áram, *veszélyes,* forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, *megrendel*, *ráfizet*, *foglalkozás, szakma*, titkárnő, *adminisztrátor,* gondnok, *karbantartó,* műhely, iroda, *feladat.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Ünnepek**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alkalomhoz illő ruházatban jelenik meg az iskolai ünnepélyeken.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen és aktívan készülni az ünneplésre. – Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. – Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. – Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. – Az ünnepek hangulatát átérezni. – Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. – Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. – Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. – Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek. – Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket.	*Ismeretek* – Verstanulás. Dalok tanulása. – Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. – Közös ajándékkészítés. – Terem dekorációjához díszek készítése. *Tevékenységek* Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez.	*Ábrázolás-alakítás:* dekoráció, ajándék készítése változó technikával. Ének-zene: az ünnepnek megfelelő énekek tanulása, előadása, zenehallgatás az ünnephez kapcsolódóan.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnep, zászló, *felvonulás*, köszöntés, öröm, *boldogság, ajándékozás*, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, *fegyelmezett,* vidám szomorú, *boldog, hatalmas, díszes,* ajándék, szeretet.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra. – együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket. – örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni. – tájékozódni az intézmény területén. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni. – összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát. Ismeri a napok sorrendjét. – Megevezni a baromfiudvarban előforduló állatokat, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kísérni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).

4. évfolyam:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 14+15 óra**
Előzetes tudás	Egyre pontosabban végzi a tanuló az artikulációs gyakorlatokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Analóg mondatok utánmondása, alkotása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Feladatokat egyre rutinosabban végezni. – Követni az artikulációs mozgásokat. – Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan	*Ismeretek* – Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizom-gyakorlatok, nyelvgyakorlatok. – Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Fogalmak és cselekvések összekapcsolása.	*Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok. *Ének-zene:* hallásfejlesztés. *Játékra nevelés*: szabályjáték.

megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. – Analóg mondatokat képezni. – Mimikát, gesztusokat jól utánozni. – Jól használni a metakommunikációs jeleket. – Érzékelni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Mondataiban bővítményt használni. – Képről néhány mondatot mondani.	– Személyes névmás használata. – Igeragozás (jelen idő, múlt idő). – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). – Gyűjtőfogalmak körének bővítése. – Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. – Tárgyak, személyek tulajdonságai. – Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. – Ok-okozati összefüggések. *Tevékenység* Bemutatás nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel. A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása. Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése. Artikulációs mozgások utánzása, zönge hangoztatása, zenei hangokkal játék. Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba. Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése. Képsorok olvasása balról jobbra haladással. Tárgyak, képek sokaságával soralkotás. Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány. A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése. Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével. A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben. Analóg mondatok alkotása segítséggel. Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján. Melléknévvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése. Jellemző tulajdonságok gyűjtése	*Számolás-mérés:* tájékozódás, időrend.

	tárgyról, személyről. Gyakorlás szituatív helyzetben. Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással. Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása. Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, *soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más),* eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete. Tárgy, kép, sor, sok-kevés, *figyelem,* jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szimbólumokat megért, használ a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megnevezni családtagjait. – A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Kapcsolatokat reálisan megítélni. – Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. – Saját öltözékére vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. – Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. – Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál.	*Ismeretek* – Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. – Mozdulatok értelmezése, utánzása. – Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Nagyszülő megmutatása fényképről. Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. – Cselekvések megnevezése segítséggel. – A válaszok és a valódi események összehasonlítása. – Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék, szabály-játék.

	– A segítség kérésének módjai. – Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. – Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. – Kapcsolat első lépése:– ismerős gyermekkel, felnőttel, – ismeretlen gyermekkel, felnőttel, – újonnan megismert emberekkel. *Tevékenység* Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján. Adott érzelem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.). Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően. A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével. Fényképen nagyszülők megmutatása. Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló. Bábokkal lejátssza az egyszerűbb helyzeteket. A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése. Szituációs helyzetekben a kívánságok realitásának megítélése. Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása. A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében. Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes. Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött. Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül. A köszönés formáinak gyakorlása. Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban. Kis csoportban részvétel kulturális	

	és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni*, elromlott, *hibás,* j*avítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, csalás*, győzelem, *vereség,* itt-ott, *messze-közel,* szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend, *figyelem, előadás*, szünet, taps, tetszett, *érdekes, unalmas,* szeretnék kimenni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendők**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanuló eligazodik a lateralitás területén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Időhatározókat és mellékneveket használni. – Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. – A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. – Az ápolt és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. – Ismerni saját holmiját. – Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. – Megállapítani, és jelezni szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos. – Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. – Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.	*Ismeretek* – Kézmosás, fogmosás, WC-használat. – Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. – Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása, az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. – Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. – Az öltözködés sorrendje. – A ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. – Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. – Étkezés. Főétkezések. Terítés. – Ételféleségek, eszközök csoportosítása. – Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. – Nyers és főtt ételek. – A hetes, napos munkája. *Tevékenység* Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése,	*Játékra nevelés:* szerepjáték, szabály-játék, didaktikus játékok. *Életvitel és gyakorlat:* személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.

		folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése.Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanulótársai haját, körmét naponta megnézi, jelzi, mit tapasztal. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása. Az öltözködés menetének elmondása, Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására. Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása. Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása. Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása. Szokásos ételek megnevezése. Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás. Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok. Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás. Az ételeket megnevezése. A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása. Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján. A konvencionális beszédformák gyakorolása és tudatos használata: „Jó étvágyat!”„Kérem szépen!” „Köszönöm szépen!”. Ünnepi szokások kialakítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, *evőeszközök,* hetes, napos, *feladat*, terítés, *leszedés*, finom, *folyékony*, *illatos,* kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, *kopott*, új, *divatos, elavult, régimódi*, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret, *körömápolás, arcápolás, hajápolás,* tiszta, piszkos, ápolt-*ápolatlan*, *egészséges*–beteg, *kezelés.*		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló biztonsággal tájékozódik szűkebb környezetében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Hol? Hova? kérdéseket megérteni. – Mondataiban használni a bővítményeket. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Mellékneveket, határozószókat használni, kérdezni, hangsúlyozni. – Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. – Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. – Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját. – Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. – Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). – Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. – Megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, troli, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét. – Ismerni az iskola utcájának nevét.	*Ismeretek* – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. – Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan. – A „hol van?” és a „hova való?” megértése. – A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. – Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. – Képek alapján az ismeretek elmélyítése. – Az iskola környéke. – Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. – Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési szabályok, viselkedési normák. – Közlekedési és utazási szabályok betartása. – Balesetek megelőzésének feltételei. – Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. *Tevékenységek* Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése. Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása. Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba.	*Mozgásnevelés:* térbeli tájékozódás. *Számolás-mérés:* tájékozódás: helymeghatározás, viszonyítás, fő irányok. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok: téri relációk megnevezése. *Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

		Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk. Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása. Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése. Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése. Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel. A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Szituációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. A tanuló játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlítésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Világos, sötét, kapcsoló, *egészséges*, *egészségtelen*, *veszélyes*, *biztonságos*, erős, gyenge; padlás, pince, *raktár,* föntlent, piszkos, régi, új, magas, hideg/*hűvös*, *nedves*, *hordó*, kosár, *prés*. Helyiségek*, eszközök, főzőeszközök, evőeszközök,* sötétítés, világítás, takarítás, *felújítás,* pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Tájékozódás időben	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tanuló a változásokat érzékeli.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	

Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. Összehasonlításokat végezni. – Érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptárban is. – Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni napi élményeiről. – Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket. – Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni.	*Ismeretek* – Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel. – A négy évszak jellemzése. – Évszakok változásainak megfigyelése. *Tevékenységek* Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap … volt”, „holnap … lesz” kifejezések használata segítséggel. Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása. Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése. A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése. A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel. Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel. Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése. Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása. Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése. Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata. Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék. *Számolás-mérés:* tájékozódás: naptárban, napszakok, igeidők, életkor.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve. Évszakok, *időjárás,* tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél,

	szeles, *viharos*, hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, *tegnap*, ma, holnap, elmúlt, lesz, *munkanap, hétvége*, *pihenőnap, program,* nap, *felkelő nap*, *lenyugvó nap.*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Állatokhoz, növényekhez érdeklődve közelít.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A növények és állatok közötti azonosságok, különbözőségek megmutatása, megnevezése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szeretni a természetet. – Érteni a rész-egész viszonyát. – Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. – Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánozni. – Bővíteni szókincsét a határozószókkal, igékkel, használni a felkiáltó mondatot.	*Ismeretek* *Növények*: – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. – Gyümölcsök, zöldségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. – Pálmaház, füvészkert, házi kert, liget, erdő, parkok megtekintése. – Növény részeinek bemutatása, megnevezése. – Virágoskerti illatok, színek, formák. *Állatok*: – Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. – Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. – Néhány erdei állat bemutatása. *Tevékenységek* Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése. Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal. Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése. Szín, forma egyeztetése, megnevezése. Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése. Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése. Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése.	*Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolások, festmény, rajz, színezés, agyag, gyurma. *Ének-zene:* dalok a témákkal kapcsolatban. *Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.

	Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése. A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése. Csoportosítás főfogalmak alá. Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben). Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel. A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése. Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel. Állatkerti séta, állatsimogatás. Háziállatok. Vadállatok. Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás. Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése. Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés. Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése. Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása. Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élő, *műanyag,* illat, íz, *zamatos*, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű, *hosszúkás*, *növekedés*, *hervadás*, elpusztul*, kihajt, hajtás*, ág, *rész* – egész, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, íz, *illat*, ehető – nem ehető, *baromfiudvar, gazdasági udvar*, háziállatok, *hasznos*, kölyök, ellés, fialás, *vemhesség,* nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, *dorombol*, baromfi, szárnyasok, *emlősök,* lassú-gyors – *fürge, veszélyes,* vad, erős-gyenge.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen várakozik, szemlélődik vásárlás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonsággal eligazodás a boltban.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. – Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. – Köszönni, kérdezni. – Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. – Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. – Egyeztetni képek alapján a látott mesterségeket, tevékenységeket, szerszámokat. – A látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni. –	*Ismeretek* – Foglalkozások. A tanuló tágabb környezetében előforduló, különböző foglalkozású emberek munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása. – Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Asztalos, villanyszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. – Iparosok bemutatása élőben és képekről. *Tevékenységek* Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése. Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése. Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).	*Játékra nevelés:* szerepjáték, didaktikus játék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Húsféle, *vegyi áru*, pékáru, konzervek, *papíráru*, ital, édesség; *iparos*, *faanyag, kábel*, *zsinór,* áram, *veszélyes,* forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, *megrendel*, *ráfizet*, *foglalkozás, szakma*, titkárnő, *adminisztrátor,* gondnok, *karbantartó,* varrónő, műhely, iroda, *feladat.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Ünnepek**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alkalomhoz illő ruházatban jelenik meg az iskolai ünnepélyeken.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Szívesen és aktívan készülni az ünneplésre. – Dalt, verset az ünnephez kapcsolni. – Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. – Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. – Az ünnepek hangulatát átérezni. – Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. – Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. – Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. – Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek. – Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket.	*Ismeretek* – Verstanulás. Dalok tanulása. – Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. – Közös ajándékkészítés. – Terem dekorációjához díszek készítése. *Tevékenységek* Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása. Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése). Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése. Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban. Udvariassági szokások gyakorlása. Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása. Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés. Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez. Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása. A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.	*Ábrázolás-alakítás:* dekoráció, ajándék készítése változó technikával. Ének-zene: az ünnepnek megfelelő énekek tanulása, előadása, zenehallgatás az ünnephez kapcsolódóan.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnep, zászló, *felvonulás*, köszöntés, öröm, *boldogság*, *ajándékozás*, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, *fegyelmezett*, vidám szomorú, *boldog, hatalmas, díszes,* ajándék, szeretet.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra. – a mellékneveket, határozószókat, igéket és egyre gyakrabban a viszonyszavakat és a melléknévfokozást is használni. – bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán. – örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni

	családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni. – összehasonlításokat végezni, tud főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten. – tájékozódni az intézmény területén. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetésszerűen használni. – felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az évszakok változásait. – összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát. Ismeri a napok sorrendjét. – Megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt. – elvégezni alapvető csoportosításokat. – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kísérni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).

5–6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, ahol a szabályok, utasítások fokozatos bővítésével, megértésük, végrehajtásuk gyakorlásával saját tevékenységekben és a másokkal való kapcsolatokban, a felelősségtudat elmélyítésével a szituációs játékokon, meséken keresztül, a jó – rossz, pozitív – negatív példák elkülönítésével, felismerésével találkozik a tanuló. A fejlesztési területet az iskolai élet szabályainak betartásával, a deviáns magatartás felismerésével, az irodalmi művek megismerésén keresztül az emberi értékek elismerésével, pozitív és negatív személyiségjegyek megkülönböztetésével, felismerésével, példaképek bemutatásával támogatja.

A nemzeti azonosságtudat és a hazafias nevelés fejlődését a közösséghez tartozás érzésének kialakításával, a közösségért tenni akarás igényének fejlesztésével, népszokásokon keresztül a hagyományok ápolásával, és a nemzeti ünnepek legfontosabb jelképeinek, példaképeinek megismertetésével segíti. Eléri, hogy a tanuló aktívan működjön közre nemzeti ünnepek és megemlékezések alkalmával, ismerje a környezetében előforduló legfontosabb nemzeti emlékhelyeket.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a saját érzelmek felismerésével és kifejezésével, az adekvát, kulturált közösségi viselkedés alapvető szabályainak betartásával, minél kevesebb pedagógiai segítségnyújtás mellett, és az iskolai, és más intézményi környezetben a megfelelő stílusú és hangnemű kommunikáció és viselkedés alkalmazásának fejlesztésével valósul meg.

A családi életre nevelést a családi és más közösségi kapcsolatok közötti különbség felismerése, a családi ünnepek szokásainak, kommunikációs formáinak gyakorlása, az adekvát magatartás szabályainak megnevezése és az év során aktuális családi ünnepek idejének megismerése támogatja.

A testi és lelki egészségre nevelés megvalósul a higiénés szokások, tevékenységek megnevezésével, eszközök, anyagok felismerésével, kiválasztásával, az időjárásnak, tevékenységnek

megfelelő öltözék összeállításával, a kiegészítők megnevezésével és az önálló ízlés kialakításával. Mindemellett a közlekedési szabályok ismerete és betartása, a képességeknek megfelelő méretű térben az önálló közlekedés fejlesztése játszik fontos szerepet.

A fenntarthatóságot és a környezettudatosság fejlődését a környezeti jelenségek változásainak és hatásainak megismerése, a környezet élőlényeinek megfigyelése, csoportosítása, megnevezése, a környezet tárgyainak a gyakorlati életben betöltött funkciói és az egészséges és káros szokások, veszélyes anyagok megismerése, megnevezése szolgálja.

A médiatudatosságra nevelést a különböző infokommunikációs technológiai eszközök megnevezése, rendeltetésszerű használatuk megismerése, a valóság és képzelet elkülönítésének kialakítása, a mértékletességre nevelés terén segíti.

Az anyanyelvi kommunikációs kompetencia, a környezetnek és helyzetnek megfelelő kapcsolatteremtési mód megválasztásával, a beszéd vagy más, képesség szerinti kommunikációs módszer alkalmazásának fejlesztésével, a metakommunikációs jelek és a kommunikációs mondanivaló tudatos összehangolásával, az anyanyelv egyre tudatosabb, helyes alkalmazásával és az eseményekről, képekről minél önállóbb szövegalkotással fejlődik.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a tantárgy az egészség védelmének, saját és mások harmonikus testi és lelki működésének, a balesethelyzetek elkerülésének érdekében, megfelelő kommunikációs technikák kialakításával és alkalmazásával, a környezetben található tárgyak és eszközök megnevezésével és az alkalmazási lehetőségek felismertetésével, az állatok és növények megnevezésével, tulajdonságok felismerésével, összehasonlítások végzésével és az egyszerű természeti jelenségek felismerésével, megnevezésével alapozza meg.

A tantárgy a szociális és állampolgári kompetenciát fejleszti a saját testi, lelki egészségéről szerzett ismeretek bővítésével, mások érzéseinek megértésével, a megfelelő önuralom és türelem gyakorlásával a verbális kapcsolatokban, szükség esetén a segítségkérés és a segítség megfelelő módon történő elfogadási képességének elsajátításával, valamint a tanuló környezetéből jövő segítségkérés felismerésével, lehetőségeihez képest a rászorulóknak történő segítségnyújtással.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület egyszerűbb művészeti alkotások befogadása és megértése, képesség szerinti szövegek élményszerű előadása, mozgással kísérése, rajzzal illusztrálása által fejlődik, valamint a tanuló, a fejlesztés hatására, ügyel megjelenésének esztétikumára, rendezettségére.

A hatékony, önálló tanulást az önellenőrzés és a javítás módszereinek gyakorlása, a motivált magatartás fenntartása az ismeretek elsajátításához, valamint a feladattudat és a kitartás folyamatos fejlesztése segíti.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 14+15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli a jól, és a hibásan ejtett hangok közötti eltérést, törekszik azokat javítani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szókincsbővítés, aktivizálás.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Használjon a tanuló kérdő és felkiáltó mondatokat. – Használjon múlt és jövő időt. – Beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű legyen.	*Ismeretek* – Helyhatározók gyakorlása. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével. – Leírási, jellemzési gyakorlatok	*Ábrázolás-alakítás:* illusztráció készítése. *Ének-zene:* ritmuskíséret, adott témához

– Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. – Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. – Érteni a helyhatározószó jelentését utasítások végrehajtásakor. – – Tárgyakat, képeket segítséggel gyűjtőfogalom alá rendezni. – Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. – Szókincsét aktivizálni. – Rajzaihoz magyarázatot, mesét rendelni. – Élményeit segítséggel összefüggő mondatokkal kifejezni. – Érthetően, lényegre törően telefonálni.	(melléknevek). – Tárgyak megnevezése, mondatalkotás, mondatbővítés. – Két állítmánnyal mondatok alkotása. – Metakommunikációs jelek felismerése, helyes bemutatása. – Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. *Tevékenység* Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A téri relációk használatának elkezdése beszédében. A metakommunikáció játékos gyakorlása, érzelmi, hangulati elemek utánzása, bemutatása. Zöngés – zöngétlen, tiszta – hibás ejtés differenciálása. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás. Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel. Artikulációs mozgások pontos utánzása. A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasítások megértése-kivitelezése. Képekkel egyeztetés, azonosítás. Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.). Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése. Telefonbeszélgetés barátaival, rokonaival (gyorsan, tömören). A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus gyakorlatokkal. Beszédritmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok mozgásos megjelenítése.	kapcsolódó népdalok. *Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám,	

	kíváncsi, mérges.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Idegenekkel szemben a tanuló tartózkodó, a testi kontaktusban távolságtartó.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben. – Udvariasan viselkedni a felnőttekkel és társaival szemben. – Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. – Eddigi tapasztalatai alapján ismereteit rendezni. – Ruházatát rendben tartani, észrevenni, ha cserére szorul, cipőjét letörölni. – Megpróbálni a mindennapi tevékenységében az előzékeny, udvarias viselkedést. – A kapott megbízásokat pontosan teljesíteni. – Kulturáltan étkezni. –	*Ismeretek* – Kulturált viselkedés vendégségben és vendégek fogadásakor. – Igényesség a ruházatban. – Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. – Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. – Óvja a tanuló saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). – Megbízások vállalása és teljesítése. – A kulturált étkezés szabályainak elsajátítása. – Az étel kiválasztása és elfogyasztása. *Tevékenységek* Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. *Helyzetgyakorlatok:* (elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízórai, mert valaki többet evett). A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése. *Szituációs játék:* (Színházba megyünk, milyen legyen az öltözékünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készüljünk?). Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése. *Szerepjáték:* (vendégségben,	*Környezetismeret:* egészséges életmód. *Társadalmi ismeretek:* társas kapcsolatok.

	vendégfogadáskor). A kialakult jó szokások további erősítése. A tanuló teljesítsen kisebb-nagyobb megbízásokat. Nyilvános helyen kulturált étkezés. Viselkedés és étkezés feltűnés nélkül (cukrászdában, gyorsétteremben). Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeretet, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor, vizsgálat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és a személyes teendők**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri az egészséges életmód jellemzőit, kerüli a káros hatásokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A megismert fogalmakat főfogalom alá rendezni, és szókincsébe beépítve használni. – Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt. – Nagy biztonsággal tájékozódni saját testén vagy maketten. – Gyakori betegségeket megnevezni, problémáit jelezni, és segítséget kérni. – A kapott utasításokat betartani a gyógyulás érdekében. – A ruházatot szezonálisan csoportosítani. – Saját ruházata színeit. Észrevenni ruházatán a rendetlenséget. Ruháira vigyázni. – Jelmezbálon szerepelni, eltérő öltözeteket kipróbálni. – Megnevezni az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján.	*Ismeretek* *Testünk* – Tisztálkodás. Testápolás. – A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai. – Az ismertebb betegségek és jellemző tüneteik. A gyógyulás módja. – Kórházi tartózkodás fontossága. Néhány kezelési mód és kellékeik. – Testrészek, érzékszervek fogalmának kialakítása. Hasonló és eltérő testrészek. *Öltözködés* – Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. – Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint. – Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás.	*Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás agyagból, grafika, festmény, jelmezkészítés. *Életvitel és gyakorlat:* személyes szükséglettel kapcsolatos teendők, háztartási munkák, étkezés. *Környezetismeret:* emberi test, orvosi vizsgálat.

– Ismerni a menük sorrendiségét. –	Öltöztetés, vetkőztetés. – Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. – A szekrények rendje. *Étkezés* – Egészséges táplálkozás. – Hagyományos és ünnepi ételek. – Az egészségmegőrzés témakörében tanultak megfogalmazása és gyakorlása. – Az egészséges táplálkozás alapelvei. – A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben. *Tevékenységek* A testen tájékozódik, téri fogalmakat gyakorolva. A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyszót önállóan használja. A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja. Az orvosi szobában megnézi a főbb kellékeket. Fertőző betegségek megnevezése, tüneteik felsorolása. A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja. Képek segítségével az évszaknak megfelelő ruházat csoportosítása. Közös halmazokba rendezi a minden évszakban viselendő ruhadarabokat. Újságokból, katalógusokból különlegességeket kivág, gyűjt, füzetbe rendez. Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével. Önálló öltözés, vetkőzés. A ruhanemű megkímélése, gondozása. Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása. Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése. Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze. Mennyiségi különbségeket az étkezésnél megállapít. Tankonyhán ünnepekre segítséggel szendvicseket, salátákat, turmixokat készít.	

	Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet. Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt.. Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test-*testrész, ízület, bedagadás*, fájdalom, láz, betegség, *kezelés,* orvosság, *kenőcs*, *recept*, gyógyítás*, türelem*, testhelyzet*, testtájak,* különböző nemű, *nemi jellegzetességek,* divatos*, ósdi*, *régimódi,* fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (*kollekció*), divatbemutató, jelmez, álarc, *hagyományos*, ízléses-ízléstelen.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló tájékozódik függőleges és vízszintes, jobb és bal irányban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Megbízható részvétel a közlekedésben.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Mondatait melléknevek használatával bővíteni. – Illedelmesen kérdezni. Segítséget kérni, ha szükséges. – Verbális és mozgásemlékezetét egyre tartósabbá tenni. – Megfelelő magatartás a séták, látogatások alkalmával. – Összehasonlításokat tenni, különbségeket észrevenni, azt közölni. – Megkezdett munkáját befejezni. – Saját élményeit mondatokban megfogalmazni. – Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. – Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. – Élményeit rajzokkal feldolgozni.	*Ismeretek* *Iskola* – Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, udvar, megismerése funkciójuk megfigyelése. – A műhelyek eszközeinek megfigyelése, kipróbálása, tulajdonságaik megfogalmazása. – Az ott dolgozók nevének megtanulása és használata. Elemi szintű kommunikáció gyakorlása. – Környező utcák nevezetességeinek megismerése. *Lakás* – Lakóházak típusai. – Jellemző jegyek megfigyelése. – A lakás helyiségei. – Lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítséggel. – A lakás megóvása, gondozása, díszítése, lakóházak típusok szerinti csoportosítása. – Egyéb épületek a környéken. *Utca, közlekedés*	*Életvitel és gyakorlat:* egyszerű háztartási munkák: lakás, házimunkák. *Társadalmi ismeretek:* közlekedésre neveléstérkép-használat.

	– Helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása. – Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. – Járművek, színterek csoportosítása. – A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. *Tevékenységek* Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés megfigyelése. Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése. A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetésszerű használata. A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) Kulturált viselkedés színházban, múzeumban. Szervezett látogatás során ismerkedés az autóbusz-közlekedés jellemzőivel. A hangosbemondó szavainak értelmezése segítséggel. A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. A legfontosabb szabályok rendszeres ismétlése szóban és a gyakorlatban. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. A helyes közlekedés rendszeres gyakorolása párban és önállóan. Játékos módon megjeleníti, csoportosítja a gyalogos közlekedés szabályait. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*tömeg*, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, helyi, *hangár, remíz*, *karbantartás*, önállóan, emelt, földszint, pince, előtér, díszítés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli az idő múlását.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő múlásának érzékelése méréssel.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felsorolni segítséggel a hónapokat, évszakokat, napszakokat. – Kapcsolatot találni helyzetek, történések, és az évszakok, hónapok, napszakok között. – Hetesi teendői között felsorolni az ismert napi adatokat. – Eligazodni az idő fogalmai között. – Elkülöníteni, megnevezni a napszakokat. – Ismerni az elmúlással kapcsolatos történéseket.	*Ismeretek* – Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához. – Segítséggel az évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. – Szünet – nyaralás. – Éjszaka, nappal. – Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata. *Tevékenység* Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése. A hónapok nevének automatizálása versek, dalok segítségével, eseményekhez rendelésük(születésnap, ünnepek). Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása. „Mikor lesz?” „Már elmúlt.” – Az idő múlásának megfigyelése. Képek időrendbe állítása.	*Számolás-mérés:* tájékozódás: időmérés, naptárbeosztás. *Ábrázolás-alakítás:* évszakokkal kapcsolatos alkotások. *Ének-zene:* az idő múlásával, az elmúlással kapcsolatos dalok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló észreveszi a természet szépségeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tápláléklánc alapjainak megértése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. – Önállóan próbálni megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. – Gyűjteni, rendszerezni, megfogalmazni a témakörben. Segítséggel osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. – Ismerni és gondozni a környezetében lévő növényeket. – Ismerni és segítséggel felsorolni a már tanult jellemzőket. – Igekötős igéket használni. – Kérdéseit bővített mondatokkal feltenni. – Gondolatait rövid, érthető mondatokkal kifejezni. – Hosszan figyelni egy-egy dologra. – Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, segítséggel ismerje fel azokat könyvekből, filmen. – Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. – Számoljon be a kedvenc háziállatról.	*Ismeretek* Az élő környezet. *Növények* – A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). – A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. – Szobanövények ápolása. – Az eddig tanultak elmélyítése, rendszerezése. – A növények létfontosságú tulajdonságai (oxigéntermelés). *Állatok* – Háziállatok fogalmának bővítése. – Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). – A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna. – Hobbiállatok. – Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely szerint. – Mesék, dalok, versek az állatokról. *Tevékenységek* Filmen, vagy a természetben megfigyeli a zöldségek, gyümölcsök betakarítási módját, cselekvően részt vesz a munkálatokban. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket segítséggel megnevez, csoportosít. Környezetében lévő virágokat megnevezi, részeit felsorolja, gondozza azokat. Állatkerti séta vagy kirándulás alkalmával közelről ismerkedik az állatokkal. Ház körüli állatokról személyesen, filmből, könyvből szerez ismereteket, azonosítja az élő állattal. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása.	*Ének-zene:* növényekkel, állatokkal kapcsolatos dalok, zeneművek. *Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolások különböző technikákkal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Előkészület a felnőtt életre	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A tanuló alkalmazkodik a társadalmi, közösségi környezet elvárásaihoz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Egyre több áruféleséget megnevezni, főfogalom alá rendezni önállóan is. – Saját véleményét kifejezni az üzletben látottakkal kapcsolatban. – Szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. – Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. – A látottakat önállóan, emlékezete alapján rendszerezni. – Türelemmel, érdeklődéssel és megfelelő magatartással részt venni a látogatásokon. – Szókincse, mondatai tükrözzék a beépült és rögzült ismereteket. – Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni. – Ismerni édesanyja nevét (legalább keresztnevét).	*Ismeretek* *Üzletek, vásárlás* – Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. – Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. – Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. *Foglalkozások* – Iskola, üzletek, intézmények dolgozói. – Szülők, testvérek munkája, foglalkozása. – TV-rádió-szerelő, varrónő, ács, villanyszerelő, hangszerjavító, cipész. – Minden munkában van szépség és hasznosság. – Személyes adatok. Név, kor, Az anya leánykori neve. /Legalább a keresztneve/ *Tevékenységek* Hasonlóságok és különbözőségek sorolása a különböző helyek (áruház, piac, utcai árusok) között. Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre. Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés. A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése. Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése. Eladók munkájának megfigyelése, szituációs játékokban a szerepek gyakorlása. Mesealakok foglalkozásának	*Életvitel és gyakorlat:* egyszerű háztartási munkák. Vásárlás, fogyasztóvédelem. *Társadalmi ismeretek:* felkészülés a felnőtt létre: pályaválasztás, foglalkozások.

	felismerése. Összehasonlítás jellemzők megfigyeltetése által. Név, kor automatizált megtanulása. Édesanyja nevének megtanulása. Érzelmeit kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Ünnepek**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Mások ünnepét elfogadni, tiszteletben tartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. – Önálló feladattal készülni az ünnepre. – Himnusz hallgatása alatt vigyázban állni. – Verseket, dalokat örömmel bemutatni az iskolában és otthon. – Örülni társai sikereinek. – Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. – Egyre biztosabban eligazodni a különböző ünnepségek időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. – Az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmait gazdagítani. – Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele.	*Ismeretek* – Nemzeti, társadalmi, családi ünnepek csoportosítása. – Nemzeti ünnep. Augusztus 20 (Szent István). Március 15. (Petőfi Sándor). – Mikulás, ajándékozási szokások. Karácsony. – Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. *Tevékenységek* Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítséggel. Figyelmesen hallgatja a történeteket. Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és előad, csoportban, vagy önállóan. Versenyekre, vetélkedőkre készül. Felköszöntés, gratuláció. Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek). Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat.	*Ének-zene:* ünnepi műsor. *Ábrázolás-alakítás:* ajándék, dekoráció az ünnepre. *Életvitel és gyakorlat:* anyagok alakítása: ajándék készítése.

	Olvasmányok az ünnepekkel kapcsolatban. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Nemzet*, család, *hazaszeretet*, ünnepélyes, Himnusz, csend, felvonulás, király, *megváltó,* ünnepélyesség, *ajándék,* költő, *költemény*, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep*, egyház*, *társadalom,* nemzet, történet, király, papság, kép, *jelkép,* korona, szent, *vallások*, *templom,* szeretet, gyűlölet, hangulat.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – kiejtését tudatosan javítani, hangerejét, beszédritmusát tudatosan irányítani. – bővítménnyel mondatot alkotni. – kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni. – felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit. – egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, – megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben. – észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri. A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja. A tanuló képes – mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni. – főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján. – együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában. – aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben. – legfontosabb személyi adatait elmondani (név,kor). – a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret 14+15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli a jól, és a hibásan ejtett hangok közötti eltérést, törekszik azokat javítani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Szókincsbővítés, aktivizálás.	

célja	

Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű legyen. – Építsen beszédébe viszonyszavakat, következtetéseket. – Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. – Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. – . Érteni a határozószók jelentését utasítások végrehajtásakor. – – Tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá rendezni. – Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. – Szókincsét aktivizálni. – Rajzaihoz magyarázatot, mesét rendelni. – Élményeit összefüggő mondatokkal kifejezni. – Érthetően, lényegre törően telefonálni.	*Ismeretek* – Mondatbővítés kérdőszó segítségével. – Hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása. – Igekötők, módosító szerepük, hatásuk. – Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. – Felsorolás, összetett mondatok képzése „és” kötőszóval. – Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása. – Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. *Tevékenység* Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A viszonyszavak önálló használata játékban, foglalkozásokon. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás. Cselekvések megfogalmazása, szituációkban. Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel. Artikulációs mozgások pontos utánzása. A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasítások megértése-kivitelezése. Képekkel egyeztetés, azonosítás. Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.). Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése. Telefonbeszélgetés barátaival, rokonaival (gyorsan, tömören). A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus	*Ábrázolás-alakítás:* illusztráció készítése. *Ének-zene:* ritmuskíséret, adott témához kapcsolódó népdalok. *Mozgásnevelés:* légzőgyakorlatok.

	gyakorlatokkal. Beszédritmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok mozgásos megjelenítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám, kíváncsi, mérges.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Idegenekkel szemben a tanuló tartózkodó, a testi kontaktusban távolságtartó.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. – A kapott megbízásokat pontosan teljesíteni. – Helyesen használni minden intézmény jellegzetes fogalmait. – Igényt kialakítani a szabadidő kulturált eltöltésére. – Szívesen visszatérni a már látogatott helyekre, élményekre emlékezni, újdonságokat felfedezni, ezekről beszámolni.	*Ismeretek* – Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákon keresztül. – Nemek közötti kapcsolat. – Megbízások vállalása és teljesítése. – Példaképek keresése környezetében, ismert hősök között stb. – Közintézmények főfogalmának kialakítása. – Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszertár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás, repülőtér. *Tevékenységek* Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. *Helyzetgyakorlatok:* A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése. *Szituációs játék:* Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése. *Szerepjáték:* A kialakult jó szokások további erősítése. A másik nemmel szembeni	*Környezetismeret:* egészséges életmód. *Társadalmi ismeretek:* társas kapcsolatok.

	viselkedésmódok összegyűjtése és megbeszélése. Ajtónál a felnőttek és a lányok előre engedése. Leesett, ottfelejtett tárgyak megőrzése, elrakása. A tanuló teljesítsen kisebb-nagyobb megbízásokat. Közös megbeszélés alapján feladatvállalás, a végzett munkáról beszámolás, a bírálat meghallgatása, a kritika elfogadása. Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése. Rövid történetek meghallgatása, filmrészletek megtekintése, és a látottak alapján állásfoglalás, indokolás, vitatkozás. Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága stb. Szervezett kirándulás alkalmával a közintézmények meglátogatása. Az épületek jellegzetességeiről, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerzése. Az egészségüggyel, közlekedéssel, ügyintézéssel, szórakozással kapcsolatos intézményekről ismeretek összegzése, rendezése, eszközei, tárgyai megnevezése (belépőjegy, sorszám, beutaló stb.). Az adott intézményekben zajló tevékenységek megismerése; azok funkcióiról összefüggő beszámolás, élmények elmondása (utaztam repülővel, láttam tűzoltóautót, voltunk színházban, fájt a fogam).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeretet, közintézmény, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor, ambulancia, riadó, gyorssegély, sziréna, fogászat, szemészet, laboratórium, vizsgálat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Testünk és a személyes teendők**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanuló ismeri az egészséges életmód jellemzőit, kerüli a káros hatásokat.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt (ízületeket). – Nagy biztonsággal tájékozódni saját testén vagy maketten. – Érteni a testtel kapcsolatos fogalmakat. – A ruházatának minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. – Saját ruházata jellemzőit – Saját ízlés kialakulása, öltözködési stílusát ennek alapján alakítani. – Egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – Érteni, és megfogalmazni az ok-okozati összefüggéseket.	*Ismeretek* *Testünk* – Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helyük és funkcióik. – Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). – Fiú – lány eltérő fejlődése. *Öltözködés* – Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. – Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint. – Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás. Öltöztetés, vetkőztetés. – Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. – A szekrények rendje. *Étkezés* – Konzervek, mirelitek, megismerésük, felhasználásuk. (Gyártási idő, szavatosság leolvasása, tárolásuk, felhasználásuk). – Főzési, sütési kellékek, alapanyagok, előkészítő műveletek. Az ételekről, étkezésekről meglévő ismeretek rendszerezése. *Tevékenységek* Tanári segítséggel a tanuló önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök, a térd, a csukló és a boka testrészeket. Fiú és lány testápolásának, tisztálkodásának jellegzetességei (izzadság, testszag stb.). Ruhadarabok szempontok szerinti különválasztása: divatos, régimódi; színek; anyag szerinti; fiú-, lányruhák; felsőruházat, alsóruházat. Saját ízlés szerinti válogatás	*Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás agyagból, grafika, festmény, jelmezkészítés. *Életvitel és gyakorlat:* személyes szükséglettel kapcsolatos teendők, háztartási munkák, étkezés. *Környezetismeret:* emberi test, orvosi vizsgálat.

	újságokból, divatlapokból. Önálló „ruhagyűjtemény” készítése. Kiegészítők választása. A ruhanemű megkímélése, gondozása. Közértben a többi áruféleség megfigyelése mellett alaposabb tájékozódás a mirelitáruk és a konzervek pultjánál. Segítséggel a tanuló megnevez különböző mirelit árukat, konzerveket. Elkészítési módjukról ismertetőt hallgat és bemutatót néz meg. Beszámol ismereteiről, emlékezetből és eseményképek segítségével. Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése, salátafélék, különféle édességek. Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása. Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése. Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze. Mennyiségi és minőségi különbségeket az étkezésnél megállapít. Tankonyhán ünnepekre segítséggel szendvicseket, salátákat, turmixokat készít. Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket. Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet. Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt és étrendjét tudatosan eszerint állítja össze. Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test-*testrész, ízület, bedagadás*, fájdalom, láz, betegség, *kezelés,* orvosság, *kenőcs*, *recept*, gyógyítás, *türelem*, testhelyzet, *testtájak,* különböző nemű, *nemi jellegzetességek,* divatos, *ósdi*, *régimódi,* fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (*kollekció*), divatbemutató, jelmez, álarc, *hagyományos*, ízléses-ízléstelen.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret 10 óra**

Előzetes tudás	A tanuló tájékozódik függőleges és vízszintes, jobb és bal irányban.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Megbízható részvétel a közlekedésben.

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Mondatait viszonyszók használatával bővíteni. – Tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében. – Épületeket megfigyelni, saját véleményt megfogalmazni az épületekről. – Összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között. – Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. – Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. – Élményeit rajzokkal feldolgozni.	*Ismeretek* *Iskola* – A tanterem makettjének elkészítése. – Alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon. *Lakás* – Lakóház alaprajza. *Utca, közlekedés* – Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése, balesetmentes használata. – Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. – Járművek, színterek csoportosítása. – A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. – Felkészülés az önálló közlekedésre. *Tevékenységek* Alaprajz készítése tanári segítséggel, színekkel differenciáltan az osztályok helyének megjelölése. Fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése. Közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépek megfigyelése, segítséggel kipróbálása. Képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása. Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése. Szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, repülő-, vonat-közlekedés jellemzőivel. A hangosbemondó szavainak értelmezése segítséggel. Tágabb környezetről térkép készítése, azon tájékozódás. A metróállomások, autóbusz és a	*Életvitel és gyakorlat:* egyszerű háztartási munkák: lakás, házimunkák. *Társadalmi ismeretek:* közlekedésre neveléstérkép-használat.

	vasúti közlekedés jellemzőinek összegyűjtése. Hajókirándulás alkalmával a vízi közlekedésről új ismeretek szerzése. A tanuló differenciálja és megfogalmazza az út, sín, vezeték fogalmát. Játékokban közlekedési élmények, tapasztalatok felelevenítése. A legfontosabb szabályok rendszeres ismétlése szóban és a gyakorlatban. A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. A helyes közlekedés rendszeres gyakorolása párban és önállóan. Játékos módon megjeleníti, csoportosítja a gyalogos közlekedés szabályait. Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hajóállomás, jegypénztár, kapitány, *tömeg*, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér, járatok, nemzetközi, helyi, *hangár, remíz, karbantartás*, önállóan, *körültekintően, makett, tervrajz,* alaprajz, emelt, földszint, pince, előtér, díszítés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli az idő múlását.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő múlásának érzékelése méréssel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felsorolni automatikusan, önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat. – Kapcsolatot találni helyzetek, történések, és az évszakok, hónapok, napszakok között. – Kiválogatni a múltra, jelenre, jövőre jellemző tárgyakat, képeket. – Tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között. – Az aktuális dátumot megmondani, vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a	*Ismeretek* – Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához. – Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. – Múlt, jelen és jövő történéseinek megfogalmazása. – Filmeken látott események időbeli elhelyezése (díszletek, jelmezek megbeszélése: régen	*Számolás-mérés:* tájékozódás: időmérés, naptárbeosztás. *Ábrázolás-alakítás:* évszakokkal kapcsolatos alkotások. *Ének-zene:* az idő múlásával, az elmúlással kapcsolatos dalok.

napokat, kötve a dátumokhoz. – Segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – Ismerni az elmúlással kapcsolatos történéseket.	milyen volt a közlekedés – lassabb, mint ma stb.). – Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása. – Napok, hetek, hónapok, évszakok. – Keltezés, dátum (évszám, hónap, nap). – Az óra, perc fogalmának megismerése. – Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata. – Az életút. Az élet végessége. – Fiatal, öreg. Születés, halál-fogalom említése. *Tevékenység* Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása. „Mikor lesz?” „Már elmúlt.” – Az idő múlásának megfigyelése. Régi korok meséiből, tárgyaiból segítséggel következtetések levonása. Filmekből látott jövőmotívumok feldolgozása tanári segítséggel. A valóság és a mese elemeinek szétválasztása, a sci-fit tartalmazó képek, történetek megismerése, a félelem legyőzése. Képek időrendbe állítása. A látottak megfogalmazása viszonyszavak és időfogalmak használatával. Hagyományos és digitális órákon az idő leolvasása. Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya. Próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb. Emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés. Korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs. Dátum (termékeken gyártási idő és szavatosság). Az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló észreveszi a természet szépségeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A táplálékklánc alapjainak megértése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Önállóan próbálni megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. – Gyűjteni, rendszerezni, megfogalmazni a témakörben. Osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. – Ismerni és gondozni a környezetében lévő növényeket. – Ismerni és felsorolni a már tanult jellemzőket. – Igekötős igéket használni. – Kérdéseit bővített mondatokkal feltenni. – Gondolatait érthető mondatokkal kifejezni. – Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, nevezze meg, ismerje fel azokat könyvekből, filmen.	*Ismeretek* Az élő környezet. *Növények* – A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). – A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. – A fa részeinek bemutatása, lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. – Gabonafélék megismertetése, felhasználása. – Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása. – Földünkön élő változatos növényvilág. *Állatok* – Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. – Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely szerint. – Más földrészek állatai. – Mesék, dalok, versek az állatokról. *Tevékenységek* Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Erdei sétán a tanuló megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlítás, különbségek megállapítása. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. A fagyasztást, hűtést és tartósítást képekről vagy üzemlátogatás során	*Ének-zene:* növényekkel, állatokkal kapcsolatos dalok, zeneművek. *Ábrázolás-alakítás:* növény- és állatábrázolások különböző technikákkal.

	megfigyeli. Filmről, képről az élelmiszerek gyártási és felhasználási módjait is megismeri. Távoli földrészek növényvilága, képek, filmek megtekintése a témában. Megtanulja élőhelyeiket, táplálkozási szokásaikat (világatlaszban az állatok élőhelyei, életviszonyai, táplálékl ánc).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A tanuló alkalmazkodik a társadalmi, közösségi környezet elvárásaihoz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. – Ismerni a pénz fontosságát a vásárlás során. – A tanultakat készség szintjén, a gyakorlatban alkalmazni. – Saját véleményt kialakítani a foglalkozásokról (jó, rossz, nehéz, könnyű). – Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást megfogalmazni. – Megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. – Ismerni édesanyja nevét – Kérdésre kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait.	*Ismeretek* *Üzletek, vásárlás* – Piacok, üzletközpontok, közértek, kiskereskedések hasonlósága, különbözősége. – Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. – Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. – Megfelel-e az áru minősége? (Csere). – A pénz értéke. *Foglalkozások* – Szolgáltatások egymáshoz rendelése, irányítással. – További iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Személyes adatok. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. – Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. *Tevékenységek*	*Életvitel és gyakorlat:* egyszerű háztartási munkák. Vásárlás, fogyasztóvédelem. *Társadalmi ismeretek:* felkészülés a felnőtt létre: pályaválasztás, foglalkozások.

	Üzletek, áruféleségek rendszerezése, csoportosítása, minőségi kifogás megfogalmazása. Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre. Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés. A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése. Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkájának, eszközeiknek megfigyelése: orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó, buszvezető, cukrász. A költekezés megelőzése, felesleges – szükséges mérlegelése. Szervezett formában látogatja meg a különböző szakmák képviselőit, megfigyeli munkájukat és eszközeiket, kipróbálja, megtapasztalja a mozdulatokat. Kér, kérdez, megnevezi a látottakat. Képeken egyezteti, és főfogalom alá rendezi a megismert fogalmakat, tárgyakat. Név, születési hely, idő automatizált megtanulása. Édesanyja nevének megtanulása. Édesanyja külső tulajdonságait segítséggel megfigyeli, megnevezi. (Születésnap, névnap számontartása, felköszöntés). Érzelmeit kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Ünnepek**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Mások ünnepét elfogadni, tiszteletben tartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. – Önálló feladattal készülni az ünnepre. – Himnusz hallgatása alatt vigyázban állni. – Verseket, dalokat örömmel bemutatni az iskolában és otthon. – Örülni társai sikereinek. – Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. – Egyre biztosabban eligazodni a különböző ünnepségek időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. – Az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmait gazdagítani. – Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele.	*Ismeretek* – Az ünnepek eredete, történetének ismertetése. – Társak jeles ünnepeinek számontartása. – Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. – Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. *Tevékenységek* Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítséggel. Figyelmesen hallgatja a történeteket. Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban. Verseket, dalokat tanul és előad, csoportban, vagy önállóan. Versenyekre, vetélkedőkre készül. Nemzeti nagyjaink és az eseményekhez kapcsolódó történeteket ismer meg. Az ünnepek megnevezését és eredetét sokféle helyről, helyzetből hallgatja, nézi. Felköszöntés, gratuláció. Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek). Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében. Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat. Olvasmányok az ünnepekkel kapcsolatban. Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.	*Ének-zene:* ünnepi műsor. *Ábrázolás-alakítás:* ajándék, dekoráció az ünnepre. *Életvitel és gyakorlat:* anyagok alakítása: ajándék készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Nemzet,* család, *hazaszeretet,* ünnepélyes, Himnusz, csend, felvonulás, király, *megváltó,* ünnepélyesség, *ajándék,* költő, *költemény*, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep, *egyház, társadalom,* nemzet, történet, király, papság, kép, *jelkép,* korona, szent, *vallások, templom,* szeretet, gyűlölet, hangulat.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – kiejtését tudatosan javítani, hangerejét, beszédritmusát tudatosan irányítani. – bővítménnyel mondatot alkotni. – kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni. – felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra. – a hangulati elemeket megjeleníteni beszédében. – felismerni és megfogalmazni tulajdonságokat. – felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit.

	– egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben. – észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít. Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri. A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja. A tanuló képes – segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – az elmúlással kapcsolatos történéseket megérteni. – mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni. – főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján. – együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában. – aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben. – legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím). – a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a közösségi helyzetekben az alkalomhoz illő viselkedés gyakorlásával, tudatosításával, a jó – rossz, pozitív – negatív példák megnevezésével, szituációs játékokon, meséken keresztül, a viselkedés megítélésében az igazságosság és mértékletesség gyakorlásával, és az adott szituációnak megfelelő viselkedési szabályok alkalmazásával és megnevezésével segíti.

Megalapozza a nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését a közösség hagyományainak megismertetésével, jeles képviselőinek megnevezésével és azok tiszteletére neveléssel. Elősegíti népi hagyományok, szokások, a hozzájuk kötődő tevékenységek gyakorlását, a nemzeti ünnepek, jelképek megismerését, megnevezését, jelentőségük felismerését, a magyar nemzeti kultúra megkülönböztetését más népek kultúrájától és szokásaitól.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést segíti az önállóság és önérvényesítés igényének kialakítása, a társas érintkezés alapvető szabályainak megismerése (szituációs játékokon keresztül), a különböző lehetőségek közül, a tanuló igényének megfelelő választás gyakorlása, a megalapozott döntésekre nevelés, a segítség megfelelő stílusú kérésének és elfogadásának megválasztása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul az önkifejezés erősítésével, különböző kommunikációs technikákkal az igények kifejezésében (véleményalkotás tanulása), az érzelmeken uralkodás lehetőségének és képességének megismertetésével, a szociális kapcsolatok megfelelő formáinak gyakorlásával, a közösség értékeinek megismerésével, elfogadásával.

A családi életre nevelést a társas kapcsolatok kialakítása, kezdeményezése, szituációs játékokkal a családban betöltött szerepek gyakorlása, a családi ünnepek és események, jelentős évfordulók, rokoni kapcsolatok megismerése, megnevezése, ünnepi készülődések tervezése, a meghívások, köszöntők, gratulációk gyakorlása támogatja.

A tantárgy tanítása a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges életmód (táplálkozás, sport, személyes higiéné) alapvető szabályainak/jellemzőinek megismertetése ismeretterjesztő

médiumok (könyvek, cd-k) segítségével, az ismeretek megnevezésével a testi és lelki egészség, helyes és helytelen szokások köréből és a test és lélek érzéseinek adekvát kifejezésekkel és fogalmakkal történő megfogalmazásával vesz részt.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kompetenciaterület fejlesztését szituációs játékokon keresztül a segítségnyújtás szükségességének és módjainak felismertetése és gyakoroltatása, a közösség tagjainak kommunikációs jelzéseire figyelés, megfelelő formájú kapcsolattartás és a közösségi munkában feladatok vállalása erősíti.

A fenntarthatóság és környezettudatosság céljait a környezetet megóvó magatartásra és tevékenységre neveléssel, a környezetvédő tevékenységek felismerésével, megnevezésével (pl.: szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság) segít elérni.

A pályaorientáció alakítása a munka világának megismerésével – saját életlehetőségek, pályaelképzelés reális felmérésével és a társadalmi munkamegosztás területeinek és fogalmainak, valamint a szakmák tevékenységeinek rendszerezésével valósul meg.

A gazdasági és pénzügyi nevelést a tantárgy a pénz – munka összefüggéseinek megismertetésével, a családi élet, munkahely, foglalkozások témaköréből vett kommunikációs témák feldolgozásával segíti.

A tantárgy segíti az infokommunikációs eszközök megismerését, rendeltetésszerű használatát, az érdekes műsorok, programok céltudatos válogatását, a nyilvános és bizalmas információk megosztása közötti különbség felismerését. Óv a túlzott információadástól, és segíti a megszerzett ismeretek hitelességével és elfogadásával kapcsolatos kétségek felismertetését a médiatudatosságra nevelés területén.

A tantárgy támogatja a tanulás tanítását az egyénre szabott értékelési és motivációs módszerek alkalmazásával történő ösztönzéssel, és az ismeretek (tananyag) iránti érdeklődés felkeltésével, elsajátításával. Fejleszti a környezettel való kommunikációs kapcsolatban a folyamatos érdeklődést, az önellenőrzés és javítás iránti igényt.

Az anyanyelvi kommunikáció a tanuló képességeihez és lehetőségeihez mérten fejlődik az önkifejezés minél gördülékenyebb, pontosabb megjelenítésével, a társak kommunikációs jelzéseinek figyelésével és megértésével, a kommunikációs jelzések egyre pontosabb, érthetőbb, tisztább, lehetőség szerint beszéddel kísért megjelenítésével, valamint a nonverbális jelek, gesztusok, képek, piktogramok értelmezésével és használatával.

A természettudományos és technikai kompetenciát a testi, érzékszervi élmények, érzések megfogalmazására való képesség, a társakra és jelzéseikre figyelés, a környezet veszélyeinek felismerése és azok megfogalmazása fejleszti.

A digitális kompetencia fejlesztését az IKT-eszközök közötti eligazodás, felhasználásuk módjának megértése és gyakorlása, a szabadidő hasznos és szórakoztató eltöltésének módszerei, a választás szempontjainak megismerése, gyakorlása segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tantárgy keretében megvalósul a közösség tagjaival történő együttműködés és kooperációs készség gyakorlása, a szociális beilleszkedéshez szükséges készségek, képességek fejlesztése, felkészítés a szakiskolai közösségbe történő beilleszkedésre, a felnőtt lét szerepeire és a konfliktushelyzetek megoldásához szükséges technikák elsajátítására és gyakorlására.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlődését segíti a célok kitűzése, megfogalmazása, a lehetőségekhez képest önálló tevékenységek igényének felismerése, a kitűzött célok elérése érdekében lényeges kapcsolatfelvétel gyakorlása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület megerősödik a versek, mesék mozdulatokkal kísérésével, életszerű szituációk eljátszásával, a tiszta, választékos beszédre törekvéssel.

A hatékony, önálló tanulás fejlesztése az önálló kérdezés, felvilágosítás-kérés gyakorlásával, valamint a közös munkában történő együttműködéssel, a feladattartás és kitartás gyakorlásával valósul meg.

Folyamatos: *Testünk és személyes teendőink*
Tájékozódás térben
Tájékozódás időben

Élőlények
Ünnepek

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv**	**Órakeret 42+18 óra**
Előzetes tudás	A tanuló megnevezései egyre pontosabbak, szókincsét aktivizálja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Hangerőt szabályozni, suttogni, súgni. – Szókincs bővítése és pontosítása. – Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben. – Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése. – Analóg mondatokat alkotni. – Önmagát és környezetét reálisan értékelni. – Törekvés érthető, összefüggő beszédre.	*Ismeretek* – Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása. – A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés. *Hangtan:* – Hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok). – Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-hosszú. *Szótan:* – Főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok). – Egyes szám, többes szám. Személyes névmások, személyragok. *Mondattan:* – Kijelentő mondat, kérdő mondatok. – Bővített és összetett mondatok. *Tevékenységek* Artikulációs gyakorlatok. Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata. Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése. Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint. Az ábécé ismerete, nevek névsorba rendezése. Tulajdonnevek (emberek neve,	*Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Olvasás-írás:* betűtanítás, ábécébe rendezés.

	városok neve stb.) gyűjtése, helyesírása. Cselekvések megnevezése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása. Két tárgy, személy összehasonlítása. Három tárgy vagy személy összehasonlítása. Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Kijelentő mondatok átalakítása kérdővé, válasz a kérdésre. Élőben és magnetofonról hallgatott beszédmódok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hanghordozás, kiabálás, suttogás, súgás. Nyelvtani megnevezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Helyes viselkedésmódok ismerete és betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Törekvés a kulturált, ápolt megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. – Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – Megítélni a látott helyzetek motivációját. – A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. – Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	*Ismeretek* Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése. – Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) – Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) – Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. – Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). – Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben.	*Életvitel és gyakorlat:* vásárlás, közlekedés, vendégség. *Társadalmi ismeretek:* felkészülés a felnőtt életre: jó és rossz elkülönítése.

	– Gesztikulálás. – Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). – Érintés: az érintés árnyalatai (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.). – Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. – Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. – Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. – Kézfogás. Puszi. – Bemutatkozás – bemutatás. – Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). – Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdezés. – Vendégségben. – Vendéghívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. – Ajándék átadás és átvétel. – Ajándék kiválasztásának szempontjai. – Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. *Tevékenységek* Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben. A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása. Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása. A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő felek közötti viszony megbeszélése.	

	Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszéddal).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A helyes – helytelen elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tárgyalt eseteket megérteni. – A tanuló erkölcsi érzéke helyesen működjön. – Észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást. – Személyes véleményt alkotni. – Őszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. – Gondjait megosztani. – Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát választani.	*Ismeretek* Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása. – Boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?). – Az utcán leszólítja valaki (hogyan reagáljon?). – Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják (mit tegyen?). – Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. – Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen. – Ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság. – Hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (Önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola.) – Személyes adatok és iratok kezelésének módja. – Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet?	*Életvitel és gyakorlat:* vásárlás, közlekedés, vendéglátás, orvosi vizsgálat. *Társadalmi ismeretek:* állampolgári ismeretek, hivatalos dokumentumok használata.

	– Segítségkérés – személyi segítő. *Tevékenységek* Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása. (Ismert sorozatokból részletek, a Kockásfülű nyúl című rajzfilm epizódjai, Frakk-filmek, Magyar népmesék). Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irigység, füllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Társas kapcsolatok**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló szerepjátékokban jellemző tulajdonságokat megjelenít.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. – Törekedni a nyílt, őszinte kommunikációra. – Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai).	*Ismeretek* Kapcsolatok az osztályközösségben: – Barát – haragos. – Felnőtt – tanuló. – Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). Kapcsolatok az intézmény helyszíneivel: – Tanárok, irodai dolgozók (ebédbefizetés, könyvtárhasználat, üzenet átadása). – Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése,	*Társadalmi ismeretek:* önismeret, társas kapcsolatok. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok értelmezése. *Környezetismeret:* az emberi test; egészségvédelem.

	üzenet átadása, együtt dolgozás). A nemek közötti kapcsolat: – A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. Nonverbális kommunikáció és illemszabályok: – Arcmimika differenciált észlelése. – Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézjellel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. – Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Reakció. – Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). – Különböző társasági körök. – Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. – A telefonálás illemszabályai. – Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). – Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözék (sporthoz, ünnepre stb.). *Tevékenységek* A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint. Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Arckifejezés, testtartás elemzése fotók, illetve videófelvételek alapján. Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése. Telefonálás gyakorlása	

	mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolt, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Médiaismeret**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Helyes, helytelen elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek– tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. – Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kísérni. – Helyesen viselkedni a könyvtárban. – A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. – Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! – Baleset- és rongálásmentesen használni az eszközöket a megszabott keretek között. – Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során. – Törekedni az önkorlátozásra.	*Ismeretek* – Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. – Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). – Elektronikus hordozók (számítógép, tv, videó, DVD, CD, játékok) használata (lejátszás, be-, kikapcsolás, működtetés). – Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái. – Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása. – Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. – Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). – A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). – Véleményalkotás, vitakészség alakítása.	*Információs eszközök használata:* DVD, CD lejátszása, célzott internethasználat. *Olvasás-írás*: értő olvasás. *Társadalomismeret:* tanulmányi séta, intézménylátogatások.

	Tevékenység Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek, családi hírek. Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése, sportgyőzelem, időjárás-jelentés stb.). Cím, író szerinti keresés – az ábécérend szerinti tájékozódás. Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorújságból a kívánt program kiválasztása, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, kritika megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra). – helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni. – megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást, helyes erkölcsi érzéke kialakult. – a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani. – elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – önmaga és mások viselkedését igazságosan megítélni. – önmagát és környezetét reálisan értékelni. – hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit. – a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni. – őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel. – az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására, kerülni a feltűnő, oda nem illő viselkedést.

	A testbeszéd információközlő értékét ismeri, képes válaszreakciókra, érzelmein uralkodik. A tanuló képes – az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben. – megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. – a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni. – kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát. – megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.

Folyamatos: *Testünk és személyes teendőink*
Tájékozódás térben
Tájékozódás időben
Élőlények
Ünnepek

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv**	**Órakeret 42+18 óra**
Előzetes tudás	A tanuló megnevezései egyre pontosabbak, szókincsét aktivizálja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Hangerőt szabályozni, suttogni, súgni. – Szókincs bővítése és pontosítása. – Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben. – Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése. – Analóg mondatokat alkotni. – Önmagát és környezetét reálisan értékelni. – Törekvés érthető, összefüggő beszédre.	*Ismeretek* – Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása. – A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés. *Hangtan:* – Magánhangzók, mássalhangzók csoportosítása *Szótan:* – Határozószó (viszonyszavak). – Melléknevek fokozása. Alap- és középfok. Három változó jellemzése, a felsőfok gyakorlása. *Igeragozás:* – Igeidők: jelen-, múlt- és jövő idő. A „fog” ige használata. *Mondattan:* – Állító és tagadó mondatok.	*Ének-zene:* ritmus- és hallásfejlesztés. *Olvasás-írás:* betűtanítás, ábécébe rendezés.

	– A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezésmódjuk. *Tevékenységek* Artikulációs gyakorlatok. Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata. Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése. Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint. Az ábécé ismerete, nevek névsorba rendezése. Tulajdonnevek helyesírása. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek felismerése. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése. Élőben és magnetofonról hallgatott beszédmódok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hanghordozás, kiabálás, suttogás, súgás. Nyelvtani megnevezések. Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Helyes viselkedésmódok ismerete és betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Törekvés a kulturált, ápolt megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. – Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – Megítélni a látott helyzetek motivációját.	*Ismeretek* Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése. – Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett	*Életvitel és gyakorlat:* vásárlás, közlekedés, vendégség. *Társadalmi ismeretek:*

– A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. – Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	kéz, vállrángatás) – Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) – Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. – Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). – Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. – Gesztikulálás. – Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). – Érintés: az érintés árnyalatai (kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.). – Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. – Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. – Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. – Kézfogás. Puszi. – Bemutatkozás – bemutatás. – Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). – Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdezés. – Vendégségben. – Vendéghívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. – Ajándék átadás és átvétel. – Ajándék kiválasztásának szempontjai. – Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. – Felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás. *Tevékenységek*	felkészülés a felnőtt életre: jó és rossz elkülönítése.

	Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben. A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása. Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása. A már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása. A köszönés módja és a köszönő felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszéddal).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A helyes – helytelen elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tárgyalt eseteket megérteni. – A tanuló erkölcsi érzéke helyesen működjön. – Észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást. – Személyes véleményt alkotni. – Őszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. – Gondjait megosztani. – Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát választani.	*Ismeretek* Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása. – Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. – Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen. – Magán- és hivatalos jelleg elkülönítése.	*Életvitel és gyakorlat:* vásárlás, közlekedés, vendéglátás, orvosi vizsgálat. *Társadalmi ismeretek:* állampolgári ismeretek, hivatalos dokumentumok használata.

	– Személyes adatok és iratok kezelésének módja. – Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet? – Segítségkérés – személyi segítő. *Tevékenységek* Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása. Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Irigység, füllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Társas kapcsolatok**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A tanuló szerepjátékokban jellemző tulajdonságokat megjelenít.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. – Törekedni a nyílt, őszinte kommunikációra. – Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai).	*Ismeretek* – Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). A nemek közötti kapcsolat: – A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. – Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem. Nonverbális kommunikáció és illemszabályok: – Lelkiállapot kitalálása arckifejezésből, az esetleges okok feltárása.	*Társadalmi ismeretek:* önismeret, társas kapcsolatok. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok értelmezése. *Környezetismeret:* az emberi test; egészségvédelem.

	– Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). – A telefonálás illemszabályai. – Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). – Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözék (sporthoz, ünnepre stb.). *Tevékenységek* A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése. Elfogadható és nem megengedhető tényezők elemzése egy kapcsolatban. Telefonálás gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolt, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Médiaismeret**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Helyes, helytelen elkülönítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek– tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. – Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kísérni. – Helyesen viselkedni a könyvtárban. – A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. – Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! – Baleset- és rongálásmentesen használni az eszközöket a megszabott keretek között. – Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során. – Törekedni az önkorlátozásra.	*Ismeretek* – Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. – A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). – Véleményalkotás, vitakészség alakítása. *Tevékenység* Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Cím, író szerinti keresés – az ábécérend szerinti tájékozódás. A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak rövid összefoglalása (pl. hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, miért érdekes az adott információ?). Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorújságból a kívánt program kiválasztása, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, kritika megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).	*Információs eszközök használata:* DVD, CD lejátszása, célzott internethasználat. *Olvasás-írás*: értő olvasás. *Társadalomismeret:* tanulmányi séta, intézménylátogatások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra). – mondatbővítményeket és múlt időt használni, kifejezni magát bővített mondatokkal, mellékneveket, határozószókat, igekötőket használni spontán

	beszédében. – helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni. – megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást, helyes erkölcsi érzéke kialakult. – a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani. – elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – önmaga és mások viselkedését igazságosan megítélni. – önmagát és környezetét reálisan értékelni. – önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni. – személyes véleményalkotásra. – hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit. – a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni. – őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel. – az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására, kerülni a feltűnő, oda nem illő viselkedést. A testbeszéd információközlő értékét ismeri, képes válaszreakciókra, érzelmein uralkodik. A tanuló képes – az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben. – megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényeget megérteni. – az önkorlátozásra a szórakoztató elektronikai eszközök használatakor, és az életkori kötöttségeket figyelembe venni műsorválasztás során. – a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni. – kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát. – megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.

OLVASÁS – ÍRÁS
1–8. évfolyam

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igénnyé az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényévé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidő-eltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Hivatalos iratok, űrlapok kitöltése során ismerje fel, segítséggel vagy önállóan alkalmazza személyes adatait, és védje azokat az illetéktelen használóktól.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismertetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
1.	2	72
2.	2	72
3.	3	108
4.	3	108
5.	4	144
6.	4	144
7.	3	108
8.	3	108

1–2. évfolyam

Az első két évfolyamon az olvasás-írás képességének előkészítése folyik. Minden tevékenység arra irányul, hogy a tanulók érdeklődését felkeltse az írásos információ megszerzésére, megalapozódjanak az olvasás és írás elsajátításához nélkülözhetetlen képességek.

Ehhez a gondolkodási, érzékelési és észlelési funkciók közül elsősorban a figyelemre, az emlékezetre, a szem-kéz koordinációra, a finommanipulációra van szükség.

Az erkölcsi nevelés területét megalapozza az egyszerű szabályok betartása, a feladatok elvégzésének és a csoportos fejlesztési helyzetnek megfelelő viselkedés, segítőkész magatartás a társakkal, egyszerű utasítások megértése és végrehajtása, a szabályok megismerése, a rendezett környezetre, a tanszerek, eszközök megóvására való igény kialakítása.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a megfelelő pozitív hozzáállás kialakításával, a türelem magalapozásával, a feladatok végrehajtásával, a társak próbálkozásainak kivárásával és az alkalmazkodóképességgel.

A tanulás tanítását segíti az írásos, képes információk megszerzése iránti igény kialakulása és a tanulás iránti érdeklődés.

A tantárgy az anyanyelvi kommunikáció területét a képek, tárgyak megnevezésével, azonosításával, az alapvető téri relációkban a formák, alakzatok érzékszervekkel történő azonosításával, megnevezésével, az írás megtanulását a tájékozódás segítésével, megfelelő grafomotoros képességek, megfelelő íróeszköz-használat kialakításával és fejlesztésével, a megfelelő nyomaték alkalmazásával és a papírhatárok betartásával támogatja.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését elősegíti az alapvető viselkedési normák betartása, a koncentrált figyelemhez szükséges tantermi légkör megalapozása, a csoportba való beilleszkedés és a feladathelyzet elfogadása.

A hatékony, önálló tanulás fejlesztése megvalósul a helyes és pontos feladatvégzés iránti igény kialakításával, a munkavégzés pontosságára törekvéssel, a feladattudat és a kitartás megalapozásával.

Órakeret:

Témák	**1.**	**2.**
Beszédfejlesztés	10	10
Térorientációs gyakorlatok	10	10
Finommozgások fejlesztése	15	10
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	10	10
Emlékezet, gondolkodás és figyelemfejlesztés	10+7	10+7
Íráselemek tanítása	10	15

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Szemkontaktus felvétele, tartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani. – Utánzókészséget kialakítani. – Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni. – Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. – Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során. – Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve. – Kétütemű gyakorlat végzése utánzással. – Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel.	*Ismeretek* – Beszédtechnika fejlesztése. – Hallásfigyelem-fejlesztés. – Ritmusfejlesztés. – Szókincsbővítés. – Kommunikációs készségfejlesztés. *Tevékenységek* Légzéstechnika fejlesztése. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása. Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok	*Ének-zene:* ritmizálás. *Kommunikáció*: logopédiai gyakorlatok. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

– Környezet tárgyait megismerni. – Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. – 2-3 hangból álló ritmus letapsolása utánzással. – Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel.	felismerése, differenciálása. Környezet tárgyainak megnevezése játékos utasítások végrehajtása. Versek, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Irányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése. Új szavak ismétlése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkan, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Nagymozgások összerendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	
Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Ismerkedés a relációs fogalmakkal. Főbb testrészek – A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	*Ismeretek* – Téri relációk játékos szituációban. – Irányok (előre, hátra). – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). *Tevékenységek* Tárgyak helyének meghatározása. Térirányok: előre, hátra. Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.	*Játékra nevelés:* didaktikai játékok. *Kommunikáció:* térbeli tájékozódás, viszonyítás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elöl, hátul, Ki? Mi?	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Fogáserősség és –gyengeség tudatos irányítása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása. – Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkal. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után.	*Ismeretek* – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Mozdulatok utánzása. *Tevékenységek* Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	*Játékra nevelés:* gyakorló játék, kéz és ujj-játékok. *Ábrázolás-alakítás:* papírtépés, sodrás, gyurmázás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ujjak, *egyenes, behajlított ujj*. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, egyenes, álló-, fekvő egyenes, dolgozik, játszik.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű mozdulatok kitartó ismétlése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. – Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. – Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. – Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. – Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását, próbálkozások során a sikertelenséget elviselni.	*Ismeretek* – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés. – Határok betartása. – Pontok összekötése. – Szemtorna. – Formák összehasonlítása. – Gombolás. *Tevékenységek* Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése. Baba- és saját ruha gombolása segítséggel. Nagy gyöngy fűzése.	*Önkiszolgálás:* gombolás, fűzés. *Játékra nevelés.:* konstrukciós játék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Gurítás-dobás, cél. A helyváltoztatás szinonimái.* Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés**	**Órakeret 10+7 óra**
Előzetes tudás	Rövid verbális emlékezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Rövid szavakat utánamondani, ismételni, – Változásokat észlelni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. – Versek, mondókák elmondása (együttmondással).	*Ismeretek* – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. – Képolvasás.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok. *Kommunikáció:* versek, mondókák közös és egyéni elmondása.

	Tevékenységek Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ugyanaz, *még egyszer,* ugyanolyan, *hasonló.* Miért? kérdés, válasz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Kétujjas fogás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Alapformákat egyeztetni, – Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni. – Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni.	*Ismeretek* – Formák egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Helyes testtartás, ceruzafogás. – Könyv, füzet használata. *Tevékenységek* Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, Vonal rajzolása le, fel. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás. *Ábrázolás-alakítás:* homoktáblán, gríztáblán rajzolgatás ujjal, bottal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyszerű formák: rövid, hosszú, le, fel.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Képes az irányokat (fentről le) utánzással alkalmazni. Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát.

2. osztály

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Szemkontaktus felvétele, tartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani. – Utánzókészséget kialakítani. – Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni. – Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. – Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során. – Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve.	*Ismeretek* – Beszédtechnika fejlesztése. – Hallásfigyelem-fejlesztés. – Ritmusfejlesztés. – Szókincsbővítés. – Kommunikációs készségfejlesztés. *Tevékenységek* Légzéstechnika fejlesztése. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása. Ajak- és nyelvgyakorlatok.	*Ének-zene:* ritmizálás. *Kommunikáció*: logopédiai gyakorlatok. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

– Kétütemű gyakorlat végzése utánzással. – Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel. – Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni. – Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. – A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani. – 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással. – Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel.	Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása. Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása. Versek, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Irányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése, szótagolás. Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkan, hangosan. A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. *(Rokon, barát, idegen.)* Munka, játék. *Kedélyállapot* kifejezésére szolgáló szavak. *Térirány*-meghatározások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Nagymozgások összerendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. – Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. – A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. – Testséma kialakítása. – A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével.	*Ismeretek* – Téri relációk játékos szituációban felismerése, létrehozása. – Relációs fogalmak. – Irányok. – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). – Irányjelző nyilak ismerete és használata. – Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap). *Tevékenységek* Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása.	*Játékra nevelés:* didaktikai játékok. *Kommunikáció:* térbeli tájékozódás, viszonyítás.

	Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése könyvben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*középen, oda, vissza,* alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le. *Irányhatározók:* (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, *középső, szemben, háttal.* Könnyen érzékelhető *ellentétpárok:* hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő. Ki? Mi? *Kérdőszó. Tárgy, személy.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Fogáserősség és –gyengeség tudatos irányítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása. – Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkal. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. – Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés	*Ismeretek* – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Eszközök, szerszámok fogása. – Mozdulatok utánzása. *Tevékenységek* Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik	*Játékra nevelés:* gyakorló játék, kéz és ujj-játékok. *Ábrázolás-alakítás:* papírtépés, sodrás, gyurmázás.

után.	ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ujjak, *egyenes, behajlított ujj*. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, *görbe*, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, *érdes*, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű mozdulatok kitartó ismétlése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. – Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. – Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. – Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. – Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását, próbálkozások során a sikertelenséget elviselni.	*Ismeretek* – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés. – Határok betartása. – Pontok összekötése. – Szemtorna. – Formák összehasonlítása. – Gombolás. *Tevékenységek* Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel.	*Önkiszolgálás:* gombolás, fűzés. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék.

	Mozaikkirakás, nyomdázás meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása segítséggel. Nagy gyöngy fűzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Gurítás-dobás, cél. A helyváltoztatás szinonimái.* Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés**	**Órakeret 10+7 óra**
Előzetes tudás	Rövid verbális emlékezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. – Változásokat észlelni, jelezni. – Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. – Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). – Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni. – Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani.	*Ismeretek* – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Összefüggések felismerése. – Csoportosítás. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. – Képolvasás. *Tevékenységek* Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?” Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok. *Kommunikáció:* versek, mondókák közös és egyéni elmondása.

	Színek szerinti válogatás. Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása. Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása. Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k. Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ugyanaz, *még egyszer,* ugyanolyan, *hasonló (részben ugyanolyan),* Miért? kérdés, válasz. Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Kétujjas fogás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni, felismerni a környezet tárgyain. – Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. – Az instrukciókat pontosan követni. – Tudatosan alkalmazni egyenes és görbe vonalakat. – Az íráshoz szükséges körülményeket megszokni. – A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra.	*Ismeretek* – Formák differenciálása, egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Irányok követése. – Irányított vonal húzása, átírás. – Helyes testtartás, ceruzafogás. – Határok betartása. – Könyv, füzet használata. *Tevékenységek* Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján. Egyenes és görbe vonal követése. Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával. Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás. *Ábrázolás-alakítás:* homoktáblán, gríztáblán rajzolgatás ujjal, bottal.

	Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra. Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra. A folyamatos munka idejének fokozatos növelése. Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyszerű formák: rövid, hosszú, le, fel kerek, *szögletes, széles, keskeny*, rövid, hosszú, egyenes, *görbe,* kör- és *csigavonal.* Összehasonlítás: ugyanolyan, *ugyanúgy*, *ugyanarra*, *ugyanoda*. Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal,… Kösd össze! *Kerüld ki*!	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során. Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját. Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni. Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat. Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni. Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése). Részt vesz irányított csoportos tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani. Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani. Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket. Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza megfelelő nyomatékát.

3–4. évfolyam

Az alsó tagozat végéig az írás és olvasás elemeinek elsajátítása, a betűk megismerése történik, minden esetben a már megismert betűk folyamatos ismétlésével, gyakorlásával.

Az olvasás-írás tantárgy betűismertetése elsősorban a tő/kiinduló-írásos betűtípus megismertetését célozza meg, ezzel párhuzamosan megtörténhet a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.

Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel, a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó íróeszközzel.

Az erkölcsi nevelés területén a tantárgy fontos szerepet játszik az alapvető viselkedési szabályok betartásának megalapozásával, a türelmes feladatvégzés és a társakra való odafigyelés kialakításával, a tanszerek és eszközök rendezettségére neveléssel és az írásbeli munka minőségének fejlesztésével.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését az alapvető téri relációkban való eligazodás fejlesztése, a népi mondókák és rövid versek megismerése segíti.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén fontos az iskolai házirend szabályainak megismerése, törekvés a szabályok minél önállóbb betartására.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése a minél jobb teljesítmény elérésére törekvéssel, az önellenőrzés iránti igény kialakításával, feladathelyzetekben a társakkal való együttműködés fejlesztésével, egymás munkájának tiszteletben tartásával, és a türelmes várakozásra neveléssel valósul meg.

A tantárgy a tanulás tanítását a tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, az egyénre szabott feladatok megoldására törekvéssel segíti.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztésében, az írásos kommunikáció megértése iránti igény kialakításával, a beszéd vagy más kommunikációs forma árnyaltabbá, tudatosabbá tételével, a magyar nyelv hangjai és a tanult betűformák egyeztetésével, szavakban a tanult hangok felismerésével és a képek, tárgyak, szóképek egyeztetésével.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti a közös szabályjátékokban való motivált részvétel, és feladatvégzésekben a saját és mások teljesítményének értékelésében való aktív részvételre nevelés.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia megalapozását segíti a környezet iránti érdeklődés fenntartásával, a közös játékokban történő aktív kezdeményezéssel és feladatvállalással az írott vagy képes információk megismerésében, és az aktív részvétellel az önellenőrzésben, értékelésben.

Órakeret:

Témák	**3.**	**4.**
Beszédfejlesztés	8	8
Térorientációs gyakorlatok	8	8
Finommozgás fejlesztés	7	7
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	10+11	10
Íráselemek tanítása	19	15
Betűtanítás	15	19
Olvasás	15	15+11
Írás	15	15

Folyamatos: Emlékezet, gondolkodás és figyelemfejlesztés

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Hangzódifferenciálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Hangszintézis képességének kialakítása.	

céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Törekedni az érthető beszédre. – Kezdőhang alapján szavakat keresni kép segítségével. – Szókincset bővíteni. Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. – A kimondott és leírt szó közötti kapcsolat. – A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel.	*Ismeretek* – Beszédtechnika fejlesztése. – Hang kiemelése. – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Hangok meghallása szó elején, közben, végén. – Ritmusfejlesztés. *Tevékenység* Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, szavak ritmusos tapsolása. Versek, mondókák, dalszövegek értelmezése segítséggel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás. Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása. Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése. Képes újság nézegetése.	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok, szókincsbővítés. *Ének-zene:* ritmusgyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.* Magánhangzó, *mássalhangzó.* Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. *Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Egyszerűbb soralkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. – A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával.	*Ismeretek* – Lateralitás gyakorlása. – Soralkotások. – Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás segítséggel tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon.	*Játékra nevelés:* szabályjáték, társasjáték. *Számolás-mérés:* tájékozódás, térbeli viszonyok, összefüggések

– A téri relációk kifejezéseit megérteni. – A hibás helymeghatározást segítséggel javítani. Bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a felső, alsó sorokat, oszlopokat. –	– Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Szógyűjtés „milyen a…?” kérdésre. *Tevékenységek* Bal-jobb megállapítása, jelölése. Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása. Alsó, felső sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.	felismerése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros testrészek. Alsó, felső, *jobb és bal oldali* szomszédok. *Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.* Sor eleje, vége. Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Kézdominancia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. – Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal. – Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása.	*Ismeretek* – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban. – Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. *Tevékenységek* Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra.	*Ábrázolás-alakítás:* formázások különböző anyagokból, gyurmázás, daratábla, homok. Eltérő vastagságú íróeszközökkel festés, rajzolás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás…). Fokozás (még feljebb, legszélén…). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése**	**Órakeret 10+11 óra**
Előzetes tudás	Egy pontra fixálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgó figura követése szemmel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni. – Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása. – Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. – Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. – Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani.	*Ismeretek* – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése segítséggel. *Tevékenységek* Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban segítséggel. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése segítséggel.	*Mozgásnevelés:* labdás gyakorlatok. *Életvitel és gyakorlat:* cipőfűzés, szalagkötés. *Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Íráselemek tanítása**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Vizuális nyom észlelése és követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. – Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. – A helyes irányt követni, írás során lehetőség szerint a szó- és sorközöket betartani. – A vonalrendszert ismerni, íráselemek helyét segítséggel ismerni.	*Ismeretek* – Álló, fekvő egyenes. – Kör-,fecske-, kapu- és csészevonal. – Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. *Tevékenységek* Ritmikus sor 2-3 elemből. Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása. Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	*Ábrázolás-alakítás:* festés, rajzolás változatos eszközökkel. *Játékra nevelés:* didaktikus játékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Betűtanítás (a, i, o, ó, m, l, p)	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Vonalrendszer ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. – Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. – Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. – Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Kérdésre megadott szóval	*Ismeretek* – Hangkihallási gyakorlatok. – Magánhangzók felismerése ajakállásról. – Kezdőhang leválasztása. – Ismerkedés az új betűkkel. – Betű felismerése szövegben. – Hang-betű egyeztetés. – Szógyűjtés. – Szó-kép egyeztetés. – A mondat (analóg mondatalkotás). *Tevékenység* Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden.	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmizálás.

mondatot alkotni. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. – Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne.	Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben, ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Személyek, tárgyak meghatározása:* „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Olvasás**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Tanult hangok biztos felismerése, kihallása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rész – egész észlelése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szókártyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. – 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. – Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. – Versmondás értelmesen, hangsúlyozva.	*Ismeretek* – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal. – Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. – Szó kirakása. – Szó analizálása. – Tőmondatok olvasása. – Versek, mondókák tanulása. *Tevékenység* Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és	*Kommunikáció:* kifejező versmondás.

	kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása. Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szótag, szó, mondat. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákon. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Írás**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Betűformák észlelése nagymozgások és finommozgások segítségével.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – A betűket önállóan leírni, 2 betűs szót segítséggel írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni.	*Ismeretek* – Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása.Betűk írása sorközbe. – Kétbetűs szavak írása. – Betűk másolása és írása diktálásra. *Tevékenységek* Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás, alapmozgások.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Képes a tanult betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal végezni. Képes betűket, ábrákat másolni a tábláról. Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétbetűs szavakat gyűjteni.

Folyamatos: Emlékezet, gondolkodás és figyelemfejlesztés.

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Hangzódifferenciálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangszintézis képességének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására. – Kezdőhang alapján szavakat keresni kép differenciálni. – Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. – Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. – A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni. – A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel.	*Ismeretek* – Beszédtechnika fejlesztése. – Hang kiemelése. – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Hangok meghallása szó elején, közben, végén. – Ritmusfejlesztés. *Tevékenység* Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmusos tapsolása. Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel. Személyes élmények felidézése. Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás.	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok, szókincsbővítés. *Ének-zene:* ritmusgyakorlatok.

	Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása. Látott-hallott szavak analizálása, magánhangzók kiemelése. Képes újság nézegetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.* Magánhangzó, *mássalhangzó.* Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. *Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás*.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Egyszerűbb soralkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. – A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. – A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. – A hibás helymeghatározást javítani. – Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítséggel). – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. – Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése.	*Ismeretek* – Lateralitás gyakorlása. – Soralkotások. – Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. – Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. – Ismerkedés a tanterem alaprajzával. – Szógyűjtés „milyen a…?” kérdésre. *Tevékenységek* Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből.	*Játékra nevelés:* szabályjáték, társasjáték. *Számolás-mérés:* tájékozódás, térbeli viszonyok, összefüggések felismerése.

	Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros testrészek. Alsó, felső, *jobb és bal oldali* szomszédok. *Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.* Sor eleje, vége, közepe, *utolsó előtti.* Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Kézdominancia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. – Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal. – Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása.	*Ismeretek* – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban. – Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. *Tevékenységek* Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Eseménykép figurái a középponthoz, illetve egymáshoz viszonyítva. Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között. „Kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása. Színezés, határok betartása. Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra. Nyomaték tudatos változtatása.	*Ábrázolás-alakítás:* formázások különböző anyagokból, gyurmázás, daratábla, homok. Eltérő vastagságú íróeszközökkel festés, rajzolás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás…). Fokozás (még feljebb, legszélén…). Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Egy pontra fixálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgó figura követése szemmel.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni. – Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása. – Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. – Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. – Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani.	*Ismeretek* – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkotások. – Kép összeillesztése *Tevékenységek* Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel. Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése. Építés önállóan és minta után. Építőelemek pontos illesztése. Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban. Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.	*Mozgásnevelés:* labdás gyakorlatok. *Életvitel és gyakorlat:* cipőfűzés, szalagkötés. *Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Íráselemek tanítása	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Vizuális nyom észlelése és követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. – Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen	*Ismeretek* – Álló, fekvő egyenes. – Kör-, kapu- és csészevonal. – Hurok- és horogvonalak. – Íráselemek írása	*Ábrázolás-alakítás:* festés, rajzolás változatos eszközökkel. *Játékra nevelés:*

próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. – A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. – A vonalrendszert megbízhatóan ismerni, íráselemek helyét biztosan ismerni.	vonalrendszerbe, sorközbe. *Tevékenységek* Ritmikus sor3-4 elemből (l l – l l – l l). Betűelemek felismerése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. Nyitott és zárt forma differenciálása. Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése. Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása. Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	didaktikus játékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmai. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Betűtanítás (í, e, v, u, ú, t, á, s,)**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Vonalrendszer ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. – Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. – Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. – Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. – Saját nevét felismerni,	*Ismeretek* – Hangkihallási gyakorlatok. – Magánhangzók felismerése ajakállásról. – Kezdőhang leválasztása. – Ismerkedés az új betűkkel. – Betű felismerése szövegben. – Hang-betű egyeztetés. – Szógyűjtés. – Szó-kép egyeztetés. – A mondat (analóg mondatalkotás). *Tevékenység* Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok. Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden. Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása. Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben,	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmizálás.

ismerős hangot és betűt keresni benne.	ismert szavakban. Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel. Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon. Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Személyek, tárgyak meghatározása:* „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Olvasás**	**Órakeret 15+11 óra**
Előzetes tudás	Tanult hangok biztos felismerése, kihallása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rész – egész észlelése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szókártyákat tárgyakkal, tárgyképekkel. – 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. – Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. – Versmondás értelmesen, hangsúlyozva.	*Ismeretek* – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal. – Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. – Szó kirakása. – Szó analizálása. – Tőmondatok olvasása. – Versek, mondókák tanulása. – *Tevékenység* Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett	*Kommunikáció:* kifejező versmondás.

	betű alapján. Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása. Két szavas mondatok olvasása. Alanyok illetve állítmányok cseréje. Leírt versekben szavak keresése, jelölése. Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése. Hasonlóság, különbség konkrét példákon. Kérdőszavak, válaszok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Írás**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Betűformák észlelése nagymozgások és finommozgások segítségével.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – 2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítséggel írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni. – Szavakat kiegészíteni igekötővel. – Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. – Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás.	*Ismeretek* – Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása. – Írás diktálás után. – Betűk írása sorközbe. – Kétbetűs szavak írása. – Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra. *Tevékenységek* Betűalakítás padon, táblán, írólapon. Betű átírása és írása egyesével. Másolás előírásról, tábláról. Betűk írása egyenként, szóközzel. Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása. Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés. Kétbetűs szavak gyűjtése, írása. Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás, alapmozgások.

	Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkal végezni. Képes egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétbetűs szavakat gyűjteni, értelmezni, leírni.

5–6. évfolyam

A tantárgy jelentős szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a feladattudat és a feladattartás fejlesztésében, a helyes viselkedési szabályok megerősítésében és megtartásában, a tanuló saját és mások munkájának megóvására vonatkozó törekvésének kialakulásában, megbecsülésére nevelésében, valamint türelemre és kitartásra ösztönzésében.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését a magyar és az idegen nyelv közötti különbség felismerése, a téri orientációs ismeretek bővítése, a magyar népi mondókák és közmondások megismerése segíti.

A családi életre nevelést segíti a saját név felismerése, a családtagok nevének ismerete, vezetéknév és utónév azonosságainak és különbségének és ezek okainak tisztázása, valamint egyszerű köszöntő szöveg írásával felkészülés az aktuális családi ünnepekre.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést megalapozza a tanuló hivatalos személyi adatainak és azok alkalmazásának megismerése, az aláírás jelentőségének megtanítása.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlődését segíti az aktív és passzív szókincs bővítése, a tudatosabb, tartalmilag pontosabb, nyelvtanilag helyes beszéd kialakítása, az érzések, gondolatok szóban történő kifejezése, a közösségi szabályok írásos és rajzos jelzéseinek felismerése és az irodalmi művek megismerése iránti igény felkeltése.

A digitális kompetencia fejlődését segíti a tájékozódás a számítógép billentyűzetén, a tanult betűk kikeresése, írásuk gyakorlása és a leggyakoribb számítógépes jelzések megismerése.

A hatékony, önálló tanulás megvalósul az új információk és ismeretek elsajátításával, az érdeklődés fenntartásával az írásos információk megértésére.

Órakeret:

Témák	**5.**	**6.**
Beszédfejlesztés	10	10
Térorientációs gyakorlatok	10	10
Finommozgás fejlesztés	Folyam.	Folyam.
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Folyam.	Folyam.
Íráselemek tanítása	Folyam.	Folyam.
Betűtanítás	30	30
Olvasás	30+14	20+14
Írás	35	30
Értő olvasás	15	30

Folyamatos: *Finommozgás fejlesztés*
Szem-kéz koordinációja
Íráselemek tanítása

5. évfolyam

Kulcsfogalmak/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tagolt beszéd, motiváció a kommunikációra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése. Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd. – Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken. – Beszámoló átélt eseményekről. – Legfontosabb adatait ismerni. – A kérdezés és felelés formai- és tartalmi követelményeit betartani. – Mondanivalót minél pontosabban kifejteni.	*Ismeretek* – Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő. – Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről. – Szókincsbővítés. – Személyi adatok gyakorlása. – Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. – Mondat befejezése.	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok, vers, rövid szöveg kifejező előadása közönség előtt. *Mozgásnevelés:* téri tájékozódás, légzőgyakorlatok.

	Tevékenységek Logopédiai gyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból. Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen kérdések alapján. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése. Versek, mondókák hangsúlyozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdezés és felelés, társalgás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás táblázatban. Az önállóság, megbízhatóság, feladattudat erősítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. – Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. – Téri relációkat megfogalmazni. – Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva. –	*Ismeretek* – Téri helyzetek transzformálása síkra. – Puzzle kirakása. – Játékos feladatok. – Helymeghatározások. *Tevékenység* Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb. Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás. *Számolás-mérés:* tájékozódás: térirányok, alaprajz, viszonyítás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl… Oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, türelem, kitartás, vízszintes és függőleges feliratok, keresztrejtvény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Betűtanítás (ö, c, é, k, ü, f, b, j, n)	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Hibakeresés, különbségek észrevétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. – Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. – Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítséggel. – Tulajdonnevek és köznevek közti különbséget megérteni. – Írásjeleket tudatosan használni írás és olvasás során. –	*Ismeretek* – Új betű ismertetése. – Szótagok, szavak kirakása. – Hiányzó betűk, szótagok pótlása. – Két szótagú szavak írása. – Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. – Mondatvégi írásjel. – Játék a betűkkel. *Tevékenység* Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése. Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan. Hiányzó betűk felfedezése, pótlása. Szavak másolása, diktálás után 2-3 betűs szavak írása. Újságban, könyvben nagybetűk keresése. Írásjelek megfigyelése. Kérdő mondatok alkotása. Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről.	*Kommunikáció:* szókincs-bővítés, szógyűjtés. *Ének-zene:* ritmizálás. hallásfejlesztés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igekötővel, kezdő szótag, végződés. Szabály (mit írnánk nagybetűvel?). Tulajdonnevek írásának szabályai. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.). Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Olvasás	Órakeret 30+14 óra
Előzetes tudás	Szöveg szó szerinti megértése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérés, kérdés megkülönböztetése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– 2-3 betűs szót kirakni és leírni hallás után. – Tőmondatokat (szükség esetén segítséggel) olvasni. – Szövegeket megtanulni, felmondani. – Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni. – Pont, kérdőjel értelmezése. – Képsorról összefüggő mondatokat alkotni. Önálló munkavégzés.	*Ismeretek* – Hangok és betűk egyeztetése. – Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. – Versek, mondókák, szövegek tanulása. – Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Kijelentő, kérdő mondat. – Eseményképek sorba rendezése, magyarázása. – Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert” kötőszavak után. *Tevékenységek* Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel.	*Számolás-mérés:* összefüggések felismerése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol?” kérdésre, helymeghatározások – szóvégződések (helyragok).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Írás**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	Látási diszkrimináció, nagyságkonstancia.	
A tematikai egység	Kis- és nagybetűk differenciálása.	

nevelési-fejlesztési céljai	Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és koncentrációkészségét fejleszteni. – Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzéskor. – Türelmes, kitartó feladatmegoldás. – Rövid szövegből egy-egy mondat kiemelése, értelmezése. – Olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével.	*Ismeretek* – Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. – Szavak másolása. – Írás, diktálás után. – Rövid mondatok másolása. – Puzzle kirakása. – Kezdőbetűk jelölése. – Rövid olvasmány olvasása, értelmezése. *Tevékenységek* Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Tanult szavak diktálásra. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban. Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan. Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása. Több mondatos olvasmány váltott olvasása.	*Ábrázolás-alakítás:* vizuális ábrázolás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Névelő. Mondat fajtái: . ? alkalmazásai. Mondat szabályai szóban, írásban. Mondat eleje, vége. Tartalom, szereplők. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Értő olvasás**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Bővülő szókincs.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.	
Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. – Feliratokat értelmezni kis	*Ismeretek* – Rövid történet olvasása, értelmezése. – Utcai feliratok, eligazító táblák.	*Életvitel és gyakorlat:* feliratok, használati utasítások, ételreceptek olvasása, értelmezése.

segítséggel.	– Információk, hirdetések. *Tevékenység* Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében. Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Termékek, események, időpontok.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló személyi adatait ismeri. Képes a helyzetnek megfelelő mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és leírni azokat diktálás után is. Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni.

Folyamatos: *Finommozgás fejlesztése*
Szem-kéz koordinációja
Íráselemek tanítása

6. évfolyam

Kulcsfogalmak/ Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tagolt beszéd, motiváció a kommunikációra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése. Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd, hibák spontán javítása. – Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken. – Beszámoló átélt eseményekről. – Legfontosabb adatait ismerni. – A kérdezés és felelés formai- és tartalmi követelményeit betartani. – Mondanivalót minél pontosabban kifejteni.	*Ismeretek* – Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő, stílus. – Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről. – Szókincsbővítés. – Személyi adatok gyakorlása. – Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. – Mondat befejezése, kiegészítése. *Tevékenységek*	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok, vers, rövid szöveg kifejező előadása közönség előtt. *Mozgásnevelés:* téri tájékozódás, légzőgyakorlatok.

	Logopédiai gyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból. Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése. Versek, mondókák hangsúlyozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdezés és felelés, társalgás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás táblázatban. Az önállóság, megbízhatóság, feladattudat erősítése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. – Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. – Téri relációkat megfogalmazni többféleképpen. – Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva. – Szabályokat megérteni, keresztrejtvényt önállóan kitölteni. – Függőlegesen írt feliratot felismerni, összeolvasni.	*Ismeretek* – Téri helyzetek transzformálása síkra. – Puzzle kirakása. – Távolság becslése, ellenőrzése. – Játékos feladatok. – Helymeghatározások. – Tájékozódás 4x4-es táblázatban. *Tevékenység* Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása. Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tűz-víz játék. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás. *Számolás-mérés:* tájékozódás: térirányok, alaprajz, viszonyítás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl…	

	Oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, türelem, kitartás, vízszintes és függőleges feliratok, keresztrejtvény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Betűtanítás (ő, ű, z, d, h, sz, r, g, ny)**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Hibakeresés, különbségek észrevétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. – Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. – Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítséggel. – Szavak jelentésmódosulásait észlelni, és a változást megfogalmazni. – Tulajdonnevek és köznevek közti különbséget megérteni. – Írásjeleket tudatosan használni írás és olvasás során. – Érdeklődni a környezet iránt, önállóan tájékozódni; „felfedezések” a térképen. – Fejtörőket, rejtvényeket megoldani.	*Ismeretek* – Új betű ismertetése. – Szótagok, szavak kirakása. – Hiányzó betűk, szótagok pótlása. – Két szótagú szavak írása. – Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. – Mondatvégi írásjel. – Játék a betűkkel. *Tevékenység* Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása. Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése. Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan. Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása. Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása. Szavak kiegészítése raggal, jellel (szavak értelmének megváltoztatása). Újságban, könyvben nagybetűk keresése. Írásjelek megfigyelése. Kérdő mondatok alkotása. Felkiáltójel, kettőspont alkalmazása, írása. Nagybetűk keresése újságban, könyvben. Városok nevének gyűjtése a térképről. Anagramma kirakása (retek, teker, keret stb.), valamennyi változat leírása emlékezetből. Keresztrejtvény, találós kérdés stb.	*Kommunikáció:* szókincs-bővítés, szógyűjtés. *Ének-zene:* ritmizálás. hallásfejlesztés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igekötővel, kezdő szótag, végződés. Szabály (mit írnánk nagybetűvel?). Tulajdonnevek írásának szabályai. Mondat meghatározása, fajtái. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.). Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Olvasás**	**Órakeret 20+ 14 óra**
Előzetes tudás	Szöveg szó szerinti megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérés, kérdés megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– 2-33-4 betűs szót kirakni és leírni hallás után. – Tőmondatokat (szükség esetén segítséggel) olvasni. – Szövegeket megtanulni, felmondani. – Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni. – Pont, kérdőjel, felkiáltójel értelmezése. – Képsorról összefüggő mondatokat alkotni. Önálló munkavégzés, reális önértékelés. – Ok-okozati viszonyokat, összefüggéseket felismerni. – A település, lakóhely ismert épületeinek feliratait elolvasni.	*Ismeretek* – Hangok és betűk egyeztetése. – Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. – Versek, mondókák, szövegek tanulása. – Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Kijelentő, óhajtó, kérdő mondat. – Eseményképek sorba rendezése, magyarázása. – Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert” kötőszavak után. – Feliratok olvasása az utcán. *Tevékenységek* Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése, időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival,	*Számolás-mérés:* összefüggések felismerése.

	tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása, félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol?" kérdésre, helymeghatározások – szóvégződések (helyragok).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Írás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Látási diszkrimináció, nagyságkonstancia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kis- és nagybetűk differenciálása. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és koncentrációkészségét fejleszteni. – Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzéskor. – Türelmes, kitartó feladatmegoldás. – Rövid szövegből egy-egy mondat kiemelése, értelmezése. – Olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével.	*Ismeretek* – Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. – Szavak másolása. – Írás, diktálás után. – Rövid mondatok másolása. – Puzzle kirakása. – Kezdőbetűk jelölése. – Rövid olvasmány olvasása, értelmezése. *Tevékenységek* Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása mondatként. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban. Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan. Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása. Több mondatos olvasmány váltott olvasása.	*Ábrázolás-alakítás:* vizuális ábrázolás.
Kulcsfogalmak/	Névelő. Mondat fajtái: . ? ! alkalmazásai.	

fogalmak	Mondat szabályai szóban, írásban. Mondat eleje, vége. Tartalom, szereplők. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Értő olvasás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Bővülő szókincs.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. – Feliratokat értelmezni kis segítséggel. – Az árufajták értékét összehasonlítani segítséggel. – Ételreceptből alapanyagokat, mennyiségeket kiemelni rákérdezésre.	*Ismeretek* – Rövid történet olvasása, értelmezése. – Utcai feliratok, eligazító táblák. – Információk, hirdetések. – Ételreceptek. *Tevékenység* Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében. Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása. Árukatalógus nézegetése, olvasgatása, termékek csoportosítása. Árak összehasonlítása. Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.	*Életvitel és gyakorlat:* feliratok, használati utasítások, ételreceptek olvasása, értelmezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Termékek, események, időpontok, olcsó, drága, hozzávaló, főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló személyi adatait biztosan ismeri. Képes a helyzetnek megfelelő bővített mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és leírni azokat diktálás után is. Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. Képes rövid mondatokat alkotni és leírni azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával. Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni. Képes egyszerű szöveget elolvasni, értelmezni.

	Képes utcai tájékoztató táblákat értelmezni.

7–8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az ismeretelsajátításhoz és a koncentrált figyelem fenntartásához szükséges viselkedés automatizmussá válásának segítésével, a feladattudat, feladattartás és a feladatok helyes megoldása iránti igény megerősítésével, a pontos, precíz munkavégzésre, a tanszerek és taneszközök megóvására való törekvésre neveléssel.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés a magyar irodalmi művek és történelmi események megismerésével, a nemzeti ünnepek jelképeinek, jelszavainak, hőseinek tiszteletével valósul meg.

A tantárgynak fontos szerepe van az állampolgárságra és demokráciára nevelésben. A diákönkormányzat tevékenysége és szabályainak megismerése, a tanulói jogok és kötelességek elfogadása szorosan kapcsolódik a fejlesztési területhez.

A tantárgy a helyes önismeretet és énképet a társas kapcsolati kultúra erősítésével, önellenőrzéssel és hibajavítással fejleszti. A tevékenységek során a társakkal szembeni türelem, megértés erősödik.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az írásos anyagokban történő egyre biztosabb eligazodásnak, a kommunikációs technológiák és tartalmak közötti helyes választás segítésében, és a valóságos és fiktív tartalmak megkülönböztetési képességének fejlesztésében.

A tanulás tanítását támogatja az egyéni tanulási módok hatékonyságának megismerése, az olvasási technikák különböző fokú és tartalmú elsajátítása, és az értő olvasás gyakorlásának fejlesztése.

Az anyanyelvi kommunikációt segíti az érzések, kívánságok írásban történő kifejezésének gyakorlása, a helyesírás szabályainak felismerése, alkalmazása, az irodalmi művek és hétköznapi szövegek tartalmának megismerése iránti igény kialakítása.

A digitális kompetenciaterület fejlesztését a számítógép billentyűin a betűfelismerés, egyszerű szövegek írása, számítógépes játékokban az olvasási és írási képesség használata segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia az alapvető emberi jogok és kötelességek megismerésével, a személyes adatok biztos ismeretével és helyes alkalmazásával erősödik a tantárgy keretében.

Órakeret:

Témák	**7.**	**8.**
Beszédfejlesztés	Folyam.	Folyam.
Térorientációs gyakorlatok	Folyam.	Folyam.
Finommozgás fejlesztés	Folyam.	Folyam.
Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Folyam.	Folyam.
Íráselemek tanítása	Folyam.	Folyam.
Betűtanítás	25	25
Olvasás	20+11	20+11
Írás	27	27
Értő olvasás	25	25

Folyamatos: *Beszédfejlesztés*
Térorientációs gyakorlatok

Finommozgás fejlesztés
Szem- kéz koordinációja
Íráselemek tanítása

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás (cs, gy, zs, ty, ly, x, y, w)**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Tiszta artikuláció, hallási figyelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése. Teljes ábécé megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű szavak analizálása, betű hiányának érzékelése, pótlása. – Hibakeresés rosszul kirakott szóban. – Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is. – Gyakrabban használt tulajdonneveket írni. – 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával.	*Ismeretek* – Új betű ismertetése, kapcsolása. – Hiányzó betűk pótlása. – Szavak kirakása, másolása. – Tulajdonnevek írása, olvasása. – Játék a betűkkel. *Tevékenységek* Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás. Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén. Tematikus szógyűjtés az új betűkkel. Másolás, szavak írása tetszés szerint. Keresztrejtvény, mit visz a kishajó?	*Társadalmi ismeretek:* lakóhely, térképhasználat, személyi adatok, nevek. *Információs eszközök használata:* másolás, helyesírás-ellenőrző program használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok. Tulajdonnevek, köznevek, földrajzi nevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret 20+11 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szöveg olvasása (feliratok, reklám, prospektus), értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű szöveget gördülékenyen olvasni. – Hosszabb szavakat pontosan kiolvasni.	*Ismeretek* – Olvasmány olvasása tankönyvből. – Nehéz szavak elolvasása.	*Ének-zene:* ritmizálás. *Életvitel és gyakorlat:* használati utasítás,

– Verseket, dalokat pontosan, értelmesen, hangsúlyozottan előadni. – Kérdéseket önállóan megfogalmazni. – Az olvasott információt megérteni, tudatosan alkalmazni a felhasználás során. – Aktivitás közös feladatmegoldásban.	– Néma olvasás. – Versek, énekek tanulása. – Mondatok olvasása, értelmezése. – Tájékoztató szöveg olvasása. – Eligazodás a gyermeklexikonban. *Tevékenység* Olvasmány folyamatos végigolvasása. Némán elolvasott kérdésre hangos válasz. Válasz alapján következtetés a kérdésre. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása. Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből. Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján. Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése. Gyermeklexikon (Ablak-zsiráf) címszavainak olvasása, megbeszélése.	ételrecept elolvasása, értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei. Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, *rím,* ritmus. Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, *szavatossági idő.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás	Rendezett külalakra törekvés, írásos közlés iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. – A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. – Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. – Üdvözlőlapot megírni kiválasztott minta alapján,	*Ismeretek* – Betűírás füzetbe, vonalközbe. – Hosszú mássalhangzók. – Kettős betűk gyakorlása. – Üdvözlőlap írása. – Zs és sz differenciálása. – Nagybetűk írása sorközbe. – Nevek másolása naptárból. – Szó kiemelése nagybetűvel.	*Kommunikáció:* feliratok gyűjtése séta közben, rendezvényre plakát, meghívó készítése.

önállóan. – A kettős betűket biztosan alkalmazni. – Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. – Az olvasott információkat önállóan értelmezni, alkalmazni. – A tulajdonneveket spontán felismerni, tollbamondás során is nagybetűvel írni.	– Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán. – Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írás. *Tevékenységek* Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása. Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése, másolása hosszabb szövegből. Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése. Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba. Kinek van névnapja… ? (dátumok alapján név keresése, másolása). Diktált szavak között, illetve szövegben tulajdonnév önálló felismerése, írása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmakra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Képaláírások önálló olvasása, értelmezése. – A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. – Meghatározott témában saját gondolatot megfogalmazni, leírni. – Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. – Rövid híreket elmondani néhány szóban.	*Ismeretek* – Rövid hírek, események olvasása újságból. – Hiányzó betűk pótlása szavakban. – Feladatok írásban. – Meseolvasás. – Újságolvasás. – Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. – Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése.	*Információs eszközök használata:* szövegírás, dokumentum keresése. *Társadalmi ismeretek:* tájékozódás színterei, hírforrások.

– Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. – Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből.	*Tevékenységek* Olvasottak megbeszélése. Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végighallgatása csendben. Felidézésük ellenőrzése, videóval. Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Az ország tájai. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására.

Folyamatos: *Beszédfejlesztés*
Térorientációs gyakorlatok
Finommozgás fejlesztés
Szem- kéz koordinációja
Íráselemek tanítása

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás Nagybetűk tanítása.**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Tiszta artikuláció, hallási figyelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése. Teljes ábécé megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Több nevet önállóan ábécésorrendbe tenni. – Egyszerű szavak analizálása, betű hiányának érzékelése, pótlása. – Hibakeresés rosszul kirakott	*Ismeretek* – Új betű ismertetése, kapcsolása. – Hiányzó betűk pótlása. – Szavak kirakása, másolása. – Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel.	*Társadalmi ismeretek:* lakóhely, térképhasználat, személyi adatok, nevek. *Információs eszközök*

szóban. – Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is. – Gyakrabban használt tulajdonneveket írni. – Tájékozódni térképen, nagyobb, nevezetesebb helyeket megkeresni kevés segítséggel. – 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával.	– Írás számítógépen, billentyűzet. – Tulajdonnevek írása, olvasása. – Játék a betűkkel. *Tevékenységek* Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás. Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén. Tematikus szógyűjtés az új betűkkel. Nagybetűk írása vonalközbe. Másolás, szavak írása tetszés szerint. Betűk keresése, szavak írása billentyűzeten. Város-, személy-, utca- és intézménynevek másolása térképről, telefonkönyvből. Szólánc leírása közösen, „szópóker”, közös fejtörő játék.	*használata:* másolás, helyesírás-ellenőrző program használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok. Tulajdonnevek, köznevek, földrajzi nevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret 20+11 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szöveg olvasása (feliratok, reklám, prospektus), értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű szöveget gördülékenyen olvasni. – Hosszabb szavakat pontosan kiolvasni. – Verseket, dalokat pontosan, értelmesen, hangsúlyozottan előadni. – Kérdéseket önállóan megfogalmazni. – Az olvasott információt megérteni, tudatosan alkalmazni a felhasználás során. – Aktivitás közös feladatmegoldásban.	*Ismeretek* – Olvasmány olvasása tankönyvből. – Nehéz szavak elolvasása. – Néma olvasás. – Versek, énekek tanulása. – Mondatok olvasása, értelmezése. – Tájékoztató szöveg olvasása. – Eligazodás a gyermeklexikonban. *Tevékenység* Olvasmány folyamatos végigolvasása. Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése. Némán elolvasott kérdésre hangos válasz.	*Ének-zene:* ritmizálás. *Életvitel és gyakorlat:* használati utasítás, ételrecept elolvasása, értelmezése.

	Válasz alapján következtetés a kérdésre. Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása. Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből. Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján. Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése. Gyermeklexikon (Ablak-zsiráf) címszavainak olvasása, megbeszélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei. Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, *rím*, ritmus. Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, *szavatossági idő*.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás	Rendezett külalakra törekvés, írásos közlés iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. – A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. – Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. – Üdvözlőlapot megírni kiválasztott minta alapján, önállóan. – Kis- és nagybetűket egyeztetni. – Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. – Plakát tervezése, a fontos információk felismerése és kiemelése (nagybetűkkel). – Az olvasott információkat önállóan értelmezni, alkalmazni. – A tulajdonneveket spontán felismerni, tollbamondás során is	*Ismeretek* – Betűírás füzetbe, vonalközbe. – Hosszú mássalhangzók. – Üdvözlőlap írása. – Hasonló alakú betűk differenciálása. – Nagybetűk írása sorközbe. – Nevek másolása naptárból. – Szó kiemelése nagybetűvel. – Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán. – Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írás. *Tevékenységek* Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése. Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása.	*Kommunikáció:* feliratok gyűjtése séta közben, rendezvényre plakát, meghívó készítése.

nagybetűvel írni.	Kinek van névnapja… ? (dátumok alapján név keresése, másolása). Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása. Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.). Diktált szavak között, illetve szövegben tulajdonnév önálló felismerése, írása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmakra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Képaláírások önálló olvasása, értelmezése. – A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. – Meghatározott témában saját gondolatot megfogalmazni, leírni. – Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. – Rövid híreket elmondani néhány szóban. – Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. – Közkeletű idegen szavakat felismerni és helyesen kiejteni. – Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből.	*Ismeretek* – Rövid hírek, események olvasása újságból. – Feladatok írásban. – Meseolvasás. – Újságolvasás. – Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. – Közkeletű idegen szavak elolvasása, értelmezése. – Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése. *Tevékenységek* Olvasottak megbeszélése. Szavak értelmének megváltoztatása egy-egy betű cseréjével. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végighallgatása csendben. Felidézésük ellenőrzése, videóval.	*Információs eszközök használata:* szövegírás, dokumentum keresése. *Társadalmi ismeretek:* tájékozódás színterei, hírforrások.

	Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola, HBO, Corvin stb.). Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Az ország tájai. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására, önállóan megírni – értékelhető tartalommal – néhány mondatos levelet. Képes önálló, adekvát választ adni írásban, az írásban feltett kérdésekre. Képes a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel feladatot megoldani. Olvasási gyakorlata spontán módon a szabadidős-tevékenységek sorába illeszkedik, képes olvasás-írás készségét információszerzésre, szórakozásra alkalmazni. Képes közkeletű rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat olvasni, írni.

SZÁMOLÁS – MÉRÉS

1–8. évfolyam

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését.

Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alapműveleteket végezni fejben és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni; a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzérméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségieket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítséggel gyakorolni; továbbá a banki pénzügyi műveletek alapjait megismerni (bankkártya, folyószámla, hitelszámla).

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
1.	2	72
2.	2	72
3.	3	108
4.	4	144
5.	5	180
6.	5	180
7.	4	144

8.	4	144

Órakeret:

Témák	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	20+7	20	20	10	10	10	Folyam.	Folyam.
Tájékozódás	25	25	27	10	10	10	10	10
Mennyiségek műveletek	20	20+7	30+11	90+14	102+18	102+18	80+14	80+14
Összefüggések felismerése	nincs	nincs	20	20	20	20	10	10
Mértékegységek, méretek, pénz	nincs	nincs	nincs	nincs	20	20	30	30

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, az egyszerű szabályok megértésére és betartására, és a csoportosan végzett tevékenység szabályainak, feltételeinek betartására neveléssel, a képességekhez igazodó feladatok végzésében és befejezésében a minél nagyobb kitartás kialakításával, valamint az alkalmazkodóképesség és feladattudat kialakításával, a türelem és pontosság megalapozásával.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik, a csoportba való beilleszkedés és az iskolai viszonyrendszerben való eligazodás segítésével.

A tanulás tanítását a tantárgy az által nyújtott információk megismerése iránti igény és az ismeretek befogadása iránti érdeklődés felkeltése támogatja.

Az anyanyelvi kompetenciaterület fejlesztését a tantárgy ismereteihez és tevékenységeihez kapcsolódó kifejezések megismerésének megalapozásával segíti.

A tantárgy főként a matematikai kompetenciaterület fejlesztésében játszik nagy szerepet, amennyiben támogatja az elemek kiválasztásának és megadott szempontok szerinti sorba rendezésének képességét, a tárgyak tulajdonságainak megismerését, a különbségek és azonosságok felismerését és csoportosításukat, és a problémamegoldó képesség fejlesztését.
A tevékenységekkel kapcsolatos változások megfigyelése, létrehozása, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerése is a matematikai kompetenciaterület fejlesztését segíti.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődéséhez járul hozzá az együttműködő részvétel a feladatok végrehajtásában, a csoportmunkában az alapvető szabályok felismerése, és törekvés azok betartására.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődését segíti a tantárgy a taneszközei, feladatai iránti kíváncsiság felkeltésével, és a számok hétköznapi életben betöltött jelentőségének felismertetésével.

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret 20+7 óra

Előzetes tudás	Különbségek érzékelése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságok (egyezőségek) érzékelése.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg, rakosgassa a kicsi, nagy kerek és szögletes tárgyakat.	*Ismeretek* Tárgyak kiterjedése. Kicsi, nagy Formai tulajdonságok. Kerek, szögletes. *Tevékenységek* Tárgyak méretének megtapasztalása. Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi, nagy, kerek szögletes sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása. Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása.	*Ének-zene:* ritmusgyakorlatok. *Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak. Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret** **25 óra**
Előzetes tudás	Utasítás megértése, betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg az alatta, fölötte, mellette, előtte térbeli helyzeteket. Együttműködve gyakorolják a fel és le irányokat. Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és	*Ismeretek* alatta, fölötte, mellette, előtte térbeli helyzeteket. *Tevékenységek* Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. A le, fel irányok gyakorlása	*Kommunikáció:* tájékozódás. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.

helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre.	cselekvésekkel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok le,fel. Alatta, fölötte, mellette, előtte, térbeli helyzetek	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret** **20 óra**
Előzetes tudás	Halmazok létrehozása egy szempont alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Relációs jelek ismerete és alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg a sok, kevés, semmi határozatlan halmazokat. Határozatlan halmazok alkotása tárgyakkal. Határozatlan halmazok viszonyítása.(nagy mennyiségi különbség esetén) Sok, kevés, semmi mennyiségtartalma tárgyakkal. Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során.	*Ismeretek* – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. *Tevékenységek* Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (kicsi, nagy kerek, szögletes). Nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok-kevés, semmi. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, majd önállóan.	*Játékra nevelés:* didaktikus játék, szerepjáték.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sok, kevés, semmi. Tegyél bele! Vegyél ki! Öntsd ki mindet! *Még, több. Elég*! Válaszd ki! *Üres, teli.* Nagyon sok. *Legtöbb,* sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott,	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, kicsi, nagy, kerek, szögletes. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz.

	Képes együttműködésre. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, sok, kevés, semmi.

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret** **20 óra**
Előzetes tudás	Különbségek érzékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságok (egyezőségek) érzékelése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálás 3 méret között segítséggel. Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással. Három szín megkülönböztetése.	*Ismeretek* Tárgyak kiterjedése. Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora. Formai tulajdonságok. Kerek, szögletes. Érzékelési gyakorlatok. Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg. *Tevékenységek* Tárgyak méretének megtapasztalása. Azonos jellegű tárgyakból sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb; nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása. Ugyanakkora keresése, összehasonlítása. Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása. Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése. Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása. Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.	*Ének-zene:* ritmusgyakorlatok. *Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak. Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Utasítás megértése, betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve. A sorbaállási, helycserés és helyváltoztatásos feladatokat megérteni és elvégezni. Felhívásra folyamatokat észrevenni. Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre. A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz. Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.	*Ismeretek* – Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. – Időbeli tájékozódás. *Tevékenységek* Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására. Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel. Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva. Reggeli, ebéd, vacsora (napirend). Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel. Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.	*Kommunikáció:* tájékozódás. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok, (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret 20+7 óra
Előzetes tudás	Halmazok létrehozása egy szempont alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Relációs jelek ismerete és alkalmazása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok

Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során. A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítséggel felismerni, jelezni.	*Ismeretek* – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. *Tevékenységek* Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), Ismerkedés a relációs jellel. Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása, majd önállóan. A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása. Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.	*Játékra nevelés:* didaktikus játék, szerepjáték.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sok, kevés, semmi. Tegyél bele! Vegyél ki! Öntsd ki mindet! *Még, több. Elég*! Válaszd ki! *Üres, teli.* Nagyon sok. *Legtöbb,* sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni. Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál. Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat növekvő önállósággal alkalmazza. A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz. Képes együttműködésre. Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal. Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni. Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.

3–4. évfolyam

A tantárgy egyik legfontosabb szerepe és feladata az erkölcsi nevelésben a szabálykövetési képesség megerősítése, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevelés.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a fokozódó együttműködéssel történő feladatvégzés kialakításával történik.

A tanulás tanításában a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, a feladatok elvégzésében a kitartásra és a nehézségek leküzdésére irányuló törekvések erősödnek.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztését a tantárgy a matematikai gondolkodáshoz szükséges fogalmak, tevékenységek megértetésével, és a szókincs bővítésével éri el.

A matematikai kompetencia fejlesztése gyakorlati megfigyeléseken keresztül az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerésével és a problémamegoldó képesség fejlesztésével, tevékenységbe ágyazott feladatvégzéssel valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését elsősorban a feladatmegosztás lehetőségének felismertetésével, a társak munkájának figyelemmel kísérésével, a helyes magatartás kialakításával, a feladatok végrehajtása közbeni kapcsolattartással és az alapvető szabályok betartatásával támogatja.

A hatékony, önálló tanulási kompetencia a kitartó, megfelelő segítséget kérni és elfogadni tudó feladattudat és feladatvégzés kialakításával fejlődik.

3. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól</td><td>Órakeret
20 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">A négy alapszín biztos ismerete.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Mértani testek megismerése, megnevezése.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Irányítással, mutassa meg, rakosgassa a kicsi, nagy, kerek, szögletes,
ugyanolyan, rövid-hosszú, egyforma tárgyakat.
Segítséggel értelmezze a legrövidebb, leghosszabb, ugyanolyan rövid,
ugyanolyan hosszú, ugyanolyan magas, keskenyebb, szélesebb fogalmakat. A
térbeli helyzet létrehozása minta alapján. Tárgyak csoportosítása különbözőség, különböző tulajdonság alapján. Tárgyak csoportosítása
azonosság, azonos tulajdonság alapján. Több tulajdonságban eltérő tárgyak
csoportosítása. Mérés előkészítése: Mit mivel mérünk- játékos feladatok.

Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése.
Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni.</td><td>Ismeretek
– Kicsi, nagy, kerek, szögletes, ugyanakkora, rövid-hosszú, egyenlő hosszú.
– Vékony, vastag, egyenlő vastagságú.
– Kerek, szögletes.
– Kocka, gömb.
– Keskeny, széles, egyenlő szélességű.

Tevékenység
Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel.
Megfigyelések, összehasonlítások.
Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel.
Elemek válogatása különböző szempontok szerint.
Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása.
Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése.
Tevékenységek logikai játékkal.</td><td>Játékra nevelés:
didaktikus játékok.</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td><td colspan="3">Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések.
Ellentétes fogalmak.
Hasonló és egyforma közti különbség, mérés, méret.</td></tr>
</table>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg az alatta, fölötte, mellette, előtte térbeli helyzeteket. Értelmezze a cselekvése során a mellé, elé, mögé, alá, fölé, közé, közötte, mögötte, eleje, vége, közepe, itt, ott helyzeteket. Együttműködve gyakorolják a fel és le irányokat. Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. Fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során. Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben. Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis segítséggel.	*Ismeretek* – Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. – Közel, távol, fokozatokkal. – Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. – Fenn-lenn, fel-le. – Helymeghatározások. – Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. – Napszakok, napirend. – Hét napjai. *Tevékenységek* Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Irányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása. Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása,	*Játékra nevelés:* szerepjáték. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Kommunikáció:* tájékozódás időben, térben.

	munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és iránymeghatározások. Időt jelölő fogalmak (alatt, közben, éjszaka, hétköznap, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret** **30+11 óra**
Előzetes tudás	A semmi fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg a sok, kevés, semmi határozatlan halmazokat. Határozatlan halmazok alkotása tárgyakkal. Határozatlan halmazok viszonyítása.(nagy mennyiségi különbség esetén) Sok, kevés, semmi, több, kevesebb, ugyanannyi mennyiségtartalma tárgyakkal. Határozatlan halmaz összehasonlítása, az eredmény jelölése jelkártyával. Határozott halmazok összehasonlítása: számolás nélkül párosítással, majd megszámlálás után A több, kevesebb ugyanannyi jele. Mennyiségi viszonyok változtatása elvétellel, hozzáadással. Üres halmaz. Több, kevesebb, üres halmaz létrehozása cselekvéssel. A számjegyek írásának előkészítése. Számjegyek írása segítséggel, az egyéni képességek szerint:(1,2,3) Egyenlő, majd különböző számosságú halmazok megnevezése. A mennyiségek leképezése, a számjegyek	*Ismeretek* – Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. – Több, kevesebb, ugyanannyi. – 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. – Számkörbővítés 5-ig. *Tevékenység* Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása. 0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve cselekvések hiányával.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

bemutatása. Mennyiségek egyeztetése mennyiséggel, számképpel számjeggyel. Számok helye a számsorban, számszomszédok. Nagyság szerinti elrendezések: lépcső építése színes rudakkal. Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése. Számfogalmat kialakítani 5-ig. Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan. A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármas sor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármasával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Oszlop és sor.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni.	*Ismeretek* – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékezetfejlesztő játékok. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. *Tevékenységek* Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző	*Kommunikáció*: szókincsfejlesztés, szövegértés.

	szempontok szerint. Memória-játék. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Tevékenységek logikai játékkal. Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – megtalálni 2 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; – nagyság szerint differenciálni; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – segítséggel felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; – megérteni helymeghatározásokat; – Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat. – Képesség alapján alkot határozott és határozatlan halmazokat. – Képesség alapján vázolja a számok írásához szükséges íráselemeket számokat 3-ig. – A tanuló tárgyakat számlál 5-ös körben. – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölni a sor elejét, végét, közepét.

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret** **10 óra**
Előzetes tudás	A négy alapszín biztos ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tárgyak csoportosítása különbözőség, különböző tulajdonság alapján. Tárgyak csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Több tulajdonságban eltérő tárgyak csoportosítása. Mérések előkészítése: Mivel mérjük? Cselekedtetéssel tapasztalat gyűjtés. A liter, a méter, a kilogramm fogalma. A méret alapján történő differenciálás eredményét önállóan megfogalmazni. Az ellentét-párokat felismerni. A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során. Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése. Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni. Tárgyakat jellemezni minél több adattal. A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe építeni.	*Ismeretek* – Kicsi, nagy, kerek, szögletes, ugyanakkora, rövid-hosszú, egyenlő hosszú. – Vékony, vastag, egyenlő vastagságú. – Kerek, szögletes. – Kocka, gömb. – Keskeny, széles, egyenlő szélességű. *Tevékenység* Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel. Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel. Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyain. Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel. Elemek válogatása különböző szempontok szerint. Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása. Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése. Tevékenységek logikai játékkal.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések. *Viszonylagosság,* ellentét, ellentétes fogalmak. Hasonló és egyforma közti különbség, *mérés, méret.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Értelmezze a cselekvése során a mellé, elé, mögé, alá, fölé, közé, közötte,	*Ismeretek* – Alatta, fölötte, előtte, mellette,	*Játékra nevelés:* szerepjáték.

mögötte, eleje, vége, közepe, itt, ott helyzeteket. Együttműködve gyakorolják a fel, le, bal, jobb irányokat. Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban. Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása. A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során. Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása. A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni. Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben. Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis segítséggel. Az évszakok körforgását megérteni, szóbeli megfogalmazásokat és szimbólumokat sorba rendezni. Viszonyítások helyes és tudatos alkalmazása. Helyes igeidők tudatos használata spontán beszéd során. Spontán beszédben a viszonyszavak helyes alkalmazása.	mögötte. – Közel, távol, fokozatokkal. – Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. – Fenn-lenn, fel-le. – Bal-jobb, balra-jobbra. – Helymeghatározások. – Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. – Napszakok, napirend. – Hét napjai. – Évszakok, hónapok. – Életkor fogalma. *Tevékenységek* Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival. Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása. Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon. Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása. Irányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon. Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása. Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése. Irányjelző nyilak megfigyelése az utcán. Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása. Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel. Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása. Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.). Napok sorrendjének gyakorlása,	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Kommunikáció:* tájékozódás időben, térben.

	munkanapok, pihenőnapok megnevezése. Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben. Évszakok váltakozásáról tabló készítése. Képek nézegetése (különböző életkorú szereplők), öregek, fiatalok, gyerekek a családban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és iránymeghatározások, *fokozatok* (*távol*, *távolabb*, *legtávolabb)*. Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (*tavaly, tavalyelőtt,* alatt, közben, *hajnal*, éjszaka, *kora délután*, hétköznap, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret** **90+14 óra**
Előzetes tudás	A semmi fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg a sok, kevés, semmi határozatlan halmazokat. Határozatlan halmazok alkotása tárgyakkal. Határozatlan halmazok viszonyítása egymáshoz. Sok, kevés, semmi, több, kevesebb, ugyanannyi mennyiségtartalma tárgyakkal. Határozatlan halmaz összehasonlítása, az eredmény jelölése jelkártyával. Határozott halmazok összehasonlítása: számolás nélkül párosítással, majd megszámlálás után A több, kevesebb ugyanannyi jele. Mennyiségi viszonyok változtatása elvétellel, hozzáadással. Üres halmaz. Több, kevesebb, üres halmaz létrehozása cselekvéssel. Ismerkedés a színes rudakkal, nagyság szerinti összehasonlítások.	*Ismeretek* – Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. – Több, kevesebb, ugyanannyi. – 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. – Számkörbővítés 5-ig. – Műveletek 5-ös körben. *Tevékenység* Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint. Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben. Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása.	*Játékra nevelés:* didaktikus játékok.

Számok helye a számsorban, számszomszédok. A számegyenes bevezetése. Hiányos számsorok. Nagyság szerinti elrendezések: lépcső építése színes rudakkal A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés logikájának megértése. Hozzávetőleg helyes becslés, mennyiségek reális megítélése. A tanult számjegyeket felismerése és írása. Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése. Számfogalmat kialakítani 5-ig. Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan. A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.	Mennyiségek kiegészítése tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben. Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben. Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása. Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig). Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással. Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása. 5 bontása tárgyakkal, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással. 0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve cselekvések hiányával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége; növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármas sor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármasával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Oszlop és sor.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Hibák, hiányok észlelése, jelzése. Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni. Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. A növekedés és csökkenés fogalmát megérteni, megfelelően alkalmazni a spontán beszédben.	*Ismeretek* – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékezetfejlesztő játékok. – Ok-okozati összefüggések. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. *Tevékenységek*	*Kommunikáció*: szókincsfejlesztés, szövegértés.

	Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése. Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése. Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése. Memória-játék. Tárgyak felismerése körülírás alapján. Hasonló ábrákon különbségek felfedezése. Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. Meghatározott játék kitapogatása zsákban. Cselekvések késleltetett utánzása. Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése. Ellentét-párok gyűjtése. Tevékenységek logikai játékkal. Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – megtalálni 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; – nagyság szerint önállóan differenciálni; – önállóan megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét; – felismerni az ellentét-párokat, felismeréseit helyesen alkalmazni a beszéd során; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; – megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat; – helyesen használni spontán beszédében az igeidőket, a napszakok neveit, a viszonyszavakat. – Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat. A tanuló képes – megérteni, és megbízhatóan alkalmazni a négy fő irányt; – alkalmazni a spontán soralkotást, és írás során a balról jobbra irányt; – elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; – eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); – meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, a tegnapi és a holnapi

	napot; – megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. – Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 5-ös körben. A tanuló képes – mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezni; – a növekedés és csökkenés fogalmát érteni, spontán beszédében megfelelően alkalmazni; – automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – felfedezni, jelezni és javítani feladatlapon különböző típusú „hibákat”; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; – megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölni a sor elejét, végét, közepét.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén az alkalmazkodó képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a szabályok együttes létrehozásának megtapasztalásával járul hozzá.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy az együttműködéssel történő munkavégzés gyakorlásával és a feladatmegosztási képesség kialakításával éri el.

A tanulás tanítása az önálló ismeretszerzés iránti igény fejlesztésével, a motivált, kitartó feladatvégzéssel valósul meg.

A matematikai kompetenciaterület fejlesztésében a tantárgy fontos szerepet játszik a tulajdonságok és az ok-okozati összefüggések felismertetésével, a problémamegoldó képesség fejlesztésével.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését a feladatok végrehajtásában az együttműködő, konstruktív részvétel és az alapvető szabályok betartására törekvés jellemzi.

A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a feladatvégzés közbeni próbálkozások, a lehetőségek keresése segíti.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak kiterjedése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térirányok használata, helymeghatározás fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Önállóan: Tárgyak csoportosítása különbözőség, különböző tulajdonság alapján. Tárgyak csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Több tulajdonságban eltérő tárgyak csoportosítása. – Állítások megfogalmazása. Ismerkedés a négyzettel és a téglalappal. – Tulajdonságok: oldal, csúcs, rövidebb, hosszabb. – Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. – Minta után felismerhető formákat másolni. – Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni. – Aránytalanságokat érzékelni és megfogalmazni munkavégzés során.	*Ismeretek* – Formai tulajdonságok bővítése. *Tevékenységek* Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban. Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük. Tevékenységek logikai játék elemeivel. Különböző formák létrehozása.	*Ábrázolás-alakítás:* komplex alakító tevékenység, tárgyak előállítása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alap-, *közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt, kúp, henger, téglatest,* túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak, lenyomat, az eredeti tárgy fordítottja.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak helymeghatározása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alaprajzon segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Önállóan értelmezze a mellé, elé, mögé, alá, fölé, közé, közötte, mögötte, eleje, vége, közepe, itt, ott helyzeteket. Irányítással gyakorolják a fel, le, bal, jobb irányokat. Az egész fogalmának megismerése. Segítséggel próbálja beállítani az egész órát. Segítséggel határozza meg a napszakokat.	*Ismeretek* – Tárgyak pontos helyének meghatározása. – Tájékozódás a tanterem alaprajzán. – Ismerkedés a térképpel. – Eligazodás a naptárban. – Életkor. – Óra. – Térirányok.	*Kommunikáció*: tájékozódás térben, időben, fogalmak, szókincs.

Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat. Élménybeszámoló helyes sorrendben 4-5 eseményről.	– Események időbeli sorrendje. *Tevékenységek* Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. Saját életkor. Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagymutató funkciója, járásának iránya, az óramutatók állása egész órakor, nevezetes időpontok beállítása az órán. Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Tükörkép, alaprajz, felülnézet, térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány, utolsó előtti, innenső* és *túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutcák, terek,* közben, alatt, *1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, x perc múlva, x perccel múlt.* Életkorok megnevezése újszülöttől idős korig.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 102+18 óra**
Előzetes tudás	Számnevek és viszonyszavak helyes használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg a sok, kevés, semmi határozatlan halmazokat. Határozatlan halmazok alkotása tárgyakkal. Határozatlan halmazok viszonyítása egymáshoz. Sok, kevés, semmi, több, kevesebb,	*Ismeretek* – Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. – Számkörbővítés 10-ig. – Számjegyek írása. – Műveletek. *Tevékenységek*	*Kommunikáció:* szövegértelmezés, pontos megfogalmazás.

ugyanannyi mennyiségtartalma tárgyakkal. Határozatlan halmaz összehasonlítása, az eredmény jelölés jelkártyával. Határozott halmazok összehasonlítása: számolás nélkül párosítással, majd megszámlálás után. A több, kevesebb ugyanannyi jele. Mennyiségi viszonyok változtatása elvétellel, hozzáadással. Üres halmaz. Több, kevesebb, üres halmaz létrehozása cselekvéssel. Ismerkedés a színes rudakkal, nagyság szerinti összehasonlítások. Számfogalom kialakítása a 10-es számkörben. Rakosgatás 5-höz egyjegyű szám hozzáadása. A számjegyek írásának előkészítése. Számjegyek írása segítséggel, az egyéni képességek szerint. Egyenlő, majd különböző számosságú halmazok megnevezése. A mennyiségek leképezése, a számjegyek bemutatása. Mennyiségek egyeztetése mennyiséggel, számképpel számjeggyel. Számok helye a számsorban, számszomszédok. 10-es számkörön belül cselekedtetés után műveletvégzés. A feladat elolvasása, az összeadás és a kivonás jelének felismerése, értelmezése. Hozzáadunk, több lesz, elveszünk kevesebb lesz. Nagyság szerinti elrendezések: lépcső építése színes rudakkal. Bontás színesrúd segítségével. Egyszerű műveleteket elvégezni irányítással, segédeszközökkel, tevékenységek során.	Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel. Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Növekedés, csökkenés, meg,+ plusz, -ból,– mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése.* Páros, páratlan, maradék, elölről, hátulról, középről, két *széléről.* Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Mértékegységek, méretek, pénz**	**Órakeret**

		20 óra
Előzetes tudás	Az összefüggő fogalmak tudatosulása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Mérések előkészítése: A liter a méter, a kilogramm fogalmának megerősítése. Tapasztalatszerzés a m-dm, a – l-dl, kg-dkg körében, mérések, összehasonlítások alapján. – Pénzek bemutatása 5, 10, forint	*Ismeretek* – Hosszúság mérése. – Súly mérése. – Pénz. *Tevékenységek* Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Összeadások, kivonások hosszmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer, gyógyszer mérése). Saját súly mérése személymérlegen, becslés, összehasonlítás. Liter, deciliter nagyságrendjének érzékelése. Mérések folyadékokkal. Pénzérmék (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzérmék váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vásárlás, fizetés, mérések.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzérmék értéke, darabszám és érték viszonya.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Oszlop és sor fogalmának rögződése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták	*Ismeretek* – Számok a mindennapi életben. – Megfigyelések az utcán.	*Kommunikáció:* tájékozódás térben, időben.

során. Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal. Rávezetéssel a sorozat szabályainak megállapítása.	– Figyelemfejlesztő játékok. – Logikai feladatok. *Tevékenység* Házszámok növekedése, csökkenése, páros és páratlan oldal. Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés, árak (akciós ár, negatív szám). Társasjátékok dobókockával, dominózás. Memória-játék, puzzle, pótlások ritmikus sorban. Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása. Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. Növekvő, csökkenő számsor folytatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Növekvő, csökkenő sorrend, véletlen, szabály, oda illik*, sorrend, páros oldal, páratlan oldal, különböző mértékegységek, olcsó, drága, akció. *Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai.* *Tő- és sorszámnevek.*	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – felismerni, differenciálni, megnevezni, másolni minta után tanult formákat; – munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, – eseményképeket (négyet-ötöt) sorba rendezni, beszámozni, néhány szóval kommentálni; – spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; – megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; – figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; – képességnek megfelelően írni a számjegyeket; – számlálni 10-es körben, műveleteket, képességnek megfelelően végezni 10-es körön belül; – elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak kiterjedése.	
A tematikai egység	Térirányok használata, helymeghatározás fejlesztése.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Önállóan ismerje fel a tárgyak kiterjedését, végezzen összehasonlításokat. – Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. – Minta után felismerhető formákat másolni. – Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni. Aránytalanságokat érzékelni és megfogalmazni munkavégzés során. – Fogalmazza meg segítséggel a négyzet és a téglalap tulajdonságait. – Ismerkedjen a háromszöggel és tulajdonságaival.	*Ismeretek* – Formai tulajdonságok bővítése. – Síkidomok és mértani testek körének bővítése. – Méretek**,** arányok. *Tevékenységek* Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban. Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük. Kocka, gömb, téglatest, henger, kúp megfigyelése, jellemzőik megfogalmazása. Hibás rajzon aránytalanságok felfedezése, javítása. Tevékenységek logikai játék elemeivel**.** Különböző formák létrehozása.	*Ábrázolás-alakítás:* komplex alakító tevékenység, tárgyak előállítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alap-, *közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt, kúp, henger, téglatest,* túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak, lenyomat, az eredeti tárgy fordítottja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak helymeghatározása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alaprajzon segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Önállóan értelmezze a térbeli irányokat. Az egész fogalmának gyakorlása, a fél fogalmának megismerése. Segítséggel próbálja beállítani az egész, és a fél	*Ismeretek* – Tárgyak pontos helyének meghatározása. – Tájékozódás a tanterem alaprajzán. – Ismerkedés a térképpel. – Eligazodás a naptárban.	*Kommunikáció*: tájékozódás térben, időben, fogalmak, szókincs.

– órát. Segítséggel határozza meg a napszakokat. Készítsen napirendet. – Az alaprajz lényegének megértése, saját hely megtalálása a tanterem alaprajzán. – A térkép lényegét, funkcióját megismerni. – A naptár funkciójának, beosztásának megismerése. – Az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket adekvátan alkalmazni. – Különböző órákról időpontok leolvasása (mutatós, digitális). – Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat. – A bal és jobb irány megkülönböztetése készségszinten. – Élménybeszámoló helyes sorrendben 5-6 eseményről.	– Életkor. – Óra. – Térirányok. – Események időbeli sorrendje. *Tevékenységek* Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása. Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban. Tanterem bejárása, követése alaprajzon, berendezési tárgyak egyeztetése. Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont. Megfigyelések az iskola környékének térképén, séták alkalmával látottak felidézése. Környező utcák, terek megkeresése a térképen. Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. Saját életkor, kisebb, nagyobb testvérek, szülők, nagyszülők életkora, képen szereplők életkorának becslése. Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagymutató funkciója, járásának iránya, az óramutatók állása egész órakor, nevezetes időpontok beállítása az órán. Másodpercmutató megfigyelése, egy percig tartó cselekvés (kar felemelése). Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Tükörkép, alaprajz, felülnézet, térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány, utolsó előtti, innenső* és *túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutcák, terek,* közben, alatt, *1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, x perc múlva, x perccel múlt.* Életkorok megnevezése újszülöttől idős korig.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret 102+18 óra
Előzetes tudás	Számnevek és viszonyszavak helyes használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg a sok, kevés, semmi – határozatlan halmazokat. Határozatlan halmazok alkotása tárgyakkal. – Határozatlan halmazok viszonyítása egymáshoz. – Sok, kevés, semmi, több, kevesebb, ugyanannyi mennyiségtartalma – tárgyakkal. Határozatlan halmaz összehasonlítása, az eredmény jelölése jelkártyával. Határozott halmazok összehasonlítása: számolás nélkül párosítással, majd megszámlálás után. – A több, kevesebb ugyanannyi jele. – Mennyiségi viszonyok változtatása elvétellel, hozzáadással. Üres halmaz. – Több, kevesebb, üres halmaz létrehozása cselekvéssel. Ismerkedés a színes – rudakkal, nagyság szerinti összehasonlítások. Műveletek végzése színes – rudak segítségével. Páros és páratlan számok fogalmának bevezetése. – Számfogalom – kialakítása – Számfogalom kialakítása a 10-es számkörben. Cselekedtetés után a művelet lejegyzése. Több lett, – kevesebb lett. Az eredmény becslése. Bontás. – Számjegyek írása segítséggel, az egyéni képességek szerint. Számok helye a számsorban, számszomszédok. Egyjegyű	*Ismeretek* – Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. – Számkörbővítés 10-ig. – Számjegyek írása. – Műveletek. – Páros és páratlan számok. – Sorszámnevek. *Tevékenységek* Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. Mennyiségek összehasonlítása. Relációs jelek. Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel. Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. Egyszerű szöveges feladatok. Szóban megfogalmazott egyszerű szöveges feladatok mennyiségi változásainak megjelenítése szituációs játékkal, kirakása tárgyakkal, képekkel, ábrázolásuk rajzban, lejegyzése a matematika nyelvén közösen. Válasz megfogalmazása közösen Műveletek írása diktálás után. Páros számok fogalma, halmaz felezése, harmadolása. Maradék fogalma. Sorszámnevek jelölése.	*Kommunikáció:* szövegértelmezés, pontos megfogalmazás.

számhoz egyjegyű szám – hozzáadása és elvétele, kirakás után. A feladat elolvasása, az – összeadás és a kivonás jelének felismerése, értelmezése. Hozzáadunk, több – lesz, elveszünk kevesebb lesz. Nagyság szerinti elrendezések: lépcső építéseszínes rudakkal. – Páros és páratlan mennyiségeket felismerni. – A sorszámneveket helyesen alkalmazni a spontán tevékenységek során.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Növekedés, csökkenés, meg,+ plusz, -ból,– mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése.* Páros, páratlan, maradék, elölről, hátulról, középről, két *széléről.* Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Mértékegységek, méretek, pénz**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Az összefüggő fogalmak tudatosulása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A nagyságrendbeli különbségeket megérteni a méter és centiméter (m és cm) között. – Nehezebb, könnyebb súlyt differenciálni (min. 1/2 kg-os különbség esetén). – Nagyságrendbeli különbséget megérteni a mértékegységek között. – A pénzérmék egymáshoz viszonyított értékének, a darabszám és az érték különbözőségének megértése. – Számtani műveleteket végezni a pénzhasználat területén.	*Ismeretek* – Hosszúság mérése. – Súly mérése. – Térfogat mérése, mértékegységei. – Pénz. – Hőmérséklet. *Tevékenységek* Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta). Összeadások, kivonások hosszmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vásárlás, fizetés, mérések.

– A hallott meteorológiai jelentések értelmezése.	(liszt, fűszer, gyógyszer mérése). Saját súly mérése személymérlegen, becslés, összehasonlítás. Gramm, dekagramm, kilogramm nagyságrendjének érzékelése élelmiszerek mérésével. Csomagolt áruk súlyának leolvasása, ellenőrzése. Liter, deciliter nagyságrendjének érzékelése. Mérések folyadékokkal. Számolási feladatok különböző mértékegységekkel. Pénzérmék (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzérmék váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben. Hőmérséklet fogalma, mérése, hőmérő működése, leolvasása. Szöveges feladatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzérmék értéke, darabszám és érték viszonya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Oszlop és sor fogalmának rögződése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták során. – Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal. – Rávezetéssel a sorozat szabályainak megállapítása.	*Ismeretek* – Számok a mindennapi életben. – Megfigyelések az utcán. – Figyelemfejlesztő játékok. – Logikai feladatok. *Tevékenység* Mértékegységek helyes használata és a hibás alkalmazás javítása. Házszámok növekedése, csökkenése, páros és páratlan oldal. Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés, árak (akciós ár, negatív szám). Társasjátékok dobókockával, dominózás. Memória-játék, puzzle, pótlások	*Kommunikáció:* tájékozódás térben, időben.

	ritmikus sorban. Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása. Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. Növekvő, csökkenő számsor folytatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Növekvő, csökkenő sorrend, véletlen, szabály, oda illik*, sorrend, páros oldal, páratlan oldal, különböző mértékegységek, olcsó, drága, akció. *Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai.* *Tő- és sorszámnevek.*	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – felismerni, differenciálni, megnevezni, másolni minta után tanult formákat; – munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, érzékelni és képesség szerint megfogalmazni az aránytalanságokat; – felismerni lakóhelye, Budapest és Magyarország térképét, az irányokat, égtájakat segítséggel meghatározni; – felismerni a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között, érteni az alaprajz lényegét, saját helyét megtalálni a tanterem alaprajzán; – eseményképeket (ötnél többet) sorba rendezni, beszámozni, néhány szóval kommentálni; – spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; – megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; – figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; – megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; – megbízhatóan számlálni 10-es körben, műveleteket önállóan végezni 10-es körön belül; – elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, felolvasni az írásban elvégzett műveleteket; – a sorszámneveket helyesen alkalmazni spontán tevékenysége során; – eligazodni segítséggel a leggyakoribb mértékegységek használatában, méréseket tudatosan és pontosan végezni; – viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre; – felismerni direkt összefüggéseket, logikus gondolkodást igénylő feladatok iránt érdeklődik; – rávezetéssel megállapítani a sorozat szabályát; – biztosan eligazodni sorok és oszlopok között, és képes az oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére.

7–8. évfolyam

A tantárgy a fejlesztési feladatok közül fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodási képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a társak feladatvégzése és próbálkozásai közben a türelmes várakozásra neveléssel.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a kitartó együttműködéssel történő munkavégzés megerősítésével; a gazdasági és pénzügyi nevelést játékokon keresztül, vásárlások segítségével, a pénz értékének, szerepének megismerésével; a pénz használatával kapcsolatos feladatokkal segíti a matematikai ismeretek alkalmazását.

A tanulás tanításának fejlődése az önálló ismeretszerzéssel, a feladatok végrehajtásában többféle megoldás keresésével és megtalálásával, a belső igény kialakításával teljesül.

A matematikai kompetencia elsősorban a mindennapi helyzetekben előforduló egyszerű feladatok megoldásának keresése, a tanult matematikai műveletek elvégzése, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerése és a problémamegoldó képesség fejlesztése terén jelentkezik.

A szociális és állampolgári kompetencia a társakat segítve, a feladatok megoldásában együttműködő részvétellel és az alapvető szabályok betartásával fejlődik, amelyhez a hatékony, önálló tanulás, az önálló információ- és ismeretszerzés kialakítása, a tanács-, segítségkérési lehetőségek elsajátítása, a feladattudat és feladattartás megerősítése társul.

Folyamatos: Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Tájékozódás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Tájékozódás alaprajzon, térképen és naptárban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Önállóan értelmezze a térbeli irányokat. Az egész és a fél fogalmának gyakorlása, a negyed és a háromnegyed fogalmának megismerése. Segítséggel próbálja beállítani az egész, a fél, a negyed, a háromnegyed órát.	*Ismeretek* – Irányok gyakorlása. – Időmérés, az óra. – Eligazodás a naptárban. – A hét napjai. Napirend. – Életkor. *Tevékenységek* Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján. Egy hetes időtartam. Eligazodás az óra számlapján, tájékozódás napon, órán belüli időegységekben, időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről.	*Társadalmi ismeretek*: tájékozódás, térképismeret. *Információs eszközök használata:* letöltött képek, térképek, légi felvételek, nagyítás, kicsinyítés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, aula, tömegközlekedés, autó, parkoló. Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy órája, egy óráig, egy órán keresztül, egy óra múlva, egy hete, két hónapja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 80+14 óra**
Előzetes tudás	Önellenőrzés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel figyelje meg, mutassa meg a sok, kevés, semmi határozatlan halmazokat. Segítséggel határozza meg az eggyel több, eggyel kevesebb mennyiséget. Mennyiségi viszonyok változtatása elvétellel, -kevesebb lett, hozzáadással több lett Üres halmaz. Bontások végzése színes rudak segítségével. Páros és páratlan számok, soralkotások. Hányadik a sorban? A sorszámnév bevezetése. Számszomszédok. Számfogalom kialakítása az 20-as számkörben. Számegyenes felépítése kerek tízesekből. A számolónégyzet használata. Tízes csoportok alkotása, mennyiségek megnevezése. Helyiérték táblázat. Egyesek helye, tízesek helye. Kerek tízesek szerkezeti sajátossága. Kerek tízesek írása, olvasása, összehasonlítása. Kerek tízesek szomszédai. Hiányos számsor pótlása. 10-hez egyjegyű szám hozzáadása, elvétele. Analógiák segítségével kerek tízeshez egyes hozzáadása. Cselekedtetés után a művelet lejegyzése. Több lett, kevesebb lett. Az eredmény becslése. Bontás: Kerek tízesek bontása, teljes kétjegyű szám bontása tízesre és egyesre. Számjegyek írása segítséggel, az	*Ismeretek* – Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben. – Számkör bővítése 20-ig. – Műveletek 20-as körben. *Tevékenységek* Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Bontások, pótlások, kivonások több tényezős összeadások. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlítése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel. Helyi érték jelentése! Műveletek végzése, eredmények értelmezése. Szöveges feladatok. Szóban és írásban megfogalmazott egyszerű szöveges feladatok mennyiségi változásainak megjelenítése, kirakása tárgyakkal, ábrázolásuk rajzban, lejegyzése a matematika nyelvén közösen. Válasz megfogalmazása közösen	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vásárlás.

egyéni képességek szerint. Egyjegyű számhoz egyjegyű szám hozzáadása kirakás után. A feladat elolvasása, az összeadás és a kivonás jelének felismerése, értelmezése. Hozzáadunk, több lesz, elveszünk kevesebb lesz.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, gyakorlás, számok, *kétjegyű szám*, *helyi érték, összeg, maradék, kivonás, összeadás, számológép billentyűi,* körülbelül, becslés, számjegyek, 10-es, 20-as helyi értéke, helyi érték, maradék, szorzás, osztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mértékegységek, mérések, pénz**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Mérések végzése kis segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló környezetében található tárgyakon pontos mérést végezni. A mennyiség állandóságának megértése. Megérteni, hogy a nagyság és a súly között nincs feltétlenül összefüggés (könnyű és nehéz). Az árakat nagyságrendileg differenciálni. Megtanulni a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságát. Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.	*Ismeretek* – Hosszmértékek: méter, centiméter, kilométer. – Űrmértékek: liter, deciliter. – Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. – A pénz. – Jövedelem, takarékoskodás, pénzügyek kezelése. – Időmérés: naptár, óra. *Tevékenység* Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételkor háztartási mérlegen. Megfigyelések a különböző anyagok fajsúlyával kapcsolatban. 5, 10, 20 Ft-os pénzérmék felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* mérések, becslés, vásárlás, fizetés.

	Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres és alkalmi jövedelem, pénzkezelés, banki műveletek. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hosszúság, szélesség, átmérő, kerület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg, maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árleszállítás, különböző jövedelemforrások, fizetnivalók.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű állítások, igazságok eldöntése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. Felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. Feladatot önállóan megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.	*Ismeretek* – Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. – Szöveges feladatok. *Tevékenység* Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban. Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot... Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.). Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban. Szöveg értelmezése, megfelelő művelet helyes megválasztása. Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása,	*Olvasás-írás:* értő olvasás; játékszabályok, szöveges feladatok.

	részeredmények értelmezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Munka – fizetés, szerencse – nyeremény, tükrözés, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes,* i*dőtartam;* olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei, *létszám*, mennyiség, méret, i*dőtartam* fogalmak megfogalmazása*, részeredmények, ellentétes műveletek* (+,–).	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; – lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; – műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; – feladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására, megválaszolására; – feladatát kitartóan, igényesen végezni; – a környezetében levő tárgyakon mérést végezni, ismeretekkel rendelkezik a tanult mértékegységek terén; – megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes – megtanulni a pénz gondos megőrzését, megbecsülését, a gyakorlatban használni (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; – felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; – keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.

8. évfolyam

Folyamatos: Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Tájékozódás**	**Órakeret 10 óra**

Előzetes tudás	Tájékozódás alaprajzon, térképen és naptárban.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Önállóan ismerje fel a tárgyak kiterjedését, végezzen összehasonlításokat. – Fogalmazza meg segítséggel a négyzet és a téglalap és a háromszög tulajdonságait. Szerezzen tapasztalatot a négyzet a téglalap, a háromszög kerületéről, a síkidom körbejárásával. A síkidomok lefedésével hasonlítsa össze a területüket. – Önállóan értelmezze a térbeli irányokat. – Az egész, a fél, a negyed és a háromnegyed fogalmának gyakorlása. Segítséggel próbálja beállítani az egész, a fél, a negyed, a háromnegyed órát. Ismerje meg a percet. – Lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani. – Felismerni lakóhelye térképét. – Felismerni Magyarország térképét, nagyobb tájegységeit. – Ismerni az égtájakat. – Spontán beszédben helyesen használni a megfelelő időegységeket. – Érteni az időegységek különböző nagyságrendjét. – Reális és irreális terveket, elképzeléseket mérlegelni a jövőre vonatkozóan.	*Ismeretek* – Tájékozódás a közvetlen környezetben. – Tájékozódás az iskola területén. – Irányok gyakorlása. – Ismerkedés a tágabb környezettel. – Földrajzi atlasz – térkép. – Égtájak. – Időmérés, az óra. – Eligazodás a naptárban. – A hét napjai. Napirend. – Életkor. *Tevékenységek* Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján. Tanterem alaprajzának lerajzolása. Fénykép nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése. Saját település térképének tanulmányozása, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése. Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”. Magyarország térképének tanulmányozása. Földgömb nézegetése. Európa fogalma, Magyarország elhelyezkedése, határai. Térkép méretének összehasonlítása, arányok, lépték. A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása. Egy hetes időtartam. Eligazodás az óra számlapján, tájékozódás napon, órán belüli időegységekben, időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről.	*Társadalmi ismeretek*: tájékozódás, térképismeret. *Információs eszközök használata:* letöltött képek, térképek, légi felvételek, nagyítás, kicsinyítés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térkép, alaprajz tanulmányozásakor felmerülő fogalmak. Alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, aula, tömegközlekedés, autó, parkoló. Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy órája, egy óráig, egy órán keresztül, egy óra múlva, egy hete, két hónapja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Mennyiségek – Műveletek**	**Órakeret 80+14 óra**
Előzetes tudás	Önellenőrzés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Számfogalom kialakítása a 100-as számkörben. Számegyenes felépítése kerek tízesekből. A számolónégyzet használata. Tízes csoportok alkotása,mennyiségek megnevezése. Helyiérték táblázat. Egyesek helye, tízesek helye. – Kerek tízesek szerkezeti sajátossága. 100 fogalma. Százas helye a helyiérték táblázatban. – Kerek tízesek írása, olvasása, összehasonlítása. – Kerek tízesek szomszédai. Hiányos számsor pótlása. Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket megállapítani. – 10-hez egyjegyű szám hozzáadása, elvétele. Analógiák segítségével kerek tízeshez egyes hozzáadása. – Bontás: Kerek tízese bontása, teljes kétjegyű szám bontása tízesre és egyesre. – Számjegyek írása segítséggel, az egyéni képességek szerint. – Egyjegyű számhoz egyjegyű szám hozzáadása tízesátlépéssel, kirakás után.	*Ismeretek* – Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben. – Számkör bővítése 100-ig. – Műveletek 20-as körben. – Számkör bővítése 100-ig. – Műveletek 100-as körben. – A számológép. *Tevékenységek* Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Bontások, pótlások, kivonások tízesátlépéssel, több tényezős összeadások. egymás mellé és egymás alá írva. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlítése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel. Tízesátlépés. Helyi érték jelentése! Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben. Műveletek végzése, eredmények értelmezése. Szöveges feladatok. Szóban és írásban megfogalmazott egyszerű szöveges feladatok mennyiségi változásainak megjelenítése,	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vásárlás.

– A feladat elolvasása, az összeadás és a kivonás jelének felismerése, értelmezése. – Összeadni kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel (szükséges). – Írásbeli összeadást (2 tag) és írásbeli kivonást végezni (tízesátlépés nélkül). – Elvégezni a négy alapműveletet, az eredményt ellenőrizni becsléssel és fejben (írásban).	kirakása tárgyakkal, ábrázolásuk rajzban, lejegyzése a matematika nyelvén közösen. Válasz megfogalmazása közösen	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, gyakorlás, számok, *kétjegyű szám, helyi érték, összeg, maradék, kivonás, összeadás, számológép billentyűi,* körülbelül, becslés, számjegyek, 10-es, 100-as helyi értéke, helyi érték, maradék, szorzás, osztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mértékegységek, mérések, pénz**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Mérések végzése kis segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló környezetében található tárgyakon pontos mérést végezni. – A mennyiség állandóságának megértése. – Megérteni, hogy a nagyság és a súly között nincs feltétlenül összefüggés (könnyű és nehéz). – Az árakat nagyságrendileg differenciálni. – Megtanulni a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságát. – Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.	*Ismeretek* – Hosszmértékek: méter, centiméter, kilométer. – Űrmértékek: liter, deciliter. – Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. – A pénz. – Jövedelem, takarékoskodás, pénzügyek kezelése. – Időmérés: naptár, óra. *Tevékenység* Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése, km-es távolságok autóstérképen és a valóságban (sebesség és távolság összefüggései). Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor,	*Technika, életvitel és gyakorlat:* mérések, becslés, vásárlás, fizetés.

	elvételkor háztartási mérlegen. Megfigyelések a különböző anyagok fajsúlyával kapcsolatban. 5, 10, 20 Ft-os pénzérmék felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok felállítása, megoldása, megválaszolása. Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres és alkalmi jövedelem, pénzkezelés, banki műveletek. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hosszúság, szélesség, átmérő, kerület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg, maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árleszállítás, különböző jövedelemforrások, fizetnivalók.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Összefüggések felismerése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű állítások, igazságok eldöntése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése.	

céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. – Felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. – Feladatot önállóan megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.	*Ismeretek* – Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. – Szöveges feladatok. *Tevékenység* Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban. Memória-játék, puzzle. Gondoltam egy számot... Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.). Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón. Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban. Szöveg értelmezése, megfelelő művelet helyes megválasztása. Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása, részeredmények értelmezése.	*Olvasás-írás:* értő olvasás; játékszabályok, szöveges feladatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Munka – fizetés, szerencse – nyeremény, tükrözés, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes,* i*dőtartam;* olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei, *létszám*, mennyiség, méret, i*dőtartam* fogalmak megfogalmazása, *részeredmények, ellentétes műveletek* (+,–).

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. Felismeri saját települése és Magyarország térképét. Megbízhatóan tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes – biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; – lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; – reális terveket, elképzeléseket alakítani a jövőre vonatkozóan; – műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, ismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; – egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; – feladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására, megválaszolására; – feladatát kitartóan, igényesen végezni; – a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni, alapvető jártassággal rendelkezik a tanult mértékegységek terén; – megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). A tanuló képes – megtanulni a pénz gondos megőrzését, megbecsülését, a gyakorlatban használni (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; – az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek); – felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; – keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.

JÁTÉKRA NEVELÉS

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, építsen kapcsolatot társaival és a felnőttekkel, fejlessze kommunikációs készségét.

Használja adekvátan, az érzékszervek intenzív fejlesztésével a játéktárgyakat (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat).

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló tanuljon meg alkalmazkodni az osztályközösséghez, elfogadja a közösség szabályait, egyre tudatosabban és pontosabban tartsa be a szabályjátékokban a szabályokat.

Kellő motivációval kell kialakítani érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejleszteni kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszközzel.

Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédkészsége és a szókincse.

Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban, próbálja az egyenletes lüktetést követni.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: az a játéktevékenység, amelyen keresztül a tanuló különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzormotoros funkciókat.

Feladata:

- hang és beszéd játékos gyakorlása,
- mozgást gyakorló játékok alkalmazása,
- játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés,
- játéktevékenység különböző anyagokkal,
- adott tárgyakkal (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének (pl. kockából építeni lehet), tulajdonságainak megismerése.

Konstrukciós játék: a manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása, a szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyerek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között, általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei,
- minél pontosabban figyeli meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat tehát a lehető legpontosabb megfigyeltetés,
- képzelet fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: a témát különböző életszakaszokban más és más hordozza. Első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása,
- képzelet fejlesztése,
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együttjátszás/,
- megfigyelések pontosítása,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédkészség fejlesztése,
- érzelmek egészséges elrendezése,
- játékokkal való adekvát bánásmód,
- esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék: módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állítható. Sérült gyerekek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosságot segíti elő (pl. számolás-mérés tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások).

Feladata:

- a tárgyak kapcsolatba hozása egymással,
- ismeretek pontosítása, bővítése,
- gondolkodás fejlesztése,
- térbeli elhelyezkedés megismertetése,
- időfogalom fejlesztése,
- szocializációs készség fejlesztése.

*Spontán játék: s*zabadon választott játékkal való játék, szünetekben, délután.

Feladata: ugyanaz, ami a többi játékfajtánál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

*Szabályjáték: k*ülönböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza a játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- figyelemfejlesztés,
- fegyelmezettségre nevelés,
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása,
- szocializáció fejlődésének segítése,
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet),
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

*Szabadban játszható játékok: m*inden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata: a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
1.	3	108
2.	3	108
3.	3	108
4.	2	72

Órakeret:

Témák	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**
Gyakorló játék	20	20	Folyam.	Folyam.
Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték	10	10	Folyam.	Folyam.
Szerepjáték	10	10	20	15
Didaktikus játék	15	15	22+11	15+7
Szabályjáték	15	15	30	15
Spontánjáték	15+11	15+11	15	10
Szabadban játszható játékok	12	12	10	10

1–2. évfolyam

A Játékra nevelés tantárgy az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő segítőkészség és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök igazságos elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátszás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területének fejlesztését segíti a környezetben való tájékozódás erősödése, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások megismerése.

Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgynak fontos szerepe van mozgásos játékok közben a finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztésében, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásában, a lelki egészség és a saját és társai testi épségének megvédése érdekében az elővigyázatosságra felkészítésben.

A családi életre nevelést játék közben a családi élet szerepeinek megismertetése, elmélyítése, az esetleges feszültségek feloldását a szerepjátékok támogatják.

Az anyanyelvi kommunikáció az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésével, adekvát válaszok adásával és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismerésével, fejlesztésével erősödik.

A matematikai kompetenciaterületet segíti a szabályok megismerése, betartása, egyszerű logikai sorrendek és következtetések levonása, a kognitív funkciók (érzékelés, észlelés, emlékezet stb.) fejlesztése, és a térbeli viszonyok felismerésének gyakorlása.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében részt vesz a tantárgy a közösség szabályainak megismertetésével és elfogadtatásával, a tevékenységekbe kapcsolódással, a várakozás megtapasztalásával, a kialakult sorrend elfogadásával.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tantárgy az alkotás örömének felfedezését, különböző anyagokból tárgyak létrehozását és a képzelet bevonásával helyzetek eljátszását, dramatizálását segíti.

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyakorló játék**	**Órakeret 20 óa**
Előzetes tudás	Tárgyak megfogása, elengedése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felismerni a különböző tárgyak hangját. Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. Együttműködés különböző járások	*Ismeretek* – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok. *Mozgásfejlesztés:* egyensúlygyakorlatok, labdás gyakorlatok.

közben a társakra. Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba. A labdát gurítgatni, eldobni. A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni. Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. Nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága).	gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok. – Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Páros lábon ugrálás játék közben. *Tevékenységek* Ajak-, arc-, nyelvjátékok. Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot. Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérve). Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé rakása. Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel. Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték**	**Órakeret** **10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű feladatot megért a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban.	*Ismeretek* – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése.	*Olvasás-írás:* fimommotorika, szem-kéz koordináció.

3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinek megfelelően használni.	*Tevékenységek* Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret** **10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű metakommunikációs jelzések észlelése, értése és használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	*Ismeretek* – Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. *Tevékenységek* Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása.	*Kommunikáció:* szókincsfejlesztés. *Ének-zene:* mozgásos énekek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, *tanult mesék szereplői.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret** **15 óra**
Előzetes tudás	Közlés megértése, követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálni 2 féle anyagot,	*Ismeretek*	*Kommunikáció:*

hangot, ízt, szagot. 2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb különbségeket észrevenni. 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Színeket egyeztetni.	A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: – ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. *Tevékenységek* Tapintás-párosítások Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások.	logopédiai gyakorlatok, szókincsbővítés. *Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret** **15 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés társakkal.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 2-3 körjáték, párválasztó ismerete.	*Ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Tevékenységek* Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék 2 tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok kettő tárggyal,– a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	*Mozgásnevelés:* mozgásügyesítés. *Ének-zene:* ritmuskövetés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret** **15+11 óra**
Előzetes tudás	Játékeszközök használatának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	*Ismeretek* Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenységek* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal.	*Mozgásnevelés:* dobások, labdás gyakorlatok, kéziszer-gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Szabálykövetés segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot).	*Ismeretek* – Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. *Tevékenységek* Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játszása.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.

A fejlesztés várt eredményei	A gyerekek ismerjék életkoruknak megfelelő játéktárgyakat és együttműködéssel tudják azokat használni. Segítséggel tudjanak egy szempont szerint válogatni. Figyelmük 5-10 percig legyen leköthető. A játék végeztével igyekezzenek segíteni a rendrakásban.

2. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Gyakorló játék</td><td>Órakeret
20 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Tárgyak megfogása, elengedése.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni.
Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra.
Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba.
A labdát gurítgatni, eldobni.
Alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni.
Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel.
Nagyobb gyöngyöt felfűzni damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága).
Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.</td><td>Ismeretek
– Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése.
– Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok.
– Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással.
– Kéz- és ujj-játékok.
– Húzások, labdagyakorlatok.
– Forgások, forgatások, egyensúlygyakorlatok.
– Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása.

Tevékenységek
Ajak-, arc-, nyelvjátékok.
Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot.
Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben).
Húzogatások, tologatások gördeszkán.
Tárgyak rakosgatása. Kockák egymásra rakása.
Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel.
Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.</td><td colspan="2">Kommunikáció:
logopédiai gyakorlatok.

Mozgásfejlesztés:
egyensúlygyakorlatok, labdás gyakorlatok.</td></tr>
</table>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tevékenységek, tárgyak megnevezése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű feladatot megért a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva. Golyókat, pálcikákat használni. Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag megnevezni.	*Ismeretek* – Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. – Összeilleszthető síkidomok használata. – Golyók, pálcák használata. – Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal, pl. Lego, Duplo). *Tevékenységek* Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű. Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése. Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból, pl. Lego, Duplo).	*Olvasás-írás:* fimommotorika, szem-kéz koordináció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű metakommunikációs jelzések észlelése, értése és használata.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosulás a választott szereppel.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten. Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.	*Ismeretek* – Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. – Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása. – Spontán bábozás. – Mese dramatizálása. *Tevékenységek* Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.	*Kommunikáció:* szókincsfejlesztés. *Ének-zene:* mozgásos énekek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 *foglalkozás*, pl. orvos, tanító stb. Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, *tanult mesék szereplői.*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret** **15 óra**
Előzetes tudás	Közlés megértése, követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálni 2-3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot. 2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. 2-3 részből álló képet szétszedni, később összerakni. Sorba rendezni pár mondatos mese képeit.	*Ismeretek* A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok: – ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának,	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok, szókincsbővítés. *Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése.

Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani. Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. Színeket egyeztetni. 2 elemből ritmikus sort alkotni.	terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. *Tevékenységek* Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékeltek. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján. Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. Barkochba-játék játszása. Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Szabályjáték	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Együttműködés társakkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 3-4 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.	*Ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Tevékenységek* Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társsal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	*Mozgásnevelés:* mozgásügyesítés. *Ének-zene:* ritmuskövetés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Spontán játék	Órakeret 15+11óra
Előzetes tudás	Játékeszközök használatának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát	*Ismeretek* Spontán játék szabadon választott	*Mozgásnevelés:* dobások, labdás

játék a játéktárgyakkal.	játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenységek* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítséggel.	gyakorlatok, kéziszer-gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret** **12 óra**
Előzetes tudás	Szabálykövetés segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot). Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.	*Ismeretek* – Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. *Tevékenységek* Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel. Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játszása.	*Mozgásnevelés:* téri tájékozódás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes együttműködni felnőttel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni. Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten

	elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni. Képes eljátszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket. Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban. Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni. Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal. Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.

3–4. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben a közösségi játékok során a segítőkészség és az önfegyelem viselkedési formáinak fejlesztése, a játékeszközök igazságos elosztásának megerősítése, a közös játéktevékenység formáinak bővítése, a türelem, kitartás gyakorlása a játék menetében, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztése. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodóképességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területe a környezetben való téri és időbeni tájékozódás megerősítésével, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások ismeretének bővítésével erősödik.

A tantárgy az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését az alkalmazkodóképesség megerősítésével, a közösségi játékokban a kulturált, kontrollált magatartás fejlesztésével, a játéktárgyak megosztási képességének belső igénnyé válásával és mások igényeinek figyelembe vételével éri el.

A tantárgy segíti a reális énkép kialakulását, az önálló, kreatív kezdeményezések megjelenését.

A testi és lelki egészségre nevelésben szerepet játszik a mozgásos játékok közbeni finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztése, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának segítségével a lelki egészség megvédése, a saját és a társak testi épségének megőrzése, és a felkészítés az elővigyázatosságra.

A családi életre nevelés területén el lehet érni játék közben a családi élet feladatainak, szerepeinek megismerését, elmélyítését, szerepjátékokkal a családi feszültségek, konfliktusok feloldását.

Az anyanyelvi kommunikációt a tantárgy az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésének, adekvát válaszok adásának fejlesztésével, mesék, versek, mondókák, közmondások értelmezésével és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismertetésével támogatja.

A matematikai kompetenciaterület a szabályok megismerésével, betartásával, logikai sorrendek és következtetések levonásával, a kognitív képességek, figyelem, emlékezet, érzékelés, észlelés, gondolkodás fejlesztésével, a térbeli viszonyok, a téri orientáció felismerésével, gyakorlásával valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a közösség szabályainak megismerése és elfogadása, a tevékenységekbe történő bekapcsolódás, együttműködés, feladatvállalás, a várakozás megtapasztalása, a kialakult sorrend elfogadása szolgálja.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia a tevékenységekben közreműködő társak bevonásával, az önálló és közös tervezés gyakorlásával, a szerepek és feladatok elosztásával és elvállalásával fejlődik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség az alkotás örömének megélése, különböző anyagokból tárgyak, alakzatok létrehozása, a fantázia bevonásával szerepek eljátszása, helyzetek dramatizálása, mesék, versek, mondókák hallgatása és előadása által fejlődik.

Folyamatos: *Gyakorlójáték*
Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés és türelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani.	*Ismeretek* – Élmények eljátszása. – Családi élet eseményei. – Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. – Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. – Bábozás, dramatizálás. *Tevékenységek* Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Baba gondozása. Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben.	*Kommunikáció:* foglalkozások, család, mesék. *Ének-zene:* felelgetős játékok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret 22+11 óra**
Előzetes tudás	Szerep és beszéd összhangja.	
A tematikai egység	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálni 6 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 4-5képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni. Szabályokat követni a didaktikai játékok során.	*Ismeretek* – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. *Tevékenységek* „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 4-5 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 2 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, játékkal kirakása, kilépése.	*Olvasás- írás:* térorientációs gyakorlatok. *Számolás, mérés:* tájékozódás, összefüggések felismerése.

Kulcsfogalmak/	„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.

fogalmak	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Elmélyült játék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 15-20 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére. Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.	*Ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Tevékenységek* Csoportos mozdulatjátékok játszása, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játszása – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak. Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok). Könnyebb versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 4-5 tárggyal). Figyelmet fejlesztő játékok. Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).	*Mozgásnevelés:* labdás gyakorlatok, sorversenyek. *Ének-zene:* körjátékok, párválasztók.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Érdeklődés játéktárgyak iránt, kreativitás.	
A tematikai egység	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	

nevelési-fejlesztési céljai			
Fejlesztési feladatok		**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.		*Ismeretek* Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenység* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítséggel (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).	*Kommunikáció:* beszélgetés, egyszerű szófordulatok, szókincs.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Balesetek elkerülése, megfelelő óvatosság.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	*Ismeretek* – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. *Tevékenységek* Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugrókötél, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás.	*Ábrázolás, alakítás:* formázások különböző anyagokból.

	Futó- és fogójátékok játszása. Hógolyózás, szánkózás segítséggel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, *gödör, alagút*, fa, ág, kavics, kő, *fogó,* futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, segítség nyújtás mellett szerepet vállal. Képes szabályokat elfogadni, követni. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.

Folyamatos: *Gyakorlójáték*
Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret** **15 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés és türelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet eljátszani.	*Ismeretek* – Élmények eljátszása. – Családi élet eseményei. – Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. – Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. – Bábozás, dramatizálás. *Tevékenységek* Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Családi kapcsolatok eljátszása (anya, nagymama, testvér).	*Kommunikáció:* foglalkozások, család, mesék. *Ének-zene:* felelgetős játékok.

	Különböző munkák eljátszása. Különböző foglalkozások eljátszása. Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret 15+7 óra**
Előzetes tudás	Szerep és beszéd összhangja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Differenciálni 6-8 féle hangot. Megnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat megnevezni. Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. Szabályokat követni a didaktikai játékok során.	*Ismeretek* – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. *Tevékenységek* „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző	*Olvasás- írás:* térorientációs gyakorlatok. *Számolás, mérés:* tájékozódás, összefüggések felismerése.

	játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző magánhangzó, számjegyegyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret** **15 óra**
Előzetes tudás	Elmélyült játék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. A szabályokat követni, társaira figyelni. A vereséget elfogadni, elviselni. Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni: 20-30 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére.	*Ismeretek* – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. *Tevékenységek* Csoportos mozdulatjátékok játszása, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel. Labdajátékok játszása Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok).	*Mozgásnevelés:* labdás gyakorlatok, sorversenyek. *Ének-zene:* körjátékok, párválasztók.

Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.	Könnyebb versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárggyal). Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret** **10 óra**
Előzetes tudás	Érdeklődés játéktárgyak iránt, kreativitás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.	*Ismeretek* Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. *Tevékenység* Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítséggel (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).	*Kommunikáció:* beszélgetés, egyszerű szófordulatok, szókincs.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret** **10 óra**
Előzetes tudás	Balesetek elkerülése, megfelelő óvatosság.	
A tematikai egység	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	

nevelési-fejlesztési céljai	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	*Ismeretek* – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. *Tevékenységek* Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugrókötél, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játszása. Hógolyózás, szánkózás segítséggel.	*Ábrázolás, alakítás:* formázások különböző anyagokból.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, *gödör*, *alagút*, fa, ág, kavics, kő, *fogó*, futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni. Képes szabályokat elfogadni, követni és újakat alkotni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira. Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani. Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni. Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.

TÁRSADALMI ISMERETEK

A tantárgy célja bővíteni a tanulók azon ismereteit, amelyek a társadalmi környezet jobb megismerését segítik elő. Feladata, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló szerezzen gyakorlati ismereteket a szűkebb és tágabb környezetben, valamint sajátítsa el a társadalmi elvárásoknak megfelelő szociális készségeket. Fokozódó önállósággal tudja alkalmazni a beszédfejlesztés tantárgy témakörein belül tanult ismereteket, fejleszti a kifejezőkészséget és bővíti a szókincset.

A pedagógusok teremtsenek lehetőséget arra, hogy a tanuló elemi szinten megismerje saját és más állampolgárok jogait és kötelességeit, bővíthesse látókörét, hogy tágabb környezetét pontosabban megismerje, és segítséggel tudja használni a szolgáltató- és közintézményeket.

Gyakorlási lehetőséget kell adni arra, hogy a tanuló megfelelően alkalmazza a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben, tudja a konfliktushelyzeteket egyes szituációkban felismerni, és begyakorolt konfliktuskezelési minták segítségével igyekezzen azokat megoldani.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	1	36
6.	1	36
7.	2	72
8.	2	72

Órakeret:

Témák	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**
Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok	16+4	16+4	10	10
Lakóhelyismeret- Közlekedésre nevelés	16	16	15	15
Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	nincs	nincs	20	20
Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek	nincs	nincs	20+7	20+7

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést az iskolai közösség szabályainak megismertetésével, betartatásával, az iskolai példaképek bemutatásával, a segítőkészségre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét.

A nemzeti azonosságtudat fejlődését, hazafias nevelést erősíti a nemzeti ünnepek iskolai rendezvényekkel történő megemlékezéseire készülődés, és aktív részvétel során az ismeretek bővülése a nemzeti jelképekről; az ünnepek legfontosabb történelmi szereplői példamutató magatartásának és az

ünnepi szimbólumoknak a megismerése.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával, a közösségért végzett vállalt feladatok kivitelezésére törekvéssel kapcsolódik. A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését.
Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a saját és a társak belső tulajdonságainak feltérképezésére, a pozitív tulajdonságok, személyiségvonások felismerésére, megerősítésére neveléssel. A társakkal való együttműködés során segíti a közös vélemény kialakítására és a demokratikus döntések meghozatalára törekvést.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.

A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás és a toleráns viselkedés jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja.

A pályaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak, a közösségi vállalások és az egyéni célok lehetőségeinek felismertetésével.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet a személyes adatok és a lakóhely legfontosabb ismereteinek elsajátítása, és az ezekkel kapcsolatos szókincs bővítése segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes adatok felhasználási színtereinek megismertetésével, a legfontosabb közlekedési szokások és szabályok betartására ösztönzéssel kapcsolódik.

Az önállóság és a feladatvállalások fejlesztése az egyéni képességek figyelembe vételével támogatja a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetenciaterületet.

5. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok</td><td>Órakeret
16+4 óra</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">A tanuló részben ismeri személyes adatait.</td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja</td><td colspan="3">Saját tulajdonságok megismerése, törekvés a hibák javítására.</td></tr>
<tr><td>Fejlesztési feladatok</td><td>Ismeretek – tevékenységek</td><td colspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td>– Személyes adatokat ismerni (név, kor, anya neve, legalább a keresztneve)
– Ismerni az iskola és a tanárok nevét.
– Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni azokat.
– A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, saját érzelmeinek kezelése.</td><td>Ismeretek
– Személyes adatok.
– Családi munkamegosztás. Feladatom a családban.
– Tulajdonságok.
– Viselkedés, különböző élethelyzetekben, iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon.
– Segítés másokon.
Tevékenységek
Viselkedés családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során.
Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése.</td><td colspan="2">Ábrázolás-alakítás:
portré rajza barátról, önarckép.

Kommunikáció:
előkészület a felnőtt életre: személyes adatok, foglalkozások.</td></tr>
</table>

	Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, *leánykori név, személyes adatok.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonságos közlekedés alapozása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen.	*Ismeretek* – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Tevékenység* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	*Ábrázolás-alakítás:* formakitöltés, színezés. *Kommunikáció*: tájékozódás térben - utca, közlekedés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, *veszély*, baleset, irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy, kerékpár, felszereltség.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes nevét, korát, anyja nevét, legalább a keretnevét közölni. Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. Ismeri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret 16+4 óra**
Előzetes tudás	A tanuló részben ismeri személyes adatait.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Saját tulajdonságok megismerése, törekvés a hibák javítására.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Személyes adatokat ismerni. – Ismerni az iskola és címét, a tanárok nevét. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, segítséggel megnevezni és felismerni. – .	*Ismeretek* – Személyes adatok. – Szülők foglalkozása, munkahelye. – Önismeret. Énkép. *Tevékenységek* Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, iskolai napló adatainak nézegetése, összevetése. A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség, tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése. Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok).	*Ábrázolás-alakítás:* portré rajza barátról, önarckép. *Kommunikáció:* előkészület a felnőtt életre: személyes adatok, foglalkozások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, *leánykori név,* foglalkozás, munkahely, lakcím, *születési anyakönyvi kivonat,* személyi igazolvány, *személyes adatok.*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Szabályok betartása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonságos közlekedés alapozása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló lakóhelyének megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni saját lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Magyarországot és néhány szomszédos országot. –	*Ismeretek* – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. *Tevékenység* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve). Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése.	*Ábrázolás-alakítás:* formakitöltés, színezés. *Kommunikáció*: tájékozódás térben - utca, közlekedés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térkép, földgömb, folyó, tó, patak, termálvíz	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét közölni. Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben. Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. Ismeri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.

7–8. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, az igazságos és segítőkész magatartás kialakításával, a társas kapcsolatokban a szociális konvenciók helyes alkalmazására neveléssel, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítésével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez kapcsolódik a nemzeti ünnepek és a nemzeti, nemzetiségi hovatartozás megismertetésének megerősítésével, az érdeklődés és kötődés kialakításával a társadalmi közösségekhez. A tantárgy keretében a tanuló megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, aktívan részt vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Kialakul benne a magyar nemzethez való tartozás érzése.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, az állampolgári jogok és kötelességek legfontosabb intézményeinek megismerése, érdeklődés kialakítása a közügyek iránt, a szabálykövető magatartás fejlesztése, jogkövetés megalapozása.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és -nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását.

A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása.

A felelősségvállalást másokért, az önkéntességet a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti.

A tantárgy segíti a pályaorientáció támogatását a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más „felnőtt” tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztését az aktív szókincs gazdagítása, a verbális társadalmi érintkezési formák gyakorlása, az információk befogadásának, értelmezésének segítése, az információszerzés és -adás megfelelő formáinak elsajátítása segíti.

A szociális ás állampolgári kompetenciaterület a segítségnyújtást igénylő élethelyzetek felismertetésével és a hatékony segítségadás módjainak gyakorlásával fejlődik.

A tantárgy a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztésében a feladatok önként vállalására és véghezvitelére ösztönzéssel és a tudatos döntéshozatalhoz szükséges képességek fejlesztésével kapcsolódik.

A hatékony, önálló tanulást az ismeretek elsajátítására irányuló belső igény kialakítása és az önálló információszerzés gyakorlása támogatja.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Személyes adatok és bővebb családi kapcsolatok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete.	*Ismeretek* – Személyes adatok, azonosítás.	*Ábrázolás-alakítás:* önarckép, portré adott

– Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni és felismerni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete.	– Önismeret. Tulajdonságok. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben. – Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és viselkedés. – Empátia. Segítés másokon. – Szeretet érzése. *Tevékenységek* Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.	személyről, rajz, festmény. *Kommunikáció:* társas kapcsolatok - alkotások a tárgyalt témákkal kapcsolatban (vers, film).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, *önértékelés*, én, *énkép*, tulajdonság, *jellemzés*, tulajdonság, viselkedés, *bírálat*, dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, szerelem, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Lakóhely-ismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– A saját lakóhely megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink nevét ismerni. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. – A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. – Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól.	*Ismeretek* – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Magyarország jellemzői. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Tevékenységek* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Síkság – mezőgazdaság, hegyvidék – bányászat, tenger – halászat. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés	*Információs eszközök használata:* képek, térképek gyűjtése, összehasonlítás. *Ábrázolás-alakítás:* festmény, rajz készítése választott tájról. *Ének-zene:* népek dalai és táncai, tájakhoz köthető népdalok.

	valamilyen okból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.* *Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.* Segítség, tájékoztatás kérése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Nemzeti jelképek ismerete. Néhány rege, monda ismerete a magyarság történetéből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A nemzethez tartozás érzésének erősítése. A nemzeti ünnepekhez és hagyományokhoz érzelmi és külsőségbeli csatlakozás. Az idő fogalmának kiterjesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A Himnuszt és a Szózatot ismerni, segítséggel elénekelni. – Ismerni a magyar zászlót és címert. – Ismerni a nemzeti ünnep fogalmát, elmondani az ünnepeket. – Ismerni az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat. – Az ünnepre készülni és külsőségekben is ahhoz igazodni. – Az ünnephez méltóan viselkedni. – Ismerni a hagyományokat, népszokásokat. – A híres uralkodók és magyar hősök ismerete és tisztelete.	*Ismeretek* – Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. – Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat). – A közösségi együttlét alkalmai: az ünnepek. – Nemzeti – családi ünnepek. – Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. *Tevékenységek* Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Ha lehetséges, az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok stb.). Műsor összeállítása az ünneppel kapcsolatban. Versek, dalok. Október 23., március 15. (történelmi helyszínei, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor szerepe az eseményekben), május 1., augusztus 20.	*Ábrázolás-alakítás:* ünnepi dekoráció, aktuális ábra, festmény készítése. *Ének-zene:* történelmi korok zenéje, táncai. *Kommunikáció:* ünnepi összeállítás készítése, előadása az ünnepekkel kapcsolatban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, zászlódísz, kokárda, Himnusz, Szózat, szokások, hagyomány, honfoglalás, monda, vezér, király, ezer év, uralkodás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek**	**Órakeret 20+7 óra**
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető közösségi szabályokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A családi viszonyok ismerete. – Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. – A helytelen cselekedetek elítélése. – Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. – A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait. – A munkafegyelem fogalmának megértése. – Különbségtétel fontos és nem fontos között. – Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.	*Ismeretek* – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). – Viselkedés idegenekkel. – Társadalomra káros tevékenységek. – Törvény, szabályok betartásának fontossága. – Az önálló közlekedés gyakorlása. – Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápolt külső. – A pénz szükségessége, beosztása. *Tevékenységek* Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, kötelességek az osztály tanulói számára stb.) Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékosság, pénzkezelés.	*Kommunikáció:* társas kapcsolatok: viselkedés kifejeződése szóban és gesztusokban. Társadalmi érintkezés: viselkedési normák eltérő helyzetben.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szülők, rokonok, szeretet, *családfenntartó*, munkahely, fizetés, segítség, *munkamegosztás*, *munkafegyelem*, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés; *vita*, veszekedés, kibékülés, *bocsánat;* társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke, váltópénz.

A fejlesztés várt eredményei	Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. Ismeri a legfontosabb ünnepeket, azok jelentőségét, a nemzeti ünnep fogalmát, a magyar zászlót és címert. Képes a Himnuszt és a Szózatot segítséggel elénekelni.

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Személyes adatok és bővebb családi kapcsolatok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni és felismerni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, érzelmeinek kezelése.	*Ismeretek* – Személyes adatok, azonosítás. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. Érzelmek. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben. – Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és viselkedés. – Empátia. Segítés másokon. – Szeretet, szerelem érzése. Párkapcsolatok. *Tevékenységek* Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). Milyen vagyok én? Önjellemzés	*Ábrázolás-alakítás:* önarckép, portré adott személyről, rajz, festmény. *Kommunikáció:* társas kapcsolatok - alkotások a tárgyalt témákkal kapcsolatban (vers, film).

	(külső és belső tulajdonságok). Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, *önértékelés*, én, *énkép*, tulajdonság, *jellemzés*, tulajdonság, viselkedés, *bírálat*, dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, szerelem, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Lakóhely-ismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A saját lakóhely megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni.	*Ismeretek* – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Magyarország jellemzői. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – Helyünk Európában és a	*Információs eszközök használata:* képek, térképek gyűjtése, összehasonlítás. *Ábrázolás-alakítás:* festmény, rajz készítése választott tájról. *Ének-zene:* népek dalai és táncai, tájakhoz köthető népdalok.

– Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink nevét ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot és néhány ismert országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. – A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. – Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni.	világban. – Földrajz és gazdaság összefüggése. – Gazdasági tevékenységek jelzése a térképen. – A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök– (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). *Tevékenységek* Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Síkság – mezőgazdaság, hegyvidék – bányászat, tenger – halászat. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.* *Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.* Segítség, tájékoztatás kérése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Nemzeti jelképek ismerete. Néhány rege, monda ismerete a magyarság történetéből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A nemzethez tartozás érzésének erősítése. A nemzeti ünnepekhez és hagyományokhoz érzelmi és külsőségbeli csatlakozás. Az idő fogalmának kiterjesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A Himnuszt és a Szózatot ismerni, segítséggel elénekelni. – Ismerni a magyar zászlót és címert. – Ismerni a nemzeti ünnep fogalmát, elmondani az ünnepeket. – Ismerni az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat. – Az ünnepre készülni és külsőségekben is ahhoz igazodni. – Az ünnephez méltóan viselkedni. – Ismerni a hagyományokat, népszokásokat. – A híres uralkodók és magyar hősök ismerete és tisztelete.	*Ismeretek* – Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. – Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat). – A közösségi együttlét alkalmai: az ünnepek. – Nemzeti – családi ünnepek. – Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. – A magyar történelem áttekintése. – A történelmi távlat érzékeltetése. Időszalag. – Attila és a hunok. – Honfoglalás (Árpád, hét vezér). – Államalapítás, István király, Mátyás király. – Települése történetéhez köthető uralkodó, hadvezér, híres ember megnevezése, tettei. – XX. század háborúi, eseményei, jelen időben meglévő nemzetközi kapcsolatok, EU. *Tevékenységek* Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Ha lehetséges, az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok stb.). Műsor összeállítása az ünneppel	*Ábrázolás-alakítás:* ünnepi dekoráció, aktuális ábra, festmény készítése. *Ének-zene:* történelmi korok zenéje, táncai. *Kommunikáció:* ünnepi összeállítás készítése, előadása az ünnepekkel kapcsolatban.

	kapcsolatban. Versek, dalok. Október 23., március 15. (történelmi helyszínei, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor szerepe az eseményekben), május 1., augusztus 20. Mondák olvasása Attiláról, a honfoglalásról. Film megtekintése (Honfoglalás, István, a király), a látottak megbeszélése. Szituációs játék. A koronázási jelképek megtekintése a Parlamentben. Kirándulás történelmi helyszínekre (Visegrád, Székesfehérvár stb.). Irodalmi művek, filmek kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (pl. Egri csillagok, Toldi, Regék Mátyás királyról stb.) alapján: István király jelentősége; a leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök. Kapcsolat (helyi vagy) a városi nevezetességekkel, várrom, emlékpark. Háborúk, híres csaták a XX. században, országok összefogása napjainkban, EU.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, zászlódísz, kokárda, Himnusz, Szózat, szokások, hagyomány, honfoglalás, monda, vezér, király, ezer év, uralkodás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek**	**Órakeret 20+7 óra**
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető közösségi szabályokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A családi viszonyok ismerete. – Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. – A helytelen cselekedetek elítélése. – Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. – A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait.	*Ismeretek* – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). – Viselkedés idegenekkel. – Társadalomra káros tevékenységek. – Törvény, szabályok betartásának fontossága. – Ok – okozat.	*Kommunikáció:* társas kapcsolatok: viselkedés kifejeződése szóban és gesztusokban. Társadalmi érintkezés: viselkedési normák eltérő helyzetben.

– A munkafegyelem fogalmának megértése. – Különbségtétel fontos és nem fontos között. Fontossági sorrend felállítása. – Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.	– Alkotmány (mindenkire vonatkozik). Állampolgárok vagyunk. – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Munka, munkahely. – Pályaválasztás – szakiskola. – Az önálló közlekedés gyakorlása. – Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápolt külső. – A pénz szükségessége, beosztása. *Tevékenységek* Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, kötelességek az osztály tanulói számára stb.) Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Ok – okozati összefüggések felismerése a törvények esetében. Törvények: írott szabályok. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Tájékozódás a szakmák köréről. Az iskoláskor utáni tervek. Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékosság, pénzkezelés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szülők, rokonok, szeretet, *családfenntartó*, munkahely, fizetés, segítség, *munkamegosztás*, *munkafegyelem*, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés; *vita*, veszekedés, kibékülés, *bocsánat;* társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke,	

	váltópénz.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes segítséggel használni a szolgáltató- és közintézményeket, fejleszteni feladattudatát, felelősségérzetét. Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. Ismeri a magyar történelem kiemelkedő eseményeit, ismeri és tiszteli híres uralkodóit, hőseit. Ismeri a legfontosabb ünnepeket, azok jelentőségét, a nemzeti ünnep fogalmát, a magyar zászlót és címert. Képes a Himnuszt és a Szózatot segítséggel elénekelni. Képes egyszerű élethelyzetekben helyesen cselekedni, egyszerű oksági összefüggéseket alkotni. Képes felismerni a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítik a megoldásban, érzelmeit tudja kezelni. Képes a megismert tulajdonságok figyelembe vételével saját kapcsolatrendszert kialakítani. Állampolgári érzései kialakulóban, elmélyülőben vannak.

ÖNKISZOLGÁLÁS

1–2. évfolyam

A tantárgy célja a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók alapvető szociális képességeit az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve tevékenységeken keresztül úgy fejleszteni, hogy önkiszolgálásukban a képességek szerinti részleges vagy teljes önállóságot elérjék.

Feladat a fejlesztések során, hogy a tanulónak egyéni üteméhez és képességeihez igazodva kialakuljon szociális szokásrendszere, és alkalmazásával fejlődjön praktikus képessége, alkalmazkodni tudása, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintje.

A tanuló igényelje a rendet és a tisztaságot, alakuljon ki a személyi higiénia iránti igénye. Késztesse a tanulókat ez az igény az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kívánatos önellátási szokások. A minél kevesebb segítséggel végzendő önellátás érdekében kívánatos a nagymozgásokat célirányossá tenni és a tanuló kismozgásait úgy fejleszteni, hogy ezzel lehetővé váljon az egyre önállóbb öltözés, tisztálkodás.

A tantárgyi fejlesztés alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik őket magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és az étkezés közben a mértékletesség betartására törekvés kialakításával.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az önkiszolgálás során előforduló eszközök és tevékenységek nevei, és az ezeket jelölő gesztusok, jelek elsajátításával, a szükségletek jelzési lehetőségeinek, az egyéni képességekhez illeszkedő, megfelelő verbális vagy nem verbális kommunikáció elsajátításával segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes higiénia eléréséhez megfelelő szokásrendszer kialakítása vesz részt.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
1.	3	108
2.	3	108

Órakeret:

Témák	**1.**	**2.**
Öltözködés	27+11	27+11
Testápolás – személyi higiénia	30	30
Étkezés	30	30
Környezetrendezés - Környezetmegóvás	10	10

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Öltözködés**	**Órakeret 27+11 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés az öltözködésnél.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját ruhadarabok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Együttműködés az öltözködés során. – A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába.	*Ismeretek* – Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. – Ruhazárak kezelése. – Fogas, használata. *Tevékenységek* Vetkőzés együttműködéssel cipő, csizma, sapka, sál, kesztyű, felső és alsó ruházat levétele. Felöltözés együttműködéssel, alsó és felső ruházat, cipő, csizma, sapka, sál, kesztyű felvétele. Ruhazárak kezelése együttműködéssel gombolás, húzózár, patent, csat használata.	*Játékra nevelés:* babaruha válogatás, rakosgatás, csoportosítás. *Kommunikáció:* szókincsbővítés. *Mozgásnevelés:* finommotorika.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, *ruhazárak,* ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, *vállfa,* fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Testápolás - személyi higiénia**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Felismerni, ha szükséges a kézmosás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. – A szárazra törölközés megtanulása. – WC-használat, fokozódó önállósággal.	*Ismeretek* – Mosakodás. – WC használata. – Fogápolás. – Zsebkendő használata. *Tevékenységek* Segítséggel kézmosás, mosakodás, fogápolás, WC használat, zsebkendő és szalvéta használata.	*Kommunikáció:* testkép, testrészek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Étkezés**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Az étkezéshez szükséges eszközök felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Betartani a kulturált étkezés szabályait. – Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. – Önállóan étkezni.	*Ismeretek* – Étkezés kanállal, villával. – Merőkanál használata. – Terítés. – Felelősi teendők ellátása. *Tevékenységek* Segítséggel evőeszközök használata, terítés, felelősi teendők ellátása.	*Kommunikáció:* szókincs, szófordulatok, kifejezések. *Játékra nevelés:* babakonyha.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, *abrosz,* mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségetekre! Kérem szépen… Köszönöm szépen...

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A szemét megfelelő helyre dobása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. – Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). – Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. – A szemetet a megfelelő helyre tenni.	*Ismeretek* – Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. – Saját tulajdon felismerése. – Polcok, szekrények használata. – Rendrakás. – Virágápolás. *Tevékenységek* Segítséggel taneszközök, játékok elővétele, elrakása, szekrények, polcok adekvát használata. Étkezések, foglalkozások befejezését követő rendrakások, tisztántartás. Irányítással a közvetlen környezet tisztántartása, a hulladék helyének megtalálása, lábtörlő használata.	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* eszközök használata, helyrerakása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpolc, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /*hulladékgyűjtő*/, *partvis*, lapát, *asztaltörlő*, partvis, *hulladék,* locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes együttműködésre az öltözködés során. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC,- és a mosdó használatára. Képes a fogmosást segítséggel végezni. Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni. Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, segítséggel a helyére tenni.

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Öltözködés**	**Órakeret 27+11 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés az öltözködésnél.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját ruhadarabok felismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Együttműködés az öltözködés során. – Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása. – A tanuló képességeihez mérten, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába.	*Ismeretek* – Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. – Ruhazárak kezelése. – Évszaknak megfelelő öltözködés. – Lábbelik ápolása. – Ruhák hajtogatása. – Fogas, vállfa használata. *Tevékenységek* Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata. Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. Cipő befűzése, letörlése, lábtörlő használata. Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.	*Játékra nevelés:* babaruha válogatás, rakosgatás, csoportosítás. *Kommunikáció:* szókincsbővítés. *Mozgásnevelés:* finommotorika.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, *ruhazárak,* ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, *vállfa,* fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Testápolás - személyi higiénia	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Felismerni, ha szükséges a kézmosás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. – A szárazra törölközés megtanulása. – WC-használat, fokozódó önállósággal.	*Ismeretek* – Mosakodás. – WC használata. – Fogápolás. – Zsebkendő használata. *Tevékenységek* Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.	*Kommunikáció:* testkép, testrészek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Étkezés	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az étkezéshez szükséges eszközök felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Betartani a kulturált étkezés szabályait. – Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. – Önállóan étkezni.	*Ismeretek* – Étkezés kanállal, villával. – Merőkanál használata. – Terítés. – Felelősi teendők ellátása. *Tevékenységek* Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése.	*Kommunikáció:* szókincs, szófordulatok, kifejezések. *Játékra nevelés:* babakonyha.

	Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához. Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, *abrosz,* mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségetekre! Kérem szépen… Köszönöm szépen...	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	A szemét megfelelő helyre dobása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. – Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). – Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. – A szemetet a megfelelő helyre tenni.	*Ismeretek* – Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. – Saját tulajdon felismerése. – Polcok, szekrények használata. – Rendrakás. – Virágápolás. *Tevékenységek* Játéktér rendberakása, a játékok eltevése. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök elrakása. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölcsönadom, visszakérem). Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése. Virágöntözés.	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* eszközök használata, helyrerakása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpolc, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /*hulladékgyűjtő*/, *partvis*, lapát, *asztaltörlő*, partvis, *hulladék,* locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes együttműködésre az öltözködés során. Képes saját ruhadarabokat felismerni. Képes cipőjét irányítással fűzni. Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van. Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni. Képes a fogmosást kis segítséggel végezni. Étkezése kulturált, tiszta. Képes a személyi higiéniával kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után. Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetés szerint használni. Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára. Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, a helyére tenni. Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

3–8. évfolyam

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapok során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó

feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat/piktogramokat/. Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószerek leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
3.	2	72
4.	3	108
5.	3	108
6.	3	108
7.	5	180
8.	5	180

Órakeret:

Témák	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**
Textilmunkák	20	30	22+11	22+11	30+18	30+18
Egyszerű háztartási munkák	10	17	20	20	40	40
Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	20+7	20+11	15	15	42	42
Anyagok alakítása	15	30	30	30	10	10
Vásárlás fogyasztóvédelem	nincs	nincs	10	10	30	30
Piktogramok értelmezése	nincs	nincs	nincs	nincs	10	10

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a mindennapi életben előforduló önellátással és környezetgondozással összefüggő tevékenységek felelősségének megalapozásával, a napi kötelezettségek elvégzésére neveléssel alapozza meg.

A testi és lelki egészségre nevelést a környezet és a ruházat egészséges, praktikus megválasztására, kialakítására, javítására, és a munka, szórakozás, pihenés helyes egyensúlyának megismerésére törekvéssel segíti.

A tantárgy segíti a családi életre nevelés céljainak elérését, a családi munkamegosztásban a képességekhez, érdeklődéshez igazodó részvételre és a vállalt feladatok elvégzésére ösztönzéssel.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a környezet alapanyagainak, tárgyainak, eszközeinek és ezek tulajdonságainak és felhasználási lehetőségeinek megismerésével, valamint az egészség megóvására és a betegségek elkerülésére neveléssel támogatja.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület céljainak elérését a családi munkamegosztáshoz szükséges alapismeretek elsajátítása, a közösségi környezetért és egyéni érdekekben végzett munkatevékenység összehangolása segíti.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia az önellátásban a képességek és lehetőségek határainak felismerésével, a célok elérése érdekében a kitartó és megtervezett tevékenység elvégzésével erősödik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődésére kihat a személyes megjelenés és a környezet esztétikumára törekvés és ennek felismerése.

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Érzékelés, tapintással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. Az olló használatát elsajátítani.	*Ismeretek* – Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. – Anyagok alakíthatósága. – Ismerkedés textillel. – Olló használata. – Nyírás, vágás. *Tevékenységek* Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, természetes anyag, műanyag. Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel, homoktálcán ábrák készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* manipuláció természetes anyagokkal. *Ábrázolás-alakítás:* kreativitás az alapanyagok felhasználásában, tárgyak készítése.

	tulajdonságra utaló mondatalkotás.(puha kemény) Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textilfajták, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret** **10 óra**
Előzetes tudás	Hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket. Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket figyelemmel kísérni, arról rajzos (képes) naplót vezetni.	*Ismeretek* – A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. – Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. – Növénygondozás. *Tevékenységek* Szabadban használt takarítóeszközök (seprű, szemétlapát, szeméttároló, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Szemétszedés, a szemétgyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek. Seprés, portörlés, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó szivacs, porrongy használata). A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szabadtéri növények (vetés, öntözés,	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

	elnyílt virágok levágása,) gondozása. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 20+7 óra**
Előzetes tudás	Saját ruha felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	

Fejlesztési feladat	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszeretetet kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni. A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani.	*Ismeretek* – Ruhák válogatása, csoportosítása. – Ruha gondozása, tárolása. – Cipőápolás. – Személyes tisztálkodás. – Bőrápolás. *Tevékenységek* Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]). Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása. A cipőápolás eszközei, ápolószerek, használatuk módja. Kézmosás módja (fürdés, hajmosás), fontosságának megértése. Takarékos vízhasználat. Fog- és szájápolás fontossága és ajánlott módja. Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el.	*Kommunikáció:* főfogalom alá rendelés. *Játékra nevelés:* szerepjáték.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Anyagok alakítása	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Papír gyűrése, simítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani.	*Ismeretek* – Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). – Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. – Varrás kemény papírlemezre. *Tevékenységek* Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtás, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból. Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból füzér készítése. Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.	*Ábrázolás-alakítás:* tárgykészítés, anyagismeret.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló önmaga és a környezete tisztaságára tudatosan ügyel. Rendben tartja eszközeit. Igényévé vált a tisztálkodás és a fogmosás. A tanuló képes a megismert anyagokat csoportosítani (puha, kemény, természetes anyag, műanyag). Képes az ollót balesetmentesen, segítséggel használni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Rendszeresen bekapcsolódik a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörlés).

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Érzékelés, tapintással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. Az olló használatát elsajátítani.	*Ismeretek* – Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. – Anyagok alakíthatósága. – Ismerkedés textillel. – Olló használata. – Nyírás, vágás. *Tevékenységek* Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: törékeny, éghető, tűzálló, Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás. Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* manipuláció természetes anyagokkal. *Ábrázolás-alakítás:* kreativitás az alapanyagok felhasználásában, tárgyak készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textilfajták, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység /	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret**

Fejlesztési cél		17 óra
Előzetes tudás	Hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül. Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére. Irányítással használni a megismert eszközöket. Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket figyelemmel kísérni, arról rajzos (képes) naplót vezetni. A növénygondozást felelősi rendszerben végezni.	*Ismeretek* – A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. – Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. – Tisztítószerek tulajdonságai és használatuk. – Növénygondozás. *Tevékenységek* Szabadban használt takarítóeszközök (seprű, szemétlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk. Az utak, játszótér, udvar rendben tartása. Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása. Tisztítószerek használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett. Szabadtéri növények (vetés, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása. Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.

Tematikai egység/	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret

Fejlesztési cél		20+11 óra
Előzetes tudás	Saját ruha felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.	

Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani. Rendszeretetet kialakítani. Felszólítás nélkül váltócipőt használni. A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani.	*Ismeretek* – Ruhák válogatása, csoportosítása. – Ruha gondozása, tárolása. – Cipőápolás. – Személyes tisztálkodás. – Bőrápolás. *Tevékenységek* Ruházat kiválasztásának gyakorlása az időjárásnak és alkalomnak megfelelően. Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása. A cipőápolás eszközei, ápolószerek, használatuk módja. Takarékos vízhasználat, bőrápolás, allergia megelőzése (megfelelő tisztító- és ápolószerek használata). Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el. Tanulmányi séta, tisztálkodási- és bőrápoló szereket árusító üzlet meglátogatása, néhány használati utasítás elolvasása, ajánlott szerek kiválasztása, a választás indoklása.	*Kommunikáció:* főfogalom alá rendelés. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Anyagok alakítása	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Papír gyűrése, simítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani.	*Ismeretek* – Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). – Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. – Varrás kemény papírlemezre. *Tevékenységek* Papírból különböző formák hajtogatása. Tépés, hajtás mentén, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alapra. Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból. Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból füzér készítése. Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.	*Ábrázolás-alakítás:* tárgykészítés, anyagismeret.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni. Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörlés). Szokásává válik az alsóruha napi cseréje, a rendszeres fogápolás. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelésben a harmonikus, esztétikus és praktikus környezetért végzett tevékenység felelősségének tudatosításával és a takarékosság és mértékletesség igényének kialakításával játszik fontos szerepet.

A testi és lelki egészségre nevelésben különös hangsúlyt helyez a háztartásban előforduló fizikai és mentális veszélyforrások megismerésére, igény kialakítására a testi épség megóvására, a munkatevékenységek végzéséhez szükséges fizikai és lelki képességek fejlesztésére.

A családi életre nevelésben fontos szerepet játszik a tantárgy a családi munkamegosztásban az érdeklődésnek, képességnek megfelelő tevékenységek gyakorlásával, a minél önállóbb önellátás megalapozásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kialakítása a családban és a társak között előforduló segítségadási lehetőségek megismerésére, szükséglet szerinti alkalmazására irányul.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztését segíti az életvitel során felhasznált anyagokkal és energiahordozókkal való takarékos bánásmód elsajátításával, a pazarló szokások felismerésével, valamint a környezetben található erőforrások szükséglet alapú felhasználásával.

Az anyanyelvi kompetencia fejlesztését az igények és a választások megfogalmazásának kialakításával, bővítésével az önellátásban és a környezet megóvásában segíti.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése segíti a veszélyes és káros anyagok felismerését a mindennapi életben, a megfelelő és elvárható óvatosság kialakítását a vegyi anyagokkal, a háztartási és közlekedési eszközökkel; segíti a környezeti hatásokkal és jelenségekkel kapcsolatos ismeretek egészségügyi vonatkozású alapjainak megismerését.

A digitális kompetencia fejlesztését támogatja a környezetben előforduló technikai eszközök biztonságos működtetéséhez szükséges digitális ismeretek nyújtásával.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia a több elemből, tevékenységből álló műveletsor elvégzését, a háztartási munkák elosztásának és sorrendjének tervezését segíti.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 22+11 óra**
Előzetes tudás	Az alapanyagok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olló és a tű helyes használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése. Irányítással textilt csíkokra vágni, textilcsíkot összevarrni, gombolyítani. A száröltést segítséggel, a szálkihúzást és az előöltést önállóan gyakorolni. Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni.	*Ismeretek* – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. – Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása. – Öltésformák (előöltés, száröltés). – Csomókötés. – A szövés előkészítése. *Tevékenységek*	*Mozgásnevelés:* finommotorika. *Ének-zene:* zenehallgatás.

Bonyolultabb gombvarrási technikákat gyakorolni. Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.	Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. Segítséggel textil csík gombolyítása. Irányítással textil nyírása. Fokozódó önállósággal szalagkötés. Önálló szálazás, behúzás. Varrási alapismeretek: Öltésfajták, segítséggel szároltés elsajátítása. Tűbefűzés, csomózás próbálgatása. Önállóan le-és felöltés gyakorlása. A szövés előkészítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szál, *szálirány, anyagnyúlás, előöltés, szálöltés,* szövéssel kapcsolatos eszközök.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető konyhai berendezéseket, takarítóeszközöket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha). Önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni. A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel. Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.	*Ismeretek* – Seprű, lapát használata. – Tisztító- és fertőtlenítőszerek. – Konyhai eszközök helye, rendje. – Egyszerűbb konyhai munkák. – Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás. – A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. – Gyümölcs- és zöldségtisztítás. – Főzést nem igénylő ételek készítése. *Tevékenységek* Irányítással seprű, lapát használata. Segítséggel csempe, ajtó lemosása. A takarítást megkönnyítő gépek : a porszívó használata. Fokozódó önállósággal portörlés, felmosás. Önállóan konyhai eszközök helyrerakása, rendrakás. Irányítással	*Kommunikáció:* szókincs. *Környezetismeret:* növények, állatok a táplálkozásban, egészséges életmód.

	kenyérkenés, a főzéshez szükséges eszközök előkészítése. Segítséggel gyümölcs- zöldség tisztítás. Gyümölcssaláta készítés, zöldségből saláta készítés. Önállóan terítés a napszaknak megfelelően. Önállóan konyhai edények, felszerelések, evőeszközök mosogatása, törölgetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak. További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszerek használatával kapcsolatos tevékenységek köréből.	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Öltözködés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ruhazárak önálló használata.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Húzózár használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal. Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat. Önálló cipőfűzés. A mosás és vasalás eszközeinek felismerése, megnevezése, használatuk.	*Ismeretek* – A megfelelő ruházat kiválasztása. – Ruhanemű kezelése. Ruhazárak használata. – Cipőfűzés – fűző megkötése. – Mosás: kézi mosás. – Teregetés, hajtogatás. *Tevékenységek* Önállóan öltözés, cipőfűzés, cipőkötés. Ruhaápolás, ruhagondozás: kézi mosás. Fokozódó önállósággal az évszaknak és az időjárásnak megfelelő ruhák kiválasztása és használata. Önállóan csatolás, patentolás, kapcsolás.	*Mozgásnevelés:* finommozgások. *Társadalomismeret:* divat, viselet.
Kulcsfogalmak/	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószerek, csipesz, szárító,	

fogalmak	vasalódeszka, hőfokszabályozó).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Boltrendszer sokszínűsége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érték és ár közötti összefüggések megértetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja. Egyféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?).	*Ismeretek* – Vásárlás körülményei. – Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. – Vásárlás – fizetés – csomagolás. *Tevékenységek* Alapvető árucikkek beszerzési helyének megismerése. Alapvető élelmiszerből 1darabot önállóan megvásároljanak.	*Kommunikáció:* vásárlás, közlekedés. *Számolás-mérés:* vásárlás, fizetés. *Olvasás-írás:* feliratok, reklámok, szórólapok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**5. Anyagok alakítása**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Megfelelő kézügyesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy). Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.	*Ismeretek* – Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. – Papír, fonal, textil tárgyak	*Ábrázolás-alakítás:* tárgykészítés.

	készítése. – Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). *Tevékenységek* Papírból, textilből, fonalból egyszerű munkadarabok, ajándékok készítése, formák, alakzatok létrehozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak, a felhasználhatóságot célzó fogalmak: maradandó, természeti tárgy – emberi alkotás (kavics, mozaik), bánya.	

A fejlesztés várt eredményei	Egyre nagyobb önállósággal öltözzön, étkezzen, tisztálkodjon, vegyen részt a ruhagondozásban, a terítésben. Tudja ruházatát az évszaknak és az időjárásnak megfelelően kiválasztani. Ismerje a takarítóeszközöket, vegyen részt a napi takarításban, fokozódó önállósággal töröljön port, végezzen felmosást. Konyhai műveletekben képességének megfelelően vegyen részt. Tudjon textilt vágni, gombolyítani, összevarrni, segítséggel alkalmazza a tanult öltésfajtákat.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 22+11 óra**
Előzetes tudás	Az alapanyagok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olló és a tű helyes használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése. Irányítással textilt csíkokra vágni, textilcsíkot összevarrni, gombolyítani. A száröltést segítséggel, a szálkihúzást és az előöltést önállóan gyakorolni. Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni. Bonyolultabb gombvarrási	*Ismeretek* – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. – Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása. – Öltésformák (előöltés, száröltés, szegőöltés: pelenkaöltés). – Varrások eldolgozása. – Csomókötés, gombfelvarrás. – A szövés előkészítése. *Tevékenységek*	*Mozgásnevelés:* finommotorika. *Ének-zene:* zenehallgatás.

technikákat gyakorolni. Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.	Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése. (Válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján). Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása. Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása. Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan szálkihúzás. Önállóan szalagkötés, segítséggel szároltés gyakorlása. Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel. Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szál, *szálirány*, *anyagnyúlás*, *előöltés*, *szálöltés*, *szegőöltés*, *elvarrás, pelenkaöltés,* szövéssel kapcsolatos eszközök.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető konyhai berendezéseket, takarítóeszközöket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha). Önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni. A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel. Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.	*Ismeretek* – Seprű, lapát használata. – Tisztító- és fertőtlenítőszerek. – Konyhai eszközök helye, rendje. – Egyszerűbb konyhai munkák. – Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás. – A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. – Gyümölcs- és zöldségtisztítás. – Főzést nem igénylő ételek	*Kommunikáció:* szókincs. *Környezetismeret:* növények, állatok a táplálkozásban, egészséges életmód.

	készítése. *Tevékenységek* Seprés, portörlés, felmosás, játékok lemosása. Porszívózás gyakorlása, szőnyeg porszívózása önállóan. Tisztító- és fertőtlenítőszerek adagolásának megismerése, használatának gyakorlása ellenőrzés mellett. A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása. Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés. Étkezések előkészítése segítséggel: A kenyérkenés módjának megtanulása. A kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás módjának megismerése, az eszközök használatának gyakorlása különös tekintettel a baleset-megelőzésre. Megfelelő eszközök és edények kiválogatásának gyakorlása. Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása (alma, banán, narancs, sárgarépa, burgonya). Gyümölcsturmix, pirítós, szendvics készítése. Eddigi tevékenységek gyakorlása. Önálló terítés, mosogatás, rendrakás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak. További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszerek használatával kapcsolatos tevékenységek köréből.	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Öltözködés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ruhazárak önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Húzózár használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal.	*Ismeretek* – A megfelelő ruházat kiválasztása. – Ruhanemű kezelése. Ruhazárak	*Mozgásnevelés:* finommozgások. *Társadalomismeret:*

Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat. Önálló cipőfűzés. A mosás és vasalás eszközeinek felismerése, megnevezése, használatuk.	használata. – Cipőfűzés – fűző megkötése. – Mosás: gépi, kézi mosás. – Teregetés, hajtogatás, vasalás. *Tevékenységek* Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása (évszak, időjárás, alkalom). Húzózár, patent, kapocs, csat használatának gyakorlása. Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása (fűzőtáblákon). Cipőfűzés szükség szerint, cipőkötés adódó alkalmanként irányítással. Mosás megismerése, kézi, gépi mosás eszközei, azok használata. Teregetés (szárító), hajtogatás (tárolás), vasalás (babaruhák).	divat, viselet.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószerek, csipesz, szárító, vasalódeszka, hőfokszabályozó).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Boltrendszer sokszínűsége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érték és ár közötti összefüggések megértetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja. Egyféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?).	*Ismeretek* – Vásárlás körülményei. – Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. – Vásárlás – fizetés – csomagolás. *Tevékenységek* Vásárlás céljának, menetének megismerése, alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Vásárlás folyamatának gyakorlása, beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről. Tanulmányi séta, piac-, üzletlátogatás, kirakatok nézegetése. Felügyelet mellett alapvető, egyszerű árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása.	*Kommunikáció:* vásárlás, közlekedés. *Számolás-mérés:* vásárlás, fizetés. *Olvasás-írás:* feliratok, reklámok, szórólapok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**5. Anyagok alakítása**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Megfelelő kézügyesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy). Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.	*Ismeretek* – Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. – Papír, fonal, textil tárgyak készítése. – Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). *Tevékenységek* Kartonpapíron előrajzolt kép kivarrása (karácsonyi képeslap, anyák napjára ajándék). Kartonból, papírból, fonalból és textilből egyszerű tárgyak készítése irányítással (varrással doboz, album, képkeret, babaház). Textilen előrajzolt ábra kivarrása színes fonallal („terítő”, babaruha). Adott anyagból készült tárgyak, alkotások készítése fa (léc csiszolása, festése, faragása), kő („ékszer” készítése, kavicsból állatok, tárgyak készítése festéssel, lakkozással) fém (karácsonyi díszek, „ékszer”).	*Ábrázolás-alakítás:* tárgykészítés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak, a felhasználhatóságot célzó fogalmak: maradandó, természeti tárgy – emberi alkotás (kavics, mozaik), bánya.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes a baleset- és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során. Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben. A kenyér megkenésével próbálkozik. Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerkezeteket, cipőt fűzni, segítséggel csokrot kötni. Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját ismeri. Képes segítséggel vásárolni egy tételt. Képes minta alapján esztétikus alkotást készíteni változatos technikával.

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a munkatevékenységek elvégzéséhez szükséges biztonságos, türelmes és kitartó magatartás szabályainak megismerésével és alkalmazásával segíti. A környezeti tevékenységek során támogatja a segítségkérés szükségességének felismerését és a tanuló képességeihez mérten másoknak segítség nyújtását.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a jellegzetes nemzeti, nemzetiségi ételek, italok megismerésével és a nemzeti ünnepekkor dekorációs kellékek készítésével segíti.

Az egészségre ártalmas anyagok és szokások tudatos elkerülésével, a figyelem ráirányításával a kiegyensúlyozott és harmonikus életvitelre, a pihenés, a munka és a szórakozás helyes arányainak felismerésére és az igyekezet kialakításával ezek betartására a testi és lelki egészségre nevelés céljait valósítja meg.

A családi életre nevelésben törekszik a családi munkamegosztásban az érdeklődés, képesség és igény szerinti részvételre, az önellátásban minél kevesebb segítség igénybe vételére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság céljait támogatja a környezet tudatos megfigyeltetésével, a mindennapi életben előforduló helyzetekben az egészségre ártalmas hatások elkerülésével, a természet erőforrásaival való takarékosságra neveléssel.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésében a szókincsbővítésben az aktuális témákban, a tanuló kívánságainak és kifogásainak megfogalmazásában, valamint a személyes élettérrel kapcsolatos igények és kötelezettségek adekvát kommunikációjának gyakorlásában vesz részt.

A természettudományos és technikai kompetencia terület fejlesztését az önellátás és a közvetlen környezet gondozása kapcsán az egészség megóvásával, a betegségek megelőzésével és felismerésével kapcsolatos gyakorlati ismeretek nyújtásával és a közlekedésben és a háztartásban a balesetek elkerülési lehetőségeinek bemutatásával támogatja.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 30+18 óra**

Előzetes tudás	Olló, tű biztonságos használata.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tanult öltések alkalmazása.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban). Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása. Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása. Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával.	*Ismeretek* – Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése. – Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. – Láncöltés megismerése. – Textil szegése, összevarrása kézzel. – Gombfelvarrás. – Kötés – horgolás – szövés. *Tevékenységek* Irányítással szálkihúzás (azsúrozás), hármas fonás. Önállóan textil nyírása csíkra, összevarrása, textil csík gombolyítása, fonal gombolyítása, rojtozás. Varrási alapismeretek. Segítséggel láncöltés elsajátítása. Irányítással a tanult öltésfajták gyakorlása. Önállóan tűbefűzés, csomókötés cérna végére, varrások eldolgozása. Szövés előkészítése. Segítséggel szövés rámán. Önállóan fel- és leöltés textilen. Horgolás, kötés segítséggel, keresztszemes öltés.	*Ábrázolás-alakítás:* téma feldolgozása eltérő technikával; színek egymásra hatása. *Kommunikáció:* lakáskultúra, divat.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Az ételek helyes tárolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni. A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani. Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel. A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni. Megadott helyiség önálló takarítása. Takarítószerek, eszközök önálló használata.	*Ismeretek* – Szeletelés, kés használata. – Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. – Egyszerű étel készítése. – Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. – Takarítási munkák. – Nagytakarítás. *Tevékenységek:* Önállóan: élelmiszerek szeletelése, főzés előkészítése, nyersanyagok és főzőedények kiválasztása, napszaknak megfelelő egyszerű ételek készítése. Segítséggel, egyszerű kezelést igénylő konyhai gépek, háztartási eszközök használata. Egyszerű ételek elkészítése. Segítséggel süteménykészítés, pl. tésztakifőzés, francia saláta, tejbegríz, porleves főzés. Segítséggel bútorfényezés, ablaktisztítás. Önállóan az előző évfolyamokon gyakorolt tevékenységek alkalmazása.	*Társadalmi ismeretek:* pályaválasztás, munka, munkamegosztás. *Kommunikáció:* vendéglátás, lakás rendje, tisztaság.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószerek, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, balesetmegelőzés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 42 óra**
Előzetes tudás	Összefüggés az anyagok tulajdonságai és kezelése között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai. Vasalás, irányítás mellett. Mosás, teregetés, vasalás segítséggel (színek, alapanyagok, vízhőfok, vasaló beállítása).	*Ismeretek* – Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. *Tevékenységek* Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással.	*Olvasás-írás:* használati utasítás szövege és értelmezése.

	Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan. Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Udvariassági formák vásárlás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni. Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni.	*Ismeretek* – Vásárlás. – Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. – Sajt célra ruha, cipő vásárlása. – A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. *Tevékenységek* Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. Döntés szempontjainak megbeszélése.	*Számolás-mérés:* vásárlási gyakorlat, fizetés, mérőeszközök, mérések. *Olvasás-írás:* használati utasítás szövege és értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak	

	(szavatosság, lejárati idő, kezelési útmutató, jótállás).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Piktogramok értelmezése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Képi emlékezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni.	*Ismeretek* – Jelek megismerése, értelmezése. *Tevékenységek* Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel.	*Olvasás-írás*: olvasás, szövegértelmezés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Anyagok alakíthatósága, tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömének átélése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése. Az anyagok tulajdonságainak megismerése. Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más tulajdonságaik alapján. Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és technikákkal.	*Ismeretek* – Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. – Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmasé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma. – Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termések. *Tevékenységek* Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak	*Ábrázolás-alakítás:* több technika alkalmazásával tárgyak, alkotások készítése, egyéni ötletek megvalósítása.

	készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmasé).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – felismerni a tanult textilfajtákat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; – egyszerű gombot felvarrni; – felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; – részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; – részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; – a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; – megadott helyiséget önállóan takarítani; – válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, – tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; A tanuló képes – megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; – a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; – ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret 30+18 óra**
Előzetes tudás	Olló, tű biztonságos használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tanult öltések alkalmazása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása	*Ismeretek* – Textillel kapcsolatos	*Ábrázolás-alakítás:* téma feldolgozása eltérő

(fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban). Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás. Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása. Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával.	tevékenységek megismerése. – Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. – Láncöltés megismerése. – Textil szegése, összevarrása kézzel. – Gombfelvarrás, gumibehúzás. – Kötés – horgolás – szövés. *Tevékenységek* Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan (vágás, tűbefűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítséggel. Láncöltés technikájának megismerése. Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan. (Gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?) Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyaknak a bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan fércelőöltés textilen. Irányítással szőnyegszövés rámán.	technikával; színek egymásra hatása. *Kommunikáció:* lakáskultúra, divat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás	Az ételek helyes tárolása.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni. A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani. Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel. A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni. Megadott helyiség önálló takarítása. Takarítószerek, eszközök önálló használata.	*Ismeretek* – Szeletelés, kés használata. – Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. – Egyszerű étel készítése. – Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. – Takarítási munkák. – Nagytakarítás. *Tevékenységek:* Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök kiválasztása. Gyümölcssaláta elkészítése. Tízórai-, uzsonna-, reggelikészítés. Hideg és egy meleg étel elkészítése (turmix, puding, tojásrántotta, burgonyasaláta, franciasaláta, vitaminsaláta) önállóan (melegítés, hűtés). Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás) folyamatosan. Takarítás különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.). Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítséggel. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	*Társadalmi ismeretek:* pályaválasztás, munka, munkamegosztás. *Kommunikáció:* vendéglátás, lakás rendje, tisztaság.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószerek, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, balesetmegelőzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők**	**Órakeret 42 óra**
Előzetes tudás	Összefüggés az anyagok tulajdonságai és kezelése között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján. Vasalás, irányítás mellett. A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítséggel (színek, alapanyagok, vízhőfok, vasaló beállítása).	*Ismeretek* – Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. – Piktogramok értelmezése. *Tevékenységek* Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával). Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan. Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.	*Olvasás-írás:* használati utasítás szövege és értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Udvariassági formák vásárlás során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni. Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). A szavatossági idő jelölését figyelembe venni vásárláskor. Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni. Csere lehetőségeit megismerni (visszaváltás, levásárlás).	*Ismeretek* – Vásárlás. – Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. – A termékek szavatosságának ellenőrzése. – Sajt célra ruha, cipő vásárlása. – A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. *Tevékenységek* Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-	*Számolás-mérés:* vásárlási gyakorlat, fizetés, mérőeszközök, mérések. *Olvasás-írás:* használati utasítás szövege és értelmezése.

	fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható). Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. Döntés szempontjainak megbeszélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejárati idő, kezelési útmutató, jótállás).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Piktogramok értelmezése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Képi emlékezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzéseket értelmezni.	*Ismeretek* – Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése. – Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. *Tevékenységek* Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az	*Olvasás-írás*: olvasás, szövegértelmezés.

	utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Anyagok alakíthatósága, tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömének átélése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése. Az anyagok tulajdonságainak megismerése. Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más tulajdonságaik alapján. Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és technikákkal.	*Ismeretek* – Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. – Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmasé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma. – Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termések. *Tevékenységek* Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmasé).	*Ábrázolás-alakítás:* több technika alkalmazásával tárgyak, alkotások készítése, egyéni ötletek megvalósítása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – felismerni a tanult textilfajtákat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; – egyszerű gombot felvarrni;

	– felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; – részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; – részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; – a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; – megadott helyiséget önállóan takarítani; – válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni; – kívánságát és kifogásait megfogalmazni; – tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; – értelmezni a szavatossági idő jelölését. Tudja, hogy a termékeken hol találhatók a piktogramok, felismer közülük néhányat. A tanuló képes – tevékenységei során a piktogramokat értelmezni; – megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; – a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; – ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

KÖRNYEZETISMERET
5–8. évfolyam

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.

A tantárgy célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelemére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.

Elsajátíttatni a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, ízléses, praktikus öltözködés iránti igény kialakulásához és az egészség védelméhez.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét, a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.

Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és a gyógyszerek szerepét tudatosítani.

Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és a megfelelő segélykérés technikáit elsajátíttatni.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
5.	1	36
6.	1	36
7.	2	72
8.	2	72

Órakeret:

Témák	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**
Az emberi test	7+4	7+4	15	15
Egészségmegőrzés- Egészséges életmód	7	7	15+7	15+7
Élő természet- élőlények és környezetük	7	7	15	15
Élettelen környezet- Környezeti ártalmak	7	7	20	20

5–6. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet tölt be az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében és a testi-lelki egészségre nevelésben, amennyiben megalapozza a helyes önismeretet, elősegíti a tanuló saját teste működésének, ápolásának megismerését, elsajátítását; lehetővé teszi a test felépítésének, jellegzetességeinek, a testrészek funkciójának és a szervezet összehangolt működésének megismerését.

Mindezzel hozzájárul a jó közérzet feltételeinek, a komfortérzet kialakításának és fenntartásának megismeréséhez.

A tantárgy tanítása a szociális és állampolgári kompetencia alakításához az egészséges önértékelés és a társas kapcsolatokban szükséges alkalmazkodási képesség fejlesztésével járul hozzá.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése során a tanuló megismeri a természet nagy csoportjait, felismeri a környezeti tényezőknek az élő természetre gyakorolt hatásait, képessé válik egyszerű folyamatok megnevezésére. Mindez megerősíti a környezeti ártalmakkal szembeni érzékenységét, elősegíti a természeti környezettel való harmonikus együttélését.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret 7+4 óra**
Előzetes tudás	Testrészek megnevezése, megmutatása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A testrészek nevét, funkcióját ismerni. – Érzékszerveket kímélni (a károsodás megelőzése, javításának módjai). – Ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését. – Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani.	*Ismeretek* – Testrészek, érzékszervek megnevezése, funkciójuk. – Meglévő ismeretek rendszerezése. – Az érzékszervek funkciója, védelmük. – Ismerkedés a segédeszközökkel. – Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. – Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. – Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. – Gyógyszer elfogadása. *Tevékenységek* Tükörképen ismerkedés a saját testtel. Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése. *A birtokos ragok használatának gyakorlása.* Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése (szembekötősdi). Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz!	*Kommunikáció:* szókincs. *Mozgásnevelés:* testkép, nagymozgások. *Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás.

	Fül: zajártalom kerülése. A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata. Szerepjáték: az orvosi rendelőben, a gyógyszertárban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fő testrészek és szervek. Látás romlása, hallás romlása, fáj, *hányinger*, köptető, gyógyszer, borogatás, láz	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A jó közérzet feltételeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Önállóan kézmosás, arcmosás, fogmosás szükség szerint. – A vitaminok szerepét megismerni. – A játék, munka és a közlekedés során kívánatos magatartást tudatosítani.	*Ismeretek* – Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás. – Veszélyforrások a szabadban (a Nap káros hatása, kullancs). – Az iskolások orvosi vizsgálata. – Orvosi rendelő, háziorvos. – Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. *Tevékenységek* Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás. Hajvágás, a haj ellenőrzésének fontossága (tetűirtás). Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése. Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon. Iskolaorvosi, családorvosi, szakorvosi, fogorvosi rendelő. A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint (balesetveszély, káros tevékenységek felismerése, orvosi rendelő). Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon.	*Kommunikáció:* szókincs, kifejezőkészség. *Társadalmi ismeretek:* telefonálás, segítségkérés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A használt tisztálkodási eszközök és anyagok, funkciójuk, a különböző hajtípusok mosószerei (száraz, zsíros).	

	Orvosi vizsgálattal, gyógyszerezéssel kapcsolatos fogalmak (lázmérő, sóhajtás, száj kitátása [miért?] *hallgató*, gyógyszer, védőoltás. Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Élő természet – élőlények és környezetük**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Élő – élettelen biztos elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Növényeket, állatokat felismerni, segítséggel a tulajdonságaikat megnevezni.	*Ismeretek* – Az élő természet nagy csoportjai: *növény, állat*, tulajdonságai, életmódja, haszna. – Időjárás hatása a növényekre, állatokra. – A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály. *Tevékenységek* A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések.	*Kommunikáció:* szókincs, irodalmi alkotások a témával kapcsolatban. *Ábrázolás-alakítás:* természetábrázolás különböző technikákkal.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, *életfeltétel,* gyökér, törzs, korona, termés, pusztulás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A víz és a levegő nélkülözhetetlen az élethez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Településén található folyóvizek (forrás, patak, folyó, tó) felkeresése, megfigyelése. – Tudni a víz értékét.	*Ismeretek* – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Az élet alapvető feltételei. – Levegő, víz, napfény összetevői, ártalmai. – A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger). *Tevékenységek* Élő és élettelen differenciálása. Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Tudatos törekvés az értékek óvására. Környezet- és természetvédelem köréből képek keresése, tanulmányi séta, kísérletek.	*Társadalmi ismeretek:* tájékozódás a föld felszíni formáiról, vizeiről. *Életvitel és gyakorlat:* közvetlen környezet tisztántartása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Levegő, csapadék.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – felismerni, megmutatni testrészeit, érzékszerveit, ismeri azok elemi funkcióit; – érzékszerveire vigyázni, a szükséges segédeszközöket megfelelően használni; – testét ápolni, – őszintén, bizalommal együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; – egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára);

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret 7+4 óra**
Előzetes tudás	Testrészek megnevezése, megmutatása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Ismerni a belső szervek (szív, tüdő, máj, vese) működését. – Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani.	*Ismeretek* – Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. – Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. – Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. – Gyógyszer elfogadása. *Tevékenységek* Képösszerakás, csoportosítás, makettek összerakása, szervek felismerése, megnevezése, funkciója. Betegségek megelőzése. Adott betegség tüneteinek megnevezése, a kezelés utasításainak betartása. Diéta előírásai különböző betegségek esetében: gyomorrontás, influenza, cukorbetegség, ételérzékenység, ekcéma, allergia. Egyedi problémák megbeszélése a foglalkozás keretében, ha lehet, orvossal, védőnővel. Maketten, képen a szerveket megfigyelni (elhelyezkedés, alak, szín, funkció).	*Kommunikáció:* szókincs. *Mozgásnevelés:* testkép, nagymozgások. *Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fáj, *hányinger*, köptető, gyógyszer, borogatás, láz, *diéta*, gyomorrontás, *fertőző*, *fertőzés*.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Órakeret** **7 óra**
Előzetes tudás	A jó közérzet feltételeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A rendszeres testedzést bevezetni. – A vitaminok szerepét megismerni. – A napozószerek, bőrvédő- és bőrápoló szerek önálló, szükség szerinti használata. – A tanuló tudja panaszait tömören, lényegre törően	*Ismeretek* – A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. – A vitaminforrások megismerése. – Egészség – betegségek. – Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek	*Kommunikáció:* szókincs, kifejezőkészség. *Társadalmi ismeretek:* telefonálás, segítségkérés.

megfogalmazni. – Az orvos utasításait, tanácsait követni. – Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. – Telefonálás, segítségkérés. – Önfegyelem gyakorlása.	megelőzése. – A mentőláda tartalma. – A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. *Tevékenységek* A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése, csoportosítása. Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége. A tavaszi és nyári napozás szabályai, rendszeresség, fokozatosság, időtartam, napozószerek. Védekezés kullancscsípés ellen. A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, szükséges dokumentumok, tiszta, rendezett öltözék, panasz részletes elmondása). Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon, a Balatonban (természetes vizekben), háztartási baleset esetén, ok-okozati összefüggések felismerése, tanulságok levonása. A mentőláda tartalmának megismerése, a benne lévő eszközök és szerek használatának megismerése (kötszer, fertőtlenítő). Telefon használata (segítségkérés), segélykérő telefonszámok ismerete.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Orvosi vizsgálattal, gyógyszerezéssel kapcsolatos fogalmak (lázmérő, sóhajtás, száj kitátása [miért?] *hallgató*, gyógyszer, védőoltás, *steril*, géz, *vérvétel*, *vizeletvizsgálat*, *lelet*, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, *röntgen*, foghúzás). Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Élő természet – élőlények és környezetük**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Élő – élettelen biztos elkülönítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Növényeket, állatokat felismerni, tulajdonságaikat megnevezni. – A megszerzett ismereteket önállóan alkalmazni.	*Ismeretek* – Az élő természet nagy csoportjai: *növény, állat*, tulajdonságai, életmódja, haszna.	*Kommunikáció:* szókincs, irodalmi alkotások a témával kapcsolatban.

	– Időjárás hatása a növényekre, állatokra. – A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás). *Tevékenységek* A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések. Az ember alkalmazkodása az időjárás változásaihoz. Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.	*Ábrázolás-alakítás:* természetábrázolás különböző technikákkal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, *életfeltétel,* gyökér, törzs, korona, termés, pusztulás, áradás, katasztrófa; *szaporítás,* születés, növekedés, *elmúlás.*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	A víz és a levegő nélkülözhetetlen az élethez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A halmazállapotokat felismerni és megnevezni. – Tudni a víz értékét, ismerni megjelenési formáit (halmazállapotát).	*Ismeretek* – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – A víz halmazállapotai. *Tevékenységek* Élő és élettelen differenciálása. Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Élmények, képek a magas vízállású Dunáról, helyi folyókról. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése). Kísérletek a víz halmazállapotával kapcsolatban. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). Bővebben a víz, a harmat, a pára, a jég jellemzői, megfigyelése.	*Társadalmi ismeretek:* tájékozódás a föld felszíni formáiról, vizeiről. *Életvitel és gyakorlat:* közvetlen környezet tisztántartása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, levegő, *láthatatlan,* gőz, csapadék, pára, köd, dér, *zúzmara*, *harmat,* árvíz, híd, gát, *menekülés*, *életveszély,* mentés, térkép, földgömb, *atlasz*.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – teste reakcióit érzékelni, a változásokat jelezni, panaszait megfogalmazni; – testét ápolni, öltözékét rendezetten, tisztán tartani, gondozni; – főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében. – a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól ismereteket szerezni, rendszerezni; – felismerni a víznek mint nélkülözhetetlen, éltető elemnek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát) és a felszíni vizek folyásait; – egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára); – halmazállapotok differenciálására, a csapadékfajták megkülönböztetésére.

7–8. évfolyam

A tantárgy kiemelt szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén, a természeti környezetben megfelelő viselkedésre neveléssel, az állat- és növényvilág nyugalmának megőrzése érdekében, és a felelős viselkedés kialakításában a közösségi környezetben.

A nemzeti azonosságtudat fejlődéséhez és a hazafias neveléshez a közösségi terek, az épített és természeti környezet ápolásával, a rend és tisztaság fokozott védelmével járul hozzá.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben az egészségre káros szokások felismertetésével, kialakulásuk tudatos elkerülésére neveléssel, igény felkeltésével a tiszta, gondozott környezet megteremtésére és megóvására, és a tanuló értelmi képességeinek megfelelő ismeretek nyújtásával a testi változások megismerésére és elfogadására.

A tantárgy a médiatudatosságra nevelésben fontos szerepet tölt be a médiumok felhasználásának megismertetésével és a tanulók látókörének szélesítésével.

A tantárgy a természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését támogatja, tudatosítva a környezet védelmének és megóvásának fontosságát. A tanulók megismerik a gyógy- és fűszernövények szerepét és használatukat, felismerik az összefüggéseket az időjárási viszonyok és a természet átalakulása között, és az emberi tevékenységek környezetre gyakorolt hatását.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez hozzájárul a környezet és az egészség megóvására nevelés és a betegségek megelőzése érdekében történő közösségi kezdeményezésekben, társadalmi megmozdulásokban való részvétel.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Az orvosi vizsgálattól való félelem nem megalapozott, leküzdhető.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. – Ismeretek szerzése a védőoltásokkal, elsősegélynyújtással kapcsolatban.	*Ismeretek* – Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk, védelmük. – Segédeszközök védelme és fontossága. – Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. – Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása. – Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. *Tevékenységek* Testrészek megnevezése, megmutatása. Könyvben és maketten a csontváz és a belső szervek nézegetése, felismerése. Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása. Lázmérés Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.	*Kommunikáció:* szókincs, élmények, tapasztalatok megfogalmazása. *Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Órakeret 15-7 óra**
Előzetes tudás	Serdülőkori változások elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Az egészséges életmód fontosságának ismerete. – Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket és felelősséget. – Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására. – Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során. – A gyógyszereléssel kapcsolatos	*Ismeretek* – A test tisztán tartása. – A serdülőkor jellemzői. – A test edzése. – Ideális testsúly. – Helyes, helytelen táplálkozás. – Kerülendő élelmiszerek és üdítők. – Iskolai, háztartási és utcai balesetek. – Balesetek megelőzésének lehetőségei. – Baleset estén felnőtt értesítése,	*Kommunikáció:* szövegértés. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, egészséges táplálkozás. *Testnevelés:* rendszeres testmozgás, edzettség.

utasítások pontos betartása.	mentő hívása. – A mentők munkája. – A gyógyszerek használata (gyógyszer, adagolás, recept). *Tevékenységek* Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás. Rendszeres mozgás, testedzés. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás). Eseményképek, filmek elemzése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés. Tanulmányi séta orvosi rendelőkben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Súlyfelesleg, önfegyelem, körültekintő,* nyugodt, figyelmes, tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, *serdülés, nemi jellemzők*, súlyfelesleg, *önfegyelem*. Magasság és súly közötti helyes arány. Személyes adat, igazolvány, telefonszám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Élő természet – Élőlények és környezetük**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Szelektív hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Részvétel környezetvédelmi akciókban, pl. Föld Napja, Madarak és fák napja, hulladékgyűjtő akciók stb.	*Ismeretek* – Növények, állatok, emberek. – Az ember szerepe az élő természet megóvásában. – Tájvédelmi terület megtekintése. – A védett növények és állatok fogalmának megismerése. *Tevékenységek* Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése. Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során,	*Kommunikáció:* szókincs, kapcsolódó irodalmi alkotások. *Életvitel és gyakorlat:* fűszerek, gyógynövények a táplálkozásban, vásárlás.

	szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumiabroncs stb.).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Tápláléklánc*	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Időjárással kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Alkalmazni a tanult ismereteket. – Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. – A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. – Törekedni a tiszta környezet megtartására. – Ismerni a térképen alkalmazott legfontosabb színeket és jelzéseket. – Saját megfigyeléseiről beszámolni. – Kísérletek végzésében aktívan részt venni. – A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani.	*Ismeretek* – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Csapadékfajták megfigyelése. – A víz körforgása. – A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). – Felszíni formák (hegy, síkság). – Összefüggés a felszíni és időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között. – Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. – Víz, levegő, talaj védelme. *Tevékenységek* Csoportosítás. Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színezése. Magyarország domborzati térképének tanulmányozása. Terepasztalon felszíni formák kialakítása. Képek gyűjtése, rendszerezése. Időjárás megfigyelése, a megfigyelések lejegyzése, figyelemmel kisérése, következtetések levonása. Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, égés).	*Társadalmi ismeretek:* Föld országai, természeti kincsek. *Ábrázolás-alakítás:* természetábrázolás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Híd, térkép, földgömb, *atlasz*, jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, *környezeti ártalom*, *környezetvédelem,* tűzhányó, *vulkán*, *földrengés.*

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló – rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; – tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes – a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni; – ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; – a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat. A tanuló képes – fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét; – alkalmazni a tanult ismereteket, aktív kísérletek végzésekor be tud számolni saját megfigyeléseiről.

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Az orvosi vizsgálattól való félelem nem megalapozott, leküzdhető.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Érzések, tapasztalatok megfogalmazása. – Jó helyzetfelismerési képesség kialakulása, kívánságok megfogalmazása. – Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére.	*Ismeretek* – Betegség témakör bővítése: torokgyulladás, középfülgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek. – Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. *Tevékenységek* Lázmérés, vérnyomásmérés. Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia.	*Kommunikáció:* szókincs, élmények, tapasztalatok megfogalmazása. *Ábrázolás-alakítás:* emberábrázolás.

	Beszámoló saját tapasztalatokról, oltási könyv adatainak megbeszélése. Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód**	**Órakeret 15+7 óra**
Előzetes tudás	Serdülőkori változások elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. – Szükséges esetekben használni a telefont. – Néhány fontos telefonszámot ismerni. – A gyógyszereléssel kapcsolatos utasítások pontos betartása.	*Ismeretek* – Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, a nemi úton terjedő betegségek). – Baleset estén felnőtt értesítése, mentő hívása. – A mentők munkája. – A mentőláda szerepe. – Az orvosi vizsgálathoz szükséges dokumentáció. – A gyógyszerek használata (gyógyszer, adagolás, recept). – Szexualitással kapcsolatos ismeretek. – A súlyfelesleg káros hatásai. *Tevékenységek* Beszélgetés, saját élmények a káros szokásokkal kapcsolatban. A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megvitatása. Vélemények ütköztetése. Eseményképek, filmek elemzése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása. Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés.	*Kommunikáció:* szövegértés. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, egészséges táplálkozás. *Testnevelés:* rendszeres testmozgás, edzettség.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, *serdülés, nemi jellemzők,*	

	súlyfelesleg, *önfegyelem*. Magasság és súly közötti helyes arány. Személyes adat, igazolvány, *TB-kártya*, telefonszám.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Élő természet – Élőlények és környezetük**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Szelektív hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. – Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. – Felismerni a fűszereket illatukról, tájékozódni élettani hatásukról, használatukról. –	*Ismeretek* – Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). – A fűszernövények megismerése, használatuk (babér, köménymag, majoránna, fokhagyma, bors stb.). – A föld tájainak növényei, állatai (sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő). *Tevékenységek* Gyógytea készítése: borogatás – kamilla, köhögés – hársvirág stb. A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján.	*Kommunikáció:* szókincs, kapcsolódó irodalmi alkotások. *Életvitel és gyakorlat:* fűszerek, gyógynövények a táplálkozásban, vásárlás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kamilla, hársfa, *bodza,* tájvédelem, bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé;

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Időjárással kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Alkalmazni a tanult ismereteket. – Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. – A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. – Törekedni a tiszta környezet megtartására. – Ismerni a térképen alkalmazott legfontosabb színeket és jelzéseket. – Saját megfigyeléseiről beszámolni. – Kísérletek végzésében aktívan részt venni. – A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani.	*Ismeretek* – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Csapadékfajták megfigyelése. – A víz körforgása. – A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). – Felszíni formák (hegy, síkság). – Összefüggés a felszíni és időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között. – Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. – Víz, levegő, talaj védelme. *Tevékenységek* Csoportosítás. Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színezése. Magyarország domborzati térképének tanulmányozása. Terepasztalon felszíni formák kialakítása. Képek gyűjtése, rendszerezése. Időjárás megfigyelése, a megfigyelések lejegyzése, figyelemmel kisérése, következtetések levonása. Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, égés).	*Társadalmi ismeretek:* Föld országai, természeti kincsek. *Ábrázolás-alakítás:* természetábrázolás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Híd, térkép, földgömb, *atlasz*, jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, *környezeti ártalom*, *környezetvédelem,* tűzhányó, *vulkán*, *földrengés.*	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló – rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; – tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. A tanuló képes – a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni; – ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; – a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról. A tanuló képes – néhány védett növényt, állatot és a természetvédelem fogalmát ismerni; – elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról és azok következményeiről, felismerni az élőlények és környezetük kölcsönhatásait; – tájékozódni kis segítséggel a térképen és a könyvekben.

	Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat. A tanuló képes – fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét; – alkalmazni a tanult ismereteket, aktív kísérletek végzésekor be tud számolni saját megfigyeléseiről.

ÉNEK-ZENE

A tantárgy célja az együtténeklés örömével segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő lüktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
1.	2	72
2.	2	72
3.	2	72
4.	2	72
5.	2	72
6.	2	72
7.	2	72
8.	2	72

Órakeret:

Témák	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**
Gyermekdalok - Népdalok	25+7	25+7	25+7	25+7	25	25	25	25

Ünnepkörök dalai	15	15	15	15	15	15	15	15
Ritmus és hallásfejlesztés	14	14	14	11	11	11	11	11
Zenehallgatás	11	11	11	14	14+7	14+7	14+7	14+7

1–2. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok megértésének, a közösségi életben nélkülözhetetlen türelemnek és várakozni tudásnak, valamint a csoportos helyzetekben, közös éneklések alkalmával alapvető egymásra figyelés igényének a kialakításában és gyakorlásában van.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a népi hagyományok, népszokások megismerésével a magyar népi gyermekjátékokon, gyermekdalokon keresztül támogatjuk.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy tanítása a felszabadult légkör biztosításával a harmonikus személyiségfejlődéssel, a félénkség, a gátlás, a szorongás leküzdésével éri el; hozzájárul a reális önbizalom és önértékelés kialakulásához a társas kapcsolatok visszajelzései alapján, megalapozza az alkalmazkodó- és együttműködési képességet.

A testi és lelki egészségre nevelés a mozgás harmóniájának megismerésével, a zene és a mozgás összhangjának megteremtésére törekvéssel, a dalok és zenék hangulatának megfigyelésével történik.

A családi életre neveléshez a családi ünnepek jellegzetes dallamainak alkalomhoz illő hallgatásával, előadásával, megismerésével kapcsolódik.

A médiatudatosságra neveléshez a hangulathoz illő zenék kiválasztásával, a különféle adathordozók és médialehetőségek igénybevételi lehetőségeinek megismertetésével járul hozzá.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a szókincs, kifejezőkészség fejlesztésén keresztül a dalok, mondókák megismerésével, a szövegértés fejlesztésével, mozgásos utánzó, dalos játékok segítségével valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlődése a közösségi énekléssel, a zenés produkciókkal, a kapcsolatteremtés és kapcsolattartás kialakításával, a közösségi érzés kialakításában történő aktív részvétellel valósul meg.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztését a közös tevékenységek örömének felismertetésével, az igény kialakításával és a zenei élmények befogadásával éri el.

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 25+7 óra**
Előzetes tudás	A tanuló tudjon együttműködéssel, irányítással lépegetni egyenes vonalon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba.	*Ismeretek* – Altatók. – Tenyérjátékok. – Simogatók. – Ujj- játékok. – Hintáztatók. – Lovagoltatók. – Sétáltatók. – Dalok. – Körjátékok.	*Mozgásnevelés:* menetelés. *Kommunikáció:* beszédkészség. *Játékra nevelés:* gyakorló és szerepjátékok.

	– Felelgetős játékok. *Tevékenységek* A tanult dalok, mondókák ismétlése. Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég.., Lánc, lánc, eszterlánc stb.).	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágtat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás, ló.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Figyelemmel követni a közös éneket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. *Tevékenységek* *K*arácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása.	*Kommunikáció:* ünnepek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	karácsony, húsvét, anyák napja

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 14 óra**

Előzetes tudás	A tanuló képes mozgásokat utánozni.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes lüktetés érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. *Tevékenység* Mozgás közben ritmus tapsolása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól.	*Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték. *Mozgásnevelés:* alapmozgások, szabadgyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, *triangulum*, cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A tanuló néhány percig figyel a zenére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.	*Ismeretek* – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). – Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). *Tevékenységek* Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték.

	dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.	

A fejlesztés várt eredményei	Képes együttműködni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret** **25+7 óra**
Előzetes tudás	A tanuló tudjon együttműködéssel, irányítással lépegetni egyenes vonalon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni. Együttműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együttműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni**,** guggolni, körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba. Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást. Segítséggel rövid párbeszédet előadni.	*Ismeretek* – Altatók. – Tenyérjátékok. – Simogatók. – Ujj- játékok. – Hintáztatók. – Lovagoltatók. – Sétáltatók. – Dalok**.** – Körjátékok. – Felelgetős játékok. *Tevékenységek* A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása. Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása.	*Mozgásnevelés:* menetelés. *Kommunikáció:* beszédkészség. *Játékra nevelés:* gyakorló és szerepjátékok.

	Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót stb.). Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég.., Lánc, lánc, eszterlánc stb.). Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágtat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás, ló.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Figyelemmel követni a közös éneket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Dalok karácsonyra, húsvétra, anyák napjára. *Tevékenységek* Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyeken.	*Kommunikáció:* ünnepek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja, *pünkösd*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	A tanuló képes mozgásokat utánozni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes lüktetés érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. Együttműködni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. *Tevékenység* Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.	*Játékra nevelés:* gyakorló játék, szerepjáték. *Mozgásnevelés:* alapmozgások, szabadgyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, *triangulum*, cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A tanuló néhány percig figyel a zenére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.	*Ismeretek* – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). – Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). *Tevékenységek* Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	*Kommunikáció:* logopédiai feladatok. *Játékra nevelés:* gyakorlójáték.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Képes segítséggel rövid párbeszédet előadni. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. Képes együttműködni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.

3–4. évfolyam

Az erkölcsi neveléshez kapcsolódóan az előző évek munkájára alapozva történik meg az egyszerű gyermek- és népdalok érzelmi hangulatának megéreztetése, a bennük megjelenő alapvető emberi értékek, érzelmek megfigyelése. A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a népi hagyományok és a magyar kultúra ápolásával, az ünnepkörök dalainak, zenéinek megismerésével, téri és időbeli relációkban a tájékozódási képesség erősítésével valósul meg.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében a tantárgy kiemelten törekszik az együttműködési készség erősítésére közös énekes-táncos tevékenységekkel, az önbizalom erősítésével, a helyes önismeret fejlesztésével a közösségi környezet visszajelzései alapján.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a zene, a ritmus és a mozgás összefüggésének megfigyeltetésével, a zenének, éneknek egyszerű mozgással történő kísérésével, és az érzelmek megjelenítésének megalapozásával támogatja, amelyhez a lelki állapothoz, hangulathoz illő zenék és énekek kiválasztása, hallgatása is társul.

A családi életre nevelést és az anyanyelvi kommunikációt a családi ünnepekhez kötődő dalok és zenék ismeretének bővítése, készülődés ezek előadására, mondókákkal, gyermek- és népdalokkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése segíti.

A tantárgy tanítása a médiatudatosságra nevelés fejlesztését a hangulatnak, ízlésnek megfelelő zenék, dalok keresésének segítésével, a médiumok és a zenehallgatás különböző lehetőségeinek bemutatásával; a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a társakkal való együttműködéssel,

közös éneklés és zenélés keretében az egymásra figyelés erősítésével éri el. Fontos az eredmények elérésében a gyermekjátékokban és táncos produkciókban a partnerrel való kapcsolattartás gyakorlása is. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlődését segíti a zenehallgatás és éneklés iránti igény fenntartása, az ízlésvilág formálása zenei élményeken keresztül, és az alkalomhoz és hangulathoz illeszkedő, kedvelt zenék és dalok választásának segítése.

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 25+7 óra**
Előzetes tudás	A mondóka, dal ritmusát és saját mozgását össze tudja hangolni a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Felelgetős játékban aktív részvételre ösztönzés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Ismerni 10 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással összekötni. Együttműködéssel rövid felelgetős játékot előadni. Együttműködéssel utánozni tánclépéseket.	*Ismeretek* – Dalok. – A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. – Körjátékok. – Felelgetős játék. *Tevékenységek* Rövid dalok mozgással kísért előadása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). Körjátékok tanulása. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása együttműködéssel (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál stb.).	*Kommunikáció:* szövegek ismerete. *Játékra nevelés:* szerepjáték, spontán játék. *Mozgásnevelés:* utánzómozgások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás *keresztbe,* oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	A tanuló bekapcsolódik a közös éneklésbe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal.	*Ismeretek* – Ünnepek dalai. – Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). *Tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése.	*Kommunikáció:* ünnepek, szereplés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Felismerni és megkülönböztetni a magas- és mély hangokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Segítséggel hangzás alapján hangszert felismerni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. *Tevékenység* Az egyenletes lüktetés. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása.	*Mozgásnevelés:* alapmozgások.
Kulcsfogalmak/	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély;	

fogalmak	taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, *kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus,* egyforma, *egyenletes ritmus.* Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, *tompa*, éles, fa, fényes, csengő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Szívesen hallgat zenét.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	*Ismeretek* – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása. *Tevékenységek* Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.). Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése.	*Játékra nevelés:* spontán játék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.

A fejlesztés várt eredményei	Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gyermekdalok – Népdalok	Órakeret 25+7 óra
Előzetes tudás	A mondóka, dal ritmusát és saját mozgását össze tudja hangolni a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Felelgetős játékban aktív részvételre ösztönzés.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Ismerni 10-15 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással összekötni. Segítséggel együttműködéssel rövid felelgetős játékot előadni. Együttműködéssel utánozni tánclépéseket.	*Ismeretek* – Dalok. – A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. – Körjátékok. – Felelgetős játék. – Táncok énekes kísérettel. *Tevékenységek* Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. Rövid dalok mozgással kísért előadása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). Körjátékok tanulása. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék előadása együttműködéssel (Gyertek haza ludaim, Fehér liliomszál stb.). Rida jobbra-balra, utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.	*Kommunikáció:* szövegek ismerete. *Játékra nevelés:* szerepjáték, spontán játék. *Mozgásnevelés:* utánzómozgások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás *keresztbe*, oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Ünnepkörök dalai	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A tanuló bekapcsolódik a közös éneklésbe.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	*Ismeretek* – Ünnepek dalai. – Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). *Tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	*Kommunikáció:* ünnepek, szereplés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Felismerni és megkülönböztetni a magas- és mély hangokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A mozgás és a dal ritmusát összehangolni. Önállóan előtapsolni a csoportnak. Játékot elindítani tempó megadásával. Segítséggel hangzás alapján hangszert felismerni. Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ritmushangszerek használata. *Tevékenység* Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással. Tempótartás játékos mozdulatokkal. Egymástól eltérő zörejek, hangok	*Mozgásnevelés:* alapmozgások.

	felismerése. Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról. Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély; taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, *kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus,* egyforma, *egyenletes ritmus.* Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, *tompa*, éles, fa, fényes, csengő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Szívesen hallgat zenét.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.	*Ismeretek* – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. *Tevékenységek* Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.). Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során. Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése. A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes	*Játékra nevelés:* spontán játék.

	felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. Tud lá-lá-val énekelni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása lehetőséget teremt a közös szabályalkotás gyakorlására, az alapvető emberi értékekhez, érzelmekhez kapcsolódó zenék, dalok keresésére, kiválasztására. A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a közösségi eseményeken, ünnepeken keresztül a nemzeti hovatartozás és összetartozás szerepének felismertetésével és legfontosabb nemzeti ünnepeink zenéinek, dalainak megismerésével erősíti.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében nagy szerepet játszik, a fokozódó együttműködéssel végzett közös tevékenykedéssel és a reális önértékelés fejlesztésével az önbizalom megerősítésére.

A családi életre nevelésben a tantárgy nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásának kulturált gyakorlásával, a készülődés fontosságának felismertetésével, a testi és lelki egészségre nevelésben az érzelmek zenére történő, mozgással való kifejezésének fejlesztésével.

A médiatudatosságra nevelést a zenei igényeknek megfelelő médiumok kiválasztásának és elérésének megismertetésével és gyakoroltatásával éri el.

Az anyanyelvi kompetencia alakításához a nyelvi kifejezőképesség fejlesztésével, mondókák és dalok megismerésével, a szövegértés fejlesztésével és a megismert mondókák, dalok érzelmi mondanivalója és szövege összefüggéseinek felismertetésével járul hozzá.

A szociális ás állampolgári kompetencia fejlesztését a kulturális sokszínűség és a nemzeti és nemzetiségi kultúra elemeinek megismertetésével, a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztését az ünnepségeken társakkal együttműködő aktív részvétel ösztönzésével segíti.

A tantárgy az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlődését az érdeklődés felkeltésével a színvonalas zeneművészeti alkotások iránt, az ízlésvilág formálásával a zenei élmények nyújtásán keresztül, a hangulatnak megfelelő zenehallgatás ösztönzésével és a különböző zenei stílusok megismertetésével a zenehallgatásban a monotónia és egyhangúság elkerülésével támogatja.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gyermekdalok – Népdalok	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Tudja a tanuló a dalok szövegét mozgással összekötni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	8–10 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Néhány népdalt elénekelni. Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni. Szívesen játszani körjátékot.	*Ismeretek* – Magyar népdalok. – Magyar táncok. – Körjátékok. – Felelgetős játékok. *Tevékenységek* Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők). Párválasztók, kifordulós körjátékok. Rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Gyertek haza ludaim...).	*Kommunikáció:* élőlények, növények, állatok. *Mozgásnevelés:* alapmozgások.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A népdalokban található új fogalmak, különböző népek. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Ünnepkörök dalai	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló az ünnepeken megfelelő dalokat énekelni társaival, vagy önállóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset előadni. Közösen énekelni társaival.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Nemzeti ünnepek dalai. *Tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása.	*Kommunikáció:* ünnepek: versek. *Ábrázolás-alakítás:* ünnepek: dekoráció, ajándék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, húsvét, pünkösd. Március 15. Nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A tanuló megkülönbözteti az egyenletes ritmust és a dalritmust.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni. Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkan folytatni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Hang- és hallásfejlesztés. – Ritmushangszerek használata. *Tevékenység* Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Kettes lüktetés érzékelése. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Halk és hangos közti különbség érzékelése.	*Olvasás-írás:* hangkiemelés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés; hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Zenehallgatás	Órakeret 14+7 óra
Előzetes tudás	A zene hangulatának átélése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Szívesen hallgatni zenét.	*Ismeretek* – Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. – Részvétel zenés koncerten. – A zene pihentető hatásának megtapasztalása. – Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása.	*Ábrázolás-alakítás:* hangulat kifejezése. *Mozgásnevelés:* relaxálás zenehallgatás közben.

	Tevékenységek Társak előadásának meghallgatása. (Kórusművek, hangszeres darabok, szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása. Gyerekeknek szóló musicalrészlet, pl. A padlás, A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A szükséges zenei fogalmak (kórus, szóló, zenekar, karmester stb.), kikapcsolódás, pihenés; szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps.	

A fejlesztés várt eredményei	Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset előadni. Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Tudja a tanuló a dalok szövegét mozgással összekötni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	8–10 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Néhány népdalt elénekelni. Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni. Szívesen játszani körjátékot. Szerepet vállalni szituációs és felelgetős játékban.	*Ismeretek* – Magyar népdalok. – Magyar táncok. – Körjátékok. – Felelgetős játékok. *Tevékenységek* Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők). Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal. Párválasztók, kifordulós körjátékok.	*Kommunikáció:* élőlények, növények, állatok. *Mozgásnevelés:* alapmozgások.

	Rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim...).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A népdalokban található új fogalmak, különböző népek. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló az ünnepeken megfelelő dalokat énekelni társaival, vagy önállóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Közösen énekelni társaival.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Nemzeti ünnepek dalai. *Tevékenységek* Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása. Toborzó dalok megtanulása, Himnusz, Szózat megismerése.	*Kommunikáció:* ünnepek: versek. *Ábrázolás-alakítás:* ünnepek: dekoráció, ajándék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösd. Március 15. Nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz, Szózat. Katonadalok, megzenésített költemények.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	A tanuló megkülönbözteti az egyenletes ritmust és a dalritmust.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Megadott hangra dalt elkezdeni és	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok.	*Olvasás-írás:* hangkiemelés.

végigénekelni. A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni. Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkan folytatni. Néhány hangszert megszólaltatni.	– Hang- és hallásfejlesztés. – Ritmushangszerek használata. *Tevékenység* Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Kettes lüktetés érzékelése. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Önálló dalkezdés, tempótartás. Halk és hangos közti különbség érzékelése. Magas és mély hang érzékelése. Hangerő szabályozása. Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. Fúvós, húros és ütőhangszerek megnevezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés; hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 14+7 óra**
Előzetes tudás	A zene hangulatának átélése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Szívesen hallgatni zenét.	*Ismeretek* – Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. – Részvétel zenés koncerten. – A zene pihentető hatásának megtapasztalása. – Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása. *Tevékenységek* Társak előadásának meghallgatása. Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő stb.). (Kórusművek, hangszeres darabok,	*Ábrázolás-alakítás:* hangulat kifejezése. *Mozgásnevelés:* relaxálás zenehallgatás közben.

	szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.) Relaxációs zene hatásának megtapasztalása. Gyerekeknek szóló musicalrészlet, pl. A padlás, A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A szükséges zenei fogalmak (kórus, szóló, zenekar, karmester stb.), kikapcsolódás, pihenés; szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni. Képes megadott hangra dalt elkezdeni és végigénekelni. Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet. Képes ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja. Képes a dal ritmusát együttműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.

7–8. évfolyam

Az előző évfolyamokhoz kapcsolódva tovább folyik a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a szabályok alkalmazásának erősítése, a közös szabályalkotás gyakorlása. A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés a népi hagyományok, ünnepkörök dalain, mondókáin keresztül, a nemzeti összetartozás érzésének erősítésével történik.

Az önismeret és társas kultúra a közösségben a reális önértékelés kialakításával, csoportos produkciókban történő részvétellel, a társas kapcsolatok és közös tevékenységek segítségével, a személyiség fejlesztésével erősödik.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a különböző hangulatok, érzelmek megjelenítésével a zenére történő mozgásban, a feszültségek levezetésének segítésével, a szorongásos állapotok oldásával, zenei élmények nyújtásával segíti.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásában való aktív részvétel ösztönzésével.

A médiatudatosságra nevelést a hangulathoz, ízlésvilághoz illeszkedő zenei alkotások különféle médiumok lehetőségei közötti keresésének támogatása, és a tanuló ízlésének megfelelő választás képességének megerősítése, bátorítása segíti.

Szoros a tantárgy kapcsolódása az anyanyelvi kompetencia területén a szövegértés fejlesztéséhez és a megismert dalok tartalmának megértéséhez.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a kulturális sokszínűség megismerésének bővítésével és a közösségi beilleszkedés elősegítésével történik. Az önkéntes szerepvállalás ösztönzése a közösségi, ünnepi rendezvényeken a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztését erősíti.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlesztését a zenei módszerek segítségével végzett kreativitásfejlesztéssel és az önálló zenei ízlésvilág kialakításának segítésével, a zenehallgatásban a sokszínűség támogatásával, változatos élmények nyújtásával valósítja meg.

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Ismer a tanuló magyar népdalokat, és legalább egyet a külföldi népek dalaiból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Verbális memória fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Elénekelni legalább 7 népdalt. Műdalokat énekelni.	*Ismeretek* – Magyar népdalok. – Más népek dalai. – Műdalok (Pál, Kata, Péter, jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, stb.). *Tevékenységek* Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása. Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg. Más népek dalainak megismerése és éneklése. Közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.	*Kommunikáció:* kifejező szövegmondás. *Társadalmi ismeretek:* érzelmi megnyilvánulások; szomszédos népek; magyar tájegységek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus; cseh, román, palóc, francia, kánon; oldalt lépés, mellé lépés; francia, olasz, lengyel, román.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló részt venni a közös éneklésben, és tudjon az ünnephez adekvát dalt választani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

Megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából. Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. *Tevékenységek* Jeles napok dalai, születésnapi, névnapi köszöntők. Toborzó dalok. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása. Tolcsvay: Nemzeti dal, Szörényi-Bródy: István, a király stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okok szerint stb. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.	*Kommunikáció:* ünnepi műsor. *Társadalmi ismeretek:* az ünnepek tartalma, hagyományok. *Testnevelés:* állóképesség, téri formák alakítása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus. Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, megható.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló megfelelő tempóban dalt énekelni és tempót tartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Hallás után énekelni, kétkezes kopogóst előadni. Egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Hangszerrel erősíteni, halkítani. Belső hallás kialakulása. Különböző hangszerek hangjait felismerni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ismerkedés hangszerekkel. – Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. *Tevékenységek* Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama.	*Társadalmi ismeretek:* közös koncertlátogatás. *Olvasás-írás:* írás vonalközbe.

	Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret 14+7 óra**
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló többször hallott dalrészletet felismerni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekelni.	*Ismeretek* – Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. – Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. – Ismert, népszerű darabok hallgatása. *Tevékenységek* Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkari feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet). Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (műdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.	*Társadalmi ismeretek:* koncert látogatása. *Ábrázolás-alakítás:* hangulat megjelenítése. *Kommunikáció:* spontán beszélgetés a zenei élményről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zeneszerző, opera, beat, rock, diszkó. Részlet, teljes mű.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes segítséggel énekelni legalább 5-6 egyszerű népdalt és eljátszani 1-2 gyermektáncot. Ismeri a Himnuszt és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. Képes hangszerrel erősíteni, halkítani. Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. . Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel. Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni. Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok – Népdalok**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Ismer a tanuló magyar népdalokat, és legalább egyet a külföldi népek dalaiból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Verbális memória fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Elénekelni legalább 7 népdalt. Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni. Műdalokat, kánonokat énekelni.	*Ismeretek* – Magyar népdalok. – Más népek dalai. – Műdalok (Pál, Kata, Péter, jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, kánonok stb.). *Tevékenységek* Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása. Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg. Más népek dalainak megismerése és éneklése. Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.	*Kommunikáció:* kifejező szövegmondás. *Társadalmi ismeretek:* érzelmi megnyilvánulások; szomszédos népek; magyar tájegységek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus; cseh, román, palóc, francia, kánon; oldalt lépés, mellé lépés; francia, olasz, lengyel, román.

Tematikai egység/	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret**

Fejlesztési cél		15 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló részt venni a közös éneklésben, és tudjon az ünnephez adekvát dalt választani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából. Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.	*Ismeretek* – Családi ünnepek dalai. – Ballagási dalok. – Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. *Tevékenységek* Jeles napok dalai, születésnapi, névnapi köszöntők. Felkészülés a ballagásra. Az ünnepélyes ballagásra előkészületek, közismert, elfogadott dalok megtanulása, éneklése menet közben. Toborzó dalok. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása. Tolcsvay: Nemzeti dal, Szörényi-Bródy: István, a király stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okok szerint stb. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.	*Kommunikáció:* ünnepi műsor. *Társadalmi ismeretek:* az ünnepek tartalma, hagyományok. *Testnevelés:* állóképesség, téri formák alakítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus. Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Ritmus- és hallásfejlesztés	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló megfelelő tempóban dalt énekelni és tempót tartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.	

céljai	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hallás után énekelni, kétkezes kopogóst előadni. Egy dallamon belül hangerőt szabályozni. Hangszerrel erősíteni, halkítani. Belső hallás kialakulása. Különböző hangszerek hangjait felismerni. Szólamokat felismerni.	*Ismeretek* – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ismerkedés hangszerekkel. – Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. *Tevékenységek* Kotta olvasása ritmusképlettel. Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.	*Társadalmi ismeretek:* közös koncertlátogatás. *Olvasás-írás:* írás vonalközbe.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal, kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Zenehallgatás	Órakeret 14+7 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló többször hallott dalrészletet felismerni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekelni.	*Ismeretek* – Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. – Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. – Ismert, népszerű darabok hallgatása. *Tevékenységek*	*Társadalmi ismeretek:* koncert látogatása. *Ábrázolás-alakítás:* hangulat megjelenítése. *Kommunikáció:* spontán beszélgetés a zenei

	Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkari feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet). Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (műdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolása, éneklése.	élményről.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zeneszerző, opera, beat, rock, diszkó. Részlet, teljes mű.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes segítséggel énekelni legalább 7-10 egyszerű népdalt és eljátszani 1-2 gyermektáncot. Ismeri a Himnuszt és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik. Képes ritmusképletet lejegyezni és visszaolvasni. Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között. Képes hangszerrel erősíteni, halkítani. Kialakul a belső hallása. Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket. Felismeri a szólamokat. Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel. Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni. Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.

ÁBRÁZOLÁS – ALAKÍTÁS

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömével. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket. A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.

Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.

Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.

Képolvasás, képi közlés képessége.
Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömérzés keltése alkotó tevékenység révén.
Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
1.	3	108
2.	3	108
3.	2	72
4.	3	108
5.	3	108
6.	3	108
7.	2	72
8.	2	72

Órakeret:

Témák	**1.**	**2.**	**3.**	**4.**	**5.**	**6.**	**7.**	**8.**
Formázások különböző anyagokból	30	30	20	30	Folyam.	Folyam.	Folyam.	Folyam.
Építés	25	25	20	20	Folyam.	Folyam.	Folyam.	Folyam.
Papír formálása, alakítása	20	20	10	25	Folyam.	Folyam.	Folyam.	Folyam.
Vizuális ábrázolás	22+11	22+11	15+7	22+11	45+11	45+11	30	30
Komplex alakító tevékenység	nincs	nincs	nincs	nincs	52	52	25+7	25+7
Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	nincs	10	10

1–2. évfolyam

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelésben a tantárgy különösen fontos szerepet játszik a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében a megfigyelőképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom megalapozása történik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztésével a tantárgy hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázoláson keresztül kialakul a gondolatok, érzelmek megjelenítésének igénye.

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
A tematikai egység	Eltérő tulajdonságok megismerésének elősegítése közvetlen	

nevelési-fejlesztési céljai	tapasztalatszerzéssel.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajtása együttműködéssel. Együttműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajtása. Különböző formák alakítása együttműködéssel.	*Ismeretek* – Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. *Tevékenységek együttműködéssel* A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tárgyak csoportosítása segítséggel.	*Ismeretek* – Kirakás. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. *Tevékenységek segítséggel:* Különböző tárgyak egymás mellé helyezése. Toronyépítés kockából. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével.	*Olvasás-írás:* szem- kéz koordinációjának fejlesztése, térorientációs gyakorlatok. *Játékra nevelés:* gyakorló játék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok. Pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-	

	nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés alakító tevékenységben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. Segítséggel illesztések. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítséggel.	*Ismeretek* – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. *Tevékenységek* Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajtás, átlóshajtás.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 22+11 óra**
Előzetes tudás	Kézzel festés együttműködéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatár betartására. Az ecset használata segítséggel.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás. *Tevékenységek* Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékkel	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése, szem, kéz koordinációja, térorientációs gyakorlatok.

	történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Álló, fekvő egyenesek rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfirka, átrajzolás. Egyszerű formák színezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál). Tevékenységek (*törlés, kenés, festés).* Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld.	

A fejlesztés várt eredményei	Mutasson érdeklődést az anyagok tulajdonságai iránt. Csoportosítson tárgyakat segítséggel. Használja segítséggel a rajzeszközöket.

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eltérő tulajdonságok megismerésének elősegítése közvetlen tapasztalatszerzéssel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése. Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajtása együttműködéssel. Együttműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajtása. Különböző formák alakítása együttműködéssel.	*Ismeretek* – Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. *Tevékenységek együttműködéssel* A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval. Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörásás, taposás, nyomhagyás. Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés,	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése.

	mélyítés, kicsípés. Gipszmunka, benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tárgyak csoportosítása segítséggel. Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására. Segítséggel próbálkozás ritmikus sor képzésére.	*Ismeretek* – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. *Tevékenységek segítséggel:* Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel. Toronyépítés kockából. Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül. Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás. Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.	*Olvasás-írás:* szem- kéz koordinációjának fejlesztése, térorientációs gyakorlatok. *Játékra nevelés:* gyakorló játék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok. Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szúr. A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Együttműködés alakító tevékenységben.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. Segítséggel pontos illesztések. Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítséggel. Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítséggel.	*Ismeretek* – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás *Tevékenységek* Különböző papírfélékből labda gyűrése. Az összegyűrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajtás, átlóshajtás. Szabálytalan formák nyírása. Olló nyitása, csukása, segítséggel csíkvágás. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyűr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 22+11 óra**
Előzetes tudás	Kézzel festés együttműködéssel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. Törekvés papírhatár betartására. Az ecset megfelelő használata segítséggel. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő használata. Egyszerű ember-, állat-,	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás. *Tevékenységek* Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése, szem, kéz koordinációja, térorientációs gyakorlatok.

növényábrázolások segítséggel.	aszfalton és táblán; zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfirka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál). Tevékenységek (*törlés, kenés, festés).* Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld. Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani. Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat. Képes a szükséges eszközöket kiválasztani és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat. Papírhatárt és vonalhatárt igyekszik betartani. Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit. Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket. Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni.

3–4. évfolyam

A népi művészeti alkotások megismerésével, megnevezésével, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra, az együttműködő készség megalapozásával, a közös alkotások létrehozásával és a saját alkotás értékelésével kell lehetőséget teremteni a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló fejlődésére.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését elősegíti a környezet tárgyainak és anyagainak alapos és részletes, vizuális és taktilis megfigyelése, megismerése.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztéséhez a vizuális művészetek iránti érdeklődés felkeltésével és az önálló ízlés és stílus megalapozásával járul hozzá a tantárgy.

3. évfolyam:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Alakító tevékenység végzése segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	
Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítséggel. Adott tevékenységek végzése segítséggel. Egyszerű emberalak készítése segítséggel. Egyszerű formák, tárgyak készítése segítséggel.	*Ismeretek* – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. – Forma, méret megismerése. – Anyagok alakíthatósága. *Tevékenységek* A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása).	*Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék, szabadban játszható játék (homokozás, hóember).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Építés néhány elemből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Irányítással ritmikus sor képzése.	*Ismeretek* – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. *Tevékenységek* Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés szín, nagyság	*Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordináció. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék.

	variálásával. Pecsételés, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Ritmikus sor képzése 2 változó elemmel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Főbb színek. Színek, formák, nagyság fogalmai. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Formálási, alakítási tevékenységek végzése segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítséggel. Hajtások segítséggel illesztéssel. Egyszerű formák kivágása segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	*Ismeretek* – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. *Tevékenységek* Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben. Felezőhajtás gyakorlása, él képzése. Alapformák kivágása.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése. *Játékra nevelés:* spontán játék. *Kommunikáció:* élőlények tulajdonságai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek. Irányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 15+7 óra**
Előzetes tudás	Ábrázolás eszközeinek használata segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A festés eszközeinek megfelelő használata. Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás.	*Mozgásnevelés:* térorientáció. *Olvasás-írás:*

ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. Színezésnél vonalhatár betartása.	*Tevékenység* Körökből, egyenesekből ember, megfelelő színhasználattal. Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka.	finommozgás. *Kommunikáció:* színek, természeti témák, ember, állat, növény tulajdonságai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek.	

A fejlesztés várt eredményei	Egyszerű anyagokból segítséggel legyen képes tárgyakat megformázni. Tudjon segítséggel fűzni adott tulajdonság alapján. Segítséggel használja az ecsetet, ceruzát. Színek egyeztetése.

4. évfolyam:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Alakító tevékenység végzése segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítséggel. Adott tevékenységek végzése segítséggel. Egyszerű emberalak készítése segítséggel. Egyszerű formák, tárgyak készítése segítséggel. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolások készítése.	*Ismeretek* – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. – Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. – Anyagok alakíthatósága. *Tevékenységek* A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése. Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása).	*Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék, szabadban játszható játék (homokozás, hóember).

	Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó. Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Építés néhány elemből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Két kéz manipulációjának összehangolása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan. Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése. Önállóan ritmikus sor képzése.	*Ismeretek* – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szúrójátékok. *Tevékenységek* Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel. Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával. Pecsételés, nyomdázás, forma, szín, nagyság váltogatásával. Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. Sor- és formaképzés a játék elemeiből. Ritmikus sor képzése 2, majd 3 változó elemmel. Alapformák kirakásával labda, virág, házikó stb. kirakása.	*Olvasás-írás:* finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordináció. *Játékra nevelés:* konstrukciós játék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégla), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Építmények (ház, garázs, híd stb.), építmények részei. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Papír formálása, alakítása	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Formálási, alakítási tevékenységek végzése segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Tevékenységek végzése irányítással. Egyszerű formák tépése segítséggel. Hajtások pontos illesztéssel. Egyszerű formák kivágása segítséggel. Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.	*Ismeretek* – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. *Tevékenységek* Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben. Előrajzolt formák tépése különböző méretben. Felező- és átlóshajtás gyakorlása, él képzése. Alapformák kivágása különböző méretben és színben. A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése. Ember, állat, növény ábrázolása.	*Olvasás-írás:* finommozgások fejlesztése. *Játékra nevelés:* spontán játék. *Kommunikáció:* élőlények tulajdonságai.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek. Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb stb., differenciáltabb formák. Eszközök. Ember, állat, növény részei. Irányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vizuális ábrázolás	Órakeret 22+11 óra
Előzetes tudás	Ábrázolás eszközeinek használata segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A festés eszközeinek megfelelő használata.	*Ismeretek* – Festés.	*Mozgásnevelés:* térorientáció.

Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése. Kifestésnél a vonalhatár betartása. Különböző élőlények és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük. Színezésnél vonalhatár betartása.	– Rajzolás. *Tevékenység* Körökből, egyenesekből állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal. Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (őszi erdő, téli táj, virágos rét, család stb.). Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka. Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés. A figurák kompozícióba illesztése (pl.: meseillusztráció, családrajz, tájkép), színezés.	*Olvasás-írás:* finommozgás. *Kommunikáció:* színek, természeti témák, ember, állat, növény tulajdonságai.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt építményeket. Önállóan tud ritmikus sort képezni. Pontos illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit. Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél. Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.

5–6. évfolyam

A tantárgyban folytatódik a nemzeti azonosságtudat, hazafias neveléshez való kapcsolódás a nemzeti ünnepekhez köthető hagyományok felelevenítésével és a jellegzetes díszítő motívumok és elemek megismerésével.

A testi és lelki egészségre nevelés az alkotói tevékenység folyamatában történő önismereti fejlesztéssel, az érzelmek kifejezésének felismerésével a vizuális művészeti alkotások megismerésének folyamatában zajlik.

Az önkéntesség a segítségnyújtásban, a nevelésben, a másokért vállalt felelősségben, a közös tevékenységekben és a közösen kitűzött célok elérésében jelenik meg.

A médiatudatosságra nevelést a különböző médiákból megszerezhető tapasztalatok gyűjtése, a képi és téri ábrázolás támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti a nemzeti összetartozást és a nemzeti hagyományokat jelképező műalkotások megismertetése és a nemzeti jelképek és népi hagyományos alkotások jellemző motívumainak bemutatása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése során a tanulóban kialakul a művészi önkifejezés képessége és tudatosul az önálló ízlés és stílus.

Folyamatos téma: *Formázások különböző anyagokból*
Építés

Papír formálása, alakítása

5. évfolyam

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 45+11 óra**
Előzetes tudás	Jellemző vizuális tulajdonságok kiemelése, ábrázolása segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Segítséggel: Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges egyenesek pontos összekapcsolása.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás-színezés. *Tevékenységek* Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás stb.). Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, közös munka. Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltüntetése. Virágok ábrázolása sematikusan. Színezés, különböző technikákkal.	*Környezetismeret:* természetábrázolás. *Kommunikáció:* lényegkiemelés, történetmesélés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészei. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenység**	**Órakeret 52 óra**
Előzetes tudás	Különböző anyagok formázása, alakítása irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel.	*Ismeretek* – Tárgyak (játékok, képek) készítése	*Környezetismeret:* természetes anyagok,

	jellemző jegyeik alapján. *Tevékenységek* Színes papír kompozíció. Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények stb.) kompozíció készítése ragasztással. Agyag- és só-liszt-edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás, rátett díszítés, festés).	termések. *Kommunikáció:* ünnepek. *Életvitel és gyakorlat:* ajándéktárgy.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy és funkciója.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – irányítással pontosan összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; – segítséggel megnevezni a színeket – egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; – az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képességeihez mérten alkalmazza a különböző ábrázoló-alakító technikákat.

6. évfolyam

Folyamatos téma: *Formázások különböző anyagokból*
Építés
Papír formálása, alakítás

Tematikai egység / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 45 +11 óra**
Előzetes tudás	Jellemző vizuális tulajdonságok kiemelése, ábrázolása segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Segítséggel: Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges egyenesek pontos összekapcsolása. Felismerhető rajzok készítése különböző élőlényekről, jellemző jegyek alapján.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás-színezés. *Tevékenységek* Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával.	*Környezetismeret:* természetábrázolás. *Kommunikáció:* lényegkiemelés, történetmesélés.

	Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, egyéni és közös munka. Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltüntetése. Iránykülönbségek érzékeltetése. Virágok ábrázolása sematikusan. Színezés, különböző technikákkal. Tematikus ábrázolások gyakorlása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészei. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenység**	**Órakeret 52 óra**
Előzetes tudás	Különböző anyagok formázása, alakítása irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel.	*Ismeretek* – Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján. *Tevékenységek* Színes papír kompozíció. Természeti anyagok felhasználásával kompozíció készítése ragasztással. Mozaikkép-készítés különböző anyagokból. Agyag- és só-liszt-edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás, rátett díszítés, festés). Agyagbaba, agyagállatok készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk készítése különböző anyagokból.	*Környezetismeret:* természetes anyagok, termések. *Kommunikáció:* ünnepek. *Életvitel és gyakorlat:* ajándéktárgy.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy és funkciója.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – jellemző jegyeik alapján felismerhető rajzot készíteni különböző élőlényekről;

	– irányítással pontosan összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; – irányítással megfelelően használni színeket; – irányítással tematikus ábrát készíteni; – egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; – az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képességeihez mérten alkalmazza a különböző ábrázoló-alakító technikákat.

7–8. évfolyam

A tantárgy – építve az előző évfolyamok fejlesztéseire – segíti a nemzeti azonosságtudat további fejlesztését a díszítő motívumok reprodukálásával, további megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztését az önkifejezés lehetőségeinek kibővítésével, erősíti az érzelmi intelligenciát a testi és lelki egészségre nevelésben.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a nemzeti díszítő motívumok megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésével történik, az önkifejezés lehetőségeinek bővítése erősíti az érzelmi intelligenciát és a testi és lelki egészségre nevelést.

A pályaorientációt a művészi foglalkozások repertoárjának megismertetésével támogatja a tantárgy, a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez a külföldi művészeti alkotások megismerésén keresztül járul hozzá.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia az alkotás munkafolyamatának megtervezésével, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség az érzelmek kifejezésével és a művészeti alkotás által keltett érzések megfogalmazásával fejlődik.

Folyamatos témák: *Formázások különböző anyagokból*
Építés
Papír formálása, alakítása

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tematikus ábrázolás irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Saját élmények megjelenítése irányítással, rajzos formában.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás-színezés. *Tevékenységek* Szabad festési gyakorlatok. Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal, megfelelő	*Kommunikáció:* élmény megörökítése. *Környezetismeret:* természetábrázolás. *Életvitel és gyakorlat:* kompozíció, ajándék.

	térbeli elrendezéssel. Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenységek**	**Órakeret 25+7 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak készítése irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak készítése irányítással. Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása irányítással. Egyszerű tárgyak készítése irányítással.	*Ismeretek* – Komplex alakító technikák. – Anyagok tulajdonságai. – Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. *Tevékenységek* Szárított növények festése mártással, csokorrendezés. Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte textilfestékekbe mártva.) Agyagedények készítése, festése. Só-liszt falidíszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préseltvirág-kompozíció. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevelekből kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozaik. Agyagedények készítése. Babaház-készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból.	*Információs eszközök használata:* rajzoló programmal kép készítése, kinyomtatása (meghívó, plakát). *Életvitel és gyakorlat:* tárgy, ajándék készítése változatos technikával.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok jellemzői. Ünnepi jellegzetességek. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Régi korok életének megismerése tárgyaikon keresztül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése.	*Ismeretek* – Művészeti alkotások jellemzői. *Tevékenységek* Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.	*Társadalmi ismeretek:* múzeumlátogatás, történelmi ismeretek. *Kommunikáció:* saját vélemény, élmények.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.

A fejlesztés várt eredményei	Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. Képességeihez mérten elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. Képes irányítással felismerni és szétválogatni a különböző anyagfajtákat. Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni.

8. évfolyam

Folyamatos témák: *Formázások különböző anyagokból*
Építés
Papír formálása, alakítása

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vizuális ábrázolás	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Tematikus ábrázolás irányítással.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között.	*Ismeretek* – Festés. – Rajzolás-színezés. *Tevékenységek* Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl. ünnepek), személyes élmények (család, hétvégi program) megörökítése. Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával.	*Kommunikáció:* élmény megörökítése. *Környezetismeret:* természetábrázolás. *Életvitel és gyakorlat:* kompozíció, ajándék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenységek**	**Órakeret 25+7 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak készítése irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű tárgyak készítése irányítással.	*Ismeretek* – Komplex alakító technikák. – Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. *Tevékenységek* Díszpárnavarrás, -kitömés festett textíliából. Ajándéktárgyak készítése családtagoknak. Fonalbábu-készítés. Ujjbáb pingponglabdából.	*Információs eszközök használata:* rajzoló programmal kép készítése, kinyomtatása (meghívó, plakát). *Életvitel és gyakorlat:* tárgy, ajándék készítése változatos technikával.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Ünnepi jellegzetességek.

	Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Régi korok életének megismerése tárgyaikon keresztül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése.	*Ismeretek* – Művészeti alkotások jellemzői. *Tevékenységek* Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.	*Társadalmi ismeretek:* múzeumlátogatás, történelmi ismeretek. *Kommunikáció:* saját vélemény, élmények.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló irányítással összefüggést fedez fel a színek és érzelmek között. Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni. Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat. Képességeihez mérten elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. Képes irányítással felismerni és szétválogatni a különböző anyagfajtákat. Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni. Irányítással megismert néhány népművészeti alkotást. Irányítással szemlélget művészeti alkotásokat, a neki tetszőt kiválasztja, elemzi.

INFORMÁCIÓS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA
7–8. évfolyam

A tantárgy célja felkelteni a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt, bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban. A számítógép részeinek, működésének megismerése, grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása közben ismerik meg a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, az informatikai eszközök tudatos, célnak megfelelő használatát.

Az irodatechnikai készülékek működtetésének és adekvát használatának gyakorlására a

pedagógusnak kell megteremteni a lehetőséget – építve arra, hogy a számítógép használata lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására, különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítására egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az információs eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosításával és szem előtt tartásával.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az internetes médiumok által nyújtott kapcsolattartási lehetőségek megismerésének és gyakorlásának; az internethasználat veszélyforrásai és veszélyei megismerésének; a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrése és rendszerezése tudatosításának. A természettudományos és technikai kompetencia fejlődését támogatja a világ megismerése az internet használatának segítségével.

A digitális kompetencia fejlődését elősegíti az információs technikák magabiztos és kritikus használata, a szabadidő hasznos eltöltése a számítógép segítségével, a kapott információk felismerése, értékelése és használata, az internetes kommunikáció lehetőségeinek megismerése és a számítógépes függőség megelőzése, a játékidő kontrollálása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a számítógép sokoldalú felhasználása során a keresett tartalmak elemzése.

A hatékony, önálló tanulást az információs technika által nyújtott lehetőségek tanulást segítő alkalmazásának megismerése, a számítógép lehetőségeinek felhasználása az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására és az önálló munkára nevelés és tehetséggondozás segíti.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
7.	1	36
8.	1	36

Órakeret:

Témák	**7.**	**8.**
Számítógép- kezelés	8+4	8+4
Irodatechnika	8	8
Dokumentumkészítés	8	8
Játékprogramok	8	8

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Számítógép-kezelés**	**Órakeret 8+4 óra**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	

céljai	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– A számítógép tartozékait megismerni. – A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni.	*Ismeretek* – Barátkozás a számítógéppel. – Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. – A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. *Tevékenységek* A számítógép története Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint az egyéni képességek figyelembe vételével. A számítógép részei: gép, monitor, billentyűzet, egér, hangszóró, Nyomtató A számítógép fő részei (belső egységek), perifériák, adathordozók Alapműveletek a számítógéppel Be- és kikapcsolás Műveletek az ablakokkal Kis méret Előző méret Bezárás Kis- és nagybetűk, betűstílus, betűtípus, betűszín, Betűméret Billentyűfunkciók: enter, space, alt gr, shift, caps lock, delete, visszatörlő, kurzormozgató nyilak, Az egér használatának gyakorlása Megadott ábra rajzolása Műveletek fájlokkal: Kijelölés, Törlés Másolás Tükrözés Fájlok, mappák keresése a számítógépen	*Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, jelek értelmezése. *Kommunikáció:* pontos szövegírás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott

	programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Irodatechnika**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Telefonhívás-kezdeményezés és -fogadás az udvariassági formaságok betartásával.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). – A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. – Fénymásolatot készíteni segítséggel. – Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel.	*Ismeretek* – Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. – Fénymásoló. – Nyomtató. *Tevékenység* Telefonálás. Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. Eltérő készülékek használata. Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.). A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. A szakszerű használat elsajátítása. A másoló használata, saját munkáról másolat készítése. A nyomtatóhasználat elsajátítása, saját munka kinyomtatása.	*Kommunikáció:* beszédkészség, szövegértés, pontos szövegírás, másolás. *Környezetismeret:* telefonálás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpatron-toner.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Dokumentumkészítés**	**Órakeret 8 óra**

Előzetes tudás	Biztos tájékozódás a billentyűzeten.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás a megismert programokban.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Változások előidézése számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása stb.). – Aktivitás a programok kezelésében.	*Ismeretek* – Oktatási célú programok használata. – Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. *Tevékenység* A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. Tanulás, gyakorlás (egyénileg vagy választott társsal).	*Kommunikáció:* szövegértés, pontos írás. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, jelek ismerete. *Ábrázolás-alakítás:* ábra, kompozíció készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Játékprogramok**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Koncentrált figyelem. Szem-kéz koordináció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert programok önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Feladatot megérteni és a végrehajtást próbálgatni. A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.	*Ismeretek* – Memóriajáték. – Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. *Tevékenységek* Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. Gyakorlás tanári segítséggel.	*Testnevelés:* nagymozgások, finommotorika. *Kommunikáció:* pontos szövegértés és szövegírás. *Olvasás-írás:* másolás, értelmező olvasás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).

A fejlesztés várt	A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait.

eredményei	Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni. Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát). Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzen elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon. Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Számítógép-kezelés**	**Órakeret 8+4 óra**
Előzetes tudás	Balesetvédelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A számítógép tartozékait megismerni. – A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni.	*Ismeretek* – Barátkozás a számítógéppel. – Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. – A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. *Tevékenységek* Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint az egyéni képességek figyelembe vételével. Kijelölés, másolás, kivágás, törlés, Szöveg utólagos formázása Bekezdés, bekezdések igazítása	*Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, jelek értelmezése. *Kommunikáció:* pontos szövegírás.

	Adott szöveg létrehozása Adott szöveg másolása Kép beillesztése Nyomtatás Internet Böngésző használata Keresők e-mail fiók létrehozása Levelezés Mentés különböző adathordozókra	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Irodatechnika**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Telefonhívás-kezdeményezés és -fogadás az udvariassági formaságok betartásával.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). – A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. – Fénymásolatot készíteni segítséggel. – Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel.	*Ismeretek* – Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. – Fénymásoló. – Nyomtató. *Tevékenység* Telefonálás. Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. Eltérő készülékek használata. Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.). A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. A szakszerű használat elsajátítása. A másoló használata, saját munkáról másolat készítése. A nyomtatóhasználat elsajátítása, saját munka kinyomtatása.	*Kommunikáció:* beszédkészség, szövegértés, pontos szövegírás, másolás. *Környezetismeret:* telefonálás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a	

	készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpatron-toner.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Dokumentumkészítés**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Biztos tájékozódás a billentyűzeten.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás a megismert programokban.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Dokumentum készítés az egyéni képességek figyelembevételével. – Aktivitás a programok kezelésében.	*Ismeretek* – Oktatási célú programok használata. – Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. *Tevékenység* A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. Tanulás, gyakorlás (egyénileg vagy választott társsal).	*Kommunikáció:* szövegértés, pontos írás. *Életvitel és gyakorlat:* piktogramok, jelek ismerete. *Ábrázolás-alakítás:* ábra, kompozíció készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Játékprogramok**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Koncentrált figyelem. Szem-kéz koordináció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert programok önálló használata.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Feladatot megérteni és a végrehajtást próbálgatni. A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.	*Ismeretek* – Memóriajáték. – Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. *Tevékenységek* Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. Gyakorlás tanári segítséggel.	*Testnevelés:* nagymozgások, finommotorika. *Kommunikáció:* pontos szövegértés és szövegírás. *Olvasás-írás:* másolás, értelmező olvasás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait. Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni. Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát). Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzen elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon. Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

MOZGÁSNEVELÉS

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek

korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, állóképességet, gyorsaságot, bátorságot, edzettséget, fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.

Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
1.	5	180
2.	5	180
3.	5	180
4.	5	180
5.	5	180
6.	5	180

1–2. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a félénkség és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a

motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az egyszerű utasítások megértése, végrehajtása, a szóbeli irányítás megértésének és elfogadásának megalapozása támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a társas, mozgásos tevékenységekben, csapatjátékokban, versenyekben megfelelő magatartás kialakításával, az együttműködés, egymásra figyelés megalapozásával valósul meg.

Az esztétikai és művészeti tudatosságot és kifejezőképességet a tantárgy a mozgás esztétikumának felismerésével, az érzelmek, indulatok mozgáson keresztül történő kifejezésével és levezetésével segíti.

Órakeret:

Témák	**1.**	**2.**
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	38+18	38+18
Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	38	38
Légzőgyakorlatok	10	10
Dobások, labdás gyakorlatok	38	38
Játékos versenyek	38	38

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 38+18 óra**
Előzetes tudás	Egyenes testtartás. Kapott utasítás megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Segítséggel: Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. – Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. – Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	*Ismeretek* – Alakzatok. – Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása. *Tevékenységek* Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, fent, lent utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.	*Ének-zene:* ritmus. *Kommunikáció:* fogalmak, szókincs.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kör, oszlop, vonal; elöl, hátul, fent, lent, alatta, irány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	Saját test ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	

ejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Segítséggel: Részvétel különféle mozgásszituációkban. – Gyakorlatok végzése utánzással.	*Ismeretek* – Statikus helyzetek. – Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. *Tevékenység* **Segítséggel:** Statikus helyzetek (ülés, állás, fekvés, guggolás) felvétele utánzás alapján. Izolációs gyakorlatok: különböző testrészek (fej, kar, törzs, láb) elkülönített mozgásának (fordítás, emelés, hajlítás, nyújtás, zárás) gyakorlatai utánzás alapján játékos formában, szimmetrikus tartással. Páros gyakorlatok mondókával egybekötve.	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Légzőgyakorlatok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Száj nyitása, zárása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Utánzással gyakorlatokat végezni. – Segítséggel: A helyes légzést gyakorolni.	*Ismeretek* – Álló helyzetben ki-be légzés. – Ki-be légzés. *Tevékenység* Segítséggel: Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése.	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok.

	Különböző testhelyzetek felvétele. Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	Labda megfogás, elengedés két kézzel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	*Ismeretek* – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. *Tevékenységek* – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés. – Labdagurítás egymásnak.	*Játékra nevelés:* szabályjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Játékos versenyek**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	Aktivitás, motiváltság a mozgásos tevékenységekre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű szabályokat felismerni. – Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	*Ismeretek* – Gyakorló játékok. – Szabályjátékok. – Sorverseny. *Tevékenységek* Segítséggel: Sorverseny, akadályverseny, a tanult mozgáselemek alkalmazása,	*Játékra nevelés:* szabályjáték.

	elemi szabályismeret. Kötélhúzás párosával	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, magas, alacsony.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – egyhelyben állni, – együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – együtt játszani társaival, irányítással futkározni.

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 38+18 óra**
Előzetes tudás	Egyenes testtartás. Kapott utasítás megértése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Segítséggel: Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. – Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. – Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással.	*Ismeretek* – Alakzatok. – Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása. *Tevékenységek* Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása. Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás. Egyszerű utasításokra, jelre adekvát cselekvések végrehajtása (ülj le, állj fel) Alakzatok kialakítása utánlépésekkel.	*Ének-zene:* ritmus. *Kommunikáció:* fogalmak, szókincs.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kör, oszlop, vonal;

	elöl, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret 38 óra**
Előzetes tudás	Saját test ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Segítséggel: Részvétel különféle mozgásszituációkban. – Gyakorlatok végzése utánzással.	*Ismeretek* – Statikus helyzetek. – Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. *Tevékenység* Segítséggel: Statikus helyzetek: alapállás, terpeszállás, hason, hanyatt fekvés. Járás talajon ütemtartással, rövid lépéshosszal zenére, hangszeres kísérettel. Járás talpon, sarkon, lábujjhegyen járás talajon ütemtartás nélkül, előre, hátra, tárgyak megkerülésével (lábboltozat és lábizomzat fejlesztése). Egyensúlyozó járás vonalon és tornapadon előre. Futás egyenletes iramban, jelre egyszerű feladatok végzése (megállás,elindulás, guggolás). Mászás szabadtéri játékokra, bordásfalra (le, fel) fokonkénti utánlépéssel. Kúszás torna-, és játékszerekből készített akadályok alatt. Gurulás a hossztengely körül háton fekvésből indítva nyújtott testtel (jobbra,balra). Szökdelés páros lábbal, ki-, és beugrás karikába, leugrások különböző magasságokból.	*Kommunikáció:* szókincs. *Játékra nevelés:* szerepjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Légzőgyakorlatok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Száj nyitása, zárása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Utánzással gyakorlatokat végezni. – Segítséggel: A helyes légzést gyakorolni.	*Ismeretek* – Álló helyzetben ki-be légzés. – Ki-be légzés. *Tevékenység* Segítséggel: Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele. Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.	*Kommunikáció:* logopédiai gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	Labda megfogás, elengedés két kézzel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	*Ismeretek* – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. *Tevékenységek* – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. – Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. – Labdagurítás egymásnak.	*Játékra nevelés:* szabályjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Játékos versenyek	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	Aktivitás, motiváltság a mozgásos tevékenységekre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Egyszerű szabályokat felismerni. – Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	*Ismeretek* – Sorverseny. *Tevékenysége* – Sorversenyek	*Játékra nevelés:* szabályjáték.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, magas, alacsony.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – egyhelyben állni, – segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni, – lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit megmutatni, megnevezni, – együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – a helyes légzést elsajátítani, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni, – felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, – együtt játszani társaival, irányítással futkározni.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a félénkség, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a mozgásos tevékenységek verbális utasításainak megértésével, a sport- és játéktevékenységek eszközeinek, szabályainak megnevezésével, a fogalmak adekvát megértésével.

A szociális és állampolgári kompetencia a kapcsolatok kialakítására való képességek fejlesztésével, a közösségi játékokban való együttműködéssel, a beilleszkedés fejlesztésével erősödik.

A mozgás esztétikumának megismerése, a mozgás és ritmus tudatos alkalmazása, összekapcsolása az esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület fejlődésében játszik nagy szerepet.

Órakeret:

Témák	**3.**	**4.**
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	32	32
Alapmozgások	34+18	34+18
Alapvető testhelyzetek légző,-szabad,-kéziszergyakorlatok	34	34
Dobások, labdás gyakorlatok	32	32
Játékos versenyek	30	30

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	Irányítással egyszerű cselekvéseket végrehajtani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. – Irányokat helyesen használni.	*Ismeretek* – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés. – Egyszerű alakzatok kialakítása. *Tevékenységek* Segítséggel: Sorakozás magasság szerint. Testfordulatok jobbra, balra, hátra, megadott irányba, jelre. Térérzékelés: helyem a térben a társakhoz viszonyítva. Irányítással: Térbeli tájékozódást segítő irányok és viszonyfogalmak használata. Önállóan: Egyszerű alakzatok kialakítása, rövid	*Ének-zene:* ritmuskíséret, énekszó. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.

	utasítások végrehajtása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret 34+18 óra**
Előzetes tudás	Egyensúlyozás statikus és mozgásos helyzetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. – Járás közben tárgyakat átlépni. – Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	*Ismeretek* – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. – Statikus helyzetek. – Lépcsőn járás. – Függeszkedés. – Kúszás, mászás, szökdelés. *Tevékenységek* Segítséggel: Egyensúlyozó járás tornapadon előre, hátra. Felugrás, leugrás alacsony tárgyakon. Játékos utánzó gyakorlatok békaugrás, nyusziugrás. Gurulás a hossztengely körül hason és háton fekvésből. Bukfenc előre guggolásból. Irányítással: Statikus helyzetek: törökülés, nyújtott ülés. Járás külső, és belső talpélen, előre és hátra, talajon folyamatosan lassú egyenletes ütemtartással (lábboltozat és lábizomzat erősítése). Lépcsőjárás fokonként felfelé kapaszkodással folyamatosan, lefelé utánlépéssel. Kúszás torna-, és játékeszközökből épített akadályok alatt. Mászás szabadtéri játékokon, bordásfalon fokonként, utánlépés nélkül folyamatosan. Szökdelések: ki és beugrás karikába.	*Olvasás-írás*: térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pad, billeg, egyensúly, előre, hátra, emelkedő, lejtő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	Segítséggel alkalmazni az alapvető testhelyzeteket, és a légző-gyakorlatokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. – A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. – Vezényszavakat ismerni és követni.	*Ismeretek* – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll. – Hasi légzés. – Testrészekkel végezhető gyakorlatok. *Tevékenység* Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Ki-be légzés körmozgással ülésben, állásban. Segítséggel: Hasi légzés megfigyelése, alkalmazása. Segítséggel szabad- és kéziszer-gyakorlatok.	*Olvasás-írás:* finommozgás fejlesztése. *Ének-zene*: ritmustartás, ritmusváltás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Dobások, labdás gyakorlatok	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Labda tudatos kezelése két kézzel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. – Labdát rúgni, célba juttatni.	*Ismeretek* – Alsó, felső dobás. – Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. – Páros labdagurítás. *Tevékenységek* Segítséggel:	*Olvasás-írás:* finommozgás fejlesztése, térorientációs gyakorlatok.

	Egykezes, és kétkezes alsó, és felső dobás társnak. Az érkező labda birtokba vétele. Labda feldobása levegőbe, a visszaérkező labda birtokba vétele. Önállóan: Labdagurítás társnak, oda-vissza ülő helyzetben. Álló labda elrúgása álló helyzetből.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Játékos versenyek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Képes egyszerű szabályokat felismerni, betartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű játékszabályokat betartani.	*Ismeretek* – Szabályjátékok. – Versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozgásos népi játékok. *Tevékenységek* Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutyafogó. Bújj, bújj itt, megyek.., Lipem-lopom.., Héja, héja... Alapmozgások alkalmazása ügyességi feladatoknál: járás, mászás, kúszás, ugrás. Versenyfutás meghatározott célig. Húzások, tolások.	*Kommunikáció:* szövegértelmezés, szövegválogatás, felelgetősök. *Ének-zene:* énekes népi játékok, táncok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni.

	– járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján utánozni. – lépcsőn kis segítséggel járni. – Törekszik a helyes légzésre. – A tanuló képes segítséggel – a labdát dobni, elkapni. – felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	Irányítással egyszerű cselekvéseket végrehajtani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. – Irányokat helyesen használni.	*Ismeretek* – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés. – Egyszerű alakzatok kialakítása. *Tevékenységek* Segítséggel: Sorakozás magasság szerint, különböző módon (sor, oszlop) igazodás, takarás. A tanuló helye a térben, társakhoz, tárgyakhoz viszonyított (térérzékelés) helyzete. Irányítással: Testfordulatok ugrással, megadott irányba jelre, vezényszóra. Önállóan: A tanult térbeli tájékozódást segítő irányok neveinek, viszonyfogalmaknak alkalmazása felszólításra.	*Ének-zene:* ritmuskíséret, énekszó. *Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret 34+18 óra**

Előzetes tudás	Egyensúlyozás statikus és mozgásos helyzetben.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. – Járás közben tárgyakat átlépni. – Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján.	*Ismeretek* – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. – Statikus helyzetek. – Lépcsőn járás. – Függeszkedés. – Kúszás, mászás, szökdelés. *Tevékenységek* Segítséggel: Statikus helyzetek: kéz-, és lábtámaszok. Járás közben magasabb tárgyak, akadályok átlépése. Mászás bordásfalon egyik kéz és az azonos oldalú láb elengedésével. Egyensúlyozó járás hátrafelé tornapadon, tárggyal a kézben. Függeszkedés: bordásfalon lábgyakorlatok térdfelhúzás. Alacsony akadályok átugrása. Gurulás a hossztengely körük váltakozó testhelyzetből indítva sorozatban. Bukfenc előre terpeszállásból guggolásba érkezve. Irányítással: Ütemes járás emelkedőn, és lejtőn hosszú lépéshosszal. Járás magas térd, és sarokemeléssel különböző irányba: előre, hátra, oldalra. Lépcsőjárás fokonként folyamatosan kapaszkodás nélkül lefelé utánlépéssel. Egyensúlyozó járás nehezített körülmények között tárggyal a kézben tornapadon. Tárgyakra, akadályokra fel, és leugrás. Önállóan: Kúszás torna- és játékszerekből épített akadályok alatt, és között. Mászás szadadtéri játékokra, tornaszerekre. Szökdelés előre, hátra páros lábbal.	*Olvasás-írás*: térorientációs gyakorlatok.

Kulcsfogalmak/	Pad, billeg, egyensúly, előre, hátra, emelkedő, lejtő.

fogalmak	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Segítséggel alkalmazni az alapvető testhelyzeteket, és a légző-gyakorlatokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társakkal ütem tartása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. – A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. – Vezényszavakat ismerni és követni.	*Ismeretek* – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll. – Hasi légzés. – Testrészekkel végezhető gyakorlatok. *Tevékenység* Segítséggel: Testrészekkel végezhető szabad és kéziszer gyakorlatok két ütemre. Két egyszerű mozgáselem pl. ugrás terpeszben kézemeléssel – összekapcsolása. Aszimmetrikus kéztartások alkalmazása. Segítséggel: Ki és belégzések összhangja a kézmozdulatokkal járás közben. Önállóan: Fúvógyakorlatok versenyszerűen (pihe, ping-pong labda)	*Olvasás-írás:* finommozgás fejlesztése. *Ének-zene*: ritmustartás, ritmusváltás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret 32 óra**
Előzetes tudás	Labda tudatos kezelése két kézzel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni.	*Ismeretek* – Alsó, felső dobás.	*Olvasás-írás:* finommozgás fejlesztése,

– Labdát rúgni, célba juttatni.	– Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. – Páros labdagurítás. *Tevékenységek* Önállóan: Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben. Labda földhöz pattintása, elkapása álló helyzetből. Labda folyamatos pattogtatása egy kézzel álló helyzetben. Labda feldobása levegőbe, a visszaérkező labda birtokba vétele járás közben. Egykezes, kétkezes felső, és alsó dobás társnak. Célbadobás kislabdával nagyobb tárgyra. Álló labda elrúgása nekifutásból.	térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Játékos versenyek**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Képes egyszerű szabályokat felismerni, betartani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű játékszabályokat betartani.	*Ismeretek* – Szabályjátékok. – Versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozgásos népi játékok. *Tevékenységek* **Irányítással:** Labdával végezhető váltóversenyek. Sorversenyek. Fogójátékok	*Kommunikáció:* szövegértelmezés, szövegválogatás, felelgetősök. *Ének-zene:* énekes népi játékok, táncok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.	

A fejlesztés várt	A tanuló képes

eredményei	– segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. – lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni. – járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Törekszik a helyes légzésre. A tanuló képes segítséggel – a labdát kezelni, dobni, elkapni. – egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. – felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

5–6. évfolyam

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és önfegyelem kialakításában.

A nemzeti azonosságtudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a félénkség, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztéséhez a tantárgy a verbális utasításra mozgásos tevékenységek végzésének, végrehajtásának gyakorlásával és a sporttevékenységek eszközeinek és fogalmainak mind pontosabb és részletesebb megnevezésével, adekvát használatával járul hozzá.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlődése a társadalmi mobilizációra való felkészülés elősegítésével, a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a magabiztosság növelésével, a segítségkérés és segítségelfogadás képességének fejlesztésével érhető el.

A szociális és állampolgári kompetencia megalapozását a közösségért végzett munka fontosságának felismerése és elismerése, a csoportos együttműködések, kapcsolatok megerősítése éri el.

A harmonikus mozgás esztétikumának felismerése és gyakorlása segíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését.

Órakeret:

Témák	**5.**	**6.**
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	25	25
Alapmozgások	34+18	34+18
Alapvető testhelyzetek légző,-szabad,-kéziszergyakorlatok	35	35
Dobások, labdás gyakorlatok	34	34
Játékos versenyek	34	34

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Irányokat helyesen használ.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Nagyság szerint sorakozni. – Utasítást végrehajtani. – Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni.	*Ismeretek* – Sorakozások. – Testfordulatok. – Térérzékelés. *Tevékenységek* Segítséggel: Egyes- kettes oszlop és vonal kialakítása. Nyitódás, záródás kartávolságra. Testfordulatok megadott irányba kilépéssel két ütemre. Szóbeli utasításra elhelyezkedés a tér adott pontján. Önállóan: Sorakozás magasság szerint, jelentés. Vezényszavaknak megfelelő cselekvés.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, kartávolság, tornaszekrény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret 34+48 óra**
Előzetes tudás	Rendgyakorlatokat utasításra önállóan végez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre tempóváltás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	*Ismeretek* – Támaszok. – Járások. – Szökdelések. – Gurulások. – Járások. – Mászások.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás.

	– Függeszkedés. – Távolugrás. *Tevékenységek* Segítséggel: Statikus helyzetek: térdelő támasz, fekvőtámasz. Járás guggolásban. Játékos utánzó gyakorlatok: rákjárás, pókjárás. Akadályok átugrása páros lábbal. Szökdelés egy lábon előre, hátra. Gurulás: Hashoz húzott és karokkal átölelt térdekkel végrehajtott oldalugrás. Bukfenc hátra, zárt lábbal. Irányítással: Járásgyakorlatok a lépés ritmusának a gyakorlásával. Ütemes járás zenére. Mászás bordásfalon le és fel fokonként folyamatosan. Függeszkedés bordásfalon: lábemelés, térdfelhúzás. Önállóan: Járás közben különböző magasságú akadályok átlépése. Lépcsőjárás fel és le folyamatosan kapaszkodás nélkül, fokonként. Egyensúlyozó járás előre enyhén ferde padon, kézben tárggyal. Bukfenc előre zárt lábbal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	Mozdulatsort bemutatás után visszaad.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, gyakorlatok önálló végezése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – Helyes légzéstechnikát gyakorolni. – Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással.	*Ismeretek* – Kéziszer-gyakorlatok. – Szabadgyakorlatok. – Légzéstechnika. – Összetett gyakorlatok. – Versenyfeladatok.	*Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás, zenekíséret.

	Tevékenység Irányítással: Két ütemre végzett gyakorlatok (szabad- és kéziszer gyakorlatok). Kéziszer gyakorlatok: súlyzóval, labdával, babzsákkal, bordásfallal, bottal. Két mozgáselem összekapcsolása. Szabadgyakorlatok zenére. Aszimmetrikus kartartások: karhúzás, karkörzés. Légző gyakorlatok különböző testhelyzetekben. Légzés ütemezéssel, levegő benntartása, kifújása. Önállóan: Versenyfeladatok: léggömbfújás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-be légzés, négy ütem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	A labdát földhöz ütögeti, elkapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdajáték játszása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Célba dobás egykezes alsó és felső dobással. – Célba rúgás. – Labdavezetés (kézzel, lábbal).	*Ismeretek* Labdagyakorlatok. *Tevékenység* Önállóan: Labda pattogtatása egy kézzel folyamatosan álló helyzetben. Labda földhöz pattintása, elkapása járás közben. Melső átadás társnak. Falra dobott, rúgott labda birtokba vétele. Célba dobás mozgó társra. Álló labda célba rúgása.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurul, cél, kosárlabda.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Játékos versenyek	Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szabályokat felismer, játékba bekapcsolódik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködés a társakkal, az eredmény elfogadása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének. – Versenyszellem kialakulása.	*Ismeretek* – Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. – Versenyjátékok. *Tevékenységek* Irányítással: Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. Labdával végezhető sor- és váltóversenyek. Társakkal végezhető versenyek pl. talicskázás. Fogójáték nehezített szabályok alkalmazásával.	*Környezetismeret:* egészséges életmód.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabályok, szabályok, váltóverseny.

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes Sorakozni magasság szerint, jelentés. Vezényszavaknak megfelelő cselekvésre. Járás közben különböző magasságú akadályok átlépésére. Lépcsőn járni fel és le folyamatosan kapaszkodás nélkül, fokonként. Labda pattogtatására egy kézzel folyamatosan álló helyzetben. Labda földhöz pattintása, elkapása járás közben. Melső átadás társnak. Álló labda célba rúgása.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Irányokat helyesen használ.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
– Nagyság szerint sorakozni. – Utasítást végrehajtani. – Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni.	*Ismeretek* – Sorakozások. – Testfordulatok. – Térérzékelés. *Tevékenységek* Segítséggel: Térérzékelés: a térben való elhelyezkedés után környezethez, a társakhoz viszonyított helyzet szóbeli megfogalmazása. Irányítással: Sorakozás magasság szerint, megadott alakzatok szerint. Alakzatok változtatása álló helyzetben kilépéssel. Nyitódások, záródások, kartávolság felvétele. Testfordulatok vezényszóra, két ütemre kilépéssel.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, kartávolság, tornaszekrény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alapmozgások	Órakeret 34+18 óra
Előzetes tudás	Rendgyakorlatokat utasításra önállóan végez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre tempóváltás.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	*Ismeretek* – Támaszok. – Járások. – Szökdelések. – Gurulások. – Járások. – Mászások. – Függeszkedés. – Távolugrás. *Tevékenységek* Segítséggel: Egyensúlyozó járás előre felfordított tornapad merevítő gerendáján. Mászás bordásfalon folyamatosan egy fok kihagyásával.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok. *Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás.

	Függeszkedés: bordásfalon lábgyakorlatok kombinációja két mozgáselem alkalmazásával. Távolugrás helyből. Bukfenc előre / hátra nyújtott ülésből/. Irányítással: Járás guggolásban. Kúszás, mászás akadálypályán. Sorozatgurulás előre. Önállóan: Járásgyakorlatok, a lépés ritmusának változtatása, tárgyak megkerülése, átlépése. Ütemes járás zenére. Lépcsőjárás kapaszkodás nélkül folyamatosan, váltott lábbal. Alacsony akadályok átugrása páros lábbal. Szökdelés előre egy lábon, páros lábon folyamatosan.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	Mozdulatsort bemutatás után visszaad.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, gyakorlatok önálló végezése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – Helyes légzéstechnikát gyakorolni. – Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással.	*Ismeretek* – Kéziszer-gyakorlatok. – Szabadgyakorlatok. – Légzéstechnika. – Összetett gyakorlatok. – Versenyfeladatok. *Tevékenység* Segítséggel: Négyütemű kar, törzs, és lábgyakorlatok. Összetett gyakorlatok játékos utánzása. Irányítással: Begyakorolt testhelyzetek, kar, és lábtartások kivitelezése szóbeli utasításra. Önállóan: Kétütemű szabad, és kéziszer	*Ének-zene:* ritmustartás, ritmusváltás, zenekíséret.

	gyakorlatok. Két mozgáselem összekapcsolása, szabadgyakorlatok zenére. Légzőgyakorlatok Irányítással: A tanult légzéstechnikák alkalmazása feladatvégzés közben. Levegővétel, kifújás ütemezéssel, számlálás, levegő benntartása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-be légzés, négy ütem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	A labdát földhöz ütögeti, elkapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdajáték játszása irányítással.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Célba dobás egykezes alsó és felső dobással. – Célba rúgás. – Labdavezetés (kézzel, lábbal).	*Ismeretek* Labdagyakorlatok. *Tevékenység* Önállóan: Labdavezetés folyamatosan váltott kézzel. Kétkezes, egykezes, alsó, felső és melső átadás társnak álló helyzetben. Célba dobás, kosárra dobás. Mozgó labda elrúgása.	*Olvasás-írás:* térorientációs gyakorlatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurul, cél, kosárlabda.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Játékos versenyek**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű szabályokat felismer, játékba bekapcsolódik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködés a társakkal, az eredmény elfogadása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének.	*Ismeretek* – Küzdőjátékok elemeinek	*Környezetismeret:* egészséges életmód.

– Versenyszellem kialakulása.	alkalmazása. – Versenyjátékok. *Tevékenységek* Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok Társsal végezhető versenyek: talicskázás, labdaviadal. Békaugrás akadály megkerülésével. Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok, ügyességi játékok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékszabályok, szabályok, váltóverseny.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – nagyság szerint sorakozni. – vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni. – felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat. – egyszerűbb testhelyzeteket utánozni. – segítséggel bordásfalon függeszkedni. – gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – segítséggel, utánzással négyütemű gyakorlatokat végezni. – légzését szabályozni. – egykezes alsó és felső dobással célba dobni. – lábbal irányt tartva labdát vezetni (mindkét lábbal), cél felé elrúgni. – csapatához alkalmazkodni, örül mások sikerének. – Kialakul benne a versenyszellem.

TESTNEVELÉS

A tantárgy célja a záró évfolyamokon elsősorban kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt, továbbá a testnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket és a gimnasztikai alapformájú gyakorlatokat rögzíteni, térbeli irányokat, viszonyfogalmakat használni, az alapmozgásokat gyakorolni.

Az egészséges testi fejlődést biztosítja, a motorikus képességeket fejleszti, a testi fejlődés zavarait korrigálja a pedagógus egyéni igényekre alapozott munkája. Az évfolyamokon a sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képesség (figyelem) fejlesztése, a labda-biztonság növelése tovább folyik, egyéni igényekhez és adottságokhoz illesztve, alakítva az ügyességet, erőt, állóképességet, kitartást, edzettséget, bátorságot, akaratot. Növekvő elem- és ütemszámú mozgássorok elsajátítása teremt lehetőséget a ritmus és sorrend megtartására a mozgásos feladatokban.

A tantárgy további feladata a sportversenyek elemeinek elsajátíttatása, a sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, támogatva a tanulók felkészülését az iskolai sportversenyekre.

A tantárgy az erkölcsi nevelésben fontos szerepet játszik a fegyelemre, a szabályok betartására törekvéssel, és a csapatjátékokban a győzelem és vereség fegyelmezett megélésének az élményével.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése az önelfogadást, és mások tulajdonságainak megismerésével a társaival szembeni toleráns magatartás kialakítását erősíti.

A testi és lelki egészségre nevelést a rendszeres mozgás iránti természetes igény megerősítése, az állóképesség, a kitartás, a mozgáskultúra fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása a megfelelő, életkorhoz, testi erőnléthez igazodó mozgáslehetőségek kihasználásával támogatja. A testi képességek, izomerő fejlesztése, a magabiztos mozgás és egyensúly megerősödése a saját és mások testi épségének megóvását segíti, a másokért vállalt felelősség érzésének megismerése, az önkéntességben rejlő lehetőségek a tanuló személyiségét építik.

A tantárgy hozzájárul az együttműködési hajlandóság fejlesztéséhez, a feladatvállaláshoz a csoportos mozgásokban, versenyekben.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területének fejlődéséhez a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a testi és erőnléti korlátok felismerésével járul hozzá.

A szociális és állampolgári kompetencia erősödése támogatja a másokért vállalt felelősséget; a tolerancia fejlesztésével a bizalmas emberi kapcsolatok lehetőségeinek bemutatása, a problémamegoldás lehetőségeinek megismertetése és gyakoroltatása lehetséges; a segítő magatartás gyakorlásával a tanuló támogatást nyújthat a rászorulóknak.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a mozgás utánzása és az emberi testi szépségek felismerése, a harmóniára törekvés.

Óraszámok:

évfolyamok	heti óraszám	éves óraszám
7.	5	180
8.	5	180

Órakeret:

Témák	**7.**	**8.**
Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	25	25
Gimnasztikai gyakorlatok	34+18	34+18
Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	34	34
Labdás gyakorlatok	34	34
Sportjátékok elemei	35	35

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Vezényszavakra sorakozási gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. – A gyakorlatok egyre pontosabb	*Ismeretek* – Sorakozás. – Járások.	*Ének-zene:* ritmusváltás.

végrehajtása.	– Menetelés. – Testfordulatok. *Tevékenységek* Segítséggel: Menetelés helyben járással. Jelzésekre elindulás, megállás. Nyitódás, záródás, sortartás, sorbontás, fejlődés, szakadozás. Testfordulatok, helyzetváltoztatás után a tér a saját testhez viszonyított szóbeli megfogalmazása. Testfordulatok két ütemre kilépéssel, irányítás mellett jobb, és baloldal differenciálása. A terem tárgyaihoz viszonyított távolságok változtatása. Társak, tornaszerek rendezése megadott térbeli irányok és viszonyfogalmak alapján. Önállóan: Sorakozás magasság szerint. Jelentésadás	*Környezetismeret:* térbeli tájékozódás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Gimnasztikai gyakorlatok**	**Órakeret 34+18 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások elvégzése megfelelő sorrendben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű utasítások megértése. – A feladatok sorrendjének megtartása. – Az alapgyakorlatok végzése huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. – Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése.	*Ismeretek* – Mozgáselemek összekapcsolása. – Szakkifejezések megértése. – Kéziszer- és szabadgyakorlatok. – Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok. *Tevékenységek* Irányítással: Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása bemutatás után szóbeli utasításra. Önállóan: Négy ütemre végzett szabad, kéziszer és társas gyakorlatok végzése	*Ének-zene:* ritmuskövetés.

	bemutatás után. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Erőnlétének megfelelő ideig izomerősítő gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szóbeli utasításokat megérteni. – Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. – A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel).	*Ismeretek* – Guggolás. – Kúszás. – Függeszkedés. – Távolugrás. – Állórajt. Futás. – Guruló átfordulás. – Kúszás. Mászás. – Egyensúlyozó járás. – Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata. *Tevékenységek* Segítséggel: Guggoló járás. Kúszás, mászás nehezített körülmények között. Az iramérzék fejlesztése, futó és lépőritmus összehangolása, állóképesség fokozása közepes iramú futással. Alacsony akadályok átugrása rövid nekifutással. Felugrások, mélyugrások, sorozatugrások. Gurulóátfordulás előre sorozatban. Függeszkedés bordásfalon, lábgyakorlatok végzése. Távolugrás előkészítése: helyből ugrás karlendítéssel. Irányítással: Egyensúlyozó járás előre, hátra keskeny gerendán. Állórajt, - a használt vezényszavak tanulása, gyors futás.	*Számolás-mérés:* térbeli tájékozódás. *Társadalmi ismeretek:* kerékpáros közlekedés szabályai.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Labdás gyakorlatok**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	A tanuló labdával 2-3 pattogtatást végez, egyszerű szabályokat betart.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szabályok megértése és betartása. – Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből, egy és két kézzel). – Legalább 2-3 pattogtatás végezni. – Egyre biztosabban labdát vezetni (kézzel, lábbal).	*Ismeretek* – Kislabdadobás, hajítás, lökés. – Átadások. – Labdavezetés. *Tevékenységek* **Segítséggel:** Kislabda hajítás előkészítése: kidobás oldal terpeszből. **Irányítással:** Átadások (egykezes, kétkezes, melső) különböző feladat helyzetekben. **Önállóan:** Folyamatos labdavezetés váltott kézzel járás közben. Akadályok megkerülése.	*Ábrázolás-alakítás:* manipuláció, kézügyesség.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Sportjátékok elemei**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű szabályok szerint csoportosan tevékenykedik, játszik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játszása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. – Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. – Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése.	*Ismeretek* – Kosárlabda. – Pingpong. – Tollaslabda. – Labdarúgás. *Tevékenységek* Segítséggel: *Kosárlabda:* Alapállás, megindulás, megállás. Labdakezelés – átadások álló helyzetben – kétkezes mellső átadás. Kosárra dobás: egykezes, kétkezes felső dobással helyből. A védekezés alapelemeinek gyakorlása. *Labdarúgás:* Labdakezelés, labdavezetés. Kapura lövés álló labdával. *Tollaslabda:* Szivacslabda ütögetése.	*Társadalmi ismeretek:* szabálykövetés, kudarctűrés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárpalánk, kapu, gól, kétkezes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – a vezényszavakat követni, – megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, – irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát. A tanuló képes – testtömeghez igazodó erőkifejtésre a gyakorlatok végzésekor, – egyensúlyozni változó feltételek között, – kitartóan, javuló technikával futni, – a megfelelő mozgásmintát követni. – Adottságainak megfelelő labdás ügyességgel, együttműködési készséggel rendelkezik.

8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Vezényszavakra sorakozási gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**

– Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. – A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása.	*Ismeretek* – Sorakozás. – Járások. – Menetelés. – Testfordulatok. *Tevékenységek* Irányítással: Menetelés helyben járással, takarás, igazodás, ütemtartással. Sorbontás, szakadozás, fejlődés. Térérzékelés: helyzetváltoztatás, testfordulat, rendezés. Testfordulatok sarkon és talpon. Jobb és baloldal. Önállóan: Sorakozás magasság szerint segítség nélkül. Jelentésadás, vezényszavak használata.	*Ének-zene:* ritmusváltás. *Környezetismeret:* térbeli tájékozódás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Gimnasztikai gyakorlatok**	**Órakeret 34+18 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások elvégzése megfelelő sorrendben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Egyszerű utasítások megértése. – A feladatok sorrendjének megtartása. – Az alapgyakorlatok végzése huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. – Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése.	*Ismeretek* – Mozgáselemek összekapcsolása. – Szakkifejezések megértése. – Kéziszer- és szabadgyakorlatok. – Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok. *Tevékenységek* Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása. Helyben futás magas térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó használata.	*Ének-zene:* ritmuskövetés.

	Négyütemű gyakorlatok. Zenére változó ritmusú négyütemű tartásjavító gyakorlatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	Erőnlétének megfelelő ideig izomerősítő gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szóbeli utasításokat megérteni. – Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. – A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel).	*Ismeretek* – Guggolás. – Kúszás. – Függeszkedés. – Távolugrás. – Állórajt. Futás. – Guruló átfordulás. – Kúszás. Mászás. – Egyensúlyozó járás. – Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata. *Tevékenységek* Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Függeszkedés kötélen vagy bordásfalon. Egy lábról elrugaszkodás, távolugrás nekifutásból. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. Sorozatban guruló átfordulások. Guruló átfordulás hátra. Irányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át. Pad merevítőjén egyensúlyozás. A sporteszközök biztonságos használata (különös tekintettel a balesetmentes közlekedésre), egyéni megsegítéssel, egyre önállóbban.	*Számolás-mérés:* térbeli tájékozódás. *Társadalmi ismeretek:* kerékpáros közlekedés szabályai.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Labdás gyakorlatok**	**Órakeret 34 óra**
Előzetes tudás	A tanuló labdával 2-3 pattogtatást végez, egyszerű szabályokat betart.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Szabályok megértése és betartása. – Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből, egy és két kézzel). – Legalább 2-3 pattogtatás végezni. – Egyre biztosabban labdát vezetni (kézzel, lábbal).	*Ismeretek* – Kislabdadobás, hajítás, lökés. – Átadások. – Labdavezetés. *Tevékenységek* Irányítással: dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó, felső dobás. Célba dobás: helyből, lendületből. Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben. Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.	*Ábrázolás-alakítás:* manipuláció, kézügyesség.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Sportjátékok elemei**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű szabályok szerint csoportosan tevékenykedik, játszik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játszása.	

Fejlesztési feladatok	**Ismeretek – tevékenységek**	**Kapcsolódási pontok**
– Játék közben a szabályok minél	*Ismeretek*	*Társadalmi ismeretek:*

pontosabb betartása. – Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. – Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése.	– Kosárlabda. – Pingpong. – Tollaslabda. – Labdarúgás. *Tevékenységek* Irányítással: Kislabda hajítás: kidobás dobóterpeszből. Önállóan: Folyamatos labdavezetés lassú futás közben, akadályok megkerülése. Segítséggel: *Kosárlabda:* Alapállás, megindulás, megállás. Labdakezelés – átadások álló helyzetben – kétkezes mellső átadás. Kosárra dobás: egykezes, kétkezes felső dobással helyből. A védekezés alapelemeinek gyakorlása. *Labdarúgás:* Labdakezelés, labdavezetés. Kapura lövés álló labdával. *Tollaslabda:* Szivacslabda ütögetése.	szabálykövetés, kudarctűrés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárpalánk, kapu, gól, kétkezes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.	

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló képes – a vezényszavakat követni, – megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, – irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát. A tanuló képes – testtömeghez igazodó erőkifejtésre a gyakorlatok végzésekor, – mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, – egyensúlyozni változó feltételek között, – kitartóan, javuló technikával futni, – törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, – a megfelelő mozgásmintát követni. Adottságainak megfelelő labdás ügyességgel, együttműködési készséggel rendelkezik. A tanuló képes – aktívan részt venni sportjátékokban, – labdát vezetni, labdát továbbítani, – mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók kerettantervének adaptációja autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók számára

Alapfokú nevelés-oktatás szakasza, általános iskola, 1–8. évfolyam

Célok, feladatok:

Az iskolai képzés során az egyéni bánásmód elvét alkalmazva biztosítható az autizmussal élő tanulók személyiségének harmonikus fejlődése.

A képzés célja kialakítani a helyes közösségi magatartást, az együttműködési képességet és a szocializációs készséget a hiányosan működő képességek korrekciója, a hátrányok csökkentése érdekében, miközben folyamatos motivációval, az érdeklődés fenntartásával valósul meg a jól működő funkciók fejlesztése.

A képzés feladata minél nagyobb mértékben előkészíteni az önálló vagy támogatott életvezetés lehetőségét, kialakítani a környezethez való kötődés igényét, a közösségi alkalmazkodást és elfogadást, törekedve az önérvényesítéssel és önálló döntési képességgel rendelkezés kialakítására, a tanuló felkészítésére a lehető legeredményesebb társadalmi integrációra.

Az intézménytípus megalapozza a tanulói képességekhez és érdeklődéshez igazodó, készségfejlesztő speciális szakiskolai képzésben történő részvétel és a gyakorlati munkavégzés feltételeit úgy, hogy fokozott figyelmet fordít azoknak a kompetenciáknak a fejlesztésére, amelyre az autizmussal élő tanulóknak az iskolai oktatás után szükségük lehet (a készségfejlesztő speciális szakiskola évfolyamain, napközi otthonokban, családban, lakóotthonokban, védő vagy integrált munkahelyeken).

Az autizmussal élő tanulók nevelésében kiemelt figyelmet kell fordítani az egyénre szabott terápiás eszközök, eljárások alkalmazásával a képességstruktúra hiányosságainak kompenzálására, az épen maradt funkciók feltárásával és azokra építéssel. A pedagógusoknak feladatuk a gyakorlatorientált, a mindennapi élet tevékenységeire felkészítő képzés megvalósítása, az életvezetési technikák megalapozása, elsajátíttatása, gyakoroltatása. A személyiség gazdagítása érdekében az önelfogadásra és mások elfogadására a toleráns magatartás kialakításával tehet szert a gyermek/tanuló.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

Fejlesztési területek – nevelési célok

Az erkölcsi nevelés

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében az alapsérülés miatt nem számolhatunk intuitív szociális megértésre, a helyes minták spontán követésére és rugalmas szempontváltásra (pl. más emberek szempontjainak megértésére).

Alapvető nevelési cél az énkép és önismeret fejlesztése, saját és mások érzelmeinek, nézőpontjának felismerése, megértése, a saját gondolatok és érzelmek kifejezésének tanítása. Esetükben a társadalmi együttélés szabályait explicit módon szükséges tanítani. Merev, rugalmatlan gondolkodásuk miatt a tanult szabályokhoz, erkölcsi normákhoz mérlegelés nélkül ragaszkodhatnak.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés

Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit. Ezen a területen rendkívül nagy egyéni különbségekre számíthatunk.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában

Testi és lelki egészségre nevelés

Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.
A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.
A megfelelő szexuális viselkedés kialakításában a családok számára hatékony segítséget kell nyújtania az iskolának, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehézzé teszi.
A viselkedésproblémák megelőzése és hatékony kezelése hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez és kiküszöbölheti a gyógyszeres kezelést.

A családi életre nevelés

A család szerepe az autizmus spektrum zavarral küzdő tanuló esetében is kiemelkedő jelentőségű. Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitűzésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában, mivel a hagyományos módszerek többsége nem válik be az érintett gyermekek esetében.

A nevelési-oktatási intézmény és a család szoros együttműködésével érhetők el és terjeszthetők ki az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott célok, különös tekintettel a szociális-kommunikációs készségek általánosítására, valamint a rugalmasabb viselkedés és gondolkodás fejlesztésére.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében is cél lehet az önkéntes feladatvállalás egyéni mérlegelést követően, ha annak értékét, saját szerepüket és kompetenciájukat az önkéntes tevékenység során megértik. Az önkéntes feladatokban való részvétel segítheti együttműködési és problémamegoldó képességeik fejlődését, elősegítheti pozitív énképük alakulását, önbecsülésük növekedését. Fontos azonban figyelembe venni szociális naivitásukat, sebezhetőségüket, ezért a család és a pedagógusok egyénre szabott támogatásával, kísérésével vonhatók be önkéntes feladatokba.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

A környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen. A fejlesztés e területen is a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul. Elsődleges a helyes szokásrend kialakítása.

Pályaorientáció

Az egyén által elérhető legnagyobb fokú önállóság támogatása kiemelkedően fontos. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében az önállóság megalapozása már a fejlesztés kezdetétől jelen van, mivel számos alapfeltétele hiányozhat, többek között a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság tolerálásának és kezelésének képessége. Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat. A pályaorientáció során a munkaképességek mellett a szociális-kommunikációs fejlettséget és a munkaviselkedés színvonalát is figyelembe kell venni. Fontos, hogy a pályaorientáció során építsünk a tanuló speciális érdeklődési körére, erősségeire.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

E területen az érintett tanulók esetében a pénz értékével és a takarékossággal kapcsolatos alapvető ismeretek megszerzése kulcsfontosságú. Előnyös, ha ezek az ismeretek valódi élethelyzetekben, cselekvésbe ágyazottan jelennek meg. Az alapvető gazdasági összefüggések megértése, illetve azok kamatoztatásának lehetősége a mindennapi életében nagy egyéni eltéréseket mutat.

Médiatudatosságra nevelés

A médiatudatosságra nevelés kiemelt jelentőségű az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésében.
Az érintett tanulók különösen veszélyeztetettek lehetnek a különböző médiumok által közvetített tartalmak meg nem értése, félreértése tekintetében és fokozott a függőségek kialakulásának veszélye is. Ugyanakkor a különböző médiumok lehetővé teszik az élő nyelvtől és szociális közvetítéstől független tanulást és kapcsolatteremtést, valamint olyan

multimédiás tananyagok kialakítását, mely lelassítja és hozzáférhetővé teszi a szociális interakciókat, nagyban hozzájárulva a fejlődési zavar következményeinek enyhítéséhez.

A tanulás tanítása

Az autizmus számos speciális kognitív nehézséggel és a kommunikáció sérülésével jár együtt. A tanulási folyamatban az élő nyelv és a szociális közvetítés megnehezíti, míg a vizuális információhordozók alkalmazása segíti a világ megismerését. Az állandósághoz való ragaszkodás oldása, valamint az egyén motivációs lehetőségeinek ismerete és kiaknázása kulcsfontosságú a tanulás szempontjából.

Kulcskompetenciák, kompetenciafejlesztés

Anyanyelvi kommunikáció

A fejlesztés fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkciók megértésének sérülése. Minden autisztikus gyermeknél - függetlenül verbális képességeik színvonalától - elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükséges lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek esetében a kommunikációs képességek fejlődése és nyelvelsajátítás folyamata minőségileg eltér a tipikusan fejlődő kortársakétól. A fejlődési zavar kihat a szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátítására, rugalmas alkalmazására. Hiányozhatnak vagy sérülhetnek azok a képességek, melyek lehetővé teszik a helyzetnek megfelelő személyközi kommunikációt és a nyelvi úton történő ismeretszerzést. Különösen nehezített az élő nyelv és szociális közvetítés útján való tanulás. A kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége egyénenként mérendő fel, a fejlődési zavar spektrum jellege, az egyéni képességek és tünetek nagyfokú változatossága miatt.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulóknál - hasonlóan az anyanyelvi kommunikáció esetében tapasztaltakhoz - hiányozhat az idegen nyelv rugalmas, a kommunikatív partnerhez alkalmazkodó használata, a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények valódi megértése és kifejezése, annak ellenére, hogy a nyelv mechanikus elsajátítása megtörténhet. Így esetükben különösen nagy hangsúlyt kap az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése. Egyénenként mérlegelni kell, hogy a nyelvtanuláshoz szükséges alapvető készségek adottak-e?

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A kommunikatív nyelvi kompetencia feltételei közül a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismereteket a jó nyelvi és intellektuális képességű autizmussal élő tanulók képesek lehetnek elsajátítani. Nehézségek a szociokulturális és interkulturális készségek területén mutatkozhatnak.

Matematikai kompetencia

Kiemelkedő jelentőségű a megismerési képességek fejlesztése, az önellenőrzés tanítása, az ismeretek önálló, gyakorlati alkalmazásának segítése, a problémamegoldás menetének tanítása. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A matematikai ismeretek elsajátításában és a matematikai képességekben nagy egyéni különbségekre számíthatunk az autizmus spektrumán, a kiemelkedő matematikai tehetségtől a súlyos megértési nehézségekig terjedően. Cél a matematikai műveltség és kompetencia egyén által elérhető legmagasabb szintjének biztosítása.

Természettudományos és technikai kompetencia

A természettudományos ismeretek elsajátítása tartozhat az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók erősségei közé, többlettámogatást igényelhetnek azonban az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén. Az érintett tanulók jellegzetesen sajátos speciális ismeretszerzési nehézségei miatt a tanulás során nem számíthatunk a gyermekek spontán érdeklődésére, előzetes megfigyeléseire, élményeire. E területen is nagy hangsúlyt kap a közvetlen tapasztalás.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A természettudományok területén szintén nagy egyéni különbségeket tapasztalunk az autizmus spektrumán. Egyes tanulók különösen tehetségesek lehetnek valamely, speciális érdeklődési körükbe tartozó tudományterületen, más tanulók esetében inkább a praktikus, mindennapi életben alkalmazható ismeretek kerülnek előtérbe.

Digitális kompetencia

Az IKT eszközök lehetőséget nyújtanak az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítésére, a kölcsönös kommunikáció segítésére, az önálló ismeretszerzésre. A későbbi munkavállalás szempontjából is szerepe lehet az informatikának, mivel számos tanuló mutat érdeklődést e terület iránt.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

Az IKT alkalmazása egyedülálló lehetőséget jelent az autizmussal élő tanulók számára, a kommunikációs akadálymentesítés, a tanulás és későbbi munkalehetőségek tekintetében egyaránt, sokan közülük pedig kifejezetten tehetségesek az IKT alkalmazásában. Az érintett tanulók esetében azonban kiemelten fontos a lehetséges veszélyek megelőzése. Fokozottan veszélyeztetettek azzal kapcsolatban, hogy függővé váljanak a számítógép és internet használat során. Szociális-kommunikációs sérülésük miatt nehézséget jelenthet számukra

az IKT interaktív használattal összefüggő veszélyek felismerése, elkerülése, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatás.

Szociális és állampolgári kompetencia:

Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak ismerete, betartása. A történelmi időszemléletet, képzelőerőt, valamint az elvont, szociális jelentést hordozó fogalmak megértését kívánó tartalmak elsajátítása általában nehézséget jelent.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A szociális és állampolgári kompetencia körébe tartozó ismeretek, képességek és attitűdök teljeskörű elsajátítása mélyebb szociális megértést feltételez. Mivel az autizmus spektrum zavarok lényegi jellemzője a szociális megértés sérülése, az érintett tanulók esetében elsősorban a tények, ismeretek, együttélési szabályok elsajátítása kap prioritást.

Kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia

Az autizmusban azonosított kognitív sérülések jellege miatt (végrehajtó működések zavara, naiv tudatelméleti sérülés) e kompetencia fejlesztésekor általában sokféle képesség, készség célzott, egyénre szabott, intenzív fejlesztésére van szükség. A szükséges képességek többsége (pl. tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás) az autizmussal élő tanulók esetében sérült, illetve hiányozhat.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A Nat által meghatározott ismeretek az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A képességek terén a típusos nehézségek mellett szintén nagy egyéni különbségek mutatkoznak az autizmus spektrumán. A felnőttkori munkavállalásra való felkészítés, az egyén erősségeihez illeszkedő foglalkozások körének meghatározása prioritást kap.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A műveltségi területen megjelenő valamennyi fejlesztési cél fontos terápiás lehetőséget jelent. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A Nat által meghatározott ismeretek az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A művészetek sokoldalúan segíthetik az autizmus-specifikus egyéni fejlesztést. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók között lehetnek kiemelkedő zenei, rajz vagy egyéb művészi tehetséggel bíró gyermekek.

A hatékony, önálló tanulás

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében minden esetben egyénileg azonosítjuk a hatékony és önálló tanuláshoz szükséges feltételek meglétét, majd a felmérés alapján egyéni fejlesztési célokat tűzünk ki. A szükséges feltételek közül a sérülés természete miatt általában számolni kell a gyenge, vagy sérült motivációval, az énkép, önismeret hiányával, töredékességével. A tanulás tanítása során alapvető fontosságú arra alapozni, hogy a tanuló mely ismeretek, tudások, képességek birtokában van, illetve milyen kialakulóban lévő képességekre építhetünk.
Az önállóság elősegítésének egyik fontos módszertani eszköze az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal. Az informatikai eszközök egyénre szabott alkalmazása elősegíti a fejlődést.

Szükséges ismeretek, képességek, attitűdök

A Nat által meghatározott ismeretek e területen is az egyéni képességektől függően sajátíthatók el. A munkavállaláshoz szükséges képességek fejlesztése prioritást kap az érintett tanulók iskolai nevelése-oktatása során. Az autizmussal élő tanulók között lehetnek olyan, az autizmus mellett értelmi fogyatékossággal is küzdő gyermekek, akik nem, vagy kortársaiknál jóval később sajátítják el az írást, olvasást, számolást, ill. az IKT-eszközök használatát.
Az értelmi és nyelvi képességektől függetlenül hiányozhatnak a hatékony és önálló tanulás egyes feltételei: a tartós, irányítható figyelem, a motiváció, a tanulás céljának, jelentőségének megértése. Hiányozhatnak a csoportos helyzetben való tanulás kognitív és viselkedéses feltételei, ezért szükség lehet az új ismeretek egyéni helyzetben való tanítására.
A tanulás iránti pozitív attitűd gyakran csak a saját érdeklődési kör esetében jelenik meg, egyébként számolnunk kell az újdonságokkal szembeni ellenállásra.

Egységesség és differenciálás

Az autizmussal élő tanulók oktatásának követendő szempontja az életkori csoportokban történő fejlesztés megtartása mellett a tanulók egyéni haladási üteméhez igazodó, az önmagához mért fejlődést értékelő, sikerélményt biztosító, a reális életlehetőségeket folyamatosan szem előtt tartó oktatás, nevelés, képzés. A tananyag kiválasztásában és elrendezésében figyelembe kell venni, hogy a foglalkozások célja lépésről lépésre a károsodásokból eredő lemaradások csökkentése a meglévő képességekre építve, tanórai keretek között, figyelembe véve a harmonikus személyiségfejlődés igényeit. Fontos a folyamatos ismétlés, gyakorlás, nagy szerepe van a tevékenységek életközegben való alkalmazásának, a cselekvésbe ágyazott ismeretszerzésnek. A tantárgyak tananyagánál a fő hangsúly nem a műveltségátadáson van, hanem azon komplex képességek, készségek, kompetenciák kialakításán, amelyek elősegítik az alapvető fejlesztési célok megvalósítását.

A pedagógiai munka során törekedni kell a gyógypedagógiai nevelésben, fejlesztésben kiemelkedő jelentőségű érzelmi motivációra, játékosságra. A nevelési és oktatási módszereket mindig a tanulók életkorának, fejlődési szintjének és személyiségjegyeinek megfelelően kell megválasztani.

Az egyénre szabott nevelés és oktatás mellett is mutatkoznak – az adott csoporton belül – leszakadó, lemaradó tanulók. A lemaradás oka a súlyos akadályozottságban, hosszantartó betegségben, a képesség, tudás elsajátításához rendelkezésre álló időkeret szűkösségében keresendő. A tanulási képességek terén mutatkozó nagyfokú eltérések leküzdésére fontos a differenciált foglalkoztatás, egyéni és kiscsoportos formában.

Tanórai keretben a figyelemfelkeltés, a cselekedtetés, az ismeretek közvetítése és megerősítése differenciált formában, képesség szerinti csoportok kialakításával, egyéni

bánásmóddal történik. Lehetőséget kell teremteni a feladatok elvégzésében az egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtásra, a szemléltető eszközök és tanulói segédletek szükséglet szerinti megválasztására. Ebben a munkában a legfontosabb segítők a pedagógiai asszisztensek és a gyermekfelügyelők. A tanulás szervezésénél döntő az állandó ösztönzés megvalósítása, a cselekedtetés, a különböző tantárgyaknál megjelenő tananyagok kapcsolódási pontjainak különböző szempontú megközelítése, megerősítése. Az iskola tanulásszervezése a napközi otthoni foglalkozásokkal együtt egész napos. A tanulók házi feladatot csak saját kérésre kapnak, minden kötelező tanulási tevékenység az iskolában történik.

A sajátos nevelési igényű tanulók együttnevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő pedagógus megközelítése az elfogadás, tolerancia, empátia, és az együttneveléshez szükséges kompetenciák megléte. A pedagógus a differenciálás során figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulók csoportjaira jellemző – módosulásait. Egyéni fejlesztési tervet készít, ennek alapján egyéni haladási ütemet biztosít. A differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz; egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres. Együttműködik különböző szakemberekkel.

Az autizmussal élő tanulók számára szükséges többletszolgáltatásokhoz tartozik a speciális tankönyvekhez és tanulási segédletekhez, továbbá a speciális gyógyászati, valamint tanulást, életvitelt segítő eszközökhöz való hozzáférés.

Az adaptív oktatás gyakorlati megvalósításának kulcsmozzanatai:

- a bemeneti jellemzők megismerése, melyek alapjaiban kijelölik az egyéni utat, illetve az annak bejárásához vezető stratégia megvalósítandó pedagógiai mozzanatait;
- a kimeneti elvárások, melyek a prognosztizálható fejlesztés/fejlődés kritériumainak, a kimeneti követelmények meghatározásához nyújtanak segítséget.

A bemenet, az iskolai, oktatási folyamat kezdetén szükséges a sajátos nevelési igény pontos, egyénre szabott feltárása, a képességstruktúra, a lényegi személyiségvonások, a szocializációs funkciók területeinek feltérképezésével. A feltárás a gyógypedagógia, a pszichológia autizmus-specifikus módszereivel történik.

A pedagógiai és egészségügyi célú habilitáció, rehabilitáció

Céljai és feladatai az iskolai nevelés minden szakaszában folyamatosan jelen vannak, és elsősorban egyéni, kisebb részben kiscsoportos formában valósíthatóak meg.

Módszertanilag az autizmus-specifikus módszerek és eszközök alkalmazása mellett kognitív és viselkedésterápia, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés, gyógytestnevelés alkalmazása szükséges.

Tartalmilag a hiányzó készségek, a másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésproblémák és tünetek speciális módszerekkel való habilitációs és rehabilitációs célú kezelését soroljuk ide, a következő területeken:

- elemi szociális-kommunikációs készségek
- viselkedésproblémák (dührohamok, auto- és heteroagresszió, sztereotip viselkedések stb.)
- figyelem, utánzás, gondolkodási készségek, énkép, önismeret stb.
- érzékszervek és testhasználat, nagy- és finommozgások, testtartás, izomhypotonia korrigálása
- elmaradt pszichoszomatikus elemi funkciók
- önkiszolgálás, önellátás
- saját speciális segédeszközeinek mindennapi helyzetekben való rutinszerű használata
- lakókörnyezetben való közlekedés, tájékozódás, élethelyzetek begyakorlása
- szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása

– iskolában, munkahelyen munkavállalóként, illetve hivatalos helyen való viselkedés szabályainak elsajátítása

Fejlesztési területek (tantárgyak) struktúrája és óraszámok

A nevelés-oktatás-fejlesztés területei	Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Anyanyelv és kommunikáció	Kommunikáció	4	4	4	4	4	4	5	5
	Olvasás-írás	2	2	3	3	4	4	2	2
Társadalmi környezet	Számolás-mérés	2+1*	2+1*	2+1*	2+1*	3	3	3	3
	Játékra nevelés	2+1*	2+1*	2	2+1*				
	Társadalmi ismeretek					1+1*	1+1*	2+1*	2+1*
Életvitel és gyakorlat	Önkiszolgálás	2+1*	2+1*						
	Életvitel és gyakorlat			2+1*	2+1*	2+1*	2+1*	3+1*	3+1*
Természeti környezet	Környezetismeret					1+1*	1+1*	2+1*	2+1*
Művészetek	Ének-zene	2	2	2	2	2	2	2	2
	Ábrázolás-alakítás	3	3	2+1*	2+1*	2+1*	2+1*	2+1*	2+1*
Informatika	Információs eszközök használata							1	1
Testi nevelés	Mozgásnevelés	5	5	5	5	5	5		
	Testnevelés							5	5
Szabadon tervezhető órakeret		**3**	**3**	**3**	**4**	**4**	**4**	**4**	**4**
Összesen		**25**	**25**	**25**	**26**	**28**	**28**	**31**	**31**

*-gal jelölt plusz órák a szabadon tervezhető órakeret terhére.

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. Egy heti öt (évi 180) órás időkerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát heti fél (évi 18) óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

Kommunikáció

Évfolyam: 1-8.

Tantárgyi célok és feladatok

A tantárgy két nagyobb tematikai egységből áll: felölel a kommunikáció témakör mellett alapvető természettudományos ismereteket.

1. kommunikáció - tantárgyi célok és feladatok

A fejlesztés egyik fő célterülete a kommunikáció, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulót különböző más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására. Cél, hogy a gyermek az általa megértett szinten tanulja meg valamely kommunikációs eszköz használatát, hogy minél hamarabb sikeres lehessen a kapcsolatteremtésben, segítségével részt tudjon venni mind a tanítási, mind a tanulási folyamatokban, beleértve a tanórai és a tanórán kívüli kontextusokat egyaránt.
Alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkció megértésének sérülése. Minden autizmus spektrum zavarral küzdő gyermeknél - függetlenül verbális képességeik színvonalától - elsődleges fontosságú cél tehát az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. Autizmus spektrum zavarral küzdő értelmi fogyatékos gyermekek több, mint fele soha nem tanul meg beszélni, de a beszéd formai megléte mellett is közös jellemző a nyelvi és szociokommunikációs problémák fennállása; emiatt számukra elengedhetetlen a beszéd-, nyelvi-, és kommunikáció-fejlesztésben augmentatív eszközök használata, alternatív módok tanítása.

a., a kommunikáció formája

A kommunikáció módja, eszköze, vagyis mindaz, amit a gyermek mond vagy tesz: tágan értelmezve ide tartoznak azok a viselkedésbeli megnyilvánulások is, amelyekkel a gyermek válaszol az őt ért ingerekre anélkül, hogy azokat tudatosan használná a környezet befolyásolására. (pl. dührohamok). A pedagógusoknak –amennyire lehetséges- törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására is, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi részének fejlesztésére, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, emellett a beszédértés fejlesztésére is. Az érthető beszéd hiánya, illetve e nyelvi-kommunikációs képességek sérülése autizmus spektrum zavarokban alternatív és augmentatív kommunikációs (AAK) eszközök használatát teszi szükségessé. Használunk segédeszköz nélküli (pl. gesztusjelek) és segédeszközökkel augmentált (pl. tárgyak, képes szótárak, számítógép, kommunikátorok, mobil kommunikációs eszközök) rendszereket. Az AAK mellett fontos a metakommunikáció értésének és használatának fejlesztése.

b., a kommunikáció funkciója

A funkciók megmutatja, hogy a gyermek mire használja kommunikációs készségeit, illetve arról, hogy milyen funkciókat ért meg. A funkciókat (pl. üdvözlés és más szociális rutinok, kérés, kérdezés és válaszadás, tréfa, vita, tiltakozás és elutasítás, figyelemfelhívás, kommentálás, információadás, kommunikáció az érzelmekről) a lehető legszélesebben és legrugalmasabban kell tanítani.

c., szemantikus kategóriák

A szókincs bővítésénél, a jelentés kialakításánál, szemantikus kategóriák rugalmas használatában (tárgyak, személyek, cselekvések, helyszínek, minőségek, belső állapotok stb.) számítanunk kell a szó szerinti értelmezésre és arra, hogy az értés és használat a kontextustól függő marad, a megismert lexika általánosítása emiatt folyamatos feladat.

d., a kommunikáció kontextusa

A fejlesztés során a meglévő, funkcionálisan használt kommunikációs eszközt a lehető legtöbb természetes helyzetben alkalmaztatni kell, mert a meglévő készségeket a gyermekek új helyzetekben spontán ritkán alkalmazzák. Ez azt jelenti, hogy beszéddel, vagy AAK-s eszközökkel biztosítanunk kell a lehető legtöbb helyzetben a részvételt a társas helyzetekben, beleértve a tanórai és a tanórán kívüli kontextusokat egyaránt.

e., infokommunikációs technológiák (IKT), tömegkommunikáció

Cél, hogy a tanulók megismerjék az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással rendszerezzék és értelmezzék a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között. Pedagógus feladata az eszközök által közvetített információk értelmezésének, feldolgozásának segítése. A tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátítása szintén fontos cél. Mindemellett fel kell használnunk a modern IKT eszközök és a mobiltechnológia adta támogatási lehetőségeket mind a beszéddel összefüggő, mind a nyelvi és szociokommunikációs nehézségek terén a kompenzálásra és fejlesztésre.

f.,szociokommunikáció

Az autizmusban sérült három terület közül (szociális viselkedés, kommunikáció, és rugalmas viselkedésszervezés) a legmarkánsabb problémákat a szociális interakciókban fedezhetjük fel, az autizmus mint "szociális fogyatékosság" a legszembetűnőbb. Természetesen egymástól elválaszthatatlan az első két terület, hiszen a valódi kommunikáció mindig valamilyen szociális interakcióba ágyazódva jelenik meg. Elsődleges fontosságú speciális pedagógiai cél tehát a gyermek képességszintjének megfelelő szociális viselkedés, illetve az ezt megalapozó elemi készségek fejlesztése, tanítása. A tanítási, fejlesztési módszerek kiválasztásakor feltétlenül figyelembe kell venni, hogy az autizmusból fakadó nehézségek megakadályozzák a gyermekeket abban, hogy a szociális készségeket spontán, intuitív úton sajátítsák el alapvető szociális megértésre alapozva.

g., nyelv

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekeknél gyakran találkozunk súlyos nyelvi elmaradással is, ezért ennek a területnek a fejlesztése kiemelten fontos. A mind komplexebb nyelvi megértés és kifejezés kialakítása elsődleges feladat (beleértve a beszéd mellett más szimbólumok által közvetített nyelv megértését és használatát). A fejlődési zavar természete miatt az elsajátított nyelvi és kommunikációs készségek és a különböző tananyagok lexikájának spontán beépülésére a tanórai és tanórán kívüli, mindennapos kommunikációs helyzetekbe nem várható el, emiatt a tanultak általánosítása, különböző kontextusokba való átvitele folyamatos, fontos pedagógiai cél.
Autizmus spektrum zavarokban a szociális és kommunikációs készségek tanításának metodológiájában is elsődleges fontosságú szerepet kapnak a kognitív és viselkedésterápiás eljárások, amelyeket a gyermek egyéni szükségleteinek és képességszintjének megfelelően

vegyíthetőek egyrészt a fejlődéses megközelítés eszköztárával, másrészt, művészeti és egyéb alternatív fejlesztési módszerekkel, kiegészítő terápiákkal (pl. zenei interakció).

2. természettudományos ismeretek - tantárgyi célok és feladatok

A tanítás fő célja az élőlények sajátosságainak, a közvetlen természeti környezet változásainak, jelenségeinek elemi szintű megismertetése. E célon belül az emberi szervezet sajátosságainak, működésének, a növekedés és fejlődés során bekövetkező változásoknak elemi szintű megismertetése; az önismeret alapozása; társadalmi ismeretek alapozása; valamint a korszerű, elemi természettudományos műveltség alapozása.
A tanulási folyamat során fontos szerephez jut egyrészről a természettudományosan megalapozott, a tanulók által is megfigyelhető, megvizsgálható, különböző ismeretszerzési forrásokból megerősíthető tudás a környezet tárgyairól, élőlényeiről, jelenségeiről, folyamatairól; másrészről az életkornak megfelelő, és az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek képességstruktúrájával összhangban levő megismerési módszerek megtanítása.
A témakör tanításának fő feladatai: elemi természettudományos nevelés; tájékozódás térben, időben, saját személyére és más személyekre vonatkozóan; a testi, lelki fejlődés szakaszainak megismerése; az élő és élettelen természet kölcsönös egymásra hatásának megismertetése.
Az ismeretek nyújtásán túl törekszünk közvetlenül a fogalmi gondolkodás és az elemi megismerési képesség mind szélesebb körű fejlesztésére; a tanulók érdeklődésének szélesítésére a közvetlen és tágabb környezetükben élő személyek, tárgyak, jelenségek iránt; téri és időbeli tájékozódás képességének fejlesztésére; az alapvető szociális és környezettudatos magatartás kialakítására.
Közvetett módon a tárgy lehetőséget nyújt a megismerési módszerek alkalmazására (pl. percepció, megfigyelés, felismerés, tapasztalat, becslés, mérés, kategorizáció); a kognitív képességek (pl. sorba rendezés, általánosítás, analízis-szintézis, ok-okozati összefüggések, figyelem, emlékezet, problémamegoldás); a nyelvi kifejezőképesség (szóban, vagy bármely AAK-s eszköz használatával) elemi szintű fejlesztésére folyamatos gyermeki aktivitás, a cselekvésbe ágyazott megismerés által.
Az autizmussal élő tanulók sajátos ismeretszerzési és gondolkodási nehézségei miatt általában nem számíthatunk a tanulók előzetes megfigyeléseire, élményeire, ezért a tanítás-tanulás folyamatában és módszertanában a közvetlen, konkrét példákon, élményanyagon keresztüli tapasztalásra kell a hangsúlyt helyezni, valamint törekedni kell arra, hogy a tanuló olyan kontextusokban szerezzen ismereteket és tapasztalatokat, ahol azokat később fel fogja használni.

1.- 8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az ***erkölcsi nevelésben*** az egyszerű fogalmak, szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával; a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztalható népi hagyományoknak a megismerésével, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit. Állampolgárságra, demokráciára nevelés kapcsán az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas

környezetében. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésekor hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk.

Testi és lelki egészségre nevelésében elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása. A viselkedésproblémák megelőzése és hatékony kezelése hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez és kiküszöbölheti a gyógyszeres kezelést. Az egészséges életmód kialakításáról, a betegségek, balesetek megelőzéséről és kezeléséről a tantárgy kiemelt célja ismereteket nyújtani, elengedhetetlen készségeket kialakítani.

A családi életre nevelés az autizmus spektrum zavarral küzdő tanuló esetében is kiemelkedő jelentőségű. Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitűzésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában, a gyermekkel való kommunikációban; mivel a hagyományos módszerek többsége általában nem válik be az érintett gyermekek esetében.

Fenntarthatóság, környezettudatosság területén a környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése nélkül elképzelhetetlen. A fejlesztés e területen is a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul.

Az anyanyelvi kommunikáció a fejlesztés fő célterülete, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek esetében a kommunikációs képességek fejlődése és nyelvelsajátítás folyamata minőségileg eltér a tipikusan fejlődő kortársakétól. A fejlődési zavar kihat a szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátítására, rugalmas alkalmazására. Hiányozhatnak vagy sérülhetnek azok a képességek, melyek lehetővé teszik a helyzetnek megfelelő személyközi kommunikációt és a nyelvi úton történő ismeretszerzést. Különösen nehezített az élő nyelv és szociális közvetítés útján való tanulás. Minden gyermeknél – függetlenül verbális képességeinek színvonalától – elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükséges lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására. A kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége egyénenként mérendő fel, a fejlődési zavar spektrum jellege, az egyéni képességek és tünetek nagyfokú változatossága miatt.

Szociális és állampolgári kompetencia terén előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak ismerete, betartása. A szociális és állampolgári kompetencia körébe tartozó ismeretek, képességek és attitűdök teljeskörű elsajátítása mélyebb szociális megértést feltételez. Mivel az autizmus spektrum zavarok lényegi jellemzője a szociális megértés sérülése, az érintett tanulók esetében elsősorban a tények, ismeretek, együttélési szabályok elsajátítása kap prioritást.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség műveltségi területen megjelenő valamennyi fejlesztési cél fontos terápiás lehetőséget jelent a kommunikáció fejlesztésében.

A hatékony, önálló tanulás kapcsán számolnunk kell azzal, hogy az autizmus spektrum zavar számos speciális kognitív nehézséggel és a kommunikáció sérülésével jár együtt. A tanulási folyamatban az élő nyelv és a szociális közvetítés megnehezíti, míg a vizuális információhordozók alkalmazása segíti a világ megismerését. Az állandósághoz való ragaszkodás oldása, valamint az egyén motivációs lehetőségeinek ismerete és kiaknázása kulcsfontosságú a tanulás szempontjából. A szükséges feltételek közül a sérülés természete miatt általában számolni kell a gyenge, vagy sérült motivációval, az énkép, önismeret hiányával, töredékességével. Az önállóság elősegítésének egyik fontos módszertani eszköze

az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal.

Digitális kompetencia területén az IKT alkalmazása egyedülálló lehetőséget jelent az autizmussal élő tanulók számára a kommunikációs akadálymentesítés és a tanulás tekintetében egyaránt. Szociális-kommunikációs sérülésük miatt azonban nehézséget jelenthet számukra az IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerése, elkerülése, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatás.

Médiatudatosságra nevelés kapcsán a tanulók különösen veszélyeztetettek lehetnek a különböző médiumok által közvetített tartalmak meg nem értése, félreértése tekintetében és fokozott a függőségek kialakulásának veszélye is. Ugyanakkor a különböző médiumok lehetővé teszik az élő nyelvtől és szociális közvetítéstől független tanulást és kapcsolatteremtést, valamint olyan multimédiás tananyagok kialakítását, mely lelassítja és hozzáférhetővé teszi a szociális interakciókat, nagyban hozzájárulva a fejlődési zavar következményeinek enyhítéséhez.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Kommunikáció- nyelv- és beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret:39**
Előzetes tudás	Reagál a környezeti ingerekre, alapvető társas kezdeményezésekre	
Tantárgyi fejlesztési célok	Elemi kommunikatív viselkedések kialakítása, pre-intencionális kommunikatív viselkedések megerősítése	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • alapvető kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus fogadása. • figyelem fenntartása, koncentrálása kétszemélyes kommunikációs helyzetekben, figyelem a partnerre rövid ideig • hallási figyelem fejlesztése: zörejek, hangszerek- hangkeltés, emberi hangok • megkülönböztetett figyelem a beszédre • saját keresztneve, ismert tárgyak, személyek, főbb testrészek nevének megértése • egylépéses, alapvető instrukciók megértése • részvétel meghallgatást igénylő tevékenységben (mese, vers, zene) • alapvető kommunikációs funkciók értése és használata (kérés, elutasítás, válaszadás) • alapvető kommunikációs formák értése és használata (mozgás, tárgy, kép, gesztus) • választás 2 tárgy közt bármely kommunikatív viselkedéssel • „még/elég” jelzés kialakítása, megerősítése • ismert tárgyak, személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken. "ki ez?", "mi ez?", kérdésekre ismert helyzetekben egyszerű válasz • artikulációs mozgások követése – magánhangzók. • orron belégzés, szájon át kilégzés, hasi légzés • rágóizmok erősítése, a helyes nyelés technikája • alap zönge érzékelése, irányított fújás • a hangok felismerése, megkülönböztetése **Ismeretek** • elemi kooperáció, figyelem a kétszemélyes kommunikációs helyzetekben • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • kommunikatív funkciók: elemi szükséglet kifejezése és egyszerű kérés (tárgy, tevékenység), elutasítás, szociális rutin, válaszadás • alapvető kommunikációs formák (mozgás, tárgy, gesztus) • egylépéses instrukciók • tanult lexika megértése • szófajok: főnevek, igék • legfontosabb természetes gesztusjelek • „még/elég” jelzés • választás • mindennapi életben gyakran előforduló tárgyak, főbb testrészek • szociális rutin • részvétel kérdés-válasz interakciókban • egyszavas kifejezések	ének, zene mozgásneve-lés játékra nevelés olvasás-írás

• egyszerű képolvasás • hangejtés – magánhangzók • szájállások **Tevékenység** • A gyermek bevonása kellemes, kommunikációt igénylő szituációkba, mellyel felkelthető a kommunikáció iránti vágy • mondókák/énekek/versek játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás • a hangadások/mozgások tudatosítása utánzással, tükrözéssel • hangadások, fizikai kontaktus, szemkontaktus megerősítése játékos utánzógyakorlatokkal, a játékok megszakításával/kivárással • bármely szimbólummal (azonos tárgy, piktogram, szó) megnevezett tárgy jelzésének gyakorlása: megfogni/letenni, megérinteni • alapvető természetes gesztusok jelentésének követése (igen, nem, gyere, állj fel, ülj le); az érintő mutatás követésének/jelentésének gyakorlása • elemi szükségletek és tárgyra/tevékenységre vonatkozó egyszerű kívánságok kifejezésének gyakorlása, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • elutasítás jelzésének megerősítése mozgással/viselkedéssel, gesztussal, vagy szóban • „még/elég” jelzés kialakítása, megerősítése szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • 2 tárgy közti választás gyakori felajánlása, viselkedéses jelek kialakítása/megerősítése • néhány egyszerű, egylépéses instrukció követésének, nevére való figyelem gyakorlása, személyre szabott segítséggel • szociális rutin: köszönés fogadása • tárgyak megnevezése kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban utánmondással, vagy bármely AAK-s eszközzel • válaszadás gyakorlása a „ki ez?”, „mi ez?” kérdésekre kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • az olvasás haladási irányának gyakorlása képolvasáskor személyre szabott segítséggel • légző-, fújó-, szívógyakorlatok személyre szabott segítséggel • ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok személyre szabott segítséggel • száj csücsörítése fúváshoz személyre szabott segítséggel • alap zönge próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*főnév, ige, alapszókincs (receptív, expresszív); artikuláció; AAK, kérés, válaszadás*
A fejlesztés várt eredményei	Próbálkozik az artikulációs mozgások akaratlagos utánzásával Többnyire odafordul, ha a keresztnevét hallja. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • megért ismert helyzetben három tanult, egyszerű, egylépéses instrukciót • tanult kommunikációs helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat • tanult helyzetben jelzi elemi szükségleteit • legalább egy tanult helyzetben tud elutasítani • köszönést fogad Aktív szókincse minimum 5 szó (bármely szimbólummal)

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret:24**
Előzetes tudás	Elfogad új környezetet, személyeket.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyéni és csoportos helyzetekben való részvétel és az utánzás megalapozása.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • utánzás fejlesztése • fizikai irányítás elfogadása • kezdeményezés elfogadásának tanítása • egyszerű csere megértése • részvétel kétszemélyes ismerős tevékenységben • sorra kerülés szabályának megértése tanult helyzetekben • párhuzamos játék másik gyermek mellett saját játékokkal • csoporthelyzetben való részvétel (tevékenységek, események követése) • részvétel együttes tevékenységekben • tanult verbális és nonverbális közlések közötti eligazodás • családtagok, csoporttársak, nevelők felismerése, megkülönböztetése **Ismeretek** • egyszerű mozdulatok, mozgások utánzása • felé irányuló kommunikatív kezdeményezések felismerése • irányítás elfogadása különböző személyektől • érintés elfogadása • gesztusok: rámutatás • vizuális környezeti támpontok jelentése • saját név, családtagok neve • társak, nevelők neve • saját jel, társak jele (pl. fényképek, színkód a napirenden) • üdvözlés • hétköznapi teendőkkel kapcsolatos jelek tanulása (pl. étkezés, öltözés, mosakodás) • a közvetlen környezet hangjai • étkezési szabályok gyakorlása • az utcai közlekedés gyakorlása **Tevékenység** • nevére történő reagálás kialakítása/gyakorlása • üdvözlés gyakorlása • egyszerű mozgások utánzása: egy mozdulat utánzása • játéktárggyal való tevékenység utánzása • szervezett játéktevékenység kiscsoportban • szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel • testmozgások, figyelmet felhívó mozgások gyakorlása		mozgás-nevelés ének, zene játékra nevelés

• gyere ide, nem szabad! pszt! no – no! nem! tessék megértésének gyakorlása • együttműködő viselkedés elemeinek gyakorlása • társak és tanárok megszólítása a tanuló által preferált kommunikációs forma használatával • a tanultak alkalmazása különböző kontextusokban és különböző személyekkel • közeli családtagok fényképének egyeztetése (pl. apa, anya, testvér, nagyszülő) • a környezet hangjainak felismerése, azokra való reagálás • egyénre szabott napirend és munkarend alkalmazása a tevékenységváltás szervezéséhez		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*utánzás, nevünk, anya, apa, gyerek, felnőtt, osztálytárs, jel-jelzés, üdvözlés, a használt jelzések; gesztusok és jelentésük; várj, majd, nemsokára, sorra kerülés, csere, tessék, kérem*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes segítséget elfogadni, részt venni egyéni és csoportos foglalkozásokon, a tanult instrukciókat megérteni és teljesíteni.	

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendőink**	**Órakeret:20**
Előzetes tudás	Ismeri az öltözködési, tisztálkodási, étkezési helyzetet.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködés az öltözködésnél, tisztálkodásnál, étkezésnél; a saját test megtapasztalása, megfigyelése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • saját test megtapasztalása, megfigyelése: fej, has, végtagok • együttműködés az öltözködés során, az öltöztetés, vetkőztetés elfogadására • saját ruhadarabok felismerése • a kézmosás és kéztörlés, arcmosás és arctörlés, körömápolás, fésülés, fogmosás elfogadására, illetve ezekben a folyamatokban való együttműködésre szoktatás • a víz, a szappan, a fogkrém, a fogkefe, a fésű használatának elfogadása • szobatisztasági tréning, WC és WC-papír használat • étkezési helyzet elfogadása: étkezőasztalnál meghatározott ideig ülve • a saját étel megkülönböztetése **Ismeretek** • test, testrészek • alsó- és felsőruházat; öltözés, vetkőzés; ruhazárak kezelése • mosakodás • fogápolás • zsebkendő használat • WC használata • étkezés asztalnál, eszközök • harapás, rágás **Tevékenység** • mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása, megfigyelése		önkiszolgálás játékra nevelés mozgásneve-lés

• testét tükörben szemlélve utánzással, vagy utasításra mutasson rá fejére, hasára, végtagjaira • kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse • tépőzár, patent kinyitásának, cipőfűző kikötésének, kifűzésének, zipzár lehúzásának gyakorlása, kigombolás • alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel • kéz - és arcmosás, törölközés gyakorlása • tükör előtt a fogmosás gyakorlása • orrfújás segítséggel, a használt zsebkendő kidobása • WC használat, kézmosás gyakorlása • gyakorolni, hogy a saját étkezésének teljes ideje alatt az asztalnál üljön • gyakorolni az önálló evést kanállal, ivást pohárból • megfelelő rágás, harapás gyakorlása • terítésgyakorlása előre kikészített eszközökkel, önmagának • saját teríték leszedésének gyakorlása étkezés végén	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*öltözködés, vetkőzés, kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, fogas, piszkos, tiszta, szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdó, WC papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő, evőeszközök, ételek, italok nevei; tányér, kanál, villa, pohár, szalvéta*
A fejlesztés várt eredményei	Működjön együtt az öltözködésben úgy, hogy a megfelelő végtagját felemeli, illetve kinyújtja. Fogadja el, ha a felnőtt megmossa és megtörli a kezét és arcát, illetve működjön együtt úgy, hogy a kezét víz alá és kéztörléshez tartja, arcát megérinti vizes kezével. Viselje el, ha a felnőtt megmossa a fogát. Segítséggel használja a WC-t. Önállóan egyen kanállal, igyon pohárból.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret:19**
Előzetes tudás	Segítséggel bemegy számára új helyiségekbe, helyszínekre.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás az iskolai és otthoni terekben egyénre szabott napirend használatával.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • nevére reagálni • felismerni saját helyét az iskolai terekben • tájékozódni a tantermi berendezések között • érteni, hogy melyik helyiségben mit csinálunk • segítséggel tárgyakat hozni, vinni, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni • tájékozódni az iskola helyiségei között • a megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket • egyéni napirendi jeléhez kötni az iskolai eseményeket		játékra-nevelés mozgás-nevelés számolás, mérés

• tájékozódni otthonában a helyiségek között, megnevezésekor azonosítani. • megfelelően viselkedni az utcán • szabályokat betartani gyalogos, ill. járművön történő utazás alkalmával • az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani **Ismeretek** <u>iskola</u> • berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel • az iskola helyiségei az ott folyó tevékenységek, személyek megismerése berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök felismerése, egyeztetése <u>lakás</u> • tájékozódás otthoni környezetben • használati tárgyak felismerése, megnevezése a tanuló által használt kommunikációs eszközzel • tárgyak helye a lakásban • tárgy – kép egyeztetése • ház – lakás <u>utca, közlekedés</u> • az utca részei: járda, úttest • megfigyelések az utcán • közlekedési eszközök felismerése • gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése • utazás járművel. <u>tájékozódás saját test körül (két oldalon)</u> **Tevékenység** • az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése • az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megismerése • cselekvések helyiségekhez rendelése • cselekvések személyekhez történő rendelése • tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás • terítőt terít. ajtókat nyitja, csukja. edények rendezése, helyük a lakásban • képeken megmutat bútorokat, eszközöket • szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy megmutatása • a járdán közlekedés, az úttesten segítséggel biztonságos átkelés gyakorlása • a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás) • csoportban/egyéni fejlesztés keretében utcai séta • egyéni napirend követése, a napirendi jelzésnek megfelelő tér megkeresése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*feladat, szabadidő, étkezés, mosakodás, öltözés, utca, előttem – mögöttem, „bele” és „rá”, jobb – bal, járművek, úttest, járda, séta, utazás, közlekedés, zebra, jelzőlámpa, gyors, lassú, hangos, csendes, nagy-kicsi, várakozás, indulás, megállás*
A fejlesztés várt eredményei	Tájékozódik ismert terekben, az iskolában és otthon. Érti, hogy ismert napirendi jelhez melyik tér tartozik. Utcai közlekedésben segítséggel részt vesz.

Évfolyam: 1.

<table>
<tr><td>Tematikai egység /
/ Fejlesztési cél</td><td colspan="2">5. Tájékozódás időben</td><td>Órakeret: 8</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3">Ismert napi rutinjának követése.</td></tr>
<tr><td>Tantárgyi fejlesztési célok</td><td colspan="3">Egyéni napirendjének követése, a várakozás megalapozása.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td rowspan="2">Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="3">Fejlesztési feladat
• hetirend, napirend és munkarend egyénre szabott kialakítása
• tájékozódni a napszakokról, évszakokról
Ismeretek
• tanítási nap – pihenőnap
• saját tevékenységek helye a napirendben (pl. feladat-szabadidő, utazás, étkezés)
• időjárással kapcsolatos megfigyelések
• napszakok: reggel/dél/este jellegzetességeinek és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések
• időjárási jelenségek felismerése segítséggel
• napirendi tevékenységek időtartamának előrejelzése (munkarend, munkaszervezés)
Tevékenység
• megszokott egyéni napirend, munkarend, munkaszervezés követése
• a napirendi jelek és a hozzájuk tartozó terek, tevékenységek gyakorlása
• séták alkalmával az évszak jellemzőinek tudatosítása
• hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével
• az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek gyakorlása
• ki van jelen? ki hiányzik? - megfigyelése
• milyen az időjárás? – megfigyelések segítséggel
• időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. testneveléshez) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése a tanuló által használt kommunikációs eszközzel, beleértve az AAK-s eszközöket
• feladat-szabadidő elkülönítése
• adott tevékenység időtartamának érzékeltetése egyéni vizuális környezeti támpontokkal (pl. feladatok száma, vizuális órán beállított idő)</td><td>önkiszolgálás

játékra nevelés

ének, zene</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td><td colspan="3">napirend, feladat, szabadidő, vége, kezdődik, várakozás, munkanap, pihenőnap, előtte-utána, napszak, reggel – este, nappal – éjszaka, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég</td></tr>
<tr><td>A fejlesztés várt eredményei</td><td colspan="3">Képes rövid ideig várakozni. Önállóan vagy segítséggel követi egyéni napirendjét, munkarendjét, tevékenységet vált.</td></tr>
</table>

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret: 19**
Előzetes tudás	Észreveszi a környezetében élő növényeket, állatokat és embereket.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismerkedjen a környezetében található növényekkel, állatokkal. Nézzen meg családi fotókat, ismerje fel rajtuk szüleit.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • vegyen részt a foglalkozásokon • ismerkedjen meg a környezetében található növényekkel, állatokkal és azok nevével • az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeinek elkülönítése • fényképen mutassa meg szüleit **Ismeretek** • növény • állat • személy • családi fotók; apa, anya **Tevékenység** • ismerkedés a környezetében található növényekkel, állatokkal és azok nevével • az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeinek elkülönítésének gyakorlása étkezési helyzetben • ismerkedés a növények, az általa fogyasztott gyümölcsök, zöldségek megtapasztalható tulajdonságaival (pl. szín, illat, forma, íz) tapasztalással • családi fotók/személyes napló/én-könyv nézegetésekor fényképen szűkebb családjának tagjainak felismerésének és megnevezésének gyakorlása (apa, anya)		ábrázolás, alakítás ének, zene játékra nevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*növény; állat; személy; gyümölcsök; ehető; család; apa, anya*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes segítséggel egyszerű megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről és állatokról és emberekről. Az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeit elkülöníti. Fényképen megmutatja szüleit (apa, anya) személyre szabott segítséggel.	

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret: 8**
Előzetes tudás	Nyugalomban tud lenni önálló feladatokban és társas helyzetben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Kérések és vizuális kulcsingerek követése új és megszokott tevékenységekben.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • önállóság néhány ismert tevékenységben • saját eszközzel /készlettel való tevékenykedés • tevékenységváltás • választás egy kedvelt és egy közömbös tárgy között • énkép, önismeret megalapozása • alapvető érzelmek megértése/kifejezése • kifejezni, hogy valamit szeret/nem szeret **Ismeretek** <u>szabadidő-feladat</u> • önállóság megszokott tevékenységekben • néhány saját tárgy, eszköz felismerése • tevékenységváltás napirend, munkarend segítségével <u>énkép-önismeret</u> • hallgat a nevére • külső tulajdonságok <u>alapvető érzelmek</u> öröm-bánat elkülönítése nagy különbség esetén **Tevékenység** <u>szabadidő-feladat</u> • önálló, vizuálisan szervezett, strukturált játéktevékenység gyakorlása • önálló, vizuálisan szervezett strukturált tanulási feladat gyakorlása • a játék és a feladathelyzetek elkülönítése • önálló feladatvégzés megkezdése és befejezése <u>énkép-önismeret</u> • különböző kontextusokban a saját nevére való figyelem gyakorlása • külső tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése tükör előtt <u>alapvető érzelmek</u> • alapvető érzelmek megnevezése, elkülönítése élethelyzetekben és élethű fotókon nagy különbség esetén	mozgás-nevelés játékra nevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*énkép, önismeret, saját név, külső tulajdonságok; saját készlet, tárgy, önállóság, tevékenységváltás, egyéni munkarend, munkaszervezés, alapvető érzelmek (öröm-bánat)*
A fejlesztés várt eredményei	Ismert, rövid szabadidős és feladathelyzetben követi a kulcsingereket, saját eszközeit használja.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret: 7**
Előzetes tudás	A környezeti változások mentén megtapasztalta, hogy az ünnepnapokon megváltozhat a fizikai környezet, és a szokásos rutinoktól eltérnek a tevékenységeink.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben vegyen részt ünnepeken. Segítséggel figyelje meg az ünnep menetét, tartsa a számára	

	kijelölt viselkedési szabályokat. Fogadja el az ünnep miatti környezeti és tevékenységbeli változásokat.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • fogadja el az ünneppel járó változásokat • vegyen részt az ünnepekre való készülődésben • vegyen részt az ünnepeken, iskolai ünnepségeken • vegyen részt a csoport ünnepein • vegyen részt az iskolai keresztény ünnepeken • vegyen részt a hagyományos ünnepeken • ismerkedjen az ünnepekhez tartozó kifejezéseket, szociális rutinokat • ismerkedjen meg az ünnepek szimbólumaival • ismerkedjen meg az ünnepek szokásaival **Ismeretek** • keresztény ünnepek • hagyományos ünnepek • családi ünnepek • személyes ünnepek • viselkedés az ünnepeken • ünnepi szokások • ünnepi szimbólumok **Tevékenység** • az ünnepek jelzésére kialakított napirendi jel gyakorlása, az ünnepek időpontjának előre jelzésének gyakorlása • előre jelzés mellett az ünneppel járó változások (fizikai környezetben, napirendben, tevékenységekben) elfogadásának gyakorlása • önálló feladatban vegyen részt az ünnepekre való készülődésben (pl. dekoráció közös készítése • vegyen részt az évzáró, évnyitó eseményen személyre szabott segítséggel; fogadja el a szülők jelenlétét az ünnepség alatt az iskolában • személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, napló, fotóalbum, számítógépes vetített fotók) nézegessen ünnepségeken készített képeket • vegyen részt a csoportban zajló születésnapokon egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben; figyelje meg a születésnap menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket • vegyen részt a legnagyobb keresztény ünnepeken: karácsony, húsvét; egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben figyelje meg az ünnep menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket • vegyen részt a hagyományos ünnepeken mikulás, farsang egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben figyelje meg az ünnep menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket • az ünnepeken ismerkedjen meg az adott esemény legfőbb szimbólumaival, jelképeivel (pl. karácsonyfa, szaloncukor, lufi, torta, ajándék, húsvéti tojás, Télapó, mikulás-csomag) • az ünnepeken ismerkedjen meg az adott esemény legjellemzőbb szokásait (díszítés, terítés, faállítás, tojásfestés, tortavágás, ajándékozás) • személyre szabott segítséggel kitűzött viselkedési szempontokat tartásának gyakorlása	mozgásneve-lés játékra nevelés társadalmi ismeretek ábrázolás ének, zene

• ismerjen meg ünnepekhez tartozó kommunikációs kifejezéseket (pl. Boldog karácsonyt/születésnapot) • ismerjen meg ünnepekhez tartozó szociális rutinokat (pl. köszöntés, puszi fogadása, ajándékozás, ajándék elfogadása)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ünnepnap, szimbólumok, szokások, keresztény ünnep, születésnap, évnyitó, évzáró*	
A fejlesztés várt eredményei	Részt vesz különböző ünnepeken egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben; segítséggel megfigyeli az ünnep menetét, betartja a számára kijelölt viselkedési szabályokat, tevékenységeket. Személyre szabott előrejelzés mellett segítséggel elfogadja az ünnep miatti környezeti változásokat.	

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Kommunikáció- nyelv- és beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret: 39**
Előzetes tudás	Próbálkozik az artikulációs mozgások akaratlagos utánzásával. Többnyire odafordul, ha a keresztnevét hallja. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel megért ismert helyzetben, három tanult, egyszerű, egylépéses instrukciót, egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, tanult helyzetben jelezi elemi szükségleteit, visszaköszön. Aktív szókincse minimum 5 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Elemi közös figyelem kialakítása, kommunikációs funkciók és szemantikus kategóriák bővítése, intencionális kommunikatív viselkedések és akciók megerősítése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • alapvető kooperációs képesség kialakítása: testi/szemkontaktus létesítése, megtartása rövid ideig • figyelem fenntartása, koncentrálása kommunikációs helyzetekben • intencionális kommunikációs akciók megerősödése • közös figyelmi viselkedés: a kommunikáció tárgyára irányított közös figyelem • alapvető kommunikációs funkciók értése és használata (kérés, elutasítás, válaszadás) • alapvető kommunikációs formák értése és használata (mozgás, tárgy, kép, gesztus) • hallási figyelem fejlesztése: zörejek, hangszerek hangjának felismerése, differenciálása; megkülönböztetett reagálás az emberi hangra • részvétel meghallgatást igénylő tevékenységben (mese, vers, zene) • saját keresztneve, ismert tárgyak, személyek, főbb testrészek nevének megértése • egylépéses, alapvető instrukciók megértése • ismert tárgyak, személyek megnevezése élethelyzetekben, kommunikációs és képeken helyzetekben "ki ez?", "mi ez?", "mit csinál?" kérdésekre ismert helyzetekben egyszerű válasz szóban, vagy AAK-s eszközzel		ének, zene mozgásneve-lés játékra nevelés olvasás-írás

• a beszéd ritmusa: mondókák/versek/dalok játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás • a kommunikációs célú echolália megerősítése • bemutatás alapján artikulációs mozgások követése • orron belégzés, levegő visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása • irányított fújás, hangadással kísért fújás • rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája • alap zönge próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén • szájállások utánzásával, a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról **Ismeretek** • intencionális kommunikáció • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • alapvető kommunikációs funkciók tanítása, gyakorlása (kérés, elutasítás, válaszadás, szociális rutin) • alapvető kommunikációs formák tanítása, gyakorlása (mozgás, tárgy, gesztus, piktogram) • instrukciók megértése • mindennapi életben gyakran előforduló tárgyak azonosítása/megnevezése • szófajok: főnevek, igék, melléknevek • négy alapszín főbb testrészek megnevezése • egyszavas kifejezések • tőmondat: analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige kombináció) • kérdés-válasz interakciók • legfontosabb természetes gesztusjelek • egyszerű képolvasás, sorrendezés • hangejtés – magánhangzók • szájállások **Tevékenység** • A gyermek bevonása kellemes, kommunikációt igénylő szituációkba, mellyel felkelthető a kommunikáció iránti vágy, bármely formájú akaratlagos kommunikációs akciók megerősítése (beleértve a kommunikatív viselkedéseket is) • gyermek figyelmének irányát követni, rövid ideig tevékenységébe bekapcsolódni, a bekapcsolódás elfogadása • gyakorlás: megnevezett tárgyat megfogni, letenni, rámutatni, ránézni • tárgyak, személyek, tevékenységek, cselekvések látható tulajdonságok megnevezése kommunikációs és tanulási szituációkban; szóban utánmondással, vagy bármely AAK-s eszközzel • elemi szükségletek és egyszerű kívánságok kifejezése és elutasítás gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés, szókincs, nyelvi megértés és kifejezés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás • természetes gesztusok jelentésének megértése, instrukciók követése • természetes gesztusok gyakorlása élethelyzetekben • a „ki ez?”, „mi ez?”, „mit csinál?” kérdésekre válaszadás kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor segítséggel • légző-, fújó-, szívógyakorlatok, ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok • fújás, fújás hangadással	

• hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok, ciklizálás • a kommunikációs célú echolália megerősítése üzenetként való elfogadással, reakcióval • beszélő gyermekeknél: beszédgyakorlatok		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*főnév, személynév, ige, melléknév; alapszókincs (receptív, expresszív); artikuláció, AAK, kérés, válaszadás, elutasítás, intencionális kommunikáció*	
A fejlesztés várt eredményei	Artikulációs mozgásokat akaratlagosan utánoz. Odafordul, ha a keresztnevét hallja. Rövid ideig részt vesz meghallgatást igénylő tevékenységekben. Képes intencionális kommunikációra bármely módon (beleértve a kommunikatív viselkedéseket is). Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • megért és teljesít ismert helyzetben, három tanult, egyszerű, egylépéses instrukciót • tanult kommunikációs helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést • tanult helyzetben tud a „nem” szóval elutasítani • megnevezés után négy különféle színű tárgy közül odaadja a megfelelőt • képes köszönni • aktív szókincse minimum 15 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal)	

Évfolyam 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	Részt tud venni egyéni és csoportos foglalkozásokon.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyéni és csoportos helyzetekben való részvétel és az utánzás fejlesztése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • utánzás fejlesztése • bővíteni a megértett verbális és nonverbális utasítások körét • felismerni, megkülönböztetni a családtagokat, csoporttársakat, nevelőket • egyszerű csere tanítása • sorra kerülés szabályának tanítása • párhuzamosan játszani/feladatot végezni másik gyermek mellett • képesnek lenni csoporthelyzetben való részvételre (tevékenységek, események követése) • részt venni együttes tevékenységben **Ismeretek** • egyszerű mozdulatok, mozgások utánzása • egyszerű csere • sorra kerülés • felé irányuló kommunikatív kezdeményezések felismerése		mozgás-nevelés ének, zene játékra nevelés

• irányítás elfogadása különböző személyektől • érintés elfogadása • fej gesztusjelei (bólogatás és fejrázás megértése) • egyénre szabott vizuális környezeti támpontok jelentése • saját név, családtagok neve • társak neve, nevelők neve • üdvözlés • hétköznapi teendőkkel kapcsolatos jelek tanulása (pl. étkezés, öltözés, mosakodás) • a közvetlen környezet hangjai • étkezési szabályok gyakorlása • az utcai közlekedés szabályainak gyakorlása **Tevékenység** • egyszerű cserét kívánó helyzetek gyakorlása • sorra kerülés szabályának tanítása kétszemélyes helyzetben és csoportban • egyszerű mozgások utánzása: egy mozdulat utánzása • játéktárggyal való tevékenység utánzása • üdvözlés tanult módon • szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel • testmozgások, figyelmet felhívó mozgások gyakorlása • gyere ide, nem szabad! pszt! no – no! nem! tessék megértésének gyakorlása • fejrázás, bólogatás megértésének/használatának gyakorlása • együttműködő viselkedés elemeinek gyakorlása • nevére történő reagálás kialakítása/gyakorlása • társak és tanárok megszólítása a tanuló által preferált kommunikációs forma használatával • a tanultak alkalmazása különböző kontextusokban és különböző személyekkel • közeli családtagok fényképének egyeztetése (pl. apa, anya, testvér, nagyszülő) • a környezet hangjainak felismerése, azokra való reagálás • egyénre szabott napirend és munkarend alkalmazása a tevékenységváltás szervezéséhez		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*utánzás, nevünk, anya, apa, gyerek, felnőtt, osztálytárs, jel-jelzés, üdvözlés, a használt jelzések, gesztusok és alkalmazási módjuk, várj, majd, nemsokára, sorra kerülés, csere, tessék, kérem*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes segítséget elfogadni, részt venni egyéni és csoportos foglalkozásokon, a tanult instrukciókat megérteni és teljesíteni, egyszerű mozgásokat, tevékenységeket utánozni.	

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendőink**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Együttműködik öltözködésnél; arc-és kézmosásnál; fogmosásnál és étkezésnél	
Tantárgyi fejlesztési célok	saját test megtapasztalása. Saját ruhadarabok felismerése. Öltözködésnél, étkezésnél legyen önállóbb. Terítés magának.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • saját test megtapasztalása, megfigyelése: fej, has, végtagok, szem, orr, száj • vetkőzés, öltözés segítséggel • evőeszköz- és merőkanál-használat • étkezés végén saját terítékének elpakolása segítséggel. • együttműködés kézmosás, kéztörlés, arcmosás, arctörlés, fogmosás közben • WC és WC-papír használat **Ismeretek** • test, testrészek • evőeszköz-használat • elpakolás • terítés • kézmosás, kéztörlés, arcmosás, arctörlés, fogmosás • WC és WC-papír használat. **Tevékenység** • mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása, megfigyelése • testét tükörben szemlélve utánzással, vagy utasításra mutasson rá fejére, hasára, végtagjaira, szemére, orrára, szájára • nagy gombok gombolása zipzár, csat patent használata; ruhák elhelyezése fogason, polcon; az öltözködés sorrendjének tanulása személyre szabott segítséggel (pl. tárgyas folyamatsor, folyamatábra) • kéz - és arcmosás gyakorlása, törölközés. • szükséglet jelzése szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás • csurgatás nélküli étkezésgyakorlása evőeszközökkel, segítséggel főzelék szedése • a teljes étkezési időben az asztalnál maradás gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. viselkedési szempont) • személyre szabott segítséggel (pl. tárgyas folyamatsor, folyamatábra) terítés gyakorlása reggelihez, tízóraihoz; asztal leszedése	önkiszolgálás játékra nevelés mozgás-nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*fej, has, végtagok, szem, orr, száj, öltözködés, vetkőzés, kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, fogas, piszkos, tiszta, szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdó, WC papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő, evőeszközök, ételek, italok nevei, tányér, kanál, villa, pohár, szalvéta*
A fejlesztés várt eredményei	Utánzással, vagy utasításra rámutat fejére, hasára, végtagjaira, szemére, orrára, szájára. Előre kikészített eszközökkel önállóan terít meg saját magának. Képes a csoport étkezésének ideje alatt az asztalnál ülni. Képes együttműködésre az öltözködés során, személyre szabott segítséggel követi az öltözködés sorrendjét. Tudja megmosni és megtörölni a kezét és arcát felnőtt segítségével. Használja a WC-t.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret: 19**

Előzetes tudás	Tájékozódik ismert terekben az iskolában és otthon. Érti, hogy ismert napirendi jelhez melyik terek tartoznak.
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás az iskolai és otthoni terekben egyénre szabott napirenddel, a terek, tevékenységek, berendezések, tárgyak változására való felkészítés.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • felismerni saját helyét az iskolai terekben • tájékozódni a tantermi berendezések között • érteni, hogy melyik helyiségben mit csinálunk • segítséggel tárgyakat hozni, vinni, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni • tájékozódni az iskola helyiségei között • a megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket • tájékozódni otthonában a helyiségek között, megnevezésekor azonosítani. • megfelelően viselkedni az utcán • szabályokat betartani gyalogos, ill. járművön történő utazás alkalmával • az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani **Ismeretek** <u>iskola</u> • berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítséggel • az iskola helyiségei az ott folyó tevékenységek, személyek megismerése • berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök felismerése, egyeztetése <u>lakás</u> • tájékozódás otthoni környezetben • használati tárgyak felismerése, megnevezése a tanuló által használt kommunikációs eszközzel • tárgyak helye a lakásban • tárgy – kép egyeztetése • ház – lakás <u>utca, közlekedés</u> • az utca részei: járda, úttest • megfigyelések az utcán • közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel • gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése • utazás járművel <u>tájékozódás saját test körül (két oldalon)</u> **Tevékenység** • egyéni napirendjén jelzett ismert terekben való tájékozódás gyakorlása. • egyéni munkarendje szerinti téri tájékozódás gyakorlása (pl. munkavégzés balról jobbra) • az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése • az iskola helyiségeinek többszöri bejárása, funkcióinak megismerése • cselekvések helyiségekhez rendelése • cselekvések személyekhez történő rendelése • tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás,	játékra nevelés mozgás-nevelés számolás, mérés

megtapintás • terítőt terít. ajtókat nyitja, csukja. edények rendezése, helyük a lakásban • képeken megmutat bútorokat, eszközöket • szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy megmutatása • a járdán közlekedik, az úttesten segítséggel biztonságos átkelés gyakorlása • a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás) • csoportban/egyéni fejlesztés keretében utcai séta	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ház, terem, szoba, konyha, étkező, tornaterem, udvar, kint-bent, előttem – mögöttem, „bele" és „rá", jobb – bal, járművek, úttest, Járda, hangos, séta, utazás, közlekedés zebra, jelzőlámpa, gyors, lassú, indulás, megállás*
A fejlesztés várt eredményei	Képes felismerni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat és azokat a megfelelő térhez rendelni. Elfogadja, hogy az egyes terekben különböző személyek, tárgyak lehetnek, ill. a megszokottól eltérő események történhetnek. Napirendjén jelzett ismert terekben önállóan tájékozódik.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret: 8**
Előzetes tudás	Napirendjét érti, követi.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyéni napirend, hetirend követése, a várakozás és önálló tevékenységváltás megalapozása.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • heti rend, napirend és munkarend egyénre szabott használata • tájékozódni a napszakokról, évszakokról • megalapozni az először-utána fogalmát • megalapozni a rugalmas alkalmazkodás képességét az időbeli változásokhoz **Ismeretek** • tanítási nap – pihenőnap • saját tevékenységek helye a napirendben (pl. feladat-szabadidő, utazás, étkezés) • változás elfogadása a napirendben (elmaradt tevékenység, új tevékenység bevezetése, sorrendváltozás) • időjárással kapcsolatos megfigyelések • napszakok: reggel- dél-este jellegzetességeinek és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések • időjárási jelenségek felismerése segítséggel • időtartam előrejelzése • végzett tevékenységek időtartamának előrejelzése (munkarend, munkaszervezés) • várakozás rövid ideig		önkiszolgálás játékra nevelés ének, zene

Tevékenység • egyéni napirend, munkarend, munkaszervezés követése • séták alkalmával az évszak tudatosítása • hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével • ki van jelen? ki hiányzik? megfigyelése • milyen az időjárás? – megfigyelések segítséggel • időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. testneveléshez) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése a tanuló által használt kommunikációs eszközzel, beleértve az AAK-s eszközöket • adott tevékenység időtartamának érzékeltetése egyéni vizuális környezeti támpontokkal. (pl. feladatok száma, vizuális órán beállított idő)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*napirend, feladat, szabadidő, vége, kezdődik, várakozás, munkanap, pihenőnap, előtte-utána, napszak, reggel – este, nappal – éjszaka, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég*
A fejlesztés várt eredményei	Egyéni napirendjének követése, a napirendi változások elfogadása, várakozás és tevékenységváltás.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret:19**
Előzetes tudás	Segítséggel egyszerű megfigyeléseket végez a közvetlen környezetében élő növényekről és állatokról és emberekről. Az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeit elkülöníti. Fényképen segítséggel megmutatja szüleit.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismerkedjen a környezetében található növényekkel, állatokkal és azok nevével. A növény és állat fogalmának megértése. Nézzen meg családi fotókat, ismerje fel magát, testvéreit és szüleit.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • ismerkedjen a környezetében található növényekkel, állatokkal és azok nevével • a növény és állat fogalmak megértése • csoportosítás főfogalmak szerint (növények, állatok) • az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeinek elkülönítése, tulajdonságaik megtapasztalása • fényképen segítséggel mutassa meg magát és szűkebb családjának tagjait (apa, anya, testvérek) **Ismeretek** • növény • állat • személy • gyümölcsök ehető részei		ábrázolás, alakítás ének, zene játékra nevelés

• családi fotók; apa, anya, testvér **Tevékenység** • ismerkedés a környezetében található növényekkel, állatokkal és azok nevével tanulmányi sétán, kisfilmen, fotókon • a növény és állat fogalmak bevezetése konkrét, megfigyelhető növények és állatok kapcsán • csoportosítás főfogalmak szerint (növények, állatok) személyre szabott segítséggel • ismerkedés a növények, az általa fogyasztott gyümölcsök, zöldségek megtapasztalható tulajdonságaival (pl. szín, illat, forma, íz) tapasztalással • az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeinek elkülönítésének gyakorlása étkezési helyzetben • családi fotók/személyes napló/én-könyv nézegetésekor fényképen szűkebb családjának tagjainak felismerésének és megnevezésének gyakorlása (apa, anya, testvérek)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*növény; állat; személy; gyümölcsök; ehető; család; apa, anya, testvér; szín, illat, forma, íz*
A fejlesztés várt eredményei	Képes segítséggel egyszerű megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről és állatokról. Képes egyszerre egy adott szempont szerint egyszerű válogatásokat, csoportosításokat végezni. Az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeit elkülöníti. Fényképen megmutatja magát és szűkebb családjának tagjait (apa, anya, testvérek) személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret: 7**
Előzetes tudás	Ismert, rövid szabadidős és feladathelyzetben követi a kulcsingereket, saját eszközeit használja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Kérések és vizuális kulcsingerek követése új és megszokott tevékenységekben.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • önállóság néhány ismert tevékenységben • Felkészülni a tevékenységekre azzal, hogy a megfelelő helyre megy vagy a megfelelő tárgyat kiválasztja. • A játékokat /tárgyakat a helyükre tenni • addig folytatni a tevékenységét, amíg be nem fejezi • saját eszközzel tevékenykedni • tevékenységet váltás • énkép, önismeret megalapozása • alapvető érzelmek megértése/kifejezése • kifejezni, hogy valamit szeret/nem szeret (a tanuló által használt kommunikációs formában, beszéd, vagy bármely AAK)		mozgás-nevelés játékra nevelés

Ismeretek szabadidő-feladat • önállóság megszokott tevékenységekben • néhány saját tárgy, eszköz felismerése • tevékenységváltás napirend, munkarend segítségével énkép-önismeret • saját név • külső tulajdonságai alapvető érzelmek • öröm-bánat elkülönítése nagy különbség esetén **Tevékenység** szabadidő-feladat • önálló, vizuálisan szervezett, strukturált játéktevékenység gyakorlása • önálló, vizuálisan szervezett strukturált tanulási feladat gyakorlása • önálló feladatvégzés megkezdése és befejezése énkép-önismeret • különböző kontextusokban a saját nevére való figyelem gyakorlása • külső tulajdonságainak felismerése megnevezés után alapvető érzelmek alapvető érzelmek megnevezése, elkülönítése élethelyzetekben és élethű fotókon	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*önállóság, tevékenységváltás, öröm-bánat, saját név, saját készlet, tárgy, belső állapotok kifejezése, munkarend, munkaszervezés*
A fejlesztés várt eredményei	Ismert, rövid szabadidős és feladathelyzetben követi a kulcsingereket, segítséggel tevékenységet vált, saját eszközeit használja.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret: 8**
Előzetes tudás	Egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben részt vesz az ünnepeken. Személyre szabott előrejelzés mellett segítséggel elfogadja az ünnep miatti környezeti változásokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Vegyen részt bizonyos ünnepeken; segítséggel kövesse az ünnep menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • fogadja el az ünneppel járó változásokat • vegyen részt az ünnepekre való készülődésben • vegyen részt az ünnepeken, iskolai ünnepségeken • ismerje fel képekről önmagát az ünnepen • vegyen részt a csoport ünnepein • vegyen részt az iskolai keresztény ünnepeken • vegyen részt a hagyományos ünnepeken • ismerkedjen az ünnepekhez tartozó kifejezéseket, szociális rutinokat • ismerkedjen meg az ünnepek szimbólumaival		mozgás-nevelés játékra nevelés ábrázolás ének, zene

- ismerkedjen meg az ünnepek szokásaival

Ismeretek

- keresztény ünnepek
- hagyományos ünnepek
- családi ünnepek
- személyes ünnepek
- viselkedés az ünnepeken
- ünnepi szokások
- ünnepi szimbólumok

Tevékenység

- az ünnepek jelzésére kialakított napirendi jel általánosítása, rutinszerű, értő használatának gyakorlása
- személyre szabott segítséggel (pl. naptár) az ünnepek időpontjának, az ünnepi készülődés időszakának előre jelzésének gyakorlása
- előre jelzés mellett az ünneppel járó változások (fizikai környezetben, napirendben, tevékenységekben) elfogadásának gyakorlása
- önálló és csoportos feladatban vegyen részt az ünnepekre való készülődésben (pl. dekoráció közös készítése, rövid mozgásos, vagy zenés műsorban való részvétel)
- vegyen részt az évzáró, évnyitó eseményen személyre szabott segítséggel; fogadja el a szülők jelenlétét az ünnepség alatt az iskolában
- személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, napló, fotóalbum, számítógépes vetített fotók) nézegessen ünnepségeken készített képeket, a képeken ismerje fel magát
- vegyen részt a csoportban zajló születésnapokon egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben; figyelje meg a születésnap menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket; kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra): születésnapi díszítés (lufi, csákó), köszöntés, ajándék elfogadása, tortavágás, koccintás
- vegyen részt a legnagyobb keresztény ünnepeken: karácsony, húsvét; egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben figyelje meg az ünnep menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket; kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra): faállítás, karácsonyi ebéd, szaloncukor, ajándékozás, karácsonyi asztal (terítés, ünnepi terítő, szalvéta, adventi koszorú), ajándékbontás; húsvéti tojás, barkadíszítés
- vegyen részt a hagyományos ünnepeken mikulás, farsang egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben figyelje meg az ünnep menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket; kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra): télapó, mikulás-csomag elfogadása, farsangi jelmez, tánc
- az ünnepeken ismerkedjen meg az adott esemény legfőbb szimbólumaival, jelképeivel (pl. karácsonyfa, szaloncukor, angyalka, csillag, lufi, csákó, torta, ajándék, húsvéti tojás, húsvéti kölni, barka, Télapó, mikulás-csomag, csizma, szán)
- az ünnepeken ismerkedjen meg az adott esemény legjellemzőbb szokásait (díszítés, terítés, faállítás, tojásfestés, locsolkodás, barkadíszítés, tortavágás, ajándékozás)
- személyre szabott segítséggel kitűzött viselkedési szempontokat tartásának gyakorlása
- ismerjen meg ünnepekhez tartozó kommunikációs kifejezéseket (pl. Boldog

karácsonyt/születésnapot) • ismerjen meg ünnepekhez tartozó szociális rutinokat (pl. koccintás, gratuláció, köszöntés, puszi fogadása ajándékozás, ajándék elfogadása)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ünnepnap, szimbólumok, szokások, keresztény ünnep, születésnap, ünnepelt, köszöntés*	
A fejlesztés várt eredményei	Részt vesz különböző ünnepeken egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben. Személyre szabott segítséggel követi az ünnep menetét, a számára kijelölt viselkedési szabályokat, tevékenységeket. Személyre szabott előrejelzés mellett elfogadja az ünnep miatti környezeti változásokat.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Kommunikáció- nyelv- és beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret: 19**
Előzetes tudás	Artikulációs mozgások akaratlagos utánzása. Rövid ideig részt vesz meghallgatást igénylő tevékenységekben. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel megért és teljesít ismert helyzetben néhány tanult, egyszerű, egylépéses instrukciót. Megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, kommunikációs helyzetben. Aktív szókincse minimum 15 szó (bármely szimbólummal).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Konvencionális kommunikációs jelzések kialakítása. Figyelem fenntartása a kommunikációs helyzetekben. Nonverbális és szimbolikus kommunikáció funkcionális használata, kommunikációs partner figyelmének felhívása. Részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • alapvető kooperációs képesség kialakítása: testi /szemkontaktus létesítése, megtartása rövid ideig kommunikációs helyzetben • expresszív és receptív szimbolikus kommunikáció megerősítése • figyelem fenntartása, koncentrálása kommunikációs helyzetekben • a kommunikáció tárgyára irányított közös figyelem fenntartása egyéni helyzetben • a figyelem irányának követése felmutatásra/ rámutatásra kétszemélyes kommunikációs helyzetekben • rámutatás gesztusának követése háromszögben, érintő mutatással • a kommunikációs partner figyelmének felhívása viselkedéssel, mozgással, érintéssel • részvétel meghallgatást igénylő tevékenységben (mese, vers, zene) • különböző kommunikációs funkciók használata tanult helyzetekben (kérés, segítségkérés, elutasítás, válaszadás, élménymegosztás) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és fotókon kommunikációs helyzetekben személyre szabott segítséggel, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • szociális rutin: tanult helyzetben segítséggel jelezze, hogy „kérem”		olvasás, írás mozgásneve-lés ének, zene játékra nevelés számolás, mérés

- választás gyakorlása 2 tárgy/tevékenység közt
- „még/elég” jelzés megerősítése
- természetes gesztusok jelentésének megértése, és használatuk segítséggel, kommunikációs céllal
- egylépéses alapvető instrukciók megértése
- a jövő és a múlt idő: élethelyzetekhez kapcsolódó, időhatározóval bővített mondat megértése
- téri viszonyszavakkal kifejezett téri relációk megértése és kifejezése
- az egyes számú személyes névmások megértése
- a tananyagok lexikájának ismerete
- az ismert lexika főfogalom alá rendezése
- "ki ez?", "mi ez?", "mit csinál?" „hol?”, „Milyen?” kérdésekre ismert helyzetekben egyszerű válasz
- a felszólító mód használata segítségkérésnél
- kéréskor a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása
- számnevek használata tanulási és kommunikációs helyzetekben
- analóg elemi mondatalkotás tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával)
- beszédgyakorlatok

Ismeretek

- kommunikációs funkciók: kérés, elutasítás, válaszadás, szociális rutin, figyelemfelhívás, élménymegosztás,
- kommunikációs formák: mozgás, tárgy, gesztus, piktogram, beszéd
- szimbolikus kommunikáció
- kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív)
- természetes gesztusjelek értése és használata
- kérdés-válasz interakciók
- instrukciók megértése, követése
- szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók
- ragozás
- igeidők
- analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció)
- egyszerű képolvasás, sorrendezés, kategorizáció
- a kommunikációs célú echolália megerősítése
- hangejtés – ajakhangok +magánhangzók

Tevékenység

- A gyermek bevonása kellemes, kommunikációt igénylő szituációkba, mellyel magyarázható, gyakorolható a kommunikáció alapvető funkciója, ereje, hatalma
- bármely szimbolikus kommunikációs forma (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) használata, megerősítése személyre szabott segítséggel
- a kommunikációs partner figyelmének felhívásának szociálisan adekvát formáinak bátorítása (viselkedéssel, mozgással,)
- 2 tárgy/tevékenység közti választás gyakori felajánlása, viselkedéses jelek megerősítése
- „még/elég” jelzés megerősítése
- elemi szükségletek és egyszerű kívánságok kifejezése, elutasítás, szociális rutinok, gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel
- élménymegosztás bátorítása személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, személyes napló, fotók)

• szociális rutin: elkérés gyakorlása • alapvető információkérést kifejező egész-kérdések megfogalmazásának gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel élethelyzetekbe • gyakorlás: megnevezett tárgyat, cselekvést, történést ábrázoló piktogramot kiválasztani: megfogni, átadni, rámutatni • természetes gesztusok gyakorlása (pl. igen, nem, kérem, gyere, állj fel, ülj le) és használatuknak bátorítása (pl. gyere, kérem) • a jövő idő: élethelyzetekhez kapcsolódó, időhatározóval bővített mondat megértésének segítése személyre szabott segítséggel (pl. napirend, személyes napló) • a múlt idő: élethelyzetekhez kapcsolódó, időhatározóval bővített mondat megértésének segítése személyre szabott segítséggel (pl. napirend, személyes napló) • a „ki ez?”, „mi ez?”, „mit csinál?” „hol?”, „mikor?” kérdésekre válaszadás gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • „milyen?” kérdésre a tárgyak látható tulajdonságaira vonatkozó melléknevek használatának gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • „mennyi?” kérdésre válaszadás gyakorlása határozatlan számnevekkel tanulási és kommunikációs helyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • téri viszonyszavakkal kifejezett téri relációk megértése és kifejezésének gyakorlása • tárgyak, személyek, tevékenységek, cselekvések, minőség/tulajdonság, mennyiség fogalmainak gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban (utánmondással) vagy bármely AAK-s eszközzel • igeragozás, igeidők gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel • kéréskor a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása személyre szabott segítséggel (állítmány+ tárgy) • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor • légző-, szívó-, fújó rágógyakorlatok, fújás hangadással; önellenőrzés tükör előtt • növekvő szótagszámmal ciklizálás • alap zönge próbálgatása: érzékelése háton, arcon, gégén • hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok, ciklizálás • a kommunikációs célú echolália megerősítése üzenetként való elfogadással, reakcióval • beszélő gyermekeknél: beszédgyakorlatok	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*alapszókincs (receptív, expresszív); választás; figyelemfelhívás; a kommunikáció alapvető funkciója, élménymegosztás, információkérés; szimbolikus kommunikáció; főnév, ige, melléknév; AAK; határozószók, kérdőszók, ragozás, igeidők, analóg elemi mondatalkotás; vokalizáció*

A fejlesztés várt eredményei	Figyelme röviden fenntartható kommunikációs helyzetekben. A figyelem irányát követi felmutatásra/rámutatásra kommunikációs helyzetekben. A rámutatás gesztusát követi háromszögben, érintő mutatással. Képes a kommunikációs partner figyelmének adekvát felhívására viselkedéssel, mozgással, érintéssel; segítséggel. Megért néhány természetes gesztust, követi az instrukciót. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • két tárgy/tevékenység közt képes választani • tanult helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, mennyiséget, tulajdonságot • tanult helyzetben jelzi, hogy „kérem” • kéréskor, segítség kérésekor használja, a többes számot, a felszólító módot, • személyre szabott segítséggel képes egyszerű élménymegosztásra Aktív szókincse minimum 25 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal)

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Képes segítséget elfogadni, részt venni egyéni és csoportos foglalkozásokon, a tanult instrukciókat megérteni és teljesíteni, egyszerű mozgásokat, tevékenységeket utánozni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • utánzás fejlesztése. • egyszerű csere megértése • sorra kerülés szabályának megértése • megnevezni családtagjait az általa használt kommunikációs forma alkalmazásával • a ki ő? „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, megválaszolni a tanuló által használt kommunikációs forma alkalmazásával • kétszemélyes, ismerős és új tevékenységekben részt venni • párhuzamosan játszani/tevékenykedni másik gyermek mellett saját/ közös játékokkal • csoporthelyzetben feladatot megérteni és együttműködni a végrehajtásban • részt venni együttes tevékenységben **Ismeretek** • két, vagy több mozdulat utánzása ismert és új kontextusban • új cselekvések utánzása • verbális utánzás • egyszerű közlések gyakorlása • mozdulatok, gesztusok értelmezése, utánzása • 4 alapérzelem		játékra nevelés

• otthoni és az iskolai helyes viselkedési szokások • szülők neve, testvérek, nagyszülők neve • társak, nevelők neve **Tevékenység** • mozgásos/verbális utánzás gyakorlása • cselekvések utánzása ismert és új kontextusban • adott érzelem megkülönböztetése jelentős különbség esetén (szomorú-vidám, mérges, nyugodt stb.) • megfelelő – nem megfelelő viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően • élő szituációban apa, anya megszólítása, névvel azonosítása • fényképen anya, apa megmutatása • ki ő? mit csinál? hol van? kérdésre válaszol • visszautasítás gyakorlása • segítségkérés gyakorlása • csoporthelyzetben a szabályok betartása, részvétel a tevékenységekben • a köszönés gyakorlása • sorra kerülés kivárása csoporthelyzetben		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*vidám, szomorú, mérges, nyugodt, kérem, elromlott, hibás, segítség, szabadidő, szabály, csend,barát, vendég, ismerős-ismeretlen*	
A fejlesztés várt eredményei	Ismert helyzetben és személyekkel képes a tanult szabályok mentén részt venni csoporthelyzetben.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendők**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Utánzással, vagy utasításra rámutat fejére, hasára, végtagjaira, szemére, orrára, szájára. Képes együttműködésre az öltözködés során, személyre szabott segítséggel követi az öltözködés sorrendjét. Tudja megmosni és megtörölni a kezét és arcát felnőtt segítségével. Használja a WC-t.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A végtagok részeinek megfigyelése. Önállóbb vetkőzés, öltözés. Terítés a csoportnak. Tisztálkodás közben, a folyamatok meghatározott részeinek önálló végzése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • saját test megtapasztalása, megfigyelése: érzékszervek, a végtagok részei • önállóbb vetkőzés, öltözés: a ruhadarabok fel és levétele sorban • terítés a csoportnak • együttműködés kézmosás, kéztörlés, arcmosás, arctörlés, fogmosás közben, a folyamatok részeinek önálló végzése **Ismeretek** • érzékszervek, a végtagok részei • öltözködési, vetkőzési sorrend • terítés, elpakolás		életvitel és gyakorlat játékra nevelés mozgásneve-

• kéz-és arcmosás, fogmosás **Tevékenység** • testét tükörben szemlélve utánzással, vagy utasításra mutasson rá a végtagok részeire • az öltözködés, vetkőzés sorrendjének tanulása személyre szabott segítséggel (pl. tárgyas folyamatsor, folyamatábra) • kéz - és arcmosás, fogmosás gyakorlása; a folyamatok részeinek önálló végzése személyre szabott segítséggel (pl. tárgyas folyamatsor, folyamatábra) • szükséglet jelzése szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, a WC-használat folyamatának gyakorlása: vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás • a teljes étkezési időben az asztalnál maradás gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. viselkedési szempont) • terítés gyakorlása csoportnak személyre szabott segítséggel	lés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*kéz, kar, ujj, comb, lábfej, csukló, boka, öltözködés, vetkőzés, szappan, szappantartó, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdó, WC papír, fogkefe, fogkrém, evőeszközök, ételek, italok nevei; tányér, kanál, villa, pohár, szalvéta*
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel képes a csoportnak teríteni reggelihez, tízóraihoz vagy uzsonnához. Személyre szabott segítséggel követi az öltözés, vetkőzés sorrendjét; tisztálkodásnál a folyamatok bizonyos részeit önálló végzi.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Képes felismerni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat és azokat a megfelelő térhez rendelni. Napirendjén jelzett ismert terekben önállóan tájékozódik.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban. Új helyszínek bevezetése iskolán belül, önálló tájékozódás napirenddel.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • hol? hova? kérdéseket megérteni • rendet tenni maga körül tevékenységei végén • biztonsággal lépni az iskola különböző helyiségeibe • új helyszínek elfogadása • új tevékenységek és színhelyek összekapcsolása • ismerni a játékok, eszközök helyét **Ismeretek** • tárgy megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés • helyhatározószók gyakorlása folyamatosan • iskola – otthon • udvar, játszótér, sportpálya • alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai terén		mozgás nevelés számolás, mérés olvasás, írás játékra nevelés

• a „hol van?” és a „hova való?” megértése • háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra • mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? • az iskola környéke • közlekedési eszközök ismeretének bővítése • közlekedési és utazási szabályok betartása **Tevékenység** • tájékozódás egyéni napirend segítségével ismert és új helyszíneken • ismert használati tárgy helyének megkeresése • helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. mozgás megadott irányba • sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, helyes, balesetmentes használatuk • a helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása, és a megfelelő elhelyezése • a konyhai eszközök szortírozása és megfelelő helyre elpakolása • utcai séta alkalmával spontán megfigyelés • az utca megfigyeltetése-mi van az utcán? hol van? • közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése - összehasonlítása • az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*világos, sötét, villanykapcsoló, helyiségek, eszközök, főzőeszközök, evőeszközök, takarítás, pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes tájékozódni az intézmény területén. Képes a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket helyükre tenni. Elfogadja, hogy az egyes terekben különböző személyek, tárgyak lehetnek, ill. a megszokottól eltérő események történhetnek.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Egyéni napirendjének követése, a napirendi változások elfogadása, a várakozás és önálló tevékenységváltás megalapozása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az időbeliség és a kapcsolódó cselekvések összekötése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és szokásos tevékenységek nevét • ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni azokat • felismerni képekről az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni • felsorolni a hét napjait		játékra nevelés számolás, mérés

• érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptáron is • érteni a ma, tegnap, holnap fogalmát • tudja elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket **Ismeretek** • időfogalmak bővítése • napok, napszakok. a hét napjai. hétvégi napok • a hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése • tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása • reggel- dél – délután – este a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel • évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel • a négy évszak neve, jellemzése, képről történő azonosítása • évszakok változásainak megfigyelése **Tevékenység** • napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a tegnap …volt, holnap…lesz kifejezések használata segítséggel • napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése, (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este) napszakokhoz kapcsolódó étkezések • a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események egymáshoz rendelése. • séták, és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek gyűjtése, megfigyelések • képek, fotók gyűjtése, sorba rendezése saját tevékenységekről, vele történt eseményekről • a hét napjait felsorolja, saját életének eseményeit hozzárendeli • a hétvégi napok kiemelése, jelölése • heti program összeállítása • képről a saját heti elfoglaltságát mutatja, elmondja • évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről felismeri, megnevezi; téli - nyári sportokat megnevez		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*napok neve, napszakok megnevezése, napszakokhoz kötött étkezések megnevezése, évszakok, időjárás,- tél, -tavasz, -nyár, -ősz,- hideg, -meleg,- sportok,- napsütés, -szél, - szeles, - viharos,- hófehér,- jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, tegnap, ma, holnap, elmúlt, lesz, munkanap, hétvége, pihenőnap, program, nap*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes a napszakokat és az étkezéseket megnevezni, az idő múlását napirendjével követni, ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Képes egyszerre egy adott szempont szerint egyszerű válogatásokat, csoportosításokat végezni. Az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeit elkülöníti. Fényképen megmutatja magát és szűkebb családjának tagjait (apa, anya, testvérek) személyre szabott segítséggel.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Irányított megfigyeléseket a közvetlen környezetében élő növényekről, állatokról.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • a környezetében található állatok mozgásának megfigyelése • a környezetében található állatok hangjának megfigyelése • a közvetlen környezetében élő növényeknek: fák, bokrok, virágos növények főfogalom alá sorolása • irányított megfigyelések végezése a környezetében élő növényekről • adott szempont szerint összehasonlítások, csoportosítások • egy növényt adott szempont alapján megfigyelni, egy másik növénnyel összehasonlítani. • viselkedési szabályok a növényekkel és az állatokkal kapcsolatban. • a növények változásának megfigyelése az egyes évszakokban, és a változással kapcsolatos kifejezések megismerése • fényképen ismerős személyek felismerése, megmutatása, megnevezése **Ismeretek** • növény, fák, bokrok, virágos növények • állat, mozgás, hang • személy • fotók: család, ismerősök, tanárok, csoporttársak • megfigyelés, csoportosítás • viselkedés **Tevékenység** • ismerkedés a környezetében található állatok mozgásával (járás, mászás, ugrás, repülés), hangjával tanulmányi sétán, kisfilmen, fotókon; irányított megfigyelés személyre szabott segítséggel • ismerkedés a környezetében található növények főbb fajaival tanulmányi sétán, kisfilmen, fotókon; irányított megfigyelés személyre szabott segítséggel • csoportosítás főfogalmak szerint „növények, állatok, emberek” témakörben személyre szabott segítséggel • ismerkedés a növények, az általa fogyasztott gyümölcsök, zöldségek megtapasztalható tulajdonságaival (pl. szín, illat, forma, íz), a kategóriákhoz tartozó fogalmak differenciálásának gyakorlása • viselkedési szabályok betartásának gyakorlása a növényekkel és az állatokkal kapcsolatban • a növények változásának megfigyelése az egyes évszakokban, és a változással kapcsolatos kifejezések megismerése: lehull, virágzik,; személyre szabott segítséggel • családi fotók/személyes napló/én-könyv nézegetésekor fényképen szűkebb családtagjainak, és más rokonoknak, közeli ismerősök felismerésének és megnevezésének gyakorlása (pl. nagyszülők, tanárok, csoporttársak)	ábrázolás, alakítás ének, zene játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*növények, állatok, emberek; mozgás, járás, mászás, ugrás, repülés; hang; szín, illat, forma, íz; változás, lehull, virágzik, nagyszülők, tanárok, csoporttársak*
A fejlesztés várt eredményei	Kérésre megmutatja fényképen a fejlesztési tervében megjelölt személyek közül a tanár által megnevezetteket. Képes segítséggel egyszerű irányított

	megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről, Megnevez a növények, az általa fogyasztott gyümölcsök, zöldségek megtapasztalható tulajdonságaiból néhányat (pl. szín, illat, forma, íz) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. Betartja a számára kijelölt viselkedési szabályokat a növényekkel kapcsolatban.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Ismert, rövid szabadidős és feladathelyzetben követi a kulcsingereket (munkarend, munkaszervezés), saját eszközeit használja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Biztonságos eligazodás az iskolai tevékenységekben. Ismert és megnevezett belső állapotok, érzelmek körének bővítése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • önállóság ismert tevékenységekben • rendrakás (játékok, saját tárgyak) • tevékenységek végig vitele az elejétől a végéig • tevékenység megszakítás elfogadása, hogy áttérjen a következő tevékenységre • választás (tevékenységen belül) • tevékenység váltás • énkép, önismeret fejlesztése • alapvető érzelmek megértése/kifejezése: boldog/szomorú, fél/szorong **Ismeretek** <u>szabadidő-feladat</u> • önállóság megszokott tevékenységekben • saját tárgyak, eszközök felismerése • tevékenységváltás egyéni napirend, munkarend segítségével <u>énkép-önismeret</u> • saját név és becenév • külső tulajdonságai <u>alapvető érzelmek</u> • öröm-bánat –félelem elkülönítése nagy különbség esetén **Tevékenység** <u>tevékenységszervezés</u> • önálló, vizuálisan szervezett tevékenységek körének bővítése, gyakorlása • önálló és csoportos, vizuálisan szervezett strukturált tanulási feladat gyakorlása <u>énkép-önismeret</u>		játékra nevelés

• különböző kontextusokban a saját nevére való figyelem gyakorlása • külső tulajdonságainak felismerése, megnevezése <u>alapvető érzelmek</u> • alapvető érzelmek megnevezése, elkülönítése élethelyzetekben és élethű fotókon		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*énkép, önismeret, saját név; saját készlet; önállóság, tevékenységváltás, egyéni munkarend, munkaszervezés, alapvető érzelmek, külső tulajdonságok*	
A fejlesztés várt eredményei	Biztonságosan eligazodik iskolai tevékenységekben. Ismeri a legfontosabb személyes adatait.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Részt vesz különböző ünnepeken egyénileg meghatározott ideig és tevékenységben. Személyre szabott segítséggel követi az ünnep menetét, a számára kijelölt viselkedési szabályokat, tevékenységeket.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Biztonsággal ismerje fel az ünnep napirendi jelét. Vegyen részt az ünnepi készülődésben. Valamennyire értse meg az ünnepekhez kapcsolódó szimbólumokat, tevékenységeket, szokásokat.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • vegyen részt az ünnepekre való készülődésben • ismerje fel képekről önmagát az ünnepen • vegyen részt a csoport ünnepein • vegyen részt az iskolai keresztény ünnepeken • vegyen részt a hagyományos ünnepeken • vegyen részt az iskolai nemzeti ünnepeken • ismerkedjen az ünnepekhez tartozó kifejezéseket, szociális rutinokat • ismerkedjen meg az ünnepek szimbólumaival • ismerkedjen meg az ünnepek szokásaival • ismerje fel és nevezze meg képekről önmagát az ünnepen • kövesse az ünnepekhez tartozó kifejezések, szociális rutinokat • ismerje fel az ünnepek szimbólumait • ismerje fel az ünnepek szokásait • ismerje fel, idézze fel az ünnepek hagyományait **Ismeretek** • keresztény ünnepek • hagyományos ünnepek • családi ünnepek • személyes ünnepek • nemzeti ünnepek • viselkedés az ünnepeken		mozgásneve-lés játékra nevelés ábrázolás ének, zene

• ünnepi szokások • ünnepi szimbólumok • ünnepekhez tartozó hagyományok **Tevékenység** • az ünnepek jelzésére kialakított napirendi jel általánosítása rutinszerű, értő használata, az ünnep dátumának előre jelzése személyre szabott segítséggel (pl. hetirend, naptár) • napirendje személyre szabott segítséggel (pl. naptár) az ünnepek időpontjának, az ünnepi készülődés időszakának előre jelzésének gyakorlása • önálló és csoportos feladatban vegyen részt az ünnepekre való készülődésben (pl. dekoráció közös készítése, rövid mozgásos, vagy zenés műsorban való részvétel) • vegyen részt a nemzeti ünnepeken: március 15, október 23. • személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, napló, fotóalbum, számítógépes vetített fotók) nézegessen ünnepségeken készített képeket, képeken ismerje fel magát • figyelje meg a születésnap/névnap menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket; kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra): születésnapi díszítés (lufi, csákó), köszöntés, koccintás • figyelje meg az keresztény ünnepeken: karácsony, húsvét menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket; kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra): faállítás, karácsonyi ebéd, szaloncukor, ajándékozás, karácsonyi asztal (terítés, ünnepi terítő, szalvéta, adventi koszorú), ajándékbontás, karácsonyi zene/dalok; húsvéti tojás, barkadíszítés • kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra) a mikulást, farsangot; figyelje meg az ünnep menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket: télapó, mikulás-csomag elfogadása, farsangi jelmez, fánk, zene, tánc • vegyen részt az iskola szervezésében is családi ünnepeken: anyák napja, gyermeknap • az ünnepeken ismerje fel az adott esemény szimbólumait, jelképeit (pl. karácsonyfa, szaloncukor, angyalka, csillag,; lufi, csákó, torta, ajándék, húsvéti tojás, húsvéti kölni, barka Télapó, mikulás-csomag, csizma, szán) • az ünnepeken ismerkedjen meg az adott esemény szokásait (díszítés, terítés, , faállítás, tojásfestés, locsolkodás, barkadíszítés, tortavágás, ajándékozás) • személyre szabott segítséggel kitűzött viselkedési szempontokat tartásának gyakorlása, az ünnepnek megfelelő öltözködés gyakorlása • személyre szabott segítséggel értsen meg az ünnepekhez tartozó kommunikációs kifejezéseket (pl. Boldog karácsonyt/születésnapot) • személyre szabott segítséggel kövessen ünnepekhez tartozó szociális rutinokat (pl. koccintás, gratuláció, köszöntés, puszi fogadása ajándékozás, ajándék elfogadása) • az ünnepek hagyományainak, tevékenységeinek, szokások felismerésének, gyakorlása • közös dekoráció készítése segítséggel		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ünnepnap, szimbólumok, szokások, hagyományok, keresztény ünnep, nemzeti ünnep, születésnap, névnap, köszöntés*	
A fejlesztés várt eredményei	Felismeri az ünnep napirendi jelét. Segítséggel részt vesz az ünnepi készülődésben. Az ünnepeken személyre szabott segítséggel megért hozzá	

	kapcsolódó szimbólumokat, tevékenységeket, szokásokat.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Kommunikáció- nyelv- és beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret: 19**
Előzetes tudás	Figyelme röviden fenntartható egyéni kommunikációs helyzetekben. A figyelem irányát követi felmutatásra/rámutatásra kommunikációs helyzetekben. A rámutatás gesztusát követi háromszögben, érintő mutatással. Képes segítséggel a kommunikációs partner figyelmének adekvát felhívására viselkedéssel, mozgással, érintéssel. Megért néhány természetes gesztust, követi az instrukciót. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel kéréskor, segítség kérésekor használja a felszólító módot, egyszerű mondatot alkot személyre szabott segítséggel. Személyre szabott segítséggel képes egyszerű élménymegosztásra. Aktív szókincse minimum 25 szó (bármely szimbólummal)	
Tantárgyi fejlesztési célok	Figyelem fenntartása a kiscsoportos kommunikációs helyzetekben. Szimbolikus kommunikatív jelzések megerősítése. Az üzenetek gazdagítása főnevek, igék, melléknevek mind rugalmasabb, komplexebb használatával. Részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • alapvető kooperációs képesség kialakítása: testi /szemkontaktus létesítése, megtartása egyéni és kiscsoportos kommunikációs helyzetekben • figyelem fenntartása, koncentrálása egyéni és kiscsoportos kommunikációs helyzetekben • a kommunikáció tárgyára irányított közös figyelem fenntartása egyéni és kiscsoportos helyzetben • expresszív és receptív szimbolikus kommunikáció megerősítése • a figyelem irányának követése felmutatásra/ rámutatásra/ tekintetirányra/ megnevezésre (szóban, vagy AAK-s eszközzel) kétszemélyes kommunikációs helyzetekben • részvétel meghallgatást igénylő tevékenységben (mese, vers, zene) • a kommunikációs partner figyelmének felhívása szóban, vokalizációval, vagy bármely AAK-s eszközzel • különböző kommunikációs funkciók használata tanult helyzetekben (kérés, segítségkérés, elutasítás, válaszadás, élménymegosztás, információkérés) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és fotókon kommunikációs helyzetekben személyre szabott segítséggel, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • információkérés: egyszerű kérdésfeltevés élethelyzetekben (egész mondat panelként használva) szóban, vagy AAK-s eszközzel • szociális rutin: tanult helyzetben segítséggel jelezze, hogy kérem/köszönöm szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • rámutatás gesztusának követése háromszögben, távolra mutatással is • természetes instrumentális gesztusok jelentésének megértése, és használatuk	olvasás, írás mozgás-nevelés ének, zene játékra nevelés számolás, mérés

modellálás után kommunikációs céllal • egylépéses alapvető instrukciók megértése személyre szabott segítséggel • a jövő idő: élethelyzetekhez kapcsolódó, időhatározóval bővített mondat megértése személyre szabott segítséggel (pl. napirend, hetirend, naptár, személyes napló) • a múlt idő: élethelyzetekhez kapcsolódó, időhatározóval bővített mondat megértése személyre szabott segítséggel (pl. napirend, hetirend, naptár, személyes napló) • névutóval kifejezett téri relációk megértése és kifejezése a birtokos személyjellel ellátott egyes számú főnév megértése • melléknevek fokozásának megértése • a felszólító mód használata segítségkérésnél • kéréskor a tárgyas szerkezet, a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása • kéréskor felsorolás használata • a tanult határozatlan számnevek és tőszámnevek használata tanulási és kommunikációs helyzetekben • "ki ez?", "mi ez?", "mit csinál?" „hol?”, „Milyen?”, „Mikor?” „Mennyi?” kérdésekre ismert helyzetekben legalább egyszavas válasz analóg elemi mondatalkotás tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával • a tananyagok lexikájának ismerete • az ismert lexika főfogalom alá rendezése • vokalizáció/utánmondás megerősítése • beszélő gyermekeknél beszédgyakorlatok **Ismeretek** • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • kommunikációs funkciók: kérés, elutasítás, válaszadás, szociális rutin, figyelemfelhívás, élménymegosztás, információkérés • kommunikációs formák: mozgás, tárgy, gesztus, piktogram, beszéd • természetes gesztusjelek értése és használata • instrukciók megértése, követése • szimbolikus kommunikáció • szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók • ragozás • igeidők • analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció) • kérdés-válasz interakciók • egyszerű képolvasás, sorrendezés, kategorizáció • a kommunikációs célú echolália megerősítése, alakítása • hangejtés – ajakhangok +magánhangzók, beszédfejlesztés **Tevékenység** • a gyermek bevonása kellemes, kommunikációt igénylő szituációkba, mellyel magyarázható, gyakorolható a kommunikáció alapvető funkciója, ereje, akaratlagosság megerősítése • megnevezett tárgyat, cselekvést, történést ábrázoló piktogramot kiválasztani:, rámutatni, ránézni, felmutatni • bármely szimbolikus kommunikációs forma (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) használata, megerősítése személyre szabott segítséggel • a kommunikációs partner figyelmének felhívásának szociálisan adekvát	

formáinak bátorítása, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • élménymegosztás bátorítása személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, személyes napló, fotók); saját élményű eseményképről rövid mondat alkotása (alany, állítmány) • szociális rutin: elkérés/megköszönés gyakorlása • alapvető információkérést kifejező egész-kérdések megfogalmazásának gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel élethelyzetekben • természetes gesztusok gyakorlása (pl. igen, nem, kérem, gyere, állj fel, ülj le, figyelj, nézd, add) • természetes instrumentális gesztusok használatának bátorítása (pl. igen, nem, gyere, kérem, nézd) • elemi szükségletek és egyszerű kívánságok kifejezése, elutasítás, szociális rutinok, gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • kéréskor a tárgyas szerkezet, felsorolás, a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása személyre szabott segítséggel (állítmány+ tárgy) • a „ki ez?", „mi ez?", „mit csinál?" „hol?", „mikor?" kérdésekre válaszadás segítséggel kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • „milyen?" kérdésre a tárgyak látható tulajdonságaira vonatkozó melléknevek használatának gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • „mennyi?" kérdésre válaszadás gyakorlása a tanult határozott (tő)számnevekkel, vagy határozatlan számnevekkel tanulási és kommunikációs helyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • névutóval kifejezett téri relációk megértése és kifejezésének gyakorlása; válaszadás a „hol?" kérdésekre tanulási és kommunikációs helyzetekben, viselkedéssel, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • tárgyak, személyek, tevékenységek, cselekvések, minőség/tulajdonság, mennyiség fogalmainak gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban (spontán vagy utánmondással) vagy bármely AAK-s eszközzel • igeragozás, igeidők gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel • gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor • ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok fújás hangadással; önellenőrzés tükör előtt • növekvő szótagszámmal ciklizálás, vokalizáció/utánmondás megerősítése • a kommunikációs célú echolália megerősítése üzenetként való elfogadással, reakcióval, alakítása új szavak, mondatpanelek építésével kommunikációs helyzetekben • beszélő gyermekeknél: beszédgyakorlatok	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*a kommunikáció alapvető funkciója, szimbolikus kommunikáció; instrumentális gesztusok; alapszókincs (receptív, expresszív); vokalizáció; AAK; főnév, ige, melléknév; határozószók, kérdőszók; ragozás, igeidők, analóg mondatalkotás; figyelemfelhívás, élménymegosztás,*

	információkérés
A fejlesztés várt eredményei	Figyelme fenntartható kommunikációs helyzetekben röviden kiscsoportban is. Tanult helyzetben használ legalább egyféle szimbolikus kommunikációs formát (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) személyre szabott segítséggel A figyelem irányát követi felmutatásra/ rámutatásra/ tekintetirányra/ megnevezésre (szóban, vagy AAK-s eszközzel) kommunikációs helyzetekben. A rámutatás gesztusát követi háromszögben, távolra mutatással. Képes a kommunikációs partner figyelmének adekvát felhívására vokalizációval, szóban, vagy AAK-s eszközzel, segítséggel. Megért, követ és használ néhány természetes instrumentális gesztust kommunikációs céllal. A „hol?” kérdésre tanulási és kommunikációs helyzetekben kereső viselkedéssel válaszol. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • tanult helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, mennyiséget, tulajdonságot • tanult helyzetben jelzi, hogy „kérem”/ „köszönöm” • kéréskor, segítség kérésekor használja a tárgyas szerkezetet, a többes számot, a felszólító módot, felsorolást, egyszerű mondatot alkot személyre szabott segítséggel • a „milyen?” kérdésre használja a tanult, a tárgyak látható tulajdonságaira vonatkozó mellékneveket • válaszadásban tudja használni a tanult tőszámneveket • személyre szabott segítséggel képes egyszerű élménymegosztásra • információ kérésekor segítséggel használja a tanult kérdő mondatokat Aktív szókincse minimum 50 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal)

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Ismert helyzetben és személyekkel képes a tanult szabályok mentén részt venni csoporthelyzetben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • utánzás fejlesztése • sorra kerülés szabályának megértése új kontextusokban • megnevezni családtagjait az általa használt kommunikációs forma alkalmazásával • a ki ő? „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, megválaszolni a tanuló által használt kommunikációs forma alkalmazásával • szerepcserés játék egy partnerrel, előre bejósolható rutin szerint • osztozás játékon, eszközön • csoporthelyzetben feladatot megérteni és együttműködni a végrehajtásban		játékra nevelés

• részt venni többféle együttes tevékenységben **Ismeretek** • mozdulatsor utánzása ismert és új kontextusban • új cselekvések utánzása • verbális utánzás • alapvető szocio-kommunikációs viselkedések (kérés, elutasítás, megszakítás, folytatás kérése, köszönés) • szerepcserés játék • osztozás játékokon, eszközökön • mozdulatok, gesztusok értelmezése, utánzása • érzelmek azonosítása szokásos kontextusokban (sír, mert beütötte a lábát és fáj) • otthoni és az iskolai helyes viselkedési szokások • közvetlen szociális környezetében lévő személyek felismerése **Tevékenység** • mozgásos/verbális utánzás gyakorlása • cselekvések utánzása ismert és új kontextusban • adott érzelem felismerése, megkülönböztetése jelentős különbség esetén (szomorú-vidám stb.) • megfelelő – nem megfelelő viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően • kedvelt tevékenység folytatásának kezdeményezése játék és tanulási helyzetben • segítségkérés gyakorlása • visszautasítás gyakorlása • köszönés gyakorlása • sorra kerülés kivárása csoporthelyzetben • élő szituációban apa, anya megszólítása, névvel azonosítása • fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása • ki ő? mit csinál? hol van? kérdésre válaszadás gyakorlása • a távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében • csoporthelyzetben a szabályok betartása, részvétel a tevékenységekben	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*segítségkérés, visszautasítás, köszönés, folytatás kérése, osztozás, szerepcsere, személyek, cselekvések megnevezése, személyekkel való kapcsolat jellege, kapcsolódó viselkedési szabályok*
A fejlesztés várt eredményei	Ismert helyzetben és személyekkel képes a tanult szabályok mentén részt venni csoporthelyzetben. Különböző mozgásokat és cselekvéseket utánoz.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendők**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Terítés a csoportnak reggelihez, tízóraihoz és uzsonnához. Az önkiszolgálási feladatok bizonyos részeinek önálló végzése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Testrészek neveinek megértése. Személyes környezetben egyszerű háztartási munkák végzése. Nagyobb fokú önállóság elérése a mindennapi	

	tevékenységekben. Nyugalomba helyezkedés.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • testrészek neveinek megértése, a test nyugalomba helyezése • a ruhák elejének és hátuljának megkülönböztetése; zipzár, csat, tépőzár, gombolások használata, cipőfűző befűzése, bekötése • kéz-, arc-, és fogmosás hatékonyságának növelése; körömkefe használat, fésülködés, orrfújás, zsebkendőhasználat, nemének megfelelő WC használat • kés, villa rendeltetésszerű használata, szalvétahasználat • saját ital (limonádé, szörp) elkészítése • személyes környezetben egyszerű háztartási munkák végzése **Ismeretek** • testrészek neve • öltözködés • étkezés • italkészítés • kéz-, arc-, és fogmosás, körömkefe használat, fésülködés, orrfújás **Tevékenység** • testrészek neveinek megértésének gyakorlása • öltözködés, vetkőzés, a ruhák elejének és hátuljának megkülönböztetésének gyakorlása; cipzár illesztése, felhúzása; csat kicsatolása, bekapcsolása; cipő befűzése, bekötése; az öltözködés, vetkőzés sorrendjének tanulása személyre szabott segítséggel (pl. tárgyas folyamatsor, folyamatábra) • kéz-, arc- és fogmosás hatékonyságának ellenőrzése jól látható szennyeződéseknél; a folyamatok részeinek önálló végzése személyre szabott segítséggel (pl. tárgyas folyamatsor, folyamatábra) • önálló zsebkendőhasználat • nemének megfelelő WC használat gyakorlása • puha hús felvágása, kenyér kenésének gyakorlása késsel, szalvéta rutinszerű használata. • saját ital elkészítése (limonádé, szörp), személyre szabott segítséggel • személyes környezetben egyszerű háztartási munkák gyakorlása • Ismerős, strukturált környezetben nyugodt viselkedésre bátorítása, megerősítése	életvitel és gyakorlat játékra nevelés mozgás-nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*testrészek, öltözködés, vetkőzés, evőeszközök, ételek, italok nevei; tányér, kanál, villa, pohár, szalvéta; házimunkához szükséges eszközök neve, nyugalom, önállóság, sorrend*
A fejlesztés várt eredményei	Főbb testrészeket megmutatja saját testén. Elkészíti el saját italát. Ruháit begombolja, a cipzárt felhúzza. Jól látható szennyeződéseknél ellenőrzi a kézmosás és arcmosás hatékonyságát, tisztára mossa kezét és arcát. Használja zsebkendőt. Ismerős, strukturált környezetben képes nyugodt viselkedésre.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret: 20**

Előzetes tudás	Képes felismerni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat és azokat a megfelelő térhez rendelni. Napirendjén jelzett ismert terekben önállóan tájékozódik.
Tantárgyi fejlesztési célok	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban. Új helyszínek bevezetése iskolán kívül, önálló tájékozódás napirenddel.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • hol? hova? kérdéseket megérteni • rendet tenni maga körül munkája befejezése után • biztonsággal tájékozódni az iskolán belül • ismerni a tevékenységek helyét, elfogadni új helyszíneket **Ismeretek** • tárgy megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés • helyhatározószók gyakorlása folyamatosan • iskola – otthon • udvar, játszótér, sportpálya • alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai terén • a „hol van?” és a „hova való?” megértése • a lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése • háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra • mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? • utca – közlekedés. az utcák jellemzői • az iskola környéke • gyalogos- és járműforgalom • jelzőlámpák, jelzőtáblák, sorompó, fénysorompó • közlekedési eszközök ismeretének bővítése • közlekedési szabályok, viselkedési normák • közlekedési és utazási szabályok betartása **Tevékenység** • ismert használati tárgy helyének megkeresése • helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. mozgás megadott irányba • sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, helyes, balesetmentes használatuk • kérésre a kívánt eszközök kiválasztása • a helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása, és a megfelelő elhelyezése • a konyhai eszközök szortírozása és megfelelő helyre elpakolása • utcai séta alkalmával spontán megfigyelés • az utca megfigyeltetése-mi van az utcán? hol van? • jelzőlámpák utasításának betartása. zebra használata • közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése - összehasonlítása • az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése	mozgás-nevelés számolás, mérés olvasás, írás játékra nevelés

Kulcsfogalmak/	*függőleges, vízszintes, előre-hátra, itt-ott, világos, sötét, villanykapcsoló*

fogalmak	*helyiségek, eszközök, pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség*
A fejlesztés várt eredményei	Képes tájékozódni az intézmény területén. Képes a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket helyükre tenni.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Egyéni napirendjének követése, a napirendi változások elfogadása, a várakozás és önálló tevékenységváltás megalapozása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az idő fogalma és a kapcsolódó tevékenységek, események összekötése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését • ismerni az évszakok jellemző jegyeit, felsorolni, megnevezni. összehasonlításokat végezni. • felismerni képekről az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni • felsorolni a hét napjait, a hétvégi napokat kérdésre tudja kiválasztani • érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptáron is • használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. mesélni napi élményeiről • tudja elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket **Ismeretek** • időfogalmak bővítése • napok, napszakok; a hét napjai; hétvégi napok • a hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése • napszakok összekapcsolása cselekvésekkel, napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata) • tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása • reggel- dél – délután – este a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel • évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel • a négy évszak neve, jellemzése, képről történő azonosítása • évszakok változásainak megfigyelése **Tevékenység** • napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a tegnap …volt, holnap…lesz kifejezések használata segítséggel • napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése, (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este) napszakokhoz kapcsolódó étkezések • a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események egymáshoz rendelése		játékra nevelés számolás, mérés

• séták, és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek gyűjtése, megfigyelések • télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézi azokat, kiegészítve egyéb történésekkel • képek gyűjtése, szortírozása • téli-nyári ruhákat válogat, közös halmazba teszi a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket • a hét napjait felsorolja, saját életének eseményeit hozzárendeli • a hétvégi napok kiemelése, jelölése • heti program összeállítása • képről a saját heti elfoglaltságát mutatja, elmondja • évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről felismeri, megnevezi; téli - nyári sportokat megnevez	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*napok neve, napszakok megnevezése, napszakokhoz kötött étkezések megnevezése; évszakok, időjárás,- tél, -tavasz, -nyár, -ősz,- hideg, -meleg,- sportok,- napsütés, -szél, - szeles, - viharos,- hófehér,- jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, tegnap, ma, holnap, elmúlt, lesz, munkanap, hétvége, pihenőnap, program, nap, felkelő nap, lenyugvó nap*
A fejlesztés várt eredményei	Képes felsorolni, megnevezni az évszakokat, azok jellemző jegyeit. Képes a napszakokat és az étkezéseket megnevezni, az idő múlását napirendjével követni, ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát. Ismeri a napok sorrendjét. Elfogadja az előre jelzett változásokat a napi vagy heti rendben.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Képes egyszerre egy adott szempont szerint egyszerű válogatásokat, csoportosításokat végezni. Az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeit elkülöníti. Fényképen megmutatja magát és szűkebb családjának tagjait (apa, anya, testvérek) személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Irányított megfigyeléseket a közvetlen környezetében élő növényekről, állatokról.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A környezetében található állatok mozgásának megfigyelése • A környezetében található állatok kültakarójának, a kültakaró színének, testrészeinek megfigyelése, összehasonlítása • A környezetében található állatok hangjának megfigyelése • A közvetlen környezetében élő növényeknek: fák, bokrok, virágos növények főfogalom alá sorolása, az ismertebb fajok felismerése • irányított megfigyelések végezése a környezetében élő növényekről és állatokról		ábrázolás, alakítás ének, zene játékra nevelés

• adott szempont szerint összehasonlítások, csoportosítások • egy növényt vagy egy állatot adott szempont alapján megfigyelni, egy másik növénnyel, ill. állattal összehasonlítani. • viselkedési szabályok a növényekkel és az állatokkal kapcsolatban. • a növények változásának megfigyelése az egyes évszakokban, és a változással kapcsolatos kifejezések megismerése • fényképen ismerős személyek felismerése, megmutatása, megnevezése **Ismeretek** • növény, fák, bokrok, virágos növények • állat, mozgás, hang, kültakaró • ember, család, ismerős, tanár, csoporttárs • megfigyelés, csoportosítás • viselkedés **Tevékenység** • ismerkedés a környezetében található állatok mozgásával (járás, mászás, ugrás, repülés), kültakarójával (toll, szőr), hangjával tanulmányi sétán, kisfilmen, fotókon; irányított megfigyelés személyre szabott segítséggel • ismerkedés a környezetében található növények főbb fajaival tanulmányi sétán, kisfilmen, fotókon; irányított megfigyelés személyre szabott segítséggel • csoportosítás főfogalmak szerint „növények, állatok, emberek” témakörben személyre szabott segítséggel • ismerkedés a növények, az általa fogyasztott gyümölcsök, zöldségek megtapasztalható tulajdonságaival (pl. szín, illat, forma, íz), a kategóriákhoz tartozó fogalmak differenciálásának gyakorlása • viselkedési szabályok betartásának gyakorlása a növényekkel és az állatokkal kapcsolatban • a növények változásának megfigyelése az egyes évszakokban, és a változással kapcsolatos kifejezések megismerése: lehull, virágzik, zöldell, megérik; személyre szabott segítséggel • családi fotók/személyes napló/én-könyv nézegetésekor fényképen szűkebb családtagjainak, és más rokonoknak, közeli ismerősök felismerésének és megnevezésének gyakorlása (pl. nagyszülők, tanárok, csoporttársak)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*növények, állatok, emberek; mozgás, járás, mászás, ugrás, repülés; kültakaró, toll, szőr; hang; szín, illat, forma, íz; változás, lehull, virágzik, zöldell, megérik, nagyszülők, tanárok, csoporttársak*
A fejlesztés várt eredményei	Kérésre megmutatja fényképen a fejlesztési tervében megjelölt személyek közül a tanár által megnevezetteket. Képes segítséggel egyszerű irányított megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről, állatokról. Megnevez a növények, az általa fogyasztott gyümölcsök, zöldségek megtapasztalható tulajdonságaiból néhányat (pl. szín, illat, forma, íz) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. Betartja a számára kijelölt viselkedési szabályokat a növényekkel és az állatokkal kapcsolatban.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Biztonságosan eligazodik iskolai tevékenységekben. Ismeri a legfontosabb személyes adatait.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Biztonságos eligazodás iskolai tevékenységekben, a szociális és önállósági készségek kiterjesztése új, iskolán kívüli színhelyekre.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • önállóság különböző tevékenységekben, önállóan végzett tevékenységek körének fokozatos bővítése • rendrakás új kontextusokban • tevékenységek végig vitele az elejétől a végéig • Tevékenység megszakítás elfogadása, hogy áttérjen a következő tevékenységre • választás kiterjesztése új kontextusokra • önálló tevékenység váltás • énkép, önismeret fejlesztése • alapvető érzelmek megértése/kifejezése: boldog/nyugodt/szomorú, fél/szorong/fáj valami **Ismeretek** <u>tevékenységszervezés</u> • önállóság megszokott tevékenységekben • saját tárgyak, eszközök felismerése • tevékenységváltás egyéni napirend, munkarend segítségével <u>énkép-önismeret</u> • személyes adatok (életkor, név) • külső tulajdonságai <u>alapvető érzelmek</u> öröm-nyugalom-bánat –félelem-fájdalom elkülönítése, megnevezése **Tevékenység** <u>tevékenységszervezés</u> • önálló, vizuálisan szervezett, strukturált tevékenységek bővítése • önálló és csoportos vizuálisan szervezett strukturált tanulási feladatok bővítése, kiterjesztése • önállóan végzett tevékenységek körének bővítése egyszerű önápolási feladatokkal • önálló, kontrollált viselkedés, tevékenykedés iskolán kívüli színtereken <u>énkép-önismeret</u> • különböző kontextusokban a saját nevére való figyelem gyakorlása • külső tulajdonságainak felismerése megnevezés után • belső tulajdonságainak megnevezése <u>alapvető érzelmek</u> • alapvető érzelmek megnevezése, elkülönítése élethelyzetekben és élethű fotókon • alapvető érzelmek, belső állapotok kifejezése (öröm, düh, félelem, fájdalom)	játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*énkép, önismeret, önállóság, tevékenységváltás, érzelmek kifejezése, külső tulajdonságok és belső tulajdonságok, egyéni munkarend, munkaszervezés*
A fejlesztés várt eredményei	Ismert, strukturált feladataiban önálló. Ismeri legfontosabb külső és belső tulajdonságait. Kifejez alapvető érzelmeket a tanult módon

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Felismeri az ünnep napirendi jelét. Segítséggel részt vesz az ünnepi készülődésben. Az ünnepeken személyre szabott segítséggel megért hozzá kapcsolódó szimbólumokat, tevékenységeket, szokásokat	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tudja, hogy mikor lesz az ünnepnap, ünnepély. Részt vesz az ünnepi készülődésben. Ismerje meg az ünnepekhez kapcsolódó szimbólumokat, értse és kövesse az ünnepi tevékenységeket, szokásokat. Az ünnepekről készült fotókat nézze meg.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • vegyen részt az ünnepekre való készülődésben • ismerje fel képekről önmagát az ünnepen • vegyen részt a csoport ünnepein • vegyen részt az iskolai keresztény ünnepeken • vegyen részt a hagyományos ünnepeken • vegyen részt az iskolai nemzeti ünnepeken • ismerkedjen az ünnepekhez tartozó kifejezéseket, szociális rutinokat • ismerkedjen meg az ünnepek szimbólumaival • ismerkedjen meg az ünnepek szokásaival • ismerje fel és nevezze meg képekről önmagát az ünnepen • kövesse az ünnepekhez tartozó kifejezések, szociális rutinokat • ismerje fel az ünnepek szimbólumait • ismerje fel az ünnepek szokásait • ismerje fel, idézze fel az ünnepek hagyományait **Ismeretek** • keresztény ünnepek • hagyományos ünnepek • családi ünnepek • személyes ünnepek • nemzeti ünnepek • viselkedés az ünnepeken • ünnepi szokások • ünnepi szimbólumok • ünnepekhez tartozó hagyományok **Tevékenység** • az ünnepek jelzésére kialakított napirendi jel általánosítása rutinszerű, értő használata, az ünnep dátumának és a készülődési időszakának előre jelzése személyre szabott segítséggel (pl. hetirend, naptár) • napirendje személyre szabott segítséggel (pl. naptár) az ünnepek időpontjának, az ünnepi készülődés időszakának előre jelzésének gyakorlása • előre jelzés mellett az ünneppel járó változások (fizikai környezetben, napirendben, tevékenységekben) elfogadásának gyakorlása • önálló és csoportos feladatban vegyen részt az ünnepekre való készülődésben (pl. dekoráció közös készítése, rövid mozgásos, vagy zenés műsorban való részvétel)		mozgásnevelés játékra nevelés társadalmi ismeretek ábrázolás ének, zene

• vegyen részt a nemzeti ünnepeken (március 15., október 23.), ismerje meg azok legfőbb szimbólumait (magyar zászló, kokárda) • személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, napló, fotóalbum, számítógépes vetített fotók) nézegessen ünnepségeken készített képeket képeken ismerje fel magát • figyelje meg a születésnap/névnap menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket; kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra): születésnapi díszítés (lufi, csákó), köszöntés, koccintás • figyelje meg az keresztény ünnepeken: karácsony, húsvét menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket; kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra): faállítás, karácsonyi ebéd, szaloncukor, ajándékozás, karácsonyi asztal (terítés, ünnepi terítő, szalvéta, adventi koszorú), ajándékbontás; húsvéti tojás, barkadíszítés • kövesse személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra) a mikulást, farsangot; figyelje meg az ünnep menetét, a szokásos viselkedéseket, tevékenységeket: télapó, mikulás-csomag elfogadása, farsangi jelmez, fánk, tánc • vegyen részt az iskola szervezésében is családi jellegű ünnepeken: anyák napja, segítséggel készüljön ajándékkal, gyermeknap • az ünnepeken ismerje fel az adott esemény legfőbb szimbólumait, jelképeit (pl. karácsonyfa, szaloncukor, angyalka, csillag, csillagszóró; lufi, csákó, torta, tortagyertya, tűzijáték, ajándék, húsvéti tojás, húsvéti kölni, barka Télapó, mikulás-csomag, csizma, szán) • az ünnepeken ismerkedjen meg az adott esemény legjellemzőbb szokásait (díszítés, terítés, mézeskalács-sütés, adventi koszorún gyertyagyújtás, faállítás, tojásfestés, locsolkodás, barkadíszítés, tortakészítés, gyertyafújás, tortavágás, ajándékozás) • személyre szabott segítséggel kitűzött viselkedési szempontokat tartásának gyakorlása, az ünnepnek megfelelő öltözködés gyakorlása • személyre szabott segítséggel értsen meg, használjon ünnepekhez tartozó kommunikációs kifejezéseket szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • személyre szabott segítséggel kövessen ünnepekhez tartozó szociális rutinokat (pl. koccintás, gratuláció, köszöntés, puszi adása és fogadása ajándékozás, ünnepelt kiemelt szerepe, ajándék elfogadása és átadása, locsolás/locsolás elfogadása) • az ünnepek hagyományainak, tevékenységeinek, szokások felismerésének, felidézésének gyakorlása • közös dekoráció készítése, kihelyezése a teremben	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ünnepnap, szimbólumok, szokások, keresztény ünnep, nemzeti ünnep, születésnap, névnap, ünnepelt, köszöntés*
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel tudja, hogy mikor lesz az ünnepnap, ünnepély. Részt vesz az ünnepi készülődésben. Az ünnepeken személyre szabott segítséggel ismeri a hozzá kapcsolódó szimbólumokat, megérti és követi a tevékenységeket, szokásokat. Az ünnepekről készült fotókat megnézi.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Kommunikáció- nyelv- és beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	Figyelme fenntartható kommunikációs helyzetekben, röviden kiscsoportban is. A rámutatás gesztusát követi háromszögben, távolra mutatással. Képes a kommunikációs partner figyelmének adekvát felhívására vokalizációval, szóban, vagy AAK-s eszközzel, segítséggel. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel tanult helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, mennyiséget, tulajdonságot; kérésekor használja a tárgyas szerkezetet, a többes számot, a felszólító módot, felsorolást; egyszerű mondatot alkot személyre szabott segítséggel. Aktív szókincse minimum 50 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal)	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktív részvétel a kommunikációban, a kommunikációs tananyagban elsajátítottak funkcionális, egyre rugalmasabb és önállóbb használata. Egyre absztraktabb szimbolikus kommunikációs formák használata. Részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • részvétel egyre több kontextusban a kommunikációban • figyelem fenntartása, koncentrálása egyéni és kiscsoportos kommunikációs helyzetekben • a kommunikáció tárgyára irányított közös figyelem fenntartása, követése felmutatásra/ rámutatásra/ (szóban, vagy AAK-s eszközzel) egyéni és kiscsoportos helyzetben • a kommunikációs partner figyelmének adekvát felhívása • adekvát kommunikációs partner keresése, a partner váltása kérésre (felnőtt partnerek) • kérdés válasz interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása • kommunikáció jelen lévő nem tárgyakról (kérés, elutasítás, komment) • különböző tanult kommunikációs funkciók használata új helyzetekben (kérés, segítségkérés, elutasítás, válaszadás, élménymegosztás, információkérés) • élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és fotókon kommunikációs helyzetekben • információkérés: egyszerű kérdésfeltevésnél a kérdések bővítése (egész mondat panelként használva) • szociális rutin: üdvözlés szóban • érzelmek kifejezése: saját két alapérzelmét adott élethelyzetben összeköti bármely szimbólummal • a fájdalom jelzése, a fájdalom helyének meghatározása • egyszerű frontális instrukciók megértése és követése • kétlépéses instrukciók meghallgatása, értelmezése • saját élményeire vonatkozó kommentek meghallgatása/ követése • a „kivel?”, „mivel?”kérdés, illetve az eszközhatározó, ragjával ellátott főnevek megértése • közeljövőre vonatkozó időhatározóval bővített instrukciók megértése • mutató névmás megértése	ábrázolás, alakítás ének, zene mozgásneve-lés olvasás, írás környezetis-meret minden egyéb tárgyhoz tartozó lexika

• természetes instrumentális gesztusok jelentésének megértése • névutóval kifejezett téri relációk megértése • rámutatás használata választáskor (tárgy) • természetes instrumentális gesztusok használata kommunikációs céllal • válaszadás eldöntendő kérdésre (igen, nem) • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő idő használata • analóg tőmondatok: mondatalkotás tanulási és kommunikációs helyzetekben • melléknevek fokozása: középfok használata tanult helyzetekben • kérdések differenciálása, válaszadás • az ismert lexika főfogalom alá rendezése • kommunikációs helyzetben vokalizál, kivárásra/modellálásra hang/szótag utánzása • a tananyagok lexikájának ismerete • beszédfejlesztés **Ismeretek** • kommunikációs kontextusok bővítése • kommunikációs partnerek körének bővítése, partnerváltás • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • kommunikációs funkciók: kérés, elutasítás, válaszadás, szociális rutin, figyelemfelhívás, élménymegosztás, információkérés, érzelmek, érzések kifejezése • kommunikációs formák: gesztus, piktogram, beszéd • kommentek meghallgatása/követése • hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása • leírási, jellemzés (melléknevek) • felsorolás, összetett mondatok képzése „ és” kötőszóval • szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók • igeidők • analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció) • természetes instrumentális gesztusjelek értése és használata • vokalizáció, szótagok/szavak ismétlése • a kommunikációs célú echolália megerősítése, alakítása **Tevékenység** • a kommunikációs partner figyelmének felhívásának gyakorlása, partnerváltás; strukturált helyzetben kortárssal való kommunikáció bátorítása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • egyre absztraktabb szimbólumok használatának tanítása kommunikációs helyzetekben (egyéni képességszinttől függően: fotó kicsinyítése, színes rajz, beszéd) • választás gyakorlása tárgyak között rámutatással • frontális utasítások gyakorlása kiscsoportos helyzetben (pl., gyertek, álljatok fel, csendben, válasszatok, mutassátok, mindenki nézzen ide!) • tanult instrukciók összekötésével kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása • kéréskor a tárgyas szerkezet, felsorolás, a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása személyre szabott segítséggel (állítmány+ tárgy) • érzelmek kifejezése: saját két alapérzelmét (vidám, dühös) felmerülő helyzetekben tudatosítani a viselkedéses jellemzők kiemelésével, összekötni, megnevezni bármely szimbólummal segítséggel • természetes élethelyzetekben a fájdalom jelzésének, a fájdalom helyének	

pontos meghatározásának gyakorlása szóban vagy bármelykommunikációs eszközzel • alapvető információkérést kifejező egész-kérdések megfogalmazásának • élménymegosztás gyakorlása, időiség kifejezésével személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, személyes napló, fotók, napirend, hetirend, naptár); saját élményű eseményképről rövid mondat alkotása (alany, állítmány) • szociális rutin: üdvözlés gyakorlása élethelyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, segítséggel • természetes gesztusok megértésének gyakorlása (pl. igen, nem, kérem, gyere, állj fel, ülj le, figyelj, nézd, add, várj, csendben, ügyes, eszik, iszik, mond, csukd be, nyisd ki, válassz, mutasd) • természetes instrumentális gesztusok használatának gyakorlása (pl. igen, nem, gyere, kérem, nézd) • a „ki ez?”, „mi ez?”, „mit csinál?” „hol?”, „mikor?” „milyen?” „mennyi?” „kivel?”, „mivel?” kérdésekre válaszadás segítséggel kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • igeragozás, igeidők gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő idő használata szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, személyre szabott segítséggel (pl. napirend, hetirend, naptár, személyes napló) felhasználva a napszakokról, hét napjairól való tudását • kérdésre segítséggel megmondja a nevét (szóban vagy bármely AAK-s eszközzel) • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • vokalizáció bátorítása vers/ének segítségével és kommunikációs helyzetekben modellálással • ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok • artikulációs mozgásokat pontos utánzásának gyakorlása, önellenőrzés tükörben • beszélő gyermekeknél: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok • a kommunikációs célú echolália megerősítése üzenetként való elfogadással, reakcióval, alakítása új szavak, mondatpanelek építésével kommunikációs helyzetekben	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*kommunikációs partner; általánosítás; kommunikációs kontextus; absztrakt szimbolikus kommunikáció; alapszókincs (receptív, expresszív); vokalizáció; AAK; figyelemfelhívás, élménymegosztás; instrumentális gesztusok; választás, érzelmek kifejezése határozószók, kérdőszók, ragozás, igeidők*	
A fejlesztés várt eredményei	Röviden képes fenntartani figyelmét, egyéni és kiscsoportos kommunikációs helyzetekben. Tanult helyzetben magára vonatkoztat ismert frontális instrukciókat, követi azokat. Segítséggel tud felnőtt kommunikációs partnert váltani. Kérdés-válasz interakcióban kivárja, meghallgatja, a kérdést személyre szabott segítséggel. Kommunikációs helyzetben vokalizál, kivárásra/modellálásra próbálkozik hang/szótag utánzásával. Megért, követ és használ néhány természetes instrumentális	

	gesztust kommunikációs céllal. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • személyre szabott segítséggel képes egyszerű élménymegosztásra • információ kérésekor segítséggel használja a tanult kérdő mondatokat • üdvözöl felnőtt személyeket • érzelmek kifejezése: saját két alapérzelmét összeköti választott szimbólummal Aktív szókincse minimum 60 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Ismert helyzetben és személyekkel képes a tanult szabályok mentén részt venni csoporthelyzetben. Különböző mozgásokat és cselekvéseket utánoz.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Alapvető szocio-kommunikációs viselkedések fejlesztése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • utánzás fejlesztése • megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben • szerepcserés játék egy vagy több kortárssal, előre bejósolható rutin szerint • osztozás játékon, eszközön • különböző csoportos tevékenységekben való részvétel a viselkedési szabályok betartásával **Ismeretek** • alapvető szocio-kommunikációs viselkedések (segítségkérés, elutasítás, megszakítás, folytatás kérése, köszönés, bemutatkozás) • megfelelő – nem megfelelő viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően • cselekvések utánzása/késleltetett utánzása ismert és új kontextusban **Tevékenység** • mozgásos/verbális utánzás gyakorlása • cselekvések utánzása ismert és új kontextusban • érzelmek felismerése élethelyzetekben, fotóról, videón • megfelelő – nem megfelelő viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően • kedvelt tevékenység folytatásának kezdeményezése játék és tanulási helyzetben • segítségkérés gyakorlása • visszautasítás gyakorlása • köszönés gyakorlása • bemutatkozás gyakorlása • sorra kerülés kivárása csoporthelyzetben		környezet-ismeret társadalmi ismeretek

• ki ő? mit csinál? hol van? kérdésre válaszadás gyakorlása • a távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében • csoporthelyzetben a szabályok betartása, részvétel a tevékenységekben		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*segítségkérés, visszautasítás, köszönés, szünet, folytatás, bemutatkozás, személyekkel való kapcsolat jellege, kapcsolódó viselkedési szabályok, csoportos tevékenységek*	
A fejlesztés várt eredményei	Tanult szocio-kommunikációs jelzések használata önállóan vagy segítséggel.	

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendők**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Főbb testrészeket megmutatja saját testén. Ismerős, strukturált környezetben képes nyugodt viselkedésre.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Saját testrészek és érzékszervek funkcióinak ismerete. Veszélyhelyzetek felismerése, megelőzése és elkerülése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • a testrészek, érzékszervek nevét, funkcióját ismerni, óvni • ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését • panaszokat észlelni, a kapott utasításokat betartani • kézmosás arcmosás, fogmosás • a rendszeres testedzést bevezetni • a napozószerek, bőrvédő-, és bőrápoló szerek használatának elfogadása • az orvos utasításait, tanácsait követni • a fájdalom jelzése, a fájdalom helyének meghatározása • a menstruációval, magömléssel kapcsolatos higiéniai szabályok **Ismeretek** • testrészek, érzékszervek, funkciójuk, védelmük • segédeszközök használata • a betegségek tünetei • sport és háztartási balesetek • fájdalom, gyógyszer elfogadása • személyes higiéné • testedzése • a vitaminforrások • veszélyforrások a szabadban • az iskolai és háziorvosi i vizsgálat • a felnőttek értesítésének módja baleset esetén **Tevékenység** • főbb testrészek megmutatása saját magán és más személyeken megnevezés után személyre szabott segítséggel • az érzékszervek funkcióinak tapasztalat általi megismerése • veszélyforrások megismerése, felismerése segítséggel a szabadban (pl. a nap		ábrázolás, alakítás életvitel és gyakorlat környezet-ismeret mozgásneve-lés

káros hatása, kullancs), a védekezés módjainak elfogadása, védekező szerek használata személyre szabott segítséggel • természetes élethelyzetekben, a betegség tüneteinek tudatosítása/ felismerése/megnevezése (pl. hányinger, orrfolyás, köhögés, bőrtünetek) szóban, vagy bármely szimbólummal • természetes élethelyzetekben a fájdalom jelzésének, a fájdalom helyének pontos meghatározásának gyakorlása szóban vagy bármely kommunikációs eszközzel • sport és háztartási balesetek esetén a sérülés jelzésének kialakítása, a segítség elfogadása (pl. sebtapasz, kötés, égés tüneti kezelésének szerei, fásli) • érzékszervek megnevezése, funkciójának megismerése tapasztalat alapján • szükség esetén szemüveg, hallókészülék használata • kézmosás, fogmosás, hajmosás, körömápolás közben segítség elfogadása, a tevékenységek gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra) • együttműködés az orvosi vizsgálat, szükséges orvosi beavatkozás, kezelés (pl. oltás) során személyre szabott segítséggel (pl. napirend, folyamatábra) • az orvosi kezelés utasításainak betartása személyre szabott segítséggel • rendszeres testmozgás kialakítása • a menstruációval, magömléssel kapcsolatos higiéniai szabályok elfogadása, gyakorlása személyre szabott segítséggel	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	tisztálkodási eszközök, tisztálkodó szerek, orvosi vizsgálat, gyógyszer, betegség, egészség, baleset, sérülés, fájdalom, vitamin, menstruáció, magömlés, kamaszkori biológiai változások
A fejlesztés várt eredményei	A tanult módon ápolja, óvja testét. Személyre szabott segítséggel betartja a baleset megelőzési szabályokat. Az érzékszervek elemi funkcióit ismeri. Személyre szabott segítséggel óvja érzékszerveit, a szükséges segédeszközöket tanult módon használja.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tájékozódik ismert terekben, függőleges és vízszintes, jobb és bal irányban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megbízható részvétel a közlekedésben.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • szókincsét melléknevekkel, viszonyszókkal bővíteni • tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében • megfelelően orientált mozgás különböző terekben, figyelembe véve a társas környezetet is • megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben **Ismeretek** <u>iskola</u> • tájékozódás az épületen belül és kívül • intézményben dogozók hozzárendelése jellemző terekhez		életvitel és gyakorlat társadalmi ismeretek

• alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon • környező utcák jellegzetességeinek megismerése <u>lakás</u> • lakóházak típusai • jellemző jegyek megfigyelése • a lakás helyiségei • lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítséggel • egyéb épületek a környéken <u>utca, közlekedés</u> • helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása • utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése • balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés • járművek, színterek csoportosítása • a gyalogos közlekedés szabályainak betartása • felkészülés az önálló közlekedésre **Tevékenység** • Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés és személyek, tevékenységek megfigyelése • Alaprajz készítése tanári segítséggel • Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése • A lakás helyiségei, berendezései, funkciói • Fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése • Közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépeket megfigyelése, segítséggel kipróbálása • A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?) • Képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása • Tájékozódás új színhelyeken, pl. színházban, múzeumban • Szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, repülő-, vonat és autóbusz közlekedés jellemzőivel. • A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése • A legfontosabb szabályok közlekedési szabályok alkalmazása a gyakorlatban	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*hajóállomás, jegypénztár, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér járatok, karbantartás, önállóan, körültekintően, makett, tervrajz, alaprajz, emelet, földszint, pince, előtér*
A fejlesztés várt eredményei	Képes megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben felügyelet mellett ismert útvonalakon és módon.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Ismeri az évszakokat, azok jellemző jegyeit. Képes az idő múlását napirendjével követni, ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát. Ismeri a	

	napok sorrendjét. Elfogadja az előre jelzett változásokat a napi vagy heti rendben.
Tantárgyi fejlesztési célok	Az idő múlásának érzékelése méréssel.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • felsorolni/sorba rendezni a hónapokat, évszakokat, napszakokat • kapcsolatot találni helyzetek, történések, és évszakok, hónapok, napszakok között • kiválogatni a múltra, jelenre, jövőre jellemző tárgyakat, képeket • tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között • az aktuális dátumot leolvasni, naptárból sorolni a napokat kötve a dátumokhoz • napi teendői közül felsorolni néhányat • eligazodni az idő tanult fogalmai között • elkülöníteni, megnevezni a napszakokat • segítséggel leolvasni az egész órát **Ismeretek** • jelek megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához • évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése • múlt jelen és a jövő történéseinek megfogalmazása • eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása • napok, hetek, hónapok, évszakok • keltezés, dátum (évszám, hónap, nap) • szünet-nyaralás • éjszaka, nappal • az óra, perc fogalmának megismerése • az idő múlása • az életút, életkor, életkori szakaszok **Tevékenység** • tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése • a hónapok neveinek automatizálása, eseményekhez rendelése (pl. születésnap, ünnepek) • naptár használata. a hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségének begyakorlása • mikor lesz? - már elmúlt; az idő múlásának megfigyelése • képek időrendbe állítása • a látottak megfogalmazása viszonyszavak és időfogalmak használatával • hagyományos- és digitális órákon az idő leolvasása • egész óra, fél óra, perc és óra viszonya • próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb. • emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés	számolás, mérés ábrázolás, alakítás ének, zene

• korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs; dátum írása, elolvasása; az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak*	
A fejlesztés várt eredményei	A témakör fő fogalmait érti, megfelelően használja. Képes segítséggel leolvasni az egész órát.	

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Kérésre megmutat néhány ismerős személyt. Képes segítséggel egyszerű irányított megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről, állatokról. Megnevez a növények, az általa fogyasztott gyümölcsök, zöldségek megtapasztalható tulajdonságaiból néhányat (pl. szín, illat, forma, íz) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. Betartja a számára kijelölt viselkedési szabályokat a növényekkel és az állatokkal kapcsolatban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Saját nevének, családjában a rokoni kapcsolatainak (szülők, testvérek, nagyszülők); tanárai, társai keresztnevének ismerete. Az élővilág témakörök fő kategóriáit képes értelmezni személyre szabott segítséggel.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • környezetében lévő emberek megnevezése, megszólítása • családtagok, iskolai dolgozók, osztálytársak elkülönítése • szűkebb családban a rokoni kapcsolatok megnevezése • főfogalmak (ember, állat, növény) elkülönítése • a környezetében lévő növények megismerése és gondozása • háziállatok tartásának szabályai • a növények egyedfejlődése során bekövetkező változások megfigyelése • legfontosabb zöldségféléinket adó növényeink megismerése; a zöldségfélék jelentősége táplálkozásunkban; felhasználásuk a különböző ételek elkészítésénél **Ismeretek** • saját személyes adatai • családtagok adatai • iskolai személyek adatai • közvetlen környezetének kapcsolatrendszere • állatok, növények témakörben főfogalom alá rendezés • a növények fejlődése, gondozása, a fejlődés feltételei, funkciói a mindennapokban • háziállatok, hobbiállatok, ház körül élő állatok • vadon élő állatok **Tevékenység** • saját teljes névének ismerete, felismerésének gyakorlása (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel)		környezet-ismeret mozgás-nevelés

• szűkebb családtagok keresztnevének és családi állásának (apa, anya, testvér), családi relációk gyakorlása; használata figyelemfelhíváskor (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel) • osztálytársak, tanárok keresztnevének megismerése és gyakorlása (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel), alkalmazása figyelemfelhíváskor • az iskolában dolgozó más személyek keresztnevének és foglalkozásuk megismerése • családtagok, iskolai dolgozók, osztálytársak elkülönítése személyre szabott segítséggel (pl. szociális körök) • állatkerti/falusi séta alkalmával, vagy filmen állatok neveinek (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel), tulajdonságainak gyakorlása • szobanövények ápolása személyre szabott segítséggel • környezetében élő háziállatok gondozásában való részvétel bátorítása személyre szabott segítséggel • ember/növény/állat; gyümölcs,/zöldség differenciálásának gyakorlása • tanulmányi sétán a növények részeinek megfigyelése, tapintása, évszaknak megfelelően gyűjtés (virág/levél stb.), gyümölcsszedés • a növények egyedfejlődése során bekövetkező változások megfigyelése • Legfontosabb zöldségféléinket adó növényeink: paprika, paradicsom, káposzta, sárgarépa, burgonya, vöröshagyma ehető részeinek megismerése, megnevezése szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel; a zöldségfélék jelentősége táplálkozásunkban; a zöldségfélék felhasználása a különböző ételek elkészítésénél.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	név, családi állás, szociális körök, megszólítás, hobbiállat, háziállat, vadon élő állat, szobanövény, gondozás, gyümölcs, zöldség	
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel tudja saját nevét, családjában a rokoni kapcsolatokat (szülők, testvérek, nagyszülők); tanárai, társai keresztnevét. Képes főfogalom alá rendezni az élővilág témakörökben a tanult kategóriák alapján. Képes segítséggel a megismert zöldségféléket a tanult módon felhasználni.	

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Ismert, strukturált feladataiban önálló. Ismeri legfontosabb külső és belső tulajdonságait. Kifejezi alapvető érzelmeket a tanult módon.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Énkép, önismeret, közvetlen szociális környezetről való tudás bővítése belső állapotok kifejezésének bővítése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • személyes adatok ismerete • Közvetlen szociális környezetének ismerete • belső tulajdonságok ismerete, kifejezése • önállóság kiterjesztése új kontextusokra		életvitel és gyakorlat

Ismeretek tevékenységszervezés • önállóság megszokott és új tevékenységekben • tevékenységek egyéni napirend, munkarend, munkaszervezés segítségével énkép-önismeret • személyes adatok (életkor, név) • külső és belső tulajdonságai alapvető érzelmek • öröm-nyugalom-bánat –félelem-fájdalom elkülönítése, megnevezése **Tevékenység** tevékenységszervezés • önálló, vizuálisan szervezett, strukturált tevékenységek bővítése • önálló és csoportos vizuálisan szervezett strukturált tanulási feladatok bővítése, kiterjesztése • önállóan végzett tevékenységek körének bővítése egyszerű önállósági feladatokkal • önálló, kontrollált viselkedés, tevékenykedés iskolán kívüli színtereken énkép-önismeret • különböző kontextusokban a saját nevére való figyelem gyakorlása • külső tulajdonságainak felismerése megnevezés után • belső tulajdonságainak megnevezése • személyes adatok; születési hely, idő; az anya leánykori neve; lakcím • a családtagok külső tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. • szülők foglalkozása. alapvető érzelmek • alapvető érzelmek megnevezése, elkülönítése élethelyzetekben és élethű fotókon • alapvető érzelmek, belső állapotok kifejezése (öröm, düh, félelem, fájdalom)		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.*	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok betartásában iskolán kívüli helyzetekben. Legfontosabb személyi adatait ismeri (név, cím).	

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret:15**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel tudja, hogy mikor lesz az ünnepnap, ünnepély. Részt vesz az ünnepi készülődésben. Az ünnepeken személyre szabott segítséggel ismeri a hozzá kapcsolódó szimbólumokat, megérti és követi a tevékenységeket, szokásokat. Az ünnepekről készült fotókat megnézi.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Vegyen részt a csoportos ünnepi készülődésben. Idézze fel az ünnepekhez kapcsolódó szimbólumokat, értse meg az ünnepi tevékenységeket, szokásokat. Az ünnepekről készült fotókon felismeri önmagát és a jellemző	

	szimbólumokat, tevékenységeket. Részt vesz az iskolai nemzeti megemlékezéseken.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • kövesse az ünnepek dátumát • vegyen részt az ünnepekre való készülődésben • vegyen részt a csoport és az iskola különböző ünnepein, ünnepélyein • ünnepek szimbólumainak, szokásainak felidézése • ismerje fel és nevezze meg képekről önmagát és a jellemző szimbólumokat, tevékenységeket az ünnepen • ismerkedjen meg alkalmazza az ünnepekhez tartozó kifejezések, szociális rutinokat • idézze fel az ünnepek szimbólumait • idézze fel az ünnepek szokásait • ismerje fel, idézze fel az ünnepek hagyományait • ismerkedjen meg az ünnepek történetével • vegyen részt a jeles napokon (föld napja, víz napja) **Ismeretek** • keresztény, hagyományos, családi, személyes, nemzeti ünnepek • viselkedés az ünnepeken • ünnepi szokások • ünnepi szimbólumok • ünnepekhez tartozó hagyományok • jeles napok (föld napja, víz napja) • dátumok, mozgó ünnepek, fix ünnepek • ünnepi hagyományok • ünnepekhez tartozó történetek **Tevékenység** • az ünnep dátumának és a készülődési időszakának előre jelzésének megértése személyre szabott segítséggel (pl. hetirend, naptár) mozgó ünnepek, fix ünnepek • részvétel bátorítása önálló és csoportos helyzetben az ünnepekre való készülődésben (pl. dekoráció közös készítése, rövid mozgásos, vagy zenés műsorra való felkészülés) • részvétel az iskolai nemzeti megemlékezéseken (március 15., október 23.), legfőbb szimbólumok megbeszélése (magyar zászló, kokárda) • személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, napló, fotóalbum, számítógépes vetített fotók) ismerje fel és nevezze meg az ünnepen készült képekről önmagát, és az eseményt • az ünnepek menetének, a szokásos viselkedéseknek, tevékenységeinek követésének gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra, viselkedési szempont): karácsony, húsvét, mikulás, farsang, születésnap, névnap • részvétel az iskola szervezésében is családi jellegű ünnepeken: anyák napja, segítséggel készüljön ajándékkal, gyermeknap • személyre szabott segítséggel részvétel az iskola által szervezett jeles napokon (pl. föld napja, víz napja, sportnap) • az ünnepeken az adott esemény legfőbb szimbólumainak felidézése	mozgás-nevelés játékra nevelés társadalmi ismeretek ábrázolás ének, zene

személyre szabott segítséggel • az adott esemény legjellemzőbb szokásainak felidézésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • személyre szabott segítséggel a kitűzött viselkedési szempontokat tartásának gyakorlása • személyre szabott segítséggel ünnepekhez tartozó kommunikációs kifejezéseket megértése és használata szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • személyre szabott segítséggel ünnepekhez tartozó szociális rutinokat alkalmazásának gyakorlása • az ünnepek hagyományainak, tevékenységeinek, szokások felismerésének, felidézésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • különböző ünnepekhez tartozó saját fotós eseményképek, kisfilmek összehasonlításának, megkülönböztetésének, felidézésének, gyakorlása: az ünnepek felismerése, a szimbólumok alapján differenciálás, megnevezés jellemzőik felsorolása • személyre szabott segítséggel ismerkedés az ünnepek történetével	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ünnepnap, szimbólumok, szokások, történetek, hagyományok, keresztény ünnep, nemzeti ünnep, születésnap, névnap, ünnepelt, köszöntés, jeles napok, köszöntés, szociális rutinok, szimbólumok*
A fejlesztés várt eredményei	Részt vesz a csoportos ünnepi készülődésben. Az ünnepeken személyre szabott segítséggel képes felidézni a hozzá kapcsolódó szimbólumokat, megérti és követi a tevékenységeket, szokásokat. Az ünnepekről készült fotókon felismeri önmagát és a jellemző szimbólumokat, tevékenységeket. Részt vesz az iskolai nemzeti megemlékezéseken.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Kommunikáció- nyelv- és beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret: 24**
Előzetes tudás	Figyelme fenntartható kommunikációs helyzetekben, röviden kiscsoportban is. A rámutatás gesztusát követi háromszögben, távolra mutatással. Képes a kommunikációs partner figyelmének adekvát felhívására vokalizációval, szóban, vagy AAK-s eszközzel, segítséggel. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel tanult helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, mennyiséget, tulajdonságot; kérésekor használja a tárgyas szerkezetet, a többes számot, a felszólító módot, felsorolást; egyszerű mondatot alkot személyre szabott segítséggel. Aktív szókincse minimum 60 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktív részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban, a kommunikációs tananyagban elsajátítottak funkcionális, egyre rugalmasabb és önállóbb használata. Egyre absztraktabb szimbolikus kommunikációs formák használata.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat	
• részvétel egyre több kontextusban a kommunikációban • figyelem fenntartása, koncentrálása egyéni és kiscsoportos kommunikációs helyzetekben • a kommunikáció tárgyára irányított közös figyelem fenntartása, követése felmutatásra/rámutatásra/tekintetirányra/megnevezésre egyéni és kiscsoportos helyzetben • a kommunikációs partner figyelmének felhívása szociálisan elfogadható módon • adekvát kommunikációs partner keresése, a partner váltása kérésre (felnőtt partnerek) • strukturált helyzetben egyszerű kérés/elutasítás funkcióban kommunikáció kortárssal • kérdés válasz interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása • válaszadás eldöntendő kérdésre (igen, nem) • kommunikációs helyzetben vokalizáció, kivárásra/modellálásra hang/szótag/szó utánzása • természetes instrumentális gesztusok jelentésének megértése és használata kommunikációs céllal • frontális instrukciók megértése és követése • a kétlépéses instrukciókat végighallgatása, értelmezése, végrehajtása • különböző tanult kommunikációs funkciók használata új helyzetekben (kérés, segítségkérés, elutasítás, válaszadás, élménymegosztás, információkérés) • kommunikáció jelen lévő nem tárgyakról (kérés, elutasítás, komment) szóban, vagy AAK-s eszközzel és személyre szabott segítséggel • élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése élethelyzetekben és fotókon kommunikációs helyzetekben • információkérés: egyszerű kérdésfeltevésnél a kérdések bővítése (egész mondat panelként használva) • szociális rutin: üdvözlés/bemutatkozás • érzelmek kifejezése: saját két alapérzelem összekötése/kifejezése adott élethelyzetben bármely szimbólummal • szünetet kérése /megszakítás adekvát kifejezése • saját élményeire vonatkozó kommentek meghallgatása/megértése/követése • közeljövőre vonatkozó időhatározóval bővített, tanult instrukciók megértése • mutató névmás megértése • névutóval kifejezett téri relációk megértése • a birtokos személyjellel ellátott egyes számú főnév megértése • helyre vonatkozó kérdőszó („honnan?”, „hová?”) megértése • kulcsszavak megértése tanult kontextusokon kívül • rámutatás használata választáskor (tárgy/tevékenység kétdimenziós szimbóluma) • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő és múlt idő használata • analóg tőmondatok: mondatalkotás (ige, főnév, melléknév használatával) • analóg mellérendelő összetett mondatok: a kapcsolatos mondat alkotása • felsorolásban „és” kifejezés használata • kérdések differenciálása, válaszadás • a tananyagok lexikájának ismerete • az ismert lexika főfogalom alá rendezése	ábrázolás, alakítás ének, zene mozgás-nevelés olvasás, írás környezet-ismeret minden egyéb tárgyhoz tartozó lexika

- beszédfejlesztés

Ismeretek

- kommunikációs kontextusok bővítése
- kommunikációs partnerek körének bővítése, partnerváltás
- természetes instrumentális gesztusjelek értése és használata
- két lépéses instrukciók megértése, követése
- kommunikációs funkciók: kérés, elutasítás, válaszadás, szociális rutin, figyelemfelhívás, élménymegosztás, információkérés, érzelmek kifejezése
- kommunikációs formák: gesztus, piktogram, beszéd
- kommentek meghallgatása/megértése/követése
- kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív)
- hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása
- leírás, jellemzés (melléknevek)
- felsorolás, összetett mondatok képzése „ és” kötőszóval
- szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók
- igeidők
- analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció)
- vokalizáció, szótagok/szavak ismétlése
- beszédfejlesztés
- a kommunikációs célú echolália megerősítése: új szavak, mondatpanelek építése

Tevékenység

- egyre absztraktabb szimbólumok használata kommunikációs helyzetekben (egyéni képességszinttől függően: fotó kicsinyítése, színes rajz, fekete-fehér rajz, beszéd) személyre szabott segítséggel
- tanult kommunikatív funkciók/formák/szavak gyakorlása új kommunikációs kontextusban szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel
- a kommunikációs partner figyelmének felhívásának gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel
- a kommunikációs helyzetnek/üzenetnek adekvát kommunikációs partner keresésének gyakorlása, a partner váltása kérésre (felnőtt partnerek) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel
- strukturált helyzetben egyszerű kérés/elutasítás funkcióban kommunikáció bátorítása kortárssal szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel
- választás gyakorlása tárgyak/tevékenységek között a kívánt tárgy/tevékenység szimbólumára való rámutatással
- természetes gesztusok megértésének gyakorlása (pl. igen, nem, kérem, gyere, állj fel, ülj le, figyelj, nézd, add, várj, csendben, ügyes, eszik, iszik, mond, csukd be, nyisd ki, válassz, mutasd)
- természetes instrumentális gesztusok használatának gyakorlása (pl. igen, nem, gyere, kérem, nézd)
- kéréskor a tárgyas szerkezet, felsorolás, a többes szám használatának gyakorlása, egyszerű mondatot alkotása személyre szabott segítséggel (állítmány+ tárgy)
- élménymegosztás gyakorlása, időiség kifejezésével személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, személyes napló, fotók, napirend, hetirend, naptár); saját élményű eseményképről rövid mondat alkotásának segítése (alany, állítmány)
- szociális rutin: üdvözlés/bemutatkozás gyakorlása élethelyzetekben szóban,

vagy bármely AAK-s eszközzel, segítséggel • bemutatkozás gyakorlása: kérdésre szóban vagy bármely AAK-s eszközzel nevének megmondása • saját két alapérzelmét (vidám, dühös) felmerülő helyzetekben tudatosítani a viselkedéses jellemzők kiemelésével, összekötni, megnevezni kifejezését bátorítani bármely szimbólummal • felmerülő helyzetekben (pl. fáradt/ingerült) szünetet kérésének biztosítása és bátorítása, gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • alapvető információkérést kifejező egész-kérdések megfogalmazásának gyakorlása, bővítése; szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel élethelyzetekben • Frontális utasítások gyakorlása kiscsoportos helyzetben (pl., gyertek, álljatok fel, csendben, válasszatok, mutassátok, mindenki nézzen ide!) • Tanult instrukciók összekötésével kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása • a „ki ez?”, „mi ez?”, „mit csinál?” „hol?”, „mikor?” „milyen?” „mennyi?” honnan?”, „hová?” „kivel?”, „mivel?” kérdések differenciálása, válaszadás segítséggel kommunikációs és tanulási szituációkban; szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő és múlt idő használata szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, személyre szabott segítséggel (pl. napirend, hetirend, naptár, személyes napló) felhasználva a napszakokról, hét napjairól való tudását • igeragozás gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel • gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • vokalizáció bátorítása vers/ének segítségével és kommunikációs helyzetekben modellálással; ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok • hang ciklizálása, artikulációs mozgások pontosan utánzásának gyakorlása önellenőrzés tükörben • beszélő gyermekeknél: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok • a kommunikációs célú echolália megerősítése üzenetként való elfogadással, reakcióval, alakítása új szavak, mondatpanelek építésével kommunikációs helyzetekben	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*választás; kommunikációs partner; általánosítás; kommunikációs kontextus; absztrakt szimbolikus kommunikáció; instrumentális gesztusok; figyelemfelhívás, élménymegosztás; érzelmek kifejezése; alapszókincs (receptív, expresszív); vokalizáció,; AAK; határozószók, kérdőszók, ragozás, igeidők*
A fejlesztés várt eredményei	Röviden képes fenntartani figyelmét, egyéni és kiscsoportos kommunikációs helyzetekben. Tanult helyzetben magára vonatkoztat ismert frontális instrukciókat, kétlépéses instrukciókat személyre szabott segítséggel követ. Segítséggel tud felnőtt kommunikációs partnert váltani. Strukturált kommunikációs interakcióban részt vesz kortárssal személyre szabott segítséggel. Kérdés-válasz interakcióban kivárja, meghallgatja, differenciálja a kérdést személyre szabott segítséggel. Kommunikációs

	helyzetben vokalizál, kivárásra/modellálásra próbálkozik hang/szótag/szó utánzásával. Megért, követ és használ néhány természetes instrumentális gesztust kommunikációs céllal. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • személyre szabott segítséggel képes egyszerű élménymegosztásra • információ kérésekor segítséggel használja a tanult kérdő mondatokat • üdvözöl felnőtt személyeket/képes bemutatkozni • érzelmek kifejezése: saját két alapérzelmét összeköti/élethelyzetekben jelzi választott szimbólummal • amikor fáradt/ingerült szünetet kér segítséggel Aktív szókincse minimum 75 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Tanult szocio-kommunikációs jelzések használata önállóan vagy segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megfelelő személyközi viselkedés megalapozása iskolán kívüli színtereken.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben • tanult szabályoknak megfelelő viselkedés kiterjesztése több iskolán kívüli színtérre • idegenekkel szembeni tartózkodás • bemutatkozni a tanult módon **Ismeretek** • engedélykérés más tulajdonának használatához • alapvető szocio-kommunikációs viselkedések (segítségkérés, elutasítás, megszakítás, folytatás kérése, köszönés, bemutatkozás) • megfelelő – nem megfelelő viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően **Tevékenység** • helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben • helyes és helytelen viselkedés elválasztása feladataiban • a már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban • a helytelen viselkedés javítása • köszönés gyakorlása • bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása • külső programhoz megfelelő öltözet viselése • látogatások üzletekben, gyorsétteremben, szolgáltató helyeken		környezet-ismeret társadalmi ismeretek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*személyes tulajdon, engedélykérés, segítségkérés, elutasítás, megszakítás, folytatás kérése, köszönés, bemutatkozás, adaptív viselkedés idegenekkel,*	

	viselkedés külső helyszíneken, közösségi terekben, eseményeken
A fejlesztés várt eredményei	Helyes viselkedésmódok ismerete és betartása a tanult módon.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Testünk és személyes teendők**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	A tanult módon ápolja, óvja testét. Személyre szabott segítséggel betartja a baleset megelőzési szabályokat. Az érzékszervek elemi funkcióit ismeri. Személyre szabott segítséggel óvja érzékszerveit, a szükséges segédeszközöket tanult módon használja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A serdülőkor változásainak megfigyelése. Egészséggel, betegséggel kapcsolatos saját élmények tudatosítása, megelőzése, kezelése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • a testrészek, érzékszervek nevének, funkciójának megismerése, megóvása • ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését • panaszokat észlelni, a kapott utasításokat betartani • kézmosás, arcmosás, fogmosás, hajmosás, körömvágás, zuhanyozás • a rendszeres testedzést bevezetése • az orvos utasításait, tanácsainak követése • a fájdalom jelzése, a fájdalom helyének meghatározása • a menstruációval, magömléssel kapcsolatos higiéniai szabályok **Ismeretek** • testrészek, érzékszervek, funkciójuk, védelmük • segédeszközök használata • a betegségek tünetei • sport és háztartási balesetek • fájdalom, gyógyszer elfogadása • személyes higiéné • testedzés • az iskolai és háziorvosi i és fogorvosi szűrővizsgálat • a felnőttek értesítésének módja baleset esetén • másodlagos nemi jelleg • kamaszkori testi változások **Tevékenység** • testrészek körének bővítése: megmutatása saját magán és más személyeken megnevezés után személyre szabott segítséggel • az érzékszervek funkcióinak tapasztalat általi megismerése • veszélyforrások megismerése, felismerése segítséggel a szabadban (pl. a nap káros hatása, kullancs), a védekezés módjainak elfogadása, védekező szerek használata személyre szabott segítséggel • természetes élethelyzetekben, a betegség tüneteinek tudatosítása/ felismerése/megnevezése (pl. hányinger, orrfolyás, köhögés, bőrtünetek) szóban, vagy bármely szimbólummal		ábrázolás, alakítás életvitel és gyakorlat környezet-ismeret mozgás-nevelés

• természetes élethelyzetekben a fájdalom jelzésének, a fájdalom helyének pontos meghatározásának gyakorlása szóban vagy bármelykommunikációs eszközzel • sport és háztartási balesetek esetén a sérülés jelzésének kialakítása, a segítség elfogadása (pl. sebtapasz, fertőtlenítőszer, kötés, égés tüneti kezelésének szerei, fásli) • érzékszervek megnevezése, funkciójának megismerése tapasztalat alapján • szükség esetén szemüveg, hallókészülék használata • kézmosás, fogmosás, hajmosás, körömápolás közben segítség elfogadása, a tevékenységek gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra) • együttműködés az orvosi vizsgálat, szükséges orvosi beavatkozás, kezelés (pl. oltás) során személyre szabott segítséggel (pl. napirend, folyamatábra) • az orvosi kezelés utasításainak betartása személyre szabott segítséggel • rendszeres testmozgás kialakítása • a menstruációval, magömléssel kapcsolatos higiéniai szabályok elfogadása, gyakorlása személyre szabott segítséggel • részvétel az iskola és családorvosi, fogorvosi szűrővizsgálaton, viselkedési szabályok megismerése és betartása személyre szabott segítséggel • a másodlagos nemi jelleg kialakulásával, más kamaszkori változások megfigyelése (pl. nyúlás, pattanások, mellnövekedés, arcszőrzet erősödése, menstruáció, magömlés) elfogadásának segítése, az ezzel kapcsolatos higiénés szokások gyakorlása személyre szabott segítséggel • rendszeres testmozgás, részvétel a mozgásfoglalkozásokon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	testrészek, érzékszervek, funkciójuk, védelmük; segédeszközök használata; a betegségek tünetei; sport és háztartási balesetek; fájdalom, gyógyszer elfogadása; személyes higiéné; testedzés; az iskolai és háziorvosi i és fogorvosi szűrővizsgálat;a felnőttek értesítésének módja baleset esetén; másodlagos nemi jelleg;kamaszkori testi változások
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel részt vesz a mozgásfoglalkozásokon, a számára kijelölt egészségmegóvó feladatokat elvégezi. Együttműködik az iskolai szűrővizsgálatokon. Személyre szabott segítséggel rutinszerűen ellátja az önápolási feladatokat. Elfogadja a kamaszkori testi változásokat.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Tájékozódás térben**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tájékozódik ismert terekben, függőleges és vízszintes, jobb és bal irányban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megbízható részvétel a közlekedésben.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • szókincsét melléknevekkel, viszonyszókkal bővíteni. • tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében • megfelelően orientált mozgás különböző terekben, figyelembe véve a társas környezetet is		életvitel és gyakorlat

• megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben • összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között **Ismeretek** <u>iskola</u> • tájékozódás az épületen belül és kívül • intézményben dogozók hozzárendelése jellemző terekhez • a tanterem makettjének elkészítése • alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon • környező utcák jellegzetességeinek megismerése <u>lakás</u> • lakóházak típusai • jellemző jegyek megfigyelése • a lakás helyiségei • lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítséggel • egyéb épületek a környéken <u>utca, közlekedés</u> • helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása • utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése • balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés • járművek, színterek csoportosítása • a gyalogos közlekedés szabályainak betartása • felkészülés az önálló közlekedésre **Tevékenység** • iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés és személyek, tevékenységek megfigyelése. • alaprajz készítése tanári segítséggel • családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése • a lakás helyiségei, berendezései, funkciói • fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése • közvetlen környezetében lévő elektromos háztartási gépeket megfigyelése, segítséggel kipróbálása • a gépek és az ételféleségek összekapcsolása (mit, mivel, miért, hogyan?) • képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása • tájékozódás új színhelyeken, pl. színházban, múzeumban • szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, repülő-, vonat és autóbusz közlekedés jellemzőivel • a városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése	társadalmi ismeretek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*hajóállomás, jegypénztár, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér járatok, karbantartás, önállóan, körültekintően, makett, tervrajz, alaprajz, emelet, földszint, pince, előtér*
A fejlesztés várt eredményei	Képes megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben. Ismeri a tanult kültéri és beltéri terekhez tartozó személyeket, berendezést, eszközöket, tanult szabályok mentén tolerálja azok változását.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Tájékozódás időben**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Ismeri az évszakokat, azok jellemző jegyeit. Képes az idő múlását napirendjével követni, ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát. Ismeri a napok sorrendjét.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az idő múlásának érzékelése méréssel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • felsorolni/sorba rendezni önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat • kapcsolatot találni helyzetek, történések, és évszakok, hónapok, napszakok között • kiválogatni a múltra, jelenre, jövőre jellemző tárgyakat, képeket • tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között • az aktuális dátumot megmondani, vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a napokat kötve a dátumokhoz • napi teendői közül felsorolni néhányat • eligazodni az idő fogalmai között • elkülöníteni, megnevezni a napszakokat • segítséggel leolvasni az egész órát **Ismeretek** • jelek megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához • évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. • múlt jelen és a jövő történéseinek elkülönítése • eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása • napok, hetek, hónapok, évszakok • keltezés, dátum (évszám, hónap, nap) • szünet-nyaralás • éjszaka, nappal • az óra, perc fogalmának megismerése • az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata • az életút. az élet végessége • fiatal, öreg. születés, halál fogalom említése **Tevékenység** • tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése • a hónapok neveinek eseményekhez rendelése (születésnap, ünnepek) • naptár használata. a hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségének begyakorlása • mikor lesz? már elmúlt. az idő múlásának megfigyelése • képek, filmfelvételek időrendbe állítása • viszonyszavak és időfogalmak gyakorlása	számolás, mérés ábrázolás, alakítás ének, zene

• hagyományos- és digitális órákon az idő leolvasása • egész óra, fél óra, perc és óra viszonya • próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb. • emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés • korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs; dátum írása, elolvasása (termékekről gyártási idő és szavatosság leolvasása); az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak.*
A fejlesztés várt eredményei	A témakör fő fogalmait érti, megfelelően használja. Képes segítséggel leolvasni az egész órát, érti a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Élőlények**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel tudja saját nevét, családjában a rokoni kapcsolatokat (szülők, testvérek, nagyszülők); tanárai, társai keresztnevét. Képes főfogalom alá rendezni az élővilág témakörökben a tanult kategóriák alapján.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megfigyelések a közvetlen környezetében élő élőlényekről: emberekről és kapcsolati rendszerükről; növényekről és állatokról. Legismertebb hazai gyümölcsféléink megismerése. Néhány ház körül élő állat testfelépítése, életmódja.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • családtagok, iskolai dolgozók, osztálytársak elkülönítése • szűkebb családban a rokoni kapcsolatok megnevezése • főfogalmak: élőlények ember/ állat/ növény; rokon/tanár/osztálytárs/ ismerős • a környezetében lévő növények megismerése és gondozása • legismertebb hazai gyümölcsféléink megismerése, érési idejük; déligyümölcsök; a gyümölcsök jelentősége táplálkozásunkban. • Néhány ház körül élő állat testfelépítése, életmódja. A kutya- és macskatartás szabályai, az állatokkal való helyes bánásmód. **Ismeretek** • közvetlen környezetének kapcsolatrendszere • élőlények kategorizálása • a növények fejlődése, gondozása, a fejlődés feltételei, funkciói a mindennapokban • gyümölcs, érési idő, déli gyümölcs • háziállatok, hobbiállatok, ház körül élő állatok • vadon élő állatok **Tevékenység** • saját teljes névének ismerete, felismerésének gyakorlása (szóban, vagy		környezet-ismeret mozgásneve-lés

bármely AAK-s eszközzel) • szűkebb családtagok keresztnevének és családi állásának (apa, anya, testvér), családi relációk gyakorlása; használata figyelemfelhíváskor (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel) • osztálytársak, tanárok keresztnevének megismerése és gyakorlása (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel), alkalmazása figyelemfelhíváskor • az iskolában dolgozó más személyek keresztnevének és foglalkozásuk megismerése • családtagok, iskolai dolgozók, osztálytársak elkülönítése személyre szabott segítséggel (pl. szociális körök) • állatkerti/falusi séta alkalmával, vagy filmen állatok neveinek (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel), tulajdonságainak gyakorlása • néhány ház körül élő állat (kutya, macska) testfelépítése, életmódja; a kutya- és macskatartás szabályai, az állatokkal való helyes bánásmód • szobanövények ápolása személyre szabott segítséggel • környezetében élő háziállatok gondozásában való részvétel bátorítása személyre szabott segítséggel • legismertebb hazai gyümölcsféléink (pl.: szilva, alma, körte, szőlő, barack) megismerése, érési idejük; déligyümölcsök; a gyümölcsök jelentősége táplálkozásunkban. • a gyümölcsök és zöldségek ehető és nem ehető részeinek elkülönítése • hámozás, szeletelés, feldolgozásuk (pl. saláta készítése) • ember/növény/állat; gyümölcs/zöldség differenciálásának gyakorlása • tanulmányi sétán a növények részeinek megfigyelése, tapintása, évszaknak megfelelően gyűjtés (virág/levél stb.), gyümölcsszedés	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*név, rokon, ismerős, tanár, osztálytárs, szociális körök, megszólítás, hobbiállat, háziállat, vadon élő állat, szobanövény, gondozás, gyümölcs, zöldség*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes személyre szabott segítséggel egyszerű megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről és állatokról. Ismeri a tanult gyümölcsféléket és felhasználásuk néhány módját. Képes személyre szabott segítséggel egyszerre egy adott szempont szerint egyszerű válogatásokat, csoportosításokat végezni. Megnevezi a szűkebb környezetében élő személyeket szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel.	

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret:15**
Előzetes tudás	Képes együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok betartásában iskolán kívüli helyzetekben. Legfontosabb személyi adatait ismeri (név, cím).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Énkép, önismeret fejlesztése. Önállóság fejlesztése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • a tanult udvariassági formákat, viselkedési szabályokat betartani • a tanultakat önállóan, emlékezete alapján rendszerezni • megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét, lakcímét • ismerni közvetlen családtagjai nevét, tanult tulajdonságait • ismerni saját külső és belső tulajdonságait • érzelmek, belső állapotok kifejezése **Ismeretek** <u>tevékenységszervezés</u> • önállóság megszokott és új tevékenységekben • csoportos és önálló tevékenységekben való részvétel egyéni napirend, munkarend, munkaszervezés segítségével <u>énkép-önismeret</u> • személyes adatok (életkor, név) • külső és belső tulajdonságai • a tulajdonságok (külső/belső változása az életkorokkal saját szokások, kedvelt/elutasított dolgok, önállóan és segítséggel végzett tevékenységek • belső tulajdonságok • személyes adatait ismerje. születési hely, idő • az anya leánykori neve • lakcím • családtagok nevének, tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása <u>alapvető érzelmek, belső állapotok</u> • öröm-nyugalom-bánat –félelem-fájdalom elkülönítése, megnevezése • tudom, értem/nem tudom, nem értem kifejezése **Tevékenység** <u>tevékenységszervezés</u> • önálló, vizuálisan szervezett, strukturált tevékenységek bővítése • önálló és csoportos vizuálisan szervezett strukturált tanulási helyzetek bővítése, kiterjesztése • önállóan végzett tevékenységek körének bővítése egyszerű önállósági feladatokkal • önálló, kontrollált viselkedés, tevékenykedés iskolán kívüli színtereken <u>énkép-önismeret</u> • külső tulajdonságainak felismerése megnevezés után • belső tulajdonságainak megnevezése • tulajdonságok (külső/belső változása az életkorokkal • személyes adatok; születési hely, idő; az anya leánykori neve, lakcím • a családtagok külső tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása • szülők neve, foglalkozása <u>alapvető érzelmek, belső állapotok</u> • alapvető érzelmek megnevezése, elkülönítése élethelyzetekben és élethű fotókon • alapvető érzelmek, belső állapotok kifejezése (öröm, düh, félelem, fájdalom) • érzelmek kifejezésének gyakorlása. • mások érzelmi megnyilvánulásainak megfigyelése, megnevezése	életvitel és gyakorlat társadalmi ismeretek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.*
A fejlesztés várt eredményei	Képes együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában. Képes aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben. Képes legfontosabb személyi adatait ismerni (név, cím). Képes érzelmeit, belső állapotait kifejezni a tanult módon.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Ünnepek**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Részt vesz a csoportos ünnepi készülődésben. Az ünnepeken személyre szabott segítséggel képes felidézni a hozzá kapcsolódó szimbólumokat, megérti és követi a tevékenységeket, szokásokat. Az ünnepekről készült fotókon felismeri önmagát és a jellemző szimbólumokat, tevékenységeket. Részt vesz az iskolai nemzeti megemlékezéseken.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Vegyen részt a csoport és az iskola különböző ünnepein, ünnepélyein; a jeles napokon. Ismerje fel, idézze fel az ünnepek adott közösségben jellemző hagyományait. Ismerje és idézze fel az ünnepek történetét. Ismerje és meg alkalmazza az ünnepekhez tartozó kifejezések, szociális rutinokat (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel).	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • kövesse az ünnepek dátumát • vegyen részt az ünnepekre való készülődésben • vegyen részt a csoport és az iskola különböző ünnepein, ünnepélyein • ismerkedjen meg alkalmazza az ünnepekhez tartozó kifejezések, szociális rutinokat • idézze fel az ünnepek szimbólumait • idézze fel az ünnepek szokásait • ismerje fel, idézze fel az ünnepek hagyományait • ismerje és idézze fel az ünnepek történetét • vegyen részt a jeles napokon (föld napja, víz napja) **Ismeretek** • keresztény, hagyományos, családi, személyes, nemzeti ünnepek • viselkedés az ünnepeken • ünnepi szokások • ünnepi szimbólumok • ünnepekhez tartozó hagyományok • jeles napok (föld napja, víz napja) • dátumok, mozgó ünnepek, fix ünnepek • ünnepi hagyományok • ünnepekhez tartozó történetek • ünnepekhez tartozó képek rendszerezése **Tevékenység** • az ünnep dátumának és a készülődési időszakának előre jelzésének megértése		mozgás-nevelés játékra nevelés társadalmi ismeretek ábrázolás ének, zene

személyre szabott segítséggel (pl. hetirend, naptár) mozgó ünnepek, fix ünnepek • részvétel bátorítása önálló és csoportos helyzetben az ünnepekre való készülődésben (pl. dekoráció közös készítése, rövid mozgásos, vagy zenés műsorra való felkészülés) • részvétel a nemzeti ünnepeken (március 15., október 23.), legfőbb szimbólumok megbeszélése (magyar zászló, kokárda) • személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, napló, fotóalbum, számítógépes vetített fotók) ismerje fel és nevezze meg az ünnepen készült képekről önmagát, az eseményt és az ünnepi szimbólumokat • az ünnepek menetének, a szokásos viselkedéseknek, tevékenységeinek követésének gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. folyamatábra, viselkedési szempont): karácsony, húsvét, mikulás, farsang, születésnap, névnap • részvétel az iskola szervezésében is családi jellegű ünnepeken: anyák napja, segítséggel készüljön ajándékkal, gyermeknap • személyre szabott segítséggel részvétel az iskola által szervezett jeles napokon (pl. föld napja, víz napja, sportnap) • az ünnepeken az adott esemény legfőbb szimbólumainak felidézése személyre szabott segítséggel • az adott esemény legjellemzőbb szokásainak felidézésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • személyre szabott segítséggel a kitűzött viselkedési szempontokat tartásának gyakorlása • személyre szabott segítséggel ünnepekhez tartozó kommunikációs kifejezéseket megértése és használata szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • személyre szabott segítséggel ünnepekhez tartozó szociális rutinokat alkalmazásának gyakorlása • az ünnepek hagyományainak, tevékenységeinek, szokások felismerésének, felidézésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • különböző ünnepekhez tartozó saját fotós eseményképek. kisfilmek összehasonlításának, megkülönböztetésének, felidézésének, gyakorlása: az ünnepek felismerése, a szimbólumok alapján differenciálás • személyre szabott segítséggel megismerkedés az ünnepek történetével, történetének felidézése • a magyar himnusz meghallgatása ünnepélyeken • képeket gyűjtése és rendszerezése az ünnepekkel kapcsolatban	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ünnepnap, szimbólumok, szokások, történetek, hagyományok, keresztény ünnep, nemzeti ünnep, születésnap, névnap, ünnepelt, köszöntés, jeles napok, köszöntés, szociális rutinok, szimbólumok*
A fejlesztés várt eredményei	Vegyen részt a csoport és az iskola különböző ünnepein, ünnepélyein; a jeles napokon. Személyre szabott segítséggel ismerje fel, idézze fel az ünnepek adott közösségben jellemző hagyományait. Személyre szabott segítséggel ismerkedjen meg, ismerje fel és idézze fel az ünnepek történetét Személyre szabott segítséggel ismerkedjen meg alkalmazza az ünnepekhez tartozó kifejezések, szociális rutinokat (szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel).

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Kommunikáció- nyelv- és beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret: 48**
Előzetes tudás	Röviden képes fenntartani figyelmét, egyéni és kiscsoportos kommunikációs helyzetekben. Tanult helyzetben magára vonatkoztat ismert frontális instrukciókat, kétlépéses instrukciókat személyre szabott segítséggel követ. Segítséggel tud felnőtt kommunikációs partnert váltani. Strukturált kommunikációs interakcióban részt vesz kortárssal személyre szabott segítséggel. Kérdés-válasz interakcióban kivárja, meghallgatja, differenciálja a kérdést személyre szabott segítséggel. Megért, követ és használ néhány természetes instrumentális gesztust kommunikációs céllal. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, személyre szabott segítséggel képes különböző kommunikatív funkciókban a tanult módon kommunikálni. Aktív szókincse minimum 75 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktív részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban. Kommunikáció különböző partnerekkel, funkciókban, formákban. Absztrakt nyelvi szimbólumok használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • a legtöbb iskolai kontextusban részt vesz a kommunikációban: különböző tanult kommunikációs funkciók és formák, szavak használata új helyzetekben • figyelem fenntartása, koncentrálása hosszabban egyéni és kiscsoportos kommunikációs helyzetekben • a kommunikációs partner a helyzetnek megfelelő kommunikációs partner keresése, figyelmének adekvát felhívása a partner váltása • részvétel 2-4 fordulós beszélgetésekben, időzítés, beszélőváltás • egyre absztraktabb nyelvi szimbólumok értése és használata • strukturált kiscsoportos helyzetben együttműködést igénylő feladatok elvégzése, egyszerű funkcióban kommunikáció kortárssal • kérdés válasz interakcióban a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása • kommunikációs helyzetben vokalizáció kivárásra/modellálásra hang/ szótag/ szó utánzása • tárgy/tevékenység kétdimenziós szimbólumára való rámutatás használata válaszadáskor és tanult kommunikációs funkciókban • természetes instrumentális gesztusok értése, és használata kommunikációs céllal • alapérzelmekhez tartozó mimika, testtartás, intonáció megfigyelése, értelmezése • egyszavas válaszadás egyéni és csoportos helyzetben, a mutató névmások értése és használata • időhatározó használata: a múlt és jövő idő használata • Alárendelő összetett mondatok megértése: a cél- és okhatározói mellékmondatok • Felkiáltó és óhajtó mondatok értelmezése, használata • analóg tőmondatok (ige, főnév, melléknév használatával) • analóg mellérendelő összetett mondatok: a kapcsolatos mondat • névutóval kifejezett téri relációk	ábrázolás, alakítás ének, zene testnevelés olvasás, írás környezet-ismeret minden egyéb tárgyhoz tartozó lexika

- melléknevek fokozása: középfok és felsőfok
- a tanult kérdések differenciálása, válaszadás
- kommunikáció jelen lévő nem tárgyakról
- élménymegosztás: kedvelt tárgyak, tevékenységek, személyek megnevezése, a birtokos névmások értése és használata; saját élményeire vonatkozó kommentek meghallgatása/megértése
- információkérés: egyszerű kérdésfeltevésnél a kérdések bővítése
- szociális rutinok
- érzelmek kifejezése: saját három (vidámság, düh, szomorúság) alapérzelem; felnőtt partnerek és kortársak viselkedése különböző érzelmi állapotokban
- szünet kérése
- a tananyagok lexikájának ismerete
- az ismert lexika főfogalom alá rendezése
- beszédfejlesztés

Ismeretek

- kommunikációs kontextus
- kommunikációs partnerek, partnerváltás
- együttműködés, kommunikáció kortárssal
- frontális utasítások
- absztrakt nyelvi szimbólumok
- beszélgetési készségek: időzítés, beszélőváltás
- természetes instrumentális gesztusjelek, mimika, intonáció
- kommunikációs funkciók: kérés, elutasítás, válaszadás, szociális rutin, figyelemfelhívás, élménymegosztás, információkérés, érzelmek kifejezése, komment
- kommunikációs formák: gesztus, piktogram, beszéd
- kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív)
- válaszadás
- nyelvi fejlesztés: mutató névmás, birtokos névmások, melléknévfokozás, hely- idő- cél- és eszközhatározó
- analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció)
- alárendelő összetett mondat: a cél- és okhatározói mellékmondat
- leírás, jellemzés (melléknevek, főnevek, igék)
- szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók
- igeidők
- vokalizáció, szótagok/szavak/mondatok
- beszédfejlesztés
- a kommunikációs célú echolália megerősítése utánmondásra, kivárásra való spontán alkalmazással kommunikációs helyzetekben

Tevékenység

- részvétel bíztatása a lehető legtöbb osztálytermi és azon kívüli a kommunikációs helyzetben: a tanult kommunikatív funkciók/formák/szavak gyakorlása új kommunikációs kontextusban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel; szókincsének aktivizálása tanórai és tanórán kívüli (pl. ünnepek, külső programok, szabadidő) kontextusokban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel
- egyre absztraktabb szimbólumok használatának gyakorlása kommunikációs helyzetekben (színes vagy fekete-fehér rajz, beszéd) személyre szabott segítséggel
- a helyzetnek megfelelő kommunikációs partner keresésének, figyelmének

adekvát felhívásának gyakorlása, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, a spontán partnerváltás gyakorlása • tárgy/tevékenység kétdimenziós szimbólumára való rámutatás használatának gyakorlása válaszadáskor és választáskor • strukturált egyéni és kiscsoportos helyzetben együttműködést igénylő feladatok gyakorlása, különböző funkcióban kommunikáció bátorítása kortárssal (kérés, elutasítás, komment, élménymegosztás) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • kérdés válasz interakcióban a kérdés kivárásának, meghallgatásának, és differenciálásának gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. meghallgatást, várakozást jelző vizuális segítségek) • 2-4 fordulós beszélgetésekben való részvétel bátorítása, időzítés, beszélőváltás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • kétlépéses frontális instrukciók megértésének és követésének személyre szabott eszközökkel való támogatása, gyakorlása egyéni és kiscsoportos helyzetben • választás gyakorlása tárgyak/tevékenységek között: a melléknév fokozásának gyakorlása; a választási lehetőségekkel kapcsolatos választó mellérendelő mondat megértésének gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. választó tábla, AAK) • természetes gesztusok megértésének gyakorlása (pl. igen, nem, kérem, gyere, állj fel, ülj le, figyelj, nézd, add, várj, csendben, ügyes, eszik, iszik, mond, csukd be, nyisd ki, válassz, mutasd) • természetes instrumentális gesztusok használatának gyakorlása (pl. igen, nem, gyere, kérem, nézd, figyelj, nézd, add, várj, mutasd) • a különböző élethelyzeteknek megfelelő hangerő szabályozásának gyakorlása személyre szabott segítséggel • élménymegosztás gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, személyes napló, fotók, napirend, hetirend, naptár, AAK): --időiség kifejezésével; saját élményű eseményképről rövid mondat alkotásának segítése (alany, állítmány, tárgy); --irányított kérdésekre adott válaszaiban a megfelelő birtokos névmás használatának gyakorlása • szociális rutin: üdvözlés/bemutatkozás, ünnepekhez kapcsolódó rutinok gyakorlása élethelyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, segítséggel • egyszavas válaszadás gyakorlása szóban, vagy rámutatással (bármely szimbólumszinten) egyéni és csoportos helyzetben, a mutató névmások értésének tanítása, használatuk bátorítása szóban vagy bármely AAK-s eszközzel. • saját három érzelem (vidámság, düh, szomorúság) tudatosítása felmerülő helyzetekben a viselkedéses jellemzők kiemelésével (testtartás, mimika, vokalizáció/beszéd, intonáció) • alapérzelmekhez (düh, vidámság, szomorúság) tartozó mimika és viselkedések (pl. sírás, nevetés, elhúzódás) megfigyelése, értelmezése élethelyzetekben felnőtteken és kortársakon, összekötése bármely tanult szimbólummal, személyre szabott segítséggel • Frontális utasítások gyakorlása kiscsoportos helyzetben (pl. gyertek, álljatok fel, csendben, válasszatok, mutassátok, mindenki nézzen ide, nyissátok ki, tegyétek ide)	

• Tanult instrukciók összekötésével kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása • Élethelyzetekben egyszerű, tanult magyarázó, következtető, cél- és okhatározói mellékmondattal kifejezett magyarázatokat és következetéseket megértésének gyakorlása, személyre szabott segítséggel. • A hely-, idő- és módféle határozói alárendelő összetett mondatotok megértésének gyakorlása élethelyzetekben tárgyak, cselekvések helyének várható vagy már megtörtént idejének, elvégzési módjának meghatározására. • tanult kérdések differenciálásának gyakorlása, válaszadás kommunikációs és tanulási szituációkban; szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő és múlt idő használata szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, személyre szabott segítséggel (pl. napirend, hetirend, naptár, személyes napló) felhasználva a napszakokról, hét napjairól való tudását • igeragozás gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel • melléknevek fokozásának (középfok és felsőfok) gyakorlása élethelyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció, leírás, jellemzés (melléknevek, főnevek használatával) • kérés, elutasítás, komment funkciókban jelen lévő nem tárgyakról való kommunikáció gyakorlása (értés és használat) szóban, vagy AAK-s eszközzel és személyre szabott segítséggel • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (főnév/ige/melléknév kombinációhasználatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • vokalizáció bátorítása vers/ének segítségével és kommunikációs helyzetekben modellálással; ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok • hang ciklizálása, artikulációs mozgások pontosan utánzásának gyakorlása önellenőrzés tükörben • szótagok/szavak/mondatok utánzása, kimondása személyre szabott segítséggel • beszélő gyermekeknél: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok • a kommunikációs célú echolália megerősítése üzenetként való elfogadással, reakcióval, alakítása új szavak, mondatpanelek építésével és utánmondásra,/vizuális emlékeztetőkkel/ kivárásra való spontán alkalmazással kommunikációs helyzetekben	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*kommunikációs partner; általánosítás; kommunikációs kontextus; beszélgetési készségek, időzítés, szerepcsere; absztrakt szimbolikus kommunikáció; érzelmek kifejezése; mimika, intonáció, mondatalkotás; alapszókincs (receptív, expresszív); AAK; ragozás, igeidők*
A fejlesztés várt eredményei	A legtöbb iskolai kontextusban segítséggel részt vesz a kommunikációban. Tud felnőtt kommunikációs partnert váltani. Strukturált helyzetben együttműködik és részt vesz kommunikációs interakcióban kortárssal személyre szabott segítséggel. Felnőtt partnerrel részt vesz 2 fordulós beszélgetésekben, személyre szabott segítséggel képes időzítésre, beszélőváltásra. Megért képi szintű nyelvi szimbólumokat. Figyeli, értelmezi a mimikát, intonációt tanult kontextusokban. Élethelyzetekben

	személyre szabott segítséggel megért egyszerű, tanult magyarázó, következtető, cél- és okhatározói mellékmondattal kifejezett magyarázatokat és következtetéseket. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • tanult módon érzelmekről kommunikál • kérdés- válasz interakcióban, tanult helyzetekben képes a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása • jelen nem lévő tárgyakról tanult módon kommunikál • egyszerű mondatot alkot Aktív szókincse minimum 85 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	Helyes viselkedésmódok ismerete és betartása a tanult módon.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Törekvés a kontextusnak megfelelő megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • segítséggel felismerni a helyes és helytelen szokásokat • tanult módon tartani a személyes tér határait • a helyes és helytelen viselkedést felismerni és a gyakorlatban alkalmazni • az elsajátított viselkedésmódok szerint megfelelően kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben **Ismeretek** • viselkedésmódok és helyszínek, alkalmak • ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) • járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül • távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél • érintések: megfelelő és nem megfelelő érintések (kéz a combra, hátba ütés, fenekére csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.) • megszólítás – köszönés – bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele • viselkedési szabályok egyénre szabottan, különböző környezetekben • az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása • megfelelő részvétel különböző társas helyzetekben: pl. vendégségben • vendéghívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás • ajándék átadás és átvétel • ajándék kiválasztásának szempontjai • mozi, színház, koncert, egyéb program látogatása **Tevékenység** • helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben • a felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen		életvitel és gyakorlat társadalmi ismeretek,

viselkedés elválasztása • iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása • a már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban • a helytelen viselkedés javítása • köszönés gyakorlása • bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása • külső programhoz megfelelő öltözet viselése, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, viselkedés előadás alatt (zörgés zacskóval, viselkedés idegen szomszéddal)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*megfelelő érintés, viselkedés, nem megfelelő érintés, viselkedés; a témák feldolgozása során felmerülő kifejezések és fogalmak*
A fejlesztés várt eredményei	Képes észrevenni a helytelen viselkedést, szabály mentén korrigálni. Képes a tájékozódáshoz, probléma megoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani. Képes elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket. Tanult módon tartani a személyes tér határait. Képes viselkedését a tanultak szerint kontrollálni különböző környezetekben.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret: 27**
Előzetes tudás	A tanult módon elkülöníteni a helyes – helytelen viselkedésmódokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A társadalmi normák szerinti együttműködés különböző típusú emberi kapcsolatokban.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • a tárgyalt eseteket megérteni, észrevenni a helytelen és helyes viselkedést • személyes véleményalkotás viselkedések helyességének/helytelenségének megítélésekor • különböző mélységű kapcsolatok kialakulásának elősegítése kortársakkal és felnőttekkel • saját érzések, élmények, vélemények, problémák kifejezése • ismeretlen és ismert helyzetekben helyes viselkedési formát választani **Ismeretek** • konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása • boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?) • az utcán leszólítja valaki (hogy reagáljon?) • aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése • saját életében, közvetlen környezetében • magán és hivatalos jelleg elkülönítése • ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság • hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola)		életvitel és gyakorlat társadalmi ismeretek

• hol, mikor, kinek írom alá a nevemet? • segítségkérés – személyi segítő **Tevékenység** • képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése • a lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása • választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?) • személyes adatok és iratok kezelésének módja • szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs) • előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre • helyzetgyakorlatok. probléma megfogalmazása	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak*
A fejlesztés várt eredményei	Képes önkifejezéséhez a tanult közlési formákat használni. Képes hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit. Képes a helyes és helytelen viselkedést felismerni és a gyakorlatban alkalmazni. Kapcsolataiban alkalmazza az emberi együttműködés tanult szabályait.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**8. Társas kapcsolatok**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Ismerni a társas kapcsolatok alapvető típusait, szabályait.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A társadalmi normák szerinti együttműködés különböző típusú emberi kapcsolatokban.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt együttműködési formákat különböző kontextusokban • Részt venni kölcsönös interakciókban a tanult szabályok mentén • Tudni, hogy mit tehet mások előtt és mit nem **Ismeretek** • kapcsolatok és különböző viselkedésformák az osztályközösségben • a mindennapi érintkezés formái (együttműködési és udvariassági formulák) • kapcsolat az intézmény helyszíneivel, munkatársaival: pl. segítség kérése, üzenet átadása, együtt tevékenykedés • a nemek közötti kapcsolat • a fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában • nonverbális kommunikáció és illemszabályok • tekintettel, fejmozdulattal, mimikával, kézjellel kifejezett közlések megértésének gyakorlása		társadalmi ismeretek életvitel és gyakorlat környezet-ismeret

• megfelelő külső megjelenés eltérő helyzetekben • képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (pl. postán, közintézményben) • osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből • párkapcsolatok az iskolában. diákszerelem • a telefonálás, e-mail és közösségi oldalak használatának biztonsági és illemszabályai • viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetekben (munkavégzéskor/szabadidőben) • önkontroll stresszhelyzetben, a feszültség levezetésének adaptív lehetősége **Tevékenység** • a helyes viselkedés és kommunikációs formák felismerése, elsajátítása, gyakorlása • társakra jellemző külső és belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint • arckifejezés, testtartás, megfelelő és nem megfelelő viselkedések elemzése fotó, ill. videó felvételek alapján • ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözék (sporthoz, ünnepre, stb.) • tágabb környezetében előforduló képek, ábrák stb. jelentésének gyakorlása (piktogramok, közlekedési táblák stb.) • személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése, rögzítése én-könyvben, naplóban • a másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak tanulása, gyakorlása • elfogadható és nem megengedhető viselkedések megkülönböztetése társas helyzetekben • telefonálás, e-mail és közösségi oldal használata gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben • megfelelő viselkedés gyakorlása kötetlen helyzetben, szabadidőben • egyénre szabott stratégiák tanulása a stressz kezeléséhez	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*barát, barátságos, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolt, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák*
A fejlesztés várt eredményei	Képes az elsajátított viselkedésmódok szerint kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**10. Médiaismeret**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	könyvek használata, számítógép-használat segítséggel	
Tantárgyi fejlesztési célok	Szórakoztatóelektronikai és IKT eszközök használata kommunikációban, tanulásban és a szabadidőben; könyvtárhasználat.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • könyvtárban való helyes viselkedés • a könyvek és folyóiratok kímélő használata • kedvenc tv műsor kiválasztása internetes, vagy papíralapú műsorújságból • szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használata • szórakoztató elektronikai és IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerése, elkerülése segítséggel • rendelkezésre álló információk, lehetőségek közötti válogatás segítséggel • szórakoztató elektronikai és IKT eszközök működtetésének alapjai **Ismeretek** • könyvtár, könyvtárhasználat • szórakoztató elektronikai és IKT eszközök: tv, rádió, számítógép, DVD lejátszó, zenelejátszók (pl. CD-lejátszó, MP3, MP4), játékkonzolok (pl. Game Boy, Play Station, XBOX 360) , mobileszközök (laptop, PSP, tablet, mobiltelefon) • internet, web kettő (pl. video megosztó) • háttértárolók (pl. pen drive) • támogató applikációk • IKT-val támogatott kommunikáció • augmentatív támogatás **Tevékenység** • könyvtárban való helyes viselkedés gyakorlása személyre szabott segítséggel • a könyvek és folyóiratok kímélő használatának gyakorlása • könyvtárhasználat: a kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása személyre szabott segítséggel • érdeklődés felkeltése a korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok iránt • kedvenc tv műsor kiválasztásának gyakorlása internetes, vagy papíralapú műsorújságból személyre szabott segítséggel • képességeknek megfelelő számítógépes játékok használatának gyakorlása személyre szabott segítséggel • képességeknek megfelelő számítógépes oktatóprogramok használatának gyakorlása személyre szabott segítséggel • elektronikus eszközök működtetésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használatának szabályainak megismertetése személyre szabott segítséggel • (pl. áram alá helyezés, áramtalanítás, kímélő használat) • internet, web kettő (pl. video megosztó) megismerése személyre szabott segítséggel • video megosztó oldalak böngészése szabadidőben személyre szabott segítséggel • szórakoztató elektronikai és IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerésének elkerülésének segítése, személyre szabott segítséggel • rendelkezésre álló információk, lehetőségek közötti válogatás személyre szabott segítséggel • rendelkezésre álló támogató applikációk, IKT-val támogatott kommunikáció, augmentatív támogatás használata (pl. kommunikátorok) személyre szabott segítséggel • rendelkezésre álló mobil applikációk használata szabadidős, tanulási és kommunikációs céllal személyre szabott segítséggel	informatika olvasás, írás társadalmi ismeretek művészetek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*könyvtárhasználat; szórakoztató elektronikai és IKT eszközök; internet, web kettő; háttértárolók; támogató applikációk, IKT-val támogatott kommunikáció, augmentatív támogatás*
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel használja az iskolai könyvtárat, közkönyvtárat. Személyre szabott segítséggel használja kommunikációban, tanulásban és a szabadidőben a rendelkezésére álló szórakoztatóelektronikai és IKT eszközöket.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Kommunikáció- nyelv- és beszédfejlesztés, anyanyelv**	**Órakeret: 48**
Előzetes tudás	A legtöbb iskolai kontextusban segítséggel részt vesz a kommunikációban. Tud felnőtt kommunikációs partnert váltani. Strukturált helyzetben részt vesz kommunikációs interakcióban kortárssal személyre szabott segítséggel. Felnőtt partnerrel részt vesz 2 fordulós beszélgetésekben, személyre szabott segítséggel képes időzítésre, beszélőváltásra. Megért képi szintű nyelvi szimbólumokat. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel tanult módon érzelmekről kommunikál; képes a kérdés kivárása, meghallgatására, differenciálására; kérdés- válasz interakcióban jelen nem lévő tárgyakról is kommunikál tanult módon; egyszerű mondatot alkot. Aktív szókincse minimum 85 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktív részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban. Kommunikáció különböző partnerekkel, funkciókban, formákban. Absztrakt nyelvi szimbólumok használata. Kérdésfeltevés. Beszélgetési készségek. Élménymegosztás, érzelemkifejezés.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • a legtöbb iskolai kontextusban részt vesz a kommunikációban: különböző tanult kommunikációs funkciók és formák, szavak használata új helyzetekben • részvétel 3-6 fordulós beszélgetésekben, időzítés, beszélőváltás, szerepcsere • egyre absztraktabb nyelvi szimbólumok értése és használata • Többféle transzmissziós technika használata a nonverbális kommunikációban, AAK-ban • strukturált kiscsoportos helyzetben együttműködést igénylő feladatok, egyszerű funkcióban kommunikáció kortárssal • rámutatás használata különböző kommunikációs funkciókban • természetes instrumentális gesztusok értése, és használata kommunikációs céllal • alapérzelmekhez tartozó mimika, testtartás, intonáció megfigyelése, értelmezése • Hangerő-szabályozás: élethelyzetekben a különböző hangerő szabályozása • mindennapi tárgyak leírása, jellemzése (melléknevek, főnevek, igék) • Alárendelő összetett mondatok megértése: a cél- és okhatározói mellékmondatok gyakorlása, a kapcsolatos mondat alkotása • Felkiáltó és óhajtó mondatok értelmezése, használata • a tanult kérdések differenciálása, válaszadás		ábrázolás, alakítás ének, zene mozgásnevelés olvasás, írás környezetismeret minden egyéb tárgyhoz tartozó lexika

• élménymegosztás: a birtokos névmások értése és használata; saját élményeire vonatkozó kommentek meghallgatása/megértése/követése • információkérés: egyszerű kérdésfeltevésnél a kérdések bővítése; a ki, hol, mikor kérdőszavak • szociális rutinok gyakorlása • érzelmek kifejezése: saját négy (vidámság, düh, szomorúság, félelem) alapérzelem; felnőtt partnerek és kortársak viselkedése különböző érzelmi állapotokban • a tananyagok lexikájának ismerete • az ismert lexika főfogalom alá rendezése • beszédfejlesztés **Ismeretek** • kommunikációs kontextus • Különböző transzmissziós technikák a nonverbális kommunikációban • együttműködés, kommunikáció kortárssal • absztrakt nyelvi szimbólumok • beszélgetési készségek: időzítés, beszélőváltás, szerepcsere • természetes instrumentális gesztusjelek, mimika, intonáció, hangerő-szabályozás • kommunikációs funkciók: kérés, elutasítás, válaszadás, szociális rutin, figyelemfelhívás, élménymegosztás, információkérés, érzelmek kifejezése, komment • kommunikációs formák: gesztus, piktogram, beszéd • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • kérdőszavak • mutató névmás, birtokos névmások, melléknévfokozás, hely-, idő-, cél- és eszközhatározó • kijelentő mondat, kérdő mondatok; állító és tagadó mondat • analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév/számnév kombináció) • alárendelő összetett mondat: a cél- és okhatározói mellékmondat • leírás, jellemzés (melléknevek, főnevek, igék) • főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók • vokalizáció, szótagok/szavak/mondatok használata • beszédfejlesztés • a kommunikációs célú echolália megerősítése kommunikációs helyzetekben **Tevékenység** • részvétel bíztatása a lehető legtöbb osztálytermi és azon kívüli kommunikációs helyzetben: a tanult kommunikatív funkciók/formák/szavak gyakorlása új kommunikációs kontextusban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • szókincsének aktivizálása tanórai és tanórán kívüli (pl. ünnepek, külső programok, szabadidő) kontextusokban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • egyre absztraktabb szimbólumok használatának gyakorlása kommunikációs helyzetekben (színes vagy fekete-fehér rajz, beszéd) személyre szabott segítséggel • különböző transzmissziós technikák használatának gyakorlása a nonverbális kommunikációban, AAK-ban: átadás, rámutatás, szemkontaktus stb. • tárgy/tevékenység kétdimenziós szimbólumára való rámutatás gyakorlása kommunikációs céllal, különböző kommunikációs funkciókban	

• strukturált egyéni és kiscsoportos helyzetben együttműködést igénylő feladatok gyakorlása, egyszerű funkcióban kommunikáció bátorítása kortárssal (kérés, elutasítás, komment, élménymegosztás, szociális rutin, információkérés és nyújtás) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • kommentek kivárásának, meghallgatásának, differenciálásának, megértésének gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. szerepcserét, meghallgatást, várakozást jelző vizuális segítségek) • 3-6 fordulós beszélgetésekben való részvétel bátorítása, időzítés, beszélőváltás, szerepcsere gyakorlása személyre szabott segítséggel. • a választási lehetőségekkel kapcsolatos választó mellérendelő mondat megértésének gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. választó tábla, AAK) • tanult természetes gesztusok megértésének gyakorlása különböző funkciókban • természetes instrumentális gesztusok használatának gyakorlása, körének bővítése (pl. igen, nem, gyere, kérem, nézd, figyelj, nézd, add, várj, mutasd) • a különböző élethelyzeteknek megfelelő hangerő szabályozásának gyakorlása személyre szabott segítséggel • egyszerű felkiáltó és óhajtó mondatok értelmezése mindennapi helyzetekben, mondatot alkotása személyre szabott segítséggel (állítmány+ tárgy) • elutasításkor tagadó mondat alkotásának gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • élménymegosztás gyakorlása, saját élményeire vonatkozó kommentek meghallgatásának/megértésének /követésének gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. én-könyv, személyes napló, fotók, napirend, hetirend, naptár, AAK) • saját négy érzelem tudatosításának segítése (vidámság, düh, szomorúság, félelem) felmerülő helyzetekben a viselkedéses jellemzők kiemelésével (testtartás, mimika, vokalizáció/beszéd, intonáció); összekötni, megnevezni kifejezését bátorítani bármely szimbólummal • alapérzelmekhez (düh, vidámság, szomorúság, félelem) tartozó mimika és viselkedések (pl. sírás, nevetés, elhúzódás) megfigyelése, értelmezése élethelyzetekben felnőtteken és kortársakon, összekötése bármely tanult szimbólummal személyre szabott segítséggel • a ki, hol, mikor kérdőszavak gyakorlása kommunikációs helyzetekben információkérésre • a cél- és okhatározói mellékmondatok értelmezése viselkedéses szempontok megadásánál személyre szabott segítséggel. • a hely-, idő- és módféle határozói alárendelő összetett mondatotok megértésének gyakorlása élethelyzetekben tárgyak, cselekvések helyének várható vagy már megtörtént idejének, elvégzési módjának meghatározására • melléknevek fokozásának (középfok és felsőfok) gyakorlása élethelyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció, leírás, jellemzés (melléknevek, főnevek használatával) • kérés, elutasítás, komment funkciókban jelen lévő nem tárgyakról való kommunikáció gyakorlása (értés és használat) szóban, vagy AAK-s eszközzel, személyre szabott segítséggel	

• analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (főnév/ige/melléknév/számnév kombináció használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • vokalizáció bátorítása vers/ének segítségével és kommunikációs helyzetekben modellálással; ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok • szótagok/szavak/mondatok utánzásának gyakorlása, kimondása személyre szabott segítséggel • beszélő gyermekeknél: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok • a kommunikációs célú echolália megerősítése különböző segítségekkel (üzenetként való elfogadással, reakcióval, alakítása új szavak, mondatpanelek építésével és utánmondásra,/vizuális emlékeztetőkkel/ kivárásra; megkezdett mondatokkal segítve) és spontán alkalmazásának bátorítása kommunikációs helyzetekben		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*kommunikációs partner; általánosítás; kommunikációs kontextus; beszélgetési készségek, transzmissziós technika; időzítés, szerepcsere; absztrakt szimbolikus kommunikáció; érzelmek kifejezése; mimika, intonáció, hangerő, mondatalkotás; alapszókincs (receptív, expresszív); AAK; kérdőszók*	
A fejlesztés várt eredményei	A legtöbb kontextusban segítséggel részt vesz a kommunikációban. Tud felnőtt kommunikációs partnert váltani. Strukturált helyzetben együttműködik és részt vesz kommunikációs interakcióban kortárssal személyre szabott segítséggel. Felnőtt partnerrel részt vesz 3-6 fordulós beszélgetésekben, személyre szabott segítséggel; képes időzítésre, beszélőváltásra, szerepcserére. Megért és használ képi szintű nyelvi szimbólumokat. Többféle transzmissziós technikát használ a nonverbális kommunikációban, AAK-ban. Képes a hangereje szabályozására tanult helyzetekben. Figyeli, értelmezi a mimikát, intonációt tanult kontextusokban. Tanult helyzetekben személyre szabott segítséggel megért egyszerű, tanult magyarázó, következtető, cél- és okhatározói mellékmondattal kifejezett magyarázatokat és következtetéseket. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • képes tanult kérdést feltenni • tanult módon érzelmekről kommunikál • kérdés- válasz interakcióban, tanult helyzetekben képes a kérdés kivárása, meghallgatása, differenciálása • jelen nem lévő tárgyakról tanult módon kommunikál • egyszerű mondatot alkot Aktív szókincse minimum 100 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).	

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Társadalmi érintkezési formák**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	Helyes viselkedésmódok ismerete és betartása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Törekvés a kontextusnak megfelelő megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • segítséggel felismerni a helyes és helytelen szokásokat • tanult módon tartani a személyes tér határait • a helyes és helytelen viselkedést megnevezni és a gyakorlatban alkalmazni • az elsajátított viselkedésmódok szerint megfelelően kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben **Ismeretek** • Viselkedésmódok és helyszínek, alkalmak • ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) • járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül • távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél • érintések: megfelelő és nem megfelelő érintések (kéz a combra, hátba ütés, fenekére csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.) • megszólítás – köszönés – bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele • viselkedési szabályok egyénre szabottan, különböző környezetekben • az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása • megfelelő részvétel különböző társas helyzetekben: pl. vendégségben • vendéghívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás • ajándék átadás és átvétel • ajándék kiválasztásának szempontjai • mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása • felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás **Tevékenység** • helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben • a felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása • iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása • a már gyakorolt viselkedési szokások átismétlése, gyakorlása szituációkban • a helytelen viselkedés javítása • köszönés gyakorlása • bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása • helyzetgyakorlatok • illő öltözet, ruhatár használata, színházban, moziban a jegy bemutatása, hely megkeresése, viselkedés előadás alatt (zörgés zacskóval, viselkedés idegen szomszéddal)	életvitel és gyakorlat társadalmi ismeretek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*a témák feldolgozása során felmerülő kifejezések és fogalmak*
A fejlesztés várt eredményei	Képes észrevenni a helytelen viselkedést, szabály mentén korrigálni. Képes a tájékozódáshoz, probléma megoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani. Képes elviselni, ha figyelmeztetik hibájára. Képes megkezdett tevékenységet félbehagyni. Tanult helyzetben Képes alkalmazni a szociális beilleszkedéshez szükséges

	alapkészségeket, képességeket. Tanult módon tartja a személyes tér határait. Képes viselkedését a tanultak szerint kontrollálni különböző környezetekben.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Előkészület a felnőtt életre**	**Órakeret:27**
Előzetes tudás	A tanult módon elkülöníteni a helyes – helytelen viselkedésmódokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A társadalmi normák szerinti együttműködés különböző típusú emberi kapcsolatokban.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • a tárgyalt eseteket megérteni, észrevenni a helytelen és helyes viselkedést • személyes véleményalkotás viselkedések helyességének/helytelenségének megítélésekor • különböző mélységű kapcsolatok kialakulásának elősegítése kortársakkal és felnőttekkel • saját érzések, élmények, vélemények, problémák kifejezése • ismeretlen és ismert helyzetekben helyes viselkedési formát választani **Ismeretek** • konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása • boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?) • az utcán leszólítja valaki (hogy reagáljon?) • aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése • saját életében, közvetlen környezetében, könyvek, filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása • magán és hivatalos jelleg elkülönítése • ismerkedés: bizalom, bizalmatlanság • hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola) • hol, mikor, kinek írom alá a nevemet? • segítségkérés – személyi segítő **Tevékenység** • képek, filmrészletek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése • a lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása • választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?) • személyes adatok és iratok kezelésének módja • szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs) • előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre • helyzetgyakorlatok; probléma megfogalmazása		életvitel és gyakorlat társadalmi ismeretek
Kulcsfogalmak/	*konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak*	

fogalmak	
A fejlesztés várt eredményei	Képes önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni. Képes hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit. Képes a helyes és helytelen viselkedést megnevezni és a gyakorlatban alkalmazni. Kapcsolataiban alkalmazza az emberi együttműködés tanult szabályait.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**8. Társas kapcsolatok**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Képes az elsajátított viselkedésmódok szerint kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködés különböző társas helyzetekben megszokott és új személyek esetében.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • helyesen használni az elsajátított és begyakorolt együttműködési formákat különböző kontextusokban • részt venni kölcsönös interakciókban a tanult szabályok mentén • tudni, hogy mit tehet mások előtt és mit nem • ismert, begyakorolt helyzetekben tudni, hogy viselkedése milyen hatással lehet másokra **Ismeretek** • kapcsolatok és különböző viselkedésformák a családban, iskolában, iskolán kívül • a mindennapi érintkezés formái (együttműködési és udvariassági formulák) • kapcsolat az intézmény helyszíneivel, munkatársaival: pl. segítség kérése, üzenet átadása, együtt tevékenykedés • a nemek közötti kapcsolat • a fiúkra és lányokra, felnőtt nőkre és férfiakra jellemző viselkedési módok szabadidőben és feladathelyzetben • nonverbális kommunikáció és illemszabályok • tekintettel, fejmozdulattal, mimikával, kézjellel, vagy AAK-s eszközzel kifejezett közlések megértésének gyakorlása • megfelelő külső megjelenés eltérő helyzetekben • képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (pl. postán, közintézményben) • különböző társasági körök és kapcsolódó viselkedési szabályok • párkapcsolatok az iskolában; diákszerelem • a telefonálás, e-mail és közösségi oldalak használatának biztonsági és illemszabályai • önkontroll stresszhelyzetben, a feszültség levezetésének adaptív lehetősége **Tevékenység** • a helyes viselkedés és kommunikációs formák felismerése, elsajátítása,		társadalmi ismeretek életvitel és gyakorlat környezet-ismeret

gyakorlása • társakra jellemző külső és belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint • arckifejezés, testtartás, megfelelő és nem megfelelő viselkedések elemzése fotó, ill. videó felvételek alapján • ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözék. (sporthoz, ünnepre, stb.) • tágabb környezetében előforduló képek, ábrák stb. jelentésének gyakorlása (piktogramok, közlekedési táblák stb.) • személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése, rögzítése én-könyvben, naplóban • a másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak tanulása, gyakorlása. • elfogadható és nem megengedhető viselkedések egy kapcsolatban • telefonálás, e-mail és közösségi oldal használata gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben • megfelelő viselkedés kötetlen helyzetben, szabadidőben • egyénre szabott stratégiák tanulása a stressz kezeléséhez	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápolt, rendezett, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák*
A fejlesztés várt eredményei	Képes az elsajátított viselkedésmódok szerint kapcsolatot tartani egyszerűbb élethelyzetekben, kontrollálni személyközi viselkedését. Képes meghatározott ideig saját viselkedését kontrollálni. Alkalmazza a stresszes helyzetek megoldásához tanult stratégiákat.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**10. Médiaismeret**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel használja az iskolai könyvtárat, közkönyvtárat. Személyre szabott segítséggel használja kommunikációban, tanulásban és a szabadidőben a rendelkezésére álló szórakoztatóelektronikai és IKT eszközöket.	
Tantárgyi fejlesztési célok	szórakoztatóelektronikai és IKT eszközök mind önállóbb és funkcionálisabban használata kommunikációban, tanulásban és a szabadidőben; könyvtárhasználat A tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információk rendszerezése és értelmezése	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • könyvtárban való helyes viselkedés • a könyvek és folyóiratok kímélő használata • kedvenc tv műsor kiválasztása internetes, vagy papíralapú műsorújságból • szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használata • szórakoztató elektronikai és IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek		informatika olvasás, írás társadalmi ismeretek

felismerése, elkerülése segítséggel • rendelkezésre álló információk, lehetőségek közötti válogatás segítséggel • szórakoztató elektronikai és IKT eszközök működtetésének alapjai • háttértárolók használata • a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat rendszerezése és értelmezése **Ismeretek** • könyvtár, könyvtárhasználat • szórakoztató elektronikai és IKT eszközök: tv, rádió, számítógép, DVD lejátszó, zenelejátszók (pl. CD-lejátszó, MP3, MP4), játékkonzolok (pl. Game Boy, Play Station, XBOX 360) , mobileszközök (laptop, PSP, tablet, mobiltelefon) • internet, web kettő (pl. video megosztó) • háttértárolók (pl. pendrive) • támogató applikációk • IKT-val támogatott kommunikáció • augmentatív támogatás • háttértárolók • tömegkommunikáció **Tevékenység** • Személyre szabott, elsősorban vizuális támogatás (pl. algoritmusok, viselkedéses szabályok) használatának gyakorlása a mind önállóbb és funkcionálisabb, balesetmentesen eszközhasználat érdekében. • könyvtárban való helyes viselkedés gyakorlása személyre szabott segítséggel • a könyvek és folyóiratok kímélő használatának gyakorlása • könyvtárhasználat: a kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása személyre szabott segítséggel • érdeklődés felkeltése a korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok iránt • kedvenc tv műsor kiválasztásának gyakorlása internetes, vagy papíralapú műsorújságból személyre szabott segítséggel • képességeknek megfelelő számítógépes játékok használatának gyakorlása személyre szabott segítséggel • képességeknek megfelelő számítógépes oktatóprogramok használatának gyakorlása személyre szabott segítséggel • elektronikus eszközök működtetésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használatának szabályainak megismertetése személyre szabott segítséggel • (pl. áram alá helyezés, áramtalanítás, kímélő használat) • internet, web kettő (pl. video megosztó) megismerése személyre szabott segítséggel • video megosztó oldalak böngészése szabadidőben személyre szabott segítséggel • szórakoztató elektronikai és IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerésének elkerülésének segítése, személyre szabott segítséggel • rendelkezésre álló információk, lehetőségek közötti válogatás személyre szabott segítséggel • adatok tárolása és előkeresése háttértárolókról (pl. pendrive) személyre szabott segítséggel • rendelkezésre álló támogató applikációk, IKT-val támogatott kommunikáció, augmentatív támogatás használata (pl. kommunikátorok) személyre szabott	művészetek

segítséggel • rendelkezésre álló mobil applikációk használata szabadidős, tanulási és kommunikációs céllal személyre szabott segítséggel • személyre szabott segítséggel a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat rendszerezésének és értelmezésének gyakorlása		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*könyvtárhasználat; szórakoztató elektronikai és IKT eszközök; internet, web kettő; háttértárolók; támogató applikációk, IKT-val támogatott kommunikáció, augmentatív támogatás*	
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel használja az iskolai könyvtárat, közkönyvtárat. Személyre szabott segítséggel használja kommunikációban, tanulásban és a szabadidőben a rendelkezésére álló szórakoztatóelektronikai és IKT eszközöket, háttértárolókat. Személyre szabott támogatás mellett mind önállóbban és funkcionálisabban, balesetmentesen használja az eszközöket, épségüket megőrzi.	

Olvasás – írás

Évfolyam: 1-8.

Tantárgyi célok és feladatok

A tantárgy célja, megalapozni és fejleszteni az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejleszteni a nyelvi és kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.
A autizmus spektrum zavarral küzdő középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével, és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.
A tanulókkal szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok, piktogramok jelentéstartalmát. Váljon igénnyé az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, különböző ismeretek elsajátításához, a mindennapi életbe való mind önállóbb tevékenységvégzéshez beilleszkedéshez.

Legfőbb **cél** az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése, kommunikációs igény felkeltése és fenntartása, az ehhez szükséges nyelvi alapok megteremtése. Alapvető probléma nem a beszéd hiánya vagy fejlődési zavara, hanem a kommunikációs szándék, illetve a kommunikációs funkció megértésének sérülése. Minden autizmus spektrum zavarral küzdő gyermeknél - függetlenül verbális képességeik színvonalától - elsődleges fontosságú cél tehát az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. Autizmus spektrum zavarral küzdő értelmi fogyatékos gyermekek több, mint fele soha nem tanul meg beszélni, de a beszéd formai megléte mellett is közös jellemző a nyelvi és szociokommunikációs problémák fennállása; emiatt számukra elengedhetetlen a beszéd-, nyelvi-, és kommunikáció-fejlesztésben augmentatív eszközök használata, alternatív módok tanítása. Emellett fontos a tanuláshoz, az önálló ismeretszerzéshez szükséges alapkészségek kialakítása, a szövegértő képesség megalapozása a kommunikáció különböző csatornáinak igénybevételével.

A tantárgy legfőbb **feladat**ai: gazdagítani a tanuló aktívan használt szókincsét; fejleszteni a kommunikációs helyzeteknek megfelelő szövegalkotást; társalgási és udvariassági formulák, metakommunikációs jelzések értését és használatát. A hiányzó nyelvi készségeket kompenzálása mellett az olvasmányok (konkrét, mindennapi élettel kapcsolatos rövid történetek) tartalma lehetőséget nyújt alapvető ismeretek megszerzése mellett, a szociális és érzelmi tudás gazdagítására. Az íráskészség fejlesztése, az összerendezett írásmozgások kialakulása megteremti az írásbeli nyelvhasználat lehetőségét, melynek fontos szerepe lehet az augmentatív kommunikációs eszközök és más önállóságot támogató környezeti támpontok alkalmazásában.
A felső tagozaton a tárgy bevezeti a tanulókat szövegek feldolgozásával a magyar nyelv rendszerébe, miközben tovább építi a tanuló társas nyelvhasználatát, fogalmi gondolkodását, műveltségét és támogatja az érzelmi, szociális, intellektuális érésüket és tudásaikat olvasmányaikon keresztül (pl. szociális történetek). Fejleszti a beszédpercepciós képességet és a beszédértést; gazdagítja a tanulók által aktívan használt szókincsét. Segíti az információszerzést, az információk rögzítését.

1.-8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az ***erkölcsi nevelésben*** az egyszerű fogalmak, szabályok, utasítások megismerésének, megértésének megalapozásával; a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával.

Nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés kapcsán a középsúlyosan értelmi fogyatékos autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztalható népi hagyományoknak a megismerésével, valamint írásos emlékeinken keresztül ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés kapcsán a középsúlyosan értelmi fogyatékos autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében.

Az ***önismeret és a társas kultúra*** fejlesztésekor hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. Ebben az alapvető kultúrtechnikák alkalmazása hangsúlyos szerephez jut.

Testi és lelki egészségre nevelésében elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása. E feladatokban az írott, piktogramokkal segített információ megértésének és használatának fontos szerepe van.

A családi életre nevelés a középsúlyosan értelmi fogyatékos autizmus spektrum zavarral küzdő tanuló esetében is kiemelkedő jelentőségű. Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitűzésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában, mivel a hagyományos módszerek többsége nem válik be az érintett gyermekek esetében. Az írás-olvasás képességének lehető legmagasabb szintjének kialakítása és otthoni használata fontos cél.

Fenntarthatóság, környezettudatosság területén a környezet célzott megfigyelése, felfedezése a pedagógus aktív közreműködése; piktogramos, írott környezeti támpontok nélkül elképzelhetetlen. A fejlesztés e területen is a közvetlen, mindennapi élettel kapcsolatos tapasztalatokon alapul.

Az anyanyelvi kommunikáció a fejlesztés fő célterülete, mint a kapcsolatteremtés és fenntartás, valamint az információcsere eszköze. A középsúlyosan értelmi fogyatékos autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek esetében a kommunikációs képességek fejlődése és nyelvelsajátítás folyamata minőségileg eltér a tipikusan fejlődő kortársakétól. A fejlődési zavar kihat a szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátítására és rugalmas alkalmazásukra. Hiányozhatnak vagy sérülhetnek azok a képességek, melyek lehetővé teszik a helyzetnek megfelelő személyközi kommunikációt és a nyelvi úton történő ismeretszerzést. Különösen nehezített az élő nyelv és szociális közvetítés útján való tanulás. Minden gyermeknél – függetlenül verbális képességeinek színvonalától – elsődleges cél az egyén képességszintjének megfelelő kommunikatív kompetencia megteremtése. A cél eléréséhez szükséges lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására, melyek tárgyak, piktogramok, írás és olvasás segítségével támogatják a megértést és kifejezést. A kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége

egyénenként mérendő fel, a fejlődési zavar spektrum jellege, az egyéni képességek és tünetek nagyfokú változatossága miatt.

Szociális és állampolgári kompetencia terén előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak ismerete, betartása. Mivel az autizmus spektrum zavarok lényegi jellemzője a szociális megértés sérülése, az érintett tanulók esetében elsősorban a tények, ismeretek, együttélési szabályok elsajátítása kap prioritást, melyek közvetítésében elsődleges eszköz az írott, illetve piktogramos megsegítés.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség műveltségi területen megjelenő számos fejlesztési tartalom és cél fontos terápiás lehetőséget jelent az anyanyelvi fejlesztésében.

A hatékony, önálló tanulás kapcsán számolnunk kell azzal, hogy az autizmus spektrum zavar számos speciális kognitív nehézséggel és a kommunikáció sérülésével jár együtt. A tanulási folyamatban az élő nyelv és a szociális közvetítés megnehezíti, míg a vizuális információhordozók alkalmazása segíti a világ megismerését. Az önállóság elősegítésének egyik fontos módszertani eszköze az élő nyelv és a szociális közvetítés helyettesítése, kiegészítése egyénre szabott vizuális környezeti támpontokkal, ebben az olvasás-írás alkalmazásának képessége kiemelt jelentőségű.

Digitális kompetencia területén az IKT alkalmazása egyedülálló lehetőséget jelent az autizmussal élő tanulók számára a kommunikációs akadálymentesítés és a tanulás tekintetében egyaránt. Szociális-kommunikációs sérülésük miatt azonban nehézséget jelenthet számukra az IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerése, elkerülése, valamint a rendelkezésre álló információk közötti kritikus válogatás.

Médiatudatosságra nevelés kapcsán a tanulók különösen veszélyeztetettek lehetnek a különböző médiumok által közvetített tartalmak meg nem értése, félreértése tekintetében és fokozott a függőségek kialakulásának veszélye is. Ugyanakkor a különböző médiumok lehetővé teszik az élő nyelvtől és szociális közvetítéstől független tanulást és kapcsolatteremtést, valamint olyan multimédiás tananyagok kialakítását, melyek lelassítják és hozzáférhetővé teszik a szociális interakciókat, nagyban hozzájárulva a fejlődési zavar következményeinek enyhítéséhez.

Évfolyam 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Reagál a környezeti ingerekre, alapvető társas kezdeményezésekre.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Elemi kommunikatív viselkedések kialakítása, beszédfejlesztés alapozása.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • megkülönböztetett figyelem a beszédre, nevére való odafordulás, felfigyelés • egylépéses, alapvető instrukciók megértése • ismert tárgyak, személyek megnevezése élethelyzetekben és képeken. "ki ez?", "mi ez?", kérdésekre ismert helyzetekben egyszavas válasz • artikulációs mozgások követése – magánhangzók • orron belégzés, szájon át kilégzés, hasi légzés, rágóizmok erősítése, a helyes nyelés technikája • alap zönge érzékelése, irányított fújás, a hangok felismerése, megkülönböztetése **Ismeretek** • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • egylépéses instrukciók, meghallgatás • szófajok: főnevek, igék, melléknevek • egyszavas kifejezések • hangejtés – magánhangzók, szájállások, alap zönge, fújás, szájállások **Tevékenység** • néhány egyszerű, egylépéses instrukció követésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • részvétel biztosítása meghallgatást igénylő tevékenységekben (mese, vers, zene) • a hangadások/mozgások tudatosítása utánzással, tükrözéssel • elemi szükségletek és tárgyra/tevékenységre vonatkozó egyszerű kívánságok kifejezésének gyakorlása, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • tárgyak megnevezése kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban utánmondással, vagy bármely AAK-s eszközzel • válaszadás gyakorlása a „ki ez?”, „mi ez?” kérdésekre kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • légző-, fújó-, szívógyakorlatok személyre szabott segítséggel • ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok személyre szabott segítséggel • száj csücsörítése fúváshoz személyre szabott segítséggel • alap zönge próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén		kommuni-káció ének, zene
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*főnév, ige, alapszókincs (receptív, expresszív); artikuláció; AAK, kérés, válaszadás*	
A fejlesztés várt eredményei	Próbálkozik az artikulációs mozgások akaratlagos utánzásával. Többnyire odafordul, ha a keresztnevét hallja. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • megért ismert helyzetben három tanult, egyszerű, egylépéses instrukciót • tanult kommunikációs helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat Aktív szókincse minimum 5 szó (bármely szimbólummal)	

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret:10**
Előzetes tudás	Nagymozgások összerendezése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Elemi eligazodás közvetlen környezetében.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A relációs fogalmakat megismerni. • Soralkotás, balról jobbra haladás. • A bal-jobb oldal, irány differenciálása vizuális segítségével. • Testséma –testkép kialakítása. • A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével. **Ismeretek** • Relációs fogalmak. • Téri relációk. • Eligazodás közvetlen környezetében, személyes terében. • Haladás irányát jelző vizuális segítségek. • Eligazodás két dimenzióban. • Térstruktúra kialakítása. **Tevékenység** • Tárgyak helyének meghatározása. • Relációs fogalmak megállapítása képen. • Térirányok gyakorlása nagymozgásokkal. • Testtájékok megmutatása, megnevezése. • Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. • Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. • Személyes terének és vizuális segítségeinek használata fokozódó önállósággal.		játékra nevelés kommuni-káció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*alá, fölé, alatt, fölött, előtt, mellett, irányok: le, fel, ellentét-párok: hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt, gyerek, öreg, fiatal, férfi, nő; ki? mi? tárgyak, személyek megkülönböztetése*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra egy elemmel/lépéssel követni feladathelyzetben vizuális segítséggel, feladatszervezésben, napirendhasználatban.	

Évfolyam: 1.

<table>
<tr><td>Tematikai egység /
/ Fejlesztési cél</td><td>3. Finommozgások fejlesztése.</td><td>Órakeret: 12</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="2">Tud fogni.</td></tr>
<tr><td>Tantárgyi fejlesztési célok</td><td colspan="2">Ujjak ügyesítése, ceruzafogás kialakítása.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Fejlesztési feladat
• Tárgyakat két- illetve három ujjal megfogni.
• Különféle agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása.
• Törekedni a zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása tudatos irányítása, megfelelő nyomatékra.
• Együttműködéssel ismerkedés a tárgyakkal: a tapintással érzékelhető tulajdonságok megismerése, formaszilárdság.
• Ismert tárgyak felismerése tapintással.
• Ujjak mozgatásának finomítása.
• A szerszámok rendeltetésszerű használata személyre szabott segítséggel.
• Kételemes mozdulatsor végrehajtása.
Ismeretek
• Tevékenység apró tárgyakkal.
• Kéz izomzatának fejlesztése.
• Helyes, szabályos, ceruzafogás.
• Megfelelő nyomaték.
• Érzékelés tapintással.
• Eszközök, szerszámok fogása.
Tevékenység
• Gyöngy felszedése, pötyi játék használata, papír tépése, mozaik ragasztása.
• Gyúrás, nyomkodás agyaggal, gyurmával; drót hajlítása.
• Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással.
• Színezés, rajzolás.
• Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással.
• „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb.
• Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.</td><td>játékra nevelés

ábrázolás, alakítás</td></tr>
<tr><td>Kulcsfogalmak/ fogalmak</td><td colspan="2">behajlított ujj, kicsi, nagy, kerek, lapos, egyenes, görbe, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör, vonal, sötét, halvány, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok nevei, baleset, óvatosság</td></tr>
<tr><td>A fejlesztés várt eredményei</td><td colspan="2">Részt vesz a tevékenységekben személyre szabott segítséggel. Megfogja a rajzeszközt, nyomot hagy a papíron. Segítséggel papírt tép.</td></tr>
</table>

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése.**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Tud tájékozódni közvetlen környezetében személyre szabott segítséggel. Képes rövid ideig asztalánál ülve maradni feladathelyzetben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Formák felismerése egyeztetése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Koordinációs képesség fejlesztése. • Labdadobás, - gurítás célirányosan, labdát elkapni. • Soralkotás balról jobbra irányítással. • Függőleges irányú soralkotás. • Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. • Kitartó munkavégzés néhány percig megfelelő mozdulatokkal. • Szabály megértése és betartása. • Feladatmegértés, és feladatvégzés. • Tárgyra irányuló figyelem fejlesztése. • Nagyobb méretű, gombok kigombolása. **Ismeretek** • Célzott gurítás, dobás. • Építés kockával, dominóval, fűzés. • Határok betartása. • Pontok összekötése. • Formaazonosság. • Gombolás. **Tevékenység** • Labda dobása, gurítása, dobása, elkapása személyre szabott segítséggel. • Autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. • Apró tárgyak (golyó, gyöngy, gomb) összegyűjtése, dobozba rakosgatása személyre szabott segítséggel. • Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint személyre szabott segítséggel. • Dominó élére állítása. • Fűzőtábla használata nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. • Pontok összekötése ujjal, ecsettel, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel. • Festés: szivaccsal, tenyérrel, ecsettel. • Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés síkra személyre szabott segítséggel. • Nagyobb, könnyen járó gombok kigombolásának gyakorlása kereten, majd önmagán.	önkiszolgálás játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*gurítás-dobás, elkapás, Kösd össze!, illesztés, igazítás, pontosság. gyöngy-sor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé,*

	találat, alapszínek, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, építés, festés, gombolás, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló, ruhadarabok nevei, eleje, vége, balról jobbra
A fejlesztés várt eredményei	Részt vesz irányított tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Észleli a körülötte lévő tárgyakat és embereket.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Változásokat észlelni, jelezni. • Soralkotás: ütemezés követése • Kiemelten figyelni a beszédre, vizuális segítségre. • Szűkebb környezet tárgyainak, személyeinek, főbb fogalmainak csoportosítása, ismert fogalmak alá rendelése. • Egyszerű próbálgatásos probléma-megoldási stratégiák tanítása. • Halmazból egy-egy meghatározott tárgy kiválasztása. • Eseményt felidézni, tárgyak szimbolikus jelentését felidézni. • Szimbolikus gondolkodás fejlesztése. **Ismeretek** • Tárgyak, helyzetek megfigyelése, változásai. • Emlékezet. • Beszédfigyelem, közös figyelem. • Csoportosítás, válogatás, egyeztetés. • Soralkotás. • Problémamegoldás. • Szimbolikus gondolkodás. **Tevékenység** • Előre jelzett (pl. napirend) változások elfogadásának gyakorlása. • Az interakciók lelassításával, vizuális támpontok nyújtásával segíteni, bátorítani a tartósabb és koncentráltabb beszédfigyelmet, közös tárgyra irányított figyelmet. • Eseményképek feldolgozása saját tapasztalatok alapján személyre szabott segítséggel (pl. személyes napló). • Próbálgatáson alapuló probléma-megoldás bátorítása feladathelyzetben. • Tárgyválogatás, tárgyegyeztetés. Színek, formák szerinti válogatás, egyeztetés. • Soralkotás: néhány lépéses ütemezés követése (munkarend, munkaszervezés, napirend); soralkotás tárgyakkal feladathelyzetben. • Szimbolikus gondolkodás: egyszerű tárgyak/képek szimbolikus jelentésének megértése (pl. napirend, munkarend, munkaszervezés, egyéb vizuális segítségek); nyelvi szimbólumok megértése, beszédértés		játékra nevelés kommuni-káció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ugyanaz, még egyszer, azonos, különböző, hasonló, forma, szín, előtte, utána, nézd, figyelj, napirend, munkarend, munkaszervezés, saját élmény*
A fejlesztés várt eredményei	Képes egyszerű, strukturált feladatban egyeztetésre, válogatásra. Kétlépéses ütemezést személyre szabott segítséggel (munkarend, munkaszervezés, napirend) követ. Általában felfigyel saját nevére.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása.**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tud markolva fogni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tárgyak válogatása forma alapján. Megközelítőleg helyes ceruzafogás.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni. • Színezésnél vonalhatárok megközelítően helyes betartása. • Festésnél formakitöltés két színnel, a vonalhatárok megközelítően pontos betartása. • Alapformákat egyeztetni, differenciálni, felismerni a környezetben. • Felismerhető formákat létrehozni személyre szabott segítséggel, különböző eszközökkel. • Sorok kitöltése. • Kétujjas fogás kialakítása. **Ismeretek** • Formák differenciálása, egyeztetése, megfigyelése, átrajzolása • Vonalvezetés követése. • Feladatlap, könyv, füzet használata. • Csippentő fogás. **Tevékenység** • Tárgyak összehasonlításának gyakorlása (forma, szín). • Egyenes és görbe vonal követése mozgással, tenyérrel. • Vonalak (vízszintes, függőleges) követése ujjal, átrajzolása ceruzával, másolása. • Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, nézegetése könyvben, füzetben. • Füzet lapozása, sorok kitöltése, kihagyása. • Pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. • Szaggatott, kipöttyözött vonalak, átrajzolása. • Csippentő fogás gyakorlása strukturált feladatokban.		testnevelés ábrázolás, alakítás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*kerek, szögletes, széles, keskeny, rövid, hosszú, egyenes, görbe, kör, színek, csigavonal. ugyanúgy, ugyanarra, ugyanoda, üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal, kösd össze! kerüld ki! színezd ki!*	
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon papírra firkálni, pöttyöket rajzolni krétával, ceruzával.	

Évfolyam: 2

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Próbálkozik az artikulációs mozgások akaratlagos utánzásával, többnyire odafordul, ha a keresztnevét hallja. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: megért ismert helyzetben három tanult, egyszerű, egylépéses instrukciót; tanult kommunikációs helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat. Aktív szókincse minimum 5 szó (bármely szimbólummal)	
Tantárgyi fejlesztési célok	szemantikus kategóriák bővítése, intencionális kommunikatív viselkedések és akciók megerősítése, nyelvi és beszédfejlesztés	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • hallási figyelem fejlesztése: zörejek, hangszerek hangjának felismerése, differenciálása; megkülönböztetett reagálás az emberi hangra • részvétel meghallgatást igénylő tevékenységben (mese, vers, zene) • saját keresztneve, ismert tárgyak, személyek, főbb testrészek nevének megértése • ismert tárgyak, személyek megnevezése élethelyzetekben, kommunikációs és képeken helyzetekben "ki ez?", "mi ez?", "mit csinál?" kérdésekre ismert helyzetekben egyszerű válasz szóban, vagy AAK-s eszközzel • a beszéd ritmusa: mondókák/versek/dalok játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás • bemutatás alapján artikulációs mozgások követése • orron belégzés, levegő visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása • irányított fújás, hangadással kísért fújás • rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája • alap zönge próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégén • szájállások utánzásával, a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról **Ismeretek** • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • instrukciók megértése • mindennapi életben gyakran előforduló tárgyak azonosítása/megnevezése • szófajok: főnevek, igék, melléknevek • tőmondat: analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige kombináció) • kérdés-válasz interakciók • hangejtés – magánhangzók, szájállások **Tevékenység** • tárgyak, személyek, tevékenységek, cselekvések, látható tulajdonságok megnevezése kommunikációs és tanulási szituációkban; szóban utánmondással, vagy bármely AAK-s eszközzel • elemi szükségletek és egyszerű kívánságok kifejezése és elutasítás gyakorlása szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • a „ki ez?”, „mi ez?”, „mit csinál?” kérdésekre válaszadás kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • légző-, fújó-, szívógyakorlatok, ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok • fújás, fújás hangadással		kommuni-káció ének, zene

• hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok, ciklizálás • beszélő gyermekeknél: beszédgyakorlatok		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	főnév, személynév, ige, melléknév; alapszókincs (receptív, expresszív); artikuláció, AAK, kérés, válaszadás, elutasítás, intencionális kommunikáció	
A fejlesztés várt eredményei	Artikulációs mozgásokat akaratlagosan utánoz. Odafordul, ha a keresztnevét hallja. Rövid ideig részt vesz meghallgatást igénylő tevékenységekben. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • megért és teljesít ismert helyzetben, három tanult, egyszerű, egylépéses instrukciót • tanult kommunikációs helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést • tanult helyzetben tud a „nem” szóval elutasítani • megnevezés után négy különféle színű tárgy közül odaadja a megfelelőt Aktív szókincse minimum 15 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal)	

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra egy elemmel/lépéssel követni feladathelyzetben vizuális segítséggel, feladatszervezésben, napirendhasználatban.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Eligazodás közvetlen környezetében.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A relációs fogalmakat megismerni. • Soralkotás, balról jobbra haladás. • A bal-jobb oldal, irány differenciálása. • Testséma –testkép kialakítása. • A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével. **Ismeretek** • Lateralitás. • Relációs fogalmak. • Téri relációk felismerése, létrehozása. • Eligazodás közvetlen környezetében, személyes terében. • Haladás irányát jelző vizuális segítségek. • Eligazodás két dimenzióban (könyv). • Térstruktúra használata. **Tevékenység** • Tárgyak helyének meghatározásának, egymáshoz viszonyításának gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. alaplapok). • Relációs fogalmak megállapítása térben, síkban.		játékra nevelés kommuni-káció

• Térirányok gyakorlása nagymozgásokkal. • Testtájékok megmutatása, megnevezése. • Soralkotás tárgyakkal, képekkel, sorendek értelmezése, követése napirendben és munkarendben, munkaszervezésben. • Nyilak, elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon; egyéb a sorrendet és helyet jelző vizuális segítségek használata (pl. tranzitkártya, strukturált feladatok, alaplapok) • Adott tárgy kikeresése készletből; adott ábra, kép megkeresése könyvben. • Személyes terének és vizuális segítségeinek használata fokozódó önállósággal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*alá, fölé, alatt, fölött, előtt, mellett, irányok: le, fel, bal, jobb, előtte, közben, mögötte, utána, itt, ide, ott, oda, erre, arra*
A fejlesztés várt eredményei	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra kettő, vagy több elemmel/lépéssel követni feladathelyzetben vizuális segítséggel, feladatszervezésben, napirendhasználatban.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése.**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	Részt vesz a tevékenységekben személyre szabott segítséggel. Megfogja a rajzeszközt, nyomot hagy a papíron. Segítséggel papírt tép.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ujjak ügyesítése, ceruzafogás kialakítása.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tárgyakat két- illetve három ujjal megfogni. • Különféle agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. • Törekedni a zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása tudatos irányítása, megfelelő nyomatékra. • Érzékszervi megtapasztalás, tapintásos érzékelés fejlesztése. • Ismert tárgyak felismerése tapintással. • Ujjak mozgatásának finomítása. • A szerszámok rendeltetésszerű használata személyre szabott segítséggel. • Kételemű mozdulatsor végrehajtása, modellálásra, vagy vizuális segítséggel. **Ismeretek** • Tevékenység kicsi tárgyakkal. • Kéz izomzatának fejlesztése. • Helyes, szabályos, ceruzafogás. • Megfelelő nyomaték. • Érzékelés tapintással, látással,szaglással. • Eszközök, szerszámok fogása. **Tevékenység** • Tevékenység strukturált feladatokban kisebb tárgyakkal; pl. gyöngy felrakása/leszedése hurkapálcára/ról, pötyi játék használata, papír tépése, mozaik ragasztása, csipeszelés, gemkapocs leszedése/felrakása, különböző méretű kupakok, nagyméretű anyacsavar fel-és lecsavarása.		játékra nevelés ábrázolás, alakítás

• Sodrás, gömbölyítés, csippentés, lapítás, agyaggal, gyurmával asztalon. • Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. • Színezés, rajzolás különböző eszközökkel. • Tárgyak felismerése, kiválasztása tapintással. • Tapintással, látással, szaglással érzékelhető tulajdonságok megismerése: hideg, meleg, sima, érdes; színek, formák, alakíthatóság, illat, szag • Ujjtorna: csippentések	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*álló-, fekvő egyenes, kör, vonal, sötét, halvány, sima, érdes, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, , hideg, meleg,színek, formák, gömbölyítés, nyújtás, sodrás, lapítás, csippentés, csavarás*
A fejlesztés várt eredményei	Megold néhány kisebb tárggyal végzendő strukturált feladatot önállóan. Tudjon papírra firkálni, pöttyöket rajzolni ceruzával.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése.**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Részt vesz irányított tevékenységben. Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Cél-kontroll kialakítása térben, mozgással.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Koordinációs képesség fejlesztése • Labdadobás, - gurítás, dobás célirányosan, labdát elkapni, megfelelő erővel irányba dobni. • Vízszintes irányú soralkotás balról jobbra haladva, irányítással. • Függőleges irányú soralkotás, fentről lefelé haladva, irányítással. • Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. • Kitartó munkavégzés néhány percig megfelelő mozdulatokkal. • Tárgyra irányuló figyelem fejlesztése • Nagyobb méretű gombok begombolása. • Biztos cél-kontroll kialakítása térben, mozgással. **Ismeretek** • Célzott gurítás, dobás. • Építés kockával, dominóval, fűzés. • Határok betartása. • Pontok összekötése • Cél-kontroll térben mozgással **Tevékenység** • Labda dobása, gurítása, dobása, elkapása személyre szabott segítséggel. A megfelelő erővel és irányba dobás gyakorlása. • Babzsák dobása célba, társnak • Autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. • Tárgyak (pl. játékeszközök, golyó, gyöngy, gomb) dobozba gyűjtése személyre		önkiszolgálás játékra nevelés

szabott segítséggel. • Kockák egymásra, egymás mellé rakása, építés párhuzamosan sorokba és oszlopokba személyre szabott segítséggel. • Dominó élére állítása. • Fűzőtábla használata nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. • Pontok összekötése ujjal, ecsettel, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel. • Festés: szivaccsal, tenyérrel, ecsettel. • Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés síkra személyre szabott segítséggel. • Nagyobb, könnyen járó gombok begombolásának gyakorlása kereten, majd önmagán.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*gurítás-dobás, elkapás, Kösd össze! illesztés, igazítás, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszínek, építés, festés, gombolás, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló, eleje, vége, balról jobbra, fentről lefelé, odanéz, ránéz*
A fejlesztés várt eredményei	Gurításkor képes figyelni a cél helyét, mozgását ahhoz igazítani személyre szabott segítséggel; közben szemmel viszonylag folyamatosan követi a mozgást. Képes játékeszközeit a játék befejeztével dobozba gyűjteni. Strukturált feladatokban áttesz tárgyakat egyik helyről a másikra megadott szempontok szerint, segítséggel egyre folyamatosabban figyeli a saját mozdulatait.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Emlékezet-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Egyszerű, strukturált feladatban egyeztet, válogat. Kétlépéses ütemezést személyre szabott segítséggel követ. Általában felfigyel saját nevére.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Változásokat elfogadása. • Soralkotás: ütemezés követése • Kiemelten figyelni a beszédre, vizuális segítségre. • Szűkebb környezet tárgyainak, személyeinek, főbb fogalmainak csoportosítása, ismert fogalmak alá rendelése. • Egyszerű próbálgatásos probléma-megoldási stratégiák tanítása. • Eseményt, tárgyak szimbolikus jelentését felidézni. • Szimbolikus gondolkodás fejlesztése. **Ismeretek** • Helyzetek, események, tárgyak, személyi környezet változásai. • Emlékezet. • Beszédfigyelem, közös figyelem.		játékra nevelés kommuni-káció

• Csoportosítás, válogatás, egyeztetés. • Soralkotás. • Problémamegoldás. • Szimbolikus gondolkodás. **Tevékenység** • Előre jelzett változások elfogadásának gyakorlása: tevékenységekben, feladattípusokban, helyszínekben, személybeli változáskor. • Az interakciók lelassításával, vizuális támpontok nyújtásával segíteni, bátorítani a tartósabb és koncentráltabb beszédfigyelmet, közös tárgyra irányított figyelmet. • Eseményképek feldolgozása saját tapasztalatok alapján személyre szabott segítséggel (pl. személyes napló). • Próbálgatáson alapuló probléma-megoldás bátorítása feladathelyzetben. • Tárgyválogatás, tárgyegyeztetés. Színek, formák szerinti válogatás, egyeztetés. • Soralkotás: néhány lépéses ütemezés követése (munkarend, munkaszervezés, napirend); soralkotás tárgyakkal feladathelyzetben. • Szimbolikus gondolkodás: egyszerű tárgyak/képek szimbolikus jelentésének megértése (pl. napirend, munkarend, munkaszervezés, egyéb vizuális segítségek). • Nyelvi szimbólumok megértésének, beszédértés fejlődésének segítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*ugyanaz, még egyszer, azonos, különböző, hasonló, forma, szín, előtte, utána, nézd, figyelj, napirend, munkarend, munkaszervezés, saját élmény, emlékezet, beszédfigyelem, közös figyelem; csoportosítás, válogatás, egyeztetés; soralkotás, problémamegoldás, szimbolikus gondolkodás*
A fejlesztés várt eredményei	Három, vagy több lépéses ütemezést személyre szabott segítséggel (munkarend, munkaszervezés, napirend) ismert helyzetben követ. Felfigyel saját nevére, ránéz a közös figyelem tárgyára segítséggel. Egyszerű tárgyak/képek szimbolikus jelentésének megérti tanult helyzetben.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása.**	**Órakeret:20**
Előzetes tudás	Tudjon papírra firkálni, pöttyöket rajzolni krétával, ceruzával.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Függőleges és vízszintes vonalak átírása.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni. • A helyes ceruzafogás és testtartás kialakítása. • Színezésnél vonalhatárok megközelítően helyes betartása. • Festésnél formakitöltés két színnel, a vonalhatárok megközelítően pontos betartása • Alapformákat egyeztetni, differenciálni, felismerni a környezetben. • Felismerhető formákat létrehozni személyre szabott segítséggel, különböző eszközökkel.		Testnevelés Ábrázolás, alakítás:

• Vonalközt figyelembe venni, (vonalköz nagysága) egyéni képesség alapján • Sorok kitöltése, kihagyása, vonalelemek közötti távolság tartása. **Ismeretek** • Formák differenciálása, egyeztetése, megfigyelése, átrajzolása • Vonalvezetés követése • Irányok követése. • Irányított vonal húzása, átírás. • Helyes testtartás, ceruzafogás. • Határok betartása. • Könyv, füzet használata. **Tevékenység** • Egyenes és görbe vonal követése ujjal, krétával, ceruzával. • Vonalak (vízszintes, függőleges) követése ujjal, átrajzolása ceruzával, másolása. • Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás. Képek keresése, nézegetése könyvben, füzetben. • Füzet lapozása, sorok kitöltése, kihagyása. • Pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon. • Szaggatott, kipöttyözött vonalak, átrajzolása. • Csippentőfogás gyakorlása strukturált feladatokban. • Tárgyak összehasonlítása (forma, szín) • Festés két vízzel kikevert színnel; nagy minta kitöltése • Személyre szabott segítséggel kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák követése vonalról, vonalra, áttetsző papíron ujjal, másolása krétával, ceruzával. • Függőleges és vízszintes vonalak másolása. • Helyes ceruzafogás, testtartás gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kerek, szögletes, széles, keskeny, rövid, hosszú, egyenes, görbe, kör, csigavonal. ugyanúgy, ugyanarra, ugyanoda, üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal, Kösd össze! Kerüld ki! Színezd ki!, követni, húzni, ránézni, színek, formák,
A fejlesztés várt eredményei	Tud függőleges és vízszintes vonalat követni ujjal, krétával, ceruzával; személyre szabott segítséggel. Megközelítőleg helyesen fogja a ceruzát, beigazítás után megtartja a feladatvégzéshez helyes testtartást.

Évfolyam: 3

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Artikulációs mozgások akaratlagos utánzása. Rövid ideig részt vesz meghallgatást igénylő tevékenységekben. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel megért és teljesít ismert helyzetben néhány tanult, egyszerű, egylépéses instrukciót. Megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, kommunikációs helyzetben. Aktív szókincse minimum 15 szó (bármely szimbólummal).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban; nyelvi és beszédfejlesztés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • a jövő és a múlt idő: élethelyzetekhez kapcsolódó, időhatározóval bővített mondat megértése • téri viszonyszavakkal kifejezett téri relációk megértése és kifejezése • az egyes számú személyes névmások megértése • a tananyagok lexikájának ismerete • "ki ez?", "mi ez?", "mit csinál?" „hol?”, „Milyen?” kérdésekre ismert helyzetekben egyszerű válasz • a felszólító mód használata segítségkérésnél • kéréskor a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása • számnevek használata tanulási és kommunikációs helyzetekben • analóg elemi mondatalkotás tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) • beszédgyakorlatok **Ismeretek** • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók • ragozás • igeidők • analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció) • hangejtés – ajakhangok +magánhangzók **Tevékenység** • a jövő idő: élethelyzetekhez kapcsolódó, időhatározóval bővített mondat megértésének segítése személyre szabott segítséggel (pl. napirend, személyes napló) • a múlt idő: élethelyzetekhez kapcsolódó, időhatározóval bővített mondat megértésének segítése személyre szabott segítséggel (pl. napirend, személyes napló) • a „ki ez?”, „mi ez?”, „mit csinál?” „hol?”, „mikor?” kérdésekre válaszadás gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • „milyen?” kérdésre a tárgyak látható tulajdonságaira vonatkozó melléknevek használatának gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel; „mennyi?” kérdésre válaszadás gyakorlása határozatlan számnevekkel tanulási és kommunikációs helyzetekben, szóban,	kommuni-káció ének, zene

vagy bármely AAK-s eszközzel • téri viszonyszavakkal kifejezett téri relációk megértése és kifejezésének gyakorlása • tárgyak, személyek, tevékenységek, cselekvések, minőség/tulajdonság, mennyiség fogalmainak gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban (utánmondással) vagy bármely AAK-s eszközzel • igeragozás, igeidők gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel • kéréskor a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása személyre szabott segítséggel (állítmány+ tárgy) • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • légző-, szívó-, fújó rágógyakorlatok, fújás hangadással; önellenőrzés tükör előtt • növekvő szótagszámmal ciklizálás • alap zönge próbálgatása: érzékelése háton, arcon, gégén • hangadásra késztető játékos utánzógyakorlatok, ciklizálás • beszélő gyermekeknél: beszédgyakorlatok		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*főnév, ige, melléknév; AAK; határozószók, kérdőszók, ragozás, igeidők, analóg elemi mondatalkotás; vokalizáció*	
A fejlesztés várt eredményei	Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • tanult helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, mennyiséget, tulajdonságot • tanult helyzetben jelzi, hogy „kérem” • kéréskor, segítség kérésekor használja, a többes számot, a felszólító módot • személyre szabott segítséggel képes egyszerű élménymegosztásra Aktív szókincse minimum 25 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal)	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra kettő, vagy több elemmel/lépéssel követni feladathelyzetben vizuális segítséggel, feladatszervezésben, napirendhasználatban.	
Tantárgyi fejleszt. célok	Téri irányok használata a mindennapokban a viselkedés megszervezésében.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • A bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. • téri viszonyszavakkal kifejezett téri relációk megértése és kifejezése • A balról jobbra; fentről lefelé haladás alkalmazása. • Helymeghatározást gyakorolni. • Társasjátékban a sorrakerülés követése, lépés bábuval, a haladási irány		játékra nevelés számolás, mérés

követése. • Felismerni a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. **Ismeretek** • Lateralitás. • Soralkotás. • Téri relációk. • Téri viszonyszavak. • Helymeghatározás. • Játékos feladatok, társasjáték. • Képolvasás. • Tájékozódási gyakorlat 3x3 cm-es négyzethálón, 3 cm-es sorközben **Tevékenység** • Tárgyak sorba rendezése balról jobbra, sor eleje, sor vége, közepe fogalom kialakításának megkezdése, gyakorlása. • Téri viszonyszavakkal kifejezett téri relációk megértése és kifejezésének gyakorlása. • Képolvasás gyakorlása balról jobbra. • Társasjátékban a sorrakerülés követésének, bábuval lépés, a haladási irány követésének gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Elrejtett tárgyak megkeresése irányítással, személyre szabott segítséggel. • Tárgyak helyének meghatározásának, egymáshoz viszonyításának gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. alaplapok). • Relációs fogalmak megállapítása térben személyre szabott segítséggel. • Térirányok gyakorlása nagymozgásokkal. • Soralkotás tárgyakkal, sorendek értelmezése, követése napirendben és munkarendben, munkaszervezésben. • Nyilak, elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon; egyéb a sorrendet és helyet jelző vizuális segítségek használata (pl. tranzitkártya, strukturált feladatok, alaplapok). Adott sor/ oszlop jelölésének figyelembe vétele a napirendben, munkarendben. • Adott tárgy kikeresése készletből. • Személyes terének és vizuális segítségeinek használata fokozódó önállósággal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*alá, fölé, alatt, fölött, előtt, mellett, irányok: le, fel, bal, jobb, előtte, közben, mögötte, utána, itt, ide, ott, oda, erre, arra,sor, oszlop, alsó, felső, sor eleje, sor vége, közepe*
A fejlesztés várt eredményei	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra három, vagy több elemmel/lépéssel követni feladathelyzetben vizuális segítséggel, feladatszervezésben, napirendhasználatban. Társasjátékban a sorrakerülést, haladási irányt követi személyre szabott segítséggel, két játékos esetén, egyéni helyzetben.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret: 9**
Előzetes tudás	Megold néhány kisebb tárggyal végzendő strukturált feladatot önállóan. Tud papírra firkálni, pöttyöket rajzolni ceruzával.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Ujjak ügyesítése, helyes ceruzafogás kialakítása. Íráskészség megalapozása.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tárgyakat két ujjal megfogni. • Különféle agyagok megmunkálása. • A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogásának kialakítása; tudatos irányítása, megfelelő nyomaték. • Ujjak mozgatásának finomítása. • A szerszámok rendeltetésszerű használata személyre szabott segítséggel. • Kételemű mozdulatsor végrehajtása önállóan. **Ismeretek** • Tevékenység apró tárgyakkal. • Kéz izomzatának fejlesztése. • Helyes, szabályos, ceruzafogás. • Megfelelő nyomaték. • Íráskészség megalapozása. **Tevékenység** • Tevékenység strukturált feladatokban apró tárgyakkal; pl. gyöngy felrakása/leszedése zsinórra/-ról, pötyi gemkapocs leszedése/felrakása, kisebb kupakok, anyacsavar fel-és lecsavarása vékony csavarra; csippentő fogás kialakítása. • Sodrás, gömbölyítés, lapítás, csippentés agyaggal, gyurmával két kéz közt. • Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással, személyre szabott segítséggel. • Színezés, rajzolás különböző eszközökkel. • Ujjtorna: csippentések	játékra nevelés ábrázolás, alakítás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*álló-, fekvő egyenes, kör, vonal, sötét, halvány, gömbölyítés, nyújtás, sodrás, lapítás, csippentés, csavarás, ceruzafogás, vonal, követés, balról jobbra, fentről le.*
A fejlesztés várt eredményei	Megold néhány apró tárggyal végzendő strukturált feladatot önállóan. Függőleges és egyenes vonalat követ ujjal, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel a kezdő és végpontot megtalálja egyértelmű jelölése mellett. Ceruzafogást beigazítás után röviden megtart.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése**	**Órakeret: 9**
Előzetes tudás	Gurításkor képes figyelni a cél helyét, mozgását ahhoz igazítani személyre szabott segítséggel. Képes játékeszközeit a játék befejeztével dobozba gyűjteni. Strukturált feladatokban áttesz tárgyakat egyik helyről a másikra megadott szempontok szerint, segítséggel egyre folyamatosabban figyeli a saját mozdulatait.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Sorkövetés, oszlopkövetés kialakítása. Sorrend követésének kialakítása. Cél-kontroll kialakítása síkban.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Sorkövetés, oszlopkövetés kialakítása • Feladaton belüli sorrend követése • Képolvasás követése. • Minta után stabil építményt készíteni különböző építőelemekből. • Több elemet minta szerint önállóan összeilleszteni, a hibákat észlelni, javítani. • Cél-kontroll kialakítása síkban. **Ismeretek** • Sorkövetés, oszlopkövetés. • Képolvasás. • Sorrend követése. • Építés minta szerint. • Soralkotás. • Cél-kontroll síkban **Tevékenység** • Napirendjén, munkarendben, vízszintes sorokba, vagy függőleges oszlopokba rendezett tárgyas, vagy képi tevékenységszervezést követ. Munkaszervezés segítségével egy feladaton belül követi a lépéseket. • Kommunikációs helyzetekben és tanórán piktogramok balról jobbra, vagy fentről lefelé követésének, összeolvasásának gyakorlása. • Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, tárgyas, vagy képi minta szerint személyre szabott segítséggel. Pontos, megfelelő nyomatékkal végzett összeillesztések, hibajavítás a tárgyas, vagy képi modell ellenőrzésével. • Kereten hurok kötése, meghúzása; masni-kötés gyakorlása. • Szétvágott kép, mesekocka, puzzle elemeinek összeillesztése. • Különböző vonalakat követésének gyakorlása ujjal, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel a kezdő és végpont egyértelmű jelölése mellett.	mozgás-nevelés életvitel és gyakorlat játékra nevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*kép széle, kerete, vonal, követés, sor, oszlop, sorrend, ellenőrzés, tekintetváltás, ütemezés, kezdőpont, végpont, cél*
A fejlesztés várt eredményei	Napirendjét, munkarendjeit, munkaszervezéseit követi. Személyre szabott segítséggel ellenőrzi a minta szerinti építményét a modell és az építmény közti többszöri tekintetváltással. Függőleges és egyenes vonalat követ ujjal, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel a kezdő és végpont egyértelmű jelölése mellett, közben szemmel viszonylag folyamatosan követi a mozgást.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Tud függőleges és vízszintes vonalat követni ujjal, krétával, ceruzával; személyre szabott segítséggel. Megközelítőleg helyesen fogja a ceruzát, beigazítás után megtartja a feladatvégzéshez helyes testtartást.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben. Íráselemek megrajzolásának irányainak kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása. • Egyszerű formák, betűelemek átírása, másolása. • Betűelemeket átírása, differenciálása • Íráskor a kezdő és végpont megtalálása, a helyes irány követése. • Szó- és sorközöket betartása. • A vonalrendszert megismerni, íráselemek helyét ismerni. • Ceruza helyes megfogása **Ismeretek** • Álló, fekvő, ferde egyyenes vonal. • Kör-, kapu- és csészevonal. • Hurok- és horogvonalak. • Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. • Rész-egész • ceruzafogás **Tevékenység** • Betűelemek felismerése, kiemelése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. • Hurok- és horog-vonal átírása, ujjal, krétával, ceruzával; másolása; rajz kiegészítése. • Azonos írásjelek felismerése, jelölése, kiemelése sorból; sor folytatása. • Ismerkedés a vonalrendszerrel • Egyénileg meghatározott szélességű sorközben és vonalrendszerben való tájékozódás gyakorlása. • Helyes ceruzafogás megtartása beigazítás után, testtartás gyakorlása.	ábrázolás, alakítás játékra nevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*vonalrendszer, sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg álló, fekvő, ferde és egyyenes vonal, kör-, kapu- és csészevonal, íráselemek, kezdőpont, végpont*
A fejlesztés várt eredményei	Függőleges és egyenes vonalat követ ujjal, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel a kezdő-és végpontot megtalálja egyértelmű jelölése mellett. Ceruzafogást beigazítás után röviden megtart. Egyénileg meghatározott szélességű sorközben és vonalrendszerben segítséggel tájékozódik.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tanult tárgyak, piktogramok szimbolikus jelentését érti.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megismerkedés az: a, i, í, o, ó, m, l, e, v betűkkel.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • Hallásfigyelem fejlesztése. • Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. • Egy-egy hang jelenlétét, felismerni felülartikulált, ismert szavakban. • Kezdőhang szerint szavakat differenciálni. • Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. • Betűk egyeztetése, válogatása. • A tanult betűt betűkép és hangoztatás után kiválasztani készletből. • Szókép-szókép, kép-szókép egyeztetése. • Saját keresztnév szóképének felismerése. **Ismeretek** • a, i, í, o, ó, m, l, e, v betűk • Szóképek. • Hang, betű. • Analízis, szintézis. • Válogatás, egyeztetés. **Tevékenység** • Tárgy-tárgy, tárgy-piktogram egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • különböző szimbólumszintű piktogramok egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • kép-szókép; Szókép-szókép egyeztetése: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak, saját keresztnév. • Játékos hallásfigyelem fejlesztő gyakorlatok. • Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése: a, i, í, o, ó, m, l, e, v • hangoztatáskor a modell szájállásának megfigyelésének gyakorlása • a, i, í, o, ó, m, l, e, v hangoztatása önállóan és ismert szavakban; modellálásra és betűképre • Ajakállások, artikuláció utánzása. • a, i, í, o, ó, m, l, e, v betű kiválasztása betűsorból, keresése újságban, utcai feliratokon. • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • Bármely szimbolikus kommunikációs forma (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) használata, megerősítése személyre szabott segítséggel.	kommuni-káció ének, zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*a, i, í, o, ó, m, l, e, v betűk; szóképek; hang, betű; analízis, szintézis; válogatás, egyeztetés; hallásfigyelem, szó, szótag*
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel részt vesz a foglalkozáson. Tanult piktogramok jelentését érti. Ajakállások, artikuláció utánzásával; „a, i, í, o, ó, m, l, e, v" betűk hangoztatásával próbálkozik. Személyre szabott segítséggel a, i, í, o, ó, m, l, e, v betűket kiválasztja legalább kettő közül. Expresszív kommunikációban használ bármely szimbolikus kommunikációs formát (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tárgyat tárggyal egyeztet.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző nyelvi szimbólumok értése. Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. • Betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása, felismerése a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Összeolvasás a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Szótagolás. • Képolvasás. • Nyelvi szimbólumok megértése és megnevezése. • Felfigyelés az ismert szóképekre tanulási és kommunikációs helyzetekben. **Ismeretek** • nyelvi szimbólumok • képolvasás • betűk • összeolvasás **Tevékenység** • Tárgy-reprezentáns tárgy, tárgy-tárgyrészlet egyeztetés, válogatás. • Tárgy-különböző szintű piktogram (fotó, színes rajz, fekete-fehér rajz, vonalrajz) egyeztetés, válogatás. • Azonos és különböző szintű piktogramok egyeztetése, válogatása. • Szókép-szókép egyeztetés, válogatás. • Tárgy-szókép egyeztetés, válogatás. • Piktogram-szókép egyeztetés, válogatás. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok értésének, használatának gyakorlása élethelyzetekben (pl. instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek során). • Betűk válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának gyakorlása a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • A megismert betűk összeolvasásának gyakorlása. • Szavak szótagolásnak gyakorlása letapsolással. • Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • Személyre szabott segítséggel tőmondatok megértésének gyakorlása bármely szimbólummal • Az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor.		kommuniká-ció ének, zene ábrázolás, alakítás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*utasítás, tárgy, piktogram, szókép; betű, szó, szótag, mondat, ige, főnév, melléknév, képolvasás, egyeztetés, válogatás, megértés, kifejezés, mondatalkotás, összeolvasás*
A fejlesztés várt eredményei	Ismerje fel, értse meg az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokat és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Végezzen egyeztetéseket és válogatásokat az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tud függőleges és vízszintes vonalat követni ujjal, krétával, ceruzával; személyre szabott segítséggel. Megközelítőleg helyesen fogja a ceruzát, beigazítás után megtartja a feladatvégzéshez helyes testtartást.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben. A megfelelő betűk és hangok összekapcsolása. Betűelemek kötése, formálása betűkké.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben: az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre írása. • Íráskor a kezdő és végpont megtalálása, a helyes irány követése. • A sorok, sorközök és a haladási irány betartása. • A tanult betűelemek összekapcsolásával betűk formálása. • Betűk átírása, másolása. • Rövid szavak átírása, másolása. • A tanult betűk gyakorlása. • Hosszú és rövid magánhangzók differenciálása. • Pontos másolás, a hibák javítása segítséggel. **Ismeretek** • Betűelemek. • Betűforma vázolása. • Írás sorközbe távolság-tartással. • Rövid szavak átírása, másolása. • Rövid és hosszú magánhangzók. **Tevékenység** • Betűalakítás gyakorlása táblán, írólapon, feladatlapon személyre szabott segítséggel. • Kezdő-és végpontot megtalálásának gyakorlása egyértelmű jelölés mellett. • Betű átírása és írása egyesével, követés gyakorlása ujjal, krétával, ceruzával; átíráskor a betűalakítás irányának begyakorlása. • Másolás előírásról, tábláról. • Hosszú és rövid magánhangzók megkülönböztetésének, válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának, kihallásának gyakorlása. • egyénileg meghatározott méretű sorközben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel.		testnevelés kommuni-káció ábrázolás, alakítás

• egyénileg meghatározott vonalrendszerben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Rövid szavak másolásánál szóköz kihagyásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • A tanult betűk gyakorlása: a hozzájuk tartozó hangok felismerése, differenciálása, egyeztetése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Írólap, feladatlap, vonalköz, sor, vastag vonal, margó, betű; hosszú- rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak, vonalrendszer, szóköz, kezdőpont, végpont, irány*	
A fejlesztés várt eredményei	Függőleges és egyenes vonalat követ ujjal, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel a kezdő-és végpontot megtalálja egyértelmű jelölése mellett. Ceruzafogást beigazítás után röviden megtart. Egyénileg meghatározott szélességű sorközben és vonalrendszerben segítséggel tájékozódik.	

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Figyelme röviden fenntartható egyéni kommunikációs helyzetekben. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel kéréskor, segítség kérésekor használja a felszólító módot, egyszerű mondatot alkot személyre szabott segítséggel. Aktív szókincse minimum 25 szó (bármely szimbólummal)	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az üzenetek gazdagítása főnevek, igék, melléknevek mind rugalmasabb, komplexebb használatával. Részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban, nyelv és beszédfejlesztés	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • névutóval kifejezett téri relációk megértése és kifejezése személyre szabott segítséggel • a birtokos személyjellel ellátott egyes számú főnév megértése • melléknevek fokozásának megértése • kéréskor a tárgyas szerkezet, a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása • kéréskor felsorolás használata • a tanult határozatlan számnevek és tőszámnevek használata tanulási és kommunikációs helyzetekben • "ki ez?", "mi ez?", "mit csinál?" „hol?”, „Milyen?”, „Mikor?” „Mennyi?” kérdésekre ismert helyzetekben legalább egyszavas válasz • analóg elemi mondatalkotás tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) • a tananyagok lexikájának ismerete • vokalizáció/utánmondás megerősítése • beszélő gyermekeknél beszédgyakorlatok **Ismeretek**		Kommuni-káció Ének, zene

• kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • instrukciók megértése, követése • szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók • ragozás • igeidők • analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció) • kérdés-válasz interakciók • hangejtés – ajakhangok +magánhangzók, beszédfejlesztés **Tevékenység** • kéréskor a tárgyas szerkezet, felsorolás, a többes szám használata, egyszerű mondatot alkotása személyre szabott segítséggel (állítmány+ tárgy) • a „ki ez?”, „mi ez?”, „mit csinál?” „hol?”, „mikor?” kérdésekre válaszadás segítséggel kommunikációs és tanulási szituációkban szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • „milyen?” kérdésre a tárgyak látható tulajdonságaira vonatkozó melléknevek használatának gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • „mennyi?” kérdésre válaszadás gyakorlása a tanult határozott (tő)számnevekkel, vagy határozatlan számnevekkel tanulási és kommunikációs helyzetekben, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • névutóval kifejezett téri relációk megértése és kifejezésének gyakorlása; válaszadás a „hol?” kérdésekre tanulási és kommunikációs helyzetekben, viselkedéssel, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • tárgyak, személyek, tevékenységek, cselekvések, minőség/tulajdonság, mennyiség fogalmainak gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, szóban (spontán vagy utánmondással) vagy bármely AAK-s eszközzel • igeragozás, igeidők gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok fújás hangadással; önellenőrzés tükör előtt • növekvő szótagszámmal ciklizálás, vokalizáció/utánmondás megerősítése • beszélő gyermekeknél beszédgyakorlatok	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*alapszókincs (receptív, expresszív); vokalizáció; AAK; főnév, ige, melléknév; határozószók, kérdőszók; ragozás, igeidők, analóg mondatalkotás*
A fejlesztés elvárt eredményei	A „hol?” kérdésre tanulási és kommunikációs helyzetekben kereső viselkedéssel válaszol. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • tanult helyzetben jelzi, hogy „kérem”/ „köszönöm” • kéréskor, segítség kérésekor használja a tárgyas szerkezetet, a többes számot, a felszólító módot, felsorolást, egyszerű mondatot alkot személyre szabott segítséggel • a „milyen?” kérdésre használja a tanult, a tárgyak látható tulajdonságaira vonatkozó mellékneveket • válaszadásban tudja használni a tanult tőszámneveket Aktív szókincse minimum 50 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal)

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra három, vagy több elemmel/lépéssel követni feladathelyzetben vizuális segítséggel, feladatszervezésben, napirendhasználatban. Társasjátékban a sorrakerülést, haladási irányt követi személyre szabott segítséggel, két játékos esetén, egyéni helyzetben.	
Tantárgyi fejleszt. célok	Téri fogalmak használata síkban.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Téri relációk alkalmazása síkban, Irányok transzformálása síkra. • névutóval kifejezett téri relációk megértése és kifejezése • Papírhatár megtartása. • A bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni feladatlapon. • A balról jobbra; fentről lefelé haladás alkalmazása feladatlapon. • Feladatlapon felismerni a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat; azokban fentről lefelé és balról jobbra haladni. • Képolvasás és olvasás balról jobbra. • Íráselemek és betűk alakításakor a kezdőpont megtalálása, az alakítás helyes iránya. • Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépések, a megadott instrukciók követése. • Csoportos feladatban a sorrakerülés és haladási irány követése. **Ismeretek** • Lateralitás • Soralkotás • Téri relációk • sorrakerülés • haladási irány • Olvasás és iránya • betűalakítás iránya **Tevékenység** • Téri relációk alkalmazásának gyakorlása síkban, feladatlapon személyre szabott segítséggel írás-olvasás tematikájában meghatározottak szerint. • Névutóval kifejezett téri relációk megértése és kifejezésének gyakorlása; válaszadás a „hol?” kérdésekre tanulási és kommunikációs helyzetekben, viselkedéssel, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • Képolvasás gyakorlása balról jobbra. • Társasjátékban a sorrakerülés követésének, bábuval lépés, a haladási irány követésének gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Elrejtett tárgyak megkeresése irányítással, személyre szabott segítséggel. • Relációs fogalmak megállapítása síkban személyre szabott segítséggel.. • Soralkotás tárgyakkal, képekkel, sorendek értelmezése, követése napirendben és munkarendben, munkaszervezésben. • Nyilak, elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon; egyéb a sorrendet és helyet jelző vizuális segítségek használata (pl. tranzitkártya,	játékra nevelés számolás, mérés	

strukturált feladatok, alaplapok). Adott sor/ oszlop jelölésének figyelembe vétele a napirendben, munkarendben. • Adott ábra, kép megkeresése könyvben segítséggel. • Személyes terének és vizuális segítségeinek használata fokozódó önállósággal.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*alá, fölé, alatt, fölött, előtt, mellett, irányok: le, fel, bal, jobb, előtte, közben, mögötte, utána, itt, ide, ott, oda, erre, arra,sor, oszlop, alsó, felső, sor eleje, sor vége, közepe, vonalköz, képolvasás, olvasás, írás, betűalakítás*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra legalább egy elemet tartalmazó feladatlapon személyre szabott vizuális segítséggel követni. Feladatszervezésben, napirendhasználatban egyre absztraktabb szimbólumokat használ, követi az ütemezést személyre szabott segítséggel. Társasjátékban a sorrakerülést, haladási irányt követi személyre szabott segítséggel, kiscsoportos helyzetben.	

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Finommozgások fejlesztése**	**Órakeret: 9**
Előzetes tudás	Megold néhány apró tárggyal végzendő strukturált feladatot önállóan. Függőleges és egyenes vonalat követ ujjal, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel a kezdő és végpontot megtalálja egyértelmű jelölése mellett. Ceruzafogást beigazítás után röviden megtart.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Íráskészség megalapozása, támogatása	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ügyesítő, erősítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. • Különféle agyagok megmunkálása. • A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogásának megtartása. • A megfelelő nyomaték kialakítása rajzolásnál, írásnál, színezésnél írásnál. • Ujjak mozgatásának finomítása. • Feladatvégzés tudatos, lendületes vonalvezetéssel, megközelítőleg helyes ceruzafogással és nyomatékkal. **Ismeretek** • Ujjgyakorlatok. • Kéz izomzatának fejlesztése. • Helyes, szabályos, ceruzafogás. • Megfelelő nyomaték. • Íráskészség megalapozása • Vonalvezetési gyakorlatok. Iránykövetés síkban. • Íráskészség megalapozása. **Tevékenység** • Tevékenység strukturált feladatokban apró tárgyakkal; pl. gyöngy felrakása/leszedése zsinórra/ról, pötyi gemkapocs leszedése/felrakása, kisebb kupakok, anyacsavar fel-és lecsavarása vékony csavarra; csippentő fogás		ábrázolás, alakítás mozgás-nevelés

biztos kialakítása. • Sodrás, gömbölyítés, lapítás, csippentés agyaggal, gyurmával asztalon két kéz közt. • Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással, személyre szabott segítséggel. • Színezés, rajzolás különböző eszközökkel, a papírhatár, ábrahatár megtartása nagyobb formák kitöltésekor. • Ujjtorna • Vonalvezetési gyakorlatokban, íráselemek és betűk alakításának gyakorlásakor iránykövetés síkban az „íráselemek” és „írás” tematikai egység tevékenységei szerint.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*álló-, fekvő egyenes, kör, vonal, sötét, halvány, gömbölyítés, nyújtás, sodrás, lapítás, csippentés, csavarás, ceruzafogás, vonal, követés, balról jobbra, fentről le, írás*
A fejlesztés várt eredményei	Megold számos különböző apró tárggyal végzendő strukturált feladatot önállóan. Tudj függőleges és vízszintes vonalakat átírni, másolni, rajzolni; a vonalak közt közel azonos távolságot nagyjából tartja. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel ír át személyre szabott segítséggel. Tudja másolni saját keresztnevének betűit bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel. Ceruzafogás beigazítja, a feladat teljes időtartama alatt megtartja személyre szabott segítséggel. Az egyéni fejlesztési tervében kijelölt betűket átírja.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése**	**Órakeret:9**
Előzetes tudás	Napirendjét, munkarendjeit, munkaszervezéseit követi. Személyre szabott segítséggel ellenőrzi a minta szerinti építményét a modell és az építmény közti többszöri tekintetváltással. Függőleges és egyenes vonalat követ ujjal, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel a kezdő és végpont egyértelmű jelölése mellett, közben szemmel viszonylag folyamatosan követi a mozgást.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Folyamatos sorkövetés kialakítása. Írásmozgás követése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Sorkövetés, oszlopkövetés megerősítése • Feladaton belüli sorrend követése • Sorrendkövetés feladatlapon • Írásmozgás követése szemmel folyamatosan. • Képolvasás követése. • Több elemet minta szerint önállóan összeilleszteni, a hibákat észlelni, javítani. • Cél-kontroll megerősítése síkban. **Ismeretek** • Sorkövetés, oszlopkövetés.		mozgás-nevelés életvitel és gyakorlat játékra nevelés

• Sorrend követése. • Építés minta szerint. • Soralkotás. • Cél-kontroll síkban • Soralkotás. • Írásmozgás követése. • Képolvasás követése • Kép összeillesztése. • Ellenőrzés, hibajavítás. **Tevékenység** • Napirendjén, munkarendben, vízszintes sorokba, vagy függőleges oszlopokba rendezett tárgyas, vagy képi tevékenységszervezést követ. Munkaszervezés segítségével egy feladaton belül követi a lépéseket. • Kommunikációs helyzetekben és tanórán piktogramok balról jobbra, vagy fentről lefelé követésének, összeolvasásának gyakorlása. • Építés párhuzamosan, tárgyas, vagy képi minta szerint személyre szabott segítséggel. Pontos, megfelelő nyomatékkal végzett összeillesztések, hibajavítás a tárgyas, vagy képi modell ellenőrzésével. • Szétvágott kép, mesekocka, puzzle elemeinek be- és összeillesztése hibajavítás képi modell ellenőrzésével. • Kereten és cipőn is hurok kötése, meghúzása; masni-kötés gyakorlása. • Különböző vonalakat átírása és másolása az írás tematikai egység szerint, az írásmozgás követése folyamatosan szemmel; a feladatok sorrendjének követése. • Írásnál, rajzolásnál a vonalvezetés folyamatos követésének gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Másoláskor a minta és a munka területe közti többszöri tekintetváltással a másolás követése személyre szabott segítséggel. • Képolvasáskor, betűk olvasásakor és összeolvasásakor ujjal való vezetés mellett a sorrend követésének gyakorlása. • Az ujjal való vezetés ütemének követése szemmel instrukcióknál, sorrendek követésének. • Az ujjal való követés bátorítása kép- és betűolvasáskor.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*kép széle, kerete, vonal, követés, sor, oszlop, sorrend, ellenőrzés, tekintetváltás, tekintetirány, ütemezés, kezdőpont, végpont, cél, figyelem vezetése ujjal, ellenőrzés, hibajavítás, olvasás, képolvasás*	
A fejlesztés várt eredményei	Írásnál, rajzolásnál többnyire folyamatosan követi vonalvezetést személyre szabott segítséggel. Másoláskor a minta és a munka területe közti többszöri tekintetváltással követi a másolást személyre szabott segítséggel. Képolvasáskor ujjal való vezetés mellett a követi a sorrendet.	

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Íráselemek tanítása**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Függőleges és egyenes vonalat követ ujjal, krétával, ceruzával személyre szabott segítséggel a kezdő-és végpontot megtalálja egyértelmű jelölése mellett. Ceruzafogást beigazítás után röviden megtart. Egyénileg	

	meghatározott szélességű sorközben és vonalrendszerben segítséggel tájékozódik.
Tantárgyi fejlesztési célok	tájékozódás a vonalrendszerben. Íráselemek megrajzolásának irányainak kialakítása.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Az álló, fekvő és ferde, kör, kapu és csészevonalak differenciálása különböző irányokban állásuk mellett is. • Egyszerű formák, betűelemek átírása, másolása. • Betűelemeket lendületes, folyamatos átírása, differenciálása • Íráskor a kezdő és végpont megtalálása, a helyes irány követése. • Szó- és sorközöket betartása. • A vonalrendszert megismerni, íráselemek helyét ismerni. **Ismeretek** • Álló, fekvő, ferde egyyenes vonal. • Kör-, kapu- és csészevonal. • Hurok- és horogvonalak. • Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. • Rész-egész • ceruzafogás **Tevékenység** • Betűelemek felismerése, kiemelése ábrákban. Ábrák kiegészítése, betűelemekkel. • Hurok- és horog-vonal átírása, krétával, ceruzával; másolása; rajz kiegészítése. • Azonos írásjelek felismerése, jelölése, kiemelése sorból; sor folytatása. • Egyénileg meghatározott szélességű sorközben és vonalrendszerben való tájékozódás gyakorlása. • Helyes ceruzafogás önálló beigazítása, a feladat teljes időtartamára való megtartásának gyakorlása.	ábrázolás, alakítás játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*vonalrendszer, sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg álló, fekvő, ferde és egyyenes vonal, kör-, kapu- és csészevonal, íráselemek, kezdőpont, végpont*
A fejlesztés várt eredményei	Tanult betűelemeket lendületes, folyamatos vonalvezetéssel ír át személyre szabott segítséggel. Tudja másolni saját keresztnevének betűelemeit bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel. Ceruzafogás beigazítja, a feladat teljes időtartama alatt megtartja személyre szabott segítséggel. Az egyéni fejlesztési tervében szereplő íráselemeket átírja.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás**	**Órakeret:20**
Előzetes tudás	Tanult tárgyak, piktogramok szimbolikus jelentését érti.	
Tantárgyi fejlesztési	Megismerkedés az: u, ú, t, á, s, p, ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b betűkkel.	

célok	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert Hallásfigyelem fejlesztése. • Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. • Egy-egy hang jelenlétét, felismerni felülartikulált, ismert szavakban. • Kezdőhang szerint szavakat differenciálni. • Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. • Betűk egyeztetése, válogatása. • A tanult betűt betűkép és hangoztatás után kiválasztani készletből. • Szókép-szókép, kép-szókép egyeztetése. • Saját teljes nevének szóképének felismerése. **Ismeretek** • u, ú, t, á, s, p**,** ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b, betűk • Szóképek. • Hang, betű. • Analízis, szintézis. • Válogatás, egyeztetés. **Tevékenység** • Tárgy-tárgy, tárgy-piktogram egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • különböző szimbólumszintű piktogramok egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • kép-szókép; Szókép-szókép egyeztetése: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak, saját keresztnév. • Játékos hallásfigyelem fejlesztő gyakorlatok. • Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése: u, ú, t, á, s, p**,** ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b hangoztatáskor a modell szájállásának megfigyelésének gyakorlása • u, ú, t, á, s, p**,** ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b hangoztatása önállóan és ismert szavakban; modellálásra és betűképre • Ajakállások, artikuláció utánzása. • u, ú, t, á, s, p**,** ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b betű kiválasztása betűsorból, keresése újságban, utcai feliratokon. • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • Bármely szimbolikus kommunikációs forma (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) használata, megerősítése személyre szabott segítséggel. • a, i, í, o, ó, m, l, e, v betűk gyakorlása	Kommunikáció Ének, zene
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*u, ú, t, á, s, p**,** ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b betűk; szóképek; hang, betű; analízis, szintézis; válogatás, egyeztetés; hallásfigyelem, szó, szótag*
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel részt vesz a foglalkozáson. Tanult piktogramok jelentését érti. Ajakállások, artikuláció utánzásával; u, ú, t, á, s, p**,** ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b betűk hangoztatásával próbálkozik. Személyre szabott segítséggel u, ú, t, á, s, p**,** ö, ő, c, é, k, ü, ű, f, b betűket kiválasztja

	legalább kettő közül. Expresszív kommunikációban használ bármely szimbolikus kommunikációs formát (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) személyre szabott segítséggel. Az egyéni fejlesztésében szereplő szimbólumokat egyezteti, válogatja.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Felismeri és megérti az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokat és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokat egyezteti, válogatja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző nyelvi szimbólumok értése. Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. • Betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása, felismerése a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Összeolvasás a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Szótagolás. • Képolvasás. • Nyelvi szimbólumok megértése és megnevezése. • Felfigyelés az ismert szóképekre tanulási és kommunikációs helyzetekben. **Ismeretek** • nyelvi szimbólumok • képolvasás • betűk • összeolvasás **Tevékenység** • Tárgy-reprezentáns tárgy, tárgy-tárgyrészlet egyeztetés, válogatás. • Tárgy-különböző szintű piktogram (fotó, színes rajz, fekete-fehér rajz, vonalrajz) egyeztetés, válogatás. • Azonos és különböző szintű piktogramok egyeztetése, válogatása. • Szókép-szókép egyeztetés, válogatás. • Tárgy-szókép egyeztetés, válogatás. • Piktogram-szókép egyeztetés, válogatás. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok értésének, használatának gyakorlása élethelyzetekben (pl. instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek során). • Betűk válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának gyakorlása a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • A megismert betűk összeolvasásának gyakorlása.		kommuniká-ció ének, zene ábrázolás, alakítás

• Szavak szótagolásnak gyakorlása letapsolással. • Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • Személyre szabott segítséggel tőmondatok megértésének gyakorlása bármely szimbólummal • Az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*utasítás, tárgy, piktogram, szókép; betű, szó, szótag, mondat, ige, főnév, melléknév, képolvasás, egyeztetés, válogatás, megértés, kifejezés, mondatalkotás, összeolvasás*
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon tárgyakat legalább a róla készült méretarányos körbevágott fotóval egyeztetni személyre szabott segítséggel. Tudjon legalább nagy méretű (A5) körbevágott fotót azonos fotóval egyeztetni. Ismerje fel, értse meg az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokat és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Végezzen egyeztetéseket és válogatásokat az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tud függőleges és vízszintes vonalat követni ujjal, krétával, ceruzával; személyre szabott segítséggel. Megközelítőleg helyesen fogja a ceruzát, beigazítás után megtartja a feladatvégzéshez helyes testtartást.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás a vonalrendszerben, biztos használata. A megfelelő betűk és hangok összekapcsolása. Betűelemek kötése, formálása betűkké.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Tájékozódás a vonalrendszerben: az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre írása. • Íráskor a kezdő és végpont megtalálása, a helyes irány követése. • A sorok, sorközök és a haladási irány betartása. • A tanult betűelemek összekapcsolásával betűk formálása. • Betűk átírása, másolása. • Rövid szavak átírása, másolása. • A tanult betűk gyakorlása. • Hosszú és rövid magánhangzók differenciálása. • Pontos másolás, a hibák javítása segítséggel. **Ismeretek** • Betűelemek. • Betűforma vázolása. • Írás sorközbe távolság-tartással.		testnevelés kommuni-káció ábrázolás, alakítás

• Rövid szavak átírása, másolása. • Rövid és hosszú magánhangzók. **Tevékenység** • Betűalakítás gyakorlása táblán, írólapon, feladatlapon személyre szabott segítséggel. • Kezdő-és végpont megtalálásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Betű átírása és írása egyesével; követés gyakorlása krétával, ceruzával; átíráskor a betűalakítás irányának betartása • Másolás előírásról, tábláról, számítógépről, étlapról. • Hosszú és rövid magánhangzók megkülönböztetésének, válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának, kihallásának gyakorlása. • egyénileg meghatározott méretű sorközben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • egyénileg meghatározott vonalrendszerben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Rövid szavak másolásánál szóköz kihagyásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • A tanult betűk gyakorlása: a hozzájuk tartozó hangok felismerése, differenciálása, egyeztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Írólap, feladatlap, vonalköz, sor, vastag vonal, margó, betű; hosszú- rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak, vonalrendszer, szóköz, kezdőpont, végpont, irány*
A fejlesztés várt eredményei	Tudj függőleges és vízszintes vonalakat átírni, másolni, rajzolni; a vonalak közt közel azonos távolságot nagyjából tartja. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel ír át személyre szabott segítséggel. Tudja másolni saját keresztnevének betűit bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel. Ceruzafogás beigazítja, a feladat teljes időtartama alatt megtartja személyre szabott segítséggel. Az egyéni fejlesztési tervében kijelölt betűket átírja.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret: 19**
Előzetes tudás	Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel tanult helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, mennyiséget, tulajdonságot; kérésekor használja a tárgyas szerkezetet, a többes számot, a felszólító módot, felsorolást; egyszerű mondatot alkot személyre szabott segítséggel. Aktív szókincse minimum 50 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyre absztraktabb szimbolikus kommunikációs formák használata. Részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban, nyelv és beszédfejlesztés	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat: • a „kivel?”, „mivel?”kérdés, illetve az eszközhatározó, ragjával ellátott főnevek megértése • közeljövőre vonatkozó időhatározóval bővített instrukciók megértése • mutató névmás megértése • névutóval kifejezett téri relációk megértése • válaszadás eldöntendő kérdésre (igen, nem) • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő idő használata • analóg tőmondatok: mondatalkotás tanulási és kommunikációs helyzetekben • melléknevek fokozása: középfok használata tanult helyzetekben • kérdések differenciálása, válaszadás • kommunikációs helyzetben vokalizál, kivárásra/modellálásra hang/szótag utánzása • a tananyagok lexikájának ismerete • beszédfejlesztés **Ismeretek** • hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása • leírási, jellemzés (melléknevek) • felsorolás, összetett mondatok képzése „ és” kötőszóval • szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók • igeidők • analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció) • vokalizáció, szótagok/szavak ismétlése **Tevékenység** • alapvető információkérést kifejező egész-kérdések megfogalmazásának • élménymegosztás gyakorlása, időiség kifejezésével személyre szabott segítséggel • a „ki ez?”, „mi ez?”, „mit csinál?” „hol?”, „mikor?” „milyen?” „mennyi?” „kivel?”, „mivel?” kérdésekre válaszadás segítséggel kommunikációs és tanulási szituációkban szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • igeragozás, igeidők gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel, szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő idő használata szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, személyre szabott segítséggel (pl. napirend, hetirend, naptár, személyes napló) felhasználva a napszakokról, hét napjairól való tudását • kérdésre segítséggel neve megmondásának gyakorlása (szóban vagy bármely AAK-s eszközzel) • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • vokalizáció bátorítása vers/ének segítségével és kommunikációs helyzetekben modellálással • ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok • artikulációs mozgásokat pontos utánzásának gyakorlása, önellenőrzés tükörben • beszélő gyermekeknél: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok.	kommuni-káció ének, zene
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*alapszókincs (receptív, expresszív); vokalizáció; AAK; határozószók, kérdőszók, ragozás, igeidő, vokalizáció; szavak*

A fejlesztés várt eredményei	Kivárásra/modellálásra próbálkozik hang/szótag utánzásával. Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • információ kérésekor segítséggel használja a tanult kérdő mondatokat • üdvözöl felnőtt személyeket Aktív szókincse minimum 60 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra legalább egy elemet tartalmazó feladatlapon személyre szabott vizuális segítséggel követni. Feladatszervezésben, napirendhasználatban egyre absztraktabb szimbólumokat használ, követi az ütemezést személyre szabott segítséggel. Társasjátékban a sorrakerülést, haladási irányt követi személyre szabott segítséggel, kiscsoportos helyzetben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Biztos tájékozódás síkban feladatlapon. Tájékozódás az iskolában és az iskola környékén. Téri relációval kapcsolatos szavak megértése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Ismert éri relációk alkalmazása síkban, Irányok transzformálása síkra. • A bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni feladatlapon. • A balról jobbra; fentről lefelé haladás alkalmazása feladatlapon. • Képolvasás és olvasás balról jobbra. • Íráselemek és betűk alakításakor a kezdőpont megtalálása, az alakítás helyes iránya. • Hol? Hova? a „hol van?” és a „hova való?” kérdések megértése. • Téri relációt jelentő fogalmak megértése. • Rendet tenni maga körül tevékenysége befejezése után. • Biztonsággal tájékozódni az iskolán belül. • Ismerni a tevékenységek helyét, elfogadni új helyszíneket. **Ismeretek** • Haladási irány. • Olvasás és iránya. • Betűalakítás iránya. • Tárgy megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés. • Helyhatározószók. • Utcai közlekedés, az iskola környéke. • Gyalogos- és járműforgalom, jelzőlámpák, jelzőtáblák, sorompó, fénysorompó. • Közlekedési eszközök. • Közlekedési szabályok, viselkedési normák; közlekedési és utazási szabályok betartása. **Tevékenység** • Téri relációk alkalmazásának gyakorlása síkban, feladatlapon személyre szabott segítséggel írás-olvasás tematikájában meghatározottak szerint.		mozgás-nevelés számolás, mérés olvasás, írás játékra nevelés

• Képolvasás gyakorlása balról jobbra. • Ismert használati tárgy helyének gyakorlása. • Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása: mozgás megadott irányba. • Utcai séta alkalmával a helyek megfigyeltetése-mi van az utcán? Hol van? • Jelzőlámpák utasításának betartása. Átkelés gyakorlása a kijelölt gyalogátkelőn személyre szabott segítséggel. • Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése; útvonal megfigyelése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*feladatlap, feladat, sor, oszlop,előtte, mögötte, alatta, fölötte, jobbra, balra, hol, hová, függőleges, vízszintes, előre-hátra, itt-ott, helyiségek, eszközök, pihenés, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség, bent, kint, utca, jármű, lámpa, sorompó, útvonal*	
A fejlesztés várt eredményei	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra több részfeladatot is tartalmazó feladatlapon személyre szabott vizuális segítséggel követni. Képes tájékozódni az intézmény területén. Képes a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket helyükre tenni. Segítséggel megfigyeli az iskola belső tereit és környékét. Személyre szabott segítséggel betartja a közlekedés egyéni fejlesztési tervében kijelölt szabályait.	

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Tanult tárgyak, piktogramok szimbolikus jelentését érti.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megismerkedés a „ z, d, j, n, h, sz, r, g, ny, cs” betűkkel.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert Hallásfigyelem fejlesztése. • Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. • Egy-egy hang jelenlétét, felismerni felülartikulált, ismert szavakban. • Kezdőhang szerint szavakat differenciálni. • Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. • Betűk egyeztetése, válogatása. • A tanult betűt betűkép és hangoztatás után kiválasztani készletből. • Szókép-szókép, kép-szókép egyeztetése. • Saját teljes nevének szóképének felismerése. **Ismeretek** • z, d, j, n, h, sz, r, g, ny, cs betűk • Szóképek. • Hang, betű. • Analízis, szintézis. • Válogatás, egyeztetés.		kommuni-káció ének, zene

Tevékenység • Tárgy-piktogram egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • különböző szimbólumszintű piktogramok egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • kép-szókép; Szókép-szókép egyeztetése: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak, saját keresztnév. • Játékos hallásfigyelem fejlesztő gyakorlatok. • Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése: „ z, d, j, n, h, sz, r, g, ny, cs” hangoztatáskor a modell szájállásának megfigyelésének gyakorlása • „ z, d, j, n, h, sz, r, g, ny, cs”hangoztatása önállóan és ismert szavakban; modellálásra és betűképre • Ajakállások, artikuláció utánzása. • „ z, d, j, n, h, sz, r, g, ny, cs”betű kiválasztása betűsorból, keresése újságban, utcai feliratokon. • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • Bármely szimbolikus kommunikációs forma (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) használata, megerősítése személyre szabott segítséggel. • A korábban tanult betűk gyakorlása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	„ z, d, j, n, h, sz, r, g, ny, cs”*betűk; szóképek; hang, betű; analízis, szintézis; válogatás, egyeztetés; hallásfigyelem, szó, szótag*	
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel részt vesz a foglalkozáson. Tanult piktogramok jelentését érti. Ajakállások, artikuláció utánzásával; „ z, d, j, n, h, sz, r, g, ny, cs”betűk hangoztatásával próbálkozik. Személyre szabott segítséggel „ z, d, j, n, h, sz, r, g, ny, cs”betűket kiválasztja legalább kettő közül. Az egyéni fejlesztésében szereplő szimbólumokat egyezteti, válogatja. Expresszív kommunikációban használ bármely szimbolikus kommunikációs formát (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) személyre szabott segítséggel.	

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Tud tárgyakat legalább a róla készült méretarányos körbevágott fotóval egyeztetni személyre szabott segítséggel. Tud legalább nagy méretű (A5) körbevágott fotót azonos fotóval egyeztetni Felismer és megért az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokat és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Egyeztetéseket és válogatásokat végez az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. Képolvasás, összeolvasás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. • Betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása, felismerése a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Összeolvasás a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Képolvasás. • Nyelvi szimbólumok megértése és megnevezése. • Felfigyelés az ismert szóképekre tanulási és kommunikációs helyzetekben. **Ismeretek** • nyelvi szimbólumok • képolvasás • betűk • összeolvasás **Tevékenység** • Tárgy-különböző szintű piktogram (fotó, színes rajz, fekete-fehér rajz, vonalrajz) egyeztetés, válogatás. • Azonos és különböző szintű piktogramok egyeztetése, válogatása. • Szókép-szókép egyeztetés, válogatás. • Tárgy-szókép egyeztetés, válogatás. • Piktogram-szókép egyeztetés, válogatás. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok értésének, használatának gyakorlása élethelyzetekben (pl. személynevek, instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, háztartási feladatok során). • Betűk válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának gyakorlása a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • A megismert betűk összeolvasásának gyakorlása. • Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • Személyre szabott segítséggel tőmondatok megértésének gyakorlása bármely szimbólummal • Az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor.	kommuni-káció társadalmi ismeretek számolás, mérés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*utasítás, tárgy, piktogram, szókép; betű, szó, szótag, mondat, ige, főnév, melléknév, képolvasás, egyeztetés, válogatás, megértés, kifejezés, mondatalkotás, összeolvasás, személynevek, instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, háztartási feladatok*
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon tárgyakat legalább a róla készült kicsinyített (max. 6x8 cm) fotóval egyeztetni személyre szabott segítséggel. Tudjon legalább kisebb fotót azonos fotóval egyeztetni Ismerje fel, értse meg az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumok jelentését és az azokból álló

	mondatokat személyre szabott segítséggel. Végezzen egyeztetéseket és válogatásokat az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Tud függőleges és vízszintes vonalakat átírni, másolni, rajzolni; a vonalak közt közel azonos távolságot nagyjából tartja. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel ír át személyre szabott segítséggel. Tudja másolni saját keresztnevének betűit bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel. Ceruzafogás beigazítja, a feladat teljes időtartama alatt megtartja személyre szabott segítséggel. Az egyéni fejlesztési tervében kijelölt betűket átírja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás a vonalrendszerben, biztos használata. Füzethasználat. A megfelelő betűk és hangok összekapcsolása. Betűelemek kötése, formálása betűkké. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott, kis- és nagybetű).	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Füzethasználat: lapozás, sorváltás önálló feladatban • Tájékozódás a vonalrendszerben: az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre írása. • Íráskor a kezdő és végpont megtalálása, a helyes irány követése. • A sorok, sorközök és a haladási irány betartása. • Betűk átírása, másolása. • Rövid szavak átírása, másolása. • A tanult betűk gyakorlása. • Hosszú és rövid magánhangzók differenciálása. • Pontos másolás, a hibák ellenőrzése javítása. **Ismeretek** • Írás sorközbe távolság-tartással. • Rövid szavak átírása, másolása. • Rövid és hosszú magánhangzók. • Átírás, másolás. • Ellenőrzés, javítás. **Tevékenység** • Betűalakítás gyakorlása füzetben személyre szabott segítséggel. • Kezdő-és végpont megtalálásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Betű átírása és írása egyesével; követés gyakorlása ceruzával; átíráskor a betűalakítás irányának betartása • Szavakban betűk, mondatokban szóközök helyes tartása személyre szabott segítséggel. • Másolás előírásról, tábláról, számítógépről, étlapról. • Hosszú és rövid magánhangzók megkülönböztetésének, válogatásának,		kommuni-káció ábrázolás, alakítás

egyeztetésének, hangoztatásának, kihallásának gyakorlása. • Egyénileg meghatározott méretű sorközben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Egyénileg meghatározott vonalrendszerben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Rövid szavak másolásánál szóköz kihagyásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • A tanult betűk gyakorlása: a hozzájuk tartozó hangok felismerése, differenciálása, egyeztetése. • Különböző betűformák felismerésének gyakorlása, átírása, másolása • Megjelölt betű/szó/mondat másolása könyvből, számítógép monitoráról. • Ismerkedés a különböző betűalakokkal, egyeztetés, válogatás, hangoztatás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Írólap, feladatlap, vonalköz, sor, vastag vonal, margó, betű; hosszú- rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak, vonalrendszer, szóköz, kezdőpont, végpont, irány, mondat, írott, nyomtatott, kis- és nagybetű*
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon hullámos, kapu, csészevonalakat átírni; a vonalak közt közel azonos távolságot nagyjából tartani. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel írjon át személyre szabott segítséggel. Tudja átírni/másolni a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel. Ceruzát fogja helyesen, tartsa úgy írás közben.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	A mindennapi életben használt legalapvetőbb szavak értése	
Tantárgyi fejlesztési célok	Olvasással, szóképekkel, piktogramokkal kapcsolatos tudásának felhasználása a mindennapi életben az információk értelmezésében.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Személynevek szóképeinek felismerése, elolvasása. • Instrukciókban szereplő szavak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Napirendjén (tevékenységek); lévő szavak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Kommunikáció támogatására használt eszközein lévő szavak, mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Szabadidős tevékenységekkor az eszközökön lévő szavak szóképek felismerése, elolvasása. • Tevékenységszervezésben használt szavak, mondatok, instrukciók, utasítások szavainak és mondatainak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Háztartási, önkiszolgálási és önállósági feladatokban felmerülő szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Mindennapi tárgyakon, élelmiszereken, csomagolásokon található szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Külső programok alkalmával az utcán, középületekben előforduló szavak és		életvitel és gyakorlat környezet-ismeret társadalmi ismeretek

mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. **Ismeretek** • olvasás, szóképek • szabadidő, szórakozás • kommunikációs helyzetek • közlekedés • önállóság, tevékenységszervezés, instrukciók • napirend, • feliratok **Tevékenység** • Személynevek szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. családtagok, tanárok és más iskolai dolgozók, csoporttársak neve és azok használata kommunikációs helyzetekben; szóban, vagy bármely feliratot tartalmazó AAK-s eszközzel). • Instrukciókban szereplő szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. feladatlapokon: Kösd össze! Írd le! Karikázd be! stb.) • Napirendjében lévő tevékenységeit jelölő szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása; elmozdulás az egyre absztraktabb, szóképhangsúlyos napirendi szimbólumok felé napirendben és a tevékenység helyszínén a hívóképeken; tevékenységeit jelölő szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Kommunikáció támogatására használt eszközein lévő szavak, mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. kommunikációs kártyákon, kommunikációs emlékeztetőkön szereplő szavak, mondatok). • Szabadidős tevékenységekkor az eszközökön lévő szavak szóképek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. a szabadidős eszköz neve, játékszabály megértése). • Tevékenységszervezésben használt szavak, mondatok, instrukciók, utasítások szavainak és mondatainak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. strukturált önálló munkára előkészítő feladatokban Tedd bele! Válogasd ki a pirosakat! Az alábbi sorrendben fűzd fel! stb.). • Háztartási, önkiszolgálási és önállósági feladatokban felmerülő szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. (pl. ételreceptből, vásárláskor alapanyagok elolvasása; önkiszolgálásnál, önápolásnál instrukciók követése pl. Akaszd fel! Mosd meg a nyakad! stb.). Bármely folyamatábrán használt szó/mondat olvasásának bátorítása. • Mindennapi tárgyakon, élelmiszereken, csomagolásokon található szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. (pl. bútorok, taneszközök, tisztálkodó szerek, élelmiszereken lévő logók, szavak). • Külső programok alkalmával az utcán, középületekben előforduló szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. pl. WC felirat megkeresése a múzeumban, moziban; utcanevek, figyelmeztető és információs táblák feliratai; plakátok, hirdetések;, közlekedésben szimbólumok és feliratok: metró, buszmegálló, közlekedési viselkedések piktogramjai és utasításai).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*olvasás, szóképek, szavak, mondatok, szabadidő, szórakozás, kommunikációs helyzetek, közlekedés, önállóság, tevékenységszervezés, instrukciók, napirend, feliratok*
A fejlesztés várt	Olvassa el az egyéni fejlesztési tervében megjelölt piktogramokat,

eredményei	szóképeket, szavakat és mondatokat személyre szabott segítséggel. Használja az ismert szimbólumok olvasását napirendben, önállósági feladatokban, expresszív és receptív kommunikációs helyzetekben, iskolán kívüli programokon, szabadidős és feladathelyzetekben személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Beszédfejlesztés**	**Órakeret: 19**
Előzetes tudás	Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel tanult helyzetben egy-egy szóval megnevez ismert tárgyakat, személyt, cselekvést, mennyiséget, tulajdonságot; kérésekor használja a tárgyas szerkezetet, a többes számot, a felszólító módot, felsorolást; egyszerű mondatot alkot személyre szabott segítséggel. Aktív szókincse minimum 60 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktív részvétel a tanórai és tanórán kívüli kommunikációban, a kommunikációs tananyagban elsajátítottak funkcionális, egyre rugalmasabb és önállóbb használata. Nyelv és beszédfejlesztés.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • közeljövőre vonatkozó időhatározóval bővített, tanult instrukciók megértése • mutató névmás megértése • névutóval kifejezett téri relációk megértése • a birtokos személyjellel ellátott egyes számú főnév megértése • helyre vonatkozó kérdőszó („honnan?”, „hová?”) megértése • kulcsszavak megértése tanult kontextusokon kívül • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő és múlt idő használata • analóg tőmondatok: mondatalkotás (ige, főnév, melléknév használatával) • analóg mellérendelő összetett mondatok: a kapcsolatos mondat alkotása • felsorolásban „és” kifejezés használata • kérdések differenciálása, válaszadás • a tananyagok lexikájának ismerete • beszédfejlesztés **Ismeretek** • „két lépéses” instrukciók megértése, követése • kommentek meghallgatása/megértése • kommunikatív alapszókincs bővítése (receptív, expresszív) • hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása • leírás, jellemzés (melléknevek) • felsorolás, összetett mondatok képzése „ és” kötőszóval • szófajok: főnevek, igék, melléknevek, határozószók, kérdőszók • igeidők • analóg elemi mondatalkotás (főnév/ige/melléknév kombináció) • vokalizáció, szótagok/szavak ismétlése • beszédfejlesztés		kommuni-káció ének, zene

Tevékenység • kéréskor a tárgyas szerkezet, felsorolás, a többes szám használatának gyakorlása, egyszerű mondatot alkotása személyre szabott segítséggel (állítmány+ tárgy) • bemutatkozás gyakorlása: kérdésre szóban vagy bármely AAK-s eszközzel nevének megmondása • alapvető információkérést kifejező egész-kérdések megfogalmazásának gyakorlása, bővítése; szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel élethelyzetekben • Frontális utasítások gyakorlása kiscsoportos helyzetben (pl., gyertek, álljatok fel, csendben, válasszatok, mutassátok, mindenki nézzen ide!) • Tanult instrukciók összekötésével kétlépéses utasítások megértésének és követésének gyakorlása • a „ki ez?", „mi ez?", „mit csinál?" „hol?", „mikor?" „milyen?" „mennyi?" honnan?", „hová?" „kivel?", „mivel?" kérdések differenciálása, válaszadás segítséggel kommunikációs és tanulási szituációkban; szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • időhatározó használata: élethelyzetekhez kapcsolódva a jövő és múlt idő használata szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel, személyre szabott segítséggel (pl. napirend, hetirend, naptár, személyes napló) felhasználva a napszakokról, hét napjairól való tudását • igeragozás gyakorlása kommunikációs és tanulási szituációkban, személyre szabott segítséggel • analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • vokalizáció bátorítása vers/ének segítségével és kommunikációs helyzetekben modellálással; ajakizom gyakorlatok, nyelvgyakorlatok • hang ciklizálása, artikulációs mozgások pontosan utánzásának gyakorlása önellenőrzés tükörben • beszélő gyermekeknél: beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*alapszókincs (receptív, expresszív); vokalizáció,; AAK; határozószók, kérdőszók, ragozás, igeidők,vokalizáció, szóismétlés, beszéd*	
A fejlesztés várt eredményei	Szótagok/szavak ismétlésével próbálkozik. Kérdés-válasz interakcióban kivárja, meghallgatja, differenciálja a kérdést személyre szabott segítséggel. Kommunikációs helyzetben vokalizál, kivárásra/modellálásra próbálkozik hang/szótag/szó utánzásával Szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel: • információ kérésekor segítséggel használja a tanult kérdő mondatokat • üdvözöl felnőtt személyeket/képes bemutatkozni Aktív szókincse minimum 75 szó (beszéddel, vagy bármely szimbólummal).	

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Térorientációs gyakorlatok**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Képes az irányokat: fentről le, vagy balról jobbra több részfeladatot is tartalmazó feladatlapon személyre szabott vizuális segítséggel követni. Képes tájékozódni az intézmény területén. Képes a közvetlen	

	környezetében található tárgyakat, eszközöket helyükre tenni. Segítséggel megfigyeli az iskola belső tereit és környékét. Személyre szabott segítséggel betartja a közlekedés egyéni fejlesztési tervében kijelölt szabályait.
Tantárgyi fejlesztési célok	Biztos tájékozódás síkban feladatlapon. Tájékozódás az iskolában és az iskola környékén. Téri relációval kapcsolatos szavak megértése. Alaprajz, makett készítése.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismert téri relációk alkalmazása síkban, irányok egyre biztosabb transzformálása síkra. • A bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni feladatlapon. • A balról jobbra; fentről lefelé haladás alkalmazása feladatlapon. • Képolvasás olvasás és írás balról jobbra. • Íráselemek és betűk alakításakor a kezdőpont megtalálása, az alakítás helyes iránya. • Szókincsében téri relációkat melléknevekkel, viszonyszókkal, névutóval való kifejezésével bővíteni. • Tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében. • Megfelelően orientált mozgás különböző terekben, figyelembe véve a társas környezetet is. • Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. • Összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között. **Ismeretek** • Haladási irány. • Olvasás és iránya. • Betűalakítás iránya. • Tárgy megnevezése téri helyzetben, tárgykeresés. • Helyhatározószók, viszonyszavak, névutóval kifejezett téri relációk. • Utcai közlekedés, az iskola környéke. • Gyalogos- és járműforgalom, jelzőlámpák, jelzőtáblák, sorompó, fénysorompó. • Közlekedési eszközök. • Közlekedési szabályok, viselkedési normák; közlekedési és utazási szabályok betartása. • tájékozódás. • Makett, alaprajz. • Környező utcák. • Helyi-, távolsági-, és tömegközlekedés. • Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók. • A gyalogos közlekedés szabályai. **Tevékenység** • Téri relációk alkalmazásának gyakorlása síkban, feladatlapon személyre szabott segítséggel írás-olvasás tematikájában meghatározottak szerint. • Képolvasás, olvasás és írás gyakorlása balról jobbra. • Iskola helyiségeiben (tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában) berendezés és személyek, tevékenységek	mozgás-nevelés életvitel és gyakorlat számolás, mérés

megfigyelése. • Alaprajz készítése az osztályteremről tanári segítséggel. • Tájékozódás új színhelyeken, pl. színházban, múzeumban. • Szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, vonat és autóbusz közlekedés jellemzőivel. • A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. • A gyalogos közlekedés szabályainak gyakorlása személyre szabott segítséggel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*le-fel, jobbra-balra, közel, távolabb, innen, túl, oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, vízszintes, függőleges feliratok, nyilak, jelölés, jegypénztár, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, karbantartás, önállóan, körültekintően, makett, tervrajz, alaprajz, emelet, földszint, pince, előtér*
A fejlesztés várt eredményei	Képes feladatlapon személyre szabott vizuális segítséggel tájékozódni. Képes közvetlen környezetében tájékozódni személyre szabott segítséggel. Képes a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket helyükre tenni. Segítséggel megfigyeli az iskola belső tereit és környékét. Személyre szabott segítséggel betartja a közlekedés egyéni fejlesztési tervében kijelölt szabályait. Képes megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Tanult tárgyak, piktogramok szimbólumok jelentését érti.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megismerkedés a „gy, zs, ty, ly, x, y, w” betűkkel.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert • Hallásfigyelem fejlesztése. • Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. • Egy-egy hang jelenlétét, felismerni felülartikulált, ismert szavakban. • Kezdőhang szerint szavakat differenciálni. • Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. • Betűk egyeztetése, válogatása. • A tanult betűt betűkép és hangoztatás után kiválasztani készletből. • Szókép-szókép, kép-szókép egyeztetése. • Saját teljes nevének szóképének felismerése. **Ismeretek** • „gy, zs, ty, ly, x, y, w”betűk • Szóképek. • Hang, betű. • Analízis, szintézis. • Válogatás, egyeztetés. **Tevékenység**		kommuni-káció ének, zene

• Tárgy-piktogram egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • Különböző szimbólumszintű piktogramok egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • Kép-szókép; szókép-szókép egyeztetése: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak, saját teljes név, lakcím. • Játékos hallásfigyelem fejlesztő gyakorlatok. • Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése: „gy, zs, ty, ly, x,, w" hangoztatáskor a modell szájállásának megfigyelésének gyakorlása • „gy, zs, ty, ly, x, w"hangoztatása önállóan és ismert szavakban; modellálásra és betűképre • Ajakállások, artikuláció utánzása. • „gy, zs, ty, ly, x, y, w" betű kiválasztása betűsorból, keresése újságban, utcai feliratokon. • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • Bármely szimbolikus kommunikációs forma (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) használata, megerősítése személyre szabott segítséggel. • A korábban tanult betűk gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*„gy, zs, ty, ly, x, y, w"betűk; szóképek; hang, betű; analízis, szintézis; válogatás, egyeztetés; hallásfigyelem, szó, szótag*
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel részt vesz a foglalkozáson. Tanult piktogramok jelentését érti. Ajakállások, artikuláció utánzásával; „gy, zs, ty, ly, x, w" betűk hangoztatásával próbálkozik. Személyre szabott segítséggel „gy, zs, ty, ly, x, y, w" betűket kiválasztja legalább kettő közül. Az egyéni fejlesztésében szereplő szimbólumokat egyezteti, válogatja. Expresszív kommunikációban használ bármely szimbolikus kommunikációs formát (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Tud tárgyakat legalább a róla készült kicsinyített (max. 6x8 cm) fotóval egyeztetni személyre szabott segítséggel. Tud legalább kisebb fotót azonos fotóval egyeztetni felismeri és megérti az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumok jelentését és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Egyeztetéseket és válogatásokat végez az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. Képolvasás, összeolvasás. Ismerkedés a különböző írásjelekkel.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismerkedés a mondat végi írásjelekkel. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése,		kommuni-káció

használata. • Betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása, felismerése a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Összeolvasás a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Képolvasás. • Nyelvi szimbólumok megértése és megnevezése. • Felfigyelés az ismert szóképekre tanulási és kommunikációs helyzetekben. **Ismeretek** • pont, kérdőjel, felkiáltójel • nyelvi szimbólumok • képolvasás • betűk • összeolvasás **Tevékenység** • Észreveszi, felismeri a három alapvető mondat végi írásjelet, személyre szabott segítséggel értelmezi. • Azonos és különböző szintű piktogramok egyeztetése, válogatása. • Szókép-szókép egyeztetés, válogatás. • Tárgy-szókép egyeztetés, válogatás. • Piktogram-szókép egyeztetés, válogatás. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok értésének, használatának gyakorlása élethelyzetekben (pl. személynevek, instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, háztartási feladatok során). • Betűk válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának gyakorlása a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • A megismert betűk összeolvasásának gyakorlása. • Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • Személyre szabott segítséggel tőmondatok megértésének gyakorlása bármely szimbólummal • Az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor.	társadalmi ismeretek számolás, mérés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*pont, felkiáltójel, kérdőjel, összetett mondat, utasítás, tárgy, piktogram, szókép; betű, szó, szótag, mondat, ige, főnév, melléknév, képolvasás, egyeztetés, válogatás, megértés, kifejezés, mondatalkotás, összeolvasás, személynevek, instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, háztartási feladatok,*
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon legalább színes, élethű vonalrajzot azonos vonalrajzzal egyeztetni. Képes felismeri és megérti az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumok jelentését és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Egyeztetéseket és válogatásokat végez az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Tud hullámos, kapu, csészevonalakat vonalakat átírni, másolni, rajzolni; a vonalak közt közel azonos távolságot nagyjából tartja. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel ír át személyre szabott segítséggel. Képes átírni/másolni a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel. Ceruzát szabályosan fogja, írás közben folyamatosan így tartja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás a vonalrendszerben, biztos használata. Füzethasználat. A megfelelő betűk és hangok összekapcsolása. Betűelemek kötése, formálása betűkké. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott, kis- és nagybetű).	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Füzethasználat: lapozás, sorváltás önálló feladatban • Tájékozódás a vonalrendszerben: az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre írása. • Íráskor a kezdő és végpont megtalálása, a helyes irány követése. • A sorok, sorközök és a haladási irány betartása. • Betűk átírása, másolása. • Rövid szavak átírása, másolása. • A tanult betűk gyakorlása. • Hosszú és rövid magánhangzók differenciálása. • Pontos másolás, a hibák ellenőrzése javítása. **Ismeretek** • Füzethasználat. • Írás sorközbe távolság-tartással. • Rövid szavak átírása, másolása. • Rövid és hosszú magánhangzók. • Átírás, másolás. • Ellenőrzés, javítás. **Tevékenység** • Betűalakítás gyakorlása füzetben személyre szabott segítséggel. • Kezdő-és végpont megtalálásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Betű átírása és írása egyesével; követés gyakorlása ceruzával; átíráskor a betűalakítás irányának betartása • Szavakban betűk, mondatokban szóközök helyes tartása személyre szabott segítséggel. • Másolás előírásról, tábláról, számítógépről, könyvből, napirendről, kommunikációs eszközökről, viselkedési szempontokról. • Hosszú és rövid magánhangzók megkülönböztetésének, válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának, kihallásának gyakorlása. • Egyénileg meghatározott méretű sorközben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Egyénileg meghatározott vonalrendszerben való tájékozódás gyakorlása		kommuni-káció ábrázolás, alakítás

személyre szabott segítséggel. • Rövid szavak másolásánál szóköz kihagyásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • A tanult betűk gyakorlása: a hozzájuk tartozó hangok felismerése, differenciálása, egyeztetése. • Különböző betűformák felismerésének gyakorlása, átírása, másolása • Megjelölt betű/szó/mondat másolása könyvből, számítógép monitoráról. • Ismerkedés a különböző betűalakokkal, egyeztetés, válogatás, hangoztatás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*füzet, füzethasználat, lapozás, feladatlap, vonalköz, sor, vastag vonal, margó, betű; hosszú- rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak, vonalrendszer, szóköz, kezdőpont, végpont, irány, mondat, írott, nyomtatott, kis- és nagybetű*
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon füzetében lapozni, segítséggel nyissa ki a megfelelő helyen. Tudjon hullámos, kapu, csészevonalakat átírni, másolni, rajzolni; a vonalak közt közel azonos távolságot nagyjából tartani. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel írjon át személyre szabott segítséggel. Tudja átírni/másolni a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel. Ceruzafogása folyamatosan megközelítőleg szabályos.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	A mindennapi életben használt legalapvetőbb szavak értése	
Tantárgyi fejlesztési célok	Olvasással, szóképekkel, piktogramokkal kapcsolatos tudásának felhasználása a mindennapi életben az információk értelmezésében.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Személynevek szóképeinek felismerése, elolvasása. • Instrukciókban szereplő szavak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Napirendjén (tevékenységek lévő szavak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Kommunikáció támogatására használt eszközein lévő szavak, mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Szabadidős tevékenységekkor az eszközökön lévő szavak szóképek felismerése, elolvasása. • Tevékenységszervezésben használt szavak, mondatok, instrukciók, utasítások szavainak és mondatainak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Háztartási, önkiszolgálási és önállósági feladatokban felmerülő szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Mindennapi tárgyakon, élelmiszereken, csomagolásokon található szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Külső programok alkalmával az utcán, középületekben előforduló szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. **Ismeretek** • olvasás		életvitel és gyakorlat környezet-ismeret társadalmi ismeretek

• szabadidő, szórakozás • kommunikációs helyzetek • közlekedés • önállóság, tevékenységszervezés, instrukciók • napirend • feliratok **Tevékenység** • Személynevek további szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. családtagok, tanárok és más iskolai dolgozók, csoporttársak neve és azok használata kommunikációs helyzetekben; szóban, vagy bármely feliratot tartalmazó AAK-s eszközzel). • Instrukciókban szereplő további szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. feladatlapokon: Kösd össze! Írd le! Karikázd be! stb) • Napirendjében lévő további tevékenységeit jelölő szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása; elmozdulás az egyre absztraktabb, szóképhangsúlyos napirendi szimbólumok felé napirendben és a tevékenység helyszínén a hívóképeken; tevékenységeit jelölő szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Kommunikáció támogatására használt eszközein lévő további szavak, mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. kommunikációs kártyákon, kommunikációs emlékeztetőkön szereplő szavak, mondatok). • Szabadidős tevékenységekkor az eszközökön lévő további szavak szóképek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. a szabadidős eszköz neve, játékszabály megértése). • Tevékenységszervezésben használt további szavak, mondatok, instrukciók, utasítások szavainak és mondatainak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. strukturált önálló munkára előkészítő feladatokban Tedd bele! Válogasd ki a pirosakat! Az alábbi sorrendben fűzd fel! stb.). • Háztartási, önkiszolgálási és önállósági feladatokban felmerülő további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. (pl. ételreceptből, vásárláskor alapanyagok elolvasása; önkiszolgálásnál, önápolásnál instrukciók követése pl. Akaszd fel! Mosd meg a nyakad! stb.). Bármely folyamatábrán használt szó/mondat olvasásának bátorítása. • Mindennapi tárgyakon, élelmiszereken, csomagolásokon található további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. (pl. bútorok, taneszközök, tisztálkodó szerek, élelmiszereken lévő logók, szavak). • Külső programok alkalmával az utcán, középületekben előforduló további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. pl. WC felirat megkeresése a múzeumban, moziban; utcanevek, figyelmeztető és információs táblák feliratai; plakátok, hirdetések;, közlekedésben szimbólumok és feliratok: metró, buszmegálló, közlekedési viselkedések piktogramjai és utasításai).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*olvasás, szóképek, szavak, mondatok, szabadidő, szórakozás, kommunikációs helyzetek, közlekedés, önállóság, tevékenységszervezés, instrukciók, napirend, feliratok,*
A fejlesztés várt	Olvassa el az egyéni fejlesztési tervében újként megjelölt piktogramokat,

eredményei	szóképeket, szavakat és mondatokat és gyakorolja a korábbiakat személyre szabott segítséggel. Használja az ismert szimbólumok olvasását napirendben, önállósági feladatokban, expresszív és receptív kommunikációs helyzetekben, iskolán kívüli programokon, szabadidős és feladathelyzetekben személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Tanult tárgyak, piktogramok szimbólumok jelentését érti.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megismerkedés a nagybetűkkel. Kis- és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának egyeztetése, differenciálása. ABC-be rendezés megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Kis- és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának egyeztetése, differenciálása. • ABC-sorrendbe rendezés kezdőbetű szerint kisbetűkkel. • Egy-egy hang jelenlétét, felismerni erősen artikulált, ismert • Kezdőhangot kihallani ismert szóból. • Egy-egy hang jelenléte felismerni ismert szavakban. • Kezdőhang szerint szavakat differenciálni. • Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. • Betűk egyeztetése, válogatása. • A tanult betűt betűkép és hangoztatás után kiválasztani készletből. • Szókép-szókép, kép-szókép egyeztetése. • alárendelő összetett mondat: a cél- és okhatározói mellékmondat alkotása. • Saját teljes nevének, személyes adatainak szóképének felismerése. **Ismeretek** • Nagybetűk. • Szóképek. • Hang, betű. • Analízis, szintézis. • Válogatás, egyeztetés. • alárendelő összetett mondat: a cél- és okhatározói mellékmondat • ABC sorrend. **Tevékenység** • Különböző szimbólumszintű piktogramok egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • Kép-szókép; szókép-szókép egyeztetése: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak, saját személyes adatok. • Azonos kis és nagybetűk egyeztetése, válogatása • Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, hangoztatáskor a modell szájállásának megfigyelésének gyakorlása • betűk hangoztatása önállóan és ismert szavakban; modellálásra és betűképre: kis és nagybetűk. • Ajakállások, artikuláció utánzása.	kommuni-káció ének, zene

• meghatározott nagybetűk kiválasztása betűsorból, keresése újságban, utcai feliratokon. • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • Összetett mondatok megértése személyre szabott segítséggel. • Élethelyzetekben egyszerű, tanult magyarázó, következtető, cél- és okhatározói mellékmondattal kifejezett magyarázatokat és következtetéseket megértésének gyakorlása, személyre szabott segítséggel. • Bármely szimbolikus kommunikációs forma (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) használata, megerősítése személyre szabott segítséggel. • Személyre szabott segítséggel szavak ABC sorrendbe rendezésének gyakorlása kezdőbetű szerint. • A korábban tanult kisbetűk gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*nagybetűk; szóképek; hang, betű; analízis, szintézis; válogatás, egyeztetés; hallásfigyelem, szó, szótag, összetett mondat, cél- és okhatározói mellékmondat, ABC-sorrend*
A fejlesztés várt eredményei	Tanult piktogramok jelentését érti. Ajakállások, artikuláció utánzásával; a tanult betűk hangoztatásával próbálkozik. Személyre szabott segítséggel a tanult kis-és nagybetűket kiválasztja legalább kettő közül. Az egyéni fejlesztésében szereplő szimbólumokat egyezteti, válogatja. Expresszív kommunikációban használ bármely szimbolikus kommunikációs formát (gesztus, piktogram, beszéd) személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tud legalább színes, élethű vonalrajzot azonos vonalrajzzal egyeztetni. Felismeri és megérti az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumok jelentését és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Tud egyeztetéseket és válogatásokat végezni az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. Képolvasás, összeolvasás. A különböző írásjelek megértése. Időt kifejező szóképek megismerése: a hét napjainak szóképe.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Időt kifejező szóképek megismerése: a hét napjainak szóképe. • A mondat végi írásjelek megértése. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. • Betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása, felismerése a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Összeolvasás a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Képolvasás. • Nyelvi szimbólumok megértése és megnevezése.		kommuni-káció társadalmi ismeretek számolás, mérés

• Felfigyelés az ismert szóképekre tanulási és kommunikációs helyzetekben. **Ismeretek** • A hét napjainak szóképe • pont, kérdőjel, felkiáltójel • nyelvi szimbólumok • képolvasás • betűk • összeolvasás **Tevékenység** • Időt kifejező szóképek megismerése: a hét napjainak szóképének gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. hetirend, naptár) • A három alapvető mondat végi írásjelet személyre szabott segítséggel értelmezi. • Azonos és különböző szintű piktogramok egyeztetése, válogatása. • Szókép-szókép egyeztetés, válogatás. • Tárgy-szókép egyeztetés, válogatás. • Piktogram-szókép egyeztetés, válogatás. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok értésének, használatának gyakorlása élethelyzetekben (pl. személynevek, instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, háztartási feladatok, időiség megértése során). • Betűk válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának gyakorlása a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • A megismert betűk összeolvasásának gyakorlása. • Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • Személyre szabott segítséggel tőmondatok megértésének gyakorlása bármely szimbólummal Az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor.	életvitel és gyakorlat
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*a hét napjai, pont, felkiáltójel, kérdőjel, összetett mondat, utasítás, tárgy, piktogram, szókép; betű, szó, szótag, mondat, ige, főnév, melléknév, képolvasás, egyeztetés, válogatás, megértés, kifejezés, mondatalkotás, összeolvasás, személynevek, instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, háztartási feladatok*
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon legalább színes fotót élethű vonalrajzzal egyeztetni. Képes felismeri és megérti az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumok jelentését és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Egyeztetéseket és válogatásokat végez az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Tud füzetében lapozni, segítséggel kinyitja a megfelelő helyen. Tud hullámos, kapu, csészevonalakat átírni, másolni, rajzolni; a vonalak közt közel azonos távolságot nagyjából tartani. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel ír át, személyre szabott segítséggel. A fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel írja át/le és másolja. Ceruzafogása folyamatosan szabályos.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás a vonalrendszerben, biztos használata. Füzethasználat. A megfelelő betűk és hangok összekapcsolása. Betűelemek kötése, formálása betűkké. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott, kis- és nagybetű). Lendületes, folyamatos vonalvezetés. Üdvözlőlapot, képeslap megírása. Rövid mondatok átírása, másolása. Golyóstoll használata.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Üdvözlőlapot, képeslap megírása. • Lendületes, folyamatos vonalvezetés. • Füzethasználat: lapozás, sorváltás önálló feladatban • Tájékozódás a vonalrendszerben: az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre írása. • A sorok, sorközök és a haladási irány betartása. • Betűk átírása, másolása, írása. • Szavak, rövid mondatok átírása, másolása. • A tanult betűk gyakorlása. • Hosszú és rövid magánhangzók differenciálása. • Pontos másolás, a hibák ellenőrzése javítása. • Golyóstoll használata. **Ismeretek** • Üdvözlőlapot, képeslap. • Lendületes, folyamatos vonalvezetés. • Füzethasználat. • Írás sorközbe távolság-tartással. • Rövid mondatok átírása, másolása, írása. • Rövid és hosszú magánhangzók. • Átírás, másolás, írás. • Ellenőrzés, javítás. • Golyóstoll. **Tevékenység** • Üdvözlőlapot, képeslap megírása személyre szabott segítséggel iskolai táborban, Karácsonykor, Húsvétkor. • Golyóstollal való írás gyakorlása. • Lendületes, folyamatos vonalvezetés gyakorlása. • Betűalakítás gyakorlása füzetben személyre szabott segítséggel. • Szavak, rövid mondatok követése betűről betűre, átíráskor a betűalakítás irányának betartása; másolás gyakorlása betűről betűre.		kommuni-káció ábrázolás, alakítás

• Szavakban betűk, mondatokban szóközök helyes tartása személyre szabott segítséggel. • Másolás előírásról, tábláról, számítógépről, könyvből, napirendről, kommunikációs eszközökről, viselkedési szempontokról. • Hosszú és rövid magánhangzók megkülönböztetésének, válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának, kihallásának gyakorlása. • Egyénileg meghatározott méretű sorközben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Egyénileg meghatározott vonalrendszerben való tájékozódás gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Rövid szavak másolásánál szóköz kihagyásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • A tanult betűk gyakorlása: a hozzájuk tartozó hangok felismerése, differenciálása, egyeztetése. • Különböző betűformák felismerésének gyakorlása, átírása, másolása • Megjelölt betű/szó/mondat másolása könyvből, számítógép monitoráról. • Ismerkedés a különböző betűalakokkal, egyeztetés, válogatás, hangoztatás.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*üdvöző lap, lendületes, folyamatos írás; golyóstoll, füzet, füzethasználat, lapozás, feladatlap, vonalköz, sor, vastag vonal, margó, betű; hosszú- rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak, vonalrendszer, szóköz, kezdőpont, végpont, irány, mondat, írott, nyomtatott, kis- és nagybetű*	
A fejlesztés várt eredményei	Üdvözlőlapot személyre szabott segítséggel aláír. Golyóstollal segítséggel tudjon írni. Tudjon füzetében lapozni, segítséggel nyissa ki a megfelelő helyen. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel írjon át személyre szabott segítséggel. Tudja átírni/másolni a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel.	

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Elolvassa az egyéni fejlesztési tervében megjelölt piktogramokat, szóképeket, szavakat és mondatokat és gyakorolja a korábbiakat személyre szabott segítséggel. Használja az ismert szimbólumok olvasását napirendben, önállósági feladatokban, expresszív és receptív kommunikációs helyzetekben, iskolán kívüli programokon, szabadidős és feladathelyzetekben személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Olvasással, szóképekkel, piktogramokkal kapcsolatos tudásának felhasználása a mindennapi életben az információk értelmezésében.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Személynevek további szóképeinek felismerése, elolvasása. • Instrukciókban szereplő szavak további szóképeinek felismerése, elolvasása. • Napirendjén (tevékenységek); hetirenden, naptárban lévő szavak szóképeinek felismerése, elolvasása.		életvitel és gyakorlat környezet-

• Kommunikáció támogatására használt eszközein lévő további szavak, mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Szabadidős tevékenységekkor az eszközökön lévő további szavak szóképek felismerése, elolvasása. • Tevékenységszervezésben használt további szavak, mondatok, instrukciók, utasítások szavainak és mondatainak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Háztartási, önkiszolgálási és önállósági feladatokban felmerülő további szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Mindennapi tárgyakon, élelmiszereken, csomagolásokon található további szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Külső programok alkalmával az utcán, középületekben előforduló további szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • információ megszerzésekor szavak, mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • viselkedési szabályokon szereplő szavak, mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • a társas megértést támogató piktogramos/írott szövegekben, egyszerű történetekben (szociális történetek) szereplő szóképek felismerése, elolvasása. • különböző eszközök által közvetített ismeretek megszerzésekor szóképek felismerése, elolvasása. • művészeti tevékenységek közben szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. **Ismeretek** • olvasás • szabadidő, szórakozás • kommunikációs helyzetek • közlekedés • önállóság, tevékenységszervezés, instrukciók • napirend, hetirend, naptár • feliratok • információszerzés • viselkedési szabályok • ismeretszerzés • művészeti tevékenységek • szociális történet **Tevékenység** • Személynevek további szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása • Instrukciókban szereplő szavak további szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása • Napirendjében lévő tevékenységeit jelölő szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása; elmozdulás az egyre absztraktabb, szóképhangsúlyos napirendi szimbólumok felé napirendben és a tevékenység helyszínén a hívóképeken; hetirenden, naptárban (pl. jeles napok, ünnepek, utazások, különleges programok stb.) tevékenységeit jelölő szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Kommunikáció támogatására használt eszközein lévő szavak, mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Szabadidős tevékenységekkor az eszközökön lévő szavak szóképek	ismeret társadalmi ismeretek

felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása • Különböző eszközök működtetéséhez és használatához szükséges, valamint az általuk közvetített ismeretek megszerzésekor szóképek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. (pl. könyv, újság használata; televízió, internet/számítógép, mobil információs eszközök működtetése; a bennük található információk stb.), • Tevékenységszervezésben használt további szavak, mondatok, instrukciók, utasítások szavainak és mondatainak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, • Háztartási, önkiszolgálási és önállósági feladatokban felmerülő további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Bármely folyamatábrán használt további szó/mondat olvasásának bátorítása. • Mindennapi tárgyakon, élelmiszereken, csomagolásokon található további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Külső programok alkalmával az utcán, középületekben előforduló további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Információ megszerzésekor szavak, mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. pl. számítógépes játékban/feladatban a továbbhaladáshoz szükséges információk, iskolai étlap, időjárás-jelentések információi stb.). • Viselkedési szabályokon szereplő szavak, mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. Tilos, szabad, igen, nem; lehet; legyél csendben! stb.). • A társas megértést támogató piktogramos/írott szövegekben, egyszerű történetekben szereplő szóképek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása (pl. szociális történetek, érzelmek megértését és kifejezést segítő skálák, történetek). • Művészeti tevékenységek közben szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. (pl. zenei CD kiválasztása, MP4 kijelzőjén a kívánt zeneszám címének felismerése, elolvasása; egyszerű irodalmi szövegek stb.)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*olvasás, szóképek, szavak, mondatok, szabadidő, szórakozás, kommunikációs helyzetek, közlekedés, önállóság, tevékenységszervezés, instrukciók, napirend, feliratok, információszerzés, viselkedési szabályok, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, szociális történet*
A fejlesztés várt eredményei	Olvassa el az egyéni fejlesztési tervében megjelölt piktogramokat, szóképeket, szavakat és mondatokat személyre szabott segítséggel. Használja az ismert szimbólumok olvasását napirendben, önállósági feladatokban, expresszív és receptív kommunikációs helyzetekben, iskolán kívüli programokon, szabadidős és feladathelyzetekben. információszerzésre, tevékenységek előrejelzésében, viselkedés szabályozásában, társas kapcsolatok és érzelmek értelmezésében, művészeti tevékenységeknél személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Betűtanítás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Tanult piktogramok jelentését érti. Ajakállások, artikuláció utánzásával; a tanult betűk hangoztatásával próbálkozik. Személyre szabott segítséggel a tanult kis-és nagybetűket kiválasztja legalább kettő közül. Az egyéni fejlesztésében szereplő szimbólumokat egyezteti, válogatja. Expresszív kommunikációban használ bármely szimbolikus kommunikációs formát (gesztus, piktogram, beszéd) személyre szabott segítséggel..	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megismerkedés további a nagybetűkkel. Kis- és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának egyeztetése, differenciálása. ABC-be rendezés megismerése.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Kis- és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának egyeztetése, differenciálása. • ABC-sorrendbe rendezés kezdőbetű szerint kis és nagybetűkkel. • Egy-egy hang jelenlétét, felismerni erősen artikulált, ismert • Kezdőhangot kihallani ismert szóból. • Egy-egy hang jelenléte felismerni ismert szavakban. • Kezdőhang szerint szavakat differenciálni. • Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. • Betűk egyeztetése, válogatása. • A tanult betűt betűkép és hangoztatás után kiválasztani készletből. • Szókép-szókép, kép-szókép egyeztetése. • Saját teljes nevének, személyes adatainak szóképének felismerése. • alárendelő összetett mondat: a cél- és okhatározói mellékmondat alkotásának gyakorlása. • A hely-, idő- és módféle határozói alárendelő összetett mondatotok megértésének gyakorlása. **Ismeretek** • Nagybetűk. • Szóképek. • Hang, betű. • Analízis, szintézis. • Válogatás, egyeztetés. • alárendelő összetett mondat: a cél- és okhatározói mellékmondat • ABC sorrend. **Tevékenység** • Különböző szimbólumszintű piktogramok egyeztetése, válogatása: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak. • Kép-szókép; szókép-szókép egyeztetése: használati tárgyak, napirendi tevékenységek, kommunikációban használt szavak, saját személyes adatok. • Azonos kis és nagybetűk egyeztetése, válogatása • Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, hangoztatáskor a modell szájállásának megfigyelésének gyakorlása • betűk hangoztatása önállóan és ismert szavakban; modellálásra és betűképre: kis és nagybetűk. • Ajakállások, artikuláció utánzása.		kommuni-káció ének, zene

• meghatározott nagybetűk kiválasztása betűsorból, keresése újságban, utcai feliratokon. • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel. • Összetett mondatok megértése személyre szabott segítséggel. • A hely-, idő- és módféle határozói alárendelő összetett mondatotok megértésének gyakorlása élethelyzetekben tárgyak, cselekvések helyének várható vagy már megtörtént idejének, elvégzési módjának meghatározására. • Bármely szimbolikus kommunikációs forma (tárgy, gesztus, piktogram, beszéd) használata, megerősítése személyre szabott segítséggel. • Személyre szabott segítséggel szavak ABC sorrendbe rendezésének gyakorlása kezdőbetű szerint. • A korábban tanult kisbetűk gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*nagybetűk; szóképek; hang, betű; analízis, szintézis; válogatás, egyeztetés; hallásfigyelem, szó, szótag, összetett mondat, cél- és okhatározói mellékmondat, ABC-sorrend*
A fejlesztés várt eredményei	Tanult piktogramok jelentését érti. Egyre inkább képes ajakállások, artikuláció utánzására; a tanult betűk hangoztatására. Személyre szabott segítséggel a tanult kis-és nagybetűket kiválasztja több közül. Az egyéni fejlesztésében szereplő szimbólumokat egyezteti, válogatja. Expresszív kommunikációban használ bármely szimbolikus kommunikációs formát (gesztus, piktogram, beszéd) személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**8. Olvasás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tud legalább színes fotót élethű vonalrajzzal egyeztetni. Képes felismeri és megérti az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumok jelentését és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Egyeztetéseket és válogatásokat végez az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. Képolvasás, összeolvasás. A különböző írásjelek megértése. Időt kifejező szóképek megismerése: a hét napjainak, hónapok szóképe.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Időt kifejező szóképek megismerése: a hét napjainak és a hónapok szóképe. • A mondat végi írásjelek gyakorlása. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok egyeztetése, válogatása, értése, használata. • Betűk válogatása, egyeztetése, hangoztatása, felismerése a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Összeolvasás a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • Képolvasás. • Nyelvi szimbólumok megértése és megnevezése.		kommuni-káció társadalmi ismeretek számolás, mérés

• Felfigyelés az ismert szóképekre tanulási és kommunikációs és más élethelyzetekben. **Ismeretek** • a hét napjainak szóképe • a hónapok neveinek szóképe • a pont, kérdőjel, felkiáltójel • nyelvi szimbólumok • képolvasás • betűk • összeolvasás **Tevékenység** • Időt kifejező szóképek megismerése: a hét napjainak és a hónapok neveinek szóképének gyakorlása személyre szabott segítséggel (pl. hetirend, naptár, színkód). • A három alapvető mondat végi írásjel értelmezésének gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Azonos és különböző szintű piktogramok egyeztetése, válogatása. • Szókép-szókép egyeztetés, válogatás. • Tárgy-szókép egyeztetés, válogatás. • Piktogram-szókép egyeztetés, válogatás. • Különböző szintű nyelvi szimbólumok értésének, használatának gyakorlása élethelyzetekben (pl. személynevek, instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, háztartási feladatok, időiség megértése során). • Betűk válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának gyakorlása a „betűtanítás” tematikai egység tartalmai szerint. • A megismert betűk összeolvasásának gyakorlása. • Gyakorlatok képekkel, képsorokkal: sorrendezés (idő, cselekvés, alapvető ok-okozat), szókincs, nyelvi megértés, mondatalkotás, szimbolikus gondolkodás, képolvasás, főfogalom alá rendezés, kategorizáció • Analóg elemi mondatalkotás gyakorlása tanulási és kommunikációs helyzetekben (ige, főnév, melléknév használatával) szóban, vagy bármely AAK-s eszközzel • Személyre szabott segítséggel tőmondatok megértésének gyakorlása bármely szimbólummal • Az olvasás haladási irányának követése képolvasáskor és összeolvasáskor.	életvitel és gyakorlat
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*a hónapok neve, személynevek, instrukciók, információk, napirend, kommunikáció, AAK, viselkedési szabályok, tevékenységszervezés, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, háztartási feladatok, pont, felkiáltójel, kérdőjel, összetett mondat, utasítás, tárgy, piktogram, szókép; betű, szó, szótag, mondat, ige, főnév, melléknév, képolvasás, egyeztetés, válogatás, megértés, kifejezés, mondatalkotás, összeolvasás*
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon legalább színes fotót élethű vonalrajzzal egyeztetni. Képes felismeri és megérti az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumok jelentését és az azokból álló mondatokat személyre szabott segítséggel. Egyeztetéseket és válogatásokat végez az egyéni fejlesztési tervében meghatározott szimbólumokkal.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**9. Írás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Üdvözlőlapot személyre szabott segítséggel aláír. Golyóstollal segítséggel tud írni. Tud füzetében lapozni, segítséggel kinyitja a megfelelő helyen. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel ír át személyre szabott segítséggel. Átírja és másolja a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A megfelelő betűk és hangok összekapcsolása. Betűelemek kötése, formálása betűkké. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott, kis- és nagybetű. Üdvözlőlap, képeslap megírása. Rövid mondatok átírása, másolása. Golyóstoll használata. A kettős betűket alkalmazása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A kettős betűket alkalmazása • Üdvözlőlapot, képeslap megírása. • Lendületes, folyamatos vonalvezetés. • Füzethasználat: lapozás, sorváltás önálló feladatban • A sorok, sorközök és a haladási irány betartása. • Betűk átírása, másolása, írása. • Szavak, rövid mondatok átírása, másolása, írása. • A tanult betűk gyakorlása. • Hosszú és rövid magánhangzók, kettős és kettőzött mássalhangzók differenciálása. • Pontos másolás, a hibák ellenőrzése javítása. • Golyóstoll használata. **Ismeretek** • kettős és kettőzött betűk • Üdvözlőlapot, képeslap. • Lendületes, folyamatos vonalvezetés. • Füzethasználat. • Írás sorközbe távolság-tartással. • Rövid mondatok átírása, másolása, írása. • Rövid és hosszú magánhangzók. • Átírás, másolás, írás. • Ellenőrzés, javítás. • Golyóstoll. **Tevékenység** • Üdvözlőlapot, képeslap megírása/másolása személyre szabott segítséggel iskolai táborban, Karácsonykor, Húsvétkor. • Golyóstollal való írás gyakorlása, a golyóstollal írt szövegben való javítás (zárójelben áthúzva) gyakorlása. • Lendületes, folyamatos vonalvezetés gyakorlása. • Szavak, rövid mondatok követése betűről betűre, átíráskor a betűalakítás irányának betartása; másolás gyakorlása betűről betűre. • Szavakban betűk, mondatokban szóközök helyes tartása személyre szabott	kommuni-káció ábrázolás, alakítás

segítséggel. • Másolás előírásról, tábláról, számítógépről, könyvből, napirendről, kommunikációs eszközökről, viselkedési szempontokról, egyéb vizuális segítségekről. • Hosszú és rövid magánhangzók, a mássalhangzók hangoztatási idejének gyakorlása kettőzött betűknél; megkülönböztetésének, válogatásának, egyeztetésének, hangoztatásának, kihallásának gyakorlása. • Rövid szavak másolásánál szóköz kihagyásának gyakorlása személyre szabott segítséggel. • A tanult betűk gyakorlása: a hozzájuk tartozó hangok felismerése, differenciálása, egyeztetése. • Különböző betűformák felismerésének gyakorlása, átírása, másolása • Megjelölt betű/szó/mondat másolása könyvből, számítógép monitoráról. • Ismerkedés a különböző betűalakokkal, egyeztetés, válogatás, hangoztatás.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*üdvözlőlap, lendületes, folyamatos írás; golyóstoll, füzet, füzethasználat, lapozás, feladatlap, vonalköz, sor, vastag vonal, margó, betű; hosszú- rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak, vonalrendszer, szóköz, kezdőpont, végpont, irány, mondat, írott, nyomtatott, kis- és nagybetű*	
A fejlesztés várt eredményei	Üdvözlőlapot személyre szabott segítséggel megír. Golyóstollal tud írni. Tud füzetében lapozni, kinyitni a megfelelő helyen. Tanult betűket bármely írásmóddal lendületes, folyamatos vonalvezetéssel írja le személyre szabott segítséggel. Tudja átírni/másolni/leírni a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat bármely írásmóddal, személyre szabott segítséggel.	

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**10. Értő olvasás**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Elolvassa az egyéni fejlesztési tervében megjelölt piktogramokat, szóképeket, szavakat és mondatokat személyre szabott segítséggel. Használja az ismert szimbólumok olvasását napirendben, önállósági feladatokban, expresszív és receptív kommunikációs helyzetekben, iskolán kívüli programokon, szabadidős és feladathelyzetekben. információszerzésre, tevékenységek előrejelzésében, viselkedés szabályozásában, társas kapcsolatok és érzelmek értelmezésében, művészeti tevékenységeknél személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Olvasással, szóképekkel, piktogramokkal kapcsolatos tudásának felhasználása a mindennapi életben az információk értelmezésében.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Személynevek további szóképeinek felismerése, elolvasása. • Instrukciókban szereplő szavak további szóképeinek felismerése, elolvasása. • Napirendjén (tevékenységek); hetirenden, naptárban lévő szavak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Kommunikáció támogatására használt eszközein lévő további szavak,		életvitel és gyakorlat környezet-ismeret

mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Szabadidős tevékenységekkor az eszközökön lévő további szavak szóképek felismerése, elolvasása. • Tevékenységszervezésben használt további szavak, mondatok, instrukciók, utasítások szavainak és mondatainak szóképeinek felismerése, elolvasása. • Háztartási, önkiszolgálási és önállósági feladatokban felmerülő további szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Mindennapi tárgyakon, élelmiszereken, csomagolásokon található további szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Külső programok alkalmával az utcán, középületekben előforduló további szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Információ megszerzésekor további szavak, mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • Viselkedési szabályokon szereplő további szavak, mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. • A társas megértést támogató piktogramos/írott szövegekben, egyszerű történetekben szereplő további szóképek felismerése, elolvasása. • Különböző eszközök által közvetített ismeretek megszerzésekor további szóképek felismerése, elolvasása. • Művészeti tevékenységek közben további szavak és mondatok szóképeinek felismerése, elolvasása. **Ismeretek** • olvasás • szabadidő, szórakozás • kommunikációs helyzetek • közlekedés • önállóság, tevékenységszervezés, instrukciók • napirend, hetirend, naptár • feliratok • információszerzés • viselkedési szabályok • ismeretszerzés • művészeti tevékenységek • szociális történet **Tevékenység** • Személynevek további szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Instrukciókban szereplő szavak további szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Napirendjében lévő tevékenységeit jelölő szavak további szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása; elmozdulás az egyre absztraktabb, szóképhangsúlyos napirendi szimbólumok felé napirendben és a tevékenység helyszínén a hívóképeken; hetirenden, naptárban (pl. jeles napok, ünnepek, utazások, különleges programok stb.) tevékenységeit jelölő további szavak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Kommunikáció támogatására használt eszközein lévő további szavak, mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Szabadidős tevékenységekkor az eszközökön lévő szavak további szóképek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása	társadalmi ismeretek

• Különböző eszközök működtetéséhez és használatához szükséges, valamint az általuk közvetített ismeretek megszerzésekor további szóképek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Tevékenységszervezésben használt további szavak, mondatok, instrukciók, utasítások szavainak és mondatainak szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, • Háztartási, önkiszolgálási és önállósági feladatokban felmerülő további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Bármely folyamatábrán használt további szó/mondat olvasásának bátorítása. • Mindennapi tárgyakon, élelmiszereken, csomagolásokon található további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Külső programok alkalmával az utcán, középületekben előforduló további szavak és mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Információ megszerzésekor további szavak, mondatok szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Viselkedési szabályokon szereplő szavak, mondatok további szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • A társas megértést támogató piktogramos/írott szövegekben, egyszerű történetekben szereplő további szóképek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. • Művészeti tevékenységek közben szavak és mondatok további szóképeinek felismerésének, elolvasásának bátorítása, tanítása. Művészeti alkotások címeinek olvasásának gyakorlása (pl. film, zene, könyv)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*olvasás, szóképek, szavak, mondatok, szabadidő, szórakozás, kommunikációs helyzetek, közlekedés, önállóság, tevékenységszervezés, instrukciók, napirend, feliratok, információszerzés, viselkedési szabályok, ismeretszerzés, művészeti tevékenységek, szociális történet, film, zene, könyv*
A fejlesztés várt eredményei	Olvassa el az egyéni fejlesztési tervében megjelölt piktogramokat, szóképeket, szavakat és mondatokat személyre szabott segítséggel. Használja az ismert szimbólumok olvasását egyre több élethelyzetben, ezáltal váljon önállóbbá, sikeresebbé a kommunikációban és a társas kapcsolatokban.

Számolás – mérés

Tantárgyi célok és feladatok

A számolás-mérés tantárgy tanításának legfőbb célja, hogy az autizmussal élő tanulók a tanítás-tanulás folyamata során olyan ismereteket szerezzenek, melyek a mindennapi életben való eligazodásukat, tájékozódásukat segítik.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet. Személyre szabott eszközökkel segítenie kell az alapvető logikai összefüggések felismerésének folyamatát, a megtapasztalt, megtanult összefüggések felismerését más helyzetekben is. Alapvető feladat, hogy a megszerzett készségeket, a tanult ismereteket minél többféle helyzetben gyakoroltassuk, ezzel segítve a tanulókat az általánosítási készség kialakításában, mely nagymértékben segíti a gondolkodás rugalmasabbá válását.

Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket bátorítani, segíteni, az ismeretek önálló alkalmazását segíteni, az önellenőrzést tanítani, a problémamegoldás menetét tanítani. Feladata továbbá, hogy megtanítsa az alapvető matematikai fogalmakat, megismertesse a feladatok elvégzéséhez szükséges, a mindennapi életben is használt változatos munkafolyamatokat. Szükséges továbbá, hogy a tantárgy tanítása során a tanuló megtanulja megérteni a számára szóló utasításokat, valamit képessé váljon azok követésére.

A tantárgy feladata a mennyiség- és számfogalom kialakítása. Ehhez szükséges, hogy a tanuló számjegyeket, mennyiségeket tudjon felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alapműveleteket végezni fejben és írásban.
További feladata, hogy megtanítsa a tanulót szöveges feladatokat értelmezni, logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani.
A tantárgy feladata, hogy tanulása során a tanuló megtanuljon méréseket végezni, megismerje a különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat.
Alapvető feladata, hogy képességekhez mérten megtanítsa a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket, felismerje a pénzérméket, bankjegyeket, értéküket, nagyságrendbeli különbségeiket értse, ismerje meg a banki, pénzügyi műveletek alapjait. Legfontosabb feladata, hogy lehetőséget nyújtson arra, hogy ezen ismereteit, a mindennapi életben történő alkalmazását segítséggel gyakorolni tudja.

A tantárgy feladatai az erkölcsi nevelés területén

A tantárgy fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, mivel tanítása során a tanuló képessé válik az egyszerű szabályok megértésére és betartására, később azok felismerésére. Speciális módszerek alkalmazásával és személyes segítségadással képes lesz a csoportosan végzett tevékenységek szabályainak betartására, valamint erősödik szabálykövetési képessége is. A tantárgy az erkölcsi nevelés területén hozzájárul a tanuló alkalmazkodó képességének megerősítéséhez, fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevel, megtanítja a szabályok együttes létrehozásának közösségformáló szerepét.
A tantárgy fontos feladata az erkölcsi nevelésben a tanulás iránti érdeklődés felkeltése. A tanulás során erősödik a feladatok elvégzéséhez szükséges kitartás, valamint a nehézségek leküzdésére irányuló törekvés. Erősödik a feladattudat, kialakul a türelem és pontosság képessége.

A tantárgy szerepe az önismeret és társas kultúra fejlesztésében

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik. A tantárgy tanulása során bővülnek ismeretei, melyek hozzájárulnak énképének alakulásához, fejlődéséhez. Minél fejlettebb lesz az önismerete, annál inkább képes lesz csoportban tevékenykedni. A tanuló megtanulja elviselni mások jelenlétét maga körül, elfogadni a fizikai érintést, segítségnyújtást. Képessé válik a csoport szabályainak elfogadására, beilleszkedik a csoportba. Megtanul feladatokat végezni kétszemélyes helyzetben felnőttel, majd a többi tanulóval is. Képessé válik csoportos együttműködésre, együttes feladatvégzésre. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy az együttműködéssel történő munkavégzés gyakorlásával és a feladatmegosztási képesség kialakításával éri el.

A tantárgy szerepe az anyanyelvi kompetencia fejlesztésében

A tantárgy az anyanyelvi kompetenciaterület fejlesztését az ismereteihez és tevékenységeihez kapcsolódó kifejezések megismerésének megalapozásával segíti, valamint a matematikai gondolkodáshoz szükséges fogalmak, tevékenységek megértésével, és a szókincs bővítésével éri el.

A tantárgy szerepe a tanulás tanításában

A tanulás tanítását a tantárgy azzal segíti, hogy a megfelelő motiváció segítségével felkelti a tanulók érdeklődését a tantárgy által nyújtott ismeretek iránt, valamint egyénre szabott módszerekkel támogatja az ismeretek befogadását.

A tanulás tanításában a tantárgy kitartásra nevel a feladatok elvégzésében és megtanítja a nehézségek leküzdésének módszereit. A tanulás tanítása az önálló ismeretszerzés iránti igény fejlesztésével, a motivált, kitartó feladatvégzéssel valósul meg. A tanulás tanításának fejlődése az önálló ismeretszerzéssel, a feladatok végrehajtásában többféle megoldás keresésével és megtalálásával, a belső igény kialakításával teljesül.

A tantárgy szerepe a matematikai kompetencia fejlesztésében

A tantárgy főként a matematikai kompetencia terület fejlesztésében játszik nagy szerepet. Lehetővé teszi a tárgyak tulajdonságainak megismerését, a különbségek és azonosságok felismerését. Ezáltal képessé válnak a tanulók arra, hogy csoportosításokat, válogatásokat végezzenek, halmazokat alkossanak különböző szempontok alapján. A matematikai kompetenciaterület fejlesztését segíti, hogy a tantárgy lehetőséget biztosít cselekvésbe ágyazottan, tevékenységekkel kapcsolatos változások megfigyelésére, azok létrehozására. Ez hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló ok-okozati összefüggéseket ismerjen fel segítséggel, majd önállóan is.

A matematikai kompetencia fejlesztése tehát gyakorlati megfigyeléseken keresztül, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerésével és a problémamegoldó képesség fejlesztésével, tevékenységbe ágyazott feladatvégzéssel valósul meg.
A matematikai kompetencia elsősorban a mindennapi helyzetekben előforduló egyszerű feladatok megoldásának keresése, a tanult matematikai műveletek elvégzése, az egyszerű

ok-okozati összefüggések felismerése és a problémamegoldó képesség fejlesztése terén jelentkezik.

A tantárgy szerepe a szociális és állampolgári kompetencia terület fejlesztésében

A szociális és állampolgári kompetencia terület fejlődéséhez oly módon járul hozzá a tantárgy, hogy a tanulót megtanítja az együttműködő részvételre a feladatok végrehajtásában, az alapvető szabályok felismerésére a csoportmunkában, valamint arra, hogy a felismert szabályok betartására törekedni kell.
A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését elsősorban a feladatmegosztás lehetőségének felismertetésével, a társak munkájának figyelemmel kísérésével, a helyes magatartás kialakításával, a feladatok végrehajtása közbeni kapcsolattartással támogatja.
A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését a feladatok végrehajtásában az együttműködő, konstruktív részvétel és az alapvető szabályok betartására való törekvés jellemzi.

A tantárgy szerepe a hatékony, önálló tanulás kompetencia terület fejlődésében

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődését segíti a tantárgy a taneszközei, feladatai iránt kíváncsiság felkeltésével, és a számok hétköznapi életben betöltött jelentőségének felismertetésével.

A hatékony, önálló tanulási kompetencia a kitartó, megfelelő segítséget kérni és elfogadni tudó feladattudat és feladatvégzés kialakításával fejlődik.
A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a feladatvégzés közbeni próbálkozások, a lehetőségek keresése segíti.

A hatékony, önálló tanulás kompetencia terület fejlődését mutatja, ha a tanuló képes önálló feladatvégzésre, s addig próbálkozik, míg feladatát meg tudja oldani, s ha nem, képes segítséget kérni.

Legfontosabb módszertani elvek

1. A sérülés speciális jellegéből adódóan különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás döntő arányban való alkalmazása.

2. A hagyományos verbális-magyarázó típusú tanítás helyett az ismeret,- és információátadás vizualizált módszereit kell használnunk.

3. A tanulók autizmus spektrum zavarát és értelmi képességeit, valamint kommunikációjának módját és szintjét figyelembe véve, egyénre szabottan adjuk át a tantárgy tanításához szükséges ismereteket. Mindenhol, ahol szükséges, az alternatív, augmentatív kommunikáció alkalmazása fontos, és használatát természetesnek vesszük.

4. Az új ismereteket mindig kétszemélyes, a zavaró körülményeket kizáró környezetben tanítjuk. Az ismereteket automatizálás után új környezetben is gyakoroltatjuk,

mélyítjük, hogy a tanuló később már önállóan is tudja ezeket alkalmazni a megváltozott körülmények ellenére.

5. Minden esetben törekszünk az egyéni motiváció kialakítására. Fontos elv az esetlegesen meglévő speciális érdeklődési kör kihasználása ezen a téren, mert megkönnyíti az ismeretátadást, az új ismeretek befogadását, más területen való felhasználását

6. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulóknál fontos tanítási-nevelési szempont, hogy a pozitív megerősítés a tanítás folyamatában azonnali legyen. Ezzel várhatóan sikeresebben rögzítjük a tanulnivalókat, az ismereteket. Ezek formái a tanulók fejlettségi és motivációs bázisától függnek.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret: 27**
Előzetes tudás	Érzékeli, hogy a környezetében különböző tárgyak fordulnak elő.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különbség érzékelése jelentős eltérés esetén.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tárgyak, képek megismerése, válogatása. • Differenciálás két méret között jelentős különbséggel. • Kerek és szögletes tárgyak megkülönböztetése. • Négy szín megkülönböztetése. **Ismeretek** • Csoportalkotás tárgyakkal (két csoport). • Tárgyak kiterjedése: **kicsi, nagy.** • Tárgyak színe: **piros, sárga, kék, zöld.** • Formai tulajdonságok: **kerek, szögletes.** **Tevékenységek** • Egymástól jelentősen különböző tárgyak, képek válogatása kétfelé. • Azonos csoportba tartozó tárgyak, képek válogatása szín vagy forma, vagy nagyság szerint (egy szempont alapján két felé). • Tárgyak felismerése tapintás alapján. • Ismerkedés a papír-ceruza típusú feladatokkal: színezés, karikázás, aláhúzás, áthúzás, összekötés, nyomdázás stb.). •	játékra nevelés ének-zene kommuniká-ció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	használati tárgyak nevei
A fejlesztés várt eredményei	• Legyen képes a tevékenység során a felnőttel rövid ideig együttműködni, az irányítást elfogadni. • A tanév során e témakörben tanult ismeretek valamelyikében mutasson fejlődést.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Elemi szinten képes tájékozódni az otthonában.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvéseken keresztül.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Megfelelő irányítással, segítségnyújtással képes legyen feladatokat végrehajtani. • Egyénre szabott segítséggel tudjon tájékozódni az iskola területén (csoportszoba, mosdó, ebédlő, udvar) • A napi rutin során életszerű helyzetekben találkozzon tárgyak és személyek helyzetére vonatkozó viszonyszavakkal. • A napi rutin során tapasztalja meg az idő múlását csörgőóra és napirendje segítségével. • Segítséggel tudjon elvégezni sorbanállási feladatokat. • Egyénre szabott segítséggel tudjon adott tevékenységet három, négy lépésben követni. • Napirend, munkarend, vagy pl. homokóra, tojásfőző óra segítségével ismerje fel, hogy az adott tevékenységnek vége van. **Ismeretek** • Térorientációval kapcsolatos viszonyszavak: **ide, oda, le, fel, rá, bele, át, mellé** • Időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések**: napirend, óra, vége, ma, reggeli, ebéd, vacsora** • **Sorkövetés balról jobbra, föntről lefelé (pl. csipeszeléssel).** **Tevékenységek** • Cselekvések végzése változatos formában az adott térirányok gyakorlására. • Egyénre szabott napirend használata. • Adott tevékenység befejezésének érzékeltetése pl. csörgőórával. • Különböző étkezéseket ábrázoló képek válogatása, egyeztetése a napirendi kártyákkal. • Tárgyak sorba rendezése különböző irányok szerint. • Az aktuális élethelyzetek adta lehetőségek kihasználása a sorban állás gyakorlására • Képolvasási feladatok. • Folyamatábrák használata a különböző tevékenységekhez, a követés jelölése egyénre szabottan öltözködés, kézmosás stb.).	kommuni-káció olvasás-írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	az óra funkciójának ismerete, napirend, vége fogalma
A fejlesztés várt eredményei	• Legyen képes a tevékenység során a felnőttel rövid ideig együttműködni, az irányítást elfogadni. • Segítséggel figyeljen fel a tevékenység végét jelző óra csörgésére, vagy más időjelző eszközre (pl. vizuális órára).

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek - Műveletek**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Környezetében lévő tárgyakat képes megkülönböztetni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Halmazok létrehozása egy szempont szerint.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon együttműködni a fejlesztést végző felnőttel. • A kért tárgyakat, képeket képes legyen átadni. • Tapasztalja meg, hogy a környezetében lévő dolgok megszámlálhatók. **Ismeretek** • **Halmazok létrehozása egy szempont szerint (tárgyakból, képekből).** • **Tárgyak megszámlálása 3-as számkörben.** • **Ismerkedés a számjegyekkel 3-as számkörben.** **Tevékenységek** • Különböző tárgyakból, képekből halmazok létrehozása egy szempont szerint (szín, forma, méret, stb). • A környezet tárgyainak mechanikus megszámlálása 3-as számkörben. • Számjegyek válogatása 1-3-ig. • Megadott mennyiség kirakása. • Megadott elemszámú tárgyból építés, fűzés, ragasztás, stb. • Különböző technikákkal számjegyek készítése (gyurmából, fonálból, színes papírból), tapintása, lejárása, színezése 1-3-ig. • Adott mennyiségek megélése nagymozgásokon keresztül (ugrás, dobbantás, tapsolás, dobolás, guggolás, stb).	játékra nevelés kommuni-káció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	számjegyek nevei: egy, kettő, három
A fejlesztés várt eredményei	• Legyen képes a tevékenység során a felnőttekkel együttműködni, az irányítást elfogadni. • A tanév során e témakörben tanult ismeretek valamelyikében mutasson fejlődést.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret: 27**
Előzetes tudás	Különbségek érzékelése jelentős eltérés esetén.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Azonosságok felismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Azonos tárgyak, képek felismerése. • Képek megkülönböztetése, két csoport alkotása. • Differenciálás három méret között. • Differenciálás két különböző hosszúság között. • Gömbölyű és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással. • Négy szín biztos ismerete (megkülönböztetés, egyeztetés). **Ismeretek** • Ugyanolyan fogalma. • Csoportalkotás tárgyakkal és képekkel (két csoport). • Tárgyak kiterjedése: kicsi, **kisebb** nagy**, nagyobb, ugyanakkora, rövid, hosszú, egyenlő hosszú.** • Formai tulajdonságok: kerek, szögletes, **gömbölyű, szögletes, egyenes vonal, görbe vonal, háromszög, négyzet, kör, téglalap.** • Tárgyak, élőlények színe: piros, sárga, kék, zöld. • Űrtartalom: **üres, tele.** **Tevékenységek** • Kevésbé eltérő tárgyak, képek válogatása megadott szempont szerint kettő vagy több felé. • Egyeztetések: tárgyat-tárggyal, tárgyat-kicsinyített másával, tárgyat-képpel, képet-képpel, színes rajzolt képet-színes rajzolt képpel, fényképet-fényképpel, színes fényképet-fekete fehérrel, színes rajzolt képet-fekete kontúros rajzzal,	Játékra nevelés Ének-zene Kommuniká-ció Ábrázolás-alakítás

formaegyeztetések, színegyeztetések. • Folyadék töltögetése pohárba: üres, tele. • Gyurmából gömbölyű, szögletes tárgyak formázása. • Egyenes, görbe vonalak „készítése” különböző anyagokból (gyurma, fonal). • A négy síkidom alakítása különböző anyagokból különböző technikákkal. • Játék a logikai készlettel. • Nyomdázás, színezés. • Ugyanolyan tárgy, kép, szín kiválasztása több közül. • Ugyanolyan építése síkban, térben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kicsi, nagy, hosszú, rövid, kerek, szögletes, piros, kék, sárga, zöld
A fejlesztés várt eredményei	• Tudjon csak méretükben különböző tárgyakat nagyság szempontjából egymáshoz viszonyítani, válogatni kétfelé. • Ismerje a négy színt, azokból válogasson kétfelé.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Elemi szinten képes tájékozódni az iskola területén.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Időbeli, térbeli, és minőségbeli változások érzékelése cselekvéseken keresztül.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Megfelelő segítségnyújtással egyre jobban, pontosabban végezze el a feladatait. • Segítséggel vegye észre, ha valami nem a helyén van, tegye azt oda, feladat, játék után tegye a helyére az eszközöket. • Napirendi kártyái segítségével találja meg a különböző tevékenységek helyszíneit, találja meg a saját helyét a teremben, ebédlőben. • Csoportos mozgásfejlesztés esetén találja meg helyét a tornasorban. • Segítséggel vegye észre a minőségbeli változásokat (pl. levágatta a haját, hiányzik valaki stb.). • A napi rutin során ismerkedjen a napok neveivel, vizuális segítséggel érzékelje, hogyan telnek a napok. • Kevés segítséggel tudjon négy-öt lépésből álló tevékenységet folyamatábrán követni. • Megfelelő segítségnyújtással tudjon sort alkotni (egy szempont, két változó). **Ismeretek**	Kommuni-káció Olvasás-írás

• Téri orientációval kapcsolatos viszonyszavak: ide, oda, le, fel, rá, bele, át, mellé**, fönt, lent, ki, be, nyitva, csukva** • Időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések: ma, reggeli, ebéd, vacsora, **most, nappal, éjszaka, napok nevei, évszakok nevei.** • Minőségbeli változások észrevétele jelentős változás esetén. • Sorkövetés balról jobbra, föntről lefelé (pl. csipeszeléssel). • Soralkotás minta alapján (egy szempont, két változó). **Tevékenységek** • Rendrakási feladatok végzése (elpakolás játék után). • Munkafolyamatok végzése folyamatábrával. • Saját szekrény, hely polc stb. keresése, megtalálása. • Az iskola helyiségeinek megkeresése. • A különböző tevékenységek helyszíneinek megkeresése, egyeztetése a napirendhez. • A napi rutin során „évszakfal” használata az adott évszak, hónap, nap megnevezése, jelölése. • Az időjárás változásainak megfigyelése. • Soralkotás tárgyakkal, képekkel, (szín, forma stb. alapján),	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	reggeli, ebéd, vacsora
A fejlesztés várt eredményei	• Legyen képes egyre hosszabb ideig felnőttel együttműködni, az irányítást elfogadni. • Kevés segítséggel legyen képes az egyénre szabott napirendjén tájékozódni. • Tudjon segítséggel sort alkotni egy szempont szerint két változóval. • Tudjon négy-öt lépésből álló tevékenységet egyénre szabott folyamatábrán követni.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek - Műveletek**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Halmazok létrehozása egy szempont alapján.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A sok-kevés közötti különbség érzékelése nagy eltérés esetén.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • A jól begyakorolt, tanult ismereteket képes legyen önállóan alkalmazni feladatvégzés során. • Feladatvégzés során lássa a sok, és a kevés közötti különbséget. • Ismerkedjen a több-kevesebb fogalmával. • Végezzen megszámlálásokat 3-as számkörben. • Ismerkedjen a semmi, és a nulla fogalmával. **Ismeretek** • Halmazok összehasonlítása**, sok-kevés, több-kevesebb megállapítása.** • **Sok és kevés elemszámú halmazok felismerése, létrehozása, megváltoztatása**. • Tárgyak megszámlálása 3-as számkörben. • **Számjegyek megnevezése**, felismerése 3-as számkörben. • A **semmi** fogalmának megtapasztalása. **Tevékenységek** • Különböző tárgyakból, képekből halmazok létrehozása több szempont szerint (szín, forma, méret, stb.). • Sok-kevés mennyiségek kirakása (tárgyakkal, terményekkel, ételekkel, stb.). • Sok-kevés érzékeltetése nagymozgással (ugrálás, taps, stb.). • A napi rutin során a több-kevesebb érzékeltetése (Önts több vizet! Nekem kevesebb cukrom van. stb.). • Környezetünk tárgyainak megszámlálása 3-as számkörben. • Tárgyképek megszámlálása 3-as számkörben. • Számjegyek válogatása 1-3-ig. • Napi rutin során a környezet dolgainak számlálása. • A különböző tevékenységek során az „üres”, és a „semmi” megfogalmazása.	Játékra nevelés Kommuni-káció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	sok, kevés, több, kevesebb
A fejlesztés várt eredményei	• Tudjon tárgyakat a megadott szempont szerint válogatni, egyeztetni. • Tudjon segítséggel tárgyakat 3-ig megszámlálni.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Sárga, piros, kék, zöld színek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ugyanolyan, ugyanakkora felismerése	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Méret alapján történő differenciálás önállóan. • Tárgyak kiterjedésével és tömegével kapcsolatban tanult ellentétpárok felismerése. • Két tulajdonságával jellemzett tárgy, kép megkeresése néhány másik közül (szín, forma, kiterjedés). • Színek ismeretének bővítése: fekete, fehér. • Ismerkedés az igaz, hamis fogalmával. **Ismeretek** • Csoportalkotás tárgyakkal, képekkel, tulajdonságok alapján (több csoport). • Tárgyak kiterjedése: kisebb, nagyobb, ugyanakkora, **rövidebb, hosszabb,** egyenlő hosszú, **alacsony, magas, vékony, vastag**. • Formai tulajdonságok: **gömb, kocka**, gömbölyű, szögletes, kör, négyzet, háromszög, téglalap, egyenes vonal, görbe vonal. • Tárgyak tömege: **könnyű, nehéz.** • Tárgyak, élőlények színe: **fekete, fehér.** • Ismeretek önmagáról: személyével kapcsolatos **igaz, hamis** állítások. • Űrtartalom: üres, tele **Tevékenységek** • Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása, differenciálása, egyre kisebb különbségekkel (egy, kettő, vagy több szempont alapján, két vagy több felé). • Egyeztetések: tárgyat-tárggyal, tárgyat-kicsinyített másával, tárgyat-képpel, képet-képpel, színes rajzolt képet-színes rajzolt képpel, fényképet-fényképpel, színes fényképet- fekete-fehérrel, színes rajzolt képet-fekete kontúros rajzzal, formaegyeztetések, színegyeztetések. • Folyadék töltögetése pohárba: üres-tele. • Gyurmából gömbölyű, szögletes tárgyak formázása. • Egyenes, görbe vonalak „készítése” különböző anyagokból (gyurma, fonal). • A négy síkidom alakítása különböző anyagokból, különböző technikákkal. • Játék a logikai készlettel. • Nyomdázás, színezés. • Ugyanolyan tárgy, kép, szín kiválasztása több közül. • Ugyanolyan építése síkban, térben. • Elemi tapasztalatok szerzése a tárgyak súlyáról, formájáról (megemeli, gurítja, tapogatja). • Testek, formák keresése tapintással. • Vegyes halmazokból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása. • Építés, fűzés különböző formákból. • Minta után egyszerű alakzatok kirakása térben, síkban.	Játékra nevelés Kommuniká-ció Ábrázolás-alakítás

• Játék a színes rúd készlettel.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ugyanakkora, egyenlő hosszú, gömbölyű, szögletes, kör, négyzet, háromszög, téglalap	
A fejlesztés várt eredményei	• Tudjon tárgyakat a megadott, tanult egy szempont szerint kétfelé válogatni. • Tudjon kiválasztani néhány tárgy közül ugyanolyat, vagy ugyanakkorát, vagy ugyanolyan hosszút, vagy ugyanolyan színűt, vagy ugyanolyan formájút.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Tud négy-öt lépésből álló tevékenységet egyénre szabott folyamatábrán követni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A napok nevének ismerete.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon a tanult térbeli viszonyokat tartalmazó utasításokat megérteni, végrehajtani, esetleg alkalmazni. • A balról jobbra, fentről lefelé irányt egyre jobban tudja alkalmazni a különböző tevékenységek során. • Tanulja meg az évszakok neveit. • Tanulja meg a napok neveit, azok sorrendjét. • Ismerkedjen meg a napszakok neveivel. • Tudjon válaszolni a „Hány éves vagy?” kérdésre. • Megfelelő segítségnyújtással tudjon sort alkotni (egy szempont, két, három változó). • Tudjon öt-hat lépésből álló tevékenységet folyamatábrán követni. • Ismerkedjen meg a különböző óratípusokkal (analóg, digitális homokóra stb.). • Ismerkedjen meg a sor fogalmával, értse meg a „Rakd sorba!” utasítást. **Ismeretek** • Téri orientációval kapcsolatos kifejezések: ide, oda, le, fel, rá, bele, át, mellé, fönt. lent, ki, be, nyitva, csukva, **elé, mellé, mögé, eleje, vége, alá, fölé, itt, ott, sor.** • Időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések**:** évszakok nevei, napok nevei, nappal, éjszaka, **napszakok nevei (reggel, dél, este, éjszaka),** ma**, tegnap, holnap**, most, **életkor fogalma**, **öreg, fiatal**, **tízórai, uzsonna, felnőtt, gyerek.**	Játékra nevelés Olvasás-írás Kommuni-káció Babzsák

• Minőségbeli változások észrevétele kevésbé jelentős változás esetén. **Tevékenységek** • Soralkotás minta alapján egy szempont szerint három változóval. • A napi rutinba ágyazva téri helyzetek létrehozása, megváltoztatása, feladatok végzése a környezet tárgyaival. • Nagymozgásos feladatok során a téri helyzeteket jelölő fogalmak alkalmazása. • Tárgyak egymás mellé helyezésével sor kialakítása. • Soralkotás tanulókkal, tárgyakkal, feladatlapon. • Cselekvések helyváltoztatással, helyzetváltoztatással. • Saját teste a megjelölt bal, jobb irány gyakorlása nagymozgással. • Napi események közös felismerése, eseményképek sorba rakása (egyéni napló). • Napi tevékenységek felismerése képről, azok megnevezése, eseményképek mozzanatainak helyes sorrendbe rendezése. (két, három mozzanat). • Tevékenységek elhelyezése időben (napszak, évszak). • Napok sorrendjének gyakorlása cselekvésekhez, történetekhez kötve is. • Születésnapok megünneplése életkor megnevezésével az adott naphoz kötve. • A napi rutin során „évszakfal” használata, az adott évszak, hónap, nap jelölése. • Az adott nap időjárásának megfigyelése, jelölése. • Családi fényképek nézegetése. • Válogatások újságokból kivágott képekkel. • Ritmikus sorok alkotása tárgyakkal, korongokkal, pálcikákkal stb. • A napi rutin során az étkezések és a különböző ételfajták megnevezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	napok nevei, ma fogalma
A fejlesztés várt eredményei	• Ismerje a napok neveit, és a gyakorlatban alkalmazza azokat. • Értsen meg és hajtson végre néhány olyan utasítást, ami a tanult térbeli helyzeteket jelölő szavakat tartalmazza. • Tudjon öt-hat lépésből álló tevékenységet egyénre szabott folyamatábrán követni. • Napirendjéhez kötötten ismerje az étkezések neveit.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek - Műveletek**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Sok-kevés fogalma.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Számfogalom kialakítása 3-as számkörben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismerje fel, és tudja egyeztetni az 1, 2, 3 számjegyet, számképet, ujjképet, mennyiséget. • Értse meg a semmi és a nulla fogalmát. • Próbálkozzon a tanult számjegyek írásával (önállóan, segítséggel). • Végezzen megszámlálásokat 5-ös számkörben. • Ismerkedjen a 0, 4, 5 számjegyekkel. • Ismerkedjen a relációs és egyenlőség jelekkel. **Ismeretek** • Halmazok összehasonlítása, sok-kevés, több-kevesebb, ugyanannyi-nem ugyanannyi megállapítása. • „Több” létrehozása hozzáadással, „kevesebb” létrehozása elvétellel. • Mennyiségek egyeztetése ujjképpel, számképpel, számjeggyel 3-as számkörben. • Növekvő, csökkenő sorok létrehozása 0-3-ig. • Megszámlálás 5-ös számkörben. • Számjegyek megnevezése, felismerése 5-ös számkörben. • Az egyenlőségjel, és relációs jel felismerése. **Tevékenységek** • Tárgyakkal. Képekkel, feladatlapon végzett egyeztetések 3-as számkörben. • Számjegyek válogatása 0-5-ig. • A környezet tárgyainak mechanikus számlálgatása 5-ös körben. • 0 érzékeltetése „üres”, illetve „elfogyott” kifejezésekkel. • Edények, dobozok, stb kiürítése a 0 érzékeltetésére. • Megadott mennyiségek létrehozása 3-as számkörben. • Megadott elemszámú tárgyból építés, fűzés, stb. • Számjegyek kirakása, készítése különböző technikákkal (gyurma, termény, színezés, tapintás, stb.) 0-5ig. • Számjegyek átírása, másolása, önálló írása. • Adott mennyiség megélése nagymozgásokon keresztül. • Egyszerű számszínező feladatok. • Apróbb tárgyakból (gyöngy, dió, gesztenye, barackmag, korong, stb.) hozzáöntéssel több, kiöntéssel kevesebb mennyiség létrehozása. • Feladatlapokon több-kevesebb színezése, rajzolása (labdára pötty, stb.). • Két halmaz közé segítséggel < > = jelek kirakása. • Növekvő, csökkenő számsorok kirakása számjegyekkel (0-3-ig). • Hiányzó számjegyek beillesztése növekvő, csökkenő számsorba.	Játékra nevelés Kommuni-káció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	semmi, nulla fogalma ugyanannyi fogalma
A fejlesztés várt eredményei	• Tudjon önállóan tárgyakat megszámlálni 3-as számkörben. • Tudjon minta alapján 3-as számkörben számjegyet számjeggyel, vagy számképet számképpel, vagy tárgyképet tárgyképpel egyeztetni.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Azonosságok, különbözőségek felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Hiányzó részek felismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Hiányok észlelése adott tárgyakon jelezése, hiányzó rész pótlása. • Logikai hibák felismerése a környezet tárgyaival, személyeivel kapcsolatban (pl.: sapka helyett nadrágot vesz a fejére). • Jól ismert tárgyak főfogalom alá rendezése. • Változások észrevétele és jelzése. • Rész-egész viszony érzékelése. **Ismeretek** • Tárgyak nagyságának, színének, formájának, alkotóelemeinek, funkciójának stb. pontos ismerete. • Ismeret arról, hogy adott cselekvések milyen térben és időben játszódnak le. • Főfogalom alá rendezés. • Dolgok közös nevének ismerete (főfogalmak, gyűjtőfogalom). • Ismeret arról, hogy a tárgyak, személyek, cselekvések több szempont szerint csoportosíthatók, párosíthatók (pl. a labda tartozhat a gömbölyű tárgyak, udvari játékok csoportjába, párt alkothat a homokozó lapáttal, de a földgömbbel is). **Tevékenységek** <u>Figyelemfejlesztő játékok</u>: • Mi hiányzik? Mi a hiba? Mi változott meg? Kakukktojás játékok	Kommuni-káció Babzsák

• Sorba nem illő, idegen elem észlelése, jelzése. • Vegyes halmazokban változtatások, hiányok észlelése. • Tárgyak, képek közötti eltérések észlelése. • Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. • Memória-játék. <u>Egyebek:</u> • Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint. • Tárgyak felismerése körülírás vagy funkció alapján. • Meghatározott játék kitapogatása zsákban. • Tevékenységek logikai játékkal. • Témakör kirakók. • Adott elemek alapján gyűjtőfogalom felismerése. • Összetartozó párok keresése. • Puzzle játékok, képkirakók.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	különböző, ugyanolyan, hiba, pár Gyűjtőfogalmak: tisztálkodási eszközök, játékok, ruhadarabok, emberek, állatok
A fejlesztés várt eredményei	• Észlelje a szembetűnő hiányokat tárgyakon, személyeken. • Észlelje a durva hibákat.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Síkidomok felismerése (kör, négyzet, háromszög, téglalap).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Gömb, kocka, téglatest megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tárgyak válogatása a tanult kiterjedések szerint. • Csoportképzés szabályának felismerése, jelölése. • Három megadott tulajdonságával jellemzett tárgy, kép, megkeresése több tárgy, kép közül (szín, forma, kiterjedés). • Színek ismeretének bővítése: barna. • Igaz, hamis jelentése. **Ismeretek** • Csoportalkotás tárgyakkal, képekkel, tulajdonságok alapján (több csoport).	Játékra nevelés Kommunikáció Ábrázolás-alakítás

• Tárgyak kiterjedése: kisebb, nagyobb, ugyanakkora, rövidebb, hosszabb, egyenlő hosszú, alacsony, magas, egyforma magas, vékony, vastag, keskeny, széles Nagyság szerinti sorbarendezés háromnál több elemmel. • Formai tulajdonságok: gömbölyű, szögletes, gömb, kocka, téglatest, egyenes vonal, görbe vonal, függőleges egyenes, vízszintes egyenes. • Tárgyak tömege: könnyű, nehéz, könnyebb, nehezebb. • Tárgyak, élőlények színe: fekete, fehér, barna, narancssárga, lila, rózsaszín. Hajszínek: vörös, szőke, barna, fekete, ősz. • Ismeretek önmagáról és környezetéről: igaz, hamis állítások. • Űrtartalom: üres, tele, nem üres, ugyanannyi van benne. **Tevékenységek** • Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása, csoportosítása, differenciálása, egyre önállóbban. • Űrtartalom mérése különböző üvegekkel, poharakkal. • Ismerkedés a különböző típusú mérlegekkel. • Vízszintes, függőleges vonalak alkotása különböző technikákkal (ragasztás, fonal, ujjnyomda, vonalzó stb.). • Építések minta után térben, síkban. • Építés önállóan. • Tárgyak, formák növekvő, csökkenő sorba rendezése (hordóépítő, Montessori-torony, rajzolt formák stb.). • Játék a logikai készlettel. • Folyadék töltögetése pohárba: üres-tele, egyforma mennyiség. • Gyurmából gömbölyű, szögletes tárgyak formázása. • Egyenes, görbe vonalak „készítése” különböző anyagokból (gyurma, fonal). • A négy síkidom alakítása különböző anyagokból, különböző technikákkal. • Nyomdázás, színezés. • Ugyanolyan tárgy, kép, szín kiválasztása több közül. • Ugyanolyan építése síkban, térben. • Elemi tapasztalatok szerzése a tárgyak súlyáról, formájáról (megemeli, gurítja, tapogatja). • Testek, formák keresése tapintással. • Vegyes halmazokból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása. • Építés, fűzés különböző formákból. • Minta után egyszerű alakzatok kirakása térben, síkban. • Játék a színes rúd készlettel.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	gömb, kocka, egyenes vonal, görbe vonal, alacsony, magas, vékony, vastag, üres, tele.
A fejlesztés várt eredményei	• Tudjon tárgyakat a megadott tanult (egy, kettő) szempont szerint többfelé (kettő, három) válogatni. • Tudja két tárgy közül kiválasztani az üreset, nem üreset.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	A napok nevei. Étkezések nevei.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az évszakok változásának felismerése, neveik biztos tudása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon a tanult térbeli viszonyokat tartalmazó utasításokat megérteni, végrehajtani, esetleg alkalmazni. • Tudja kiválasztani több kép közül azt, amely a feltett kérdésben szereplő térbeli helyzetet mutatja. • A balról jobbra, fentről lefelé irányt tudja alkalmazni a különböző tevékenységek és az írás során. • Tanulja meg a napszakok neveit. • Tanulja meg az évszakok neveit, azok sorrendjét. • Tudja kis segítséggel meghatározni a z aktuális napot, a tegnapot és a holnapot. • Ismerkedjen meg a hónapok neveivel, sorrendjével. • Ismerkedjen az egész órákkal. • Tudjon válogatni minimum négy csoportba életkorok szerint (csecsemő, gyerek, fiatal felnőtt, idős felnőtt). • Tudjon hatnál több lépésből álló tevékenységet folyamatábrán követni. **Ismeretek** • Téri orientációval kapcsolatos kifejezések: ide, oda, le, fel, rá, bele, át, mellé, fönt, lent, ki, be, nyitva, csukva, elöl, hátul, eleje, közepe, vége, alá, közé, fölé, itt, ott, előtte, közötte, mögötte, mellette, bal, jobb, sor, • Időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések: évszakok nevei-körforgásuk, nappal, éjszaka, napszakok nevei (reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka, hajnal), tegnap, holnap, van, volt, lesz, most, életkor fogalma, öreg, fiatal, csecsemő, baba, fiatal felnőtt, ünnepnap, iskolai szünetek, aktuális köszönések. • Megkezdett sor folytatása, egyszerű szabály felismerése. **Tevékenységek** • A napi rutinba ágyazva téri helyzetek létrehozása, megváltoztatása, feladatok végzése a környezet tárgyaival. • Nagymozgásos feladatok során a téri helyzeteket jelölő fogalmak alkalmazása. • Soralkotás tanulókkal, tárgyakkal, feladatlapon. • Cselekvések helyváltoztatással, helyzetváltoztatással.	Játékra nevelés Olvasás-írás Kommun-ikáció Babzsák

• A bal, jobb irány gyakorlása saját testen, térben, síkban különböző típusú feladatokkal. • Napi események közös megbeszélése, eseményképek sorba rakása (egyéni napló). • Napi tevékenységek felismerése képről, azok megnevezése, eseményképek mozzanatainak helyes sorrendbe rendezése. (négy, öt mozzanat). • Tevékenységeket ábrázoló képek válogatása napirendi kártyákhoz. • Tevékenységek elhelyezése időben (napszak, évszak). • Napok sorrendjének gyakorlása cselekvésekhez, történetekhez kötve is. • Születésnapok megünneplése életkor megnevezésével az adott naphoz kötve. • Egyházi és állami ünnepek napjainak jelölése, megünneplése, jelképekkel való egyeztetése. • Ünnepeket ábrázoló képeslapok válogatása. • A napi rutin során „évszakfal” használata, az adott évszak, hónap, nap jelölése. • Az adott nap időjárásának megfigyelése, jelölése. • Ruhadarabok válogatása az időjárásnak, évszaknak megfelelően. • Családi fényképek nézegetése. • Fényképek válogatása életkorok szerint. • Válogatások újságokból kivágott képekkel. • Ritmikus sorok alkotása tárgyakkal, korongokkal, pálcikákkal stb. • A napi rutin során az étkezések és a különböző ételfajták megnevezése. • Irányjelző nyilak megfigyelése az utcán. • Köszönésfajták gyakorlása napszakokhoz kötötten különböző személyeknek.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tegnap, holnap, évszakok nevei, öreg, fiatal, felnőtt, gyerek, lent, fönt, fel, le	
A fejlesztés várt eredményei	• Tudjon képeket válogatni évszakok szerint. • Értsen meg és hajtson végre néhány olyan utasítást, ami a tanult térbeli helyzeteket jelölő szavakat tartalmazza.	

Évfolyam: 4

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek - Műveletek**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Megszámlálás 3-as számkörben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Számfogalom kialakítása 5-ös számkörben.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismerjen fel, és tudjon egyeztetni 5-ös számkörben mennyiséget számjeggyel,		Játékra nevelés

számképpel, ujjképpel, tárgyképpel. • Egyre önállóbban használja az egyenlőség (=) és relációs (> <) jeleket. • Próbálkozzon a tanult számjegyek írásával (segítséggel, önállóan). • Cselekvések során érzékelje a hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés műveletét. • Ismerkedjen az összeadás (+) és a kivonás (-) jelével. **Ismeretek** • Az egyenlőség (=) és relációs (> <) jelek egyre önállóbb használata. • Mennyiségek egyeztetése ujjképpel, számképpel, számjegyekkel 5-ös számkörben. • Növekvő, csökkenő számsorok létrehozása 0-5-ig. • Próbálkozás a műveletek lejegyzésével (összeadás, kivonás). • Műveletek végzése cselekvésbe ágyazottan (összeadás, kivonás). **Tevékenységek** • Tárgyakkal, képekkel, feladatlapon végzett egyeztetések 5-ös számkörben. • Számjegyek válogatása 0-5-ig. • A környezet tárgyainak mechanikus számlálgatása 5-ös körben. • Mennyiségek egyeztetése 0 számjeggyel (üres halmaz). • Megadott mennyiségek létrehozása 5-ös számkörben. • Megadott elemszámú tárgyból építés, fűzés, stb. • Számjegyek kirakása, készítése különböző technikákkal (gyurma, termény, színezés, tapintás, stb.) 0-5ig. • Számjegyek átírása, másolása, önálló írása. • Adott mennyiség megélése nagymozgásokon keresztül. • Egyszerű számszínező feladatok. • Apróbb tárgyakból (gyöngy, dió, gesztenye, barackmag, korong, stb.) hozzáöntéssel több, kiöntéssel kevesebb mennyiség létrehozása. • Feladatlapokon több-kevesebb színezése, rajzolása (labdára pötty, stb.). • Két halmaz közé egyre nagyobb önállósággal < > = jelek kirakása. • Növekvő, csökkenő számsorok kirakása számjegyekkel (0-5-ig). • Hiányzó számjegyek beillesztése növekvő, csökkenő számsorba. • Cselekvésbe ágyazva hozzáadás és elvétel műveleti jelekkel. • A megnevezett műveleti jelek kiválasztása. • Relációs jelek, műveleti jelek válogatása.	Kommuni-káció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	4, 5, egyenlőségjel (=), relációs jelek (><)
A fejlesztés várt eredményei	• 3-as számkörben tudjon mennyiséget számjeggyel, vagy ujjképpel egyeztetni.

	• 5-ös számkörben tudjon minta alapján számjegyet számjeggyel, vagy számképet számképpel, vagy tárgyképet tárgyképpel egyeztetni.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Hiányzó részek felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Főfogalom alá rendezés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Hiányok, hibák érzékelése tárgyakon, képeken azok jelezése, hiányzó rész pótlása. • Logikai hibák felismerése a környezet tárgyaival, személyeivel kapcsolatban (pl.: sapka helyett nadrágot vesz a fejére). • Tárgyak és képek főfogalom alá rendezése. • Változások észrevétele és jelzése. • Rész-egész viszony érzékelése. • Egyszerű összefüggések felismerése. **Ismeretek** • Tárgyak nagyságának, színének, formájának, alkotóelemeinek, funkciójának stb. pontos ismerete. • Ismeret arról, hogy adott cselekvések milyen térben és időben játszódnak le. • Főfogalom alá rendezés. • Dolgok közös nevének ismerete (főfogalmak). • Ismeret arról, hogy a tárgyak, személyek, cselekvések több szempont szerint csoportosíthatók, párosíthatók (pl. a labda tartozhat a gömbölyű tárgyak, udvari játékok csoportjába, párt alkothat a homokozó lapáttal, de a földgömbbel is). • Cselekvések helyes sorrendje, hibás sorrend felismerése. • Események következményeinek felismerése. • Egyszerű analógiák felismerése. • Tanult ellentétpárok. **Tevékenységek** <u>Figyelemfejlesztő játékok</u>: • Mi hiányzik? Mi a hiba? Mi változott meg? Kakukktojás játékok • Sorba nem illő, idegen elem észlelése, jelzése.	Kommuni-káció Babzsák

• Vegyes halmazokban változtatások, hiányok észlelése. • Tárgyak, képek közötti eltérések észlelése. • Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése. • Memória-játékok. <u>Egyebek:</u> • Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint • Tárgyak felismerése körülírás vagy funkció alapján. • Meghatározott játék kitapogatása zsákban. • Tevékenységek logikai játékkal. • Témakör kirakók. • Adott elemek alapján gyűjtőfogalom felismerése. • Összetartozó párok keresése • Puzzle játékok, képkirakók. • Események időrendi sorrendbe rendezése, a sorból hiányzó kép keresése. • Ellentétpárok keresése, megnevezése. • Tevékenységek eszközeinek keresése. • Analógiák alapján felsorolás folytatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hasonló, hibátlan, sorrend Gyűjtőfogalmak: növények, gyümölcsök, edények, bútorok, közlekedési eszközök
A fejlesztés várt eredményei	• A tanult főfogalmak közül legalább kettő alá tudjon válogatni. • Észleljen durva hibákat.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret: 16**
Előzetes tudás	Mértani testek: gömb, kocka, téglatest ismerete, egyenes, görbe vonalak.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Síkidomok és mértani testek körének bővítése: félkör, henger.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A tárgyak közötti különbségek észlelése, tárgyak jellemzése megfelelő kifejezésekkel. • Csoportképzés szabályának felismerése, jelölése. • Tanult formák felismerése, megnevezése, differenciálása. • Tanult formák felhasználásával minta utáni építés alaplap felhasználásával. • Építés során a testek, síkidomok egymáshoz való viszonyának érzékelése.	Ábrázolás-alakítás Kommuniká-ció Babzsák

Ismeretek • Csoportalkotás tárgyakkal, képekkel, tulajdonságok, különböző szempontok alapján (tanult síkidomok, mértani testek nagysága, kiterjedése, színe szerint). • Tárgyak kiterjedése: kisebb, nagyobb, ugyanakkora, rövidebb, hosszabb, egyenlő hosszú, egyforma magas, keskeny, széles, lapos, mély. Kiterjedés szerinti sorba rendezés háromnál több elemmel. • Formai tulajdonságok: függőleges egyenes, vízszintes egyenes, téglatest, henger, félkör • Tárgyak tömege: könnyű, nehéz, könnyebb, nehezebb, legkönnyebb, legnehezebb • Tárgyak, élőlények színe: barna, narancssárga, lila, rózsaszín. Hajszínek: vörös, szőke, barna, fekete, ősz. • Ismeretek önmagáról és környezetéről: igaz, hamis állítások. **Tevékenységek** • Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása, csoportosítása, differenciálása, megnevezése. • Vízszintes, függőleges vonalak alkotása különböző technikákkal (ragasztás, fonal, ujjnyomda, vonalzó stb.). • Építések térben, síkban a tanult formák, alakzatok felhasználásával, alaplap segítségével. • Tárgyak, formák növekvő, csökkenő sorba rendezése (hordóépítő, Montessori-torony, rajzolt formák stb.). • Játék a logikai készlettel, színes rúd készlettel Lego és Duplo kockával. • Gyurmából különböző testek, formák alakítása formázása. • Félkör létrehozása különböző anyagokból, különböző technikákkal: kör kétfelé vágása, félbehajtása, tépése. • Félkör színezése, festése, formakitöltése. • Henger alakú tárgyak keresése kiválasztása több tárgy közül. • Pontösszekötő feladatokkal formák létrehozása papíron, számítógépes oktató játékban. • Testek, formák keresése tapintással. • Vegyes halmazokból tulajdonságok felsorolása alapján egy-egy tárgy kiválasztása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	keskeny, széles, függőleges vonalak, vízszintes vonalak, téglatest
A fejlesztés várt eredményei	• Tudja a tanult formákat differenciálni, tanult szempontok szerint többfelé válogatni (kétfelé, háromfelé). • Felismeri a tanult formákat, testeket, síkidomokat. • Tudjon a tanult formákból építeni alaplap segítségével.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret: 10**

Előzetes tudás	Évszakok nevei, lent, fönt ismerete.
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás időbeli események között, eligazodás a naptárban.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudja kiválasztani több kép közül azt, amely a feltett kérdésben szereplő térbeli helyzetet mutatja. • Tudjon a tanult térbeli viszonyokat tartalmazó utasításokat megérteni, végrehajtani, esetleg alkalmazni. • Ismerje meg az oszlop fogalmát. • Tudja kiválasztani megfelelő segítséggel saját testén a bal és a jobb oldalhoz tartozó testrészeit. • Ismerkedjen meg a különböző típusú órákkal, ismerje meg az óra részeit. • Tudjon kiválasztani tevékenységeget ábrázoló rajzokból délelőtti és délutáni tevékenységeket ábrázolókat. • Ismerje meg naptár funkcióját, beosztását. • Tudja szétválogatni családtagjainak fényképét a tanult életkorok szerint. (csecsemő, gyerek, felnőtt, idős felnőtt) • Tudja személyes naplója segítségével előző nap eseményeit (5-6) helyes sorrendben követni, elmondani. **Ismeretek** • Téri orientációval kapcsolatos fogalmak: ide, oda, át, mellé, ki, be, nyitva, csukva, elöl, hátul, közepe, alá, közé, fölé, itt, ott, előtte, közötte, mögötte, mellette, előtt, között, mögött, mellett, bal, jobb, balra, jobbra, közel, távol, sor, oszlop. • Időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések: nappal, éjszaka, hajnal, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka, van volt, lesz, múlt, jelen, jövő, most, ünnepnap, iskolai szünetek, 1 hét, 1 hónap, 1 év, hétköznap, hétvége, életkor fogalma, csecsemő, baba, fiatal felnőtt, óvodás, iskolás, aktuális köszönések. • Eligazodás a naptárban, naptárfajták, beosztásuk, tartalmuk: falinaptár, asztali naptár, kártyanaptár. • Órafajták, az óra részei • Események időbeli sorrendje, egyszerű szabály felismerése, sorrend szerinti folytatás. **Tevékenységek** • A mindennapi tevékenységek során téri helyzetek létrehozása, megváltoztatása, feladatok végzése a környezet tárgyaival. • Feladatlapon a különböző irányok differenciáltatása színezéssel,	Kommuni-káció Mozgásne-velés Környezetis-meret Babzsák

bekarikázással. • Az irányok megfigyelések az utcán, irányt jelző táblák, haladási irány. • Oszlopok alkotása tárgyak egymás alá helyezésével. Azonos tárgyak oszloponként való csoportosítása. • Oszlopok befejezése megfelelő tárgyakkal. • Játékos feladatok a lateralitás fejlesztésére, jobb-bal megkülönböztetése saját testen. • Bal- jobb gyakorlása egymás mögött állva. • Olyan testhelyzetek leutánzása, ahol a karok az azonos oldalon maradnak, nem lépik át a test középvonalát. • Különböző fajtájú naptárok nézegetése, megismerése. • Egy lapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése. • Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. • Szétvágott naptár hónapjainak sorba rendezése. • Az adott nap megkeresése a naptárban. • Egy hónap, hét jelölése naptárban színezéssel, karikázással. • Naptárban fontos események (saját névnap, születésnap), ünnepnapok (karácsony, húsvét) keresése. • Önmagát ábrázoló fotók válogatása: csecsemő, óvodás (kisgyermek), iskolás. • Gyerekek képeinek válogatás kétfelé: óvodás, iskolás (egyértelmű különbség esetén). • Családi fényképek válogatása életkornak megfelelően tanult csoportokba: csecsemő, óvodás iskolás, felnőtt, idős felnőtt. • Különböző órafajták keresése, az óra számlapjának tanulmányozása, számok sorrendje, kis- és nagy- mutató differenciálása. • Az óra járásának irányát megfigyelni analóg órákon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	1 hét fogalma, reggel, dél, este, az óra, mint időmérő eszköz, nyitva, csukva, bele, ki, be, eleje, közepe, vége
A fejlesztés várt eredményei	• Tudjon napi tevékenységeket ábrázoló képeket válogatni napszak szerint két-háromfelé. • Tudja követni a hét napjainak sorrendjét megfelelő vizuális segítséggel (naptárfal, csipeszelős asztali naptár). • Értsen meg és hajtson végre néhány olyan utasítást, ami a tanult térbeli helyzeteket jelölő szavakat tartalmazza.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek - Műveletek**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Megszámlálás ötös számkörben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Számfogalom megerősítése ötös számkörben, kialakítása tízes számkörben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Számsor megbízható ismerete ötös számkörben (0-5), növekvő és csökkenő számsorok alkotása, relációs és egyenlőségjel használata. • Tanult számjegyek írása a szükséges segítséggel. • A + és – jel felismerése, használata egyre önállóbban. • Egyszerű műveleteket végrehajtása ötös számkörön belül irányítással, a szükséges segítséggel. • Páros és páratlan fogalmának megismertetése, megértetése cselekedtetéssel. • Ismerje fel és tudja egyeztetni tízes számkörön belül a mennyiséget számjeggyel, számképpel, ujjképpel, tárgyképpel, a szükséges segítséggel. **Ismeretek** • Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. • Relációs és egyenlőségjel önálló használata ötös számkörön belül. • Számkör bővítés 10-ig. • Számjegyek írása a szükséges segítséggel. • Műveletek (+ -) lejegyzése, végrehajtása önállóan ötös számkörön belül. • Páros és páratlan számokra ráismerés. • Sorszámnevekre ráismerés, első-utolsó fogalma. • Számjegyek növekvő-csökkenő sorba rendezése tízes számkörön belül segítséggel. **Tevékenység** • Számjegyek egyeztetése számképpel, ujjképpel, tárgyakkal, képekkel. • Válogatások, csoportalkotások, feladatlapon is. • Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza. • Számjegyek kirakása, készítése, tapintása, lejárása ötös számkörön belül. • Mennyiségek összehasonlítása. • Relációs jelek és műveleti jelek alkalmazása, összefüggések felismerése. • Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel, • mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig. • Összeadások, kivonások, pótlások, bontások. • Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. • Műveletek írása diktálás után. • A tanulókkal saját magukkal, tárgyakkal a páros-páratlan érzékeltetése párosítások segítségével. Cselekedtetéssel a növekvő-csökkenő sor • fogalmának rögzítése.	Kommuni-káció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	növekedés, csökkenés, számjegy és mennyiség összefüggése, számok-0,1,2,3,4,5.
A fejlesztés várt eredményei	• Tudja megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket a szükséges segítséggel ötös számkörön belül. • Tudjon tárgyakat megszámlálni ötös számkörön belül. • Tudjon ötös számkörben a szükséges segítséggel tárgyat számjeggyel, képet számjeggyel egyeztetni. • Alkosson ötös számkörön belül a szükséges segítséggel növekvő és csökkenő sort.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Mértékegységek, méretek, pénz**	**Órakeret: 32**
Előzetes tudás	Különbözőségek, azonosságok felismerése. Méretekbeli másság érzékelése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megismerkedés a mérés fogalmával, a mérőeszközökkel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Méréssel, mérőeszközökkel való megismerkedés (mérőszalag,vonalzó,dl-es, l-es mérőedény,mérleg-súlyok,óra,naptár,hőmérő,pénz). • A rövid-hosszú, sok-kevés, könnyű-nehéz, korán-későn, hideg-meleg, drága-olcsó, ma, tegnap, holnap fogalmakkal ismerkedés, munkálkodás • A megfelelő mérőeszköz felismerése, segítséggel a mérendőhöz hozzárendelésük. **Ismeretek** • Hosszmérés eszközei. • Tömeg mérésének eszközei. • Űrtartalom mérésének eszközei (mérőpohár, mérőedény). • Pénz felismerése: fémpénz, papírpénz. • Kültéri illetve beltéri hőmérséklet jelzői. • Idő mérésének, múlásának mutatói, eszközei (Óra, naptár, óramutatók differenciálása). **Tevékenységek**	Életvitel és gyakorlat

• Mérések a környezet tárgyain (hosszmérés szalagon, vonalon, homokórán idő mérése, folyadék töltése pohárba, üvegbe, flakonba). • Válogatások különböző, adott szempontok alapján. • Nagyságrendi különbség érzékeltetése a különböző mérendő dolgokon (liszt, fűszer, gyógyszer mérése). • Saját testtömeg mérése személymérlegen. • Mérendő és mérőeszköz párosítása, hozzárendelések. • Pénzérmék felismerése más dolgok közül. • Hőmérséklet fogalma, hőmérő működésével ismerkedés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	mérőeszközök (pl. mérőszalag, vonalzó, mérleg, hőmérő, óra, pénz).
A fejlesztés várt eredményei	• Ismerjen fel néhány mérőeszközt! • Tudjon különbséget tenni a szükséges segítséggel könnyű-nehéz, kicsi-nagy, rövid-hosszú, sok-kevés, hideg-meleg, tegnap,ma, holnap között!

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Főfogalom alá rendezés.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Direkt összefüggések felismertetése, fogalmak körének bővítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Állapítsa meg megfelelő rávezetéssel a sorozat szabályát, és folytassa a sorozatot. • Ismerje fel az összetartozó párokat, a köztük lévő kapcsolat alapján. • Tudja eldönteni személyével kapcsolatos egyszerű állításról, hogy igaz-e vagy hamis. • Tudjon halmazokba rendezni különböző szempontok alapján. • Ismerje fel, hogy egy tárgy, élőlény dolog, a gyűjtőfogalmon belül több kisebb fogalomba is beletartozhat. • Ismerje fel a képen látható események, cselekvések várható következményeit. • Történetek, események képeinek sorba rendezése időbeli szempont alapján.	Kommuni-káció Környezetismeret Babzsák

Ismeretek • Szabályfelismerés egyszerű sorozatokban, a sorozat folytatása. • Egyszerű összefüggések felismerése. • Személyével kapcsolatos egyszerű állítások igazságértékének megállapítása. • Tárgyak halmazokba rendezése megadott szempontok alapján. • Főfogalom alá rendezés: gyűjtőfogalmak alá tartozó csoportok ismerete (állatok-háziállatok, vadon élő állatok, vízi állatok stb.) • Események következményeinek felismerése. **Tevékenységek** • Igaz-hamis játékok. • Folytasd a sort! Azonos fogalom alá tartozó dolgok felsorolása. • Mi a közös bennük? Az összes elemre igaz tulajdonságok keresése, főfogalom alá sorolás. Ez mind:… • Kakukktojás játékok • Hová sorolható? Minél több fogalom keresése, ami alá besorolható az adott elem. • Összetartozó párok keresése különböző szempontok alapján. • Halmazba rendezések megadott szempontok alapján. • Egyszerű sorozatok folytatása szabály szerint. • Pótlások ritmikus sorban. • Mi fog történni ez után? Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Igaz, hamis, halmaz, Gyűjtőfogalmak: állatok, foglalkozások, zöldségek,
A fejlesztés várt eredményei	• Képes felismerni összetartozó párokat. • Tudjon a tanult főfogalmak közül legalább három alá válogatni.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól**	**Órakeret: 16**
Előzetes tudás	Keskeny, széles fogalmának ismerete. Függőleges vonalak, vízszintes vonalak felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Síkidomok és mértani testek körének bővítése: csillag, kúp, kereszt.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • A tárgyak közötti különbségek észlelése, tárgyak jellemzése megfelelő kifejezésekkel. • Csoportképzés szabályának felismerése, jelölése, megfogalmazása. • Tanult formák felismerése, megnevezése, differenciálása. • Tanult formák felhasználásával minta utáni építés önállóan. • Építés során a testek, síkidomok egymáshoz való viszonyának érzékelése, megfogalmazása. **Ismeretek** • Csoportalkotás tárgyakkal, képekkel, tulajdonságok, különböző szempontok alapján (tanult síkidomok, mértani testek nagysága, kiterjedése, színe szerint). • Tárgyak kiterjedése: egyforma magas, mély, mélyebb, egyforma mélységű. Kiterjedés szerinti sorba rendezés háromnál több elemmel. • Formai tulajdonságok: henger, félkör, lapos, mély, kúp, csillag, kereszt. • Tárgyak, élőlények színe: színárnyalatok (világos, sötét). • Hajszínek: vörös, szőke, barna, fekete, ősz. **Tevékenységek** • Tárgyak, képek egyeztetése, válogatása, csoportosítása, differenciálása, megnevezése. • Csillag, kereszt alkotása különböző technikákkal (ragasztás, fonal, ujjnyomda, vonalzó stb.). • Építések térben, síkban a tanult formák, alakzatok felhasználásával önállóan. • Játék a logikai készlettel, színes rúd készlettel, Lego és Duplo kockával. • Gyurmából különböző testek (henger, kúp), formák alakítása formázása. • Kúp alakú tárgyak keresése kiválasztása több tárgy közül. • Egyre bonyolultabb, több pontból álló pontösszekötő feladatokkal formák létrehozása papíron, számítógépes oktató játékban. • Testek, formák keresése tapintással. • Vegyes halmazokból tulajdonságok felsorolása alapján egy-egy tárgy kiválasztása.	Ábrázolás-alakítás Informatika Babzsák Kommuniká-ció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kereszt, mély, mélyebb.
A fejlesztés várt eredményei	• Tudja a tanult formákat differenciálni, tanult szempontok szerint többfelé válogatni (minimum háromfelé). • Felismeri, megnevezi a tanult formákat, testeket, síkidomokat. • Tudjon a tanult formákból minta után építeni.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret: 10**

Előzetes tudás	Reggel, dél, este ismerete. Eleje, közepe, vége fogalmának ismerete.
Tantárgyi fejlesztési célok	Bal, jobb differenciálása, ismerkedés a hónapok neveivel.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon a tanult térbeli viszonyokat tartalmazó utasításokat megérteni, végrehajtani, esetleg alkalmazni. • Tudjon egyszerű térbeli viszonyokat tartalmazó mondatokat megfogalmazni. • Tudja kiválasztani megfelelő segítséggel saját testén a bal és a jobb oldalhoz tartozó testrészeit. • Tudjon tőle balra és jobbra található tárgyakat megnevezni. • Sor és oszlop differenciálása. • Tudjon tárgyakat sorba és oszlopba rendezni. • Ismerje fel, olvassa le a tanult óratípusokon (mutatós, digitális) az egész órákat. • Tudjon kiválasztani tevékenységeket ábrázoló rajzokból különböző napszakokhoz kapcsolódókat. • Tudja a naptárt elemi szinten használni. • Tudja a hónapok neveit adott évszakhoz az csoportosítani. • Ismerkedjen a térképpel. • Tudja személyes naplója segítségével előző nap eseményeit (7-8 lépés) helyes sorrendben követni, elmondani. **Ismeretek** • Téri orientációval kapcsolatos fogalmak: ide, oda, át, mellé, elöl, hátul, közepe, alá, közé, fölé, itt, ott, előtte, közötte, mögötte, mellette, előtt, között mögött, mellett, bal, jobb, balra, jobbra, közel, távol, sor, oszlop. • Térkép fogalma. • időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések: hajnal, délelőtt, délután, éjszaka, 1 hét, 1 hónap, 1 év, múlva, ezelőtt fogalma (1 hét múlva, 1 hónap múlva, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, 1 hónappal ezelőtt, 1 évvel ezelőtt), hónapok nevei: január, február, március, április, május, június, július, augusztus, szeptember, október, november, december életkor fogalma, csecsemő, baba, fiatal felnőtt, óvodás, iskolás, aktuális köszönések • Eligazodás, keresés a naptárban. • Egész órák leolvasása. • Események időbeli sorrendje, egyszerű szabály felismerése, sorrend szerinti folytatás. **Tevékenységek** • Különböző irányok, térbeli helyzetek differenciáltatása változatos formában. • Pontrácsban, négyzethálóban egyre nehezedő vonalak, ábrák átmásolása,	Kommunikáció Mozgásnevelés Környezetismeret Babzsák

iránytartással. • Bal- jobb gyakorlása egymás mellett és egymással szemben. • Olyan testhelyzetek leutánzása, ahol a karok közelítenek a test középvonalához, vagy átlépnek azon (jobb kézzel megérintem a bal vállamat). • Ismerkedés Magyarország térképével. • A térképen a lakóhely megkeresése. • Több lapos naptáron egy hónaphoz tartozó hetek megszámlálása, jelölése. • A különböző naptárak beosztásai, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk. • Hónapok csoportosítása évszakokhoz, a hónaphoz tartozó ünnepek képének egyeztetése a hónap szimbólumával. • Naptár lapjain hiányzó napok, hónapok neveinek pótlása szóképekkel, megfelelő segítséggel. • Az adott nap megkeresése a naptárban. • Az adott időponthoz képest hamarabbi vagy későbbi időpontok keresése a naptárban (Mi volt egy héttel ezelőtt?). • Fontosabb tevékenységek, programok (lovaglás, úszás, kirándulás, klub) jelzése a naptárban rajzzal, piktogrammal, vagy kép beragasztásával. • Naptárban család- és csoporttagok születés és névnapjának keresése. • Hiányzó számok pótlása a játékóra számlapján számkártyákkal, és feladatlapon a számjegy beírásával. • Az óramutatók állása egész órakor, az egész órák felismerése, leolvasása. • Nevezetes időpontok beállítása az órán. • Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előtte, közötte, mögötte, mellette, csecsemő, gyerek, felnőtt
A fejlesztés várt eredményei	• Tudja megkeresni a naptárban a mai napot. • Értsen meg és hajtson végre néhány olyan utasítást, ami a tanult térbeli helyzeteket jelölő szavakat tartalmazza.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek - Műveletek**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Megszámlálás tízes számkörben, a szükséges segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Számfogalom megerősítése tízes számkörben. Páros-páratlan számok felismerése tízes számkörön belül. Ismerkedés a sorszámnevekkel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Számsor megbízható ismerete tízes számkörben (0-10), növekvő és csökkenő	Kommuniká-ció

számsorok alkotása, relációs és egyenlőségjel használata.
- Tanult számjegyek írása a szükséges segítséggel.
- Egyszerű műveleteket végrehajtása tízes számkörön belül irányítással, a szükséges segítséggel.
- Páros és páratlan számok felismerése, csoportosítása irányítással.
- A sorszámnevek felismerése, alkalmazásuk, helyes használatuk gyakorlása a megfelelő irányítással.

Ismeretek

- Mennyiségek pontos meghatározása, összehasonlítása tízes számkörön belül, a szükséges segítséggel.
- Relációs és egyenlőségjel önálló használata tízes számkörön belül.
- Számjegyek írása a szükséges segítséggel, diktálásra is.
- Műveletek (+ -) lejegyzése, végrehajtása önállóan tízes számkörön belül.
- Műveletek „felolvasása”.
- Páros és páratlan számok válogatása, csoportosítása.
- Sorszámnevek felismerése, használata segítséggel, első-utolsó fogalmának egyre biztosabb használata.
- Számjegyek növekvő-csökkenő sorba rendezése tízes számkörön belül segítséggel.

Tevékenységek

- Számjegyek egyeztetése számképpel, ujjképpel, tárgyakkal, képekkel tízes számkörben.
- Válogatások, csoportalkotások, feladatlapon is, tízes számkörön belül.
- Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza.
- Számjegyek kirakása, készítése különböző technikákkal, tapintása, lejárása tízes számkörön belül.
- Mennyiségek összehasonlítása.
- Relációs jelek és műveleti jelek alkalmazása, összefüggések felismerése.
- Műveletek végzése segédeszközökkel, tárgyak gyűjtögetésével, csoportosításával, növekedés-csökkenés érzékeltetésével.
- Műveletek írása diktálás után.
- Első és utolsó érzékeltetése tárgyakon, a tanulókkal játékok közben is.
- Cselekedtetéssel a sorszámnevek gyakoroltatása.
- Páros-páratlanra ráismertetés tárgyak, képek segítségével.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	növekedés, csökkenés,+,- jelek számok: 6, 7, 8, 9, 10.
A fejlesztés várt eredményei	• Tudja megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket a szükséges segítséggel tízes számkörön belül. • Tudjon tárgyakat megszámlálni tízes számkörön belül. • Tudjon tízes számkörben a szükséges segítséggel tárgyat számjeggyel, képet számjeggyel egyeztetni.

	• Egyszerű műveleteket tudjon segédeszközzel, irányítással elvégezni, ismerje fel a növekedést, illetve a csökkenést. • Tudja a lejegyzett műveletet felolvasni, amennyiben beszélő tanulóról van szó.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Mértékegységek, méretek, pénz**	**Órakeret: 32**
Előzetes tudás	A mérés fogalmának ismerete, és a mérőeszközök felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Mérőeszközök, mértékegységek helyes megválasztása a szükséges segítséggel hosszmérés és tömegmérés esetén.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon mérőeszközt hozzárendelni a mérendőhöz hosszmérésnél. • Tudjon mérőeszközt hozzárendelni a mérendőhöz tömeg mérése esetén. • Tudja a hosszmérés mértékegységeiből a cm, m, km-t. • Tudja a tömegmérés mértékegységeiből a dkg-t, kg-t. • Ismerje fel az idő múlását az óra, naptár segítségével. • Tudja, hogy a boltban pénzzel kell fizetni a megvásárlandó árucikkekért. **Ismeretek** • Hosszmérés: cm, m • Tömeg mérése: dkg, kg • Pénz, mint fizetőeszköz: fémpénz (kevés, kevesebb), papírpénz (több). • Hőmérséklet mérése: - hideg,+ meleg (hőmérőn). • Idő mérése: hónap, hét, nap, óra (egész óra leolvasása). **Tevékenységek** • Mérések a környezet tárgyain (hosszmérés szalagon, vonalon, homokórán idő mérése, folyadék töltése pohárba, üvegbe, flakonba,). • Naptáron az adott nap, az adott hét, az adott hónap jelölése különböző módokon! • Nagyságrendi különbség érzékeltetése a különböző mérendő dolgokon. • Csomagolt áruk lemérése, ellenőrzése. • Kültéri hőmérő segítségével időjárási napló vezetése. • Saját testtömeg mérése személymérlegen rendszeresen, a változások jegyzése naptárba. • 5 Ft-os, 10 Ft-os válogatása, egyeztetése, értékük összehasonlítása.	Életvitel és gyakorlat

• „Boltos ”játékban 10 dkg, 1kg, 2kg-os áruk válogatása, 1 dl-es, 1 l-es stb. áruk „vásárlása”. Összehasonlítások végzése. • Több-kevesebb fogalom helyes használatának gyakoroltatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	cm, m, dkg, kg, óra, naptár, pénz, hőmérő
A fejlesztés várt eredményei	Tudja, hogy a hosszúságot és a tömeget is lehet mérni. Segítséggel rendelje egymáshoz a mérendő dolgokat, az összetartozó mérőeszközt, mértékegységet. Tudja jelölni a szükséges segítséggel az ismert naptáron az adott napot.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Összetartozó párok felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű állítások, igazságok eldöntése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudja eldönteni személyével kapcsolatos több információt tartalmazó állításról, hogy igazak-e vagy hamisak. • Állapítsa meg megfelelő rávezetéssel a sorozat szabályát, és folytassa a sorozatot. • Ismerje fel az összetartozó párokat, a köztük lévő kapcsolat alapján. • Tudjon halmazokba rendezni különböző szempontok alapján. • Ismerje fel, hogy egy tárgy, élőlény dolog, a gyűjtőfogalmon belül több kisebb fogalomba is beletartozhat. • Ismerje fel a képen látható események, cselekvések várható következményeit. • Ismerje fel a képen látható események, cselekvések valószínűsíthető előzményeit. **Ismeretek** • **Személyével kapcsolatos összetett állítások igazságértékének megállapítása**. (11 éves vagy és Cegléden laksz.) • Szabályfelismerés egyszerű sorozatokban, a sorozat folytatása. • Egyszerű összefüggések felismerése.	Kommuni-káció Környezetis-meret Babzsák

• Tárgyak halmazokba rendezése megadott szempontok alapján. • Főfogalom alá rendezés: gyűjtőfogalmak alá tartozó csoportok ismerete. • Események következményeinek felismerése. • **Események előzményeinek felismerése**. • **Történetek, események képeinek sorba rendezése logikai szempont alapján**. **Tevékenységek** • Igaz-hamis játékok. • Folytasd a sort! Azonos fogalom alá tartozó dolgok felsorolása. • Mi a közös bennük? Az összes elemre igaz tulajdonságok keresése, főfogalom alá sorolás. Ez mind:… • Kakukktojás játékok • Hová sorolható? Minél több fogalom keresése, ami alá besorolható az adott elem. • Összetartozó párok keresése különböző szempontok alapján. • Halmazba rendezések megadott szempontok alapján. • Egyszerű sorozatok folytatása szabály szerint • Pótlások ritmikus sorban. • Mi fog történni ez után? Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. • Mi történt ez előtt? Képen látható esemény előzményének kikövetkeztetése ok-okozati összefüggések alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sorrend, sorba rendezés, „következmény”- Mi történik ez után?
A fejlesztés várt eredményei	• Képes viszonylag tartós figyelemkoncentrációra. • Képes rávezetéssel megállapítani a sorozat szabályát.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret: 13**
Előzetes tudás	Előtte, mögötte, közötte, mellette fogalmának ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Térbeli viszonyok ismeretének bővítése, elmélyítése. Hónapok sorrendjének ismerete.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon egyszerű térbeli viszonyokat tartalmazó mondatokat önállóan megfogalmazni.	Kommuni-káció

• Ismerje meg a különböző lakóépületekben található térbeli elhelyezkedésre utaló kifejezéseket. • Tudja szemben álló társ testén is megmutatni a bal és a jobb oldalhoz tartozó testrészeket. • Tudjon más személytől vagy tárgytól balra és jobbra található dolgokat megnevezni. • Tudjon tájékozódni sorban és oszlopban. • Elemi szinten használja az órát, tudja beállítani az egész órákat, értse az 1 óra múlva kifejezést. • Tudjon napszakokhoz kapcsolódó tevékenységeket gyűjteni. • Ismerje fel Magyarország térképét. • Ismerkedjen lakóhelye térképével. • Ismerkedjen a nagyítás- kicsinyítés fogalmával. • Ismerkedjen a négy égtáj elnevezésével, jelölésével **Ismeretek** • Téri orientációval kapcsolatos fogalmak: ide, oda, át, mellé, elöl, hátul, közepe, alá, közé, fölé, itt, ott, előtt, között mögött, mellett, bal, jobb, balra, jobbra, közel, távol, sor, oszlop, szemben, hátunk mögött, előttünk, mögöttünk, észak, dél, kelet, nyugat. • A lakóépületekben található helyiségek térbeli elhelyezkedése, azok nevei: pince, alagsor, földszint, aula, emelet, padlás, tetőtér, előtér. • Magyarország térképe, lakóhely térképe • Időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések: hajnal, délelőtt, délután, éjszaka, 1 hét, 1 hónap, 1 év, múlva, ezelőtt fogalma (1 hét múlva, 1 hónap múlva, 1 év múlva, 1 óra múlva 1 héttel ezelőtt, 1 hónappal ezelőtt, 1 évvel ezelőtt 1 órával ezelőtt), hónapok nevei: január, február, március, április, május, június, július, augusztus, szeptember, október, november, december, életkor fogalma, baba, fiatal felnőtt, óvodás, iskolás, aktuális köszönések • Az egész órák leolvasása, beállítása. • Naptárhasználat. • Események, életkort ábrázoló képek időbeli sorrendje, szabály felismerése, sorrend szerinti folytatás. **Tevékenységek** • Különböző irányok, térbeli helyzetek differenciáltatása változatos formában. • Pontrácsban, négyzethálóban egyre nehezedő vonalak, ábrák átmásolása, iránytartással. • Rajzolás, alakzat létrehozása iránymeghatározással számítógépes oktató játékokban. • Bal- jobb gyakorlása egymás mellett és egymással szemben. • Olyan testhelyzetek leutánzása, ahol a karok átlépnek a test középvonalán (jobb kézzel megérintem a bal vállamat). • Fényképek nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése. • Magyarország és a saját település térképének tanulmányozása.	Testnevelés Környezetis-meret Informatika Babzsák

• Magyarország térképein (közigazgatási, domborzati) lakóhely, ismert városok keresése. • A saját település térképén a lakóhely és az iskola megkeresése. • Útvonal berajzolása lakástól az iskoláig. • A térképen a lakóhely megkeresése. • A térképek méretének összehasonlítása. • Égtájak elhelyezkedése a térképen, égtájak bejelölése. • Az adott időponthoz képest hamarabbi vagy későbbi időpontok keresése a naptárban (Mi volt egy héttel ezelőtt?). • Fontosabb tevékenységek, programok (lovaglás, úszás, kirándulás, klub) jelzése a naptárban rajzzal, piktogrammal, vagy kép beragasztásával. • Nevezetes időpontok, egész órák beállítása az órán. • Eseményképek, különböző életkorú személyek képeinek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása egyre önállóbban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hónapok nevei, sor
A fejlesztés várt eredményei	• Megfelelő vizuális segítség mellett tudja megmondani, kiválasztani az aktuális hónap nevét, szimbólumát, szóképét . • Értsen meg és hajtson végre néhány olyan utasítást, ami a tanult térbeli helyzeteket jelölő szavakat tartalmazza. • Egész órák leolvasása megfelelő segítséggel.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek - Műveletek**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Növekedés-csökkenés felismerése tízes számkörön belül.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A számjegyek írása húszas számkörön belül. Műveletek (összeadás-kivonás) végrehajtása a tanult számkörön belül.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Számjegyek megbízható ismerete húszas számkörön belül. • Tanult számjegyek írása, olvasása a szükséges segítséggel. • Műveleteket végzése önállóan, segédeszközökkel, bontások, pótlások biztos ismerete. • Több-kevesebb megállapítása a tanult számkörben, egyre kevesebb hibával. • Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat a tanult számkörben. • Helyi érték fogalmának ismertetése. • Sorszámnevek bővítése (második, harmadik…) Első-utolsó, eleje-vége fogalmak rögzítése.	Életvitel és gyakorlat

Ismeretek • Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása, sorba rendezése a tanult számkörön belül. • Műveletek gyakorlása a tanult számkörön belül. • Számkör bővítése 20-ig. • Sorszámnevek megnevezése, helyes használata a mindennapi helyzetekben is. • Műveletek helyes felolvasása, műveleti jelek, relációs jelek pontos használata a szükséges segítséggel. • Helyi érték (egyes, tízes) megismerése, felismerése, megnevezése. **Tevékenységek** • Számjegyek egyeztetése tárgyakkal, képekkel, számképpel, ujjképpel a tanult számkörön belül. • Összeadás, kivonás, pótlás, bontás húszas számkörben. • Válogatások, egyeztetések, mennyiségek csoportosítása különböző szempontok szerint. • Halmazok számlálása, bővítése egyesével. • Számok leírása, összehasonlítása. • Sorba rendezések, sorrend megneveztetése tárgyakkal, képekkel, feladatlapon és cselekedtetéssel. • Növekedés-csökkenés érzékeltetése cselekedtetéssel, párosítással, ezek megfogalmaztatása. • Helyi érték fontosságának felismertetése számok felcserélésével, cselekedtetéssel, tárgyakkal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	számok nevei 11-től 20-ig, kétjegyű szám, első, utolsó
A fejlesztés várt eredményei	• Ismerje fel a számjegyeket a tanult számkörön belül! Írja le őket a szükséges segítséggel! • Egyszerű műveleteket tudjon végrehajtani a szükséges segítséggel a tanult számkörön belül! • Tudja a lejegyzett műveleteket irányítással felolvasni, értelmezni!

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Mértékegységek, mérések, pénz**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Naptár felismerése, mérőeszköz használata a hossz-, és tömegmérés esetén	
Tantárgyi fejlesztési	Mérőeszköz, mértékegység helyes megválasztása űrtartalom mérésekor.	

célok	Az idő múlásának mérése, jelzése.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni a szükséges segítséggel. • Értse meg a mennyiség állandóságát a lehetőségekhez mérten. • Tudja a megfelelő mérőeszközt kiválasztani az elvégzendő mérésekhez. • Tudjon kis segítséggel tájékozódni az időpontok között. • Ismeretek szerzésére, megerősítésére is tudja használni a naptárt. • Ismerje fel a különböző típusú naptárakat és tudja használni azokat (fali, asztali, kártya,/éves, havi, hetes). • Tudjon egész órákat leolvasni analóg óráról kellő biztonsággal. • Ismerje fel, hogy a pénz értékes dolog. **Ismeretek** • Űrtartalom mérőeszközei –mérőpohár, mérőedény, mértékegységei: liter, deciliter. • A pénz felismerése, értékük megbecsülése (5 Ft, 10 Ft, 20 Ft, papírpénzek különböző formái). • A pénz: A darabszám és az érték különbözőségének megértése. Olcsó-drága, a pénz megbecsülése. • Időmérés: naptár, óra,(idén, tavaly, jövőre) hónap, hét, nap, egész órák. **Tevékenységek** • Mérések végzése az összes eddig tanult mérőeszközzel a környezete tárgyain. • Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. • Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. • Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételkor háztartási mérlegen. • 5, 10, 20 Ft-os pénzérmék felismerése, értékük. • Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. • Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. • Időpontok hozzárendelése napszakokhoz, cselekvésekhez. • Lapozgatás TV újságban dátumok, időpontok olvasása. • Olcsó-olcsóbb, drága-drágább fogalmak gyakoroltatása „boltos játék ” keretein belül.	Életvitel és gyakorlat

Kulcsfogalmak/ fogalmak	hosszúság, szélesség, liter, deciliter, olcsó, drága, de, du., este, a héten, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak,
A fejlesztés várt	Tudja, hogy a folyadék is mérhető, ismerje fel mérőeszközét. Találja meg az

eredményei	adott napot, hónapot a naptárban. Ismerje fel a pénzt több dolog közül, tudja, hogy az nem játékszer.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Egyszerű állítások, igazságok eldöntése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Összehasonlítások megfogalmazása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Részt tudjon venni egyre kevesebb irányítás mellett közös játékban, szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. • Fedezze fel és fogalmazza meg történetekben, rajzokon az elemi logikai hibákat. • Egyszerű feladatot tudjon önállóan megérteni. • Tudja eldönteni konkrét környezetében található aktuálisan jelenlévő tárgyakra, jelenségekre vonatkozó állításokról, hogy azok igazak-e vagy hamisak. • Ismerje fel a képen látható események, cselekvések várható következményeit. • Ismerje fel a képen látható események, cselekvések valószínűsíthető előzményeit. • Tudjon tárgyakat, élőlényeket tapasztalati úton magasság szempontjából összehasonlítani. • Tudjon növekvő számsort képezni számkártyákból, vagy szemjegyek írásával. • Történetek több lépésből álló (5-6) képsorozatának sorba rendezése többféle szempont szerint. **Ismeretek** • Egyszerű szabályú társasjátékok, kártyajátékok használata. • Irreális, nem valós dolgok észrevétele. • Feladatértelmezések önállóan, konkrét érthető utasítások estén. • Környezetével kapcsolatos egyszerű állítások igazság értékének megállapítása. • Események következményeinek felismerése. • Események előzményeinek felismerése. • Tárgyak, élőlények összehasonlítása magasság szerint. • Növekvő számsorok képzése, pótlása, folytatása.	Olvasás-írás Környezetismeret Babzsák Közös játék

Tevékenységek • Mi a hiba? kártyasorozatok • Társasjátékok, kártyajátékok. • Memória-játék, puzzle. • Gondoltam egy számot. • Történetben, rajzon hibák felfedezése (irreális időpont, életkor, cselekmény, helyszín stb.). • Igaz-hamis játékok szóban, feladatlapon. • Számsorok alkotása változatos módon.	

Kulcsfogalmak/fogalmak	igaz, hamis
A fejlesztés várt eredményei	• Képes felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. • Képes keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás**	**Órakeret: 13**
Előzetes tudás	Hónapok nevei, egész óra ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Időbeli tájékozódással kapcsolatos ismeretek bővítése, elmélyítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon egyszerű térbeli viszonyokat tartalmazó mondatokat önállóan megfogalmazni. • Tudjon alapvetően tájékozódni síkban és térben, ismerje az irányokat. • Ismerje fel lakóhelye térképét. • Ismerje az égtájakat • Tudjon napszakokhoz kapcsolódó tevékenységeket gyűjteni. • Tudjon válogatni minimum 5 csoportba életkorok szerint. • Tudja besorolni szóban szűk környezetéhez tartozó személyeket a különböző életkori szakaszokba. (A testvérem serdülő.) • Ismerkedjen a különböző időegységek nagyságrendjével. • Ismerkedjen a félórákkal. • Ismerje a múlt, jelen jövő fogalmát.	Kommuni-káció Testnevelés Környezetis-meret Informatika Babzsák

Ismeretek

- Téri orientációval kapcsolatos fogalmak: ide, oda, át, mellé, elöl, hátul, közepe, alá, közé, fölé, itt, ott, előtt, között mögött, mellett, bal, jobb, balra, jobbra, közel, távol, oszlop, szemben, hátunk mögött, előttünk, mögöttünk, észak, dél, kelet, nyugat.
- Lakóépületek térbeli elhelyezkedésre utaló színterei: alagsor, földszint, aula, emelet, tetőtér, előtér
- Időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések: hajnal, délelőtt, délután, éjszaka, 1 hét, 1 hónap, 1 év, múlva, ezelőtt fogalma (1 hét múlva, 1 hónap múlva, 1 év múlva, 1 óra múlva 1 héttel ezelőtt, 1 hónappal ezelőtt, 1 évvel ezelőtt 1 órával ezelőtt), keresztül, át fogalmak időbeli intervallumra vonatkoztatva (1 órán keresztül, 1 órán át stb.) jövő hét, múlt hét, jövő hónap, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, múlt, jelen, jövő, hónapok nevei: január, február, március, április, május, június, július, augusztus, szeptember, október, november, december , baba, fiatal felnőtt, óvodás, iskolás, serdülő.
- Egész órák leolvasása, beállítása.
- Fél óra leolvasása, beállítása.
- Naptárhasználat.
- Elemi térképhasználat.
- Események, életkort ábrázoló képek időbeli sorrendje, szabály felismerése, sorrend szerinti folytatás.

Tevékenységek

- Különböző irányok, térbeli helyzetek differenciáltatása változatos formában, változatos feladatokkal.
- Fényképek nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése.
- Magyarország és a saját település térképének tanulmányozása.
- Magyarország térképein (közigazgatási, domborzati) lakóhely, ismert városok keresése.
- A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása.
- Tájékozódás egy napon, egy órán belül. Mit tudunk csinálni egy nap alatt, egy óra alatt?
- Az időegységek nagyságrendbe állítása (év, hónap, hét, nap, óra, félóra).
- Az időbeli távolságok kifejezéseinek gyakoroltatása: adott időponthoz képest hamarabbi vagy későbbi időpontok keresése a naptárban.
- Fontosabb tevékenységek, programok előrejelzése vagy utólagos rögzítése naptárban, egyéni naplóban beírással, rajzzal, piktogrammal, vagy kép beragasztásával.
- Vele történt eseményeket rögzítő képek kétfelé válogatása: múlt, jelen.
- Soroljon fel múltban történt és jelenben (most) történő eseményeket.
- Felsorolt események, programok, lehetőség közül kiválasztani azokat, amikben szívesen részt venne a jövőben.
- Az óramutatók állása félórakor, a félórák felismerése, leolvasása, beállítása.

• Óramutatók berajzolása feladatlapon, utasítás szerint. • Időpontok egyeztetése mindennapi tevékenységek rajzával, képével. • Napirend kirakása időpontok szerint. (Reggel 7 órakor kelek.) • Képek, fotók válogatása a már tanult összes életkori szakaszba. • Eseményképek, különböző életkorú személyek képeinek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása egyre önállóbban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	múlt, jelen, naptár, jobb, bal, életkor
A fejlesztés várt eredményei	• Tudjon vele történt eseményeket rögzítő képeket kétfele válogatni: múlt, jelen. • Tudja szétválogatni családtagjainak fényképét a tanult életkori szakaszok szerint (minimum háromfelé). • Értsen meg és hajtson végre néhány olyan utasítást, ami a tanult térbeli helyzeteket jelölő szavakat tartalmazza.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Mennyiségek - Műveletek**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Számjegyek, mennyiségek ismerete húszas számkörön belül.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A számjegyek írása-olvasása, mennyiséggel való egyeztetése húszas számkörön belül. Kitekintés a százas számkörbe.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Összeadás, kivonás végzése (kétjegyű számhoz egyjegyű hozzáadása tízes átlépés nélkül és tízes átlépéssel), (kétjegyű számból kétjegyű szám és egyjegyű szám elvétele tízes átlépés nélkül és tízes átlépéssel). • Kitekintés a százas számkörbe, egész tízes számok százig. • Helyi érték fogalmának mélyítése. • Sorszámnevek megnevezése, helyes használatuk cselekedtetés közben, a megfelelő irányítással. • Páros-páratlan számok egyre önállóbb felismerése húszas számkörön belül. • Ismerkedés a számológéppel. **Ismeretek** • Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása, sorba rendezése a tanult számkörön belül. • Műveletek gyakorlása a tanult számkörön belül. • Számkör bővítése 100-ig.(Csak a ráismerés szintjén). • Több-kevesebb felismerése a kerek tízesek körében százig. • Sorszámnevek megnevezése, helyes használata a mindennapi helyzetekben,	Életvitel és gyakorlat

cselekedtetéssel. • Műveletek helyes felolvasása, műveleti jelek, relációs jelek pontos használata a szükséges segítséggel. • Helyi érték (egyes, tízes) felismerése, megnevezése, ráismerés a 100 számjegyre. • Páros-páratlan számok csoportosítása. • Számológép ki- és bekapcsolás, ismerkedés a használával és használatával. • Tanult ismeretek alkalmazása egyszerű szöveges feladatokban, megfelelő irányítással. **Tevékenységek** • Számjegyek egyeztetése tárgyakkal, képekkel, számképpel, ujjképpel a tanult számkörön belül. • Összeadás, kivonás, pótlás, bontás húszas számkörben. • Válogatások, egyeztetések, mennyiségek csoportosítása különböző szempontok szerint. • Halmazok számlálása, bővítése egyesével. • Számok leírása, összehasonlítása. • Sorba rendezések, sorrend megneveztetése tárgyakkal, képekkel, feladatlapon és cselekedtetéssel. • Növekedés-csökkenés érzékeltetése cselekedtetéssel, párosítással, ezek megfogalmaztatása. • Helyi érték fontosságának felismertetése számok felcserélésével, cselekedtetéssel, tárgyakkal.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	helyiérték, sorszámnevek (első-tizedik), első, utolsó
A fejlesztés várt eredményei	• Egyszerű műveleteket tudjon végrehajtani a szükséges segítséggel a tanult számkörön belül! • Tudja, hogy mi a számológép funkciója. • Tudja, hogy miért fontos a helyi érték.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Mértékegységek, mérések, pénz**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	A pénz, mint fizetőeszköz ismerete. Olcsó-drága fogalma.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A pénz használatának, fontosságának megértése, a munkavégzés, mint pénzkereseti forrás, a munka megbecsülése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tanulja meg a pénz gondos őrzésének, megbecsülésének fontosságát. • Legyen képes az árakat nagyság szerint differenciálni. • Tudja, hogy mi az a takarékoskodás. • Tudja, hogy munkavégzéssel lehet pénzt keresni. • Legyen ismerete a bank, a bankautomata, a „kártyás fizetés”, fogalmakról. • Tudjon az időpontok között kis segítséggel tájékozódni. • A megfelelő segítséggel legyen fogalma arról, hogy mit, hol lehet vásárolni. **Ismeretek** • Pénzérmék, papírpénzek. • Pénzkereseti formák: munka különböző helyeken,nyugdíj, gyermekápolási díj. • Hosszmérték: kilométer fogalma. • A pénz: a darabszám és az érték különbözőségének megértése. Olcsó-drága, a pénz megbecsülése. • Időmérés: naptár használata, egész órák leolvasása, fél órák felismerése • Vásárlási formák és helyek. **Tevékenységek** • Mérések végzése az összes eddig tanult mérőeszközzel a környezete tárgyain. • Mérések eredményének lejegyzése a megfelelő mértékegységek használatával. • Vásárlási gyakorlatok a tanteremben. • Vásárlási gyakorlatok a környékbeli boltokban, a segítségnyújtás különböző fokozataival, egyre önállóbban (folyamatábra, bevásárló lista). • Folyamatábrákon vásárlás, pénzfelvétel menetének végigkövetése. • Munkavégzés-kereset összefüggések felismerése, sorbarendezése folyamatábrán, ok-okozat felismerése.. • Pénzfelvétel megtekintése automatánál. Bankkártyás fizetés megnézése. • Papírpénzek nagyságbeli rendezése értékük szerint, a szükséges segítséggel. • Olcsó-olcsóbb, drága-drágább fogalmak gyakoroltatása „boltos játék ” keretein belül. • Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. • Időpontok hozzárendelése napszakokhoz, cselekvésekhez. • Lapozgatás TV újságban dátumok, időpontok olvasása. • Naptár használata a napi tevékenységek során. Bejegyzések készítése tevékenységnaplóba.	Életvitel és gyakorlat
Kulcsfogalmak/ fogalmak	idén, tavaly, jövőre, naptár, egész/fél óra, kereset, bank.

A fejlesztés várt eredményei	• Tudja, hogy pénzzel lehet kifizetni az árukat és szolgáltatásokat. • Tudja, hogy milyen nap van ma. • Tudja, hogy az árucikkeket különböző helyeken lehet megvenni.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Összefüggések felismerése**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Igaz, hamis állítások.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Szabályok betartása, összehasonlítások egyre önállóbb megfogalmazása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Részt tudjon venni egyre kevesebb irányítás mellett közös játékban, szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. • Képes keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat. • Ismerje fel a képen látható események, cselekvések valószínűsíthető előzményeit. • Egyszerű feladatot tudjon önállóan megérteni. • Tudja eldönteni tanult tárgyakra, jelenségekre, fogalmakra vonatkozó állításokról, hogy azok igazak-e vagy hamisak. • Tudja eldönteni közvetlen környezetében található, jól ismert személyekkel (családtag, csoporttárs, nevelő) kapcsolatos állítások igazságértékét. (Anyukád tanár.) • Tudjon jól ismert személyeket külső tulajdonságok szerint összehasonlítani (Andris kövérebb, mint Joci.). • Történetek több lépésből álló (5-6) képsorozatának sorba rendezése többféle szempont szerint. **Ismeretek** • Egyszerű szabályú társasjátékok, kártyajátékok használata. • Irreális, nem valós dolgok észrevétele. • Események előzményeinek felismerése. • Feladatértelmezések önállóan, konkrét érthető utasítások estén. • Tanult tárgyakra, jelenségekre, fogalmakra vonatkozó állítások igazságtartalmának eldöntése (A november őszi hónap.). • Közvetlen környezetébe tartozó személyekkel kapcsolatos állítások igazságtartalmának megállapítása. • Személyek összehasonlítása külső tulajdonságok alapján.	Olvasás-írás Környezetismeret Babzsák Közös játék

Tevékenységek • Mi a hiba? kártyasorozatok • Társasjátékok, kártyajátékok. • Memória-játék, puzzle. • Gondoltam egy számot. • Történetben, rajzon hibák felfedezése (irreális időpont, életkor, cselekmény, helyszín stb.). • Igaz-hamis játékok szóban, feladatlapon. • Számsorok alkotása változatos módon. • Kire gondoltam? • Jellemzős játék • Mi fog történni ez után? Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban. • Mi történt ez előtt? Képen látható esemény előzményének kikövetkeztetése ok-okozati összefüggések alapján.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	valós, valótlan, „előzmény” Mi volt előtte?	
A fejlesztés várt eredményei	• Képes felnőtt irányítása mellett közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével. • Képes önmagát felismerni külső tulajdonságok alapján megfelelő segítség mellett.	

Játékra nevelés

Évfolyam: 1-4.

Tantárgyi célok és feladatok

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, alakuljon kapcsolata társaikkal és felnőttekkel, fejlessze kommunikációs alapkészségeit. Tanulja meg a játéktárgyakat adekvát módon használni, egyéni fejlettségének szintjén vigyázzon rájuk és tartsa rendbe azokat. Járuljon hozzá a szabadidő adekvát módon való eltöltéséhez, erősítse és mélyítse a többi tantárgy során kialakított készségeket és képességeket.

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy az autizmus spektrum zavarral küzdő tanuló közösséghez való alkalmazkodó képessége fejlődjön, tapasztalja meg a közösség szabályait. Biztosítson lehetőséget arra, hogy a tanulók megismerjék a játéktevékenységek szabályait, és gyakorolják azok betartását. A tanuló egyéni motivációjából kiindulva bővítse érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejlessze kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszközzel.
Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédkészsége és a szókincse.
Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: Az a játéktevékenység, amelyen keresztül különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzomotoros funkciókat.

Feladata:

- Játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés.
- Hang és beszéd játékos gyakorlása
- Mozgást gyakorló játékok alkalmazása
- Játéktevékenység különböző anyagokkal.
- Adott tárgyakból (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének, (pl. kockából építeni lehet) tulajdonságainak megismerése.

Konstrukciós játék: Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyerek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között: általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei
- minél pontosabban figyeli meg a környező világot, annál pontosabb a

„konstruálás”, fontos feladat, a lehető legpontosabb megfigyeltetés
- képzelet fejlesztése
- gondolkodás fejlesztése
- manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: A témát különböző életszakaszokban más, és más hordozza: első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek eltérő fejlődése következtében gyakran a spontán szerepjáték nem jelenik meg, ezért a tanítás során ezen játéktípusba való részvételhez szükséges alapkészségek kialakítására törekedni kell, de elvárásként a változatos szerepjáték nem jelenik meg.

Feladata:
- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása
- képzelet fejlesztése
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együtt-játszás/
- megfigyelések pontosítása
- gondolkodás fejlesztése
- beszédkészség fejlesztése
- érzelmek kifejezésének fejlesztése
- játékokkal való adekvát bánásmód
- esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék:
Módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állíthatók. Eltérő fejlődésű gyerek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosságot segíti elő /pl. számolás-mérés/ tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások/

Feladata:
- a tárgyak egymással kapcsolatba hozása
- ismeretek pontosítása, bővítése
- gondolkodás fejlesztése
- térbeli elhelyezkedés megismertetése
- időfogalom fejlesztése

Spontán játék:
Szabadon választott játékkal való játék, autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekek esetében célszerű szervezett szabadidős tevékenységben.

Feladata:
- Ugyanaz, ami a többi játékfajtánál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

Szabályjáték:
Különböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma, mely alkalmas keretet nyújt a szociális-kommunikációs alapkészségek begyakorlására.

Feladata:

- figyelem fejlesztés
- fegyelmezettségre nevelés
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása
- szociális-kommunikációs készségek fejlesztése (pl. várakozás, sorra kerülés, eszközök megosztása, közös tárgyra való figyelem)
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet)
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

Szabadban játszható játékok:
Minden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata:

- a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

1.-2. évfolyam

A Játékra nevelés tantárgy az **erkölcsi nevelésben** kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő egymásra figyelés és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátszás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével.

A **nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés** területének fejlesztésében kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk, a népi gyermekjátékok, népmesék, és közmondások értékeit. Ezen a területen rendkívül nagy egyéni különbségekre számíthatunk.

Az **önismeret és a társas kultúra fejlesztése** során hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.

A **testi és lelki egészségre nevelés** területén a tantárgynak fontos szerepe van az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása területén. Ezt a mozgásos játékok közben a finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztésével és a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásával a lelki egészség ápolásával érheti el. A viselkedésproblémák megelőzése és hatékony kezelése hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez és kiküszöbölheti a gyógyszeres kezelést.

A **családi életre nevelést** játék közben a családi élet szerepeinek megismertetése, elmélyítése, az esetleges feszültségek feloldását a szerepjátékok támogatják.

Az **anyanyelvi kommunikáció kompetencia** az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésével, adekvát válaszok adásával és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismerésével, fejlesztésével erősödik, ugyanakkor szem előtt kell tartani, hogy a kommunikációs képességek sérülése és a kompenzáció lehetősége egyénenként mérendő fel.

A **matematikai kompetencia** területet segíti a szabályok megismerése, betartása, egyszerű logikai sorrendek és következtetések levonása, a kognitív funkciók (érzékelés, észlelés, emlékezet, stb.) fejlesztése, és a térbeli viszonyok felismerésének gyakorlása.

A **szociális és állampolgári kompetencia** fejlesztésében részt vesz a tantárgy a közösség szabályainak megismertetésével és elfogadtatásával, a tevékenységekbe kapcsolódással, ezáltal hosszabb távon lehetővé teszik a gyermek részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tantárgy az alkotás örömének felfedezését, különböző anyagokból tárgyak létrehozását és a vizuális segítség bevonásával helyzetek eljátszását, dramatizálását segíti.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyakorló játék**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	Játéktárgyak kézbefogása, ismerkedés velük felnőtt segítségével.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Játéktárgyak használata során a tárgyak és környezete jobb megismerése. Adekvát játéktevékenység kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követ elmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. • Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. • Kapcsolódjon be kéz- és ujj játékokba. • A labdát gurítgatni, eldobni. • Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. • Nagyobb gyöngyöt felfűzni rúdra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). **Ismeretek** • Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. • Fújások • Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. • Kéz és ujj játékok. • Húzások, tolások, labdagyakorlatok. • Páros lábon ugrálás játék közben. • Fogások – látás- fogás koordináció kialakítása. **Tevékenység** • Ismerkedés játéktárgyakkal felnőtt segítségével • Ajak, arc, nyelv játékok. • Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal a gyerek kelt hangot. • Játéktárgyak (autó, talicska) húzogatása, tologatása, célirányos tologatása • Szappanbuborék fújása • Labda, babzsák gurítása, eldobása majd elkapása • Hangok gyakorlása (állathangok, harang), utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). • Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérve). • Húzogatások, tologatások gördeszkán.	Kommunikáció Mozgásfej-lesztés

• Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé rakása. • Tárgyakat rögzített rúdra fűzése. • Dobozok, vödrök megtöltése és kiürítése. • Homokozás, homok töltése egyik dobozból, vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek, tárgyak megnevezése beszéddel vagy bármely AAK-s eszközzel
A fejlesztés várt eredményei	Képes vizuális támogatással együttműködni felnőttel, néhány játékeszközt adekvátan használni.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték.**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Egyszerű feladathelyzetet elfogad.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző kézmozdulatok tudatos alkalmazásának kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Elfoglalni magát, rakosgatni fakockával rövidebb ideig. • Összeilleszthető síkidomokból kisebb alakzatokat készíteni, 2 elemet használva. • Golyók, pálcikák használata. • 1-2 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinek megfelelően használni. • Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag beazonosít. **Ismeretek** • Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. • Összeilleszthető síkidomok használata. • Golyók, pálcák használata. • Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjáték, pl.: Lego, Duplo). **Tevékenység** • Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban, – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. • Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2 elem felhasználásával. • Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. • Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése beszéddel	Olvasás, írás: fimommotorika szem-kéz koordináció,

vagy bármely AAK-s eszközzel. • Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjáték pl.: Lego-ból, Duplo).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ház, torony, vár, híd, vonat, golyó,
A fejlesztés várt eredményei	Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni, a megismert eszközöket adekvát módon használni.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Egyszerű metakommunikációs jelzések észlelése, értése és használata.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Szerephez tartozó tevékenységek megismerése, gyakorlása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Szervezett szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket kezdetleges szinten. • Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. **Ismeretek** • Szűkebb társadalmi környezet hatásainak eljátszása. • Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő események eljátszása. • Spontán bábozás. **Tevékenység** • Napi tevékenységek eljátszása. • Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. • Különböző szakmák eljátszása, pl.: orvos, eladó, fodrász, • Kirakott bábokkal bábozás.	Kommunikáció szókincsfejlesztés, Ének, zene: mozgásos énekek,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	otthon, iskola, reggel, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 *foglalkozás* megnevezése beszéddel vagy bármely AAK-s eszközzel, pl.: orvos, tanító, stb. kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, telefon, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, megismert mesék szereplői
A fejlesztés várt eredményei	Képes eljátszani kezdetleges szinten a környezetében élő személyek cselekedeteit.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Egyszerű feladathelyzetet elfogad.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Differenciálni 2 féle anyagot, hangot, ízt. • 2 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. • 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. • Egy információt tartalmazó kérést végrehajtani. • Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet. • Színeket egyeztetni. • 2 elemből ritmikus sort alkotni. **Ismeretek** • A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. • ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: Tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. • FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: Figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. • ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. • LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. • IDŐFOGALOM fejlesztése. • BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. • Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. • SZÓKINCS fejlesztés. • Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok. • SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. **Tevékenység** • Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, majd megmutatása, melyik volt, amit értékeltek. • Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. • Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. • Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. • Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. • Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. • Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. • Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal.	Kommunikáció logopédiai gyakorlatok, szókincsbővítés, Olvasás, írás: finommotorika fejlesztése,

• Játékos instrukciók követése analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok megnevezése beszéddel vagy bármely AAK-s eszközzel. Környezetünkben lévő hangok körül néhány azonosítása. Alapvető formák megnevezése.	
A fejlesztés várt eredményei	Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban.	

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret: 5**
Előzetes tudás	Mozgásos játékban együttműködik egy társával.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. • 1-2 körjátékot, párválasztót ismerjen. • Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. • 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal. **Ismeretek** • Mozgásos szabályjáték. • Értelemfejlesztő szabályjátékok. **Tevékenység** • Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. • Páros játékok játszása felnőttel. • Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. • Érzékelést fejlesztő játékok játszása. • Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék két tárggyal. • Figyelmet fejlesztő szabályjátékok két tárggyal - a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	Mozgásnevelés Ének, zene: ritmusköveté s,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sor, kör, vonal, pár, vonal, labda
A fejlesztés várt eredményei	Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Játékeszközök használatát ismerni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Társa játékát nem zavarva játszik mellette.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, játsszon adekvátan a játéktárgyakkal. **Ismeretek** • Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. **Tevékenység** • Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal. • A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül válasszon segítséggel.	Mozgásnevel és dobások, labdás gyakorlatok, kéziszer gyakorlatok,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak nevei.
A fejlesztés várt eredményei	Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Ismeri az iskola udvarának környezetét és határait.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Kipróbálja a szabadtéri játékokat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. • Figyelni játék közben társaira. • Futó és fogójátékokba bekapcsolódni **Ismeretek** • Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel.	Mozgásnevel és téri tájékozódás,

• Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. **Tevékenység** • Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel. • Homokozóban építkezés, egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. • Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. • Vár, gödör építése. • Kavicsok rakosgatása. • Segítség mellett futó, és fogójátékok játszása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás
A fejlesztés várt eredményei	Képes társai mellett balesetmentesen játszani. Képes a játékeszközöket a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyakorló játék**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	Néhány játékeszköz (pl. kocka, gyöngy) használata, tevékenykedés velük felnőtt segítségével.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Játéktárgyak használata során a tárgyak és környezete jobb megismerése. Adekvát játéktevékenység kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni. • Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba. • Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra. • Kapcsolódjon be kéz- és ujj játékokba. • A labdát gurítgatni, eldobni. • A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel – lemászni. • Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel. • Nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága). • Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat beszéddel vagy bármely AAK-s eszközzel **Ismeretek** • Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások	Kommunikáció Mozgásfej-lesztés

megfigyelése. • Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. • Fújások • Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. • Kéz és ujj játékok. • Húzások, tolások, labdagyakorlatok. • Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. • Forgások, forgatások, egyensúly gyakorlatok. • Páros lábon ugrálás játék közben. • Fogások – látás- fogás koordináció kialakítása. **Tevékenység** • Önálló ismerkedés játéktárgyakkal • Ajak, arc, nyelv játékok. • Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal a gyerek kelt hangot. • Játéktárgyak (autó, talicska) húzogatása, tologatása, célirányos tologatása • Szappanbuborék fújása • Labda, babzsák gurítása, eldobása majd elkapása • Hangok gyakorlása (állathangok, harang), utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben). • Hintáztatás, integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérve). • Húzogatások, tologatások gördeszkán. • Tárgyak rakosgatása. Kockák egymásra rakása. • Gyöngyfűzés szabadon, egyre kisebb méretű gyönggyel. • Dobozok, vödrök megtöltése és kiürítése • Homokozás, homok töltése egyik dobozból, vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenységek, tárgyak megnevezése beszéddel vagy bármely AAK-s eszközzel
A fejlesztés várt eredményei	Képes vizuális támogatással együttműködni felnőttel, társaival, néhány játékeszközt adekvátan használni.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Konstrukciós játék, manipulációs gyakorlójáték.**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Vizuális segítséget ért.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző kézmozdulatok (húzó, dugó, csavaró, toló) tudatos alkalmazása	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • Vizuális segítséggel fakockákkal építeni függőleges és vízszintes irányban. • Összeilleszthető síkidomokból kisebb alakzatokat készíteni, 3-4 elemet használva. • Golyók, pálcikák használata. • 3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseinek megfelelően használni. • Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag beazonosít. **Ismeretek** • Építőkockából egyszerű konstrukció készítése. • Összeilleszthető síkidomok használata. • Golyók, pálcák használata. • Játékszerszámok használata. • Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjáték, pl.: Lego, Duplo). **Tevékenység** • Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes és függőleges irányban, – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen. • Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával. • Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból. • Játékszerszámok próbálgatása, pl.: kalapács, seprű, stb. • Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése beszéddel vagy bármely AAK-s eszközzel. • Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjáték pl.: Lego-ból, Duplo).	Olvasás, írás: fimommotorika szem-kéz koordináció,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó,
A fejlesztés várt eredményei	Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Szerephez tartozó tevékenységek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Részvétel a játékban.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket • Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal. **Ismeretek** • Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. • Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása. • Spontán bábozás. • Mese-dramatizálása. **Tevékenység** • Napi tevékenységek eljátszása. • Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységének eljátszása. • Különböző szakmák eljátszása, pl.: eladó, fodrász, sofőr, postás. • Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.	Kommunikáció szókincsfejlesztés, Ének, zene: mozgásos énekek,

Kulcsfogalmak/ fogalmak	otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 foglalkozás megnevezése beszéddel vagy bármely AAK-s eszközzel, kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, telefon, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, tanult mesék szereplői
A fejlesztés várt eredményei	Részvétel a játékban segítséggel.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Tárgyak válogatása egy szempont szerint.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Funkcionális összefüggések észrevétele személyre szabott segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Differenciálni 3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot. • 3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni. • 2 részből álló képet szétszedni, később összerakni. • Sorba rendezni pár mondatos mese képeit. • Több információt tartalmazó kérést végrehajtani. • Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet.	Kommunikáció logopédiai gyakorlatok, szókincsbővítés,

• Színeket egyeztetni. • 3 elemből ritmikus sort alkotni. **Ismeretek** • A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. • ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: Tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. • FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: Figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. • ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. • LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. • IDŐFOGALOM fejlesztése. • BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. • Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. • SZÓKINCS fejlesztés. • Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok. • SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. **Tevékenység** • Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékeltek. • Saját hang felismerése magnóról. • Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. • Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján. • Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása. • Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/. • Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások. • Ritmikus sorok alkotása 2 elemből. • Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal. • Játékos instrukciók követése analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy egyeztetése, szín, forma egyeztetése. • Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.	Olvasás, írás: finommotorika fejlesztése,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok megnevezése beszéddel vagy bármely AAK-s eszközzel. Környezetünkben lévő hangok körül néhány megnevezése. Alapvető formák megnevezése.
A fejlesztés várt eredményei	Részt vesz változatos didaktikus játékokban segítséggel vagy önállóan.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret: 5**
Előzetes tudás	Elemi szabályjátékban részt vesz személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű társasjáték szabályainak megértése és betartása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. • 3-4 körjátékot, párválasztót ismerjen. • Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. • 10-15 percig elmélyülten foglalkozni játékkal. **Ismeretek** • Mozgásos szabályjáték. • Értelemfejlesztő szabályjátékok. **Tevékenység** • Páros játékok játszása társsal. • Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. • Érzékelést fejlesztő játékok játszása. • Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. • Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal - a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.	Mozgásnevelés, Ének, zene: ritmusköveté s,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sor, kör, vonal, pár, vonal, labda
A fejlesztés várt eredményei	Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Kirakott játékeszközök közül választ.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egy társával játszik személyre szabott segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tudjon segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, játsszon adekvátan a játéktárgyakkal. **Ismeretek** • Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott	Mozgásnevelés dobások, labdás gyakorlatok, kéziszer

társakkal, segítségnyújtás mellett. **Tevékenység** • Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. • A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül válasszon segítséggel.		gyakorlatok,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak nevei.	
A fejlesztés várt eredményei	Képes választani a felkínált játéklehetőségek közül, játszani egy társával.	

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Szabálykövetés segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Eszközök rendeltetésszerű használata, testi épség megóvására törekvés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának. • Figyelni játék közben társaira. • Futó és fogójátékokba bekapcsolódni **Ismeretek** • Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. • Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. **Tevékenység** • Hintázás, mászókázás, csúszdázás. • Homokozóban építkezés, „főzés”különböző méretű formákkal • Vár, gödör építése. • Kavicsok rakosgatása. • Segítség mellett futó, és fogójátékok játszása.		Mozgásnevel és téri tájékozódás,
Kulcsfogalmak/ fogalmak	hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás	
A fejlesztés várt eredményei	Képes társaival balesetmentesen játszani. Képes az udvari játékeszközöket (csúszda, hinta) adekvátan használni.	

3.- 4. évfolyam

A Játékra nevelés tantárgy az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő egymásra figyelés és önfegyelem viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátszás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodó-képességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.
A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területének fejlesztésében kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk, a népi gyermekjátékok, népmesék, és közmondások értékeit. Ezen a területen rendkívül nagy egyéni különbségekre számíthatunk.
Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése során hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.
A testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgynak fontos szerepe van az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása területén. Ezt a mozgásos játékok közben a finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztésével és a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásával a lelki egészség ápolásával érheti el. A viselkedésproblémák megelőzése és hatékony kezelése hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez és kiküszöbölheti a gyógyszeres kezelést.
Az anyanyelvi kommunikációt a tantárgy az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésének, adekvát válaszok adásának fejlesztésével, mesék, versek, mondókák, közmondások értelmezésével és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismertetésével támogatja. A cél eléréséhez szükség lehet alternatív kommunikációs eszközrendszerek alkalmazására.
A matematikai kompetenciaterület a szabályok megismerésével, betartásával, logikai sorrendek és következtetések levonásával, a kognitív képességek, figyelem, emlékezet, érzékelés, észlelés, gondolkodás fejlesztésével, a térbeli viszonyok, a téri orientáció felismerésével, gyakorlásával valósul meg. Különös hangsúlyt kap az oktatás szemléletes és konkrét jellege, a cselekvéses tanulás alkalmazása.
A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a közösség szabályainak megismerése és elfogadása, a tevékenységekbe történő bekapcsolódás, együttműködés, feladatvállalás, a várakozás megtapasztalása, a kialakult sorrend elfogadása szolgálja. Elsősorban a tények ismeretek együttélési szabályok elsajátítása kap prioritást.
A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia a tevékenységekbe közreműködő társak bevonásával, az önálló és közös tervezés gyakorlásával, a szerepek és feladatok elosztásával és elvállalásával fejlődik. Az ezekhez szükséges képességek (tervezés, szervezés, irányítás, hatékony kommunikáció, csapatmunka, kreativitás) többsége az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében sérült illetve hiányozhat.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség az alkotás örömének megélése, különböző anyagokból tárgyak, alakzatok létrehozása, a fantázia bevonásával szerepek eljátszása, helyzetek dramatizálása, mesék, versek, mondókák hallgatása és előadása által fejlődik, azonban az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók egyéni képességektől függően sajátítják el az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség ismereteit.

Évfolyam: 3

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret: 13**
Előzetes tudás	Tárgyak funkcionális használata.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Felszólításra egyszerű szerepjáték végrehajtása személyre szabott segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. • Szimbolikus játék elemeinek megjelenítése szabad játék során. **Ismeretek** • Cselekedetek eljátszása. • Személyes ünnepek, fontos események azonosítása. **Tevékenység** • Napszakhoz kapcsolódó tevékenységek eljátszása, időbeliség figyelembevételével. • Baba elfogadása a játékok között.	Kommunikáció Ének, zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz neve, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség neve
A fejlesztés várt eredményei	Legyen képes egyszerű szerep felvételére egyénre szabott segítséggel.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret: 8**
Előzetes tudás	Tárgyak válogatása 2 szempont szerint.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Differenciálni 4-5 féle hangot. • Megnevezni az alapszíneket beszéddel vagy bármely más AAK-s eszközzel. • Ismerni a fej részeit, érzékszerveit. • Felismerni a napszakokat képek alapján. • 4-5 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. • 2-3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). • Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmat. • A tanult formákat megnevezni beszéddel vagy bármely más AAK-s eszközzel. • Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni. • Szabályokat követni a didaktikai játékok során. • Tárgyakat válogatni több szempont szerint tanár segítségével. • 3-4 darabra vágott képet összeilleszteni tanár segítségével. • Zenét hallgatni irányítással. • Képet egyeztetni képpel önállóan. • Képes dominóval segítséggel játszani. • Puzzle-t kirakni segítséggel • Memória játék képeinek párját segítséggel megtalálni. • Játék végén segítséggel elpakolni. **Ismeretek** • FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. • ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. • LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. • IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. • BESZÉDFEJLESZTŐ DIDAKTIKAI JÁTÉKOK, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. • BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítés. • Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok. • SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. • ÉSZLELÉSI KÉSZSÉGEK : egyeztetés, szelektálás, sorrendbe rakás fejlesztése. **Tevékenység** • „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése beszéddel vagy bármely más AAK-s eszközzel. • Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. • Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása beszéddel vagy bármely más AAK-s eszközzel. • Mi hiányzik? képkiegészítés– arcon érzékszervek, házon ablak. • 4-5 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl.: virág növekedése. • 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés, stb.	Olvasás, írás Matematika

• Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. • Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. • Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. • Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegyegyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése. • Válogatások szín, forma vagy méret szerint. • Utánzások: mozgássorok, formákból álló sorok, színsorok, események sorai	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	testrészek, napszakok, számjegyek, betűk, színek
A fejlesztés várt eredményei	Képes szabályokat elfogadni, követni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Elemi szabályjátékok játszása személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Mozgásos szabályjátékok játszása szempontok betartásával. Egyszerű társasjáték szabályainak betartása személyre szabott segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban. • A szabályokat követni, társaira figyelni. • 15-20 percig képes legyen odafigyelni egy-egy szabályjáték menetére. • Segítséggel türelmesen kivárni, amíg soron következik. **Ismeretek** • Mozgásos szabályjátékok. • Egyszerű társasjátékok. **Tevékenység** • Labdajátékok játszása – célba dobások: gurítás, dobás, egymásnak. • Csoportos ügyességi játékok (kosárba dobás, futójátékok). • Érzékelést fejlesztő játékok játszása. • Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 4-5 tárggyal). • Figyelmet fejlesztő játékok. • Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). • Értelemfejlesztő játékok játszása tanárral.	Mozgásnevelés Ének, zene

• Egyszerű, egy szempontú társasjátékok játszása tanárral.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás,	
A fejlesztés várt eredményei	Képes mozgásos szabályjátékokat együtt játszani társaival a szabályok szempontok szerinti betartásával. Képes tanárával egyszerű társasjátékokat játszani a szabályok szempontok szerinti betartásával.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret: 13**
Előzetes tudás	Érdeklődés játéktárgyak iránt.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Választás a felkínált játéktárgyak közül szabadidőben személyre szabott segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani. • Segítséggel adekvátan játszani a választott játékokkal. **Ismeretek** • Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett. **Tevékenység** • Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. • A felkínált lehetőségek közül válasszon segítséggel részben a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével részben választótábláról.	Kommunikáció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető és választható játéktárgyak nevei.
A fejlesztés várt eredményei	Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni. Képes önállóan választani a felkínált játéktárgyak közül.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret: 18**

Előzetes tudás	Szabadtéri játékok rendeltetésszerű használata.
Tantárgyi fejlesztési célok	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára személyre szabott segítséggel.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Várakozás idejének növelése fokozatosan, időjelzéssel **Ismeretek** • Játék játszótéri eszközökön. • Játék a szabadba helyezett játékokon. (asztalitenisz, tollaslabda, ugróasztal) • Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. • Játék a természet kínálta játékokkal. • Télen: hógolyózás, szánkózás, hóember-építés. **Tevékenység** • Hintázás, csúszdázás, mászókázás, libikókázás, rollerezés, tricikli használata. • Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. • Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. • Ugrálókötél, hullahop - karika használata. • Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. • Futó- és fogójátékok játszása. • Hunyó játékok játszása. • Hógolyózás szánkózás segítséggel. • Asztalitenisz, tollaslabda, foci, ugróasztal használata.	Ábrázolás, alakítás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, *gödör*, *alagút*, fa, ág, kavics, kő, *fogó*, futás hó, hógolyó, hóember, szánkó,
A fejlesztés várt eredményei	Képes várni egy játékszer használatára.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Szerepjáték**	**Órakeret: 13**
Előzetes tudás	Szimbolikus folyamatok megértése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Spontán és/vagy szerepjáték szimbolikusan használt tárgyakkal személyre szabott segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Játékállatokkal/babákkal elfoglalni magát. • Elfogadni rövid dramatikus játék elemeket. **Ismeretek** • Családtagjai cselekedetei, munkájuk. • Felnőttek tevékenységei, váratlan események azonosítása. • Bábozás, dramatizálás befogadása. **Tevékenység** • Családi kapcsolatok megfigyelése (anya, apa, nagypapa, nagymama, testvér). • Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés).	Kommunikáció Ének, zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	személyes és közös ünnepek neve
A fejlesztés várt eredményei	Kérésre és/vagy spontán tudjon felvenni szerepeket, melyekhez szimbolikusan tud tárgyakat felhasználni személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Didaktikus játék**	**Órakeret: 8**
Előzetes tudás	Kép egyeztetése képpel személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Logikai és funkcionális összefüggések használata didaktikus játékok során.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Differenciálni 6-8 féle hangot. • Megnevezni az alapszíneket beszéddel vagy bármely más AAK-s eszközzel. • Ismerni testrészeit, érzékszerveit. • Felismerni és megnevezni beszéddel vagy más AAK-s eszközzel a napszakokat képek alapján. • 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. • 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). • Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. • A tanult formákat megnevezni beszéddel vagy bármely más AAK-s eszközzel. • Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. • Szabályokat követni a didaktikai játékok során. • Tárgyakat válogatni több szempont szerint önállóan. • 3-4 darabra vágott képet összeilleszteni önállóan.	Olvasás, írás Matematika

• Zenét hallgatni önállóan. • Képet egyeztetni képpel önállóan. • Képes dominóval önállóan játszani. • Puzzle-t kirakni önállóan. • Memória játék képeinek párját önállóan megtalálni. • Játék végén önállóan elpakolni. **Ismeretek.** • FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELÉS: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. • ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. • LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. • IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. • BESZÉDFEJLESZTŐ DIDAKTIKAI JÁTÉKOK, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. • BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítés. • Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok. • SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok. • ÉSZLELÉSI KÉSZSÉGEK : egyeztetés, szelektálás, sorrendbe rakás fejlesztése. **Tevékenység** • „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése beszéddel vagy bármely más AAK-s eszközzel. • Magas-mély differenciálása, halk-hangos differenciálása különböző játékok során. • Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása beszéddel vagy bármely más AAK-s eszközzel. • Mi hiányzik? képkiegészítés– arcon és testen érzékszervek, házon ablak. • 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl.: virág növekedése. • 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés, stb. • Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. • Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. • Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. • Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegyegyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése. Válogatások szín, forma vagy méret szerint. Utánzások: mozgássorok, formákból álló sorok, színsorok, események sorai	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	testrészek, napszakok, számjegyek, betűk, színek
A fejlesztés várt eredményei	Képes szabályokat elfogadni, követni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben. Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinesztetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Szabályjáték**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Egyszerű társasjáték tanárral, szabályainak betartása segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Társasjátékok párban játszása, szabályainak betartása szempontok alapján.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A szabályokat követni, társaira figyelni. • Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni. • 20-30 percig képes legyen odafigyelni egy-egy szabályjáték menetére. • Türelmesen kivárni, amíg soron következik. **Ismeretek** • Értelemfejlesztő szabályjátékok. • Társasjátékok. **Tevékenység** • Versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel. • Érzékelést fejlesztő játékok játszása. • Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárggyal). • Figyelmet fejlesztő játékok. • Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel). • Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).	Mozgásnevelés Ének, zene
Kulcsfogalmak/ fogalmak	pár, sor, kör, vonal, dobás, gurítás, futás,
A fejlesztés várt eredményei	Képes szabályjátékokat együtt játszani társaival a szabályok szempontok szerinti betartásával. Képes párban társasjátékozni szempontok betartásával.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Spontán játék**	**Órakeret: 13**
Előzetes tudás	Adekvát játék tanári segítséggel, választott játékkal.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Adekvát Játék társsal az önállóan választott játékkal szabadidőben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Önállóan választani a felkínált játéklehetőségek közül és adekvátan játszani a választott játékkal. **Ismeretek** • Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal. **Tevékenység** • Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. • A felkínált lehetőségek közül válasszon segítséggel részben a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével részben választótábláról.	Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető és választható játéktárgyak nevei.
A fejlesztés várt eredményei	Képes tárgyakat mással helyettesíteni. Képes önállóan kitalált, konstruktív játékokat játszani társsal növekvő időtartamban.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Szabadban játszható játékok**	**Órakeret: 18**
Előzetes tudás	Balesetek elkerülése, megfelelő óvatosság.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Váltás képessége a szabadtéri játékeszközök között. Meghatározott ideig tartó adekvát játék a szabadtéri játékokkal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Spontán/segített váltás a játékeszközök között, folyamatsor vagy időjelző használata szabadtéri játékok használata során. • **Ismeretek** • Játék játszótéri eszközökön. • Játék a szabadba helyezett játékokon. (asztalitenisz, tollaslabda, ugróasztal) • Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. • Játék a természet kínálta játékokkal. • Télen: hógolyózás, szánkózás, hóember-építés.	Ábrázolás, alakítás

Tevékenység • Hintázás, csúszdázás, mászókázás, libikókázás, rollerezés, tricikli használata. • Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör, alagút építése. • Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. • Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. • Futó- és fogójátékok játszása. • Hunyó játékok játszása. • Hógolyózás szánkózás segítséggel. • Asztalitenisz, tollaslabda, foci, ugróasztal használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, *gödör*, *alagút*, fa, ág, kavics, kő, *fogó*, futás hó, hógolyó, hóember, szánkó,
A fejlesztés várt eredményei	Képes váltani a szabadtéri játékszerek között. Képes meghatározott ideig adekvátan játszani szabadtéri játékszerekkel.

Társadalmi ismeretek

5. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést iskolai közösség szabályaink megismertetésével, betartatásával, a segítőkészségre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét.
Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat.
Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti

kultúránk értékeit az ünnepek legfontosabb történelmi szereplőit és az ünnepi szimbólumokat.
A nemzeti azonosságtudat fejlődését, hazafias nevelést, a nemzeti jelképekről való tudást segíti a nemzeti ünnepekre való készülődés és az iskolai rendezvényeken való részvétel.
Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz.
A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával vesz részt.
A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését.
Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése,
A saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk.
A közös vélemény kialakítását és a demokratikus döntések meghozatalára való törekvést az együttműködés tanításával alapozzuk meg.
A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.
A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében is cél lehet az önkéntes feladatvállalás, egyéni mérlegelést követően.
Az önkéntes feladatokban való részvétel segítheti együttműködési és problémamegoldó képességeik fejlődését, elősegítheti pozitív énképük alakulását, önbecsülésük növekedését. Fontos azonban figyelembe venni szociális naivitásukat, sebezhetőségüket, ezért a család és a pedagógusok egyénre szabott támogatásával, kísérésével vonhatók be önkéntes feladatokba.
A pályaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak – úgy mint munkaviselkedés, szociális-kommunikációs fejlettség, együttműködés - az egyéni célok – speciális érdeklődési körök, erősségek - lehetőségeinek felismertetésével. Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat.
Az anyanyelvi kommunikáció kompetencia területet a személyes adatok és a lakóhely legfontosabb ismereteinek elsajátítása, és az ezekkel kapcsolatos szókincs bővítése segíti.
A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében az önismeret,. a közvetlen szociális környezet, a társas viselkedés szabályainak a személyes adatok használatának megismerésével, a legfontosabb közlekedési szokások és szabályok betartására ösztönzéssel vesz részt.
Az önállóság és a feladatvállalások fejlesztése az egyéni képességek figyelembe vételével támogatja a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területet.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Felismeri saját keresztnevét.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Legfontosabb személyes adatainak ismerete. Önmaga, családtagjai, és társai teljesebb megismerése.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismerje saját teljes nevét, kereszt-és vezetéknevét, becenevét. • Ismerje otthona és az iskola címét. • Ismerje a tanárok, osztálytársak kereszt- és becenevét. • Ismerje szülei foglalkozását, munkahelyét. • Külső tulajdonságok felismerése, megnevezése személyre szabott segítséggel • Saját viselkedésére vonatkozó szabályok betartása, személyre szabott segítséggel • Viselkedésproblémáinak, érzelmeinek kezelése személyre szabott segítséggel **Ismeretek** • Személyes adatok. • Saját és társai külső tulajdonságai. • Szülők foglalkozása, munkahelye. • Önismeret. Énkép. • Viselkedés, különböző élethelyzetekben, iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon. **Tevékenység** • Diákigazolvány, személyi igazolvány, lakcímkártya nézegetése, összevetése. • Saját lakcím, iskola címének felismerése, egyeztetése vizuális segítséggel. • Egyszerű űrlapok kitöltése személyre szabott segítséggel. • A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése. • Külső tulajdonságok megnevezése társakon, képeken, személyre szabott segítséggel. Külső tulajdonságok csoportosítása. • Milyen vagyok én? Önjellemzés. (külső tulajdonságok) Én-könyv vezetése, nézegetése. • Viselkedés aktuális családi és iskolai eseményeken, személyre szabott segítséggel (szabálykönyv, szociális történet, viselkedéses szempontok) • Képek, könyvek, filmek, (filmrészletek) megtekintése. • Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Személyes napló vezetése. • Helyes és helytelen viselkedés differenciálása képekkel, beszélgetés a képekről.	Ábrázolás, alakítás Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	vezetéknév, keresztnév, *leánykori név*, foglalkozás, munkahely, lakcím, személyi igazolvány, *személyes adatok*, külső tulajdonságok
A fejlesztés várt eredményei	Felismeri és/vagy elmondja teljes nevét. Az aktuális viselkedési nehézségek kezelése a tanult stratégiákkal, eszközökkel, személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység /	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret: 21**

/ Fejlesztési cél		
Előzetes tudás	A gyalogos közlekedés jellemzői	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tájékozódás, a közvetlen környezet megfigyelése	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Lakóhelyének megnevezése. • Ismerni az irányokat (előre, hátra, jobbra, balra) • Ismerni a térkép jelzéseit (É, D K, Ny) • A falu és város közötti különbség ismerete. • Térképen megtalálni lakóhelyét. • A térkép színeit leolvasni. • Jelentősebb folyóink nevét (Duna, Tisza), tájegységét, ismerni. • Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni, Magyarországot. • Ismerni a közlekedés elemi szabályait. **Ismeretek** • A szűkebb lakóhely jellemzői. • Tágabb lakóhely: Városunk – Településünk - Országunk. • Tájékozódás a térképen. • Felszíni formák – színük a térképen. • Vizek, földalatti forrás, termálvíz. • Szomszédos országok. • A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. • Közlekedési eszközök- (szárazföldi, vízi, légi). • A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). **Tevékenység** • Képek nézegetése az aktuális témával kapcsolatban. • Összehasonlítás, képválogatás. • Saját település kisebb területeinek elnevezései, Budapest – főváros. • Falu – város – főváros jellemzői, ezek szortírozása. • Kép, térkép könyvek, albumok nézegetése. • Földgömb, térkép, képek használata. • Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. • A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. • Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. • Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. • A tanult szabályok biztos ismerete és gyakorlása. • Séta a bolthoz, postához, gyógyszertárhoz.	Ábrázolás, alakítás: Kommunikáció Tájékozódás térben
Kulcsfogalmak/	közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, *veszély*, baleset, irányok, közlekedési

fogalmak	eszközök, jármű, jegy, kerékpár, felszereltség,
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni Ismeri a járműveket, amikkel az iskolába jár.

6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés iskolai közösség szabályainak megismertetésével, betartatásával, a segítőkészségre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét. Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit az ünnepek legfontosabb történelmi szereplőit és az ünnepi szimbólumokat.

A nemzeti azonosságtudat fejlődését, hazafias nevelést, a nemzeti jelképekről való tudást segíti a nemzeti ünnepekre való készülődés és az iskolai rendezvényeken való részvétel. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával vesz részt. A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését. Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A közös vélemény kialakítását és a demokratikus döntések meghozatalára való törekvést az együttműködés tanításával alapozzuk meg.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.

A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében is cél lehet az önkéntes feladatvállalás, egyéni mérlegelést követően.

Az önkéntes feladatokban való részvétel segítheti együttműködési és problémamegoldó képességeik fejlődését, elősegítheti pozitív énképük alakulását, önbecsülésük növekedését. Fontos azonban figyelembe venni szociális naivitásukat, sebezhetőségüket, ezért a család és a pedagógusok egyénre szabott támogatásával, kísérésével vonhatók be önkéntes feladatokba.
A pályaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak – úgy, mint munkaviselkedés, szociális-kommunikációs fejlettség, együttműködés - az egyéni célok – speciális érdeklődési körök, erősségek - lehetőségeinek felismertetésével. Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat.
Az anyanyelvi kommunikáció kompetencia területet a személyes adatok és a lakóhely legfontosabb ismereteinek elsajátítása, és az ezekkel kapcsolatos szókincs bővítése segíti.
A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében, az önismeret, a közvetlen szociális környezet, a társas viselkedés szabályainak, a személyes adatok használatának megismerésével, a legfontosabb közlekedési szokások és szabályok betartására ösztönzéssel vesz részt.
Az önállóság és a feladatvállalások fejlesztése az egyéni képességek figyelembe vételével támogatja a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területet.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Felismeri és/vagy elmondja teljes nevét. Az aktuális viselkedési nehézségek kezelése a tanult stratégiákkal, eszközökkel, személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Személyes adatainak kibővítése. Önmaga, családtagjai, és társai teljesebb megismerése. Saját tulajdonságok megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Személyes adatainak bővítése: lakcím, születési hely, idő, szülők neve, foglalkozása	Ábrázolás, alakítás

• Ismerje a tanárok, osztálytársak teljes nevét. • Ismerje saját családi viszonyait. • Ismerje feladatait a családban. • Ismerje feladatait az iskolában. • Külső tulajdonságokat felismerni és megnevezni. • Belső tulajdonságok jelentése, megismerése. • Iskolán kívüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályainak tanítása különböző színtereken.(pl. uszodában, üzletekben, járműveken, könyvtárban) • A mindennapokban alkalmazható szociális rutinok tanulása, alkalmazása. • Viselkedésproblémáinak, érzelmeinek kezelése személyre szabott segítséggel **Ismeretek** • Személyes adatok. • Családi munkamegosztás. • Iskolai tevékenységek. • Szülők foglalkozása, munkahelye. • Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. • Napszaknak, életkornak megfelelő köszönés. • Viselkedés, különböző élethelyzetekben. **Tevékenység** • Diákigazolvány, személyi igazolvány, lakcímkártya nézegetése, összevetése. • Egyszerű űrlapok kitöltése személyre szabott segítséggel. • Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, külső-belső tulajdonságok differenciálása. • Milyen vagyok én? Önjellemzés. (külső tulajdonságok) Én-könyv vezetése, nézegetése. • Cselekvéseket ábrázoló képek, képsorozatok nézegetése, belső tulajdonságok felismerése, megnevezése segítséggel. • Fényképek, Én-könyv nézegetése a családjáról. • A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése. • Helyes és helytelen viselkedés differenciálása képekkel, beszélgetés a képekről. • Viselkedés aktuális családi és iskolai események során, autizmus specifikus segítségekkel (szabálykönyv, szociális történet, viselkedéses szempontok) • Képek, könyvek, filmek, (filmrészletek) megtekintése. • Beszámoló saját élményekről, napi tevékenységekről. Személyes napló vezetése. • Megtörtént események újbóli eljátszása, személyre szabott segítséggel. • Elvárt helyes viselkedések eljátszása egyszerű szituációkban, személyre szabott segítséggel.	Kommunikáció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	vezetéknév, keresztnév, *teljes név*, foglalkozás, munkahely, lakcím, személyi igazolvány, *személyes adatok*, lakcím, születési hely, idő, szülők neve, foglalkozása külső tulajdonságok, belső tulajdonságok, iskolai tevékenységek nevei.
A fejlesztés várt eredményei	Felismeri és/vagy elmondja teljes nevét. Felismeri és /vagy elmondja lakcímét. Képes személyre szabott segítséggel alkalmazni a tanult viselkedési és

	magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret: 21**
Előzetes tudás	A gyalogos közlekedés jellemzői, az utazással kapcsolatos szabályok.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Lakóhelyének ismerete, a tömegközlekedés használatának szabályai.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Lakóhelyének megnevezése, leírása segítséggel • Ismerni az irányokat (előre, hátra, jobbra, balra) • A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. • A térkép színeit leolvasni. • Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. • Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni, Magyarországot, és néhány szomszédos országot. • Ismerni a közlekedés elemi szabályait. • A tömegközlekedési eszközök és a mozgólépcső használatának szabályai. • Fel- és leszállás, kapaszkodás. **Ismeretek** • A szűkebb lakóhely jellemzői. • Tágabb lakóhely: Városunk – Településünk - Országunk. • Tájékozódás a térképen. • Felszíni formák – színük a térképen. • Vizek, földalatti forrás, termálvíz. • Szomszédos országok. • A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. • Közlekedési eszközök- (szárazföldi, vízi, légi). • A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). **Tevékenység** • Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. • Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve), Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. • Kép, térkép könyvek, albumok nézegetése. • Földgömb, térkép, képek használata. • Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. • A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. • Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése.	Ábrázolás, alakítás: formakitöltés, színezés, Kommunikáció Tájékozódás térben: utca, közlekedés,

• Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. • Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. • A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. • Alternatív közlekedési lehetőségek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, , irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy, felszereltség,
A fejlesztés várt eredményei	Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni. Ismeri az útvonalat és járműveket, amikkel az iskolába jár.

7. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítésével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez részt vesz a nemzeti ünnepeken. A tantárgy keretében megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, részt vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, a szabálykövető magatartás fejlesztése. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását. Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális

normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában

A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása. A család szerepe az autizmus spektrum zavarral küzdő tanuló esetében is kiemelkedő jelentőségű. Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitűzésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában, mivel a hagyományos módszerek többsége nem válik be az érintett gyermekek esetében. A nevelési-oktatási intézmény és a család szoros együttműködésével érhetők el és terjeszthetők ki az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott célok, különös tekintettel a szociális-kommunikációs készségek általánosítására, valamint a rugalmasabb viselkedés és gondolkodás fejlesztésére.

A felelősségvállalást másokért a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti. Az önkéntes feladatokban való részvétel segítheti együttműködési és problémamegoldó képességeik fejlődését, elősegítheti pozitív énképük alakulását, önbecsülésük növekedését. Fontos azonban figyelembe venni szociális naivitásukat, sebezhetőségüket, ezért a család és a pedagógusok egyénre szabott támogatásával, kísérésével vonhatók be önkéntes feladatokba.

A tantárgy részt vesz a pályaorientáció támogatásában a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más felnőtt tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével. Az egyén által elérhető legnagyobb fokú önállóság támogatása kiemelkedően fontos. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében az önállóság megalapozása már a fejlesztés kezdetétől jelen van, mivel számos alapfeltétele hiányozhat, többek között a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság tolerálásának és kezelésének képessége. Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat. A pályaorientáció során a munkaképességek mellett a szociális-kommunikációs fejlettséget és a munkaviselkedés színvonalát is figyelembe kell venni. Fontos, hogy a pályaorientáció során építsünk a tanuló speciális érdeklődési körére, erősségeire

Az anyanyelvi kommunikáció kompetencia terület fejlesztését az aktív szókincs gazdagítása, a verbális társadalmi érintkezési formák gyakorlása, az információk befogadásának, értelmezésének segítése, az információszerzés és – adás megfelelő formáinak elsajátítása segíti.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület a segítségnyújtást igénylő élethelyzetek felismertetésével és a hatékony segítségadás módjainak gyakorlásával fejlődik.
A tantárgy a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztésében a feladatok önként vállalására és véghezvitelére ösztönzéssel és a tudatos döntéshozatalhoz szükséges képességek fejlesztésével vesz részt.
A hatékony, önálló tanulást az ismeretek elsajátítására irányuló belső igény kialakítása és az önálló információ-szerzés gyakorlása támogatja.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret: 11**
Előzetes tudás	Felismeri és/vagy elmondja teljes nevét, lakcímét. Képes személyre szabott segítséggel alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Személyes adatainak kibővítése. A személyes dokumentumok ismerete, védelme, és körültekintő, használatuk fontosságának felismertetése. Önmaga, családtagjai, és társai teljesebb megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Személyes adatainak bővítése: saját testméreteinek ismerete (lábméret, súly, magasság, stb.). • Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni • Annak tudatosítása, hogy mit tud és mi az, amelyet segítséggel képes csinálni, mi az, amit egyáltalán nem tud. • A kedvelt és elutasított dolgok meghatározása. • Kellemes és kellemetlen dolgok meghatározása, • Iskolán kívüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályainak tanítása különböző színtereken.(pl. uszodában, üzletekben, járműveken, könyvtárban, boltban). • A mindennapokban alkalmazható szociális rutinok tanulása, alkalmazása. Bemutatkozás. • A sztereotip viselkedésformák kontroll alá vonása. • Személyi igazolvány diákigazolvány használata **Ismeretek** • Személyes adatok. • Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. • Tudom, nem tudom. • Szeretem, nem szeretem. • Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció, és viselkedés. • A különböző közintézmények funkciói.	Ábrázolás, alakítás Kommunikáció

• Személyi igazolvány. diákigazolvány. **Tevékenység** • Diákigazolvány, személyi igazolvány, lakcímkártya nézegetése, összevetése. • Egyszerű adatlapok kitöltése. • Diákigazolvány, utazási igazolvány, bérlet használata utazáskor. • Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, külső-belső tulajdonságok differenciálása • Milyen vagyok én? Önjellemzés. (külső és belső tulajdonságok) • Én-könyv vezetése, nézegetése. • Egyéni majd társas helyzetben a mit tudok? Mit nem tudok? Kérdésekre válaszadás vizuális segítséggel. • Cselekvéseket ábrázoló képek, képsorozatok nézegetése, belső tulajdonságok felismerése, megnevezése segítséggel. • Helyes és helytelen viselkedés differenciálása képekkel, beszélgetés a képekről. • Viselkedés iskolán kívül, közintézmények látogatása, autizmus specifikus segítségekkel (szabálykönyv, szociális történet, viselkedéses szempontok) • Képek, könyvek, filmek, (filmrészletek) megtekintése. • Videófelvétel készítése, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). • Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Személyes napló vezetése. • Tárgyak, tevékenységek besorolása: szeretem/nem szeretem • Vásárlás közeli boltban, személyre szabott segítséggel. • Közintézmények látogatása személyre szabott segítséggel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	önismeret, *önértékelés*, én, *énkép*, tulajdonság, *jellemzés*, tulajdonság, viselkedés, *bírálat*. dicséret, önellenőrzés, szeretem, nem szeretem, tudom, nem tudom
A fejlesztés várt eredményei	Felismeri/megnevezi legfontosabb személyes adatait. Képes személyre szabott segítséggel használni a szolgáltató és közintézményeket. Személyre szabott segítséggel használja személyes dokumentumait.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret: 11**
Előzetes tudás	Szűkebb lakóhely jellemzői. Alapvető közlekedési szabályok ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Lakóhelyének megnevezése. • Az iskola és otthon útvonalának ismerete. • Ismerni az irányokat. • Ismerni a térkép jelzéseit. • A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. • A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit leolvasni. • Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. • Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot, és néhány ismert országot. • Ismerni a közlekedés elemi szabályait. • A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat • Ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. **Ismeretek** • A szűkebb lakóhely jellemzői. • Tágabb lakóhely: Városunk – Településünk - Országunk. • Tájékozódás a térképen. • Magyarország jellemzői. • Felszíni formák – színük a térképen. • Vizek, földalatti forrás, termálvíz. • Szomszédos országok. • Helyünk Európában és a világban. • Viselkedési szabályok a tömegközlekedési eszközökön. • Udvariassági szabályok a tömegközlekedési eszközökön (az ülőhely elfoglalás és átadás szabályai). • A balesetek okai, következményei, megelőzésük lehetősége. • A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. • Közlekedési eszközök- (szárazföldi, vízi, légi). • Menetjegy használata. **Tevékenység** • Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. • Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. • Kép, térkép könyvek, albumok nézegetése. • Földgömb, térkép, képek használata. • Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. • Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. • A vizek jelölése a térképen. • Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édes vizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. • Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése, válogatása. • Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. • Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. • Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés.	Információs eszközök használata: Ábrázolás, alakítás: Ének, zene:

• Veszélyforrás, balesetek. • Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. • Csoportosítás, válogatás. • A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. • Alternatív közlekedési lehetőségek. • Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.* *Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.* Segítség, tájékoztatás kérésének módja közlekedés közben.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a térkép színeit leolvasni. Tudjon a pedagógusával úgy utazni, hogy viselkedése ne legyen balesetbeszélyes, és ne keltsen feltűnést. Kezelje menetjegyét (ha szükséges)

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Főbb ünnepek ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az ünnepekhez, megemlékezésekhez való csatlakozás, személyre szabott viselkedéses szabály betartása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A Himnuszt és a Szózatot, felismerni • Felismerni a magyar zászlót és címert. • Felismerni az ünnepeket képek alapján • Ismerni az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat. • Az ünnepre készülni és külsőségekben is ahhoz igazodni. • Viselkedni az ünnepeken, előrejelzett szempontok alapján. • A híres uralkodók, és magyar hősök felismerése képről. **Ismeretek** • Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. • Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat). • Koronázási ékszerek • A közösségi együttlét alkalmai: az ünnepek. • Nemzeti ünnepek. • A történelmi távlat érzékeltetése. Időszalag. • Attila és a hunok. • Honfoglalás (Árpád, hét vezér) • Államalapítás, István király, Augusztus 20. • Március 15.	Ábrázolás, alakítás: ünnepi dekoráció, aktuális ábra, festmény készítése, Ének, zene: történelmi korok zenéje, táncai, Kommunikáció ünnepi összeállítás készítése, előadása az ünnepekkel kapcsolatban,

Tevékenység • Dallamfelismerés • Zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. • Beszélgetés, képek nézegetése az ünnepekkel kapcsolatosan. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. • Ha lehetséges az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok, stb.). • Március 15. történelmi helyszínei • Augusztus 20 • Mondák olvasása Attiláról, a honfoglalásról. Film megtekintése (Honfoglalás, István, a király.), a látottak megbeszélése. Szituációs játék. • A koronázási jelképek megtekintése a Parlamentben. • Kirándulás történelmi helyszínekre (Visegrád, Székesfehérvár, stb.). • Irodalmi művek, filmek, kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (pl.: Egri csillagok, Toldi, Regék Mátyás királyról rajzfilm, stb.) • István király jelentősége.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, zászlódísz, kokárda, Himnusz, Szózat, szokások, hagyomány, honfoglalás, monda, vezér, király, ezer év, uralkodás, Az idő fogalmának kiterjesztése.
A fejlesztés várt eredményei	Felismeri képről a magyar történelem kiemelkedő eseményeit, híres uralkodóit, hőseit. Ismerni a legfontosabb ünnepeket, a nemzeti ünnep fogalmát, a magyar zászlót és címert.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Felismeri és/vagy elmondja teljes nevét. Felismeri és /vagy elmondja lakcímét. Képes személyre szabott segítséggel alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Társas kapcsolatok megismerése. A szociális normáknak megfelelő viselkedés tanulása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • A társas viszonyok megismerése szociális körök segítségével. • Megengedett és nem megengedett viselkedés a különböző társas kapcsolatokban. • Különbségtétel helyes és helytelen viselkedés között.	Kommunikáció

• Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. • Pozitív és negatív tulajdonságok differenciálása. **Ismeretek** • Családtagok, rokonok, ismerősök, barátok, idegenek. • Munkamegosztás, feladatok. • Helyes és helytelen. Jó és rossz. **Tevékenység** • Képek válogatása, csoportosítása, képsorozat sorba rendezése. • Én-könyv vezetése, nézegetése. • Személyes napló vezetése. Vizuális segítséggel saját élmények felidézése, elmesélése. • Szociális körök készítése. Viselkedési szabályok megbeszélése a szociális köröknek megfelelően. • Pozitív és negatív tulajdonságok differenciálása. Egy történetben bemutatott tulajdonság felismerése. • Személyre szabott szociális történetek nézegetése, olvasása, feldolgozása. • Ok-okozati összefüggések megértésének elősegítése képek, képsorozatok segítségével. • Személyre szabott viselkedési szempontok betartása/betartatása. • A nem kívánatos viselkedés helyett alternatív viselkedés tanítása. • Beszélgetés, egyszerű szituációk eljátszása személyre szabott segítséggel. • Film megtekintése a saját és mások viselkedéséről, megbeszélése, helyes, nem helyes viselkedés felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szülők, rokonok, szeretet, *családfenntartó*, *munkamegosztás* hazugság, lopás, következmény, büntetés, *vita*, veszekedés, kibékülés, *bocsánat*
A fejlesztés várt eredményei	Szűkebb környezete által elvárt alapvető viselkedési normák betartása személyre szabott segítséggel

8. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítésével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez részt vesz a nemzeti ünnepeken. A tantárgy keretében megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, részt

vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, a szabálykövető magatartás fejlesztése. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását. Hangsúlyos szerepet kap a saját személyiség, a külső és belső tulajdonságok megismertetése, a saját viselkedés kontrolljának, a kooperációnak, szociális normáknak direkt tanítása, mivel azok intuitív megértésére, spontán elsajátítására korlátozottan számíthatunk. A sikerélményeket biztosító, a gyermek érdeklődését és motivációját fenntartó oktatási környezet kialakítása kulcsszerepet játszik a reális önértékelés és pozitív énkép kialakításában

A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása. A család szerepe az autizmus spektrum zavarral küzdő tanuló esetében is kiemelkedő jelentőségű. Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitűzésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában, mivel a hagyományos módszerek többsége nem válik be az érintett gyermekek esetében. A nevelési-oktatási intézmény és a család szoros együttműködésével érhetők el és terjeszthetők ki az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott célok, különös tekintettel a szociális-kommunikációs készségek általánosítására, valamint a rugalmasabb viselkedés és gondolkodás fejlesztésére.

A felelősségvállalást másokért a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti. Az önkéntes feladatokban való részvétel segítheti együttműködési és problémamegoldó képességeik fejlődését, elősegítheti pozitív énképük alakulását, önbecsülésük növekedését.

Fontos azonban figyelembe venni szociális naivitásukat, sebezhetőségüket, ezért a család és a pedagógusok egyénre szabott támogatásával, kísérésével vonhatók be önkéntes feladatokba.

A tantárgy részt vesz a pályaorientáció támogatásában a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más felnőtt tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével. Az egyén által elérhető legnagyobb fokú önállóság támogatása kiemelkedően fontos. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében az önállóság megalapozása már a fejlesztés kezdetétől jelen van, mivel számos alapfeltétele hiányozhat, többek között a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság tolerálásának és kezelésének képessége. Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat. A pályaorientáció során a munkaképességek mellett a szociális-kommunikációs fejlettséget és a munkaviselkedés színvonalát is figyelembe kell venni. Fontos, hogy a pályaorientáció során építsünk a tanuló speciális érdeklődési körére, erősségeire

Az anyanyelvi kommunikáció kompetencia terület fejlesztését az aktív szókincs gazdagítása, a verbális társadalmi érintkezési formák gyakorlása, az információk befogadásának, értelmezésének segítése, az információszerzés és – adás megfelelő formáinak elsajátítása segíti.

A szociális ás állampolgári kompetenciaterület a segítségnyújtást igénylő élethelyzetek felismertetésével és a hatékony segítségadás módjainak gyakorlásával fejlődik.

A tantárgy a kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlesztésében a feladatok önként vállalására és véghezvitelére ösztönzéssel és a tudatos döntéshozatalhoz szükséges képességek fejlesztésével vesz részt.

A hatékony, önálló tanulást az ismeretek elsajátítására irányuló belső igény kialakítása és az önálló információ-szerzés gyakorlása támogatja.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Személyi adatok - Önismeret – Társas kapcsolatok**	**Órakeret: 11**
Előzetes tudás	Felismeri/megnevezi legfontosabb személyes adatait. Képes személyre szabott segítséggel használni a szolgáltató és közintézményeket. Személyre szabott segítséggel használja személyes dokumentumait.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Személyes adatainak megbízható ismerete. Önmaga, családtagjai, és társai teljesebb megismerése.	

	A személyes dokumentumok ismerete, védelme, és körültekintő, használatuk fontosságának felismertetése.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Személyes adatainak egyre biztosabb ismerete. • Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni • Annak tudatosítása, hogy mit tud és mi az, amelyet segítséggel képes csinálni, mi az, amit egyáltalán nem tud. • A kedvelt és elutasított dolgok meghatározása. • Kellemes és kellemetlen dolgok meghatározása. • Iskolán kívüli szociális helyzetek viselkedési, udvariassági szabályainak tanítása különböző színtereken.(pl. uszodában, üzletekben, járműveken, könyvtárban, boltban). • A sztereotip viselkedésformák kontroll alá vonása. • Saját teljesítmény értékelése megadott szempontok alapján. **Ismeretek** • Személyes adatok. • Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. • Tudom, nem tudom. • Szeretem, nem szeretem. • Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció, és viselkedés. • A különböző közintézmények funkciói. • Önellenőrzés **Tevékenység** • Diákigazolvány, személyi igazolvány, lakcímkártya nézegetése, összevetése. Egyszerű adatlapok kitöltése. • Diákigazolvány, utazási igazolvány, bérlet használata utazáskor. • Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, külső-belső tulajdonságok differenciálása • Milyen vagyok én? Önjellemzés. (külső-belső tulajdonságok) Én-könyv vezetése, nézegetése. • Cselekvéseket ábrázoló képek, képsorozatok nézegetése, belső tulajdonságok felismerése, megnevezése segítséggel. • Helyes és helytelen viselkedés differenciálása képekkel, beszélgetés a képekről. • Viselkedés iskolán kívül, közintézmények látogatása, autizmus specifikus segítségekkel (szabálykönyv, szociális történet, viselkedéses szempontok) • Képek, könyvek, filmek, (filmrészletek) megtekintése. • Videó felvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). • Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Személyes napló vezetése. • Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok. Szociális körök készítése. Viselkedési szabályok megbeszélése a szociális köröknek megfelelően.	Ábrázolás, alakítás Kommunikáció Társas kapcsolatok

• Beszélgetés, képek alapján, csoportosítás. Egyszerű szituációk eljátszása, személyre szabott segítséggel. • Saját feladatok ellenőrzése, javítása személyre szabott segítséggel.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	önismeret, *önértékelés*, én, *énkép*, tulajdonság, *jellemzés*, tulajdonság, viselkedés, *bírálat*. dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom	
A fejlesztés várt eredményei	Felismeri/megnevezi legfontosabb személyes adatait. Képes személyre szabott segítséggel használni a szolgáltató és közintézményeket. Személyre szabott segítséggel használja személyes dokumentumait.	

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés**	**Órakeret: 11**
Előzetes tudás	Alapvető közlekedési szabályok ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. A közlekedéssel járó helyzetek, szituációk megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Lakóhelyének megnevezése. • Az iskola és otthon útvonalának ismerete. • Ismerni az irányokat. • Ismerni, és alkalmazni a térkép jelzéseit. • A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. • A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. • Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. • Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot, és néhány ismert országot. • Ismerni a közlekedés elemi szabályait. • A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. • Ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. • Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni. **Ismeretek** • A szűkebb lakóhely jellemzői. • Tágabb lakóhely: Városunk – Településünk - Országunk. • Tájékozódás a térképen. • Magyarország jellemzői. • Felszíni formák – színük a térképen. • Vizek, földalatti forrás, termálvíz. • Szomszédos országok. • Helyünk Európában és a világban.	Információs eszközök használata: Ábrázolás, alakítás: Ének, zene:

• A közlekedési szabályok átismétlése, kiegészítése. • Az ellenőr munkája. • Figyelje és tudja, hol kell leszállnia ismerős útvonalon. • Pályaudvarok, menetrendek. • A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. • Közlekedési eszközök- (szárazföldi, vízi, légi) . • A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). **Tevékenység** • Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. • Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve), Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. • Kép, térkép könyvek, albumok nézegetése. • Földgömb, térkép, képek használata. • Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. • Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. • A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó. Édes vizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. • Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. • Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. • Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. • Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. • Veszélyforrás, balesetek. • Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. • Csoportosítás, válogatás. • A szabályok ismerete és gyakorlása. • Alternatív közlekedési lehetőségek. • Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.* *Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.* Segítség, tájékoztatás kérésének módja közlekedés közben.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a térkép színeit leolvasni, ismerni a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismereteket saját településéről. Képes pedagógusával a tanult viselkedési és udvariassági szabályok betartásával utazni tömegközlekedés járművön. Adja át az ellenőrnek menetjegyét vagy igazoló dokumentumát.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Ismeri a legfontosabb ünnepeket, azok jelentőségét, a nemzeti ünnep fogalmát, a magyar zászlót és címert.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Hagyományok, népszokások ismerete	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A Himnuszt és a Szózatot, ismerni, segítséggel elénekelni. • Ismerni a magyar zászlót és címert. • Ismerni a nemzeti ünnep fogalmát, elmondani az ünnepeket. • Ismerni az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat. • Az ünnepre készülni és ahhoz igazodni. • Viselkedni az ünnephez méltóan. • Ismerni a hagyományokat, népszokásokat. • A híres uralkodók, és magyar hősök ismerete és tisztelete. **Ismeretek** • Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk, magyar nyelv. • Nemzeti jelképeink (zászló, Himnusz, Szózat). • A közösségi együttlét alkalmai: az ünnepek. • Nemzeti – családi ünnepek. • Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. • Helyes magatartás az ünnepi eseményeken. • A magyar történelem áttekintése. • A történelmi távlat érzékeltetése. Időszalag. • Attila és a hunok. • Honfoglalás (Árpád, hét vezér) • Államalapítás, István király, Mátyás király, • XX. század háborúi, eseményei, • EU **Tevékenység** • Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. • Beszélgetés, képek nézegetése. • Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre. Kokárda, zászló készítés. • Ha lehetséges az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok, stb.). • Versek, dalok olvasása az ünnepekhez köthetően. • Március 15. (történelmi helyszínei, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor szerepe az eseményekben), • Augusztus 20. Hogyan ünnepelünk? István király jelentősége. A leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök. • Október 23. • Mondák olvasása a Honfoglalásról. Filmek megtekintése (Honfoglalás, István, a király.), a látottak megbeszélése. Szituációs játék a filmben látott jelenetekből. Irodalmi művek, filmek, kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (pl.: Egri csillagok, Toldi, Regék Mátyás királyról rajzfilm, stb.) • A koronázási jelképek megtekintése a Parlamentben. • Kirándulás történelmi helyszínekre (Visegrád, Székesfehérvár, stb.). • Irodalmi művek, filmek, kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (pl.:	Ábrázolás, alakítás:, Ének, zene: Kommunikáció

Egri csillagok, Toldi, Regék Mátyás királyról rajzfilm, stb.) • Háborúk, híres csaták a XX. században. filmek, filmrészletek megtekintése. jelenetek eljátszása. • Országok összefogása napjainkban, EU.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, zászlódísz, kokárda, Himnusz, Szózat, szokások, hagyomány, honfoglalás, király, uralkodás, Az idő fogalmának kiterjesztése.
A fejlesztés várt eredményei	Felismeri a magyar történelem kiemelkedő eseményeit, híres uralkodóit, hőseit. Felismeri a legfontosabb ünnepeket, a nemzeti ünnep fogalmát, a magyar zászlót és címert. Képes a Himnuszt és a Szózatot segítséggel elénekelni.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Szűkebb környezete által elvárt alapvető viselkedési normák betartása személyre szabott segítséggel	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az állampolgárok és saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Szabályok, törvények betartásának fontossága. Legalapvetőbb törvényes jogok ismerete • A törvények megszegésének következményei • Az állampolgárok legáltalánosabb jogainak és kötelességeinek ismerete • Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. • A munkafegyelem fogalmának megértése. • Általános balesetvédelmi szabályok megismerése. • A pénz értékének tudatosítása, takarékosság, pénzkezelés. **Ismeretek** • Tagjai vagyunk a társadalomnak. • Törvények: írott szabályok. Törvény, szabályok betartásának fontossága. • Hazugság, lopás • Alkotmány (mindenkire vonatkozik). Állampolgárok vagyunk. • Pályaválasztás - Szakiskola. • Munka, munkahely. • Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. • A pénz szükségessége, beosztása.	Kommunikáció

• Baleset, balesetveszélyes helyzet. **Tevékenység** • Képek nézegetése, csoportosítása, képsorozat sorba rendezése. • Én-könyv vezetése, nézegetése. • Személyes napló vezetése. Vizuális segítséggel saját élmények felidézése, elmesélése. • Szociális körök készítése. Viselkedési szabályok megbeszélése a szociális köröknek megfelelően. • Rövid történetek megbeszélése képek segítségével, egyszerű szituációk eljátszása személyre szabott segítséggel. • Legalapvetőbb emberi és állampolgári jogok és kötelességek megismerése képek segítségével. • Személyre szabott szociális történetek nézegetése, olvasása, feldolgozása. • Ok-okozati összefüggések megértésének elősegítése képek, képsorozatok segítségével. • Tájékozódás a szakmák köréről. Lehetséges szakmák megismerése képekről, filmekről. Az iskoláskor utáni tervek rajzolása, leírása. • Helyes és helytelen viselkedés a munkahelyen, képek válogatása. • Film megtekintése a saját és mások viselkedéséről, megbeszélése, helyes, nem helyes viselkedés felismerése. • Zsebpénz beosztása, vásárlás személyre szabott segítséggel. • Balesetveszélyes helyzetek felismerése képekről, filmrészletekből. Veszélyre figyelmeztető jelek, piktogramok tanulása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munkahely, fizetés, segítség, munkamegosztás, munkafegyelem, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés vita, veszekedés, kibékülés, bocsánat, társadalom, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke, váltópénz,
A fejlesztés várt eredményei	Társadalom által elvárt legalapvetőbb viselkedési normák betartása személyre szabott segítséggel.

Technika, életvitel és gyakorlat, önkiszolgálás

Tantárgyi célok

A tantárgy célja az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsajátítsák, és alkalmazzák a mindennapi élethez szükséges önkiszolgálási készségek, és háztartási ismeretek, valamint a mindennapi élethez szükséges életvezetési ismereteket, készségeket.
Cél a lehető legnagyobb önállóság elérése az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységekben.

Szükség lehet az iskoláskor előtti képességfejlődés területeinek fejlesztésére. Az egyéni szükségleteket az egyéni fejlesztési tervben kell meghatározni.

Tantárgyi feladatok

A tantárgy feladata a gyermek hiányzó önkiszolgálási képességeinek kialakítása, és a más meglévő képességekkel együtt, azok készségszintre fejlesztése.
A háztartási munkafolyamatok megismerése, valamint az ezekben való gyakorlottság kialakítása. A lakóhelyen található szolgáltatások megismerése, igénybevétele segítséggel.
A helyi lehetőségeknek és szükségleteknek megfelelően fontosnak tartjuk a helyszínek további bővítését, pl.: uszoda, múzeum, könyvtár, állatkert, gyermekprogramok.

Rend, tisztaság, személyi higiénia iránti igény kialakítása, az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazásának elsajátítása.
Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kívánatos önellátási szokások.

Alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A család szerepe az autizmus spektrum zavarral küzdő tanuló esetében is kiemelkedő jelentőségű. Az iskola alapvető feladata, hogy segítse az érintett családokat az autizmus-specifikus célok kitűzésében és megfelelő nevelési stratégiák alkalmazásában, mivel a hagyományos módszerek többsége nem válik be az érintett gyermekek esetében.
A nevelési-oktatási intézmény és a család szoros együttműködésével érhetők el és terjeszthetők ki az egyéni fejlesztési tervben megfogalmazott célok, különös tekintettel a szociális-kommunikációs készségek általánosítására, valamint a rugalmasabb viselkedés és gondolkodás fejlesztésére.

1.-2. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és étkezés közben az elvárható mennyiségszabályozás kialakításával.
Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az önkiszolgálás során előforduló eszközök neve és a tevékenységekkel kapcsolatos kifejezések, a szükségletek jelzése, az egyéni képességekhez illeszkedő verbális vagy alternatív kommunikáció elsajátításával segíti.
Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.
A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes higiénia eléréséhez megfelelő szokásrendszer kialakítása vesz részt.

Évfolyam: 3-8

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és

mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

Feladata, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudja gyakorolni és alkalmazni ismereteit, hozzájárulva környezete gondozásához.
A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapok során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával. alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.
A folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére az autizmus spektrum zavarral küzdő tanuló kisebb irányítással, vizuális segítséggel képessé válik.
Önkiszolgálás - ruhagondozás terén, ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat /piktogramokat/.
A textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat ismerje meg.
A varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a balesetvédelmi előírásokat megismerni.
A konyhai műveletek során az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenetet megismerése és gyakorlati alkalmazása.
A takarítás, mosogatás eszközei, azok használata, mosogató- konyhai tisztítószerek leggyakrabban használatos típusai, és a balesetvédelmi előírásoknak megfelelő használata.
A vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása, (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén) az árukon meglévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

3-8. évfolyam

Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók nevelésének-oktatásának alapvető célja, hogy olyan gondolkodási, szociális-kommunikációs készségeket alakítsunk ki, melyek lehetővé teszik az egyén részvételét szűkebb és tágabb társas környezetében. A részvétel módja és mértéke nagy egyéni eltéréseket mutat: a tanulók többsége jelentős támogatást igényel abban, hogy jogait gyakorolja, társadalmilag elfogadott viselkedésmódokat tanúsítson, alkalmazkodjon a társadalom írott és íratlan szabályaihoz. A szociális és állampolgári kompetenciaterület céljainak elérését a családi munkamegosztáshoz szükséges

alapismeretek elsajátítása, a közösségi környezetért és egyéni érdekekben végzett munkatevékenység összehangolása segíti.

Az egyén által elérhető legnagyobb fokú önállóság támogatása kiemelkedően fontos. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében az önállóság megalapozása már a fejlesztés kezdetétől jelen van, mivel számos alapfeltétele hiányozhat, többek között a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság tolerálásának és kezelésének képessége. Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat.

A pályaorientáció során a munkaképességek mellett a szociális-kommunikációs fejlettséget és a munkaviselkedés színvonalát is figyelembe kell venni. Fontos, hogy a pályaorientáció során építsünk a tanuló speciális érdeklődési körére, erősségeire.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia az önellátásban a képességek és lehetőségek határainak felismerésével, a célok elérése érdekében a kitartó és megtervezett tevékenység elvégzésével erősödik. Az egyén által elérhető legnagyobb fokú önállóság támogatása kiemelkedően fontos. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók esetében az önállóság megalapozása már a fejlesztés kezdetétől jelen van, mivel számos alapfeltétele hiányozhat, többek között a rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság tolerálásának és kezelésének képessége. Az elérhető felnőttkori önállóság nagy egyéni eltéréseket mutat. A pályaorientáció során a munkaképességek mellett a szociális-kommunikációs fejlettséget és a munkaviselkedés színvonalát is figyelembe kell venni. Fontos, hogy a pályaorientáció során építsünk a tanuló speciális érdeklődési körére, erősségeire.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a környezet alapanyagainak, tárgyainak, eszközeinek és ezek tulajdonságainak és felhasználási lehetőségeinek megismerésével, valamint az egészség megóvására és a betegségek elkerülésére neveléssel támogatja.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődésére kihat a személyes megjelenés és a környezet esztétikumára törekvés és ennek felismerése.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Öltözködés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Együttműködés az öltözködésnél.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Saját ruhadarabok felismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Együttműködés az öltözködés során. Az öltöztetés, vetkőztetés elfogadására, együttműködésre szoktatás • Öltöző, vetkőző mozdulatok. • Saját ruhadarabok felismerése. • Tépőzár, patent kinyitása, cipőfűző kikötése, kifűzése, zipzár lehúzása, kigombolás. **Ismeretek** • Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. • Ruhazárak kezelése. • Évszaknak megfelelő öltözködés. • Ruhák hajtogatása. **Tevékenység** • Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. • Segítséggel az öltözködés begyakorlása. • Nagy gombok gombolása cipzár, csat patent kinyitása. • Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. • Cipő felvétele, lábtörlő használata.	anyanyelv és kommunikáció, mozgás és testnevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ruhaneműk nevei: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, fogas.
A fejlesztés várt eredményei	Ismerje fel saját ruhadarabjait. Működjön együtt az öltözködésben úgy, hogy a megfelelő végtagját felemeli, illetve kinyújtja. A kigombolt, lehúzott cipzárú kabátját és nadrágját a mozdulat beindítása után vegye le magáról.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Testápolás / személyi higiénia /**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Együttműködés tisztálkodás során.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • A kézmosás és kéztörlés, arcmosás és arctörlés, körömápolás, fésülés, zuhanyozás, fogmosás elfogadására, illetve ezekben a folyamatokban való együttműködésre szoktatás. • A víz, a szappan, a fogkrém, a fogkefe, a fésű használatának elfogadása. • Kéz- és arcmosó mozdulatok vízzel, szappannal, a szappan leöblítése, törölköző használat. • Fogkefe használat, fogmosó mozdulatok, szájöblítés. • Orrtörlés elfogadása, zsebkendő használat orrtörlésnél. • Szobatisztasági tréning, WC és WC-papír használat. **Ismeretek** • Mosakodás. • Fogápolás. • Zsebkendő használata. • WC használata. **Tevékenység** • Kéz - és arcmosás, törölközés. • Tükör előtt a fogmosás technikai begyakorlása. • Orrfújás segítséggel, a használt zsebkendő elhelyezése. • Fésülködés. • WC használat, kézmosás.	anyanyelv és kommunikáció, mozgás és testnevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piszkos – tiszta. Tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.
A fejlesztés várt eredményei	Fogadja el, ha a felnőtt megmossa és megtörli a kezét és arcát, illetve működjön együtt úgy, hogy a kezét víz alá és kéztörléshez tartja, arcát megérinti vizes kezével. Viselje el, ha a felnőtt megmossa a fogát. Zuhanyozásnál ne mutasson fizikai ellenállást, fésüléshez, körömtisztításhoz tartsa a megfelelő testrészét, engedje, hogy megtöröljék az orrát. Segítséggel használja a WC-t, fenéktörlésnél kooperáljon.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Étkezés**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Együttműködés étkezés során	
Tantárgyi fejlesztési célok	Étkezési helyzet elfogadása	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Étkezési helyzet elfogadása: étkezőasztalnál meghatározott ideig ülve. • A saját étel megkülönböztetése. • Az étkezéshez szükséges eszközök megismerése, saját használatú tányér, pohár és evőeszköz megkülönböztetése, azok használata • Terítés és asztal leszedése segítséggel, saját magának. • Harapás, rágás, megfelelő ételmennyiség. **Ismeretek** • Étkezés asztalnál • Étkezés során használt eszközök • Terítés saját magának • Harapás, rágás, megfelelő ételmennyiség **Tevékenység** • Kézmosás étkezés előtt. • Saját étkezésének ideje alatt az asztalnál ül. • Megkülönbözteti a saját ételét, csak a saját tányérjából eszik. • Önállóan eszik kanállal. Önállóan iszik pohárból. • Megfelelően rág, harapja az ételt. Megfelelő ételmennyiség szabályozása. • Saját használatú pohár, tányér, evőeszköz megismerése. • Az étkezéshez előre kikészített eszközökkel, önmagának megterít. • Saját teríték leszedése étkezés végén.	anyanyelv és kommunikáció, mozgás és testnevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Evőeszközök, ételek, italok nevei: tányér, kanál, villa, pohár, szalvéta, valamint a tanuló által fogyasztott ételek, italok neve.
A fejlesztés várt eredményei	Az étkezéshez előre kikészített eszközökkel, önmagának terítsen meg, étkezés végén szedje le maga után az asztalt. Saját étkezésének idején üljön az asztalnál, csak a saját tányérjából egyen. Önállóan egyen kanállal, a helyes evőeszköztartás még nem elvárás. Önállóan igyon pohárból.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Környezetrendezés - Környezetmegóvás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Együttműködés játékok kosárba gyűjtésénél.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tárgyak rendeltetésszerű használatának, és megóvásának megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Közvetlen környezet rendben tartása segítséggel. • Az eszközök funkciójának ismerete (melyik eszközt mire használjuk). • Saját, közösségi vagy társai tulajdonának megkülönböztetése. • A szemét megfelelő elhelyezése. **Ismeretek** • Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. • Saját tulajdon felismerése. • Polcok, szekrények használata. • Rendrakás. **Tevékenység** Játéktér rendberakása, a játékok megfelelő elhelyezése használat után. Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. Foglalkozások után taneszközök rendezése, helyre tétele. Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól. Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése.	anyanyelv és kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok nevei, taneszközök nevei, könyvespolc, játékpolc, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör /hulladékgyűjtő/, hulladék rendrakás.
A fejlesztés várt eredményei	Segítséggel képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Öltözködés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Együttműködés az öltözködésnél.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Saját ruhadarabok felismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Együttműködés az öltözködés során. • Vetkőzés, öltözés segítséggel. • Tépőzár használat, ki- és begombolás. • Összekapcsolt cipzár felhúzása. Cipő fel - és levétele, cipőfűzés.	anyanyelv és kommunikáció, mozgás és

Ismeretek • Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. • Ruhazárak kezelése. • Évszaknak megfelelő öltözködés. • Ruhák hajtogatása. • Fogas használata. **Tevékenység** • Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. • Segítséggel az öltözködés begyakorlása. • Nagy gombok gombolása cipzár, csat patent használata. • Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. • Cipő felvétele, lábtörlő használata. • Ruhák gondos elhelyezése fogason, polcon.	testnevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ruhaneműk neve: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, fogas. Lábbelik neve. Időjáráshoz, évszakokhoz kapcsolódó fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Képes együttműködésre az öltözködés során. Képes saját ruhadarabokat felismerni. Öltözéskor a sorrendben előkészített vagy a folyamatábráján jelölt megfelelő ruhadarabokat segítséggel tudja kiválasztani, felvenni, illetve levenni. Tudja a ruháin lévő nagyobb gombokat kigombolni, tépőzárat használni, cipőjét kikötni.

Évfolyam: 2.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Együttműködés kézmosás, kéztörlés, arcmosás, arctörlés, zuhanyozás, fogmosás közben. • Szappan, törölköző, fogkrém, fogkefe használata. • WC és WC-papír használat. **Ismeretek** • Mosakodás, zuhanyzás. • WC használata. • Fogápolás. • Zsebkendő használata. **Tevékenység** • Kéz - és arcmosás megtanulása, törölközés. • Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás.	anyanyelv és kommunikáció, mozgás és testnevelés

• Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. • Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő megfelelő elhelyezése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piszkos – tiszta. Tisztálkodással kapcsolatos fogalmak, eszközök neve: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.	
A fejlesztés várt eredményei	Tudja megmosni és megtörölni a kezét és arcát felnőtt segítségével. Zuhanyozásnál tartsa testrészeit a fürdetéshez. Segítséggel mosson fogat, törölje meg az orrát, használja a WC-t.	

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Testápolás / személyi higiénia /**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Együttműködés tisztálkodás során.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.	

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Étkezés**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Felismerni az étkezéshez szükséges eszközöket.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Evőeszköz- és merőkanál-használat. • Saját ételének és italának elkészítése, ha a hozzávalók az asztalra vannak készítve. Italtöltés, kenyérkenés, adott mennyiségű felvágott és zöldség elhelyezése a kenyéren. • Banán és mandarin héjának eltávolítása, egyszerű csomagolások kibontása. • Étkezés végén saját terítékének elpakolása segítséggel. Találja meg a hulladék helyét, segítséggel dobja azt ki. **Ismeretek** • Étkezés kanállal, villával. • Merőkanál használata. • Terítés, asztal leszedése. • Csomagolások kibontása **Tevékenység** • Kézmosás, étkezés előtt.	anyanyelv és kommunikáció, mozgás és testnevelés

• Kulturált étkezés evőeszközökkel. • Segítséggel leves szedése. • Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához. • Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Evőeszközök nevei: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, *abrosz,* mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések használata: Jó étvágyat kívánok! Egészségetekre! Kérem szépen a ….köszönöm szépen!
A fejlesztés várt eredményei	Az étkezéshez előre kikészített eszközökkel önállóan terítsen meg saját magának. Legyen képes a csoport étkezésének ideje alatt az asztalnál ülni. Segítséggel használja a villát és kenyérkenéshez a kést. Töltse ki saját italát, ha a kancsóban egy pohárnyi ital van. A megkent kenyeret harapja, rágjon csukott szájjal.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Környezetrendezés - Környezetmegóvás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	A tanuló által használt eszközöket helyére tenni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tárgyak rendeltetésszerű használatának, és megóvásának megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. • Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt mire használjuk). • Különbséget tenni a saját, a közösség vagy társai tulajdona között. • A szemetet a megfelelő helyre tenni. **Ismeretek** • Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. • Saját tulajdon felismerése. • Polcok, szekrények használata. • Rendrakás. **Tevékenység** • Játéktér rendberakása, a játékok megfelelő elhelyezése használat után. • Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése. • Foglalkozások után taneszközök rendezése, helyre tétele. • Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól. • Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése.	anyanyelv és kommunikáció, játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tanuló által használt játékok, taneszközök, bútorok neve.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni. Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Érzékelés tapintással.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztalása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat: • Saját tapasztalat alapján vizsgálni az anyagokat adott szempont alapján. • Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). • Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. • Az olló használatát elsajátítani. • Nagylyukú kongrén előrajzolt öltéspontokon fércöltés varrása. • Nagylyukú gomb felvarrása. • Csomókötés cérnára. • Szivacscsíkok apró darabokra vágása. **Ismeretek** • Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. • Anyagok alakíthatósága. • Ismerkedés textillel. • Olló használata. • Nyírás, Vágás. • Fércöltés. • Gombvarrás. **Tevékenység** • Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, • éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag, • Az anyagok felhasználási területei: kő, homok, fa, textil, termések (vadgesztenye, toboz, magok, bogyók), növényi részek (szalma, nád, gyékény, vessző). • Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse).	anyanyelv és kommunikáció, játékra nevelés, ábrázolás, alakítás

• Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. • Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel. homoktálcán ábrák készítése. • Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása) • Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll). • Az olló használatának gyakorlása: különböző vastagságú textilanyagok nyírása, egyenes vonal mentén forma kivágása. • Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés. • Fércöltés kartonon, nagylyukú gomb felvarrása kartonra, textilre vizuális segítséggel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textilfajták. Az olló részei és használatával kapcsolatos fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságait, alkalmazásukat ismerni. Képes az ollót balesetmentesen segítséggel használni.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Terítés a csoportnak reggelihez és uzsonnához a tálalószekrényen megfelelő számban előkészített eszközökkel, az előkészített ételek asztalra helyezése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Személyes környezetben egyszerű háztartási munkák végzése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Hulladékgyűjtés, tárolás, szelektív gyűjtés. • Reggeli és uzsonnakészítés a csoportnak, előkészített eszközökkel, előkészített (szeletelt) nyersanyagokból. • Asztaltörlés, söprés, felmosás. • Szabadtéri- és szobanövényeket gondozása, fejlődésük megfigyelése, arról rajzos (képes, fotós) napló vezetése. **Ismeretek** • A ház körüli takarítási munkákhoz használható eszközök és feladatok. • Tanteremben, étkezőben egyszerű takarítási munkák. • Növénygondozás. **Tevékenység**	anyanyelv és kommunikáció

• Szemétszedés, a szemétgyűjtők megfigyelése, ha megtelt jelezni a felnőtteknek. • Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése. • Söprés, felmosás, alátétek, asztal tisztítása. • Az étkezéshez szükséges eszközök tárolási helyének és a hűtőszekrény tartalmának megismerése. Reggeli és uzsonna elkészítése, kenyér megkenése. Előkészített, felszeletelt feltétek (szalámi, sajt, zöldségek) elhelyezése a kenyéren. • Bekapcsolódás a környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe segítséggel. • Szabadtéri növények (vetése, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása, ha erre lehetőség van az iskolában. • Szobanövények gondozása a tanteremben irányítás mellett.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tanuló által használt házimunkával kapcsolatos eszközök neve. A gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.
A fejlesztés várt eredményei	Irányítással rendszeresen vegyen részt a növények gondozásában. Tálalószekrényből a csoportnak a napi étkezésekhez terítsen meg, az ételeket és italokat a tárolási helyükről (hűtőszekrény, konyhapult) tegye az asztalra. Készítsen csoportnak adott mennyiségű limonádét, szörpöt. Étkezés után az asztalt törölje le. Kijelölt területen segítséggel söpörje össze a szemetet, és mosson fel. Étkezés végén a használt eszközöket és az ételmaradékot a megfelelő helyre tegye.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Vetkőzés, öltözés fizikai segítséggel. Fizikai segítséggel kézmosás, fogmosás fizikai segítséggel. Saját ital elkészítése vizuális segítséggel, ha a szükséges anyagok és eszközök az asztalra vannak készítve.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Nagyobb fokú önállóság elérése a mindennapi tevékenységekben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Öltözködés: a ruhák elejének és hátuljának megkülönböztetése. Cipzár, csat, tépőzár, gombolások használata, cipőfűző befűzése, bekötése. • Személyi higiénia, testápolás: kéz-, arc-, és fogmosás hatékonyságának növelése. A zuhanyozásban való aktív közreműködés. Körömkefe használat, fésülködés, orrfújás, zsebkendőhasználat, nemének megfelelő WC használat. • Étkezés: kés, villa rendeltetésszerű használata, szalvétahasználat. Saját ital (limonádé, szörp) elkészítése.	anyanyelv és kommunikáció

Ismeretek • Ruhák válogatása, csoportosítása. • Ruha gondozása, tárolása. • Személyes tisztálkodás. • Étkezési szokások. **Tevékenység** • Öltözködés, vetkőzés, a ruhák elejének és hátuljának megkülönböztetése. • Cipzár illesztése felhúzása. Csat kicsatolása, bekapcsolása. • Cipő befűzése, bekötése. Tépőzár megfelelő használata. • Kéz és arcmosás. Kéz- és arcmosás hatékonyságának ellenőrzése jól látható szennyeződéseknél. Fésülködés. Önálló zsebkendőhasználat. Fogmosás. Nemének megfelelő WC használat. • Hús felvágása késsel. • Étkezés késsel-villával. • Szalvéta rutinszerű használata. • Saját ital elkészítése (limonádé, szörp)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Étkezéssel, tisztálkodással, öltözködéssel kapcsolatos fogalmak, kifejezések.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel valósítsa meg az egyéni fejlesztési tervében megjelenő tartalmakat. Ruháit gombolja be, a cipzárt húzza fel. Jól látható szennyeződéseknél ellenőrizze a kézmosás és arcmosás hatékonyságát, mossa tisztára kezét és arcát. Fésülködjön meg önállóan, ha rövid a haja. Zuhanyozzon kevés segítséggel. Használja önállóan nemének megfelelően a WC-t. Használja önállóan a zsebkendőt. Segítséggel mosson fogat. Tudjon néhány ételt késsel-villával enni, a hús feldarabolásához segítséget kaphat. Használja rutinszerűen a szalvétát. Készítse el saját italát.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Papír gyűrése, simítása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. • A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani. **Ismeretek** • Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). • Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. • Varrás kemény papírlemezre. **Tevékenység** • Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtás, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása. • Tépés, hajtás mentén forma kitépés tetszés szerint, vagy minta alapján mozaik kép, kép ragasztása előkészített alapra. • Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az elkészített anyagból. • Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból füzér készítése. • Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). • Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. • Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.	ábrázolás, alakítás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták elnevezése, merkelőtű, ragasztófajták, öltések neve.
A fejlesztés várt eredményei	Minta alapján munkadarab készítése.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Érzékelés tapintással.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztalása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat	anyanyelv és kommunikáció,

• Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján. • Utánzókészséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján). • Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni. • Cérna befűzése közepes méretű tűbe. • Csomókötés cérnára. • Fércöltés varrása előpontozás nélkül. • Közepes lyukú gomb felvarrása. • Kartontextília vágása egyenes vonal mentén. • Szivacs vágása csíkokra. **Ismeretek** • Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. • Anyagok alakíthatósága. • Ismerkedés textillel. • Olló balesetmentes használata. • Nyírás, Vágás. • Fércöltés. • Gombvarrás. **Tevékenység** • Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, • éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag, • Az anyagok felhasználási területei: kő, homok, fa, textil, termések (vadgesztenye, toboz, magok, bogyók), növényi részek (szalma, nád, gyékény, vessző). • Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse). • Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése. • Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel. homoktálcán ábrák készítése. • Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása) • Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll). • Az olló használatának gyakorlása: különböző vastagságú textilanyagok nyírása, egyenes vonal mentén forma kivágása. • Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés. • Textilkartonból, kartonból formák kivágása egyenes vonal mentén. • Fércöltés kartonon, közepes lyukú gomb felvarrása kartonra, textilre vizuális segítséggel.	ábrázolás, mozgás és testnevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textilfajták. A vágással és az olló használatával kapcsolatos fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságait, alkalmazásukat ismerni. Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni.

	Egyenes vonal mentén csíkokat vág.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Terítés a csoportnak reggelihez és uzsonnához a tálalószekrényen megfelelő számban előkészített eszközökkel, az előkészített ételek asztalra helyezése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Személyes környezetben egyszerű háztartási munkák végzése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Hulladékgyűjtés, tárolás, szelektív gyűjtés. • Szabadtéri- és szobanövényeket gondozása, fejlődésük megfigyelése, arról rajzos (képes, fotós) napló vezetése. • Hideg ételek készítése. • Az elektromos teafőző használata, a kapcsolódó balesetvédelmi és érintésvédelmi szabályok elsajátítása. • Mosogatás. • Udvar takarítása. • Egy adott terület önálló kitakarítása. **Ismeretek** • A ház körüli takarítási munkákhoz használható eszközök és feladatok. • Tanteremben, étkezőben egyszerű takarítási munkák végzése. • Növénygondozás. **Tevékenység** • Szemétszedés, ha megtelt a szemétgyűjtő, jelezni a felnőtteknek. • Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése. • Söprés, felmosás, alátétek, asztal tisztítása. Hideg ételek készítése: a szükséges eszközök (vágódeszka, kés, reszelő, fakanál) helyének ismerete, balesetmentes használata. Az előkészítő (szeletelés, reszelés, keverés) és befejező műveletek megismerése. Mosogatás reggeli és uzsonna után. • Egy adott helyiséget kitakarítása (asztaltörlés, söprés, felmosás). • A környezet szépítése, bekapcsolódás a szükséges, évszaknak megfelelő növényápolási munkák végzésébe segítséggel. • Szabadtéri növények (vetése, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása. • Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.	anyanyelv és kommunikáció, ábrázolás, mozgás és testnevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tanuló által használt házimunkával kapcsolatos eszközök neve. A gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.

A fejlesztés várt eredményei	Irányítással rendszeresen vegyen részt a kerti- és szobanövények gondozásában. Készítsen ételeket egyszerű konyhatechnikai eljárásokkal. Reggeli és uzsonna után vizuális segítséggel mosogasson el, a száraz edényeket rakja a helyére. Az udvar adott nagyságú területén szedje össze a szemetet és tegye a szemétgyűjtőbe. Egy adott helyiségben törölje le az asztalt, söpörjön és mosson fel.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Jól látható szennyeződéseknél ellenőrizze a kézmosás és arcmosás hatékonyságát, mossa tisztára kezét és arcát.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Nagyobb fokú önállóság elérése a mindennapi tevékenységekben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Öltözködés: önálló öltőzés, cipőfűző bekötése. Felöltözés után ruházat ellenőrzése tükörben, ha szükséges, megigazítása. Ruhahajtogatás, vállfahasználat. • Személyi higiénia, testápolás: Önállóság a kéz- arc-és fogmosásnál, zuhanyozásnál. Fésülködés, frizura, körömkefe-használat. A tevékenységek hatékonyságát felnőtt ellenőrzi. • Étkezés késsel-villával, helyes evőeszköztartás, merőkanál használat, tiszta étkezés. **Ismeretek** • Ruhák válogatása, csoportosítása. • Ruha gondozása, tárolása. • Személyes tisztálkodás. • Étkezési szokások. **Tevékenység** • Öltözködés, vetkőzés, a ruházat megigazítása. Ruhahajtogatás, vállfa, fogas használat. • Cipzárhasználat. Csat kicsatolása, bekapcsolása. • Cipő befűzése, bekötése. Tépőzár megfelelő használata. • Kéz és arcmosás. Kéz- és arcmosás hatékonyságának ellenőrzése jól látható szennyeződéseknél. Fésülködés. Önálló zsebkendőhasználat. Fogmosás. • Kulturált étkezés, helyes evőeszköz használat, megfelelő mennyiségű étel kimerése, adagolása.	anyanyelv és kommunikáció, mozgás és testnevelés
Kulcsfogalmak/	Az étkezéssel, tisztálkodással, öltözködéssel kapcsolatos fogalmak.

fogalmak	
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel valósítsa meg az egyéni fejlesztési tervében megjelenő tartalmakat. Törekedjen arra, hogy a tanult tisztálkodási, önápolási műveletek hatékonyak legyenek. Önállóan merje ki magának az ételt. Helyes evőeszköztartással, tisztán étkezzen. Öltözzön önállóan. Levetett ruháit hajtogassa össze, segítséggel helyezze vállfára, fogasra, polcra.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Papír gyűrése, simítása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel és technikákkal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni. • A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani. **Ismeretek** • Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). • Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. • Varrás kemény papírlemezre. **Tevékenység** • Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtás, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása. • Tépés, hajtás mentén, forma kitépés tetszés szerint, mozaik kép, kép ragasztása előkészített alapra. • Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az elkészített anyagból. • Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból füzér készítése. • Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti). • Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése. • Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.	anyanyelv és kommunikáció, ábrázolás,

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták elnevezése, merkelőtű, ragasztófajták, öltések neve.
A fejlesztés várt eredményei	Minta alapján munkadarab készítése.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Megismert anyagok adott szempontok szerinti csoportosítása, legfontosabb tulajdonságaik, alkalmazási lehetőségeik ismerete. Ollót balesetmentes használata segítség mellett.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az olló és a tű helyes használata felügyelet mellet.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az anyag megmunkálhatóságának megismerése. • Irányítással textil csíkokra vágása, textilcsíkok összevarrása, gombolyítása. • A száröltést segítséggel, a szálkihúzást és az előöltést önállóan történő gyakorlása. • A varrás hátoldalának eldolgozása. • Gombvarrás. • Textília formára vágása. • Fércöltés varrása. • Tűbefűzés és csomókötés (egyre önállóbb) gyakorolása. • Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel. **Ismeretek** • Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. • Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel, gombolyítása. • Öltésformák (fércöltés, előöltés, száröltés szegőöltés: pelenkaöltés). • Varrások eldolgozása. • Csomókötés, gombfelvarrás. **Tevékenység** • Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése • (válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján). • Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása. • Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, szálbehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása.	Mozgásnevelés: finommotorika Ének, zene: zenehallgatás

• Fokozódó önállósággal szalagkötés szálkihúzás. • Fokozódó önállósággal szalagkötés, segítséggel szároltés gyakorlása. • Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. • Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. • Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel. • Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szál, *szálirány*, *anyagnyúlás*, *előöltés, szálöltés, szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés.*
A fejlesztés várt eredményei	Képes felügyelet mellet baleset-, és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Ételek készítése egyszerű konyhatechnikai eljárásokkal. Mosogatás reggeli és uzsonna után. A száraz edények elrakása. A szemét összeszedése az udvar adott nagyságú területén, majd a szemétgyűjtőbe helyezése. Egy adott helyiségben asztal letörlése, söprögetés, felmosás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű ételek elkészítése. Alapvető takarítási feladatok elvégzése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az egyszerű konyhatechnikai eljárásokkal készíthető ételek körének bővítése. Az elektromos tűzhely használata, az érintésvédelmi szabályok elsajátítása. A forró víz, forró főzőlap veszélyeinek és a baleset-megelőzési szabályoknak megismerése. • Mosogatás ebéd után. • Portörlés. • A porszívó működésének megismerése. Porszívózás felnőtt által hálózatra csatlakoztatott porszívóval. • A fürdőszobai polcok fogmosó poharak, tükrök tisztítása, a szükséges tisztítószerek és eszközök megismerése, és azok használata. **Ismeretek** • Seprű, lapát használata. • Konyhai eszközök helye, rendje. • Egyszerűbb konyhai munkák.	Kommunikáció: szókincs Környezet-ismeret: növények, állatok a táplálkozásban, egészséges életmód

• Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpirítás, konzervbontás. • Gyümölcs és zöldségtisztítás. • Főzést nem igénylő ételek készítése. **Tevékenység** • Az elektromos tűzhely használata segítséggel. • Étkezések előkészítése segítséggel. • A kenyérkenés módjának megtanulása. Szendvicskészítés. • Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása. • Pirítós készítése. • Mosogatás ebéd után segítséggel. • Seprés, portörlés, felmosás segítséggel. • Porszívózás segítséggel. Portörlés segítséggel. • A fürdőszobai polcokat segítséggel letörli, a tükröket segítséggel megtisztítja. A fogmosó poharakat elmossa. • Adott területen lehullott falevelek összegyűjtése, zsákba helyezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak, az anyagokra eszközökre, technológiára vonatkozóan szókincs bővítése.
A fejlesztés várt eredményei	Legyen képes segítséggel használni a villanytűzhelyt és egyszerűbb háztartási eszközöket (pl. konzervnyitó, kenyérpirító). Főétkezések után mosogasson el, az edényszárítóról az edényeket rakja a helyére. Segítséggel végezzen el alapvető takarításokat (pl. seprés, portörlés). A fürdőszobában segítséggel tisztítsa le a polcokat, tükröket, irányítással pótolja a hiányzó tisztálkodási szereket. Egy helyiség polcait törölje le. A faleveleket gyűjtse össze és rakja zsákba.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Törekszik arra, hogy a tanult tisztálkodási, önápolási műveletek hatékonyak legyenek. Önállóan meri ki magának az ételt. Helyes evőeszköztartással, tisztán étkezik. Önállóan öltözik. Levetett ruháit összehajtogatja, vállfára helyezi.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Hajmosás, hajszárító használata. Mosakodás, dezodoráló szerek használata. Időjárásnak megfelelő öltözködés. Cipőtisztítás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • Hajmosás: hajszárító használata. • Tisztálkodás: mozgásfoglalkozások után felsőtest megmosása. Dezodoráló szer használata. Étkezések után rutinszerű fogmosás. • Öltözködés: az időjárásnak, alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása. • Cipőtisztítás. **Ismeretek** • A hajszárító biztonságos használata. • Mosakodás, dezodoráló szer használata. • A megfelelő ruházat kiválasztása. • A cipőtisztítás lépései. **Tevékenység** • A hajszárítót megbízhatóan használja. • Főétkezések után rutinszerűen fogat mos. • Megmosakszik és dezodoráló szert használ. • Adekvátan kiválasztja ruháit (időjárás, alkalom). • Saját cipőjét kitisztítja, ismeri a szükséges eszközöket.	Mozgásnevelés: finommozgások, Társadalomi ismeretek: divat, viselet
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testi higiéniával kapcsolatos fogalmak bővítése (pl. felsőtest megmosása, dezodoráló szer). Adekvát ruházat fogalmának ismerete.
A fejlesztés várt eredményei	Hajmosásnál működjön együtt, hajszárításnál ráfogással tartsa a hajszárítót. Tanult helyzetben rutinszerűen mosson kezet és fogat. Ruházatát igazítsa az időjárás változásaihoz. Cipőjét a tanult módon tisztítsa ki.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Tudja, hogy az árucikkeket boltban vásároljuk.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A vásárlás helyszíne. Árucsoportok.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az alapvető árucikkek vásárlásának helye, módja. • Egyféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, Mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?). • Bevásárlókosár használata.	Kommunikáció: vásárlás, közlekedés, Számolás-

Ismeretek • Vásárlás körülményei. • Szabadpolc. • Vásárlás – fizetés. **Tevékenység** • Vásárlás céljának, menetének megismerése. • Vásárlás kis élelmiszerboltban, ahol önkiszolgáló rész és eladópult is van. Az egyes árucsoportok helyének ismerete, a bevásárlókosár használata. • Felügyelet mellett alapvető egy tétel vásárlása.	mérés: vásárlás, fizetés, Olvasás-írás: feliratok, reklámok, szórólapok

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk neve. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Vásárlási folyamatnál használatos fogalmak. Viselkedéshez kapcsolódó fogalmak folyamatos bővítése.
A fejlesztés várt eredményei	Kis élelmiszerboltban képes néhány árut fizikai segítséggel megkeresni, a kosárba tenni és a pénztárhoz vinni.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Kézügyesség. Minta alapján munkadarab készítése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az anyagmegmunkáláshoz használt technikák körének bővítése. Szabad ábrázolás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Vizuális ábrázolás: vonalhatárok tartásával fest és színez. Szabad festéssel vagy rajzolással képet készít. • Komplex alakító tevékenység: egyszerű tárgyak hajtogatása. Képlékeny anyagból különböző formákat alakít. **Ismeretek** • Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (papír, képlékeny anyag). • Vonalhatárok tartása. • Anyagok alakíthatósága. **Tevékenység** • Adott anyagból készült tárgyak, alkotások készítése. • Festés, rajzolás a vonalhatárok tartásával. • Képek festése meghatározott téma alapján. • Szabad festéssel és rajzolással kép készítése.	Ábrázolás-alakítás: tárgykészítés

• Egyszerű tárgyak hajtogatása modellel és modell nélkül. • Képlékeny anyagból formák alakítása modell alapján és szabadon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkotások készítése modell alapján vagy szabadon.
A fejlesztés várt eredményei	Képes formákat átrajzolni, festeni, színezni. Képes formákat vágni, formákat hajtogatni. Képes képlékeny anyagokat alakítani.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Felügyelet mellet baleset-, és munkavédelem figyelembevétele veszélyes eszközök használata során.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az olló és a tű helyes használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése. • Gépöltés gyakorlása textil anyagon. • Két anyag összeillesztése, összevarrása. • Önálló tűbefűzés és csomókötés. • Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel. **Ismeretek** • Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. • Irányítással textil felvágása, nyírása, gombolyítása. • Öltésformák (gépöltés, pelenkaöltés). • Varrások eldolgozása. • Csomókötés, gombfelvarrás. • A szövés előkészítése. **Tevékenység** • Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése • (válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján). • Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása. • Vágás, varrási alapismeretek gyakorlása. • Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan szálkihúzás. • Önállóan szalagkötés, segítséggel szároltés gyakorlása. • Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése. • Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával. • Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek	Mozgásnevel és: finommotorika Ének, zene: zenehallgatás

folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel. • Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szál, *szálirány*, *anyagnyúlás*, *előöltés, szálöltés, szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés,* Szövéssel kapcsolatos eszközök elnevezése.
A fejlesztés várt eredményei	Képes baleset- és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Mosogatás a főétkezések után. A fürdőszobai polcok és tükrök tisztítása segítséggel. Egy adott helyiség polcainak letörlése. Adott nagyságú területről lehullott falevelek összegyűjtése, zsákba helyezése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű ételek elkészítése. Alapvető takarítási feladatok elvégzése. Kézi mosás, teregetés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Egyszerű ételek készítése. • Egyszerű konyhatechnikai eljárások alkalmazása (pl. szeletelés, keverés). • Hatékonyan mosogatás önállóan. • Fürdőszobai munkák körének bővítése: mosdótisztítás. • Adott terület, szőnyeg porszívózása. • Apróbb ruhadarabok kézi mosása és teregetése. • Lehetőség szerint kiskert öntözése. Cserepes virágok öntözése. **Ismeretek** • Konyhai eszközök helye, rendje. • Egyszerűbb konyhai munkák. • Gyümölcs- és zöldségtisztítás. • Egyszerű mosási feladatok, teregetés. • Porszívó használata önállóan. • Öntözőkanna használata. **Tevékenység** • Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása. • Porszívózás. • A fürdőszobai mosdókagyló tisztítása. • Kisebb ruhadarabok mosása kézzel, teregetés.	Kommunikáció: szókincs, Környezet-ismeret: növények, állatok a táplálkozásban, egészséges életmód

• Öntözés kiskertben.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak, az anyagokra eszközökre, technológiára vonatkozóan szókincs bővítése.	
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon főétkezések és ételkészítés után hatékonyan elmosogatni. Legyen képes közepes nagyságú szőnyeget tisztára porszívózni. Tudjon egyszerű konyhatechnikai eljárásokat (szeletelés, keverés) alkalmazni egyszerű, hideg ételek elkészítésében. Legyen képes kisebb ruhadarabjait kézzel kimosni, kiteregetni. Adott szabály szerint öntözze m a kiskert növényeit.	

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Hajmosásnál együttműködik, hajszárításnál ráfogással tartja a hajszárítót. Tanult helyzetben rutinszerűen kezet és fogat mos. Ruházatát az időjárás változásaihoz igazítja. Cipőjét a tanult módon kitisztítja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Önállóság a haj gondozásában. A menstruációval kapcsolatos higiénia megismerése. Önállóság a ruhaváltás terén.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Hajmosás: önálló hajmosás, hajszárító használata. • Tisztálkodás: folyékony szappan és papírtörülköző használata nyilvános helyen is . • Önmaga ellátása menstruációs napokon. • A ruhaváltás szükségességének felismerése. • Lábtörlő használata. **Ismeretek** • A hajszárító biztonságos használata. • Folyékony szappan és papírtörülköző használata. • A menstruációval kapcsolatos tevékenységek elsajátítása. • A ruházat váltása. • Lábtörlőhasználat. **Tevékenység** • A hajszárítót megbízhatóan használja. • Kézmosásnál folyékony szappant és papírtörülközőt használ.	Mozgásnevelés: finommozgások, Társadalomi ismeretek: divat, viselet

• Elsajátítja a menstruációval kapcsolatos higiéniát. • A ruha váltásának szükségességét felismeri. • Használja a lábtörlőt.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testi higiéniával kapcsolatos fogalmak bővítése (folyékony szappan, papírtörülköző). Menstruációval kapcsolatos fogalmak és ismeretek.	
A fejlesztés várt eredményei	Rutinszerűen alkalmazza a tanult helyzetekben a tisztálkodással és öltözködéssel kapcsolatos ismereteket. A tanult módon, segítséggel lássa el magát a menstruációs napokon.	

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Kis élelmiszerboltban néhány árut fizikai segítséggel megkeres, a kosárba tesz és a pénztárhoz visz.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Néhány árucikk kérése és kifizetése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az alapvető árucikkek vásárlásának helye, módja. • Többféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, Mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?). • Néhány cikk elkérése az eladótól. **Ismeretek** • Vásárlás körülményei. • Szabadpolc. • Vásárlás – fizetés. **Tevékenység** • Vásárlás céljának, menetének megismerése. • Vásárlás kis élelmiszerboltban, ahol önkiszolgáló rész és eladópult is van. Az egyes árucsoportok helyének ismerete, a bevásárlókosár használata. • Felügyelet mellett alapvető több tétel vásárlása.	Kommunikáció: vásárlás, közlekedés, Számolás-mérés: vásárlás, fizetés, Olvasás-írás: feliratok, reklámok, szórólapok
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk neve. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos

	fogalmak. Viselkedéshez kapcsolódó fogalmak folyamatos bővítése.
A fejlesztés várt eredményei	A tanult módon vásároljon néhány árufféleséget az eladótól.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Formák átrajzolása. Festés, Színezés. Formák vágása. Formák hajtogatása. Képlékeny anyagok alakítása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Vizuális ábrázolás: valósághű színekkel fest és színez. Kis felületeket vonalhatárok tartásával színez. Formát rajzol tárgy modell után. Szabad festéssel vagy rajzolással képet készít. • Komplex alakító tevékenység: mozaikképet és képeslapot készít megadott téma és méret alapján. Edényt készít agyagból. Megismeri és elvégzi a batikolás lépéseit. Megismeri és elvégzi a szövés lépéseit. Megismeri a makramézás technikáját. Megismeri és elvégzi a kötés alapvető lépéseit. **Ismeretek** • Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (agyag, fonal). • Kis felületek kitöltése. • Különböző kézműves technikák megismerése (batikolás, szövés, makramézás, kötés). **Tevékenység** • Valósághűszínek használata festésnél és rajzolásnál • Vonalhatárok tartásával kis felület színezése • Szabad festéssel és rajzolással kép készítése • Mozaikkép és képeslap készítése • Agyagedény készítése • Batikolás • Makramézás • Szövés • Fonás	Ábrázolás-alakítás: tárgykészítés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkotások készítése különböző technikákkal (agyagozás, batikolás, makramézás, szövés, kötés).
A fejlesztés várt	Képes szabadon képet festeni, rajzolni. Képes képlékeny anyagokat

eredményei	alakítása. Egyes textillel kapcsolatos műveleteket megismer, alkalmaz.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Olló, tű biztonságos használata, baleset-és munkavédelem figyelembevétele.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tanult öltések alkalmazása. A szövés alapjainak elsajátítása. Ismerkedés a kötés és horgolás technikájával.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban). • Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás. • Ismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). • Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása. • Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy-két szín alkalmazásával. **Ismeretek** • Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése. • Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. • Láncöltés megismerése. • Textil szegése, összevarrása kézzel. • Gombfelvarrás, gumibehúzás. • Kötés – horgolás – szövés. **Tevékenység** • Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan (vágás, tűbefűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). • Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítséggel. • Láncöltés technikájának megismerése. • Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan (gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?). • Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyak bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. • Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. • Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint.	Ábrázolás-alakítás : téma feldolgozása eltérő technikával, színek egymásra hatása, Kommunikáció: lakáskultúra, divat, ,

• Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. • Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan fércelőöltés textilen. • Eddig elsajátított gyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása. • Irányítással szőnyegszövés rámán.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák elnevezései (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak megnevezése, stb.)*
A fejlesztés várt eredményei	Képes felismerni a tanult textilfajtákat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tudjon alkalmazni. Képes egyszerű gombot felvarrni. Képes felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Hatékony mosogatás a főétkezések után. Közepes nagyságú szőnyeg tisztára porszívózása. Egyszerű konyhatechnikai eljárások (szeletelés, keverés) alkalmazása egyszerű, hideg ételek elkészítésében. Kiskert növényeinek öntözése adott szabályok szerint.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű ételek és sütemények elkészítése. Automata mosógép használatának megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Elektromos tűzhely, kenyérpirító, mikrohullámú sütő, kávéfőző biztonságos használata. • Teakészítés. • Gyümölcssaláta készítése. • Tojás, burgonya, virsli, stb. főzése. • Egyszerűen elkészíthető sütemények (porból, mélyhűtött tésztából) sütése. • Automata mosógép használata. Teregetés. Száraz ruhák leszedése, elrakása. • Megadott helyiség önálló takarítása. • Takarítószerek és eszközök önálló használata. • A megismert munkafolyamatok önálló alkalmazása. - **Ismeretek** • Szeletelés, kés használat.	Társadalmi ismeretek: pályaválasztás, munka-megosztás, Kommunikáció: vendéglátás, lakás rendje, tisztaság

• Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. • Egyszerű étel készítése sütéssel, főzéssel. • Takarítási munkák. • Mosógép használata. • Teregetés. Száraz ruhák leszedése, elrakása. **Tevékenység** • Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök, kiválasztása. • Gyümölcssaláta elkészítése. Tízórai, uzsonna, reggeli készítés. • Hideg és egy meleg étel elkészítése (saláták, szendvicsek, sütemények) önállóan (melegítés, főzés, sütés, hűtés). • Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata. • A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás) folyamatosan. • Automata mosógép használata. Teregetés, száraz ruhák leszedése, elrakása. • Takarítás, különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb. • Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek megnevezése, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek neve, elkészítéséhez szükséges fogalmak. *Receptek gyűjtése*. Tisztítószerek, takarítóeszközök, munkafolyamatok megnevezései, veszélyes anyagok, baleset megelőzés,
A fejlesztés várt eredményei	Képes részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben. Fizikai támogatással képes részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket. Egyszerű konyhai gépek fizikai támogatással használ. Képes megadott helyiséget támogatással takarítani. Képes a takarítási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tanult helyzetben rutinszerűen alkalmazza a tisztálkodással és öltözködéssel kapcsolatos ismereteket. Menstruációs napokon a tanult módon, segítséggel ellátja magát.	
Tantárgyi fejlesztési	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés.	

célok	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az eddig tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása, törekvés a rutinszerű alkalmazásra. • Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján. • A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés segítséggel (színek, alapanyagok, vízhőfok beállítása). **Ismeretek** • Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. • Ismerkedés a ruházaton és egyes eszközökön látható piktogramokkal, azok értelmezése. **Tevékenység** • Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás) teregetés fázisai önállóan. • Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása. Vállfa használata.	Olvasás-írás: használati és utasítás szövege és értelmezése

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Textíliák tulajdonságainak ismerete. Piktogramok, jelentéstartalmuk.
A fejlesztés várt eredményei	Képes válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás eszközeit. Képes egyes piktogramokat értelmezni.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	A tanult módon vásárol néhány áruféleséget az eladótól.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Körültekintő vásárlás. A szavatosság fogalmának megértése. Az árucikkek kiizetése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Vásárlási lista készítése segítséggel • Adott árucikkek megtalálása önállóan. • Mérlegelés vásárláskor, tudja kívánságát és kifogásait megfogalmazni (jobb ízű, több van benne).	Számolás-mérés: vásárlási gyakorlat,

• A szavatossági időmegkeresése és leolvasása adott árucikken. • A szavatosság lényegének megértése. • Fizetés segítséggel. **Ismeretek** • Vásárlás. • Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez • A termékek szavatosságának megkeresése. • Az áru kifizetése. **Tevékenység** • Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). • Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység). • A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható).	fizetés, mérőeszközök, mérések Olvasás-írás: használati és utasítás szövege és értelmezése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak beszerzési források megnevezése. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága és tárolása során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejárati idő).
A fejlesztés várt eredményei	Képes kívánságát megfogalmazni. Képes tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni. Képes értelmezni a szavatossági idő jelölését.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Piktogramok értelmezése**	**Órakeret: 16**
Előzetes tudás	Képi emlékezet.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerése, értelmezése. • A tanult piktogramok felismertetése. • Élelmiszereken, tisztálkodási szereken található jelzések értelmezése.	Olvasás-írás: olvasás, szövegértelmezés

Ismeretek • Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése • Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. **Tevékenység** • Ismerkedés az élelmiszereken és tisztálkodási szereken található jelekkel. • Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. • Élelmiszereken és tisztálkodási szereken található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogramok jelzéseivel és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Tudja, hogy a termékeken hol találhatók a piktogramok, felismer közülük néhányat. Képes tevékenységei során a piktogramokat értelmezni.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Anyagok alakíthatósága, festés, színezés, formák vágása, képlékeny anyagok alakítása, műveletek textillel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az alkotás örömének átélése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése. • Az anyagok tulajdonságainak megismerése. • Kötözött és viaszos batikolás. • Szövés. • Kötés. • Keresztszemes öltés. • Adott anyagból készült tárgyakat keresni környezetében használhatóság, és más tulajdonságaik alapján. • Önállóan tárgyakat készíteni a megismert anyagokból és technikákkal. **Ismeretek** • Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. • Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmasé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz,	Ábrázolás-alakítás: több technika alkalmazásával tárgyak, alkotások készítése egyéni ötletek megvalósítása

gyurma. • Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termések. **Tevékenység** • Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. • A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. • Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése. • Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel. • Tárgyak készítése különböző alkalmakra. (batikolás, gyöngyfűzés, szövés, makramé)	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságával összefüggő fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Képes megismerni különböző anyagokat, megmunkálásának különböző módjait. Képes a tanult technikák alapján elemi alkotások készítésében részt venni. Képes ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Textilmunkák**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	A tanult textilfajták felismerése. Néhány tanult öltésforma alkalmazása. Gombfelvarrás. Különböző kézimunkák darabjainak, eszközeinek felismerése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tanult technikák elemi szintű ismerete, alkalmazása. Ismerkedés a varrógép használatával.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az eddig tanult, textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása. • Két anyag összevarrása, beszegése, különféle gomb felvarrása, gumibehúzás. • Ismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel). • Patent, kapocs felerősítése. • Ruhán lévő szakadás megvarrása. • Ismerkedés a varrógéppel, varrás fizikai segítséggel. **Ismeretek** • A tanult technikák kivitelezésének egyre magabiztosabbá tétele.	Ábrázolás-alakítás: téma feldolgozása eltérő technikával, színek egymásra hatása, Kommunikáci

• Bonyolultabb gombok, patentok, kapcsok felvarrása, felerősítése. • Annak felismerése, hogy a ruházat javításra szorul. • Egyenes vonalú varrás varrógéppel, segítséggel. **Tevékenység** • Eddigi technikák folyamatos gyakorlása, egyes esetekben önálló alkalmazása. • Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítséggel. • Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok kivitelezése önállóan (gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?). • Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyak bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. • Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. • Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. • Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. • Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan fércelőöltés textilen. • Varrás varrógéppel, segítséggel.	ó: lakáskultúra, divat, Kommunikáció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	*Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák elnevezései (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak megnevezése, stb.). Varrógép.*
A fejlesztés várt eredményei	Képes felismerni a tanult textilfajtákat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tudjon alkalmazni. Képes egyszerű javítási feladatokat elvégezni öltözékén (gomb felerősítése).

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egyszerű háztartási munkák**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Részvétel a begyakorolt munkatevékenységekben. Részvétel a konyhai munkákban, egyszerű ételek, sütemények elkészítése. Egyszerű konyhai gépek használata támogatással. Adott helyiség takarítása. A munkafolyamathoz szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyre hosszabb munkafolyamatok elvégzése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Félkész ételek (pl. puding, leves) elkészítése.	Társadalmi ismeretek:

• Automata mosógép önálló használata. • Teregetés, száraz ruhák leszedése, összehajtogatása, elrakása önállóan. • Megadott helyiség önálló takarítása. • Talajművelés az iskola kiskertjében. • Lehetőség szerint magok elvetése, palánták elültetése kiskertben. Magok elvetése, palánták elültetése virágcserépbe vagy ládába. **Ismeretek** • Egyszerű félkész ételek elkészítése. • Takarítási munkák. • Mosógép használata. • Teregetés. Száraz ruhák leszedése, összehajtogatása, elrakása. • Műveletek a kiskertben (talajgondozás, magok elvetése, palántázás). **Tevékenység** • Vizuális segítséggel konyhai, háztartási gépek használata önállóan. • Félkész ételek elkészítése. • Speciális szakácskönyv alapján ételek főzése, sütése. • A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás) folyamatosan. • Automata mosógép használata. Teregetés, száraz ruhák leszedése, összehajtogatása, elrakása. • Takarítás, különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.). • Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.	pályaválasztás, munk-amegosztás, Kommunikáció: vendéglátás, lakás rendje, tisztaság
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek megnevezése, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek neve, elkészítéséhez szükséges fogalmak. *Receptek gyűjtése*. Speciális szakácskönyv. Tisztítószerek, takarítóeszközök, munkafolyamatok megnevezései, veszélyes anyagok, baleset megelőzés,
A fejlesztés várt eredményei	Felnőtt jelenlétében tudjon félkész ételeket elkészíteni, illetve speciális szakácskönyv alapján egyszerű ételeket főzni és sütni. Képes legyen a konyhai eszközöket biztonságosan használni. A tanult módon képes kitakarítani egy adott helyiséget. Képes a megszáradt ruhákat leszedni a szárítóról, a tanult módon összehajtogatni és adott szempontok szerint elrakni. Legyen képes egy adott helyiséget a tanult módon kitakarítani. Legyen képes a tanult módon egyszerű kerti munkákat (pl. öntözés) elvégezni.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Szétválogatja a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás eszközeit, használatkor egyes piktogramokat felismer.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés. Piktogramok jelentésének figyelembe vétele.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján. • Vasalás, irányítás mellett. • A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítséggel (színek, alapanyagok, vízhőfok, vasaló beállítása). **Ismeretek** • Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. • Piktogramok értelmezése. • Vasaló használata. **Tevékenység** • Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással • (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával). • Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás) teregetés, vasalás fázisai önállóan. • Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.	Olvasás-írás: használati és utasítás szövege és értelmezése

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Képes válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vásárlás - Fogyasztóvédelem**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Vásárlással kapcsolatos kívánságát megfogalmazza. Ismert üzletben tájékozódik, segítséggel néhány tételt megvásárol. Ismeri a szavatossági idő fogalmát.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Körültekintő, megtervezett vásárlás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • Vásárlási lista készítése önállóan. • Adott árucikkek megtalálása önállóan ismeretlen élelmiszerboltokban is. • Mérlegelés vásárláskor, tudja kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). • A szavatossági időmegkeresése és értelmezése adott árucikken. • A szavatossági idő jelölésének figyelembe vétele vásárláskor. • Ruhán, cipőn található jelzések értelmezése. • Csere lehetőségei, visszaváltás, levásárlás **Ismeretek** • Vásárlás. • Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez • A termékek szavatosságának ellenőrzése. • Sajt célra ruha, cipő vásárlása • A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. **Tevékenység** • Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). • Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. • A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható). • Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. • Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. • Döntés szempontjainak megbeszélése	Számolás-mérés: vásárlási gyakorlat, fizetés, mérőeszközök, mérések Olvasás-írás: használati és utasítás szövege és értelmezése
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak beszerzési források megnevezése. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival. Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejárati idő, kezelési útmutató, jótállás).
A fejlesztés várt eredményei	Képes kívánságát és kifogásait megfogalmazni. Képes tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni. Képes értelmezni a szavatossági idő jelölését.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Piktogramok értelmezése**	**Órakeret: 16**
Előzetes tudás	Képes megkeresni adott termékeken a piktogramokat, néhányat felismer, megnevez.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. • A tanult piktogramok felismertetése. • Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzések értelmezése. **Ismeretek** • Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése • Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. **Tevékenység** • Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószereken, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. • Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. • Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószereken ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján.	Olvasás-írás: olvasás, szövegértelmezés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Tudja, hogy a termékeken hol találhatók a piktogramok, felismer közülük néhányat. Képes tevékenységei során a piktogramokat értelmezni.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Anyagok alakítása**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Különböző anyagok és azok megmunkálási módjainak ismerete. A tanult technikákkal elemi szintű alkotások készítése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az alkotás örömének átélése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése.	Ábrázolás-

• Az anyagok tulajdonságainak megismerése. • Kötözött és viaszos batikolás. • Szövés. A szőttes eltisztázása. • Kötés. • Keresztszemes öltés. • Hímzés. • Adott anyagból készült tárgyakat keresni környezetében használhatóság, és más tulajdonságaik alapján. • Önállóan tárgyakat készíteni a megismert anyagokból és technikákkal. **Ismeretek** • Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. • Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmasé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma. • Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termések. **Tevékenység** • Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. • A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása • Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése • Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel • Tárgyak készítése különböző alkalmakra (hímzés, keresztszemes öltés)	alakítás: több technika alkalmazásával tárgyak, alkotások készítése egyéni ötletek megvalósítása
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságával összefüggő fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Képes megismerni különböző anyagokat, megmunkálásának különböző módjait. Képes a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni. Képes ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.

Környezetismeret

Évfolyam: 5-8.

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti

összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.
Célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelemére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.
Elsajátíttatni a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, ízléses, praktikus öltözködés iránti igényt és az egészség védelmét.
Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.
Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és gyógyszerek szerepét tudatosítani.
Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.
A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és megfelelő segélykérés technikáit elsajátíttatni.
A tantárgy különösen fontos szerepet tölt be az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében és a testi-lelki egészségre nevelésben, amennyiben megalapozza a helyes önismeretet, elősegíti a tanuló saját teste működésének, ápolásának megismerését, elsajátítását; lehetővé teszi a test felépítésének, jellegzetességeinek, a testrészek funkciójának és a szervezet összehangolt működésének megismerését. Mindezzel hozzájárul a jó közérzet feltételeinek, a komfortérzet kialakításának és fenntartásának megismeréséhez.
A tantárgy a szociális és állampolgári kompetencia alakításához az egészséges önértékelés és a társas kapcsolatokban szükséges alkalmazkodási képesség fejlesztésével járul hozzá.
Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak ismerete, betartása.
A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése során a tanuló megismeri a természet nagy csoportjait, felismeri a környezeti tényezőknek az élő természetre gyakorolt hatásait, képessé válik egyszerű folyamatok megnevezésére. Mindez megerősíti a környezeti ártalmakkal szembeni érzékenységét, elősegíti a természeti környezettel való harmonikus együttélését.
A természettudományos ismeretek elsajátítása tartozhat az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók erősségei közé, többlettámogatást igényelhetnek azonban az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén. Az érintett tanulók jellegzetesen sajátos speciális ismeretszerzési nehézségei miatt a tanulás során nem számíthatunk a gyermekek spontán érdeklődésére, előzetes megfigyeléseire, élményeire. E területen is nagy hangsúlyt kap a közvetlen tapasztalás.A tantárgy kiemelt szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a természeti környezetben megfelelő viselkedésre neveléssel az állat és növényvilág nyugalmának megőrzése érdekben és a felelős viselkedés kialakítására a közösségi környezetben.
A nemzeti azonosságtudat fejlődéséhez és a hazafias neveléshez a közösségi terek, az épített és természeti környezet ápolásával, a rend és tisztaság fokozott védelmével járul hozzá.
Kiemelkedően fontos a közvetlen társadalmi és természeti környezet ismerete, az azokkal való harmonikus kapcsolat. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók elsősorban saját, közvetlen élményeiken keresztül, esetleg speciális érdeklődési körüknek megfelelően ismerhetik meg nemzeti kultúránk értékeit.
Kiemelt szerepet játszik a tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben az egészségre káros szokások felismertetésével, kialakulásuk tudatos elkerülésére neveléssel, igény felkeltésével a tiszta, gondozott környezet megteremtésére és megóvására, és értelmi

képességeinek megfelelő ismeretek nyújtásával a testi változások megismerésére és elfogadására.
Elsődleges az érzelmi biztonság megteremtése, a pozitív, reális énkép és önértékelés támogatása, a fejlődési zavarral gyakran együtt járó szorongás megelőzése, oldása.
A helyes étkezési, alvási, önápolási szokások, a rendszeres mozgás iránti igény kialakítása szintén prioritást kap az egyéni fejlesztési tervben.
A megfelelő szexuális viselkedés kialakításában a családok számára hatékony segítséget kell nyújtania az iskolának, mivel a szociális megértés sérülése e területet speciálisan nehézzé teszi.
A viselkedésproblémák megelőzése és hatékony kezelése hozzájárul a testi-lelki egészség megőrzéséhez és kiküszöbölheti a gyógyszeres kezelést.
A tantárgy a médiatudatosságra nevelésben fontos szerepet tölt be a médiumok felhasználásának megismertetésével és a tanulók látókörének szélesítésével.
Az érintett tanulók különösen veszélyeztetettek lehetnek a különböző médiumok által közvetített tartalmak meg nem értése, félreértése tekintetében és fokozott a függőségek kialakulásának veszélye is. Ugyanakkor a különböző médiumok lehetővé teszik az élő nyelvtől és szociális közvetítéstől független tanulást és kapcsolatteremtést, valamint olyan multimédiás tananyagok kialakítását, mely lelassítja és hozzáférhetővé teszi a szociális interakciókat, nagyban hozzájárulva a fejlődési zavar következményeinek enyhítéséhez.
A tantárgy a természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését támogatja, tudatosítva a környezet védelmének és megóvásának fontosságát. A tanulók megismerik a gyógy- és fűszernövények szerepét és használatukat, felismerik az összefüggéseket az időjárási viszonyok és a természet átalakulása között, és az emberi tevékenységek környezetre gyakorolt hatását.
A természettudományos ismeretek elsajátítása tartozhat az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók erősségei közé, többlettámogatást igényelhetnek azonban az ismeretek gyakorlati alkalmazása terén. Az érintett tanulók jellegzetesen sajátos speciális ismeretszerzési nehézségei miatt a tanulás során nem számíthatunk a gyermekek spontán érdeklődésére, előzetes megfigyeléseire, élményeire. E területen is nagy hangsúlyt kap a közvetlen tapasztalás.
A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez hozzájárul a környezet és az egészség megóvására nevelés és a betegségek megelőzése érdekében történő közösségi kezdeményezésekben, társadalmi megmozdulásokban való részvétel. Előtérbe kerül az önismeret és a közvetlen szociális környezet megismerése, a társas viselkedés szabályainak ismerete, betartása.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Főbb testrészek (fej, nyak, mell, has, hát, kar, láb) megmutatása saját testén.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Saját testrészek és érzékszervek funkcióinak ismerete.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A testrészek nevét, funkcióját ismerni. • Érzékszervek funkcióit ismerni, az érzékszerveket óvni. • Ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését. • Panaszokat észlelni, a kapott utasításokat betartani. **Ismeretek** • Testrészek, érzékszervek megmutatása, funkciójuk. • Meglévő ismeretek rendszerezése. • Az érzékszervek funkciója, védelmük. • Ismerkedés a segédeszközökkel. • Az egészség fogalma, jellemzői, a betegségek tünetei. • Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. • Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. • Gyógyszer elfogadása. **Tevékenység** • Tükörképen ismerkedés saját testtel. • Főbb testrészek megmutatása saját magán és más személyeken képek alapján, megnevezés után. • Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése. • Jobb és bal oldal elkülönítése saját testén. • A tanuló külső tulajdonságainak megismerése. • Fiú-lány megkülönböztetése. • Képösszerakás, csoportosítás. • Érzékszervek megnevezése, funkciója. • Az érzékelés folyamatának és az érzékszervek elemi szintű ismerete. • A szemüveg használata. • A hallókészülék használata. • Adott betegség tüneteinek felismerése (gyomorrontás, influenza, bőrtünetek) • Az orvosi kezelés utasításainak betartása. • Személyre szabott segítséggel szükséges orvosi beavatkozás, kezelés (pl. oltás) elfogadása. • Együttműködés az iskolai orvosi vizsgálat során.	Kommunikáció Mozgásnevelés Ábrázolás-alakítása

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrészek és érzékszervek nevei Betegségek, sérülések nevei Fájdalom fogalma

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Az érzékszervek elemi funkcióit ismeri. Személyre szabott segítséggel óvja érzékszerveit, a szükséges segédeszközöket tanult módon használja.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód**	**Órakeret: 11**
Előzetes tudás	Ismerős, jól strukturált környezetben képes nyugodt viselkedésre.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Önállóan kézmosás arcmosás, fogmosás szükség szerint. • A rendszeres testedzést bevezetni. • A vitaminok szerepét megismerni. • A napozószerek, bőrvédő-, és bőrápoló szerek használatának elfogadása. • Panaszainak tudatosítása. • Az orvos utasításait, tanácsait követni. • A játék, munka és a közlekedés során kívánatos magatartást tudatosítani. • Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. • Segítségkérés. • Önfegyelem gyakorlása. **Ismeretek** • Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás. • A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. • A vitaminforrások megismerése. • Veszélyforrások a szabadban (a Nap káros hatása, kullancs). • Az iskolások orvosi vizsgálata. • Egészség – betegségek. • Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. • Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. • A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. **Tevékenység** • Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás, hajvágás, a haj ellenőrzése (tetűirtás). • Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése. • A pattanásos bőr ápolása. • A menstruáció, a magömlés és az ezekkel kapcsolatos higiéniai szabályok.	Kommunikáció Társadalmi ismeretek

• Részvétel a mozgásfoglalkozásokon. • A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése, csoportosítása. • Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége, fogyasztása. • A tavaszi és nyári napozás szabályainak megismerése. • Kullancs-csípés elleni védekezés elfogadása. • Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon. • Iskolai csoportszabályok megismerése, elfogadása.. • Segítség kérése felnőttől a tanult módon.	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Általa használt tisztálkodási eszközök és anyagok neve Orvosi vizsgálattal, gyógyszerezéssel kapcsolatos szavak. Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.. Szükség esetén AAK-s eszköz használata.
A fejlesztés várt eredményei	A tanult módon ápolja, óvja testét. Személyre szabott segítséggel tartja be az iskolai baleset megelőzési szabályokat.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Élő természet – élőlények és környezetük**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Saját maga elkülönítése környezetétől.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Saját maga, családtagjai, tanárai, társai személyes adatainak ismerete	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Környezetében lévő emberek felismerése. • A megszerzett ismereteket alkalmazása. • Főfogalmak – élőlények (ember, állat, növény) **Ismeretek** • Saját személyes adatai • Családtagok adatai • Iskolai személyek adatai • Alapvető családi ünnepek jellemzői • Ismerősök, állatok, növények főfogalom alá rendezése **Tevékenység** • Saját név, családtagok keresztneve.	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás

• Osztálytársak, tanárok keresztnevének és teljes nevének megismerése. • Saját keresztnevére odafordulás. • Saját teljes nevének, lakcímének ismerete. • A családi relációk, kapcsolatok-szülők, testvérek, nagyszülők megismerése. • Az iskolában dolgozó személyek nevének és foglalkozásuknak megismerése. • Családi ünnepek is hozzájuk kapcsolódó tárgyak összekapcsolása. • A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása., csoportosítás főfogalmak szerint (emberek, növények, állatok).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állatok, növények neve, személynevek, rokoni fokozatok Szükség esetén AAK – s eszköz használata
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Személyre szabott segítséggel tudja saját nevét, családjában a rokoni kapcsolatokat,(szülők, testvérek, nagyszülők) tanárai, társai keresztnevét.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak**	**Órakeret: 5**
Előzetes tudás	A környezetében található tárgyak ismerete	
Tantárgyi fejlesztési célok	A környezetében található tárgyak megismerése. Az időjárás jelenségei. Az utcai közlekedés, az általa használt közlekedési eszközök felismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • A mindennapi életben leggyakrabban előforduló tárgyak, használatuk. • Az egyes helyiségekben végezhető tevékenységek. • Az időjárás jelenségeinek közvetlen megfigyelése, megtapasztalása. • Az általa használt közlekedési eszközök felismerése. • Biztonságos utcai közlekedés. **Ismeretek** • A tárgyak színe, mintázata, alakja, felülete, íze, hangja, szaga, halmazállapota, hőmérséklete. • Gömbölyű és szögletes tárgyak. • Sima és érdes felület. • A tárgyak egymáshoz viszonyított méretei. • Az általa jól észlelhető jelenségek megfogalmazása (süt a nap, esik az eső, esik a hó) • A pedagógus kéréseinek „Állj meg!” „Gyere ide!” „Maradj mellettem!” teljesítése zárt területen (osztályterem, épület, udvar) belül.	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás Társadalom ismeret Életvitel és gyakorlat

Tevékenység • A környezetében található tárgyak tulajdonságainak és használatának cselekvéses, tapasztalati úton történő megismerése az összes érzékszerv segítségével. • Tegyen önálló megállapításokat az időjárásra vonatkozóan. • A folyékony és szilárd halmazállapot megfigyelése. • Tapasztalatok gyűjtése a gyalogos közlekedésről az iskola környékén. A járda, az úttest megismerése tanulmányi séták alkalmával.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Használati tárgyak neve. Időjárás elemei (napsütés, eső, hó) Közlekedéssel kapcsolatos alapfogalmak (úttest, járda)	
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	A mindennapi életben leggyakrabban előforduló tárgyak felismerése. Vegyen részt az időjárással kapcsolatos megfigyeléseken. Zárt területen pedagógus kérésére álljon meg, menjen oda a felnőtthöz és maradjon ott vagy haladjon a pedagógus mellett.	

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Az érzékszervek elemi funkcióit ismeri. személyre szabott segítséggel óvja érzékszerveit, a szükséges segédeszközöket tanult módon használja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Saját test jellemzőinek, változásainak felismerése	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A testrészek nevét, funkcióját ismerni. • Érzékszervek funkcióit ismerni, az érzékszerveket óvni. • Panaszokat észlelni, a kapott utasításokat betartani. • Saját testkontroll elősegítése. **Ismeretek** • Testrészek, érzékszervek megmutatása, funkciójuk. • Meglévő ismeretek rendszerezése. • Az érzékszervek funkciója, védelmük. • Az egészség fogalma, jellemzői, a betegségek tünetei. • Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. • Sérülések felismerése. • Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. • Gyógyszer elfogadása.	Kommunikáció Mozgásnevelés ábrázolás-alakítása

Tevékenység • Ismert testrészek körének bővítése, megmutatása saját magán és más személyeken • Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése • Bal és jobb oldal elkülönítése saját és másik ember testén • A tanuló külső tulajdonságainak változásai • A saját testmagasság növekedésének megfigyelése • A saját testének jellemzői (testmagasság, testalkat, szemszín, haj) összehasonlítása más személlyel • Felnőtt-gyerek megkülönböztetése • Az életkorok jellemző jegyeinek megállapítása • Saját nem meghatározása • Betegség megelőzése élethelyzetekben • Sérülések tüneteinek felismerése (vágás, szúrás, égés) • Az orvosi kezelés utasításainak betartása • Együttműködés orvosi vizsgálat során • Személyre szabott segítséggel szükséges orvosi beavatkozás, kezelés (pl. oltás) elfogadása • Viselkedési szabályok az orvosi rendelőben	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrészek és érzékszervek nevei Betegségek, sérülések nevei Fájdalom fogalma
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Saját külső tulajdonságait ismeri, személyre szabott segítséggel megfigyeli a változásait.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód**	**Órakeret: 11**
Előzetes tudás	A tanult módon ápolja, óvja testét. Személyre szabott segítséggel tartja be az iskolai baleset megelőzési szabályokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Balesetek megismerése, tudatosítása, elkerülés lehetséges módjai	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Panaszai megfigyelése saját magán. • A napozószerek, bőrvédő-, és bőrápoló szerek önálló, szükség szerinti használata. • Vitaminok elfogadása.	Kommunikáció

• Rendszeres mozgás kialakítása. • Az orvos utasításait, tanácsait követni. • Tevékenységvégzés során a kívánatos magatartást tudatosítani. • Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. • Segítségkérés. • Önfegyelem gyakorlása. **Ismeretek** • A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. • Az iskolások orvosi vizsgálata. • Orvosi rendelő, háziorvos. • Az iskolában, az utcán és játék közben előforduló balesetek. • A balesetek megelőzése. • A mentőláda tartalma. • A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. **Tevékenység** • Rendszeres testmozgás, részvétel a mozgásfoglalkozásokon. • Iskolaorvosi-, Család orvosi-, Szakorvosi-, Fogorvosi rendelő jellegzetességei • Viselkedési szabályok megismerése az orvosi vizsgálat során. • Balesetek (az élet minden területén) megismerése • Az iskolai baleset megelőzési szabályok megismerése, betartása. • A mentőláda tartalmának megismerése, a benne lévő eszközök és szerek használatának megismerése (kötszer, fertőtlenítő). • Telefon használata (segítségkérés), segélykérő telefonszámok ismerete. • Segítség kérése a tanult módon, személyre szabott segítséggel, felnőttől.	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	A balesetek neve. Az ellátáshoz szükséges eszközök és tevékenységek neve. Szükséges szabályok megnevezése.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel vegyen részt a mozgásfoglalkozásokon, a számára kijelölt egészségmegóvó feladatokat végezze el. Személyre szóló segítséggel működjön együtt az iskolában az egészségügyi dolgozókkal.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Élő természet – élőlények és környezetük**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel tudja saját nevét, családjában a rokoni kapcsolatokat,(szülők, testvérek, nagyszülők) tanárai, társai keresztnevét.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az emberek helyének megismerése a természetben, a tanuló személyes környezetében	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Növényeket, állatokat felismerni, külső tulajdonságait megnevezni. • Saját adatok ismerete • A megszerzett ismereteket önállóan alkalmazni. **Ismeretek** • Az élő természet nagy csoportjai: növény, állat, ember tulajdonságai, életmódja, haszna, szokásai. **Tevékenység** • Az általa fogyasztott gyümölcsök ehető és nem ehető részeinek elkülönítése. • Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. • Megfigyelések. • Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.. • A tanuló egy napjának megfigyelése (tevékenységek, helyszínek). • A saját tevékenységek elemzése a kapott segítség mértéke és módja szerint. • Az iskola nevének, címének ismerete. • Közlekedési útvonal megfigyelése, tudatosítása az iskolába, haza. • Otthoni lakás, berendezési tárgyak, otthoni tevékenységek ismerete. • A környezetéből ismert foglalkozások (pl. bolti eladó, orvos, fodrász, stb.), és szülei foglalkozásának megismerése. • Közösségi ünnepek megismerése, átélése.	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Növényekkel, állatokkal, emberekkel kapcsolatos szavak, új fogalmak Szükség esetén AAK – s eszköz használata
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Képes személyre szabott segítséggel egyszerű megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről és állatokról. Képes személyre szabott segítséggel egyszerre egy adott szempont szerint egyszerű válogatásokat, csoportosításokat végezni. Tanult módon felismeri saját lakhelyét.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak**	**Órakeret: 5**
Előzetes tudás	A mindennapi életben leggyakrabban előforduló tárgyak felismerése. Vegyen részt az időjárással kapcsolatos megfigyeléseken. Zárt területen pedagógus kérésére megáll, odamegy a felnőtthöz és ott maradjon vagy a pedagógus mellett halad.	

Tantárgyi fejlesztési célok	A tágabb környezetében található tárgyak megismerése. Az időjárás jelenségei. A biztonságos, szabálytartó utcai közlekedés, az általa használt közlekedési eszközök felismerése.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • A környezetében található tárgyakkal kapcsolatos ismeretek bővítése, (az iskola minden helyisége: házi munka, műhely, udvar, tornaterem) • A környezetében található tárgyakkal kapcsolatos ismeretek, egymáshoz viszonyított helyzetük meghatározása. • Az elektromos árammal működő tárgyak, eszközök használata. A házi telefon és használata. • A termikus kölcsönhatás elemi értelmezése. • A víz különféle állapotának érzékelhető jegyei. • Az ivóvíz. • Az időjárás jelenségeinek megfigyelése. • Napszakok (reggel, délelőtt, dél, délután, este) jellegzetességei a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyelése. • Biztonságos gyalog közlekedés szabályai az iskola környékén. • Átkelés az úttesten közlekedési jelzőlámpával ellátott gyalogátkelőhelyen. **Ismeretek** • Az általa használt tárgyak anyaga, a fa, fém, papír, műanyag, üveg, porcelán, bőr, textil fogalmak bevezetése. • Az anyagok fizikai változásának megfigyelése ütés, nyomás, hajlítás hatására és ételkészítés közben: elszíneződés, felaprózódás, keveredés, oldódás. • A termikus kölcsönhatás elemi értelmezése: a forró folyadéktól az edény is felmelegszik. • A víz különféle állapotának érzékelhető jegyei: jég, gőz, hideg- és melegvíz. • Az ivóvíz: az iható és nem iható víz elkülönítése. • Az időjárás elemeinek (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél) irányított megfigyelése, jellemzői (pl.: szitál, esik, ömlik, zuhog). • A víz megfigyelése a természetben pl. pocsolya, eső, hó, jégeső. • A hét napjainak neve, sorrendje, munka és pihenőnapok eltérő napirendje. • A gyalogos közlekedés szabályainak megismerése, átkelés úttesten az iskola környékén. • A haladás megfelelő tempója. **Tevékenység** • A megadott szempontok szerint tudja felsorolni egy ismert tárgy	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás Társadalom ismeret Életvitel és gyakorlat Informatika

jellemzőit, és csoportosítani az általa használt tárgyakat. Tudjon két tárgyat a tanult módon összehasonlítani. • Az időjárás jelenségeinek közvetlen megfigyelése, megtapasztalása. • Pedagógus kérésére álljon meg a járda szélén, és jelezze ha jármű közeledik.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tárgyak anyaga, mérete, időjárás elemei, hétnapjainak neve, járművek neve, közlekedés során használt utasítások
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Az egyes helyiségekben végezhető tevékenységek, az ott használt tárgyak felismerése. Legyen képes az időjárás elemeinek vonatkozó megállapításokból a megfelelőt kiválasztani. Pedagógus utasításainak betartása gyalogos közlekedés során.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Saját külső tulajdonságait ismeri, személyre szabott segítséggel megfigyeli a változásait.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A serdülőkor változásainak megfigyelése. Egészséggel, betegséggel kapcsolatos saját élmények tudatosítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. • Érzések, tapasztalatok tudatosítása, közlése a tanult módon. • Jó helyzet-felismerési képességet kialakulása. • Ismereteket szerzése az orvosi vizsgálatok lefolyásáról. • Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére. **Ismeretek** • Testrészek, érzékszervek, funkciójuk, védelmük. • Segédeszközök védelme és fontossága. • Betegség témakör bővítése • Sérülések témakör kibővítése • Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. • Teendők saját, és társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. **Tevékenység** • Ismert testrészek körének bővítése, megmutatása saját magán és más személyeken. Testméretek (kar hossza, derékbőség, láb mérete, testsúly) változásainak megfigyelése.	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás

• Az emberi élet szakaszai, saját élettörténet. • Férfi-nő megkülönböztetése. • A serdülőkor látható testi változásai. • A nemiséggel kapcsolatos alapvető viselkedési szabályok. • Saját maga által használt segédeszköz (szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét) használata, tisztítása, tárolása. • Lázmérés elfogadása. • Betegségek tüneteinek megfigyelése saját magán. • Szakorvosi rendelők ismerete. • Viselkedési szabályok szakrendelőben. • Személyre szabott segítséggel szükséges orvosi beavatkozás, kezelés (pl. oltás) elfogadása. • Társak rosszul létének észrevétele, toleráns viselkedés kialakítása. • Saját rosszullét jelzése a tanult módon, segítség kérése felnőttől. • Az ismeretek felhasználása az egyes önkiszolgáló tevékenységek során.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak, szókincs bővítése. Szükség esetén AAk-s eszközzel.	
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Személyre szabott segítséggel felismeri a férfi és a nő közötti testi különbségeket. Tudja, hogy a serdülőkor milyen testi változásokkal jár együtt. Segítséggel betartja a másik nemmel kapcsolatos viselkedési szabályokat.	

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel vegyen részt a mozgásfoglalkozásokon, a számára kijelölt egészségmegóvó feladatokat végezze el. Személyre szóló segítséggel működjön együtt az iskolában az egészségügyi dolgozókkal. .	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az egészségre káros szokások kialakulásának kerülése, elvárt, jó szokások kialakításában együttműködés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az egészséges életmód fontosságának ismerete. • Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket, és felelősséget. • Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására.	Kommunikáció Életvitel és gyakorlat

• Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. **Ismeretek** • A test tisztán tartása. • A serdülőkor jellemzői. • A test edzése. • Ideális testsúly. • Helyes, helytelen táplálkozás. • Kerülendő élelmiszerek és üdítők. • Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, a nemi úton terjedő betegségek). • Iskolai, háztartási és utcai balesetek. • Balesetek megelőzésének lehetősége. • Szexualitással kapcsolatos ismeretek. • A súlyfelesleg káros hatásai. **Tevékenység** • Mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás során egyre nagyobb fokú önállóság. • Rendszeres mozgás, testedzés. • Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás). • Beszélgetés, vagy képek rendezése, saját élmények a káros szokásokkal kapcsolatban. • A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megismerése. • Eseményképek, filmek elemzése.	Testnevelés
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Étkezéssel kapcsolatos nevek, fogalmak. Serdülőkorral kapcsolatos szavak, fogalmak. Szükség esetén AAK-s eszköz használata.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a testi higiéniás elvárások személyre szabott segítséggel történő betartására. Képes ruházata megfelelő állapotáról személyre szabott segítséggel gondoskodni. Személyre szabott segítséggel elfogadja a jó, egészségmegóvó szokások kialakítását, az eddig megismertek megtartását.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Élő természet – Élőlények és környezetük**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Képes személyre szabott segítséggel egyszerű megfigyeléseket végezni a közvetlen környezetében élő növényekről és állatokról. Képes személyre szabott segítséggel egyszerre egy adott szempont szerint egyszerű válogatásokat, csoportosításokat végezni. Tanult módon felismeri saját lakhelyét	
Tantárgyi fejlesztési	Növény és állatvilág jellemzői, sajátosságai	

célok	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. • Környezettudatos látásmód kialakítása, szelektív hulladékgyűjtés jellemzői **Ismeretek** • Növények, állatok, emberek. • Magyarország növényei, állatai. • Az ember szerepe az élő természet megóvásában. • A védett növények és állatok fogalmának megismerése. Tevékenység • A környezetében található állatok mozgásának (járás, mászás, ugrás, repülés), kültakarójának (toll, szőr) a kültakaró színének, testrészeinek megfigyelése, összehasonlítása. • Az állatok hangjának megfigyelése és felismerése. • A közvetlen környezetében élő növényeknek: fák, bokrok, virágos növények főfogalom alá sorolása. • Az ismertebb növény fajok felismerése, megnevezése, főbb részeik megnevezése, jellemzőik. • A növények részei: elemzés, képről felismerés, azonosítás, megnevezés, rész és egész viszonya. • A növények változásának megfigyelése az egyes évszakokban, és a változással kapcsolatos kifejezések megismerése (lehull, virágzik, zöldell, megérik). • Csíráztatás. • Terménygyűjtés. • A környezet állatainak megadott szempontok szerinti megfigyelése, csoportokba rendezésük: az állatok utódai, szaporodásuk, a kicsinyek gondozása. • Viselkedési szabályok megismerése a növényekkel és az állatokkal kapcsolatban. • Csoportosítás, válogatás. • Környezetében élő védett növény, állat felismerése. • A szelektív hulladékgyűjtés jellemzői, anyagok felismerése.	Kommunikáció Életvitel és gyakorlat

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állatok, növények megnevezése Szelektív hulladékok csoportjainak elnevezése Szükség esetén AAK – s eszköz használata
A fejlesztés várt	Személyre szabott segítséggel elemi ismereteket szerez a növény- és

eredményei a ciklus végén	állatvilágról, azok élőhelyeiről. Személyre szabott segítséggel megismerkedik a szelektív hulladékgyűjtéssel.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Az egyes helyiségekben végezhető tevékenységek, az ott használt tárgyak felismerése. Képes az időjárás elemeinek vonatkozó megállapításokból a megfelelőt kiválasztani. Pedagógus utasításainak betartása gyalogos közlekedés során.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A tágabb környezet megismerése. Az időjárás jelenségeinek megfigyelése. Biztonságos gyalogos- és tömegközlekedés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Az iskola közvetlen környékének megismerése. • Saját otthonának közvetlen környezete • A fontosabb információs és figyelemfelhívó táblák, telefonfülkék, hulladékgyűjtők, korlátok, piktogramok. • Saját lakóhely és az iskola helye Budapest térképén. • Irányított megfigyelések a tárgyak halmazállapotáról, hőmérsékletéről. • Veszélyforrások. • A víz forrása. a párolgás, a gőz halmazállapot. • Az égés, az éghető anyagok. • A tűz pusztítása, megelőzés, tűzoltás, balesetvédelem. • A telefon használata városi hívásra. A segélyhívószámok. • Az iskolakörnyék térképe, az iskola, az utca, a szomszédos és szemközti épületek helye. • A hőmérsékletre, csapadékra vonatkozó információk kiválasztása, gyakorlati következtetések levonása segítséggel. • Ismerkedés a közlekedési eszközökkel: személyszállító eszközök, tömegközlekedési eszközök. • Otthonának környékén, vagy más helyszíneken el tudjon jutni a tanult helyszínekre. • A hőmérsékletre, csapadékra vonatkozó információk kiválasztása, gyakorlati következtetések levonása segítséggel. • Az időjárás elemeinek irányított megfigyelése (hőmérséklet, szél). • Napszakok és hozzájuk kapcsolódó cselekvések. • A víz megfigyelése a természetben (eső, hó, jég, pocsolya).	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás Társadalom ismeret Életvitel és gyakorlat

- A hét napjai. A munka-és pihenőnapok eltérő napirendje.
- Az évszakok, hónapok neve, jellemző időjárásuk.
- Gyalogos közlekedés az iskolától távolabb lévő helyszínekre.
- A tömegközlekedési eszközök és a mozgólépcső használatának szabályai.
- Viselkedési szabályok a tömegközlekedési eszközökön.
- Balesetvédelem tömegközlekedési eszközök használata során.
- Udvariassági szabályok a tömegközlekedési eszközökön, az ülőhely elfoglalás és átadás szabályai. A menetjegy használata.

Ismeretek

- Az iskola és környékén található épületek.
- Az iskola közvetlen közelében található gyógyszertár, a közeli park, játszótér.
- Tömegközlekedési útvonalak és megállóhelyek az iskola környékén.
- Ismerje az iskola épületének külső jellemzőit, az iskola környékén található számára fontos közlekedési jelzőtáblákat, a hulladékgyűjtők használatát, a járdaszéli korlátok szerepét, a legfontosabb információkat hordozó piktogramok jelentését. Ismerje fel és nevezze meg a személyszállítás és a tömegközlekedés eszközeit. Tudjon segítséggel telefonon ismert személyt hívni.
- Saját otthonának közvetlen környezete, postahivatal, üzletek, gyógyszertár, orvosi rendelő, tömegközlekedési megállóhelyek ismerete.
- Otthonának környékén, vagy más helyszíneken el tudjon jutni a tanult helyszínekre.
- Az iskola és az otthona címe, utca neve, az épületek házszáma.
- Adott megállapítások közül az aktuális évszakra jellemzőket kiválasztani, tudja, hogy az adott időpontban melyik évszakban és hónapban járunk.
- Évszakokhoz kapcsolódó ünnepek.
- Az időjárás huzamosabb (egy hétig tartó) megfigyelése és jegyzetelése adott szempontok alapján.
- A hőmérő leolvasása, a hőmérséklet napi változásainak megfigyelése saját mérések alapján.
- A tömegközlekedési eszközök használata: elemi viselkedési szabályok a tömegközlekedési eszközökön.
- A balesetek okai, következményei, megelőzésük lehetőségei.
- A mozgólépcső használata.

Tevékenység

- Az iskola környékének üzleteinek megismerése, néhány jellemző árucikk vásárlása.
- Az írott sajtóból időjárás-jelentés elolvasása, adott szempont alapján a lakóhelyére vonatkozó információk gyűjtése, egyszerű következtetések levonása az öltözködéssel és a tervezett programokkal kapcsolatban.

• A gyalogos közlekedés szabályai: átkelés az úttesten. • Utazás tömegközlekedési eszközökön elemi viselkedési szabályok betartásával. • Fel- és leszállás, kapaszkodás. • Menetjegykezelés	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	iskola, otthon, cím, utcanév, házszám, telefonszám, naptár, év, hónap, nap, tömegközlekedési eszközök, megállók, közlekedési piktogramok
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	• Ismerje az iskola, ill. saját otthona épületének külső jellemzőit, az iskola környékén található számára fontos közlekedési jelzőtáblákat, a hulladékgyűjtők használatát, a járdaszéli korlátok szerepét, a legfontosabb információkat hordozó piktogramok jelentését. Ismerje fel és nevezze meg a személyszállítás és a tömegközlekedés eszközeit. • Az időjárásmegfigyelés eredményét legyen képes a tanult módon lejegyezni. • Tudjon pedagógus segítségével úgy utazni, hogy viselkedése ne legyen balesetveszélyes és ne keltsen feltűnést, kezelje menetjegyét.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Az emberi test**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel felismeri a férfi és a nő közötti testi különbségeket. Tudja, hogy a serdülőkor milyen testi változásokkal jár együtt. Segítséggel betartja a másik nemmel kapcsolatos viselkedési szabályokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Együttműködés a baleset- és betegségmegelőzési tevékenységekben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. • Érzések, tapasztalatok tudatosítása, közlése a tanult módon. • Jó helyzet-felismerési képességet kialakulása. • Ismereteket szerzése az egészségügyi intézményekkel kapcsolatban. • Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére. **Ismeretek** • Testrészek, érzékszervek, funkciójuk, védelmük. • Segédeszközök védelme és fontossága. • Betegség témakör bővítése	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás

• Sérülések témakör kibővítése • Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. • Teendők saját, és társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. **Tevékenység** • Ismert testrészek körének bővítése, megmutatása saját magán és más személyeken. • Könyvben és maketten a csontváz és belső szervek nézegetése, felismerése. • Testméretek (kar hossza, derékbőség, láb mérete, testsúly) változásainak megfigyelése. • Az emberi élet szakaszainak jellemzői, saját élettörténet. • A serdülőkor látható testi változásai. • A nemiséggel kapcsolatos alapvető viselkedési szabályok. • A felnőtté válás testi jegyei. • Saját maga által használt segédeszköz (szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét) használata, tisztítása, tárolása. • Vérnyomásmérés elfogadása. • Betegségek tüneteinek megfigyelése saját magán. • Kórházak, ügyeleti rendek ismerete. • Viselkedési szabályok kórházban. • Személyre szabott segítséggel szükséges orvosi beavatkozás, kezelés (pl. vérvétel) elfogadása. • Társak rosszul létének észrevétele, toleráns viselkedés kialakítása. • Az ismeretek felhasználása az egyes önkiszolgáló tevékenységek során. Rosszullét jelzése a tanult módon, segítség kérése felnőttől.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak, szókincs bővítése. Szükség esetén AAk-s eszközzel.	
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Elemi ismeretei vannak teste biológiai működéséről. Személyre szabott segítséggel együttműködik az orvosi vizsgálatok során. Elfogadja, tanult módon követi a betegség- és baleset megelőzési szabályokat.	

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Egészségmegőrzés - Egészséges életmód**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel vegyen részt a mozgásfoglalkozásokon, a számára kijelölt egészségmegóvó feladatokat végezze el. Személyre szóló segítséggel működjön együtt az iskolában az egészségügyi dolgozókkal. .	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az egészségre káros szokások kialakulásának kerülése, elvárt, jó szokások kialakításában együttműködés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az egészséges életmód fontosságának ismerete. • Szükséges esetekben használni a telefont. • Néhány fontos telefonszámot ismerni. • Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során. • A gyógyszereléssel kapcsolatos utasítások pontos betartása. **Ismeretek** • A test tisztán tartása. • A test edzése. • Helyes, helytelen táplálkozás • Iskolai, háztartási és utcai balesetek. • Balesetek megelőzésének lehetőségei. • Baleset estén felnőtt értesítése, mentő hívása. • A mentők munkája. • A mentőláda szerepe. • Az orvosi vizsgálathoz szükséges jelenlét. • Szexualitással kapcsolatos ismeretek. **Tevékenység** • Mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás során egyre nagyobb fokú önállóság. • Rendszeres mozgás, testedzés. • A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megvitatása. Vélemények ütköztetése. • Eseményképek, filmek elemzése. • Az értesítés módja, telefonálás gyakorlása. • Segítség kérésének gyakorlása. • Kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés, valós szituációban együttműködés. • Orvosi rendelő rendelők megismerése. • Gyógyszer elfogadása. • Elvárt viselkedési szabályok betartása az ellenkező nemű társakkal szemben.	Kommunikáció Életvitel és gyakorlat Testnevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testmozgással, táplálkozással kapcsolatos új fogalmak, szavak, nevek, szükség esetén AAK – s eszközök használata.
A fejlesztés várt eredményei	Fejlődést mutat saját testének gondozásában, ápolásában. A nemi szerepeknek megfelelő életkori változások során személyre szabott segítséggel együttműködő.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Élő természet – Élőlények és környezetük**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel elemi ismereteket szerez a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről.	

	Személyre szabott segítséggel megismerkedik a szelektív hulladékgyűjtéssel.
Tantárgyi fejlesztési célok	A tiszta környezet megteremtése és megóvása.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. • Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. • Megismerni fűszereket. **Ismeretek** • Növények, állatok, emberek. • Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). • A fűszernövények megismerése, használatuk.(babér, köménymag, majoránna, fokhagyma, bors, stb.) • Hazánk növényeinek, állatainak jellegzetességei • Az ember szerepe az élő természet megóvásában. • Természeti területek megtekintése. • A védett növények és állatok fogalmának megismerése. Tevékenység • A növények egyedfejlődése során bekövetkező változások megfigyelése. • Legfontosabb zöldségféléinket adó növényeink: paprika, paradicsom, fejeskáposzta, sárgarépa, burgonya, vöröshagyma ehető részeinek megismerése. • A zöldségfélék jelentősége táplálkozásunkban. • A zöldségfélék felhasználása a különböző ételek elkészítésénél. • A megismert zöldségféléket a tanult módon felhasználása • Legismertebb hazai gyümölcsféléink (pl.: szilva, alma, körte, szőlő, barack) megismerése, érési idejük. • Déligyümölcsök. • A gyümölcsök jelentősége táplálkozásunkban. • Néhány ház körül élő állat (kutya, macska) testfelépítése, életmódja. • A kutya- és macskatartás szabályai, az állatokkal való helyes bánásmód. • Tápláléklánc összeállítása. • Csoportosítás, válogatás. • Gyógytea készítése: borogatás-kamilla, köhögés- hársvirág, stb. • A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. • Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése. • Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumiabroncs stb.).	Kommunikáció Életvitel és gyakorlat

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés során új szavak, kifejezések elsajátítása. Növényekkel, állatokkal kapcsolatos szókincs bővítése. Szükség esetén AAK – s eszközök használata.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel betartja az állatokkal, növényekkel szemben az elvárt viselkedést. Személyre szabott segítséggel részt vesz a szelektív hulladékgyűjtésben.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Az iskola ill. saját otthona épületének külső jellemzői, az iskola környékén található számára fontos közlekedési jelzőtáblák, a hulladékgyűjtők használata, a járdaszéli korlátok szerepe, a legfontosabb információkat hordozó piktogramok jelentése. A személyszállítás és a tömegközlekedés eszközeit. Az időjárásmegfigyelés eredményét legyen képes a tanult módon lejegyezni. Biztonságos utazás pedagógus segítségével, Menetjegykezelés segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Lakóhelyismeret Térképhasználat	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Budapest helye Magyarország térképén. • Tájékozódás Budapest térképén • Ismerősök, rokonok lakóhelye a térképen, a gyermek által látogatott helyek (uszoda, Állatkert, Gyermekvasút, múzeumok) és az odavezető útvonalak bejölése és megtervezése a térképen. • Tájékozódás Magyarország domborzati térképén a fő világtájak segítségével. Magyarország nagy tájai, vízrajza. • Tájékozódás Magyarország közigazgatási térképén, a megyék elhelyezkedése. • Települések, legfontosabb közutak és vasútvonalak jelölése. • Az adott évszak jellemzői, évszaknak megfelelő öltözködés. • A gyalogos- és tömegközlekedés szabályai a lakóhelye környékén az általa használt útvonalakon. • Távolsági tömegközlekedés (vonat, autóbusz) útvonalak, pályaudvarok, menetrend. **Ismeretek** • A tömegközlekedési eszközök használata (korábban nem használt	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás Társadalom ismeret Életvitel és gyakorlat

járművek megismerése). • A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete, adott útvonalakhoz kapcsolódó közlekedési rutinok. A tömegközlekedési eszközök használatával kapcsolatos szabályok begyakorlása. • Közlekedés az iskola és a lakóhelye között. • Bérletváltás és használat. Az ellenőr munkája. • Tudja, hogy az ellenőr kérésére fel kell mutatnia érvényes bérletét, vagy menetjegyét. • Térképhasználat **Tevékenység** • Budapest térképén segítséggel jelölje be az ismert célhoz vezető útvonalat, és felnőtt segítségével jusson el oda. • A hőmérsékletre és csapadékra vonatkozó információk gyűjtése, következtetések levonása segítséggel. • Az időjárás függvényében egyszerű következtetések levonása az öltözködéssel és a lehetséges programokkal kapcsolatosan. • Az írott sajtóból és a televízió időjárás előrejelzéséből adott szempontok alapján információk gyűjtése néhány napra előre lakóhelyére vonatkozóan. • Időjárással kapcsolatos információk gyűjtése az ország más területeiről is. • A televízió időjárás-jelentésének megfigyelése, adott szempontok alapján a lakóhelyére vonatkozó információk gyűjtése a másnapi időjárással kapcsolatban. • Egy vidéki utazás tervezésekor a térképen segítséggel keresse meg a célállomást és az odavezető útvonalat, segítséggel figyelje az időjárás előrejelzést. • Segítséggel váltsa meg és használja a menetjegyét. • A tömegközlekedési eszközökön felnőtt segítségével tartsa be a tanult közlekedési, udvariassági és viselkedési szabályokat. • Figyelje a megállókat, tudja, hol kell leszállnia. • Közlekedjen pedagógus felügyeletével a tanult viselkedési, és udvariassági szabályoknak megfelelően a HÉV-en is.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	saját cím, térkép, jelölések, rövidítések, lakóhelyére jellemző vízrajz, domborzat, jegy, bérlet, időjárás elemei
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Felügyelet mellett tartsa be a tanult közlekedési, viselkedési szabályokat.

Ének – zene

Évfolyam: 1 – 8

Tantárgyi célok és feladatok

A tantárgy célja a különböző zenei anyagok megismertetésével segíteni a jó hangulat kialakulását, az autizmussal küzdő tanulók számára olyan szabadidős lehetőség biztosítása, mely tartalmas, értékes időtöltést jelenthet. Az autizmus spektrum zavarral küzdõ tanulók között lehetnek kiemelkedõ zenei tehetséggel bíró gyermekek, de olyanok is, akik számára az esetleges szenzoros érzékenységük miatt a zenei élmények csak korlátozott módon/időben elviselhetőek. A pedagógusok feladata, mindezek megfigyelése, felismerése, a tanulók képességeinek kibontakozásához szükséges adaptált környezet kialakítása.

Mivel a zenei képességek nem sérülnek elsődlegesen az autisztikus fejlődési zavar miatt, az autizmussal küzdők tanulók oktatásában, nevelésében a zene komplex módon és hatékonyan alkalmazható a sérült készségek, és ezen belül a szociális és kommunikációs készségek fejlesztésében (kommunikáció szociális kontextusokban). A zenei interakció lehetőséget ad a nyelv kialakulása előtti, preverbális készségek fejlesztésére, mely az autizmusban a beszélő gyerekeknél éppen úgy sérült, mint a nem beszélők esetében.

A pedagógus feladata, hogy ismertessen meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, zeneművet, azért hogy a tanulók egyre nagyobb önállósággal vehessenek részt zenei elemeket is tartalmazó iskolai, családi vagy egyéb élethelyzetekben. A zenei foglalkozások során felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt. A szociális és kommunikációs fejlődés előmozdításában a tanulók képességeitől, készségeitől függően a pedagógus célja a preverbális készségek fejlesztése, a kommunikációs eszközök funkcionális használatának tanítása, a szerepcsere tanítása, a sorrakerülés tanítása, a testi közelség és testkontaktus elfogadásának tanítása, az önkontroll kialakításának elősegítése, megfelelő reakció tanítása mások kezdeményezésére, hozzájárulás a közös zenéléshez, énekléshez (a beszédet használó tanulók esetén), az együttműködés, az alkalmazkodás a szabályokhoz valamint a csoporthelyzethez és a szociális megértés fejlesztése.

Az ének-zene világa egy olyan terület, ahol lehetőség adódik a sérült és nem sérült emberek összekapcsolására. Cél, hogy a zenével való találkozás örömforrás legyen, jutalomértékkel bírjon. Segítheti az autizmussal küzdő tanulót a szorongás oldásában, mert a dallam, a ritmus periodicitása kiszámítható és ezért biztonságérzetet nyújthat a gyermekek számára.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	1. Gyermekdalok - Népdalok	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Tudjon együttműködéssel, irányítással lépegetni egyenes vonalon.	
Tantárgyi fejlesztési	Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása.	

célok	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Leutánozni mozgást. • Együttműködés. • Főbb testrészeket megmutatni. • Együttműködéssel egyenes vonalon, körbejárni, iránytartással lépegetni**,** guggolni, körben haladni. • Részt venni a zenefoglalkozáson . • Egyszerű mozgás ritmusra. **Ismeretek** • Altatók. • Tenyérjátékok. • Simogatók. • Ujj- játékok. • Hintáztatók. • Lovagoltatók. • Sétáltatók. • Dalok. **Tevékenység** • Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. • Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. • Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti, nyitása, csukása, rázása. • Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta, stb.) • Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. • Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót, stb.) • Néhány soros egyszerű dal, mozgással kísérve (taps, kopogás). • Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra.	Mozgásnevelés Kommunikáció Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, kéz, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágtat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kézfogás, átbújás
A fejlesztés várt eredményei	Segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység /	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 15**

/ Fejlesztési cél		
Előzetes tudás	Felismer ünnepkörhöz tartozó dalokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű dallam felismertetése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Bekapcsolódni a közös zenehallgatásba. **Ismeretek** • Családi ünnepek dalai. • Karácsonyra, Húsvétra, Anyák napjára dalok megismerése. **Tevékenység** • Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalokkal, versekkel ismerkedés.	Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja értelmezése
A fejlesztés várt eredményei	Felismer ünnepkörhöz tartozó dalokat, elfogadja, hogy egy ünnephez különböző dalok is tartozhatnak.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Megfigyel különböző mozgássorokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az egyenletes lüktetés érzékeltetése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Szabad taps. • Utánozni a mozgásokat. • Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. • Együttműködni. **Ismeretek** • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és ingerlő gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés.	Játékra nevelés Mozgásnevelés

Tevékenység • Mozgás közben ritmus tapsolása • Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése • Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése • Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése • Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély dalok, mondókák, dob, *triangulum*, cintányér, karlendítés, ujjmozgatás,	
A fejlesztés várt eredményei	Részt vesz a zenefoglalkozáson.	

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Hangokat észlel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Zenehallgatást elfogadni. • Néhány percig a zenére figyelni. **Ismeretek** • Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). • Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD) **Tevékenység** • Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása. • Rövid dalok meghallgatása. • Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. • Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.		Kommunikáció Játékra nevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban előforduló kifejezések, fogalmak, halk, gyors, szomorú, vidám,	
A fejlesztés várt eredményei	Rövid ideig elfogadja a zene hallgatását.	

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok - Népdalok**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani.	

Tantárgyi fejlesztési célok	A tanult dalok, mondókák meghallgatása

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Leutánozni mozgást. • Együttműködés. • Főbb testrészeket megmutatni. • Együttműködéssel egyenes vonalon, körbejárni, iránytartással lépegetni**,** guggolni, körben haladni. • Részt venni a zenefoglalkozáson . • Egyszerű mozgás ritmusra. **Ismeretek** • Altatók. • Tenyérjátékok. • Simogatók. • Ujj- játékok. • Hintáztatók. • Lovagoltatók. • Sétáltatók. • Dalok. **Tevékenység** • A tanult dalok, mondókák meghallgatása • Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. • Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. • Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti, nyitása, csukása, rázása. • Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta, stb.) • Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. • Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon törik a diót, stb.) • Néhány soros egyszerű dal, mozgással kísérve (taps, kopogás). • Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra.	Mozgásnevelés Kommunikáció Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, kéz, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágtat, lovaglás, egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kézfogás, átbújás
A fejlesztés várt eredményei	Rövid ideig, segítséggel részt vesz a zenefoglalkozáson.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Felismer ünnepkörhöz tartozó dalokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű dallam felismertetése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Bekapcsolódni a közös zenehallgatásba. **Ismeretek** • Családi ünnepek dalai. • Karácsonyra, Húsvétra, Anyák napjára dalok megismerése. **Tevékenység** • Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalokkal, versekkel ismerkedés.	Kommunikáció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja értelmezése
A fejlesztés várt eredményei	Felismer ünnepkörhöz tartozó dalokat, elfogadja, hogy egy ünnephez különböző dalok is tartozhatnak.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Részt vesz a zenefoglalkozáson.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ritmushangszerek megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Szabad taps. • Utánozni a mozgásokat. • Felismerni a gyors és lassú mozgásokat.	Játékra nevelés Mozgásnevel

• Együttműködni. **Ismeretek** • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és ingerlő gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés. **Tevékenység** • Mozgás közben ritmus tapsolása. • Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. • Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. • Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. • Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.	és
Kulcsfogalmak/ fogalmak	ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély dalok, mondókák, dob, *triangulum*, cintányér, karlendítés, ujjmozgatás,
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel ritmushangszert megszólaltat.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Rövid ideig elfogadja a zene hallgatását.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Énekhangok, beszédhangok elválasztatása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Zenehallgatást elfogadni. • Néhány percig a zenére figyelni. **Ismeretek** • Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). • Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD) **Tevékenység** • Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása. • Rövid dalok meghallgatása. • Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. • Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.	Kommunikáció Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban előforduló kifejezések, fogalmak, halk, gyors, szomorú, vidám,	
A fejlesztés várt eredményei	Rövid ideig elfogadja a zene hallgatását új helyszínen.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok - Népdalok**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Rövid ideig, segítséggel részt vesz a zenefoglalkozáson.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az ismert zenei anyag körének bővítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismerni 15-20 gyermekdalt. • Részt venni közös zenehallgatásban. • A dal ritmusát mozgással összekötni. **Ismeretek** • Dalok. • A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. • Körjátékok. • **Tevékenység** • Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. • Rövid dalok hallgatása, mozgással kísérése. • A dalok dallamának egyre biztosabb felismerése, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa) • Körjátékok tanulása elemi szinten: fizikai segítséggel körben járás zenére.	**Kommunikáció** **Játékra nevelés** **Mozgásnevelés**
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban található ismeretlen fogalmak, zsebkendő, koszorú, kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás *keresztbe*, oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet,
A fejlesztés várt eredményei	Megismert 10 – 15 verset, gyermekdalt.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység /	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 20**

/ Fejlesztési cél		
Előzetes tudás	Felismer ünnepkörhöz tartozó dalokat, elfogadja, hogy egy ünnephez különböző dalok is tartozhatnak.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az ünnepi és a hétköznapok megkülönböztetése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel meghallgatni. • Ünnepeken társakkal és önállóan részt venni, a dalokat csendben hallgatni/bekapcsolódni. • **Ismeretek** • Ünnepek dalai. • Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez (születésnapok, karácsony, anyák napja). **Tevékenység** • Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása. • Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. • A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, Az ünnepekhez kapcsolható szókincs. műsor, várakozás, siker feladat, vállalás,
A fejlesztés várt eredményei	Tud a megfelelő ünnepeken a tanult viselkedési szabályok szerint részt venni.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel ritmushangszert megszólaltat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • Hallási emlékezet fejlesztése. • Önállóan megszólaltatni ritmushangszert. • Hangzás alapján hangszert felismerni. • Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét. **Ismeretek** • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és gyorsító gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés. • Ritmushangszerek használata. **Tevékenység** • Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. • Lassú-gyors járás megfigyelése, kísérése tapssal, dobolással. • Tempótartás játékos mozdulatokkal. • Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. • élethelyzetekhez kapcsolódó hangok felismerése és elkülönítése magnóról. • Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. • Hangfelismerési gyakorlatok: hangszerek hangjának felismerése.	Mozgásnevel és
Kulcsfogalmak/ fogalmak	csigavonal, hullámvonal, lábütögetés, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, *kivár*, *újraindít*, *tempót tart, dalritmus,* egyforma, *egyenletes ritmus,* Fából, fémből készült hangszerek. halk, hangos, *tompa*, éles, fa, fényes, csengő,
A fejlesztés várt eredményei	Hallott sorrendben megszólaltat két különböző hangszert.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás.**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Rövid ideig elfogadja a zene hallgatását.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A kulturált zenehallgatás kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. • A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. • Elsajátítani a kultúrált zenehallgatás szabályait. **Ismeretek** • Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. • Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). • Megzenésített gyerekversek hallgatása élő- és gépzenei előadásban. • A mindennapokban hallható zene hallgatása, elemzése. **Tevékenység** • Már ismert dalok, dallamok az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel előadva pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték, stb.). • A zenehallgatás idejének előrejelzése, ennek követése. • Kedvelt zeneszámok felismerése.	Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás, Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers,
A fejlesztés várt eredményei	Zenehallgatás során személyre szabott segítséggel követi az elvárt viselkedést.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok - Népdalok**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Megismer t 10 – 15 verset, gyermekdalt.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az ismert zenei anyag körének bővítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismerni 15-20 gyermekdalt. • Részt venni közös zenehallgatásban. • A dal ritmusát mozgással összekötni. **Ismeretek** • Dalok. • A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. • Körjátékok.	**Kommunikáció** **Játékra nevelés** **Mozgásnevelés**

Tevékenység • Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. • Rövid dalok hallgatása, mozgással kísérése. • A dalok dallamának egyre biztosabb felismerése, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa) • Körjátékok tanulása elemi szinten: fizikai segítséggel körben járás zenére.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban található ismeretlen fogalmak, zsebkendő, koszorú, kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás *keresztbe*, oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet,
A fejlesztés várt eredményei	Képes a dallamot mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket megtenni.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Tud a megfelelő ünnepeken a tanult viselkedési szabályok szerint részt venni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az ünnepi és a hétköznapok megkülönböztetése, a zenei anyag, mint jelzés használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítséggel meghallgatni. • Ünnepeken társakkal és önállóan részt venni, a dalokat csendben hallgatni/bekapcsolódni. **Ismeretek** • Ünnepek dalai. • Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez (születésnapok, karácsony, anyák napja). **Tevékenység** • Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása. • Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. • A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösd, születésnap, Az ünnepekhez kapcsolható szókincs. műsor, várakozás, siker feladat, vállalás,
A fejlesztés várt eredményei	Tud a megfelelő ünnepeken társak jelenlétében a tanult viselkedési szabályok szerint részt venni.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Hallott sorrendben megszólaltat két különböző hangszert.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Hallási emlékezet fejlesztése. • Önállóan megszólaltatni ritmushangszert. • Hangzás alapján hangszert felismerni. • Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét. **Ismeretek** • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és gyorsító gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés. • Ritmushangszerek használata. **Tevékenység** • Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása. • Lassú-gyors járás megfigyelése, kísérése tapssal, dobolással. • Tempótartás játékos mozdulatokkal. • Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése. • élethelyzetekhez kapcsolódó hangok felismerése és elkülönítése magnóról. • Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása. • Hangfelismerési gyakorlatok: hangszerek hangjának felismerése.	Mozgásnevel és

Kulcsfogalmak/ fogalmak	csigavonal, hullámvonal, lábütögetés, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, *kivár*, *újraindít*, *tempót tart, dalritmus,* egyforma, *egyenletes ritmus,* Fából, fémből készült hangszerek. halk, hangos, *tompa*, éles, fa, fényes, csengő,

A fejlesztés várt eredményei	Hallott sorrendben megszólaltat három különböző hangszert.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás.**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Zenehallgatás során személyre szabott segítséggel követi az elvárt viselkedést.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A kulturált zenehallgatás idejének növelése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot. • A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani. • Elsajátítani a kultúrált zenehallgatás szabályait. **Ismeretek** • Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. • Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). • Megzenésített gyerekversek hallgatása élő- és gépzenei előadásban. • A mindennapokban hallható zene hallgatása, elemzése. **Tevékenység** • Már ismert dalok, dallamok az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel előadva pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték, stb.). • A zenehallgatás idejének előrejelzése, ennek követése. • Kedvelt zeneszámok felismerése.	Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás, Ütemezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers,
A fejlesztés várt eredményei	Zenehallgatás során személyre szabott segítséggel követi az elvárt viselkedést, figyelemmel kíséri a zenehallgatás idejét.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok - Népdalok**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Képes a dallamot mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket megtenni.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Részt vesz csoportos zenefoglalkozásokon.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Népdalok meghallgatása. • Lépegetni önállóan vagy segítséggel, egyet balra, egyet jobbra lépni. **Ismeretek** • Magyar népdalok. • Magyar táncok. • Körjátékok. **Tevékenység** • Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők). • Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal.	Kommunikáció Mozgásnevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A népdalokban található ismeretlen szavak, különböző népek nevei, csárdás forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam,
A fejlesztés várt eredményei	Képes csendben meghallgatni az ismert dalokat. Képességeihez mérten bekapcsolódik a közös zenélésbe.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Tud a megfelelő ünnepeken társak jelenlétében a tanult viselkedési szabályok szerint részt venni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani. • Közösen részt venni társaival az iskolai ünnepi alkalmakon. **Ismeretek** • Családi ünnepek dalai.	Kommunikáció Ábrázolás, alakítás

• Nemzeti ünnepek dalai. **Tevékenység** • Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers megismerése. • Toborzó dalok megismerése, • Himnusz, Szózat megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösd Március 15. Nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz, Szózat Katonadalok, megzenésített költemények.
A fejlesztés várt eredményei	Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt kiválasztani.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Hallott sorrendben megszólaltat három különböző hangszert.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Dinamikai gyakorlatok kivitelezése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. • A halk, hangos hangok megfigyelése, megkülönböztetése. • Néhány hangszert megszólaltatni. **Ismeretek** • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és gyorsító gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés. • Ritmushangszerek használata. **Tevékenység** • Egyenletes lüktetés ritmus összekapcsolása. • Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. • Halk és hangos közti különbség. • Hangerő szabályozása. • Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás.	Olvasás, írás

• Fúvós, húros, és ütőhangszerek megismerése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal	
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel halk – hangos váltásokkal szólaltat meg ritmushangszert.	

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Zenehallgatás során személyre szabott segítséggel követi az elvárt viselkedést, figyelemmel kíséri a zenehallgatás idejét.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A megfelelő hangerő elfogadása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Zene hangerejének megfigyelése. **Ismeretek** • Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. • A zene pihentető hatásának megtapasztalása. • Hosszabb összefüggő zenedarab meghallgatása. **Tevékenység** • Új hanganyagok megismerése (kórusművek, hangszeres darabok, szóló hangszerek, nagyzenekari művek részletei). • Relaxációra alkalmas zenei anyagok megismerése. • Megfelelő hangerő megismerése.	Ábrázolás, alakítás Mozgásnevel és

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A szükséges zenei szakszavak, megnevezések (kórus, szóló, zenekar, karmester, stb.), kikapcsolódás, pihenés szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps,	
A fejlesztés várt eredményei	Zenehallgatás során elfogadja a megajánlott hangerőt.	

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok - Népdalok**	**Órakeret: 15**

Előzetes tudás	Képes csendben meghallgatni az ismert dalokat. Képességeihez mérten bekapcsolódik a közös zenélésbe.
Tantárgyi fejlesztési célok	Részt vesz csoportos zenefoglalkozásokon.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Népdalok meghallgatása. • Lépegetni önállóan vagy segítséggel, egyet balra, egyet jobbra lépni. **Ismeretek** • Magyar népdalok. • Magyar táncok. • Körjátékok. **Tevékenység** • Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők). • Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal.	Kommunikáció Mozgásnevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A népdalokban található ismeretlen szavak, különböző népek nevei, csárdás forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam,
A fejlesztés várt eredményei	Elfogad új zenei anyagot. Képességeihez mérten bekapcsolódik a közös zenélésbe.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt kiválasztani.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani. • Közösen részt venni társaival az iskolai ünnepi alkalmakon.	Kommunikáció

Ismeretek • Családi ünnepek dalai. • Nemzeti ünnepek dalai. **Tevékenység** • Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers megismerése. • Toborzó dalok megismerése, • Himnusz, Szózat megismerése.	Ábrázolás, alakítás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösd Március 15. Nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz, Szózat Katonadalok, megzenésített költemények.
A fejlesztés várt eredményei	Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt kiválasztani, a dalok meghallgatása során csendben, figyelemmel vesz részt a foglalkozáson.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel halk – hangos váltásokkal szólaltat meg ritmushangszert.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ritmikai gyakorlatok kivitelezése	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni. • A gyors, lassú hangzás megfigyelése, megkülönböztetése. • Hangszereket megszólaltatni. **Ismeretek** • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és gyorsító gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés. • Ritmushangszerek használata. **Tevékenység** • Egyenletes lüktetés ritmus összekapcsolása.	Olvasás, írás Mozgásnevel és

• Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. • Halk és hangos közti különbség. • Hangerő szabályozása. • Tempó szabályozása. • Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. • Fúvós, húros, és ütőhangszerek megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel gyors – lassú tempóval szólaltat meg ritmushangszert.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret: 17**
Előzetes tudás	Zenehallgatás során elfogadja a megajánlott hangerőt.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A megfelelő hangerő megválasztása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Zene hangerejének megfigyelése. **Ismeretek** • Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. • A zene pihentető hatásának megtapasztalása. • Hosszabb összefüggő zenedarab meghallgatása. **Tevékenység** • Új hanganyagok megismerése (kórusművek, hangszeres darabok, szóló hangszerek, nagyzenekari művek részletei). • Relaxációra alkalmas zenei anyagok megismerése. • Megfelelő hangerő megismerése.	Ábrázolás, alakítás Mozgásnevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A szükséges zenei szakszavak, megnevezések (kórus, szóló, zenekar, karmester, stb.), kikapcsolódás, pihenés szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps,
A fejlesztés várt eredményei	Zenehallgatás során személyre szabott segítséggel beállítja a lejátszón a megajánlott hangerőt.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok - Népdalok**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Elfogad új zenei anyagot. Képességeihez mérten bekapcsolódik a közös zenélésbe.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Verbális memória fejlesztése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismerni legalább 10 népdalt, közülük a kedveltet kiválasztani. • Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni. • Műdalokat, kánonokat megismerni. **Ismeretek** • Magyar népdalok. • Más népek dalai. • Műdalok (Pál, Kata, Péter jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, - kánonok, stb.) **Tevékenység** • Egyszerű dallamvezetésű népdalok kísérése ritmushangszerrel. • Népdalcsokrok összeállítása, hallgatása közösen és egyénileg. • Ismerje meg és énekelje más népek dalait. • Kánonok, közismert dalok hallgatása közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.	Kommunikáció Társadalmi ismeretek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus cseh, román, palóc, francia, kánon oldalt lépés, mellé lépés francia, olasz, lengyel, román,
A fejlesztés várt eredményei	Az összeállított népdalcsokrot meghallgatja, vokalizációval, hangszerrel kíséri.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt kiválasztani, a dalok meghallgatása során csendben, figyelemmel vesz részt a foglalkozáson.	

Tantárgyi fejlesztési célok	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Megfelelő dalt hallgatni az ünnepek alkalmából. • Az ünnepélyes alkalmak jellemzőit felismerni. **Ismeretek** • Családi ünnepek dalai. • Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése. **Tevékenység** • Jeles napok dalai, születésnapi, névnapi köszöntők. • Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat meghallgatása. • Tolcsvai: Talpra magyar, Szörényi-Bródy: István a király, stb. • A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, személyes okokból. • Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.	Kommunikáció Társadalmi ismeretek Testnevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfi kar,kórus, Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható,
A fejlesztés várt eredményei	Megismerkedett a Szózat hanganyagával.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel gyors – lassú tempóval szólaltat meg ritmushangszert.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Csoportos helyzetben hangszerek megszólaltatása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • Egy dallamon belül hangerőt szabályozni ütőhangszerrel. • Hangszerrel erősíteni, halkítani. • Különböző hangszerek hangjainak felismerése. **Ismeretek** • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és ingerlő gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés. • Ismerkedés hangszerekkel. • Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. **Tevékenység** • Hangerő szabályozása. • Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. • Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. • Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. • Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések.	Társadalmi ismeretek Olvasás-írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.
A fejlesztés várt eredményei	Egyszerű ritmust utánoz személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Zenehallgatás során személyre szabott segítséggel beállítja a lejátszón a megajánlott hangerőt.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A zenehallgatás élményének csoportos helyzetben való átélése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás közösségben.	Társadalmi

Ismeretek • Klasszikus művek részleteinek meghallgatása • Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. • Ismert, népszerű darabok hallgatása. **Tevékenység** • Új művekkel megismerkedés (pl.: Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkari feldolgozásban, stb.) • Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása. • (műdal, tánczene, discó zene, rock zene) • A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása.	ismeretek Ábrázolás, alakítás Kommunikáció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zeneszerző, opera, Beat, rock, disco. Részlet, teljes mű.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel részt vesz a közös zenehallgatáson társaival.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Gyermekdalok - Népdalok**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Az összeállított népdalcsokrot meghallgatja, vokalizációval, hangszerrel kíséri.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Verbális memória fejlesztése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Ismerni legalább 10 népdalt, közülük a kedveltet kiválasztani. • Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni. • Műdalokat, kánonokat megismerni. **Ismeretek** • Magyar népdalok. • Más népek dalai. • Műdalok (Pál, Kata, Péter jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, - kánonok, stb.) **Tevékenység** Egyszerű dallamvezetésű népdalok kísérése ritmushangszerrel. Népdalcsokrok összeállítása, hallgatása közösen és egyénileg. Ismerje meg és énekelje más népek dalait.	Kommunikáció Társadalmi ismeretek

Kánonok, közismert dalok hallgatása közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	párosító, vidám, tréfálkozó, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus cseh, román, palóc, francia, kánon oldalt lépés, mellé lépés francia, olasz, lengyel, román,	
A fejlesztés várt eredményei	Az összeállított zenei anyagot meghallgatja, csoporthelyzetben, egyszerű utánzásos feladatban részt vesz.	

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Ünnepkörök dalai**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Megismerkedett a Szózat hanganyagával.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Megfelelő dalt hallgatni az ünnepek alkalmából. • Az ünnepélyes alkalmak jellemzőit felismerni. **Ismeretek** • Családi ünnepek dalai. • Ballagási dalok • Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése. **Tevékenység** Jeles napok dalai, születésnapi, névnapi köszöntők. Felkészülés a ballagásra. Az ünnepélyes ballagásra előkészületek, közismert, elfogadott dalok megismerése. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat meghallgatása. Tolcsvai: Talpra magyar, Szörényi-Bródy: István a király, stb. A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, személyes okokból. Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.	Kommunikáció Társadalmi ismeretek Testnevelés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfi kar,kórus, Karácsony, húsvét, pünkösd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható,

A fejlesztés várt eredményei	Megismerkedett a Himnusz hanganyagával.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Ritmus- és hallásfejlesztés**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Egyszerű ritmust utánoz személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Csoportos helyzetben hangszerek megszólaltatása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Egy dallamon belül hangerőt szabályozni ütőhangszerrel. • Hangszerrel erősíteni, halkítani. • Különböző hangszerek hangjainak felismerése. **Ismeretek** • Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. • Fékező és ingerlő gyakorlatok. • Tempóérzékeltető gyakorlatok. • Hang- és hallásfejlesztés. • Ismerkedés hangszerekkel. • Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. **Tevékenység** • Hangerő szabályozása. • Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. • Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. • Fafúvós, rézfúvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. • Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések.	Társadalmi ismeretek Olvasás-írás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.
A fejlesztés várt eredményei	Egyszerű ritmust utánoz személyre szabott segítséggel, hangszeres kíséret mellett.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Zenehallgatás**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel részt vesz a közös zenehallgatáson társaival.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A zenehallgatás élményének csoportos helyzetben való átélése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás közösségben. **Ismeretek** • Klasszikus művek részleteinek meghallgatása • Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. • Ismert, népszerű darabok hallgatása. **Tevékenység** • Új művekkel megismerkedés (pl.: Kodály: Esti dal meghallgatása gyermekkari feldolgozásban, stb.) • Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása. • (műdal, tánczene, discó zene, rock zene) • A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása.	Társadalmi ismeretek Ábrázolás, alakítás Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zeneszerző, opera, Beat, rock, disco. Részlet, teljes mű.
A fejlesztés várt eredményei	Társai mellett, nyugodtan hallgat zenét.

Ábrázolás – alakítás

Évfolyam: 1 - 8.

Tantárgyi célok és feladatok

A művészetek sokoldalúan segíthetik az autizmus-specifikus egyéni fejlesztést. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók között lehetnek kiemelkedő zenei, rajz vagy egyéb művészi tehetséggel bíró gyermekek. A művészeti tevékenységek a szabadidő tartalmas eltöltésében is jelentős szerepet játszanak. Az autizmus spektrum zavarral küzdők számára nehézséget jelent, hogy a művészi kreativitást, változatosságot, sokszínűséget felismerni, értelmezni tudják. A művészetek megismerése, megértése iránt ritkán mutatnak spontán érdeklődést, igényt. Viszont gyakran megfigyelhető olyan speciális érdeklődési terület, kiemelkedő képességprofil, mely akár valamely művészeti ághoz kapcsolódhat.

A tantárgy célja a tárgyi környezet megismerésének elmélyítése, az autizmus spektrum zavarral küzdők bevonása a különböző ábrázoló- alakító tevékenységekbe a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával. Cél, olyan összetettebb munkafolyamatok elsajátíttatása, melyek jelentősek lehetnek a pályaorientáció szempontjából. A tantárgy tanításának célja az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók önálló későbbi munkavégzéséhez szükséges készségek megalapozása. Felnőttkorban is használható szabadidős készségek kialakítása. Az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulók hozzájuttatása az önálló munkavégzés által megtapasztalható kompetenciaérzéshez.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztésével hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázolás, valamint a személyre szabott vizuális környezeti támpontok értelmezése segíti az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulókat a gondolatok, szándékok, vágyak, vélekedések és érzelmek megértésében.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy az autizmus spektrum zavarral küzdők megtapasztalják a saját cselekvések kompetenciájának örömét, ezzel sikerélményhez juttatva a tanulókat. Fontos annak szem előtt tartása, hogy a tanulók reális énképe, önismeretük is fejlődjön a tantárgy tartalmának elsajátítása során. A pedagógus jó, ha ösztönzi, segíti az autizmus spektrum zavarral küzdő tanulót, hogy művészi képességeit, ehhez kapcsolódó esetleges speciális érdeklődését képes legyen kifejezésre juttatni.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek:

Koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció), és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.
Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.
Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.
Képolvasás, képi közlés képessége.
Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Kézműves technikák tanítása.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.
Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömérzés keltése alkotó tevékenység révén.
Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.
Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.
Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodás fajták:

Perceptív, cselekvéses, analógiás, algoritmikus.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Környezetében lévő tárgyak észlelése, érdeklődés és próbálkozás a velük való tevékenykedésre.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Eltérő tulajdonságok megismerésének elősegítése közvetlen tapasztalatszerzéssel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyeltetése. • Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajtatása együttműködéssel, szükséges vizuális támogatással. • Különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajtatása, megfelelő segítségadással. • Különböző formák alakítása mintakövetéssel. **Ismeretek** • Anyagok tulajdonságai. • Alakíthatóság. **Tevékenység** • A tanuló környezetében található tárgyak megfigyeltetése manipulációval, mintaadással. • Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, nyomhagyás. • Hó formázása, hógolyó, hóbucka készítése. • Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, lapítás,	Olvasás, írás Játékra nevelés

kicsípés. Az asztalon lapított anyag kiszaggatása nyomóformával.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmakkal, eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel bővülő passzív és aktív szókincs illetve szükség esetén AAK eszközzel történő kommunikáció során az adott tárgyak felismerése, elkérése.
A fejlesztés várt eredményei	Részvétel a foglalkozáson. A megismert eszközök megfogása, elengedése, próbálkozás a tanult cselekvések végrehajtásával.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Érdeklődés és próbálkozás megjelenése a tárgyakkal való manipulációra.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tárgyak csoportosítása segítséggel, meghatározott szempontok alapján. • Személyre szabott segítséggel sorritmus alkotása többféle eszközzel, meghatározott szempontok alapján. • **Ismeretek** • Kirakás, szétszedés • Fűzés • Nyomótechnikák • Szúrójátékok **Tevékenység** • Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása. • Toronyépítés építőjátékokból (duplo, lego) minta alapján. • Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára minta alapján. • Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével. • Csipesz kartonra illesztése.	Olvasás, írás Játékra nevelés
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	A felhasznált tárgyak és cselekvések megnevezése, illetve szükség esetén AAK- s eszközzel történő kommunikáció során az adott tárgyak felismerése, elkérése.
A fejlesztés várt eredményei	Tudjon tárgyakat egy kézzel megfogni és tartani. Személyre szabott segítséggel megadott sorritmust kövessen egy szempont alapján.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret: 23**
Előzetes tudás	Együttműködés alakító tevékenységben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása személyre szabott segítséggel. • Segítséggel minél pontosabb illesztések. • Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása. • Papírdarabok megadott módon egymás mellé helyezése. • Papír alakítása vágással, hajtással, gyűréssel, simítással. **Ismeretek** • Gyűrés-simítás • Tépés • Hajtogatás • Nyírás • Ragasztás **Tevékenység** • Különböző papírfélékből labda gyűrése. • Az összegyűrt papír kisimítása. • Papírcsík tépése. • Egyszerű ráhajtás. • Olló megfelelő tartása. • Olló nyitása, csukása. • Papírcsík szétvágása. • Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése ragasztott felületen.	Olvasás, írás Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	olló, papír, ragasztó gyűr, ragaszt, hajt, vág Szükség esetén AAK – s eszköz használata.
A fejlesztés várt eredményei	Ollóval papírt kettévág személyre szabott segítséggel. Papírdarabokat beragasztózott felületre helyez személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Rajzeszközzel papírra jeleket tesz (pötty, firkálás).	
Tantárgyi fejlesztési célok	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A kívánt mozgás végrehajtása személyre szabott segítséggel. • Törekvés papírhatár betartására. • Az ecset megfelelő használata. • Helyes ceruzafogás. • A rajzolás eszközeinek megfelelő használata. • Színek differenciálása. • Egyszerű ember, állat, növény, tárgy-ábrázolások személyre szabott segítséggel. **Ismeretek** • Festés. • Rajzolás. • Színezés. **Tevékenység** • Vonalak, formák újjal való követése • Szabadfirka. • Nagy papír felületek vízfestékkel történő betöltése vastag ecsettel. • Álló, fekvő egyenesek, pöttyök átírása papíron. • Egyszerű formák átrajzolása papíron. • Rajzolás zsírkrétával, vastag ceruzával rajzlapra, csomagolópapírra. • Egyszerű formák színezése zsírkrétával, színes ceruzával.	Olvasás, írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök megnevezése (szivacs, ecset, ecsettál) beszéddel vagy bármely AAK – s eszközzel Tevékenység megnevezése. (*törlés, kenés, festés)* beszéddel vagy bármely AAK – s eszközzel Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld Vonalak, és ezekből képzett egyszerű alakzatok felismerése.
A fejlesztés várt eredményei	Papírhatárt felismeri és igyekszik betartani. Felismeri a festés és rajzolás eszközeit. Differenciálja, megfelelően egyezteti az alapszíneket.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Részvétel a foglalkozáson. A megismert eszközök megfogása, elengedése, próbálkozás a tanult cselekvések végrehajtásával.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tárgyak alakíthatóságának felismerése, megismerés közvetlen tapasztalatszerzéssel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Együttműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyeltetése. • Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajtatása együttműködéssel, szükséges vizuális támogatással. • Együttműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajtatása, megfelelő segítségadással. • Különböző formák alakítása mintakövetéssel. **Ismeretek** • Anyagok tulajdonságai. • Alakíthatóság. **Tevékenység** • A tanuló környezetében található tárgyak megfigyeltetése manipulációval, mintaadással. • Homok formázása, dombkészítés, gödörásás, taposás. • Hó formázása, hóember készítése. • Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gömbölyítés, hengerítés, mélyítés. Gyurma méretre sodrása, gömbölyítése az asztalon és két tenyér között. • Gipszmunka, benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.	Olvasás, írás Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmakkal, eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel bővülő passzív és aktív szókincs illetve szükség esetén AAK eszközzel történő kommunikáció során az adott tárgyak felismerése, elkérése.
A fejlesztés várt eredményei	Legyen képes az ujjak kontrollált, és a két kéz összehangolt mozgatására. Képes segítséggel, mintaadással megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Tudjon tárgyakat egy kézzel megfogni és tartani. Személyre szabott segítséggel megadott sorritmust kövessen egy szempont alapján.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Alapvető manuális kontroll (illesztés, szétszedés) kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Tárgyak csoportosítása segítséggel. • Segítséggel próbálja meg ritmikusan váltogatni a gyöngyöket. • Segítséggel próbáljon ritmikus sort képezni. **Ismeretek** • Kirakás • Fűzés • Nyomótechnikák • Szúrójátékok **Tevékenység** • Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel. • Toronyépítés kockából. • Közepes méretű gyöngyök felfűzése pálcikára . • Nyomdázás nyomdajátékkal papíron. • Gyöngymozaik kirakása minta alapján.	Olvasás, írás Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	A kirakáshoz felhasznált tárgyak megnevezése és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése illetve szükség esetén AAk-s eszközzel történő kommunikáció során a tárgyak, cselekvések felismerése, kérése.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel illesszen össze építőjátékból megadott formát.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret: 23**
Előzetes tudás	Együttműködés alakító tevékenységben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Alapvető manuális készségeket (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel. • Segítséggel hajtsa végre a tevékenységet. • Segítséggel pontos illesztések. • Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítséggel. • Papírdarabkák kívánt módon egymás mellé helyezése segítséggel. **Ismeretek** • Gyűrés-simítás • Tépés • Hajtogatás • Nyírás • Ragasztás **Tevékenység** • Különböző papírfélékből labda gyűrése. • Az összegyűrt papír kisimítása. • Szabálytalan formák tépése, csíktépés. • Egyszerű ráhajtás, átlóshajtás elképzéssel. • Szabálytalan formák nyírása. • Olló nyitása, csukása, segítséggel csíkvágás. • Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése ragasztás felületen.	Olvasás, írás: finommozgá-sok fejlesztése,

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy megnevezése (papír, gyűr, labda). Formák utólagos megnevezése hasonlóság alapján. Anyag, tevékenység (papír, könyv, füzet, hajt). A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, a végzett tevékenység és eszközök megnevezése.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a szükséges eszközöket kiválasztani, és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni. Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Kézzel festés együttműködéssel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési feladat • A kívánt mozgás végrehajtása segítséggel. • Törekvés papírhatár betartására. • Az ecset megfelelő használata. • Színek differenciálása. • A rajzolás eszközeit megfelelő használata. • Egyszerű ember, állat, növény-ábrázolások segítséggel. **Ismeretek** • Festés. • Rajzolás. **Tevékenység** • Festékes kéz-, és ujjnyom hagyás • Nagy, sima felületek vízfestékkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel • Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba krétával aszfalton és táblán • Zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra • Szabadfirka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás • Egyszerű formák színezése	Olvasás, írás:
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök megnevezése (szivacs, ecset, ecsettál) Tevékenység megnevezése. (*törlés, kenés, festés)* Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld Vonalak, és ezekből képzett egyszerű figurák felismerése, megnevezése.
A fejlesztés várt eredményei	Papírhatárt és vonalhatárt igyekszik betartani. Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit. Differenciálja, és megnevezésre felismeri a főbb színeket. Megpróbál egyszerű ember, állat, növény-ábrázolásokat létrehozni.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Szükséges mozgássémák megerősítése gyúráshoz, lapításhoz.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítséggel. • Adott tevékenységeket végzése megfelelő segítségadással. • Egyszerű formák, tárgyak, készítése mintakövetéssel, megfelelő segítséggel.	Olvasás, írás Játékra nevelés

Ismeretek • Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. • Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. • Anyagok alakíthatósága. **Tevékenység** • A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. • Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata. • Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. • Gyurmázás, (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása). Képlékeny anyag formázása előrajzolt minta követésével. Alapelemek összeillesztésével modell alapján síkbeli formák összeállítása. Az elkészült munkadarab díszítése. • Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tevékenység: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Szükség esetén AAK kommunikációs eszköz használata a szükséges eszközök, cselekvések kérésére, elutasítására, segítség kérésre.
A fejlesztés várt eredményei	Alakító tevékenység végzése személyre szabott segítséggel, modell alapján képlékeny anyagot alakít síkban nyomással, gyúrással, lapítással.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel illeszt össze építőjátékból megadott formát.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Két kéz manipulációjának összehangolása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból személyre szabott segítséggel. • Megszabott határt tartva előrajzolt forma kitöltése. • Személyre szabott segítséggel önállóan ritmikus sor képzése. **Ismeretek** • Kirakás • Fűzés	Olvasás, írás Játékra nevelés

• Nyomótechnikák • Szúrójátékok **Tevékenység** • Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző síkhatású építmények létrehozása. • Előrajzolt forma kirakása, kitöltése egyféle anyaggal. • Pecsételés, nyomdázás a szín váltogatásával. • Pálcikák fektetése színváltogatással. • Gyöngyfűzés szín variálásával. • Sorképzés a játék elemeiből. • Szabad kompozíció, pl.: só – liszt gyurmakép. • Alapformák kirakásával egyszerű alakzatok létrehozása pl. labda, virág. • Ritmikus sor képzése 2 változó elemmel.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Főbb színek felismerése, egyeztetése, differenciálása. Elkészítendő tárgyak és azok színeinek megnevezése, vagy AAK-s eszközzel történő kommunikáció során felismerése, kérése.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel önállóan épít különféle építőjátékokból síkhatású építményeket. Személyre szabott segítséggel önállóan képez sorritmust két szempont alapján.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Papírt megadott nagyságúra tép. Papírt hajt megadott minta alapján. Gyűrt papírt alakzatban minta alapján felragaszt. Geometriai formákat kijelölt helyre felragaszt.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tevékenységek végzése irányítással, személyre szabott segítséggel. • Egyszerű formák tépése segítséggel. • Hajtások pontos illesztéssel. • Egyszerű formák kivágása segítséggel. • Papírkép elemeinek illesztése személyre szabott segítséggel. **Ismeretek** • Gyűrés-simítás • Tépés • Hajtogatás	Olvasás, írás Játékra nevelés Kommunikáció

• Nyírás • Radírozás **Tevékenység** • Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben • Szögletes formák tépése különböző méretben • Felező- és átlóshajtás gyakorlása, él képzése • Alapformák kivágása különböző méretben, és színben • A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése • A4-es méretű papír négybe hajtása, borítékba helyezése • Radírozás		
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	olló, papír, ragasztó, radír, boríték, kép kicsi, nagy piros, kék, zöld, sárga gyűr,simít, ragaszt, hajtogat, vág, tép, radíroz kör, négyzet, háromszög, téglalap Szükség esetén AAK – s eszköz használata.	
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel átír álló, fekvő egyeneseket, egyszerű formákat. Képes személyre szabott segítséggel használni a festés eszközeit.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A papírhatár betartási igényének kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat . • Helyes ceruzafogásra törekvés. • Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények, és tárgyak ábrázolása és megnevezése szükség esetén AAK – s eszköz használatával. • Kifestésnél a vonalhatár betartására törekvés. • Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. • Különböző élőlények, és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük. • Színezésnél vonalhatár betartására törekvés. **Ismeretek** • Festés • Rajzolás • Színezés	Mozgásnevelés Olvasás, írás Kommunikáció Szociális készségek

Tevékenység • Körökből, egyenesekből ember, állat, növényábrázolások megfelelő színhasználattal, mintakövetéssel. • Tárgyakat, formákat megjelenítő rajzok átrajzolása, tárgyak lerajzolása, a rajzok kiszínezése. • Festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal és mintaadással csomagolópapíron, rajzlapon. • Megismert technikákkal párhuzamos munka társaival. • Betűelemek átírása, másolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonalak iránya, alapformák megnevezése, kézműves technikák elnevezése, színek felismerése, megnevezése, szükség esetén AAK – s eszköz használatával. Ábrázolt tárgyak, részeik megnevezése szükség esetén AAK – s eszköz használatával.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel együttműködik a közös tevékenység során és társai mellett feladatot végez. Nagy formákat kifest egy szín használatával. Személyre szabott segítséggel átírja a fejlesztési tervében meghatározott betűelemeket.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Formázások különböző anyagokból**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Alakító tevékenységet végez személyre szabott segítséggel, síkban modell alapján képlékeny anyagot alakít.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Szükséges mozgássémák megerősítése gömbölyítéshez, sodráshoz.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítséggel. • Adott tevékenységeket végzése megfelelő segítségadással. • Egyszerű emberalak készítése segítséggel. • Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember, állat, növényábrázolások készítése. **Ismeretek** • Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok. • Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. • Anyagok alakíthatósága. **Tevékenység** • A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása. • Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata.	Olvasás, írás Játékra nevelés

• Hó formázása, hógolyó, hóember készítése. • Alapelemek összeillesztésével emberalak készítés. • Téri alakzatok létrehozása. • Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján. • Gyurmázás, (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása). • Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Tevékenység: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít. Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak. Építmény részei: fal, ablak, ajtó Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei. Szükség esetén AAK kommunikációs eszköz használata a szükséges eszközök, cselekvések kérésére, elutasítására, segítség kérésre.
A fejlesztés várt eredményei	A megismert alakító technikákkal személyre szabott segítséggel készít ábrázolásokat. Képlékeny anyagot alakít térben modell alapján sodrással, gömbölyítéssel.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Építés**	**Órakeret: 22**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel önállóan épít különféle építőjátékokból síkhatású építményeket. Személyre szabott segítséggel önállóan képez sorritmust két szempont alapján.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Két kéz manipulációjának összehangolása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból személyre szabott segítséggel. • Megszabott határt tartva előrajzolt forma kitöltése. • Személyre szabott segítséggel önállóan ritmikus sor képzése. **Ismeretek** • Kirakás • Fűzés • Nyomótechnikák • Szúrójátékok	Olvasás, írás Játékra nevelés

Tevékenység • Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása. • Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal. • Pecsételés, nyomdázás, forma, nagyság váltogatásával. • Pálcikák fektetése formaváltogatással. • Gyöngyfűzés alak, nagyság variálásával • Formaképzés a játék elemeiből. • Szabad kompozíció, pl.: agyagkép. • Alapformák kirakásával autó házikó, stb. kirakása. • Ritmikus sor képzése 3 változó elemmel.	

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Egyszerű formák: (kocka, gömb, tégla) kicsi-nagy Formák, nagyság fogalmai. Térbeli relációk (alá, mellék, fölé, stb.) Elkészítendő tárgyak megnevezése, vagy AAK-s eszközzel történő kommunikáció során felismerése, kérése.
A fejlesztés várt eredményei	Megszabott határt tartva kitölt előrajzolt formát. Személyre szabott segítséggel önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt térbeli építményeket. Személyre szabott segítséggel önállóan képez sorritmust három szempont

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Papír formálása, alakítása**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A különböző tulajdonságú papírok felhasználásához, alakításához alkalmazható eszközök megismerése, használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Tevékenységek végzése irányítással, személyre szabott segítséggel. • Formák tépése. • Tűzőgép használatának elsajátítása. • Papírlapok összekapcsolása. • Egyszerű formák kivágása. **Ismeretek** • Tűzés • Tépés	Olvasás, írás Játékra nevelés Kommunikáció Számolás -

• Hajtogatás • Nyírás • Radírozás **Tevékenység**. • Egyszerű tárgyak hajtogatása papírból • Kézi tűzőgép balesetmentes használatának elsajátítása • Különböző vastagságú lapok összetűzése gemkapoccsal és tűzőgéppel • Előrajzolt kerek formák tépése papírból • Írólapok iratgyűjtőbe helyezése, fűzése • Kartonlapok összetűzése Milton kapoccsal • Kerek formák vágása papírból • Radírozás	mérés
Kulcsfogalmak/ fogalmak	olló, papír, ragasztó, radír, boríték, kép, tűzőgép, gémkapocs, írólap, karton kapocs, hajó, csákó kicsi, nagy piros, kék, zöld, sárga, fehér, fekete gyűr,simít, ragaszt, hajtogat, vág, tép, radíroz kör, négyzet, háromszög, téglalap Szükség esetén AAK – s eszköz használata.
A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	Személyre szabott segítséggel használja a kézi tűzőgépet. Ismeri a radír funkcióját. Írólapokat iratgyűjtőbe helyez.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel együttműködik a közös tevékenység során és társai mellett feladatot végez. Nagy formákat kifest egy szín használatával. Személyre szabott segítséggel átírja a fejlesztési tervében meghatározott betűelemeket.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A vonalhatár betartási igényének kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat . • Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények, és tárgyak ábrázolása	Mozgásnevel és ,

és megnevezése szükség esetén AAK – s eszköz használatával. • Kifestésnél a vonalhatár betartására törekvés. • Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél. • Különböző élőlények, és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük. • Színezésnél vonalhatár betartására törekvés. **Ismeretek** • Festés • Rajzolás • Színezés **Tevékenység** • Ember, állat, növény és tárgy másolása, átrajzolása, rajzolása, színezése mintakövetéssel • Egyszerű kompozíció színezése, kifestése megadott témában, élethelyzetekhez kapcsolódva, mintaadással. (őszi erdő, téli táj, virágos rét, család, stb..) • Íráselemek átírása, másolása • Közös csoportmunka során eszközök megosztása társakkal	Olvasás, írás Kommunikáció Szociális készségek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonalak iránya, alapformák megnevezése, kézműves technikák elnevezése, színek felismerése, megnevezése, szükség esetén AAK – s eszköz használatával. Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik megnevezése szükség esetén AAK – s eszköz használatával.
A fejlesztés várt eredményei	Nagy formákat kifest több szín és több ecset használatával, mintaadással. Személyre szabott segítséggel másol a fejlesztési tervében meghatározott betűelemeket. Személyre szabott segítséggel, társaival osztozik a használt eszközökön.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 37**
Előzetes tudás	Nagy formákat kifest több szín és több ecset használatával, mintaadással. Személyre szabott segítséggel másol a fejlesztési tervében meghatározott betűelemeket. Személyre szabott segítséggel, társaival osztozik a használt eszközökön.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Tárgyak sematikus ábrázolása irányítással, személyre szabott segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Színek használata a valóságnak megfelelően. • A vízszintes és függőleges egyenesek összekapcsolása. • Rajzok készítése különböző tárgyakról jellemző jegyek alapján személyre szabott segítséggel. **Ismeretek** • Festés • Rajzolás-színezés **Tevékenység** • Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával. (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás, stb.) • Szabad festési gyakorlatok, tempera és vízfesték használatával. • Virágok ábrázolása sematikusan, mintaadással. • Színezés, különböző technikákkal. • Közös csoportmunka során társak munkáinak megtekintése. • Rövid szavak átírása, másolása.	Környezetis-meret Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel képes megfelelően használni színeket. Személyre szabott segítséggel összekapcsolja a vízszintes és függőleges egyeneseket. Személyre szabott segítséggel átírja, másolja a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat. Nagy formákat kifest több szín és egy ecset használatával, mintaadással.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenység**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Különböző anyagok formázása, alakítása irányítással.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel, személyre szabott segítséggel.	Környezet-

Ismeretek • Tárgyak, egyszerű formák alakítása, készítése jellemző jegyeik alapján. **Tevékenység** • Egyszerű tárgyak hajtogatása modell után és szabadon. • Előrajzolt nagy kereszt varrása kongrén zsákvarró tűvel és normál méretű tűvel. • Képlékeny anyagokból különböző formák alakítása térben modell alapján és szabadon.	ismeret Kommunikáció Életvitel és gyakorlat

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Eszközök, anyagok megnevezése. A tárgykészítés részfolyamatainak megnevezése. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy megnevezése és funkciójára vonatkozó fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Képes egyszerű tárgyakat készíteni személyre szabott segítséggel. Képes az ábrázolás- alakítás eszközeinek és anyagainak használatára személyre szabott segítséggel. Képességeihez mérten részt vesz a különböző ábrázoló- alakító technikák elsajátításában.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 37**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel képes megfelelően használni színeket. Személyre szabott segítséggel összekapcsolja a vízszintes és függőleges egyeneseket. Személyre szabott segítséggel átírja, másolja a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat. Nagy formákat kifest több szín és egy ecset használatával, mintaadással.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Élőlények sematikus ábrázolása irányítással, személyre szabott segítséggel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Színek használata a valóságnak megfelelően. • A vízszintes és függőleges egyenesek pontos összekapcsolása. • Rajzok készítése különböző élőlényekről jellemző jegyek alapján személyre szabott segítséggel.	Környezetismeret Kommunikáci

Ismeretek • Festés • Rajzolás-színezés **Tevékenység** • Természeti környezetünk változásainak ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával. • Állatábrázolások gyakorlása mintaadással. Fej, test, végtagok feltüntetése mintaadással. • Emberábrázolások gyakorlása mintaadással. A test részeinek megfigyeltetése. • Iránykülönbségek érzékeltetése. • Tematikus ábrázolások gyakorlása személyre szabott segítséggel. • Közös csoportmunka során társak munkáinak figyelemmel kísérése. • Szavak átírása, másolása.	ó
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészeinek megnevezése. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel átírja,másolja a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat. Közepes méretű formákat kifest több szín és egy ecset használatával, mintaadással. Személyre szabott segítséggel tematikus ábrát készít a megismert technikák alkalmazásával.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenység**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Képességeihez mérten részt vesz a különböző ábrázoló- alakító technikák elsajátításában.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Megismert technikák ötvözése, kompozíciók készítése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel, személyre szabott segítséggel. **Ismeretek** • Tárgyak, egyszerű formák alakítása, készítése jellemző jegyeik alapján.	Környezet-ismeret Kommunikáci

Tevékenység • Mozaikkép készítés különböző anyagokból megadott téma alapján. • Képeslap készítés – képeslap méretének megrajzolása és kivágása méretmegadással; a hátoldal megrajzolása; kompozíció rajzolása, színezése, festése. • Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények, stb.) kompozíció készítése ragasztással. • Agyag és só-liszt edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás rátett díszítés, festés). • Egyszerű ünnepi dekorációk különböző anyagokból.	ó Életvitel és gyakorlat
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, anyagok megnevezése. A tárgykészítés részfolyamatainak megnevezése. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy megnevezése és funkciójára vonatkozó fogalmak.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel készít kompozíciót ismert tárgyakból: természeti anyagokból, papírból.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 32**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel átír/másol a fejlesztési tervében meghatározott betűket és szavakat. Közepes méretű formákat kifest több szín és egy ecset használatával, mintaadással. Személyre szabott segítséggel tematikus ábrát készít a megismert technikák alkalmazásával.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A környezet megfigyelési igényének kialakítása, szempontok meghatározásával.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Saját érzelmek felismerése élethelyzetek kapcsán. • Saját élmények megjelenítése személyre szabott segítséggel. **Ismeretek** • Festés • Rajzolás-színezés **Tevékenység**	Kommunikáció Környezet-ismeret Életvitel és gyakorlat

Természeti képződmények ábrázolása élethelyzethez kötötten. Jelentős események (pl.: ünnepek), személyes élmények (család, hétvégi program) megörökítése, naplózása Szabad festési gyakorlatok. Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal megfelelő térbeli elrendezéssel. A tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan élmények alapján, többféle technikával személyre szabott segítséggel. Saját élethelyzetével kapcsolatos rövid mondatok átírása, másolása.	Szociális készségek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak bővítése. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak körének fokozatos bővítése. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak körének bővítése. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése, szükség esetén AAk – s eszköz használata. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak körének bővítése. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak körének bővítése.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel átírja saját, másolja fejlesztési tervében meghatározott szóképeket. Kis méretű formákat kifest több szín és egy ecset használatával, mintaadással. Személyre szabott segítséggel saját élményeit felidézi, megjeleníti.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenységek**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel készít kompozíciót ismert tárgyakból: természeti anyagokból, papírból.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Saját alkotások készítésének élethelyzetekhez kapcsolódása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása irányítással, személyre szabott segítséggel.. • Egyszerű tárgyak készítése irányítással, személyre szabott segítséggel. • Ajándékok készítése a megismert technikákkal. **Ismeretek**	Környezetismeret Kommunikáció Életvitel és

• Komplex alakító technikák. • Anyagok tulajdonságai. • Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. **Tevékenység** Növények gyűjtése, préselése, felhasználása. Nyomdázás krumpli nyomdával. Díszpárna-varrás, kitömés. Só-liszt fali díszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése.	gyakorlat

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok neve, jellemzői. Ünnepek neve. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak körének bővítése. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel felismeri és szétválogatja a különböző anyagfajtákat. Személyre szabott segítséggel használja saját élethelyzetekben az elkészített tárgyakat.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Régi korok életének megismerése tárgyain keresztül.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Művészeti alkotások megszemlélése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése. **Ismeretek** • Művészeti alkotások jellemzői. **Tevékenység** • Múzeumlátogatás. • Művészeti kiadványok, albumok nézegetése.	Környezetismeret Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel szemlélget művészeti alkotásokat.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Vizuális ábrázolás**	**Órakeret: 32**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel átírja saját, másolja fejlesztési tervében meghatározott szóképeket. Kis méretű formákat kifest több szín és egy ecset használatával, mintaadással. Személyre szabott segítséggel saját élményeit felidézi, megjeleníti.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A környezet ábrázolási igényének kialakítása, szempontjainak meghatározása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között. • Saját élmények megjelenítése irányítással rajzos formában. **Ismeretek** • Festés • Rajzolás-színezés **Tevékenység** Természeti jelenségek ábrázolása, élethelyzethez kötötten. Jelentős események (pl.: ünnepek), személyes élmények (család, hétvégi program) megörökítése. Szabad festési gyakorlatok. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal megfelelő térbeli elrendezéssel. Az élővilág elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan élmények alapján, többféle technikával személyre szabott segítséggel. Saját élethelyzetével kapcsolatos rövid mondatok átírása, másolása.	Kommunikáció Környezet-ismeret Életvitel és gyakorlat Szociális készségek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak bővítése. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak körének fokozatos bővítése. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak körének bővítése. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak körének bővítése. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak körének bővítése.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel másolja, átírja fejlesztési tervében szereplő rövid mondatokat. Személyre szabott segítséggel saját élethelyzetben vele lévők élményeit felidézi, megjeleníti. Feladatainak végzése során növekvő önállóságot mutat.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Komplex alakító tevékenységek**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel felismeri és szétválogatja a különböző anyagfajtákat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Új kézműves technikák megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási Pontok**
Fejlesztési feladat • Egyszerű tárgyak készítése irányítással, személyre szabott segítséggel. • Ajándékok készítése a megismert technikákkal. • Kézműves tevékenységek körének bővítése. **Ismeretek** • Komplex alakító technikák. • Anyagok tulajdonságai. • Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának megismerése. **Tevékenység** Préselt virág kompozíció. Őszi falevél kompozíció. Termések díszítő felhasználása. Babaház készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Kézműves munkák fonallal (szövés, makramé, kötés, nemezelés) . Kézműves munkák textillel (batikolás, festés).	Környezetismeret Kommunikáció Életvitel és gyakorlat

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok neve, jellemzői. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak körének bővítése. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.
A fejlesztés várt eredményei	Fejlődést mutat valamely kézműves technika elsajátításában.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**7. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról**	**Órakeret: 10**
Előzetes tudás	Régi korok életének megismerése képeken keresztül.	
Tantárgyi fejlesztési	Személyre szabott segítséggel szemlélget művészeti alkotásokat.	

célok	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése. **Ismeretek** • Művészeti alkotások jellemzői. **Tevékenység** • Múzeumlátogatás. • Művészeti kiadványok, albumok nézegetése.	Környezetismeret Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel részt vesz múzeumlátogatáson.

Információs eszközök használata

Évfolyam: 7 - 8.

Tantárgyi célok és feladatok

A tantárgy célja felkelteni az autizmussal élő tanulók érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt, bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a kommunikációban, tanulásban, a játékban és a szabadidő hasznos eltöltésében, illetve hatékony jutalmazási lehetőségként. A számítógép részeinek, működésének megismerése, grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása közben ismerik meg a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, az informatikai eszközök tudatos, célnak megfelelő használatát.
Az irodatechnikai készülékek működtetésének és adekvát használatának gyakorlására a pedagógusnak kell megteremteni a lehetőséget – építve arra, hogy a számítógép használata lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására, különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítására egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

7. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az információs eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosodásával, és szem előtt tartásával.
A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az információszerzésben, tanulásban, szociális-kommunikációs fejlesztésben, az internethasználat veszélyforrásainak és veszélyeinek megismerésének, a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrésének és rendszerezésének tudatosításának. A számítógép írástechnikai segédeszközként tanulási és munkaeszköz a beszéd útján nehézségekkel kommunikáló tanuló számára.
A természettudományos és technikai kompetencia fejlődését támogatja a világ megismerése az internet használatának segítségével.
A digitális kompetencia fejlődését elősegíti az információs technikák magabiztos és kritikus használata, a szabadidő hasznos eltöltése a számítógép segítségével, a kapott információk felismerése, értékelése és használata, az internetes kommunikáció lehetőségeinek megismerése és a számítógépes függőség megelőzése, a játékidő kontrollálása. A tantárgy feladata azoknak a digitális programoknak a megismertetése, melyek megkönnyítik az ismeretszerzést, az interperszonális kapcsolatépítést. Amennyiben a szóbeli kifejezőképesség sérült, a számítógép alternatív csatornaként működhet a mindennapi kommunikációban.
Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a számítógép sokoldalú felhasználása során a keresett tartalmak elemzése.
A hatékony, önálló tanulást az információs technika által nyújtott lehetőségek tanulást segítő alkalmazásának megismerése, a számítógép lehetőségeinek felhasználása az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására és az önálló munkára nevelés és tehetséggondozás segíti.

7. évfolyam

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Számítógép-kezelés**	**Órakeret: 14**
Előzetes tudás	A legelemibb balesetvédelmi ismeretek.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Szakszerű és biztonságos számítógép használat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Számítógép használatához szükséges helyes testtartás. • A számítógép tartozékainak megismerése. • A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni. • Szabadidő hasznos eltöltése. • könyvtárban való helyes viselkedés • a könyvek és folyóiratok kímélő használata • kedvenc tv műsor kiválasztása internetes, vagy papíralapú műsorújságból **Ismeretek** • Ismerkedés a számítógéppel. • A számítógép részeinek megismerése: monitor, billentyűzet, egér. • A számítógéppel való foglalkozások rendje • Legfontosabb biztonsági tudnivalók. • Könyvtár, könyvtárhasználat **Tevékenység** • Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. • Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. • Az "egér" használata rajzolóprogramban, egyes (csak "egér" használatát igénylő, egyszerű) játékprogramokban. • A számítógép billentyűzetén a nagybetűk használata, szavak másolása. Szóközbillentyű használata. • A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint. • Számítógép használata szabadidőben (zenehallgatás, kisfilm megtekintése) személyre szabott segítséggel. • Könyvtárban való helyes viselkedés gyakorlása személyre szabott segítséggel • A könyvek és folyóiratok kímélő használatának gyakorlása • Könyvtárhasználat: a kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása személyre szabott segítséggel.	Kommunikáció Életvitel és gyakorlat

Kulcsfogalmak/fogalmak	könyvtárhasználat, néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos megnevezés (monitor, billentyűzet, /a billentyűzeten található rövidítések, jelek értelmezése/ egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel) elsajátítása.

A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel használja az iskolai könyvtárat, közkönyvtárat. Ismeri a számítógépes környezetben való egyszerű viselkedés szabályait (a legegyszerűbb biztonsági és viselkedésszabályok). Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal és személyre szabott segítséggel az egér és a billentyűzet használatot elsajátítani. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Irodatechnika**	**Órakeret: 5**
Előzetes tudás	A telefon funkciójának ismerete Elemi balesetvédelmi ismeretek	
Tantárgyi fejlesztési célok	A megismert eszközök szabályos használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A telefon adekvát használata (hagyományos és mobil készülék). • Fénymásolatot készíteni segítséggel. **Ismeretek** • Telefon működése és használata, az üzenetrögzítő használata, • Szülő, legközelebbi hozzátartozó telefonszámának ismerete. • Segélyhívó számok ismerete. • Fénymásoló. **Tevékenység** • Telefonálás: szülő, nagyszülő hívása • Eltérő készülékek használata (nyilvános telefonfülke, hagyományos telefon, mobiltelefon). • Segélyhívó számok begyakorlása egyszerű szituációk eljátszásával, személyre szabott segítséggel. • A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. • A másoló használata, saját munkáról másolat készítése, személyre szabott segítséggel.	Kommunikáció Környezet-ismeret

Kulcsfogalmak/fogalmak	vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, percdíj, előfizetés, kézi-beszélő, telefonzsinór, üzenetrögzítő, a készüléken meglévő jelek, rövidítések, fénymásoló, fénymásolópapír.
A fejlesztés várt eredményei	Irodatechnikai eszközök felismerése. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni személyre szabott segítséggel.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Dokumentumkészítés**	**Órakeret: 2**
Előzetes tudás	Számítógép részeinek ismerete	
Tantárgyi fejlesztési célok	Eligazodás a megismert programokban.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Változások előidézésének módjai számítógép használatával, személyre szabott segítséggel (írás – írott szöveg eltüntetése). • Aktivitás a programok kezelésében. **Ismeretek** • Oktatási célú programok használata. • Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. • A használt programok piktogramjainak felismerése (Paint, Word, Internet, stb.) **Tevékenység** • Folyamatos, nagybetűre állított billentyűzet mellett másolás a tananyagból (szavak, rövid mondatok). • Kommunikációs könyvéből rövid mondatok másolása. • A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. • Tanulás, gyakorlás személyre szabott segítséggel. • Sorváltás az Enter billentyűvel és/vagy nyilak használatával.	Kommunikáció Életvitel és gyakorlat Ábrázolás, alakítás

Kulcsfogalmak/fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű, személyre szabott utasításokat megérteni, végrehajtani.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Játékprogramok**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	A kurzor szemmel való követése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az ismert programok használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A használt játékprogram megismerése, használata személyre szabott segítséggel.	Testnevelés

• Az adott játékprogram szabályainak megértése, betartása. • Szórakoztató elektronikai és IKT eszközök működtetésének alapjai • Szórakoztató elektronikai és IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerése, elkerülése segítséggel • Szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használata **Ismeretek** • Szórakoztató elektronikai és IKT eszközök: tv,rádió, számítógép, DVD lejátszó, zenelejátszók (pl. CD-lejátszó, MP3, MP4), játékkonzolok (pl. Game Boy, Play Station, XBOX 360) , mobileszközök (laptop, PSP, tablet, mobiltelefon) • Memória játék. • Puzzle • Online színezők • Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. • IKT-val támogatott kommunikáció • Augmentatív támogatás • Háttértárolók (pl. pen drive) **Tevékenység** • Képességeknek megfelelő számítógépes játékok használatának gyakorlása személyre szabott segítséggel • Képességeknek megfelelő számítógépes oktatóprogramok használatának gyakorlása személyre szabott segítséggel • Elektronikus eszközök működtetésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • Szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használatának szabályainak megismertetése személyre szabott segítséggel	Kommunikáció Olvasás, írás

Kulcsfogalmak/fogalmak	szórakoztató elektronikai és IKT eszközök; internet, webkettő; háttértárolók; támogató applikációk, IKT-val támogatott kommunikáció, augmentatív támogatás, valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek, (az aktuális programok használatához tartozó kifejezések és szókapcsolatok).
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel használja kommunikációban, tanulásban és a szabadidőben a rendelkezésére álló szórakoztatóelektronikai és IKT eszközöket. Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.

8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az információs eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosodásával, és szem előtt tartásával.
A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az információszerzésben, tanulásban, szociális-kommunikációs fejlesztésben, az internethasználat veszélyforrásainak és veszélyeinek megismerésének, a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrésének és rendszerezésének tudatosításának. A számítógép írástechnikai segédeszközként tanulási és munkaeszköz a beszéd útján nehézségekkel kommunikáló tanuló számára.
A természettudományos és technikai kompetencia fejlődését támogatja a világ megismerése az internet használatának segítségével.
A digitális kompetencia fejlődését elősegíti az információs technikák magabiztos és kritikus használata, a szabadidő hasznos eltöltése a számítógép segítségével, a kapott információk felismerése, értékelése és használata, az internetes kommunikáció lehetőségeinek megismerése és a számítógépes függőség megelőzése, a játékidő kontrollálása. A tantárgy feladata azoknak a digitális programoknak a megismertetése, melyek megkönnyítik az ismeretszerzést, az interperszonális kapcsolatépítést. Amennyiben a szóbeli kifejezőképesség sérült, a számítógép alternatív csatornaként működhet a mindennapi kommunikációban.
Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a számítógép sokoldalú felhasználása során a keresett tartalmak elemzése.
A hatékony, önálló tanulást az információs technika által nyújtott lehetőségek tanulást segítő alkalmazásának megismerése, a számítógép lehetőségeinek felhasználása az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására és az önálló munkára nevelés és tehetséggondozás segíti.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Számítógép-kezelés**	**Órakeret: 14**
Előzetes tudás	Személyre szabott segítséggel használja az iskolai könyvtárat, közkönyvtárat. Ismeri a számítógépes környezetben való egyszerű viselkedés szabályait (a legegyszerűbb biztonsági és viselkedésszabályok). Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal és személyre szabott segítséggel az egér és a billentyűzet használatot elsajátítani. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Szakszerű és biztonságos számítógép használat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Számítógép használatához szükséges helyes testtartás. • A számítógép tartozékainak ismerete. • A számítógépes környezetben való helyes viselkedési szabályok betartása. • Könyvtárban való helyes viselkedés • A könyvek és folyóiratok kímélő használata • Kedvenc tv műsor kiválasztása internetes, vagy papíralapú műsorújságból • Szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használata • Szórakoztató elektronikai és IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerése, elkerülése segítséggel **Ismeretek** • Könyvtár, könyvtárhasználat • A számítógép részeinek ismerete: monitor, billentyűzet, egér, hangszóró, fejhallgató. • A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. • Számítógépes adathordozó eszközök megismerése, használata (CD, DVD, pendrive) **Tevékenység** • Személyre szabott, elsősorban vizuális támogatás (pl. algoritmusok, viselkedéses szabályok) használatának gyakorlása a mind önállóbb és funkcionálisabb, balesetmentesen eszközhasználat érdekében. • Könyvtárban való helyes viselkedés gyakorlása személyre szabott segítséggel • A könyvek és folyóiratok kímélő használatának gyakorlása • Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel. • A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység személyre szabott segítséggel. • Alkotómunka megfelelő szoftverekkel. (Zenehallgatás, filmnézés az adathordozó eszközök rendeltetésszerű használatával)	Életvitel és gyakorlat: Kommunikáció
Kulcsfogalmak/fogalmak	könyvtárhasználat, néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos megnevezés

	(monitor, billentyűzet, /a billentyűzeten található rövidítések, jelek értelmezése/ egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel) elsajátítása.
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel használja az iskolai könyvtárat, közkönyvtárat. Ismeri a számítógépes környezetben való egyszerű viselkedés szabályait (a legegyszerűbb biztonsági és viselkedésszabályok). Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal és személyre szabott segítséggel az egér és a billentyűzet használatot elsajátítani. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Irodatechnika**	**Órakeret: 5**
Előzetes tudás	Irodatechnikai eszközök felismerése. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni személyre szabott segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A megismert eszközök szabályos használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • A telefon adekvát használata (hagyományos és mobil készülék) • A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. • Fénymásolatot készíteni segítséggel. • Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel. **Ismeretek** • Telefon működése és használata, üzenetrögzítő használata • Fénymásoló. • Nyomtató. • Laminálógép **Tevékenység** • Telefonálás: szülő, nagyszülő, osztálytárs hívása, hívás fogadása • Eltérő készülékek használata (nyilvános telefonfülke, hagyományos telefon, mobiltelefon). • A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. • A telefon szakszerű használat elsajátítása. • A nyomtató használat elsajátítása, saját munka kinyomtatása. • Segélyhívás menetének begyakorlására egyszerű szituációk eljátszása, személye szabott segítséggel. • A másoló használata, saját munkáról másolat készítése, személyre szabott segítséggel, önállóan. • A nyomtató használata, személyre szabott segítséggel. Laminálógép használata	Kommunikáció Környezet-ismeret

személyre szabott segítséggel.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézi-beszélő, telefonzsinór, Fax, üzenetrögzítő, (a készüléken meglévő jelek, rövidítések és értelmezésük) fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festék patron- toner.
A fejlesztés várt eredményei	Képes kulturáltan, telefonálást kezdeményezni és folytatni, legyen tisztában a telefonhasználat anyagi vonzatával. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát).

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Dokumentumkészítés**	**Órakeret: 2**
Előzetes tudás	Biztos tájékozódás a billentyűzeten.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Eligazodás a megismert programokban.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Változások előidézésének módjai számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása, stb.). • Aktivitás a programok kezelésében. **Ismeretek** • Oktatási célú programok használata. • Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. • Backspace és Delete billentyű • Kijelölés • Delete billentyű **Tevékenység** • A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. • Szavak, mondatok írása, másolása, javítása. • A Backspace és Delete billentyűk használata. • Az "egér" használata a kijelölésekben. Betű méret, szín változtatása • Tanulás, gyakorlás személyre szabott segítséggel.	Kommunikáció Életvitel és gyakorlat Ábrázolás, alakítás

Kulcsfogalmak/fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.
A fejlesztés várt eredményei	Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos személyre szabott utasításokat megérteni, végrehajtani.

	Személyre szabott segítséggel próbálkozzon, segédkezzen abban, hogy a képernyőn változásokat idézzen elő (betű nagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása).

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Játékprogramok**	**Órakeret: 15**
Előzetes tudás	Koncentrált figyelem. Szem – kéz koordináció.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Az ismert programok önálló használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Feladatot megérteni és a végrehajtást próbálgatni. • A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani. • szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használata • szórakoztató elektronikai és IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerése, elkerülése segítséggel • rendelkezésre álló információk, lehetőségek közötti válogatás segítséggel • szórakoztató elektronikai és IKT eszközök működtetésének alapjai • háttértárolók használata • a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat rendszerezése és értelmezése, játék és valóság elkülönítése **Ismeretek** • Memória játék. • Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok. • szórakoztató elektronikai és IKT eszközök: tv,rádió, számítógép, DVD lejátszó, zenelejátszók (pl. CD-lejátszó, MP3, MP4), játékkonzolok (pl. Game Boy, Play Station, XBOX 360) , mobileszközök (laptop, PSP, tablet, mobiltelefon) • internet, webkettő (pl. videomegosztó) • háttértárolók (pl. pen drive) • támogató applikációk • IKT-val támogatott kommunikáció • augmentatív támogatás • háttértárolók • tömegkommunikáció **Tevékenység** • képességeknek megfelelő számítógépes játékok használatának gyakorlása személyre szabott segítséggel • képességeknek megfelelő számítógépes oktatóprogramok használatának gyakorlása személyre szabott segítséggel	Testnevelés: nagymozgások, finommotorika, Kommunikáció pontos szövegértés és szövegírás, Olvasás, írás: másolás, értelmező olvasás,

• elektronikus eszközök működtetésének gyakorlása személyre szabott segítséggel • szórakoztató elektronikai és az IKT eszközök baleset- és rongálásmentes használatának szabályainak megismertetése személyre szabott segítséggel • (pl. áram alá helyezés, áramtalanítás, kímélő használat) • internet, webkettő (pl. videomegosztó) megismerése személyre szabott segítséggel • videomegosztó oldalak böngészése szabadidőben személyre szabott segítséggel • szórakoztató elektronikai és IKT interaktív használatával összefüggő veszélyek felismerésének elkerülésének segítése, személyre szabott segítséggel • rendelkezésre álló információk, lehetőségek közötti válogatás személyre szabott segítséggel • adatok tárolása és előkeresése háttértárolókról (pl. pen drive) személyre szabott segítséggel • rendelkezésre álló támogató applikációk, IKT-val támogatott kommunikáció, augmentatív támogatás használata (pl. kommunikátorok) személyre szabott segítséggel • rendelkezésre álló mobilapplikációk használata szabadidős, tanulási és kommunikációs céllal személyre szabott segítséggel • személyre szabott segítséggel a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat rendszerezésének és értelmezésének gyakorlása • Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. • Gyakorlás tanári segítséggel.		
Kulcsfogalmak/fogalmak	szórakoztató elektronikai és IKT eszközök; internet, webkettő; háttértárolók; támogató applikációk, IKT-val támogatott kommunikáció, augmentatív támogatás , valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek, (az aktuális programok használatához tartozó kifejezések és szókapcsolatok).	
A fejlesztés várt eredményei	Személyre szabott segítséggel használja kommunikációban, tanulásban és a szabadidőben a rendelkezésére álló szórakoztatóelektronikai és IKT eszközöket, háttértárolókat. Személyre szabott támogatás mellett mind önállóbban és funkcionálisabban, balesetmentesen használja az eszközöket, épségüket megtartja. Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.	

Mozgásnevelés

Évfolyam: 1 – 6.

Tantárgyi célok és feladatok

A tantárgy célja kialakítani az autizmussal élő tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését és változatosabb mozgások gyakorlását.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, állóképességet, gyorsaságot, bátorságot, edzettséget, fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.
Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására, mely azonban különösen nehéz lehet az autizmusban érintett tanulók számára. Minden esetben egyedi mérlegelést kíván, hogy a tanuló képes-e a csapat-és versenyjátékban való részvételre, érti-e az ilyen jellegű feladatok célját és profitál-e a részvételből.
A mozgásnevelés foglalkozások esetében is fontos terület a szenzoros túlérzékenység/ingerkeresés egyéni felmérése.

1–2. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a félénkség és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az egyszerű utasítások megértése, végrehajtása, a szóbeli vagy más kommunikációs csatornán történő irányítás megértésének és elfogadásának megalapozása, valamint a választás gyakorlása támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a társas, mozgásos tevékenységekben, csapatjátékokban, versenyekben megfelelő magatartás kialakításával, az együttműködés, egymásra figyelés megalapozásával valósul meg.

Az esztétikai és művészeti tudatosságot és kifejezőképességet a tantárgy a mozgás esztétikumának felismerésével, az érzelmek, indulatok mozgáson keresztül történő kifejezésével és levezetésével segíti.

1. évfolyam

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Egyenes testtartás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Térbeli tájékozódás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Egyszerű utasításokra, jelre adekvát cselekvések végrehajtása. **Ismeretek** • Térbeli tájékozódás. • Egyszerű utasítások. • Helyzetgyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Egyszerű utasítások végrehajtása, példa: ▪ Menj az ablakhoz! ▪ Ülj le a padra! ▪ Állj fel a székről!	Ének - zene Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	fel, le, ülj, állj, menj, pad, szék, ablak
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Legyen képes egyhelyben állni. Működjön együtt a mozgásnevelésben. Fogadja el az egyénre szabott segítséget.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret: 45**
Előzetes tudás	Lépcsőn segítséggel, sík terepen önállóan járás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző hely- és irányváltoztatás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Statikus helyzetek felvétele: alapállás, hason fekvés, hanyatt fekvés. • Járás talajon ütemtartás nélkül. • Egyensúlyozó járás végzése. • Lépcsőn járás fokozatos után lépéssel (fel-le) kapaszkodás mellett. • Gurulás végzése hason fekvésből. • Futkározás kötöttségek nélkül. **Ismeretek** • Statikus helyzetek. • Lépcsőn járás. • Járások. • Futás. • Gurulás.	Játékra nevelés

Tevékenység Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Séta, kirándulás. • Lépcsőzés, járás fokozatos után lépéssel (fel-le) kapaszkodás mellett. • Zsámolyra, tornapadra fel- és lelépés kapaszkodási lehetőséggel. • Egyensúlyozó járás két vonal között előre. • Futkározás szabadon. • Gurulás hossztengely körül hason fekvésből indítva, nyújtott testtel (jobbra, balra).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	láb, fel, le, gurul, áll, hason, hanyatt, tornaszerek neve: tornapad, zsámoly	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni. Képes a lépcsőn le- és felfelé kapaszkodással, után lépéssel járni. Működjön együtt a mozgásnevelésben. Fogadja el az egyénre szabott segítséget.	

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszergyakorlatok**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Saját test ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Testrészek felismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmények • Statikus helyzetek felvétele: ülés, állás, fekvés, guggolás. **Ismeretek** • Statikus helyzetek. • Testrészek: fej, törzs, végtagok. **Tevékenység** • Ülés, állás, fekvés, guggolás kivitelezése megfelelő élethelyzetekben. • Különböző testrészek mozgatása hétköznapi helyzetekben. • Részvétel különféle mozgásszituációkban.	Kommunikáció Játékra nevelés
Kulcsfogalmak/	ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, guggolni, különböző testrészek,

fogalmak	érzékszervek
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes együttműködni a közös foglalkozásokon. Fogadja el az egyénre szabott segítséget.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Légző gyakorlatok**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	Száj nyitása, zárása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Légzés szabályozása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Levegő beszívás, kifújás játékos tevékenységek alatt. **Ismeretek** • Ki- és belégzés. **Tevékenység** Egyénre szabott segítséggel: • Fújások: szappanbuborék, gyertya.	Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni tevékenységekbe. Működjön együtt és fogadja el az egyénre szabott segítséget.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 28**
Előzetes tudás	Labda megfogás, elengedés két kézzel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Labdadobás két kézzel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Labda forgatása, a labda megfogása.	

• Labdagurítás ülő helyzetben. • Labdadobás végzése két kézzel. **Ismeretek** • Labdagyakorlatok. • Páros gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Ülő helyzetben labdagurítás egymásnak felnőttel. • Labdadobás két kézzel megadott irányba. • Labdát megfogni, helyére tenni – elpakolás.	Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	dobni, fogni, gurul, irány, elpakolás
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal. Az egyszerű mozgásos tevékenységbe lehetőség szerint bekapcsolódik. Működjön együtt a mozgásnevelésben. Fogadja el az egyénre szabott segítséget.

Évfolyam: 1.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Játékos versenyek**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Motiváltság a mozgásos tevékenységekre.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Sorrendiség kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Egyszerű utasításokra, jelre adekvát cselekvések végrehajtása. • Sorrendiség kialakítása. • Sorra kerülés szabályának megértése. • A mozgásos tevékenység kezdetének, végének megértése. **Ismeretek** • Szerialitás. • Sorra kerülés. • Egyszerű utasítások. • Gyakorló játékok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel:	Játékra nevelés

• Egyszerű akadálypálya – egyéni helyzetben. • Gyakorló játékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. • Páros játékok játszása felnőttel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	sor, sorrend, rajta!, vége!, akadálypálya
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Működjön együtt a mozgásnevelésben. Fogadja el az egyénre szabott segítséget. Képes segítséggel a mozgásos tevékenységek sorrendjét követni.

2. évfolyam

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Kapott utasítás megértése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű alakzatok kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Egyszerű alakzatok kialakítása: kör, vonal, oszlop. • Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. • Egyszerű cselekvések végrehajtása irányítással. **Ismeretek** • Alakzatok. • Térbeli tájékozódás. • Helyzetgyakorlatok. • Egyszerű utasítások. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. • Körben séta, jelre megállás, irányváltoztatás. • Tekereg a kígyó. • Járás, futás irányítással.	Ének- zene Kommunikáció
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kör, oszlop, vonal, járás, futás, elöl, hátul, fent, lent, előtte, mellette
A fejlesztés várt	Képes segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni.

eredményei az évfolyam végén	Egyszerű helyzetváltozásokat képes segítséggel végrehajtani. Kapcsolódjon be egyszerű mozgásos tevékenységekbe segítséggel.

Évfolyam: 2

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret: 45**
Előzetes tudás	Lépcsőn segítséggel, kapaszkodás mellett, sík terepen önállóan járás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző hely- és irányváltoztatás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Lépcsőn járás gyakorlása kapaszkodás mellett. • Statikus helyzetek felvétele: terpeszállás • Egyensúlyozó járás végzése. • Hossztengely körül gurulás végrehajtása háton fekvésből. • Futás egyenletes iramban, megállás, elindulás. • Szökdelés páros lábbal. **Ismeretek** • Lépcsőn járás. • Járások. • Szökdelések. • Futás. • Gurulás. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Séta, kirándulás. • Lépcsőzés fokozatos után lépéssel (fel-le) kapaszkodás mellett. • Zsámolyra, tornapadra fel-lelépés, kapaszkodási lehetőséggel. • Egyensúlyozó járás vonalon, tornapadon előre. • Járás tárgyak megkerülésével. • Szökdelés trambulinon. • Futkározás irányítással. • Gurulás hossztengely körül háton fekvésből indulva (jobbra, balra).	Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	ki-be, fel-le, láb, tornaszerek neve: zsámoly, tornapad, trambulin.
A fejlesztés várt eredményei az	Képes ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni. Képes a lépcsőn le- és felfelé kapaszkodás mellett, után lépéssel járni.

évfolyam végén	Egyszerű alapmozgásokat tudjon segítséggel végrehajtani.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszergyakorlatok**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Saját és társai testrészeinek ismerete	
Tantárgyi fejlesztési célok	Izolációs gyakorlatok	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Részvétel különféle mozgásszituációkban. • Különböző testrészek (fej, kar, láb, törzs) mozgásának kivitelezése. **Ismeretek** • Izolációs gyakorlatok • Testrészek (fej, törzs, végtagok) • Páros gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Fejfordítás jobbra, balra. • Fejdöntés előre, hátra. • Kar- és lábemelés előre, hátra, oldalra. • Törzsfordítás jobbra, balra. • Törzsdöntés előre, hátra. • Harangozás, fűrészelés.	Kommunikáció Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, húzz, testrészek, érzékszervek
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes saját testrészeit megmutatni. Az egyszerű mozgásos tevékenységbe kapcsolódjon be segítséggel. Elemi szabadgyakorlatokat tudjon segítséggel végrehajtani.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Légző gyakorlatok**	**Órakeret: 12**
Előzetes tudás	Légzés szabályozása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A helyes légzés kialakítása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Levegő beszívás, kifújás eszközökkel. **Ismeretek** • Ki- és belégzés. **Tevékenység** • Fújások: síp, trombita, anyósnyelv	Kommunikáció

Kulcsfogalmak/ fogalmak	ki, be, fel, le, száj nyitva, csukva, fújni, szívni, síp, trombita, anyósnyelv
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítségadással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe.

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 28**
Előzetes tudás	Labdadobás, gurítás, birtokba vétel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Labdát rúgni, dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Álló labda elrúgása. • Kétkezes alsódobás megadott irányba. • Labdagurítás végzése. **Ismeretek** • Labdagyakorlatok. • Páros gyakorlatok.	Játékra nevelés

Tevékenység Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Álló labda elrúgása álló helyzetből nagyobb kapuba. • Ülő helyzetben labdagurítás, elkapás társsal. • Két kezes alsó dobás meghatározott cél felé (háló, kosár).		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	rúgni, dobni, gurul, kapu, kosár, háló	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel labdát dobni, gurítani, birtokba venni. Az egyszerű mozgásos tevékenységbe kapcsolódjon be segítséggel.	

Évfolyam: 2.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Játékos versenyek**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Mozgásos tevékenységek sorrendjét követi.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Csoportos tevékenységekben, helyzetekben való részvétel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Részvétel együttes tevékenységben. • A társak közelségének elfogadása. • Egyszerű utasításokra, jelre adekvát cselekvések végrehajtása. • Sorra kerülés szabályának betartása. • Kör, vonal, oszlop fogalmának kialakítása. **Ismeretek** • Térbeli tájékozódás. • Szerialitás. • Egyszerű utasítások. • Gyakorló játékok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Akadálypálya – társakkal, egymást követve. • Add tovább! – Különböző eszközök (babzsák, labda, papírhenger) tovább adása mellette levő társnak (körben, vonalban, oszlopban), egy irányba.	Játékra nevelés
Kulcsfogalmak/	akadálypálya, sorrend, sorra kerülés, kör, vonal, oszlop, add tovább!

fogalmak	
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Képes csoportos tevékenységekben, helyzetekben részt venni. Képes a sorra kerülés szabályának betartására. Képes segítséggel körbe állni, és oszlopba, vonalba sorakozni.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, várakozás, sorra kerülés, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játékhelyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a félénkség, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a mozgásos tevékenységek verbális és más kommunikációs csatornákon közölt utasításainak megértésével, a sport- és játéktevékenységek eszközeinek, szabályainak megnevezésével, a fogalmak adekvát megértésével.

A szociális és állampolgári kompetencia a kapcsolatok kialakítására való képességek fejlesztésével, a közösségi játékokban való együttműködéssel, a beilleszkedés fejlesztésével erősödik.

A mozgás esztétikumának megismerése, a mozgás és ritmus tudatos alkalmazása, összekapcsolása az esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület fejlődésében játszik nagy szerepet.

3. évfolyam

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Irányítással egyszerű cselekvések végrehajtása.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyenletes ritmusban járás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Egyszerű alakzatok kialakítása: kör, vonal, oszlop, sorakozás. • Térérzékelés: a tanuló helye a térben társakhoz viszonyítva.	

• Járás egyenletes ritmusban. **Ismeretek** • Tornasor. • Térérzékelés. • Egyszerű alakzatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Sorakozás. • Járás tapsra, zenére egyenletes ritmusban. • Egyszerű, rövid utasítások végrehajtása (állj!, rajta!).	Ének-zene Olvasás, írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	sorakozó, egyenletes ritmusban járás, állj, rajta
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben. Tudja segítséggel reprodukálni az egyes járásmódokat.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Egyensúlyozás statikus és mozgásos helyzetben.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Egyensúlyozó járás előre-hátra. • Statikus helyzetek felvétele: törökülés, nyújtott ülés. • Sarkon, lábujjhegyen járás ütemtartás nélkül. • Járás közben tárgyak átlépése. • Lépcsőn járás fokonként felfelé kapaszkodással, folyamatosan, lefelé utánlépéssel. • Kúszás akadályok alatt. • Mászás fel- és lefelé, fokonkénti utánlépéssel. • Szökdelések páros lábbal. **Ismeretek** • Egyensúlyozó gyakorlatok. • Statikus helyzetek. • Járások.	Olvasás, írás

• Lépcsőn járás. • Kúszás, mászás, szökdelés. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Egyensúlyozó járás tornapadon (előre, hátra). • Szökdelés páros lábbal: ▪ felugrás, leugrás alacsony tárgyakon. ▪ karikába ki- és beugrás. • Kúszás torna- és játékeszközökből épített akadályok alatt. • Mászás szabadtéri játékokon: mászóka, csúszda. • Lépcsőzés. • Sarkon, lábujjhegyen járás. • Alacsony tárgyakat átlépni járás közben. • Statikus helyzetek felvétele kéz- és lábtámasszal.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	tornapad, egyensúly, ül, fel, le, ki, be, előre, hátra, alatt, akadály, szabadtéri játékok neve: csúszda, mászóka, lépcső, sarok, lábujjhegy
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes különböző járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat segítséggel reprodukálni. Képes járás közben tárgyakat átlépni.

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Az alapvető testhelyzetek és légző gyakorlatok kivitelezése segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Társakkal ütem tartása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Légző gyakorlatok kivitelezése. • Mozgáskontroll a tükörben. **Ismeretek** • Szabadgyakorlatok. • Mozgáskontroll. • Légző gyakorlatok. • Testrészekkel végezhető gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Különböző testrészekkel (fej, kar, láb, törzs) tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, emelések, nyújtások, zárások. • Ki- és belégzés a karok fel- és leengedésével.	Olvasás, írás Ének-zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	testrészek, tükör, dönt, hajlít, emel, nyújt, zár, légzés, ki, be, fel, le	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Tudja megközelítőleg leutánozni a legegyszerűbb testhelyzeteket. Törekvés a helyes légzésre.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 44**
Előzetes tudás	Labda megfelelő kezelése két kézzel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Labdadobás, az érkező labda birtokba vétele.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Kétkezes felsődobás, elkapás. • Labda feldobása és birtokba vétele. • Labdagurítás. **Ismeretek** • Labda gyakorlatok. • Páros gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Kétkezes felsődobás társnak, az érkező labda birtokba vétele. • Labda feldobása levegőbe, a lepattanó labda birtokba vétele. • Labdagurítás társnak oda-vissza, ülő helyzetben.	Olvasás, írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	felsődobás, elkapás, gurítás, fel, le, oda, vissza	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes a labdát megfelelően kezelni, megfogni, elkapni, továbbítani.	

Évfolyam: 3.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Játékos versenyek**	**Órakeret: 41**
Előzetes tudás	Csoportos tevékenységekben, helyzetekben való részvétel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Figyelmeztetésre szabály megtartása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Egyszerű szabályok megismerése. • Játékszabályok megtartása figyelmeztetésre. • A megismert játékokba való bekapcsolódás lehetőség szerint. **Ismeretek** • Gyakorló játékok. • Szabályjátékok. • Versenyjátékok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Akadályversenyek. • Székfoglaló. • Add tovább! – Különböző eszközök (babzsák, labda, papírhenger) tovább adása mellette levő társnak (körben, vonalban, oszlopban), jelre irányváltoztatással.	Játékra nevelés

Kulcsfogalmak/ fogalmak	szabály, akadály, verseny, ki a győztes?, add tovább!,
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Képes segítséggel együtt játszani társaival, bekapcsolódni a megismert játékokba. Figyelmeztetésre szabályt megtart.

4. évfolyam

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Egyszerű alakzatok kialakítása segítséggel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Térérzékelés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Térérzékelése tárgyakhoz viszonyítva. • Térbeli irányok alkalmazása. • Irányok helyesen használata. **Ismeretek** • Tornasor. • Testfordulatok. • Térérzékelés. • Egyszerű alakzatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Sorakozás oszlopba, vonalba. • Bal- és jobboldal elkülönítése (Pl. mutatni a megfelelő irányt.) • Testfordulatok végzése jobbra, balra. • Egyszerű utasítások követése (jelek, vezényszavak).	Ének-zene Olvasás, írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	vonal, oszlop, jobb, bal
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel alkalmazni a térbeli irányokat és tájékozódni alapvető téri helyzetben.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	A kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatok összehangolt működése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Lépcsőn járás segítség és kapaszkodás nélkül.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Járás közben akadályok átlépése. • Járás térd- és sarokemeléssel. • Egyensúlyozó járás. • Lépcsőn járás kapaszkodás nélkül. • Függeszkedés, helyes fogás kialakítása. • Gurulás különböző testhelyzetből indítva. • Kúszás akadályok alatt, között. • Folyamatos szökdelés. **Ismeretek** • Egyensúlyozó gyakorlatok. • Gurulás. • Statikus helyzetek. • Lépcsőn járás. • Függeszkedés. • Kúszás, mászás, szökdelés. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Magasabb tárgyak, akadályok átlépése járás közben. • Különböző irányokba (előre, hátra, oldalra) járás térd- és sarokemeléssel. • Egyensúlyozó járás nehezített körülmények között: tornapadon, tárggyal a kézben, tárgy a fejen. Tárgyakra, akadályokra fellépés és leugrás. • Lépcsőzés fokonként folyamatosan, kapaszkodás nélkül, lefelé után lépéssel. • Függeszkedés bordásfalon, szabadtéri játékokon (mászóka). • Gurulás hossztengely körül váltakozó testhelyzetből indítva, sorozatban. • Torna- és játékszerekből épített akadályok alatt, között kúszás. • Folyamatos szökdelés előre-hátra, karikába ki-be.	Olvasás, írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	akadály, térd, sarok, egyensúly, lépcső, ugrás, gurul, bordásfal, kúszás, szökken, előre, hátra, ki, be
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes különböző járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, segítséggel reprodukálni.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	A legegyszerűbb testhelyzetek megközelítő reprodukálása.	
Tantárgyi fejlesztési	Két elemből álló mozdulatsor kivitelezése.	

célok	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. • A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. • Vezényszavakat ismerni és követni. **Ismeretek** • Szabadgyakorlatok. • Mozgáskontroll. • Légző gyakorlatok. • Testrészekkel végezhető gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Testrészek (fej, kar, láb, törzs) mozgatása ütemre. • Ki- és belégzés végzése kézmozdulatra, jelre. • Testrészekkel végezhető szabad - és kéziszer-gyakorlatok két ütemre. • Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása: ▪ ugrás terpeszállásba, karlendítés mellső középtartásba. ▪ ugrás terpeszállásba, karlendítés oldalsó középtartásba. ▪ ugrás terpeszállásba, karlendítés magastartásba. ▪ ugrás terpeszállásba, taps a fej fölött.	Olvasás, írás Ének-zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	testrészek, ütem, légzés, fújni, szívni, ki, be, egy, kettő, terpesz, karlendítés, taps
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel bemutatás után egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. Tudjon két elemből álló mozgássort segítséggel utánozni.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 44**
Előzetes tudás	Labdadobás, az érkező labda birtokba vétele.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egykezes alsó- és felsődobás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmény • Labdaütögetés két kézzel. • Egykezes alsó- és felsődobás társnak. • Célba dobás. • Labda feldobás, elkapás. **Ismeretek** • Labda gyakorlatok. • Páros gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Labda feldobása a levegőbe, a visszaérkező labda birtokba vétele járás közben. • Labda földhöz ütögetése két kézzel, a labda birtokba vétele. • Egykezes alsó- és felsődobás egymásnak. • Célba dobás kislabdával nagyobb tárgyra, kapuba, karikába.	Olvasás, írás
Kulcsfogalmak/ fogalmak	fel, le, ütöget, cél, alsó dobás, felső dobás
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel labdát célba dobni. Képes segítséggel egykezes alsó- és felsődobást végrehajtani.

Évfolyam: 4.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Játékos versenyek**	**Órakeret: 41**
Előzetes tudás	Bekapcsolódik a megismert játékokba, figyelmeztetésre szabályt megtart.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyszerű szabályok felismerése, betartása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Egyszerű játékszabályok felismerése, betartása. • Lehetőség szerint páros, illetve csoportos mozgásos játékokba való bekapcsolódás. **Ismeretek** • Szabályjátékok. • Versenyjátékok. • Fogójátékok. • Mozgásos népi játékok.	Kommunikáció Ének-zene

Tevékenység Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Bújócska felnőttel. • Futóverseny felnőttel. • Fogócska felnőttel. • Mozgásos népi játékok: Bújj, bújj itt, megyek.., Lipem – lopom.., Héja, héja..	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	bújni, cél, célba érés, győztes, fogócska, fogó, népi játékok
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Képes segítséggel bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékokba. Képes segítséggel egyszerű mozgásos tevékenységekben részt venni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. Képes segítséggel felismerni és betartani egyszerű szabályokat.

5–6. évfolyam

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és önfegyelem kialakításában.

A nemzeti azonosságtudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a félénkség, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztéséhez a tantárgy a verbális és más kommunikációs csatornákon közölt utasításra mozgásos tevékenységek végzésének, végrehajtásának gyakorlásával és a sporttevékenységek eszközeinek és fogalmainak mind pontosabb és részletesebb megnevezésével, adekvát használatával járul hozzá.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia fejlődése a társadalmi mobilizációra való felkészülés elősegítésével, a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a magabiztosság növelésével, a segítségkérés és segítségelfogadás képességének fejlesztésével érhető el.

A szociális és állampolgári kompetencia megalapozását a közösségért végzett munka fontosságának felismerése és elismerése, a csoportos együttműködések, kapcsolatok megerősítése éri el.

A harmonikus mozgás esztétikumának felismerése és gyakorlása segíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését.

5. évfolyam

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Irányok megfelelő használata.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Utasításra elhelyezkedés a tér adott pontján.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Utasításra elhelyezkedés a tér adott pontján. • Sorakozás magasság szerint. • Utasítások végrehajtása. **Ismeretek** • Sorakozások. • Testfordulatok. • Térérzékelés. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Oszlop, vonal kialakítása, sorakozás magasság szerint. • Utasításra elhelyezkedés a tér adott pontján: ▪ Állj a bordásfal elé! ▪ Állj a pad mellé! ▪ Állj a zsámoly mögé! • Testfordulatok végrehajtása utasításra, vezényszóra (jobbra, balra, előre, hátra).	Olvasás, írás Ének-zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	oszlop, vonal, sorakozás, magasság, elé, mellé, mögé, jobbra, balra
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes nagyság szerint sorakozni segítséggel. Képes utasításokra, vezényszavakra különböző gyakorlatokat elvégezni segítséggel.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Különböző járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismer, segítséggel reprodukál.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Járás, futás közben irányváltoztatás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Térdelő támasz kivitelezése. • Járás közben akadályok átlépése. • Járás guggolásban. • Egyensúlyozó járás. • Lépcsőn járás kapaszkodás nélkül. • Függeszkedés közben térdfelhúzás, lábemelés. • Szökdelés egy lábon. **Ismeretek** • Statikus helyzetek. • Utánzó gyakorlatok. • Lépcsőn járás. • Járások, egyensúlyozó járás. • Szökdelések, ugrások. • Mászások. • Függeszkedés.. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Statikus helyzetek felvétele: térdelő támasz. • Játékos utánzó gyakorlatok végzése: pókjárás, rákjárás • Járás közben különböző magasságú akadályok átlépése. • Lépcsőzés: járás fel-le folyamatosan, kapaszkodás nélkül, fokonként. • Mászás bordásfalon, szabadtéri játékokon (mászóka, csúszda) fokonként folyamatosan fel-le. • Függeszkedés bordásfalon, szabadtéri játékokon (mászóka), közben térdfelhúzás, lábemelés (mindkét láb, felváltva). • Egyensúlyozó járás előre, ferde padon.	Olvasás, írás Ének-zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	térd, rák, pók, guggol, akadály, láb, előre, hátra, bordásfal, ferde
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat segítséggel. Képes egyszerűbb testhelyzeteket segítséggel kivitelezni. Képes segítséggel bordásfalon függeszkedni.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Két elemből álló mozdulatsor kivitelezése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Kéziszerek megfelelő használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Kéziszer-gyakorlatok végrehajtása kislabdával, babzsákkal. • Aszimmetrikus kartartások kivitelezése: karkörzés, karhúzás **Ismeretek** • Kéziszer- gyakorlatok. • Szabadgyakorlatok. • Légző gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Kéziszer-gyakorlatok babzsákkal, kislabdával: ▪ Fejre helyezett babzsákkal járás. ▪ Térdelő támaszban derékra helyezett babzsákkal haladás különböző irányokba. ▪ Pókjárás ölbe tett babzsákkal. ▪ Váltott karral babzsák emelés, lendítés. ▪ Törzshajlítás előre, babzsákkal talaj, vagy testrész érintés. ▪ Átadás-átvétel különböző kartartásokban. ▪ Babzsák leejtése, és törzshajlítással felvétele. Kislabdával elvégezhető minden felsorolt babzsák gyakorlat, azok kivételével, amelyeket fejre, törzsre helyezett babzsákkal alkalmazunk! • Gimnasztika: ▪ Karkörzés előre. ▪ Karhúzás vízszintesen oldalsó középtartásban. • Fújások: pingponglabda fújás megadott irányba, cél felé.	Ének-zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	babzsák, kislabda, karkörzés, karhúzás, fújni, pingpong labda
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes gimnasztikai gyakorlatokat segítséggel végrehajtani. Képes segítséggel különböző kéziszer-gyakorlatokat kivitelezni. Képes légzését szabályozni.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 45**
Előzetes tudás	A labdát két kézzel földhöz ütögeti, elkapja.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Labda pattogtatása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Célba rúgás. • Labdapattogtatás. • Labdapasszolás végrehajtása mellső átadással. **Ismeretek** • Labdagyakorlatok. • Páros gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Labda pattogtatása egy kézzel (ügyesebbikkel) folyamatosan, álló helyzetben. • Labda földhöz pattintása, elkapása járás közben. • Labda passzolása mellső átadással társnak. • Falra dobott labda birtokba vétele. • Álló labda célba rúgása kapuba.	Olvasás, írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	labda, pattog, mellső dobás, cél, rúg
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes labdát földhöz pattintani és birtokba venni. Képes álló labdát célba rúgni.

Évfolyam: 5.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Játékos versenyek**	**Órakeret: 50**
Előzetes tudás	Egyszerű szabályokat felismer, betart.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Sorversenyekben való részvétel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmény • A tanult mozgáselemekből álló sorversenyek végrehajtása. • Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba. **Ismeretek** • Gyakorló játékok. • Szabályjátékok. • Sorverseny. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Sorversenyek a tanult mozgáselemek alkalmazásával: ▪ Labdaadogató ▪ Futás labdahordással ▪ Akadályverseny • Kötélhúzás	Környezet-ismeret

Kulcsfogalmak/ fogalmak	szabályok, verseny, labda, add tovább!, fut, akadálypálya, kötél, húzni
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel bekapcsolódni a megismert játékokba. Képes segítséggel a tanult mozgáselemeket végrehajtani a sorversenyek során.

6. évfolyam

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 25**
Előzetes tudás	Nagyság szerinti sorakozás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Különböző sorakozási gyakorlatok elvégzése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Nyitódások, záródások. • Kartávolság felvétele. • Utasítások, vezényszavak megértése, végrehajtása. • Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni. **Ismeretek** • Sorakozások.	Olvasás, írás Ének-zene

• Térérzékelés. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Sorakozás: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása jelre, utasításra. • Utasításra, jelre nyitódás kartávolságra, záródás.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	oszlop, vonal, nyit, zár, kartávolság,
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni segítséggel.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Alapmozgások**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Felismer és reprodukál egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Lépcsőn járás váltott lábbal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Az elsajátított alapmozgások végzése magasabb szinten, nehezített körülmények között. **Ismeretek** • Járások. • Szökdelések. • Mászások. • Függeszkedés. **Tevékenység** Egyénre szabott és/ vagy fizikai segítséggel: • Egyensúlyozó járás előre, felfordított tornapad merevítő gerendáján. • Mászás bordásfalon, mászókán, csúszda létráján folyamatosan, egy fok kihagyásával. • Függeszkedés bordásfalon, közben lábgyakorlatok kombinációjának végzése (lábemelések, térdfelhúzás). • Kúszás, mászás akadálypályán. • Lépcsőn járás kapaszkodás nélkül folyamatosa, váltott lábbal. • Szökdelések egy lábon, páros lábon előre, folyamatosan.	Olvasás, írás Ének-zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	tornapad, bordásfal, kettesével, láb, emel, térd, húz, akadálypálya, váltott láb, egy lábon, páros lábon
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Alapmozgások végzése közben törekedjen a helyes testtartásra, valamint a tornaeszközök megfelelő használatára.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszer-gyakorlatok**	**Órakeret: 30**
Előzetes tudás	Kéziszerek adekvát használata.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Kétütemű gyakorlatok végzése kéziszerekkel.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Gimnasztikai gyakorlatok végrehajtása. • Helyes légzéstechnika gyakorlása. • Négyütemű gyakorlatok végzése. **Ismeretek** • Kéziszer- gyakorlatok. • Szabadgyakorlatok. • Légző gyakorlatok. • Összetett gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok. • Begyakorolt testhelyzetek, kar- és lábtartások kivitelezése. • Négyütemű kar-, törzs-, lábgyakorlatok végzése. • Levegővétel, benntartás, kifújás jelre, utasításra. • Fújások: léggömbfújás, pingponglabda fújás célba.	Ének-zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	kéziszerek, beszív, kifúj, négyütemű, kar, törzs, láb, léggömb, pingpong labda, célba
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel négyütemű kar-, láb-, törzsgyakorlatokat végrehajtani.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Dobások, labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 45**
Előzetes tudás	Egykezes alsó- és felsődobás.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Célba dobás egykezes alsó- és felsődobással.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Célba dobás egykezes alsó- és felsődobással. • Mozgó labda elrúgása. • Labdavezetés váltott kézzel. **Ismeretek** • Labdagyakorlatok. • Páros gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Célba dobás egykezes alsó- és felsődobással kapuba, felfordított zsámolyba. • Kosárra dobás. • Kétkezes, egykezes alsó-, felső- és mellső átadás társnak álló helyzetben. • Labdapasszolás, mozgó labda elrúgása a megfelelő irányba. • Labdavezetés folyamatosan, váltott kézzel.	Olvasás, írás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	cél, dob, rúg, párban, kosárlabda, labdavezetés
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes egykezes alsó és felső dobással célba dobni. Legyen együttműködő a páros gyakorlatok végrehajtásánál.

Évfolyam: 6.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**6. Játékos versenyek**	**Órakeret: 20**
Előzetes tudás	Sorversenyekben való részvétel.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Fogójátékok, versenyjátékok társakkal.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba.	

• Együttműködés társakkal a mozgásos tevékenységek folyamán. • Játékszabályok felismerése, betartása. **Ismeretek** • Szabályjátékok. • Versenyjátékok. • Fogójátékok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Fogócska, sapkafogó, kutyafogó, karika fogó. • Bújócska. • Futóverseny. • Labdával, babzsákkal végezhető váltóversenyek.	Környezet-ismeret
Kulcsfogalmak/ fogalmak	szabályok, fogó, hunyó, futóverseny, váltóverseny
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel bekapcsolódni a mozgásos tevékenységekbe. Képes adott jelre mozgást elindítani, megállítani. Képes felismerni és betartani a játékszabályokat.

Testnevelés
7-8. évfolyam

Tantárgyi célok és feladatok

A tantárgy célja a záró évfolyamokon elsősorban kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt, továbbá a testnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket és a gimnasztikai alapformájú gyakorlatokat rögzíteni, térbeli irányokat, viszonyfogalmakat használni, az alapmozgásokat gyakorolni.

Az egészséges testi fejlődést biztosítja, a motorikus képességeket fejleszti, a testi fejlődés zavarait korrigálja a pedagógus egyéni igényekre alapozott munkája. Az évfolyamokon a sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képesség (figyelem) fejlesztése, a labda-biztonság növelése tovább folyik, egyéni igényekhez és adottságokhoz illesztve, alakítva az ügyességet, erőt, állóképességet, kitartást, edzettséget, bátorságot, akaratot. Növekvő elem- és ütemszámú mozgássorok elsajátítása teremt lehetőséget a ritmus és sorrend megtartására a mozgásos feladatokban.

A tantárgy további feladata a sportversenyek elemeinek elsajátíttatása, a sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, támogatva a tanulók felkészülését az iskolai sportversenyekre.

A tantárgy az erkölcsi nevelésben fontos szerepet játszik a fegyelemre, a szabályok betartására törekvéssel, és a csapatjátékokban a győzelem és vereség fegyelmezett megélésének az élményével.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése az önelfogadást, és mások tulajdonságainak megismerésével a társaival szembeni toleráns magatartás kialakítását erősíti.

A testi és lelki egészségre nevelést a rendszeres mozgás iránti természetes igény megerősítése, az állóképesség, a kitartás, a mozgáskultúra fejlesztése, az egészséges testi

fejlődés biztosítása a megfelelő, életkorhoz, testi erőnléthez igazodó mozgáslehetőségek kihasználásával támogatja. A testi képességek, izomerő fejlesztése, a magabiztos mozgás és egyensúly megerősödése a saját és mások testi épségének megóvását segíti, a másokért vállalt felelősség érzésének megismerése, az önkéntességben rejlő lehetőségek a tanuló személyiségét építik.

A tantárgy hozzájárul az együttműködési hajlandóság fejlesztéséhez, a feladatvállaláshoz a csoportos mozgásokban, versenyekben.

A kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia területének fejlődéséhez a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a testi és erőnléti korlátok felismerésével járul hozzá.

A szociális és állampolgári kompetencia erősödése támogatja a másokért vállalt felelősséget; a tolerancia fejlesztésével a bizalmas emberi kapcsolatok lehetőségeinek bemutatása, a problémamegoldás lehetőségeinek megismertetése és gyakoroltatása lehetséges; a segítő magatartás gyakorlásával a tanuló támogatást nyújthat a rászorulóknak.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a mozgás utánzása és az emberi testi szépségek felismerése, a harmóniára törekvés.

7. évfolyam

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Vezényszavakra sorakozási gyakorlatokat végez.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Térbeli irányok, viszonyfogalmak.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Térbeli irányok, viszonyfogalmak megismerése. • A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása. **Ismeretek** • Sorakozás. • Járások. • Testfordulatok. **Tevékenység** • A terem tárgyaihoz viszonyított távolságok változtatása. • Tornaszerek rendezése megadott térbeli irányok és viszonyfogalmak alapján. • Helyben járás, nyitódás, záródás. • Jelre elindulás, megállás. • Mozgásformák összekötése.	Ének-zene Környezet-ismeret
Kulcsfogalmak/	térbeli irányok, viszonyfogalmak, helyben járás, nyit, zár, elindul, megáll

fogalmak	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes a vezényszavakat követni. Segítséggel alkalmazza a térbeli irányokat, viszonyfogalmakat.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Gimnasztikai gyakorlatok**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Egyszerű utasításokat a megfelelő sorrendben elvégez.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Vezényszavak biztos ismerete és követése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása. • Négy ütemre végzett gyakorlatok. • Egyszerű utasítások megértése, követése. • A feladatok sorrendjének megtartása. **Ismeretek** • Mozgáselemek. • Kéziszer- és szabadgyakorlatok. • Izomerősítő gyakorlatok. • Tartásjavító gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása: ▪ Helyben futás magas térdemeléssel, sarokemeléssel. ▪ Terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. • Négy ütemre végzett szabad-, kéziszer- és tartásjavító gyakorlatok. • Szalag, babzsák, labda, rúd használata.	Ének-zene

Kulcsfogalmak/ fogalmak	négy ütem, helyben futás, térd, sarok, terpeszállás, törzs, kéziszer eszközök
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel összetett gyakorlatokat végezni. A terápiás jellegű tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokban legyen együttműködő.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Erőnlétének megfelelő ideig izomerősítő gyakorlatokat végez.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Állóképesség fokozása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Utasítások megértése. • Egyre hosszabb ideig végezni erő- állóképességet fejlesztő gyakorlatokat. • A fejlesztést segítő a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatának elsajátítása. • Guruló átfordulás végzése. **Ismeretek** • Guggolás. • Kúszás. • Függeszkedés. • Guruló átfordulás. • Futás. • Szobakerékpározás. • Ugrás. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Guggoló járás. • Kúszás padok, akadályok között. • Függeszkedés kötélen vagy bordásfalon. • Guruló átfordulások előre. • Állóképesség fokozása: ▪ közepes iramú futással. ▪ szobakerékpározással. • Alacsony akadályok átugrása rövid nekifutással. • Felugrások, mélyugrások.	Számolás, mérés Társadalmi ismeretek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	guggoló járás, kúszás, pad, akadály, guruló átfordulás, futás, szobakerékpározás, ugrás, nekifutás, sporteszközök
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes testtömeghez igazodó erőkifejtésre a gyakorlatok végzésekor. Képes mind hosszabb időtartamban végezni izomerősítő gyakorlatokat. Képes kitartóan, javuló technikával futni.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	Labdával pattogtatást végez.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Egyre biztosabb labdavezetés.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Szabályok megértése és betartása. • Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből, egy és két kézzel). • Legalább 2-3 pattogtatás végzése. • Egyre biztosabban labdavezetés. **Ismeretek** • Átadások. • Dobások. • Labdavezetés. **Tevékenység** Egyénre szabott és/vagy fizikai segítséggel: • Átadások (egykezes, kétkezes, mellső) különböző feladathelyzetekben. • Célba dobás: helyből, lendületből. • Folyamatos labdavezetés mellett akadályok megkerülése.	Alakítás, ábrázolás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	átadások, célba dobás, labdavezetés, akadály
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel a megfelelő mozgásmintát követni, a labdás gyakorlatokat kivitelezni. Legyen együttműködő a gyakorlatok végrehajtásánál.

Évfolyam: 7.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Sportjátékok elemei**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Egyszerű szabályok szerint csoportosan tevékenykedik, játszik.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Sportjátékok szabályainak megismerése.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Fejlesztési követelmény • Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. **Ismeretek** • Kosárlabda. • Tollaslabda. • Labdarúgás. **Tevékenység** Egyénre szabott segítséggel: • Kosárlabda: kosárra dobás egykezes, kétkezes, felső dobással helyből. • Labdarúgás: kapura lövés álló labdával. • Tollaslabda: szivacslabda ütögetése.	Társadalmi ismeretek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kosárlabda, palánk, dobás, kapu, rúg, focilabda, ütő, szivacslabda
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Vegyen részt a sportjátékokban. Igyekezzen betartani a sportjátékok elemi szabályait.

8. évfolyam

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Térbeli irányok, viszonyfogalmak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Irányok, viszonyfogalmak biztos ismerete. • Önálló sorakozás jelre, utasításra. • A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása. **Ismeretek** • Sorakozás. • Járások. • Testfordulatok. **Tevékenység** Egyénre szabott segítségadással:	Ének-zene Környezet-ismeret

• Sorakozás párosával. • Járás egysoros, kétsoros oszlopban. • Elhelyezkedés a megadott térbeli irányok, viszonyfogalmak alapján. • Sarkon fordulás jobbra, balra. • Mozgásformák összekötése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	páros, oszlop, irányok, viszonyfogalmak, sarkon fordulás
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes a vezényszavakat követni. Képes különböző mozgásformák összekötésére. Irányok, viszonyfogalmak egyre biztosabb ismerete.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**2. Gimnasztikai gyakorlatok**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Négy ütemre végzett gyakorlatok végzése.	
Tantárgyi fejlesztési célok	2-3 mozgáselem összekapcsolása.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Egyszerű utasítások megértése, követése. • A feladatok sorrendjének megtartása. • Ismert mozgáselemek összekapcsolása. • Kartartások, fogások alkalmazása. **Ismeretek** • Mozgáselemek. • Kéziszer- és szabadgyakorlatok. • Erősítő gyakorlatok. • Tartásjavító gyakorlatok. **Tevékenység** Egyénre szabott segítséggel: • 2-3 mozgáselem összekapcsolása. • Kéziszer- gyakorlatok végzése szalaggal, babzsákkal, labdával. • Erősítőgyakorlatok végzése medicinlabdával, súlyzóval. • Változó ritmusú, négyütemű tartásjavító gyakorlatok. • Alsó-, felső-, középső-, oldalsó, mellső kartartásokkal gyakorlatok. • Különböző fogások alkalmazása.	Ének-zene
Kulcsfogalmak/	mozgáselem, kéziszerek, négy ütem, kartartás, fogás

fogalmak	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes a gimnasztikai alapformákat megfelelő ütemtartással végezni. Képes segítséggel 2-3 mozgáselemből álló gyakorlat összekapcsolására.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Testtömeghez igazodó erőkifejtés a gyakorlatok végzésekor.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Sporteszközök megfelelő, biztonságos használata.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Szóbeli utasítások megértése. • Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és erősítő gyakorlatokat. • A fejlesztést segítő sporteszközök használatának elsajátítása. • Állórajt alkalmazása. • Versenyfutás rövidtávon. **Ismeretek** • Függeszkedés. • Állórajt. Futás. • Guruló átfordulás. • Sporteszközök. **Tevékenység** Egyénre szabott segítséggel: • Kerékpár, roller, gördeszka, szánkó használata. • Guruló átfordulás hátra. • 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. • Függeszkedés kötélen.	Számolás, mérés Társadalmi ismeretek

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, Sporteszközök megnevezése, használat során felmerült fogalmakkal.
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Ismerni a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát. Képes egyre hosszabb időtartamban végezni erősítő gyakorlatokat. Képes egyre gyorsabban, javuló technikával futni.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**4. Labdás gyakorlatok**	**Órakeret: 40**
Előzetes tudás	Egyre biztosabb labdavezetés.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Labdavezetés akadályok között.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési követelmény • Kislabda hajítás elsajátítása. • Labdavezetés végzése akadályok között. **Ismeretek** • Kislabda hajítás. • Labdavezetés. **Tevékenység** Egyénre szabott segítséggel: • Kislabda hajítás dobóterpeszből. • Célba dobás távolra: tárgyra, kapuba. • Járás közben labdavezetés akadályok megkerülésével.	Alakítás, ábrázolás

Kulcsfogalmak/ fogalmak	kislabda, hajítás, dobóterpesz, cél, dobás, labdavezetés, akadály
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes segítséggel kislabdát elhajítani, távolra célba dobni. Egyre ügyesebb a labdás gyakorlatok kivitelezésében.

Évfolyam: 8.

Tematikai egység / / Fejlesztési cél	**5. Sportjátékok elemei**	**Órakeret: 35**
Előzetes tudás	Sportjátékok szabályinak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Aktív részvétel a sportjátékokban.	

Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlesztési feladat • Játék közben a szabályok betartása. **Ismeretek**	

• Kosárlabda. • Labdarúgás. • Tapadókorongos labdajáték. **Tevékenység** Egyénre szabott segítséggel: • Kosárlabda: kétkezes-, mellső átadások álló helyzetben. • Labdarúgás: labdavezetés, labdakezelés. • Tapadókorongos labdajáték: a bolyhos labdát elkapni a korong alakú tépőzáras ütővel párban.	Társadalmi ismeretek
Kulcsfogalmak/ fogalmak	kosárlabda, átadások, focilabda, labdarúgás, - vezetés, - kezelés, bolyhos labda, ütő
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	Képes aktívan részt venni sportjátékokban. Képes labdát átadni, továbbítani társnak.

Módszertani kiegészítések a tanterv felhasználásához

1. A gyermek képességszintjének megfelelő szimbólummal (tárgy, fotó, kép, szókép) előre jelezzük a napirendjében, hogy a nap során mikor lesz mozgásfoglalkozás.

2. Előre jelezzük, hogy a mozgásfoglalkozás meddig tart, s ott milyen gyakorlatok lesznek. Ennek lehetőségei:
   - Kör elrendezésű akadálypályát alakítunk ki, ahol egyértelműek a feladatok.
   - A rendelkezésre álló teret jól elkülönülő helyszínekre osztjuk. A helyszíneket megjelöljük színekkel, betűkkel vagy számokkal. Egy táblán jelezzük, hogy a foglalkozáson melyik helyszínek szerepelnek, és azok milyen sorrendben következnek. Az elvégzett feladatok jele lekerül a tábláról, s így láthatóvá válik, mennyi feladat van még hátra, azaz, meddig tart a foglalkozás.
   - A torna rajzírásból ismert "pálcika figurákkal" lerajzoljuk az egymás után következő feladatokat.
   - Leírjuk, hogy a foglalkozás során milyen feladatokat kell végrehajtani.
   - Valamilyen időmérő eszközzel (homokóra, tojásfőző óra, hagyományos óra) jelezzük előre a foglalkozás időtartamát.

3. A gyakorlatok ismétlésszámát is jelezzük, amit a következő módokon tehetünk:
   - Annyi tárgyat (tornaeszközt, magasabb szinten zsetont vagy pálcikát) teszünk a gyermek elé, ahányszor ismételnie kell a gyakorlatot.
   - A gyakorlatok ismétlésszámát hangosan számolhatjuk, ha a gyermek kialakult számfogalommal rendelkezik.
   - A gyakorlatok végét időmérő eszköz jelzi.

4. Vizuális támpontokkal segítjük a gyermeket a foglalkozáshoz szükséges eszközök elrendezésében (pl. a padlón bejelöljük az eszközök helyét). Ha szükséges, a gyermekeket rávezetjük, hogy egy-egy gyakorlat elvégzése közben hol a tárgyak, eszközök legpraktikusabb helye.

5. Ha utánzás útján nem sikerül a feladatokat elsajátíttatni, akkor a gyermekek mögé állva, velük együtt végezzük el a gyakorlatokat. Később esetleg elegendő lesz a mozdulat elindítása, míg végül önállóan nem megy.
6. Ha a mozgástevékenység eleinte még nem öröm a gyermek számára, szükség lehet más, külső motivációra is, ami egyénenként változik.
7. A viselkedésproblémák miatt azoknál a gyermekeknél, akik már tudják kontrollálni viselkedésüket, írott szempontban fogalmazzuk meg elvárásainkat. A szempontok sikeres betartásáért kezdetben szükség lehet külső jutalomra is.
8. A mozgásfoglalkozás kereteinek kialakításához, a gyermeklétszám meghatározásához a következő területeken kell felmérést végeznünk a pedagógiai megfigyelés módszerével:
    - a gyermek utánzási képessége,
    - beszédértésének szintje,
    - frontális irányítás elfogadása,
    - figyelem-koncentráció képessége más gyermekek jelenlétében,
    - együttműködési képesség felnőttel, gyermekkel.

Lehetséges foglalkoztatási formák

1. Ha a gyermek a felsorolt területeken alacsony képességszinten áll, a legmegfelelőbb foglalkoztatási forma az egyéni helyzet, ahol egy pedagógus egyidejűleg egyetlen gyermekkel foglalkozik.
2. Ha a gyermek figyelme nem terelődik el könnyen, képes koncentrálni mások jelenlétében is, akkor egyidejűleg több személy tartózkodhat a térben, de minden gyermekkel egyéni formában foglalkozik egy-egy pedagógus.
3. Ha a gyermek képes valamilyen vizuális segítséggel önállóan elvégezni begyakorolt tornasorát, egy térben három-négy gyermeket is foglalkoztathat egyidejűleg egy pedagógus. Mialatt a pedagógus egy gyermeknek segítséget ad, a többiek önállóan folytatják egyéni gyakorlatsorukat.
4. Ha a gyermek képes utánzásra, valamint magára vonatkoztatja a frontális instrukciókat, akkor legfeljebb öt-hat gyermeket irányíthat egyidejűleg egy pedagógus. Az eddig leírt foglalkoztatási formák esetében olyan feladatokat tervezhetünk, amelyeket a gyermek egyénileg végez, a társakkal való együttműködés vagy eszközmegosztás nem szükséges hozzá.
5. Ha a gyermek minden felmért területen megfelelő fejlettségi szinten áll, akkor a foglalkozásra páros gyakorlatokat, valamint a társakkal való kooperációt is igénylő feladatokat is tervezhetünk.
6. Szenzomotoros fejlesztés, gyógytestnevelés, úszás, lovas-terápia egyéni elbírálás alapján az érintett gyermekeknek biztosítandó.

A tantervben szereplő, a fejlesztés várt eredményeit a következő szempontokkal egészítjük ki:

a) A sérülés speciális jellegéből adódóan a szociális megértésre, önismeretre vonatkozó elvárások egyénre szabott redukálása szükséges (pl. önfegyelem, feladattudat, csapatszellem, versenyszellem, kezdeményező magatartás, taktikai elemek alkalmazása).
b) Az öltözéssel, mosdással, mellékhelyiségek használatával kapcsolatos elvárások az Életvitel tantárgy követelményeivel megegyeznek.
c) 7-8. évfolyamon a tanult elemekből összeállított (legfeljebb 5-10 perces időtartamú) feladatsor levezetése várható el a gyerekektől.

Módszertani kiegészítések a tanterv felhasználásához

9. A gyermek képességszintjének megfelelő szimbólummal (tárgy, fotó, kép, szókép) előre jelezzük a napirendjében, hogy a nap során mikor lesz mozgásfoglalkozás.

10. Előre jelezzük, hogy a mozgásfoglalkozás meddig tart, s ott milyen gyakorlatok lesznek. Ennek lehetőségei:

    - Kör elrendezésű akadálypályát alakítunk ki, ahol egyértelműek a feladatok.
    - A rendelkezésre álló teret jól elkülönülő helyszínekre osztjuk. A helyszíneket megjelöljük színekkel, betűkkel vagy számokkal. Egy táblán jelezzük, hogy a foglalkozáson melyik helyszínek szerepelnek, és azok milyen sorrendben következnek. Az elvégzett feladatok jele lekerül a tábláról, s így láthatóvá válik, mennyi feladat van még hátra, azaz, meddig tart a foglalkozás.
    - A torna rajzírásból ismert "pálcika figurákkal" lerajzoljuk az egymás után következő feladatokat.
    - Leírjuk, hogy a foglalkozás során milyen feladatokat kell végrehajtani.
    - Valamilyen időmérő eszközzel (homokóra, tojásfőző óra, hagyományos óra) jelezzük előre a foglalkozás időtartamát.

11. A gyakorlatok ismétlésszámát is jelezzük, amit a következő módokon tehetünk:

    - Annyi tárgyat (tornaeszközt, magasabb szinten zsetont vagy pálcikát) teszünk a gyermek elé, ahányszor ismételnie kell a gyakorlatot.
    - A gyakorlatok ismétlésszámát hangosan számolhatjuk, ha a gyermek kialakult számfogalommal rendelkezik.
    - A gyakorlatok végét időmérő eszköz jelzi.

12. Vizuális támpontokkal segítjük a gyermeket a foglalkozáshoz szükséges eszközök elrendezésében (pl. a padlón bejelöljük az eszközök helyét). Ha szükséges, a gyermekeket rávezetjük, hogy egy-egy gyakorlat elvégzése közben hol a tárgyak, eszközök legpraktikusabb helye.

13. Ha utánzás útján nem sikerül a feladatokat elsajátíttatni, akkor a gyermekek mögé állva, velük együtt végezzük el a gyakorlatokat. Később esetleg elegendő lesz a mozdulat elindítása, míg végül önállóan nem megy.

14. Ha a mozgástevékenység eleinte még nem öröm a gyermek számára, szükség lehet más, külső motivációra is, ami egyénenként változik.

15. A viselkedésproblémák miatt azoknál a gyermekeknél, akik már tudják kontrollálni viselkedésüket, írott szempontban fogalmazzuk meg elvárásainkat. A szempontok sikeres betartásáért kezdetben szükség lehet külső jutalomra is.

16. A mozgásfoglalkozás kereteinek kialakításához, a gyermeklétszám meghatározásához a következő területeken kell felmérést végeznünk a pedagógiai megfigyelés módszerével:

    - a gyermek utánzási képessége,

- beszédértésének szintje,
- frontális irányítás elfogadása,
- figyelem-koncentráció képessége más gyermekek jelenlétében,
- együttműködési képesség felnőttel, gyermekkel.

Lehetséges foglalkoztatási formák

7. Ha a gyermek a felsorolt területeken alacsony képességszinten áll, a legmegfelelőbb foglalkoztatási forma az egyéni helyzet, ahol egy pedagógus egyidejűleg egyetlen gyermekkel foglalkozik.
8. Ha a gyermek figyelme nem terelődik el könnyen, képes koncentrálni mások jelenlétében is, akkor egyidejűleg több személy tartózkodhat a térben, de minden gyermekkel egyéni formában foglalkozik egy-egy pedagógus.
9. Ha a gyermek képes valamilyen vizuális segítséggel önállóan elvégezni begyakorolt tornasorát, egy térben három-négy gyermeket is foglalkoztathat egyidejűleg egy pedagógus. Mialatt a pedagógus egy gyermeknek segítséget ad, a többiek önállóan folytatják egyéni gyakorlatsorukat.
10. Ha a gyermek képes utánzásra, valamint magára vonatkoztatja a frontális instrukciókat, akkor legfeljebb öt-hat gyermeket irányíthat egyidejűleg egy pedagógus.
    Az eddig leírt foglalkoztatási formák esetében olyan feladatokat tervezhetünk, amelyeket a gyermek egyénileg végez, a társakkal való együttműködés vagy eszközmegosztás nem szükséges hozzá.
11. Ha a gyermek minden felmért területen megfelelő fejlettségi szinten áll, akkor a foglalkozásra páros gyakorlatokat, valamint a társakkal való kooperációt is igénylő feladatokat is tervezhetünk.
12. Szenzomotoros fejlesztés, gyógytestnevelés, úszás, lovas-terápia egyéni elbírálás alapján az érintett gyermekeknek biztosítandó.

LOGOPÉDIAI OSZTÁLYOKBAN TANULÓK TANTERVÉNEK TANTÁRGYAI ÉS ÓRASZÁMAI

Óraterv a kerettantervekhez – 1–4. évfolyam				
Tantárgyak	**1. évf.**	**2. évf.**	**3. évf.**	**4. évf.**
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	6+2	6+2
Idegen nyelvek				2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	1+1	1+1	1+1	1+1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	**2**	**2**	**3**	**3**
Rendelkezésre álló órakeret	**25**	**25**	**25**	**27**

*-gal jelölt plusz órák a szabadon tervezhető órakeret terhére.

1. Évfolyam

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

A) ALAPELVEK, CÉLOK

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv sokoldalú ismerete és árnyalt használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít, az emberi kommunikáció,a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Az anyanyelvnek kulcsszerepe van a nemzeti és kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőkészség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai gondolkodás kialakításában is. Az anyanyelvnek mint rendszernek a biztos tudása, az anyanyelvi készségek birtoklása segíti az aktív részvételt a társadalom közösségeiben, valamint meghatározó szerepe van a társadalom értékeinek létrehozásában, megvitatásában, közössé tételében és alakító áthagyományozásában. Az anyanyelvi alapok megfelelő ismerete segíti az idegen nyelv elsajátítását.

Az anyanyelvi képzés befolyásolja és támogatja a többi műveltségterület elsajátítását, ezért az anyanyelvi kompetencia fejlesztése valamennyi műveltségi terület feladata. Az irodalom mint nyelvi művészet a kultúra egyik fő hordozója, alakítója: a szövegértési és alkotási (alsó tagozatban fogalmazási) készségek, és az ezeket megalapozó képességek fejlesztésének, az esztétikai és érzelmi nevelésnek, a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik legátfogóbb és leghatékonyabb eszköze. Ezért alapvető szerepe van a nyelvi, a kulturális és a szociális kompetenciák alakításában, fejlesztésében, meghatározó a tanulás teljes folyamatában.

Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata a nyelv mint változó rendszer megismerése, illetve a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok funkcionális elemzésére, gyakorlati alkalmazására. Így segítve és megalapozva a tanulók önálló ismeretszerzését, tanulását, valamint a velük szoros összefüggésben levő differenciált gondolkodást, az élethosszig tartó tanulás képességét és igényét. Az egyén folyamatosan fejlődő szövegértési és -alkotási tudása teszi lehetővé, hogy önállóan, illetve másokkal együttműködve képes legyen a verbális és nem verbális kommunikáció kódjainak, kapcsolatainak, tényezőinek azonosítására, tudatos alkalmazására, a különböző szövegek megértésére, elemzésére, kritikai feldolgozására. Mindezek birtokában alkalmassá válik a másodlagos, átvitt kifejezésmódból adódó jelentések felismerésére, reflexiójára és arra, hogy saját szövegek alkotása során maga is éljen velük. A szövegek önálló megalkotásában képes megfelelni a beszédhelyzetet, a hallgatóságot figyelembe vevő, az alkotói szándékból, az olvasók igényeiből, továbbá a különféle szövegműfajok normáiból fakadó erkölcsi, esztétikai és kulturális elvárásoknak.

Az anyanyelvi és irodalmi nevelés elválaszthatatlan egységet alkot, ugyanakkor különböző képességterületeket fejleszt. Az irodalmi művekkel folytatott aktív párbeszéd révén jön létre a kapcsolat a múlt, a jelen és a jövő között. A jelentős művek szembesítik a befogadót az élet alapvető kérdéseivel, biztosítva a kultúra folytonosságát, folyamatos megújulását. Segítenek az emberi és társadalmi problémák megértésében, átélésében, a saját és más kultúrák megismerésében, az én és a másik közötti különbség megfogalmazásában, tiszteletében. Az irodalmi alkotások fejlesztik az emlékezetet, az élmények feldolgozásának és megőrzésének képességét, hozzájárulnak ahhoz, hogy a diákokban megteremtődjék a hagyomány elfogadásának és alakításának párhuzamos igénye. A fenti célok mellett az irodalmi nevelés kitüntetett feladata az olvasási kedv felkeltése és megerősítése, az irodalomnak mint művészetnek, mint az emberi kommunikáció sajátos formájának megszerettetése, közlésformáinak, kifejezési módjainak élményteremtő megismertetése. Az

így megszerzett tudás lehetőséget teremt az ön- és emberismeret, a képzelet, a kreativitás és a kritikai gondolkodás fejlesztésére, miközben a tanulók megismerik a sokoldalú és többjelentésű hagyomány fogalmát, a nyelvi és művészi konvenciókat. A Magyar nyelv és irodalom műveltségterület számos ponton kapcsolódik a Művészetek, az Ember és társadalom, az Élő idegen nyelv, valamint az Informatika műveltségi területek tartalmaihoz és céljaihoz.

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a nemzeti önazonosság erősödéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy további fontos feladata a szóbeli és az írásbeli érintkezések önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle színterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgy középpontjába a kerettanterv az olvasás-szövegértés és a helyes beszéd képességének fejlesztését helyezi, mint kiemelt területet, és ennek új elemeiként megjelennek az olvasási stratégiák is. Az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanuláshoz, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják anyanyelvüket. Az első iskolai években a tanító feladata nem az elméleti rendszerezés, hanem a változatos és egyre magasabb szinten történő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben, illetve a szorongásmentes, motivált nyelvi fejlődési környezet megteremtése. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, a kreativitás, az árnyalt önkifejezés, a másik megértésének igényére, a képességek fejlesztésére. E fejlesztési folyamatra épülhet majd a továbbiakban az anyanyelvi és az irodalmi kultúra megismertetése.

Az irodalmi nevelés kialakítja és fejleszti a művekkel folytatott aktív párbeszéd képességét. Elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, a saját gondolatok kifejtése, egymás véleményének megismerése, valamint az irodalmi művekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat. Mindez komoly hatást gyakorolhat az érzelmi élet, az önismeret és a társas kapcsolatok fejlődésére.

A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	8	288
2. osztály	8	288
3. osztály	8	288
4. osztály	8	288

B) FEJLESZTÉSI FELADATOK

1. évfolyam	
Témakörök	**Javasolt óraszámok**
	8 óra/hét (288óra)
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése	130+28
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	5
Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	87
Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	
Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótő és toldalék; mondatfajták	14
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	
A tanulási képesség fejlesztése	7
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése	3
Ismétlés, rendszerezés, gyakorlás	14
Összesen:	**288**

Tantárgyi tartalom

I/1.

Tematikai egység	*Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása*	**Órakeret folyamatos**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
Tantárgyi fejlesztési célok	A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejezése	
Tevékenységek, Ismeretek A beszédhallás fejlesztése, az auditív emlékezet gyakorlatai (hangminőségek differenciálása, a felsoroltak utánzása), A hallási megkülönböztető képesség fejlesztése. A hang jel funkciójának tudatosítása, Fonémadifferenciálási gyakorlatok, Vizuális, taktilis és kinesztéziás értékelési gyakorlatok (háttérképességek fejlesztése), A beszédhangok fejlesztése, kialakítása (utánzás – indirekt – direkt módszer), A percepció fejlesztésére irányuló gyakorlatok (beszéd, látás, hallás, mozgás) A figyelem, emlékezet fejlesztését szolgáló gyakorlatok, Hangutánzó gyakorlatok, Zenés ritmus- és mozgásgyakorlatok, A pszichomotoros fejlesztés gyakorlatai, A beszédszervek ügyesítésének gyakorlatai, A szó és a mondat megértésének fejlesztő gyakorlatai, Az aktív és passzív szókincs fejlesztésére irányuló gyakorlatok. az analizáló, szintetizál, lényegkiemelő képesség fejlesztése. A testséma kialakítása, a laterális dominanciára irányuló gyakorlatok,Téri tájékozódás, térbeli viszonyokat kifejező fogalmak megismerése, alkalmazása, Szituációs játékokban A felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása,és a	**Fejlesztési követelmények** Legyen aktív a logopédiai problémáját fejlesztő feladatok végzésében. Megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre, a képességeihez mérten, értelmesen válaszol; használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében.	**Kapcsolódási pontok** *Ének-zene; testnevelés és sport*: helyes légzéstechnika. *Vizuális kultúra*: képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. *Dráma és tánc*: szituációs játékok. *Erkölcstan*: én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.

szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.	

II/1.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése**	**Órakeret 130 +28óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástanulás előkészítése.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A beszéd, a beszédészlelés és a beszédértés fejlesztése. Tájékozódás a testsémán térben, síkban, a relációs szókincs használata. Alakfelismerés. A szem kéz mozgásának összehangolása. Motiváció kialakítása, szinten tartása és fejlesztése, szorongásmentes olvasási környezet megteremtése. Az olvasáshoz szükséges képességek és részképességek fejlesztése (fonémahallás, megkülönböztető képesség, figyelem, tempó, ritmus, szókincs, nyelvhasználati szabályok, kommunikációs képességek, irányok felismerése, relációs szókincs, nyelvi tudatosság).	A tanuló nyitott, motivált, érdeklődő az olvasás tanulásában; rendelkezik a megfelelő ismeretekkel és szókinccsel az olvasást, írásbeliséget illetően; részképességei elérték a szükséges szintet (a beszédfogyatékosság figyelembe vétele mellett). Megfelelően tájékozott a testsémán térben és síkban.	*Vizuális kultúra*: ábra, illusztráció, reprodukció. *Ének-zene*: ritmus, tempó, dallam. *Matematika, Testnevelés és sport*: irányok azonosítása, megnevezése..
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, cím, szöveg, mondat, szótag, szó.	

II/2.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása**	
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasás jelrendszerének elsajátítása, a dekódolási képesség kialakítása.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az olvasásra vonatkozó szókincs, pl. szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés. Az olvasás funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Betűfelismerés, betű-hang, fonéma-graféma azonosítási szabályok, automatizált képesség. Biztonságos betű-összevonási képesség. Olvasástechnikai hibák felismerése, javítása.	A tanuló – olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő; – ismeri a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit; – ismeri a betű-hang, fonéma-graféma megfeleltetési szabályait; – biztos betűfelismerési, összevonási képességgel rendelkezik; – ismeri olvasással kapcsolatos erősségeit, hibáit; – rendelkezik az olvasásra, annak folyamatára vonatkozó szókinccsel, ismeretei az életkornak és képességeinek megfelelőek; – biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szószerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának és képességének megfelelő egyszerű, rövid szövegeket.	*Vizuális kultúra*: betűtípus, betűforma.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, összefoglalás.

II/3.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése**	
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegértő olvasás előkészítése.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén. Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés. Az egyértelmű információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. Mesék, elbeszélő jellegű történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről).	A tanuló ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel, felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében; a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten.	*Matematika; környezetismeret*: szóbeli és írásbeli szövegértés. *Vizuális kultúra:* Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal. Jel, jelkép, piktogram.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés.

III.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése. Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival. A mese és a valóságleírás különbségének tudatosítása. Mondák, legendák a magyar nép történetéből; rövid elbeszélések a magyar történelem nagy alakjairól. Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről. Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése. Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélő játékok.	A tanuló – hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; – néhány verset, mondókát elmond fejből; – dramatikus játékokban együttműködik a társakkal.	*Dráma és tánc*: dramatikus és improvizációs játékok. *Ének-zene*: ritmus, ismétlődések. *Vizuális kultúra*: Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és

		kép szerepe a mesevilágban. *Erkölcstan*: én és szűkebb közösségeim.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népköltészet, műköltészet; mese, mesekezdés, mesebefejezés; monda, főszereplő, mellékszereplő; vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím.	

IV/1.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása**	**Órakeret 87 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás eszközeinek és az eszközök használatának megismerése, gyakorlása, elemi tanulási szokások kialakítása. Fonématudatosság, hallás fejlesztése. Az iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, alapvető képességek célirányos fejlesztése (pl. a figyelem tudatossága, tartóssága; feladattudat; a kivárás képessége; differenciált látási és hallási megfigyelések; mozgáskoordináció; finommozgások).	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Hangok helyének, időtartamának megfigyelése szavakban. Analizáló, szintetizáló feladatok végzése. Tájékozódás térben, síkban. A füzet és az írószerek használata. Finommozgások, mozgáskoordináció fejlesztése. Vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek vázolása, írása. Helyes írásszokások kialakítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).	A tanuló – nyitott, motivált, érdeklődő az írás tanulásában; – előzetes képességei és ismeretei megfelelőek az írástanulás megkezdéséhez; – finommotorikája, szem-kéz koordinációja megfelelő szintű; – tisztában van az írás alapvető funkcióival a mindennapi életben.	*‚Életvitel és gyakorlat:* a finommozgások fejlesztése (pl. gyurmázással). *Vizuális kultúra*: a finommozgások fejlesztése rajzolással, festéssel, mintázással. *Erkölcstan*: az írott nyelvi kommunikációs viselkedés szabályai. *Ének-zene:* hallásfejlesztés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűelem.	

IV/2.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok**	
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás jelrendszerének differenciált elsajátítása. A helyes írásszokások kialakítása az egyéni képességkülönbségek figyelembevételével. Az írástechnika és a rendezett kézírás megalapozása, fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az írott kis- és nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása. Betűkapcsolatok, rövid szavak írása. A hangok időtartamának jelölése. Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása. Négy betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása. Rövid szavak írása emlékezetből. Rövid mondatok írása tollbamondásra és emlékezetből.	A tanuló – ismeri és használja a magyar ábécé betűinek írott alakjait; – írása rendezett, a betűket olvashatóan alakítja és kapcsolja egymáshoz.	*Vizuális kultúra:* irányváltásokat segítő vonalkombinációk (vonalkötegek, vonalgombolyagok stb.) használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyomtatott betű, írott betű, írásjegy, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg.

IV/3.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése**	
Előzetes tudás	Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása.	A tanuló – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást; – a gyakorolt szókészlet körében	*Vizuális kultúra:* térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különféle vonaltípusok készségfejlesztő

Elvárható tempójú írás. Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után.. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).	alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a *j* hang kétféle jelölési módját; – szövegminta alapján felismeri és kijavítja hibáit.	alkalmazása. *Testnevelés és sport:* harmonikus mozgás. *Ének-zene:* tempó, ritmus.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisbetű, nagybetű; margó.	

V:1.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótő és toldalék; mondatfajták**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása. A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése. Az ábécé hangjainak felsorolása. A hangok csoportosítása fajtájuk és időtartamuk szerint. A szótaghatárok felismerése A szavak jelentést hordozó szerepének ismerete. Szavak toldalékos alakjának alkotása. A -ba, -be, -ban, -ben ragos szóalakok helyes használatára való törekvés.	A tanuló – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat.	*Környezetismeret:* állatok kommunikációja, jel, jelzés, információ; lakóhely, közlekedés; természeti ritmusok. *Vizuális kultúra:* hangfelvételek és képfelvételek készítése; a helyes kiejtés vizsgálata a felvétel segítségével. *Ének-zene:* ritmusjátékok ütőhangszereken.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, betű; ábécé; egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű; magánhangzó, mássalhangzó; szó, mondat, szöveg; szótő, toldalék, kijelentő mondat, kérdő mondat.	

V/2.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása**	
Előzetes tudás	A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban. Hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével. Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása. A *j* és *ly* használata az ismert szókincs körében. A mondatkezdő nagybetű és a mondatvégi írásjel jelölése, minta utáni alkalmazása írásbeli feladatokban. .	A tanuló – A szókészlet szavai közül tudjon leírni helyesen 30 szót. – az egyszerű szavakat helyesen választja el.	*Ének-zene*: egy adott dallamhoz szöveg alkotása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel, felkiáltójel.

VI.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanulási képesség fejlesztése**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási képesség mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanuláshoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről). Egyszerű ok-okozati összefüggés	A tanuló – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka,	*Matematika; környezetismeret*: önálló tanulás. *Vizuális kultúra*: A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és

felismerése; következtetések levonása. Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szövegtanulási technikák. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. A kép és a szöveg kapcsolata. Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása. A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok. Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában. Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján. Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével. A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, tartalomjegyzék).	József Attila: *Altató*; Nemes Nagy Ágnes: *Nyári rajz*;, Tamkó Sirató Károly egy verse, Weöres Sándor három költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás.	szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság.	

VII:

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történekben.	A tanuló – ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni	*Dráma és tánc:* részvétel dramatikus játékban. *Vizuális kultúra*: átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése.

Azonosulás, ítélet, érvelés szépirodalmi szövegek kapcsán. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Egyszerű közmondások, szólások megismerése, megfelelő alkalmazása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték). A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások). Nemzeti ünnepeink, jelképeink.	alapvető erkölcsi kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket; – meghallgatja mások érvelését is; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni.	*Erkölcstan*: családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül). *Környezetismeret*: az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanulság, konfliktus, közmondás, nemzeti ünnep, jelkép.	

A továbbhaladás feltételei

- Egyszerűbb szóbeli közlések megértése.
- Képességeihez mérten tudja magát érthető módon kifejezni.
- A mindennapi kommunikáció alkalmazása a szokás szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.
- A magán- és mássalhangzók fölismerése, a rövid és hosszú hangok megkülönböztetése egyre nagyobb biztonsággal..
- Szókapcsolatok, rövid mondatok helyes hangsúlyozása, ügyelve a hanglejtésre (a hangzó beszédben)
- 2-3 mondatos szöveg alkotása képről, képsorról szóban
- A megismert olvasmányok eseménysorának elmondása kérdések segítségével
- Egyszerű szerkezetű mondat értő olvasás utáni képi megjelenítése
- 2-3 mondat másolása írott és nyomtatott szövegről
- 3-4 betűből álló szavak, 3-4 szóból álló mondatok írása látó-halló tollbamondás után
- Hang, betű (kis- és nagybetűs abc), magánhangzó, mássalhangzó felismerése és megnevezése.
- A helyi tantervben szereplő memoriterek
- Ismerje a segítségkérés módjait.
- Tudja megnevezni a saját testéhez viszonyított egyszerű irányokat.

MATEMATIKA

Célok és feladatok

Az iskolai matematikatanítás **célja,** hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról, mint tudásrendszerről, és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.

A matematikatanítás **feladata** a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömének forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytani, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reproduktív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a

választott szakma ismeretanyagának tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódást. Mindehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanuló képessé válhat a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára. Kialakul bennük az önellenőrzés igénye, a sajátunkétól eltérő szemlélet tisztelete. Mindezek érdekében is a tanítás folyamában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. A matematikatanítás, -tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése, az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), az internet, az oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában. Életkortól függő szinten, rendszeresen foglakozzunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimumproblémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, amikor költség, kiadás minimumát; elérhető eredmény, bevétel maximumát keressük. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat: bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, kamat, értékcsökkenés, -növekedés, törlesztés, futamidő stb. Ezek a feladatok erősítik a tanulókban azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, ill. hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része. Az életkor előrehaladtával egyre több példát mutassunk arra, hogy milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismerteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, ill. a matematikát csak kisebb részben használó szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember, biztosítási szakember, ill. pl. vegyész, grafikus, szociológus stb.), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok.

A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése.

Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nemcsak az egyéni igények

figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges. Egy adott osztály matematikatanítása során a célok, feladatok teljesíthetősége igényli, hogy a tananyag megválasztásában a tanulói érdeklődés és a pályaorientáció is szerepet kapjon. A matematikát alkalmazó pályák felé vonzódó tanulók gondolkodtató, kreativitást igénylő versenyfeladatokkal motiválhatók, a humán területen továbbtanulni szándékozók számára érdekesebb a matematika kultúrtörténeti szerepének kidomborítása, másoknak a középiskolai matematika gyakorlati alkalmazhatósága fontos. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége segíthetik az esélyegyenlőség megvalósulását.

Az iskoláztatás kezdő szakaszában a matematikatanulás-tanítás célja, hogy formálódjon és gazdagodjon a gyermekek személyisége és gondolkodása. Az életkori sajátosságoknak megfelelően játékos tevékenységekkel, a fokozatosság elvének betartásával és a tapasztalatokon alapuló megismerési módszerek alkalmazásával jutunk közelebb a matematika tudományának megismeréséhez. Ezért a manuális, tárgyi tevékenységek szükségesek a fogalmak kellően változatos, gazdag, konkrét tartalmának megismeréséhez.

Alapvető fontosságú a tapasztalatszerzéssel megérlelt fogalmak alapozása, alakítása, egyes matematikai tartalmak értő ismerete, a helyes szövegértelmezés és a matematikai szaknyelv használatának előkészítése, egyes fogalmak pontos használata. A tanulók aktív cselekvő tevékenységén keresztül erősödik az akarati, érzelmi önkifejező képességük, kommunikációjuk, együttműködési készségük, önismeretük. A sokszorosan (tévedésekkel és korrekcióval) bejárt utak nélkül nincs mód az önálló ismeretszerzés megtanulására. A gyerekek tempójának megfelelően haladva, az alaposabb, mélyebb tudás kiépítésére helyezzük a hangsúlyt. Apró lépésekkel, spirális felépítésben dolgozzuk fel a tananyagot.

Fontos, hogy biztosított legyen a gyerekek számára az alkotás lehetősége, melyben megnyilvánulhat kreativitásuk, fejlődhet kezdeményező és problémamegoldó képességük. Ez lehet az alapja a konstruktív gondolkodásuk kialakulásának, valamint ennek során a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre, az örömet nyújtó egész életen át tartó tanulásra. Ebben a korban a képességfejlesztésnek, a kreatív és kritikai gondolkodás kialakításának van kiemelt szerepe. Ez a szakasz a tanulói kíváncsiságra és érdeklődésre épít, és ezáltal fejleszti a tanulók megismerési és gondolkodási képességét. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

Az alsó tagozatos matematikaoktatás fontos feladata:

felfedeztetni a matematika és a valóság elemi kapcsolatát;

- kialakítani a helyes tanulási szokásokat, az önálló ismeretszerzés képességét az alapvető ismeretek közös, de egyre önállóbb feldolgozásával és alkalmazásával;
- fejleszteni a problémafelismerő és problémamegoldó, alkotó gondolkodásmódot;
- biztos szám- és műveletfogalmat kialakítani,
- fejleszteni a számolási készséget.

Tankönyvjavaslat

A *Sokszínű matematika* tankönyvcsalád 1–4. évfolyam számára szóló könyvei, tanári segédletei és digitális tananyagai (munkatankönyv, számolófüzet, tudásszintmérő feladatlap, számvázoló, applikációs készlet), mágnestábla, interaktív tábla számítógép projektor stb.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	4	144
2. osztály	4	144
3. osztály	4	144
4. osztály	4	144

1. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A gyakorlás óraszáma (szabadon felhasználható 10%)
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	
2. Számelmélet, algebra	81	14
3. Függvények, az analízis elemei	20	
4. Geometria, mérések	25	
5. Statisztika, valószínűség	4	
Összesen	144	

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése.
- Az összehasonlítás képességének fejlesztése.
- Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal.
- Halmazszemlélet megalapozása.
- Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.

Tematikai egység	Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Tárgyak, személyek, dolgok csoportosítása. Irányok (lent, fent, jobbra, balra) ismerete. Egyszerű utasítások megértése, annak megfelelő tevékenység. A feladat gondolati úton való megoldásának képessége	

	(helykeresés, párválasztás, eszközválasztás). Tevékenységekben (rajzaiban) újszerű ötletek, kreativitás, fantázia megjelenése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján. Tulajdonságok megfogalmazása. Tevékenységhez kapcsolt összehasonlítások.	Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével. Interaktív tábla	*Környezetismeret:* tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód stb.
Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, használata. Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.	Relációszókincs**:** kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >). Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása. Interaktív tábla	*Környezetismeret:* természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások.
Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz**.** Csoportosítások. Elemek besorolása egy adott halmazba**.** A halmaz elemeinek szétválogatása csoportosítása, közös tulajdonságok megkeresése.	Igaz – hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Mennyiségi kapcsolatok felfedezése, a változások követése. Tantárgyi oktató- és ismeretterjesztő programok futtatása. Interaktív tábla	*Testnevelés és sport:* párok, csoportok alakítása. *Magyar nyelv és irodalom:* szavak csoportosítása szótagszám szerint.
Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. Tárgysorozatok, számsorozatok alkotása.	Finommotoros koordinációk: apró tárgyak (pl. pálcika, korong, termések, logikai lapok) rakosgatása.	*Testnevelés és sport:* sorban állás különböző szempontok szerint**.**
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő.	

2. Számelmélet, algebra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Számlálás, számolási készség fejlesztése.
- A tartós figyelem fejlesztése.
- Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése.
- Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben.
- A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata.
- Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.

Tematikai egység	**Számelmélet, algebra**	**Órakeret 95 óra**
Előzetes tudás	Számolás szóban egyesével 10-ig. Személyek, dolgok számlálása tízig. Számok mutatása ujjaikkal. Elemi mennyiségi ismeretek: mennyiségek megkülönböztetése (nagyobb, kisebb, több, kevesebb, semmi). Párba rendeződés képessége (kettesével sorakozás), párok összeválogatása (cipők, kesztyűk).	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Számolás 20-as számkörben. Számfogalom kialakítása 20-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Számok nevének sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása. Interaktív tábla Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Analógiás gondolkodás alapozása.	*Környezetismeret:* tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása. *Ének-zene:* ritmus, taps. *Magyar nyelv és irodalom:* mesékben előforduló számok. *Testnevelés és sport:* lépések, mozgások számlálása.
Számok írása, olvasása 20-ig. Számok képzése, bontása helyi érték szerint.	Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás). Számjelek használata. Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése. Interaktív tábla	*Technika, életvitel és gyakorlat*: számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek

	A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.	formájára. *Magyar nyelv és irodalom*: betűelemek írása.
Számok becsült és valóságos helye a számegyenesen (egyes, tízes) számszomszédok. Számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok egymástól való távolsága a számegyenesen.	Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása. A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel. A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett. Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb). Tájékozódás lehetőleg interaktív program használatával is. Interaktív tábla	*Testnevelés és sport:* tanulók elhelyezkedése egymáshoz viszonyítva. *Vizuális kultúra:* tájékozódás a síkon ábrázolt térben.
Számok tulajdonságai: páros, páratlan.	Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása. Lehetőleg tantárgyi oktatóprogram használata páratlan-páros tulajdonság megértéséhez. Interaktív tábla	
Számok összeg- és különbségalakja.	Számok összeg- és különbségalakjának előállítása, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Igaz és hamis állítások megfogalmazása.	
Darabszám, sorszám, és mérőszám fogalmának megkülönböztetése. Halmazok számosságának megállapításával a természetes szám fogalmának kialakítása.	Darabszám, sorszám és mérőszám szavak értő ismerete és használata.	*Környezetismeret:* természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.
Az összeadás, kivonás értelmezései tevékenységekkel a 20-as számkörben. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.	Műveletfogalom alapozása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Rajzról, képről, összeadás kivonás írása; művelet megjelenítése képpel, kirakással. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. Interaktív tábla Fejben történő számolási képesség fejlesztése.	

	A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül. Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). Műveletek megfogalmazása, értelmezése. Tantárgyi fejlesztőprogram használata. Interaktív tábla	
Szöveges feladat értelmezése, megoldása. Közös játékról. képről „történetek megfogalmazása, majd matematikai lejegyzése. Szöveges feladatok kirakással, rajzzal való megjelenítése, nyitott mondattal való lejegyzése, megoldása. Számfeladathoz történetek eljátszása, játékkal való megjelenítése. Számfeladathoz szöveges feladatok hozzárendelése.	Mondott, illetve olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történésről szóban, írásban. Interaktív tábla Lényegkiemelő és probléma-megoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.	*Vizuális kultúra:* hallott, látott, elképzelt történetek———vizuális megjelenítése. *Magyar nyelv és irodalom:* az–olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Összeg, különbség, számegyenes, művelet, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, tőszám, felcserélhetőség,	

3. Függvények, az analízis elemei

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

- Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása.
- Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.

Tematikai egység	**Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezésének képessége (szín-, méret-, forma szerint). Előrajzolás után díszítő sor rajzolása, a minták váltakozásával. Az idő múlásának megfigyelése, periódikusan ismétlődő események a napi tevékenységekben.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A sorozat fogalmának kialakítása. Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő sorozatok. Sorozatok alkotása. Állandó különbséggel, növekvő, ill. csökkenő sorozatok képzése és folytatása. Váltakozó különbséggel növekvő ill. csökkenő sorozatok képzése és folytatása.	Sorozat képzése tárgyakból, jelekből, alakzatokból, számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján. Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Interaktív tábla	*Ének-zene:* periodikusság zenei motívumokban.
Összefüggések, szabályok. Adatok, mennyiségek közti kapcsolatok és jelölésük nyíllal. Adatok táblázatba rendezése. Adatpárok közötti kapcsolatok. Szabályjátékok, a szabály megadása vagy megkeresése.	Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása. Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása. Interaktív tábla Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő. Szabály, kapcsolat.	

4. Geometria, mérések

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

- Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése.
- Feladattudat és feladattartás fejlesztése.
- Térszemlélet kialakításának alapozása.
- Finommotorikus mozgás fejlesztése.
- Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában.
- Helyes és biztonságos eszközkezelés.
- A környezet megismerésének igénye.
- Mennyiségfogalmak kialakítása a 20-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel.
- Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben.
- Irányok megismerése, alkalmazása.

Tematikai egység	**Geometria, mérések**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás	Formák között különbség felismerése (kerek, szögletes). Az azonos formák közül az eltérők kiválogatásának képessége. Adott formák összekapcsolása tárgyakkal. Térbeli tájékozódás a testsémáknak megfelelően.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az egyenes és görbe vonal megismerése.	Tudatos megfigyelés. Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.	*Környezetismeret:* közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása.	A számítógép kezelése segítséggel. Interaktív tábla	
Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról. Képnézegető programok alkalmazása.	A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal. A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése. Interaktív tábla	*Vizuális kultúra:* Geometriai alakzatok rajzolása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból.(mozaikkép)
Tengelyesen tükrös alakzat előállítása hajtogatással, nyírással, megfigyelése tükör segítségével. A tapasztalatok megfogalmazása. Képnézegető programok alkalmazása.	A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése. Interaktív tábla	*Környezetismeret:* alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.
Sík- és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása, megkülönböztetése.	Síkidom és test különbségének megfigyelése. Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.	*Vizuális kultúra; környezetismeret:* tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.

Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint. Összehasonlítás. Fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez. Interaktív tábla	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vonalzó használata.
Testek (kocka, téglatest). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek. Tulajdonságokat bemutató animációk lejátszása, megtekintése, értelmezése.	Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint. Interaktív tábla Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése. A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével. Szemponttartás. Kreativitás fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* testek építése.
Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.	Mozgási memória fejlesztése nagytesti mozgással, mozgássor megismétlése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron). Interaktív programok használata. Interaktív tábla	*Környezetismeret:* az osztályterem elhelyezkedése az iskolában, az iskola elhelyezkedése a településen. *Testnevelés és sport:* térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.
Összehasonlítások a gyakorlatban: (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).	*Környezetismeret:* közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök. Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő. Szabvány mértékegységek megismerése:,m, kg, l, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése.	Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre. A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján.	*Testnevelés és sport; ének-zene:* időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. *Környezetismeret:* hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.

	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyeltetése tevékenykedtetéssel.	
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.	Irányított keresés ma már nem használatos mértékegységekről.	
Mérőszám és mértékegység viszonya.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom). Interaktív programok használata. Interaktív tábla	*Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:* mérések a mindennapokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test. Becslés.	

5. Statisztika, valószínűség

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

– Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása.
– Együttműködés, egymásra figyelés.
– A világ megismerésének igénye.
–Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.

Tematikai egység	**Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. Sejtések megfogalmazása, divergens gondolkodás. Interaktív tábla	

Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása. Interaktív tábla	
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése. Interaktív tábla	
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztásával a környezettudatos gondolkodás fejlesztése.	
Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba.	Események megfigyelése. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Adatokról megállapítások megfogalmazása: egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével. Információforrások, adattárak használata. Interaktív tábla	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, statisztika, adat.	

A továbbhaladás feltételei

A tanuló
- képes halmazokat összehasonlítani az elemek száma szerint, halmazt alkotni;
- képes állítások igazságtartalmának eldöntésére, állításokat megfogalmazni;
- halmazok elemeit összehasonlítja, azonosítja, megkülönbözteti, a közös tulajdonságokat felismeri, megnevezi;
- több, kevesebb, ugyannyi fogalmát helyesen használja;
- néhány elemet sorba rendez próbálgatással;
- számokat ír, olvas 20-as számkörben, Helyi érték fogalma.
- megtalálja számok helyét a számegyenesen,
- képes természetes számok nagyság szerinti összehasonlítására;
- tud kétjegyű számokat képezni, helyi érték szerint bontani;
- a matematikai jeleket +, –, , =, <, >, helyesen használja;
- képes összeadni, kivonni, 20-as számkörben;
- képes szöveges feladat értelmezésére, megjelenítésére rajz segítségével, leírására művelettel;
- megkülönbözteti a páros és páratlan számokat;
- képes szimbólumok használatára matematikai szöveg leírásánál, az ismeretlen szimbólum kiszámítására;
- figyelme tudatosan irányítható;
- tud testeket építeni szabadon és megadott feltételek szerint;
- képes tájékozódni, ismeri az irányokat;
- képes a hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérésére;
- ismeri a szabvány mértékegységeket:, m, , l, , kg, óra, nap, hét, hónap, év.
- mérés során helyesen használja a mérőeszközöket;
- felismeri növekvő és csökkenő számsorozatok szabályát, tudja a sorozatot folytatni;
- felismeri a számpárok közötti kapcsolatokat;

ERKÖLCSTAN

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz–, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Cél, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból eltérő csoportokhoz tartozó gyerekek fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcstan tanulása során elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan *erkölcsi alapelvek*, amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése nem egészen egységes,– különösen akkor nem, ha ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte *vita és egyeztetés* tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcstan órákon erősíteni kell. Más részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az *erkölcsi érzék*, illetve mélyebb szinten a *lelkiismeret* fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez, miközben fejlődnek bennük azok a pozitív belső késztetések, illetve erények, amelyek segítenek a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, a bűntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, *felelős döntést* azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló és felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak az *empátia*, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a *szolidaritás* képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az *érzelmi intelligencia* fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív szint alatt−e szintnél erősebben−befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadálya lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemzően az erkölcstan is számos ismeretet közvetít, a tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrarendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoport ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre*, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitatkozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a *példája révén* erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió. Osztályzattal is értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés nem előzmény nélküli: kisgyermekkori alapokra építhet. A kisgyermek *azonosul* a szeretett személyekkel. Az általuk megjelenített szociális normák alakítják első ítéleteit arról, hogy mi a jó és mi a rossz. Ezért fontos, hogy a pedagógus ismerje a szubkultúrá(ka)t, ahonnan tanítványai érkeznek. A gyermekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival, amelyek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyerekek többsége az óvodáskor végére érti meg teljesen, hogy a nem az ember állandó jellemzője, és többé-kevésbé kialakul *nemi identitásuk*. Négyéves koruk körül kezd formálódni *etnikai identitás*uk. Saját bőrszínükhöz és etnikumukhoz való viszonyuk alakulása azonban erősen függ attól, hogy az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet milyen képet alkot az ő csoportjukról, mint egészről. Mások bántása és a másoknak való segítségnyújtás képessége – az *agresszió* és a *proszociális viselkedés* – általában hároméves kortól kezdve jelenik meg a gyerekek magatartásában. Mindkét viselkedési mód alakulása nagymértékben függ azonban a környezeti hatásoktól, és döntő módon visszahat a gyermek én-tudatának, illetve egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák az iskolába lépés idejére kezdenek rögzülni a gyerekekben, ami lehetőséget teremt arra, hogy fokozatosan megtanuljanak uralkodni saját késztetéseiken, és képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat, választásaikat ellenőrizni – vagyis fokozatosan képessé váljanak az *önkontrollra*.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal, s ennek eredményeként felerősödnek a versengések, az együttműködést igénylő helyzetekben átélt sikerek és kudarcok, illetve a külső visszajelzések. Ezek hatására spontán módon kezd átformálódni a gyerekek önértékelése. Ez jó alapot kínál az *önismeret és a társas kultúra* és a *szociális kompetencia* fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

A tanulók *megismerési folyamatai* – az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás – szintén jelentős változáson mennek át ebben az életszakaszban, amire az erkölcstanórákon is ráépülhet a *szóbeli anyanyelvi kommunikáció* célzott fejlesztése.

Mindazonáltal az önkifejezés legjellemzőbb formája ebben az időszakban a tanulságok direkt módon való megfogalmazása helyett a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás. Ez jó lehetőséget teremt az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* életkornak megfelelő formálásához is.

A nevelői közösségnek érzékenyen kell alkalmazkodnia az eltérő szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek magukkal hozott sokféle normájához, az ezekből fakadó kulturális és képességbeli sokszínűséghez. Egyúttal azonban – a családi érték- és normarendszert kiindulási alapnak tekintve – el kell kezdenie támogatni a gyerekeket abban, hogy fokozatosan be tudjanak illeszkedni az iskolai közösség érték- és normavilágába. Nagyon fontos, hogy a pedagógus és a gyermek kapcsolatában ne jelenjék meg az agresszió semmilyen formája, és a tanító magatartása az általa is elvárt proszociális viselkedés mintáit közvetítse tanítványai felé. Ugyanilyen fontos, hogy kontroll alatt tartsa esetlegesen meglévő előítéleteit, valamint a tanítványai körében spontán módon megjelenő előítéletes viselkedési elemeket. Jelentős mértékben függ ettől, hogy miként alakul a kisebbség(ek)hez tartozó gyerekek énképe és autonóm erkölcse.

Az 1–2. osztályosok *gondolkodásának* általános sajátossága a konkrét műveleti jelleg. Igazán tárgyak és események *jelenlétében* tudnak problémákat mérlegelni és megoldani. Hosszabb ideig képesek már *szándékos figyelem*re, de *könnyebben tudnak valamit átélni*, mint figyelmüket szándékosan a feladatra összpontosítani. Idegrendszerük működését még az agyuk *érzelmi-indulati életet szabályozó központja uralja.* A tantárgy keretében felvetődő erkölcsi kérdéseket ezért érdemes mindig valamilyen konkrét és az adott pillanatban jelen lévő – látott, hallott vagy cselekvéses módon átélhető – élményhez kapcsolni. Az életkornak leginkább megfelelő élmények közege pedig ebben az életszakaszban a *mese világa.* A gyerekek ugyanis 7–8 éves korukig elsősorban a mesék közegében tudják legkönnyebben kezelni félelmeiket és szorongásaikat. Az élet olyan nagy kérdéseire, mint például az elválás vagy a halál, ebben a közegben kapnak számukra feldolgozható módon választ – miközben azért persze már pontosan különbséget tudnak tenni a mese és a valóság között.

Bár a tantárgy egészében később fontos szerepet töltenek be a dilemmák és a viták, az 1–2. osztályos gyerekek foglalkozásain ezeknek még kevéssé van helye. Ennek a korosztálynak mindenekelőtt *állandóságra és érzelmi biztonságra van szüksége* a fejlődéshez. A társas helyzeteken belüli nézőpontváltás – hol egyik, hol másik szerepbe helyezkedve –azonban már az ő esetükben is jól gyakoroltatható, előkészítve ezzel az empátia és az érvelő vita képességének későbbi kialakulását.

Óraszámok

osztályok	**heti óraszám**	**éves óraszám**
1. osztály	1	36
2. osztály	1	36
3. osztály	1	36
4. osztály	1	36

1. ÉVFOLYAM

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Az én világom	11	
2. Társaim- ők és én	13	3
3. Közvetlen közösségeim-a család és a gyerekek	9	
4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	---	
5. A környező világ	---	
Éves összes óra	36	

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**1. Az én világom -Ez vagyok én**	**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek saját testünkről, az egészségről. Ismeretek saját család családról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az énkép, önismeret, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése. A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése. Az érzelmi tudatosság fejlesztése. A nehéz helyzetekkel való megbirkózás képességének megalapozása.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ki vagyok én? Hogyan és hányféle módon szólítanak engem mások? Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam? Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik azokat másokéitól? *Ilyen vagyok* Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért? Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések?	*Magyar nyelv és irodalom:* a beszédkészség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése, érzelmeket megjelenítő szövegek, versek, képek tartalmának elmesélése, személyes döntést tartalmazó történetek *Vizuális kultúra*: személyes élmények megjelentetése sík vagy plasztikus alkotásokban, képekről alkotott gondolataink, érzéseink megfogalmazása
Testi épségem Hogyan tudok vigyázni magamra és az	*Környezetismeret:* helyes közlekedés,

egészségemre, testi épségemre? Mi a teendő, ha valakit baleset ér? *Kedvenc helyeim, tárgyaim és tevékenységeim* Hol szeretek lenni, és hol nem, miért? Hová szeretnék eljutni? Melyek a legkedvesebb játékaim és tárgyaim? Miért szeretem őket? Hogyan vigyázok rájuk? Mit szeretek játszani és kivel? *Nehéz helyzetek* Mi az, amit könnyű megtennem, és mi az, amit nehéz? Voltam már olyan nehéz helyzetben, amikor először nem tudtam, mit kell tennem? Végül mit tettem? Mit csinálnék most, ha ugyanabban a helyzetben lennék?	egészséges életmód, baleset megelőzés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	lány, fiú, születésnap, változás, öröm, szomorúság, félelem

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**2. Társaim – Ők és én**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Alapvető viselkedési szabályok használata, köszönés, megszólítás. Mások viselkedésének megfigyelése, motivációinak értelmezése. Tapasztalatok kommunikációs eszközök használatáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás fejlesztése. Saját viselkedésünk elemzése. Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése. A személyes érzések és gondolatok feltárásának és kifejezésének gyakoroltatása. A kapcsolatokban felmerülő konfliktusok tudatos vizsgálata. Viselkedési szabályok vizsgálata.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ismerőseim Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak? *Kapcsolatba lépek másokkal* Milyen helyzetekben és milyen okból lépek kapcsolatba másokkal? Hogyan szólítsam meg a különböző korú közeli és távolabbi ismerősöket?	*Magyar nyelv és irodalom:* a beszédkészség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése, szavak jelentésének értelmezése egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről, mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése.

Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerektől? Honnan tudhatom, hogy másnak segítségre van szüksége? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítségre van szükségem? Hogy viselkedjem, ha mások szólítanak meg engem? Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatom meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben? Miért jó, ha mindenki így viselkedik? *Gondolataim és érzéseim kifejezése* Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel? Milyen érzéseim keletkezhetnek egy-egy helyzetben? Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit gondol, mit érez? Milyen eszközök segítségével léphetünk kapcsolatba másokkal? Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, vagy telefonon beszélünk vele? Mi az, amivel mások meg tudnak bántani engem? Mi az, amivel én meg tudok bántani másokat? Mit tehetek, ha megbántottam másokat? Mi tehetek, ha valaki olyat tesz velem, amit nem szeretek? Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miért jó a szeretet? Nem vagyunk egyformák	*Környezetismeret*: különbség a felnőttek és a gyerekek között. *Vizuális kultúra:* átélt esemény vizuális megjelenítése, a kép és a hang szerepének megfigyelése animációs mesékben, a közvetlen és közvetett kommunikáció közti különbségek felismerése, képekről alkotott gondolataink, érzéseink megfogalmazása, videojátékokkal kapcsolatos élmények feldolgozása *Ének-zene*: zenehallgatás, zenéhez kapcsolódó érzések kifejezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	ismerős, ismeretlen ember, megszólítás, udvariasság, illem, segítségkérés, érzés, gondolat, öröm, bánat, szeretet, másság, átlagos

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**3 Én és közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A családi ünnepkör ismerete. Legfontosabb rokoni kapcsolatok ismerete. Napirend ismerete, a szabályokhoz való alkalmazkodás szükségessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása. A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése. Saját közegünk összehasonlítása másokéval. Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Család és rokonság Kikből áll a mi családunk? Milyen a kapcsolatom anyukámmal, apukámmal, testvéreimmel (ha vannak), a nagyszüleimmel? Jó, ha együtt vagyunk? Mit kapok tőlük, és én mit adok nekik? Hogyan tudjuk segíteni egymást? Kik tartoznak még a rokonságunkhoz és velük milyen a kapcsolatom? Mi jelent az számunkra, hogy rokonok vagyunk? *Családi ünnepek* Milyen családi ünnepeink vannak, és hogyan tartjuk meg őket? Mit szeretek közülük és miért? *A gyerekek élete* Hogyan telik el egy hétköznapom? Milyen a hétvégém? Milyen tevékenységet szoktam leggyakrabban végezni és kikkel? Milyen az iskolai életem? Miért szeretek iskolába járni és miért nem? Milyen szabályok vannak az iskolában? *Mások* Miben különbözöm másoktól? Máshol hogyan telik el a gyerekek egy-egy napja? Mi mindenben lehet más az életük, mint az enyém?	*Technika, életvitel és gyakorlat* élet a családban; családi rendezvények, ünnepek, események *Magyar nyelv és irodalom:* családdal kapcsolatos irodalmi szövegek, ünnepkörökkel kapcsolatos irodalmi alkotások, a beszédkészség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése, *Környezetismeret:* iskolai élet napirend *Vizuális kultúra:* átélt esemény vizuális megjelenítése

Kulcsfogalmak/ fogalmak	család, rokon, segítségnyújtás, szokás, hagyomány, ünnep, hétköznap

KÖRNYEZETISMERET

Ahogyan a gyermek értelme fejlődik, úgy válik benne egyre erősebbé az igény arra, hogy saját testét, illetve szűkebb-tágabb környezetét megismerje, annak egyes elemeit néven nevezze, és az ezekkel kapcsolatos miértekre választ találjon. A környezetismeret tantárgy célja, hogy a gyermek természetes kíváncsiságára építve előbb a szűk, később az egyre tágabb környezet dolgait, jelenségeit és történéseit megismerje, ezek megértéséhez támpontokat adjon, további megfigyelésekre ösztönözzön és fenntartsa a magyarázatkeresés igényét.

Környezetünk jelenségei összetettek, gyakran a tudomány számára is nehezen megfoghatók. A környezetismeret tantárgynak nem célja, hogy ezeket mélyen, részleteiben magyarázza, illetve tudományos igénnyel modellezze. Ugyanakkor ragaszkodnia kell ahhoz, hogy a bonyolultnak tűnő témákat is – egyszerű modellek segítségével, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő módon – értelmezze. Ezek továbbfejtése a felsőbb évfolyamok munkája. A környezetismeret tantárgy keretében az ezzel kapcsolatos gondolati sémák kialakítása és a nyitott megfigyeléshez, kutakodáshoz szükséges érzelmi háttér biztosítása a cél. Fontos érzékeltetni a megfigyelő szerepét, mint ahogyan azt is, hogy a környezet folyamatai megmagyarázhatók, és a feltett kérdésektől és az előzetes tudástól függően egyre részletesebben érthetők meg.

A környezetismeret (annak ellenére, hogy törekszik az élőlények megnevezésére, az érzékszervi tapasztalatok megfogalmazására, a természeti és épített környezet elemeinek mind pontosabb megjelölésére) nem leíró tantárgy: a gyermek által megfigyelt jelenségekhez kötve, az azok kapcsán felmerülő kérdésekre keres válaszokat. A problémákból kiindulva egyúttal a természettudományos megfigyelés, valamint a tudományos gondolkodásmód: kérdésfelvetés, bizonyítás és érvelés megalapozása is célja. Mindezek következetes alkalmazása, az aktív tanulás formáival támogatva, a természettudományos műveltség kialakításának első lépcsőfokát jelenti. A gyermekek életkori sajátosságaiból adódóan a megismerés folyamatában a pedagógus egyszerre irányít és példát ad. Felelőssége abban is kiemelkedő, hogy a válaszkeresésben maga is nyitott a jelenségek rendszerszintű értelmezése, a saját tapasztalás, az újszerű megoldások keresése, illetve a napi élet problémái iránt. A problémák iránti érzékenység a természettudományos műveltség megszerzésének egyik alapja.

A tudás folyamatos (a felső tagozatban, majd a középiskolában szaktárgyakhoz kötött) bővítéséhez elengedhetetlen, hogy a pedagógus a tanulók motivációját, érdeklődését és a környezettel, a természettel, a testük működésével kapcsolatos attitűdjeit is formálja a közös tanulás során. A kerettanterv ezt a tanulók érzelmi viszonyulását is befolyásoló témaválasztással és problémafelvetéssel támogatja. Mindezek azonban csak akkor válnak élővé, ha a tananyag-feldolgozás folyamatában a tanulók számára adott pillanatban is releváns problémákat vetünk fel. Ez akkor érhető el, ha a helyi tanterv a helyi környezet adottságaira, az aktuális történésekre, a tanulók által valóban megtapasztalható problémákra épít. Ily módon a környezetismeret rávezet a természet szépségének és az épített, technikai környezet értékeinek szeretetére és tiszteletére.

A tanulás során a tanító abban segítheti növendékeit, hogy a gyermeknek a közösen értelmezett jelenségekhez tartozó naiv magyarázatait megerősíti, pontosítja vagy – új modellek felépítésével – korrigálja. A tanórákon alkalmazott változatos módszerek, az ezekhez kötődő értékelési formák, különösen a folyamatközpontú, segítő értékelés és a tanulók önreflexiójának fejlesztése nemcsak a tantárgyi tartalom elsajátítását és a fejlesztési követelmények megvalósítását segítik, de hozzájárulnak a gyermekek egyéni tanulási stílusának kialakulásához, önismeretük fejlődéséhez is. A fejlesztő munka célja, hogy a gyermek megtalálja azt a számára legalkalmasabb módot, ahogyan a környezetével megismerkedhet, tudását bővítheti, megerősítést nyerve abban, hogy képes saját testének

rejtélyeit feltárni és a környezetében érzékelt folyamatokat értelmezni: vagyis elindult azon az úton, hogy eligazodjon a világban.

A környezetismeret sikeres tanulása nemcsak a természettudományos tárgyak szeretetét alapozhatja meg. A környezetét tudatosan figyelő (és azt érzékenyen alakító), az életet tisztelő, a saját szervezetének jelzéseire figyelő, egészségét óvó és a tudományos-technikai újdonságokra fogékony, ugyanakkor kritikus felnőtt magatartása is formálódik ebben az életszakaszban.

Óraszámok

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	2	72
2. osztály	2	72
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

1–2. évfolyam

Az iskolába kerülő növendékek környezetükkel, a természettel kapcsolatos saját élményei, megfigyelései és ezekre talált magyarázatai egy-egy tanulócsoportban nagyon sokfélék. A környezetismeret tantárgy tanulása abban segít, hogy egy-egy ismeretelemen keresztül a csoport közös nyelvet, közös magyarázatokat találjon, párbeszédet kezdjen, mérsékelve a különböző családi, illetve szociokulturális háttérből adódó különbségeket. A közös dialógus élményén túl cél a közvetlen környezetben való biztonságos tájékozódás, valamint a saját szervezet tudatos megfigyelése, az érzékelt tapasztalatok megfogalmazása és annak megerősítése, hogy a környezet, az életmód és a testi jelzések kapcsolatban állnak egymással.

Ebben az életszakaszban a kisgyermek már számos jelenséget érzékelt szűkebb-tágabb környezetében. A rendszeres megfigyelés, a módszeresség, a kérdések felvetésének (a miértek megfogalmazásának) és a válaszkeresésnek, a magyarázatok indoklásának az igényét itt alakítjuk ki. Itt figyelünk fel az ok-okozati kapcsolatokra, a rendszer-részrendszer viszonyra, az állandóság és változás létére, a természetben megtalálható ritmusokra. Ezeknek aprólékos magyarázatára még nem vállalkozhat a tantárgy, de a probléma elhelyezése, a megfigyeléseken és tényeken alapuló megokolás itt válik a vizsgálódás részévé.

A természeti jelenségek fürkészése, a környezet iránti pozitív attitűd megtartása vagy kialakítása, a természet és az élőlények szépségének (önmagáért való értékének) felfedezése ahhoz teremt kedvet, hogy a gyermek az ezekkel kapcsolatos tudását fejlessze. Az élő természet vizsgálata (egyes részletek puszta észrevétele is) számos olyan készséget igényel, melyeket csak közvetlen tapasztalásokon keresztül lehet fejleszteni, ezért a tanulói vizsgálódásra, a természettel való közvetlen kapcsolatra fordított idő bőven megtérül abban, hogy tanítványaink nemcsak felmondják, de értik is (sőt átérzik) a tanultakat.

A technikai, épített és szociális környezet vizsgálata éppen ilyen fontos: a helyükre kerülő elemek a gyermek biztonságérzetének, bizalmának erősödését éppúgy szolgálják, mint tudásának gyarapodását. A foglalkozások, a környezeti elemek, a ház körüli teendők, vagy éppen a közlekedés vagy településszerkezet megismerése olyan tájékozottságot adnak a kisgyermeknek, amelyek – ha közvetlenül nem is mindig vagy nem azonnal hasznosítja életében – világképének stabilitását szolgálják.

Az iskolába lépés a kisgyermek életében számos változással jár. Különösen az első hónapokban jelent nehézséget az új környezet, az új feladatok teljesítése és az iskolai elvárásoknak való megfelelés. A környezetismeret – a többi tantárgyhoz szorosan

kapcsolódva – segíthet, hogy a gyermek a környezetében tapasztalt változásokat elhelyezze, új környezetét elfogadja, és abban biztonságot leljen. Az iskolával és környezetével kapcsolatban a gyermek által hozott, illetve a helyi közösségekben élő narratívák beépítése a helyi tantervbe emiatt is kívánatos.

A környezet jelenségeire való rácsodálkozás adja a közös munka alapját. A saját tapasztalatokkal és magyarázatokkal való szembesülés, ezek más tapasztalatokkal és indokokkal való szembesítése teremti meg a gyermekben az igényt az ok-okozati összefüggések megtalálására, az érvelésre, indoklásra, a tények felismerésére.

A tanulás folyamatában való aktív részvétel fejleszti a kezdeményezőkészséget és a felelősségtudatot, a tartalmak pedig szerepet játszanak az azonosságtudat és a hagyományokhoz való kötődés erősítésében, az állampolgári felelősségérzet előkészítésében és az önismeret kibontakoztatásában is. Az ember szervezetével kapcsolatos ismeretek formálják az egészséges életmóddal kapcsolatos szemléletet és a megvalósítás gyakorlatát, hozzájárulnak az önismeret fejlődéséhez, formálják a tanulónak a családhoz és a tágabb közösséghez való viszonyát.

A tematikai egységek általában 8 órára tervezettek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nyolc héten keresztül egy témával kell foglalkozni. A tanulásszervezés során kifejezetten ajánlott az egyes témakörök integrált feldolgozása, illetve az egyes témáknak az első, illetve a második évfolyam közötti szétosztása.

1. osztály

Témakörök	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Az iskola	13	7
2. Az iskolás gyerek	20	
3. Hóban, szélben, napsütésben	10	
4. Élőlények közösségei	22	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az iskola**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerési módszerek folyamatos alkalmazása (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés). A térbeli tájékozódás fejlesztése. A mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések felismerése és értelmezése, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció fejlesztése. Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása, gyakoroltatása. A természeti és az épített környezet megfigyelése, megkülönböztetése az iskolai környezetben.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mi a különbség az óvoda és az iskola között? Mi van az iskolában? Hogyan tájékozódunk az iskola épületében? Az iskolai élet rendje. Kikkel találkozunk az iskolában? Hogyan öltözködünk az iskolában? Az időjárást jelző piktogramok. Az iskolában található jelek, jelzések, piktogramok.	Helyes viselkedés és megfelelő öltözködés az iskolában (tanórán, különböző szabadidős foglalkozásokon, szünetben). Az iskolában dolgozók. megszólítása, köszönés, udvariassági formulák használata. Az osztályterem, ahol szeretek lenni: az osztályteremben található tárgyak, bútorok megnevezése, jellemző tulajdonságaik összegyűjtése, csoportosításuk különböző szempontok szerint.	*Vizuális kultúra:* színek, formák. *Matematika:* távolságok, nagyságrendek becslése, megnevezése, mérése. *Technika, életvitel és gyakorlat:* helyes öltözködés.

	Az időjárás megfigyelése, az időjárásnak megfelelő öltözködés megtervezése. Tájékozódás az iskola épületében. Az iskola épületében és a környéken található jelek, jelzések értelmezése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élő, élettelen, növény, állat, életjelenség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az iskolás gyerek**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állandóság és változás szempontjából a napi és éves ritmus felismerése, mintázatok keresése. A megfigyelés, a mérés és a tapasztalatok rögzítése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából a saját test megismerése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mi a különbség az iskolás és az óvodás gyerek napirendje között? Mivel telnek a hétköznapok, a hétvégék és az ünnepek? Mi a különbség felnőttek és gyerekek között? *Ismeretek:* A napszakok, évszakok váltakozása. A napok és a hónapok. Napirend és napszakok. Az emberi test külső képe. Az ember főbb testrészei.	Napi- és hetirend tervezése, a megvalósítás értékelése. Helyes testtartás. A megvilágítás szerepének felismerése tanulás közben. A helyes táplálkozási és a higiénés szokások tudatosítása, alkalmazása a napi gyakorlatban. Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőtt testméreteinek mérése, az adatok összehasonlítása, relációk megfogalmazása. Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében, a test működésében. Példák gyűjtése	*Magyar nyelv és irodalom:* mondókák, versek, dalok a testrészekkel kapcsolatban. *Ének-zene:* a ritmus szerepe a zenében. *Matematika:* az előtte, utána, korábban, később megértése, használata; folyamat mozzanatainak időbeli elrendezése; időrendkezelése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Idő, ritmus, érzékszerv, testrész.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hóban, szélben, napsütésben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Melegítés, hűtés, párolgás. Az időjárás-előrejelzésben alkalmazott néhány gyakori piktogram jelentése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felépítés és működés szempontjából az időjárás jellemzői és az évszakok kapcsolatának felismertetése.	

	Az ember megismerése és egészsége szempontjából az évszakokhoz kötődő helyes táplálkozási szokások, az egészségvédelem jelentőségének megértetése. A környezet és fenntarthatóság szempontjából kapcsolat felismertetése a növények állapota és az állati viselkedés, valamint a környezeti változások között. Annak felismertetése, hogy az időjárás befolyásolja az ember és más élőlények állapotát is.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
*Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások***:** Hogyan határozza meg öltözködésünket az időjárás? Hogyan viselkednek a növények és az állatok különböző időjárási körülmények között? Hogyan védjük testünket a hideg, a meleg, a szél és a csapadék ellen? Mi jellemzi táplálkozásunkat a különböző évszakokban? *Ismeretek:* Évszakok és jellemző időjárásuk. Az időjárás tényezői A csapadék formái (eső, köd, hó). Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés. A folyadékfogyasztás szerepe.	Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban, a tapasztalatok rögzítése rajzzal vagy írásban. Évszakokhoz kötődő étrendek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata. A réteges öltözködés szerepének megértése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* öltözködés, időjárás, egészséges táplálkozás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időjárás, évszakos változás, egészségvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Élőlények közösségei**	**Órakeret 22 óra**
Előzetes tudás	Növény, állat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerek, illetve a felépítés és működés szempontjából az életközösségek kapcsolatainak megismerése. Annak felismerése, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek. A mesterséges és természetes életközösségek összehasonlítása. A természetvédelem jelentőségének felismerése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A növények közvetlen megfigyelése lakóhelyen, iskola	A megfigyelések eredményeinek	*Magyar nyelv és irodalom:* versek egyes

környezetében, osztályteremben. A növényápolás szabályainak megismerése, gyakorlása. A természet változásának hatása a növények életére. Az állatok csoportosítása külső megjelenés és élőhely alapján. Az évszakok változásai az állatok életére.	megfogalmazása, egyszerű összefüggések megtalálása. Gyűjtőfogalom alá rendelés. A természet szeretete, megóvása.	állatfajokkal kapcsolatban. *Ének-zene:* az állatok farsangja, dalok állatokkal kapcsolatosan. *Vizuális kultúra:* állatok és növények, életközösségek ábrázolása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állat, növény, vadon élő házi, emlős, termesztett növények, vadon termő növények	

A fejlesztés várt eredményei	Az emberi test nemre és korra jellemző arányainak leírása, a fő testrészek megnevezése. Az egészséges életmód alapvető elemeinek ismerete és alkalmazása. Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása. Az élővilág sokféleségének tisztelete, a természetvédelem fontosságának felismerése. Alapvető tájékozódás az iskolában és környékén. Az évszakos és napszakos változások felismerése és kapcsolása életmódbeli szokásokhoz. A halmazállapotok felismerése. Egyszerű megfigyelések végzése a természetben, egyszerű vizsgálatok és kísérletek kivitelezése.

A tovább haladás feltételei

- Saját testre vonatkozó megállapítások megfogalmazása.
- Személyi adatok
- Érzékszervek felsorolása
- Helyes napirend kialakítása és megtartása
- A napszakok, napok, évszakok, hónapok nevének felsorolása
- Az időjárás legfontosabb összetevőinek megfigyelése. Összefüggés az öltözködés és z öltözködés között.
- Az élő és az élettelen megkülönböztetése az életjelenségek alapján.
- Az élőlények csoportosítása a tanult szempontok alapján. Megbecsülésük, védelmük.
- Az évszakok változásának hatása az élőlények életére.
- Az iskola berendezési tárgyai. A tanulás feltételeinek megismerése (tanterem berendezése, taneszközök).
- Az iskolai szokások megismerése és megtartása.

ÉNEK-ZENE

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, az igényes zene bemutatása és megszerettetése, kulcsot adva a tanulóknak az éneklésen, zenélésen keresztül történő megismeréshez, megértéshez.

A közös éneklés, muzsikálás élményének megteremtésén túl, melynek révén megvalósul a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája, hangsúlyt kap a közvetlen cselekvés, alkotás, önkifejezés folyamata, mely színesíti a fantáziát, formálja az ízlést.

A zenei jelrendszerek megismerése és alkalmazása a zene megértését, befogadását segíti. A magyar népzene, a nemzeti hagyományok, a zenetörténeti korszakok legfontosabb jellemzőinek megismerésén keresztül önálló zenei világkép alakul ki, fejlődik a kritikai képesség, a nemzeti identitástudat.

Az 1–4. évfolyamok feladata, hogy megalapozzák a zenei nevelést, a zene megszerettetéséhez és az egyes zeneművek élményt nyújtó megismeréséhez vezető út kialakítását segítsék. A mozgással, tánccal, játékkal egybekötött csoportos éneklés, a közös muzsikálás az egymásra figyelés és a közösségformálás rendkívüli lehetőségét biztosítja. Ebben az oktatási szakaszban történik az éneklési kultúra megalapozása, a helyes testtartás és légzés, a jó fizikai állóképesség kialakítása, illetve erősítése. A ritmusjátékok, az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások gyorsan és látványosan segítik az esztétikus, jól koordinált mozgást. A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételét. A testhangszerek, ritmushangszerek/hangszerek használata fejleszti a hangszínhallást, figyelemre, koncentrációra nevel. A zenehallgatás az auditív befogadás fejlesztésének eszköze, és a gyermeki élményvilág fontos része. A néphagyományok, népszokások a zenei anyanyelv megismerésében, a nemzeti azonosságtudat megalapozásában töltenek be fontos szerepet.

A gyermekek csoport előtti éneklése, hangszeres előadása módot ad az egyéni készségek kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére.

A heti 2 óra lehetőséget biztosít arra, hogy a zenei írás-olvasás ebben a képzési szakaszban azonos súllyal szerepeljen.

Az 5–8. évfolyamok feladata, hogy megszilárdítsák a zenei alapműveltséget. A heti 1 órában megváltozik a fejlesztési feladatok szerkezete. Az éneklésre fordítható időkeret csökken, a befogadói kompetenciák fejlesztésére és a zenehallgatásra, zeneművek megismerésére fordítható idő növekszik. Az elméleti ismeretanyag a 7–8. osztályok felé haladva folyamatosan csökken, a kottaolvasás gyakorlata fokozatosan eltolódik a felismerő kottaolvasás felé.

A 9–10. és 11–12. osztályokban, bár énekes és generatív tevékenységekhez kapcsolódóan, de tovább folytatódik a hangsúly áthelyeződése a befogadói kompetenciák irányába.

A zenei nevelés célja is átalakul, előtérbe kerül a zene önálló értelmezésének segítése. Cél, hogy a tanulók a zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódjanak korunk kulturális sokszínűségében, értelmezni tudják a zene különféle funkcióit, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepét. Elvárás, hogy zenei dokumentumok gyűjtésével fejlődjön rendszerezési és feldolgozási készségük, képesek legyenek önálló vélemény, értékelés megfogalmazására.

A zenehallgatás feladata elsősorban a tájékozódás, az összefüggések, a zenei fejlődés láttatása, az önálló gyűjtőmunkára és véleményalkotásra késztetés. Szerepe a művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése.

Általánosságban véve: a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott fejlesztési követelmények alapján minden órának része az *éneklés*, megfelelő egyensúlyban a zenei írás és *kottaolvasás*, a zenei *generatív készségek* fejlesztése és fenntartása, valamint a *zenehallgatás* kapcsán nyert zenei ismeretek, kompetenciák, az esztétikai fogékonyság bővítése.

A zenepedagógiai tevékenység részben a tanulók iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve, adott esetben, zenei gyakorlatára épül. A személyi és szervezeti adottságok feltételei szerint ösztönzi a tanulókat énekkar(ok)ban és más önszerveződő zenei együttesekben való részvételre. Támogatja a közös zenei élményeken, hangversenyeken, táncházakban való részvételt.

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le. Egy heti két (évi 72) órás időkerettel rendelkező tantárgy kerettanterve tehát évi 7 óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül a pedagógusnak, melyet a helyi igényeknek megfelelően, a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal tölthet meg.

A táblázatokban *két évre* vonatkozó órakeretek vannak feltüntetve, melyek a különböző tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát is jelzik.

A tematikai egységek és a közműveltségi tartalmak az oktatás gyakorlatában átfedik egymást. A tagolás a Nemzeti alaptanterv fejlesztési feladatai alapján készült, a jobb áttekinthetőséget szolgálja. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

Az ének-zene tantárgy a Nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül az alábbiak megvalósításához járul hozzá hatékonyan:

- erkölcsi nevelés (az emberi kapcsolatok normáinak és szabályainak elfogadása és a cselekvés mércéjévé tétele);
- nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete);
- állampolgárságra és demokráciára nevelés (önmaguk elhelyezése a közösségben, a szabályok fontosságának megértése, a tanulótársak, a szűkebb-tágabb közösség önkéntes aktivitással történő segítése);
- az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességek, a társakkal való együttműködés képessége, a mások iránt érzett felelősség és empátia);
- testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia);
- médiatudatosságra nevelés (választékosság, fejlett ízlésvilághoz tartozó szelekciós képesség, motiváció az értékes médiatartalmak befogadására).

A kulcskompetenciák fejlesztésében az ének-zene tárgy az alábbiakhoz járul hozzá a maga eszközeivel:

- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség;
- anyanyelvi kommunikáció;
- idegen nyelvi kommunikáció (5–12. osztály);
- matematikai kompetencia;
- digitális kompetencia (9–12. osztály);
- szociális és állampolgári kompetencia;
- kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia;
- hatékony, önálló tanulás (11–12. osztály).

Óraszámok

osztályok	heti óraszám	éves óraszám
1. évfolyam	2	72
2. évfolyam	2	72
3. évfolyam	2	72
4. évfolyam	2	72

1. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei produkció I. Éneklés	37	7
Zenei reprodukció II. 2. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	7	
Zenei reprodukció III. 3. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	7	
Zenei befogadás I. 4. A befogadói kompetenciák fejlesztése	7	
Zenei befogadás II. 5. Zenehallgatás	7	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 44 óra
Előzetes tudás	Óvodából hozott gyermekjátékok, gyermekversek, gyermekdalok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség fejlesztése, az éneklési kultúra kialakítása. Alapvető fejlesztési cél a dalok szövegtartalmat kifejező megszólaltatása, a szép éneklés, egységes hangzás kialakítása helyes légzéssel és artikulációval, pontos dalkezdéssel és zárással. A népzenei anyag, a népi gyermekjátékok és a gyermekdalok feldolgozása énekléssel, ritmikus mozgással, valamint néptánccal, szabad mozgásos improvizációval. Daléneklés könnyű osztinátó kísérettel emlékezetből és kottából.	

	Könnyű kétszólamú művek éneklése. Hangszeres kíséret alkalmazása a zenei anyag megszólaltatásában.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Éneklési készség fejlesztése: Megfelelő testtartás, helyes légzés és artikuláció, érthető szövegmondás. Homogén hangzás kialakítása, tiszta intonáció. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás. Dalkezdés megadott hangról és tempóban, pontos indítással. Éneklés c'– d" hangterjedelemben, egyenletes tempóban. **A daltanítás módszerei:** – Hallás utáni daltanítás. – Daltanítás jelrendszerről. **Zenei anyag:** *Népi gyermekjátékok*: mondókák, kiolvasók, csujogatók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások stb. bi-, tri-, tetra- pentaton, illetve bi-, tri-, tetra-, penta-hexachord hangkészlettel. *Magyar népdalok*: névnapköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók stb. *Megzenésített versek, megszövegesített olvasógyakorlatok, illetve biciniumok:* Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő stb. művei. *Olvasógyakorlatok az alábbi kiadványok alapján:* Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat (Editio Musica Budapest, 1962.) Kodály Zoltán: Ötfokú zene II. (Editio Musica Budapest, 1958.) Ünnepek dalai, készülés a megemlékezésekre Ünnepek dalai	*Magyar nyelv és irodalom:* gyermekversek, szókincsbővítés, érthető szövegejtés, helyes artikuláció. *Matematika:* páros számok. *Erkölcstan:* szabálytudat erősítése. *Környezetismeret:* környezetünk, állatok, növények a gyermekdalokban, népdalokban. *Dráma és tánc:* népi gyermekjátékok, szerepjátékok, népdal és néptánc kapcsolata. *Vizuális kultúra:* a népi tárgykultúra. *Testnevelés és sport:* mozgás, tánc, játék, mozgáskoordináció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testtartás, légzés, artikuláció, frazeálás, intonáció. Gyors-lassú, halk-hangos, magas-mély, kérdés-felelet, kezdőhang-záróhang ellentétpárok. Gyermekdal, népdal, quodlibet, kánon, bicinium. Egyenletes mérő, tempó, ritmus, osztinátó. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, dallamsor, kíséret, ismétlés, variáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Kisgyermekkori zenei élményanyag. Gyermekjátékok, gyermekversek, gyermekdalok. Ezekhez kapcsolódó (testi) nagymozgások, valamint hangutánzó dallam- és ritmusmotívumok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Mozgásfejlesztés: Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés fejlesztése. Egyenletes mérőütés alkalmazása. Tempóváltozások érzékelése és reprodukciója. Metrikus és kisebb formai egységek érzékelése. Játékos feladatok megoldása alapritmusokkal és hangokkal. **Generativitás fejlesztése:** Kisebb formai egységek, motívumok, azonosságok, hasonlóságok, különbözőségek, ismétlődés, variáció (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) megfigyeltetése és tudatosítása. Megadott szövegekre (pl. versek) ritmus és dallam rögtönzése. **Hallásfejlesztés:** Hangrelációk érzékeltetése nagymozgással, reláció térbeli mutatásával, kézjellel. Ellentétpárok, pl. csend és hang, beszéd és énekhang, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú érzékelése és reprodukciója. A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége: – két-, három- és négyfokú dallamfordulatok: s-m; s-l; l-s-m; s-m-d; m-r-d; r-d-l,; m-r-d-l,; d-s,-l, Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás. **Zenei memória fejlesztése:** Játékos memóriagyakorlatok megadott ritmus- és dallamfordulatokkal. **Ritmikai készség fejlesztése:** Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagy testi mozgással, testhangszerekkel, ritmushangszerekkel). Ritmusmotívumok hangoztatása testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Ritmus-osztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmus-memoriter. Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatásával (nagy mozgásokkal). Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel.	*Magyar nyelv és irodalom*: gyermekversek, szókincsbővítés. *Vizuális kultúra:* ritmus a vizuális kultúrában. *Testnevelés és sport:* mozgás, tánc, játék, mozgáskoordináció, mozgásimprovizáció.

Gyors, lassú és tempóváltás érzékeltetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenletes mérő, tempó, ütem, ritmus. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, motívum. Azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlés, variáció, rögtönzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Gyermekjátékok, gyermekversek, gyermekdalok. Életkornak megfelelő ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A daltanulás módjai. A hang szolmizációs elnevezése, a kézjel használata. Grafikus notáció, ötvonalas rendszer. A zenei írásban és olvasásban használatos jelrendszer: ritmusírás, betűkotta és hangjegy. Belső hallás fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében történik. **Grafikus notáció:** A test- és ritmushangszerek dinamikájának (erősebb-halkabb reláció, a hang kicsengése, elhalása), a hangok megszólalási gyakoriságának (egyenletesség, sűrűsödés, ritkulás), a hangszín, a hangzás (pl. gömbszerű kiterjedés) jelekkel (pont, vonal, folt) történő ábrázolása. **Ritmikai elemek, metrum:** Mérőütés. Ritmikai elemek elnevezése, gyakorlóneve és jele: negyedérték (tá), nyolcadpár (ti-ti), negyed szünet (szün), A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése. Ütem, ütemmutató, ütemvonal, ismétlőjel, záróvonal. A 2-es ütem.		*Magyar nyelv és irodalom:* jelek és jelrendszerek ismerete. *Vizuális kultúra:* jelek, jelzések értelmezése.

Dallami elemek: Szolmizációs hangok: l-s-m-d-l,-s, A szolmizációs hangok kézjele, betűjele, a hangjegyek elhelyezése az ötvonalas rendszerben. A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz, alsó pótvonal. Hangjegyszár irányának megfigyeltetése, a notáció helyes alkalmazása. Lépés és ugrás megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérőütés, ütemmutató, 2-es ütem, ütemvonal, ismétlőjel, záróvonal. Szolmizációs név, kézjel, betűjel, hangjegy, hangjegy szára. Vonalrendszer, vonal, vonalköz, pótvonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Akusztikus tapasztalatok a környezet zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás térben: irány és távolság megnevezése. Zenehallgatási élmények korai gyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló figyelem, a koncentráció képességének kialakítása, a zenei emlékezet, a zenei fantázia fejlesztése. A hangszínhallás és a többszólamú hallási készség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A figyelem képességének fejlesztése: Kezdés és befejezés megfigyeltetése és érzékeltetése a szabad mozgásban. Különböző tempójú, táncos karakterű klasszikus zenedarabokhoz tánc, vagy szabad mozgás rögtönzése. Dinamikai ellentétpárok, hirtelen hangerőváltás megkülönböztetése, fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal. Tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. **A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:** Természetünk és környezetünk hangjainak felismerése. Az emberi hang magasságának (magas, mély) és hangszínének (gyermek, női és férfi) megkülönböztetése. Az élő zene és a gépzene hangzásának megkülönböztetése. A hangszerek hangjának felismerése: furulya, zongora, hegedű, gitár, dob, triangulum, réztányér. Ritmushangszerek kezelése. Tanult dalok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában.	*Környezetismeret:* természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás. *Dráma és tánc:* dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció. *Vizuális kultúra:* zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zajok, zörejek, zenei hangok. Kezdés-befejezés; hangerő, hangerőváltozás; tempó, tempóváltás. Gyermek-, női és férfihang; hangszer, hangszín.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás II. Zenehallgatás**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Zeneművek jellegének, karakterének megkülönböztetése az ismétlődő zenehallgatások során. Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyagok segítségével, valamint azok vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása. Szabad mozgás-improvizáció. Cselekményes és programzene feldolgozása, a szereplők jellemének zenei eszközökkel történő azonosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan: *Természetünk és környezetünk hangjai, benyomások a zenéről*: csend és hang, beszéd és ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély stb. *Népzene:* a tanult magyar gyermekdalok, népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzenészek, gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsai gyermeklakodalmas), más népek zenéi. Népdalok feldolgozásai (válogatás Bartók Béla: Gyermekeknek című sorozatából, Kodály Zoltán és Bárdos Lajos gyermekkaraiból, biciniumaiból). *Cselekményes zene, programzene* (DVD, illetve videofelvételekről): Csajkovszkij, P. I.: Diótörő – balett (részletek) *Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:* Mozart, L.: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik) Ravel, M: Lúdanyó meséi (Ma mère l'oye) – részletek Bartók B.: Gyermekeknek – részletek Bartók B.: Mikrokozmosz – részletek Bartók B.: Gyermek- és nőikarok – Héjja, héjja, karahéjja! Kodály Z.: Gyermekkarok – Héja, Katalinka, Gólya-nóta, Táncnóta, Méz, méz, méz Kurtág Gy.: Játékok – részletek A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással, vagy felvételről	*Magyar nyelv és irodalom:* zeneművek tartalma, cselekménye. Szereplők jellemábrázolása. *Dráma és tánc:* cselekményes zenék, programzenék dramatizált megjelenítése, pl. bábozás, pantomim. *Vizuális kultúra:* zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.

(audio, video). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Énekes zene, hangszeres zene. Zenei karakter, népdalfeldolgozás.

A fejlesztés várt eredményei	A tanulók képesek 30 gyermekdalt és népdalt emlékezetből, a kapcsolódó játékokkal, c'–d" hangterjedelemben előadni. Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően, hallás után megtanulni. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. Felismerik és lejegyzik a tanult zenei elemeket (ritmus, dallam). Pontosan, folyamatosan szólaltatják meg a tanult ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatokat csoportosan és egyénileg is. A tanult szólmizációs jelekkel, szolmizálva éneklik a tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. Képesek társaikkal együtt figyelmesen zenét hallgatni. Megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek az egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Különbséget tesznek az eltérő zenei karakterek között. Fejlődik hangszínhallásuk. Megkülönböztetik a furulya, zongora, hegedű, gitár, dob, triangulum, réztányér, a testhangszerek és a gyermek-, női, férfihang hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. Szívesen és örömmel hallgatják újra, és dramatizálják a meghallgatott zeneműveket.

Tárgyi feltételek:

– Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
– Ötvonalas tábla
– Ritmushangszerek
– Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
– Számítógép internetkapcsolattal, projektorral
– Hangtár

VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmai közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmai végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban csak a legfontosabb tartalmakat biztosítják a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projektmódszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. Meghatározó szerepe miatt fontos a vizuális környezet alapját képező épített környezet iránti tudatosság fejlesztése a tapasztalás, értelmezés, alkotás folyamatán keresztül. Fontos mindemellett a térbeliség és a térbeli helyzetek tudatosítása, hiszen a képszerű megismerés mellett továbbra is meghatározó a téri-tárgyi világban történő tájékozódás minősége. Az épített környezet és a tárgyak világának, valamint a környezetalakítás lehetőségeinek jobb megértése, s az ezzel járó felelősségek megtapasztalása teszi lehetővé, hogy a gyerekek képesek legyenek az épített környezettel egészségesen együtt élni, annak kevésbé kiszolgáltatottá válni, így egy „környezettudatos” életformát elfogadni és gyakorolni. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség

kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezektől függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés".

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem nyújt, hisz nem ez a feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet", „Vizuális kommunikáció", „Tárgy- és környezetkultúra") szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tematikai egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével. Egy-egy tematikai egységen belül megjelenő fejlesztési követelmények nézőpontja a célzott tanulói tevékenység, amelynek megfogalmazása folyamatcentrikus. Ezen belül a sok esetben megjelenő konkrét példák segítik az adott követelmény pontosabb értelmezését, így támogatva a kerettantervet felhasználó szaktanárokat a tanmenet megtervezésében, illetve ötleteket adnak konkrét fejlesztő feladatok megalkotásához. A példák tehát természetesen nem kötelezőek, csupán a további tervezést segítik. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési tartalmakat, a hozzárendelt óraszámokkal, amelyeknek csak a 90%-ára ad kötelező tartalmat, míg a fennmaradó 10% szabad felhasználást biztosít a helyi tervezés során.

A tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadása mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együttes értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa már ebben az iskolaszakaszban is a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a tervezés során további fontos szempont, hogy az 1–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy óraszámkeretein belül kell végrehajtani. Az óraszámmegosztást az adott iskolaszakaszban, az 1–2. és 3–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret követelményeihez feltüntetett órakeret jelzi.

Az általános iskola alsó tagozatában a médiatudatosság fejlesztése elsősorban a gyerekek saját médiaélményeinek feldolgozásán és a médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedésen keresztül zajlik. Az élményfeldolgozás folyamatában a médiából származó élményekhez kapcsolódó érzések és gondolatok formát kapnak, így lehetővé válik az élményre való reflexió. A médiaélmény a feldolgozás eredményeként médiatapasztalattá válhat. A folyamatban szerepet játszik a fantáziavilág, a személyes adottságok, az egyéni élethelyzet és az addig összegyűjtött tapasztalatok, ismeretek. Az élményfeldolgozás fejleszti az önreflexiós készséget és az önismeretet is, ilyen módon szervesen kapcsolódik az erkölcsi nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztési területeihez. A gyerekek a médiumok elemi kifejezőeszközeinek megfigyelésén keresztül ismerkedni kezdenek a médiumok nyelvével. A különböző médiaszövegek értelmezését, nyelvi működésének tudatosítását, mások

értelmezésének sajáttal való összevetését célzó gyakorlatok hozzájárulnak az anyanyelvi kompetencia fejlesztéséhez, a helyes, öntudatos, alkotó nyelvhasználat fejlődéséhez. Az élményfeldolgozás mellett megjelenik a saját és a nagyobbaknál a szűkebb környezet médiahasználati szokásainak feltérképezése, tudatosítása, amely a médiahasználat és az egyéb szabadidős tevékenységek közötti egészséges arány kialakításán keresztül része a testi-lelki egészségre nevelésnek. A digitális kompetenciát fejleszti a kreatív internethasználatban rejlő lehetőségekkel való foglalatosság, illetve azok a gyakorlatok, amelyek az információk keresését, összegyűjtését és feldolgozását, az információ megbízhatóságának vizsgálatát célozzák. Az ismeretanyag a gyerekek mindennapi médiaélményeire épít, azokból vett példák alapján beszél a média kifejezőeszközeiről, társadalmi funkcióiról, működésmódjáról. A tanulási folyamat szabad beszélgetés, vita, személyes vélemény megfogalmazásán keresztül zajlik, aktív alkotó tevékenységre, kooperatív technikákra épül, amely során kiemelt figyelmet kap az empátia és a kompromisszumkészség, ezáltal fejlődik az állampolgári kompetencia.

1–2. évfolyam

Az általános iskola alsó tagozatán a fejlesztéscentrikus vizuális kultúra tanulása alapvetően két célt szolgál: a kezdeti motiváltság és az örömteli alkotás fenntartását, valamint a vizuális műveltség megalapozását.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor általában már – életkoruknak megfelelő szinten – használják a vizuális kifejezés bizonyos eszközeit. Az első iskolai években mégsem ezek tudatosítása a tanító kiemelt feladata, hanem a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatokkal, új technikákkal, kifejezési módokkal a kifejezőképesség fejlesztése, a vizuális kommunikáció alapját képező ismeretek szinte észrevétlen átadása a játékos gyakorlati feladatokon keresztül, a gyerekek életkori sajátosságaiból fakadó önkifejezési kedv és a kifejezés, alkotás felszabadultságának további ösztönzése. Ebben az életkorban kezdődik a valós terek tudatos használata. Az épített környezeti nevelés során a gyerekek által ismert környezet (például iskola, otthon) felfedezésén és különböző építő-alkotó játékokon keresztül fejlődik környezetük megfelelő alakításának képessége. Fontos, hogy a gyerekek megőrizzék a kezdeti motiváltságot, hogy örömteli legyen számukra az alkotás, hogy „játszva tanuljanak”.

A vizuális kultúra tanítása természetes módon kínálja az együttműködést más művészetekkel és más tantárgyakkal (pl. anyanyelv, természetismeret), a vizuális nevelés komplex, tantárgyakon átívelő jellegét hangsúlyozva. Fontos eszköz, hogy lehetőséget adjunk a különböző művészeti ágak sajátos kifejező nyelvének megismerésére, a vizuálisan érzékelhetőn túl más érzékszervi tapasztalatok kiaknázására is.

A vizuális fejlesztés hatékony módja, hogy a tananyagot problémakörökbe, életszerű szituációkba ágyazva tárjuk a gyerekek elé. Fontos továbbá, hogy használjuk ki a tantárgy adta alkotó lehetőségeket és – különösen az alsó tagozaton – a befogadó feladatokat is a kreatív alkotás kereteiben oldjuk meg. Az alkotva befogadás elvének megvalósítása mellett ismertessünk meg a gyerekekkel minél több művészeti alkotást; alkotó óráinkon szemléltessük a témát és a technikát a művészet kezdeteitől napjaikig létrejött, valós esztétikai értéket képviselő műalkotásokkal, beszélgetéseket is kezdeményezve ezekről.

Az első két évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva a vizuális kultúra részterületei közül a belső képek kialakulását segítő „Kifejezés, képzőművészet” és a „Tárgy- és környezetkultúra” elsősorban a tárgykészítés és téralkotás tevékenységével kerüljön túlsúlyba.

Az életünket jelentősen befolyásoló jelenség a média, amely a vizuális kultúra megkerülhetetlen része. A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelést célszerű már a

bevezető szakaszban elkezdeni, reagálva a gyerekek médiahasználati szokásaira, erősítve a médiatudatosságot.

Az első két osztályban a médianevelés kiemelt célja a saját médiaélmények feldolgozásán keresztül a reflektív médiahasználat fejlesztése, annak tudatosítása, hogy az élményfeldolgozás során a médiaélmények átalakíthatóak. Az élményfeldolgozás hozzájárul a médiatartalmak közötti tudatosabb választás igényének megalapozásához, illetve megerősítéséhez is. A médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedés nemcsak a médiaszövegek olvasási készségét mélyíti el, hanem megalapozza azt a felismerést is, hogy a médiaszövegek mesterségesen előállított termékek, konvenciókra alapozó nyelvi konstrukciók, melyek üzeneteket közvetítenek. Ezen keresztül a valóság és fikció közötti különbségtétel képessége is fejlődik. Az ismeretanyag átadását érdemes a gyerekek által ismert és kedvelt médiatartalmakra építeni, ez az élményszerű feldolgozási mód a játszva tanulás lehetőségét teremti meg. A gyerekek a megismert kifejezőeszközöket önálló kreatív alkotások (rajzok, fotók, hangzó anyagok) elkészítése közben alkalmazni kezdik, ezáltal tapasztalati úton mélyül a kifejezőeszközökről elsajátított ismeret. Többek között e momentum az, amely ebben az iskolaszakaszban a média és mozgóképkultúra fejlesztési feladatait szorosan összeköti a vizuális kultúra tantárggyal. Az olvasástanulás időszakában különösen fontos az audiovizuális kultúra és a könyvkultúra kapcsolatának bemutatása. A szövegolvasás és a médiaszöveg-olvasás tanulása összekapcsolható, kölcsönösen erősíthetik egymást. Az olvasási készség fejlesztését és az olvasási kedv növelését célozzák azok a kreatív gyakorlatok, amelyek során az életkorhoz igazodó mesék, történetek és rajzfilmes adaptációik összehasonlítására, feldolgozására kerül sor. A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti különbségek megismerése segíti a médiakörnyezetben való tájékozódást, a tapasztalati valóság és a média által közvetített valóság közötti különbségek felismerését. Mivel a gyerekek ebben az életkorban a valós tereken kívül a virtuális tereket is használni kezdik, szükség van a virtuális terekhez kapcsolódó élmények feldolgozására is. Az első két évben elsősorban a videojátékok használatával kapcsolatosan nyílik lehetőség az élményfeldolgozásra.

A fejlesztési célok tehát mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

Óraszámok

osztályok	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	2	72
2. osztály	2	72
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

1. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	10	2
2. Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelt látványok	10	
3. Vizuális kommunikáció. Vizuális jelek a környezetünkben	10	
4. A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás	4	
5.A média kifejezőeszközei. Kép, hang, cselekmény	4	
6. A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény	4	
7. A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben	4	
8. Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek	8	
9. Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak	11	5
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi és téri megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Téralkotó és -ábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás, makettezés) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával. Felületalkotási kísérletek filctollal (változatos faktúrák kialakítása a pont, a vonal és a folt játékával. Szabályos és szabálytalan, egyenes és íves vonalak.). Forma- és színismétlés, mintaritmus. Sordíszek nyomtatással. Vonalritmusok kialakítása és eljátszása énekhangokkal, zörejekkel és mozdulatokkal. Színkeverés: az őszi levelek, az őszi erdő. Festett és vésett kerámiaedények mintázatának megfigyelése és a mintaritmus folytatása. Új minták kitalálása. Természeti és mesterséges formák ábrázolása. Képalkotás a természeti formák átalakításával. A formák felületi mintázata: frottázs készítése. Tananyag, témák: évszakok, termések, levelek megszemélyesítése, pl. Ősz anyó, Gesztenyeország lakói, kalap-divatbemutató Tündérországban. Festett levélnyomatok kiegészítése konkrét formákkal, pl. őszi termések, állatok az avarban stb.	*Magyar nyelv és irodalom:* Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. *Dráma és tánc:* egyensúly-, ritmus- és térérzékelés. *Ének-zene:* emberi hang, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint. *Környezetismeret:* Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás. Kísérletek oldatokkal, fénnyel, hővel. *Erkölcstan:* én magam, szűkebb környezetem. *Matematika:* változás kiemelése, az időbeliség megértése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelt látványok**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek valós vagy fantázia szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők), természetes és épített környezetének (pl. erdők, ligetek, állatok, vizek, bódék, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által. Környezetünk valós elemeinek, tárgyainak, tereinek (pl. háztartási gép, óra, motor, fészek, odú, fa, talaj), különleges nézőpontból (belülről, fentről, alulról) való megjelenítése a fantázia és a megfigyelés révén, a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes-, grafikai technika, mintázás, konstruálás talált tárgyakból, azok átalakításával). Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa). A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hang-zene, mozgás, vizuális: installáció, fotómanipuláció).	*Magyar nyelv és irodalom:* Élmények, tartalmak felidézése. Szép könyvek. *Dráma és tánc:* Dramatikus formák. Fejlesztő játékok. *Környezetismeret:* Mozgásjelenségek, kísérletek. Optika. *Ének-zene:* Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás. Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zörej. *Erkölcstan:* Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság. *Matematika:* Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozgatás. Síkmetszetek képzeletben.
Kulcsfogalmak/ fogalmak		Illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Jeltervezés, jelalkotás változatos méretben (pl. apró pecsét,tábla, land art szerű méretben udvaron, játszótéren), különböző anyagokból (pl. agyag, madzag, papírdúc, fatábla, talált anyag, homok, kavics, falevél, víz) meghatározott célok érdekében (pl. eligazodás, útbaigazítás, védelem, figyelemfelkeltés). Tananyag, témák: a jelalkotás jellemzői, óvodai jelek felidézése. A forma jellemző tulajdonságai: formaegyszerűsítés, lényegkiemelés. Mintaképzés formaegyszerűsítéssel. Rejtőzködő állatok (mimikri). Kompozíciós játék az állat jellé egyszerűsített körvonalával és felszíni mintájának léptékváltásával. Formaalkotás a körvonaltól a részletekig, és a részletek elhagyásával a sziluettig.	*Matematika:* tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok. *Környezetismeret:* A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Jelek, jelzések. Természeti jelenségek, természetes anyagok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* jelzőtáblák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés,	*Magyar nyelv és irodalom:* Mesék, narratív történetek.

kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal. Tananyag, témák: a bábszínház működése, a bábozás jellemzői, előadás különböző bábfigurákkal: fakanálbáb és ujjbáb tervezése. Szerepjátékok a tervezett bábokkal. Mesélő bábok: hallott, olvasott és kitalált történetek előadása.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. *Erkölcstan:* Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodás, identitástudat fejlesztése. A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése. *Környezetismeret:* Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód. *Dráma és tánc:* kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény**	**Órakeret 4 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelemkifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoportban folyó	

	beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A mediatizált történetek szereplőinek (hősök és gonoszak) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése. A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése. Tananyag, téma: beszélgetés a műalkotásokon látott érzelmekről és a kifejezés módjairól. Érzelmekhez társuló hanghatások és dallamok keresése. Egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban. Tananyag, téma: vers-és meseillusztrációk készítése csoportmunkában. A főhős hangsúlyozásának kompozíciós eszközei. Ismert mesék és versek zenei feldolgozásának meghallagatása a www.gyerekdal.hu veboldalon. Pl. Szabó Lőrinc: Falusi hangverseny. A vers eljátszása az elkészített ujjbábokkal.	*Magyar nyelv és irodalom:* A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése egy szálon futó történekben. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról. *Erkölcstan:* önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-fönt, jó-rossz). *Környezetismeret:* az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. *Ének-zene:* Emocionális érzékenység fejlesztése. A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Tapasztalat a zenei jelenségekről. *Dráma és tánc:* mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zörej, csend.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A személyes, közvetlen kommunikáció verbális, vokális és testbeszéddel történő jelzéseinek felismerése, értelmezése. Tananyag, téma: személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal. Rövid filmrészlet megtekintése ünnepekhez kapcsolódó népszokásokról. A népszokásokhoz, családi hagyományokhoz kapcsolódó személyes élmények ábrázolása.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szöveg értelmezése, nem verbális jelzések értelmezése, használata beszéd közben. Mese és valóság különbsége. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. *Erkölcstan:* másnak lenni/elfogadás, kirekesztés. *Környezetismeret:* Nappal és éjszaka. A világ, ahol élünk. Föld és a csillagok. Élőlények, életközösségek. *Dráma és tánc:* Történetek kitalálása és kiscsoportos vagy páros megvalósítása.

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának	

	segítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). Tananyag, téma: a feladatokhoz kapcsolódó kutatómunka az interneten. Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. bábozás).	*Magyar nyelv és irodalom:* Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókincs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése. *Erkölcstan:* a számítógépes világ ismeretségei.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Internet, honlap, chat, videojáték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téralakító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, transzformátorház, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) tudatos megismerése, vizsgálata minden érzékszervvel (látás, hallás, tapintás, szaglás). Valós vagy kitalált funkciónak megfelelő terek (pl. „a hely, ahol	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedés, környezetünk. *Környezetismeret:* Természeti, technikai környezet. Múlt

játszok", „a hely, ahová elbújok"), tárgyak (pl. közlekedési eszköz, mesebeli szerszám) kitalálása és megjelenítése (pl. rajzban, makettel, modellben). Képzeletbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül. Tananyag, téma: papírtányérból, papírhengerből konstruált használati tárgy tervezése. Adott formájú síklapokból „palota" építése csoportmunkában (a különböző méretű négyzetek, téglalapok, háromszögek, félkörök összeépítési variációi). Papírhengerekből konstruált létező és mesebeli állatfigurák**.**	megidézése. *Dráma és tánc:* térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánctechnikák. *Matematika:* Képzeletben történő mozgatás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téralkotás, térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. hangszer, pálca, öltözék, szőnyeg, edény, bútor, ékszer, szerszám, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára. Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. konyhai eszköz, játék, öltözék, öltözékkiegészítő, hangszer, szerszám) létrehozása meghatározott tulajdonos számára (pl. adott személyiség, foglalkozás, életkor, nemek szerint). Tananyag, téma: tárgyak megfigyelése és csoportosítása.		*Környezetismeret:* Természeti, technikai és épített rendszerek. Anyagismeret. *Dráma és tánc:* népi gyermekjátékok. *Ének-zene:* Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptánccal. Hangszerek. *Technika, életvitel és*

	Külső jellemzők és a használati érték. Az öltözékek jellemzői (anyag, forma, minta). Téli fejfedő és kesztyű tervezése. Iskolatáska tervezése saját célra. Tárgykészítés origami papírhajtogatással	*gyakorlat:* eszközhasználat. *Erkölcstan:* valóság és képzelet. *Matematika:* objektumok alkotása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözék kiegészítő.	

A fejlesztés várt eredményei	– Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése. – Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése. – Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és egyre biztonságosabb anyag- és eszközhasználat. – A felszerelés önálló rendben tartása. – A közvetlen környezet megfigyelése és értelmezése, megfigyelési szempontok alapján. – A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása. – Téralkotó feladatok során a személyes térbeli szükségletek felismerése. – Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára. – A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése. – Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése. – Igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra. Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése. – A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése. – Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

1–2. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja az 1–2. évfolyamon, hogy a kulcskompetenciák – különösen a természettudományos-technikai kompetencia – fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten tapasztalatokat szerezzen az őt közvetlenül körülvevő világról. A készségek és képességek alakítása során olyan módszereket sajátítson el, amelyek egyaránt segítik a tájékozódásban, a természeti, társadalmi és technikai környezetbe való beilleszkedésében és az örömmel végzett alkotó munkájában. Támogassa az óvodai játékból az iskolai munkába való átmenetét, elősegítse a hatékony és egyre önállóbbá váló tanulását, a mindennapokban nélkülözhetetlen elemi ismeretek befogadását, a kézügyesség fejlődését szolgáló játékos tevékenységeket, a tanulás és a munka tiszteletét, megszeretését, a tudás, az alapvető értékek, a megőrzendő hagyományok megbecsülését. Egyre fontosabbá válik az önálló, egyéni munkálkodás mellett a csoportmunkában történő, egymást segítő munkavégzés. A szociális és állampolgári kompetencia alakítása a közvetlen környezet, a családi életvitel formálásával, a családi és iskolai körben vállalható feladatok, valamint a munkamegosztás lehetőségeinek megismerésével kezdődik. Az anyanyelvi kommunikáció készségeinek fejlesztése kiemelt terület a célok, feladatok megvalósítása során. A különböző játékok közben szinte észrevétlenül bővül a szókincs, fejlődik a nyelvhasználat. A mindennapokban elvégzendő munkák során az anyagok felhasználásához, feldolgozásához, átalakításához szükséges szokások és elemi munkafogások ismeretei a mozgáskoordináció fejlesztését, az eszköz- és szerszámhasználat gyakorlását szolgálják. A matematikai kompetencia fejlődését a becslések, mérések, számítások, a síkbeli és térbeli alakzatokkal történő manipuláció, a válogatások és a csoportosítások segítik. A kezdetben mintakövetéssel készített, majd az alkotó fantázia által vezérelt önálló munkavégzéssel kialakított munkadarabok hozzájárulnak az esztétikai érzék fejlődéséhez. A kézműves foglalkozások, a népművészeti alkotások megismerése révén, az esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésével a tanulók nyitottá válnak a világ sokfélesége és nemzeti kulturális örökségünk iránt. Az egészséges és környezettudatos életmódra nevelést szolgálja az egyéni életvitel formálása a táplálkozás, az öltözködés, a higiénia, és a helyes időbeosztás terén.

Minden évben visszatérő programok a családi, az osztály- és az iskolai rendezvények. A kisebb és nagyobb közösségek ünnepei a közösségi összetartozást megalapozó közös értékek őrzése mellett a kikapcsolódást, a szabadidő hasznos eltöltését segítik. Mintát adnak az ünnepre való felkészüléshez, az ünnepléshez, az ünneplés utáni teendők végzéséhez. A „kezdeményezőképesség és a feladatvégzésre vállalkozás” fejlesztését szolgálja a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival való ismerkedés, a kommunikáció, az egyeztetés, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása, a kockázati tényezők mérlegelése, a munkavégzés egyénileg és csapatban, a tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) életkornak megfelelő értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.

A gyalogos közlekedés alapvető tudnivalóinak, a veszélyhelyzetek és a balesetek megelőzését célzó szabályok megismerése és azok szituációs játékokban való élményszerű alkalmazása megalapozza a biztonságos és önálló közlekedéshez szükséges szokások kialakulását.

Óraszámok:

osztályok	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	1	36
2. osztály	1	36
3. osztály	1	36
4. osztály	1	36

1. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Család, otthon, háztartás	7	
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	13	3
3. Közlekedés	7	
4. Közösségi munka, közösségi szerepek	6	
Összesen	36	

Tematikai egység	**1. Család, otthon, háztartás**	**Órakeret 7**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: élmények, tapasztalatok elmondása; lakhely ismerete; családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során. A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása. A családkép és a családi otthon képének alakítása. A rendszeresség és a rendszeretet iránti igény formálása. Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel. Szókincsbővítés. Az önismeret fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**

1.1. Élet a családban Családtagok bemutatása családrajzzal, síkbábokkal. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció. *Környezetismeret:* család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné. *Matematika:* tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok. *Erkölcstan:* Én és a közvetlenebb és tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.
1.2. Biztonságos otthon Házimunkák számbavétele. Otthoni balesetek megelőzése.	
1.3. Családi időbeosztás Képes napirend készítése. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.	
1.4. Tisztaság és rend Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarítószerek és eszközök használata. Személyes higiéné, tisztálkodás szabályainak ismerete. Fogmosás, körömápolás, hajviselet. Az öltözködés folyamata, a ruházat rendben tartása (hajtogatás, cipőfűzés, cipő kötés). A szelektív hulladékgyűjtés célja, jelentősége és megvalósítása.	
1.5. Táplálkozás A napszakoknak megfelelő étkezések. Étrend összeállítása képek válogatásával.	
1.6. Testápolás Higiéné. Testápolás (kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás, intim területek tisztántartása) eszközei és anyagai.	
1.7. Célszerű öltözködés A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés. Ruhadarabok válogatása, csoportosítása, hajtogatása. Szekrényrendezés. Öltöztetőbaba modell ruhatárának rajzolása, öltöztetése.	
1.8. Növényápolás, állatgondozás Otthoni és iskolai szobanövényeink védelme	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, higiéné, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékosság, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés.

Tematikai egység	2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 13+3
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: az óvodáskorban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal; anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban. A munka során felhasználandó anyagok technológiai tulajdonságainak megtapasztalása, irányított (felhasználás célja szerinti) vizsgálata. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítséggel. Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig. Kézügyesség fejlesztése. Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata. Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben. Tanulási szokások (sorrendiség, időbeosztás, hatékonyság) alakítása. Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása. Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Az anyagok Az anyagok tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján).	*Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Környezetismeret:* anyagok, érzékszervek, érzékelés. *Matematika:* Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés.
2.2. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálas anyagok, textilek alakítása Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel, mélyítéssel, mintázással. Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással. Fűzőlapmunka. Faanyagok (hurkapálca, fenyőléc) megmunkálása tördeléssel. Szálas anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). Tárgyak készítése természetes anyagokból (termésekből, csuhéból stb.)	

2.3. Építés Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – faépítő, fémépítő, Lego – felhasználásával) utánzással, kép és rajz alapján, illetve önálló elképzeléssel.	Tárgyak, alakzatok, összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése). *Erkölcstan:* az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, átalakított anyag, sablon, mintaelem, szálas anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, újrahasznosítás, építmény, építőelem.

Tematikai egység	**3. Közlekedés**	**Órakeret** 7 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: közlekedés és óvatosság – fegyelmezett viselkedés a közlekedési környezetben; a család közlekedési szokásai; az óvoda (majd iskola) és a lakóhely közötti közlekedés lehetőségei; élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása, a megelőzés, az elhárítás, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
3.1. Gyalogos közlekedés szabályai A gyalogos közlekedés alapszabályainak megismerése. A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten.		*Környezetismeret:* közlekedési eszközök. *Magyar nyelv és irodalom:*

3.2. A közösségi közlekedés viselkedési szabályai Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása.	szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés (képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).
3.3. A közlekedésben rejlő veszélyek A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása. Helyes magatartás a baleseti helyszínen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár.

Tematikai egység	**4. Közösségi munka, közösségi szerepek**	**Órakeret 6**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: a családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A saját felelősség belátása, vállalása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
4.1. Családi rendezvények, ünnepek, események Születésnap, névnap, házassági évforduló megünneplése, az ezekkel kapcsolatos szokások, hagyományok. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása. A tapasztalatok megbeszélése.		*Környezetismeret:* szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek. *Erkölcstan:* családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.
4.2. Iskolai és osztályrendezvények Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása.		

4.3. A közösségért végzett munka Teremdekoráció készítése a tanult technikák alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás, munkaszervezés, program, dekoráció.

A fejlesztés várt eredményei	A család szerepe. Alapvető önkiszolgáló tevékenység. A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet. Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete. A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján. Életkori szintnek megfelelő probléma felismerés, problémamegoldás. Képlékeny anyagok és a papír alakítása. Építés mintakövetéssel és önállóan. Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata. A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során. A közlekedési veszélyforrások tudatosulása. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása. Az alkalmakhoz illő kulturált viselkedés és öltözködés.

TESTNEVELÉS

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulás, továbbá a bonyolultabb sportági és táncos mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti. A tanulási folyamat egészét át kell hatnia a nagyfokú sikerességnek, az élményszerzésnek, a kihívást jelentő, örömteli mozgásos tevékenységeknek, amelyek a játékosság módszerével együtt formálják a testneveléshez és sporthoz fűződő pozitív attitűdbázist. A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A kontrollált versenyszituációk során - a motiváció fenntarthatósága és az esélyegyenlőség érdekében - a mozgásos tevékenységek precíz végrehajtásán, a variációk sokaságán van a hangsúly, nem a mért abszolút teljesítményen. A mozgástanulási és pszichomotoros képességfejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék és játékosság az uralkodó, amely mélyíti a mozgásos tevékenységekhez és testneveléshez kapcsolódó pozitív érzelmi viszonyulást. A természetes mozgások alkalmazása sportági jellegű mozgásokban egyre nagyobb teret kap, amely a további koordinációs képességfejlődés záloga. A játéktevékenység során is fejlődés mutatkozik, ami az egyre nehezedő szabályok mellett, az egyszerű taktikai feladatok felismerésében és egyre tudatosabb alkalmazásában nyilvánul meg. A mozgásos tevékenységek közbeni kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A játéktevékenység nehezedő feladathelyzetei előidézte döntési kényszer hozzájárul a felelősségteljes viselkedés formálódásához, a szociális és társadalmi, egyéni és közösségi kompetenciák kialakulásához.

A kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű pszichomotoros tanulást. Módszereiben döntően a játékos cselekvéstanulást és az adekvát játékok alkalmazását helyezi előtérbe. A differenciálás elvét és az általa vezérelt gyakorlatot a legfőbb értékek közé sorolja. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet áldoz a belső, didaktikai differenciálásra. Ez a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére, és megvalósulhassanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A fejlesztőmunka igazodik a tanulásban mutatkozó alapvető tendenciákhoz, de a menet közben bekövetkező változásokhoz is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulás, egyúttal a személyiségfejlesztés - az értelmi, érzelmi-akarati, szociális képességek és tulajdonságok – hatásfokát. A várt eredmények ennek megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmaznak.

A testnevelés műveltségterület tartalmai az alapfokú nevelés-oktatás 1–2. évfolyamán a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épülnek. A gyermekek fejlődési, fejlettségi jellemzőihez igazodó egyszerű, ugyanakkor változatos mozgástanulási és képességfejlesztési körülmények, koordinációt javító tanulási tartalmak, melyek stabilizálják az alapvető mozgáskészségeket, jelentik az alapvető fejlesztési célt. A 3–4. évfolyamon a mozgáskészségek tovább stabilizálódnak, az előzetes mozgástapasztalatokra építve tovább fejlődnek, és a mozgástanulás magasabb szintjére kerülnek. Az alapkészségek fejlesztésének

folyamatában a komplexebb, nehezített körülmények közötti végrehajtások válnak uralkodóvá.

A már elsajátított készségek, fogalmak, kategóriák egységeinek beillesztése a mozgásos tevékenységrendszerbe a tantárgyközi tartalmak, a kompetenciák és a fejlesztési feladatok keretében hozzájárulnak a hatékonyabb tanuláshoz, a kedvezőbb tanulási teljesítményhez, ezen keresztül a nevelési folyamat sikerességéhez. Összességében elfogadó, ugyanakkor követelményeket támasztó, következetes nevelési környezetet biztosító légkör szükséges, ahol a gyermekek aktív, felfedező, velük született képességei megerősödnek.

A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésre, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására, mely olyan fejlesztési területek alapjául szolgálhat, mint például a *pályaorientáció,* a *testi-lelki egészség* és az *eredményes tanulás*. A tanítási-tanulási folyamat során a testneveléssel, a pedagógussal, a társaival, illetve önmagával szembeni bizalom megteremtése megalapoz olyan kiemelt fejlesztési területet, mint az *ön- és társértékelés.*

A társas interakciók, a feladatokkal járó fizikai kontaktusok, a közösségi sikerélmények, továbbá a legfontosabb magyar sporttörténeti ismeretek kitűnő alapját képezik a *nemzeti öntudatnak és a hazafias nevelésnek*.

A különböző sportágak, mozgásos tevékenységek, illetve a testnevelésórák rendszabályainak, szokásrendszerének kialakítása, a sportszerű viselkedés alapjainak tanulása az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztését hivatott szolgálni. A kooperáció lehetőségének biztosítása, a kommunikációs szabályok, formák és jelek megismerése és elsajátítása *a demokráciára nevelés* kiemelkedő színtere. A szabadtéren végzett mozgások és feladatok tudatos fejlesztést tesznek lehetővé a *környezettudatossággal* kapcsolatban. A szaknyelvi alapok megismertetése, a testnevelésórán használatos szerek, eszközök balesetmentes használatának megismerése és megértése, a testi és lelki működéseink felfedezése összekapcsolva a rendszeres testmozgás iránti igény kialakításával, kiteljesedik a *testi-lelki egészségre nevelés* mint a legfontosabb fejlesztési terület.

A fejlesztési területek feladatainak fent bemutatott megvalósításával, valamint a testnevelésóra sajátosságainak köszönhetően a *hatékony, önálló tanulás* és *a szociális és állampolgári kompetencia kialakítása* eredményes módon valósulhat meg. Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játékszituációk, illetve játékfeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarcok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó *kommunikációs* hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A kezdeményezőkészség, a vállalkozói kompetencia fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet. A kooperatív feladatokban, kreativitást és kommunikációt igénylő páros és társas gyakorlatokban, mozgásos játékokban, a tanórai csapatversenyek lebonyolításában, kezdetben irányítottan, majd az önállóságot növelve oldják meg a problémákat a tanulók. Tanórán és a tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak, érdeklődésének leginkább megfelelő szerepet, feladatkört.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Ennek

kialakítása kiemelkedő jelentőségű az alapfokú nevelés kezdeti szakaszaiban. A kezdetektől nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítésre, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést, pozitív attitűdöt már ezen az iskolafokon is.

Óraterv:

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	5	180
2. osztály	5	180
3. osztály	5	180
4. osztály	5	180

1. évfolyam

Fejezetek	**Óraszámok**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Előkészítő és preventív mozgásformák	10 + folyamatos	10
2. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	40	
3. Manipulatív természetes mozgásformák	30	
4. Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	25	
5. Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	20	
6. Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	15	
7. Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	10	
8. Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	10	10
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1.Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 óra+ folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok)*: Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon. *Gimnasztika:* Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légző gyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Ízületi mozgékonyságfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok. Az Alapozó terápia elemeinek beemelése. *Játék:* A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok,. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:* Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése,	*Matematika*: számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok. *Környezetismeret:* testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai. *Vizuális kultúra:* megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.

a testrészek ismerete. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezettudatosság: takarékosság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2.Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák**	**Órakeret 40 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése. A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:* Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; meghatározott mozgásútvonalakon. Utánzó mozgások. Egyszerű, 2 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, *Lendítések és körzések:* Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása. *Hajlítások és nyújtások:* Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása. *Fordítások és fordulatok:* Fordítások különböző testrészekkel; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben. *Tolások és húzások:* Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel *Emelések és hordások:*	*Matematika:* térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai. *Környezetismeret:* tájékozódási alapismeretek. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció.

Társemelések és társhordások párokban. az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. *Függés- és lengésgyakorlatok:* Bordásfalon, játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően.. *Egyensúlygyakorlatok:* Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. *Gurulások, átfordulások:* Vízszintes tengely és hossztengely körül; különböző irányokba és sebességgel. *Támaszok:* Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), csúszások, kúszások, mászások, átbújások. *A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:* Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erőkifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3.Manipulatív természetes mozgásformák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Dobások (gurítások) és elkapások:* Egy- és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra gumilabdával és babzsákkal. Alsó, felső, mellső dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal. *Rúgások, labdaátvételek lábbal:* Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Játékos passzgyakorlatok falhoz. *Labdavezetések kézzel:* Labdaérzékelő gyakorlatok helyben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással egyénile. *A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:* Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai.	*Matematika:* műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek. *Informatika:* médiainformatika. *Környezetismeret:* testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4.Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Torna* Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás;). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról. *Tánc* Kísérő zenére, saját énekre vagy belső lüktetésre épülő ritmusos járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum, egyszerű motívumkapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívumfüzérek. *Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok* Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága. A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.	*Ének-zene:* magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek. *Környezetismeret:* az élő természet alapismeretei.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tornaszer, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kígyóvonal, csigavonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatlétika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járás és futás mozgásformái:* egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között). *Ugrások és szökdelések mozgásformái:* egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. *Dobások mozgásformái:* hajítógyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba. *Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében* Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, a Kölyökatlétika eszközkészletének beépítésével, akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés, Kölyökatlétikai eszközök elnevezései, a tanult mozgások ismerete. A kitartás pozitív értékként való elfogadása.	*Matematika:* mérés, mérhető tulajdonságok. *Vizuális kultúra:* közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása. *Környezetismeret:* testünk, életműködéseink.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6.Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az önközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:* labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskézilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során. *Labdarúgás:* Kapura rúgások (kapus nélkül). *Sportjáték-előkészítő kisjátékok:* Létszámfölényes és létszámazonos helyzetek megoldása. célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok és alakításuk. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Környezetismeret:* testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7.Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erőkifejtéssel történő végrehajtása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG	*Környezetismeret:*

Társtolások és húzások: Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erőkifejtéssel. *Kötélhúzások:* Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. *Esések és tompításaik:* Előre, hátra, oldalra, le és át. *Küzdőjátékok.* *Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.* ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.	testünk, életműködéseink. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erőkifejtés, sportszerűség, düh, erőkifejtés, csel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**8.Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal* ***a lehetőségek függvényében:*** Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások,; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal, falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. *Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.* ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatikus játékok. *Környezetismeret:* éghajlat, időjárás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési ismeretek.

által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése. *A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.*	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.

A fejlesztés várt eredményei	*Előkészítő és preventív mozgásformák* Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. Az Alapozó terápia feladatainak kivitelezése. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése és jelzése. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzete beállítása. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete. Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat. *Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák* Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása. *Manipulatív természetes mozgásformák* A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igénnyé és örömforrássá válása. *Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban* Feszes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben. A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása. *Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban*

	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban. *Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban* Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban. A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése. A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása. A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete. *Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban* Az alapvető eséstechnikák felismerése, balesetmentes végrehajtása. A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben. A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése. Törekvés arra, hogy a támadó- és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak. *Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben* Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.

2. évfolyam

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1. évfolyam	
Témakörök	**Javasolt óraszámok** 8 óra/hét (288óra)
Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	folyamatos
Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése	
Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	
Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	82+28
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	10
Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	
Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	
Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	61
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótő és toldalék; mondatfajták	36
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	42
A tanulási képesség fejlesztése	10
Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése	5
Ismétlés, rendszerezés, gyakorlás	14
Összesen:	**288**

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása**	**Órakeret** **folyamatos**
Előzetes tudás	A beszéd, a beszédészlelés és a beszédértés megfelelő szintje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejezése.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A helyes beszédlégzés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése. Mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása. Az aktív szókincs bővítése, pontosítása szövegkörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képzetek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével. Mondatok összekapcsolása. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról. Páros és csoportos beszélgetés. Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása. Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben. Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok.	A tanuló – érthetően beszél; – megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol; – használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; – bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; – eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében.	*Ének-zene; testnevelés és sport*: helyes légzéstechnika. *Vizuális kultúra*: képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. *Dráma és tánc*: szituációs játékok. *Erkölcstan*: én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése - a szövegértő olvasás előkészítése	Órakeret 82+28 óra
Előzetes tudás	Alapvető ismeretek a nyelvről, a kommunikációról, az írott nyelvről, ezek funkcióiról, a nyelvi tudatosság kritérium szintű megléte.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegértő olvasás előkészítése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén. Olvasási stratégiák előkészítése: érzékszervi képek alkotása, grafikus szervezők, összefoglalás, előzetes áttekintés. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről). A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.	A tanuló – ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel, – felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, – használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében; – a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, lényegkiemelés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten.	*Matematika; környezetismeret*: szóbeli és írásbeli szövegértés. *Vizuális kultúra:* Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal. Jel, jelkép, piktogram.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Néhány mondóka, soroló, gyermekjáték, vers ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése. Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival. A mese és a valóságleírás különbségének tudatosítása. Mondák, legendák a magyar nép történetéből; rövid elbeszélések a magyar történelem nagy alakjairól. Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről. Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Arany László, Benedek Elek, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai). A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. Egyszerű oksági összefüggések felismerése. A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése. A verses forma megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése, megtapasztalása. Olvasmányok szerzőjének megnevezése. Rövid mesék, történetek	A tanuló – hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; – képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés); – néhány verset, mondókát elmond fejből; – dramatikus játékokban együttműködik a társakkal.	*Dráma és tánc*: dramatikus és improvizációs játékok. *Ének-zene*: ritmus, ismétlődések. *Vizuális kultúra*: Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és kép szerepe a

dramatikus, bábos megjelenítése. Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélő játékok.		mesevilágban. *Erkölcstan*: én és szűkebb közösségeim.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népköltészet, műköltészet; mese, mesekezdés, mesebefejezés; monda, főszereplő, mellékszereplő; vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése**	**Órakeret 61 óra**
Előzetes tudás	Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása. Elvárható tempójú írás. Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből. Önállóan alkotott mondatok leírása. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).	A tanuló – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást; – a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a *j* hang kétféle jelölési módját; – szövegminta alapján felismeri és kijavítja hibáit.	*Vizuális kultúra:* térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különféle vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása. *Testnevelés és sport:* harmonikus mozgás. *Ének-zene:* tempó, ritmus.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisbetű, nagybetű; margó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótő és toldalék; mondatfajták**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	Tapasztalati alapon a szöveg, a mondat, a szó, a szótag, a hang és a betű megkülönböztetése. A szavak szótagokra bontása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása. A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése. Az ábécé hangjainak felsorolása. A betűrend használata gyakorlati feladatokban. A hangok csoportosítása fajtájuk és időtartamuk szerint. A szótagolás szabályszerűségeinek felismerése. A szavak jelentést hordozó szerepének ismerete. A szótő felismerése, a toldalékok jelölése. A toldalékos szavak felismerése szövegben. Szavak toldalékos alakjának alkotása. A *-ba, -be, -ban, -ben* ragos szóalakok helyes használata és leírása. A beszélői szándék felismerése a kijelentő és a kérdő mondatokban. Megnevezésük. Az *-e* kérdőszó helyes használata.	A tanuló – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és a különféle feladatmegoldásban használja a szabályokat.	*Környezetismeret:* állatok kommunikációja, jel, jelzés, információ; lakóhely, közlekedés; természeti ritmusok. *Vizuális kultúra:* hangfelvételek és képfelvételek készítése; a helyes kiejtés vizsgálata a felvétel segítségével. *Ének-zene:* ritmusjátékok ütőhangszereken.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, betű; ábécé; egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű; magánhangzó, mássalhangzó; szó, mondat, szöveg; szótő, toldalék, kijelentő mondat, kérdő mondat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Órakeret 42 óra
Előzetes tudás	A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban. Hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével. A helyesírási probléma felismerése, a jelölés gyakorlása szóelemzés segítségével. Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása. A *j* és *ly* használata az ismert	A tanuló – szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet körében; – 30–40 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a *j* hangot; – az egyszerű szavakat helyesen választja el.	*Ének-zene*: egy adott dallamhoz szöveg alkotása.

szókincs körében. Szabályismeret és alkalmazás: – az időtartam jelölése; – a kiejtéstől eltérő hang-kapcsolatok; – a hagyomány szerinti írásmód; – az elválasztás szabályai; – a kijelentő és a kérdő mondat jelölése. A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban. A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel, felkiáltójel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanulási képesség fejlesztése**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Elemi feladat-megoldási műveletek használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási képesség mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanuláshoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről). Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szövegtanulási technikák. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. A kép és a szöveg kapcsolata.	A tanuló – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: József Attila: *Altató*; Petőfi Sándor: *Anyám tyúkja*, Tamkó Sirató Károly egy verse, Weöres Sándor két költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás.	*Matematika; környezetismeret*: önálló tanulás. *Vizuális kultúra*: A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az

Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása. A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok. Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában. Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján. Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével. A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, tartalomjegyzék).		olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történekben. Azonosulás, ítélet, érvelés szépirodalmi szövegek kapcsán. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Egyszerű közmondások, szólások megismerése, megfelelő alkalmazása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl.	A tanuló – ismeri, megérti rövid, egy szálon futó művek segítségével a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket; – meghallgatja mások érvelését is; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő	*Dráma és tánc:* részvétel dramatikus játékban. *Vizuális kultúra*: átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése. *Erkölcstan*: családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül). *Környezetismeret*: az ember megismerése (magatartásformák,

bábjáték). A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások). Nemzeti ünnepeink, jelképeink.	– művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni.	szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanulság, konfliktus, közmondás, nemzeti ünnep, jelkép.	

A fejlesztés várt eredményei a 2. évfolyam végén	**A tanuló érthetően beszéljen,** legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket**. Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszoljon**. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban**. Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit.** Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Követhetően számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen **mondja el a memoritereket.** **Ismerje az írott és nyomtatott betűket**, rendelkezzen megfelelő szókinccsel. **Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel.** Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos. Ismerje fel és nevezze meg a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint idézze fel és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet szavaiban. Jelölje helyesen a *j* hangot 30–40 begyakorolt szóban. Helyesen válassza el az egyszerű szavakat. Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén.

A továbbhaladás feltétele:

A tanuló képes legyen:

– ismert típusú írott utasítások megértésére, végrehajtására;
– kérdésekre adott válaszok egyszerű megfogalmazására;
– a mindennapi érintkezés nyelvi formáinak alkalmazására, udvarias viselkedésre;
– a tanult memoriterek szöveghű elmondására;
– szavak, szószerkezetek, rövid mondatok néma és hangos olvasására: legalább a szavak egyben tartásával;
– olvasmányok tartalmának elmondására tanítói kérdésekre;

– tartalmilag tisztázott és megértett szöveg felkészülés utáni felolvasására. A felolvasott szöveg mondatokra tagolására: szünettartás, levegővétel;
– 8-10 soros, a tanulóknak ismert témájú szöveg önálló megismerésére, megértésének igazolására begyakorolt feladattípusok megoldásával;
– az ábécérend ismeretére,
– Felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat begyakorolt szókészlet körében.
– a j hang biztos jelölésére – a tanulók által gyakran használt – szótőben;
– a mondatok nagybetűvel való kezdésére, szavakra tagolására;
– a szavak elválasztására segítséggel.
-A kijelentő és a kérdő mondat felismerése és alkalmazása

Memoriterek:

- József Attila: Altató
- Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz
- Petőfi Sándor: Anyám tyúkja
- Zelk Zoltán: Este jó, este jó
- Csukás István: Hideg szél fúj
- Majtényi Erik : Fiók
- Móra Ferenc: A cinege cipője

MATEMATIKA

2. osztály

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A gyakorlás óraszáma (szabadon felhasználható 10%)	Ismétlés, számonkérés
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos		
2. Számelmélet, algebra	72	14	6
3. Függvények, az analízis elemei	16		3
4. Geometria, mérések	24		3
5. Statisztika, valószínűség	6		

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése.
- Az összehasonlítás képességének fejlesztése.
- Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal.
- Halmazszemlélet megalapozása.
- Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.

Tematikai egység	Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Halmazalkotás feltétel szerint. Összehasonlítás, megkülönböztetés. Relációszókincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Igaz, hamis állítások megfogalmazása	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján. Tulajdonságok megfogalmazása. Tevékenységhez kapcsolt összehasonlítások.	Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása pl. interaktív tábla segítségével. Interaktív tábla	*Környezetismeret:* tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód stb.

Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi szavak értő ismerete, használata. Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.	Relációszókincs**:** kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >). Lehetőség szerint számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása. Interaktív tábla	*Környezetismeret:* természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások.
Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz**.** Csoportosítások. Elemek besorolása egy adott halmazba**.** A halmaz elemeinek szétválogatása csoportosítása, közös tulajdonságok megkeresése.	Igaz – hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Mennyiségi kapcsolatok felfedezése, a változások követése. Tantárgyi oktató- és ismeretterjesztő programok futtatása. Interaktív tábla	*Testnevelés és sport:* párok, csoportok alakítása. *Magyar nyelv és irodalom:* szavak csoportosítása szótagszám szerint.
Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. Tárgysorozatok, számsorozatok alkotása.	Finommotoros koordinációk: apró tárgyak (pl. pálcika, korong, termések, logikai lapok) rakosgatása.	*Testnevelés és sport:* sorban állás különböző szempontok szerint**.**
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő.	

2. Számelmélet, algebra

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:

- Számlálás, számolási készség fejlesztése.
- A tartós figyelem fejlesztése.
- Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése.
- Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben.
- A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata.
- Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.

Tematikai egység	**Számelmélet, algebra**	**Órakeret 92 óra**
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása, számlálás 20-ig. Darabszám, sorszám és mérőszám ismerete. Növekvő és csökkenő sor alkotása 20-as számkörben. Számok összeg és különbségalakja 20-as számkörben. Összeadás és kivonás értelmezése többféle módon. Pótlás 20-as számkörben. Egyszerű szöveges feladatok megoldása próbálgatással, következtetéssel.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Számfogalom kialakítása 100-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Számok nevének sorolása növekvő és csökkenő sorrendben. .	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása. Interaktív tábla Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése. Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével. Analógiás gondolkodás alapozása.	*Környezetismeret:* tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása. *Ének-zene:* ritmus, taps. *Magyar nyelv és irodalom:* mesékben előforduló számok. *Testnevelés és sport:* lépések, mozgások számlálása.
Számok írása, olvasása 100-ig. Számok képzése, bontása helyi érték szerint.	Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás). Számjelek használata. Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése. Interaktív tábla A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára.

		Magyar nyelv és irodalom: betűelemek írása.
Számok becsült és valóságos helye a számegyenesen (egyes, tízes) számszomszédok. Számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok egymástól való távolsága a számegyenesen.	Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása. A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel. A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett. Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb). Tájékozódás lehetőleg interaktív program használatával is. Interaktív tábla	*Testnevelés és sport:* tanulók elhelyezkedése egymáshoz viszonyítva. *Vizuális kultúra:* tájékozódás a síkon ábrázolt térben.
Számok tulajdonságai: páros, páratlan.	Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása. Lehetőleg tantárgyi oktatóprogram használata páratlan-páros tulajdonság megértéséhez. Interaktív tábla	
A római számok írása, olvasása **I, V, X** jelekkel. A római számok története.		*Magyar nyelv és irodalom:* könyvekben a fejezetszám kiolvasása. *Környezetismeret:* eligazodás a hónapok között
Számok összeg- és különbségalakja.	Számok összeg- és különbségalakjának előállítása, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Igaz és hamis állítások megfogalmazása.	
Darabszám, sorszám, és mérőszám fogalmának megkülönböztetése. Halmazok számosságának megállapításával a természetes szám fogalmának kialakítása.	Darabszám, sorszám és mérőszám szavak értő ismerete és használata.	*Környezetismeret:* természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.

Összeadás, kivonás fogalmának mélyítése. Összeadandók, tagok, összeg. Kisebbítendő, kivonandó, különbség. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.	Műveletfogalom alakítása összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Rajzról, képről, összeadás kivonás írása; művelet megjelenítése képpel, kirakással. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. Interaktív tábla Fejben történő számolási képesség fejlesztése. A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül. Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). Műveletek megfogalmazása, értelmezése. Tantárgyi fejlesztőprogram használata. Interaktív tábla	
Szorzás, osztás fejben és írásban. A szorzás értelmezése ismételt összeadással. Szorzótényezők, szorzat. Szorzótábla megismerése 100-as számkörben. Osztás 100-as számkörben Bennfoglaló táblák. Osztandó, osztó, hányados, maradék. Maradékos osztás a maradék jelölésével. A szorzás és az osztás kapcsolata.	Az összeadás és a szorzás kapcsolatának felismerése. Számolási készség fejlesztése. Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében.	
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége. A zárójel használata. A műveletek sorrendje.	Kreativitás, önállóság fejlesztése a műveletek végzésében.	
Szöveges feladat értelmezése, megoldása. Megoldás próbálgatással, következtetéssel. Ellenőrzés. Szöveges válaszadás. Tevékenységről, képről, számfeladatról szöveges	Mondott, illetve olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történésről szóban, írásban.	*Vizuális kultúra:* hallott, látott, elképzelt történetek-vizuális megjelenítése. *Magyar nyelv és irodalom:* az-olvasott, írott szöveg megértése,

feladat alkotása, leírása a matematika nyelvén	Lényegkiemelő és probléma-megoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.	adatok keresése, információk kiemelése.
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Összeg, összeadandó, tag, különbség, kisebbítendő, kivonandó, szorzat, tényező, osztandó, osztó, hányados, maradék, számegyenes, művelet, zárójel, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, tőszám, felcserélhetőség, szorzótábla, bennfoglaló tábla.	

3. Függvények, az analízis elemei

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

– Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása.
–Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.

Tematikai egység	**Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 19 óra**
Előzetes tudás	Sorozatképzés tárgyakból, alakzatokból, számokból. Számsorozat folytatása megadott összefüggés alapján. Egyszerű összefüggések felismerése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A sorozat fogalmának kialakítása. Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő sorozatok. Sorozatok alkotása. Állandó különbséggel, növekvő, ill. csökkenő sorozatok képzése és folytatása. Váltakozó különbséggel növekvő ill. csökkenő sorozatok képzése és folytatása.	Sorozat képzése tárgyakból, jelekből, alakzatokból, számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján. Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével.	*Ének-zene:* periodikusság zenei motívumokban.

	Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Interaktív tábla	
Összefüggések, szabályok. Adatok, mennyiségek közti kapcsolatok és jelölésük nyíllal. Adatok táblázatba rendezése. Adatpárok közötti kapcsolatok. Szabályjátékok, a szabály megadása vagy megkeresése.	Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása. Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása. Interaktív tábla Változó helyzetek megfigyelése, a változás jelölése nyíllal.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő. Szabály, kapcsolat.	

4. Geometria, mérések

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

- Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése.
- Feladattudat és feladattartás fejlesztése.
- Térszemlélet kialakításának alapozása.
- Finommotorikus mozgás fejlesztése.
- Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában.
- Helyes és biztonságos eszközkezelés.
- A környezet megismerésének igénye.
- Mennyiségfogalmak kialakítása a 20-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel.
- Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben.
- Irányok megismerése, alkalmazása.

Tematikai egység	**Geometria, mérések**	**Órakeret 27 óra**
Előzetes tudás	Egyenes rajzolása vonalzóval. Alakzatokra vonatkozó megfigyelések megfogalmazása. Alakzatok másolása, összehasonlítása. Síkidom és test különbségének felismerése. Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése szabadon és feltétel szerint. Képnézegető program használata. Összehasonlítás méret szerint (pl. rövidebb-hosszabb, alacsonyabb-magasabb. stb.). Mérőeszközök ismerete, használata. Mérés alkalmilag választott és szabvány mértékegységekkel.	

	Mértékegységek (m, kg, l, óra, nap, hét, hónap, év) ismerete.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az egyenes és görbe vonal megismerése.	Tudatos megfigyelés. Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.	*Környezetismeret:* közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása.	A számítógép kezelése segítséggel. Interaktív tábla	
Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról. Képnézegető programok alkalmazása.	A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal. A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése. Interaktív tábla	*Vizuális kultúra:* Geometriai alakzatok rajzolása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból.(mozaikkép)
Tengelyesen tükrös alakzat előállítása hajtogatással, nyírással, megfigyelése tükör segítségével. A tapasztalatok megfogalmazása. Képnézegető programok alkalmazása.	A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése. Interaktív tábla	*Környezetismeret:* alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.
Sík- és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása, megkülönböztetése.	Síkidom és test különbségének megfigyelése. Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.	*Vizuális kultúra; környezetismeret:* tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.
Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör).	Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban	*Technika, életvitel és gyakorlat:* vonalzó

Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	megadott feltétel szerint. Összehasonlítás. Fejlesztőprogram használata formafelismeréshez, azonosításhoz, megkülönböztetéshez. Interaktív tábla	használata.
Testek (kocka, téglatest). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek. Tulajdonságokat bemutató animációk lejátszása, megtekintése, értelmezése.	Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint. Interaktív tábla Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése. A tér- és síkbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével. Szemponttartás. Kreativitás fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* testek építése.
Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.	Mozgási memória fejlesztése nagytesti mozgással, mozgássor megismétlése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papíron). Interaktív programok használata. Interaktív tábla	*Környezetismeret:* az osztályterem elhelyezkedése az iskolában, az iskola elhelyezkedése a településen. *Testnevelés és sport:* térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.
Összehasonlítások a gyakorlatban: (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).	*Környezetismeret:* közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök. Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő. Szabvány mértékegységek: cm, dm, m, dkg, kg, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése.	Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre. A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Mennyiségek közötti összefüggések	*Testnevelés és sport; ének-zene:* időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. *Környezetismeret:* hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.

	megfigyeltetése tevékenykedtetéssel.	
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.	Irányított keresés ma már nem használatos mértékegységekről.	
Mérőszám és mértékegység viszonya.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom). Interaktív programok használata. Interaktív tábla	*Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:* mérések a mindennapokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test. Becslés.	

5. Statisztika, valószínűség

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai

– Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása.
– Együttműködés, egymásra figyelés.
– A világ megismerésének igénye.
–Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.

Tematikai egység	**Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Sejtések megfogalmazása valószínűségi kísérletek során. Adatgyűjtés, adatok lejegyzése. Megállapítások megfogalmazása a gyűjtött adatokról	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. Sejtések megfogalmazása, divergens gondolkodás. Interaktív tábla	

Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása. Interaktív tábla	
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése. Interaktív tábla	
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztásával a környezettudatos gondolkodás fejlesztése.	
Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba.	Események megfigyelése. Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Adatokról megállapítások megfogalmazása: egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása. Adatgyűjtés elektronikus információforrások segítségével. Információforrások, adattárak használata. Interaktív tábla	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, statisztika, adat.	

A továbbhaladás feltételei:

-számok írása, olvasása a 100-as számkörben
- Számok helye a számegyenesen, nagyság szerinti sorrendje
- A számok néhány tulajdonságának ismerete: adott szám jellemzése a megismert tulajdonságokkal (páros/páratlan)
- A számok közötti kapcsolatok felismerése, relációs jelek (szóban)
- Alapműveletek (összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás) értelmezése kirakással. Műveletek megoldása szóban eszköz segítségével.
- A kisegyszeregy biztonságos ismerete (eszköz segítségével)
- Állítások megfogalmazása tevékenységről, rajzról
-Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megoldása:
  → Lejegyzés (ábrázolás)
  → Műveletek kijelölése
  → Számolás
  → Ellenőrzés
  → Válasz megfogalmazása
- Adott szabályú sorozat folytatása.

ERKÖLCSTAN

2. Évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Az én világom	-	
2. Társaim- ők és én	-	
3. Én és a közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	10	1
4. Én és tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	16	1
5. A környező világ	3	1
6. A környező világ – A nem látható világ	3	
Éves összes óra	36	

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**3. Én és közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek**	**Órakeret 10+1 óra**
Előzetes tudás	Hétköznapi szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret fejlesztése, a fejlődés felismerése. Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Miben változtam? Ki vagyok én? Miben változtam óvodás korom óta? Miben fejlődtem? Milyennek látom magam és milyennek látnak mások? Milyenek más gyerekek? Mi mindenben különböznek tőlem? Milyen új kapcsolataim alakultak ki? *Családi szokások* Kikkel élek együtt a családomból? Vannak-e olyan közeli családtagjaim, akikkel nem közös lakásban lakunk? Kinek milyen feladatai vannak? Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit	*Technika, életvitel és gyakorlat*: iskolai és osztályrendezvények *Magyar nyelv és irodalom:* családi élettel, iskolai élettel kapcsolatos irodalmi szövegek, a beszédkészség fejlesztése, szövegértés fejlesztése, mások véleményének meghallgatása

szeretek ezek közül és mit nem? Miért? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani? Milyen más családokat ismerek? Miben különböznek az ő szokásaik, ünnepeik *A családon túl* Milyen csoportokhoz tartozom? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül? Milyen szabályok alakítják az életemet? Miért vannak ezek a szabályok?	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	hétköznap, feladat, szabadidő, csoport, közösség, szokás, szabály, fejlődés

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**4. Én és tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség**	**Órakeret 16+1 óra**
Előzetes tudás	Alapvető ismeretek lakóhelyünkről. Ismeretek, tapasztalatok más országokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása. A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása. A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése. Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Akik körülöttünk élnek Hol élek? Milyen a környezetem? Mit tudok lakóhelyemről? Milyen élmények kötnek lakóhelyemhez? Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok? Milyen csoportokhoz tartozom a lakóhelyemen Hol találkozunk? Milyen közös szokásaink vannak? Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük? Mikor és milyen módon ünnepelünk családon kívül? Kikkel vagyunk együtt	*Magyar nyelv:* a beszédkészség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése *Vizuális kultúra:* környezetünk külső és belső terei *Környezetismeret:* falu és város, lakóhelyünk

ilyenkor? Miért fontosak ezek az ünnepek? *Más lakóhelyek, más szokások* Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával Milyen távolabbi helyekről hallottam már? Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein? Hogyan élnek ott az emberek?	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**5. A környező világ**	**Órakeret 3+1 óra**
Előzetes tudás	Ismeretek környezetünk élővilágáról. Tapasztalatok növény- és állatgondozásról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Növények és állatok a környezetünkben Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem? Mit az, amit nem nagyon szeretek itt, és miért? Mit kellene megváltoztatni ahhoz, hogy az is szép hellyé váljon? Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Mi változna meg, ha hirtelen eltűnnének? Hogyan tudunk vigyázni rájuk és részt venni a gondozásukban? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mi az, amit megtehetünk egy állattal, és mi az, amit nem szabad megtennünk?	*Magyar nyelv:* a beszédkészség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése *Környezetismeret*: szobanövények és házi kedvencek gondozása, veszélyeztetett fajok *Vizuális kultúra* a természeti környezet elemeinek megjelenítése *Technika, életvitel és gyakorlat:* növényápolás, állatgondozás

A természet védelme Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért, állatokért is? Mit tudunk tenni értük? Miért hívnak egyes tájakat, növényeket vagy állatokat védettnek? Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához?	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	természet, vidék, környezet, táj, növény, állat, felelősség, gondozás, védett növény és állat, természetvédelem

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**6.A környező világ- A nem látható világ**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	A mesék világa. Tapasztalatok térről és időről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tér és idő végtelenségének megközelítése. Belső világunk felfedezése a mesék, az álmok, a képzelet és az alkotás segítségével. Az erkölcsi jó és rossz megvizsgálása a mesék világában.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Kicsik és nagyok Mi nagyon kicsi, és mi óriási? Mi van nagyon közel, és mi van borzasztóan messze? Mi van alattunk, és mi van felettünk? Mi volt nagyon régen, és mi lesz a távoli jövőben? Honnan tudhatunk ezekről a dolgokról? *A képzelet határai* Hová tudunk eljutni, és hová nem tudunk? Merre járunk az álmainkban? Hol játszódnak a mesék, és kik a szereplőik? Kiknek a fejében születnek a mesék? Én is kitalálhatok meséket?	*Magyar nyelv és irodalom*: a mesék világa: alapvető erkölcsi-esztétikai kategóriák (szép-csúnya, jó-rossz, igaz-hamis) *Vizuális kultúra*: elképzelt dolog vizuális megjelenítése, különböző anyagok használata a kifejezés szándékával, képzeletbeli helyek, terek megjelenítése, meseszereplők megjelenítése különféle technikákkal.

A jó és a rossz Kik a jók és kik a rosszak a mesékben? Honnan tudjuk? Mi mindent tesznek a jó és mit a gonosz szereplők? Miért és hogyan harcolnak egymással a mesékben a jó és gonosz oldal hősei?	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	kicsi, nagy, óriási, közel, távol, múlt, jövő, mese, álom, képzelet, jó, rossz, gonosz, harc

A fejlesztés várt eredményei	A tanuló életkorának megfelelő reális képpel rendelkezik saját külső tulajdonságairól, tisztában van legfontosabb személyi adataival. Átlátja társas viszonyainak alapvető szerkezetét. Képes érzelmi töltéssel viszonyulni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez. Képes kapcsolatba lépni és a partner személyét figyelembe véve kommunikálni környezete tagjaival, különféle beszédmódokat tud alkalmazni. A beszélgetés során betartja az udvarias társalgás elemi szabályait. Érzi a szeretetkapcsolatok fontosságát. Érti a hagyományok közösségmegtartó erejét. Törekszik rá, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki. Képes átélni a természet szépségét, és érti, hogy felelősek vagyunk a körülöttünk lévő élővilágért. Képes rá, hogy érzéseit, gondolatait és fantáziaképeit vizuális, mozgásos vagy szóbeli eszközökkel kifejezze. Tisztában van vele és érzelmileg is képes felfogni azt a tényt, hogy más gyerekek sokszor egészen más körülmények között élnek, mint ő. Meg tudja különböztetni egymástól a valóságos és a virtuális világot. Ismeretei vannak a világnézet, világkép alapvető összefüggéseiről.

KÖRNYEZETISMERET

2. osztály

Témakörök	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Az iskola	8	
2. Tájékozódás az iskolában és környékén	8	
3. Mi van a teremben	12	3
4. Anyagok körülöttünk	12	3
5. Hóban, szélben, napsütésben	9	1
6. Mi kerül az asztalra?	10	
7. Élőlények közösségei	6	
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Az iskola**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerési módszerek folyamatos alkalmazása (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés). A térbeli tájékozódás fejlesztése. A mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések felismerése és értelmezése, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció fejlesztése. Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása, gyakoroltatása. A természeti és az épített környezet megfigyelése, megkülönböztetése az iskolai környezetben.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mi van az iskolában? Hogyan tájékozódunk az iskola épületében? Az iskolai élet rendje. Hogyan öltözködünk az iskolában? Milyen élőlények vannak a tanteremben, az iskolában, az iskola udvarán?	Helyes viselkedés és megfelelő öltözködés az iskolában (tanórán, különböző szabadidős foglalkozásokon, szünetben). Az iskolában dolgozók foglalkozásának összehasonlítása. Megszólításuk, köszönés, udvariassági formulák használata. Az osztályterem, ahol szeretek lenni: az osztályteremben	*Vizuális kultúra:* színek, formák. *Matematika:* távolságok, nagyságrendek becslése, megnevezése, mérése. *Technika, életvitel és gyakorlat:* helyes

Miért nem akar sok szülő házi kedvencet otthonra? *Ismeretek:* A környezetünkben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságai. A szobanövények és a házi kedvencek gondozása. Életfeltételek. Az időjárást jelző piktogramok. Az iskolában található jelek, jelzések, piktogramok.	található tárgyak, bútorok megnevezése, jellemző tulajdonságaik összegyűjtése, csoportosításuk különböző szempontok szerint. Élőlények és élettelen dolgok összehasonlítása, különbségek megfogalmazása. Egyszerű növényápolási munkák elvégzése (ültetés, öntözés, talajlazítás) és a hozzájuk tartozó néhány eszköz nevének megismerése, az eszközök használata. A házi kedvencek, a házban és a ház körül élő állatok megnevezése, egy-egy (az ember számára) jellemző tulajdonságának megnevezése. Az időjárás megfigyelése, az időjárásnak megfelelő öltözködés megtervezése. Tájékozódás az iskola épületében. Az iskola épületében és a környéken található jelek, jelzések értelmezése. Mérés, becslés, vázlatos alaprajz készítése. Tájékozódás vázlatrajz alapján. Természetes mértékek (lépés, arasz stb.) használata.	öltözködés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élő, élettelen, növény, állat, életjelenség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Tájékozódás az iskolában és környékén**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Természetes hosszmértékek és léptékek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet és fenntarthatóság szempontjából a felelős felhasználói magatartás megalapozása, erősítése. Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos üzemeltetés jelentőségének felismertetése. Megbecsülés kialakítása az iskolai személyzet munkája iránt. Léptékek felismerése, becslés és mérés alkalmazása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek,	Alaprajz készítése az	*Matematika:*

gyakorlati alkalmazások: Hogyan jutunk el az iskolába? Mitől működik az épület? *Ismeretek:* Hosszmértékek. A fő világtájak megnevezése, elhelyezése. A földfelszín formakincsének elemei (hegy, völgy, domb, síkság, folyó, patak). A helyi közlekedés. Alaprajz, vázlatrajz. Fűtőberendezések, világítás, szellőztetés, étkező-, raktár- és kiszolgálóhelyiségek szerepe az iskolában. A fűtés lehetséges módjai. Energiaforrások a háztartásban. A készülékek energiatakarékos üzemeltetésének módjai. A közlekedés és az energiatakarékosság. Az épületek karbantartásával, állagmegőrzésével kapcsolatos legfontosabb munkák az iskolában és otthon.	osztályteremről, vázlat az iskoláról. Útvonalrajzok készítése a lakhely és az iskola között. Egy-egy konkrét példa összehasonlítása. Becslés és mérés alkalmazása. Az iskola elhelyezése a településen belül és annak térképén. A környék földfelszíni formakincseinek megnevezése. Az energiatakarékosság lehetséges megvalósítási módjainak keresése az iskolán belül. Alaprajz készítése a lakásról, szobáról. Az iskola és a háztartás összehasonlítása (léptékkülönbség felismerése). Előnyök és hátrányok mérlegelése annak mentén, érdemes-e az iskolába gépkocsival jönni. Az állagmegőrzés, takarítás, karbantartás és a felelős használat jelentőségének felismerése. Kapcsolat felismerése a használat intenzitása, a kopás, állagromlás és a karbantartási feladatok szükségessége, gyakorisága között.	halmazok, rész-egész viszony, becslés. *Vizuális kultúra*: tájképek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* fűtés, háztartási munkák, közlekedés, energiatakarékosság.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajz, lépték, energiatakarékosság, felelősség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Mi van a teremben?**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Az osztályterem bútorzata és tárgyainak megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ; a felépítés és működés kapcsolata, illetve az állandóság és változás szempontjából kapcsolat keresése az anyagi tulajdonságok és a tárgyak felhasználása között. A felelős, körültekintő munkavégzés és viselkedés erősítése. Kapcsolat keresése az égés feltételei és a tűzoltás szabályai között.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek,	A tanteremben található tárgyak	*Ének-zene:* tűzzel

gyakorlati alkalmazások: Milyen tárgyak vesznek körül bennünket? Hogyan függenek össze a tárgyak anyagi tulajdonságai a felhasználásuk módjával? Mely tárgyak jelentenek veszélyt tűz esetén? Hogyan lehet megelőzni a tűzeseteket? Mit lehet tenni tűz esetén? *Ismeretek:* Tárgyak (anyagok) tulajdonságai (átlátszóság, keménység, rugalmasság, érdesség-simaság, forma, szín). Mesterséges és természetes anyagok a környezetünkben található tárgyakban. Az égés folyamata (égési feltételek, égéstermékek, éghető és éghetetlen anyagok). Éghető anyagok a környezetünkben. A gyufa használata. Irinyi János mint a gyufa feltalálója. Tűzvédelem, a tűzoltás alapelvei, eszközei.	csoportosítása különböző szempontok szerint (érzékszervekkel vizsgálható tulajdonságok, anyag, méret, felhasználás). Természetes és mesterséges anyagok megkülönböztetése a környezet tárgyaiban. Kapcsolat keresése az anyag tulajdonságai és felhasználása között egyszerű példák alapján. A környezetben lévő tárgyak csoportosítása aszerint, hogy tűzveszélyes (gyúlékony), éghető vagy éghetetlen-e. Égés vizsgálatán keresztül az égés feltételeinek megállapítása. Kapcsolat keresése az égés feltételei és a tűzoltás módja között. Felkészülés vészhelyzetre. A fegyelmezett cselekvés fontosságának felismerése. A körültekintő munkavégzés fontosságának felismerése. A tűzoltók munkájának értékelése.	kapcsolatos dalok. *Magyar nyelv és irodalom:* az anyagi tulajdonságokra használható jelzők, hasonlatok; mondókák, versek a tűzzel kapcsolatban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tűzvédelem, tűzoltás, égés, anyagi tulajdonság, felhasználás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**4. Anyagok körülöttünk**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Anyagok megismert tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állandóság és változás szempontjából a halmazállapot-változások értelmezése, a tömeg- és űrmértékek használata. A felépítés és működés kapcsolatában a víz mint oldószer alkalmazása. Ok-okozati kapcsolatok feltárása napi gyakorlataink és az anyagi átalakulások jellemzői között.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Önthető-e a szén, a mák, a liszt? Csak a folyadékok önthetők? Miért mérik kilóra a krumplit, dekára a mákot, literre a tejet?	Különböző köznapi anyagok összehasonlítása halmazállapotuk szerint. Köznapi folyadékok és szilárd anyagok tulajdonságainak vizsgálata tapintással, vizuálisan,	*Magyar nyelv és irodalom:* a víz mint versek, mesék témája; hasonlatok, metaforák, szólásmondások a gőzzel, a vízzel és a

Miért tesznek a friss zúzódásra jeget? Miért esik jól nyáron a fagyi? Megrepeszthető-e a víz a sziklát? *Ismeretek:* Halmazállapotok: a légnemű anyagok (gázok) kitöltik a rendelkezésre álló teret; a folyadékok térfogata változatlan, de felveszik az edény alakját; a szilárd anyagok megtartják formájukat. Az önthetőség nem jelenti önmagában azt, hogy egy anyag folyékony halmazállapotú. Környezetünk legkeményebb anyagai a kristályok: ilyenek a drágakövek, a gyémánt. Térfogat- és tömegmérés, mértékegységek (deciliter, liter, dekagramm, kilogramm). A víz halmazállapot-változásai (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás), ezek kapcsolata a hőmérséklet változásával. Oldat. Vízben való oldhatóság. A melegítés és hűtés a mindennapokban.	szaglással, kézzel történő erőkifejtéssel stb.). A tapasztalatok megfogalmazása szóban. A környezetünkben előforduló kristályos anyagok csoportosítása (például: kvarc – az üveget karcolja, kalcit – az üveget nem karcolja és körömmel sem karcolható, gipsz – körömmel karcolható). Példák keresése kristályokra (ásványok). Annak magyarázata, miért praktikusabb a folyadékok térfogatát és a szilárd anyagok tömegét megadni. Tömeg- és űrmértékek leolvasása (élelmiszeripari termékekről, illetve mérőeszközökről), kapcsolat keresése a deciliter és liter, illetve a gramm/dekagramm, valamint a dekagramm/kilogramm között. Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznapi alkalmazásai között (például hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Tömeg- és térfogatmérés víz fagyasztása és olvadása során. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a háztartásban és a természetben. Különböző anyagok viselkedésének megfigyelése vízben. Oldatok készítése. Az anyagok csoportosítása vízben való oldhatóság szerint. A meleg és hideg vízben való oldódás összehasonlítása. Folyadékok és a levegő hőmérsékletének mérése.	jéggel kapcsolatban. *Vizuális kultúra:* a víz megjelenése különböző műalkotásokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, halmazállapot-változás, térfogatmérés, tömegmérés, oldódás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Hóban, szélben, napsütésben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Melegítés, hűtés, párolgás. Az időjárás-előrejelzésben alkalmazott	

	néhány gyakori piktogram jelentése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felépítés és működés szempontjából az időjárás jellemzői és az évszakok kapcsolatának felismertetése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából az évszakokhoz kötődő helyes táplálkozási szokások, az egészségvédelem jelentőségének megértetése. A környezet és fenntarthatóság szempontjából kapcsolat felismertetése a növények állapota és az állati viselkedés, valamint a környezeti változások között. Annak felismertetése, hogy az időjárás befolyásolja az ember és más élőlények állapotát is.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
*Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások***:** Hogyan határozza meg öltözködésünket az időjárás? Hogyan viselkednek a növények és az állatok különböző időjárási körülmények között? Hogyan védjük testünket a hideg, a meleg, a szél és a csapadék ellen? Mi jellemzi táplálkozásunkat a különböző évszakokban? *Ismeretek:* Évszakok és jellemző időjárásuk. Az időjárás tényezői. A Celsius-skála, hőmérséklet. A csapadék formái (eső, köd, hó). Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés. Példák a növények fényviszonyokhoz, az állatok változó hőmérsékleti viszonyokhoz történő alkalmazkodására. Az egészséges táplálkozás jellemzői a különböző évszakokban. A folyadékfogyasztás szerepe. Az élőlények energiaszükséglete és életmódja közötti kapcsolat.	Időjárási napló készítése. Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése. A víz halmazállapotai és a csapadékformák összekapcsolása. Napi és éves ritmus megfigyelése a növény- és állatvilágban, a tapasztalatok rögzítése rajzzal vagy írásban. Évszakokhoz kötődő étrendek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata. A réteges öltözködés szerepének megértése. Öltözködési tanácsok adása időjárás-előrejelzés értelmezése alapján.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* öltözködés, időjárás, egészséges táplálkozás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időjárás, évszakos változás, egészségvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6. Mi kerül az asztalra?**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Napszakok, táplálkozás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége szempontjából az egészségtudatos táplálkozási szokások kialakítása, minőségi és mennyiségi szempontok figyelembe vételével. Az élelmiszer-higiénia jelentőségének felismerése. Törekvés kialakítása az egészség megőrzésére. Annak felismerése, hogy számos szokásnak biológiai alapja, magyarázata van.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
*Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások***:** Miért leszünk éhesek? Miért fontos a rendszeres étkezés? Milyen élelmiszerekből érdemes csak mértékkel fogyasztani? Mit érdemes csomagolni egy egész napos kirándulásra? Mit kezdhetünk a maradék étellel? *Ismeretek:* Az éhség mint a szervezet jelzése: energiára, tápanyagra van szükségünk. A leggyakoribb élelmiszerek energiatartalma (alacsony, magas), a tápanyagok fajtái (fehérje, zsír, szénhidrát). Táplálékpiramis. Az ideális testsúly jelentősége: elhízás, alultápláltság veszélyei, példa hiánybetegségre: a skorbut. Szent-Györgyi Albert úttörő szerepe a C-vitamin előállításában. Az étkezések típusai, a helyes táplálkozás, a terített asztal, az evőeszközök használata, a folyadékbevitel, a kézmosás	A rendszeres, nyugodt táplálkozás szerepének felismerése. Élelmiszerfajták csoportosítása energiatartalmuk (magas, alacsony), illetve tápanyagtartalmuk alapján. Példákon keresztül a helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok felismerése, csoportosítása. A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat felismerése. Az étkezéssel kapcsolatos szokások gyűjtése, elemzése. Az étkezéssel kapcsolatos szokások (például nyugodt környezet, folyadékfogyasztás, levesek) biológiai hátterének felismerése. A helyes étkezési szokások megismerése, betartása, gyakorlása. A gyorsétkezés előnyeinek és hátrányainak összegyűjtése, mérlegelése. Egy hagyományos helyi étel elkészítésén keresztül a főzési folyamat lépéseinek értelmezése. Az ételek tárolásával kapcsolatos alapvető szabályok megismerése és betartása. Ételek csoportosítása aszerint, hogy mennyire romlandóak. Javaslat készítése: mit vigyünk	*Vizuális kultúra:* csendéletek gyümölcsökkel, ételekkel. *Ének-zene:* az étkezéssel kapcsolatok dalok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a főzés, illetve ételkészítés; az élelmiszerek, ételek tárolása; egészséges táplálkozás, étrend.

és az ülve étkezés, az alapos rágás és az étkezés utáni fogmosás szerepe. Az emésztéshez nyugalomra van szüksége a szervezetnek. A víz a legegészségesebb italunk, mely a szervezet számára nélkülözhetetlen. Alapvető konyhai műveletek: aprítás, melegítés, hűtés, fagyasztás, szárítás, forralás. A konyhai higiénés szabályok. A maradék étellel kapcsolatos higiénés szabályok. Az ételmérgezés okai és következményei.	magunkkal hosszabb utazásra, rövidebb kirándulásra télen, nyáron stb. Az ételmérgezés tüneteinek felismerése, a veszélyeinek megértése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egészségtudatos magatartás, élelmiszer-higiéné, táplálkozási piramis, étkezési szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**7. Élőlények közösségei**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Növény, állat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerek, illetve a felépítés és működés szempontjából az életközösségek kapcsolatainak megismerése. Annak felismerése, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek. A mesterséges és természetes életközösségek összehasonlítása. A természetvédelem jelentőségének felismerése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A növények közvetlen megfigyelése lakóhelyen, iskola környezetében, osztályteremben. A növényápolás szabályainak megismerése, gyakorlása. A természet változásának hatása a növények életére. *Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások*: Élhetne-e róka a kertben? Tarthatnánk-e oroszlánt hobbiállatként?	A megfigyelések eredményeinek megfogalmazása, egyszerű összefüggések megtalálása. Gyűjtőfogalom alá rendelés. A természet szeretete, megóvása. Természetes életközösség megfigyelése, állapotának leírása, a változások követése, bemutatása és megbeszélése. Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása (sokféleség, változatosság – mintázatok – alapján). Az életközösségek összetettségének	*Magyar nyelv és irodalom:* versek egyes állatfajokkal kapcsolatban. *Ének-zene:* az állatok farsangja, dalok állatokkal kapcsolatosan. *Vizuális kultúra:* állatok és növények, életközösségek ábrázolása.

Ismeretek: Életközösség: mesterséges és természetes életközösség. Életfeltételek, egyes állat- és növényfajok igényei. Élőhely. Veszélyeztetett fajok. Táplálkozási kölcsönhatások: ragadozás, növényevés. Összefüggés az élőlények energiaszükséglete és életmódja között.	felismerése. Annak magyarázata, miért bonyolult feladat az állatok megfelelő állatkerti tartása. Az élővilág sokféleségének tisztelete. Az életközösség növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok felismerése. Állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő, mindenevő). Egyed, csoport és életközösség megkülönböztetése konkrét esetekben. A természetvédelem jelentőségének felismerése, az állat- és növénykertek munkájának értékelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állat, növény, vadon élő házi, emlős, termesztett növények, vadon termő növények Életfeltétel, környezeti igény, természetvédelem, sokféleség, életközösség, táplálkozási kapcsolat.	

A fejlesztés várt eredményei	Az emberi test nemre és korra jellemző arányainak leírása, a fő testrészek megnevezése. Az egészséges életmód alapvető elemeinek ismerete és alkalmazása. Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása. Az élővilág sokféleségének tisztelete, a természetvédelem fontosságának felismerése. Alapvető tájékozódás az iskolában és környékén. Az évszakos és napszakos változások felismerése és kapcsolása életmódbeli szokásokhoz. Az időjárás elemeinek ismerete, az ezzel kapcsolatos piktogramok értelmezése; az időjáráshoz illő szokások. Használati tárgyak és gyakori, a közvetlen környezetben előforduló anyagok csoportosítása tulajdonságaik szerint, kapcsolat felismerése az anyagi tulajdonságok és a felhasználás között. Mesterséges és természetes anyagok megkülönböztetése. A halmazállapotok felismerése. Egyszerű megfigyelések végzése a természetben, egyszerű vizsgálatok és kísérletek kivitelezése. Az eredmények megfogalmazása, ábrázolása. Ok-okozati összefüggések keresésének igénye a tapasztalatok magyarázatára.

Tovább haladás feltételei

- Ismert témakörben csoportosítson megadott szempont szerint!
- Használja helyesen a napszakok nevét! Sorolja fel az évszakokat és a hónapokat helyes sorrendben!
- Nevezze meg az évszakok jellemző időjárási jelenségeit!
- Mutasson be a tanult élőlények közül egyet, sorolja fel jellemző jegyeit adott szempontok szerint!
- Tudja megkülönböztetni a fás szárú és lágyszárú növényeket!
- víz halmazállapotának megkülönböztetése
- életjelenségek és életfeltételek felsorolása
- Tájékozódjon jól saját testén! Nevezze meg testrészeit, érzékszerveit, érzékszerveinek funkcióit és azok védelmét.
- Ismerje a fontosabb élelmiszercsoportokat, valamint ezek arányos fogyasztását egészsége érdekében!
- erdő szintjeinek megnevezése, növények és állatok elhelyezése a szinteken

ÉNEK-ZENE

2. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei produkció I. Éneklés	37	7
Zenei reprodukció II. 2. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	7	
Zenei reprodukció III. 3. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	7	
Zenei befogadás I. 4. A befogadói kompetenciák fejlesztése	7	
Zenei befogadás II. 5. Zenehallgatás	7	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció I. Éneklés**	**Órakeret 44 óra**
Előzetes tudás	Óvodából hozott gyermekjátékok, gyermekversek, gyermekdalok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség fejlesztése, az éneklési kultúra kialakítása. Alapvető fejlesztési cél a dalok szövegtartalmat kifejező megszólaltatása, a szép éneklés, egységes hangzás kialakítása helyes légzéssel és artikulációval, pontos dalkezdéssel és zárással. A népzenei anyag, a népi gyermekjátékok és a gyermekdalok feldolgozása énekléssel, ritmikus mozgással, valamint néptánccal, szabad mozgásos improvizációval. Daléneklés könnyű osztinátó kísérettel emlékezetből és kottából. Könnyű kétszólamú művek éneklése. Hangszeres kíséret alkalmazása a zenei anyag megszólaltatásában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Éneklési készség fejlesztése: Megfelelő testtartás, helyes légzés és artikuláció, érthető szövegmondás. Homogén hangzás kialakítása, tiszta intonáció. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás. Dalkezdés megadott hangról és tempóban, pontos indítással.		*Magyar nyelv és irodalom:* gyermekversek, szókincsbővítés, érthető szövegejtés, helyes artikuláció.

Éneklés c'– d" hangterjedelemben, egyenletes tempóban. **Többszólamú éneklési készség fejlesztése:** Második szólamként alaphang (orgonapont) éneklése, kérdés-felelet játékok, hangutánzó dallam-osztinátók, ritmus-osztinátók, hangszeres kíséretek, quodlibetek stb. Egyszerű népdalkánonok. **A daltanítás módszerei:** – Hallás utáni daltanítás. – Daltanítás jelrendszerről. **Zenei anyag:** *Népi gyermekjátékok*: mondókák, kiolvasók, csujogatók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások stb. bi-, tri-, tetra- pentaton, illetve bi-, tri-, tetra-, penta-hexachord hangkészlettel. *Magyar népdalok*: névnapköszöntők, csúfolódók, tréfás dalok, párosítók stb. *Megzenésített versek, megszövegesített olvasógyakorlatok, illetve biciniumok:* Kodály Zoltán, Bárdos Lajos, Járdányi Pál, Ádám Jenő stb. művei. *Más népek dalai az alábbi kiadványok alapján:* Forrai Katalin: Szomszéd népek dalai (Tankönyvkiadó, 1965.) Forrai Katalin: Európai gyermekdalok I-II. (Holnap Kiadó, 1999.) *Olvasógyakorlatok az alábbi kiadványok alapján:* Kodály Zoltán: 333 olvasógyakorlat (Editio Musica Budapest, 1962.) Kodály Zoltán: Ötfokú zene II. (Editio Musica Budapest, 1958.) Ünnepek dalai, készülés a megemlékezésekre	*Matematika:* páros számok. *Erkölcstan:* szabálytudat erősítése. *Környezetismeret:* környezetünk, állatok, növények a gyermekdalokban, népdalokban. *Dráma és tánc:* népi gyermekjátékok, szerepjátékok, népdal és néptánc kapcsolata. *Vizuális kultúra:* a népi tárgykultúra. *Testnevelés és sport:* mozgás, tánc, játék, mozgáskoordináció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testtartás, légzés, artikuláció, frazeálás, intonáció. Gyors-lassú, halk-hangos, magas-mély, kérdés-felelet, kezdőhang-záróhang ellentétpárok. Gyermekdal, népdal, quodlibet, kánon, bicinium. Egyenletes mérő, tempó, ritmus, osztinátó. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, dallamsor, kíséret, ismétlés, variáció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Kisgyermekkori zenei élményanyag. Gyermekjátékok, gyermekversek, gyermekdalok. Ezekhez kapcsolódó (testi) nagymozgások, valamint hangutánzó dallam- és ritmusmotívumok.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Mozgásfejlesztés: Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés fejlesztése. Egyenletes mérőütés alkalmazása. Tempóváltozások érzékelése és reprodukciója. Metrikus és kisebb formai egységek érzékelése. Játékos feladatok megoldása alapritmusokkal és hangokkal. **Generativitás fejlesztése:** Kisebb formai egységek, motívumok, azonosságok, hasonlóságok, különbözőségek, ismétlődés, variáció (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) megfigyeltetése és tudatosítása. Megadott szövegekre (pl. versek) ritmus és dallam rögtönzése. Megadott dallamokhoz variációk fűzése. Képekhez dallam és ritmus társítása. **Hallásfejlesztés:** Hangrelációk érzékeltetése nagymozgással, reláció térbeli mutatásával, kézjellel. Ellentétpárok, pl. csend és hang, beszéd és énekhang, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú érzékelése és reprodukciója. A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége: – két-, három- és négyfokú dallamfordulatok: s-m; s-l; l-s-m; s-m-d; m-r-d; r-d-l,; m-r-d-l,; d-s,-l, – ötfokú dallamfordulatok: lá-pentaton (s-m-r-d-l,), dó-pentaton (l-s-m-r-d), lefutó dó-pentachord (s-f-m-r-d), illetve lefutó lá-pentachord (m-r-d-t,-l,). Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás. **Zenei memória fejlesztése:** Játékos memóriagyakorlatok megadott ritmus- és dallamfordulatokkal. **Ritmikai készség fejlesztése:** Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagy testi mozgással, testhangszerekkel, ritmushangszerekkel). Ritmusmotívumok hangoztatása testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Ritmus-osztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmus-memoriter. Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások), a ritmus változatos megszólaltatásával (nagy mozgásokkal). Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel.	*Magyar nyelv és irodalom*: gyermekversek, szókincsbővítés. *Vizuális kultúra:* ritmus a vizuális kultúrában. *Testnevelés és sport:* mozgás, tánc, játék, mozgáskoordináció, mozgásimprovizáció.

Gyors, lassú és tempóváltás érzékeltetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenletes mérő, tempó, ütem, ritmus. Hangmagasság, dallam, dallamfordulat, dallamrajz, motívum. Azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlés, variáció, rögtönzés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Gyermekjátékok, gyermekversek, gyermekdalok. Életkornak megfelelő ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A daltanulás módjai. A hang szolmizációs elnevezése, a kézjel használata. Grafikus notáció, ötvonalas rendszer. A zenei írásban és olvasásban használatos jelrendszer: ritmusírás, betűkotta és hangjegy. Belső hallás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében történik. **Grafikus notáció:** A test- és ritmushangszerek dinamikájának (erősebb-halkabb reláció, a hang kicsengése, elhalása), a hangok megszólalási gyakoriságának (egyenletesség, sűrűsödés, ritkulás), a hangszín, a hangzás (pl. gömbszerű kiterjedés) jelekkel (pont, vonal, folt) történő ábrázolása. **Ritmikai elemek, metrum:** Mérőütés. Ritmikai elemek elnevezése, gyakorlóneve és jele: negyedérték (tá), nyolcadpár (ti-ti), negyed szünet (szün), félérték (tá-á) és félértékű szünet (szü-ün). A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése. Ütem, ütemmutató, ütemvonal, ismétlőjel, záróvonal. A 2-es ütem.	*Magyar nyelv és irodalom:* jelek és jelrendszerek ismerete. *Vizuális kultúra:* jelek, jelzések értelmezése.

Dallami elemek: Szolmizációs hangok: l-s-m-d-l,-s, Szolmizációs hangok: l-s-m-r-d-l,-s, A szolmizációs hangok kézjele, betűjele, a hangjegyek elhelyezése az ötvonalas rendszerben. A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz, alsó pótvonal. Hangjegyszár irányának megfigyeltetése, a notáció helyes alkalmazása. Lépés és ugrás megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérőütés, ütemmutató, 2-es ütem, ütemvonal, ismétlőjel, záróvonal. Szolmizációs név, kézjel, betűjel, hangjegy, hangjegy szára. Vonalrendszer, vonal, vonalköz, pótvonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás I.** **A befogadói kompetenciák fejlesztése**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Akusztikus tapasztalatok a környezet zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás térben: irány és távolság megnevezése. Zenehallgatási élmények korai gyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló figyelem, a koncentráció képességének kialakítása, a zenei emlékezet, a zenei fantázia fejlesztése. A hangszínhallás és a többszólamú hallási készség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A figyelem képességének fejlesztése: Kezdés és befejezés megfigyeltetése és érzékeltetése a szabad mozgásban. Különböző tempójú, táncos karakterű klasszikus zenedarabokhoz tánc, vagy szabad mozgás rögtönzése. Dinamikai ellentétpárok, hirtelen hangerőváltás megkülönböztetése, fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal. Tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. **A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:** Természetünk és környezetünk hangjainak felismerése. Az emberi hang magasságának (magas, mély) és hangszínének (gyermek, női és férfi) megkülönböztetése. Az élő zene és a gépzene hangzásának megkülönböztetése. A hangszerek hangjának felismerése: furulya, citera, zongora, hegedű, fuvola, fagott, gitár, dob, triangulum, réztányér. Ritmushangszerek kezelése. Tanult dalok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában. **Intellektuális munka**: A dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy	*Környezetismeret:* természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás. *Dráma és tánc:* dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció. *Vizuális kultúra:* zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.

zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb). A zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zajok, zörejek, zenei hangok. Kezdés-befejezés; hangerő, hangerőváltozás; tempó, tempóváltás. Gyermek-, női és férfihang; hangszer, hangszín.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás II. Zenehallgatás**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Zeneművek jellegének, karakterének megkülönböztetése az ismétlődő zenehallgatások során. Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyagok segítségével, valamint azok vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása. Szabad mozgás-improvizáció. Cselekményes és programzene feldolgozása, a szereplők jellemének zenei eszközökkel történő azonosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan: *Természetünk és környezetünk hangjai, benyomások a zenéről*: csend és hang, beszéd és ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély stb. *Népzene:* a tanult magyar gyermekdalok, népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzenészek, gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsai gyermeklakodalmas), más népek zenéi. Népdalok feldolgozásai (válogatás Bartók Béla: Gyermekeknek című sorozatából, Kodály Zoltán és Bárdos Lajos gyermekkaraiból, biciniumaiból). *Cselekményes zene, programzene* (DVD, illetve videofelvételekről): Csajkovszkij, P. I.: Diótörő – balett (részletek) Purcell, H.: Dido és Aeneas – részletek (Boszorkány-duett, Barlang-jelenet, Matróztánc, Dido búcsúja). *Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:* Banchieri, A.: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrappunto bestiale alla mente) Rameau, J. P.: A tyúk (La poule) Telemann, G. P.: Békák (Les Rainettes) Mozart, L.: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik)	*Magyar nyelv és irodalom:* zeneművek tartalma, cselekménye. Szereplők jellemábrázolása. *Dráma és tánc:* cselekményes zenék, programzenék dramatizált megjelenítése, pl. bábozás, pantomim. *Vizuális kultúra:* zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.

Mozart, W. A.: C-dúr variáció (Ah, vous dirai-je, Maman), KV. 265. Rimszkij-Korszakov, N. A.: A dongó (részlet a Mese Szaltán cárról című operából) Honegger, A.: Pacific 231 Ravel, M: Lúdanyó meséi (Ma mère l'oye) – részletek Bartók B.: Gyermekeknek – részletek Bartók B.: Mikrokozmosz – részletek Bartók B.: Gyermek- és nőikarok – Héjja, héjja, karahéjja! Kodály Z.: Gyermekkarok – Héja, Katalinka, Gólya-nóta, Táncnóta, Méz, méz, méz Kurtág Gy.: Játékok – részletek A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással, vagy felvételről (audio, video). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Énekes zene, hangszeres zene. Zenei karakter, népdalfeldolgozás.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók képesek 30 gyermekdalt és népdalt emlékezetből, a kapcsolódó játékokkal, c'–d" hangterjedelemben előadni. Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően, hallás után megtanulni. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. Felismerik és lejegyzik a tanult zenei elemeket (ritmus, dallam). Pontosan, folyamatosan szólaltatják meg a tanult ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatokat csoportosan és egyénileg is. A tanult szólmizációs jelekkel, szolmizálva éneklik a tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. Megfelelő előkészítés után hasonló dallamfordulatokat rögtönöznek. Képesek társaikkal együtt figyelmesen zenét hallgatni. Megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek az egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Különbséget tesznek az eltérő zenei karakterek között. Fejlődik hangszínhallásuk. Megkülönböztetik a furulya, citera, zongora, hegedű, fuvola, fagott, gitár, dob, triangulum, réztányér, a testhangszerek és a gyermek-, női, férfihang hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. Szívesen és örömmel hallgatják újra, és dramatizálják a meghallgatott zeneműveket.

Tárgyi feltételek:

– Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
– Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
– Ötvonalas tábla
– Ritmushangszerek
– Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
– Számítógép internetkapcsolattal, projektorral
– Hangtár
– Kottatár

VIZUÁLIS KULTÚRA

2. évfolyam

Fejezetek	**Óraszámok**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	12	
2. Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelt látványok	14	
3. Vizuális kommunikáció. Vizuális jelek a környezetünkben	10	
4. A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás	2	
5.A média kifejezőeszközei. Kép, hang, cselekmény	1	1
6. A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény	3	
7. A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben	3	
8. Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek	10	3
9. Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak	10	3
Összesen	72	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet** **Átélt élmények és események**	**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi és téri megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Téralkotó és -ábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret, mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás, makettezés) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával. Korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy térbeli, plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével.	*Magyar nyelv és irodalom:* Figyelem a beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése. *Dráma és tánc:* egyensúly-, ritmus- és térérzékelés. *Ének-zene:* emberi hang, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint. *Környezetismeret:*

	Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás. Kísérletek oldatokkal, fénnyel, hővel. *Erkölcstan:* én magam, szűkebb környezetem. *Matematika:* változás kiemelése, az időbeliség megértése.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet** **Valós és képzelt látványok**	**Órakeret 14 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek valós vagy fantázia szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők), természetes és épített környezetének (pl. erdők, ligetek, állatok, vizek, bódék, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása		*Magyar nyelv és irodalom:* Élmények, tartalmak

(pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által. Környezetünk valós elemeinek, tárgyainak, tereinek (pl. háztartási gép, óra, motor, fészek, odú, fa, talaj), különleges nézőpontból (belülről, fentről, alulról) való megjelenítése a fantázia és a megfigyelés révén, a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes-, grafikai technika, mintázás, konstruálás talált tárgyakból, azok átalakításával). Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa). A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hang-zene, mozgás, vizuális: installáció, fotómanipuláció).	felidézése. Szép könyvek. *Dráma és tánc:* Dramatikus formák. Fejlesztő játékok. *Környezetismeret:* Mozgásjelenségek, kísérletek. Optika. *Ének-zene:* Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás. Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zörej. *Erkölcstan:* Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság. *Matematika:* Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozgatás. Síkmetszetek képzeletben.
Kulcsfogalmak / fogalmak	Illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció** **Vizuális jelek a környezetünkben**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Jeltervezés, jelalkotás változatos méretben (pl. apró pecsét, tábla, land art szerű méretben udvaron, játszótéren), különböző anyagokból (pl. agyag, madzag, papírdúc, fatábla, talált anyag, homok, kavics, falevél, víz) meghatározott célok érdekében (pl. eligazodás, útbaigazítás, védelem, figyelemfelkeltés). Környezetünkben található jelek, jelzések (pl. jelzőlámpa, térkép, alaprajz, közlekedési tábla, cégér, piktogram, embléma, szimbólum, zászló, márkajelzés, logo) összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából (pl. valós és virtuális társasjáték, dramatikus játék, kincsvadászat).	*Matematika:* tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok. *Környezetismeret:* A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Jelek, jelzések. Természeti jelenségek, természetes anyagok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* jelzőtáblák.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata** **Médiahasználati szokások médiumok, médiaélmény-feldolgozás**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiaélmények felidézésének segítségével.	*Magyar nyelv és irodalom:* Mesék, narratív történetek.
Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.
Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).	*Erkölcstan:* Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodás, identitástudat fejlesztése. A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz

		tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése. *Környezetismeret:* Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód. *Dráma és tánc:* kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média kifejezőeszközei** **Kép, hang, cselekmény**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelemkifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában.	

	Saját vélemény megfogalmazása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék, videojátékok) alapvető kifejezőeszközeinek (hanghatások, vizuális jellemzők) megfigyelése és értelmezése közvetlen példák alapján. A kép és hang szerepének megfigyelése a mesevilág teremtésében (pl. animációs meséken keresztül). Egyszerű médiaszövegek (pl. animációs mesék, reklám) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. A mediatizált történetek szereplőinek (hősök és gonoszak) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése. A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése. Egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban.	*Magyar nyelv és irodalom:* A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése egy szálon futó történekben. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról. *Erkölcstan:* önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-fönt, jó-rossz). *Környezetismeret:* az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az

	információszerzésben. *Ének-zene:* Emocionális érzékenység fejlesztése. A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Tapasztalat a zenei jelenségekről. *Dráma és tánc:* mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zörej, csend.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata** **Személyes élmény, médiaélmény**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen kommunikáció jelzéseinek, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A személyes, közvetlen kommunikáció verbális, vokális és testbeszéddel történő jelzéseinek felismerése, értelmezése. A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, videoklip, SMS, emotikonok) alapján.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szöveg értelmezése, nem verbális jelzések értelmezése, használata beszéd közben. Mese és valóság különbsége. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját

Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel. A valóság és fikció közötti különbség megragadása. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A különböző médiaszövegek (pl. tehetségkutató műsorok, sportközvetítés, sorozatok, animációs filmek, filmek, reality műsorok) szereplőivel való azonosulásra reflektálás lehetősége (pl. irányított beszélgetés keretében). Személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjátékkal.	tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. *Erkölcstan:* másnak lenni/elfogadás, kirekesztés. *Környezetismeret:* Nappal és éjszaka. A világ, ahol élünk. Föld és a csillagok. Élőlények, életközösségek. *Dráma és tánc:* Történetek kitalálása és kiscsoportos vagy páros megvalósítása.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata** **Tájékozódás a virtuális terekben**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, bábozás). A gyerekek által használt videojátékkal összefüggő élmények feldolgozása (pl. szerepjátékkal, rajzolással). A videojátékok tematikai csoportosítása, a szereplőik azonosítása.	*Magyar nyelv és irodalom:* Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókincs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. *Technika, életvitel és gyakorlat:* Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése. *Erkölcstan:* a számítógépes világ ismeretségei.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Internet, honlap, chat, videojáték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra** **Környezetünk valós terei és mesés helyek**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téralakító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, transzformátorház, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) tudatos megismerése, vizsgálata minden érzékszervvel (látás, hallás, tapintás, szaglás). Valós vagy kitalált funkciónak megfelelő terek (pl. „a hely, ahol játszok”, „a hely, ahová elbújok”), tárgyak (pl. közlekedési eszköz, mesebeli szerszám) kitalálása és megjelenítése (pl. rajzban, makettel, modellben). Képzeletbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, juhász kunyhója, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedés, környezetünk. *Környezetismeret:* Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése. *Dráma és tánc:* térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánctechnikák. *Matematika:* Képzeletben történő mozgatás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téralkotás, térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra** **Valós és kitalált tárgyak**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. hangszer, pálca, öltözék, szőnyeg, edény, bútor, ékszer, szerszám, jármű) tervezése és létrehozása bemutatott példák alapján (pl. hagyományos kézműves technikával készült, vagy tömeggyártott tárgyak), meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára. Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. konyhai eszköz, játék, öltözék, öltözékkiegészítő, hangszer, szerszám) létrehozása meghatározott tulajdonos számára (pl. adott személyiség, foglalkozás, életkor, nemek szerint), hagyományos kézműves technikákkal is (pl. fonás, szövés, nemezelés, faragás).	*Környezetismeret:* Természeti, technikai és épített rendszerek. Anyagismeret. *Dráma és tánc:* népi gyermekjátékok. *Ének-zene:* Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptánccal. Hangszerek. *Technika, életvitel és gyakorlat:* eszközhasználat. *Erkölcstan:* valóság és képzelet.

	Matematika: objektumok alkotása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözékkiegészítő.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	– Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése. – Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése. – Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével. – A felszerelés önálló rendben tartása. – A közvetlen környezet megfigyelése és értelmezése. – A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása. – Téralkotó feladatok során a személyes térbeli szükségletek felismerése. – Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára. – A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése. – Hagyományos kézműves technikával készült tárgyak megkülönböztetése. – Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése.

	– Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat. – Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése. – A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását). – A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése. – Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése. – Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése, és azok kifejezése.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

2. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Család, otthon, háztartás	7	
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	13	3
3. Közlekedés	7	
4. Közösségi munka, közösségi szerepek	6	
Összesen	36	

Tematikai egység	**1. Család, otthon, háztartás**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: élmények, tapasztalatok elmondása; lakhely ismerete; családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során. A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása. A családkép és a családi otthon képének alakítása. A rendszeresség és a rendszeretet iránti igény formálása. Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel. Szókincsbővítés. Az önismeret fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
1.1. Élet a családban Hétköznapok és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése. Családtagok bemutatása családrajzzal, síkbábokkal. Családi szerepek. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra,

1.2. Biztonságos otthon Házimunkák számbavétele. Munkamegosztás a családban. Háztartási eszközök, gépek használatának lehetőségei. Otthoni balesetek megelőzése. Veszélyforrások a háztartásban: sérülést okozó tárgyak, tűzgyújtó eszközök, gáz, elektromosság, gyúlékony, maró, illetve mérgező vegyszerek, romlott ételek. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.	kommunikáció. *Környezetismeret:* család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné. *Matematika:* tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok. *Erkölcstan:* Én és a közvetlenebb és tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.
1.3. Családi időbeosztás Munkaidő, tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Időbeosztás megbeszélése, napirend készítése. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. Rajzos programajánlat készítése.	
1.4. Tisztaság és rend Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarítószerek és eszközök használata. Személyes higiéné, tisztálkodás szabályainak ismerete. Fogmosás, körömápolás, hajviselet. Az öltözködés folyamata, a ruházat rendben tartása (hajtogatás, cipőfűzés, cipő kötés). Környezetünk tisztán tartása. Takarékosság energiával, vízzel. A szelektív hulladékgyűjtés célja, jelentősége és megvalósítása.	
1.5. Táplálkozás Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. A napszakoknak megfelelő étkezések.Étrend összeállítása képek válogatásával. Zöldség- és gyümölcstál, szendvics készítése.	
1.6. Testápolás Higiéné. Testápolás (kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás, intim területek tisztántartása) eszközei és anyagai.	
1.7. Célszerű öltözködés A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés. Ruhadarabok válogatása, csoportosítása, hajtogatása. Szekrényrendezés. Öltöztetőbaba modell ruhatárának rajzolása, öltöztetése.	
1.8. Növényápolás, állatgondozás Otthoni és iskolai szobanövényeink ápolása és védelme. A növények életfeltételeinek biztosítása. Hobbiállatok gondozása, felelős állattartás.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, higiéné, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékosság, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés.

Tematikai egység	**2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés**	**Órakeret 13+3 óra**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: az óvodáskorban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal; anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban. A munka során felhasználandó anyagok technológiai tulajdonságainak megtapasztalása, irányított (felhasználás célja szerinti) vizsgálata. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítséggel. Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig. Kézügyesség fejlesztése. Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata. Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben. Tanulási szokások (sorrendiség, időbeosztás, hatékonyság) alakítása. Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása. Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
2.1. Az anyagok Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján). A természetes és az átalakított anyagok csoportosítása megfigyelhető tulajdonságaik alapján.	*Vizuális kultúra:* vizuális megjelenítés. *Környezetismeret:* anyagok, érzékszervek, érzékelés.
2.2. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálas anyagok, textilek alakítása	

Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel, mélyítéssel, mintázással. Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással. Fűzőlapmunka. Faanyagok (hurkapálca, fenyőléc) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással. Fémhuzal alakítása hajlítással. Szálas anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). Egyszerű fonalmunkák (sodrás, fonás, csomózás, pompon készítése) és egyéb kézműves technikák (nemezelés, gyöngyfűzés). Gombfelvarrás. Síkbábok készítése papír, fa, fonal és textilanyagok felhasználásával. Tárgyak készítése természetes anyagokból (termésekből, csuhéból stb.) Maradék anyagokból és hulladékból készíthető tárgyak. Takarékos anyagfelhasználás. A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek régen és napjainkban.	*Matematika:* Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés. Tárgyak, alakzatok, összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés. *Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése). *Erkölcstan:* az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.
2.3. Építés Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – faépítő, fémépítő, Lego – felhasználásával) utánzással, kép és rajz alapján, illetve önálló elképzeléssel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, átalakított anyag, sablon, mintaelem, szálas anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, újrahasznosítás, építmény, építőelem.

Tematikai egység	**3. Közlekedés**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: közlekedés és óvatosság – fegyelmezett viselkedés a közlekedési környezetben; a család közlekedési szokásai; az óvoda (majd iskola) és a lakóhely közötti közlekedés lehetőségei; élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása, a megelőzés, az elhárítás, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása.	

	Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
3.1. Gyalogos közlekedés szabályai A gyalogos közlekedés alapszabályainak megismerése. A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten. A forgalomirányítás jelzései: a közlekedési jelzőlámpa, a rendőri karjelzések és a gyalogos közlekedésnél jelentős jelzőtáblák ismerete.	*Környezetismeret:* közlekedési eszközök. *Magyar nyelv és irodalom:* szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés (képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).
3.2. A közösségi közlekedés viselkedési szabályai A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai. Az időjárás és a napszakok befolyása a gyalogosok és a járművek közlekedésére. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása.	
3.3. A közlekedésben rejlő veszélyek A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása. Helyes magatartás a baleseti helyszínen.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár.

Tematikai egység	**4. Közösségi munka, közösségi szerepek**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: a családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A saját felelősség belátása, vállalása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

4.1. Családi rendezvények, ünnepek, események Születésnap, névnap, házassági évforduló megünneplése, az ezekkel kapcsolatos szokások, hagyományok. Esküvő, temetés, baráti összejövetelek célja, az ezeken való viselkedés szabályai. Példaadás, mintakövetés, programszervezés, a rendezvényhez illő környezet megteremtése. Meghívó, kellékek, ajándékok készítése. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása. A tapasztalatok megbeszélése.	*Környezetismeret:* szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek. *Erkölcstan:* családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.
4.2. Iskolai és osztályrendezvények Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzések megfogalmazása.	
4.3. A közösségért végzett munka Teremdekoráció készítése a tanult technikák alkalmazásával. Az iskola esztétikus, harmonikus külső és belső környezetének alakítása. A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás, munkaszervezés, program, dekoráció.

A fejlesztés várt eredményei	A természeti, a társadalmi és a technikai környezet megismert jellemzőinek felsorolása. Tapasztalatok az ember természetátalakító (építő és romboló) munkájáról. A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának megértése, káros sztereotípiák lebomlása. Alapvető önkiszolgáló tevékenység A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet. Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete. Példák ismerete az egészséges, korszerű táplálkozás és a célszerű öltözködés terén. A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása. Életkori szintnek megfelelő probléma felismerés, problémamegoldás. Anyagalakításhoz kapcsolódó foglalkozások megnevezése, az érintett szakmák, hivatások bemutatott jellemzőinek ismerete.

	Célszerű takarékosság lehetőségeinek ismerete. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálas anyagok, textilek magabiztos alakítása. Építés mintakövetéssel és önállóan. Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata. A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása. Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során. A közlekedési veszélyforrások tudatosulása. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása. Az alkalmakhoz illő kulturált viselkedés és öltözködés.

2. osztály

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Előkészítő és preventív mozgásformák	15 + folyamatos	
2. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	30	
3. Manipulatív természetes mozgásformák	25	
4. Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	25	
5. Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	25	5
6. Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	20	5
7. Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	10	
8. Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	10	10
Összesen	180	

2. évfolyam

<table>
<tr><td>Tematikai egység/
Fejlesztési cél</td><td colspan="2">1.Előkészítő és preventív mozgásformák</td><td>Órakeret
15+
folyamatos</td></tr>
<tr><td>Előzetes tudás</td><td colspan="3"></td></tr>
<tr><td>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</td><td colspan="3">A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása.
Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése.
A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása.
A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Ismeretek/fejlesztési követelmények</td><td>Kapcsolódási pontok</td></tr>
<tr><td colspan="3">MOZGÁSMŰVELTSÉG
Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):
Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.
Gimnasztika:
Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légző gyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika.
Keringésfokozó feladatok; játékos, zenés gimnasztika; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyságfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.
Az Alapozó terápia elemeinek beemelése.
Játék:
A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.
Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:
Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban.
Motoros tesztek végrehajtása.
A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok.
Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</td><td>Matematika: számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok.

Környezetismeret: testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.

Vizuális kultúra: megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</td></tr>
</table>

A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Higiéniai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezettudatosság: takarékosság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2.Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése. A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:* Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások. Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán. Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés mint alapvető természetes	*Matematika:* térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai. *Környezetismeret:* tájékozódási alapismeretek. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció.

mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása. *Lendítések és körzések:* Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása. *Hajlítások és nyújtások:* Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal. *Fordítások és fordulatok:* Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön. *Tolások és húzások:* Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erőkifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban. *Emelések és hordások:* Társemelések és társhordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. *Függés- és lengésgyakorlatok:* Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben. *Egyensúlygyakorlatok:* Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok. *Gurulások, átfordulások:* Vízszintes tengely és hossztengely körül; különböző testrészeken, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva. *Támaszok:* Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon,	

különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre. *A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:* Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energia befektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás fogalmak ismerete. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erőkifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3.Manipulatív természetes mozgásformák**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Dobások (gurítások) és elkapások:* Egy- és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök	*Matematika:* műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek. *Informatika:*

elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal. *Rúgások, labdaátvételek lábbal:* Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetéses gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon. *Labdavezetések kézzel:* Labdaérzékelő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás. *Ütések testrésszel és eszközzel:* Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással. *A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:* Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.	médiainformatika. *Környezetismeret:* testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Torna* Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás;). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról megfelelő magasságú svédszekrényre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötél és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás). Egyszerű páros és társas gúlatorna. *Tánc* A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által. Kísérő zenére, saját énekre vagy belső lüktetésre épülő ritmusos járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum, egyszerű motívumkapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívumfüzérek. *Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok* Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága. A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.	*Ének-zene:* magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek. *Környezetismeret:* az élő természet alapismeretei.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, mászókulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kígyóvonal, csigavonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5.Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatlétika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járás és futás mozgásformái:* egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között). *Ugrások és szökdelések mozgásformái:* egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. *Dobások mozgásformái:* lökő-, hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel. *Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében* Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások, a Kölyökatlétika eszközkészletének beépítésével, akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés, Kölyökatlétikai eszközök elnevezései, a tanult mozgások ismerete. A kitartás pozitív értékként való elfogadása.	*Matematika:* mérés, mérhető tulajdonságok. *Vizuális kultúra:* közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása. *Környezetismeret:* testünk, életműködéseink.

Kulcsfogalmak/fogalmak	Futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaszkodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**6.Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban**	**Órakeret 25 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az önközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:* labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskézilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során. *Labdarúgás:* A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül). *Minikosárlabda:* Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. *Sportjáték-előkészítő kisjátékok:* Létszámfölényes és létszámazonos helyzetek megoldása. Kooperatív miniröplabda játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* anyagok és alakításuk. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Környezetismeret:* testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7.Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erőkifejtéssel történő végrehajtása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Társtolások és húzások:* Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erőkifejtéssel. *Kötélhúzások:* Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. *Esések és tompításaik:* Előre, hátra, oldalra, le és át. *Küzdőjátékok.* *Kooperatív játékok erőfejlesztő tartalommal.* ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erőkifejtés, sportszerűség, düh, erőkifejtés, csel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	8.Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal* ***a lehetőségek függvényében:*** Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások,; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal, falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. *Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben*	*Magyar nyelv és irodalom:* dramatikus játékok. *Környezetismeret:* éghajlat, időjárás. *Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési ismeretek.

megvalósítható játékok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése. *A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.*	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.

A fejlesztés várt eredményei	*Előkészítő és preventív mozgásformák* Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. Az Alapozó terápia feladatainak kivitelezése. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése és jelzése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzete beállítása. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete. Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat. Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva. *Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák* Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása. *Manipulatív természetes mozgásformák* A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra

	törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igénnyé és örömforrássá válása. *Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban* Feszes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben. A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása. *Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban* A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban. *Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban* Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban. A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése. A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása. A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete. *Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban* Az alapvető eséstechnikák felismerése, balesetmentes végrehajtása. A tompítás mozdulatának végrehajtása esés közben. A mozgásának és akaratának gátlása, késleltetése. Törekvés arra, hogy a támadó- és védőmozgások az ellenfél mozgásaihoz igazodjanak. *Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben* Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

3–4. évfolyam

A beszédkészség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek. E fejlettség döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szókincs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Az olvasástechnika eszközzé fejlesztése feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása fejleszti a tanulók kritikai érzékét, ítélőképességét és empátiáját, a kifejezés nyelvi megvalósulására való figyelmet. Lehetőséget teremt egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókincs kialakításának forrásai is; hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez.

Az önálló tanulás képességének kialakítása az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva az ismeretszerző képességek intenzív fejlesztését szolgálja. Fontos a tanulási szokások és technikák tanulása, a különféle források és azok használatának, az információszerzés lehetőségeinek és korlátainak megismerése, a szelekció, az összehasonlítás és a kritikai feldolgozás képességének fejlesztése.

A 3−4. évfolyamon az írás-helyesírás tanításának célja az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	8	288
2. osztály	8	288
3. osztály	8	288
4. osztály	8	288

3. évfolyam

Témakörök	Javasolt óraszám	A szabadon felhasználható 10 %
Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és megértés fejlesztése	folyamatos	
Olvasás, az írott szöveg megértése	116 óra	14 óra
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése		
Az ítélőképesség, az erkölcsi,az etikai és a történeti érzék fejlesztése		
Az íráshasználat fejlesztése		
Fogalmazási alapismeretek	36 óra	
Szövegalkotási gyakorlatok		
Az íráshasználat fejlesztése	108 óra	
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok		
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása		
A tanulási képesség fejlesztése	folyamatos	
Ismétlés, rendszerezés, gyakorlás		14 óra
Összesen	**288 óra**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A helyes beszédlégzés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés). . Vélemény kulturált megfogalmazása. Figyelem a beszélgetőtársra. Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben. A különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása. Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.	A tanuló – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti.	*Minden tantárgy*: összefüggő beszéd, érvelés. *Környezetismeret:* önfenntartás, légzés. *Vizuális kultúra*: Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet;	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, az írott szöveg megértése**	
Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése. Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fürtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése. A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: – a szöveg átfutása, – az előzetes tudás aktiválása, – jóslás, anticipáció. Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.	A tanuló – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; – felismeri és javítja a hibáit; – felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult; – szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat.	*Matematika:* szöveges feladatok. *Környezetismeret:* önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása. *Erkölcstan:* én magam; az én világom. *Vizuális kultúra*: Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szöveg, műfaj, szövegértés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése**	
Előzetes tudás	Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások	

	megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása.

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint. Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok). Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban. Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban. A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése. Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például: Békés Pál: *Félőlény*, *A bölcs hiánypótló*; Berg Judit: *Rumini*; Boldizsár Ildikó: *Boszorkányos mesék*; Csukás István: *Süsü, a sárkány*, *Keménykalap és krumpliorr*, *Pom Pom összes meséi*, *gyerekversek*; Dávid Ádám: *A Virág utcai focibajnokság;* Lázár Ervin: *Szegény Dzsoni és Árnika*; Lackfi János: *Kövér Lajos színre lép*; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna *gyermekversei*; Tóth Krisztina: *Londoni mackók*, Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen*.) Ritmus-, mozgás- és	A tanuló – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; – az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el.	*Környezetismeret*: környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok. *Ének-zene*: a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek). *Vizuális kultúra; dráma és tánc:* A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző

beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése. A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások megbeszélésekor.		egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az íráshasználat fejlesztése**	
Előzetes tudás	Szavak, szószerkezetek, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése. Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értékként való elfogadása.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás). Az írás lendületének és tempójának fokozása. Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.	A tanuló – írása jól olvasható; – írástempója lendületes; – füzetvezetése rendezett.	*Matematika; környezetismeret:* olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Íráskép, szövegkép, olvashatóság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalmazási alapismeretek	
Előzetes tudás	A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete. Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.	A tanuló – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor.	*Környezetismeret; matematika:* érthető, világos szóbeli szövegalkotás. *Vizuális kultúra:* Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotási gyakorlatok	
Előzetes tudás	Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása. Történetalkotás szóban. Képolvasás, mesemondás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor.	A tanuló – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és	*Környezetismeret*: változatos élővilág; a tanultak bemutató

Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.	kifejezéseket használ; –	leírása. *Vizuális kultúra*: Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélés, történetmondás, leírás, jellemzés; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok**	
Előzetes tudás	A tanult nyelvtani fogalmak felismerése és megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben. A rokon értelmű szavak helyes használata. A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben. Különféle időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése. Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. Az igekötők szerepének és írásmódjának megfigyelése. Tudatos alkalmazásuk. A főnév fajtáinak csoportosítása,	A tanuló – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szövegkörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket; –	*Vizuális kultúra*: Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben. *Környezetismeret:* tulajdonnevek a térképeken.

megnevezése. Többes számú főnevek alkotása. A *-ba, -be, -ban, -ben* ragos főnevek helyes használata mondatalkotással, szövegértelmezéssel. A melléknév szerepének ismerete a nyelvhasználatban. A fokozott melléknévi alakok használata szövegalkotáskor.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, ige; igeragozás; igekötő; melléknév, melléknévfokozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása**	
Előzetes tudás	A hangok hosszúságának helyes jelölése a begyakorolt szókészlet körében. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. A *j* hang biztos jelölése a begyakorolt szókészletben. Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Mondatkezdés nagybetűvel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén. Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; fokozott melléknevek Hosszú hangok jelölése a melléknevek végén. A főnév *-t* toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése. A *j* hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.	A tanuló – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak;	*Környezetismeret:* térképvázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével. *Matematika*: számnevek helyesírása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése	
Előzetes tudás	Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget. Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák. Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével. Ismerkedés különböző információhordozókkal. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője.	A tanuló – ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; – azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését; – képes önálló tanulásra; – ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit; – ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekben; – a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ; – információt keres, kezel önállóan néhány forrásból; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: *Betlehemi királyok, Mama*; Petőfi Sándor: *Füstbe ment terv*; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; –	*Környezetismeret*: jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése. *Vizuális kultúra*: Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése	
Előzetes tudás	Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Erkölcsi és esztétikai ítélet megfogalmazása. A művek tanulságainak értelmezése. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend. A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások). Nemzeti ünnepeink, jelképeink. A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.	A tanuló – ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni. – történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket. – képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt.	*Erkölcstan*: Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság. *Környezetismeret:* Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák. *Vizuális kultúra; Dráma és tánc:* a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez. Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse. Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát. Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket. A memoritereket szöveghűen mondja el. Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos fogalmazást készítsen a

	tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával. Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat, és nevezze meg azokat szövegben is. A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek. Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa. Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.

A továbbhaladás feltétele:

Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés:
A tanult udvarias nyelvi fordulatok/ köszönés, jókívánság/ használata a mindennapi beszédhelyzetekben.
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás: Legyen képes beszámolni olvasmányélményeiről kérdések alapján!
Íráskészség:
Írása legyen rendezett, tiszta, jól olvasható, egyéni tempójú. Írásmunkáit tanítói segítséggel tudja ellenőrizni és javítani!
Olvasási készség:
Tudjon felolvasni feldolgozott és begyakorolt szöveget egyéni tempóban! Legyen képes olvasástechnikai hibáit felszólításra javítani!
Olvasás, szövegértés:
Legyen képes fél oldal terjedelmű, szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmány megértésére! Bizonyítsa egyszerű feladatok megoldásával, kérdések megválaszolásával a megértést! Nevezze meg a szereplőket, a hozzájuk kapcsolódó eseményeket, az események helyszínét, idejét! Nevelői segítséggel készítsen vázlatot!

Nyelvtani és helyesírási ismeretek:
Ismerje fel és nevezze meg a felkiáltó, a felszólító, az óhajtó mondatokat, az igét, a főnevet, a melléknevet!
Legyen képes kevés hibával másolni!
Tollbamondás során írja nagy biztonsággal a szókészlet szavait begyakorolt esetekben!
Tudja tagolni a szöveget mondatokra, a mondatokat szavakra!
Készségszinten tudja: a mondatkezdés és mondatzárás helyes jelölését, az egyszerű szavak elválasztását!
A j hang jelölése újabb 20-25 szóban kevés hibával.

Memoriterek:

- Tavaszi szél vizet áraszt…
- Petőfi Sándor: Füstbe ment terv

- Vörösmarty Mihály: Szózat – első 2 vsz
- Kölcsey Ferenc: Himnusz – első 2 vsz
- Weöres Sándor: Tanévnyitáskor
- Nagy László: Dióverés

MATEMATIKA

osztály	heti óraszám	éves óraszám
1. osztály	4	144
2. osztály	4	144
3. osztály	4	144
4. osztály	4	144

3. évfolyam

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%)
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos +5	
2. Számelmélet, algebra	95	14
3. Függvények, az analízis elemei	10	
4. Geometria, mérések	15	
5. Statisztika, valószínűség	5	
Összesen	**144 óra**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok**	**Órakeret 5 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyannyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történés visszaidézése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Adott tulajdonságú elemek	Megfigyelésben, mérésben,	*Környezetismeret:*

halmazba rendezése konkrét elemek esetén. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.	számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában. Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás.	élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint.
A számítógép működésének bemutatása (be- és kikapcsolás, egér, billentyűzet használata).	Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	
Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkidomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.	
Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint.	
Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	*Ének-zene:* dallammotívumok sorba rendezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 95+14 óra**
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték. Római számok írása, olvasása (I, V, X). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Páros és páratlan számok. Matematikai jelek: +, –, •, :, =, <, >, ( ). Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban. Szorzótábla ismerete a százas számkörben. A műveletek sorrendje. Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.	
A tematikai egység	Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése.	

nevelési-fejlesztési céljai	Számok nagyságrendje és helyi értéke. Számok helyes leírása, olvasása 1000-ig. Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alapművelet körében. A tízes, százas, ezres számszomszédok meghatározása. A kerekítés és becslés eszközként való alkalmazása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás. Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére. A szorzótábla biztos ismerete.

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Számfogalom kialakítása 1000-es, számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig,	Tájékozódás az adott számkörben. Számmemória fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom:* számok helyesírása.
Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, számszomszédok, kerekítés. Alaki, helyi és valódi érték. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.	Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegyenesen.	
Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása.	Tájékozódás a számegyenesen.	
Számok összeg-, különbség-, szorzatalakja.	Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.	
A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).	Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegyenes, a hiány és a hőmérséklet segítségével. Adósság, készpénz, vagyoni helyzet fogalmának értelmezése. A negatív szám fogalmának elmélyítése.	*Környezetismeret:* hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypont alatti, fagypont feletti hőmérséklet).
Matematikai oktató program használata.		
Számok tulajdonságai: oszthatóság 5-tel és 10-zel.	Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.	
Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejszámolás: összeadás, kivonás, legfeljebb háromjegyű, nullára	Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom*: kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.

végződő számokkal. Fejszámolás: szorzás, osztás tízzel, százzal. Írásbeli összeadás, kivonás háromjegyű számokkal. Írásbeli szorzás egyjegyű számmal.	A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analógiák felismerése, keresése, kialakítása. Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása. A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.	
Matematikai fejlesztőprogram használata.		
Összeg, különbség, szorzat, a ,,közelítő" érték fogalmának és jelének bevezetése.	Jelek szerepe, használata. Becslés a tagok, tényezők megfelelő kerekítésével.	*Magyar nyelv és irodalom:* jelek szerepe, használata.
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.	Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.	
Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.	Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés. Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend bemutatására.	
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.	Matematikai modellek megértése. Önértékelés, önellenőrzés. Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, megértése.	
Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése.	Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása. Törtekkel kapcsolatos oktató program használata. Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. Animáció lejátszása törtek előállításához.	
Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.	A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés. Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény	*Magyar nyelv és irodalom:* az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.

	realitásának vizsgálata. A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése. Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása. Összefüggések felismerése. Válasz megfogalmazása szóban, írásban.	
Római számok. A római számok története. Számjelek bevezetése. Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.	Irányított keresés római számok használatáról.	*Környezetismeret:* a lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.
A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend. Háromjegyű szám. Tört szám, negatív szám. Becslés, ellenőrzés. Római szám. Alaki, helyi és valódi érték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Sorozat szabályának felismerése, folytatása. Növekvő és csökkenő számsorozatok. Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai modellek készítése. Sorozatok felismerése, létrehozása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Sorozat szabályának felismerése.	Adott szabályú sorozat folytatása. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása. Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal. Oktatóprogram használata sorozat szabályának felismeréséhez, folytatásához. A figyelem és a memória fejlesztése. Szabályfelismerés. Az önállóság fejlesztése a	*Vizuális kultúra:* periodicitás felismerése sordíszekben, népi motívumokban.

	gondolkodási műveletek alkalmazásában. Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága. Saját gondolatok megfogalmazása, mások gondolatmenetének végighallgatása.	
Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. A folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az absztrakciós képesség alapozása.	*Környezetismeret:* adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok). *Testnevelés és sport:* sporteredmények, mint adatok.
Grafikonok.	Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése. Matematikai összefüggések felismerése.	*Környezetismeret*: hőmérsékleti grafikonok készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táblázat, grafikon. Sorozat. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység /Fejlesztési cél	**4. Geometria**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Szimmetria: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek.	Tapasztalatszerzés, érvelés.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: hajtogatás.

A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése.		
Háromszög, négyzet és téglalap felismerése. A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma.	Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyedi tulajdonságok kiemelése. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.	*Vizuális kultúra*: mozaikkép alkotása előre elkészített háromszögek, négyszögek felhasználásával.
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása. Egyszerű rajzok, ábrák elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A tanult síkidomok rajzolása képszerkesztő program segítségével. A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.	
A téglalap és a négyzet kerületének kiszámítása.	Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.	*Környezetismeret:* kerületszámítás a közvetlen környezetünkben (szoba, kert)
Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel. A területszámítás fogalmának előkészítése.	Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.	*Környezetismeret:* tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szőnyegezés, burkolás a lakásban, kertben.
A kör fogalmának tapasztalati előkészítése.	A körző használata (játékos formák készítése). Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.	*Ének-zene*: körjátékok. *Vizuális kultúra*: a kör megjelenése művészeti alkotásokban.
Az egybevágóság fogalmának előkészítése.	Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése. Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése.	Szimmetria a természetben. *Vizuális kultúra:* szimmetria a műalkotásokban.
Tájékozódás síkban, térben.	Tájékozódás pl. az iskolában és környékén. Mozgássor megismétlése, mozgási memória fejlesztése.Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.	*Környezetismeret:* tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása.

Testek geometriai tulajdonságai, hálója.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* dobozokból bútorok építése. *Vizuális kultúra:* a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.
Mérések alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, km, hl, g, t.	Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.	*Környezetismeret:* gyakorlati mérések közvetlen környezetünkben (tömeg-, hosszúságmérés). Csomagolóanyagok, dobozok tömege.
Az idő mérése: másodperc. Időpont és időtartam megkülönböztetése.	Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év). Fejlesztőprogram használata méréshez. Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban történtek elhelyezése az időben.	*Testnevelés és sport*: időre futás. *Ének-zene*: metronóm. *Környezetismeret*; technika, *életvitel és gyakorlat*: napirend, családi ünnepek, események ismétlődése. *Magyar nyelv és irodalom:* változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.
Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.	A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése. Mérések a gyakorlatban, mérések a családban. Fejlesztőprogram használata mértékegységek átváltásához.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével. *Környezetismeret;* technika, *életvitel és*

		gyakorlat: háztartásban használatos gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Adatokról megállapítások megfogalmazása. Valószínűségi megfigyelések, játékok kísérletek. Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.	Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése. A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés.	*Környezetismeret:* meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása.
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események értelmezése.	Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.	

Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.	Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata.. Információszerezés az internetről, irányított keresés.	*Környezetismeret:* természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. *Magyar nyelv és irodalom:* a kifejezőkészség alakítása (világos, rövid megfogalmazás).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos. Grafikon.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*Gondolkodási és megismerési módszerek* – Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. – Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. – Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. *Számtan, algebra* – Számok írása, olvasása (1000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 1000-es számkörben. – Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). – Törtek a mindennapi életben: előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. – Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása 1000-es számkörben. – Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben. – A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. – Fejben számolás százas számkörben. – A szorzótábla biztos ismerete 100-as számkörben. – Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete. Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása. Műveleti sorrend ismerete, alkalmazása. – Háromjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás és osztás egy- és kétjegyű, számmal írásban. – Műveletek ellenőrzése. – Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. *Összefüggések, függvények, sorozatok* – Szabályfelismerés, szabálykövetés. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése. – Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. – A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. *Geometria* – A szabvány mértékegységek: mm, km,hl, g, t, másodperc. Átváltások szomszédos mértékegységek között. – Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák). – Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik. – Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. – Négyzet, téglalap kerülete. – Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel,

	területlefedéssel. *Valószínűség, statisztika* – Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. – Adatgyűjtés, adatok lejegyzése. – Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete. *Informatikai ismeretek* – Együttműködés interaktív tábla használatánál.

A továbbhaladás feltétele:

- Számok írása, olvasása az 1000-es számkörben
- Számok nagyság szerinti rendezése, számszomszédok: egyes, tízes, százas szomszédok, kerekítés tízesekre, százasokra
- Az alapműveletek eljárásainak alkalmazása írásban
- Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megoldása algoritmus alkalmazásával.
- Írásbeli műveletek megoldása, számítások helyességének ellenőrzése és az eredmény értelmezése.
- Egyszerű sorozatok szabályának megállapítása. Egyszerű sorozat folytatása
- Szóbeli bennfoglalás, szorzás kerek tízessel, százassal
- Téglalap, négyzet tanult tulajdonságainak felsorolása felelet választással .

ERKÖLCSTAN

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz–, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Cél, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból eltérő csoportokhoz tartozó gyerekek fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcstan tanulása során elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan *erkölcsi alapelvek*, amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése nem egészen egységes,– különösen akkor nem, ha ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte *vita és egyeztetés* tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcstan órákon erősíteni kell. Más részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az *erkölcsi érzék*, illetve mélyebb szinten a *lelkiismeret* fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez, miközben fejlődnek

bennük azok a pozitív belső késztetések, illetve erények, amelyek segítenek a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, a bűntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, *felelős döntést* azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló és felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak az *empátia*, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a *szolidaritás* képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az *érzelmi intelligencia* fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív szint alatt e szintnél erősebben befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadálya lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemzően az erkölcstan is számos ismeretet közvetít, a tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrarendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoport ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre*, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitatkozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a *példája révén* erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió. Osztályzattal is értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

3–4. évfolyam

9–10 éves koruk körül társas életük és mentális képességeik változását megalapozó jelentős biológiai átalakuláson mennek keresztül a gyerekek. Ez teszi képessé őket arra, hogy figyelmüket irányítsák, terveket készítsenek és *önmagukra is reflektáljanak*. E változások jó lehetőséget kínálnak a *testi és lelki egészségre* neveléshez, a *hazafias nevelés,* valamint a *családi életre nevelés* különféle témáinak feldolgozásához – a tanulási formákat pedig jól össze lehet hangolni az *anyanyelvi kommunikációs kompetencia* aktuális fejlesztési céljaival.

Ebben az életszakaszban erősödik meg a gyerekekben a szabályok elfogadásának belső késztetése, ami a közösségi szabályok megalkotásában és betartásuk ellenőrzésében való részvétel gyakorlása révén jó kiindulási pontot ad az *állampolgárságra és demokráciára nevelés* megalapozásához.

Az írás-olvasás alapvető készségeinek elsajátítását követően ebben az időszakban már ráépülhet az alapkészségek bázisára a *digitális kompetenciafejlesztés* néhány eleme – elsősorban hangfelvételek, képek és videók készítése, illetve lejátszása, valamint képek szerkesztése és rövid szövegek alkotása számítógép segítségével – az erkölcstan óra tevékenységeihez kapcsolódóan.

Bár ebben az életszakaszban nő a szóbeliség súlya az önkifejezésben, a foglalkozások témakörei még mindig jó lehetőséget kínálnak az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésére – immár kiegészülve a szöveges-dramatikus és bábjátékos formák alkalmazásával.

9–10 éves korban nagymértékben erősödik a gyerekek realitásérzéke, növekszik áttekintő, absztraháló, analizáló-szintetizáló képességük. Érzelmi életük is sokat változik. Megszűnik a kisgyerekkori „álomszerű” lét. Az *öntudatra* ébredést, a külső és a belső világ szétválását gyakran egyedüllétként élik át. Az ebből fakadó magányosság és feszültség feloldásában sokat segíthetnek nekik azok a szabad beszélgetések, amelyek az erkölcstan órák egyik legfontosabb munkaformájának tekinthetők. Bár a rajzolás-festés-mintázás még mindig sokak számára az önkifejezés kedves formája, az egyre összetettebbé váló érzések és

gondolatok kifejezésére fokozatosan alkalmasabbá válik a beszéd. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az órai beszélgetések csak akkor lesznek valóban személyiségformáló hatásúak, ha légkörük feszültségmentes, mindenki számára elfogadó – és őszinteségének csupán a többiek tiszteletben tartása szab korlátot, ami hosszabb távon a kulturált vita szabályainak elsajátítását jelenti.

Ebben az életszakaszban a felnőtt minta követésének fokozatosan helyébe lép a *kortárs minta követése*, s egyre inkább a kortársak közül kerülnek ki azok, akikre a tanulók referencia személyként tekintenek. Ez nem csökkenti annak a fontosságát, hogy a pedagógusnak mindenkor hiteles erkölcsi modellt kell közvetítenie, viszont előtérbe hozza az órákon azokat a hétköznapi, irodalmi vagy filmbeli témákat, amelyek már nem a tündérmesékhez, hanem a tanulók reálisabb világához kapcsolódnak.

A gyerekek általában kilenc éves koruk táján kezdenek el kételkedni a korábban elsajátított normák, világképi elemek érvényességében, s fontos átalakuláson megy keresztül kritikai érzékük is. Így ebben a szakaszban már helye van az életkornak megfelelő *dilemmák* felvetésének, és az olyan jellegű értékelő beszélgetések kezdeményezésének, amelyekből később majd megszülethet a klasszikus erkölcsi dilemmavita.

Mivel analizáló-szintetizáló gondolkodásuk fejlődése révén a gyerekek egyre inkább képessé válnak a különböző viselkedési formák és hatásaik közötti kapcsolat felfedezésére, ekkor már teremthetők számukra olyan *valós vagy fiktív döntési helyzetek*, amelyekben a várható következményeket mérlegelve, lelkiismeretük szavára kell hallgatniuk.

3. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**1. Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?**		**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Elemi szintű gyakorlat személyek jellemzésében.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret erősítése és az önelfogadás segítése. A fejlődés lehetőségeinek felismertetése. Az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása. A sajáton kívüli nézőpontok felvételének gyakoroltatása, értéket képviselő példaképek keresése.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fejlődés Milyen vagyok? Mi változott meg rajtam az iskolába lépésem óta és mi nem? Mitől változnak a tulajdonságaim? Miben fejlődtem? Milyen új tudásaim vannak? Miben vagyok ügyes, és miben kevésbé?	*Magyar nyelv és irodalom*: jellemzés készítése emberekről, vélemények összevetése. *Technika, életvitel és gyakorlat*: önismeret *Környezetismeret*: mitől látunk valakit szépnek, külső és belső tulajdonságok.
Szokásaim Hogyan szoktam játszani? Hogyan tanulok? Hogyan vigyázok az egészségemre? Milyen feladataim vannak otthon, a családban és az iskolában? Mivel és hogyan töltöm a szabad időmet? Szoktam-e segíteni a szüleimnek, a testvéreimnek és az osztálytársaimnak? Hogyan kérek és kitől kapok én segítséget?	

Érzelmeim Mit teszek, ha örülök, ha szomorú vagy dühös vagyok vagy félek? Hogyan viselkedem, amikor önző vagyok? Mit jelent önzetlennek lenni másokkal szemben?	*Vizuális kultúra*: emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra; emberi gesztusok értelmezése és kifejezése; a karakterábrázolás filmes eszközei; saját érzelmek felismerése és kifejezése mozgóképek és hanganyagok segítségével.
Kapcsolataim Milyen a kapcsolatom másokkal? Mit szeretnek bennem családtagjaim? Milyennek látnak a tanáraim, a barátaim és ismerőseim? Ők mit szeretnek bennem és miért? Mit nem szeretnek és miért? Fontos-e, hogy mindenki szeresse az embert?	
Önismeret Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? Milyen tulajdonságaimat szeretem a legjobban? Miért? Mit nem szeretek magamban és miért? Mi az, amin szeretnék változtatni? Hogyan tudnám ezt megtenni?	
Hősök és példaképek Kik a kedvenc hőseim és miért? Kire szeretnék hasonlítani? Miben és miért? Mi leszek, ha nagy leszek?	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	külső tulajdonság, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzelem, indulat, öröm, szomorúság, düh, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**2. Én és a társaim – Társakkal és egyedül**		**Órakeret 12 óra**
Előzetes tudás	Mások viselkedésének megfigyelése, motivációinak értelmezése. A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hatékony kommunikáció elemi feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. A mások kirekesztését elutasító szociális és erkölcsi érzékenység erősítése.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Párbeszéd Milyen helyzetekben lépünk kapcsolatba valakivel? Hogyan? Mi mindent tudunk jelezni egymásnak arcjátékkal, testtartással, gesztusokkal? Mikor beszélünk vagy beszélgetünk valakivel? Hogyan segít a megértésben a hanglejtés? Változik-e a beszédstílusom, ha nem a társaimmal, hanem felnőttekkel beszélgetek? Honnan tudom, hogy pontosan megértettem-e, amit a másik mondani akar? Mi mindent kell figyelembe vennem ahhoz, hogy a másik pontosan megértse, amit közölni akarok vele? Vannak-e a párbeszédnek szabályai? Mi segítheti, és mi gátolhatja a párbeszédet?	*Környezetismeret*: az emberi kommunikáció, beszéd, testbeszéd, arckifejezés, gesztusok, barátság, kommunikáció a barátok között *Magyar nyelv és irodalom:* figyelem a beszélgetőtársra *Vizuális kultúra*:

Családi és baráti kapcsolatok Mitől függ, hogy kikkel vagyok szívesen együtt? Kikkel tudom megosztani örömeimet és bánataimat? Kinek mondhatom el a titkaimat? Mennyire vagyok bizalmas családtagjaimmal? Kit nevezhetek a barátomnak? Mit tesz, és mit nem tesz egy igazi barát? Mi mindent tennék meg a barátomért? Mit tegyek, ha a barátom olyasmit csinál, amivel én nem értek egyet?	médiaszövegek értelmezése és létrehozása a közvetlen és az online kommunikáció összehasonlítása

Hasonlóság és különbség Miben hasonlítunk és különbözünk a barátaimmal? Mi a jó és fontos nekem? Mi a jó és fontos másoknak? Miért szoktam haragudni? Miért haragszanak mások rám? Mi történik ilyenkor? Szoktam-e veszekedni vagy verekedni? Hogyan alakulnak ki ilyen helyzetek? Ki szoktunk-e békülni azzal, akivel vitánk volt? Hogyan lehet egy összeveszés után kibékülni? Hogyan lehet elérni, hogy a béke tartós legyen? Hogyan lehetne megelőzni, elkerülni a konfliktusokat? Hogyan lehet megoldani a konfliktusokat?	
Egyedül Mikor szoktam egyedül lenni? Mikor jó és mikor rossz ez? Mikor szoktam egyedül érezni magam? Milyen érzés ez? Mit csinálok ilyenkor? Éreztem-e már úgy, hogy elkerülnek a többiek? Mi lehetett az oka? Honnan tudom, hogy elfogadnak-e a társaim, vagy sem? Milyen lehet az, ha valaki úgy érzi, senki sem szereti? Milyen okai lehetnek ennek? Mit tegyek, ha valakivel kapcsolatban ezt tapasztalom?	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	párbeszéd, odafigyelés, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, titok, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás, kirekesztés

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**3. Én és közvetlen közösségeim – Az osztály és az iskola**		**Órakeret 11 óra**
Előzetes tudás	Az osztály és az iskola szintjén megélt tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan. Különböző szabályok ismerete. Ismeretek saját iskoláról, lakóhelyről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy mindannyian többféle közösséghez tartozunk. Az összetartozás érzésének megerősítése az osztályon belül. A szabályok alakulásának és szerepének megértése a közösségek életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Közösségeim Mit jelent nekem a családom az életem jelenlegi szakaszában? Változott-e valami a kapcsolatunkban a korábbiakhoz képest? Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Vannak-e új közösségek az életemben? Van-e olyan közösség, amelyikkel szorosabbá vagy lazábbá vált a kapcsolatom? Mi lehet ennek az oka?	*Magyar nyelv és irodalom:* híres emberek, történelmi személyiségek *Környezetismeret*: magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különféle élethelyzetekben, együttélés a családban, baráti kapcsolatok, iskolai közösségek. *Vizuális kultúra*: figurális alkotások létrehozása a környezetben élő emberek megjelenítésével
A mi osztályunk Mi minden kapcsol egymáshoz bennünket az osztályban? Mi a közös bennünk, és miben különbözünk egymástól? Ki miben ügyes? Kinek milyen feladata van? Milyen közös szokásaink vannak az iskolában és azon kívül? Összetartó csapat vagyunk-e? Miből derül ez ki? Miben és hogyan tudjuk segíteni egymást? Vannak-e viták, ellentétek? Hogyan oldhatjuk meg ezeket?	

Az osztály működése Milyen szabályok érvényesek az órán, a szünetben és egyéb helyzetekben? Melyek az írott és az íratlan szabályok? Melyik szabálynak mi a célja? Kinek jó, ha betartjuk őket? Mennyire tartjuk be ezeket a szabályokat? Mi a következménye annak, ha megszegjük a szabályokat? Helyes-e, ha következménye van a szabályok megszegésének? Ki találta ki ezeket a szabályokat? Készen kaptuk, vagy magunk alakítottuk ki őket? Van-e olyan szabályunk, amelyet érdemes lenne megváltoztatni? Hogyan változtathatunk meg vagy alkothatunk új szabályokat?	*Technika, életvitel és gyakorlat*: iskolai és osztályrendezvények, a közösségért végzett munka
A mi iskolánk Ki az iskolánk névadója, és mivel érdemelte ki, hogy iskolát neveztek el róla? Milyen szokások és hagyományok vannak a mi iskolánkban? Fontosak-e ezek? Vajon máshol milyenek az iskolák, és milyenek a hagyományaik? Lehet-e közöttük olyan, amelyet érdemes lenne átvenni?	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	csoport, közösség, csapat, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályszegés, büntetés, szabályalkotás, felelősség

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól, és késztetést érez arra, hogy fejlessze önmagát. Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe. Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik e kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik is; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre. Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában. Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre. Képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni. Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.

KÖRNYEZETISMERET

3–4. évfolyam

Ebben a képzési szakaszban – az életkori sajátosságokhoz illeszkedve – tágul a megismerendő környezet: az iskola világából kitekintünk a felnőttek világa felé, miközben a szűkebb környezetből a tágabb környezetbe lépünk. Ennek kapcsán egy-egy jelenséggel kapcsolatos múltbeli elképzelések és modern magyarázatok, régi és mai alkalmazások vizsgálatára és értelmezésére is alkalom nyílik.

A 3–4. évfolyamon az egyszerűbb vizsgálatok mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a módszeresebb megfigyelések. A rácsodálkozástól a tapasztalatok mind szabatosabb megfogalmazásáig jutunk el: innen vezet majd az út azok rögzítéséig, rendszerezéséig és a természethez intézett kérdéseknek megfelelő kísérletek megtervezéséig a magasabb évfolyamokban. Mindez megalapozza az igényt az információkeresésre, az önálló munkavégzésre.

Az emberi test működésével kapcsolatban a leíró megfigyelésen túllépve egyre fontosabbá válik az ok-okozati összefüggések feltárása. Emellett a divattal, szokásokkal kapcsolatos kritikus állásfoglalás, a tudás alkalmazásának igénye, az érvek és ellenrévek keresése és összevetése is fontos szerepet kap. Mindez a természettudományos műveltség megalapozásához elengedhetetlen.

Az élő és élettelen természeti jelenségek rendszerbe foglalásán, a kölcsönhatások feltárásán keresztül a megértés igényére helyezünk hangsúlyt. Kiemelt szerepet kap a környezettudatosság, illetve az ember és a természet harmonikus együttélési módjainak tisztelete, ilyen megoldások értékelése és keresése.

Az egyes foglalkozások, szakmák megismerésén keresztül azok tisztelete, a munka értékének megbecsülése, a kezdeményezőkészség és a segítő magatartás (önkéntesség) fejlesztése jelenik meg kiemelt nevelési célként.

A visszatérő témák lehetőséget adnak az ismeretek elmélyítésére, miközben a tanulók megtapasztalhatják, hogy a már elsajátított ismeretek, készségek, a már megszerzett tudás (legyen az még egyelőre bármilyen töredékes vagy esetleges is) hasznosíthatók az újabb ismeretek megszerzésekor. A közvetlen környezetben, a mindennapi életben megtapasztalható jelenségekből kiinduló, a problémák megértését célzó tanulás a természettudományos gondolkodás fejlődése mellett segíti az egyéni tanulási stílus kialakítását is. Ezzel alapozzuk meg az igényt a tudás folyamatos bővítésére, a tudomány fejlődésének követésére, a környezeti jelenségek megfigyelésére, a magyarázatok megtalálására.

Az önálló és kritikus információszerzés a természettudományos műveltség megalapozásának kulcseleme, de jelentős szerepe van a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében, illetve az állampolgárságra, demokráciára való nevelésben is. A megvalósítást változatos tevékenységek: projektmunka, az érveken, tényeken alapuló vita, a különböző kollaboratív feladatok, szerepjátékok stb. segíthetik. Érdemes az írott információk mellett a különböző multimédiás és infokommunikációs források adta lehetőségeket is kihasználni. Ez a korosztály a képi információkra különösen fogékony, és képek segítségével igen hatékonyan fejezi ki magát. Erre építve nemcsak a hatékony, önálló tanuláshoz, hanem az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez is hozzájárulhatunk.

A tantárgyi tartalmak és az aktív, problémaalapú tanulás módszerének alkalmazása jelentős szerepet játszanak a testi-lelki egészség alakulásában, a fenntarthatóság és a környezettudatos szemlélet fejlesztésében, a hatékony, önálló tanulás különböző technikáinak megismerésében és gyakorlásában.

A lakóhely és az ország főbb nevezetességeinek megismerése és bemutatása, egy választott nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerésének kapcsán fejlődik az azonosságtudat, valamint a hazához és a lakóhelyhez való kötődés, a tudománytörténeti elemek pedig a tudomány és technika fejlődésének felismerését, az egyes találmányoknak az emberiség fejlődésében betöltött szerepének értékelését segítik elő.

A jeles napokkal kapcsolatos szokásoknak a természet változásával való összekapcsolása hozzájárul annak megértéséhez, hogy hagyományaink segítenek a természettel való kapcsolat újrafelfedezésében, megélésében és egyúttal életünket is strukturálják.

A legtöbb tematikai egység 8 órára készült. A feldolgozás során azonban ezek az egységek két évfolyamra bontva is megvalósíthatóak.

A megismerési folyamat irányításában általában, de a terepi látogatások és az önálló munka során különösen is fontos a tanító facilitátori szerepe és a segítő értékelés formáinak az alkalmazása.

osztály	**heti óraszám**	**éves óraszám**
1. osztály	2	72
2. osztály	2	72
3. osztály	2	72
4. osztály	2	72

3. évfolyam

Témakörök	**Óraszámok**	**A szabadon felhasználható 10%**
1. Mennyi időnk van?	7	
2. Tájékozódás a tágabb térben	7	2
3. Megtart, ha megtartod	7	
4. Miért érdemes takarékoskodni?	6	2
5. Az a szép, akinek a szeme kék?	5	
6. Merre megy a hajó?	6	2
7. Egészség és betegség	7	
8. Önismeret és viselkedés	7	
9. Vágtat, mint a paripa	6	
10. Kertben, mezőn	7	1
Összesen	**72**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mennyi időnk van?	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Idő, napszakok, évszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ, a rendszerek, illetve az állandóság és változás szemszögéből az idő fogalmának megértése, az időegységek alkalmazásának fejlesztése, az időfogalom mélyítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért épp 24 órából áll egy nap? Hogyan mérték az időt régen, és hogyan mérhetjük most? *Ismeretek:* Az idő mérése, az időmérés alkalmi és szabványegységei. Az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban. Emberi életszakaszok. Születés és halál.	Időmérő eszköz készítése, kalibrálása. Napóra megfigyelése. Időmérő eszközök csoportosítása (pontosság, használhatóság, esztétikum szerint). Az idő múlása jeleinek felismerése, szóbeli leírása az emberi egyedfejlődés egyes szakaszaiban. A születéssel, gyermekvárással, az elmúlással kapcsolatos gyermeki elképzelések megbeszélése.	*Magyar nyelv és irodalom:* hasonlatok, metaforák, szólásmondások (az idővel kapcsolatban). *Vizuális kultúra:* az idő képi ábrázolása, az égitestek képi ábrázolása. *Ének-zene:* ütem, ritmus, metronóm. *Matematika:* folyamat mozzanatainak időbeli elrendezése; időrend kezelése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időmérés

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tájékozódás a tágabb a térben	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, saját település neve, környezete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerben való gondolkodás fejlesztése: a rész-egész kapcsolat értelmezése hazánk földrajzi helyzetén belül. A helyi és nemzeti azonosságtudat megalapozása, alakítása. A lakókörnyezettel és hazánkkal kapcsolatos pozitív attitűd megalapozása. A közlekedéssel	

	kapcsolatos tudás bővítése. A térbeli tájékozódás fejlesztése, a térképhasználat előkészítése.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hol találjuk Magyarországot a Föld bolygón és lakóhelyünket Magyarországon? *Ismeretek:* A földfelszín formakincsének elemei (hegység, dombság, , folyó, patak). Magyarország elhelyezése: Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa. Közlekedési eszközök. Tömegközlekedés. A vízi, szárazföldi és légi közlekedési eszközök.	A felszíni formák megfigyelése terepasztalon, maketten vagy saját készítésű modellen (például homokasztalon) és összevetése térképpel, földgömbbel. A fő világtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben. A tömegközlekedési rendszer jelentőségének, környezeti hatásainak elemzése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedés, utazás, közlekedési eszközök. *Matematika:* Tájékozódás a síkban. Távolságok, nagyságrendek becslése, megnevezése, mérése. *Magyar nyelv és irodalom:* Magyarország értékeinek, illetve a lakóhelyhez köthető értékek megjelenítése a szépirodalomban. *Vizuális kultúra:* nemzeti szimbólumaink, illetve az egyes tájegységekhez köthető jelképek. *Ének-zene:* Magyarországhoz, illetve az egyes nagy tájegységekhez vagy a lakóhelyhez köthető népdalok, zeneművek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rész-egész viszony, Magyarország, közlekedési eszköz, tömegközlekedés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Megtart, ha megtartod	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Növények, állatok, természetes és mesterséges környezet.	
A tematikai	A hagyományos életmód és a helyi tudás jelentőségének megláttatása a	

egység nevelési-fejlesztési céljai	környezet és fenntarthatósághoz kötődően. A környezet- és természetvédelem szerepének felismertetése. Az ember-természet kapcsolat mint rendszer értelmezése konkrét példán keresztül. A tapasztalati tudás értékelése. A természeti ritmusok és ünnepeink, jeles napjaink közötti kapcsolatok felismertetése.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Milyen kapcsolat van az ünnepek és az évszakok között? (Pl. farsang, húsvét, pünkösd, karácsony.) Mire jók a hagyományok? Lehet-e tanulni egy iskolázatlan embertől? Miért fontos a természetvédelem? *Ismeretek:* Jeles napok, ünnepek kapcsolata a természet változásaival. A lakóhely hagyományai. Vadon élő állatok: kárász, csuka, nemes kócsag, fehér gólya. Gyógy- és fűszernövények: galagonya, szeder, menta. A hagyományos házak anyagai (nád, sás, fűz, agyag, vályog), a települések mérete.	Kalendárium készítése, jeles napok és természeti történések, népdalok, népköltések és versek, szépirodalmi részletek megjelenítésével. Egy-két anyag feldolgozásának kipróbálása (pl. agyag, fűzfavessző, gyógynövényszárítás). Annak megértése, hogy a helyi sajátosságokra, problémákra a hagyományos tudás kínálja a legmegfelelőbb megoldásokat.	*Magyar nyelv és irodalom:* többjelentésű szavak (a fok szó jelentései). *Ének-zene:* népdalok. *Vizuális kultúra:* népművészet. *Erkölcstan:* a természet tisztelete, a hagyományok jelentősége. *Matematika:* rész-egész kapcsolat. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a ház részei, építőanyagok, anyagok felhasználása, megmunkálása; élelmiszerek tartósítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A természetvédelem, vizes élőhely, tapasztalati tudás, egyensúly.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Miért érdemes takarékoskodni?**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Hőmérséklet, az anyagok tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos magatartás erősítése. A papírgyártás megismerésén keresztül az ipari folyamat főbb lépéseinek megértése, a tudatos fogyasztói magatartás kialakítása, a szelektív gyűjtés fontosságának felismertetése. A múzeumok munkájának értékelése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Fogyasztanak-e áramot az elektromos berendezések, ha készenléti üzemmódban vannak? Mi a különbség a hagyományos és az energiatakarékos izzók között? Mire jó a papír? Készíthetünk-e otthon is papírt? *Ismeretek:* A papír szerepe mindennapi életünkben. A papírgyártás: az ipari gyártás vázlata (a termék előállítása: nyersanyag, termék, késztermék, hulladék; a papírgyártás vízigényes folyamat). Használati tárgyak és alkotások újrahasznosított papírból. A papír mint csomagolóanyag. Egyéb csomagolóanyagok. Példák a papír, műanyag, fém újrahasznosítására.	Különböző papírfajták vizsgálata megadott szempontok alapján. Példák gyűjtése a papír felhasználására. A gyűjtött példák alapján az egy hét alatt felhasznált papír mennyiségének mérése. Ismerkedés a papír történetével, merített papír készítése. A papírgyártás és papírkészítés példáján a házi és ipari előállítás különbségeinek megfigyelése. A szelektív gyűjtés és a tudatos fogyasztói magatartás szerepének felismerése az újrahasznosítás kapcsán, az újrahasznosításra gyűjtött példák alapján. Az egyes csomagolóanyagok összehasonlítása különböző szempontok szerint (esztétikus, gazdaságos, környezetkímélő, energiatakarékos, újrahasznosítható, eldobó, pazarló). Múzeumlátogatás után a szerzett tapasztalatokról beszámoló szóbeli vagy írásbeli vagy rajzos formában előre megadott vagy választott szempont alapján.	*Vizuális kultúra:* műveletek különféle papírfajtákkal (ragasztás, kasírozás, kollázs), papírmasé. *Technika, életvitel és gyakorlat:* gyártási folyamatok. *Erkölcstan:* az egyéni felelősség kérdése. *Matematika:* halmazok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírgyártás, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az a szép, akinek a szeme kék?	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Testrészek, emberi tulajdonságok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége szempontjából az alkat, a külső és belső tulajdonságok különbözőségének elfogadtatása. Példákon keresztül az öröklődés szerepének a felismertetése. A toleráns és segítőkész magatartás megalapozása, erősítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mitől látunk valakit szépnek? Csak a szupermodellek lehetnek szépek? *Ismeretek:* Az ápolt külső szebbé tesz: a testápolás módjai (tisztálkodás, haj, körmök, bőr, fogak ápolása). A divat és a testápolás kapcsolata. Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképesség.	. A helyes és rendszeres testápolási szokások megismerése, gyakorlása. Személyes tapasztat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről. Fogyatékkal élők elfogadása, segítése.	*Vizuális kultúra:* emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra. *Magyar nyelv és irodalom:* a jellemzés; hasonlatok, metaforák a szépséggel kapcsolatban. *Ének-zene:* gunyoros népdalok, amelyek egy-egy testi tulajdonságot karikíroznak. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a testápolás módjai, egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testalkat, testi adottságok, személyes higiéné, öröklődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Merre megy a hajó?**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, oldódás, kölcsönhatás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állandóság és változás megfigyelése saját vizsgálatok értelmezésén keresztül. A tudomány, technika, kultúra szempontjából az egyes jelenségek gyakorlati alkalmazásának megismerése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Ismeretek: Keverékek és oldatok. Megfordítható (fagyás-olvadás, oldódás-kristályosítás) és nem megfordítható folyamatok (égés). Körfolyamat: a víz körforgalma a természetben. Sós víz, édesvíz. Az édesvízkészlet mennyisége a Földön a sós vízhez képest.	Példák gyűjtése környezetünkből keverékekre és oldatokra. A sós víz fagyásának vizsgálatán keresztül annak meglátása, miért fagy be nehezebben a tenger, mint az édesvíz. A vízkörforgalom egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások (párolgás, lecsapódás) bemutatása, az ellentétes irányú folyamatok felismerése. A víztakarékosság, az édesvíz-	*Vizuális kultúra:* képek vízről, tengerről, hajókról. *Magyar nyelv és irodalom:* a hajózás mint téma, a csillagképekhez kötődő mítoszok, mondák, legendák. *Ének-zene:* a

	készlet védelme fontosságának felismerése.	hangszerek hangja, hangmagasság; a hajózáshoz kötődő dalok. *Matematika:* Tájékozódás a külső világ tárgyai szerint; a tájékozódást segítő viszonyok megismerése. Számok, nagy számok, mértékegységek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tájékozódás, vízkörforgalom.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészség és betegség**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Testrészek, egészséges táplálkozás elemei, hőmérséklet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége, illetve a felépítés és működés kapcsolata szempontjából a betegségtünetek felismerésének képessége és a kezdeményezőkészség fejlesztése, az egészségtudatos életmód kialakítása és gyakorlása. A felelősségtudat erősítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért betegszünk meg? Hogyan kerülhetjük el a betegségeket? Milyen jelei lehetnek annak, hogy betegek vagyunk? Mitől függ a gyógyulás? Mi a teendő baleset esetén? *Ismeretek:* Az egészséges életmód (táplálkozás, aktív és passzív pihenés, öltözködés, személyes higiéné, rendszeres testmozgás, lelki egészség). A betegség (nátha, influenza, bárányhimlő) tünetei. A testhőmérséklet, láz mérése.	Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. Példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre. A betegségtünetek felismerésének gyakorlása esettanulmányokon keresztül. A fertőzés megelőzési módjainak gyakorlása. A gyógyítók munkájának elismerése, tisztelete. Az egyes egészségügyi intézmények használatának megismerése. A megelőzés szerepének felismerése. A mentők munkájának értékelése, tisztelete. Teendők, segítségkérés módjainak megismerése baleset	*Testnevelés és sport:* a rendszeres testmozgás szerepe, stresszoldás. *Magyar nyelv és irodalom:* hasonlatok, szólásmondások, közmondások, mesék (az egészséggel és betegséggel kapcsolatban). *Technika, életvitel és gyakorlat:* a betegség tünetei, teendők betegség esetén.

A betegség okai: fertőzés, örökletes betegség, életmód. A gyógyítás. A körzeti orvos és a kórház feladatai. A gyógyszertár. A védőoltások szerepe. Baleset: megelőzés, segélykérés, a mentők értesítése. A mentők munkája.	esetén.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egészségmagatartás, betegség, gyógyítás, baleset, fogyaték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Önismeret és viselkedés**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret és az önreflexió fejlesztése a viselkedési helyzetek tanulmányozásán keresztül. Az ember megismerése és egészsége szempontjából az emberi magatartásformák megfigyelése, hasonlóságok és különbségek keresése az állati kommunikációval. A kapcsolatok és a közösség jelentőségének felismertetése az ember életében.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Igaz-e, hogy „ugatós kutya nem harap”? Van-e hasonlóság az emberi és az állati viselkedés között? Hogyan „olvashatunk” mások jelzéseiből? Hogyan kerülhetjük el a sértődéseket, veszekedéseket? Hogyan őrizhetjük meg barátságainkat? *Ismeretek*: Magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különböző élethelyzetekben. Példák a helytelen és helyes viselkedésre. Együttélés a családban. Baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.	Emberi magatartásformák megfigyelése különböző helyzetekben. Helyzetgyakorlatok elemzése. Példák csoportosítása (helyes és helytelen viselkedés), érvek és indokok keresése. Az együttélés alapvető szabályainak megbeszélése.	*Magyar nyelv és irodalom:* szólások, közmondások, metaforák (az ember és az állatok viselkedésével kapcsolatban). *Vizuális kultúra:* arckifejezések, testbeszéd megjelenítése művészeti alkotásokon. *Ének-zene:* emberi konfliktusok megjelenése dalokban. *Matematika:* hasonlóságok és különbségek.

		Erkölcstan: emberi kapcsolatok, közösség, a helyes magatartás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció,együttélés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vágtat, mint a paripa**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Testrészek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásjelenségek tanulmányozása során az állandóság és változás és kapcsolatuk felismertetése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából a mozgás szerepének felismertetése az egészségmegőrzésben, a mozgásszervrendszer működésének alapvető megértetése. A felépítés és működés kapcsolatának beláttatása a ló testfelépítésének és mozgásának példáján.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért vágtat sebesen a paripa? Kiből lesz jó rövidtávfutó? És jó hosszútávfutó? Hogyan fejleszthetjük mozgásunkat? *Ismeretek:* A mozgásfajták megkülönböztetése (egyenletes és gyorsuló mozgás, ütközés). A csontok, izmok, ízületek szerepe: hajlékonyság, erő, rugalmasság, gyorsaság, ügyesség.	Mozgásjelenségek vizsgálata játékos kísérleteken keresztül: kérdések megfogalmazása a mozgások jellemzőivel kapcsolatban. A jelenségek megfigyelése az állandóság és a változás szempontjából, a változások megfigyelése, adott szempontú besorolása (a mozgás gyorsasága, iránya).	*Vizuális kultúra:* a mozgás megjelenítése a művészetekben, mozgókép készítése. *Ének-zene:* népdalok, zeneművek a ló és ember kapcsolatáról, a ritmus és a mozgás kapcsolata (táncok). *Testnevelés és sport:* a rendszeres testmozgás, az edzés, a bemelegítés; világcsúcsok, nemzeti rekordok különböző sportágakban, lovassportok. *Magyar nyelv és irodalom:* a mozgás leírására szolgáló rokon értelmű szavak, hasonlatok a mozgás

		kifejezésére; a mozgás, illetve a ló mozgásának megjelenítése irodalmi alkotásokban, mondókákban. *Technika, életvitel és gyakorlat:* egészséges életmód, testmozgás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgásszerv, mozgásforma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kertben, mezőn**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Életfeltételek, tápanyagok, táplálék, évszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felépítés és működés kapcsolatában az élőlények csoportosítása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mit érdemes venni a piacon? Honnan származik, és mire utal a növény elnevezés? Mitől növekszik a növény? Hogyan kerül a kenyér az asztalra? *Ismeretek:* Háziállatok (kutya, macska), haszonállatok (tyúk, kacsa), hazai vadon élő állatok (rókalepke, májusi cserebogár, kárász, csuka, seregély, feketerigó, mezei pocok, őz, róka). Szaporodás: pete, tojás, elevenszülő.	Életközösség megfigyelése. Az élővilág szerveződési szintjeinek felismerése. A megfigyelt élőhelyen talált növények csoportosítása aszerint, mely életszakaszban voltak. Példaállatok csoportosítása a tanult csoportok szerint (háziállat, haszonállat, vadon élő állat, illetve ízeltlábúak, halak, madarak, emlősök).	*Vizuális kultúra*: mesterséges életközösségek (kert, mező) képi megjelenítése; zöldség- és gyümölcscsendéletek. *Ének-zene:* a az egyes élőlényekkel kapcsolatos dalok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* gyártási folyamat; alapanyag, nyersanyag, késztermék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életközösség, növényi szerv.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az egészséges életmód alapvető elemeinek alkalmazása az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére. Az életkornak megfelelően a helyzethez illő felelős viselkedés segítségnyújtást igénylő helyzetekben. A hosszúság és idő mérése, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslése. Képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására. A fenntartható életmód jelentőségének magyarázata konkrét példán keresztül, a hagyományok szerepének értelmezése a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében. Az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak a bemutatása, az élőlények csoportosítása tetszőleges és adott szempontsor szerint. Egy természetes életközösség bemutatása.

A továbbhaladás feltétele:

- Olvassa le helyesen a hőmérőt! Használja helyesen a tanult mértékegységeket!
- Nevezze meg az anyag halmazállapotait, azok néhány jellemzőjét! Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat a halmazállapot-változásra! Használja helyesen az oldódás, olvadás szavakat!
- Ismerje a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, értesítésük módját!
- Nevezzen meg a mezőn és vízben, vízparton élő néhány fontosabb jellemző élőlényt! sorolja fel jellemző jegyeit adott szempontok szerint!
- Tápláléklánc elemi ismerete.
- Sorolja fel az élőlények életfeltételeit, ismerje az életjelenségeket!
- Ismerje, hogyan kerülhetők el a betegségek! Tudja megkülönböztetni az egészséges és a betegállapotot!
- Ismerje saját testének élettani jellemzőit!
- Ismerje és nevezze meg a felszíni formákat és magassági számait!
- Tudja a megnevezni a fő és mellék világtájakat!
- Nevezze meg a tanuló hazáját, tudja annak nevét helyesen leírni.

ÉNEK-ZENE

3. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei produkció I. Éneklés	36	
Zenei reprodukció II. 2. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	9	
Zenei reprodukció III. 3. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	5	4
Zenei befogadás I. 4. A befogadói kompetenciák fejlesztése	8	1
Zenei befogadás II. 5. Zenehallgatás	7	2

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az előző osztályokban tanult dalok ismeretek pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, szolmizálva. A dalok éneklése megfelelő tempóban, tiszta intonációval, szép hangon. Hallás után megtanult, különböző mozgásokkal társított népi gyermekjátékok és népdalok ismerete. Dalkezdés megadott hangról c'–d" hangterjedelemben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség folyamatos fejlesztése. A hangterjedelem bővítése: a-e". A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása. Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni tanítással, megfelelő előkészítéssel jelrendszerről is. A többszólamú készség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Éneklési készség fejlesztése: Beéneklő gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, szolmizálva. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás. Éneklés a-e"hangterjedelemben, egyenletes tempóban. **Többszólamú éneklési készség fejlesztése:** Dallam két szólamra elosztva, tartott hangos/hangcsoportos kíséretek, dudabasszus, orgonapont éneklése. Dalok hangszer/ritmushangszer-kísérettel, kánonok, quodlibetek, Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet stb. biciniumai. **A daltanítás módszerei:** – Hallás utáni daltanítás. – Daltanítás jelrendszerről. **Zenei anyag:** *Magyar népdalok*: változatos szöveg-tárgykör és hangulat szerint válogatva. Jeles napok, ünnepi szokások dallamai. *Magyar zenetörténeti táncdallamok.* *Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva.* Könnyen énekelhető témák vokális és hangszeres művekből a zenehallgatás előkészítésére. *Olvasógyakorlatok az alábbi kiadványból válogatva:* Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok I-II. (Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.)	*Magyar nyelv és irodalom:* szókincs bővítése, érthető, kifejező szövegmondás, világos artikuláció. *Dráma és tánc:* népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása. *Vizuális kultúra:* a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete. Tárgyak, épületek ornamentikája; népzene, illetve műzene díszítései.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beéneklés. Kánon, quodlibet, hangszerkíséret, bicinium. Népdalok, jeles napok, ünnepi szokások dallamai. Táncdallamok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 9 óra

Előzetes tudás	Koordinált, ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő alkalmazása. Tempóváltozások érzékelése és reprodukciója. Metrikus és kisebb formai egységek érzete. A tanulók felismerik és képesek reprodukálni a tanult zenei elemeket (ritmus, dallam). A tanult dalok mintájára rövid dallamfordulatokat rögtönöznek. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros és páratlan tagolódású zenei formaegységek érzete és helyes hangsúlyozása: kérdés-felelet improvizáció. Dallami improvizáció pentaton, pentachord, hexachord, hétfokú hangkészletben. Ritmusimprovizáció egy vagy több szólamban. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Generativitás fejlesztése: Motívumokhoz, dallamsorokhoz kapcsolódó azonosságok, hasonlóságok, különbözőségek, ismétlődés, variáció (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) megfigyeltetése és tudatosítása. Kérdés-felelet, valamint dallami párbeszéd alkotása pentaton, pentachord, hexachord és diatonikus fordulatokkal (szolmizálva is), dallami kiegészítés. Megadott szövegekre (pl. versek) ritmus és dallam rögtönzése. Megadott dallamokhoz variációk fűzése. Képekhez dallam és ritmus társítása. **Hallásfejlesztés:** Hangrelációk érzékeltetése nagymozgással, reláció térbeli mutatásával, kézjellel. A tanult dalokból a hétfokú hangkészlethez kapcsolódó, új relációk kiemelésének képessége. Rögtönzés pentaton, pentachord, hexachord és diatonikus hangkészletben. Átmenet nélküli, vagy átmenettel történő dinamikai változások (forte, piano, crescendo, decrescendo) érzékeltetése *kreatív* gyakorlatokkal. Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás. **Zenei memória fejlesztése:** Játékos memóriagyakorlatok megadott ritmus- és dallamfordulatokkal. **Ritmikai készség fejlesztése:** Tempó, metrum (3/4, 4/4) és ritmikai változások felismerése, reprodukciója és gyakorlása kreatív feladatokkal. Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása testhangszerekkel,	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatszerkezetek – kérdés és felelet. Nyelvi/zenei szólánc. *Dráma és tánc:* önkifejezés erősítése, néptánc. Tánclépés-kombinációk. *Vizuális kultúra:* vizuális jelek és jelzések használata.

ritmushangszerekkel. Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Ritmus-osztinátó, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmus-memoriter. Komplex mozgásfejlesztés tánclépésekkel, a ritmus változatos megszólaltatásával. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Gyors, lassú és tempóváltás érzékeltetése. Többszólamú ritmusimprovizáció.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ütemfajták: 3/4 és 4/4. Zenei forma: nyitás-zárás, kérdés-felelet. Dinamikát jelölő zenei kifejezések (forte, piano, crescendo, decrescendo). Pentaton, pentachord, hexachord, diatonikus hangkészletek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Lapról olvasási készség, belső hallás. A zenei notáció ismerete a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése betűkottáról, hangjegyről, kézjelről, és hangoztatásuk ritmusnevekkel, szolmizálva.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Daltanulás jelrendszerről. A fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeinek elsajátítása. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. A belső hallás segítségével olvasott kottakép azonosítása a jelölt dallammal (népdallal, népdalsorral, dallammotívummal).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében történik. **Ritmikai elemek, metrum:** Mérőütés. Ritmikai elemek elnevezése, gyakorlóneve és jele: önálló nyolcadérték (ti) és szünete (szü), szinkópa, nyújtott ritmus (táj-ti/tám-ti), éles ritmus (ti-táj/ti-tám), pontozott fél (tá-á-á), pontozott fél szünetértéke (szü-ü-ün), egész érték (tá-á-á-á), egész értékű szünet (szü-ü-ü-ün). A notáció helyes alkalmazása. A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése. Ütemmutatók, ütemfajták: 3/4 és 4/4. **Dallami elemek:** Új szolmizációs hangok: d'; f; t és t,. A szolmizációs hangok kézjele, betűjele, a hangjegyek elhelyezése az ötvonalas rendszerben. A notáció helyes alkalmazása. A hétfokú hangsor dallamfordulatai. **Felismerő kottaolvasás – kottaolvasás:** Tanult dallam felismerése kottaképről. Éneklés szolmizálva, szöveggel. Kottakép olvasása belső hallás segítségével, majd szolmizálása.	*Matematika:* matematikai műveletek alkalmazása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az új ritmusok elnevezése (nyolcadérték; nyolcadszünet; szinkópa; nyújtott ritmus; éles ritmus; pontozott fél és szünetértéke, egész érték és szünetértéke;) és gyakorlóneve (ti; szü; szinkópa; táj-ti/tám-ti; ti-táj/ti-tám; tá-á-á; szü-ü-ün; tá-á-á-á; szü-ü-ü-ün). 3/4-es és 4/4-es ütem. Az új dallami elemek szolmizációs neve (d'; f; t és t,), kézjele, betűjele.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A zenére való figyelés képessége. Többszólamú hallás készsége és elemi formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, meglévő és fejlődő hangszínhallás. A zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló figyelem képességének további fejlesztése. A hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése. Zenei karakterek, hangulatok felismerése és meghatározása. A zenei emlékezet, a zenei fantázia fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A figyelem képességének fejlesztése: A figyelem időtartamának növelése hosszabb zenehallgatási anyag segítségével. Zenei megfigyelésre koncentráló feladatok. **A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:** Az élő zene és a gépzene hangzásának megkülönböztetése. Szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar hangzásának megkülönböztetése. Gyermekkórus, nőikar, férfikar, vegyeskar hangszínének megkülönböztetése. Hangszínhallás további fejlesztése új hangszerek megfigyeléséhez kapcsolódóan: tekerő, duda, oboa, klarinét, kürt, trombita, üstdob. Ritmushangszerek kezelése. Tanult dalok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában. **Intellektuális munka**: A formaérzék fejlesztése, zenei elemzés a következő fogalmak használatával: azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció) és különbözőség. Egyszerű forma ábrázolása formaképlettel vagy rajzzal. Különböző karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése és magyarázata. Ellentétpárok felismerése: staccato-legato, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, szóló-együttes. A dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb). A zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás). **Népzene**: Egyszerű népi hangszerek (dobok, sípok, húros hangszerek)	*Dráma és tánc*: tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás. *Vizuális kultúra:* arányok, formák megfigyelése; szimmetria, aszimmetria; hangszerkészítés, bábkészítés.

készítése. Néptánc-dialektusok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ellentétpárok: staccato-legato, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, szóló-kórus, szólóhangszer-zenekar. Azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció), különbözőség. Új hangszerek: tekerő, duda, oboa, klarinét, kürt, trombita, üstdob. Gyermekkar, nőikar, férfikar, vegyeskar.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás II. Zenehallgatás**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanulók rendelkeznek alapvető hangszínhallással. Képesek társaikkal együtt figyelmesen zenét hallgatni. Különbséget tesznek az eltérő zenei karakterek között. Megkülönböztetik a furulya, citera, zongora, hegedű, fuvola, fagott, gitár, dob, triangulum, réztányér, a testhangszerek és az emberi hang hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. Szívesen és örömmel hallgatják újra, és dramatizálják a meghallgatott zeneműveket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Zeneművek jellegének, karakterének megkülönböztetése az ismétlődő zenehallgatások során. Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyag segítségével, valamint azok vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása. Cselekményes és programzene feldolgozása, a szereplők jellemének zenei eszközökkel történő azonosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan: *Népzene:* A tanult népdalok, hangszeres népzene felvételei, népi hangszerek megismertetése felvételről, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-rom, Magyar Népzenei Antológia DVD-rom, Magyar Népzene 1-2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzenéje – CD melléklet 1-10. stb. *Cselekményes zene, programzene, daljáték* (DVD, illetve videofelvételekről): Kodály Z.: Háry János Prokofjev, Sz.: Péter és a farkas Saint-Saëns, C.: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux) – részletek	*Magyar nyelv és irodalom:* zeneművek tartalma, cselekménye, szereplők jellemábrázolása. *Dráma és tánc:* cselekményes zenék, programzenék dramatizált megjelenítése, pl. bábozás, pantomim. *Vizuális kultúra:* zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.

Smetana, B.: Moldva a „Hazám” ciklusból *Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:* Régi magyar táncok (Kájoni- és Vietoris-kódex) Lasso, O.: A visszhang (O la! O che bon eco!) Madrigálok – szabadon válogatva Händel, G. F.: Vízi zene, D-dúr szvit Allegro tétel Vivaldi, A.: A négy évszak – részletek Mozart, W. A.: A dúr szonáta, III. tétel Alla Turca Chopin, F: „Esőcsepp” prelüd Liszt F.: A Villa d’Este szökőkútjai Bartók B.: Gyermek- és nőikarok – Cipósütés; Lánycsúfoló; Legénycsúfoló Bartók B.: Mikrokozmosz - részletek Bartók B.: Negyvennégy duó két hegedűre – részletek Kodály Z.: Gyermek- és nőikarok – Túrót eszik a cigány; Lengyel László; Karácsonyi pásztortánc; Angyalok és pásztorok; Gergely-járás; Pünkösdölő; Esti dal (gyermek/nőikari, vegyeskari és férfikari változat) A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással, vagy felvételről (audio, video). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Képesek a tanulók 60 népdalt, műzenei idézetet emlékezetből, a-e’ hangterjedelemben csoportosan, a népdalokat több versszakkal, csokorba rendezve is előadni. Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően, hallás után és jelrendszerről megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik. Képesek csoportosan ismert dalokat ritmus osztinátóval énekelni, és egyszerű kétszólamú darabokat, kánonokat megszólaltatni. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 3/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. Felismerik, lejegyzik és megszólaltatják a tanult zenei elemeket (metrum, dinamikai jelzések, ritmus, dallam). Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és emlékezetből szolmizálják. Szolmizálva éneklik a tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. Megfelelő előkészítés után hasonló dallamfordulatokat rögtönöznek.

	Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség) felismerik és meg tudják fogalmazni. Fejlődik hangszínhallásuk. Megkülönböztetik a tekerő, duda, oboa, klarinét, kürt, trombita, üstdob, a gyermekkar, nőikar, férfikar, vegyeskar hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. Különbséget tesznek szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar hangzása között. Zenehallgatásuk tudatos, figyelmesen hallgatják a zeneműveket. A zenehallgatásra kiválasztott művek közül 4-5 alkotást/műrészletet ismernek.

Tárgyi feltételek:

– Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
– Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
– Ötvonalas tábla
– Ritmushangszerek
– Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
– Számítógép internetkapcsolattal, projektorral
– Hangtár
– Kottatár

VIZUÁLIS KULTÚRA

Az értékelés elvei és eszközei

A vizuális kultúra órákon az értékelés legfőbb célja, hogy a tanulókat hozzásegítse a körülötte lévő világ jelenségeinek, művészeti alkotásainak mélyebb megértéséhez.

Legyen képes ezeket munkáiban megjeleníteni és tartalmát szóban bemutatni.

Figyelembe vesszük a gyerek egyéni képességeit, motiváltságát és értékelésünk akkor lesz fejlesztő jellegű, ha egyénre szabott.

A munkafolyamat során fejlesztjük a gyerek önértékelését. Törekszünk arra, hogy a művészeti és vizuális közléseket helyesen értelmezi és kifejezéseiket, kifejező eszközeit helyesen használja.

Cél a problémamegoldó képesség fejlesztése, mely az értékelésben úgy nyilvánul meg, hogy legyen képes a tanuló az egyéni feladatmegoldástól eljutni a projektmunkákban való együttműködésig.

Legyen képes az információs csatornák közti tudatos választásra, s tudja megindokolni a döntését.

Az értékelés lehetőségei

– Részvétel a tervezési folyamatban.
– A munkafolyamatok fázisainak betartására való igény.
– A munkához való hozzáállás, motiváltság.
– A fantázia, kreativitás megjelenése az egyéni munkákban.
– A tanult fogalmak pontos ismerete és alkalmazása-
– Tudatos tájékozottság a média világában.

Óraterv

	1.évfolyam	2.évfolyam	3.évfolyam	4.évfolyam
Heti óraszám	2	2	2	2
Éves óraszám	72	72	72	72

3. évfolyam

	Heti óraszám	Éves óraszám
1. évfolyam	2	72

A tematikai egységeket áttekintő táblázat

Tematikai egység megnevezése	Órakeret
1. Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	**9**
2. Kifejezés és képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	**8+1**
3. Vizuális kommunikáció Utazások	**8**
4. Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	**7**
5. A média társadalmi szerepe és használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környeztünkben	**2+1**
6. A média kifejezőeszközei a médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	**2+1**
7. A média társadalmi szerepe és használata a média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	**1+2**
8. A média társadalmi szerepe és használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	**1+2**
9. Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	**10**
10. Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	**17**

Összes óraszám:	**65+7=72**

A pirossal jelölt órák a szabadon felhasználható 10%-os órakeret terhére lettek beosztva.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismérveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Téralakítási és térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, malom, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusan, festve, konstruálva, mintázva, installálva). Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).	*Magyar nyelv és irodalom:* Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor. *Matematika:* Rajz és szöveg értelmezése: a lejátszott történés visszaidézése; az elmondott, elolvasott történés visszaidézése. Jelértelmezés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nézőpont, ritmus, arány, vizuális kifejezés.

Tematikai egység/	**Kifejezés, képzőművészet**	**Órakeret**

Fejlesztési cél	Hétköznapi és képzelt figurák	8+1 óra
Előzetes tudás	Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelemkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási módjainak alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc illat/étel/szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján figurális alkotások létrehozása. A külső, belső vonások (pl. karakter, testi adottságok, öltözet, belső tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valós és virtuális játék, információs kártya, „kutatás”) érdekében. Történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. hősök, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdísz, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmasé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót).	*Matematika:* mennyiségi tulajdonságok, viszonylatok, becslés, összehasonlítás. *Magyar nyelv és irodalom:* Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal. *Dráma és tánc:* fantáziajátékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, technika.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Utazások	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő	

	képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások (pl. természeti jelenségek, életjelenségek: ember/növény/állat növekedése és öregedése, jégolvadás, rozsdásodás, penészedés, árnyék, palacsintasütés, építkezés, varrógép, kerékpár, daru, óra) azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok és információk rögzítése szöveg és kép (pl. fotó, film, egyszerű animáció, rajz, ábra, jel) segítségével.		*Matematika:* Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szöveges információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség. *Magyar nyelv és irodalom:* Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei. *Dráma és tánc:* verbális képességek fejlesztése játékkal. *Környezetismeret:* változások, folyamatok, növények, állatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Változás, folyamat, mozgás, összehasonlítás, térkép, képregény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Egy valós vagy képzeletbeli dolog (pl. áru, esemény, közérdek, jelenség: „boszorkányok tömeges átrepülése”,”Pöttyös Panna divatbemutatója”, Búvár Kund légzőkészüléke) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából.	*Matematika:* Statikus szituációk, lényegkiemelés. Képzeletben történő mozgatás. Testháló elképzelése. *Magyar nyelv és irodalom:* kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gesztus, plakát, reklám.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben**	**Órakeret 2+1 óra**
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése,	

	verbalizálása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték). Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).	*Magyar nyelv és irodalom:* Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szabadidős tevékenységek. *Erkölcstan*: Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság. Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom/menekülés, realitásérzet. Az önálló gondolatalkotás szabadsága,

	önkifejezés és önbizalom erősítése. *Dráma és tánc:* csoportos és egyéni improvizáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, televízió, rádió, internet, újság, film, televíziós sorozat, televíziós műsortípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása**	**Órakeret 2+1 óra**
Előzetes tudás	A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése. A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a mozgókép nyelvére (pl. jelmez, smink, környezet/díszlet, világítás, kameramozgás) és a hangokra: (beszélt nyelv, zene, zaj, zörej) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül. Kép és hangrögzítő eszközök használatának alapszintű megismerése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal	*Magyar nyelv és irodalom:* Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása. *Erkölcstan*: Erkölcs és erkölcstelenség

(pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.	tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben. *Ének-zene:* A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk. *Dráma és tánc:* A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Animáció, jelmez, smink, díszlet, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zörej, csend, emberi hang.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága**	**Órakeret 1+2 óra**
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Ismerkedés a média társadalmi funkcióival, működésmódjával. A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapokban betöltött szerepéről, funkciójáról. A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: médiatartalom-előállítók és a fogyasztók/felhasználók.	*Magyar nyelv és irodalom:* Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a

Médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témakörről konkrét médiaszövegek alapján. Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szövegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján.	lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Mások véleményének megértése, elfogadása a vita során. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája. *Erkölcstan:* önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolatszabadsággal való ismerkedés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, hír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat**	**Órakeret 1+2 óra**
Előzetes tudás	Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

Saját és szűkebb környezet internethasználatának megfigyelése, internetes tevékenységek megjelenítése (pl. szerepjáték) különböző formában. Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerésére.	*Magyar nyelv és irodalom:* A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre, helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok). A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Levélírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. *Erkölcstan:* Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok. Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték. Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség. Játék, közösségi élet az interneten. *Környezetismeret:* a helyes önismeret kialakításának megalapozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes kommunikáció, like-jel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Különböző épületek fotóinak csoportosítása megadott szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítettség, fényviszony). Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, őr, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítse (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa). Ismert funkció (pl. lakás, iskola, orvosi rendelő, mozi) saját ötlet alapján elképzelt változatának megtervezése, elkészítése makettben, az elkészült makettekből közösen településszerkezet (pl. falu, városrész) kialakítása, egyszerű „terepasztal” megépítése.	*Matematika:* Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás. Adott objektum más nézőpontból. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban. *Dráma és tánc:* a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben. *Környezetismeret:* az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk. *Ének-zene:* Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Ritmus-hangszerek, ritmikai többszólamúság.
Kulcsfogalmak/	Térтervezés, -szerkesztés, -alkotás.

fogalmak	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk**	**Órakeret 17 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A különböző kultúrákban, korokban használatos tárgyak, eszközök összehasonlítása a mai tárgyakkal, eszközökkel (pl. épületek, járművek, szerszámok, edények, bútorok, öltözet, ékszer) a hasonló és eltérő vonások elemzése, értelmezése. Tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalkotás (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában. A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása. Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése.	*Matematika:* tájékozódás az időben. *Erkölcstan:* a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek. *Dráma és tánc:* Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.

Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, muffin, buszjegy, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, életelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyalkotás, tárgytervezés, csomagolás, díszítés, felület.

A fejlesztés várt eredmény a 3. évfolyam végén	– Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak megfelelő értelmezése. – Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása. – Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata. – A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve. – Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése. – Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás. – A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élőszóban. – A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése. – A médiaszövegekben megjelenő információk valóságtartalmának felismerése.

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

3–4. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja a 3–4. évfolyamon, hogy a kulcskompetenciák további fejlesztésével a gyermek bővítse az életkori sajátosságainak megfelelő szinten az őt közvetlenül körülvevő világról szerzett tapasztalatait és ismereteit. A mindennapok gyakorlatában egyre inkább nélkülözhetetlen életviteli ismeretek mellett a kézügyesség és az alkotó fantázia fejlesztésével a gyermekek az örömteli tanulásra és munkavégzésére kapnak ösztönzést. Egyre alaposabban és egyre többet ismernek meg az erkölcsi értékekből, a megőrzendő szokásokból, a nemzeti hagyományokból, a magyar kultúrából. A tevékenységek közbeni magatartási szabályok betartása különösen fontos, ez megalapozza az emberek közötti kapcsolatok, illetve a társadalmi érintkezés bonyolult illemszabályainak elsajátítását. Az önállóságra törekvés ösztönzése új tanulási-tanítási módszerek alkalmazását igényli, amelyekhez az egyéni munkálkodás mellett csoportmunka is szükséges. Javarészt még bemutatás utáni mintakövetéssel készülnek a munkadarabok, de egyre önállóban, a saját műveleti sorrendet is követve. A kivitelezés során a kézügyesség, a mozgáskoordináció, a testtartás, az erőkifejtés továbbfejlesztése közben az anyag, a forma, a szerkezet, a funkció és az esztétikum összefüggései is érvényesülnek. Kiemelten fontos cél a helyes munkafogások és a célszerű, balesetmentes szerszámhasználat betartása. A folytatódó népi tárgyalkotó tevékenységek a már megismert anyagok felhasználását, a művészi kifejezés sokféleségét tükrözik. A szókincs bővítése és a szaknyelvi elemek használata továbbra is játékos keretek közt történik. Mindeközben a műszaki rajzi ismeretek megalapozása is elkezdődik.

Az önkiszolgálás és a segítő tevékenységek az életkornak megfelelően, a családi és közösségi munkamegosztás keretei közötti tudatos feladatvállalással fejlődnek tovább. Egyre határozottabb fejlesztési cél az egészség- és környezettudatos életvitel megalapozása.

A közlekedési kultúra a gyalogos közlekedés alapvető szabályainak készségszintű alkalmazása után a kerékpáros és a tömegközlekedésben való önálló részvétellel, a biztonságos közlekedés magatartási követelményeinek elsajátításával gazdagodik.

A közösségi munka, a közösségi szerepek további gyakorlása az egyéni együttműködési készség és a csoportkoherencia fejlődését szolgálja.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám a 3-4. évfolyamon	Javasolt óraszám a 3. évfolyamon	Javasolt óraszám a 4. évfolyamon
1. Család, otthon, háztartás	**12 óra**	**6**	**6**
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	**32 óra**	**16**	**16**
3. Közlekedés	**8 óra**	**4**	**4**
4. Közösségi munka, közösségi szerepek	**12 óra**	**6**	**6**
		32 óra	**32 óra**
		+ 4 óra szabad órakeret	**+ 4 óra** szabad órakeret
		Összesen **36 óra**	Összesen **36 óra**

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

3. évfolyam

Az életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja 3. évfolyamon, hogy a gyermek a saját közegében (család, osztálytársak, iskolaközösség) közvetlen tapasztalások, megfigyelések révén szerezzen ismereteket az őt körülmények világról. A mindennapi élet gyakorlatában a kézügyesség és az alkotó fantázia fejlesztésével kapjon ösztönzést az örömteli tanulásra, az önkiszolgálásra, a tudatos feladatvállalásra, az egészséges és környezettudatos életvitel megélésére.

Az elméleti és a manuális tevékenykedés közben mintakövetéssel, majd önálló kreatív gondolati és gyakorlati cselekvéssel készítsen maketteket, modelleket, miközben a mozgáskoordináció, a testtartás megfelelő erőkifejtéssel párosul. A helyes munkafogások gyakorlása közben a célszerű, balesetmentes szerszám és eszközhasználat jól érvényesüljön.

Kiemelt cél a gyalogos közlekedés magatartási szabályainak megismertetése, gyakoroltatása. Helyes viselkedés a személyautóban és a tömegközlekedési eszközökön. A közlekedésben rejlő veszélyhelyzetek felismertetése, a balesetek megelőzése, segítségnyújtás elemi teendői. A leggyakrabban előforduló jelzőtáblák, útburkolati jelek jelentésének megismertetése, tudatosítása.

A gyermek helye a családban, az osztályban, az iskolaközösségben, szerepvállalások, közös élmények, tapasztalatok megbeszélése a különböző vizsgálódások közben.

Tematikai egység	Órakeret
1. Család, otthon, háztartás	8 óra (6+2 óra)*
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16 óra
3. Közlekedési ismeretek:	6 óra (4+2 óra)*
4. Pályaorientáció, közösségi szerepek	6 óra
összes óraszám	**36 óra (32+4 óra)***

*a + órák a szabadon felhasználható (10%) órakeretet jelölik

Tematikai egység	**1. Család, otthon, háztartás**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	A közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról. Munkamegosztás a családban, odafigyelés egymásra. Iskolai szokások ismerete. Tapasztalások a környezet alakításáról. Információszerzés, a kapott információk felhasználása.	
Nevelési, fejlesztési célok	Az elvárt jó magatartási formák gyakoroltatása, udvariasság, engedelmesség, alkalmazkodás, segítőkészség, tolerancia, együttműködő képesség. Vélemények megfogalmazása, az érzések közlése indoklással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
1.1. *Önismeret, önkiszolgálás, önkiszolgáló tevékenység gyakorlása.* Egyszerű hideg étel készítése (pl.: szendvics+limonádé) Asztalterítés, vendégvásár, meglepetés készítés a családnak (pl.: reggelihez, vacsorához az asztal megterítése) Szalvétahajtogatás gyakorlása.	*Magyar nyelv és irodalom:* szövegértés, szakszöveg használat, szakszavak helyesírása, beszédkultúra fejlesztése, mondatalkotás.
1.2. *Ünnepeink, családi ünnepek. Születésnapok a családban, hagyományok, karácsony, farsang, húsvét.* Az ünnepek hangulatához illő dekoráció készítés papírok felhasználásával. Ajándékozás, ajándékok becsomagolása.	*Matematika:* Alapműveletek, problémák megfogalmazása, megoldása, mérés, mérőeszközökkel.
1.3. *Egészség, betegség.* Egészségünk fogalma, az egészség megőrzése érdekében teendőink. A betegség tünetei. Hogyan védekezhetünk a betegségek ellen? Öltözködés az időjárásnak megfelelően.	*Környezetismeret:* Rokoni kapcsolatok, ünnepek, emberi test felépítése, egészséges életmód.
1.4. *Gazdálkodás, környezettudatosság.* Tevékenységeink megtervezése, végrehajtása. Tanulás, szabadidő eltöltése időbeosztás arányos legyen. Víz és elektromos áram használata takarékosan. Érdeklődés felkeltése a családi gazdálkodásra. Mennyibe kerül a háztartás, mit jelent a rezsi, hogyan takarékoskodhat a család? Közvetlen környezetünk védelme, szemétgyűjtés és tárolás szelektíven, felhasználás hasznosan.	*Erkölcstan:* Önismeret, énkép, felelősség önmagunkért, családtagjainkért, osztálytársainkért, iskolatársainkért, a körülöttünk élő embertársainkért.

1.5. *A háztartásban használt takarítószerek és eszközök.* A kozmetikai szerek hatásainak értelmezése, használati utasítások elemzése. A különböző károsító hatások megelőzési lehetőségei.		
1.6. *Tisztálkodás, öltözködés.* Növények, állatok gondozása a lakásban és a ház körül. Személyi higiénia, mosakodás, fürdés, fogmosás fontossága. Illatszerek hatása, használata gyermekkorban. Öltözködés az egyéni alkatot és az egyéni adottságokat, valamint a divatot figyelembe véve.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	tárgyi (épített) környezet, gazdálkodás, költségvetés, bevétel, kiadás, megtakarítás, zsebpénz, mosószer, tisztítószer, egészség, betegség.	
Tematikai egység	**2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés**	**Óraszám: 16 óra**
Előzetes tudás	A természetes anyagok tulajdonságai, felismerhetőségük. Tárgyak készítése mintakövetéssel. Eszközök használata balesetmentesen. A feladatmegoldásokhoz szükséges ismeretek alkalmazása.	
Nevelési, fejlesztési célok:	Az ismeretek megszerzéséhez megfigyelések végzése, tapasztalatok gyűjtése. A természetes anyagok vizsgálata egyszerű, fizikai módon (tapintás, szaglás, mérlegelés, csiszolás, szögbeütés, nyírás, vágás). Elővigyázatosság a vizsgálatok közben. A tárgyak készítésekor az anyagok, eszközök és szerszámok balesetmentes használata, biztonságos munkavégzésre törekvés. A veszélyhelyzetek felismertetése, azok kivédése. A kézügyesség és a mozgáskoordináció, valamint a jó testtartás elsajátíttatása. Rend, tisztaság megteremtése, megőrzése a tevékenykedtetés minden fázisában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
2.1. *Ismerkedés a felhasznált anyagokkal:*		*Magyar nyelv és irodalom:*

Beszélgetés az előállíthatóságukról, a kitermelési folyamatokról és a tulajdonságaikról. (papírok, textilek, kemény és puhafa, alumínium és acélhuzalok, lemezek, hulladék anyagok)	A szakszavak jelentése, azok helyesírási gyakorlása. Szövegértés, fogalmak magyarázata.
2.2. *Tárgyak készítése:* A tárgyak készítésének megtervezése, előrajzolás, sablon alkalmazásával, ismerkedés a körvonalrajzzal, tárgykészítés mintakövetéssel. A kézi varrás elemei (varrótű, hímzőtű, varrócérna, hímzőcérna) alapöltések (előöltés, tűzőöltés, pelenkaöltés) hasznos tárgy készítése, pl.: tűpárna. Egyszerű használati tárgyak készítése, természetes anyagok, hulladék anyagok felhasználásával: papírból, fából, fémből, pl.: (mikulás, könyvjelző, papírdoboz, repülő, karácsonyfadísz, virágkaró, viráglétra, fényképtartó, bábok nemzeti ünnepre, tojástartó húsvétra, díszkendő anyák napjára). Fémépítő elemekből pl.: legóból makettek, modellek készítése.	*Matematika:* Mérés mérőeszközökkel, becslés, szerkesztés vonalzó használatával. *Vizuális kultúra:* rajzeszközök használata, alaklemezről rajzolás, szabadkézi rajzkészítés, körvonalrajzok értelmezése. *Környezetismeret:* A felhasznált anyagok tulajdonságainak vizsgálata és tapasztalati úton megfigyelések végeztetése.
2.3. *Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel* Mérés eszközei, használatuk. Méretazonosság megállapítása. Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal). Körvonalrajz, alaprajz, vázlatrajz felismerése, készítése.	*Erkölcstan:* A tudás fontossága, a körülöttünk lévő világ megismerhetősége. A szellemi értékek az emberiség szolgálatában.
2.4. *A technika vívmányainak mindennapi használata* A háztartásban lévő eszközök, berendezések és a megismert egyszerű termelési (készítési) folyamatok, valamint fogyasztási cikkek azonosítása. Neves magyar, illetve külföldi találmányok, feltalálók. Technikatörténeti érdekességek.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, körvonalrajz, alaprajz, méret, mérés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.

Tematikai egység	**3. Közlekedési ismeretek:**	**Órakeret** **6 óra**
Előzetes tudás	Az úttesten való átkelés szabályainak fegyelmezett alkalmazása. Helyes viselkedési szokások a különböző közlekedési helyzetekben (gyalogos közlekedés, személygépkocsiban és közlekedési eszközökön való közlekedés).	
	A biztonságos, fegyelmezett, tudatos gyalogos közösségi közlekedési	

Nevelési, fejlesztési célok:	magatartás és szokások megszilárdítása. A közösségi közlekedési környezet és a gyalogos közlekedési szabályok pontos ismerete. A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a fegyelmezett, elővigyázatos biztonság elsajátítására. Az életkori sajátosságoknak megfelelően közlekedési balesetek elemzése. (a baleset lehetséges okainak felismerése, a megelőzés, az elhárítás és a segítségnyújtás lehetőségeinek megismertetése és gyakoroltatása).

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
3.1. *Gyalogos közlekedési ismeretek:* A gyalogos közlekedés szabályai helyben, lakott területen és a lakott területen kívüli közlekedés. Elsőbbségi helyzetek a gyalogos közlekedésben. A közlekedés tapasztalatairól természetes anyagok segítségével, közlekedési szituációk megjelenítése (pl.: társasjátékok, faépítő, lego felhasználásával)	*Magyar nyelv és irodalom:* szakszöveg értelmezése, szövegmondás gyakorlása, piktogramok készítése. *Környezetismeret:* a lakókörnyezet részletes megismerése, térképismeret. *Erkölcstan:* Udvariasság a közlekedésben, helyes beszédstílus, tiszteletadás, segítségnyújtás a bajban.
3.2. Kerékpározási alapismeretek A kerékpár részei, működése, közlekedésbiztonsági állapota, kötelező felszerelési tárgyai, biztonsági eszközök. Közlekedés lakó-pihenőövezetben, kerékpárúton. A kerékpárút közlekedési jelzései. Jelzőtáblatípusok – elsőbbséget jelző táblák, veszélyt jelző és tilalmi táblák. Az úttest részei. Útburkolati jelek. Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken.	
3.3. Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben Viselkedési szabályok a tömegközlekedési eszközök használata közben. (pl.: kirándulások alkalmával jegykezelés, leszállási szándék jelzése). Balesetmentes, fegyelmezett viselkedés gyakorlása gyalogosan és helyi közlekedési eszköz használatával.	
3.4. Közlekedési eszközök, környezet- és egészségtudatos közlekedés Bemutatás (pl. az internet felhasználásával) szárazföldi, vízi és légi közlekedési eszközökről A közlekedési eszközök környezetkárosító hatásai (levegő és víz károsítása, ezek megelőzhetősége). Veszélyforrások a közlekedésben.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelző készülék, alul- és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg)közlekedés, helyi és helyközi közlekedés, kerékpározás, forgalomtól elzárt terület, irányjelzés, bekanyarodás, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelés, biztonsági szabály, udvariassági szabály.	
Tematikai egység	**4. Közösségi munka, közösségi szerepek**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	A családi, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok. Helyi, hagyományos szokások ismerete. Közvetlen környezetben ismert és gyakorlott szakmák, hivatások bemutatása.	
Nevelési, fejlesztési célok	A közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. Az ünnepekre való felkészülés, ünneplés, ünneplés utáni teendők végzésének gyakorlata. Ismerkedés a tervezéssel, szervezéssel. Munkavégzés egyénileg és közösen. A tapasztalatok elemzése, esetleges hibák megszívlelése, és értékelés. A szakemberek emberi tulajdonságainak értékelése, megbecsülése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
4.1. *Iskolai és osztályrendezvények:* Iskolai és osztályrendezvények (pl.: mikulás, karácsony, farsang, anyák napja, gyermeknap, osztálykirándulás, születésnap, játszódélután, nemzeti ünnepek). Az osztályteremben a berendezés és a teremdíszítés elkészítése az ünnepnek megfelelően. Az ünnephez szükséges kellékek (meghívó, díszletek, jelmezek) előkészítése, vagy beszerzése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzésekről megfogalmazások.	*Magyar nyelv és irodalom:* Szövegértés, szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata. *Környezetismeret:* Hagyományos és megszokásos napok, ünnepek. *Erkölcstan:* Hagyományok, szokások, élmények elemzése, feldolgozása.

4.2. *Az iskola környezetében található hagyományos szakma megismertetése:* A szakember, vagy az ügyvezető igazgató felkeresése és az üzemlátogatás megszervezése. Megfigyelési szempontok adásával a szakma fortélyainak megfigyeltetése.	
4.3. *A közösségért végzett tevékenység:* A tanterem dekorációjának megtervezése, faliújság készítése. Mit tehetünk iskolánk esztétikumának külső és belső környezetének megóvásáért (a munka megszervezése, lebonyolítása és értékelése, pl.: parkgondozás, tanterem előtt dekorálás, a folyosók tisztaságára ügyelés).	

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

3. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Előkészítő és preventív mozgásformák	15 + folyamatos	
2. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	30	
3. Manipulatív természetes mozgásformák	25	
4. Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	20	
5. Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	30	5
6. Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	22	3
7. Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	10	
8. Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	10	10
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Előkészítő és preventív mozgásformák**	**Órakeret 15 óra+ folyamatos**
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):*		*Környezetismeret:* tájékozódási

Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása. *Gimnasztika:* Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika,. Ízületi mozgékonyságfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő, játékos gyakorlatok. *Játék:* A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés*: Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása. A stressz- és feszültségoldás gyakorlatai. A higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. A biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei. Stressz és feszültségoldó alapismeretek. Környezettudatosság: takarékosság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.	alapismeretek. *Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, egyéni vélemény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabillá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimálisan precíz kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása – a helyi feltételek, szabályzás szerinti mértékben – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:* Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötél által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása. *Lendítések, körzések*: Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. *Hajlítások és nyújtások:* Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. *Fordítások és fordulatok:* Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással *Tolások, húzások:* Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban. *Emelések és hordások:* Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. *Függés- és lengésgyakorlatok:* bordásfalon, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. *Egyensúlygyakorlatok:* Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív	*Vizuális kultúra:* kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás. *Matematika:* műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.

eszközhasználattal. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok. *Gurulások, átfordulások:* Különböző kiinduló helyzetekből, *Támaszok:* Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán,. Fel-, le-, átmászások eszközökre. *A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:* Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. A bátor, sikerorientált, motivált tanulásmegalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenységek mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – a helyi feltételek, szabályzás szerinti mértékben – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Dobások (gurítások) és elkapások:* Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. *Rúgások, labdaátvételek lábbal:* Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Játékos passzgyakorlatok. *Labdavezetések kézzel:* A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; *Ütések testrésszel és eszközzel:* Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban *A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban:* Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei. Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.	*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2-4 mozgásforma összekapcsolása rendezett, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek. Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a táncelemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika (erősség) összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Torna:* Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel – különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy anélkül kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok *Tánc:* Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése. *Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:* Népi játékok énekre, dalra, zenére. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése, a torna és a testnevelés szavak tartalmának megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Ének-zene:* magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többszöri, rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétikai vagy ahhoz hasonló játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járás- és futás mozgásformái:* egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; rajtgyakorlatok *Ugrások és szökdelések ugrásformái:* Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egy lábon, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk. *Dobások mozgásformái:* Egy- és kétkezes hajító-, lökőmozdulatok célra, változó távolságra, ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Matematika:* geometria, mérés, testek. *Vizuális kommunikáció:* közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futó-, ugró- és dobóiskola,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Legalább két sportjáték megalapozása a természetes mozgásformák keretében, a helyi tantervben rögzített választás szerint* *Általános technikai és taktikai tartalmak*: Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen. *Minikosárlabda:* Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, a kosárlabdában. *Szivacskézilabda:* Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal. *Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:* Játék létszámazonos, létszámfölényes helyzetekben labdarúgás, szivacskézilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete. Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.	*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Matematika:* számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria. *Magyar nyelv- és irodalom:* kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Labdaív, területvédés, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő feladatok végzése során a mindennapokban szükséges önvédelem szerepének tudatosítás. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:* Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. *Küzdőjátékok:* Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa,	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban**	**Órakeret óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Az úszásoktatás óraszáma helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). *Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére*	*Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra. *Környezetismeret:*

kell fordítania. *Amennyiben az intézményben az 1–2. osztályban is megoldott az úszásoktatás, a tematikai egység céljait és követelményeit a helyi tantervben ennek figyelembe vételével kell meghatározni.* MOZGÁSMŰVELTSÉG A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban. *Legalább egy úszásnem oktatása az helyben meghatározott óraszám függvényében.* *Hátúszás:* Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). *Feladatok háton:* felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. *Hátúszás lábtempó:* siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. *Hátúszás kartempó:* hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel. *Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:* hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai. *Gyorsúszás:* Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus). *Gyorsúszás lábtempó:* siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval. *Gyorsúszás kartempó:* gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. *Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:* gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása. *Gyorsúszás levegővétele:* a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása. *Úszások a mélyvízben:* gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon. *Ugrások, taposások:* beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai. A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai	a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.

koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal. *Vízhez kötött játékok:* Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben űzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi háttér formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1–2. osztályban választottak további gyakorlása* ***a helyi lehetőségek és szabályozás függvényében****. A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.* Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Gyermekjóga gyakorlatok. *Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.* A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok.		*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési ismeretek. *Környezetismeret:* testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás,

A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén	*Előkészítő és preventív mozgásformák* Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Stressz- és feszültségoldó gyakorlatok megismerése. *Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák* Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete. *Manipulatív természetes mozgásformák* A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igénnyé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása. *Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban* Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával

	történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben többnyire biztosan uralt egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete. *Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban* A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, rendezettségre törekvő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétika eszköz- és versenyrendszerének ismerete. A Kölyökatlétikával kapcsolatos élmények kifejezése. *Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban* A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Az emberfogásos és a területvédekezés megkülönböztetése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékké válása. *Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban* Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban. Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A tolások, húzások, emelések és hordások erőkifejtésének optimalizálódása. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és betartása. A sportszerű küzdésre, az asszertív viselkedésre törekvés. A saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése. *Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban* Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete. *Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben* Legalább négy szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos

	használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.

4. évfolyam

MAGYAR NYELV IS IRODALOM

Témakörök	Javasolt óraszám	A szabadon felhasználható 10 %
Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és megértés fejlesztése	folyamatos	
Olvasás, az írott szöveg megértése	116 óra	14 óra
Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése		
Az ítélőképesség, az erkölcsi,az etikai és a történeti érzék fejlesztése		
Az íráshasználat fejlesztése		
Fogalmazási alapismeretek	36 óra	
Szövegalkotási gyakorlatok		
Az íráshasználat fejlesztése	108 óra	
Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok		
Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása		
A tanulási képesség fejlesztése	folyamatos	
Ismétlés, rendszerezés, gyakorlás		14 óra
Összesen	**288 óra**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására.	

	A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A helyes beszédlégzés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés, vita, beszámoló). Felolvasáskor, szövegmondáskor nonverbális eszközök használata a kifejezés segítésében. Vélemény kulturált megfogalmazása. Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi hátterének megfigyelése, értékelése. Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben. A különböző tantárgyak tanulásakor használt szakkifejezések, olvasmányokból kiemelt ritkábban használt szavak célzott használatával az aktív szókincs gyarapítása. Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.	A tanuló – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti.	*Minden tantárgy*: összefüggő beszéd, érvelés. *Környezetismeret:* önfenntartás, légzés. *Vizuális kultúra*: Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Olvasás, az írott szöveg megértése**	
Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző	

	szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése. Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fürtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése. A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: – a szöveg átfutása, – az előzetes tudás aktiválása, – jóslás, anticipáció. Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.	A tanuló – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; – felismeri és javítja a hibáit; – felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult; – szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat.	*Matematika:* szöveges feladatok. *Környezetismeret:* önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása. *Erkölcstan:* én magam; az én világom. *Vizuális kultúra*: Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szöveg, műfaj, szövegértés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése**	
Előzetes tudás	Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás,	

	azonosulás) átélésének segítése. Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése. Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása.

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint. Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok). Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban. Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok). Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban. A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Elbeszélések 20. századi eseményekről, hősökről, sorsokról. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése. Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása. Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például: Békés Pál: *Félőlény*, *A bölcs hiánypótló*; Berg Judit:	A tanuló – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; – az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el.	*Környezetismeret*: környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok. *Ének-zene*: a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek). *Vizuális kultúra; dráma és tánc:* A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken

Rumini; Boldizsár Ildikó: *Boszorkányos mesék*; Csukás István: *Süsü, a sárkány*, *Keménykalap és krumpliorr*, *Pom Pom összes meséi*, *gyerekversek*; Dávid Ádám: *A Virág utcai focibajnokság;* Lázár Ervin: *Szegény Dzsoni és Árnika*; Lackfi János: *Kövér Lajos színre lép*; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna *gyermekversei*; Tóth Krisztina: *Londoni mackók*, Varró Dániel: *Túl a Maszat-hegyen*.) Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése. A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások megbeszélésekor.		keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az íráshasználat fejlesztése**	
Előzetes tudás	Szavak, szószerkezetek, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése. Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értékként való elfogadása.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás). Az írás lendületének és tempójának fokozása. Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.	A tanuló – írása jól olvasható; – írástempója lendületes; – füzetvezetése rendezett.	*Matematika; környezetismeret:* olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Íráskép, szövegkép, olvashatóság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalmazási alapismeretek	
Előzetes tudás	A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete. Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.	A tanuló – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja fogalmazáskészítéskor.	*Környezetismeret; matematika:* érthető, világos szóbeli szövegalkotás. *Vizuális kultúra:* Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés, hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotási gyakorlatok	
Előzetes tudás	Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása. Történetalkotás szóban. Képolvasás, mesemondás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor.	A tanuló – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal	*Környezetismeret*: változatos élővilág; a tanultak bemutató

Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba. Szemléletes leírások készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról. Jellemzés készítése emberről. Levélírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása különféle alkalmakra a címzett személyének figyelembevételével. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématartással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése. A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával.	terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít; – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ; – adott vagy választott témáról 8–10 mondatos leírást készít a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával; – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit.	leírása. *Vizuális kultúra*: Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elbeszélés, történetmondás, leírás, jellemzés; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, nézőpont; párbeszéd.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok**	
Előzetes tudás	A tanult nyelvtani fogalmak felismerése és megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben.	A tanuló – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat;	*Vizuális kultúra*: Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a

A rokon értelmű szavak, a többjelentésű, azonos alakú szavak helyes használata. A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben. Különféle időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése. Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. Az igekötők szerepének és írásmódjának megfigyelése. Tudatos alkalmazásuk. A főnév fajtáinak csoportosítása, megnevezése. Többes számú főnevek alkotása. A *-ba, -be, -ban, -ben* ragos főnevek helyes használata mondatalkotással, szövegértelmezéssel. A tulajdonnevek csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek. A melléknév szerepének ismerete a nyelvhasználatban. A fokozott melléknévi alakok használata szövegalkotáskor. A fokozott számnévi alakok helyes használata. A névelők és a névutók szerepének ismerete. A névelők helyes használata. A névmások (személyes, mutató, kérdő) szerepének megértése, alkalmazásuk a mondatokban.	– felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szövegkörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igekötőket; – alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek.	képzőművészetben. *Környezetismeret:* tulajdonnevek a térképeken.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanév, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; ige; igeragozás; igemód; igekötő; melléknév, melléknévfokozás; számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; határozott számnév, határozatlan számnév; személyes névmás, mutató névmás, kérdő névmás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása**	
Előzetes tudás	A hangok hosszúságának helyes jelölése a begyakorolt szókészlet	

	körében. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. A *j* hang biztos jelölése a begyakorolt szókészletben. Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Mondatkezdés nagybetűvel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.

Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén. Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igekötős igék; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek; ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája. Hosszú hangok jelölése a melléknevek végén. A főnév *-t* toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése. A *j* hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.	A tanuló – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; – helyesírását önellenőrzéssel felülvizsgálja, szükség esetén javítja.	*Környezetismeret:* térképvázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével. *Matematika*: számnevek helyesírása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A tanulási képesség fejlesztése**	
Előzetes tudás	Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**

A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget. Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák. Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével. Ismerkedés különböző információhordozókkal. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.	A tanuló – ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; – azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését; – képes önálló tanulásra; – ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit; – ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekben; – a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ; – információt keres, kezel önállóan néhány forrásból; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: *Betlehemi királyok, Mama*; Petőfi Sándor: *Füstbe ment terv*; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; – részletek Kölcsey Ferenc: *Hymnus*; Petőfi Sándor: *Nemzeti dal*; Vörösmarty Mihály: *Szózat* című művéből, illetve szépprózai művekből.	*Környezetismeret*: jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése. *Vizuális kultúra*: Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az ítélőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése**	
Előzetes tudás	Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsi, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Erkölcsi és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása. A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése. A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája. A műélvezet, a beleélés mélyebb megtapasztalása a fentiek segítségével is. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is. Szülők, nagyszülők gyermekkora, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend. A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások). Nemzeti ünnepeink, jelképeink. A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai. Kiemelkedő magyar tudósok, feltalálók, művészek, sportolók.	A tanuló – ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni; – képes beleélésre, azonosulásra, érzelmeinek kifejezésére az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni. – történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket. − képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt.	*Erkölcstan*: Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság. *Környezetismeret:* Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák. *Vizuális kultúra; Dráma és tánc:* a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.

	Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse. Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát. Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe az iskola könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket. A memoritereket szöveghűen mondja el. Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos fogalmazást készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával. Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat, és nevezze meg azokat szövegben is. A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek. Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa. Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.

A továbbhaladás feltétele:

Kulturált nyelvi magatartás, beszédművelés:
A tanult udvarias nyelvi fordulatok használata a mindennapi beszédhelyzetekben./ Köszönés, jókívánság/
Szóbeli és írásbeli szövegalkotás:
Legyen képes olvasmányok tartalmáról vázlat alapján, tanítói segítséggel beszámolni!
Készítsen elbeszélő, leíró fogalmazást/6-10 mondat/ tématartással, helyes időrenddel, a mondatok közötti kapcsolat fenntartásával, a formai követelmények betartásával!
Íráskészség:
Írása legyen rendezett, olvasható!
Olvasási készség:
Törekedjen felolvasás során, begyakorolt szövegen a folyamatos olvasásra!
Olvasás, szövegértés:
Legyen képes 3/4 oldal terjedelmű, életkorhoz illő szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmány megértésére!
Bizonyítsa szóban és írásban megoldott feladatokkal az előző évben tanult szövegelemző műveletek végzését! /idő, hely, szereplő, cím/
Lényegkiemelés, egyszerű összefüggések felismerése tanítói segítséggel.

Tudja egyszerű szövegek vázlatát elkészíteni tanítói segítséggel!

Nyelvtani és helyesírási ismeretek:
Ismerje fel kevés hibával szövegben a mondatfajtákat és a tanult szófajokat/ ige, főnév, melléknév, számnév/, a többes számot!
A begyakorolt szó és szöveganyag helyesírása egyre nagyobb biztonsággal.
Tudja a tanult tulajdonnevek nagybetűs kezdését, a melléknév és határozatlan számnév fokozott alakjának helyesírását alkalmazni!
A j hang jelölése újabb 20-25 szóban kevés hibával.
A helyesírási hibák javítása tanítói segítséggel.

Memoriterek:

- József Attila: Mama
- Petőfi Sándor: Nemzeti dal
- Költcsey Ferenc: Himnusz 1-3 vsz
- Nemes Nagy Ágnes: Tavaszi felhők

IDEGEN NYELV

Az idegen nyelv oktatásának alapvető célja, összhangban a Közös európai referenciakerettel (KER), a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan tanítjuk.

A mindennapi nyelvhasználatban – ezért a nyelvtanulásban is –, fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, ill. a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet, és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulóknak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és forgatókönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Fel kell ismerniük, hogy minden nyelvi érintkezést szabályok szőnek át, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák azt. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és nagyban elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással, az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a NAT hangsúlyozza a tantárgyközi integráció jelentőségét. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra. Ugyanakkor az idegen nyelvvel való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelvtanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint hogy újabb nyelveket sajátítsanak el.

A NAT bizonyos képzési szakaszokra meghatározza a minden tanuló számára kötelező minimumszinteket, emellett kitér az emelt szintű képzésben részesülő tanulókkal szemben támasztott követelményekre is. A közműveltségi elemeket a tantárgy egyedi jellemzői miatt a NAT-ban azok a nyelvi szintek és kompetenciák testesítik meg, amelyeket a nemzetközi gyakorlatban és az érettségi követelményrendszerben mérceként használt Közös európai referenciakeret (KER) határoz meg. A nyelvi kompetenciák komplex fejlesztéséhez az ajánlott témakörök kínálnak kontextust. A NAT által az egyes képzési szakaszokra minimumként meghatározott nyelvi szintek a következők:

	4. évfolyam, minimumszint	**8. évfolyam, minimumszint**	**12. évfolyam, minimumszint**
Első idegen nyelv	KER-szintben nem megadható	A2	B1
Második idegen nyelv	–	–	A2

A kerettanterv az elérendő célokat és nyelvi szinteket kétéves képzési szakaszokra bontva határozza meg. Ez alól csupán az általános iskola 4. évfolyama kivétel, mert ezen az évfolyamon kezdődik a kötelező idegennyelv-oktatás, így a képzési szakasz csak egy tanévet ölel fel.

	4. évfolyam	**6. évfolyam**	**8. évfolyam**	**10. évfolyam**	**12. évfolyam**
Első idegen nyelv	KER-szintben nem megadható	A1	A2	B1 mínusz	B1
Második idegen nyelv	-	-	-	A1	A2

Az idegen nyelvi kerettanterv a KER-ben leírt készségek alapján határozza meg a nyelvtanulás fejlesztési egységeit; ezek: a hallott és olvasott szöveg értése, a szóbeli interakció, az összefüggő beszéd és az íráskészség. A KER-ben meghatározott nyelvi szintek és kompetenciák azonban nem mechanikusan, hanem a tanulók életkori sajátosságainak tükrében értelmezve kerültek be a kerettantervbe.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szoros kapcsolatban áll a NAT-ban megfogalmazott kulcskompetenciákkal. A kommunikatív nyelvi kompetencia több ponton érintkezik az anyanyelvi kompetenciával. A szövegalkotás, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli kommunikáció számos készségeleme átvihető az idegen nyelv tanulásába és fordítva, az idegen nyelv tanulása során elsajátított kompetenciák hasznosak az anyanyelvi kommunikáció területén. A két terület erősítheti egymást, olyannyira, hogy megfelelő módszerek alkalmazása esetén az is lehet sikeres nyelvtanuló és nyelvhasználó, akinek hiányosak az anyanyelvi ismeretei, sőt az idegen nyelv tanulása segíthet abban, hogy az anyanyelv használata tudatosabbá váljon.

Az önálló tanulás képességének kialakításában hasznos segítséget nyújt a modern technika, az interneten található autentikus szövegek, a direkt és indirekt nyelvtanulási lehetőségek sokasága. Míg korábban csak az írott és a hallott szöveg megértésének fejlesztését támogatta az internet, ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív

nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelvtanulásra ad alkalmat. Az önálló tanulás képességének folyamatos fejlesztéséhez azonban szükség van a tanulásról magáról való beszélgetésre, a tanulási stratégiák kialakításában való segítségnyújtásra, az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás ugyanakkor a témák sokfélesége miatt, valamint azért, mert minden más tantárgynál több lehetőséget nyújt a beszélgetésre, kiválóan alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A táblázatokban megjelenő *fejlesztési egységek* (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett.

A 4-8. évfolyamokra vonatkozó ajánlott témakörök egyes elemei újra és újra megjelennek, lehetőséget adva arra, hogy a korábban megszerzett ismeretek újabb nézőpontból kerüljenek feldolgozásra, így bővüljenek, mélyüljenek. A kerettanterv az általános iskolában minden fejlesztési szakaszban új témaköröket is javasol a tanulók életkorához, szükségleteihez alkalmazkodva.

Külön táblázat tartalmazza az ajánlott témaköröket, amelyben a más tantárgyakkal való kapcsolódási pontok is megtalálhatók. A tanulócsoportban más tantárgyakat tanító tanárokkal való együttműködés elevenebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a nyelvtanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

A táblázatok *Fejlesztési célok* rovata a nyelvtanítás aktuális életkori szakaszra vonatkozó, az adott kompetenciával kapcsolatos fejlesztés céljait tartalmazza. *A fejlesztés tartalma* elnevezésű rész olyan tevékenységeket ismertet, amelyek segítségével az adott nyelvi fejlesztés megvalósítható. A nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák szervesen beépültek a tartalomba.

A kerettanterv a 4. évfolyam, majd később a kétéves fejlesztési ciklusok végén a fejlesztési egységek céljaiból és tartalmából kiindulva határozza meg *a fejlesztés várható eredményét*, kapcsolódva a szakasz végére előírt KER-szinthez (kivéve a 4. évfolyamot, amelynek kimenete KER-szintben nem határozható meg).

4. évfolyam

A 4. évfolyamon kezdődő idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása. További fontos célkitűzése, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a nyelvek tanulása és a más nyelveket beszélő emberek és kultúrájuk megismerése iránt. A nyelvvel való játékos és örömteli foglalkozás, a kezdeti sikerek és a motiváló tanári visszajelzés segítenek a tanulóknak abban, hogy megmaradjon és erősödjön ösztönös tudásvágyuk és tanulási kedvük, bátran használják a rendelkezésükre álló nyelvi eszközöket, növekedjen önbizalmuk, fejlődjön önismeretük és önértékelésük. Mindez elengedhetetlen a nyelvtanulás hosszú távú eredményessége szempontjából.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A tanulók életkori sajtosságaiknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő, érdekes, értelmes és kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. A célnyelven elhangzó információk

megértéséhez támaszkodnak a világról szerzett ismereteikre és tapasztalataikra, amelyek egyrészt segítik a nyelvtanulást, másrészt annak tartalmai révén tovább mélyülnek és bővülnek. Az anyanyelv elsajátításához hasonlóan az idegen nyelv elsajátítása is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, amelyekben a verbális és a nonverbális elemek természetes egységet alkotnak. Utóbbiak a nyelvtanulás kezdetén különösen fontosak, hiszen a megfelelő nyelvi eszközök hiányában segítik a beszédhelyzet értelmezését, illetve a beszédszándék megvalósítását. A nyelvtanulás kezdő szakaszában a tanulók tanórai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz is, amelyet visszajelzésként, megerősítésként használnak a tanár következetes célnyelv-használatával párhuzamosan.

Az idegen nyelvvel való korai ismerkedés középpontjában, ebben a szakaszban, a hallott szöveg értése és a szóbeli interakció együttes fejlesztése áll. A készségfejlesztés során a tanulók megismerkednek az alapvető nyelvtanulási stratégiákkal, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a későbbiekben önálló nyelvtanulóvá váljanak.

Az idegen nyelv tanítása a tantárgy jellegéből adódóan kiválóan alkalmas arra, hogy hozzájáruljon a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott nevelési célok eléréséhez és a kulcskompetenciák fejlesztéséhez. Utóbbiak közül kiemelten fontos az idegen nyelvi kommunikációnak az anyanyelvi kommunikációhoz, a szociális kompetenciához, az esztétikai-művészeti tudatossághoz és kifejezőképességhez, illetve a hatékony tanuláshoz való kapcsolódása. Az anyanyelven elsajátított ismeretek, készségek és stratégiák támogatják az idegen nyelv tanulását, míg a nyelvtanulás eredményei pozitívan hathatnak az anyanyelvi tudatosság alakulására. A szociális kompetencia területén a kultúrák közötti hasonlóságok és különbségek felfedezése segíti a tanulókat abban, hogy nyitottá váljanak saját kultúrájuk és a célnyelv kultúrája iránt. Az idegennyelv-oktatás során alkalmazott, a tanulók együttműködését ösztönző munkaformák és tevékenységek hozzájárulnak a tanulók szociális érzékenységének fejlesztéséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén az idegennyelv-tanításban építeni lehet arra, hogy a tanulók életkori sajátosságaikból adódóan szeretnek játszani, rajzolni, festeni, énekelni, táncolni, és örömmel vesznek részt változatos művészeti tevékenységekben. A művészeti ágakkal való aktív kapcsolat gazdagítja a tanulók érzelmi világát. A hatékony tanulást az idegen nyelvvel való foglalkozás azáltal ösztönzi, hogy a tanulók elsajátítanak néhány alapvető nyelvtanulási stratégiát, és megteszik az első lépéseket idegen nyelvi teljesítményük értékelése útján.

Az idegen nyelv tanulása keretében feldolgozott témakörök könnyen összehangolhatók a NAT-ban szereplő alsó tagozatos tantárgyak tartalmaival. A *Témakörök* táblázatban megjelölt kapcsolódási pontok segítenek megtalálni azokat a területeket, ahol sikeresen megvalósítható a tantárgyakon átívelő - akár közös projektek keretében történő - tanulás.

A tanulási folyamat során a tanuló egész személyisége formálódik, így alapvető fontosságú, hogy a kisgyermekkori idegennyelv-tanítást áthassa a holisztikus pedagógiai szemlélet. Ennek a szemléletnek a gyakorlatba való átültetése nagy körültekintést igényel mind a tananyagok, taneszközök kiválasztásában és felhasználásában, mind a tevékenységek megtervezésében, valamint a tanórák megszervezésében és megvalósításában.

A megfelelően kialakított, változatos tevékenységformákra lehetőséget nyújtó tanulási környezet elősegíti az idegen nyelv sikeres elsajátítását. A gyermekbarát, vizuális elemekben gazdag berendezés ösztönzi a tanulókat a nyelvi tevékenységekben való aktív részvételre. Az infokommunikációs eszközök bevonása már ebben az életkori szakaszban is érdekesebbé, motiválóbbá teheti a nyelvtanulást, a pedagógus számára pedig lehetőséget ad arra, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelő autentikus anyagok gazdag tárházából válogasson.

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló követi a nonverbális elemekkel támogatott és egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést. A tanuló megérti az osztálytermi tevékenységekre vonatkozó, nonverbális eszközökkel támogatott, rövid és egyszerű tanári utasításokat. Megérti az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy szóból, rövid mondatból álló kérdéseket és kijelentéseket. Felismeri rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavakat, fordulatokat, és képes ezekből a lehetséges tartalomra következtetni.
A fejlesztés tartalma	
Nonverbális elemekkel támogatott és egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat). Rövid és egyszerű, az osztálytermi tevékenységekre vonatkozó, nonverbális eszközökkel támogatott tanári utasítások megértése (pl. rajzos, játékos feladatok, manuális tevékenységek, mozgásos, játékos tevékenységek: körjáték, ritmusjáték, szerepjáték, bábjáték, árnyjáték, társasjáték). Ismert témákhoz kapcsolódóan elhangzó, egy-egy szóból, rövid mondatból álló kérdések és kijelentések megértése (pl. közvetlenül a tanuló személyére, családjára, szűkebb környezetére, mindennapi szükségleteire, tevékenységeire vonatkozó kérdések, illetve válaszok). Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése, a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben, a szöveg lényegének kiszűrése a megértést segítő mozgásos, játékos feladatok segítségével. Tanári ösztönzésre a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre való egyre tudatosabb támaszkodás a szövegértés során. A nyelv hangzásvilágának, zenéjének megismerése, megkülönböztetése az anyanyelv (játékos formában esetleg más nyelvek) hangzásvilágától és zenéjétől. *A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások* Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, gyermekeknek szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanulótársakkal, vendégekkel folytatott rövid párbeszédek, tanári beszéd.	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló aktívan és örömmel vesz részt az interakciót igénylő tevékenységekben. Beszédszándékát egyszerű nyelvi eszközökkel fejezi ki, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatva. Tud a számára ismert témákról egyszerű kérdéseket feltenni, illetve a hozzá intézett kérdésekre egyszerű nyelvi eszközökkel reagálni. A tanuló minta alapján rövid párbeszédeket folytat társaival a tanult témákról. Részt vesz rövid, egyszerű szövegek közös előadásában. Törekszik a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.
A fejlesztés tartalma	
Nonverbális elemekkel (pl. gesztusokkal, mimikával, hanglejtéssel, intonációval, képek, tárgyak segítségével) támogatott mondanivaló kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, azaz egy-egy szóval, rövid mondattal. Ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra való reagálás egyszavas válaszokkal, cselekvéssel. Ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó konkrét, egyszerű kérdések feltevése. Ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása társakkal. Dalok, mondókák, mesék, történetek előadásában, gyermekjátékokban való aktív részvétel; nonverbális elemekkel támogatott, közösen mondott szövegekbe, mesemondásba való bekapcsolódás ismert szavak, kifejezések, nyelvi fordulatok ismétlésével. *A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások* Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mesék, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszédek, néhány mondatos leírások.	

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló elmond rövid, egyszerű szövegeket. Társaival közösen előad egyszerű szöveget, párbeszédet, tanári segítséggel. Számára ismert témákról, a környezetében előforduló tárgyakról,

	élőlényekről, eseményekről beszél röviden, összefüggően, nonverbális elemekkel támogatva. A tanuló bemutatja munkáját egyszerű nyelvi eszközökkel. Törekszik a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.
A fejlesztés tartalma	
Gyermekirodalmi mű, mondóka, vers, dal, mese stb. közös vagy önálló előadása (pl. zenei kísérettel vagy bábjáték formájában) társak, másik tanulócsoport, osztály, szülők vagy tanárok részére. Tanult cselekvéssor (pl. egyszerű tornagyakorlat, öltözködés) elmondása képek segítségével vagy mozgással kísérve. Nonverbális elemekkel támogatott, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal, megfelelő gyakorlás, felkészülés után. Saját vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy egyszerű nyelvi eszközöket, fordulatokat tartalmazó, rövid bemutatása (pl. mesekönyv készítése, kiállítása és szóbeli bemutatása). Tanári példa és autentikus hangzóanyag hallgatása és együttmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés, intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével, ritmushangszerek vagy mozgás kíséretével). *A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások* Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mozgással kísért rövid történetek, cselekvéssorok, mesék, leírás (pl. tanulói munka bemutatása).	

Fejlesztési egység	**Olvasott szöveg értése**
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló észreveszi az anyanyelven, illetve a tanult idegen nyelven történő olvasás közötti különbségeket. Képes ismert szavak néma olvasására és megértésére, valamint tanári minta után a szavak helyes felolvasására. Képes rövid szöveg közös megismerése és feldolgozása után az önálló olvasására. Bekapcsolódik olvasást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe. Követi az ismert témákról elhangzó szöveg írott változatát. Felfedezi az ismert szavakat és kifejezéseket idegen forrásban. Megtapasztalja az önálló célnyelvi olvasás élményét.
A fejlesztés tartalma	
Szavak, kifejezések elolvasása és kapcsolódó tevékenységek elvégzése (pl. tantermi tárgyak felcímkézése, szavak és képek párosítása, dominó játék, szókártyákból mondatvariációk összeállítása). Egyszerű szövegek elolvasása és annak alapján megfelelő cselekvések, cselekvéssorok eljátszása, elvégzése (pl. papírtávcső vagy gyümölcssaláta készítése). Egyszerű szövegek értő olvasása (pl. mesék, történetek, képregények, párbeszédek). Tanárral közös meseolvasás, bekapcsolódás a történet elolvasásába az ismert szavak	

használatával.
Egyszerű írásbeli üzenetek elolvasása és megértése (pl. dicsérő kártyák, jókívánságok, osztálytermi utasítások).
Ismert dalok szövegének követése, olvasása a képernyőn vagy a kivetítőn (pl. karaoke).
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Szó- és mondatkártyák, feliratos poszterek és képek, társasjátékok, egyszerű képregények, képeskönyvek, mesék, gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, feliratok, brosúrák, ismertetők, táblák, célnyelvi szövegeket tartalmazó csomagolóeszközök, videofelvételek, animációs filmek, dalok, mondókák animált változata.

Fejlesztési egység	**Íráskészség**
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló észreveszi az anyanyelvén, illetve a tanult idegen nyelven történő írás közötti különbségeket. A tanuló ismeri az adott nyelv ábécéjét. Különböző nyelvi tevékenységek során lemásol, illetve leír rövid szavakat, mondatokat. Bekapcsolódik írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.
A fejlesztés tartalma	
Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szavak szintjén (pl. keresztrejtvény, szókereső, akasztófa, tárgyak, képek részeinek felcímkézése, rímpárok alkotása, szógyűjtés). Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szószerkezetek, rövid mondatok szintjén (pl. képregény rajzolása, s ezekhez szövegbuborékok írása; tárgyak, képek részeinek felcímkézése, üzenőfal létrehozása). Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szöveg szintjén (pl. mesekönyv, kiskönyv összeállítása, rímek, egyszerű versikék írása, képeslap, meghívó írása, egyszerű társasjáték tervezése, szabályainak megfogalmazása tanári segítséggel). Ismert szavakat tartalmazó nyelvi fordulatok (pl. rímpárok) felfedezése és minta után való önálló alkotása. *A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások* Egyszerű hétköznapi témájú írott szövegek a szavak, kifejezések, egyszerű mondatok és rövid szövegek szintjén.	

Ajánlott témakörök a 4. évfolyamra	
Ajánlott témakörök	**Kapcsolódási pontok**
Család Én és a családom. Családtagok bemutatása.	*Környezetismeret*: együttélés a családban.
Otthon Otthonom, szűkebb környezetem.	*Környezetismeret:* lakóhelyi környezet.

Kedvenc játékaim. Lakóhelyem, tágabb környezetem.	*Matematika:* tájékozódás a térben, halmazok.
Étkezés Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás.	*Környezetismeret:* az ember megismerése és egészsége: tápanyag, élelmiszer, étrend. *Matematika:* halmazok, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.
Idő, időjárás Évszakok és hónapok. A hét napjai és napszakok. Az óra. Időjárás.	*Környezetismeret*: az idő mérése, az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban; a napszakok, az évszakok váltakozása. *Matematika*: számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.
Öltözködés Évszakok és ruhadarabok. Kedvenc ruháim.	*Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat*: egészséges életmód - öltözködés. *Matematika*: halmazok.
Sport Testrészek és mozgás. Kedvenc sportom.	*Környezetismeret*: testrészek, egészségvédelem. *Testnevelés és sport:* mozgásos játékok.
Iskola, barátok Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim. Osztálytársaim, barátaim.	*Környezetismeret:* baráti kapcsolatok, iskolai közösségek. *Matematika:* tájékozódás a térben,

	halmazok.
Szabadidő Szabadidős tevékenységek. Kedvenc időtöltésem.	*Ének-zene:* zenehallgatás. *Vizuális kultúra:* kreatív alkotások.
Természet, állatok Kisállatok. Kedvenc állataim. Állatok a ház körül. Vadon élő és állatkerti állatok.	*Környezetismeret*: élőlények csoportosítása élőhely, táplálkozási mód, egyéb tulajdonságok szerint; változatos élővilág. *Matematika*: halmazok, adatgyűjtés, adatok lejegyzése.
Ünnepek és hagyományok Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a célnyelvi kultúrában.	*Környezetismeret:* ünnepek, hagyományok.
Fantázia és valóság Kedvenc meséim, könyveim. Képzeletem világa. A cirkusz.	*Dráma és tánc:* dramatikus játékok. *Vizuális kultúra:* képzeletem világa.

A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén	KER szintben nem megadható. A tanuló aktívan részt vesz a célnyelvi tevékenységekben, követi a célnyelvi óravezetést, az egyszerű tanári utasításokat, megérti az egyszerű, ismerős kérdéseket, válaszol ezekre, kiszűri egyszerű, rövid szövegek lényegét. Elmond néhány verset, mondókát és néhány összefüggő mondatot önmagáról, minta alapján egyszerű párbeszédet folytat társaival. Ismert szavakat, rövid szövegeket elolvas és megért jól ismert témában. Tanult szavakat, ismerős mondatokat lemásol, minta alapján egyszerű, rövid szövegeket alkot.

MATEMATIKA

4. évfolyam

Fejezetek	Az új tananyag feldolgozásának óraszáma	A szabadon felhasználható 10%)
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos +5	
2. Számelmélet, algebra	95	14
3. Függvények, az analízis elemei	10	
4. Geometria, mérések	15	
5. Statisztika, valószínűség	5	
Összesen	**144 óra**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok**	**Órakeret 5 óra + folyamatos**
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyannyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történés visszaidézése.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.	Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában. Összehasonlítás, következtetés, absztrahálás.	*Környezetismeret:* élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint.
A számítógép működésének bemutatása (be- és kikapcsolás, egér, billentyűzet használata).	Ismerkedés az adott informatikai környezettel.	

Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkidomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.	
Tantárgyi fejlesztőprogram használata a halmazba soroláshoz.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint.	
Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	*Ének-zene:* dallammotívumok sorba rendezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**2. Számelmélet, algebra**	**Órakeret 95+14 óra**
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték. Római számok írása, olvasása (I, V, X). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Páros és páratlan számok. Matematikai jelek: +, –, •, :, =, <, >, ( ). Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban. Szorzótábla ismerete a százas számkörben. A műveletek sorrendje. Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése. Számok nagyságrendje és helyi értéke. Számok helyes leírása, olvasása 10000-ig. Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alapművelet körében. A tízes, százas, ezres számszomszédok meghatározása. A kerekítés és becslés eszközként való alkalmazása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás. Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére. A szorzótábla biztos ismerete.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Számfogalom kialakítása 1000-es, illetve 10 000-es számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig,	Tájékozódás az adott számkörben. Számmemória fejlesztése.	*Magyar nyelv és irodalom:* számok helyesírása.

illetve 10 000-ig.		
Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, számszomszédok, kerekítés. Alaki, helyi és valódi érték. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.	Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegyenesen.	
Számítógépes, interaktív táblához kapcsolódó oktatóprogramok alkalmazása – lehetőség szerint.	Tájékozódás a számegyenesen.	
Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.	Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.	
A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).	Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegyenes, a hiány és a hőmérséklet segítségével. Adósság, készpénz, vagyoni helyzet fogalmának értelmezése. A negatív szám fogalmának elmélyítése.	*Környezetismeret:* hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypont alatti, fagypont feletti hőmérséklet).
Matematikai oktató program használata – lehetőség szerint.		
Számok tulajdonságai: oszthatóság 5-tel és 10-zel.	Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.	
Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejszámolás: összeadás, kivonás, legfeljebb háromjegyű, nullára végződő számokkal. Fejszámolás: szorzás, osztás tízzel, százzal és ezerrel. Írásbeli összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Írásbeli szorzás és osztás egy- és kétjegyű számmal.	Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analógiák felismerése, keresése, kialakítása. Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása. A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.	*Magyar nyelv és irodalom*: kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.
Matematikai fejlesztőprogram használata – lehetőség szerint.		

Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a ,,közelítő" érték fogalmának és jelének bevezetése.	Jelek szerepe, használata. Becslés a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.	*Magyar nyelv és irodalom:* jelek szerepe, használata.
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és hányados változásai.	Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.	
Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.	Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés. Oktatóprogram alkalmazása a műveleti sorrend bemutatására.	
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.	Matematikai modellek megértése. Önértékelés, önellenőrzés. Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, megértése.	
Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése. Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel.	Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása. Törtekkel kapcsolatos oktató program használata. Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. Animáció lejátszása törtek előállításához.	
Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.	A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés. Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése. Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása. Összefüggések felismerése. Válasz megfogalmazása szóban, írásban.	*Magyar nyelv és irodalom:* az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Római számok. A római számok története. Számjelek bevezetése. Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.	Irányított keresés római számok használatáról.	*Környezetismeret:* a lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.

A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend. Három- és négyjegyű szám. Tört szám, negatív szám. Becslés, ellenőrzés. Római szám. Alaki, helyi és valódi érték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**3. Függvények, az analízis elemei**	**Órakeret 10 óra**
Előzetes tudás	Sorozat szabályának felismerése, folytatása. Növekvő és csökkenő számsorozatok. Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai modellek készítése. Sorozatok felismerése, létrehozása.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Sorozat szabályának felismerése.	Adott szabályú sorozat folytatása. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása. Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal. Oktatóprogram használata sorozat szabályának felismeréséhez, folytatásához. A figyelem és a memória fejlesztése. Szabályfelismerés. Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Az anyanyelv és a szaknyelv használatának fejlesztése. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága. Saját gondolatok megfogalmazása, mások gondolatmenetének végighallgatása.	*Vizuális kultúra:* periodicitás felismerése sordíszekben, népi motívumokban.
Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. A folytatásra vonatkozó sejtések	*Környezetismeret:* adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok). *Testnevelés és sport:*

	megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az absztrakciós képesség alapozása.	sporteredmények mint adatok.
Grafikonok.	Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése. Matematikai összefüggések felismerése.	*Környezetismeret*: hőmérsékleti grafikonok készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táblázat, grafikon. Sorozat. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység /Fejlesztési cél	**4. Geometria**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Térbeli alakzatok. A test és a síkidom megkülönböztetése. Szimmetria: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzelttel. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mérőeszközök és mértékegységek önálló használata. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése. A körző és a vonalzó célszerű használata.	

Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek. A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése.	Tapasztalatszerzés, érvelés.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: hajtogatás.
Háromszög, négyzet és téglalap felismerése. A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma.	Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyedi tulajdonságok kiemelése. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.	*Vizuális kultúra*: mozaikkép alkotása előre elkészített háromszögek, négyszögek felhasználásával.
A képszerkesztő program néhány rajzeszközének ismerete, a	A tanult síkidomok rajzolása képszerkesztő program	

funkciók azonosítása, gyakorlati alkalmazása. Egyszerű rajzok, ábrák elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	segítségével. A feladat megoldásához szükséges, mások által összeépített alkalmazói környezet használata.	
A téglalap és a négyzet kerületének kiszámítása.	Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.	*Környezetismeret:* kerületszámítás a közvetlen környezetünkben (szoba, kert).
Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel. A területszámítás fogalmának előkészítése.	Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.	*Környezetismeret:* tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szőnyegezés, burkolás a lakásban, kertben.
A kör fogalmának tapasztalati előkészítése.	A körző használata (játékos formák készítése). Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.	*Ének-zene*: körjátékok. *Vizuális kultúra*: a kör megjelenése művészeti alkotásokban.
Az egybevágóság fogalmának előkészítése.	Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése. Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése. Geometriai dinamikus szerkesztőprogram használata interaktív táblán.	Szimmetria a természetben. *Vizuális kultúra:* szimmetria a műalkotásokban.
Tájékozódás síkban, térben.	Tájékozódás pl. az iskolában és környékén. Mozgássor megismétlése, mozgási memória fejlesztése. Térbeli tájékozódási képességet fejlesztő, egyszerű rajzolóprogramok bemutatása. Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.	*Környezetismeret:* tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása.
Testek geometriai tulajdonságai, hálója.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* dobozokból bútorok építése. *Vizuális kultúra:*

	Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével.	a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.
Téglatest és kocka felismerése, jellemzői. Rubik-kocka. Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.	Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele. Összehasonlítás, azonosságok, különbözőségek megállapítása. Finommotoros mozgáskoordinációk fejlesztése.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: dobókocka, téglatest alakú doboz készítése.
Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel, belépés és szabályos kilépés a programból.	Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	
A gömb felismerése, jellemzői.	Tapasztalatgyűjtés. A gömb létrehozása.	*Technika, életvitel és gyakorlat*: gyurma vagy kókuszgolyó készítése. *Környezetismeret*: gömb alakú gyümölcsök. *Testnevelés és sport:* labdák.
Mérések alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, km, ml, cl, hl, g, t.	Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.	*Környezetismeret:* gyakorlati mérések közvetlen környezetünkben (tömeg-, hosszúságmérés). Csomagolóanyagok, dobozok tömege.
Az idő mérése: másodperc. Időpont és időtartam megkülönböztetése.	Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év). Fejlesztőprogram használata méréshez.	*Testnevelés és sport*: időre futás. *Ének-zene*: metronóm. *Környezetismeret*; technika, *életvitel és gyakorlat*: napirend, családi ünnepek, események ismétlődése.

	Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban történtek elhelyezése az időben.	*Magyar nyelv és irodalom:* változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.
Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.	A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése. Mérések a gyakorlatban, mérések a családban. Fejlesztőprogram használata mértékegységek átváltásához.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével. *Környezetismeret; technika, életvitel és gyakorlat:* háztartásban használatos gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, gömb, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**5. Statisztika, valószínűség**	**Órakeret** **5** óra
Előzetes tudás	Adatokról megállapítások megfogalmazása. Valószínűségi megfigyelések, játékok kísérletek. Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.	Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése. A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés.	*Környezetismeret:* meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása.
Számtani közép, átlag fogalmának bevezetése.	Néhány szám számtani közepének értelmezése, az „átlag” fogalmának bevezetése, használata adatok együttesének jellemzésére.	*Környezetismeret*: hőmérsékleti és csapadékátlagok.

A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események értelmezése.	Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.	
Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság. Oszlopdiagram. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.	Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata. A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon. Információszerezés az internetről, irányított keresés. Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése.	*Környezetismeret:* természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. *Magyar nyelv és irodalom:* a kifejezőkészség alakítása (világos, rövid megfogalmazás).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos. Átlag. Grafikon, oszlopdiagram. Gyakoriság.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*Gondolkodási és megismerési módszerek* – Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. – Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. – Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. – A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. – Az összes eset megtalálása (próbálgatással). *Számtan, algebra* – Számok írása, olvasása (10 000-es számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 10 000-es számkörben. – Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). – Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel, előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. – Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása 10 000-es számkörben. – Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben. – A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. – Fejben számolás százas számkörben. – A szorzótábla biztos ismerete 100-as számkörben.

	– Fejben számolás 10 000-ig nullákra végződő egyszerű esetekben. – Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete. Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása. Műveleti sorrend ismerete, alkalmazása. – Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egy- és kétjegyű, osztás egyjegyű számmal írásban. – Műveletek ellenőrzése. – Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. – Többszörös, osztó, maradék fogalmának ismerete. *Összefüggések, függvények, sorozatok* – Szabályfelismerés, szabálykövetés. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése. – Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. – A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. *Geometria* – Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek. – A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, cl, hl, g, t, másodperc. Átváltások szomszédos mértékegységek között. – Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák). – Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik. – Kör fogalmának tapasztalati ismerete. – A test és a síkidom közötti különbség megértése. – Kocka, téglatest, felismerése, létrehozása, jellemzői. – Gömb felismerése. – Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. – Négyzet, téglalap kerülete. – Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel. *Valószínűség, statisztika* – Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. Táblázat adatainak értelmezése. – Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. – Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete. *Informatikai ismeretek* – Tanári segítséggel az életkorának megfelelő oktatási célú programok használata. – Egy rajzoló program ismerte; egyszerű ábrák elkészítése, színezése. – Együttműködés interaktív tábla használatánál.

A továbbhaladás feltétele:

– Számok, írása, olvasása a 10 000-es számkörben.

– Számok helyi érték szerinti bontása.
– Számok nagyság szerinti sorba rendezése.
– A tízes, százas, ezres számszomszédok meghatározása, kerekítések.
– Szóbeli és írásbeli műveletek értelmezése és megoldása.
– A becslés, ellenőrzés eszközként való alkalmazása.
– A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alapművelet körében.
– Egyszerű szöveges feladat megoldása algoritmus alapján.
– A szabály megfogalmazása egyszerű formában.
– Egyszerű át- és beváltások a tanult mértékegységekkel
– Számítások a kerület és terület megállapítására.
– Geometriai tulajdonságok felismerése, alakzatok kiválasztása a felismert tulajdonság alapján.

ERKÖLCSTAN

Az erkölcstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz–, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Cél, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból eltérő csoportokhoz tartozó gyerekek fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcstan tanulása során elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan *erkölcsi alapelvek*, amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése nem egészen egységes,– különösen akkor nem, ha ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte *vita és egyeztetés* tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcstan órákon erősíteni kell. Más részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az *erkölcsi érzék*, illetve mélyebb szinten a *lelkiismeret* fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez, miközben fejlődnek

bennük azok a pozitív belső késztetések, illetve erények, amelyek segítenek a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, a bűntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, *felelős döntést* azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló és felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak az *empátia*, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a *szolidaritás* képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az *érzelmi intelligencia* fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív szint alatt e szintnél erősebben befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadálya lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemzően az erkölcstan is számos ismeretet közvetít, a tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrarendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek hátterében évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoport ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre*, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tiszta lapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitatkozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a *példája révén* erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió. Osztályzattal is értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

3–4. évfolyam

9–10 éves koruk körül társas életük és mentális képességeik változását megalapozó jelentős biológiai átalakuláson mennek keresztül a gyerekek. Ez teszi képessé őket arra, hogy figyelmüket irányítsák, terveket készítsenek és *önmagukra is reflektáljanak*. E változások jó lehetőséget kínálnak a *testi és lelki egészségre* neveléshez, a *hazafias nevelés,* valamint a *családi életre nevelés* különféle témáinak feldolgozásához – a tanulási formákat pedig jól össze lehet hangolni az *anyanyelvi kommunikációs kompetencia* aktuális fejlesztési céljaival.

Ebben az életszakaszban erősödik meg a gyerekekben a szabályok elfogadásának belső késztetése, ami a közösségi szabályok megalkotásában és betartásuk ellenőrzésében való részvétel gyakorlása révén jó kiindulási pontot ad az *állampolgárságra és demokráciára nevelés* megalapozásához.

Az írás-olvasás alapvető készségeinek elsajátítását követően ebben az időszakban már ráépülhet az alapkészségek bázisára a *digitális kompetenciafejlesztés* néhány eleme – elsősorban hangfelvételek, képek és videók készítése, illetve lejátszása, valamint képek szerkesztése és rövid szövegek alkotása számítógép segítségével – az erkölcstan óra tevékenységeihez kapcsolódóan.

Bár ebben az életszakaszban nő a szóbeliség súlya az önkifejezésben, a foglalkozások témakörei még mindig jó lehetőséget kínálnak az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésére – immár kiegészülve a szöveges-dramatikus és bábjátékos formák alkalmazásával.

9–10 éves korban nagymértékben erősödik a gyerekek realitásérzéke, növekszik áttekintő, absztraháló, analizáló-szintetizáló képességük. Érzelmi életük is sokat változik. Megszűnik a kisgyerekkori „álomszerű” lét. Az *öntudatra* ébredést, a külső és a belső világ szétválását gyakran egyedüllétként élik át. Az ebből fakadó magányosság és feszültség feloldásában sokat segíthetnek nekik azok a szabad beszélgetések, amelyek az erkölcstan órák egyik legfontosabb munkaformájának tekinthetők. Bár a rajzolás-festés-mintázás még mindig sokak számára az önkifejezés kedves formája, az egyre összetettebbé váló érzések és gondolatok kifejezésére fokozatosan alkalmasabbá válik a beszéd. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az órai beszélgetések csak akkor lesznek valóban

személyiségformáló hatásúak, ha légkörük feszültségmentes, mindenki számára elfogadó – és őszinteségének csupán a többiek tiszteletben tartása szab korlátot, ami hosszabb távon a kulturált vita szabályainak elsajátítását jelenti.

Ebben az életszakaszban a felnőtt minta követésének fokozatosan helyébe lép a *kortárs minta követése*, s egyre inkább a kortársak közül kerülnek ki azok, akikre a tanulók referencia személyként tekintenek. Ez nem csökkenti annak a fontosságát, hogy a pedagógusnak mindenkor hiteles erkölcsi modellt kell közvetítenie, viszont előtérbe hozza az órákon azokat a hétköznapi, irodalmi vagy filmbeli témákat, amelyek már nem a tündérmesékhez, hanem a tanulók reálisabb világához kapcsolódnak.

A gyerekek általában kilenc éves koruk táján kezdenek el kételkedni a korábban elsajátított normák, világképi elemek érvényességében, s fontos átalakuláson megy keresztül kritikai érzékük is. Így ebben a szakaszban már helye van az életkornak megfelelő *dilemmák* felvetésének, és az olyan jellegű értékelő beszélgetések kezdeményezésének, amelyekből később majd megszülethet a klasszikus erkölcsi dilemmavita.

Mivel analizáló-szintetizáló gondolkodásuk fejlődése révén a gyerekek egyre inkább képessé válnak a különböző viselkedési formák és hatásaik közötti kapcsolat felfedezésére, ekkor már teremthetők számukra olyan *valós vagy fiktív döntési helyzetek*, amelyekben a várható következményeket mérlegelve, lelkiismeretük szavára kell hallgatniuk.

4. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/Fejlesztési célok	4. Én és tágabb közösségeim – Kulturális-nemzeti közösség		Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A családban, az iskolában és a lakóhelyen a korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások. Ismeretek a család múltjáról. Rokoni kapcsolatok ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Annak megmutatása, hogy Magyarországon belül számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúrát gazdagítja. A kisebbségek szokásainak és ünnepeinek bemutatása, elfogadásuk természetességének megalapozása. Annak megértetése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontosak, mint nekünk a mieink.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A nyelv, ami összeköt Milyen nyelveket ismerek? Milyen nyelven beszélek én, a szüleim, a nagyszüleim; milyen nyelven beszélnek egymással és velem? Milyen nyelvet használnak a szomszédaink? Hogyan kapcsol össze bennünket a közös nyelv? Milyen érzéseket kelt bennünk, ha valaki nem érti a nyelvet, amelyen mi beszélünk? És milyen érzés az, amikor mindenki más nyelven beszél körülöttünk? Mit lehet tenni egymás megértése érdekében, ha nem értjük egymás nyelvét? Hogyan lehet segíteni a közösség más anyanyelvű vagy nyelvi nehézséggel küzdő tagjait?	*Magyar nyelv és irodalom*: ítéletek megfogalmazása, érvelés, vitakészség, mások véleményének megértése, elfogadása, magyar népszokásokról, múltbeli eseményekről szóló szövegek,

Családom múltja Mit tudok családom múltjáról, nagyszüleim életéről? Mit tudhatok meg idősebb, már nem élő rokonaim életéről?	

Szokások és jelképek Milyen szokások, népszokások élnek családomban, lakóhelyemen? Milyen népszokások élnek a mai Magyarországon? Fontos-e ezek megőrzése? Milyen jelképeket ismerek? Milyen jelképek fejezik ki a magyarság összetartozását? Mit jelentenek számomra ezek a jelképek?	*Vizuális kultúra*: jelek és jelképek a mindennapi életben, különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés, a viselkedés szabályai az online közösségekben, kommunikációs szokások. *Környezetismeret*: jeles napok, ünnepek, helyi hagyományok
Ünnepek Milyen ünnepeket tart meg a családom? Milyen ünnepeket tart meg magyar családok többsége? Közülük melyik mennyire fontos nekem? Melyek a nemzeti és állami ünnepeink? Mit ünneplünk ilyenkor, és mit jelentenek nekem ezek az ünnepek?	
A Magyarországon együtt élő kulturális közösségek szokásai Milyen kulturális közösségek élnek körülöttem és Magyarországon? Miben különböznek ezek szokásai és ünnepei és miben hasonlítanak egymásra?	
Távoli kultúrák – más szokások Milyen érdekes szokásokat ápolnak, és milyen ünnepeket tartanak a világ más részein élő kulturális közösségek?	

Kulcsfogalmak / fogalmak	anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep, vallási ünnep

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**5. Én és környezetem – Az épített és a tárgyi világ**		**Órakeret** **6 óra**
Előzetes tudás	Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértése, hogy mindannyiunknak lehet szerepe a múlt értékeinek megőrzésében és továbbörökítésében. A környezettudatos szemlélet kialakulásának alapozása. Felelősségtudat fejlesztése.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Tárgyaink világa Milyen tárgyak vesznek körül minket? Miben különböztek ezektől szüleink és nagyszüleink gyermekkorának tárgyai? Miért változnak a tárgyaink? Milyen régi tárgyakat őrzött meg a családunk, és miért? Miért őrzik a régi világ tárgyait számos múzeumban? Mi történik napjainkban a megunt, elromlott vagy divatjamúlt tárgyakkal? Hogyan vigyázhatunk tárgyainkra? Vannak-e felesleges tárgyaink?	*Környezetismeret*: települési típusok, lakóhelyünk, hazánk fő nevezetességei, a lakóhely története és természeti környezete, nemzeti park, tájvédelmi körzet, háztartási eszközök. *Technika, életvitel és gyakorlat*: a technika vívmányainak mindennapi használata
Lakóhelyi épített örökségünk Milyen régi épületeket, építményeket ismerek lakóhelyemen? Mit érdemes megőrizni a múlt építményeiből és miért? Hogyan tudjuk megóvni, szépíteni környezetünket?	

A világ öröksége Mi mindent hagy örökül egy nemzedék az utána következőre? Mit lehet az összes ember közös kincsének tekinteni a mai világban? Melyek a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei és építményei? Vajon miért fontos ezek védelme és megőrzése? Miért fontos a levegő, víz, talaj védelme?	*Vizuális kultúra*: helyek, helyszínek megjelenítése személyes élmények alapján, a környezetben észlelhető változások megfigyelése és megjelenítése, terekhez kapcsolódó érzelmek, hangulatok azonosítása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	épített örökség, tárgyi örökség, nemzedék, hagyomány, emlékezet, múzeum, világörökség	

Tematikai egység/Fejlesztési célok	**6. Én és a mindenség – Születés és elmúlás**		**Órakeret** **8 óra**
Előzetes tudás	Tapasztalatok a születésről, a halálról és az elhunytakra való emlékezésről. A képzelőerővel és alkotással kapcsolatos személyes tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret fejlesztése, a fantázia és az alkotás képességének felismerése. Érzések és ismeretmorzsák társíttatása a kezdet és a vég elvont kategóriáinak jelentéssel való megtöltéséhez. Közös gondolkodás a világ megismerésének módjairól és lehetőségeiről.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Fantázia és kreativitás Hogyan működik a képzeletem? Mi minden jelenhet meg benne? Ki tudok-e találni olyan dolgokat, amelyek nem léteznek a világban? Létre tudok-e hozni olyan dolgokat, amelyek most még nem léteznek a világban? Hogyan születnek az alkotások? Mit nevezünk létezőnek és nem létezőnek?	*Magyar nyelv és irodalom*: fantáziajátékok, elképzelt helyezetek megjelenítése;, ismerkedés különböző információhordozókkal, információk keresése és kezelése, műélvezet, a beleélés megtapasztalása *Vizuális kultúra*: kitalált történetek és szereplők megjelenítése, képzeletbeli utazás megjelenítése *Környezetismeret*: születés és halál, a Föld alakjára vonatkozó mítoszok.
Kezdet és vég Hogyan keletkeznek az élő és élettelen dolgok a világban? Hogyan és miért érhetnek véget? Mi múlik el? Mit gondolnak az emberek az halálról? Milyen kép jelenik meg a a világ és egyes dolgok keletkezéséről különböző mítoszokban? Mit tanít a Biblia a világ teremtéséről és a végéről?	

A világ megismerése Mi lehet az oka annak, hogy kíváncsiak vagyunk a világra és kutatjuk a titkait? Milyen módon, milyen forrásokra támaszkodva tudhatok meg dolgokat saját magamról és a körülöttem lévő világról? Mi az, amiről képes vagyok személyes tapasztalatokat szerezni? Létezhet-e olyan dolog a világban, amiről nem nyerhetünk közvetlen tapasztalatot?	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, mítosz, eredetmonda, túlvilág, képzelet

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól, és késztetést érez arra, hogy fejlessze önmagát. Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe. Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik e kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik is; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre. Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában. Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre. Képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni. Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.

KÖRNYEZETISMERET

4. évfolyam

Témakörök	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Mennyi időnk van?	7	
2. Tájékozódás a tágabb térben	7	2
3. Megtart, ha megtartod	7	
4. Miért érdemes takarékoskodni?	6	2
5. Az a szép, akinek a szeme kék?	5	
6. Merre megy a hajó?	6	2
7. Egészség és betegség	7	
8. Önismeret és viselkedés	7	
9. Vágtat, mint a paripa	6	
10. Kertben, mezőn	7	1
Összesen	**72**	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Mennyi időnk van?**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Idő, napszakok, évszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ, a rendszerek, illetve az állandóság és változás szemszögéből az idő fogalmának megértése, az időegységek alkalmazásának fejlesztése, az időfogalom mélyítése. A felépítés és működés, illetve a környezet és fenntarthatóság szempontjából a Föld, a Nap és a Hold kapcsolatának felismertetése. A tudomány és technika fejlődésének felismertetése példák alapján, a találmányok jelentőségének meglátása a távcső példáján.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért épp 24 órából áll egy nap? Hogyan mérték az időt régen, és	Időmérő eszköz készítése, kalibrálása. Napóra megfigyelése. Időmérő eszközök csoportosítása (pontosság,	*Magyar nyelv és irodalom:* hasonlatok, metaforák, szólásmondások (az

hogyan mérhetjük most? *Ismeretek:* Az idő mérése, az időmérés alkalmi és szabványegységei. Az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban. Emberi életszakaszok. Születés és halál. A Föld mozgásai. Föld, Nap, Hold, holdfázisok képének megismerése. A távcső mint a távoli objektumok megfigyelésének eszköze.	használhatóság, esztétikum szerint). Az idő múlása jeleinek felismerése, szóbeli leírása az emberi egyedfejlődés egyes szakaszaiban. A születéssel, gyermekvárással, az elmúlással kapcsolatos gyermeki elképzelések megbeszélése. A Föld mozgásáról (forgás, Nap körüli keringés) elképzelés kialakítása modell alapján. Annak felismerése, hogy a Földön nem mindenütt egyszerre van nappal, illetve éjszaka. Az időzónák megsejtése. Kapcsolat keresése a naptár elemei és a Föld mozgásai között. Képek keresése, közös bemutató készítése: az égitestek szépségének meglátása. Az egyes holdfázisok rajzolása, elhelyezése a naptárban, a ciklikus ritmus felismerése. Annak megsejtése, hogy a különböző időszámítási módszerek miatt eltérések adódhatnak. A távcső működésének vizsgálata. Annak megértése konkrét példák alapján, miért jelentett a távcső felfedezése hatalmas mérföldkövet a tudomány fejlődésében.	idővel kapcsolatban). *Vizuális kultúra:* az idő képi ábrázolása, az égitestek képi ábrázolása. *Ének-zene:* ütem, ritmus, metronóm. *Matematika:* folyamat mozzanatainak időbeli elrendezése; időrend kezelése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időmérés, égitest, naptár.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tájékozódás a tágabb a térben**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, saját település neve, környezete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerben való gondolkodás fejlesztése: a rész-egész kapcsolat értelmezése hazánk földrajzi helyzetén belül. A helyi és nemzeti azonosságtudat megalapozása, alakítása. A lakókörnyezettel és	

	hazánkkal kapcsolatos pozitív attitűd megalapozása. A közlekedéssel kapcsolatos tudás bővítése. A térbeli tájékozódás fejlesztése, a térképhasználat előkészítése.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hol találjuk Magyarországot a Föld bolygón és lakóhelyünket Magyarországon? Hogyan tervezhetünk meg egy utazást? *Ismeretek:* A földfelszín formakincsének elemei (hegység, dombság, alföld, óceán, tenger, tó, folyam, folyó, patak). Magyarország helyzete: államhatárok, felszínformák, vizek, főváros, települések, útvonalak, szomszédos országaink. Magyarország elhelyezése: Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence. A települések infrastruktúra rendszere: nagyváros, város, falu, tanya. Külváros, kertváros, belváros. Vonzáskörzet. Magyarország nagy tájegységei. Lakóhelyünk, lakókörnyezetünk és hazánk néhány főbb természeti és kulturális nevezetessége. A lakóhely történetének néhány fontosabb eseménye és természeti környezete. Közlekedési eszközök. Tömegközlekedés. A vízi, szárazföldi és légi közlekedési eszközök.	A felszíni formák megfigyelése terepasztalon, maketten vagy saját készítésű modellen (például homokasztalon) és összevetése térképpel, földgömbbel. A település és közvetlen környezete felszíni formakincseinek összekötése a modellezett formákkal. A fő világtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Az égtájak azonosítása a közvetlen környezetben. Magyarország domborzati térképén az alapvető térképjelek megnevezése, a szomszédos országok felsorolása. A nagy tájegységek felismerése Magyarország térképén. Irányok, távolságok leolvasása. A lakóhely elhelyezése az infrastruktúra rendszerében. Konkrét példák besorolása. Egy tájegységgel kapcsolatban kutatómunka elvégzése: képek, történetek keresése. Térképmásolás. Saját település megtalálása Magyarország térképén. Néhány jellegzetes magyar nevezetesség megismerése képeken, multimédián keresztül. Közös bemutató készítése a lakóhely kulturális és természeti értékeiről. A természeti és mesterséges fogalompár alkalmazása a lakóhely értékeinek leírásában. Utazás tervezése a lakóhely és valamely nevezetes helység között, térkép segítségével: úticél megtalálása, közbenső állomások	*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedés, utazás, közlekedési eszközök. *Matematika:* Tájékozódás a síkban. Távolságok, nagyságrendek becslése, megnevezése, mérése. *Magyar nyelv és irodalom:* Magyarország értékeinek, illetve a lakóhelyhez köthető értékek megjelenítése a szépirodalomban. *Vizuális kultúra:* nemzeti szimbólumaink, illetve az egyes tájegységekhez köthető jelképek. *Ének-zene:* Magyarországhoz, illetve az egyes nagy tájegységekhez vagy a lakóhelyhez köthető népdalok, zeneművek.

	felsorolása, látnivalók felsorolása, a távolság és időtartam becslése. A tömegközlekedési rendszer jelentőségének, környezeti hatásainak elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rész-egész viszony, távolságbecslés, térkép, Magyarország, település, közlekedési eszköz, tömegközlekedés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Megtart, ha megtartod**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Növények, állatok, természetes és mesterséges környezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos életmód és a helyi tudás jelentőségének megláttatása a környezet és fenntarthatósághoz kötődően. A környezet- és természetvédelem szerepének felismertetése. Az ember-természet kapcsolat mint rendszer értelmezése konkrét példán keresztül. A tapasztalati tudás értékelése. A természeti ritmusok és ünnepeink, jeles napjaink közötti kapcsolatok felismertetése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Milyen kapcsolat van az ünnepek és az évszakok között? (Pl. farsang, húsvét, pünkösd, karácsony.) Mire jók a hagyományok? Lehet-e tanulni egy iskolázatlan embertől? Miért fontos a természetvédelem? *Ismeretek:* Jeles napok, ünnepek kapcsolata a természet változásaival. A lakóhely hagyományai. A gazdálkodó ember természeti és épített környezetének kölcsönhatása az ártéri fokgazdálkodás példáján. Haszonállatok: mézelő méh, szürkemarha, mangalica, racka. Haszonnövények: alma, meggy, szőlő. Vadon élő állatok: kárász,	Kalendárium készítése, jeles napok és természeti történések, népdalok, népköltések és versek, szépirodalmi részletek megjelenítésével. Példák keresése arra, hogyan látták el az ártéri gazdálkodásból élők táplálékigényüket (növények, tenyésztett állatok, halászat, vadászat), hogyan készítették és tartósították ételeiket, milyen használati tárgyakat és milyen nyersanyagokból készítettek, hogyan ügyeltek arra, hogy a megújuló természet hosszú távon is biztosítsa igényeiket. Egy-két anyag feldolgozásának kipróbálása (pl. agyag, fűzfavessző, gyógynövényszárítás). Annak megértése, hogy a helyi sajátosságokra, problémákra a hagyományos tudás kínálja a	*Magyar nyelv és irodalom:* többjelentésű szavak (a fok szó jelentései). *Ének-zene:* népdalok. *Vizuális kultúra:* népművészet. *Erkölcstan:* a természet tisztelete, a hagyományok jelentősége. *Matematika:* rész-egész kapcsolat. *Technika, életvitel és gyakorlat:* a ház részei, építőanyagok, anyagok felhasználása, megmunkálása;

csuka, nemes kócsag, fehér gólya. Gyógy- és fűszernövények: galagonya, szeder, menta. A hagyományos házak anyagai (nád, sás, fűz, agyag, vályog), a települések mérete. A folyószabályozás hatása és a vizek védelme.	legmegfelelőbb megoldásokat. A körültekintő emberi beavatkozás jelentőségének felismerése. A vízvédelem szerepének belátása. Az iskolához legközelebb eső nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerése, értékmentő munkájának megértése. A természetvédelem és a fenntarthatóság kapcsolatának felismerése.	élelmiszerek tartósítása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fenntarthatóság, fokgazdálkodás, természetvédelem, vizes élőhely, tapasztalati tudás, egyensúly.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Miért érdemes takarékoskodni?**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Hőmérséklet, az anyagok tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos magatartás erősítése. A papírgyártás megismerésén keresztül az ipari folyamat főbb lépéseinek megértése, a tudatos fogyasztói magatartás kialakítása, a szelektív gyűjtés fontosságának felismertetése. A múzeumok munkájának értékelése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Fogyasztanak-e áramot az elektromos berendezések, ha készenléti üzemmódban vannak? Mi a különbség a hagyományos és az energiatakarékos izzók között? Mire jó a papír? Készíthetünk-e otthon is papírt? *Ismeretek:* A hőátadás. A háztartási gépek, eszközök és készülékek energiatakarékossága. Az elektromos készülékek üzemeltetése a hőtermelés miatt veszteséggel is jár.	Megfigyelések, vizsgálatok a hő terjedésével kapcsolatosan. A megújuló és nem megújuló energiaforrások megkülönböztetése konkrét példák alapján. Különböző papírfajták vizsgálata megadott szempontok alapján. Példák gyűjtése a papír felhasználására. A gyűjtött példák alapján az egy hét alatt felhasznált papír mennyiségének mérése. Ismerkedés a papír történetével, merített papír készítése. A papírgyártás és papírkészítés példáján a házi és ipari előállítás különbségeinek megfigyelése. A szelektív gyűjtés és a tudatos	*Vizuális kultúra:* műveletek különféle papírfajtákkal (ragasztás, kasírozás, kollázs), papírmasé. *Technika, életvitel és gyakorlat:* gyártási folyamatok. *Erkölcstan:* az egyéni felelősség kérdése. *Matematika:* halmazok.

A megújuló és nem megújuló energiaforrások. A papír szerepe mindennapi életünkben. A papírgyártás: az ipari gyártás vázlata (a termék előállítása: nyersanyag, termék, késztermék, hulladék; a papírgyártás vízigényes folyamat). Használati tárgyak és alkotások újrahasznosított papírból. A papír mint csomagolóanyag. Egyéb csomagolóanyagok. Példák a papír, műanyag, fém újrahasznosítására.	fogyasztói magatartás szerepének felismerése az újrahasznosítás kapcsán, az újrahasznosításra gyűjtött példák alapján. Az egyes csomagolóanyagok összehasonlítása különböző szempontok szerint (esztétikus, gazdaságos, környezetkímélő, energiatakarékos, újrahasznosítható, eldobó, pazarló). Múzeumlátogatás után a szerzett tapasztalatokról beszámoló szóbeli vagy írásbeli vagy rajzos formában előre megadott vagy választott szempont alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírgyártás, újrahasznosítás, energiaforrás, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Az a szép, akinek a szeme kék?**	**Órakeret 5 óra**
Előzetes tudás	Testrészek, emberi tulajdonságok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége szempontjából az alkat, a külső és belső tulajdonságok különbözőségének elfogadtatása. Példákon keresztül az öröklődés szerepének a felismertetése. A toleráns és segítőkész magatartás megalapozása, erősítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mitől látunk valakit szépnek? Csak a szupermodellek lehetnek szépek? *Ismeretek:* Emberábrázolás a művészetben. Szépségideálok. Külső és belső tulajdonságok. Szerzett és öröklött tulajdonságok. Az ápolt külső szebbé tesz: a testápolás módjai (tisztálkodás, haj, körmök, bőr, fogak ápolása). A divat és a testápolás	Példák, illusztrációk gyűjtése különböző korok, kultúrák szépségideáljaira. Annak felismerése, hogy nem minden szépségideál vagy divat hat előnyösen egészségünkre, egyes szokások pedig kifejezetten egészségkárosítóak (tűsarkú cipők, fűző stb.). Az emberek közötti testi különbségek és hasonlóságok megfigyelése. Példák alapján az öröklött tulajdonság megértése, tulajdonságok csoportosítása. A helyes és rendszeres testápolási szokások	*Vizuális kultúra:* emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra. *Magyar nyelv és irodalom:* a jellemzés; hasonlatok, metaforák a szépséggel kapcsolatban. *Ének-zene:* gunyoros népdalok, amelyek egy-egy testi tulajdonságot karikíroznak.

kapcsolata. Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképesség.	megismerése, gyakorlása. Annak felismerése, hogy a divat nem mindig az egészséges testápolási szokásokat közvetíti, gyakran felesleges vagy káros szokásokat is erőltethet. Személyes tapasztat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről. Fogyatékkal élők elfogadása, segítése.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* a testápolás módjai, egészséges életmód.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testalkat, testi adottságok, személyes higiéné, öröklődés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Merre megy a hajó?**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, oldódás, kölcsönhatás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ szempontjából a mágnesség szerepének felismerése és kölcsönhatásként való értelmezése; hang- és fényjelenségek tanulmányozása. Az állandóság és változás megfigyelése saját vizsgálatok értelmezésén keresztül. A tudomány, technika, kultúra szempontjából az egyes jelenségek gyakorlati alkalmazásának megismerése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hogyan talál vissza tavasszal a fecske az ősszel elhagyott fészkére? Hogyan tájékozódtak a hajósok régen és most? Miért színes a szivárvány? Van-e hang a Holdon? Miért lehet szomjan halni a tengeren? Miért fagy be nehezen a tenger? Miért úszik a jégtömb a vízen? *Ismeretek:* Tájékozódás csillagképek alapján. A Göncölszekér legendája. Tájékozódás iránytűvel: a Föld	Példák keresése az állatok tájékozódására. A Göncölszekér csillagkép felismerése. Rajz készítése szabadon választott csillagképről, a csillagkép nevével kapcsolatos gyűjtőmunka végzése. Vizsgálatok a mágnességgel kapcsolatban (vonzás, taszítás, a kölcsönösség felismerése). Az iránytű működésének értelmezése. Annak megértése, miért jelentett az iránytű feltalálása hatalmas segítséget a hajósoknak. Konkrét jelenségek (rezgő húrok, megütött vizespohár, rezgő vonalzó stb.) vizsgálatán keresztül annak megtapasztalása,	*Vizuális kultúra:* képek vízről, tengerről, hajókról. *Magyar nyelv és irodalom:* a hajózás mint téma, a csillagképekhez kötődő mítoszok, mondák, legendák. *Ének-zene:* a hangszerek hangja, hangmagasság; a hajózáshoz kötődő dalok. *Matematika:* Tájékozódás a külső

mágneses tere, a mágneses vonzás, taszítás. Példák hang- és fényjelenségekre. Keverékek és oldatok. Megfordítható (fagyás-olvadás, oldódás-kristályosítás) és nem megfordítható folyamatok (égés). Körfolyamat: a víz körforgalma a természetben. Sós víz, édesvíz. Az édesvízkészlet mennyisége a Földön a sós vízhez képest.	hogy a hangot a levegő rezgésén keresztül érzékeljük. Fénytörés és -szóródás vizsgálatán keresztül annak felismerése, hogy a fehér fény különböző színek keveréke. Példák gyűjtése környezetünkből keverékekre és oldatokra. A sós víz fagyásának vizsgálatán keresztül annak meglátása, miért fagy be nehezebben a tenger, mint az édesvíz. A vízkörforgalom egyes lépésein keresztül a már ismert fizikai változások (párolgás, lecsapódás) bemutatása, az ellentétes irányú folyamatok felismerése. A víztakarékosság, az édesvíz-készlet védelme fontosságának felismerése.	világ tárgyai szerint; a tájékozódást segítő viszonyok megismerése. Számok, nagy számok, mértékegységek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tájékozódás, kölcsönhatás, vízkörforgalom.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Egészség és betegség**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás	Testrészek, egészséges táplálkozás elemei, hőmérséklet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége, illetve a felépítés és működés kapcsolata szempontjából a betegségtünetek felismerésének képessége és a kezdeményezőkészség fejlesztése, az egészségtudatos életmód kialakítása és gyakorlása. A felelősségtudat erősítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért betegszünk meg? Hogyan kerülhetjük el a betegségeket? Milyen jelei lehetnek annak, hogy betegek vagyunk? Mitől függ a gyógyulás? Mi a teendő baleset esetén? *Ismeretek:* Az egészséges életmód (táplálkozás, aktív és passzív	Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. Példák gyűjtése az aktív és passzív pihenésre. A betegségtünetek felismerésének gyakorlása esettanulmányokon keresztül. A fertőzés megelőzési módjainak gyakorlása. A gyógyítók munkájának elismerése, tisztelete. Az egyes egészségügyi intézmények	*Testnevelés és sport:* a rendszeres testmozgás szerepe, stresszoldás. *Magyar nyelv és irodalom:* hasonlatok, szólásmondások, közmondások, mesék (az egészséggel és betegséggel kapcsolatban).

pihenés, öltözködés, személyes higiéné, rendszeres testmozgás, lelki egészség). A betegség (nátha, influenza, bárányhimlő) tünetei. A testhőmérséklet, láz mérése. A betegség okai: fertőzés, örökletes betegség, életmód. A gyógyítás. A körzeti orvos és a kórház feladatai. A gyógyszertár. A védőoltások szerepe. Baleset: megelőzés, segélykérés, a mentők értesítése. A mentők munkája.	használatának megismerése. A megelőzés szerepének felismerése. A mentők munkájának értékelése, tisztelete. Teendők, segítségkérés módjainak megismerése baleset esetén.	*Technika, életvitel és gyakorlat:* a betegség tünetei, teendők betegség esetén.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egészségmagatartás, betegség, gyógyítás, baleset, fogyaték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Önismeret és viselkedés**	**Órakeret 7 óra**
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret és az önreflexió fejlesztése a viselkedési helyzetek tanulmányozásán keresztül. Az ember megismerése és egészsége szempontjából az emberi magatartásformák megfigyelése, hasonlóságok és különbségek keresése az állati kommunikációval. A kapcsolatok és a közösség jelentőségének felismertetése az ember életében.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Igaz-e, hogy „ugatós kutya nem harap”? Van-e hasonlóság az emberi és az állati viselkedés között? Hogyan „olvashatunk” mások jelzéseiből? Hogyan kerülhetjük el a sértődéseket, veszekedéseket? Hogyan őrizhetjük meg barátságainkat? *Ismeretek*: Kommunikáció az állatvilágban: a kutya tájékozódása, területvédő és behódoló magatartása.	A kutya magatartásán keresztül példák vizsgálata az állati kommunikációra. Hasonlóságok és különbségek keresése az állati és emberi kommunikáció között. Filmrészletek, fotók segítségével az emberi kommunikáció elemeinek vizsgálata, a mimika és a testtartás szerepének elemzése egy-egy példán. Szerepjáték során a megállapítások kipróbálása, ellenőrzése. Emberi magatartásformák megfigyelése különböző helyzetekben. Helyzetgyakorlatok elemzése.	*Magyar nyelv és irodalom:* szólások, közmondások, metaforák (az ember és az állatok viselkedésével kapcsolatban). *Vizuális kultúra:* arckifejezések, testbeszéd megjelenítése művészeti alkotásokon. *Ének-zene:* emberi konfliktusok

Az emberi kommunikáció: beszéd, testbeszéd. Mosoly, fintor, bólintás, hunyorítás, testtartás szerepe. Magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különböző élethelyzetekben. Példák a helytelen és helyes viselkedésre. Együttélés a családban. Baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.	Példák csoportosítása (helyes és helytelen viselkedés), érvek és indokok keresése. Az együttélés alapvető szabályainak megbeszélése.	megjelenése dalokban. *Matematika:* hasonlóságok és különbségek. *Erkölcstan:* emberi kapcsolatok, közösség, a helyes magatartás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció, metakommunikáció, együttélés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vágtat, mint a paripa**	**Órakeret 6 óra**
Előzetes tudás	Testrészek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásjelenségek tanulmányozása során az állandóság és változás és kapcsolatuk felismertetése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából a mozgás szerepének felismertetése az egészségmegőrzésben, a mozgásszervrendszer működésének alapvető megértetése. A felépítés és működés kapcsolatának beláttatása a ló testfelépítésének és mozgásának példáján.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért vágtat sebesen a paripa? Kiből lesz jó rövidtávfutó? És jó hosszútávfutó? Hogyan fejleszthetjük mozgásunkat? *Ismeretek:* A mozgásfajták megkülönböztetése (egyenletes és gyorsuló mozgás, ütközés). A csontok, izmok, ízületek szerepe: hajlékonyság, erő, rugalmasság, gyorsaság, ügyesség. Az edzés és a bemelegítés. A testalkatnak, testi adottságoknak megfelelő mozgásformák. A tánc	Mozgásjelenségek vizsgálata játékos kísérleteken keresztül: kérdések megfogalmazása a mozgások jellemzőivel kapcsolatban. A jelenségek megfigyelése az állandóság és a változás szempontjából, a változások megfigyelése, adott szempontú besorolása (a mozgás gyorsasága, iránya). Példák gyűjtése mozgással kapcsolatos rekordokra. A rendszeres testmozgás jelentőségének felismerése. Esettanulmányok, példák feldolgozása arról, hogy a rendszeres testmozgás hogyan fejleszti az akaraterőt, állóképességet, ügyességet. A	*Vizuális kultúra:* a mozgás megjelenítése a művészetekben, mozgókép készítése. *Ének-zene:* népdalok, zeneművek a ló és ember kapcsolatáról, a ritmus és a mozgás kapcsolata (táncok). *Testnevelés és sport:* a rendszeres testmozgás, az edzés, a bemelegítés; világcsúcsok, nemzeti rekordok különböző sportágakban, lovassportok.

mint mozgás. A mozgás mint aktív pihenési forma. A mozgásszegény életmód veszélyei. A ló leírása: testfelépítés, életmód, alkalmazkodás a környezethez. A ló mozgása: ügetés, poroszkálás, vágta.	bemelegítés fontosságának, az edzésmunka során a fokozatosság elvének belátása. Lehetőségek keresése a lakóhelyen a rendszeres testmozgás gyakorlására. A kapcsolat felismerése a ló testfelépítése és életmódja, illetve természetes környezete között. Annak magyarázata, miért elterjedt haszonállat a ló: példák keresése a ló és az ember kapcsolatára. A ló mozgásának megfigyelése és a különböző mozgásformáinak összehasonlítása.	*Magyar nyelv és irodalom:* a mozgás leírására szolgáló rokon értelmű szavak, hasonlatok a mozgás kifejezésére; a mozgás, illetve a ló mozgásának megjelenítése irodalmi alkotásokban, mondókákban. *Technika, életvitel és gyakorlat:* egészséges életmód, testmozgás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgásszerv, mozgásforma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kertben, mezőn**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Életfeltételek, tápanyagok, táplálék, évszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felépítés és működés kapcsolatában az élőlények csoportosítása, a haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	**Fejlesztési követelmények**	**Kapcsolódási pontok**
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mit érdemes venni a piacon? Honnan származik, és mire utal a növény elnevezés? Mitől növekszik a növény? Hogyan kerül a kenyér az asztalra? *Ismeretek:* A Nap mint energiaforrás. A napsugárzás hatása az élővilágra. Gombák, növények, állatok. Zöldségek, gyümölcsök. A növény részei (gyökér, szár, levél, virág, termés). A mag.	Életközösség megfigyelése. Az élővilág szerveződési szintjeinek felismerése. A megfigyelt élőhely élőlényeinek csoportosítása (gomba, növény, állat, zöldség, gyümölcs). Látogatás a piacon, a tanyán vagy a kertben. Az idényzöldségek, idénygyümölcsök felismerése, csoportosítása aszerint, hogy mely ehető növényi részt fogyasztjuk. Példák keresése magra, termésre. Naptár készítése az idényzöldségekről és	*Magyar nyelv és irodalom:* a kenyérrel kapcsolatos hasonlatok, szólás-mondások, mesék, mondák, műalkotások. *Vizuális kultúra*: mesterséges életközösségek (kert, mező) képi megjelenítése; zöldség- és gyümölcscsendéletek.

Ehető növényi részek. Életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés. Háziállatok (kutya, macska), haszonállatok (tyúk, kacsa), hazai vadon élő állatok (rókalepke, májusi cserebogár, kárász, csuka, seregély, feketerigó, mezei pocok, őz, róka). Szaporodás: pete, tojás, elevenszülő. Lebomlás, komposztálás, rothadás. Kenyérsütés: búza, liszt és kenyér példáján a nyersanyag, termék, késztermék fogalma, a rostálás, a szitálás, az őrlés, a kelesztés és a dagasztás folyamata, az üzletekben kapható kenyerek és az adalékok szerepe, kenyérsütés házilag, kapcsolódás az új kenyér ünnepéhez, a kenyérrel kapcsolatos hagyományok.	idénygyümölcsökről. Növény fejlődésének megfigyelése. A megfigyelt élőhelyen talált növények csoportosítása aszerint, mely életszakaszban voltak. Példaállatok csoportosítása a tanult csoportok szerint (háziállat, haszonállat, vadon élő állat, illetve ízeltlábúak, halak, madarak, emlősök). Néhány jellegzetes állatnyom tanulmányozása, lerajzolása. Életnyomok gyűjtése a terepi látogatás során. Állatnyomok megismerése. Lebomlás vizsgálata. A komposztálás szerepének felismerése. Szerves hulladékok csoportosítása a komposztálhatóság szerint. Példák gyűjtése kenyérfajtákra, összehasonlításuk különböző szempontok szerint. A kenyérsütés példáján a természet tiszteletének felismerése a hagyományos életmód egyszerű cselekvéseiben.	*Ének-zene:* a kenyérsütéssel, illetve az egyes élőlényekkel kapcsolatos dalok. *Technika, életvitel és gyakorlat:* gyártási folyamat; alapanyag, nyersanyag, késztermék.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életközösség, növényi szerv, életciklus, napenergia, kenyérsütés.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Az egészséges életmód alapvető elemeinek alkalmazása az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére. Az életkornak megfelelően a helyzethez illő felelős viselkedés segítségnyújtást igénylő helyzetekben. A hosszúság és idő mérése, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslése. Képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására. A fenntartható életmód jelentőségének magyarázata konkrét példán keresztül, a hagyományok szerepének értelmezése a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében. Az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak a bemutatása, az élőlények csoportosítása tetszőleges és adott szempontsor szerint. Egy természetes életközösség bemutatása. Egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezése, az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartás ismerete. Magyarország elhelyezése a földrajzi térben, néhány fő kulturális és természeti értékének ismerete. Informatikai és kommunikációs eszközök irányított használata az információkeresésben és a problémák megoldásában.

A továbbhaladás feltétele:

- Tudja az élőlényeket megfelelő csoportba besorolni, ismerje ezeknek a csoportoknak fő jellemzőit.
- Mutasson be egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot a környezetéből! Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket!
- Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait!
- Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább!
- Tudjon irányokat meghatározni fő égtájak segítségével.
- Ismerje a domborzat jelölését a térképen!
- Ismerje fel a Földön kívüli térségek létét!
- Találja meg lakóhelyét, valamint az ország nagy tájegységeit Magyarország domborzati térképén!
- Gyermek ismerje és használja helyesen a növény fő részeinek elnevezését!
- Ismerje a lakóhelyének 2-3 nevezetességét!

ÉNEK-ZENE

4. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Zenei produkció I. Éneklés	36	
Zenei reprodukció II. 2. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	9	
Zenei reprodukció III. 3. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	5	4
Zenei befogadás I. 4. A befogadói kompetenciák fejlesztése	8	1
Zenei befogadás II. 5. Zenehallgatás	7	2

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció I. Éneklés**	**Órakeret 36 óra**
Előzetes tudás	Az előző osztályokban tanult dalok ismeretek pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, szolmizálva. A dalok éneklése megfelelő tempóban, tiszta intonációval, szép hangon. Hallás után megtanult, különböző mozgásokkal társított népi gyermekjátékok és népdalok ismerete. Dalkezdés megadott hangról c'–d" hangterjedelemben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség folyamatos fejlesztése. A hangterjedelem bővítése: a-e". A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása. Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni tanítással, megfelelő előkészítéssel jelrendszerről is. A többszólamú készség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
Éneklési készség fejlesztése: Beéneklő gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés		*Magyar nyelv és irodalom:* szókincs

anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, szolmizálva. Éneklés a-e”hangterjedelemben, egyenletes tempóban. **Többszólamú éneklési készség fejlesztése:** Dallam két szólamra elosztva, Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet stb. biciniumai. **A daltanítás módszerei:** – Hallás utáni daltanítás. – Daltanítás jelrendszerről. **Zenei anyag:** *Magyar népdalok*: változatos szöveg-tárgykör és hangulat szerint válogatva. Jeles napok, ünnepi szokások dallamai. *Magyar zenetörténeti táncdallamok.* *Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva*. Könnyen énekelhető témák vokális és hangszeres művekből a zenehallgatás előkészítésére.	bővítése, érthető, kifejező szövegmondás, világos artikuláció. *Dráma és tánc:* népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása. *Vizuális kultúra:* a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete. Tárgyak, épületek ornamentikája; népzene, illetve műzene díszítései.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beéneklés. Kánon, hangszerkíséret, bicinium. Népdalok, jeles napok, ünnepi szokások dallamai. Táncdallamok.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Koordinált, ritmikus mozgás, térérzékelés, egyenletes mérő alkalmazása. Tempóváltozások érzékelése és reprodukciója. Metrikus és kisebb formai egységek érzete. A tanulók felismerik és képesek reprodukálni a tanult zenei elemeket (ritmus, dallam). A tanult dalok mintájára rövid dallamfordulatokat rögtönöznek. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros és páratlan tagolódású zenei formaegységek érzete és helyes hangsúlyozása: kérdés-felelet improvizáció. Dallami improvizáció pentaton, pentachord, hexachord, hétfokú hangkészletben. Ritmusimprovizáció egy vagy több szólamban. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Generativitás fejlesztése: Motívumokhoz, dallamsorokhoz kapcsolódó azonosságok, hasonlóságok, különbözőségek, ismétlődés, variáció (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) megfigyeltetése és tudatosítása. Kérdés-felelet, valamint dallami párbeszéd alkotása pentaton, pentachord, hexachord és diatonikus fordulatokkal (szolmizálva is), dallami kiegészítés. Megadott dallamokhoz variációk fűzése. Képekhez dallam és ritmus társítása. **Hallásfejlesztés:** Hangrelációk érzékeltetése nagymozgással, reláció térbeli mutatásával, kézjellel. Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás. **Zenei memória fejlesztése:** Játékos memóriagyakorlatok megadott ritmus- és dallamfordulatokkal. **Ritmikai készség fejlesztése:** Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása testhangszerekkel, ritmushangszerekkel. Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel.	*Magyar nyelv és irodalom:* mondatszerkezetek – kérdés és felelet. Nyelvi/zenei szólánc. *Dráma és tánc:* önkifejezés erősítése, néptánc. Tánclépés-kombinációk. *Vizuális kultúra:* vizuális jelek és jelzések használata.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ütemfajták: 3/4 és 4/4. Zenei forma: nyitás-zárás. Dinamikát jelölő zenei kifejezések (, crescendo, decrescendo). Pentaton, pentachord, hexachord, diatonikus hangkészletek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Lapról olvasási készség, belső hallás. A zenei notáció ismerete a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése betűkottáról, hangjegyről, kézjelről, és hangoztatásuk ritmusnevekkel, szolmizálva.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Daltanulás jelrendszerről. A fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeinek elsajátítása. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. A belső hallás segítségével olvasott kottakép azonosítása a jelölt dallammal (népdallal, népdalsorral, dallammotívummal).	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármas egységében történik. **Ritmikai elemek, metrum:** Mérőütés. Ritmikai elemek elnevezése, gyakorlóneve és jele: nyújtott ritmus (táj-ti/tám-ti), éles ritmus (ti-táj/ti-tám), pontozott fél (tá-á-á), pontozott fél szünetértéke (szü-ü-ün), egész érték (tá-á-á-á. A notáció helyes alkalmazása. A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése. Ütemmutatók, ütemfajták: 4/4. **Dallami elemek:** Új szolmizációs hangok: d'; f; t és t,. A szolmizációs hangok kézjele, betűjele, a hangjegyek elhelyezése az ötvonalas rendszerben. A notáció helyes alkalmazása. A hétfokú hangsor dallamfordulatai. **Felismerő kottaolvasás – kottaolvasás:** Tanult dallam felismerése kottaképről. Éneklés szolmizálva, szöveggel. Kottakép olvasása belső hallás segítségével, majd szolmizálása.	*Matematika:* matematikai műveletek alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az új ritmusok elnevezése (nyújtott ritmus; éles ritmus; pontozott fél és szünetértéke, egész érték és szünetértéke;) és gyakorlóneve (táj-ti/tám-ti; ti-táj/ti-tám; tá-á-á-á; szü-ü-ü-ün). és 4/4-es ütem. Az új dallami elemek szolmizációs neve (d'; f; t és t,), kézjele, betűjele.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A zenére való figyelés képessége. Többszólamú hallás készsége és elemi formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, meglévő és fejlődő hangszínhallás. A zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló figyelem képességének további fejlesztése. A hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése. Zenei karakterek, hangulatok felismerése és meghatározása. A zenei emlékezet, a zenei fantázia fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A figyelem képességének fejlesztése: A figyelem időtartamának növelése hosszabb zenehallgatási anyag segítségével. Zenei megfigyelésre koncentráló feladatok. **A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:** Szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar hangzásának megkülönböztetése. Gyermekkórus, nőikar, vegyeskar hangszínének megkülönböztetése. Hangszínhallás további fejlesztése új hangszerek megfigyeléséhez kapcsolódóan: tekerő, duda. Ritmushangszerek kezelése. Tanult dalok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában. **Intellektuális munka**: A formaérzék fejlesztése, zenei elemzés a következő fogalmak használatával: azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció) és különbözőség. Egyszerű forma ábrázolása formaképlettel vagy rajzzal. Különböző karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése és magyarázata. Ellentétpárok felismerése: staccato-legato, egyszólamú-többszólamú, szóló-együttes. A dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb). A zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás). **Népzene**: Egyszerű népi hangszerek (dobok, sípok, húros hangszerek)	*Dráma és tánc*: tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás. *Vizuális kultúra:* arányok, formák megfigyelése; szimmetria, aszimmetria; hangszerkészítés, bábkészítés.

készítése. Néptánc-dialektusok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ellentétpárok: staccato-legato, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, szóló-kórus, szólóhangszer-zenekar. Azonosság (ismétlés/visszatérés), hasonlóság (variáció), különbözőség. Új hangszerek: tekerő, duda, oboa, klarinét, kürt, trombita, üstdob. Gyermekkar, nőikar, férfikar, vegyeskar.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Zenei befogadás II. Zenehallgatás**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A tanulók rendelkeznek alapvető hangszínhallással. Képesek társaikkal együtt figyelmesen zenét hallgatni. Különbséget tesznek az eltérő zenei karakterek között. Megkülönböztetik a furulya, citera, zongora, hegedű, fuvola, fagott, gitár, dob, triangulum, réztányér, a testhangszerek és az emberi hang hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. Szívesen és örömmel hallgatják újra, és dramatizálják a meghallgatott zeneműveket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyag segítségével, valamint azok vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása. Cselekményes és programzene feldolgozása, a szereplők jellemének zenei eszközökkel történő azonosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan: *Népzene:* A tanult népdalok, hangszeres népzene felvételei, népi hangszerek megismertetése felvételről, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-rom, Magyar Népzenei Antológia DVD-rom, Magyar Népzene 1-2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzenéje – CD melléklet 1-10. stb. *Cselekményes zene, programzene, daljáték* (DVD, illetve videofelvételekről): Kodály Z.: Háry János Saint-Saëns, C.: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux) – részletek Smetana, B.: Moldva a „Hazám” ciklusból	*Magyar nyelv és irodalom:* zeneművek tartalma, cselekménye, szereplők jellemábrázolása. *Dráma és tánc:* cselekményes zenék, programzenék dramatizált megjelenítése, pl. bábozás, pantomim. *Vizuális kultúra:* zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.

Különböző stíluskorszakokból válogatott művek: Régi magyar táncok (Kájoni- és Vietoris-kódex) Madrigálok – szabadon válogatva Vivaldi, A.: A négy évszak – részletek Mozart, W. A.: A dúr szonáta, III. tétel Alla Turca Chopin, F: „Esőcsepp” prelüd Liszt F.: A Villa d’Este szökőkútjai Bartók B.: Gyermek- és nőikarok – Cipósütés; Lánycsúfoló; Legénycsúfoló Bartók B.: Mikrokozmosz - részletek Bartók B.: Negyvennégy duó két hegedűre – részletek Lengyel László; Karácsonyi pásztortánc; Angyalok és pásztorok; Gergely-járás; Pünkösdölő; Esti dal (gyermek/nőikari, vegyeskari és férfikari változat) A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással, vagy felvételről (audio, video). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Többszólamú éneklési készségük fejlődik. Képesek csoportosan ismert dalokat ritmus osztinátóval énekelni, és egyszerű kétszólamú darabokat, kánonokat megszólaltatni. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. Felismerik, lejegyzik és megszólaltatják a tanult zenei elemeket (metrum, dinamikai jelzések, ritmus, dallam). Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és emlékezetből szolmizálják. Szolmizálva éneklik a tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről. Megfelelő előkészítés után hasonló dallamfordulatokat rögtönöznek. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség) felismerik és meg tudják fogalmazni. Fejlődik hangszínhallásuk. Megkülönböztetik a tekerő, duda, oboa, klarinét, kürt, trombita, üstdob, a gyermekkar, nőikar, férfikar, vegyeskar hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. Különbséget tesznek szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar hangzása között. Zenehallgatásuk tudatos, figyelmesen hallgatják a zeneműveket. A zenehallgatásra kiválasztott művek közül 4-5 alkotást/műrészletet ismernek.

Tárgyi feltételek:

– Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
– Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
– Ötvonalas tábla
– Ritmushangszerek
– Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
– Számítógép internetkapcsolattal, projektorral
– Hangtár
– Kottatár

VIZUÁLIS KULTÚRA

4. évfolyam

	Heti óraszám	Éves óraszám
4. évfolyam	2	72

A tematikai egységeket áttekintő táblázat

Tematikai egység megnevezése	Órakeret
1. Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	**8**
2. Kifejezés és képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	**9**
3. Vizuális kommunikáció Utazások	**9**
4. Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	**10**
5. A média társadalmi szerepe és használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetünkben	**2**
6. A média kifejezőeszközei a médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	**2**
7. A média társadalmi szerepe és használata a média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	**3**
8. A média társadalmi szerepe és használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	**3**
9. Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	**13**
10. Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	**6+7**
Összes óraszám:	**65+7=72**

A pirossal jelölt órák a szabadon felhasználható 10%-os órakeret terhére lettek beosztva.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismérveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Téralakítási és térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, malom, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusan, festve, konstruálva, mintázva, installálva). Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).	*Magyar nyelv és irodalom:* Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor. *Matematika:* Rajz és szöveg értelmezése: a lejátszott történés visszaidézése; az elmondott, elolvasott történés visszaidézése. Jelértelmezés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Minőségellentét, kollázs, képmező.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelemkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási	

	módjainak alkalmazása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. hősök, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdísz, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmasé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót).	*Matematika:* mennyiségi tulajdonságok, viszonylatok, becslés, összehasonlítás. *Magyar nyelv és irodalom:* Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal. *Dráma és tánc:* fantáziajátékok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figurális alkotás, karakter, műfaj, eljárás, képtárgy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Vizuális kommunikáció Utazások**	**Órakeret 9 óra**
Előzetes tudás	A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapi és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm) meghatározott cél (szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében.		*Matematika:* Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szöveges információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség. *Magyar nyelv és irodalom:* Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei. *Dráma és tánc:* verbális képességek fejlesztése játékkal. *Környezetismeret:* változások, folyamatok, növények, állatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgásfázis, vizuális sűrítés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon	

	alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Egy valós vagy képzeletbeli dolog (pl. áru, esemény, közérdek, jelenség: „boszorkányok tömeges átrepülése”,”Pöttyös Panna divatbemutatója”, Búvár Kund légzőkészüléke) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából. Az emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmel, hangot, szöveget is beépítő performansszal).	*Matematika:* Statikus szituációk, lényegkiemelés. Képzeletben történő mozgatás. Testháló elképzelése. *Magyar nyelv és irodalom:* kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szlogen, vizuális kommunikációs műfaj.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben**	**Órakeret 2 óra**
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése, verbalizálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókincs fejlesztése médiaszövegekkel.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján. Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.	*Magyar nyelv és irodalom:* Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban. *Technika, életvitel és gyakorlat:* szabadidős tevékenységek. *Erkölcstan*: Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság. Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom/menekülés, realitásérzet. Az önálló gondolatalkotás szabadsága, önkifejezés és önbizalom erősítése. *Dráma és tánc:* csoportos és egyéni improvizáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Videojáték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi	

céljai	szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése. A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek). Saját érzelmek felismerése és kifejezése különböző mozgóképi szövegek, és hangzó anyagok befogadása során. A médiaszövegek alapvető kifejező eszközeinek (pl. mozgóképi nyelv, hangok) érzelmekre gyakorolt hatásának megfigyelése, kifejezése.	*Magyar nyelv és irodalom:* Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása. *Erkölcstan*: Erkölcs és erkölcstelenség tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben. *Ének-zene:* A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk.

	Dráma és tánc: A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	__

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
Médiaszövegek értelmezése alapján feltevések, állítások megfogalmazása a szöveg keletkezésének hátteréről, az alkotó/közlő szándékáról (a korosztálynak megfelelő reklámok, videojátékok, internetes portálok, animációs filmek, filmek segítségével). Annak felismerése, hogy a médiakörnyezet szereplői a tartalmat előállítók csoportja és a közönség, a médiafogyasztók csoportjai. A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) azonosítása, főbb elemeinek megismerése. Médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témakörről konkrét médiaszövegek alapján.	*Magyar nyelv és irodalom:* Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Mások véleményének megértése, elfogadása

Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szövegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján. Ismerkedés a kereskedelmi kommunikáció (reklám) sajátosságaival, a reklámok megjelenésének változatos helyeivel, formáival. A reklámok működése (hatáskeltés) néhány fontos eszközének megfigyelése konkrét reklámok tanulmányozásán keresztül. Reklámkészítés (pl. egyszerű reklámszövegírás, plakátkészítés, reklámot megjelenítő szerepjáték) annak érdekében, hogy reflektált viszony alakuljon ki a reklámozás céljáról és eszközeiről.	a vita során. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája. *Erkölcstan:* önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolatszabadsággal való ismerkedés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, álhír, tudatos fogyasztás, médiahasználat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat**	**Órakeret 3 óra**
Előzetes tudás	Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A közvetlen kommunikáció jelzéseinek és az online kommunikáció, jellegzetességeinek összehasonlítása meghatározott szempontok (pl. kapcsolatteremtés,	*Magyar nyelv és irodalom:* A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre,

önkifejezés, véleménynyilvánítás) alapján (pl. szerepjáték keretében). A személyes kommunikáció és az online kommunikáció különbségeinek tudatosítása. Az internet- és mobilhasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, egyszerű társasjáték). Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése). Ismerkedés a világháló felépítésével és működésének alapjaival beszélgetés és játékos gyakorlatokon keresztül. Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerésére.	helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok). A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Levélírás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. *Erkölcstan:* Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok. Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték. Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség. Játék, közösségi élet az interneten. *Környezetismeret:* a helyes önismeret kialakításának megalapozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók, profil, keresőmotor, flash játék.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér**	**Órakeret 13 óra**
Előzetes tudás	Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás,	

	konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, őr, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítse (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa). Példák, fotók, gyűjtése eltérő érzelmi hatást (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, sejtelmes, szorongató, emelkedett félelmetes, vidám) kiváltó terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, állványzat, zuhanyfülke, labirintus). A terekhez kapcsolódó hangok, zenék, zörejek (pl. madárcsicsergés, jármű-zaj, beszéd, nyikorgás, zene, hegedű, dob) gyűjtése, s a gyűjtött hanganyag felhasználásával, valós, hangzó terek létrehozása, megépítése az adott tartalomnak megfelelő anyag és méretválasztással (pl. karton, fonal, kóc, vászon, fém, vessző, csuhé, agyag, drót, fa).	*Matematika:* Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás. Adott objektum más nézőpontból. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban. *Dráma és tánc:* a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben. *Környezetismeret:* az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk. *Ének-zene:* Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Ritmus-hangszerek, ritmikai többszólamúság.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konstrukció, funkció, szerkezet, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd, település, épület, építmény, alaprajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk**	**Órakeret 6+7 óra**
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés.	

	Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
A különböző kultúrákban, korokban használatos tárgyak, eszközök összehasonlítása a mai tárgyakkal, eszközökkel (pl. épületek, járművek, szerszámok, edények, bútorok, öltözet, ékszer) a hasonló és eltérő vonások elemzése, értelmezése. Tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalkotás (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában. A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása. Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése. Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, muffin, buszjegy, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, életelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára.	*Matematika:* tájékozódás az időben. *Erkölcstan:* a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek. *Dráma és tánc:* Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetésszerű használatuk.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vizuális ritmus, szerkezet, stilizálás.

A fejlesztés várt eredmény a 4. évfolyam végén	– Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata. – A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve. – Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése. – A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészeten belül: arckép, csendélet, tájkép). – Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően. – A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése. – Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása. – Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása. Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.

TECHNIKA ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

4. évfolyam

Tematikai egység	Órakeret
1. Család, otthon, háztartás	8 óra (6+2 óra)*
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16 óra
3. Közlekedési ismeretek:	6 óra (4+2 óra)*
4. Pályaorientáció, közösségi szerepek	6 óra
összes óraszám	**36 óra (32+4 óra)***

* a szabad órakeretből

Az életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja 4. évfolyamon, hogy a gyermek a saját közegében (lakóhely, család, iskolaközösség) közvetlen tapasztalásokkal, megfigyelésekkel, életkori sajátosságainak megfelelő tevékenykedtetéssel, tovább bővítse ismereteit az őt körülvevő világról.
A mindennapok gyakorlatában az életviteli ismeretek mellett a kézügyesség, a kreatív gondolkodás fejlesztésével, az örömteli tanulásra, az alkotó munkavégzésre ösztönzés. Az önálló ismeretszerzés gyakoroltatása, új tanulási módszerek alkalmazásával, az egyéni alkotó munkavégzés mellett a csoportos feladatvállalás alkalmazására szoktatás, hogy a társas kapcsolatok építésének elemeivel is megismerkedjenek. A tevékenykedtetés közbeni magatartási szabályok megkövetelése.

Hasznos tárgyak készítése önálló tervezéssel, kivitelezéssel, miközben a helyes test-tartás, erőkifejtés fejleszthető, ezzel párhuzamosan az anyagok átalakíthatóságát, a szerkezet és funkció, a kivitelezés esztétikuma és használhatósága közötti összefüggést megértethetjük. A helyes munkafogások végzése közben a balesetmentes szerszám és eszközhasználat érvényesül.
A tárgykészítés folyamatában a becslés, mérés, összehasonlítás, mennyiségi fogalmak elmélyítése. Előtérbe kerül a műszaki rajz alapelemeinek jelentése, alkalmazása. (vonalfajták neve, jelentése, rajzolása)

A kerékpáros közlekedés magatartási szabályainak megismertetése, gyakoroltatása. A gyalogos és a kerékpáros közlekedésben rejlő veszélyek, veszélyhelyzetek felismerése, megelőzésük, segítségnyújtás elemi teendői. A kerékpárosokra és a gyalogosokra vonatkozó útburkolati jelek, jelzőtáblák jelentése és alkalmazkodás a szabályok betartása, figyelmes fegyelmezett közlekedéshez.

A közösségek szerepe a tanuló életében. Feladatok vállalása közösségben (család, osztály, iskola, sportolási, kulturális és egyéb közösségekben). Személyes felelősség vállalása, belátása és érvényesítése a közösségekben.

Egyszerű munkatevékenységekkel a szakmák jellemzőinek megismertetése, különböző foglalkozások eljátszása. Katasztrófavédelmi alapismeretek elsajátíttatása.

Tematikai egység	**1. Család, otthon, háztartás**	**Órakeret 8 óra**
Előzetes tudás	Közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról, a családi tagok feladatvállalásáról. Egészséges munkamegosztás, elemi munkaszokások ismerete, annak gyakorlása. Generációs kapcsolatok a családban. A családi tagok feladatai, tevékenységi szerepük. A közvetlen környezet jellemzői, természeti és mesterséges anyagok. Információszerzés lehetőségei, (könyvtár, internet, média).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pozitív akarati tulajdonságok, és az elvárt jó, magatartási jellemzők fejlesztése. (önállóság, segítőkészség, másokra való odafigyelés, tolerancia, engedelmesség, udvariasság) Elvárások, normák megfogalmazása. Együttműködés a családtagokkal, munkájuk jó szándékú értékelése, vélemények megfogalmazásának gyakorlása egyszerű indoklással. A család takarékos gazdálkodás formáinak elsajátítása, életkori sajátosságuknak megfelelően.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
1.1. Önkiszolgálás-vendéglátás: Családi élethelyzetek, életszínterek, a konyha, mint az életkészítés színtere. A konyha kialakulásának történeti áttekintése. Egyszerű étel készítése, pl.: szendvics és tea. Asztalterítés és tálalás szabályai. Szalvétahajtogatás. Családtagok feladatai, egységes munkamegosztás otthon. Önkiszolgáló feladatok gyakorlása. Vendégvárás, vendégek fogadása otthon és az iskolában.		*Magyar Nyelv-és Irodalom:* Szókincsbővítés, szövegalkotás, szövegértés, a szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció. *Matematika:* Problémamegoldás, tájékozódás térben és időben, alapműveletek. *Környezetismeret:* Család, rokonság, egészséges életmód. *Erkölcstan:* Egészség, környezeti hatások, önismeret, felelősség, példakép, kapcsolatépítés és kapcsolattartás.
1.2. Családi ünnepek: Ünneplés a családban. Karácsony, Anyák napja, Húsvét. Szokások és hagyományok gyűjtése. Alkalomhoz illő ajándéktárgyak készítése. Az ünnepi dekorációk jelentése, készítése. Információk megkeresése, és csoportosításuk különböző szempontok szerint. Az ünnepek jelentése, felkészülés, tervezés, végrehajtás és az elvégzett feladatok értékelése.		
1.3. Önismeret: Mire vagyok képes. Önjellemzés, a családban betöltött szerepem, az osztályközösségben egyenrangú elhelyezések. Saját munkák értékelése, a hibák felvállalása, korrigálás tevékenység végzése közben. Tudatosság az ismeretek elsajátítása és a gyakorlati feladatok megoldása közben.		
1.4. Gazdálkodás a családban:		

Bevételi és kiadási források elvégzése, jelentésük, zsebpénz kezelése és beosztása. Takarékoskodás otthon és az iskolában, egyénileg és közösen, energiával, pénzzel, fogyasztási cikkekkel. Helyes időbeosztás.	
1.5. Egészséges életvitelünk: Az egészséggel kapcsolatos fogalmak tisztázása, egészség, betegség. Egészséges környezet kialakítása, teendőink ennek érdekében, az egészséges tiszta környezet megóvása. (víz, levegő) Egészségkárosító, környezetkárosító hatások a közvetlen környezetben, a háztartásban és a közlekedésben. Megelőzés, kármentesítés. Kapcsolódás a környezetbarát gazdálkodási programokhoz (szelektív hulladékgyűjtés, a hulladékok újra hasznosításának lehetőségei).	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Család, családtag, generáció, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, házimunka, veszélyforrás, baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életvitel, táplálkozás, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetkárosítás, környezetbarát, szelektív hulladékgyűjtés, takarékosság, zsebpénz, energia, fogyasztási cikk.

Tematikai egység	**2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés**	**Órakeret 16 óra**
Előzetes tudás	A feladatmegoldáshoz szükséges ismeretek szerzése, és célszerű felhasználása. Tapasztalatok megfogalmazása, a probléma, az igény felismerése. Tervezés, kivitelezés, ellenőrzés, értékelés mintakövetéssel. A felhasználásra kerülő anyagok vizsgálati teendői, az eszközös, szerszámok felismerése, célszerű használata.	
A tematikai egység nevelés-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Műszaki rajzi alapismeretek felelevenítése, bővítése, rajzkészítés, és rajzolvasás gyakorlása. A feladatok végrehajtási lépéseinek megtervezése, a szükséges idő, anyag, munkamennyiség becslése, eleinte mintakövetéssel, később önállóan. A tevékenységhez használt szöveges, rajzos, képi mintakövetésből származó utasítások, tervek végrehajtása. Figyelem és elővigyázatosság a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságos tevékenység végrehajtására. A tevékenységhez kapcsolódó baleseti veszélyek és más biztonsági kockázatok felismerése, megelőzése, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismertetése. Az eszközök, szerszámok célszerű, rendeltetésszerű biztonságos használata. Kézügyesség, mozgáskoordináció, jó test-tartás, megfelelő erőkifejtés képességének fejlesztése. Munka közbeni rend, tisztaság fenntartása, törekvés a takarékosságra.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**

2.1. Ismerkedés a felhasznált anyagok tulajdonságaival. Anyagvizsgálat: ránézéssel, tapintással, szaglással, majd különféle próbák végzésével. Az anyagok tulajdonságai és felhasználásuk közötti összefüggés megláttatása. Az anyagok tulajdonságai és felhasználási lehetőségüket befolyásoló tényezők.	*Magyar Nyelv-és Irodalom:* szövegértés, szövegalkotás, szakszöveg. *Környezetismeret:* Anyagi tulajdonságok. *Matematika:* Becslés, mérés, szabad kézi rajz, szerkesztőrajz, mennyiségek közötti összefüggések feltárása. Vizuális kultúra, rajzeszközök használata, épületek jellemzői. *Erkölcstan:* Szellemi termékek az emberiség szolgálatában. A tudás hatalma. A világ megismerése. Tárgyaink világa. A világöröksége.
2.2. Tárgyak készítése, technológiák elsajátítása. A hímzés eszközei, hímző tű, hímző cérna. Ajándéktárgy készítése hímzéssel, pl. Karácsonyra, Anyák napjára, Húsvétra hímzett kép, vagy színes falikép készítése. (szároltés, láncoltés, laposoltés, keresztöltés, goblein öltés) és gyakorlása. Papír és filcanyag, festék, ragasztó felhasználásával, adventi naptár, mécses tartó, ujjbábok, udvari bolond, virágos tojástartó koszorú, cukorvirág készítése. A tárgyak készítése közben utalás az alapanyagok gyártási technológiájára. A szövés alapelemeivel való megismertetés, körömfonás, szalagszövés. Faanyagok, gyurma és papír felhasználásával házikó, csuszka, papírábra készítése. Modellek összeállítása, természetes és mesterséges anyagok felhasználásával (pl. hídmodell, repülőgép, szélkerék, közlőmű, vitorlás hajó és KRESZ táblák modellezése). Épület makettek, jármű modellek készítése, fa és fémépítő, valamint legojáték felhasználásával. A különféle munkadarabok, modellek, makettek elkészítése során becslés, mérés, előrajzolás, méretre alakítás gyakorlása. A kéziszerszámok biztonságos használatának gyakoroltatása, tárolása, a veszélyforrások felismertetése használat közben. A munkahely rendjének megteremtése és megőrzése.	
2.3. Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel: A mérés és rajzolás eszközei és használatuk. Méretarányok felismertetése. Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal) ismerete és rajzolásának gyakoroltatása. Körvonalrajz, alaprajz, vázlatrajz felismerése és készítése.	
2.4. Mindennapos használati tárgyaink: A gyerekek által használt tárgyak értéke, tulajdonságai, alapanyaguk előállítási módjuk, az előállításuk folyamatábrája. A tárgyak használata közbeni veszélyforrások, baleset megelőzés, segítésnyújtás. A tárgyak értékeinek megőrzése. (iskolai felszerelése, játéktárgyak, sporteszközök, otthoni tárgyak)	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Anyag, alapanyag, félkész termék, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, anyagi tulajdonságok, becslés, mérés, méretarány, méretek, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, mesterséges anyag, előállítási folyamat, sablon, szálas anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, értékmegőrzés, újra hasznosítás, építmények, építő elemek, körvonalrajz, alaprajz, műszaki rajz.

Tematikai egység	**3. Közlekedési ismeretek**	**Órakeret: 6 óra**

Előzetes tudás	A gyalogos közlekedés szabályainak fegyelmezett és tudatos alkalmazása. Helyes viselkedés, csoportos közlekedési helyzetben. A gyalogos közlekedést szabályozó jelzések ismerete. (jelzőtáblák, jelzőlámpák, útburkolati jelek) Helyes viselkedés a közlekedési eszközökön. (személyautó, autóbusz, villamos, metró, és vonat)	
Nevelési, fejlesztési célok	A biztonságos gyalogos közlekedési ismeretek megszilárdítása. A közösségi közlekedési környezet szabályainak ismeretbővítése. Figyelem, fegyelem fontossága, minden közlekedési helyzetben. Közlekedési balesetek lehetséges okainak feltárása, teendők az elhárításuk és megelőzésük érdekében. Segítségnyújtás közlekedési balesetben, a lehetőségek felismertetése, és gyakorlása az életkori sajátosságoknak megfelelően. A kerékpár felépítésének és működésének megismerése, kerékpározás fogalomtól elzárt területen és kerékpárúton, gyakorlás közlekedési szakember jelenlétében. A városi, országúti, vasúti, vízi-és légi közlekedés szerepének átlátása, eszközeinek megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
3.1. Gyalogos közlekedési ismeretek: A 3. évfolyamon tanult közlekedési ismeretek felelevenítése (pl.: konstrukciós játékok, faépítő és lego) felhasználásával, közlekedési szituációk lejátszása.		*Magyar Nyelv-és Irodalom:* Beszédértés, szaknyelv használat, szövegértés,folyamatábrák, piktogramok. *Környezetismeret:* Lakóhelyismeret,térkép-ismeret, menetrendismeret. *Erkölcstan:* Közlekedési morál, udvariasság, kommunikáció.
3.2. Kerékpározási alapismeretek: A kerékpár részei, működése, közlekedés biztonsági állapota, kötelező felszerelési tárgyai, biztonsági eszközök. Közlekedés lakóövezetben és kerékpár úton. A kerékpárút közlekedési jelzéseinek megismerése. Jelzőtábla típusok – elsőbbséget jelző táblák, veszélyt jelző és tilalmi táblák. Az úttest részei. Útburkolati jelek. Kerékpárosok és gyalogosok viszonya közösen használt területeken.		
3.3. Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben: Viselkedési szabályok a közösségi közlekedési környezetben. Jegyvásárlás, jegykezelés, leszállási szándék jelzése. Balesetmentes, fegyelmezett, figyelmes viselkedési szabályok a helyben használt közlekedési járműveken. Kiránduláson, gyalogtúrákon, a szabályok gyakorlati alkalmazása.		
3.4. Közlekedési eszközök, környezet és egészségtudatos közlekedés: A szárazföldi, vízi-és légi közlekedés eszközei. Egészségünk és a kerékpáros közlekedés közötti kapcsolat. Közlekedési környezetünk veszélyforrásai. A szabályok be nem tartásából fakadó veszélyek.		

	Úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelzőkészülék, alul és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg) közlekedés. Helyi és

Kulcsfogalmak/fogalmak	helyközi közlekedés. Forgalomtól elzárt terület. Kerékpározás irányjelzései, bekanyarodás, megállás, újraindulás. Biztonsági szabály. Udvariassági szabály, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelések.

Tematikai egység	**4. Pályaorientáció, közösségi szerepek**	**Órakeret: 6 óra**
Előzetes tudás	A szülők körében ellátott foglalkozások, szakmák ismerete. Baráti, iskolai és lakóhelyi rendezvényeken szerzett élmények és gyakorlati tapasztalatok. Néhány helyi szokás és helyi hagyomány ismerete. A megbeszélt öltözködési és viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyes foglalkozások és szakmák értékeinek felismertetése, azok megbecsülésére való nevelés. Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. Az ünnepekre való felkészülés, az ünneplés, az ünneplés utáni teendők végzésének természetes és megőrzendő szokásként való kezelése. Ismerkedés a tervezés, a szervezés, az irányítás, a vezetés feladataival, folyamatos kommunikáció, egyeztetés, esetleg átalakítás, ezen részek gyakoroltatása játékos és önálló, vagy csoportos formában. A feladatok megosztására és a részfeladatok egyre önállóbb végrehajtására való szoktatás, a kockázati tényezők felismerése, mérlegelése, beépítése a lebonyolításba. A tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) elemzése, értékelése, a hibák elismerése és megszívlelése, ezek kiküszöbölése a későbbiek folyamán. A szabadidő hasznos eltöltésének tudatosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
4.1. A lakóhelyen, vagy az iskola közelében működő vállalkozás megismerése: Lehetőség szerint az üzem meglátogatása, ahol a szakemberek munkáját láthatják a tanulók. Előzetes megfigyelési szempontok adásával irányított megfigyelés és jegyzetelés végeztetése. A látogatást követően a tapasztalatok megbeszélése és rögzítése.	*Magyar Nyelv-és Irodalom:* Szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata. *Környezetismeret:* Szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek. *Erkölcstan:* Hagyományok, szokások, ünnepek, élmények feldolgozása.
4.2. Iskolai és osztályrendezvények: Iskolai és osztályrendezvények (pl.: Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek, az iskola hagyományos ünnepei) előkészítése és lebonyolítása. Az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet, díszletek, jelmezek, stb.) előállítása, vagy beszerzése. Az átélt érzések megfogalmazása, a közös tapasztalatok megbeszélése és esetleges rögzítése.	

4.3. A közösségért végzett munka: A közösségi tér, közösséghez alakítása: tanterem dekoráció, faliújság készítése, zöldsarok kialakítása (dísznövények, akvárium). Az iskola	

esztétikus, harmonikus, külső és belső környezetének kialakításában való részvétel a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően. A munka megszervezése, lebonyolítása és értékelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közösségi munka, közösségi szerep, rendezvény, ünnepek, nemzeti ünnepek, egyházi ünnepek, munkaszervezés, programszervezés, értékelési szempontok.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása. Használati utasítások értő olvasása, betartása. Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyalkotáskor). A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása. Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel. Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készségszintű alkalmazása. A kerékpár használatához szükséges ismeretek elsajátítása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során. Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.

4. évfolyam

Fejezetek	Óraszámok	A szabadon felhasználható 10%
1. Előkészítő és preventív mozgásformák	10+ folyamatos	
2. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	30	
3. Manipulatív természetes mozgásformák	20	
4. Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	20	
5. Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	30	5
6. Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	27	3
7. Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	15	
8. Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	10	10
Összesen	180	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Előkészítő és preventív mozgásformák**	**Órakeret 10 óra+ folyamatos**
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):* Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása. *Gimnasztika:* Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása. Keringésfokozó feladatok; zenés gimnasztika, fokozódó intenzitással és terjedelemmel; egyszerű gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyságfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő, játékos gyakorlatok. *Játék:* A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal. *Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés*: Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.	*Környezetismeret:* tájékozódási alapismeretek. *Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás.

A stressz- és feszültségoldás gyakorlatai. A higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzusmérés. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. A biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei. Stressz és feszültségoldó alapismeretek. Környezettudatosság: takarékosság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, egyéni vélemény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabillá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimálisan precíz kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása – a helyi feltételek, szabályzás szerinti mértékben – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:* Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötél által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása	*Vizuális kultúra:* kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás. *Matematika:*

és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal. *Lendítések, körzések*: Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is). *Hajlítások és nyújtások:* Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is). *Fordítások és fordulatok:* Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is). *Tolások, húzások:* Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erőkifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel. *Emelések és hordások:* Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően. *Függés- és lengésgyakorlatok:* Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, KTK-n, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”. *Egyensúlygyakorlatok:* Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok. *Gurulások, átfordulások:* Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal	műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.

tükörképben és azonosan, társon át. *Támaszok:* Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel. *A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:* Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. A bátor, sikerorientált, motivált tanulásmegalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenységek mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – a helyi feltételek, szabályzás szerinti mértékben – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Dobások (gurítások) és elkapások:* Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra *haladó mozgás közben*. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben. *Rúgások, labdaátvételek lábbal:* Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra. *Labdavezetések kézzel:* A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetéses feladatok. *Ütések testrésszel és eszközzel:* Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szervaszerűen. *A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban:* Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő	*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Technika, életvitel és gyakorlat:* életvitel, háztartás.

sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat. A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei. Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása. Egyszerű, 2-4 mozgásforma összekapcsolása rendezett, esztétikus végrehajtás mellett. Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás. Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek. Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése. A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése. A torna- és a táncelemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez. Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése. A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika (erősség) összehangolása. Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Torna:* Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel – különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy anélkül kézállásba; kézenátfordulás oldalt, emelés zsugorfejállásba; felugrás kéztámasszal különböző szerekre; támaszugrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulinról, egyéni-páros-társas egyensúly- és gúla jellegű gyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-6 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok részben önálló alkotása és végrehajtása egyénileg		*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Ének-zene:* magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.

és párokban; kötél- és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás); egyszerű gyermek aerobikgyakorlatok. *Tánc:* Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája keltette hatása mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás segítségével. Páros vagy társas táncfolyamatok összhangban. A motívumismeret bővülése és az adott tánc(ok) struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívumfüzérek, gyermektáncok. Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése. *Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:* Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése, a torna és a testnevelés szavak tartalmának megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játszó”, felkérés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 35 óra**
Előzetes tudás	A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többszöri, rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétikai vagy ahhoz hasonló játékokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával.	

	Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Járás- és futás mozgásformái:* egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt. *Ugrások és szökdelések ugrásformái:* Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egy lábon, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk. *Dobások mozgásformái:* Egy- és kétkezes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban. *Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a helyi feltételek, szabályzás szerinti mértékben a Kölyökatlétika versenyrendszerében:* A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.	*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink. *Matematika:* geometria, mérés, testek. *Vizuális kommunikáció:* közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-talpgördülés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban**	**Órakeret 30 óra**
Előzetes tudás	Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról.	

	Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az önközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Legalább két sportjáték megalapozása a természetes mozgásformák keretében, a helyi tantervben rögzített választás szerint* *Általános technikai és taktikai tartalmak*: Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen. *Minikosárlabda:* Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, a kosárlabdában. *Miniröplabda:* Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban. *Labdarúgás:* Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása rombuszalakzatban. Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban. *Szivacskézilabda:* Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal. *Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:* Játék létszámazonos, létszámfölényes helyzetekben labdarúgás, szivacskézilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív)	*Vizuális kultúra:* vizuális kommunikáció. *Matematika:* számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria. *Magyar nyelv- és irodalom:* kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.

zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete. Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Labdaív, területvédés, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban**	**Órakeret 15 óra**
Előzetes tudás	Elemi eséstechnikák ismerete, balesetmentes végrehajtása. A támadó- és védőmozgások során az ellenfél mozgásaihoz való igazodás próbálkozások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő feladatok végzése során a mindennapokban szükséges önvédelem szerepének tudatosítás. Az önfegyelem és önszabályozás továbbfejlesztése. A sportszerű küzdés iránti igény erősítése. A sportszerű küzdések, együttműködő feladatok végrehajtása során a társak tiszteletének erősítése. A taktikai gondolkodás egyre gyakoribb összekapcsolása a mozgásvégrehajtással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *A küzdőjátékok előkészítésének gyakorlata:* Tolások és húzások a testi erő kihasználásával. Társas egyensúly-kibillentő gyakorlatok. Szabadulás fogásokból, birkózó jellegű küzdelmek (grundbirkózás), esések és tompításaik előre, hátra, oldalra, le, át, gurulások tompítása. *Küzdőjátékok:* Szabály- és feladatjátékok önvédelmi, illetve küzdőelemekkel, küzdőjátékok, játékok kooperatív erőfejlesztő tartalommal, páros és csoportos kötélhúzó versenyek, páros küzdések. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusa, önvédelmi alapismeretek a mindennapokban.		*Környezetismeret:* testünk, életműködéseink.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tompítás, grundbirkózás, judo, cselgáncs, esés, karate, boksz, önvédelem, menekülés, szabadítás, feszítés, dobás, kiemelés, kitolás, agresszivitás, tisztelet, önszabályozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az úszásoktatás óraszáma helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). *Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.* *Amennyiben az intézményben az 1–2. osztályban is megoldott az úszásoktatás, a tematikai egység céljait és követelményeit a helyi tantervben ennek figyelembe vételével kell meghatározni.* MOZGÁSMŰVELTSÉG A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban. *Legalább egy úszásnem oktatása az helyben meghatározott óraszám függvényében.* *Hátúszás:* Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). *Feladatok háton:* felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. *Hátúszás lábtempó:* siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. *Hátúszás kartempó:* hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel. *Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:* hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai. *Gyorsúszás:* Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus). *Gyorsúszás lábtempó:* siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.	*Vizuális kultúra:* tárgy- és környezetkultúra. *Környezetismeret:* a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.

Gyorsúszás kartempó: gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban. *Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:* gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása. *Gyorsúszás levegővétele:* a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással"; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása. *Úszások a mélyvízben:* gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon. *Ugrások, taposások:* beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai. A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal. *Vízhez kötött játékok:* Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	**Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben**	**Órakeret 20 óra**
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben űzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi háttér formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		**Kapcsolódási pontok**
MOZGÁSMŰVELTSÉG *Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1–2. osztályban választottak további gyakorlása* ***a helyi lehetőségek és szabályozás függvényében****. A választás a helyi sajátosságok*		*Technika, életvitel és gyakorlat:* közlekedési ismeretek. *Környezetismeret:*

figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik. Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal; falmászás; íjászat, lovaglás, karate, nordic-walking, vívás. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. Gyermekjóga gyakorlatok. *Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.* A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság.	testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás,

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	*Előkészítő és preventív mozgásformák* Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Stressz- és feszültségoldó gyakorlatok megismerése. *Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák* Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékfeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.

	Manipulatív természetes mozgásformák A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igénnyé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása. *Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban* Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben többnyire biztosan uralt egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete. *Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban* A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, rendezettségre törekvő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatlétika eszköz- és versenyrendszerének ismerete. A Kölyökatlétikával kapcsolatos élmények kifejezése. *Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban* A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Az emberfogásos és a területvédekezés megkülönböztetése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékké válása. *Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban* Néhány önvédelmi fogás bemutatása párban. Előre, oldalra és hátra esés, tompítással. A tolások, húzások, emelések és hordások erőkifejtésének optimalizálódása. A grundbirkózás alapszabályának ismerete és betartása. A sportszerű küzdésre, az asszertív viselkedésre törekvés.

	A saját agresszió kezelése. Az önvédelmi feladatok céljának megértése. *Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban* Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete. *Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben* Legalább négy szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.